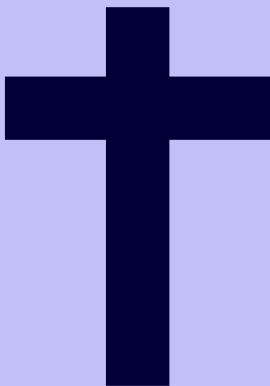

Janerwarete 'Ga
Je'eg

New Testament in Kayabi (BR:kyz:Kayabi)

Janeruwarete 'Ga Je'eg

New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

4079b71d-584e-51a5-ad2a-7eb18ed8c7d4

Contents

Mateu	1
Maku	123
Luka	193
Juã	327
Atos	406
Romanũ	529
1 Korĩtu	579
2 Korĩtu	627
Garasi	658
Efesu	678
Firiposi	698
Korosi	710
1 Tesarũn	724
2 Tesarũn	735
1 Timoteo	741
2 Timoteo	756
Tito	766
Firemõ	773
Epyreu	777
Tiago	820
1 Pedro	836
2 Pedro	852
1 Juã	861
2 Juã	873
3 Juã	875
Judas	877
Apocalipse	881

Mateu

Mateu 'ga Jejuí 'ga remimu'efera mũ. Levi 'ga rer irũa. Jejuí 'ga kwaawe'emauwe 'ga ka'aranũ pyyka 'wyrirarete 'ga upe. A'ere 'ga Jejuí 'ga omowyr ire 'ga oporowyky rejari awau watau Jejuí 'ga rupi. Ywag ipe Jejuí 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Mateu 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejuí 'ga ree.

Jejuí 'ga pytunet

(Luka 3.23-38)

¹ Agamũ Jejuí Kristu 'ga pytunera 'gã. Abraão 'ga juapyrera 'ga Davia. Davi 'ga juapyrera 'ga Jejuí Kristua.

² Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.

Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.

Jako 'ga Juda 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã netee.

³ Juda 'ga Peres 'ga ruwa, Sera 'ga retee. 'Gã y ěě rera Tamar.

Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.

Esrom 'ga Arão 'ga ruwa.

⁴ Arão 'ga Aminatape 'ga ruwa.

Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.

Nasom 'ga Saumõ 'ga ruwa.

⁵ Saumõ 'ga Poasi 'ga ruwa. Poasi 'ga y ěě Raape ěě.

Poasi 'ga Opete 'ga ruwa. Opete 'ga y ěě Rute.

Opete 'ga Jese 'ga ruwa.

⁶ Jese 'ga Davi 'ga ruwa. Davi 'ga 'ũina 'wyririamũ judeu 'gã nupe rakue.

Davi 'ga Uri 'ga remirekofera ěě rerekou. 'Gã na'yra 'ga Sarumãu 'ga.

⁷ Sarumãu 'ga Ropoãu 'ga ruwa.

Ropoãu 'ga Apiasi 'ga ruwa.

Apiasi 'ga Asa 'ga ruwa.

⁸ Asa 'ga Josafa 'ga ruwa.

Josafa 'ga Jorãu 'ga ruwa.

Jorãu 'ga Usiasi 'ga ruwa.

⁹ Usiasi 'ga Jotãu 'ga ruwa.

Jotãu 'ga Akasi 'ga ruwa.

Akasi 'ga Esekiasi 'ga ruwa.

¹⁰ Esekiasi 'ga Manase 'ga ruwa.

Manase 'ga Amom 'ga ruwa.

Amom 'ga Josiasi 'ga ruwa.

¹¹ Josiasi 'ga Jekoni 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã nuwa naně nũ.

Jekoni 'ga rekoramũ Israeu juapyrera 'gã nee iporomutare'ema 'gã 'ua ojemorypa 'gã nee, 'gã pyyka, 'gã faa, 'gã nerawau Papironi ywy pe.

12 Papironi ywy pe weroo re Jekoni 'ga wa'yramũ.

Jekoni 'ga Saratieu 'ga ruwa 'ga.

Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.

13 Soropapeu 'ga Apiute 'ga ruwa.

Apiute 'ga Eriakĩ 'ga ruwa.

Eriakĩ 'ga Aso 'ga ruwa.

14 Aso 'ga Satoki 'ga ruwa.

Satoki 'ga Akĩ 'ga ruwa.

Akĩ 'ga Eriute 'ga ruwa.

15 Eriute 'ga Eriesa 'ga ruwa.

Eriesa 'ga Matã 'ga ruwa.

Matã 'ga Jako 'ga ruwa.

16 Jako 'ga Jose 'ga ruwa.

Jose 'ga Mari ëë mena. Mari ëë ra'yra 'ga Jejuí 'ga. Ëë wi futat 'ga 'ari rakue. Jejuí Kristu 'ga Janerwarete 'ga remimurera te.

17 Abraão 'ga remyminũ juapyret awau ojemomytuna katosi rakue. Awau owaëma Davi 'ga upe rakue. A'eramũ Davi 'ga remyminũ juapyrera nãñewêjẽmĩ ojemomytuna katosi rakue. Awau owaëma Papironi ywy pe 'gã nerooawa upe. Papironi ywy pe weroo re 'gã nãñewêjẽmĩ 'gã nemymĩnũ juapyrera ojemomytuna katosi rakue. Awau owaëma Kristu 'ga i'aawa upe.

*Jejuí Kristu 'ga 'aawet
(Luka 2.1-7)*

18 Nan Janerwarete 'ga Jejuí Kristu 'ga muri ywy pe rakue. Janerwarete 'ga 'Agesagea Jejuí 'ga mua Mari ëë upe rakue, ëë ra'yramũ rakue. Mari ëë merama 'ga Jose 'ga. A'ere Jose 'ga ëë rerekoe'emaue Janerwarete 'ga 'Agesagea kunumĩ muri ëë upe rakue. 19 “Mari ëë ta'yt” 'e kwaapawe Jose 'ga 'jau ojeupe: “Najera'yra rũi futat. Nakoi we je ëë ree”, 'jau 'ga ojeupe. “Narekokatui je ëë 'awamũ. Maran ajee je ëë rerekoi 'awamũ 'ũ? Namome'ua'uweri je ëë 'gã nupe. ‘Ta'yr ëë’ 'e kwaawe'emaue pa je ëë retygi kwy”, 'jau 'ga ojeupe. Jose 'ga esage ma'ea. A'jeteetewi tee 'ga mama'e apoi rakue. A'eramũ 'ga a'eramũ oporerekowere'emamũ ëë ree. A'ere 'ga nafutari ëë mojenosĩa nanë nũ. 20 Wemiaporam are 'ga wea'aramũ oser enune. 'Ga ser ire Janerwarete 'ga pyriwara 'ga amũ 'ua ojesaukaa 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramũ 'ga oje'ega Jose

'ga upe, judeu 'gã 'wyrilat ymanera 'ga juapyrera 'ga upe, Davi 'ga juapyrera 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te kunumĩ amut Mari ãẽ upe. A'eramũ ene epy'a'wyr'e'emamũ ãẽ ree. “Narekoi je ãẽ”, ere awi. ²¹ Kũima'ea futat ãẽ ra'yra 'ga. 'Ga 'aramũ ene 'ga re'roka. 'Ga futat 'ut opytuna 'gã tywera moiawamũ 'gã nui. A'eramũ ene Jejui nuga 'ga ree— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga fayupaw ipe 'ga upe.

(Grego 'gã je'eg imũ aekatu'okat 'ea futat poromũ Jejui 'ea.)

²²⁻²³ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mome'ui Isai 'ga upe rakue. “Anure nipo kũjãmuku ãẽ mũ ra'yramũ. Kunumĩ 'ga 'ar ire nipo 'ga 'jau Emanueu 'jau 'ga upe”, 'jau 'ga Isai 'ga upe rakue. (Epyreu 'gã je'eg imũ *Emanueu* 'ea Janeruwarete 'ga ako jane pyri 'ea futat.) U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga muri kũjãmuku ãẽ mũ upe.

²⁴ Opag ire Jose 'ga awau Mari ãẽ 'wyr ipe, ãẽ rerua oje'wyr ipe, ywagipewara 'ga 'eawer imũ etee futat rakue. ²⁵ A'ere 'ga ãẽ ra'yra 'ga 'are'emauwe nokoi futari ãẽ ree. ãẽ ra'yra 'ga 'ar ire Jose 'ga 'ga re'rogi. Jejuja 'ga inuga 'ga ree, ywagipewara 'ga 'eawer imũ etee futat.

2

Kwara poawa katy awi 'ut ma'e 'gã

¹ Perẽi me Jejui 'ga u'aa rakue. Judeja ywy pype Perẽi 'jawa amunawa 'upa. Israeu juapyrera 'gã nupe 'wyririamũ Erote 'ga renamũ Jejui 'ga u'aa rakue. Jejui 'ga 'ar ire kũima'e 'gã amũ 'ua Jerusareg ipe, Erote 'ga rekwaw ipe. Muku awi 'gã nuri. Kwara poawa katy awi 'gã nuri. Jaytata mojoyrũara 'gã. ² 'Gã poromũ 'ut muku awi. A'eramũ 'gã oporonupa ee judeu 'gã nupe:

—Ma'ape te pẽ'wyrarareterama 'ga 'ari 'awamueuu rai'i? Oroje'wyr ipe ore rekoramũ jaytata yau renyfugamũ oje-saukaa ore ai'i. Esakawe ore 'jau arajaupe ai'i: “Judeu 'gã 'wyrarareterama 'ga u'at ra'e”, 'jau ore arajaupe ai'i. A'eramũ ore arajua koromũ 'ga muorypa arakou— 'jau 'gã Jerusareg ipewara 'gã nupe.

³ A'eramũ Erote 'ga opy'a'wyrãmũ ee. “Ma'ape te judeu 'gã 'wyrarareterama 'ga 'ari rai'i” 'e renupawe 'ga opy'a'wyrãmũ ee. “Tỹỹ. Je futat nã'ã a'ỹi 'wyririamũ judeu 'gã nupe re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. “Awỹja upe sipo 'gã 'i poromũ 'wei?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga opy'a'wyrãmũ akou ee. Jerusareg ipewara 'gã juejue futat nanẽ opy'a'wyrãmũ aipo are nũ.

⁴ A'eramũ Erote 'ga mainana 'wyrara 'gã murukaa ojepyri Moisesi 'ga je'eger are moromu'jara 'gã neewe.

—Ma'ape te Janeruwarete 'ga remimurama 'ga 'ari e'i te 'gã nakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ —“Perēi me nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue. “Judeja ywy pype 'up ma'e pype nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue— 'jau mainana 'gã Erote 'ga upe.

⁶ —Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are oje'ega mome'wara 'ga upe rakue:

“Perēi mewaramū pēē pejejenosōue'em pejeje'wyr awi.

Sikōi'ī agawewi pē'wyr. A'etea nipo pē'wyr ipe futat pē'wyrriarareterama 'ga u'at anure.

Poromū futat nipo 'ga 'ua ajemogou 'wyrriarareteramū jeremiayuwamū pē nupe, Israeu juapyreramū pē nupe”,

'jau 'ga ikwasiarukaa Mikeiasi 'ga upe rakue— 'jau mainana 'wyrriara 'gã imome'wau Erote 'ga upe.

⁷ A'eramū Erote 'ga muku awi 'ut ma'efera 'gã nenūina.

—Pe'je pejejua. 'Gã nemianuwa tywi saporogyta jarejeteē 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū 'gã awau oporogytau 'ga upe.

A'eramū 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime te peesak jaytata yaua rai'i? Ma'e 'ara rupi te peesak rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū 'gã jaytata yau resakawera mome'wau esage 'ga upe. ⁸ A'eramū Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Perēi me. “Perēi me futat ore'wyrriarareterama 'ga 'ari”, e'i mainana 'wyrriara 'gã jee— 'jau 'ga jaytata yau resakarera 'gã nupe. —A'eramū pēē pejewau 'ga rekaa. 'Ga resag ire tepejot 'ga rekwawa mome'wau jee 'jau. A'eramū je nanē tewau 'ga muorypa— 'jau Erote 'ga 'gã nupe.

A'ere o'meramū te Erote 'ga 'i 'gã nupe. “Ga rekwawa tejeupe 'gã imome'u re too 'ga jukau 'jau kwy”, e'i te 'ga ojeupe.

⁹⁻¹⁰ Ojeupe 'ga imome'u re 'gã awau nū. 'Gã waw ipe jaytata yau ojesaukaru'japa 'gã nupe nū.

—Kuu. Kweramū janeremiesagera rekoi ra'e kūi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramū 'gã aku'iramū jaytata yau are.

Jaytata weny rerawau 'gã nenune. A'eramū 'gã jaytata reny rewiri etee futat akou. Awau jaytata opytau Jejui 'ga rekwawa 'oga 'arimū. ¹¹ A'eramū 'gã awau osou 'ga 'wyr ipe. Kunumī'ī 'ga 'gã esaka 'ga y ēē retee, Mari ēē retee. A'eramū 'gã wapyka wenupy'āu Jejui 'ga rowase 'ga muorypa. A'eramū 'gã wemirerurera okaraemā renū'jāu imua wepyrū awi imonou 'ga upe. Ouru, Janeruwarete 'ga upe iapyryra

jany kasig, mira 'jawa jany kasig. Mīmera 'gā imonou Jeju 'ga upe. 'Ga upe 'gā nemirerurera epy ete mama'ea.

¹² Ypytunimū Janeruwarete 'ga oje'ega jaytata mojopyrūara 'ga amū upe 'ga fayupaw ipe:

—Pejewyt kasi pejewau Erote 'ga pyu ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

Opag ire ofayup ma'efera 'ga imome'wau opytuna 'gā nupe. A'eramū 'gā awawe'em Erote 'ga pyu. Amutee pe rupi etee 'gā awau ojewya oje'wyr ipe nū.

Oka'jama 'gā awau Egitu ywy pe

¹³ 'Gā o re ywagipewara 'ga amū ojesaukaa Jose 'ga upe. 'Ga fayupaw ipe 'ga ojesaukaa oje'ega 'ga upe:

—Erote 'ga ifuwet Jeju 'ga ree. Anurenure'i nipo 'ga wemiayuwa 'gā murukari Jeju 'ga rekaa, 'ga jukaawamū. A'eramū ene 'awauwe futat 'ga rerawau 'ga y ēē retee eroka'jama 'ga wi. Egitu ywy pe pekwap. Peu futat pejepyttau. “Pe'je pejewya Judeja ywy pe”, pejejeupe je'e'emamū pēē pejekou Egitu ywy pe etee futat— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

¹⁴ A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemā mogatyrūmū. Ypytunimūwe futat 'ga Jeju 'ga rerawau 'ga y ēē reewe 'gā neroka'jama erawau Egitu ywy pe. ¹⁵ Erote 'ga manūe'emamū 'gā akou Egitu ywy pe etee futat. Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Egitu ywy awi je teja'yra 'ga muri”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga u'eawer imū etee futat 'gā monoukaa Egitu ywy pe.

Kunumīakya apisiawet

¹⁶ Erote 'ga jaytata mojopyrūara 'gā napesaka 'ūina numiamū. A'ere 'gā nooi 'ga pyu. “Týy. Nuri futari te 'gā imome'wau jee 'wei. Je morytee pa 'gā nai'i”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga amara'neramū 'ūina 'gā nee. A'eramū 'ga wea'aramū jaytata mojopyrūara 'gā je'eger are jaytata yau resakawer are. A'eramū 'gā 'jau: “Nomagwawi we kunumī 'ga mukūi kwara”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau wemiayuwa 'gā nupe:

—Pe'je pejewau kunumī'ī'ī apisaupap. Perēi mewara 'gā na'yra 'gā, ipyriu'i ajemogy ma'e 'gā na'yra 'gā. Mīmera ki peapisi. Mukūi kwara magwapare'ema 'gā juejue ki peapisi— 'jau Erote 'ga wemiayuwa 'gā nupe.

¹⁷⁻¹⁸ Ymā te Jeremi 'ga ka'arana kwasiari ee rakue. “Rama 'jaw ipewara 'gā wampirū wa'yra 'gā. Opapap 'gā na'yra 'gā nui. Rakeu ēē taetu wa'y'ri are u'arasigeteteramū. Ni'arasīmawa'uweri te ēē wa'yra 'gā nee”,

'jau Jeremi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'jea futat 'ga remik-wasiarera. 'Ga remikwasiarer imũ etee futat Erote 'ga kunumĩ'ĩĩ apisaupawukaa wemiayuwa 'gã nupe.

Egityywi awi 'gã 'ua nũ

¹⁹ Anure, Erote 'ga manũ re, Janeruwarete 'ga ojepyriwara 'ga amũ resaukaa Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

²⁰ —Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'ga amanũ 'awamũ. A'eramũ ene 'ga rerawau erojewya 'ga y ãẽ retee pejejewya Israeu juapyreramũ pejejywy pe— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe 'ga fayupaw ipe.

²¹ A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemã mogatyrũmũ. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerawau 'ga y ãẽ reewe, 'gã nerojewya oywy pe nũ. ²² Oywy upe owaẽmawe Jose 'ga 'wyrriara 'ga rera renupa. “Erote 'ga ra'yra 'ga, Akirau 'ga 'ũi 'wyrriaramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe”, 'jau 'ga amũ Jose 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga pyri oo awi. A'eramũ ywagipewara 'ga ojesaukaa 'ga upe nũ, 'ga fayupaw ipe nũ. “Garireja ywy pe pekwap”, 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau Garireja ywy pe. ²³ Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja ywy pype. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau 'gã neropytau Nasare pe. Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'i rakue: “Anure nipo 'gã 'i 'ga remimono 'ga upe, Nasare pe waranup ma'efera 'ga, 'jau nipo 'gã 'ga upe”, 'jau Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nakue. A'eramũ Jose 'ga Jejui 'ga muaranupa Nasare pe futat, 'gã 'eawer imũ etee futat.

3

Juã Batista 'ga remimome'ufet

(Maku 1.1-8; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)

¹ Anure, Jejui 'ga aranuw ire, Juã Batista 'ga awau amunawe'em ipe oje'ega ojepyri oo ma'e 'gã nupe. Judeja ywy pype 'ga rekoi oje'ega 'gã nupe:

² —Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tãmẽjẽ pejetywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimura 'ga resaukari janee. 'Ga remimurera 'ga 'ã Janejararetea. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi 'ga rur enune— 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe, Juã 'ga rekwawam are rakue:

“Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'ga nupe:

Pe'je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ,

'jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jare-jararete 'ga rapea pekatu'ok imonou 'ga renunewe”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipo 'ga “pejetywer awi pepoit”, e'i te 'ga 'ua janee.

4 Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyra pirera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga raitya ymãwarera 'ga raity 'jawerimũ etee futat, Eliasi 'ga raity 'jawerimũ etee futat. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera etee 'ga remi'ua rakue. 5 A'eramũ 'gã 'ua Jerusareg awi 'ga je'ega renupa ajatykau. Judeja ywy awi, Jotãuy ka'a awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga je'ega renupa. 6 Otywer awi 'gã poir ire Juã 'ga 'gã pymĩãu 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩãu. “Awamũ je mama'e esage etee iapoi, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ”, 'jau 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe.

7 A'eramũ fariseu 'gã satuseu 'gã netee 'ua kwaiwete ojepymĩãukaa Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã nesakawe 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejejua pejejepymĩãukaa ekoete jee ki 'ei, pejetywer awi opoit ma'e 'jawe 'ũ? Pejetywer awi ra'ne pepoit kũi. A'eramũ te je pẽ pymĩ kũi— 'ga 'i etee 'gã nupe ojee 'gã jatykaramũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: —Janeruwarete 'ga imara'ne pẽ nee. Pẽtywer are 'ga mara'neramũ pẽ nee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. “Ene'me awi”, pe'je awi etee jee. A'jea futat nipo 'ga pẽ nereko tyweretei. “Nore rereko tywera'uweri 'ga”, pe'je awi. A'jea futat 'ga pẽ nereko tyweretei— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

8 —Pe'je pejewau mama'e esage mũ apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamũ kũi— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. 9 —“O'meramũ 'ga 'i”, pe'je kasi jee ne. “Je 'ã Abraão 'ga juapyrera te. A'eramũ 'ga a'eramũ je rereko tywera'ema”, pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ã 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramũ — 'jau 'ga 'gã nupe. 10 —Sã'ã ae 'ywa i'a a'wyre'ema iypy mosoga. A'eramũ 'ã ae erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pẽ nereko pejetywer awi pepoire'emamũ — 'jau 'ga fariseu 'gã nupe satuseu 'gã netee.

11 A'eramũ 'ga 'jau najuejue etee 'gã nupe:

—Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou pejetywer awi pẽ poira resaukaawamũ. A'ere je rewiri 'ut ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe. Je rewiri 'ut ma'e 'ga te kũima'eteetea te. Je naani. Je akotee'i ma'ea te. Apoat te je 'ga tekou— 'jau 'ga 'gã nupe. —Werowiaara 'gã nupe 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage muri. Werowiare'ema 'gã te nipo aje 'ga wereko tywerete anure— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. 12 —Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'yi esage mũ'jãu jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo

'ga werowiare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

'Y pe Jejui 'ga pymĩawet

(Maku 1.9-11; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)

¹³ Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ, Jejui 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi 'ga 'ua owaẽma ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe.

¹⁴ A'ere Juã 'ga 'i:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi ene pymĩara. Ene te 'ã kũima'eeteetea. Je 'ã naani. Je 'ã akotee'i ma'ea te. A'eramũ je te amunipo 'ã tejepymĩãukaa enee— 'jau Juã 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ jee. A'ere Janeruwarete 'ga ene je pymĩa futari. A'eramũ jane iapou 'ga remifutar imũ etee futat — 'jau Jejui 'ga Juã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'ga pymĩãu 'y pe.

¹⁶ Opymĩ re Jejui 'ga 'ua awua 'y awi. 'Y awi 'ga wyrauwe ywaga owoka 'ga upe. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage rura resaka. Pykau 'jawe 'ua ywag awi wapyka 'ga ree.

¹⁷ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifutararetea 'ga. 'Ga etee futat je muorypararetea ojee— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi 'gã nupe, Jejui 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet

(Maku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ 'Y pe 'ga jepymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau erekou amunawe'em ipe, mama'eukwaawa 'wyrriara 'ga resakaawamũ. ² Peu akou Jejui 'ga ojemi'ware'ema akou. Kwarẽta 'ara 'ga imagwapa akou ojemi'ware'ema. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ akou.

³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara 'ua 'ga resaka. “Taesak 'ga paira 'uwa 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau akou ojeupe etee futat. “Teje'ega taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ũina ojeupe etee futat. A'eramũ 'jau Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ã. A'eramũ ene ita mu'jaga ejemi'uramamũ — 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara 'ua Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rũi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rũi ae rekoi”, 'jau oree jepi— 'jau etee 'ga jupe. —“Jeje'ega

renupara 'gã etee te ajemogy a'jea futat", e'i 'ga ikwasiarukaa inuga oree rakue. A'eramũ je 'ga je'ega renupa tekou— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyrriara upe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau Jerusareg ipe. Jerusarega pype Janeruwarete 'ga mogytaawa 'ũina. A'eramũ 'gã 'jau, Janeruwarete 'ga 'wyrarete, 'jau 'gã Jerusarega upe. Peu futat 'ga rerawau. Janeruwarete 'ga mogytaawa apyte'rarimũ 'ga rerawau erojeupia. Ywatewate 'ga mogytaawa. ⁶ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara 'jau 'ga upe nũ:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. A'eramũ ene ewau epoa 'aw awi. Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo e'aa. Ymã ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe wa'yramũ ene ree ikue.

“Tejepyriwara 'gã je omono enee.

A'eramũ 'gã ojejukau ene ree.

A'eramũ ene ejemokanãje'ema ewau e'aa.

Epya miamũ ene imokanãje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra 'ga ree ikue — 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga upe. “Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

⁷ A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat ajepeja 'ga upe nanẽ nũ: “A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa ajepeja 'ga upe rakue— 'jau 'ga jupe. —A'eramũ je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau etee Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyrriara upe.

⁸ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau 'ga rerojeupia ywytyr apyte'rarimũ nũ. Peu 'ga rerowaem ire mama'eukwaawa 'wyrriara ywy resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukapap 'ga upe. Kamẽsĩete futat mama'e resaukaa ywy pypewara resaukapap 'ga upe.

⁹ —Ikaturam te 'ã eneremiesaga. Je rowase eapyk ejenupy'au je muorypa. A'eramũ je eneremiesagera monoupap enee— 'jau Jejui 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ere ejepe'au je wi, ki mama'eukwaawaiwet. Ymã 'ã Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amũ upe rakue. “Je te 'ã Pẽjararetea. Je te 'ã Pẽnuwaretea. A'eramũ ki pẽẽ jeje'ega tee enupa pejemogyau. Je tee ki je muoryp pejepe pejemogyau”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue— 'jau etee Jejui 'ga jupe.

11 Amojerowiare'emauwe mama'eukwaawa 'wyrriara ojepe'au awau Jejui 'ga wi. 'Ga wi iorauwe ywagipewara 'gã amũ 'ua ojejukau 'ga ree.

*Jejui 'ga porowyky ypyruga
(Maku 1.14-15; Luka 4.14-15)*

12 Aipo re Jejui 'ga Juã Batista 'ga rera renupa. “Juã Batista 'ga 'gã opyyk imonou imunepa imỹina moromunepawa pype” 'e renupa. A'eramũ Jejui 'ga awau ojewya Garireja ywy pe nũ. 13 A'ere 'ga nopytai oje'wyr ymaner ipe, Nasare pe. Kafanaũ 'jaw ipe etee 'ga awau opytau. Kafanaũ 'jawa 'upa ypiauu pyri, Garireja 'jawa pyri. Ymã te Sepurõ 'ga juapyrera 'gã 'upa Garireja ywy pype Nafitari 'ga juapyrera 'gã netee 'gã 'upa rakue. 14-16 Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue, peuwara 'gã mome'wau rakue. Sepurõ 'ga juapyrera 'gã nekwaw ipewat, Nafitari 'ga juapyrera 'gã nekwaw ipewat, Jotãuy pyriwat, 'yẽ'ẽ pyriwat, Garireja ywy pewat. Mĩmera 'gã 'ga imome'wau rakue. Garireja ywy pe judeue'ema 'gã nekoi judeu 'gã pyri rakue: “Anure nipo ypytunimũ ajemogy ma'e 'jawewara 'gã mama'e reny 'jawewara resagi.

'Awamũ 'gã nokwaawi Janeruwarete 'ga.

A'ere nipo 'gã anure 'ga kwaawi”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue. Isai 'ga 'eawer imũ etee futat Jejui 'ga oi peu, Garireja ywy pe Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

17 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejetywer are ki pẽnea'at peje'arasigamũ pejejemogyau. A'eramũ futat pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimureramũ je mỹi 'wyrriaramũ pẽ nupe. Pejetywer awi pepoir ire 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga remimu'e ypy 'gã
(Maku 1.16-20; Luka 5.1-11)*

18 A'ere Jejui 'ga awau watau Garireja ypiauu reme'y'warimũ. Aipo pe awau 'ga ipira rewara 'gã nesaka. Simão 'ga, Andre 'ga. Mĩmera 'gã 'ga esaka. Simão 'ga rer irũa Pedroa. Andre 'ga Simão Pedro 'ga rewirera. Jejui 'ga wesagamũ 'gã taityuu monou etyka 'y pe. 19 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je rupi. Simu'e pẽẽ 'jau. Naipira rewara rũi pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te pẽẽ 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

20 A'erauwe 'gã taityuu rejaa awau 'ga rupi. 21 Awaw ipe Jejui 'ga Tiago 'ga resaka 'ga rewirera 'ga retee, Juã 'ga retee.

Sepeteu 'ga ra'yra poromũ. Yaruu pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. A'eramũ Jejui 'ga 'gã mo'wya:

—Pe'je pejejua je rupi— 'jau 'ga Tiago 'ga upe, Juã 'ga retee.

²² A'erauwe 'gã ũ'jãu yaruu awi, 'uwa 'ga rejaa awau Jejui 'ga rupi.

Kwaiwete Jejui 'ga 'gã katu'oka
(Luka 6.17-19)

²³ Garireja ywy pyterimũ Jejui 'ga awau akou peuwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

—Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

'Gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. ²⁴ “Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã okatu'ok” 'ea awau uãina Siria ywy pypiaruga. A'eramũ kwe pewara 'gã we futat ikwaapa. A'eramũ kwe pewara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe. Ojero'wu ma'e, iypip ma'e, ika'na ma'e, iteu ma'e, mama'eukwaawa rerekwat. Mĩmera 'gã 'gã erua Jejui 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã katu'okapap. ²⁵ A'eramũ kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga rewiri. Tekapuru ywy awi, Garireja ywy awi, Jerusareg awi, Judeja ywy awi, Jotãu ry owajara katywar awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau Jejui 'ga ree, 'ga je'ega renupa. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oga resaka nanẽ 'gã 'ua ajatykau 'ga ree nũ.

5

¹ Kwaiwete 'gã nesakawe Jejui 'ga ojeupia'i awau ywytyra rupi. A'eramũ 'ga wapyka. 'Ga apygauwe 'ga ree ijemu'ewet ma'e 'gã 'ua wapyka 'ga pyri. ² A'erauwe Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga remifutar are.

Iku'i ma'e
(Luka 6.20-23)

³—Jarejuwarete 'ga upe “Jetywerete je tekou. Ejejuka je ree” 'jara 'gã aku'iramũ ajemogyau.

A'e 'gã Janeruwarete 'ga imogyau wemiayuwamũ.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁴ Ojoo'o ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.

Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã mojemogypyka'i 'gã mo-gyau 'gã 'arasig awi.

A'eramũ nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁵ Ajuee ipota'wa ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.

'Gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi u'eawer imũ etee futat.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁶ A'jea futat Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e are iparuapowet ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.

A'e 'gã a'jea futat Janeruwarete 'ga opoat mama'e apoukaa wemifutar imũ.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁷ Ajuee ajemuaẽm ma'e 'gã a'jea futat iku'i ajemogyau.

'Gã nee nipo Janeruwarete 'ga jemuaẽmi.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

⁸ A'jea futat mama'e esage are etee ea'at ma'e 'gã iku'i futat ajemogyau.

“Tamuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau nipo 'gã ojeupe.

A'eramũ nipo anure aipo 'gã awau Jarejuwarete 'ga pyri.

A'eramũ 'gã a'e are aku'iramũ ajemogyau.

⁹ Ajaupe ojomota'waara 'gã aku'iramũ ajemogyau.

Anure nipo Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe: “Agamũ jera'yra 'gã”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.

¹⁰ Jarejuwarete 'ga remifutara apo are ereko tyweripyrrera 'gã nipo aku'iramũ ajemogyau.

A'e 'gã Janeruwarete 'ga amogy wemiayuwamũ.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau—

'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹¹ —Jeremiayuwamũ pejemogyramũ nipo je rerowiare'ema 'gã pẽ kurawi. Pẽ nerekou tyweaete je ree. Pẽ je'ẽwu'jaga je ree. A'ere pẽ pejejeroko tywereteramũ pẽku'i etee futat pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe kwaiwete. A'eramũ pẽ pejeku'iramũ etee pejemogyau. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã nereko tyweretei rakue. A'eramũ nipo 'ga rerowiare'ema 'gã pẽ nanẽ pẽ nerekou tyweaete 'ga rerowiaaramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽ 'ã jukyra 'jawe

(Maku 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ —Jukyra 'jawe pẽ. Sã'ã jukyra. Ipyu omosa re 'ã miaro'oa oneme'emamũ. Nan tee futat pẽ. Mama'e esage apo re mama'e tywera apoukare'ema 'gã nupe. Sã'ã ae jukyra tyweramũ monoa imỹina imomoa ukupepe. A'eramũ 'ã ipyu wata ma'e 'gã opyruga ee. Nan tee futat pẽ. Mama'e tywera aporamũ 'gã mu'javarũ'em mama'e esage apo are. Nepẽ nerowiari 'gã a'eramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽ 'ã tata reny 'jawe

(Maku 4.21-25; Luka 8.16-18)

¹⁴ —Tata reny 'jawe nanẽ pẽ nũ. Tata renya 'ã ypytunaiwa mojesaka. Nan tee futat pẽ. Jarejuwarete 'ga remifutar

imū etee mama'e apo re pē nesakara 'gā neapyoramū Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū nipo 'gā 'ga muorypa pē nee. Ywytyr apyte'rarimū amunawa apo re ipyriwara 'gā juejue esaka. Nomimarūi 'ga amū. Nan tee pēē. Pē pyriwara 'gā juejue pēnemiapofera resaka ajemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁵ —Nomonyga'uweri ae arāparīna mū imyīna imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imyīna ajuesawamū te. ¹⁶ Nan tee futat ki pēē. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gā nowase mama'ea peapo. A'eramū nipo pē nesakara 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee, pē nemiapofer are — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Moisesi 'ga remikwasiaret

¹⁷ —NaMoisesi 'ga remikwasiarera mateepapa rūi je ruri. “Moisesi 'ga remikwasiarer imū kasi mama'ea peapo ne”, na'e rūi je tekou. “Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā je'ega nia'wryi”, na'ea'uweri je tekou. Naani. Ee pē mueapyo katuawamū te je ruri. ¹⁸ A'jea futat 'gā nemikwasiarer ymanera resageramū janee 'awamū miamū futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamū ywy reewe 'eramū miamū futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁹ —Anure, Jarejuwarete 'ga pyri 'ga je'ega renuparera 'gā jemogyi kūima'eeteeteramū. A'ere 'ga je'ega renupap katuare'ema 'gā naani. 'Ga je'ega renup katuare'ema 'gā ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re. “Peapo kasi mama'ea aipo 'ga je'eg imū ne” 'jara 'gā nanē ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re nū. Aipo 'gā namojeupawa rūi 'ga pyri oo re — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁰ —Fariseu 'gā, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā netee mama'e esagea wapo 'me ae reape etee. A'eramū nipo 'gā nesakara 'gā 'jau: “Mama'e esagea 'gā wapo”, 'jau nipo 'gā 'gā nesakara 'gā. A'ere 'gā naJarejuwarete 'ga muorypawamū rūi mama'e apoi. 'Gā 'jawe kasi peko ne. Jarejuwarete 'ga muorypawamū etee mama'e apou 'eramū etee nipo 'ga pē mogyi wemiayuwamū — 'jau 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Pēmara'ne kasi pejepyatuna 'gā nee ne

²¹ —Ymā te 'ga amū 'i janepy 'gā nupe rakue: “Pejuka kasi 'ga amū ne. Oporojuka ma'e 'ga nipo 'gā weroo amū 'wryiara 'ga upe. A'eramū nipo 'wryiara 'ga oporojuka ma'e 'ga jukaukaa 'gā amū nupe, 'ga remijukafera repyaawamū”, 'jau 'ga amū janepy 'gā nupe rakue — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee. ²² —A'jea futat 'gā 'eawera. A'ere 'awamū je 'i pē nupe: Pēmara'ne ekoete kasi pejepyatuna 'ga ree ne. Opytuna 'ga ree imara'ne ekoete ma'e 'ga nanē nipo 'gā erawau ekoete

'wyriara 'ga upe nũ. Opytuna kurapara 'ga nanẽ nipo 'gã erawau ekoete 'wyriara poara 'gã nupe nũ. “Nene'akwaawi te 'ã ene” 'ga amũ upe 'eramũ Janeruwarete 'ga aipo 'jara 'ga monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²³—A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe mama'e mũ rerooaw ipe pejejea'aramũ pejepyatuna 'ga ree, pejejee iporomutare'ema 'gã nee 'jau. ²⁴ A'eramũ ki pejejee iporomutare'ema 'ga upe ra'ne pejewau 'ga mojrũmũ pejejeupe. Pejejeupe 'ga mojrũ re tãmẽjẽ pejewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe nũ, mama'e rerawau 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

²⁵ —“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ pejewau pejeporogytau 'ga upe, 'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pẽ nerooi 'wyriara 'ga upe ne. A'eramũ 'wyriara 'ga pẽ monoukaa jefaruu 'ga upe, pẽ munewukaa ne. ²⁶ Moromunepawa pype pejemono re nipo nepe'earũi jui. Mama'e tywera apo mepy re tãmẽjẽ te pe'ẽ jui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Peko kasi pejejemireko are ne

²⁷ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i janee rakue: “Peko kasi pejejemireko are ne”, 'ga 'i janee rakue. ²⁸ A'jea futat 'ga 'eawera. A'ere 'awamũ je 'i pẽ nupe: Kũjã mũ resag ire nipo pẽẽ mũ 'jau: “Kuu. Ikatura'mĩ te eẽ nũ'ũ. Ako pa je eẽ ree kwy”, 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. Aipo 'jara 'ga wemirekoe'em are ako ma'ea futat. Wea'aw imũ etee futat aipo 'ga akou wemirekoe'em are — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²⁹ —“Jerea je motywet. Eẽ resage'em ire amunipo 'ã je narea'ari eẽ ree teko are”, 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejea pemosok imonou imomoa pejejewi. Kasi a'e pe pẽnea pẽ motywerukaru'jaw ine — 'jau 'ga 'gã nupe. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gã nupe numiamũ. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽo te naay teepawi pẽ nui. Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyra 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —“Mama'e apoa ore motywerukat”, 'jau pejepoa pemonok imonou imomoa pejejewi. Aepo monoga ay futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe imomopora teayramũ. A'eramũ waywayramũ imonopyra 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Peetyg awi pejejemirekoa
(Maku 10.11-12; Luka 16.18)*

31 —Ymā te Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejelijemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amū upe ēē ree. ‘Aetyk je ene tejelijemirekoferamū akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejelijemirekofera ēē ree, imonou ēē upe”, 'jau 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. 32 —A'ere je 'awamū je 'i pē nupe: Peetyk ekoete kasi pejelijemirekoa ne. 'Ga amū ēē ree 'ga reko re etee pēē etyka. Kasi a'e pe tekotee 'gā 'i ēē upe: “Okō nipo ēē amutee 'ga ree ra'e. A'eramū ēē mena 'ga ēē retyka”, 'jau nipo 'gā ēē upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee. —A'eramū 'gā anure kūima'e ēē ree amū remiarūnamū 'jau ēē upe ne: “Kuu. Emā'ē 'ga kūjā tywera ēē 'ga wereko wemirekoramū”, 'jau nipo 'gā ēē upe. A'eramū 'ga ēē rereko re nipo amutee 'gā 'jau: “Amutee 'ga remireko ēē 'ga wereko”, 'jau nipo 'gā 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Pē'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne

33 —Ymā te Moisesi 'ga 'i janyepy 'gā nupe rakue: “Pē'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne. ‘Taapo mama'e esagea ene upe 'jau' Jarejuwarete 'ga upe 'jaramū pēē aipoa etee futat iapou 'ga upe peje'eawer imū etee futat. A'ere kasi pē'me ne”, 'jau 'ga rakue. 34 A'ere je 'i pē nupe: “Ywaga teepawe'emamū je mama'e apoi enee”, 'jawe'em pēē pejejaupe, pejeje'ega rerowiarukaawamū. Pe'je peje'me'emamū pejejaupe. Ywag ipe Janeruwarete 'ga rekoi. A'eramū pēē ywaga mome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. 35 Ywya nanē pēē imome'wau ekoete'em pejejaupe nū. Ywya 'ā 'ga py rupawa futat. A'eramū pēē peje'me'emamū ee nū. Jerusareg are nanē peje'me ekoete'emamū nū. Jerusarega jane'wyriarareterete 'ga 'wyraretea te. A'eramū pēē imome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. 36 “Mama'ea taapo ene upe 'jau' 'eramū pēē aipo etee futat iapou peje'eawer imū etee futat. Pejeje'ega ekoete'em futat pejelijemogyau. “Teakag are je 'i enee mama'ea taapo enee 'jau”, 'jawe'em pēē pejejaupe erowiarukaa futatee. Naene rūi e'awa mosigara. Naene rūi nanē e'awa moūnara nū. A'eramū ki pēē pejeakag are peje'me'emamū pejejaupe. 37 “Mama'ea taapo enee 'jau' 'eramū pēē aipo etee futat iapou. Mama'e are pejeparu-apowere'emamū pēē “Naani. Najeparuapoweri je ee”, 'jau tāmējē ki pēē pejejaupe. Pē'me kasi pejejaupe ne. Ojeupe pē'me'emamū 'gā pēje'ega rerowiaa. Ojeupe pē'meramū 'gā pēje'ega nuerowiari futari. “I'me ma'e 'gā te ako”, 'jau etee 'gā pē nupe ne. “Janeruwarete 'ga remianuwamū je 'i enee: Mama'ea taapo enee 'jau, a'e je enee”, 'jau nipo 'gā o'me rerowiarukaawamū ajaupe. Mama'eukwaawa 'wyriara i'me ma'ea futat. A'eramū ki pēē peje'me'emamū pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

*Pejepyk kasi 'gã nee ne
(Luka 6.29-30)*

³⁸ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejepyg iki 'gã amũ nee. 'Gã amũ nipo p̄nea mamuka 'eramũ pejejepyka 'ga ree, 'ga rea mamuka. 'Ga amũ pejejãja mopen ire p̄ẽ 'ga rãja mũ mopena, pejejepyka 'ga ree”, 'jau 'ã Moisesi 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁹ —A'ere je 'awamũ je 'i p̄ẽ nupe: Pejepyk kasi nanuara 'gã nee ne, a'e je p̄ẽ nupe. 'Ga amũ nipo eneretywape nupãu. A'eramũ ki ejetywape nupãnamũ erowag etee amogaty 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ⁴⁰ —Eneraitya mũ futaa nipo 'ga amũ ene rerawau 'wyrriara 'ga upe. “Ejaitya emut amũ 'ga upe, 'ga mepyawamũ”, ere ki 'ga upe, 'jau futatee nipo 'ga ene rerawau 'wyrriara 'ga upe. A'eramũ ki ejaitya emono etee 'ga upe ejaity poakuwuu reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴¹ —“Majepei kilometro rupi ene jekaraemã eroo jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ ene erawau mukũi kilometro rupi 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴² —“Mama'e mũ emut jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ekaraemã mũ emut jee ra'ne”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ “naani”, ere kasi 'ga upe ne. Emono futat 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

*P̄eporomutar iki p̄ẽ pejejee iporomutare'ema 'gã nee
(Luka 6.27-28, 32-36)*

⁴³ —P̄emu'jara 'gã 'ã e'i p̄ẽ nupe: “P̄eporomutar ete ki p̄ẽ pejejekoty'aawa 'gã nee. Pereko esage etee ki 'gã. A'ere ki pejejee iporomutare'ema 'gã pereko tywet”, 'jau 'gã p̄ẽ nupe. ⁴⁴ A'ere 'ã je 'i p̄ẽ nupe: Pereko esage pejejekoty'aawa 'ga. Pejejee iporomutare'ema 'gã nee nanẽ pejejekau esage nũ. “Ejejuka esage ki ore rereko tywera 'gã nee”, 'jau etee ki p̄ẽ Jarejuwarete 'ga upe 'ga nee. ⁴⁵ Aipo apo re nipo p̄ẽ nesakara 'gã 'i: “A'jea futat. 'Gã Ku'jywa 'ga remiayuwaretea. A'eramũ 'gã 'ã 'ga 'jawe 'gã ojee iporomutare'ema 'gã nereko esagei”, 'jau nipo 'gã p̄ẽ nesaka. Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo p̄awẽ p̄awẽ janee. Kwara 'ga imuenyu esage ma'e 'gã nupe, ia'wre'ema 'gã nupe we. Amana 'ga imogyrukaa mama'e esage apoara 'gã nupe, mama'e tywera apoara 'gã nupe we— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁶ —Pejejee iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janeruwarete 'ga afutat? Pejejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. P̄ẽ mepy sipo 'ga pejejee iporomutat ma'e 'gã nereko esage are? Naani. Nomepyi futari 'ga p̄ẽ nupe. “Itywerete 'wyrriara upe ka'aranũũ reroara 'gã”, 'jau 'ã p̄ẽ jepi. A'etea 'gã miamũ wereko esage ojee iporomutat ma'e 'gã. ⁴⁷ Pejejee iporomutat ma'e 'gã nupe etee oporogyta ma'eramũ

'ã pejemogyau Janerwarete 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã miamũ oporogytau ojee iporomutat ma'e 'gã nupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Gã nupe juejue ki peporogyta. Pejee iporomutat ma'e 'gã nupe, pejee iporomutare'ema 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe pejeporogytau pejemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁸ — Janerwarete 'ga 'ã mama'e esagea etee wapo pãwẽ pãwẽ janee. A'eramũ ki pẽ pejemogyau 'ga 'jawe futat — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

6

Pejeeuae kasi pemono mama'ea Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau akou 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã neko esage are:

—Jarejuwarete 'ga upe mama'e apou kasi peapo amutee 'gã nupe pejee 'gã moporesakawamũ etee ne. Pẽnemiapo resakara 'gã nipo 'jau: “Kuu. Esage ma'e 'ga ra'e”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo nanuaramũ Janerwarete 'ga pẽ mepyawe'em pẽnemiapofer are. Aipo 'gã 'ea te futat pẽnemiapofera repya ra'e — 'jau 'ga 'gã nupe. ² — A'eramũ pẽ, imama'e'ema 'gã nupe mama'e mono re imonowe'em amutee 'gã neape. Pejeeuae tywi pejejaupe mama'e mũ monou miamũ pẽ imome'wawe'em pejejaupe, pejejerowiaraipe'ema pejemiapofer are. Sã'ã ae mama'e esage apoaramũ. Nan tee futat aipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã iapoi amutee 'gã ojee 'gã moporesakawamũ etee. Judeu 'gã jatykaaw ipe kwaiwete 'gã ajatykau 'upa. A'eramũ 'gã 'gã neape mama'e monou imama'e'ema 'ga amũ upe. Amunawa myter ipe nanẽ 'gã mama'e monou 'gã nupe nũ. Wemiapoa 'gã iapou mytuna 'gã nemiesagamũ. 'Gã nupe esaukaripyramũ te 'gã iapoi. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Kuu. Esage pa'e 'gã na'e nũ. Mama'ea 'gã omono imama'e'ema 'gã nupe”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakawe. A'eramũ nipo 'gã nesakarera 'gã 'eawera etee futat 'gã nemiapofera repya. Janerwarete 'ga 'gã mepyawe'em anure — 'jau 'gã 'gã nupe. ³⁻⁴ — A'eramũ ki pẽ, ikaraemãe'ema 'gã amũ nupe mama'e mono re, imonou jemime futat. 'Gã nupe imonou kasi amutee 'gã nupe pejesaukar etee ne. Pejekoty'aawa 'gã nupe miamũ pẽ pejemiapofera mome'wawe'em. Jarejuwarete 'ga upe pejesakawamũ futat pẽ iapou. A'eramũ nipo Janerwarete 'ga pẽ mepyau pẽnemiapofer are — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jarejuwarete 'ga upe ki pejee'ega pemono

(Luka 11.2-4)

⁵ —Jarejuwarete 'ga upe pejee'ega monou ki, 'ga upe etee futat peje'eg. A'ere 'ã 'ga upe oporogyta 'me ma'e 'gã porogyta

'mei etee 'ga upe. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga upe oporogytau 'me ajemogyau. Amunawa pyter ipe nanē 'ã 'gã oporogytau 'me ajemogyau 'ga upe nū. A'ere 'gã amutee 'gã nemianuwamū tee 'gã porogyta 'me 'ga upe. 'Gã wesakawamū etee 'gã porogyta 'mei 'ga upe. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'gã mepyawe'em anure— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁶ A'eramū 'ga 'jau wenupara 'gã nupe:

—Pejemogy kasi 'gã 'jawe ne. Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau pejejepe'au'i 'gã nui ra'ne. Pejejetee pejewau peje'ÿina pejeporogytau 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe ete'i futat peporogyta pejejemogyau. A'eramū nipo 'ga anure pē mepyau ojeupe pēporogyta are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

⁷ —Peporogyta ekoete kasi Jarejuwarete 'ga upe ne, 'ga upe pejeporogytau ne. 'Ga rerowiare'ema 'gã oporogyta 'me etee 'ga upe. Oporogytau 'me kwaiwete 'ga upe. “Ojeupe je porogyta kwajamū nipo 'ga jeje'ega renuwi”, 'jau 'gã ojeupe numiamū. ⁸ A'ere kasi peporogyta 'ga upe aipo 'gã 'jawe ne. Pejejea'awa etee peenūi 'ga upe. Ojeupe peporogyta enune 'ga pēnemifutara kwaawi. A'eramū ki pēē pejemifutara etee enūina 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹ —Nan iki peporogyta 'ga upe:

“Kiapi'ni. Ene 'ã Oreruwaretea. Ywag ipe 'ã ere'ÿi. A'eramū ore oroje'ega arajupa enee.

Tene muoryp ki 'gã najuejue etee.

¹⁰ Kamēsīete ki 'gã najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamēsīete tere'ÿi 'wyrriaramū oree najuejue etee 'jau.

Ywagipewara 'gã 'ã mama'ea wapo eneremifutar imū etee futat.

Nan tee futat ywy pewara 'gã iapoa ore arafutat.

¹¹ 'Awamū ki mama'ea emut oree oreremi'uramamū.

¹² Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe 'ga iapower are.

A'eramū ki ene ejea'aru'jawe'emamū oretywer are.

¹³ Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera apoe'em are.

Mama'e tywera jar awi ene ore a'gwau, mama'eukwaawa 'wyrriar awi”,

pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga upe 'gã porogyta are.

¹⁴ —'Gã amū pejereko tyweawer are pēē 'gã naykae'emamū Janeruwarete 'ga nanē nepē naykai pēnemiapo tywer are. Imoia etee futat 'ga pētywera pē nui. ¹⁵ A'ere 'ga pejejuaykapawe'emamū 'ga nanē pē nakyaupawe'em ee nū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹⁶ —'Ga upe pejeporogytaawa upe iwaēmauwe pēē pejewau pejememi'ware'ema pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe.

Aipoa esage. Aipoa Janeruwarete 'ga amuoryp. A'ere kasi pejejeakwara pemu'arasig ee ne. Janeruwarete 'ga remiayup 'me 'gã i'arasig ajemogyau. Weakwara nipo 'gã imotyaiapa ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Kwe 'ga ty'ara weroporogyta Ku'jywa 'ga upe ra'e”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'eawera etee futat 'gã nemiapofera repya. Janeruwarete 'ga nomepyi futari 'gã ee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. ¹⁷ —A'eramũ pẽẽ 'ga upe pejeporogytaawa upe iwaẽmauwe pejejowaeita, pejejemoyma pejeje'wyr awi peje'jãue'ẽwe. ¹⁸ A'eramũ pẽ nesakara 'gã ty'ara pereko kwaape'ema ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga etee futat ikwaapa 'ũina. A'eramũ 'ga pẽ mepyau ee anure— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Jarejuwarete 'ga ree 'gã mu'eawet
(Luka 11.34-36; 12.22-34; 16.13)

¹⁹ —Anure nipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyi ojeupe pẽnemiapofer are. A'eramũ ki pẽẽ pejejea'aramũ pejejeupe imepyram are. 'Au kasi pemomytun pejekaraemã ne. 'Auwara mama'ea teepaw etee. Jypemeruua etee taity a'upap. Itaju apopyrera miamũ eposipopora etee a'upap. Muna'ywa nanẽ amunarũmũ pẽkaraemã are 'jau. A'eramũ atepawamũ etee pẽ nui. ²⁰ A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe etee. A'eramũ 'ga anure mama'e esage monou pẽ nupe, ojeupe pẽnemiapofera mepyawamũ. Peu te mama'ea nateepawa'uweri. Nitywi futari mama'e mateepaara. Nitywi futari jypemeruua. Naeposipopori futari mama'ea. Nitywi futari amunarũ ma'ea peu. ²¹ Ojeupe pẽẽ mama'e aporamũ 'ga mama'e mũ mÿigatui pẽ nupe peu ojepyri. Ojeupe pẽnemiapofer imũ etee futat 'ga pẽ mepyau peu. Ojeupe kwaiwete mama'ea pẽẽ iapo re 'ga kwaiwete futat mama'e mÿigatui pẽ nupe. Ojepyri peo re te nipo 'ga wemimÿigatufera muri pẽ nupe. A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou 'ga upe kwaiwete futat. 'Auwara karaemã momytunara 'gã ea'at 'auwara ako ma'e are etee ajemogyau. A'ere ywag ipe karaemã momytunara 'gã nearamũ Jarejuwarete 'ga ree— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

²²⁻²³ —Tata reny 'jawe aereaa. Sã'ã tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gã wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ã nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pẽẽ. Ea ma'e 'gã 'jawewaramũ pẽẽ pẽnepyo pejejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramũ nepẽnepyo futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejemifutar imũ etee futat mama'e

apou pejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pēē — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

24 —Namukūja 'wyrriara 'gā nemiayuamū rūi 'ga amū rekoi. Noporowykya'uweri 'ga amū mukūja 'wyrriara upe. Kasi a'e pe 'ga majepeja 'ga ree etee 'ga poromutaramū akou ne. Ajepeja 'ga ree jēmī oporomutare'emamū ne. Wemifutara 'ga je'eg imū etee mama'e apou ne. A'eramū 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imū mama'e apowe'em ne. Nan tee futat pēē. Pejeka'aranūū kwai are etee ea'at ma'eramū nepēnea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

25 —Ma'eramū 'ā je 'i pē nupe: Pēnea awi mama'e are etee pejemogyau, je 'i pē nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamū”, pe'je awi pejejeupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe 'ūina. —Pēnea'ar awi pejejaity are etee pejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejemogyau, 'jau je 'ā pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe 'ūina. —'Ga te 'ā pē apo rakue. A'eramū 'ga ojee pejemogypygamū mama'e mua pē nupe. 26 Sā'ā wya'ia. Wya'ia 'ā nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ā mama'e tymawa. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Niapoi agawewi wya'ia 'ga upe. A'etea 'ga ojejukau ee. Pēē taetu aje 'ā aeramū 'ga upe. A'etea sipo 'ga nojejukai pē nee?— 'jau 'ga 'gā nupe. 27 —Peko sipo amū pejeymane'em are ete ea'at ma'eramū amū pejeymane'emamū namutat?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Naani. Nia'wyrri futari aipoa miamū pē nupe ee pēnea'ara. A'etea te nipo pēyman pejemogyau. Pejeywyr are tee pejejea'aramū miamū pēmanū futat. Mama'e are etee pēnea'at pē nekoa nepē koga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

28 —A'eramū ki pēē pejejea'are'emamū pejemogyau pejejaity are ete. Sā'ā 'ywotyra jū mewara. 'Ywa 'ā noporowykyi agawewi opotyra are. A'ere 'ā ipotyra esageteeramū — 'jau 'ga 'gā nupe. 29 —Ymā te janepytunera 'ga, Sarumāu 'ga, ikaraemā kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ā taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ā 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi. 30 'Ywotyra 'ā majepei 'ara rupi etee wesageramū. A'eramū 'ā ai'iwe op'ijagamū. A'eramū nipo 'ga amū iapyau. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe— 'jau 'ga 'gā nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pē nupe? Pēē taetu aje 'ā pēnesage 'ywotyra resage apyraapa 'ga upe. Ma'eramū pēē 'ga rerowiaraipe etee 'ū? Pe'je 'ga rerowiaa a'jea futat pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. 31 —Au'je mama'e are etee pēnea'ar ire. Pejemuaēm awi pejemem'uram are etee. Pejemuaēm awi nanē pejejaity are etee nū — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. 32 —Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā te ajemuaēm mama'e are etee. A'ere kasi

pěē 'gā 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pēnemifutara okwaap. Ojejuka 'ga pē nee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³³—Jarejuwarete 'ga remifutar are etee pejejea'aramū pejejemogyau. 'Ga je'ega renuw are ki pēnea'at. “Ga remifutar imū sipo je mama'e apoi” 'e are etee ki pejejea'aramū pejejemogyau. Wemifutar imū mama'e apo are pejejuka re 'ga mama'e esage muri pē nupe, ojejukau pē nee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁴—A'eramū ki pēē pejemuaēme'ema ai'iwewar are. “Au'je pa 'awauwewara kwy”, pe'je ki pejejemuaēme'ema ee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

7

Pěpota'wa ki pejejee (Luka 6.37-38, 41-42)

1—“Nepēa'wuri pēē Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gā amū nupe ne. Aipoa 'gā nupe 'e'emamū Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe. “Mama'e tywerete 'ā ereapo ekou”, pe'je kasi 'gā nupe ne. Aipoa 'gā nupe pēē 'e'emamū Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe 'ūina. ²—'Gā nupe pē'eawera 'jawerimū etee futat nipo Janeruwarete 'ga 'i pē nupe. Mama'ea 'gā nupe iapoawera 'jawerimū etee futat Janeruwarete 'ga iapoi pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe 'ūina. ³⁻⁴—Najuejue etee futat pētywet. A'eramū pēē “Itywet ma'ea pēē” 'jawarūe'em pejejaupe. A'eramū ki pēē pejejaupe aipo 'e enune pejetywera ra'ne etyka. ⁵ “Najetywi je tetywera pyu”, pe'je nipo numiamū. A'ere pētyp futat. A'eramū pēē pejetywer awi ra'ne pejepoia. A'ere pejejewirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejejewirera 'ga upe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe 'ūina. —Sā'ā ae 'ywa tuwyrera weape i'aramū ajuea pewara resage'ema ajai. A'eramū 'ā ae enuēmukaa ra'ne wea awi. Ojewi enuēm ire 'ā ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopoa— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

6 —Pe'je pejewau kwe pewara 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga ree, a'e je 'awamū pē nupe. Ee iporenuwiwere'ema 'gā nipo e'i pē nupe: “Noreporenuwiweri ore 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'eramū pēē 'ga mome'wau'jape'ema 'gā nupe. Pejewau kamēsīete 'gā nui. Amutee 'gā nupe etee pejewau imome'wau nū. Kasi a'e pe iparuerowiariwere'ema 'gā mara'neramū pē nee ne. Kasuru jarū 'jawe aipo 'gā. Sā'ā kasuru jarūa ujare'emamū ae murukare'ema ojepyri. Nan tee futat aipo 'gā. Sā'ā tajaurana. Ojeupe ita esage momor ire ipyruga etee ee. Nan tee futat aipo 'gā— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

*Esage futat Janeruwarete 'ga
(Luka 11.9-13)*

⁷ A'eramū Jejuī 'ga 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga upe 'gā porogyta are:

—Ojeupe pēē mama'e renūjamū Janeruwarete 'ga imuri pē nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramū 'ga pē poari futari. Kamēsīete 'ga pejepoare'emamū, pejeje'ega pejejemogyau pejejere'emamū 'ga upe. Sā'ā mama'e 'ara ae wi. A'eramū 'ā ae ijaramū awau ekaa. Esag ire tāmējē 'ā ae opoia ekar awi. Nan tee futat kasi peojet 'ga upe mama'e renūi awi ne. A'eramū 'ga mama'e mua pē nupe— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe. —'Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiri imopog awi. Nan tee futar iki pēē. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramū 'ga pē poari futari— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe. ⁸ —“Mama'e emut amū jee” 'jara 'gā nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gā 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamū 'ga je'egi futari pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁹ —Pejenosī kasi mama'ea 'ga upe enūina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut pē nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera pē nupe. Sā'ā pēē. “Mama'ea emut amū jee, Kiapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramū mama'e katurama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri pē nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramū. Ta'yriaramū sipo ita pemono pejeja'yra upe, mani'oko'o renūjamū? Naani. ¹⁰ Moja sipo pemono pejeja'yra upe, ipira renūjamū? Naani. Mama'e esagea etee futat pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe. ¹¹ —Pēē 'ā aetywera agawewi. A'etea 'ā mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe. Nan tee futat ywag ipe 'ūi ma'e 'ga— 'jau 'ga 'gā nupe. —Janeruwarete 'ga taetu 'ā esage te. Ma'eramū sipo 'ga mama'e esage mure'ema pē nupe, ojeupe pēē enūjamū? Amut futat 'ga mama'e esagea ojeupe enūinaramū pē nupe— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

¹² —Pēē 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pefutat 'gā pejejereko esagea. A'eramū pēē nanē pejejejukau esage 'gā nee nū. Aipo are Moisesi 'ga ikwasiari inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā nanē ikwasiaa ee rakue nū— 'jau 'ga 'gā nupe 'ūina.

*Mukūi pea
(Luka 13.24)*

¹³⁻¹⁴ —Pe'i'i rupi ki pekwap. Pe'i'ia ywag ipe oo ma'ea. A'ere noko ayeteramū jupi ae oa. Amume'riramū etee te peo aipoa pe'i'i rupi. Pe'i'i rupi oo ma'eramū etee te peo Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū warāu rūi pejejemogyau peu. Peuu rupi ae oa te ajee naayi futari numiamū. Kwaiwete te 'gā oi peuu

rupi. A'ere peuu rupi oo ma'e 'gã oi mama'eukwaawa rapyaw ipe te. Peu futat 'gã oi ajemogyau nakwaparimũ warãu rũi. Peu 'gã awau ajemogyau tywet— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'me ma'e are 'gã mu'eawet
(Luka 6.43-44)

¹⁵ —A'eramũ ki pẽẽ pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararũare'ema 'gã nui. 'Ga je'ega nipo 'gã omome'u 'me pẽ nupe. 'Ga je'ega mome'wara 'jawe futat nipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i. “Tamomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, e'i tee 'gã ajemogyau. A'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁶ —'Gã je'eg are ki pekwaap 'gã. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee 'gã mama'e mome'uramũ pẽẽ 'gã kwaapa. “Aipo 'gã a'jea futat 'ga je'ega omome'u”, pe'je ki 'gã je'ega renupa. 'Ga 'eawer imũ moromu'jare'ema 'gã sigaty etee omome'u 'ga je'ega ajemogyau. Sã'ã y'waa 'ywa. Nooi ae ju'yw are maga rekaa. Nopo'oi ae mamãũũa amyneju 'yw awi. Nan tee kasi peo moromu'jat tywera 'gã je'ega renuwu'japa ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmějẽ futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. Y'wa 'yp katurama pekwaap i'a esage are. ¹⁸ Ni'a katurama'uweri futari y'wa 'ywa tywera. Y'wa a'wyre'ema etee 'ã akã are. Y'wa katurama 'aa o'ywa katurama 'jawe tãmějẽ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ¹⁹⁻²⁰ —Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywera 'gã ia'wyre'ema futat. 'Gã je'eg are pẽẽ moromu'jat tywera 'gã kwaapa tãmějẽ futat. O'me are 'gã mu'e re nipo moromu'jat tywera 'gã wa'wyre'emamũ. Sã'ã y'wa a'wyre'ema jara 'gã y'wa 'ywa retyga imonoa imomoa tata pe. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga moromu'jat tywera 'gã monoi imomopoa mama'eukwaawa rapyaw ipe anure— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Janeruwarete 'ga remiayuwarete
(Luka 13.25-27)

²¹ —“Ore 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, e'i futatee nipo 'gã amũ. “Jejui 'ga Orejararetea”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere 'gã no-sei futari ywag ipe. Nuapoi futari 'gã mama'ea Jeruwarete 'ga remifutar imũ. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. A'eramũ 'gã osowe'em ywag ipe. 'Ga je'ega renupara 'gã etee futat oo ajemogyau ywag ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²² —Anure nipo Jarejuwarete 'ga rowase pejemajatykaaw ipe kwaiwete 'gã 'i ekoete jee: “Jarejuwarete 'ga je'eg are ore oi kwe pewara 'gã mu'jau ikue”, 'jau nipo 'gã jee. “Eneremiayuwa 'jawe futat ore mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui. Eneremiayuwa 'jawe futat ore aeremiapoe'ema apou ikue”, 'jau nipo 'gã jee

— 'jau 'ga 'gã nupe. ²³—A'ere nipo je 'i 'gã nupe: “Pěě pekwap futat je wi muku. Jeremiyup 'mea te pěě. Mama'e tywera apoarera te pěě”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'akwaap ma'e

(Luka 6.47-49)

²⁴—Jeje'ega renuparamũ pě'akwaap pejejemogyau. Sã'ã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mÿja ywy ãtã pype. ²⁵ Kwaiwete agawewi 'ã amana 'ua. Ywytuu agawewi 'ã erua. A'etea 'ã 'oga nu'ari futari ywytuu upe. 'Y ruwiretea miamũ 'ã owaẽme'ema jupe. A'eramũ 'ã aipoa 'oga awawe'em ypy pe. Nan tee futat jeje'ega renuparamũ pěě— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶—A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te ajee 'oga omÿi amũ 'y apopewa pype. ²⁷ A'eramũ amanakyr ypy are we 'ga roga awau ypy pe 'ga wi. A'eramũ futat 'ã 'y rypojuaga 'ga roga retyka 'ga wi. A'eramũ nipo jeje'ega renupare'emamũ pěě aipoa 'oga apoara 'ga 'jawe etee futat. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pěě anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸⁻²⁹ Jejui 'ga porogytapaw ire, 'ga renuparera 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rui 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarui. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee — 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

8

Ipito'om ma'e

(Maku 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga 'ua ojypa ywytyr awi nũ. Kwaiwete 'gã 'ua ojypa 'ga reewe te futat. ² Poje ipito'om ma'e 'ga amũ 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejui 'ga opo monou 'ga 'arimũ:

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka. ⁴ 'Ga mokã'ẽ re Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”,

te'i 'ga enee 'jau, ene resag ire 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mū rerawau 'ga upe. A'eramū 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekā'ēawer are — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imū etee futat ene ejeymawa mū rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamū. Ejeymawa mū rapyukara ene ekā'ēawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramū ipito'om ma'efera 'ga awau ojeupe 'ga 'eawer imū etee futat iapou.

Jefaruu 'ga remiayup
(Luka 7.1-10)

⁵ Kafanaū pe 'gā waēm ire jefaruu 'gā 'wyrria'ri 'ga amū 'ua owaēma Jejui 'ga upe. Tapy'yi amuteea te 'ā 'ga, romanūa te 'ā 'ga. ⁶ A'eramū 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Jeremiayuwa 'ga ojero'wu 'upa ayrūgatugatu 'ga 'upa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere iruukwe. Too ene rupi 'ga katu'oka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁸ —Naani nū'ū. Ene 'ā kūima'eeteetea te. Je 'ā akotee ma'ea te. Eje'eg imū etee futat ekatu'ok 'ga. “Ojekatu'ok futat 'ga” ene 'eramū 'ga jekatu'ogi futari— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. ⁹ —Je 'ā jefarua. A'eramū je te'wyrriara 'ga je'eg imū etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ā jefarua 'gā 'wyrria'ria. Sēg jeremiayuwa jefaruu 'gā pytuna. A'eramū jeremiayuwa 'gā jeje'eg imū etee futat mama'e apou ajemogyau. 'Ga amū upe je 'jau: “Ere ewau peu jee”, 'jau je 'ga upe. A'eramū 'ga awau. Ajepeja 'ga upe je 'jau jepi: “Ere ejua 'au je pyri”, 'jau je 'ga upe jepi. A'eramū 'ga 'ua je pyri jepi. Tejeupe oporowyky ma'e 'ga amū upe je 'jau: “Ekwap mama'e apou jee”, 'jau je 'ga upe. A'eramū 'ga jeje'eg imū etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramū ene nanē eje'eg imū etee futat jeremiayuwa 'ga katu'oka jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ Aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga oporesagamū etee 'ga ree. A'eramū 'ga 'jau wewiri ako ma'e 'gā nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ā pēē. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe. Ināinānī'ī etee futat 'ā pēē je rerowiaa pejejemogyau. Ko 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi — 'jau Jejui 'ga wewiri ako ma'e 'gā nupe. ¹¹ —Peapyaka jeje'eg are? Anure nipo kwaiwete 'gā oi osou ywag ipe. Amunap tesirūmer awi we futat nipo 'gā oi ajatykau ore ree ywag ipe. Peu futat 'gā jemi'wari ymāwarera 'gā pyri. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mīmera 'gā pyri nipo 'gā awau ojemi'waa. Judeue'ema 'gā agawewi. A'etea 'gā je rerowiat ajemogyau. A'eramū nipo 'gā awau ajatykau ore

ree peu Jarejuwarete 'ga pyri. ¹² A'ere 'ã judeu 'gã jēmĩ naani. Ywag ipe oo ma'eramera 'gã futat numiamũ. A'ere 'gã naje rerowiari etee. Amume'ri 'gã etee 'ã je rerowiaa. A'eramũ nipo Jeruwarete 'ga je rerowiare'ema 'gã monou 'gã pe'au muku ojewi. Ypytunaiwayay pype nipo 'ga 'gã monoi. Peu futat nipo 'gã wayrũ ojere'emamũ ajemogyau. Aya nipo 'gã nerekou, 'gã maema 'gã na'jywa mokãina 'gã mogyau— 'jau Jejuĩ 'ga wewiri ako ma'e 'gã nupe.

¹³ A'ere 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrĩa'ri 'ga upe nũ:

—Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ eneremiayuwa 'ga ojekatu'oka enee nũ— 'jau Jejuĩ 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽma ypy we 'ga wemiayuwa 'ga resaka, jaruete 'ga reko esaka. Jejuĩ 'ga 'eawa rupi we etee futat 'ga remiayuwa 'ga ojekatu'oka.

Pedro 'ga rojo eẽ

(Maku 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ A'ere Jejuĩ 'ga awau Pedro 'ga 'wyr ipe nũ. 'Ga roga pype osouwe 'ga Pedro 'ga rojo eẽ resaka. Iro'y eẽ 'upa.

¹⁵ A'eramũ 'ga awau eẽ poppyka. A'erauwe eẽ ro'ya atee-awamũ eẽ wi. A'erauwe eẽ afu'ama okama awi mama'e apou 'ga upe 'ga mojemi'waa.

¹⁶ Kaaruwamũ peuwara 'gã kwaiwete mama'eukwaawa rerekwara 'gã nerua Jejuĩ 'ga upe. A'eramũ 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui, oje'eg imũ etee futat. Ojero'wu ma'e 'gã nanẽ 'ga ikatu'oka nũ. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga 'ga mome'ui rakue:

“Janekaruara 'ga omoit jane wi, jane katu'oka”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jejuĩ 'ga remiapo-rama 'ga imome'wau inuga ka'aran are rakue. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka, Isai 'ga 'eawer imũ etee futat.

“Too ene rupi 'jau” 'ga 'eawet

(Luka 9.57-62)

¹⁸ Anure kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã nesakawe Jejuĩ 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kwe katy soo jareyaapa 'jau, 'y owajara katy 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ 'Gã o enunewe Moisesi 'ga remikwasiarer are romu'jara 'ga amũ 'ua oje'ega Jejuĩ 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe. —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau— 'jau 'ga 'ua Jejuĩ 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'i kũi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyra'i nanē 'ã waityramũ nũ. A'eramũ 'ã kaaruwauwe ojewya 'ua waity pype osea. A'ere je nanarũi. Aset ekoete tee futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete tee futat tekou. Je 'ã pēneki'yra agawewi. A'etea 'ã je najerogi tekou. Jeremiayuamũ nan tee futat pejemogy nũ. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Tene ajee jeruwa manũi ra'ne. Tejuwa 'ga manũ re too ene rupi 'jau. 'Ga manũ re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manũa ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²² A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manũ re amutee 'gã totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Ywyruru muojeawet

(Maku 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ A'ere Jejui 'ga u'aa yaruu pype, wemimu'e 'gã netee. ²⁴ 'Gã yaapaw ipe ywyruru 'ua erujewi 'gã nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gã nupe. A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa. ²⁵ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'ga renũina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kũi! Sapap jane kũi!— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ Opag ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pejegyau nanimenime 'ũ? Maran ajee nepejemogypygyi etee je ree 'ũ? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ã areko pē. Je rerowia'ri etee 'ã pejepe pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'erauwe 'ga fu'ami oje'ega ywyruru upe, tyjapetega upe nanē nũ. A'erauwe futat ywyruru wojeramũ. 'Y rajapetega nanē wojeramũ nũ. ²⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Ma'e pãjē 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyruru te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũi. 'Y rajapetega nanē 'ga 'ã imuojea erujewi nũ. Ma'e pãjē 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega ywytu upe jepi nũ, ywytu muojera erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

Mama'eukwaawa rerekwat

(Maku 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Garireja ypiauu owajara katy owaēm ire 'gã oyaruu monou imojekoka Gataru ywy are. Yaruu awi Jejui 'ga ēm pyyrauwe mukũja 'gã 'ua 'ga rowosōu. Mama'eukwaawa

rerekwara 'gã poromũ. Tywy 'arimũ etee futat 'gã nekoi. A'eramũ 'gã 'ua tywy awi Jejui 'ga repejãna. Mama'eukwaawa 'gã muarũukare'ema 'gã mamara'neu 'gã mogyau. Ipojyte 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã pyriwara 'gã okyjau 'gã nui. Nooi futari 'gã 'gã pyri. ²⁹ A'eramũ Jejui 'ga resakawe mama'eukwaawa werekwara 'gã muafukajukaa Jejui 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape? Norowaemi we ore orojereko tyweawa upe — 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁰ Aipo 'eramũ mukuu'i tajaanana ajemogyau ojemi'waa. Kwaiwete tajaanana. ³¹ A'eramũ mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Gã nui ore moir ire ore monoukar ape tajaanana ywyterimũ ore mojejaga— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

³²—Pe'je ajee pejewau— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'erauwe mama'eukwaawa awau ũ'jãu 'gã nui. Awau ojejaga tajaanana pype. A'eramũ tajaanana mama'eukwaawa ojepype ijeagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujãna ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

³³ A'erauwe tajaan are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe:

—Ekoay Jejui 'ga 'ua tywy 'arimũ ako ma'e 'gã pirewara omoit 'gã nui ko, imonou tajaanana pype ko. A'eramũ tajaanana opapa ko— 'jau 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe.

³⁴ A'erauwe amunaw ipewara 'gã 'uapap Jejui 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejepe'au orewy awi. Nenea'wryi ene ra'e. Orerey-mawa 'ã ereapisipap— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nui.

9

Iteu ma'e

(Maku 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nui. Awau u'aa yaru pype, awau oyaapa nũ. Oje'wyr ipe 'ga awau ojewya nũ. ² A'eramũ peuwara 'gã teewi iteu ma'e 'ga rerua Jejui 'ga upe nũ. 'Ga rerua 'ga rupia 'ga rupawa reewe Jejui 'ga upe. “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Erekyje awi je wi kũi. Enetywera je amoit ene wi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'ga rerowiare'ema ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Awÿja 'agamũ 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi— 'jau 'gã ajaupe. —Entywera je amoit ene wi 'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi 'ga 'i te janee— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

⁴ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pëë poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵—Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanë ojotywera moiri ajau nũ kũi— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶—Pëneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjê resaukaa pë nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pë neape— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ateufera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanë ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjê amut jee. A'eramũ je pëtywera moia pë nui, iteu ma'e mafu'ama nanë nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Ere efu'ama jui. Ejupawa pyyka erawau eje'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama 'gã neape. A'eramũ 'ga wupawa pyyka erawau oje'wyr ipe. ⁸ A'eramũ esakarera 'gã ajemogyau okyjau, oporesagamũ 'ga ree. A'e pype 'gã aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe.

—Kuu. Namafu'ami sipo 'ga 'ga pa, a'e ako je ko re'ã— 'jau 'gã ajaupe. —Ku'jywa 'ga 'ga amafu'amukat 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã esage ma'eramũ, ki Ku'jyp. Ene 'ã ere-mafu'amukat 'ga 'ga upe. Epãjêa 'ã eremut 'ga upe rai'i— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

Mateu 'ga mo'wyawet

(Maku 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ A'eramũ Jejui 'ga awau watau nũ. Awaw ipe 'ga Mateu-ramũ je resaka. 'Wyriararete upe ka'aranũ pyykarera je. Jeporowyky je renamũ Jejui 'ga 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga jee, je mo'wya ojeupi.

A'erauwe je tepoia teporowyky awi ejaa inuga a'e pe te futat. A'eramũ futat je tewau 'ga rupi, 'ga remimu'eramũ.

¹⁰ A'ere je 'ga mo'wya teje'wyr ipe:

—Ere ejua ejemi'waa je pyri. Ere ejemiayuwa 'gã nenũina erua erojemi'waa jerog ipe— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'gã 'ua ojemi'waa jerog ipe. Orojemi'waaw ipe kwaiwete 'wyriararete 'ga upe ka'aranũ pyykara 'gã 'ua ojemi'waa ore pyri. Mama'e tywera apoara 'gã nanë 'ua ojemi'waa ore pyri nũ. ¹¹ Poje fariseu 'gã amũ 'ua ore resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽmu'jara 'ga ojemi'waa 'wyriararete 'ga upe ka'aranũ ppykara 'gã pyri 'ũ? Nia'wysi 'gã kũ. Mama'e tywera apoara 'gã pype nanẽ 'ga reni ojemi'waa kũ. Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wysi 'gã ajemogyau kũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹²⁻¹³ Aipo 'gã 'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri. “Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere je naesage ma'eramũ rũ je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri. Pe'je pejewau pejemu'jau Jarejuwarete 'ga 'eawer are — 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Je upe mama'e mura esage futat jee.

A'ere pejejee pẽpota'wa esagea taetu esageramũ jee.

Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejee pejepota'wa esage'em ire”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

*'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet
(Maku 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Anure Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Juã Batista 'ga remiayuwamũ ore orojemi'ware'ema futat oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojemi'ware'ema futat oje'ega 'ga upe jepi nũ. 'Ga upe oporogytaawa upe iwaẽmauwe ore orojemi'ware'ema Jarejuwarete 'ga upe oroporogytau jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nanarũ. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu re-sakara 'gã ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire tãmẽjẽ te 'gã py'arayparamũ nũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Gã nui akokatu ma'e 'gã jepe'aramũ tee esakara 'gã poiri ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã wojere'emamũ ojemi'war awi ojeypyri je rekoramũ. Ojewi je o re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. Je o re te nipo 'gã 'arasigamũ ajemogyau je ree. A'eramũ te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau wea'aramũ etee je ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

16 —Ymã te 'ã aeypy 'gã pẽ mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pẽ mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pẽ mu'ei nũ. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogyta aeypy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogyta are ojemu'e ma'eramũ ki a'ea etee futat pejemu'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe taity yau opoejamũ erojefuapygi etee ne. A'eramũ futat taity ymanera otoroka etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. 17 —Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ ajaiwayramũ erujewi. A'eramũ futat opy'apefugamũ wajaiwamũ yrũ pype. A'eramũ futat wyrũ kakau. A'eramũ ojeko'woka— 'jau 'ga 'gã nupe. —Yrũ yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Yrũa kawem nanẽ nũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. —Nan tee futat nepemojopypea'uweri jeporogytafera morogyta ymaner are — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Kũjã ãẽ mũ kũjãmuku ãẽ retee

(Maku 5.21-43; Luka 8.40-56)

18 'Ga porogyta 'ga renamũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Judeu 'gã 'wyrria'ri 'ga amũ 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Jera'jyr ãẽ amanũ 'awamue futat ko. A'eramũ ene ejua ãẽ resaka. Epa ãẽ 'arimũ imonoramũ nipo ãẽ ferawi nũ— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ãẽ enee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

19 A'eramũ Jejui 'ga afu'ama awau 'ga rupi. 'Ga remimu'eramũ ore nanẽ arawau 'gã nupi nũ.

20 Orewaw ipe kũjã ãẽ mũ 'ua Jejui 'ga rupisika, 'ga raity pypireme'ywa pyyka. Ojero'wu ma'e ãẽ. Tusi kwara ãẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ãẽ ry ãẽ wi. Ymã te ãẽ rekoi rakue. 21 A'eramũ ãẽ 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity pyygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ãẽ ojeupe etee futat. A'eramũ ãẽ 'ua 'ga raity pypireme'ywa etee agawewi ipyyka. A'etea ãẽ ojekatu'ok 'ga raity pypireme'ywa pyyg ppyrauwe futat. 22 A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu ãẽ ree. A'eramũ 'ga 'jau ãẽ upe:

—Erekyje awi kari. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ je ene katu'oka akiko— 'jau 'ga ãẽ upe.

Ëẽ upe aipo 'ga 'erauwe ãẽ ojekatu'oka.

23 A'ere Jejui 'ga ore reruatau nũ. “Jera'jyra ãẽ ree epa emono” 'jara 'ga 'wyrã upe orowaẽm ire orosou. Orosouwe Jejui 'ga ãẽ ree ajatyka ma'e 'gã nesaka. 'Ga mo'wyarera 'ga

ra'jyra eẽ rapirũmũ eẽ rerekou. Jumi'ara'nĩ moje'egara 'gã nanẽ 'ga esaka nũ* Kwaiwete 'gã 'upa 'oga pype. ²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je peje'jãu pejewau ukupepe. Namanũi eẽ. Oset tee eẽ 'upa. Peesag iki je eẽ momaga— 'jau 'ga 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'ga rerekoemãu etee.

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je eẽ re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau 'gã nupe, “oset tee eẽ 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

²⁵ 'Og awi 'gã mũ'ẽ re 'ga amanũ ma'efera eẽ popyyka.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau Jejui 'ga eẽ upe.

A'erauwe eẽ ferawi owya afu'ama. ²⁶ A'eramũ 'gã eẽ moferapawera mome'wau imuãina ojeperyiwara 'gã nupe.

Mukũi eae'ema 'gã

²⁷ Eẽ moferaw ire Jejui 'ga awau pe awi nũ. 'Ga remimu'eramũ ore arawau 'ga rupi. Orewaw ipe mukũja eae'ema 'gã 'ua ore rewiri wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera! Ore resag ape. Epãjẽ mũ ore katu'og ape— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

²⁸ 'Og ipe ore se re, 'gã nanẽ awau osou nũ, Jejui 'ga rerowyka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je rerowiat te pejepe pejemogyau jepi? “Ore mamã'ẽ 'ga nũ” 'ea te perowiat pejemogyau?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Aruerowiat futat ore ene— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga opo monou 'gã nea are.

—Tejerowiat pejemogyramũ je pẽ mamã'ẽi— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe futat 'gã amã'jãu. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pewara 'gã nupe kamẽsĩete ne, jerera muãje'ema kamẽsĩete amunawa pype ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ A'ere 'gã naani. Nuereko katui 'gã 'ga 'eawera, 'ga rera muãina kamẽsĩete peuwara 'gã nupe.

Ije'ege'ema 'ga

³² Jejui 'ga wi 'gã o ypyrauwe 'gã amũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jejui 'ga upe.

—Mama'eukwaawa mũ 'upa 'ga pir are. A'eramũ 'ga oje'ege'ema akou. Mama'eukwaawa 'ga nomoje'egukari imogou— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'erauwe Jejui 'ga imoia 'ga wi.

³³ Ojewi Jejui 'ga imoir ire 'ga oje'ega nũ. A'eramũ 'ga resakara 'gã oporesagamũ 'ga ree ajemogyau.

* 9:23 Ajamanũnamũ ipyyra poromũ jumi'ara'nĩa.

—Niesagi pa jane nanuara Israeu juapyreramū jareywy pe jepi nū— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamū 'ga ree ajemogyau.

³⁴ A'ere fariseu 'gã nuerowiari 'ga. A'eramū 'gã 'jau:

—Naani nū'ū. Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imū tee 'ga 'ga pirowara moiri 'ga wi nū'ū— 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

Jeju 'ga ajemuaēma 'gã nee

³⁵ Pe awi Jeju 'ga awau nū. Awau 'ga amunawa moymoyka akou. 'Ga remimu'eramū ore arakou 'ga retee te futat. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pēpoiweramū Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui. A'eramū 'ga pē mogyau wemiayuwamū— 'jau 'ga 'gã nupe akou, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka akou. ³⁶ Kwaiwete 'gã jatykai 'ga ree, 'ga porogyta renupa. 'Gã nesakawe Jeju 'ga ajemuaēma 'gã nee. “Karupa'mī jare'ema 'jawe 'gã jemogyi. Ojejukawe'emamū nanē nū. Worypawamū 'gã ajemogyau. Nitywi futari 'gã poara 'ga amū”, 'jau Jeju 'ga ojeupe.

³⁷ A'eramū 'ga 'jau wemimu'eramū ore:

—Ināinānī'ī etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã jemogyi. A'ere 'ā kwaiwete je te 'gã jemogyi Janeruwarete 'ga kwaape'ema— 'jau 'ga ore. ³⁸ —A'eramū ki pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe aipo are: “Emonou'jau'jap ejemiayuwa 'gã emome'waramū kwe pewara 'gã nupe”, pe'je ki 'ga upe aipo are— 'jau Jeju 'ga ore. —Sā'ā juowuurana. Omonookara ae mū tywe'emamū 'ā ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gã 'ga je'ega ojeupe 'gã imome'ue'emamū 'gã pawī etee mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jeju 'ga ore.

10

Jeju 'ga remimu'e 'gã

(Maku 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Jeju 'ga wemimu'eramū ore majatykau ojee, tusiramū ore majatykau ojee. Opājēa 'ga imua ore upe ore moporowykyawamū.

—Tepājēa je amono pē nupe amutee 'gã poawamū. Pe'je pejewau mama'eukwaawa moia erekwarā 'gã nui. Ojero'wu ma'e 'gã nanē pēē ikatu'oka nū— 'jau 'ga ore ikue.

²⁻⁴ 'Ga remimonoramū orepytuna tusi. Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Tome, Mateuramū je, ajepeja Tiago, Tadeu, ajepeja Simão, Judas. Mīmeramū ore Jeju 'ga remimu'eramū. Simão 'ga mukūi 'ga rera. Pedro 'ga rer irūa. Ajepeja Simão 'ga rera nanē mukūi nū. Serote 'jau 'ga rer irūa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera 'ga. Tiago 'ga rewirera 'ga Juãnamū. Sepeteuramū Tiago 'ga ruwa 'ga Juã 'ga retee. Je Mateuramū 'wyrara upe ka'aranū pyykareramū.

Ajepeja Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga nanē mukūi 'ga rera nū. Iskariote 'ga rer irūa. Kūima'e tywera 'gā nupe 'ga monoara 'ga poromū. Mīmeramū ore Jejui 'ga remimono-ramū.

*Jejui 'ga wemimu'e 'gā monoawet
(Maku 6.7-13; Luka 9.1-6)*

⁵ Wemimu'eramū Jejui 'ga 'jau ore:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'ere ki judeu 'gā nupe etee je mome'u pejepe. Judeue'ema 'gā nupe kasi je mome'u pejepe ne. Samari ywy pewara 'gā nupe nanē je mome'wawe'em nū. ⁶ Israeu juapyrera 'gā nupe etee futat pejewau morogyta esage mome'wau. Sā'ā karupa'mī ka'jama ujar awi. Nan tee futat Israeu juapyrera 'gā jemogyi. Ymā te 'gā ypya Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi rakue. A'eramū 'gā 'ga kwaapa katu katu rakue — 'jau 'ga ore. —A'ere 'awauwara 'gā nokwaawi futari 'ga. 'Ga remifutara nanē 'gā ikwaape'ema nū. A'eramū 'gā ajemogyau karupa'mī ka'jama 'jawe — 'jau Jejui 'ga ore. ⁷ —“Otywer awi opoit ma'e 'gā Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū. A'eramū ki pēē pejepeia pejetywer awi”, pe'je ki pejewau 'gā nupe. ⁸ Ojero'wu ma'e 'gā pēē ikatu'oka. Amanū ma'e 'gā pēē imoferapa. Ipito'om ma'e 'gā pēē imokā'jāu. Mama'eukwaawa pēē imoia mama'eukwaawa rerekwara 'gā nui — 'jau Jejui 'ga ore. —Tepājēa je amono pē nupe. A'ere naje mepyi pejepe tepājēa pejejeupe imono are. A'eramū pēē pejewau 'gā katu'oka ekoete te futat pejejemogyau. “Je mepy pejepe. Pejekatu'okawera pemepy jee”, 'jawe'em futat pēē 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga ore.

⁹ —Ka'aranūūa kasi peroo ne. ¹⁰ Pejekaraemā nanē erawawe'em nū. Pejejyrū, pejepypapaap. Mīmera miamū kasi peroo ne. Pejepir arewara etee futar iki peroo. Ywyrā nanē pēē erawawe'em pejepo pe. Ojeupe peporogytaramū 'gā pē mojemī'waa. Aipoa esage — 'jau Jejui 'ga ore.

¹¹ —'Gā 'wyrarete upe pejewaēma pejewau pejeseawa rekaa. “Pe'je pejejua pejesea 'au ore pyri” 'jara 'gā noga pype etee futar iki pejup. Peo kasi kwe pe pejejemogyau ne. ¹² 'Gā nog ipe pejewau ki “Awamū Janeruwarete 'ga nepē mu'arasigukari pē mogyau”, pe'je pejewau pejesou 'gā nupe. “Arafutar ore Jarejuwarete 'ga pē muekōēāja pē mogya”, pe'je ki 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga ore. ¹³ —“Pe'je pejejua pejepytāu ore'wyr ipe” 'gā 'eramū ki pe'je 'gā nupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga aku'i muri pē nupe, pē mopy'ata'wau a'jea futat”, pe'je ki 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga ore. —“Narafutari ore pēpyta oroje'wyr ipe” 'gā 'eramū pēē 'jau 'gā nupe: “Janeruwarete 'ga aku'ia namura'uweri pē nupe”, pe'je ki 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga ore. ¹⁴ —A'eramū nipo pēē

pejewau majepeja 'gã amũ 'wyr ipe nũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pe'je 'gã nupe “Janeruwarete 'ga 'ã wemiayuwamũ pefutat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mu'arasiga pẽ mogyau”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree u'ama. —A'eramũ pẽ 'gã 'wyrarete awi peje'jãu pejepypapaawa nupãnupãu ajuee, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga pẽ katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga”, pe'je ki pejepypapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁵ —A'jea futat je 'i. Anure, wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gã nereko tyweretei Gomora pewarera 'gã netee. Sodom ipewarera 'gã ityweretei Janeruwarete 'ga upe, Gomora pewarera 'ga netee rakue. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. A'ere “noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gã Sodom ipewara 'gã tywera apyraawi. A'eramũ nipo 'ga taetu 'gã nerekou tyweaete etee te nũ Sodom ipewarera 'gã apyraapa— 'jau Jejui 'ga oree.

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Maku 13.1-13; Luka 21.12-19)

¹⁶ —Sã'ã kasurua tajau jarũ pyterimũ isea. A'eramũ 'ã tajaua iu'wau. Nan tee futat pẽ. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gã pyterimũ pese. 'Gã amũ nipo amara'neramũ akou pẽ nee. A'ere ki pẽ'akwaap pejemogyau 'gã nupe. Pejepota'waramũ etee futar iki 'gã nee— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁷ —Pejea'gu te ki ajee pejejerowiare'ema 'gã nui. 'Gã amũ nipo pẽ pyyka pẽ nerawau o'wyrira'ri 'gã nowase pẽ moporogytaukaa o'wyrira upe. Judeu 'gã jatykaaw ipe nipo 'gã amũ pẽ pyyka pẽ nupãnupãu. ¹⁸ Je rerowiaaramũ pẽ nekoramũ nipo 'gã pẽ pyygi pẽ nerawau judeue'ema 'gã 'wyrira 'gã nowase. O'wyrirarete 'gã nowase pejejerooramũ pẽ je ree morogyta esage mome'wau 'gã nupe. A'eramũ futat nipo o'wyrira 'gã nowase pẽ nerawarera 'gã morogyta esagea pẽ imome'u renuwi o'wyrira 'gã neewe futat— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁹ —A'ere kasi pekyje pejejerooramũ ne. “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne, pejegyau ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ— 'jau 'ga oree. ²⁰ —Napẽ tee rui peporogyta 'gã nupe. Pẽnuwarete 'ga 'Agesagea te nipo pẽ mueapyo pẽ'eaw are— 'jau Jejui 'ga oree.

²¹ —Je rerowiare'ema 'gã nipo wewirera 'ga miamũ futat omono 'gã nupe, ijukaukaa, wewirera 'ga je rerowiar ire. Wa'yra 'gã miamũ nipo 'gã imonou 'gã nupe iapisaukaa. 'Uwa miamũ, oya miamũ 'jau nipo 'gã imonou iapisaukaa 'gã nupe je rerowiaaramũ 'gã jemogyramũ— 'jau Jejui 'ga oree. ²² —Je rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ je ree. A'eramũ nipo

'gã je rerowiarãmũ pẽ nee nanẽ oporomutare'emamũ nũ. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojepyri nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau 'ga oree. ²³—Amunaw ipewara 'gã pejereko tyweramũ, pejeka'jama pejewau 'gã nui. Ajepeja amunaw ipe pejewau je mome'wau. Israeu ywy pypewara amunawa moyge'emauwe nipo je ruri tejewya nũ— 'jau 'ga oree.

²⁴—Ojemu'e yau ma'e 'gã amu'jara 'ga nuapyaawi futari. I'wyriat ma'e 'gã o'wyriara 'ga nanẽ nuapyaawi nũ. ²⁵ Ojemu'e ma'e 'ga e'i ojeupe: “Tako temu'jara 'ga 'jawe 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Je rerowiare'ema 'gã je kurapara te ajemogyau. “Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ tee 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui”, 'jau futatee nipo 'gã jee je kurapa ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã pẽẽ taetu je rerowiarãmũ pẽ kurapa— 'jau Jejui 'ga oree.

Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi
(Luka 12.2-7)

²⁶—Pekyje awi 'gã nui. Nomima'uweri futari ae mama'ea. Anure te nipo imimipyrrera jesaukari katu katu 'gã nupe. ²⁷ 'Awamũ je je'egi pẽ nupe etee futat. A'ere tepeo jeje'ega mome'wau 'gã nupe najuejue etee futat 'jau— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁸—Pekyje awi pejejee ifuwet ma'e 'gã nui. Pẽ apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pẽ'aga nomateepawa'uweri. Jarejuwarete 'ga wi te a'jea futat pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pẽ mateepap ywawuje futat werowiare'emamũ. Pẽ'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga oree. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iapoaramũ ae apisi— 'jau 'ga oree.

²⁹—Janeruwarete 'ga te 'ã pãjẽretea. A'ere 'ga jejuka esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyra'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina. 'Ga remifutarimũ etee te wyra'ia imanũ. ³⁰ Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau oree 'ũina. —Pẽ'awa we futat ojemojopyrũmap ajemogyau pëakag are. Aeakag are ijemogya we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pẽ nee. ³¹ A'eramũ ki pẽẽ pejekyjawe'em pejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga oree.

³²—Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã nowase pẽẽ je mome'u renosĩ'em ire je nanẽ najenosĩ pẽ mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remiayuwamũ je” pẽẽ 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanẽ futat ywagipewara 'gã nowase a'e 'gã nupe nũ: “Koromũ noko jeremiyuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pẽ nupe ywag ipe peoramũ, ywagipewara

'gã nowase pẽ mome'wau enosõue'em 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ³³ —“Je naJejui 'ga remiayuwa rũi” 'jaramũ je ywag ipe peoramũ pẽẽ 'jawerimũ etee futat nipo je pẽ nenosõu pẽ mome'wau Tejuwarete 'ga rowase: “Najeremiayuwa 'ga rũi noko 'agamũ”, 'jau nipo je pẽ nupe pẽ mome'wau 'ga rowase. A'eramũ je aipo 'jarera 'gã monou muku tejewi— 'jau 'ga oree.

Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ —“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire nipo ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je ree taetu nipo pejamue pejejemogyau— 'jau 'ga oree. ³⁵ —Kũima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. A'eramũ nipo 'gã ajamueu je ree. Kũjã ẽẽ mũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo ẽẽ ra'yra ẽẽ naje rerowiari. Ẽẽ ra'yatya nanẽ nipo je rerowiare'ema nũ. A'eramũ nipo aipo 'gã je rerowiaara ẽẽ mueu je ree. ³⁶ Amumẽ je rerowiaara 'gã pytuna 'gã we futat nipo 'gã nerekou tyweaete je ree. Je rerowiaara 'gã nereko tyweara 'gã 'gã pytuna futat— 'jau Jejui 'ga oree.

³⁷ —Pẽporomutat 'ã pẽẽ pejepytuna 'gã nee. A'eramũ pẽẽ mama'e apou 'gã maku'iu. A'ere je 'i 'awamũ pẽ nupe: Jeremiayuamũ pejejekoweramũ ki pẽporomutat je ree, pejepytuna 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Pejejuw are, pejey are, pejeja'yr are. Mĩmera 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Je ree pejeporomutaramũ ki mama'e apou jeremifutar imũ etee je muorypawamũ. “Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pẽpytuna 'gã pẽ nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imũ etee futat pẽẽ iapou. Kasi a'e pe pẽẽ najeremiayuwa rũi ne— 'jau 'ga oree.

³⁸ —Anure nipo 'gã pẽ nereko tyweretei je ree, pẽ apisau je ree. A'eramũ futat nipo pẽẽ mũ je rerowiar awi pejepoia. A'ere pẽẽ je rerowiar awi opoit ma'eramũ najeremiayuwa rũi pejemogy. Jeremiayuamũ pejejekoweramũ jeremifutara etee futat pẽẽ iapou, pejekyllawe'em 'gã pejejereko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pẽẽ— 'jau 'ga oree. ³⁹ —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara nanẽ awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nũ— 'jau Jejui 'ga oree. —A'ere “tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je 'ga rerowiar awi” 'jara 'gã oi futari ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

Janeruwarete 'ga jane mepyawam
(Maku 9.41)

40 —“Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe”, a'e ako je pẽ nupe ko. A'jea futat je 'i: Je rerowiamũ pẽ nereko esageara 'gã je nanẽ je rereko esage nũ. Je rereko esageara 'gã je muarera 'ga nanẽ wereko esage nũ. ⁴¹ Ojeupe 'ga amũ waẽmamũ nipo 'gã 'jau: “Janeruwarete 'ga 'ga mut janee, ojee jane mu'jawamũ. Ma'eramũ 'ã oreporenuwiweramũ 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã. “Torojeka esage 'ga ree nanẽ 'jau nũ”, 'jau nipo 'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga oje'eg are moromu'jarera 'gã mepyi. 'Ga ree ojejuka esage ma'e 'gã nanẽ 'ga omepy nũ, moromu'jarera 'ga repy 'jawe etee futat. Ojeupe 'ga amũ waẽm ire nipo 'gã amũ 'jau: “Koromũ esage ma'e 'ga. Ma'eramũ 'ã ore jejuka esagei 'ga ree”, 'jau nipo 'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga esage ma'e 'gã mepyi. A'eramũ 'ga esage ma'e 'gã nee ojejuka esage ma'e 'gã nanẽ imepyau nũ, esage ma'e 'gã nepy 'jawe etee futat nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴² —A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga je rerowiaara 'gã nereko esageara 'gã mepyi. 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou je rerowiaara 'ga amũ upe, i'yuwei ma'eramũ. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoara 'gã mepyau 'ga upe imonoawer are — 'jau 'ga oree, kwe pe omome'wawamũ 'ga ore monoi.

A'eramũ ore arawau kwe pe 'ga mome'wau oropytuna judeu 'gã nupe.

11

Juã Batista 'ga remiyup

(Luka 7.18-35)

¹ Ojewi 'ga remimu'e 'gã orauwe Jejui 'ga awau ipyriu'iwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ² A'e pype Juã Batista 'ga remi-ayuwa 'gã amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe moromunepawa pype 'ga renaw ipe rakue. A'eramũ Juã 'ga 'gã amũ monou 'gã moporonuwukaa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” pe'je ki pejewau 'ga upe jee— 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramũ 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã awau 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejemiesagera mome'wau 'ga upe.

⁵ “Eae'ema 'gã 'ga amamã'ẽ akou. Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jãu. Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau. Amanũ ma'e 'gã 'ga imoferapa. Iporiy'i ma'e 'gã nupe 'ga

morogyta esage mome'wau akou” pe'je ki, jeremiapofera mome'wau 'ga upe. ⁶ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷ Ojewi Juã 'ga remiayuwa 'gã o ypyrauwe Jejui 'ga opononupa Juã 'ga rekwawer are ojepeyriwara 'gã nupe.

—Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja 'jawe te 'ga rai'i? Sã'ã juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan te 'ga rekoi rai'i? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nanarũi futat 'ga rekoi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Najuejue etee futat 'ga rekoi oje'egawer imũ etee futat 'ga oje'ega 'gã nupe ai'i, wesakara 'gã nupe ai'i. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Ku'jywa 'ga imoiri pẽ nui”, 'jau pãwẽ pãwẽ etee futat 'ga akou 'gã nupe. Kũima'eeteete 'gã nupe, akotee ma'e 'gã nupe 'jau 'ga akou 'ga mome'wau 'gã nupe ai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸—Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pẽnemiesagamũ rai'i? Naani. Taity esage ma'e 'gã ako 'og esage pype etee. A'ere Juã 'ga nanarũi. Taity ekoetea etee futat 'ga wereko imunepa. Nu'ari futari 'ga taity esage rerekwar ipe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã 'ã waity esage etee te wereko imunepa. A'ere Juã 'ga nanarũi— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

⁹ —Juã 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wararete ako rai'i. ¹⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Juã 'ga ree inuga rakue. “Koromũ jeje'ega mome'wara 'ga”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Tomono 'ga ene renunewe 'jau, kwe pewara 'gã mu'jau ene ree 'jau, ene rura futarukaa 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹—Aeypy 'gã porogytafera wesageramũ agawewi. A'ere Juã 'ga porogytafera te 'gã porogytafera resage apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ je rerowiaara 'gã te Juã 'ga porogytafera apyraawi. Imu'epyre'ema 'gã agawewi 'ã. A'etea 'gã 'ga ma'e apyraapa Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹²—Juã 'ga ra'ne 'ã 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree rakue. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuamũ”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue. 'Awamũ 'ã je nanẽ aipo 'jau pẽ nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe. —A'eramũ kwaiwete itywet ma'e 'gã oreje'ega rerowiaa. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. “Arowiat je 'gã je'ega. A'eramũ Janeruwarete 'ga jetywera moia je wi, je mogou wemiayuamũ. Tene 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tyweretei kwy. Napoiri futari je 'ga rerowiar awi”, 'jau nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

13 —Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã Moisesi 'ga retee imome'ui pẽ nupe rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga wemimurama 'ga muri, 'ga mogou 'wyri-aramũ ae upe. Otywer awi opoit ma'e 'gã nipo 'ga imogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'gã nakue. Juã 'ga nanẽ Janeruwarete 'ga remimureramũ je mome'wau pẽ nupe rai'i nũ. 14 Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã amũ 'i rakue: “Anure nipo Eliasi 'ga 'jawewaramũ ra'ne ijesaukari pẽ nupe. 'Ga rewiri etee nipo ajee Janeruwarete 'ga remimura 'ga jesaukari”, 'jau 'gã ikwasiaa ee rakue. A'eramũ je ee iparuerowariwet ma'eramũ pẽ mueapyou 'gã je'eg are. Juã 'ga futat Eliasi 'ga 'jawewara. A'eramũ 'ga 'ua Jarejuwarete 'ga remimuramamũ je renune ai'i. 15 Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

16-17 —Ma'ja 'jawe te 'awauwaramũ pẽẽ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩarũe'ema 'jawe futat pẽẽ. Sã'ã kunumĩa. “Soo jarejerokyau 'jau” 'eramũ, “Naani. Najeataweretei je”, 'jau etee 'ã ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ũ”, 'jau 'ã kunumĩa ajaupe nũ. “Najejeawoteeweri futari je”, a'e ako je ko, 'jau ete 'ã kunumĩa ajaupe. Nan tee futat pẽẽ. 18 Juã Batista 'ga 'ã ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramũ 'ã pẽẽ “mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'ã pẽẽ 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamũ rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 19 —A'ere 'ã je ruri Juã 'ga rewiri nũ. Je 'ã tekou teojere'emamũ tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramũ 'ã pẽẽ “Emi'uu 'ã 'ga ra'e”, 'jau etee jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyriararete upe ka'aranũũ pyykara 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'ã pẽẽ jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe pẽẽ. Juã 'ga ree ra'ne 'ã pẽẽ pejeporomutare'emamũ rai'i. 'Awamũ 'ã pẽẽ je ree nanẽ pejeporomutare'emamũ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe 'ã pejemogy. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ mama'ea jane iaporamũ nipo jane pyriwara 'gã 'i janee: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

Jejui 'ga je'ega moywyrafenawet
(Luka 10.13-15)

20 A'eramũ Jejui 'ga oje'ega moywyrafena wemiapofera resakara 'gã nupe. 'Gã 'wyr ipe agawewi Jejui 'ga aeremi-apoe'ema apou 'gã nowase. A'etea 'gã nopoiri futari otywer awi. A'eramũ Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe:

21 —A'e je ki 'ei. Naje moporomutarukari te 'ã pejepe a'i kũi. Pẽporiay'i 'ã pejejemogyau numiamũ a'i kũi. Korasĩ pe-waramũ, Pesaita pewaramũ. Mĩmer ipewaramũ 'ã pẽporiay'i

pejემogyau numiamũ. Pē'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga mome'ui tekou pē nupe ikue numiamũ. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka ako tekou pē neape ikue numiamũ. A'ere ako nepēporenuwiweri jeje'eg are ikue. Nepēpouriweri ako pejetywer awi ikue. Pejetywera retee ako pēē ikue. Tiro pe 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. Sidom ipe. Mīmer imũ 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri futari otywer awi rakue. Tanimuga amunipo 'ã 'gã wereko wapyte'rarimũ otywer awi opoira resaukaawamũ. A'ere ako je 'au agawewi iapoi tekou pē'wyr ipe ikue. A'etea ako nepepoiri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, wemiapofera resakarera 'gã pyu oje'ega magwamagwapa.
²² —A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pē majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gã majatykau wowase. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gã nanē nipo 'ga erekou tyweaete nũ. 'Gã tywer are wejue nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pēē te pē nereko tyweretei kwaiwete. Pēē te 'ã neperowiari 'ga, 'ga pājē resakareramũ miamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Pēporiay'i pejემogyau numiamũ, a'e je 'ã pē nupe, Kafanaũ pewaramũ nanē nũ. “Ore Kafanaũ pewaramũ oreresage”, pe'je numiamũ. “A'eramũ ore arawau ywag ipe”, pe'je pejējuupe numiamũ. A'ere je 'i pē nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramũ futat pēē, a'e je 'ã pē nupe — 'jau Jejui 'ga Kafanaũ pewarera 'gã nupe. —Nepepoiri te 'ã pejetywer awi. A'eramũ pēē pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Pē neape futat je ako pēnemiapoe'ema apou tekou ai'i. A'ere ako nepēpouriweri pejetywer awi ikue. Sodom ipe iapo re amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã 'wyr aatepawe'emamũ futat rakue. 'Upa we futat amunipo 'ã 'gã 'wyr 'awamũ miamũ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁴ —Wowase pē majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga pē nereko tyweretei te futat kwaiwete Sodom ipewarera 'gã nereko tywera apyraapa— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena Kafanaũ pewara 'gã nupe.

Jejui 'ga oporopoariweramũ jane ree
(Luka 10.21-22)

²⁵ A'ere Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ã mama'e jararetea. Ene 'ã ywag ipewara mama'e jara. Ywy pewara jara nanē 'ã ene nũ. Ene te 'ã mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gã etee rūi 'ã eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gã na'ne 'ã eremueapyo ee nũ. I'akwaap ma'e 'gã jēmī 'ã ene imueapyowe'em ee.
²⁶ Ejemifutar imũ etee futat 'ã ene akotee ma'e 'gã mueapyo

ee. Nanuara futat te 'ã erefutat rakue — 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe nũ:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramũ je 'ã ikwaawi — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat. Nitywi 'gã amũ je kwaaparamũ. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap. Je 'ã Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'gã nitywi amũ je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'gã amũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã tejemipyyrũmera 'gã mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga kwaapa je pyri — 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejejua jee jeje'ega renupawamũ je pyri. Tejerowiar ire je jejuka esagei pẽ nee. Pẽẽ mũ mama'e poyjuu rupiara 'jawe. Sã'ã ae mama'e poyjuu upiaramũ. Nan tee futat pẽfuakapawamũ. Pejepy'a'wyrãmũ pejejemogyau mama'e are. A'eramũ pẽẽ pejefuakapawamũ pejejemogyau. Tejerowiar ire je jejukai pẽ nee. A'eramũ nipo pejepy'a'wyre'emamũ mama'e are pejejemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹ —Pejemu'e je ree. Jeje'eg are nanẽ pejejemu'jau nũ. Je te 'ã ajemuaẽm pẽ nee. Jeporopoariwet je tekou pẽ nee. Je ree pejejemu'e re nipo pẽẽ pejepy'a'wyre'emamũ mama'e are pejejemogyau. ³⁰ Naayi futari jeje'ega renuwa. Ay futat numiamũ. Je futat apoat pẽẽ mama'e apo are teje'eg imũ futat. A'eramũ aye'ema 'jawe akou pẽ nupe. Jeje'ega renuw ire nipo pẽẽ pejeku'iramũ pejejemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

Morowykye'ema are 'gã mu'eawet

(Maku 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ akou. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã opy'arayparamũ ajemogyau. A'eramũ 'gã a'ÿja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau. ² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Kuu. Emã'ẽ 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ÿja i'wau ra'e ki sa. “Noporowykya'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuuran a'ÿja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũi — 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga remiapofer are? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ

opytuna 'gã netee akou rakue. ⁴ A'eramũ 'ã 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga 'ã kanape pyyka i'wau opytuna 'gã netee rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'ua rui poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepẽa'wryi pẽẽ” 'jawe'em 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵ —Morowykye'ema rupi mainana nanẽ oporowykyau nũ. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera ka'arana mainana 'gã porowyky are ki sa? Morowykye'ema mũ magwamagwapa 'gã wyra rapyau Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'gã amũ “Iro peporowyky morowykye'ema rupi pejejupa” ne'i 'gã 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶ —A'jea futat je 'i: Esage futat Janeruwarete 'ga mogytaawa. Esage futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere 'awamũ je rekoï. A'eramũ jeje'ega renuwa wesageramũ futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera apyraapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷ —Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Je upe mama'e mura esage futat jee. A'ere pejejuee pẽpota'wa esagea etee esageramũ jee. Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejuee pejepota'wa esage'em ire”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. Nepẽneapyoi nipo pẽẽ 'ga remikwasiarar are pejejemogyau ki sa. Ee pejejeapyo re amunipo 'ã “Nia'wryi pẽnemiapofera” nepe'jei 'gã nupe, a'ÿja po'wara 'gã nupe. Nuapoi futari 'gã mama'e tywera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —Je 'ã pẽneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Je 'ã morowykye'ema jara”. A'eramũ je tee pẽ mu'jau morowykye'ema rupi pẽnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ipoteu ma'e

(*Maku 3.1-6; Luka 6.6-11*)

⁹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. ¹⁰ A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. A'eramũ Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esageay te Moisesi 'ga remikwasiarar imũ ae katu'oga morowykye'ema rupi enee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejejeymawa wyy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi wyy kwar awi morowykye'ema rupi? Morowykye'ema rupi agawewi nipo i'ari wyy kwara pype pẽ nui. A'etea nipo

penuēm futat jui morowykye'ema rupi. Nepeejara'uweri ywy kwara pype imyina— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Pē nupe pēneymawa repyramū futat. A'eramū pēē pejejejukau esage futat ee. Ae taetu ajee 'ã ae ate Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū 'ga ajemuaēma iteu ma'e 'ga ree taetu pejejeymaw are pejemuaēma apyraapa. Ma'eramū sipo jane jarejopoare'ema morowykye'ema rupi? “Pejopoar iki”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramū 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'eramū futat 'ga po ojekatu'oka 'ga po owajara 'jawe etee futat.

¹⁴ A'e resakawe fariseu 'gã awau ũ'jãu jui. Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamū 'gã amara'neramū Jejui 'ga ree. A'eramū 'gã afuwereteteramū 'ga ree.

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te ra'u jane 'ga jukai nū?— 'jau 'gã ajaupe.

Janeruwarete 'ga remipyryrūmet

¹⁵ “Fariseu 'gã ifuwerete te ene ree” 'e renupawe Jejui 'ga awau jui. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramū 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'okapap. ¹⁶ 'Gã katu'og ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega mome'wara 'ga upe ka'arana kwasiarukari Jejui 'ga ree rakue. A'eramū Jejui 'ga mama'e apou Isai 'ga remikwasiarer imū etee futat rakue.

¹⁸ “Koromū je upe oporowyky ma'e 'ga, jeremipyryrūmera 'ga. Jeremifutararete 'ga. A'eramū je tekui'ramū tekou 'ga ree.

Te'agesagea je amono 'ga upe 'ga rerekwaramū. A'eramū nipo 'ga jepājē mū etee futat mama'e apou akou.

Ywy pewara 'gã nupe nipo 'ga jeremiaporama mome'wau akou.

‘Otywer awi opoit ma'e 'gã nipo 'ga imogyau wemiayuwamū’, 'jau 'ga 'gã nupe najuejue etee.

¹⁹ Nimara'nei 'ga ae ree. A'eramū 'ga oje'egayawe'em.

Wafukaite'ema 'ga kwe pewara 'gã nupe. Ojee etee 'ga ojerowiaraipe'ema.

²⁰ Ajemuaēm te 'ga ae ree. Ojero'wu ma'e 'gã nee 'ga opota'waramū.

Iku'ipap ma'e 'gã nee 'ga ojejukau esage. A'eramū 'ga aku'iramū ajemogyau nū.

Afuakaramū 'ga 'gã nee. 'Jeruwarete 'ga oje'ega pē nupe’, 'jau 'ga 'gã nupe, 'ga je'ega 'gã erowiare'emauwe.

A'eramū nipo 'gã 'ga je'ega rerowiaa ajemogyau.

21 'Ga ree nipo judeue'ema 'gã jemogypygyi. 'Anure nipo 'ga jane katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe', 'jau nipo 'gã ajaupe",
'jau Isai 'ga ikwasiaa Jeju 'ga ree rakue. A'eramũ Jeju 'ga mama'e apou 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 3.20-30; Luka 11.14-23)*

22 Anure 'gã amũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jeju 'ga upe. 'Gã nemierurera 'ga noje'egi futari. Mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Mama'e resagukare'ema nanẽ 'ga upe nũ. A'eramũ 'gã 'ga rerua Jeju 'ga upe. A'erauwe Jeju 'ga 'ga katu'oka, mama'eukwaawa moia 'ga wi. A'erauwe ikatu'ogipyrera 'ga je'egi 'gã nupe. Mama'e resaka nanẽ 'ga akou nũ. 23 A'e resakarera 'gã oporesagamũ ajemogyau Jeju 'ga ree.

—Tÿÿ. Okatu'ok 'ga 'ga ra'e — 'jau 'gã ajaupe. — Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te 'ũi? Janeremiapesagera 'ga te 'agamũ 'ũi?— 'jau 'gã ajaupe.

24 A'e renupawe fariseu 'gã 'jau 'gã nupe:

—Mama'eukwaawa 'wyrriara je'eg imũ te 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe. —Pesepu* pãjẽ mũ etee 'ga imoiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe.

25 'Gã 'eawera kwaapawe Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã amũ nipo ojo'oka oywy pype ajamueu— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran sipo 'gã amũ a'eramũ ojo'oka oywy pype ajamueu. Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jeju 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Maran sipo a'eramũ majepeja amunaw ipewara 'gã ojo'oka ajaupi tee futat ajuapisawamũ— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe u'ama. 26 —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa ijomateepawi ajaupi etee futat— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe. 27 —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, pe'je ako jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pẽnemiayuwa 'gã mama'eukwaawa moiri 'gã nui jepi? NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi nipo 'gã imoiri 'gã nui jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe. 28 —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat je amoit 'ga wi nũ. A'eramũ pẽẽ a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat ra'e, janeremiapesagera 'ga futat ra'e”, 'jau amunipo 'ã pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

29 —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'emamũ? Naani. Nosei futari. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee isei 'ga rog ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe. —Mama'eukwaawa 'wyrriara ifuakat ma'e 'jawe.

* **12:24** Mama'eukwaawa 'wyrriara rera mukũ tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

Ipājē futat numiamū. A'ere Janeruwarete 'ga te pājēreteā, mama'eukwaawa 'wyriara pājē apyraap. Ma'eramū 'ā ae Jarejuwarete 'ga pājē mū etee mama'eukwaawa moiri 'gā nui — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁰ —Je ree iporomutare'ema 'gā najeremiayuwa rūi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Jeporowyky are je poare'ema 'gā nanē naje upe rūi oporowyky. Mama'eukwaawa upe te 'gā porowykyi — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³¹ —Ma'eramū 'ā je 'i pē nupe: Janeruwarete 'ga pētywera omoit pē nui, jui pēpoiirerāmū, je 'i pē nupe. A'ere 'ga nomoiri futari U'agesage kuraparamū pētywera pē nui— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³² —Pēē mū nipo je kurapa agawewi pejejemogyau. A'etea nipo Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui, ojeupe peporogytaramū. A'ere 'ga U'agesage kuraw ire pētywera nomoiri futari pē nui. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mū etee je mama'eukwaawa moiri 'ga wi. “Pesepu pājē mū te 'ga mama'eukwaawa moiri 'ga wi” 'jaramū pēē Jarejuwarete 'ga 'Agesage kuraparamū. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga pētywera moire'ema pē nui. 'Awamū miamū 'ga namoiri futari pētywera pē nui. Anure nanē nipo 'ga imoire'ema U'agesage kuraparamū pē nui nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Y'wa 'yp

(Luka 6.43-45)

³³ —Y'wa 'ywa 'jawe pēē. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tāmējē futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. A'eramū ki pēē y'wa katurama resag ire 'jau jupe: “Agamū 'ywa katurama. Sā'ā i'a katurama tāmējē”, 'jau ki pēē jupe. A'ere pēē y'wa a'wyre'ema resag ire ki 'jau tāmējē jupe: “Agamū 'ywa a'wyre'ema. Sā'ā i'a a'wyre'ema”, 'jau tāmējē pēē jupe esaka— 'jau 'ga 'gā nupe. ³⁴⁻³⁵ —Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamū. A'ere pētywet futat pejejemogyau — 'jau 'ga 'gā nupe. —Maran sipo ajee nanuaramū pejemogy esage ma'e 'jawe pejeje'ega? Naesage ma'e arūi futat pēē. Esage ma'e 'gā ea'at mama'e esage are etee futat. A'eramū 'gā mama'e esage are etee futat oporogytau. Ia'wyre'ema 'gā ea'at mama'e tywer are etee futat. A'eramū mama'e tywer are etee futat 'gā oporogytau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁶ —Pēē mū nipo pejeje'ega ekoete pejejemogyau. A'eramū je 'jau pē nupe: Anure wowase pē majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga 'i pē nupe: “Ma'eramū te ereje'eg ekoete ekou rakue?” 'ga 'i pē nupe. ³⁷ Pē'eawer imū etee futat nipo Janeruwarete 'ga pē mepyau. Mama'e esage mome'wareramū te nipo ajee Janeruwarete 'ga 'i pē nupe: “Eneresage jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe. A'ere nipo 'ga mama'e tywer are tee nipo peporogyta pejejemogyau 'eramū nipo 'ga

'i pē nupe: “Pētywet jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gā enūinawet
(Maku 8.11-12; Luka 11.29-32)

³⁸ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga oje'ega 'ga upe, fariseu 'gā netee:

—Oreremiapoe'ema eapo amū ore. Taruesak 'jau— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—'Awauwaramū miamū 'ā nepēa'wryi futari pejejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amū ore”, pe'je 'ā jee numi-amū. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pē nupe pēnemiesagamū. Juna 'ga ree etee je pē muea'ari pē mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁰ —Sā'ā ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramū 'ga 'ā muapyt osea ipira reweg ipe rakue. Nan tee futat nipo pēneki'yramū je seri muapyr etee ywy pe, 'gā tejuka re— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴¹ —Ymā te 'ā Juna 'ga rekoi Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramū rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'ga monou ojemome'waukaa Ninewa pewara 'gā nupe rakue. “Kwe pe ekwap je mome'wau Ninewa pewara 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ā 'ga upe rakue. Ipira amun ire te 'ā Juna 'ga awau Jarejuwarete 'ga mome'wau Ninewa pewara 'gā nupe rakue. Juna 'ga je'ega renupawe peuwara 'gā opoia otywer awi rakue. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “Norokwaawi futari ore Ku'jywa 'ga ikue. A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gā pē nupe, Jarejuwarete 'ga rowase pē majatykaaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Juna 'ga a'jea futat esage ma'ea rakue. A'ere 'ā je te esage ma'ea Juna 'ga apyraapa. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴² —Janeruwarete 'ga rowase pē majatykaaw ipe nipo Sepa ywy pewara 'wryiara ēē nanē nipo 'jau pē nupe: “NaKu'jywa kīā remiayuwa rūi agawewi je ikue. A'etea je ojet muku awi Sarumāu kīā je'ega renupa ikue. Sarumāu kīā i'akwaawa agawewi kīā ikue”, 'jau nipo ēē pē nupe. A'eramū je 'jau pē nupe: A'jea futat Sarumāu 'ga i'akwaap ma'ea rakue. A'ere 'ā je te i'akwaawete ma'ea je rekoi. Ma'eramū gatu nipo 'ā naje rerowiari pejepe, a'e je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Werekwarera upe mama'eukwaawa jewyawet
(Luka 11.24-26)

⁴³⁻⁴⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Pē nui omoir ire nipo mama'eukwaawa ioi ywy akŷme'ema rupi opytaawa mū rekaa akou. A'eramū nipo opytaawa mū resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nū: “Maran te 'ā nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nū 'i?”

'jau nipo ojeupe. A'eramũ nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwara 'wryar amuteeramũ nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamũ. ⁴⁵ A'eramũ nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramũ te nipo erekwara 'ga te'arareteramũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee pëë. Jeje'ega rerowiare'emamũ pëtywet pejemogyau jee — 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga y ëë 'ga rewirera 'gã netee

(Maku 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ 'Ga porogyta pype Jejui 'ga y ëë 'ua, 'ga rewirera 'gã netee. Ukupewara 'gã nupe owaëma.

—Toroporogyta Jejui kĩa upe 'jau— 'jau ëë 'gã amũ nupe.

⁴⁷ A'eramũ 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ëë 'ut owaëma enerewirera 'gã netee janee. “Toroporogyta kĩa upe 'jau”, e'i ëë oree— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeypyriwara 'gã nupe:

—Maranuaramũ te pëë jey 'jawe jee? Maranuaramũ te pëë jerewirera 'gã 'jawe jee?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ A'eramũ 'ga wemimu'eramũ ore mome'wau 'gã nupe:

—Koromũ jey ëë 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ pëë jepyntamũ pejemogy, jerewireramũ nanë pejemogy nũ. Kũjãmeramũ pëë jerenyamũ pejemogyau nũ, jeyramũ nanë pejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoaramũ jepyntamũ pejemogy jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

13

Mama'e a'ÿi tymawet

(Maku 4.1-20; Luka 8.4-15)

¹ Aipo 'ara rupiwewe futat Jejui 'ga uëma 'og awi awau wapyka ypia reme'y'warimũ. Ajatyka ma'e 'gã nupe oporogytau. ² A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. ³ A'eramũ 'ga awau u'aa wapyka yaru pype. A'eramũ 'ga yaru pype u'ar ire 'gã oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe, mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype.

—Kũima'e 'ga amũ akou oko pe juowuuran a'ÿja momopoa.

⁴ A'eramũ a'ÿja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wya'ri ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramũ 'yja otywe'emamũ jupe. 'Yi tywe'ria te. Jaruete futat opopoa numiamũ. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramũ kwaraya imomÿijaga etee. Ita rakuwa

ijukau etee. ⁷ Amumera a'ŷja u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. ⁸ Amumera a'ŷja te ajee u'at ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa sêg i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesêta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trîta i'aa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Oporogytapaw ire 'ga uẽma yaruu awi nũ. A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ 'ga rerowyka, oroporonupa ee 'ga upe:

—Ma'eramũ te ereporogyta sigaty etee te 'gã nupe? Ma'eramũ ene 'gã mu'jau morogytau etee ki 'ei?— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Tejuwarete 'ga je'eg imũ futat je ruri pẽ mu'jau 'ga ree. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemiayuamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga oree. —A'ere je porogytai sigaty etee te pẽ mu'jau ee. Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we ikwaawi erujewi ne, a'e je— 'jau Jejui 'ga oree. ¹²—Jeje'eg are eapyowet ma'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gã namueapyoi ee. Ee 'gã neapyoweramũ etee te 'ga 'gã mueapyoi ee— 'jau 'ga oree. —A'ere ee eapyowere'ema 'gã 'gã amueawera moka'jamawi etee. ¹³ Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Amã'jãu agawewi 'gã jeremiapofer are. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogytau etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u katu re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁴—Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nee Isai 'ga upe rakue:

“Jeje'eg are nipo 'gã apyakai agawewi ajemogyau. A'etea nipo 'gã naeapyoi ee.

Amã'jãu nipo 'gã mama'e are. A'ere nipo 'gã nuesakatui.

¹⁵ U'akwaawe'emamũ nipo 'gã ee. Wapya rawopytyma ete nipo 'gã jui. Wapymãu ete nipo 'gã jui nanẽ nũ. ‘Kasi janereapyoramũ ee ne’, 'jau nipo 'gã.

Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã poiri futari otywer awi. A'eramũ amunipo 'ã je 'gã katu'ogi 'gã tywer awi”,

'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga wemimu'eramũ oree.

¹⁶ —'Gã amũ nipo naeapyoweri futari jeje'eg are. A'eramũ 'gã weapyoe'emamũ futat ajemogyau ee. A'ere 'ã na'gã 'jawe rui te pẽẽ. Pẽneapyowet te pẽẽ jeje'eg are pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejejeapyoramũ pejejemogyau ee. A'eramũ pẽẽ a'eramũ pejeku'iramũ pejejemogyau ee. ¹⁷ Janepy

'gã 'ã iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã, amumera 'ga remi-ayuwã 'gã. Mĩmera 'gã iporesagiwet ee rakue numiamũ. Iporenuwiiwet jeje'eg are rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã manũ erujewi je rure'emauwe rakue— 'jau Jejui 'ga oree.

18 —Peapyaka ki jeje'eg are. Tamueapyo pẽẽ teje'eg are 'jau — 'jau 'ga oree. 19 —Sã'ã y'wa a'ÿja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. A'ÿja mũ nipo 'ã u'aa pe pe 'ga wi. A'ea nipo 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee 'ga wi. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: “Perowiar awi”, 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga oree.

20 —Sã'ã y'wa a'ÿja mũ 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ 'ã opapapa etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ je rerowiarawi etee. Kamẽšiete nipo 'gã je rerowiar. A'ere 'gã poiri kamẽšiete je rerowiar awi nũ. Ojeupe mama'eay jesaukarauwe nipo 'gã opoia je wi. 21 A'ere nipo amumera 'gã “Iro ererowiat aipoa?” 'jau nipo 'gã 'ua 'gã nupe, 'gã nerekou tyweaete je rerowiar are. A'erauwe nipo 'gã poiri je rerowiar awi je upe oporogyta awi. “Nia'wyrã 'ga porogyta ra'e”, ojeupe 'erauwe nipo 'gã poiri je wi— 'jau Jejui 'ga oree ore mueapyou ee.

22 —Sã'ã y'wa a'ÿja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. A'eramũ nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ akou. Okaraemã momytun are etee nipo 'gã wea'aramũ akou nũ. A'eramũ futat nipo 'gã wea'aru'jawe'emamũ jeje'eg are. Jeremifutar imũ nipo 'gã mama'e apowe'em futat— 'jau Jejui 'ga oree.

23 —Sã'ã y'wa a'ÿja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea nipo awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopoira'uweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat nipo mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa sẽg i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trĩa i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

²⁴ A'eramũ Jeju'i 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe najue-jue etee futat nũ:

—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw are je pẽ mu'eĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kũima'e 'ga amũ akou juowuu ra'ÿja tyma oko pe. ²⁵ A'ere ypytun imũ, 'ga seramũ, 'ga ree iporomutare'ema 'ga ruri juowuunana ra'ÿja tyma juowuu ra'ÿja põ'õ me 'ga wi. A'ere 'ga itym ire awau jui nũ. ²⁶ A'eramũ opopoa waranupa awau. Aju'jaju'jawe futat numiamũ. I'ywa nanẽ nũ aju'jaju'jawe etee futat. A'ere i'a oteei ajau. A'eramũ 'gã i'aramũ tãmẽjẽ esaka. ²⁷ A'eramũ ko jara 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: “Juowuunana nipo eretym eko pype rai'i ki sa. Ma'eramũ nã'ã ipopori eewe re'ã”, 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jeju'i 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁸ —A'eramũ ko jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Je ree iporomutare'ema 'ga nipo a'ÿja werut ityma jeko pe rai'i. 'Tamote'at 'ga koa 'jau' e'i nipo 'ga jee rai'i”, 'jau 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: “Juowuunana jui ipo'oa te erefutat?” 'jau nipo 'gã 'ga upe.

²⁹ —A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe: “Naani. Pepo'o awi. Kasi a'e pe pemososok eewe te ne. ³⁰ Tene ijuwamũ ra'ne. A'ere tamũ'ëukat ajau imonookara 'gã nupe 'jau. 'Pemũ'ẽ ra'ne juowuunana jui. A'eramũ pẽẽ imono'oga, iku'afaa, erawau iapyau. Iapy re pẽẽ juowuurete monooka erawau ejaa yrũ pype' ta'e 'gã nupe 'jau”, 'jau ko jara 'ga wemiayuwa 'gã nupe — 'jau Jeju'i 'ga imome'wau 'gã nupe.

Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã jemomytunawam
(Maku 4.30-34; Luka 13.18-21)

³¹⁻³² Imome'upaw ire Jeju'i 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee:

—Sã'ã y'wa'ÿ'i'ĩ'ia, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau o'ywuuramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee— 'jau Jeju'i 'ga u'ama 'gã nupe.

Aipo Jeju'i 'ga 'ea wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ. 'Awamũ 'ga rerowiaara 'gã inãinãni'ĩ etee. A'ere 'gã anure kwaiwete 'gã jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee nũ:

—Sã'ã kũjã u'i mojerawa. A'eramũ 'ã imojopypeawa monou ipype. Inãinãni'ĩ etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe u'ama.

Aipo Jeju'i 'ga 'ea nanẽ wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ.

³⁴ Mama'e mũ 'ga omome'u 'gã nupe 'gã mu'jawamũ nũ. Mama'e mũ mome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga nimu'jawi futari.

35 Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee 'ga amũ upe rakue:

“Mama'e mũ je amome'u 'gã nupe Tejuwarete 'ga ree 'gã mu'jawamũ.

Ywy apoe'emauwe 'gã naeapyoi ee. A'eramũ je 'gã mueapyou ee”,

'jau 'ga ikwasiaa Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga mogyta mome'wau 'gã nupe, ee 'gã mu'jawamũ, 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

Jejui 'ga 'gã mueapyoawet

36 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui. Awau osou 'og ipe nũ. 'Ga remiayuwamũ nanẽ ore arawau orosou 'ga rupi nũ. A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape eporogyta are, juowuu pype opopot ma'e are— 'jau ore 'ga upe.

37 A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Sã'ã ae a'ÿja esage tyma. Nan tee futat je, Jarejuwarete 'ga remimureramũ. 38 'Awa ywya ko 'jawewara. Je rerowiaara 'gã a'ÿi esagea 'jawewara. Je rerowiare'ema 'gã a'ÿi esage pype opopot ma'e 'jawewara. Mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa futat aipo 'gã. 39-41 Je ree iporomutare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyrriara futat. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara je rerowiare'ema 'gã mokwasi'wau jeremiayuwa 'gã pype. Anure nipo je Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaramũ, Jarejuwarete 'ga remimureramũ ywagipewara 'gã monou kwe pe mama'e tywera apoara 'gã mono'ogukaa. Ojomotywerukaarera 'gã neewe nipo je 'gã mono'ogukaa 'gã nupe, mama'eukwaawa rapyawa pype 'gã momopoawamũ.

42 Tata rakuwa pype futat nipo 'gã awau ajemogyau. Eukwere nipo 'gã jemogyi waemamũ. Wa'jykãjamũ nipo 'gã ajemogyau ay upe— 'jau 'ga oree imome'wau. 43 —Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã etee te ywagipewara 'gã weroo ywag ipe 'gã mogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ nipo 'gã najuejue etee 'ga remiayuwa 'gã nesaka, 'ga pyri 'gã jemogyramũ. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “A'jea futat 'gã jemogyi Ku'jywa 'ga remiayuwamũ”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakawe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

—Ee pejejeapoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga oree.

Wemiayuwamũ 'gã neko are

'gã mu'eawet

44 A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Sã'ã 'ga amũ mama'e epy mũ resaga ywy pype. A'eramũ nipo esakarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Ymã te sipo 'ã 'ga amũ imimi imÿina rakue. 'Awa pa je ywy amut tejee kwy”, 'jau

'ga ojeupe etee futat. "A'eramũ jema'ea futat imimipyrrera 'jau kwy", 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga imĩina gatu ra'ne. A'eramũ nipo 'ga awau okaraemã me'ega ka'aranũũ are. A'eramũ nipo 'ga ka'aranũũ rerawau ywy jara 'ga upe, ojeupe imuawamũ. Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejemogyweramũ pẽẽ pejepoia pejemifutar imũ mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁵⁻⁴⁶ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ ae rekoa ita epy 'jawe. Sã'ã ita muara 'ga ita epy resaga. Esakawe nipo 'ga 'jau ojeupe: "Koa je afutat", 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga okaraemã me'ega ita epy muawamũ— 'jau Jejui 'ga oree. —Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejemogyweramũ pẽẽ pejepoia pejemifutar imũ etee mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁷ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw are je pẽ mu'ei— 'jau 'ga oree. —Taityuu momoara 'gã 'ã taityuu monou imo-moa 'y pe. ⁴⁸ Ipye kwaiwete pira jejag ire 'ã, 'gã imatãu imua nũ. A'eramũ nipo 'gã ipira renũ'jãu jui. Pira esagea etee nipo 'gã imonou yrũ pype. Pira a'wyre'ema nipo 'gã imomopoa etee. ⁴⁹ Nan tee futat Janeruwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw ipe ywagipewara 'gã oi mama'e tywera apoara 'gã pe'au esage ma'e 'gã nui, 'gã mojo'oka 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁵⁰ Tata rakuwa pype futat nipo 'gã oi ajemogyau akuekuewamũ. Aya nipo 'gã maema 'gã na'jywa mokãina 'gã mogyau— 'jau 'ga oree imome'wau.

⁵¹ A'eramũ 'ga oporonupa ee oree:

—Pẽneapyo te pejejeupe jeremimome'u are ra'e?— 'jau 'ga oree.

—Orereapyo ore ee arajemogyau— 'jau ore 'ga upe.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejejeupe jeremimome'ufer are pejejeapyoramũ pejejemogyau pejemu'jara 'gã 'jawe etee futat. Jarejuwarete 'ga remikwasiarukarer are pejamu'jaramũ nipo pẽẽ. Ymã we te 'ã pẽneapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'ere 'ã 'awamũ pẽneapyo jeje'eg are nũ. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã mu'earũmũ 'ga je'eg ymaner are, jeje'ega reewe— 'jau 'ga oree. —Karaemã jara 'jawe pẽẽ pejemogyau. Sã'ã karaemã jara 'ga okaraemã rerekoa. Iymanera 'ga nuetygi futari. Okaraemã momytuna erekou ipyu. Mama'e pyaua nanẽ 'ga 'ã erekou nũ. Nan tee futat pẽẽ. Pẽneapyo jeje'eg are. Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner are nanẽ 'ã pejejeapyoramũ pejemogyau nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

*Nasare pe 'ga oawet
(Maku 6.1-6; Luka 4.16-30)*

⁵³ Morogyta mome'upaw ire Jejui 'ga awau uēma amunaw awi. ⁵⁴ Oje'wyr ipe 'ga awau, Nasare pe 'ga awau opytawaipa. Peu wekwaw ipe 'ga peuwara 'gã mu'jau judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ peuwara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree:

—Awỹja te 'ga amu'akwaap mama'e are nũ'ũ? Ma'ja pãjẽ mũ sipo 'ga aeremiapoe'ema apoi?— 'jau 'gã ajaupe. ⁵⁵— Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga ra'yra rũi agawewi 'ga. A'etea 'ga 'ã ifuwet jane mu'e are. A'ere jane nienuwi 'ga porogytaa— 'jau 'gã 'ga upe. —'Yjepana pinara 'ga ra'yra 'ga te 'ã. Mari ãẽ te 'ã 'ga ya. Tiago 'ga, Jose 'ga, Simão 'ga, Judas 'ga. Mĩmera 'gã 'ã 'ga rewirera. ⁵⁶ 'Ga renyra 'gã nanẽ 'ã ajemogyau 'au jane pype nũ. Maran ajee 'ga jane mu'ei 'ũ? Ma'ja pãjẽ mũ sipo 'ga mama'e apoi akou?— 'jau 'gã ajaupe.

⁵⁷ Nuerowiari futari 'gã 'ga.

A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ 'gã je'ega rerowiaa. A'ere 'ã 'gã 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'gã. 'Gã pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat ajee 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ je rerowiari. A'ere 'ã je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁸ Nuerowiari wejue 'gã 'ga. A'eramũ 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarũme'em oje'wyr ipe. Inãinãni'ĩ etee 'ga iapoi peu.

14

Juã Batista 'ga jukaawet
(Maku 6.14-29; Luka 9.7-9)

¹ Anure Erote 'ga, Garireja ywy pewara 'gã 'wyrriara 'ga, Jejui 'ga rera renupa. 'Ga amũ Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. ² A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Juã Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nũ. A'eramũ nipo a'e 'ga aeremiapoe'em apou— 'jau 'ga 'gã nupe.

Erote 'ga Juã 'ga jukaukaa 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga wea'aramũ 'ga ree, Jejui 'ga remiapofera renupawe.

³⁻⁴ Ymã te Erote 'ga wewirera 'ga remireko ãẽ pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi ãẽ pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramũ 'ga ãẽ rerekou katu rakue. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe: “Nia'wyrri nanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: ‘Peko awi pejejuemireko are’, 'jau 'ga 'ã ik-wasiarukaa 'ga upe rakue. A'etea 'ã ereapo nanuara. A'eramũ

ene etywereteramũ ekou Jarejuwarete 'ga upe” 'jau Juã 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramũ Erote 'ga amara'neramũ Juã 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moromunepawa pype rakue. ⁵ 'Ga jukaa 'ga ifutaa numiamũ. A'ere 'ga kyjei judeu 'gã nui. “Juã 'ga 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara futat”, e'i te 'ã judeu 'gã ajaupe jepi. A'eramũ Erote 'ga okyjau Juã 'ga juka awi.

⁶ Anure Erote 'ga maraka apou. U'aawera 'ara rupi 'ga maraka apoi. A'eramũ Erotiasi ã ra'ya ã ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramũ Erote 'ga aku'iramũ ã jeroky are. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau ã upe:

—Ma'ja te erefutat? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga ã upe. —Ma'ja te erefutat? Na'e ekoetei je enee. “Tamono eneremifutara enee 'jau”, a'e te je enee— 'jau 'ga ã upe rakue.

⁸ A'erauwe ã awau ujãna oy ã upe 'jau:

—“Ma'ja te erefutat?” e'i kã jee. “Tomono eneremifutara enee 'jau”, e'i kã jee. Ma'ja te je aenũi kã upe?— 'jau ã oy ã upe rakue.

—“Juã Batista kã akagera erurukat imonogukaa paratu pype jee”, ere kã upe kyn— 'jau ã wa'ya ã upe rakue.

A'eramũ ã awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juã Batista kã akagera erurukat paratu pype imonogukaa wã nupe jee kã'— 'jau ã 'ga upe rakue.

⁹ Aipo ojeupe ã eramũ Erote 'ga u'arasigamũ 'ũina ã e are. “Ma'eramũ je 'jau ã upe ra'e 'ũ: ‘Eneremifutara tomono enee 'jau’, 'jau ã upe ra'e 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ 'ũina. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã nemianuwamũ aipo 'ga 'i ã upe. A'eramũ 'ga ojenosũu iapoe'em are. “Kasi a'e pe je'me are 'gã neko'i ajaupe ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ã remienũiwera apoukaa ojeupe. ¹⁰ A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou Juã 'ga ajuwonogukaa rakue.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'ami. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pã 'ga akagera rerua paratu pype ã upe— 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

¹¹ A'eramũ 'gã iapou, ojeupe 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã paratu pype Juã 'ga akagera rerua 'ga upe. A'eramũ Erote 'ga imonou Erotiasi ã ra'ya ã upe. Ojeupe 'gã imurauwe ã imonou oy ã upe.

—Kweramũ, a'ni— 'jau ã oy upe rakue.

¹² “Erote 'ga 'ga jukaukat 'gã nupe” 'e renupawe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype. A'eramũ 'gã awau imome'wau Jujui 'ga upe.

Kanape'i me'yitawet

(Maku 6.30-44; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)

¹³ Ojeupe Juã 'ga jukaawera mome'urauwe Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ ore:

—Awotywe'eme soo ra'ne 'jau— 'jau 'ga ore.

A'eramũ ore arawau oroyaapa yaruu pype. A'ere 'gã kwaiwete oreo kwaawi.

—Soo 'ga rewiri 'ga porogyta renupa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau ypia ywyri. ¹⁴ Ojekog ire Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Ko'iko'i ete mytuna 'gã 'ua owaẽma ore. 'Gã nesakawe Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. Ojero'wu ma'e 'gã 'gã erua 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

¹⁵ Kaaruwamũ ore 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Kaarup, ki 'ei. A'ere nitywi mama'ea 'au 'gã nemi'uramũ ki 'ei — 'jau ore 'ga upe. —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau ore 'ga upe.

¹⁶ A'ere Jejui 'ga 'i etee ore:

—Naani. Nooi futari 'gã. Pẽẽ te mama'ea pemono 'gã nupe — 'jau etee 'ga ore.

¹⁷ —Nitywi futari mama'ea— 'jau ore 'ga upe. —Sĩku etee kanape'ia. Mukũ'i'ĩ etee ipira'ia. A'ea niapoi 'gã nupe— 'jau ore 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'jau ore:

—Perut ajee jee— 'jau 'ga ore.

A'eramũ ore erawau 'ga upe. ¹⁹ A'eramũ 'ga ojee ajatyka ma'e 'gã nupe 'jau:

—Pe'je pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã wapyka. A'ere Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut ore. Ene te 'ã eneresage ore— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

Aipo 'e re 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe 'ga imopẽpena imonou wemimu'eramũ ore. Omowowogamũ ojeme'yita ore. A'eramũ ore imonou wapyk ma'efera 'gã nupe. ²⁰ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa. Ojemi'wapaw ire 'gã 'jau:

—Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi 'ga upe 'ga omowowogamũ — 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramũ jane jarejewegamũ rẽwẽjẽmĩ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga yrũ pype. Tusi yrupemũ matyneema. ²¹ Kwaiwete 'gã ojemi'waa. Sĩku miu agawewi kũima'efera 'gã pytuna. A'e pe kũjãmera nũ kunumĩmera 'gã netee. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

*'Y rajape 'arimũ 'gã ataawet
(Maku 6.45-52; Juã 6.16-21)*

²² A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore monou ojewi:

—Pe'je iruukwe je renune. Kwe katy pejewau pejeyaapa—
'jau 'ga oree. —Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ.
A'eramũ pẽẽ pejewau je renune— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore arawau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

²³ Ojewi mytuna 'gã mono re Jejui 'ga awau ojeupia ywytyra
rupi. Ojetee futat 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe
pyytunimũ.

²⁴ A'e pe ore arawau arakou oroyaapa. Mukuu te ore
oi. Poje ywytuua 'ua oree, 'y ryjuapi retee. ²⁵ Ku'em
ja'wyja'wyrãmũ Jejui 'ga 'ua ore rewiri. 'Y rajape 'arimũ etee
futat 'ga 'ua watau akou. 'Ua 'ga ore rupisika. ²⁶ 'Y rajape
'arimũ 'ga ata resakawe ore orokyjau 'ga wi. Orekyjea ore
pifuaka'roka.

—Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũi— 'jau ore arua-
fukaita arajaupe.

²⁷ A'erauwe Jejui 'ga 'jau oree:

—Pekyje awi je wi. Je te ojot pẽ newiri— 'jau 'ga oree.

²⁸ A'erauwe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene futat nipo ereko, ki Ku'jyp? Je futat 'jau, je mono ape
je muatau 'y rajape 'arimũ eje'jawe— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ajee ejua— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Pedro 'ga awau ojypa yaruu awi. A'eramũ futat
'ga awau watau 'y rajape 'arimũ Jejui 'ga repejãna. ³⁰ Poje 'ga
wea'aramũ erujewi ywytu are. A'erauwe 'ga kyjei. A'eramũ
'ga awau wypywygamũ. A'eramũ 'ga wafukaita Jejui 'ga upe:

—Je poar ape, ki Ku'jyp! Jerypywyk je tekou — 'jau 'ga
wafukaita, Jejui 'ga upe.

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'ga popyyka oje'ega 'ga upe:

—Ma'eramũ ene ekyjau ete 'ũ? Ma'eramũ te ene nerejem-
ogypygyi etee je ree? Je rerowia'ri'i tãmẽjẽ 'ã ape— 'jau 'ga
Pedro 'ga upe.

³² A'eramũ 'ga 'ga rerua eru'aa yaruu pype. Ore pype 'gã
'arauwe ywytu wojeramũ. ³³ A'erauwe ore 'jau Jejui 'ga upe,
yaruu pype ajemogy ma'eramũ:

—A'jea futat. Ene te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea— 'jau
ore 'ga upe, 'ga muorypa.

*Genesare ywy pewat
(Maku 6.53-56)*

³⁴ A'eramũ ore arawau oroyaapa orojekoka Genesare ywy
are. ³⁵ Jejui 'ga kwaaw ire peuwara 'gã oje'ega monou kwe
pewara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua Jejui 'ga resaka. Ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe— 'jau 'gã oje'ega monou 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe. ³⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa ppygi etee agawewi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa ppygarera 'gã ojekatu'okapap najuejue etee futat.

15

Judeu 'gã nemiapo (Maku 7.1-23)

¹ Anure fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee Jerusareg awi oporonupa ee Jejui 'ga upe:

² —Ma'eramũ te eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ymã te 'ã janeyppy 'gã 'i ajaupe rakue: “Janeruwarete 'ga janejepoeja afutat. Mama'e 'u enune jarejepoeite'ema 'eramũ janetyweramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'eramũ ore orojepoeita orojemi'war enune 'gã 'eawer imũ etee futat jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nojepoei ojemi'war enune 'gã 'eawer imũ— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee nepeenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega pejejemogyau 'ũ? Na'ga je'eg imũ rũi nanẽ pẽẽ mama'e apou nũ. Peje'eawer imũ etee 'ã pẽẽ mama'e apou. A'eramũ kasi pẽẽ jeremiayuwa 'gã ago'wau ekoete pejejemimu'e tywer are ne— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejey ãẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. “Ujara 'gã kurapara 'gã ki peapisi”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵ —A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã je'ega renuw etee'em are etee pejejemogyau. “Pejejara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pẽ nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pẽ nupe’, pe'je ki pejejara 'gã nupe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶ —Aipo apoaramũ pẽẽ pejejar are iporomutare'emamũ futat. A'eramũ pẽẽ aipo apoaramũ Jarejuwarete 'ga je'ega renupare'emamũ futat nanẽ nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jẽmĩ 'ã mama'e apowe'em. Pejejea'aw imũ etee te 'ã pẽẽ mama'e apou ekoete pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷ —“Ore Jarejuwarete 'ga je'eg are oreporenuwiwet jepi”, 'jau futatee 'ã pẽẽ pejejemogyau.

A'ere pē'me ate. Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari inuga ka'aran are Isai 'ga upe pē nee rakue:

⁸ “Nomŷi agawewi 'gā weaa je ree. A'etea nipo 'gā e'i ekoete futat:

'Arafutar ore Jarejuwarete 'ga. Oroporenuwiweramū 'ga je'eg are', 'jau futatee nanē 'gā ajemogyau nū.

⁹ 'Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga', 'jau futatee 'gā jee', 'jau Janeruwarete 'ga. “A'ere 'ā 'gā 'meramū te.

Nomŷi 'gā weaa je ree. Naje rerowiari tāmējē 'gā.

U'eawer are etee 'gā jamu'ei. A'ere 'gā 'jau ajaupe:

'Jarejuwarete 'ga je'eg are je pē mu'ei', 'jau futatee 'gā ajaupe”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are Isai 'ga upe rakue— 'jau Jeju 'ga 'gā nupe.

¹⁰ A'eramū Jeju 'ga 'jau mytuna 'gā nupe:

—Pe'je pejejua pejeapyakau jeje'eg are. Pejejeapyoramū ee pejejemogyau. ¹¹ Napē pype oo ma'efera rūi pē motywet Janeruwarete 'ga upe pē mogyau. Pē nui uēm ma'ea te pē motywet Janeruwarete 'ga upe. Pēje'egaiwa te pē motywet Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jeju 'ga 'gā nupe.

¹² A'eramū ore Jeju 'ga remimu'eramū 'ga rerowyka arajua oroporogytau 'ga upe:

—Nafutari fariseu 'gā eneje'ega ra'e— 'jau ore 'ga upe.

¹³ A'eramū Jeju 'ga 'jau oree:

—Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gā nereko tyweretei 'gā 'eawer are. Sā'ā koa. Ko jara 'ga 'ā opopot ekoete ma'e ka'a po'oa. Wemitymera etee 'ā 'ga imuaranuwukaa oko pype. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga iapoi. Oje'eg are ajamu'jatywera 'gā nereko tyweri. ¹⁴ A'eramū pēē pejemuaēme'ema 'gā nee. Eae'ema 'jawe 'gā. Eae'ema 'gā ojopopyk ekoete ajuerawau kwe pe. A'ere nipo 'gā ajueru'ari etee ajuerawau ywy kwara pype. Nan tee fariseu 'gā. Naeapyoi 'gā Jarejuwarete 'ga je'eg are. A'etea 'gā ajamu'e ekoete ee. A'eramū nipo 'gā wemimu'e 'gā nerawau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jeju 'ga oree.

¹⁵ A'eramū Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape e'eawer are, ki Ku'jyp. “Napē pype oo ma'efera rūi pē motywet Janeruwarete 'ga upe pē mogyau. Pē nui uēm ma'ea tee pē motywet Janeruwarete 'ga upe. Pēje'egaiwa te 'ā pē motywet Janeruwarete 'ga upe” 'eawer are — 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramū Jeju 'ga 'jau oree:

—Pēē nanē nipo nepepygi we pejeakag imū ra'e ki sa? Ekoay pēē na'e ki 'ei. Pēē nanē meewei etee pēneapyo ee ra'e ki 'ei. ¹⁷ Nepēneapyoi we futat nipo je'eawer are ki sa? Pejemiu'ua nipo pēē imonou pejejuru pe. A'ere nipo

pěē imokona. Pěnemi'ua osou pěnawyrũ pype. A'ere nipo “pěnemi'ufera okwapa pě nui” 'ea miamũ pě motywere'ema Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁸—Pěje'egaiwa te a'jea futat pě motywet 'ga upe. Pejejea'aw imũ etee pejeje'ega. Pěje'egaiwa te a'jea futat pěwyter a'wyre'ema wesaukat Janeruwarete 'ga upe. ¹⁹ Mama'e tywer are etee pejejea'aramũ. A'eramũ pěē mama'e apou pejejea'ar imũ. 'Ga amũ nipo wea'aramũ akou oporojuka are. A'eramũ nipo 'ga oporojukau. 'Ga amũ nipo wea'aramũ akou wemirekoe'ema kũjã are oko are. A'eramũ nipo 'ga okou ěē ree. Kũjã ěē mũ nipo wea'aramũ akou omene'ema kũima'e are oko are. A'eramũ nipo ěē okou 'ga ree. 'Gã amũ nipo wea'aramũ mama'e tesirũ apo are. A'eramũ nipo 'ga otyweramũ akou Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga amũ nipo ojokaraemã futaa akou. A'eramũ nipo 'gã amunarũmũ ee. Wemifutar imũ etee o'meramũ nipo. Wea'aw imũ etee futat nipo 'gã ajuago'wau ajemogyau. Wea'aw imũ etee futat nipo 'gã Jarejuwarete 'ga kurapa. ²⁰ Poromũ te 'gã jemotyweawa Jarejuwarete 'ga upe. Na'gã nemi'ua rũi futat 'gã motywet 'ga upe. 'Gã jepoeje'ema miamũ nomotyweri 'gã Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

Judeue'ema ěē

(Maku 7.24-30)

²¹ A'ere Jejui 'ga ore rerawau pe awi nũ. Tiro 'jawa pyri ore oi, Sidoma 'jawa pyri 'jau. ²² Peu ore rekoramũ peuwara ěē mũ, judeue'ema ěē mũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Ene 'ã Jarejuwarete kĩa remimurera, Ku'jyp. Ejemuaēm iki je ree, Ku'jyp— 'jau ěē 'ua 'ga upe. —Mama'eukwaawa 'up jera'yra kynu pir are. Ojero'wu etee te kynu. Epe'a kynu wi jee, Ku'jyp— 'jau ěē 'ga upe au'jeteramũ.

²³ A'ere Jejui 'ga ěē je'eg anupare'ema 'jawe etee futat. A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Emono ěē jarejewi. Jane rewiri etee 'ã ěē rekoi wafukaita — 'jau ore 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Janeruwarete 'ga je mua Israeu juapyrera 'gã nupe etee. Judeu 'gã karupa'mĩ ka'jama 'jawe jee. A'eramũ 'ga je mua 'gã nupe, 'gã mu'jaukaa ojee— 'jau 'ga oree. —A'ere ěē najudeu arũi. Amutee ěē te— 'jau 'ga oree.

²⁵ A'ere 'ã ěē ruri ojea'gwawe'em futat wapyka wenu'p'ãu 'ga rowase 'jau 'ga upe:

—Je resag ape, Ku'jyp. Ejemuaēm je ree— 'jau ěē 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ěē upe:

—Sã'ã ae kunumãa mama'e 'ue'emamũ ae kunumĩ remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je — 'jau Jejui 'ga eẽ upe.

²⁷—A'jea futat ere. A'ere ywyu mama'e 'ar ire wã neymawa i'ui futari— 'jau eẽ 'ga upe.

²⁸A'eramũ Jejui 'ga 'jau eẽ upe:

—Je rerowiat ape ekou ra'e ĩ. A'eramũ je enera'yra eẽ katu'oka enee— 'jau 'ga eẽ upe.

Aipo 'ga 'e ppyrauwe futat mama'eukwaawa ojepe'au eẽ ra'yra eẽ wi.

²⁹A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau pe awi nũ. Arawau orowaẽma Garirei ypiauu reme'y'warimũ. A'eramũ ore arawau orojeupia wwytyra rupi. A'eramũ Jejui 'ga wapyka wewiri oo ma'e 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³⁰Kwaiwete 'gã 'ua owaẽma 'ga upe. Ojero'wu ma'e 'gã 'gã erua 'ga upe 'gã katu'okawamũ. Iteu ma'efet, eae'em, ika'na ma'e, ije'ege'em, ikaruat ma'e. Mĩmera 'gã 'gã werut 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã katu'okapap. ³¹'Gã katu'oga resakara 'gã oporesagamũ 'gã nee.

—Kuu. Ije'ege'emera 'gã 'ga omoje'egukat! Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'amukat! Ika'na ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. Eae'ema 'gã 'ga imamã'jãu. Israeu juapyrera 'gã Nuwarete 'ga 'gã katu'ogukaa 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Ku'jywa 'ga muorypa ee.

—Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Ojero'wu ma'e 'gã erekatu'ogukat 'ga upe ore reape— 'jau 'gã Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa ee. —Israeu juapyrera 'gã Nuwareteramũ ene 'gã katu'ogukaa 'ga upe oree— 'jau 'gã Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa 'gã nee.

*Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet
(Maku 8.1-10)*

³²Kwaiwete 'gã katu'og ire, Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Ajemuaẽm je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama atepawamũ 'gã nui. A'ere je najeporomonoweri 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne kwy— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoĩ nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojemi'waawamũ?— 'jau ore 'ga upe.

³⁴A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Marãmaran te pẽkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee oree.

—Sete kanape'i pytuna muapyapy'ri etee pira'ia— 'jau ore 'ga upe.

³⁵ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka. ³⁶ A'eramũ 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'eramũ oree. Omowowogauwe ojeme'yita oree. A'eramũ ore imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ³⁷ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa wewegamũ.

—Niapoi agawewi akiko re'ã. A'etea ojeme'yi 'ga upe janee 'ga omowowogamũ — 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã ome'yi janee. A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ rēwējēmī jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga ijaga yrũũ pype. Sete yrupemũ ore imatyneema. ³⁸ Kwaiwete te ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna. Kwaturu miu kũima'efera 'gã pytuna. A'e pe 'ã kũjãmera 'gã pytunamũ nũ, kunumĩmera 'gã netee. Kwaiwete ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna.

³⁹ 'Gã jemi'wapaw ire Jeju'i 'ga 'gã monou ojewi:

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã mono re Jeju'i 'ga ore reru'aa yaruu pype nũ. A'eramũ ore arawau oroyaapa arawau orojekoka Magatã ywy are.

16

*Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Maku 8.11-13; Luka 12.54-56)*

¹ Anure fariseu 'gã amũ satuseu 'gã amũ netee 'ua oporogytau Jeju'i 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga pãjē mũ rūi 'ga mama'e apoi akou”, e'i etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ua 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jeju'i 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amũ ore reape. Taruesak ene mama'e apoa orojemiesagamũ 'jau ki sa— 'jau 'gã 'ua 'ga upe.

² A'ere Jeju'i 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je amũ pē neape. Naje rerowiari te 'ã pejepe. A'eramũ je mama'e apowe'em pē nemiesagamũ — 'jau ete 'ga 'gã nupe. —Kaaruwamũ ywak piraga resaka ki pe'je pejejaupe: “Ai'iwe nipo 'ã nokyri amana”, pe'je ki ywak piraga resag ire. ³ A'ere nipo ku'emamũ ywak piragamũ resag ire pe'je pejejaupe: “Awamũ amana ra'e”, 'jau nipo pēē ywak piragũ resag ire. Ywaga resag ire nipo pēē mũ amana kwaapa futat. A'ere nipo naje kwaawi pejepe. Jeremiapofera

resaka agawewi nipo pēē. A'etea nipo naje rerowiari pejepe. “Janeruwarete 'ga futat 'ga mut janee”, 'jawe'em nipo pēē jee jeremiapofera resag ire miamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴— 'Awauwaramū miamū 'ā nepēa'wuri futari pejejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amū ore”, pe'je 'ā jee numi-amū. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pē nupe pēnemiesagamū. Juna 'ga ree etee je pē muea'ari pē mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

'Gā nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau pe awi nū. 'Ga remimu'eramū nanē arawau 'ga rupi nū.

*Wemimu'e 'gā momoranupawet
(Maku 8.14-21)*

⁵ Arawau yaru pype aru'aa. A'eramū ore oroyaapa arawau. Garireja ry owajara katy ore arawau. A'ere ore 'ga remimu'eramū kanape'i reroo moka'jami.

⁶ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau ore:

—Pejea'gu ki fariseu 'gā nui, 'gā mani'oko'o jopype awi, satusu 'gā ma'e awi 'jau— 'jau 'ga ore.

⁷ Aipo orojeupe 'ga 'eramū ore 'jau arajaupe:

—Kanape'i rerura jane simoka'jam ra'e. Ma'eramū 'ā 'ga poromū 'ga 'i janee— 'jau ore arajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga, arajaupe 'e renupawe, 'ga 'i ore:

—Naje rerowiari tāmējē pejepe pejejemogyau ki 'ei. Ma'eramū nā'ā aipo pe'je pejejaupe re'ā “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromū janee”, pe'je re'ā — 'jau 'ga ore. — Nakanape'i upe rūi je 'i poromū pē nupe. “Pejea'gu ki fariseu 'gā mani'oko'o jopypeaw awi, satusu 'gā ma'e awi nanē nū”, a'e te je pē nupe kūi. “Morogyta 'gā pejejeupe imowuwut ekoete awi ki pejea'gu”, a'e te je pē nupe kūi— 'jau Jejui 'ga ore. ⁹—Nepēneapyoi we jeje'eg are ra'e. Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je ime'yitawera rai'i? Sīku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou sīku miu kūima'e 'gā mojemi'waawamū ai'i. 'Gā jemi'wapaw ire ako pēē emyrera jaga tusi yrū pype ai'i— 'jau 'ga ore.

¹⁰ —A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'gā mojemi'waawamū ai'i nū. 'Gā jemi'wapaw ire marāmaran yrūa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i? Sete yrū etee futat ako ai'i. Pemoka'jam te ra'u jeremiapofera rai'i nū? Ma'eramū sipo ajee jerea'aramū kanape'i pyu jaretywe'em are?— 'jau 'ga ore. ¹¹—Nakanape'ia rūi je amome'u pē nupe “Pejea'gu ki fariseu 'gā mani'oko'o jopypeaw awi” je'ea. A'ere 'ā nepēneapyoi je'eawer are— 'jau 'ga ore.

¹² Aipo orojeupe 'ga 'eramū ore orojeapyoramū 'ga 'eawer are.

—“Pejea'gu ki fariseu 'gã 'e awi, satusu 'gã 'e awi nanẽ nũ”
'e upe te je 'i numiamũ— 'jau 'ga oree.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet
(Maku 8.27-30; Luka 9.18-20)

¹³ Orojekog ire ore arawau ywyu. Sesariafiripai ywy pe ore arawau. Peu orowaẽm ire Jejui 'ga oporonupa ee oree:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee, pẽneki'yramũ jee jepi?— 'jau 'ga oree.

¹⁴ —“Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i 'gã amũ enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee jepi. Amumera 'gã: “Jeremi 'ga nipo, 'ga je'ega mome'warera 'ga amũ te nipo 'ua oferapa oporogytaw akou janee nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau ore 'ga upe.

¹⁵ —Pẽẽ nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nũ'ũ?— 'jau 'ga oree.

¹⁶ A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat”, aru'e ore jepi — 'jau Pedro 'ga 'ga upe. —“Okoteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, aru'e ore jepi— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ, Simão— 'jau 'ga 'ga upe, Juã 'ga ra'yra 'ga upe. —Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo enee, 'agamũ ene mueapyoukaa je ree. Na'ga amũ rui ene mueapyo je ree. Ywag ipe ako ma'e 'ga, Jeruwarete 'ga futat ene mueapyo je ree — 'jau 'ga Simão 'ga upe.

¹⁸ —Enerer irũa Pedroa. Ita enerer irũa. Sã'ã pẽẽ 'oga apoaramũ ita 'arimũ imỹinaramũ itauu monoa ikokaramũ. Aipoa te itauua 'oga opyygete etygukare'ema. Nan tee futat ene'eawera “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Okoteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, ene'eawera. Aipo ene'eawera rerowiaara 'gã je amogy tejemiayuwamũ. Ene 'ã je amogo tejerowiarukaawamũ kwaiwete 'gã nupe. Anure nipo ene je rerowiaara 'gã 'wyririamũ futat ereko. Kwaiwete nipo 'gã je rerowiaa. Je rerowiar ywyapi futat nipo 'gã ajemogyau. Mama'eukwaawa 'wyrira remiayuwagawewi nipo afuwereteramũ 'gã nee. A'etea nipo 'gã nopoiri futari je rerowiar awi. Sã'ã 'oga omỹi esage re i'are'ema. Nan tee futat je rerowiaararetea 'gã nopoiru'jawi je wi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Sã'ã saawi rerekwara. 'Wyrirarete 'ga woga saawi monou wemiayuwagawewi 'ga amũ upe. A'eramũ aipo 'ga mama'e apou o'wyrira 'ga upe, o'wyrira 'gã je'eg imũ etee futat. Nan tee futat je ene mogou 'wyririamũ teje'eg irũnamũ. Ene futat 'awamũ ereko jeremiayuwagawewi mu'jau jeremifutar are. “Nan tee siapo 'jau”, 'jau nipo ene ekou 'awamũ. Jeremiayuwagawewi nupe aipo ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo 'jau enee

nũ. “Nan siapo awi”, 'gã nupe ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo 'jau enee nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau oree nũ:

—Je mome'u kasi pejepe tekotee 'gã nupe ne. “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimurera”, 'jawe'em pẽẽ 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

Amanũawama mome'uawet
(Maku 8.31–9.1; Luka 9.22-27)

²¹ A'e pe futat Jejui 'ga amanũawama mome'wau ypy oree:

—Too Jerusareg ipe 'jau. Peu futat nipo judeuramũ jane'wyrria'ri 'gã je rereko tyweri. Jane'wyrria'ri, mainana 'wyrriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo je rerekou tyweaete je jukaukaa jefaruu 'gã nupe. A'ere nipo imuapya 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi nũ— 'jau 'ga oree.

²² Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'ga rerojepe'au'i ore wi, oje'egayau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Nene rereko tywera'uweri 'gã nũ'ũ. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gã nupe kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu 'ga ree:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyrriara ene mu'eukat poromũ jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi ojeupe. A'eramũ poromũ ene mu'jaukaa jee kũi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe. —NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imũ te ere aipo 'jau jee— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁴ A'ere 'ga 'jau oree:

—Jeremiayuamũ pejekoweramũ ki jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyllawe'em futat pejerekou tywer awi— 'jau 'ga oree. —Pejemanũ awi miamũ pejekyllawe'em futat. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga oree. ²⁵ —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga oree. —“Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara 'gã nanẽ nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy. Je napoira'uweri Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gã etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁶ —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gã oi. Peu oo re

'gã nuẽmarũi futari jui. Nitywi mama'e mũ mama'eukwaawa rapyaw awi 'gã nẽnũ'jãawamũ — 'jau 'ga oree. ²⁷ —Anure nipo pẽneki'yramũ je ruri tejewya nũ. Tejuwarete 'ga renyfuga pype nipo teju, 'ga pyriwara 'gã netee. A'eramũ futat je pẽ mepyau pẽnemiapofer are najuejue etee futat. Teje'eg imũ mama'ea apoarera 'gã je imonou imogyau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Tejerowiare'ema 'gã nipo je imonou imogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe — 'jau 'ga oree. ²⁸ — A'jea futat je 'i. A'eramũ futat nipo je teju pẽ'wyriarareteramũ te'ỹina pẽ nupe. Pẽẽ mũ nipo je resaka pejemanũ enune, peje'wyriarareteramũ je ruramũ — 'jau 'ga oree.

17

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Maku 9.2-13; Luka 9.28-36)*

¹ Anure seis oser ire Jejui 'ga awau ywyty'rarimũ. Ore mũ etee 'ga erawau ojeupi. Muapyra 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau erojeupia ywyty'rarimũ ojeupi. ² Peu Jejui 'ga ojesowo'gõka 'gã neape. 'Ga reakwara wenyfugamũ kwara reny 'jawe. 'Ga raitya nanẽ waparasiagamũ 'ga ree nũ. Iaparasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

³ A'erauwe 'gã Moisesi 'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gã nuri oporogytau Jejui 'ga upe.

⁴ Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe: —'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp — 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe. —Ere futat te je tapỹja apoa pejejeupe? Muapyra tapỹja taruapo pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau — 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁵ 'Ga porogyta pype ywasiga mũ 'ua ojypa 'gã nee nũ. Enyfug esage te ywasiga. A'e rupi futat Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifutararete 'ga. 'Ga 'ã je muorypararetea ojee. A'eramũ ki pẽẽ pejeapyakau 'ga je'eg are — 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

'Ga porogytapaw ire ywasiga ojeupiapap 'gã nui nũ.

⁶ Jarejuwarete 'ga je'ega renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã piryyjamũ jui. 'Ga je'ega 'gã mogyjau etee. A'eramũ 'gã awau wããpyramũ anuruka ywyu. ⁷ A'erauwe Jejui 'ga awau 'gã nepejãna opo mowyka 'gã nee.

—Pekyje awi. Pe'je pejejua pejefu'ama — 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'eramū 'gā wowowiyramū warekou. A'ere 'gā Jejui 'ga etee futat esagi 'ga 'amamū. Ywag awi 'ut ma'efera 'gā awau ojeupia ywasiga rupi 'gā nui nū.

⁹ Ywytyr awi 'gā neruaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gā nupe ne. Pejejeki'yramū je feraw ire tāmējē tepemome'u 'gā nupe 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁰ A'eramū 'gā 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'eramū ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā 'i 'ū: Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue: “Eliasi 'ga ra'ne nipo ojesaukat 'gā nupe. A'ere nipo 'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue, 'jau 'gā imome'wau ore jepi— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

¹¹⁻¹² A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—A'jea futat 'gā 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'i. “Au'je ki mama'e tywera apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Ku'jywa 'ga tepē mogy wemiayuwamū 'jau”, 'jau ako 'ga awau pē nupe ai'i je renune ai'i. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramū 'gā 'ga rerekou tyweaete wemifutar imū etee futat. Anure nipo 'gā je miamū je rerekou tyweaete 'ga 'jawerimū futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹³ Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'gā weapyoramū ee ajemogyau.

—Juā Batista 'ga 'ga omome'u janee— 'jau 'gā. —Juā Batista 'ga Eliasi 'ga 'jawewara futat— 'jau 'gā ajaupe.

Kunumī 'ga katu'okawet

(Maku 9.14-29; Luka 9.37-43)

¹⁴ Ywytyr awi ojyw ire 'gā kwaiwete 'gā nesaka ywytyra raimy 'wyr ipe. Poje kūima'e 'ga amū 'ua, wapyka wenupy'āu Jejui 'ga rowase.

¹⁵ —Ejemuaēm jera'yra 'ga ree, ki Ku'jyp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramū 'ga moyppipa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —Oypiwauwe 'ga 'ari tata pe jepi. 'Y pe nanē 'ga u'aa jepi nū — 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe. ¹⁶ —Arut futat je 'ga eneremimu'e 'gā nupe esaukaa kō numiamū. A'ere 'gā nomoiri etee 'ga wi kō— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau ore:

—Ma'eramū sipo pēē je rerowiare'ema pejejemogyau 'wei? Ymā agawewi nā'ā je pē mu'ei re'ā. A'etea nipo 'ā naje rerowiari tāmējē 'ā pejepe. “Nokoa'uweri je namutamutat pē pype”, a'e agawewi je 'ā pē nupe jā'nū'ū— 'jau 'ga tesirūmera 'gā nupe nanē nū. —Pe'je 'ga ra'yra 'ga rerua jee— 'jau Jejui 'ga ore mū upe.

¹⁸ Kunumī 'ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga pirewara upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau 'ga jupe.

'Ga 'e ypyrauwe ojepe'au 'ga wi. A'eramũ kunumĩ 'ga ajarueteramũ.

¹⁹ A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ arawau 'ga repejãna 'ga pyri katu katu. A'eramũ ore 'ga upe etee oroporonupa ee:

—Ma'eramũ ajee ore norope'aarũi 'ga wi ra'e 'ũ?— 'jau ore 'ga upe.

²⁰⁻²¹ —Naje rerowiari wejue te 'ã pejepe. A'eramũ pẽẽ a'eramũ 'ga pirewara moirarũme'em 'ga wi— 'jau Jejui 'ga oree. —Mostarda 'jawa ra'ỹi 'ã sikõsikõĩĩ agawewi. A'etea 'ã otym ire waranup. Aipoa aranuwa 'jawe pejemogy re amunipo 'ã pẽẽ peapo futat mama'ea. Je rerowiar etee te te nipo 'eramũ tee pearanup— 'jau 'ga oree. —Je rerowia'ri re amunipo 'ã peapo mama'ea pejejemiapoe'ema jepãjẽ mũ. Ywytyra upe amunipo 'ã pẽẽ 'jau: “Ejepe'a 'aw awi. Peu'i ewau e'ỹina”, 'jau amunipo 'ã ywytyra upe. Aipo ojeupe pẽẽ 'erauwe amunipo 'ã ywytyra ojepe'au awau pẽ'eawer imũ etee futat. Tejerowiamũ te je tepãjẽ monoi pẽ nupe pẽnemiapoe'ema apoawamũ— 'jau Jejui 'ga oree.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Maku 9.30-32; Luka 9.43-45)

²² Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajatykau 'ga ree Garireja ywy pe nũ. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gã nupe.

²³ A'eramũ nipo 'ga je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi ete je moferawi nũ— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore aru'arasigamũ arajemogyau. Aipo 'ga 'ea ore mu'arasiga.

Pira juru awi ka'aranũũ ywope'ia renuẽmawet

²⁴ Anure Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau Kafanaũ 'jaw ipe nũ. Peu ore waẽmauwe Janeruwarete 'ga mogytaawa upe ka'aranũũ pyykara 'gã 'ua oporonupa ee Pedro 'ga upe:

—Omepy te pẽ mu'jara 'ga ka'aranũũ pyu Jarejuwarete 'ga mogytaawa apokatuawa?— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

²⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Omepy futat 'ga— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga rog ipe osouwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Maran te enereapyo ee, ki Simão? Awỹja te ka'aranũũ amono ywy jara 'ga upe? 'Ga remiayuwa 'gã te omepy ywy jara 'ga upe, ywy are ako ma'e 'gã te ra'u nũ?— 'jau 'ga Simão Pedro 'ga upe.

²⁶ —Ywy are ako ma'e 'gã omepy ywy jara 'ga upe. Naywy jara 'ga remiayuwa 'gã nũi omepy— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—A'jea futat — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —'Ga remiayuwa 'gã nomepyi futari— 'jau Jejui 'ga. —Janeruwarete 'ga futat omogytaawa jara. Je 'ã 'ga remiayuwa. ²⁷ A'ere 'ã je ka'aranũ ppykara 'gã mepyi. Kasi a'e pe 'gã je raykai ee ne — 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe. —A'eramũ ene ewau ypiauu reme'y'warimũ epinaetyka. Eneremimu'ar ypya pira juru pe ka'aranũ ywope'ia mũ ruwi. A'ea tereroo 'gã mepyau jarejee 'jau— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga awau iapou 'ga 'eawer imũ etee futat.

18

Esage ma'e are 'gã mu'eawet

(Maku 9.33-37; Luka 9.46-48)

¹ Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajua oroporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau ore 'ga upe.

² Ojeupe aipo ore 'erauwe Jejui 'ga kunumĩ renũina:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumĩ 'ga amũ 'ua 'ga repejãna 'ga rerowyka.

³⁻⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Peesak te kunumĩ 'ga 'ama je pyri?— 'jau 'ga oree. —Kunumĩ 'gã nojerowiaraiwi ojee tee jepi. Ujar are 'gã jemogypygyi. Ujara 'gã je'eg imũ etee 'gã mama'e apoi. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Kunumĩ 'jawewara 'gã etee je amogy 'wyr-iarãmũ tejepyri. Kunumĩ 'gã 'jawe pejemogy re te je pẽ mogyau 'wyr-iarãmũ tejepyri. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee esage ma'eramũ jee— 'jau Jejui 'ga oree. ⁵ —Kunumĩ 'gã nee ojejukau esage ma'eramũ je reewe futat pejejuka esage— 'jau 'ga oree.

⁶ —Kwaiwete kunumĩ 'gã je rerowiari ajemogyau. 'Ga amũ nipo je rerowiar awi kunumĩ 'gã momoirukaa 'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae ita mogoa ojojuri. A'eramũ 'ã ae ojomonou ojomomoa 'yẽ'ẽ pype ajajukau. A'ere nipo 'y pe imomoripyrera 'ga reko tyweri'i etee. A'eramũ futat 'ga amanũmũ. A'ere nipo je rerowiar awi kunumĩ 'gã momoirukarera 'gã Janeruwarete 'ga ereko tyweretei futari— 'jau 'ga oree. ⁷ —Nateepawi futari nipo ajaupe mama'e tywera apoara 'gã. Iporiay'i aipo 'gã numiamũ. Aipo 'gã te nipo Ku'jywa 'ga wereko tywerete futat imojero'wau etee— 'jau 'ga oree.

⁸ —“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pejejewi. Kasi a'e pe pẽpoa pẽ motywerukaru'jaw ine. “Tepyu nanẽ je

mama'e tywer apoi ra'e" 'jaramū pejepya nanē imonoka nū. Kasi a'e pe pēpya pē motyerukaru'jaw ine nū. Pēpo monoga rayramū futat pē nupe. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoaramū pē momopori pē monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa te ayrete ma'ea imomoripyre 'gā nupe. "Janepoa jane motywet" 'jau pejepoa pemososopap pejewi. A'eramū te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi. A'eramū te peo ywag ipe. ⁹ "Jarejea pyu mama'e resaga jane motywet" 'jaramū pejejea mosoka imonou imomoa pejewi. Imosog ire te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi— 'jau Jejui 'ga oree. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gā nupe. A'ere nipo Janeruwarete 'ga te mama'e tywera apoara 'gā momopori imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyrera 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

Oka'jam ma'ea karupa'mīa

(Luka 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹ —Kunumī 'gā nupe kasi pe'je ne, "nepeapoi pēē kunumī'ī", 'jawe'em pēē kunumī'ī 'gā nupe, 'jau je pē nupe. Ywagipewara 'gā futat kunumī are ojejuka ma'ea. Weape futat 'gā kunumī rerekoi. Ywag ipe futat 'gā nee ojejuka ma'e 'gā jemogyi Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

¹² —Maran te pekwaap? Wyra jara 'ga amū sēg karupa'mī wereko. Poje karupa'mīa mū awau oka'jama 'ga wi. Ma'ja sipo ijara 'ga wapo? Wejat futat 'ga weymawa jū me, juowa 'wawamū. A'eramū 'ga awau oka'jam ma'e rekaa akou. ¹³ Esakawe 'ga aku'iramū oka'jam ma'efer are. A'e pe 'ga aku'iramū agawewi futat oka'jame'em are. A'eramū 'ga oka'jam ma'efer are taetu aku'iramū. ¹⁴ Nan tee futat Janeruwarete 'ga nafutari kunumī amū oa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

Mama'e tywera apoara 'gā

¹⁵ —Je rerowiaara 'ga amū nipo mama'e tywera wapo enee. A'eramū ki ekwap eporogytau 'ga upe ejete'e ra'ne— 'jau Jejui 'ga oree. —Ojeupe 'ga tywera ene imome'u re nipo 'ga 'jau enee: "A'jea futat ako je mama'e tywera apoi enee ai'i. A'ere je 'awamū naapou'jawi", 'jau nipo 'ga enee. A'eramū ene 'ga mojekoty'aa ejee nū. ¹⁶ A'ere ki 'ga ejaykapawe'emamū epytuna 'gā amū eroo ejeupi eroporogytau 'ga upe. Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue: "Ga upe 'ga remiapo tywera mome'uramū ki pemome'u 'gā amū nemianuwamū 'jau. Majepei 'ga remianuwamū ki pemome'u maranamū mukūja 'gā nemianuwamū. A'eramū 'gā ene'e kwaapa 'jau", 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ¹⁷ A'ere ki mama'e tywera apoara 'ga 'gā je'ega renuwe-tee'emamū pē mome'u 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe.

A'eramũ 'gã oje'ega 'gã nupe Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'ega renuwetee'emamũ pẽẽ 'jau 'ga upe: “NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi ene. Mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa te ene ra'e”, pe'je ki otywer awi ipoire'ema 'ga upe— 'jau 'ga oree.

18 —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Gã amũ nupe “Janeruwarete 'ga pẽtywera omoit pẽ nui”, pẽẽ 'eramũ 'ga imoiri futari 'gã nui. 'Gã amũ nupe te nipo aje pe'je “Nepẽpoiriweri 'ã pejetywer awi. A'eramũ 'ga imoire'ema futat pẽ nui”, pẽẽ 'eramũ 'ga nomoiri futari 'gã nui— 'jau Jejui 'ga oree.

19 —A'jea futat je'ea: Ojeupe mukũjamũ pẽẽ mama'e renũjamũ, Jeruwarete 'ga mama'e apoi futari pẽ'eawer imũ. 20 Je rerowiaara 'gã ajatykau 'upa je upe oje'ega. A'eramũ je nanẽ tekou 'gã pype nũ. Maranamũ mukũi etee agawewi. Maranamũ muapy'ri etee agawewi nipo 'gã 'upa. A'ete je ako 'gã pype— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe 'gã mota'wa are 'gã mu'eawet

21 A'eramũ Pedro 'ga awau Jejui 'ga rerowyka oporonupa ee 'ga upe:

—Tepytuna 'ga mama'e tywera tejeupe iapou'jau'jawamũ sipo je maran tejemota'wau 'ga upe? Sete te sipo je teta'waramũ 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe.

22 A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Ejeupe 'ga mama'e tywera apou'jau'jawamũ ene nanẽ ejemota'wau'jau'japa etee futat ekou 'ga upe, au'jeteramũ — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. 23 —Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau pẽmota'wa are— 'jau 'ga oree. —'Wyrriara 'ga amũ nipo 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Pe'je jeremiayuwa 'gã nerua jee. Taje mepy 'gã 'jau. Kwaiwete ako 'gã jekaraemã rerooi imepyawe'em ai'i. A'eramũ 'awamũ pejewau 'gã nerua je mepyawamũ”, 'jau 'ga ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

24 —A'eramũ 'ga upe oporowyky ma'e 'gã awau 'ga remiayuwa 'ga amũ rerua 'ga upe. Kwaiwete karaemã 'ga weroo imepyawe'em rakue. A'eramũ “Je mepy ape”, ojeupe 'wyrriara 'ga 'eramũ 'ga 'jau etee 'ga upe “nitywi futari”, 'jau 'ga o'wyrriara 'ga upe. 25 A'eramũ 'wyrriara 'ga 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Peroo 'ga me'ega tekotee 'gã nupe 'gã nemifajamũ. 'Ga remireko, 'gã na'yt, 'ga karaemã. Mĩmera peroo ime'ega. A'eramũ pẽẽ 'gã nepyfera rerua jee”, 'jau 'ga opoirũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree. 26 —O'wyrriara 'ga 'e renupawe, 'ga wapyka wenupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaem te je ree. Erejeaei awi je ree. Tene je ra'ne. Tamepy ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

27 —A'eramũ 'wyriara 'ga ajemuaẽma 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Ajemuaẽm je ene ree. A'eramũ je tejea'aru'jawe'emamũ temepye'em are. Ere ewau”, 'jau 'ga 'ga upe. 28 A'erauwe imepyare'ema 'ga awau uẽma 'ga rog awi. Awaw ipe 'ga opytuna 'ga amũ rowosõu. Inãinãni'ĩ agawewi 'ga pytuna 'ga 'ga mepyawe'em rai'i. A'etea 'ga 'ga ajue'opyyk 'ga majaetyetyka: “Ere je mepyau 'awamũ”, 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'ga upe.

29 —A'eramũ 'ga pytuna 'ga wapyka wenupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaẽm te je ree. Tene je ra'ne. Tamepypap ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

30 —A'ere 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani. Napoiri futari je ene wi”, 'jau etee 'ga 'ga upe, 'ga monou imomoa moromunepawa pype. “Je mepyae'emamũ nereẽmi jui”, 'jau 'ga 'ga upe.

31 —'Wyriara 'ga poirũ 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'gã awau 'ga mome'wau o'wyriara 'ga upe. “Ene 'ã erejemuaẽm agawewi 'ga ree. A'etea 'ga najemuaẽmi opytuna 'ga ree”, 'jau 'gã imome'wau o'wyriara 'ga upe.

32—A'eramũ 'wyriara 'ga 'ga renũina: “Ere ejua. Taporogyta enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

—Ojepyri 'ga rurauwe 'wyriara 'ga oje'ega moywyrafena 'ga upe. “Enetywerete jee 'awamũ. 'Ejemuaẽm je ree' ere ako jee ai'i. A'eramũ ako je tejemuaẽma ene ree ai'i. 33 A'etea 'ã nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree rai'i. Ejee je jemuaẽma 'jawe ki ejemuaẽma epytuna 'ga ree”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

34—Opytun are wemiayuwa 'ga jemuaẽme'emamũ 'wyriara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree. A'eramũ je tejemuaẽmu'jape'ema ene ree”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe 'gã monou imu'ama moromunepawa pype. A'eramũ 'ga 'jau moromunepawa raarana 'gã nupe: “Naje mepyi 'ga. Najemuaẽmi nanẽ 'ga opytuna 'ga ree. A'eramũ pẽẽ 'ga rerekou tyweaete jee, 'ga mayrũmũ jee”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Je mepyawe'em 'ga nuẽma'uweri”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

35—Nan tee futat Jeruwarete 'ga. Pejepyntuna 'gã pẽ nereko tyweawer are pẽẽ au'jeteramũ 'gã nayka re Janeruwarete 'ga nanẽ pẽ naykau pẽtywer are. Pẽnaykaupawe'em pẽtywer are. Nomoiri futari 'ga pẽtywera pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ monou pẽ nerekou tyweaete mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mu'jau ee.

19

*Peetyg awi pejejemirekoa
(Maku 10.1-12; Luka 16.18)*

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga ore reruatau nũ. Garireja ywy awi arawau oroyaapa. Jotãu ry owajara katy-wara rape rupi arawau. A'eramũ ore orojewya oroyaapa nũ, Judeja ywy pe arajua nũ. ² A'eramũ mytuna 'gã awau ore rewiri. Amumera 'gã ojero'wau. A'eramũ Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'okapap.

³ Poje fariseu 'gã amũ 'ua 'ga rerowyka. “Siesak 'ga je'eg amutee jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. “‘Ga je'eg ekoeteramũ, ‘Nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e’, sa'e 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Jaruate sipo kũima'e 'ga amũ wemireko retygi mama'e'emete are we?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pënea'ar iki pejemimogytafer are. “Mama'e apoawamũ Janeruwarete 'ga kũima'e 'ga apoi, kũjã ãẽ reewe rakue” 'eawer are pejejea'aramũ pejemomogyau. ⁵ Janeruwarete 'ga te 'ã e'i rakue: “Kũima'e 'ga je aapo kũjã ãẽ reewe. A'eramũ 'ga wemirekoramũ kũima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko ãẽ ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majepi tewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. ⁶ Ajuerekoe'ẽwe 'gã mukũi futat 'gã nekoi. A'ere ajuereko re 'gã majepi tewara 'jawe 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga wejue werekoukat 'gã ajaupe. A'eramũ pëẽ pejemomojo'ogukararũme'em pejejau, pejejuereko re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷ —Ma'eramũ sipo ajee Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'gã amũ nupe ãẽ ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoramũ akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejemirekofera ãẽ ree, imonou ãẽ upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue — 'jau fariseu 'gã 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat. Niporenuwiwari wejue pëypy 'gã Jarejuwarete 'ga ree rakue. A'eramũ Moisesi 'ga 'gã mueapyoukaa aipo are rakue. A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aepy 'gã nupe rakue — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —A'ere a'jea futat je 'i: 'Ga amũ ãẽ ree 'ga reko re etee ki pejemirekoa peetyk. A'ere kasi ee pejeporetygiwere'emamũ peetyg ine. 'Ga amũ ãẽ ree 'ga rekoe'emamũ pëẽ pejemireko retyka ekoete'em. Kasi a'e pe pejemirekoe'em are ako ma'e 'jawe pejemougkat amutee ãẽ rereko re ne— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ sipo ae wemireko retyke'ema najemogyi nan etee futat— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ore:

—'Gã amũ nauagi ojetee ajemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'gã amũ remirekoramũ. A'ere 'ga amũ naemirekoi, 'ga remifutar imũ etee futat — 'jau 'ga oree. ¹² —'Gã amũ nipo u'aa oteuramũ. A'eramũ 'gã wemirekowere'emamũ. Amumera 'gã nipo ojeapi'a oogukaa 'ga amũ upe. A'eramũ 'gã wemirekoe'emamũ futat ajemogyau. Amumera 'gã te nipo ajee naemirekoweri futari. "Jarejuwarete 'ga upe toporowyky 'jau kwy. A'eramũ je tejemirekoe'emamũ tekou", 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ emirekowere'ema 'gã wemirekoe'emamũ futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree.

*Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee
(Maku 10.13-16; Luka 18.15-17)*

¹³ Anure kũjã 'gã amũ wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga upe nũ: —Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau esage wã nee, aru'e ore enee kĩĩ— 'jau kũjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere ore Jejui 'ga remimu'eramũ ore 'i etee 'gã nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau ore 'ga remimu'eramũ 'gã nupe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri — 'jau etee 'ga oree. —Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemiayuwamũ. Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramũ. Kunumĩ 'gã ojemogypykyk Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gã 'ga upe. 'Gã 'jawe peko— 'jau 'ga oree.

¹⁵ A'eramũ 'ga opo monou kunumĩ 'gã apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pẽ nee, kunumĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã apyte'rarimũ opo mono re 'ga awau 'gã nui.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are

*'ga poronupawet
(Maku 10.17-31; Luka 18.18-30)*

¹⁶ Anure kũima'e 'ga amũ 'ua Jejui 'ga rerowyka'i oporonupa ee 'ga upe:

—Ma'ja te je aapo esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe tewawamũ ywag ipe temanũ re?— 'jau 'ga oporonupa ee Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene eja eporonupa ee jee nũ ki 'ei? Mama'e esagerete are ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Janeruwarete

'ga etee futat esage ma'ea. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?— 'jau 'ga 'ga upe. —Ywag ipe eoweramũ mama'ea eapo 'ga je'eg imũ etee, Moisesi 'ga upe 'ga remik-wasiarukarer imũ etee— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

18 —Maranuara a'eramũ je mama'e apou ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. A'e are ejea'at.

“Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko are.

Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag kasi 'ga amũ ne.

19 Pejejara 'gã je'ega ki peanuw etee.

Pereko esage ki 'gã pejejereko esage 'jawe etee futat”, 'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Mĩmera 'ã erek-waapap— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

20 A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je kunumĩawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futat je mama'e apoi tekou. Ma'ja'ja jee je aapo 'ũ?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

21 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo, 'ga ree eparuerowiar ywyapiweramũ. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũe'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojepyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemã 'gã nupe imonoawera mepyau enee anure. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

22 Aipo ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ okaraemã are. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ.

23 A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ — 'jau 'ga oree. 24 —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jekatu'ogukari Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega renupe'ema futat ajemogyau — 'jau Jejui 'ga oree. — Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai

ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe—
'jau Jejui 'ga oree.

²⁵ Aipo renupawe ore oroporesagamũ etee 'ga ree arajemogyau. A'eramũ ore oroporonupa ee arajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau ore arajaupe.

²⁶ Aipo ore 'eramũ Jejui 'ga amã'jãu ore ree 'jau oree:

—Pë nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pë nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Jekatu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga oree.

²⁷ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanë futat ako ore ejaa ai'i nũ. Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pë nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e momyau nũ. Aipoa 'ara rupi nipo je te'ÿina pëneki'yrareteramũ 'wyriarareteramũ pë nupe. A'eramũ nipo je pëë nanë futat pë mogyau 'wyriaramũ tejepyri. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pë monou pë mogyau 'wyria'riramũ 'gã nupe Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pë nowase. A'eramũ nipo pëë 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapofer are”, 'jau nipo pëë 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga oree. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pëë 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jëmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga pë mepyau pënemiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pëë 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga oree. ²⁹ —Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. Peu te 'ga mama'e teepawe'ema muri 'gã nupe kwaiwete, je ree 'gã mama'e rejaawera repyramũ futat mua 'gã nupe. Oy ëë rejaarera 'gã, 'uwa 'ga rejaarera 'gã, wa'yra 'gã nejaarera 'gã, weki'yra 'gã nejaarera 'gã, wenyra 'gã nejaarera 'gã, okywyra 'gã nejaarera 'gã, wykiera 'gã nejaarera 'gã, woga rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã. Mĩmera 'gã juejue ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. 'Gã nupe juejue futat Janeruwarete 'ga mama'e esage muri kwaiwete — 'jau Jejui 'ga oree. ³⁰ —'Awamũ 'gã amũ reni 'wyriaramũ ajaupe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ jemogyi akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere anure nipo aipo

'gã jemogyi 'wyrriara 'jawewaramũ nũ. 'Awamũ omama'e rejaarera 'gã akotee ma'e 'jawe etee futat 'gã jemogyi. A'ere nipo anure, 'wyrriarareteramũ je renamũ, je ree omama'e rejaarera 'gã jemogyi 'wyrriaramũ je pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

20

Wemifutar imũ etee Janeruwarete 'ga jane mepyawam

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejeupe pẽnemiapofera mepy are. Sã'ã uwa ko jara 'ga amũ oa ai'iwetetewe ojeupe oporowyky ma'e 'gã amũ nekara.

² Iporowykye'ema 'gã nesakawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jee”, 'jau 'ga 'gã nupe.

—“Maran sipo ajee ore mepy ape?” 'jau 'gã 'ga upe.

—“Majepeja ka'aranũ ywope'i pyu etee futat je tejeupe pẽporowykyawera mepyi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³ —A'eramũ 'gã awau 'ga rupi oporowykyau 'ga ko pe. Kwarawyrũ'iramũ ko jara 'ga awau amunawa pyter ipe nũ, iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. ⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jeko pe. Kaaruwamũ tamepy pẽ 'jau, tejeupe pẽporowykyawer are 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ 'gã awau oporowykyau 'ga upe.

—Aje kwara kwawamũ ko jara 'ga awau, 'gã amũ nerua 'gã moporowykyaukaa ojeupe nũ. Kwara jerewamũ 'ga awau, 'gã amũ nerua nũ. ⁶ Kaarup ja'wyja'wyrãmũ 'ga awau amunawa pyter ipe nũ. A'eramũ 'ga iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Ma'eramũ pẽ pejeporowykyawe'em pejemogyau 'ũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ —“Nitywi 'pe'je pejejua pejeporowykyau jee' jara 'ga amũ oree”, 'jau 'gã 'ga upe.

—A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Pe'je ajee pejewau pejeporowykyau jee 'ũ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ —Kaarup katu katuramũ ko jara 'ga 'jau opoirũ 'ga upe: “Emepy ki oporowyky ma'e 'gã jee. Kaarup ja'wyja'wyrãmũ oporowyky ma'e 'gã na'ne ki emepy jee. A'ere aje 'ut ma'efera 'gã, a'ere 'ut ypy ma'efera 'gã maapawamũ 'jau”, 'jau 'ga opoirũ 'ga upe.

—“Nai'i”, 'jau 'ga poirũ 'ga 'ga upe.

⁹ —A'eramũ 'ga ka'aranũ ywope'ia mũ monou kwara ooramũ oporowyky ma'e 'gã nupe. ¹⁰ 'Gã mepy resakawe, oporowyky ypy ma'e 'gã 'jau ajaupe: “Kuu. Ka'aranũ ywope'ia 'ga omono 'gã nupe jane upe 'ga 'eawera 'jawe etee futat”, 'jau 'gã ajaupe. “Jane upe taetu sipo ajee 'ga imuri kwaiwete'i. Ko'aramuku te ako jane porowykyi ko a'i kũi”, 'jau 'gã ajaupe.

11 —A'ere naani. Kaaruwamũ oporowyky ma'e 'gã mepy 'jawe etee futat 'ga imonoi 'gã nupe. A'eramũ 'gã amara'neramũ ko jara 'ga ree. 12 “Ko'aramuku agawewi ako ore porowyky ko, kwaray pype ko. A'etea 'ga 'ã ore mepy kaaruwamũ oporowyky ma'e 'gã 'jawe etee. Nore mepy esagei ako ape ko”, 'jau 'gã oje'egayau ko jara 'ga upe.

13 —A'eramũ ko jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Naani. Pẽ nupe teporogytau ako je 'i pẽ nupe ko: ‘majepi tee ka'aranũ ywope'ia tomono pẽ nupe 'jau, tejeupe pẽporowyky mepyawamũ 'jau', a'e ako je pẽ nupe ko. 'Nai'i', 'jau ako pẽ jee ko. A'eramũ 'ga je'eawer imũ etee futat pẽ mepyau. 14-15 Pe'je pejeka'aranũ pyyka erawau pejejog ipe”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Jema'ea te 'ã ka'aranũ. A'eramũ je tema'ea etee futat erekou nan oporowyky'i'i ma'e 'gã mepyau pẽ 'jawe etee futat. Mama'e esage te je aapo 'gã nupe. A'e are 'ã pẽmara'ne je ree?” 'jau ko jara 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

16 —Nan tee futat Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã mogyi pãwẽ pãwẽ ojepyri anure — 'jau 'ga oree. —Werowiaar ymanera 'gã, amanũ ja'wyja'wy pype werowiaara 'gã nanẽ 'ga imonou ojepyri futat nũ. Wemifutar imũ etee futat 'ga werowiaaramũ pẽ mogyau ojepyri futat. Aju'jaju'jawe etee futat 'ga 'gã mogyi ojepyri— 'jau Jejui 'ga oree.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa

(Maku 10.32-34; Luka 18.31-34)

17 A'eramũ Jejui 'ga ore rerawau Jerusareg ipe wemimu'eramũ. A'ere mytuna 'gã oi ore rupi. A'eramũ 'ga ore renũina ojeupe:

—Pejepe'a'i 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore orojepe'au'i mytuna 'gã nui. 18 A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. Peu futat nipo 'ga amũ pẽneki'yramũ je monoi mainana 'wyriara 'gã nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee — 'jau 'ga imome'wau oree. —A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Sijukaukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo 'gã jee. 19 A'eramũ nipo 'gã je monou judeue'ema 'gã po pe. A'eramũ nipo judeue'ema 'gã je kurapa, je nupãnupãu, je monou je mu'ama 'ypeywar are jeyywa pypiraa je manamamũ futat. A'ere nipo imuapypira 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau 'ga oree.

Sepeteu 'ga remireko ëë 'eawet

(Maku 10.35-45)

20 A'ere Sepeteu 'ga remireko ëë wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga rerowyka'i. A'eramũ ëë wããpyramũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Mama'e esagea eapo jera'yra wã nupe, Ku'jyp— 'jau êê 'ga upe.

Tiago, Juã. Mĩnamũ êê ra'yra 'gã.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau êê upe:

—Ma'ja ene ifutaa 'gã nupe je iapoa?— 'jau 'ga êê upe.

A'eramũ êê 'jau 'ga upe:

—Jera'yra wã emuapygukat ejepyri, oreo 'wyrirareteramũ e'ÿinaaw ipe. Ejakwatawa katy kĩa amũ emuapygukat. Ajepeja kĩa ejau katy emuapygukat, wã mogyau 'wyriramũ ejepyri— 'jau êê 'ga upe.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau êê ra'yra 'gã nupe:

—Nepẽneapyoi futari nipo ee ki sa. 'Wyrirareteramũ je reko enune nipo 'gã naje rerekoarũi. Je rereko tywerete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pẽnuag sipo pejejereko tywera upe?— 'jau 'ga êê ra'yra 'gã nupe.

—Oreruag futat ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ —A'jea futat nipo 'gã pẽ nereko tyweri anure. A'ere je miamũ namuapygarũi pẽẽ tejepyri tepoaawamũ. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojeypyri wapyk ma'e 'gã nee.

²⁴ 'Gã je'ega renupawe ore amumeramũ Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ mukũja 'gã nee. ²⁵ A'eramũ Jejui 'ga ore renũina ore majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau oreo:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyrira 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyrira 'gã wemiayuwa 'gã monou kwe pe mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyrira oje'ega wemiayuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyrira 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã kũima'eeteeteramũ”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga oreo. ²⁶⁻²⁷ —A'ere pẽẽ jeremiayuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyriramũ pejejekoweramũ pẽẽ mama'e apou pejejaupe, pejejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pejejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejemogy. A'eramũ nipo je pẽ mogyau 'wyriramũ— 'jau 'ga oreo. ²⁸ —Je 'ã pẽneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojet 'awa ywy pe mama'e apou pẽ nupe. Natejeupe mama'e apoukaa rũi je ruri. Pẽ nupe mama'e apoawamũ te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pẽ nupe. Pẽ katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga oreo.

Mukũi eae'ema 'gã

(Maku 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹ Jerikoa 'jawa amunaw awi ore oramū mytuna 'gã 'ua ore rewiri. ³⁰ Mukūi eae'ema 'gã 'upa wapyka peyse pe. A'eramū 'gã kwaiwete 'gã je'ega renupa 'upa.

—Awŷja te poromū ako?— 'jau 'gã ojepyriwara 'gã nupe.

—Jejui 'ga okwap akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'gã 'eramū 'gã wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Ejemuaēm ore ree. Epājē mū ore katu'og ape! — 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

³¹ A'eramū mytuna 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pepije pejejupa. Aereau toko re'ã— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã jero'wuro'wui etee futat wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaēm ore ree. Ore resag ape, aru'e ore enee— 'jau 'gã ojero'waro'wau etee wafukaita 'upa.

³² A'eramū Jejui 'ga opytau pe pe 'gã nee.

—Pe'je ajee pejējua— 'jau 'ga eae'ema 'gã nupe.

A'erauwe eae'ema 'ga 'ua 'ga je'ega repejāna. A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te pefutat pejejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ —Taramā'ē 'jau nū, aru'e ore enee, ki Ku'jyp. Orereapaw ore ikue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramū Jejui 'ga ajemuaēma 'gã nee. A'eramū 'ga opo monou 'gã nea 'arimū.

—Amamā'ē je pēē nū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aipo 'ga 'erauwe 'gã amā'jāu nū. A'eramū futat 'gã awau Jejui 'ga rupi.

21

Kawaru'i 'arimū Jejui 'ga ataawet

(Maku 11.1-11; Luka 19.28-40; Juā 12.12-19)

¹ Jerusarega pyriu'i ore oropytau amuna'wi pe, Pefaje pe. Pefajea 'upa ywytyra pyri, Oriweira 'jawa pyri. A'eramū Jejui 'ga 'jau mukūjamū oree:

² —Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaēma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pēē kawaru'i mū resaka. Nuatai we nipo 'gã amū i'arimū. A'ea ki perut iamoa jee— 'jau Jejui 'ga oree. ³ —“Ma'eramū te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramū ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pē nupe nū”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

⁴ Ymā te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga amū upe ee rakue:

⁵ “Pe'je Jerusareg ipewara 'gã nupe: ‘Owaēm futat pē'wyriararete 'ga ra'e.

Ipota'wa ma'e 'ga. Kawaru'i aranuwamueuu 'arimū 'ga ruri akou', pe'je ki Jerusareg ipewara 'gã nupe", 'jau Janerwarete 'ga ikwasiarukaa Sakari 'ga upe rakue. A'eramū Jejuī 'ga ore mū monou kawaru'i rerurukaa ojeupe.

⁶ A'eramū 'gã awau 'ga 'eawer imū etee erua 'ga upe. ⁷ A'eramū 'gã kawaru'i rerua ta'yra reewe 'ga upe. A'ere 'ga amū opiara mosoka imonou kawaru'i 'arimū Jejuī 'ga apykawamū. A'ere 'gã kawaru'i ppyka Jejuī 'ga upe 'ga apykawamū. A'eramū Jejuī 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimū. 'Ga remimu'eramū ore arawau 'ga rupi. ⁸ Kwaiwete 'gã awau ujāna 'ga renune opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamū. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamū 'gã iapou. Pinowa nanē 'gã imonou pe rupi 'ga kwapawamū.

Ymā 'gã aipo apou 'wyrirarete upe rakue, 'ga ree ipojjuka resaukaawamū rakue. A'eramū 'gã a'eramū iapou Jejuī 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'wyriramū 'awamū janee— 'jau 'gã ajaupe numiamū.

⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gã wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gã netee:

—Au'je katu te 'ã Janerwarete 'ga resageayramū janee. Ene 'ã 'ga remimurera futat. Ene 'ã ore'wyrir ymanera juapyreramū, Davi 'ga juapyreramū. Janerwarete 'ga ojejuka esage ene ree. A'eramū ene eku'iramū ekou. Janerwarete 'ga 'ã esage ore. Ene 'ga 'ã ene mua ore— 'jau 'gã wafukaita Jejuī 'ga upe.

Arawau orowaēma Jerusareg ipe. ¹⁰ Jerusareg ipe Jejuī 'ga reserauwe peuwara 'gã aku'iaiwamū 'ga ree. A'eramū 'gã 'jau ajaupe:

—Awỹja te 'agamū?— 'jau peuwara 'gã ajaupe.

¹¹ A'eramū Jejuī 'ga rupi oo ma'e 'gã 'jau 'gã nupe:

—'Agamū futat Jejuī 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga, Garireja ywy pewarera 'ga. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga futat— 'jau 'gã 'gã nupe.

Wyra me'egara 'gã mū'ēawet

(Maku 11.15-19; Luka 19.45-48; Juā 2.13-22)

¹² Jerusareg ipe owaēmawe Jejuī 'ga ojypa kawaru'i awi. A'eramū 'ga awayayau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe wemimu'eramū ore retee. Irāā'ã wyra me'egara 'gã jemogyramū. A'eramū Jejuī 'ga amara'neramū 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jāu 'aw awi. Nawyra me'egawa rūi te 'ã. Jeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pēē nanarūi pereko. Pemỹi wyra me'egawamū etee. Pejejeymawa etee 'ã pēē erua ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype— 'jau 'ga 'gã nupe.

Wyra muara 'gã nanë 'ga imũ'jãu jui nũ. A'eramũ 'ga ka'aranũũ mojoy'ruara 'gã 'yjejana monou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Aipo ka'aranũũ mojoy'ruara 'gã kwe pewara 'gã ka'aranũũ mojoy'rau ajaupe. A'eramũ Je-jui 'ga 'gã 'yjejana monou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa 'gã nui. Pykau me'egara 'gã kanawaa nanë 'ga imojerepa nũ. ¹³ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Agamũ jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã pemÿi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ã pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramũ pëë 'ga mogytaawa 'oga mÿina pejemunarũawamũ etee 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mũ'jãu jui.

¹⁴ 'Ga mogytaaw ipe Jejui 'ga rekoramũ kwaiwete ojero'wu ma'e 'gã 'ua owaëma 'ga upe. Eae'em, iteu ma'e. Mïmera 'gã 'ua owaëma Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

¹⁵ Jejui 'ga remiapofera resakawe kunumĩ 'gã amũ wafukaita:

—Eneresage futat. Ene 'ã ore'wyriar ymanera juapyr-eramũ, Davi 'ga juapyreramũ— 'jau kunumĩ 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

Mainana 'gã nanë Jejui 'ga remiapofera resaka nũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'etea 'gã imara'ne Jejui 'ga ree aipo kunumĩ 'gã 'e renupawe.

¹⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Nereenuwi nipo kunumĩ 'gã 'ea ki sa? “Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera” 'gã 'ea ki sa?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Aenup futat je te'ama— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pënea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are 'ga amũ ikwasiaa rakue: “Kunumĩ 'gã nupe Janeruwarete 'ga ene muorywukari, oy popewara 'gã neewe futat. 'Ene te 'ã eneresage' 'ea 'ga 'gã mu'eukaa”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Pënea'ar iki ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ 'ga awau 'gã nui nũ. 'Ga remimu'eramũ nanë ore arawau 'ga rupi nũ. Petani 'jaw ipe ore arawau orosea.

Y'wa 'ywa upe Jejui 'ga 'eawet

(Maku 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ai'iwe ore arawau orojewya Jerusareg ipe nũ. Arawaw ipe Jejui 'ga opy'arayparamũ akou. ¹⁹ A'eramũ 'ga y'wa 'ywa repejãna. Peyse pe u'at ma'e repejãna i'a rekaa akã are, figu 'jawa rekaa akã are. A'ere nitywi i'a ee. Oowa etee esaka akã are. A'eramũ 'ga 'jau 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mũ— 'jau 'ga y'wa 'ywa upe.

Aipo 'ga 'e ypyrauwe wakã oypiwamũ amanũmũ osiniga.
²⁰ Esakawe ore 'ga remimu'eramũ oroporesagamũ ee.

—Kuu. Kamēsiete nipo imanũi osiniga ki sa— 'jau ore arajaupe esakawe. —Ma'eramũ sipo oypiwamũ erujewi 'wei?— 'jau ore arajaupe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pēnea'ar iki je'eawer are. Je rerowiar ire nanē pejejemipoe'ema peapo je 'jawe nũ. 'Ywa nipo pēē imosinigukaa je 'jawe je rerowiar ywyapiramũ— 'jau 'ga oree. —Ywytyra miamũ futat nipo pēē imojepe'aukaa tenaw awi imonou 'yē'ē rypyter ipe imỹina. “Ekwap 'aw awi 'yē'ē rypyter ipe e'ỹina”, ojeupe pēē 'eramũ nipo awau pē'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga oree. ²² —Je rerowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monou pē nupe, “Mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pēē 'eramũ— 'jau Jejui 'ga oree, Jerusareg ipe arawaw ipe.

*“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
 (Maku 11.27-33; Luka 20.1-8)*

²³ Jerusareg ipe orowaēmawe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ore retee. Peu wekwaw ipe Jejui 'ga ojepyriwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. 'Gã mu'jau mainana 'wyrriara 'gã 'ua judeu 'gã 'wyrriari 'gã netee oporonupa ee 'ga upe:

—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjē mũ te mama'ea ereapo? Awỹja te ene mut oree rakue? — 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pēē na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pēē imome'u re je nanē tajemome'u pē nupe 'jau nũ— 'jau etee 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Awỹja je'eg imũ ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymiãu 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i janee nũ a'i kũi, “A'etea neperowiari 'ga”, 'ga 'i janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ²⁶ —“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ te tekotee 'gã jane apisi etee ita pyu nũ a'i kũi. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ — 'jau 'gã o'meramũ 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—A'eramũ je nanẽ temuarera 'ga mome'wawe'em pẽ nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mukũja 'ga ra'ya 'gã

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Morogyta je amome'u amũ pẽ nupe. Maran te pẽnea'at pejemogyau ee? Kũima'e 'ga amũ mukũi 'ga ra'ya. A'eramũ 'ga 'jau tuwi ma'e 'ga upe: “Ekwap eporowykyau ko pe jee 'awamũ, kisit”, 'jau 'ga 'ga upe. ²⁹ A'ere nipo 'ga 'i 'uwa 'ga upe: “Naani. Nooi je. Najeporowykyweri je enee ko pe 'awamũ”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. A'ere nipo anure 'ga 'arasigamũ 'uwa 'ga upe u'eawer are. A'eramũ nipo 'ga awau anure oporowykyau 'ga ko pe akou. ³⁰ Ajepeja wa'ya 'ga upe nanẽ nipo 'ga 'jau nũ: “Ekwap eporowykyau jeko pe, kisit”, 'jau nipo 'ga wa'ya 'ga upe. A'eramũ 'ga ra'ya 'ga 'jau 'ga upe: “Nai'i. Too teporowykyau enee 'jau”, 'jau nipo 'ga 'uwa 'ga upe. A'ere 'ga nooi futari— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³¹ —Maranuara te 'ga ra'ya 'ga wapo mama'ea 'uwa 'ga remifutar imũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Tuwi ma'e 'ga.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat ere poromũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Nia'wyri agawewi 'wyriararete 'ga upe ka'aranũ puykara 'gã, kũjãmene'ema 'gã netee. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga rakue. A'etea 'gã jẽmĩ je rerowiat ajemogyau 'awamũ. Tejerowiamũ je 'gã tywera moia 'gã nui. A'eramũ nipo 'gã awau ywag ipe ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'ere 'ã pẽẽ naani. “Jarejuwarete 'ga ore aruerowiat arajemogyau”, 'jau futat te 'ã pẽẽ pejemogyau numiamũ. A'ere 'ã naje rerowiari pejepe pejemogyau. A'eramũ nipo pẽẽ pejewawe'em ywag ipe. ³² Juã Batista 'ga 'ã pẽ mu'jau agawewi Jarejuwarete 'ga remifutar are rakue. “Pe'je pejepoia pejetywer awi. Au'je ki mama'e tywera apo re. Mama'e esagea etee futar iki peapo Jarejuwarete 'ga remifutar imũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue. “A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue numiamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga 'eawera rai'i. Ia'wyre'ema 'gã etee 'ã 'ga rerowiaa rai'i, opoia otywer awi rai'i. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga. Ia'wyre'ema 'gã otywer awi 'gã paira resag ire miamũ 'ã pẽẽ 'ga rerowiare'ema pejemogyau rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ko raaran a'wyre'ema 'gã
(*Maku 12.1-12; Luka 20.9-18*)

³³ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym oko pe, uwa 'jawa 'ywa rakã otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakã tyma. A'ea tee futat 'ga ityma ipype. A'eramũ 'ga oko osõu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. Y'wa tyarũnamũ 'gã iapikau y'wayramũ. A'eramũ futat 'ga y'wa apikawa apou. A'ere 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou oko raaranamũ imỹina ojeupe. “Y'waa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te aje pẽma'e futat pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. A'eramũ 'ga namutamutat awau akou muku 'gã nui. ³⁴ Y'wa tyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou oma'ea uwa 'a piaramũ. ³⁵ A'ere ko raarana 'gã 'gã pyygi etee 'gã nerekou tyweaete. 'Ga amũ 'gã inupãnupãu etee. 'Ga amũ 'gã ijukau etee. 'Ga amũ 'gã ijukau ita pyu. ³⁶ A'eramũ ko jara 'ga wemiayuwa 'gã monou kwaiwete. A'ere ko raarana 'gã nãñewẽjẽmĩ 'gã nerekoi nũ 'gã pyygi etee 'gã apisau. ³⁷ A'eramũ ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono kwy. 'Ga nipo 'gã opojeup re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸—A'eramũ 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re kũi”, 'jau nipo 'gã ajaupe. ³⁹ A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga rerawau enuẽma ko awi 'ga jukau— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁰ A'eramũ Jejuĩ 'ga oporonupa ee mainana 'wyrriara 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau nũ'ũ. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ. Aipo 'gã te nipo y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarama rupi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat pe'je poromũ. Pẽnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue:

“Mĩa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajaii.

A'ere nipo 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita ppygi etee imonou imỹina tenawera pype 'oga ppywotypawamũ. Janeruwarete 'ga imỹjukaa 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ga remiapofera wesageayramũ futat ore", 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴³ —A'jea futat je 'i. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Israeu juapyreramũ pẽ mũ'ẽi wemiayuamũ rakue. A'ere 'ã nepeenuwi futari 'ga. Nepefutari 'ga peje'wyrirareteramũ. A'eramũ nipo 'ga wenupara 'gã mogyau wemiayuamũ pẽ py'rau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁴ —'Ga amũ nipo u'aa ita 'arimũ. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amũ 'arimũ ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamũ pẽ nereko tyweretei— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ 'Ga je'ega renupawe mainana 'wyrriara 'gã fariseu 'gã netee 'jau ajaupe:

—Mama'e mũ mome'uramũ 'ga 'i janee poromũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã amara'neramũ akou 'ga ree. ⁴⁶ A'eramũ 'gã oporopygiweramũ 'ga ree. A'ere 'gã kyjei mytuna 'gã nui.

—“Jejui 'ga te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e”, 'jau 'gã ajemogyau ajaupe. A'ere nipo 'gã jane apisi etee Jejui 'ga jane ipyygamũ— 'jau 'gã ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nui.

22

Maraka pe imo'wy'wyrirera 'gã (Luka 14.15-24)

¹ Mama'e mũ Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau nũ:

² —Morogyta mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jawamũ Tejuwarete 'ga rerowiaara 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'ã 'wyrirarete 'ga 'jawe janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sã'ã 'wyrirarete 'ga maraka apoa wa'yra 'ga remirekoramũ. Kwaiwete 'ga 'ã kumi apoukaa wemiayuwa 'gã nupe. ³ Erojyw ire 'ga 'jau wemiayuwa 'gã amũ nupe: “Pe'je pejewau 'gã nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gã nerua jee”, 'jau 'ga 'gã nupe 'gã monou kwe pe. A'ere 'wyrriara 'ga remimo'wy'wyrera 'gã nioweri maraka pe. ⁴ A'eramũ nipo 'wyrriara 'ga amumera 'gã wemiayuwa 'gã monou wemimo'wy'wyrera 'gã nupe. “Pe'je jeje'ega rerawau 'gã nupe. 'Pe'je pejejua pejemim'waa ore pyri, e'i 'ga pẽ nupe ko. Kwataua je aapisiukat ai'i. A'eramũ je eyrukaa 'gã nupe. A'eramũ pẽ pejejua pejemim'waa ore pyri, e'i 'ga pẽ nupe ko', pe'je ki 'gã nupe”, 'jau 'ga wemiayuwa

'gã nupe oje'ega rerawaukaa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ —A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga remimo'wy'wyrera 'gã nupe. A'ere 'gã ojeupe aipo 'gã eramũ 'gã 'i etee 'gã nupe: “Naani. Najeoweri je”, 'jau etee 'gã 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau etee oporowykyau 'gã nui. ⁶ Amumera 'gã 'wyriara 'ga remiayuwa 'gã pyyka inupânupâu 'gã apisau. ⁷ A'eramũ 'wyriara 'ga amara'neramũ akou 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou wemiayuwa 'gã apisara 'gã apisau. 'Gã apisi re 'gã 'gã 'wyrã rapyau. ⁸ A'eramũ 'wyriara 'ga wemiayuwa 'gã amũ nenũina nũ. “Mama'ea ako je aapo maraka are ko numiamũ. A'ere 'ã jeremimo'wy'wyrera 'gã nia'wyrã futari. ⁹ A'eramũ pëë pejewau 'gã 'wyrarete rukawõ'õ rupi ajemogy ma'e 'gã mo'wy'wya jemaraka are”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁰ —A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã awau amunawarete rukawõ'õ rupi ajemogy ma'e 'gã majatykau erawau werekwara 'ga maraka pe. Esage ma'e 'gã 'gã erawau ia'wyrã'ema 'gã netee. 'Gã waẽmauwe 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga amũ taity esage monou imunewukaa 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau ojejaga 'wyriara 'ga roga matyneema. ¹¹ Poje 'wyriara 'ga 'ua ajatyka ma'e 'gã nesaka. A'eramũ 'ga taity esage rerekware'ema 'ga resaka. ¹² A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Ma'eramũ te neremunewi taity esagea?” 'jau 'ga 'ga upe.

—Taity esage rerekware'ema 'ga noje'egi 'ga upe.

¹³ —A'eramũ 'wyriara 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Pepyyk 'ga, 'ga po faa 'ga py faa 'jau. A'ere pëë 'ga monou imomoa ukupepe. Ypytunaiwa pype pëë 'ga momoa. Peu ajemogyaw ipe nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁴ —Aipoa morogyta je amome'u pë nupe, pë mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwarete 'gã nee. Mytuna 'gã nupe Jarejuwarete 'ga 'i: “Tejerowiar ire je pë mogyi tejemiayuwamũ”, 'jau 'ga mytuna 'gã nupe. A'ere inãinãni'ĩ etee 'gã 'ga rerowiari. A'eramũ 'ga inãinãni'ĩ etee 'gã mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Maku 12.13-17; Luka 20.20-26)*

¹⁵ A'eramũ fariseu 'gã amũ awau 'ga wi.

—Siesak Jejui 'ga ra'ne 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —Tesirũgatu 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau. 'Gã amũ simono imoporogytaukaa 'ga upe ra'ne 'jau. Morogyta 'gã nupe imowuwuramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

16 A'eramū 'gā wemimu'e 'gā amū monou Jeju 'ga upe imoporogytaukaa. Erote 'ga remiayuwa 'gā amū netee Jeju 'ga upe 'gā monou imoporonuwukaa ee:

—A'jea futat 'ā ereporogyta a'jeteetewi— 'jau 'gā 'ga upe. —Nereporogyta ekoetei futari te 'ā. A'jea futat 'ā erejejuka pāwē pāwē ae ree. A'jea futat te 'ā ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gā amū oporenuwiwere'emamū agawewi. A'ere 'ā mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gā oporonupa 'me Jeju 'ga upe. 17 —A'eramū ene 'awamū 'jau ore: Jane 'ā judeua. Simono te jane ka'aranūūa 'wyrirarete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nū?— 'jau 'gā 'ga upe. —Najudeu arūi te 'ā 'wyrirarete 'ga. Tapy'yi amuteea te 'ā 'ga. Romanūa te 'ā 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gā Jeju 'ga upe.

18 A'ere Jeju 'ga 'gā kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gā nuri numiamū. ‘Siesak 'ga mama'e mū mome'ua sigatyjarejee 'jau' e'i 'gā jee numiamū”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nepeporonuwi tee pejeju ee jee. “Simowuwut ekoete jarejaupe 'ga 'eawera jarejaupe 'jau”, pe'je te jee— 'jau 'ga 'gā nupe. 19 —Ka'aranūū ywope'ia pemut amū jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mū jee ra'ne— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū 'gā amū imonou 'ga upe.

—Kweramū ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

20 A'eramū Jeju 'ga ka'aranūū ywope'i resaukaa 'gā nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee? Awỹja rera ajee 'awamū 'up ee nū'ū?— 'jau 'ga esaukaa 'gā nupe.

21 —'Wyrirarete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gā 'ga upe.

A'eramū Jeju 'ga 'jau 'gā nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramū pēē imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau 'ga 'gā nupe.

22 A'e renupawe 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gā opore-sagamū etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā awau 'ga wi.

Oferap ma'e are 'gā mu'eawet

(Maku 12.18-27; Luka 20.27-40)

23 Ko'iko'i satuseu 'gā amū 'ua oporogytau Jeju 'ga upe ee nū. Aipo 'gā e'i ajaupe: “Amanū re ae noferawu'jawi nū. Amanūmū ae teepawamū ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gā ajaupe jepi. A'etea 'gā 'ut oporonupa ee Jeju 'ga upe. 24 A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga”, e'i 'gā enee jepi. A'eramū ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymā te 'ā Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kūima'e 'ga amū nipo amanū wa'yre'emauwe. A'eramū nipo 'ga manū re 'ga rewirera 'ga

'ga remirekofera ěē rerekou. A'eramũ nipo 'ga aja'yrapyau ěē pype. A'eramũ nipo 'ga ra'yr ppy 'ga amanũ ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat", 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue — 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—A'ere nipo kũima'e 'ga amũ 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'at ppy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emaue 'ga manũi jui. A'eramũ wemireko ěē rejaa wewirerera 'gã nupe. ²⁶ A'eramũ nipo imanũ re a'e rewirerera 'gã amũ ěē rerekou ipy'rau nũ. A'ere a'ea nanē imanũi nũ wa'yre'emaue nũ, ěē rejaa wewirerera 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã ojopy'rapy'rau etee ěē ree, ajamanũnamũ. A'ere 'gã nata'yri'i futari ěē pype. ²⁷ Ojee 'gã jomoy paw ire nipo ěē nanē amanũmũ nũ. ²⁸ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ěē menaretea?— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe. —'Gã juejue futat ěē wereko kũi— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejuí 'ga aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pē'me awi. Nanarũi. Nepēneapyoi Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e. 'Ga pãjēa nanē 'ã pēē ikwaape'ema ra'e nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ³⁰ —'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. A'ere 'gã oferaw ire naemirekou'jawi kũi. Ywagipewara 'gã 'jawe etee futat 'gã jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanē omenariwere'emamũ futat nũ kũi, kũima'e 'gã 'jawe etee futat nũ kũi— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ³¹⁻³² —Nepēneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Ymã te 'ã 'ga 'i rakue: “Je te 'ã 'gã Nuwaretea ako. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa rakue. 'Gã manũ re 'ga poromũ 'jau rakue. A'ere 'gã 'aga namanũi futari, atepawe'emamũ futat 'gã 'aga. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga aeruwamũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe u'ama.

³³ Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Kuu. Nomoryteea'uweri futari ae 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

*Janeruwarete 'ga 'eaweraretea
(Maku 12.28-34; Luka 10.25-28)*

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ satuseu 'gã ajemogyau etee futat. Noporonuwu'jawi futari 'gã ee 'ga upe nũ. A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau ajaupe: “Satuseu 'gã noporonuwu'jawi futari

ee 'ga upe nũ”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'ga amũ awau oporonupa aipo 'ga 'eawer are Jejui 'ga upe. ³⁵ Moisesi 'ga je'eager are moromu'jara 'gã poromũ awau oporonupa Jejui 'ga 'eawer are 'ga upe: “Je pa 'ga omorytee kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ. ³⁶ A'eramũ 'ga poromũ awau oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

—Ene te 'ã ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga ree. A'ere 'ã kwaiwete Janeruwarete 'ga u'eawera kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue. Maranuara te ajee 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

“Tomojenosĩ Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

A'ere Jejui 'ga ikwaawi futari ojee. “Tamu'akwaawukar eme 'ga, e'i 'ga jee numiamũ”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

³⁷ —“Je te 'ã Pëjararetea. Pëporomutat je ree pejepytuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pë nupe rakue. “Mama'ea peapo jee, jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejemogyau je ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamũ nipo pejeporomutamũ je ree”, e'i futat Janeruwarete 'ga pë nupe — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁸ —Aipoa te 'ga 'eaweraretea — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁹ —Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanë nũ. “Pëporomutat pejejepyriwara 'gã nee pejee pejeporomutara 'jawe”, e'i 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ⁴⁰ —Aipoa 'ga remikwasiarera renupara 'gã wenup katu katu 'ga remikwasiarera ajemogyau. Ajepeja 'ga remikwasiarera moromu'jau ajuee aejejuka esage are etee futat. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanë oporomu'jau aipo are nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret

(Maku 12.35-37; Luka 20.41-44)

⁴¹ Ojee fariseu 'gã jatykaramũ Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

⁴² —Maran te pëneapyo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ree? Awÿja juapyrera te 'ga?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Davi 'ga juapyrera 'ga— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

⁴³ —Ma'eramũ sipo ajee Janeruwarete 'ga 'Agesagea Davi 'ga mu'eukari “Jejara 'ga” 'ga mu'eukari ajuapyrera 'ga upe?

⁴⁴ Ymã te 'ã Davi 'ga ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjërete je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Janejararete 'ga upe",
 'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —
 Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee 'ga 'i, "Jejararete 'ga", 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

⁴⁶ Aipo 'ga 'e renupawe 'gã ajemogymogyau etee futat. Ojenosõu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã oporonuwu'jape'ema ee 'ga upe.

23

*Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
 (Maku 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47)*

¹ A'eramũ Jejuí 'ga oje'ega wemimu'eramũ oree, mytuna 'gã nupe we futat:

² —Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã weapyoramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are fariseu 'gã netee. ³ A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa etee futat 'gã pejemu'eramũ. A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou 'gã pejemu'eawer imũ etee futat. A'ere kasi pejemu'e 'gã nemiapo are ne. Nuapoi futari 'gã pẽ mu'eawer imũ mama'ea. A'eramũ pẽẽ pejemu'jawe'em 'gã nemiapo are. ⁴ "Nan iki peapo", 'jau nipo 'gã pẽ nupe numiamũ. A'ere nipo 'gã nepẽ poari mama'e apo are u'eawer imũ. ⁵ Tekotee 'gã nupe ojesaukaawamũ te 'gã mama'e apoi. "Je te 'ã a'jea futat kũima'eeteetea", 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou ekoete ajemogyau ojesaukaawamũ 'gã nupe. "Tiporesagete 'gã je ree 'jau", 'jau nipo 'gã ajemogyau. Jane 'ã kũima'eferamũ juejue Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiaa ka'ara'nĩ pe ree. A'eramũ jane imonou yrũĩĩ pype ifaa jareakag are. A'eramũ jane jarejeapykag are erekou, jarejywaypy are nanẽ erekou nũ. A'ere 'ã fariseu 'gã imonoi yrũũũ pype. Aipo 'gã erekou ifaa imỹina weapykag are, ogywa are 'jau. "Tiporesak 'gã ore ree 'jau kwy", 'jau 'gã 'ã ajemogyau. "Gã te a'jea futat Jarejuwarete 'ga ree iporomutarete ma'ea ra'e, te'i 'gã janee jane resaka 'jau", 'jau 'gã akou ojeupe. Jane 'ã kũima'eramũ juejue taity pẽũĩ sireko jarejasi'y'warimũ. A'e pyu jane 'ã jareakaga au'jau Jarejuwarete 'ga upe jareporogytauwe. A'ere 'ã fariseu 'gã imopypireme'ytyra fukui oma'ea. "Tiporesagete 'gã jane ree 'jau", 'jau 'gã 'ã ajaupe. A'eramũ 'gã taity pypireme'ytyra fuku rerekou— 'jau Jejuí 'ga oree.

⁶ —Maraka apoaw ipe ojemi'waaw ipe nanẽ 'gã na'ne wẽjẽmĩ awau wapyka. Kũima'eeteete 'gã apykaw ipe etee 'gã wapygiweramũ. Jarejatykaaw ipe nanẽ 'gã kũima'eeteete 'gã

apykaw ipe etee wapygiweramũ nũ. ⁷ Amunawa pyterimũ awaw ipe nanẽ 'gã kũima'eeteete 'gã 'jawe wapeje'ega 'gã ifutaa. “Moromu'jara 'ga” ojeupe 'ga amũ 'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree. ⁸ —A'ere kasi pejemogy 'gã 'jawe ne. “Ga 'ã ore mu'jara”, 'gã mu'eukare'ema pejejeupe. Majepei tee tup ma'e 'jawe futat pẽẽ pejeju'jaju'jawe etee pejemogy. Majepei tee futat je pẽ mu'jaramũ — 'jau 'ga oree. ⁹ —Kiapi'ni pe'je nanẽ kasi pejejuwe'ema 'ga amũ upe ne. Majepei tee Pẽnuwaretea. Ywag ipe ako ma'eramũ etee futat Pẽnuwaretea. ¹⁰ “Ga nanẽ 'ã ore'wyrriara”, 'gã amũ mu'eukare'ema nanẽ pejejeupe nũ. Janeruwarete 'ga remimureramũ etee te je pẽ'wyrriaramũ je reko — 'jau Jejui 'ga oree. ¹¹ —A'jea futat je 'i. Pejejaupe mama'e apoaramũ pẽẽ eteete ma'ea Jarejuwarete 'ga upe. ¹² “Je te 'ã kũima'eeteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'ere 'ga “Je nakũima'eeteete arũ” 'jara 'gã etee 'ga mogyau kũima'eeteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹³⁻¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau fariseu 'ga nupe nũ, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe we futat:

—Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ. Esage ma'e 'jawe futat nipo pẽẽ numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweri futari. Nepefutari te 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejejemogya. A'eramũ nipo pẽẽ 'ga remiayuwamũ 'gã jemogy futare'ema nanẽ nũ. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete — 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ— 'jau Jejui 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. —Kwe pe 'ã peo amunawa moymoyka kwe pewara 'gã amũ mu'jau pejejee etee. Pejejemiapo are te 'ã pemu'e 'gã. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã mu'jau pejejemiapo are te. “Pe'je pejejemu'jau je ree”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga wowase pẽ majatykaaw ipe nipo 'ga 'i pẽ nupe: “Je rerowiat 'me etee pejepe. A'eramũ pẽẽ pejea'wyre'emamũ jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe, pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramũ nipo 'ga pẽ nee ojemu'e ma'efera 'gã nupe 'jau: “Je rerowiat 'me are etee pejemu'e. A'eramũ pẽẽ pejea'wyre'emamũ jee. A'eramũ je mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽ momopoa”, 'jau nipo 'ga pẽ nee ojemu'e ma'e 'gã nupe, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ —Pẽporiay'i futat pejejemogyau numiamũ. A'ere pẽẽ Jarejuwarete 'ga ree moromu'jat tyweramũ pejemogy. Nepẽneapyoi agawewi 'ga je'eg are. A'etea nipo pẽẽ 'gã mu'jau 'me ee — 'jau 'ga 'gã nupe. —“Jarejuwarete 'ga

mogytaawa renamũ je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea ee pejeparuapowere'emamũ”, 'jau pẽẽ 'gã nupe. “A'ere ki Jarejuwarete 'ga mogytaawa pypiara ouru apopyrera renamũ je mama'e apoi enee peje'e re mama'ea peapo futat peje'eawer imũ. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne, mama'e apoe'em ire ne”, 'jau 'ã pẽẽ pejejemogyau pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —A'eramũ taetu nipo peje'akwaawe'emetyg etee te. Maranuara sipo esage ma'eramũ Janeruwarete 'ga upe? 'Ga mogytaawa tee esage ma'eramũ 'ga upe. Ouru apopyrera 'ũi 'ga mogytaawa pype. A'eramũ wesageramũ 'ga upe. Omogytaawa pype tene'em ire amunipo 'ã 'ga naea'ari ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ —“Jarejuwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamũ je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea peje'eawer imũ ee pejeparuapowere'emamũ”, 'jau pẽẽ pejejemogyau. “A'ere ki Janeruwarete 'ga upe jeremimonofera 'up wyra rapyawa 'arimũ 'e re mama'ea peapo futat peje'eawer imũ. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne”, 'jau 'ã pejejemogyau 'gã mu'jau tywet. ¹⁹ Peje'akwaawe'emamũ futat nipo pẽẽ pejejemogyau. Maranuara ajee esage ma'eramũ Janeruwarete 'ga upe? Mama'ea jane imỹina wyra rapyawa 'arimũ Jarejuwarete 'ga upe imonopyramũ. A'eramũ 'ã wyra rapyawa i'arimũ 'up ma'e retee wesageramũ 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰ —“Janeruwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamũ je mama'e apoi enee” 'jaramũ pẽẽ i'arimũ 'up ma'e upe nanẽ futat pe'je poromũ nũ. ²¹ “Jarejuwarete 'ga mogytaawa renamũ je mama'e apoi enee” 'jaramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe nanẽ futat pe'je poromũ. Omogytaawa pype futat 'ga reni. A'eramũ pẽẽ aipo 'jaramũ 'ga upe futat 'jau pejejemogyau aipo 'jaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ²² —“Ywaga ruwamũ je mama'e apoi enee” 'ga upe 'jaramũ nanẽ Jarejuwarete 'ga renawa upe futat pe'je nũ. Ywag ipe futat 'ga renawaretea. A'eramũ aipo 'jara 'gã 'ga renawa upe futat 'jau poromũ. 'Ga renawa renũinara 'gã Jarejuwarete 'ga futat wenũi. Wenawa 'arimũ futat 'ga reni. A'eramũ 'ga renawa renũinara 'gã 'ga futat enũina— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ nũ. —Pẽẽ 'ã esage 'me ma'ea te. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete petywer are. Nepekoarũi futari te 'ã 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete petywer are. Mama'ea pẽẽ imojo'oka pejepo 'jawe pejejeupe. Ko pypiara nanẽ pẽẽ imojo'oka nũ. A'eramũ pẽẽ

majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ emyrera pẽma'ea. Kumi kasiga miamũ pẽẽ imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage 'ga upe numiamũ. A'ere namĩa etee rũi peapo. “Mama'ea pemojo'ok amũ imonou jee” 'ga 'eawera 'ã pẽẽ enupa. Aipoa pẽẽ iapoa Janeruwarete 'ga afutat. A'ere 'ã ajepeja 'ga 'eawera nepeenuwi futari. “Pejuereko esage ki” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pẽpota'wa esage ki pejejee” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pejejaupe peje'eawer imũ etee futat pẽẽ mama'e apou pejejaupe” 'ga 'eawer imũ jẽmĩ 'ã mama'e apowe'em— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Pejuereko esagea te esage Janeruwarete 'ga upe. 'Gã nee pẽpota'wa esagea nanẽ esage 'ga upe nũ” 'ea te esage ete 'gã upe. Mĩmera pẽẽ iapoa Janeruwarete 'ga afutarete. Peenupaw iki 'ga 'eawera 'ga je'ega— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴ —'Ga 'eawera jẽmĩ 'ã nepeapoi. A'eramũ 'ã pẽẽ 'ga 'eawere'ema jẽmĩ iapou— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁵—Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ nũ. —Pẽẽ 'ã esage 'me ma'ea te. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Sã'ã ae y'a kupe pireja futat numiamũ. A'ere 'ã ae waipy katy nokatu'ogi. Nan tee futat 'ã pẽẽ. Pẽpira esageay futat numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pẽpira ojekatu'oka futat numiamũ. A'ere pẽwytera nia'wyri. Nepepoiri futari mama'e tywera apo awi— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina. ²⁶ —Pẽ'akwaawe'ema pẽ nereko, a'e je 'ã pẽ nupe jã'nũ'ũ. Janeruwarete 'ga 'ã pẽ katu'oga futaa numiamũ. Napẽpira katu'og are tee rũi 'ga fueweramũ. Pẽwytera katu'oga we futat 'ã 'ga afutat numiamũ. Pẽporiay'i 'ã pejejemogyau numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pẽẽ pejejesageramũ pejejemogyau 'ga upe, a'e je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ. Pẽẽ 'ã esage 'me ma'ea te — 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe. Fariseu 'ga nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. — A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. Sã'ã teumera rupawa ita kwara. A'eramũ 'ã pẽẽ ita pitupa ipitupawa parasiga pyu. A'eramũ 'ã i'arimũ etee okaturaturamamũ. A'ere 'ã ita kwara pype teumera nema ete. ²⁸ Nan tee futat pẽẽ. Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamũ. A'ere mama'e tywera peapo, o'meramũ te pe'je pejejemogyau— 'jau Jejuĩ 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

²⁹—Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ— 'jau Jejuĩ 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã

nupe nanē nū. —Esage 'me ma'e ate pēē. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. Pēypy 'gā 'ā Jarejuwarete 'ga mome'wara 'gā je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramū 'ā 'gā 'gā apisi rakue. A'eramū 'ā pēē iapisipyrera rywy mojewaka. Ita esage apopyrera pyu imogyau ekoete iapisipyrera 'arimū. “Ita esagea simowyt esage ma'efera 'gā nee jarejea'awamū 'jau”, 'jau futatee 'ā pēē pejejaupe rakue — 'jau Jeju 'ga 'gā nupe. ³⁰ —“Ymā we jarejeko re amunipo 'ā jane nipoari jareypy 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā apisi are. Niapisiukari amunipo 'ā jane 'gā”, 'jau futatee 'ā pēē pejejaupe, pejejerowiaraiapa 'ā pejejee. ³¹ A'ere 'ā pē'me ate. A'ere 'ā pejeypy 'gā 'jawerimū etee futat pejemogy — 'jau 'ga 'gā nupe. ³² —Pejeypy 'gā 'jawerimū etee pejejemogy re nipo pejemogy mama'e apou 'gā 'jawerimū etee futat. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete 'gā 'jawerimū etee futat. ³³ Moja 'jawe pēē. Sā'ā moja ae u'ua ae jukau 'ā. Nan tee futat pejomomoirukat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga pē monou pē mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe pētywer are — 'jau Jeju 'ga oje'ega moywyrafena 'gā nupe. ³⁴ —Anure nipo je teje'ega mome'wara 'ga monoi pē nupe. I'akwaap ma'e 'gā, pē mu'jara 'gā. Mīmera 'gā nipo je imonou pē nupe. A'ere nipo pepyyg etee 'gā amū iapisau. Amumera 'gā nipo pēē imonou imu'ama 'ypeywar are iapisau. Amumera 'gā nipo pēē inupānupāu etee pejejatykaaw ipe. A'eramū nipo 'gā oka'jama awau kwe pe. Ajepeja amunaw ipe nipo 'gā awau. A'ere nipo peo etee 'gā newiri 'gā nerekou tyweru'japa nū. ³⁵ A'eramū nipo a'e are futat Janeruwarete 'ga werowiaara 'gā nepyaa pē nerekou tyweaete. Pēypy 'gā nemiapofer are we futat nipo 'ga pē nerekou tyweaete. Pēypy 'gā 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe 'ā 'gā 'ga rerowiaara 'gā apisi rakue — 'jau Jeju 'ga 'gā nupe 'ūina. —Apeu 'ga ra'ne 'ā 'gā ijukau ypy ypy rakue. Nuapoi agawewi 'ga 'ā mama'e tywera rakue. A'etea 'ga 'ā 'ga jukau ekoete rakue. Ma'eramū 'gā 'ā 'awamū taetu Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gā apisi kwaiwete. 'Awamue 'gā 'ā Sakari 'ga, Pereki 'ga ra'yra 'ga jukau rai'i nū. Jarejuwarete 'ga rukawō'ō me agawewi 'ga 'ami. A'etea 'ā 'gā 'ga jukau rai'i — 'jau Jeju 'ga 'gā nupe. ³⁶ —A'jea futat je'ea. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga pē nereko tyweretei 'gā nepyaa, iapisipyrera 'gā juejue epyaa — 'jau Jeju 'ga oje'ega moywyrafena 'gā nupe.

*Jeju 'ga u'arasigamū Jerusareg ipewara 'gā nee
(Luka 13.34-35)*

³⁷ A'eramū 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gā nupe:

—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pëë Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwëa kwanũ resakawe wa'yra renũja imajatykau wakape 'wyripe. Nan tee futat je — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee 'jau, je 'i pë nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee.
³⁸ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pë nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo pë nee iporomutare'ema 'gã 'ua pë'wyrarete pojekau pë nui. ³⁹ 'Awamũ 'ã je nanë tewau pë nui nũ. A'eramũ pëë 'awamũ je resagu'jape'ema. “Esageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ëwe pëë je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

24

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e

(Maku 13.1-37; Luka 21.5-33; 17.26-30, 34-36)

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga wemimu'eramũ ore renũ'jãu Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi. Jui aru'ë re ore 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ— 'jau ore 'ga upe.

² A'eramũ 'ga 'jau oree:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nom'yi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga oree.

³ Arawau wywytyr ipe. Oriweira 'jaw ipe ore arawau oroje-upia wywytyra 'arimũ. A'eramũ Jejui 'ga wapyka opytu'wau. Nitywi futari 'ga amũ ore pyri. A'eramũ ore 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—“Jane ree iporomutare'ema 'gã 'ut Janeruwarete 'ga mogytaawa monou etyka”, ere ako oree ko. Maranime te 'gã nuri imonou etyka? Maranime sipo ene ejua nũ? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree ene rur enune? Maranime sipo mama'e teepawamũ?— 'jau ore 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. ⁵ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri “Janeruwarete 'ga je mut pë katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pë nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau Jejui 'ga oree. ⁶⁻⁷ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete 'ga rowajaa, 'ga remiayuwa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pëpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rui mama'e mateepaawa. Naporomũ etee rui futat nipo mama'e rekoi— 'jau Jejui 'ga oree. —Akou'jau'jap

futat nipo mama'ea. Amunap tesirūmera pypewara 'gā we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramū 'gā nipo kwaiwete ty'ara rerekou. ⁸ Sā'ā kūjā wa'yra ray ypyrauwe wa'yra 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayypeyperauwe 'ā i'ara kwaapa. Ēē wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ā wayreteramū ēē upe. Nan tee futat nipo pēē. Aipo ijeapo resakawe je rura pekwaap. “Owaēm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pēē pejejaupe. A'ere nipo je rur enune mama'e tywera jeapoi kwaiwete— 'jau 'ga oree.

⁹ —Je rure'emauwe nipo 'gā je rerowiaaramū pē nerekou tyweaete. Oporomutare'emamū jeremiyuwamū pē nee. A'eramū nipo pē nee iporomutare'ema 'gā pē pyyka pē monou pē munepa moromunepawa pype. A'eramū nipo 'gā pē nerekou tywerukaa 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā pē apisaukaa 'gā nupe. ¹⁰ Aipo jeaporamū nipo 'gā kwaiwete opoia je rerowiar awi. Je wi opoir ire nipo 'gā oporomutare'emamū je wi ipoire'ema 'gā nee. A'eramū nipo 'gā 'gā monou 'gā nee ifuewerete ma'e 'gā po pe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ —A'ere nipo 'gā kwaiwete 'ua o'meramū tekotee 'gā nupe. “Je te 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramū”, 'jau futatee nipo 'gā 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā 'gā moryteeu ojee. A'ere 'gā o'meramū te 'gā 'i. A'eramū nipo 'gā kwaiwete 'gā nerowiaa. ¹² A'eramū nipo mama'e tywera apoara 'gā ojeme'yita ajemogyau. Mama'e tywera etee nipo 'gā iapou'jau'japa nū. A'eramū nipo 'gā kwaiwete opoia je ree oporomutar awi. ¹³ A'ere nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gā nerooi imogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat— 'jau 'ga oree.

¹⁴ —Mama'e teepawe'emauwe nipo pēē je rerowiaaramū pejewau je mome'wau 'gā nupe. “Jejui 'ga rerowiaara 'gā Janeruwarete 'ga 'gā omogy wemiyuwamū”, 'jau nipo pēē pejewau je mome'wau 'gā nupe, amunawa moy moyka. Kwe pewara 'gā jerera renupaw ire te nipo mama'e teepawamū. A'eramū futat nipo tejua— 'jau 'ga oree.

¹⁵ —Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'gā amū mama'e tywetywera apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. A'eramū nipo 'gā anurenure'i iapou Danieu 'ga 'eawer imū etee futat. (A'eramū je 'ga remikwasiarera ka'arana mogytaaramū ee pēneapyoa futaa)— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁶⁻²¹ A'ere Jejui 'ga 'jau oree nū:

—Anure nipo 'gā amū nuri 'auwara rerekou tyweaete. Ywy apo ypyramū nitywi futari ae rereko tywera aipo

'jawe rakue. A'ere nipo anure mama'earũ'e'em ete jesaukari. 'Auwara 'gã nipo ajemogyau tywetywet futat. A'eramũ pẽ Judeja ywy pe ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Kasi a'e pe 'gã pẽ apisi ne. Peje-jopewuu apyte'rarimũ wapyk ma'eramũ pẽ pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã pyyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejejemima 'gã nui. Ko pewaramũ nanẽ pẽ pe-jejewyre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em — 'jau Jejui 'ga oree. —Iporiay'i nipo ta'yryrũ ma'e kũjã ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'ea nanẽ nujãnarũi nũ— 'jau 'ga oree. —A'eramũ ki nanuar are pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Ere-murukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi oree ne. Morowykye'ema rupi nanẽ ene 'gã murukare'ema nũ. Morowykye'ema rupi ore noroka'jama'uweri. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i oreypy 'gã nupe rakue: ‘Peata kasi morowykye'ema rupi ne’, 'jau 'ã 'ga rakue. A'eramũ ore oroka'jamarũme'em morowykye'ema rupi 'gã nui”, pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga oree. ²²—A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire nipo 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi a'e pe ywy pewaramũ pepap najuejue etee ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽ mũ mũ'jãu 'gã nui pẽ katu'oka. Wemimũ'ëmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

²³⁻²⁴—Je jewyre'emauwe nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimurera futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema we futat nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape ojerowiarukaawamũ pẽ nupe. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne. Pẽ nupe nipo 'gã amũ 'jau: “Koromũ Kristu 'ga”, 'jau nipo 'gã amũ pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe Kristu 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽ 'gã nerowiare'ema. ²⁵ Pemoka'jam kasi je'eawera ne. Ijeapoe'emauwe je imome'ui pẽ nupe, ee pẽ mueapyoawamũ — 'jau Jejui 'ga oree ikue.

²⁶ —“Jũ me Kristu 'ga rekoi. Pe'je pejewau 'ga resaka”, 'gã 'eramũ kasi peo jũ me ne. O'meramũ te 'gã 'i pẽ nupe. “Pe'je pejejua Kristu 'ga resaka. 'Au 'ga jemimi 'ũina ore pyri”, 'gã 'eramũ kasi perowiar ine. O'meramũ te 'gã 'i. ²⁷ Pejejeki'yramũ je jewyramũ nipo najuejue etee je resak pejepe. Sã'ã tupã werawa. A'eramũ 'ã ae najuejue etee esaka.

Nan tee futat nipo je jewyramũ najuejue etee je resak pejepe. Najemimi futari je tejewya tejua nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue. ²⁸ —Je rura nipo pẽẽ najuejue etee ikwaapa. Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo pẽẽ ikwaapa. Je jewyru'jawamũ nipo pẽẽ je kwaapa katu katu futat— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue.

²⁹ —Ae rereko tyweawa 'ara kwaw ire nipo kwara owepa. Jaya nanẽ nipo owepa nũ. Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue. ³⁰ —Ywag ipe nanẽ nipo mama'e ojesaukaa pẽ nupe nũ. Aipo resaga nipo pẽẽ je rura kwaapa. “Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. Aipo resaka nipo je rerowiare'ema 'gã okyjau. 'Gã kyjea nipo 'gã nerekou— 'jau Jejui 'ga oree. —A'erauwe nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejypa. A'eramũ nipo ywy pewara 'gã je resaka najuejue etee futat. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat nipo tejua tejypa— 'jau 'ga oree ikue. ³¹ —A'e pype futat nipo pẽẽ jumi'aranũ py renupa. Jumi'aranũ pyrauwe nipo Janeruwarete 'ga ywagipewara 'gã monou wemiayuwa 'gã majatykaukaa. “Pe'je pejewau amunawa moymoyka jeremiayuwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua 'ga upe — 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

³² A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ, ore mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejuaw are— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa. ³³ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyrriaramũ akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe. ³⁴ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emaue nipo je ruri tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁵ —Ywaga nipo atepawamũ futat. Ywya nanẽ nipo atepawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁶ —Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ nokwaawi. Je miamũ nanẽ nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. ³⁷⁻³⁸ A'ere nipo anure je ruru'jawi erujewi pẽ nupe. Je kwaapare'ema 'gã nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojemi'waa, wemirekoramũ 'jau nipo ajemogyau. Wemiapo apo are tee futat wea'aramũ ajemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Janeruwarete 'ga ree jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ

ajemogyau. Sã'ã Nue 'ga rekoramũ 'gã jemogyia rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gã 'ã wea'are'emamũ ajemogyau rakue. ³⁹ Nokwaawi futari 'gã Janeruwarete 'ga remiaporama rakue. Poje 'ga 'ã amana mua erujewi 'gã nupe rakue, 'gã apisaukaa 'y pyu rakue. Nan tee futat nipo je ruri erujewi 'gã nupe. Wemiapo are etee 'gã nea'at 'gã jemogyramũ nipo je tejua erujewi 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁰—Je jeyramũ nipo mukũja 'gã akou oporowykyau oko pe. A'eramũ nipo majepeja 'ga je rerowiaa. A'eramũ nipo 'ga awau ojeupia je repejãna. Ajepeja 'ga nipo naje rerowiari. A'eramũ nipo a'e 'ga awawe'em. ⁴¹ Kũjãmera 'gã nanẽ nipo 'upa mukũi ygu'ai nũ. A'eramũ nipo majepeja eẽ awau je repejãna. A'eramũ nipo ajepeja eẽ awawe'em. ⁴² Je ruawa 'ã nepekwaawi futari. A'eramũ ki pẽẽ pejetywer awi pejepoia pejemogyau je rapesaka— 'jau Jejui 'ga oree ikue. ⁴³— Sã'ã 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire amunipo 'ã 'oga jara 'ga woga rarũi 'ũina. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. ⁴⁴ Nan tee futat nepekwaawi pejeky'yramũ je ruawa. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau au'jeteramũ je rapesaka pejeojere'emamũ futat je rerowiamũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁵ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jau 'uaw are nũ.

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat 'ga mama'ea wapo. A'eramũ 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga mĩina wemiayuwa 'gã nesakawamũ. “Aata je. A'eramũ je ene mĩina 'gã nesakawamũ”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gã nupe 'gã nemi'uramamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'ga awau watau 'gã nui. Anure nipo 'ga ojewya 'ua nũ. ⁴⁶ 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re nipo 'wyriara remiayuw esage 'ga aku'iramũ 'ũina o'wyriara 'ga resakawe. ⁴⁷ 'Wyriara 'ga nanẽ nipo aku'iramũ wemiayuw esage 'ga ree nũ. 'Ga porowyky resag ire nipo 'ga 'ga mĩina okaraemã are ojejuka ma'eramũ. ⁴⁸ A'ere nipo ajepeja 'wyriara 'ga remimĩimera 'ga 'i ojeupe: “Mukuu nã'ã je'wyriara 'ga oi re'ã, oporomukuramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. ⁴⁹ A'eramũ nipo 'ga opytuna 'gã nupã are etee futat 'ũina. A'eramũ nipo 'ga awau ojemi'waa kawĩajaiwa 'wara 'gã pyri. A'eramũ nipo 'ga kawĩajaiwa rykua 'gã pyri. ⁵⁰ Aipo aporamũ nipo 'ga 'wyriara 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. ⁵¹ A'eramũ nipo 'wyriara 'ga wemiayup tywera 'ga mopẽpẽpẽpena 'ga monou tata pe i'me ma'e 'gã pyri. Peu nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou— 'jau

Jejui 'ga imome'wau oree.

—Jeje'eg imū etee futat mama'e apoaramū pēē 'wyriara remiayuw esage 'ga 'jawe jee. Jeje'eg imū etee mama'e apoare'emamū pēē 'wyriara remiayup tywera 'ga 'jawe jee. A'eramū ki pēē pejemogyau 'ga remiayuw esage 'ga 'jawe. A'eramū nipo je tejua 'jau pē nupe: “Pēē 'ā jeremiayuw esageramū. Pe'je pejejua pejesou jeruwa 'ga rog ipe je rupi”, 'jau nipo je pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

25

Teis kūjāmuku 'gā mome'uawet

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mū mome'wau oree ore mu'jawamū nū. 'Wyriaramū Jarejuwarete 'ga omogo are 'ga ore mu'jau.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyriaramū pē nupe— 'jau 'ga oree. —A'eramū nipo pēē je ruramū pejewau je rupi, Jeruwarete 'ga pyri. A'ere nipo 'gā amū nooi futari. Sā'ā maraka apoaw ipe oo ma'e 'gā. Opytuna 'gā nekokaturamū 'gā 'ā maraka apoa. A'eramū 'ā kūjāmuku 'gā awau akokatu ma'e 'ga rapesaka maraka pe okwap ma'e 'gā napesaka. Teis 'ā kūjāmuku 'gā awau 'gā napesaka 'upa. “Ko rupi nipo wā kwawi”, 'jau 'gā 'upa. “A'eramū jane jarejupa 'au wā napesaka. Wā nuramū soo wā nupi maraka pe 'jau”, 'jau 'gā ajaupe 'upa. A'eramū 'gā 'upa peyse pe. ² Sīku nipo i'akwaap ma'e 'gā kūjāmuku 'gā. Sīku wējēmī i'akwaawe'ema 'gā 'upa nū. ³ I'akwaawe'ema 'gā arāparīna pyyka erawau. A'ere 'gā nuerooi miarakawenana tyramū ojeupe. ⁴ I'akwaap ma'e 'gā te ajee miarakawenana weroo tyramū ojeupe. ⁵ A'ere nipo akokatu ma'e 'gā poromukuramū 'ua 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā wopeyamū 'upa— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

⁶ —A'eramū nipo ppyaje 'ga amū 'ua wafukaita 'gā nupe. “Kwe 'gā nuri. Pe'je pejejua pejepaka pejewau 'gā nowosōu”, 'jau nipo 'ga 'ua 'gā nupe. ⁷ A'erauwe nipo kūjāmuku 'gā opaka arāparīna monyka. ⁸ A'eramū nipo i'akwaawe'ema 'gā 'jau: “Miarakawenana pemut ara oree. Orema'ea owep ja'wyja'wy ore wi”, 'jau nipo 'gā miarakawenana rerekwara 'gā nupe. ⁹ A'ere nipo miarakawenana rerekwara 'gā 'i etee 'gā nupe: “Naani. Pē nupe ore imono re orema'e wewi ne. Pekwap ara mua pejejeupe”, 'jau etee nipo 'gā 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

¹⁰ —A'eramū nipo i'akwaawe'ema 'gā awau miarakawenana mua. A'ere nipo miarakawenana muaw awi 'gā jewyra'ne'emauwe akokatu ma'e 'gā nuri. A'eramū nipo miarakawenana ojeupe erawarera 'gā etee awau akokatu ma'e 'ga rowosōu. A'eramū nipo 'gā osou maraka apoaw ipe 'gā

nupi. 'Gã nese paw ire nipo maraka'ywa 'ga 'okwara motypa 'gã nee.

11 —A'ere'ere'i nipo miarakawenana muaw awi ojewyt ma'efera 'gã 'ua owaēma. A'eramū nipo 'gã 'upa wafukaita ukupepe 'ga upe. “Ku'jyp. 'Okwara eawopytymo'wok oree. Torose orosou ore nanē 'jau nū”, 'jau nipo 'gã 'upa 'ga upe.

12 —A'ere nipo akokatu ma'e 'ga 'i etee 'gã nupe: “Pe'je pejewau ore wi. Najepytuna rūi pēē”, 'jau etee nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau.

13 Imome'upaw ire Jejui 'ga 'jau oree:

—Nan tee futat nipo nepekwaawi je ruawa 'ara. A'eramū ki pēē pejejemomoita etee pejejemogyau je rur are— 'jau 'ga oree.

*Kūima'e 'ga remiayuwa 'gã mome'uawet
(Luka 19.11-27)*

14 A'ere Jejui 'ga mama'e mū mome'wau oree, ore mu'jawamū nū, 'wyrriaramū Jarejuwarete 'ga omogoram are wējēmī nū.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyrriaramū pē nupe. Mama'e mū je amome'u pē nupe, pē mu'jawamū ee — 'jau Jejui 'ga oree. —Kūima'e 'ga amū nipo awau watau oje'wyr awi. Oo enune nipo 'ga wemiayuwa 'gã nenūina 'gã mua oporogytau 'gã nupe. “Oo je teatau pē nui”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. “Jekaraemā pearū jee”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. 15 A'eramū nipo 'ga ka'aranūū ywope'i monou 'gã nupe. I'akwaap ma'e 'ga upe nipo 'ga imonou kwaiwete. Sīku ka'aranūū ywope'i monou 'ga upe. Mukūi tee nipo 'ga ka'aranūū ywope'i monou i'akwaa'wi ma'e 'ga upe. I'akwaawe'ema 'ga upe 'ga majepei tee imonou. “Pemomytun jeka'aranūūa jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. 'Gã nupe imonopaw ire nipo 'ga awau watau 'gã nui.

16 —'Ga o ppyrauwe sīku ka'aranūū ywope'i rerekwara 'ga ojeupe 'ga remimurera rerawau mama'e mua ipyu. A'ere 'ga imuripyrrera rerawau kwe pe ime'ega. Epyfera apyraapa ime'ega 'gã nupe. Aipo aporamū 'ga o'wyrriara 'ga ka'aranūū ywope'i momytuna 'ga upe. 17 Mukūi ka'aranūū ywope'i rerekwara 'ga nanē nānēwējēmī futat iapou nū. Ojeupe 'ga remimurera momytuna 'ga upe nū. 18 A'ere majepei tee erekwara 'ga nanarūi iapoi. Uēma ppy we 'ga ywy rywykaita 'ga poroywera mimawamū. A'ere 'ga ityma imonou imyina— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

19 —Anure wata ma'efera 'ga 'ua ojewya 'gã nupe nū. A'eramū 'ga wemiayuwa 'gã nenūina. “Maran sipo 'gã jeka'aranūū rerekoi rai'i? Ome'yi sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

20 —A'eramū 'ga wemiayuwa 'gā nenūina. A'eramū 'ga remiayuwa 'gā 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga ka'aranūū mome'wau 'ga upe. Sīku rerekwara 'ga tāmējē 'ua 'jau 'ga upe: “Sīku ako ka'aranūū ywope'i eremut jee ikue. A'eramū je erawau imomytuna enee ikue kūi. 'Awamū teis eneka'aranūū ywope'ia”, 'jau nipo 'ga erua 'ga upe.

21 —A'eramū nipo 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ā jeremiayuw esagea futat”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Ināinānī'ī agawewi je ako imonoi enee ikue. A'ere 'ā ereme'yi jee rai'i. A'eramū je ene mogou teka'aranūū pyykaramū tejeupe. Ere ejua eku'iramū je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe—'jau Jejuī 'ga imome'wau oree.

22 —A'ere mukūja rerekwara 'ga 'ua nū: “Mukūi ako ka'aranūū ywope'ia eremut jee ikue. A'eramū je ime'yita enee ikue. 'Awamū irūpāwē eneka'aranūū ywope'ia”, 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

23 —A'eramū 'ga 'jau aipo 'ga wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ā jeremiayuw esagea futat ra'e”, 'jau 'ga 'ga upe. “Mukūi agawewi ako je imonoi enee ikue. A'ere 'ā ereme'yi jee rai'i. A'eramū je ene mogou teka'aranūū pyykaramū tejeupe. Ere ejua eku'iramū je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe—'jau Jejuī 'ga imome'wau oree.

24-25 —A'ere majepi tee ka'aranūū ywope'i rerekwara 'ga 'ua 'jau 'ga upe nū: “Kweramū eneka'aranūūa. Namomyi etee je eneka'aranūūa. Akyje etee je ene wi. Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ā ene. Emepy ekoetea te te 'ā erefutat ka'aranūū pyu. A'eramū 'ā ene eporowyky are jēmī ejea'are'emamū. A'eramū je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranūū momyawe'em ene wi ai'i. A'eramū je eneka'aranūū ywope'i auwana imima wyy kwara pype ai'i”, 'jau 'ga 'wyriararete 'ga upe.

26 —A'eramū nipo ka'aranūū jara 'ga amara'neramū 'ga ree. “Nenea'wryi futari te 'ā ene. Nenepokagi tāmējē futat te 'ā ene”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Erekwaap futat te 'ā jemara'nea jepi. A'jea futat ere aipo 'jau jee. 'Emepya te 'ā erefutat ka'aranūū pyu. A'eramū 'ā ene eporowyky are jēmī ejea'are'emamū”, ere ako jee ko. A'jea futat ere jee. Ka'aranūūa etee je afutat”, 'jau 'wyriararete 'ga aipo 'ga upe. 27 “Ma'eramū sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je upe imomytun are efuwere'emamū amunipo 'ā eremono ka'aranūū rerekwara 'gā nupe rai'i kūi? A'eramū amunipo 'ā 'gā jeka'aranūū momyawera mepyau enee jee rai'i kūi”, 'jau 'wyriararete 'ga aipoa kūima'e 'ga upe.

28 —A'eramū 'ga 'jau ajepeja wemiayuwa 'gā nupe: “Pe'je jeka'aranūū pyyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranūū ywope'i rerekwara 'ga upe. 29 'Ga je'eg imū ereko esageara 'gā

opyygu'jap futat", 'jau 'ga 'gã nupe. "Ga je'eg imũ ereko esageare'ema 'gã te ajee wemirerekofera miamũ futat nopyygu'jawi", 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁰ "Nia'wryi futari 'ga. A'eramũ pẽẽ 'ga pyyka 'ga monou imomoa ypytunaiwa pype. Peu futat nipo 'ga 'ũina waemamũ wa'jykãjamũ", 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejuí 'ga imome'wau oree.

Werowiare'ema 'gã nui werowiaara 'gã mojo'okawam

³¹ A'ere Jejuí 'ga 'uawa mome'wau oree:

—Anure nipo Pẽneki'yramũ je rekoi 'wryiaramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je tejua tejewya nũ. Tejenyfuga pype futat nipo tejua nũ. Ywagipewara 'gã juejue nipo 'ua je rupi. A'eramũ nipo je teapyka 'wryiararete renawa 'arimũ.

³² A'eramũ nipo 'awa ywy pewarera 'gã najuejue etee futat 'ua ajatykau je rowase. A'eramũ nipo je tejerowiaara 'gã mojo'oka tejerowiaare'ema 'gã nui. Sã'ã wrya jara 'ga weymawa mojo'oga. Karupa'mĩ mojo'oga karupana'nĩ awi. Nan tee futat nipo je ywy pewarera 'gã mojo'ogi ajauí.

³³ Tejerowiaaramũ pẽ nupe nipo je 'i: "Ko katy pekwap, jejakwatawa katy", 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je tejerowiaare'ema 'gã nupe nipo je 'jau: "Kwe katy pekwap je wi", 'jau nipo je 'gã nupe.

³⁴ —A'eramũ nipo je 'jau tejerowiaaramũ pẽ nupe: "Je rerowiaara pejemogy. A'eramũ Jeruwarete 'ga pẽ maku'iu. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejua 'au je pyri. Ymã te 'ã, ywy apoe'ẽwe, Janeruwarete 'ga 'i jee ikue: 'Anure nipo je ene rerowiaara 'gã mogyi 'wryiaramũ ene pyri', 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejeapyka 'au je pyri. 'Ga 'ã pẽ mogy 'wryiaramũ je pyri", 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe.

³⁵ "Jepy'arayparamũ ako pẽẽ je mojemi'waa ai'i. Je'yuwejamũ ako pẽẽ 'y mua jee ai'i. Napẽpytuna rũi agawewi futat je. A'etea ako pẽẽ je mua pejeje'wyr ipe ai'i. ³⁶ Jeraitye'emamũ ako pẽẽ taity mua jee ai'i. Jekaruaramũ ako pẽẽ je fuanuga ai'i. Moromunepawa pype je renamũ ako pẽẽ pejewau je pyri ai'i", 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe.

³⁷ —A'eramũ nipo pẽẽ pejeporonupa ee jee: "Maranime sipo ore ene mojemi'wari rai'i? Maranime sipo ore 'y monoi enee nanẽ rai'i nũ? ³⁸ Maranime sipo ore ene muri oroje'wyr ipe rai'i nũ? Maranime sipo ore taity monoi enee rai'i? ³⁹ Maranime sipo ore ene fuanugi rai'i? Maranime sipo ore arawau ene resaka moromunepawa pype ene renamũ rai'i?" 'jau nipo pẽẽ pejeporonupa ee jee— 'jau Jejuí 'ga oree.

⁴⁰ —A'eramũ nipo je 'wryiarareteramũ te'ỹina 'jau pẽ nupe: "A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã amũ ako okaraemãe'emamũ ikue. A'eramũ ako pẽẽ mama'e monou 'gã nupe ikue. Je rerowiaara 'gã nupe mama'e mono re pẽẽ je upe mama'e

muara 'jawe futat jee", 'jau nipo je tejerowiaaramũ pẽ nupe — 'jau Jejuĩ 'ga oree ikue.

⁴¹ —A'eramũ nipo je 'jau tejerowiare'ema 'gã nupe: "Pe'je pejewau je wi. Janeruwarete 'ga pẽ mono pẽ mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata 'ga wapo mama'eukwaawa 'wyrĩara upe tee rakue numiamũ, emiayuwã reewe numiamũ. A'ere 'ã pẽẽ je rerowiare'emamũ mama'eukwaawa remiayuwamũ futat pejemogy. A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ monou pẽ mogyau eewe futat iapyaw ipe", 'jau nipo je 'gã nupe. ⁴² "Nepemuri 'ã mama'ea jee. Naje mojemĩ'wari nanẽ ako pejepe jepy'arayparamũ ai'ĩ. Je'yuwejamũ nanẽ ako pẽẽ 'y mure'ema jee ai'ĩ. ⁴³ Naje muri nanẽ ako pejepe pejeje'wyr ipe ai'ĩ, pejejepyri je ruramũ ai'ĩ. Jeraitye'emamũ nanẽ ako pẽẽ taity pe mure'ema jee ai'ĩ. Jekaruaramũ nanẽ ako pẽẽ je fuanuge'ema ai'ĩ. Moromunepawa pype je renamũ nanẽ ako pẽẽ pejewawe'em je pyri ai'ĩ", 'jau nipo je 'gã nupe.

⁴⁴ —A'eramũ nipo 'gã oporonupa ee jee: "Maranime sipo ore ene resagi enepy'arayparamũ rai'ĩ? Maranime sipo ore ene resagi ene'yuwejamũ rai'ĩ nũ? Maranime sipo ore ene mure'ema oroje'wyr ipe rai'ĩ? Maranime sipo ore ene resagi eneraitye'emamũ rai'ĩ? Maranime sipo ore ene resagi enekaruaramũ rai'ĩ? Maranime sipo ore ene resagi moromunepawa pype ene renamũ rai'ĩ?" 'jau nipo 'gã oporonupa ee jee.

⁴⁵ —A'eramũ nipo je 'wyrĩarareteramũ te'ỹina 'jau 'gã nupe: "A'jea futat je 'ĩ. Je rerowiaara 'gã ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoe'em ire pẽẽ je upe mama'e muare'ema 'jawe futat", 'jau nipo je 'gã nupe.

⁴⁶ —A'eramũ nipo aipo 'gã awau ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Je rerowiaara 'gã etee te nipo oo osou ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ rũi— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau oree ikue.

26

Jejuĩ 'ga ree ifuwet ma'e 'gã

(Maku 14.1-2; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)

¹ Imome'upaw ire Jejuĩ 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

² —Ikoai'ĩ maraka apoawa 'ara rekoi, Pasikwa 'jawa rekoi. Aipo rupi futat nipo 'gã Pẽneki'yramũ je pyygi je jukaawamũ. Je rekoa futat nipo 'gã ipokutuka je monou je mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga oree.

³ A'e pe a'eramũ peramũ mainana 'wyrĩara 'gã 'upa ajatykau judeu 'gã 'wyrĩari 'gã netee. Mainana 'wyrĩararete 'ga rog ipe 'gã 'upa, Kaifasi 'ga rog ipe 'gã ajatykau 'upa.

4-5 —Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te jane 'ga pyygi?— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. A'eramũ jane 'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe— 'jau 'gã ajaupe. —Kasi a'e pe wowase 'ga rerekoramũ 'ga remiayuwa 'gã jane apisi ne. Jemime te sireko 'ga 'jau. 'Gã nowase atywi te jane 'ga jukai— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

*Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet
(Maku 14.3-9; Juã 12.1-8)*

6 Petani pe Jejui 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. 7 Poje kũjã ãẽ mũ 'ua 'ga rerowyka. Jany kasiga ryrũa ãẽ erua. Itasiga apopyra aipo yrũnamũ, aripasi 'jawa apopyra. Jany kasig epy epy ete poromũ. 'Ga jemi'wat 'ga renamũ ãẽ ojany kasiga rerua eko'woka 'ga akag are. 8 ãẽ remiapo resakawe ore Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ ee. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Ma'eramũ sipo ãẽ imomy ekoetei 'wei? 9 Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kũi. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ ime'ega ka'aranũ are jane. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ epyfera mua jane. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kũi— 'jau ore arajaupe.

10 A'ere Jejui 'ga arajaupe ore'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Ma'eramũ pejemara'neramũ ãẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ãẽ wapo jee— 'jau 'ga oree. 11—Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ pẽẽ anure mama'e monou 'gã nupe. A'ere je te nako fukui futari pẽ pype— 'jau 'ga oree. 12—Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ãẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũe'emauwe. Tene ãẽ iapoi jee— 'jau Jejui 'ga oree.

13—A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunawa tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ãẽ remiapofera nanẽ imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã anure najuejue etee futat wea'aramũ ãẽ remiapofer are— 'jau Jejui 'ga oree.

*Mainana 'wyrriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Maku 14.10-11; Luka 22.3-6)*

14 A'ere Jejui 'ga remimu'eramũ ore mũ oi oporogytau mainana 'wyrriara 'gã nupe. Judas Iskariote 'ga futat poromũ oo oporogytau 'gã nupe:

15—Taesaukat Jejui 'ga pẽ nupe 'jau. A'eramũ sipo pẽẽ ma'ja mua jee 'ga resaukara repyramũ?— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

—Trīta prata apopyrera ka'aranũ ywope'ia simono enee 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã trīta ka'aranũ ywope'ia monou 'ga upe, Jejui 'ga ojeupe esaukaawamũ.

¹⁶ A'eramũ Judas 'ga wea'aramũ akou ee. “Ojetee 'ga reko-ramũ tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga

(Maku 14.12-21; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-30)

¹⁷ Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. A'eramũ Jejui 'ga remimu'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Ma'ape te jane jemi'wari? karupa'mĩ ro'o reyri jarejee?— 'jau ore 'ga upe. —Awỹja rog ipe ore erawau eya ki 'ei?— 'jau ore 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe jarejekoty'aawa 'ga rog ipe. A'e futat je 'ga upe ai'i. A'eramũ pẽẽ pejewau 'jau 'ga upe: “Ku'jywa 'ga ore mut 'au. 'Nako fukui je 'gã nupe. A'eramũ je enerog ipe tejemi'wariweramũ tejemimu'e 'gã netee. Karupa'mĩ eyr are jeporo'uweramũ tejemimu'e 'gã netee enerog ipe’, e'i 'ga enee”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁹ A'eramũ ore arawau iapou Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat. Maraka are ore iapou, Pasikwa 'jawa maraka are.

²⁰ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'eramũ ore retee. ²¹ Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pẽẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'ga nupe je jukaukaa— 'jau 'ga oree.

²² Aipo renupawe ore aru'arasigamũ 'ga je'eg are. A'eramũ ore oroporonupa majepeinume ee 'ga upe aipo 'ga 'eramũ:

—Je upe te ere poromũ?— 'jau ore 'ga upe.

Majepeinumenume ore oroporonupa ee 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Je pyri ojemi'wat ma'eramũ futat nipo pẽẽ mũ je monou 'gã nupe — 'jau 'ga oree. ²⁴ —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe rakue, jemanũ are rakue. Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imũ etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramũ te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga rereko tyweretei. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'ga jeuwi rakue 'ja— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵ A'eramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe 'ga monoarama 'ga, Judas 'ga, oporonupa ee 'ga upe:

—Je upe te ere poromũ, ki Ku'jyp?— 'jau futatee Judas 'ga 'ga upe.

—Ëẽ. Ene upe futat je 'i— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet

(Maku 14.22-26; Luka 22.14-23; 1 Korĩtu 11.23-25)

²⁶ Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou oree.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromũ jero'oa— 'jau 'ga oree.

²⁷ A'ere 'ga y'way ryrũ pyyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imua oree.

—Pe'je itykua pãwẽ pãwẽ. ²⁸ Koa y'way jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ je jukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pëtywera omepy. Jemanũ are futat Jeruwarete 'ga pë katu'ogĩ kwaiwete. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat ako 'ga je'eg ymanera ai'i. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yaua. 'Awamũ jerya tee pë pirei pëtywer awi— 'jau 'ga oree. —Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui je rerowiaaramũ. 'Awamũ poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga oree.

²⁹ —A'jea futat je 'i. Je natykuru'jawi futari 'aga y'waya pë pyri. Anure tãmëjẽ te nipo je itykuri pë pyri, Tejuwarete 'ga pyri pë neroo re tãmëjẽ nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁰ 'Ga porogytapaw ire ore aramaraka'aga 'ga retee Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Aramaraka'ag ire ore arawau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Maku 14.27-31; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38)

³¹ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—'Awamũ futat nipo pekwasio je wi je rejae je mu'ama ojetee'i— 'jau 'ga oree. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mĩ are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasio pejewau je wi— 'jau 'ga oree. ³² —A'ere je

temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pẽ nenune— 'jau 'ga oree.

³³ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—'Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene mogou ojetee'i kũi. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene rejaa ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴ —A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ypytuna rupi nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene wyrasokwẽ je'ege'emauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³⁵ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Na'ea'uweri futari je aipo 'jau nũ'ũ. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

Ore juejue nanẽ Pedro 'ga 'eawera rupi etee futat 'jau 'ga upe.

*'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet
(Maku 14.32-42; Luka 22.39-46)*

³⁶ Jejui 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'eramũ ore retee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogytau Tejuwarete 'ga upe ra'ne— 'jau 'ga oree.

³⁷ A'ere 'ga muapyra 'gã etee erooi ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Tiago 'ga, Juã 'ga retee Sepeteu 'ga ra'yra 'gã. Jejui 'ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrafenayau 'ga mogou. ³⁸ A'eramũ 'ga 'jau muapyra 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi ete pejejupa. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau 'ũina peu'i wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴⁰ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau muapyra 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Peset te pejejupa? Pejeje'ega te nepemono'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ miamũ sipo nepeporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe. ⁴¹ —Peser

awi. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ peje-fuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparuapoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo. 'Ga upe pejeporogytawe'em 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴² Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Kiapi'ni. Je ree iporomutare'ema 'gã ifuwet je ree. 'Gã te nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoi. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee — 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴³ A'ere 'ga awau ojewya wemimu'e 'gã pyri nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã 'upa nũ. Osea etee 'gã 'upa nũ. Wopeyppejamũ etee 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã osea 'upa 'ga ruramũ nũ. ⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga awau oporogytau 'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. ⁴⁵ 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã osea 'upa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peser etee futat nipo pejejupa nũ ki sa? Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã Pẽneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe. ⁴⁶ Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga oree.

Jejui 'ga pyykawet

(Maku 14.43-50; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴⁷ Jejui 'ga porogytapawe'emauwe Judas Iskariote 'ga 'ua. Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ poromũ. Kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejui 'ga ree. A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã kwaiwete 'gã mua Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyrriari 'gã nanẽ kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyuaa 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁸ Mainana 'wyrriara 'gã nupe oporogytau Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejui 'ga retywape pytea pẽ neape. A'eramũ pẽẽ a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pẽẽ pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau 'ga 'gã nupe rai'i. ⁴⁹ A'eramũ 'ga owaẽma ypy we awau Jejui 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁵⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ejemifutara eapo etee futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'erauwe Judas Iskariote 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejui 'ga pyyka, 'ga pofaa. ⁵¹ A'ere Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ ogyuu rekyita kũima'e 'ga amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wyrriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa.

⁵² Aipo 'ga namĩ yywamũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereapo awi nanuara. Ere ejy monou imunepa yrū pype kūi— 'jau 'ga 'ga upe. —Jyuu pyu ajajukaara 'ga te anure 'gā tajuka jyuu pyu 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵³ —“Nopoari nipo 'ga ruwa 'ga 'ga”, pe'je nipo kūi. Ojeupe je enūi re amunipo 'ā Jeruwarete 'ga je poari futari. Kwaiwete amunipo 'ā 'ga ywagipewara 'gā mua je poaa— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵⁴ —A'ere je naenūi 'ga upe. Wemifutar imū 'ga iapoa etee futat je afutat. Ymā te Jeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā amū nupe je pyyg are rakue. A'eramū je 'gā nemikwasiarer imū etee futat mama'e jeapo futaa tejee— 'jau 'ga oree.

⁵⁵ A'ere 'ga 'jau opyykara 'gā nupe:

—Ma'eramū pēē ma'eramū pejejua muawa pyu je nupāu ekoete 'ū? muna'ywa 'jawe 'ū? Ma'eramū pēē muawa we erua jyuu reewe jepiara rupi 'ū? Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gā mu'e je rekoramū miamū ako naje pyygi pejepe ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁵⁶ —Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe jemanū are ikue. A'eramū 'ā pēē iapou 'ga remikwasiarer imū etee futat— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'e renupawe ore Jejui 'ga remimu'eramū orokwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oroka'jama 'gā nui. Orokyjau 'gā oropyyg awi. A'eramū ore oroka'jama 'gā nui.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

(Maku 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Juā 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ A'ere Jejui 'ga pyykara 'gā 'ga rerawau mainana 'wyr-iararete 'ga rog ipe, Kaifasi 'ga rog ipe. Peu futat judeu 'gā 'wyria'ri 'gā ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are mormu'jara 'gā netee. A'eramū 'gā Jejui 'ga rerawau 'gā nupe. ⁵⁸ Pedro 'ga awau 'gā newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejui 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaēma mainana 'wyr-iararete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype mainana 'ga remi-ayuwa 'gā pyri, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gā pyri nanē nū. Jejui 'ga rereko renuw are Pedro 'ga oporenuwiw-eramū akou. A'eramū 'ga akou mukuu'i etee futat 'ga rereko renupa.

⁵⁹ Ojeupe 'gā Jejui 'ga reruramū mainana 'wyriara 'gā oje'ēma'e 'gā netee 'ga remiapo tywera mome'waramū rekaa. Judeu 'gā 'wyria'ri 'gā ajatykau 'gā nee nū.

—Sijuka futat 'ga 'jau— 'jau 'gā ajaupe. —A'ere jane nijuka ekoetei 'ga. Kasi a'e pe mytuna 'gā mara'neramū jane ree ne. A'eramū pēē i'me ma'e 'gā amū nerua. Jejui 'ga remiapo tywera 'gā tomome'u 'me jane 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

⁶⁰ A'eramū kwaiwete 'gā 'ua o'meramū Jejui 'ga ree. A'ere 'gā naju'jaju'jawe rūi imome'ui 'gā nupe. ⁶¹ Poje mukūja 'gā 'ua o'meramū 'gā nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapya 'ara rupi etee imowyri nũ”, 'jau 'ga oreremianuwamũ ai'i— 'jau 'gã imome'wau mainana 'wyrirarete 'ga upe.

62 Aipo ojeupe 'gã 'e renupawe mainana 'wyrirarete 'ga afu'ama 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ a'i kũi?— 'jau 'ga 'ga upe.

63 A'ere Jejui 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyrirarete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remianuwamũ ere jee: Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? Ene futat te 'ga ra'yraretea?— 'jau 'ga 'ga upe.

64 —A'jea futat ere poromũ. Je te 'ã Pěneki'yraretea. Anure nipo je apygi Pãjērete 'ga yse katy, 'ga jakwatawa katy. Peu je renamũ nipo pēē je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

65 A'erauwe mainana 'wyrirarete 'ga waity monoroka amara'nea resaukaawamũ.

—A'jea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat te 'ã Jarejuwarete 'ga kurawa sienup 'awamũ jarejemogyau. Na'gã amũ rũi futat 'ã omome'u janee — 'jau 'ga 'gã nupe. 66 —Ma'ja pe'je te 'ga upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sujukaukat futat jane 'ga — 'jau 'gã 'ga upe. — Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

67 A'eramũ futat 'gã onymuna 'ga reakwar are, opo afuapyka erofaa 'ga ree. 68 Amumera 'gã 'jau 'ga nupã re 'ga upe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera”, ere 'ã oree. A'eramũ ene 'jau oree: Awỹja ene nupãu 'awamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu erekou.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Maku 14.66-72; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18, 25-27)

69 A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyrirarete 'ga remiayuwa eē mũ 'ua 'ga pyri 'jau 'ga upe:

—Ene Garireja ywy awi 'ut ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Jejui kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau eē 'ga upe.

Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã pyri 'ga renamũ eē 'jau 'ga upe.

70 —Tee. Naani nũ ã. Nakwaawi je 'ga nũ ã. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekou ã— 'jau futatee 'ga eē upe, ojepyriwara 'gã nemianuwamũ. —Nakwaawi je ene'ea nũ ã— 'jau 'ga eē upe.

⁷¹ A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma rokware katy. Poje peu oporowyky ma'e ēē mū 'ga resaka nū. A'eramū ēē 'jau ojepeyriwara 'ga upe:

—Ko kīā Jejuī kīā rewiri ako ma'efera kīā futat. Nasare pe waranup ma'efera kīā rewiri ako ma'efera kīā futat— 'jau ēē 'ga upe.

⁷² A'eramū Pedro 'ga 'jau nū:

—Kuu. Ene'me awi ī. Manamū te je aipoa kūima'e 'ga kwaawi 'i ī— 'jau futatee 'ga ēē upe.

⁷³ A'ere peu u'am ma'e 'ga amū 'jau 'ga upe nū:

—A'jea futat ēē 'i enee. Ene futat 'ga rewiri ako ma'eferamū — 'jau 'ga 'ga upe. —Sā'ā ene Garireja ywy pewara 'gā je'ega rerekoa. A'eramū ene 'ga rewiri ako ma'efera futat— 'jau 'gā Pedro 'ga upe.

⁷⁴—“Nakwaawi je 'ga” a'e je akiko. Janeruwarete 'ga remianuwamū te 'ā je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Nakwaawi je aipo pē'ea nū'ū. A'eramū pēē ma'ja upe 'jau pejejemogyau 'ū?— 'jau 'ga 'gā nupe. —Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari tejee nū'ū— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe wyrasokwē je'egi. ⁷⁵ A'erauwe Pedro 'ga wea'aramū Jejuī 'ga 'eawer are. “Wyrasokwē je'ege'emauwe nipo 'Nakwaawi je 'ga' ereu'jau'jap 'gā nupe” 'eawer are Pedro 'ga wea'aramū. A'eramū 'ga ojenosōu aipo u'eawera rerawau enujāna pe awi. A'eramū futat 'ga u'arasigamū wea'aramū ee.

—Ma'eramū je aipo 'jau ra'e 'ū?— 'jau 'ga 'ūina u'arasigamū. —Mama'e esage na'ga 'ā wapo jee jepi re'ā. A'etea pa je 'ā aipo a'e ekoete 'gā nupe ra'e nū— 'jau 'ga ojeupe.

A'eramū 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

27

Piratu 'ga upe Jejuī 'ga rerooawet

(Maku 15.1; Luka 23.1-2; Juā 18.28-32)

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyrriara 'gā judeu 'gā 'wyrriari 'gā netee oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ā Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jejuī 'ga janee ko. A'eramū jane 'ga jukaukaa 'gā nupe — 'jau 'gā ajaupe.

² A'eramū 'gā 'ga faa, 'ga rerawau Piratu 'ga rog ipe. Romanū 'gā opytuna 'ga amū monou 'wyrriaramū 'ga m'yina judeu 'gā nupe rakue, Piratu 'ga monou 'wyrriaramū 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā Jejuī 'ga rerawau Piratu 'ga upe.

Judas 'ga jejukaawet

(Atos 1.18-19)

³ “Sijukaukat Jejui 'ga 'gã nupe 'jau” 'e renupawe Judas Iskariote 'ga u'arasigamũ 'gã nupe 'ga monoawer are. A'eramũ 'ga Jejui 'ga resaukaawera repyfera rerawau erowewa mainana 'wyriara 'gã nupe, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nupe nanẽ nũ.

—Kweramũ trĩta ywope'ia je upe pẽnemimurera. ⁴ Mama'e tyweretea je aapo ai'i. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'etea je 'ga omono ekoete pẽ nupe ijukaukaa ai'i— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

—Tee. Ene te futat te 'ã ere 'gã nupe rai'i— 'jau etee 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Judas Iskariote 'ga ka'aranũũ ywope'i monou imomopoa ywyu 'gã nowase. A'eramũ 'ga uẽma awau ojejukau tupaama pyu.

⁶ Judas Iskariote 'ga ẽmauwe mainana 'wyriara 'gã wowase 'ga remimomoporera ka'aranũũ ywope'i mono'oga.

—Koa ako jane ka'aranũũa simono Jejui 'ga resaukaawamũ 'ga upe ai'i. A'eramũ koromũ 'ga repyfera futat— 'jau 'gã ajaupe. —“Aerepyfera perur awi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, e'i 'ã Moisesi 'ga rakue. A'eramũ jane imonowarũe'em Jarejuwarete 'ga mogytaawa ka'aranũũ ryrũ pype— 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee jane erekoi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Ywya simut ape judeue'ema 'gã nywyramũ kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁷ Oporogytapaw ire 'gã erawau japepo apoara 'ga upe, 'ga wyy muawamũ.

—'Awa ywya judeue'ema 'gã nywya— 'jau 'gã ajaupe.

⁸ Ka'aranũũ ae repyfera 'gã imonou 'gã nupe ywy muawamũ ojeupe. A'eramũ 'gã aipo ywy re'roka, “wy rupap” 'jau 'gã e'roka.

⁹⁻¹⁰ Ymã te 'ã Jeremi 'ga oje'ega kwasiari aipo are rakue:

“Ywya pmut 'ga repyfera pyu. Japepo apoara 'ga ywya pmut, ere ki 'gã nupe”, 'jau Ku'jywa 'ga jee ikue.

“A'eramũ je 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe.

“Trĩta ka'aranũũ ywope'ia simono 'ga muawamũ 'jau', 'jau 'ga rakue.

A'eramũ 'gã 'ga repyfera pyu ywy mua, Ku'jywa 'ga 'eawer imũ etee futat”,

'jau Jeremi 'ga ikwasiaa rakue.

A'jea futat 'ga remikwasiarera. Ywya 'gã imua Jejui 'ga repyfera pyu, Jeremi 'ga 'eawer imũ etee futat.

Jejui 'ga upe Piratu 'ga poronupawet

(Maku 15.2-5; Luka 23.3-5; Juã 18.33-38)

¹¹ Ojeupe Jejui 'ga reruramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyriaramũ judeu 'gã nupe?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—A'jea futat— 'jau 'ga 'ga upe.

¹² A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'ga je'ẽwu'jaga judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee. A'ere 'ga noje'egi futari oje'ẽwu'jagamũ.

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Nereenuwi te 'gã je'ega? Ma'eramũ nã'ã nereje'egi 'gã nupe re'ã?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga noje'egi futari 'gã nupe. O'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ 'ga oje'ege'ema 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. “Ma'eramũ sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

'Gã nupe Jejui 'ga monoawet

(Maku 15.6-15; Luka 23.13-25; Juã 18.39-19.16)

¹⁵ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrera 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi, 'gã nemienũiwera 'ga 'ga imuẽma 'gã nupe jepi. ¹⁶ A'e pe a'eramũ Parapasi 'ga 'ũina moromunepawa pype. Oporojuka ma'e 'ga. Judeu 'gã nemiesagete 'ga. ¹⁷ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara te je amuẽm pẽ nupe? Jejui 'ga, Ku'jywa 'ga remimurera 'jawa 'ga te ra'u pefutat nũ? Parapasi 'ga te ra'u pefutat nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Piratu 'ga mainana 'wyriara 'gã kwaapa futat. “Werekoay pa 'gã 'ga ra'e. A'eramũ pa 'gã a'eramũ 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gã poromutaramũ 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'jau: 'Jejui 'ga emut oree', 'jau nipo 'gã jee”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. ¹⁹ 'Wyriara kanawa 'arimũ Piratu 'ga 'ũina oporogytau 'gã nupe. Poje 'ga amũ 'ua 'ga remireko ẽẽ je'ega rerua 'ga upe: “Epoit kĩa wi. Nuapoa'uweri kĩa mama'e tywera. Afayup je kĩa ree ko. Jefayuwa je mopiryyi ko. A'eramũ ene epoia kĩa wi. Erereko tywet kasi kĩa ne”, 'jau ẽẽ oje'ega mua omena 'ga upe, Piratu 'ga upe.

²⁰ A'e pype mainana 'wyriara 'gã judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee mytuna 'gã mojerowiarukaa oje'eg are.

—“Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree”, sa'e 'ga upe 'jau. “A'eramũ ene Jejui 'ga jukaukaa jefaruu 'gã nupe”, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe, 'gã mojerowiarukaa ee.

²¹ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara 'ga te pefutat je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Parapasi 'ga te ki emuẽm imua oree— 'jau 'gã 'ga upe.

²² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? “Ku'jywa 'ga remimurera” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ejukaukat 'ga 'ypeywar are— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai tee ajemogyau:

—Ejukaukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe— 'jau 'gã wojere'emamũ futat wafukaita 'ga upe.

²⁴ Niporenuwiweri 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã ojopy'rapy'rau etee futat wafukaita Piratu 'ga upe. A'eramũ Piratu 'ga 'jau ojeupe: “Amono pa ajee je 'ga 'gã nupe kwy. Kasi a'e pe 'gã ore apisi ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga amũ upe:

—'Ya erut ara jee— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'y rerua 'ga upe. A'eramũ Piratu 'ga ojepeita mytuna 'gã nowase.

—Peesak je jepoeja. Je najeporujukaweri 'ga ree. “Nuapoi 'ga mama'e tywera”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Je apoit futat 'ga wi, 'ga monou pẽpo pe. A'eramũ je tejepoeita pẽ nowase 'ga wi tepoiawa resaukaawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—“Ejukaukat 'ga”, aru'e ore enee. Ore te 'ã arajukaukat 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo a'e are Janeruwarete 'ga ore rerekou tyweaete orera'yra 'gã neewe— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Piratu 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa moromunepaw awi 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je Jejui 'ga rerawau 'ga nupãu jea'gue'em futat. 'Ga nupãmaw ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ga peu etee futat amanũmũ u'ama 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet
(Maku 15.16-20; Juã 19.2-3)*

²⁷ 'Ga nupã jea'gue'em ire jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe nũ. A'eramũ 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree. ²⁸ A'eramũ 'gã 'ga raity mosoka 'ga wi. 'Wyriara raity piraga pyu 'gã 'ga kupe piasa. ²⁹ A'ere 'gã juapekagũũ muapỹina akagyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype. A'ere 'gã ywyrã'i'i monou 'ga po pe. A'ere 'gã wapyka wenupy'ãu 'ga rowase 'ga rerekoemãawamũ etee.

—Pemã'ẽ judeu 'gã 'wyriararete 'ga ree ki sa. 'Wyriara raity piraga 'ga wereko imunepa 'awamũ. 'Wyriara akagyrũa nanẽ 'ga wereko nũ. Ywyrã'i'ia nanẽ 'ga wereko opo pe.

'Wyriararete 'ga nipo ki sa — 'jau 'gã ajaupe 'ga jaita 'ga rerekoemãu.

A'ere 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene te 'ã 'wyriararetea judeu 'gã nupe ra'e. 'Awamũ ereko 'wyriarareteramũ nakwaparimũ rũi futat 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe, 'ga rerekoemãu erekou.

³⁰ A'ere 'gã onymuna 'ga ree. Ywyrã'i'i 'gã ekyita 'ga po awi, 'ga akaga nupãu ipyu. ³¹ A'ere 'gã 'ga rerekoemã re taity piraga moia 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga raity munepa 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Maku 15.21-32; Luka 23.26-43; Juã 19.17-27)

³² Jerusareg awi Jejui 'ga renuẽma ypy we 'gã Simão 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa. A'eramũ jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã iupirukaa 'ga upe. ³³ Awau 'gã owaẽma *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imũ *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromũ).

³⁴ 'Ga rerowaẽm ire 'gã muaga monou y'way pype 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga reapyoramũ ee. A'eramũ 'ga itykure'ema. ³⁵ A'ere 'gã 'ga jywa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aa aju'arimũ ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywara reewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu. A'eramũ 'gã ijewag are 'ga raity mojo'oka. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ. ³⁶ 'Ga raityfera mojo'og ire 'gã wapyka 'upa 'ga rarũmũ. ³⁷ A'ere 'gã 'yjepa'nĩ are ikwasiaripywera monou inuga ikutuka 'yw are 'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'gã imonou ikwasiaa 'yjepa'nĩ are. A'ere 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaawi.

³⁸ 'Ga reewe 'gã mukũja muna'ywa 'gã monou imu'ama 'ypeywar are. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama. ³⁹ 'Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa:

⁴⁰ —“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi. Ejepoat ejetee futat— 'jau 'gã 'ga upe. —“Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je”, ere 'ã jepi. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'gã 'ga upe.

41 Mainana 'wyrriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã. Mīmera 'gã nanē 'ga rerekoemāu 'upa nū.

42 —Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga nojepoara'uweri futari. Israeu juapyreramū jane'wyrriararetea e'i na a'e 'ga jepi re'ã? Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramū sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

43 —“Jarejuwarete 'ga ree je jemogypygyi”, e'i 'ga 'ã akou jepi. Siesak 'ga 'ga poara 'jau. “Je 'ã 'ga ra'yra”, e'i 'ga 'ã akou jepi— 'jau 'gã 'ga rerekoemāu 'upa 'ga jaita.

44 'Ga pyri imu'amipyrrera 'ga amū nanē 'ga kurapa nū.

Jejui 'ga manūawet

(Maku 15.33-41; Luka 23.44-49; Juã 19.28-30)

45 Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypytnaiwamū. Kwara ajerewamū tāmējē awau weny jesagamū nū.

46 Kwara renye'emauwe Jejui 'ga wafukaita oje'eg imū futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imū.

Oje'eg imū 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni, ma'eramū te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromū 'ga afukaja.

47 Aipo 'ga 'e renupara 'gã amū 'jau:

—EIASI 'ga 'ga wenūi— 'jau 'gã ajaupe.

48 'Ga pyriwara 'gã amū ujāna amynejuranūū pyyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefā are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramū.

49 A'ere amumera 'gã 'i:

—Tene ra'ne. Siesak EliasI 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

50 A'ere Jejui 'ga wafukaju'japa nū. A'eramū futat 'ga amanūmū.

51 A'eramū futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taitya otoroka opojo'ogamū mytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamū ywyu. Ywya otomoga 'ga manūnamū, itauu nanē ojekajekau nū. 52 Teumera monoawera nanē ojeawopytymo'woka nū. Janeruwarete 'ga remi-ayuwā 'gã kwaiwete oferapa ū'jāu ita kwar awi. 53 A'ere oferap ma'efera 'gã Jejui 'ga feraw ire etee te 'gã oi osou Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe, Jerusareg ipe. Kwaiwete Jerusareg ipewara 'gã 'gã nesaka.

54 Jejui 'ga manūnamū 'ga rarūarera 'gã 'ga manū resaka. Jefaruu 'gã, o'wyrriara 'ga retee 'ga manū resaka. Mama'e tesirūgatua nanē 'gã esaka ywy yyja reewe. A'eramū 'gã okyjau ajemogyau. A'eramū 'gã 'jau:

—A'jea futat 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e — 'jau 'gã ajaupe.

⁵⁵ A'e pype nanē Jeju'i 'ga rewiri ako ma'efera 'gā kūjāmera 'gā 'upa muku'i 'ga manū resaka nū. Garireja ywy awi 'ga rupi 'ut ma'efera 'gā futat. 'Ga rewiri futat 'gā akou mama'ea 'ga upe iapoaramū. Poromū kūjāmera 'gā 'up 'ga manū resaka. ⁵⁶ Ēē mū rera Mari Matarena, ajepeja ēē rera Mari. Aipoa Mari ēē Tiago 'ga y ēē Jose 'ga retee. Sepeteu 'ga ra'yra 'gā y ēē nanē akou 'gā pyri nū.

*Ita kwara pype Jeju'i 'ga monoawet
(Maku 15.42-47; Luka 23.50-56; Juā 19.38-42)*

⁵⁷⁻⁵⁸ Kaaruwamū Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau Jeju'i 'ga reumera renūina Piratu 'ga upe.

—Amanū Jeju'i 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga awau Piratu 'ga upe.

A'eramū Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramū Piratu 'ga oje'ega monou jefaruu 'gā nupe: “Pemut Jeju'i 'ga reumera imojypa 'ypeywar awi imonou Jose 'ga upe”, 'jau 'ga oje'ega monou 'gā nupe. Jose 'ga Jeju'i 'ga rerowiaara 'ga futat. Ika'aranūū kwai ma'e 'ga. ⁵⁹ 'Ga poromū Jeju'i 'ga reumera weroo iauwana inuga taity yau pyu, linu 'jawa pyu. ⁶⁰ A'eramū 'ga 'ga reumera monou inuga ita kwara pype. Ita kwar yaua poromū. Jose 'ga futat iapoukaa rakue. Ojeupe futat 'ga iapoukaa rakue numiamū. A'ere 'ga Jeju'i 'ga reumera monoi inuga oma'eramera pype futat. 'Ga mono re 'ga itapewuu mojerapa imonou imyina ita kwara rawopyty-mawamū. A'ere 'ga awau jui. ⁶¹ Mari Matarena ēē ajepeja Mari ēē retee wapyka 'upa ita kwara rowase.

Ita kwara raarana 'gā

⁶² Ai'iwe mainana 'wyrriara 'gā fariseu 'gā netee awau oporogytaw Piratu 'ga upe:

⁶³ —Orerea'ar ore Jeju'i 'ga 'meawer are. Amanūme'ēwe 'ga 'meramū oree ikue: “Anure nipo je manūi. A'ere nipo imuapya 'ara rupi je ferawi nū”, e'i futatee 'ga ikue— 'jau 'gā imome'wau Piratu 'ga upe. ⁶⁴ —A'eramū jefaruu 'gā amū iarūmū oree. Kasi a'e pe 'ga remiayuwera 'gā nuri 'ga reumera rerawau imima kwe pe ne. A'eramū 'gā 'jau ne: “Oferap futat 'ga u'eawer imū etee futat ra'e”, 'jau futatee nipo 'gā 'ga reumera mim ire ne. Aipo 'e re taetu 'gā 'mea 'ga 'meawera apyraawi ne— 'jau 'gā Piratu 'ga upe. —“Je te 'ā Ku'jywa 'ga remimurera”, e'i futatee 'ga ako ikue. A'ere 'ga 'me ate 'ga rekoramū rakue. A'eramū 'ga reumera mimarera 'gā 'mea 'ga 'meawera apyraapa ne— 'jau 'gā Piratu 'ga upe.

⁶⁵ A'eramū Piratu 'ga 'jau 'ga nupe:

—Pe'je ajee jefaruu 'gã amũ rerawau iaaranamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶⁶ A'eramũ 'gã jefaruu 'gã nerawau ita kwar ipe. A'ere 'gã ita kwara rawopytymawa mojewaka. “Gã amũ ipe'aramũ torokwaap 'gã iawopytymo'wokawera imojewakawer are 'jau”, 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe. A'ere judeu 'gã awau imojewag ire. Jefaruu 'gã etee ejaa iarũmũ.

28

Jeju 'ga ferapawet

(Maku 16.1-10; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, Mari Matarena ãẽ awau ajepaja Mari ãẽ retee ita kwara resaka. ² Poje ywy oyyita 'gã nee. Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga amũ 'ua ojypa ywag awi 'gã nupe, ita kwara rawopytymawa pe'au jui 'gã nupe. A'ere 'ga 'ũina i'arimũ 'gã nupe. ³ Wenyfugamũ 'ga tupã werawa 'jawe. 'Ga ryrũa nanẽ waparasiayramũ 'ga ree nũ. ⁴ Ywag awi 'ut ma'efera 'ga resakawe ita kwara rarũara 'gã okyjau oyyita 'ga wi. A'eramũ 'gã ajemogymogyau etee amanũ ma'e 'jawe. ⁵ A'eramũ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau kũjãmera 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jeju 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanũ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot. ⁶ A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko, u'eawer imũ etee futat ko. Pe'je pejejua 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau osou esaka. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejewau pejejäna imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe. “Oferap kĩa awau Garireja ywy pe pẽ nenune. Peu nipo kĩa peesak”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga kũjãmera 'gã nupe. —A'jea futat je imome'ui pẽ nupe— 'jau 'ga kũjãmera 'gã nupe.

⁸ A'erauwe kũjãmera 'gã awau ù'jãu ita kwar awi. Awau ujãna Jeju 'ga remimu'eferamũ orepiara rupi. “Pekwap imome'wau” 'e ypyrauwe 'gã ujãna awau orepiara rupi. Okyjau futat 'gã ywag awi 'ut ma'e 'ga wi numiamũ. A'ere 'gã ku'iramũ etee ajemogyau awau ujãna. ⁹ Gã waw ipe Jeju 'ga 'ua 'gã nekoaa.

—'Au te peko ra'e? Pẽpy'ata'waawa owaẽm pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe kũjãmera 'gã 'ua 'ga rerowyka anuruka 'ua 'ga py pyyka opou. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree, Ku'jyp— 'jau 'gã 'ga upe 'ga rowase wããpyramũ 'upa.

¹⁰ A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi. Pe'je pejewau je mome'wau jeremimu'efera 'gã nupe. “Pe'je pejewau Garireja ywy pe. Peu tajesaukat pẽ

nupe 'jau", e'i kãã pẽ nupe ko, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe.

¹¹ A'e pype ita kwara rarũarera 'gã amũ awau osou Jerusareg ipe. Mainana 'wyrriara 'gã nupe 'gã awau, wemiesagera mome'wau 'gã nupe. ¹² Ojeupe 'gã imome'u re mainana 'wyrriara 'gã judeu 'gã 'wyrriari 'gã majatykau ojee. A'eramũ 'gã ojeupe imome'upyrera mome'wau ajaupe:

—Ma'ja te jane siapo 'awamũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Simono kwaiwete ka'aranũũa iarũarera 'gã nupe kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere 'gã iarũarera 'gã nenũina oporonupa ee 'gã nupe. Imome'u re 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pemome'u kasi 'gã nupe ne. Pẽ'me oree. “Ypytunimũ ore serauwe Jeju 'ga remiayuwa 'gã amũ nuri amunarũmũ 'ga ree ra'e”, pe'je oree peje'meramũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ esakarera 'gã 'jau 'gã nupe:

—Tee nũ'ũ. Mama'e rarũaramũ ae nosera'uweri nũ'ũ. “Oroser ore jui ra'e” 'e renuw ire 'wyrriara 'ga amara'neramũ ore ree ne nũ'ũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Naani. 'Wyrriara 'ga pẽ nenuw ire ore je'egi 'ga upe pẽ nupe. A'eramũ 'ga amara'ne'emamũ pẽ nee— 'jau etee 'gã 'gã nupe nũ. —Simepy pẽ pẽ'meramũ 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ 'gã aipo 'gã 'eramũ 'gã mojerowiaa etee.

—Nai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ka'aranũũ ppyka 'gã nui.

A'eramũ 'gã awau o'me mokwasi'wau kwe pe. A'eramũ kwaiwete judeu 'gã 'gã 'me rerowiaa ajemogyau.

Jeju 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka

(Maku 16.14-18; Luka 24.36-49; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ “Garireja ywy pe pekwap Jeju 'ga resaka”, 'jau ywagipewara 'ga kũjãmera 'gã nupe rai'i. A'eramũ ore Jeju 'ga remimu'eferamũ arawau Garireja ywy pe. Peu oroo re ore arawau ywytyr ipe, 'ga 'eawer ipe etee futat. ¹⁷ Jeju 'ga resakawe ore 'ga muorypa arajemogyau.

—Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp — 'jau ore 'ga upe 'ga resakawe.

'Ga resaka agawewi ore arajemogyau. A'etea 'gã amũ nuerowiari 'ga.

¹⁸ Jeju 'ga 'ua ore rerowyka oje'ega oree:

—Janeruwarete 'ga je mogo 'wyrriaramũ najuejue etee futat pẽ nupe 'awamũ. Ywagipewara 'gã nupe, ywy pewaramũ pẽ nupe nanẽ nũ — 'jau 'ga oree. ¹⁹ —A'eramũ je 'jau 'awamũ pẽ nupe: Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moymoyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe. Je rerowiar

ire pēē 'gã pymĩãu 'y pe. 'Gã pymĩãu pēē iapou Jarejuwarete 'ga rer imũ, 'Ga ra'yrareteramũ je rer imũ, 'Ga 'Agesage 'ga rer imũ. Mĩmeramũ ore rer imũ ki pēē 'gã pymĩãu 'y pe.
²⁰ A'eramũ pēē 'gã mu'jau jeje'eg are. “Peenup katu katu ki 'ga je'ega”, pe'je ki 'gã nupe. Kwe pe pejewau pejejemogyau pejejea'aramũ je'e are. “Ywy teepawe'emamũ je rekoi pē pyri au'jeteramũ futat” je'e are pejejea'aramũ pejejemogyau au'jeteramũ futat— 'jau 'ga oree.

Maku

Maku 'ga Jejui 'ga rerowiaara. A'ere 'ga kunumĩũũa te ywy pe Jejui 'ga rekoramũ rakue. A'eramũ 'ga watawe'em Jejui 'ga rupi. Na'ga remimu'efera rũi 'ga. A'ere ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Maku 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga remiapofer are rakue.

*Juã Batista 'ga remimome'ufet
(Mateu 3.1-12; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)*

¹⁻² Jejui Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ je morogyta esage mome'wau pẽ nupe 'ga ree. Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe wa'yra 'ga ree rakue:

“Teje'ega mome'wara 'ga ra'ne nipo je amono ene renune, ene raperugawamũ.

³ Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'gã nupe:

‘Pe’je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune. Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ’, ‘jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe’, ‘jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jarejararete 'ga rapea pekatu'ok 'ga renunewe”, ‘jau 'ga 'gã nupe. Aipo upe 'ga 'i “pejetywer awi pepoit” 'e upe te 'ga 'i.

⁴ Isai 'ga remikwasiarer imũ etee futat ajee 'ã Juã Batista 'ga rekoi amunawe'em ipe Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe rakue:

—Pe'je pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire je pẽ pymĩãu 'y pe, pejetywer awi pẽpoiawera resaukaawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moia pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ— ‘jau 'ga akou 'gã nupe amunawe'em ipe rakue.

⁵ Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã netee awau Juã 'ga je'ega renupa. Otywer awi 'gã poir ire, Juã 'ga 'gã pymĩãu 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩãu. “Awamũ mama'e esage etee taapo 'jau, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'jau”, ‘jau 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. ⁶ Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyra pirera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera 'ga remi'ua rakue. ⁷ Jejui 'ga ree 'ga aipo 'jau rakue:

—Je rewiri te nipo 'ga amũ ruri. 'Ga te kũima'eeteetea. Je nakũima'eeteete rũi. Akotee'i ma'ea te je— ‘jau Juã 'ga 'gã nupe. —Apoat te je 'ga tekou. ⁸ Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou. A'ere 'ga te nipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea amut pẽ nupe— ‘jau Juã 'ga wenupara 'gã nupe rakue.

*'Y pe Jejui 'ga pymĩawet
(Mateu 3.13-17; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)*

⁹ Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ Jejui 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi, Nasare 'jaw awi 'ga 'ua owaẽma 'ga upe. A'e pe 'ga ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe rakue. ¹⁰ 'Y awi awua ypy we Jejui 'ga amã'jãu ywau ywaga woga resaka. A'e awi Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa 'ga ree. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga ree. ¹¹ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi wa'yra 'ga upe:

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifutararetea. Ene 'ã je muorypararetea ejee— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi 'ga upe.

*Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet
(Mateu 4.1-11; Luka 4.1-13)*

¹² Aipo re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau amunawe'em ipe 'ga rerekou. ¹³ Kwarẽta 'ara magwapa Jejui 'ga akou jũ me. Aipo pe 'ga rekwaw ipe futat mama'eukwaawa 'wyriara 'jau 'ga upe: “Tamotywerukat 'ga 'jau kwy”, 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe numiamũ. A'ere Jejui 'ga nomojerowiari futari mama'eukwaawa 'wyriara akou rakue. Aipo jũ me wyra jarũa kwaiwete agawewi. A'etea wyra nokoi 'ga ree. Omojerowiare'emauwe mama'eukwaawa 'wyriara ojepe'au 'ga wi. A'eramũ ywagipewara 'gã amũ 'ua ojejukau Jejui 'ga ree.

*Jejui 'ga porowyky ypyruga
(Mateu 4.12-22; Luka 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Anure Jejui 'ga Juã Batista 'ga rera renupa. “Juã Batista 'ga 'gã opyyk imonou imunepa imỹina moromunepawa pype ai'i” 'e renupawe Jejui 'ga awau jui, awau ojewya Garireja ywy pe nũ. Morogyta esagea 'ga awau imome'wau peuwara 'gã nupe, Jarejuwarete 'ga wi 'ut ma'efera morogyta esage mome'wau 'gã nupe. ¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Wemiayuwamũ pẽ mogy are Janeruwarete 'ga fueweramũ. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimureramũ je mỹi 'wyriaramũ pẽ nupe. “Pejetywer awi pepoir ire 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ”, aipo 'ea ki perowiat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Garireja ypiauu reme'y'warimũ wataaw ipe Jejui 'ga pira rewara 'gã nesaka, mukũja 'gã nesaka. Simão Pedro 'ga taityuu momoa wewirera 'ga, Andre 'ga retee. ¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je rupi. Simu'e pẽẽ 'jau. Naipira rewara rũi pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te nipo pẽẽ 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ A'erauwe 'gã taityuu rejaa awau 'ga rupi. ¹⁹ Iruupeu'i Jejuu 'ga 'gã amũ nesaka nũ, Tiago 'ga 'ga rewirera 'ga, Juã 'ga retee nũ. Sepeteu 'ga ra'yra 'gã poromũ. Yaruu pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. ²⁰ A'eramũ Jejuu 'ga 'gã mo'wya nũ:

—Pe'je pejejua je rupi pẽẽ nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua ù'jãu yaruu awi. 'Uwa 'ga 'gã ejaa, 'ga upe oporowyky ma'e 'gã neewe. A'eramũ 'gã awau Jejuu 'ga rupi.

Mama'eukwaawa rerekwat
(Luka 4.31-37)

²¹ Jejuu 'ga wemimu'e 'gã nerekou eruatau. Awau 'gã owaẽma Kafanaũ pe. Morowykye'ema rupi 'gã awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ Jejuu 'ga ajatyka ma'e 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. ²² 'Ga renupara 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree. 'Wyriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesagukaa etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ. NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejuu 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejuu 'ga ree.

²³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. Mama'eukwaawa 'ga wereko. A'eramũ 'ga muafukaita:

²⁴—Jejuu! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te ereko ki sa?— 'jau mama'eukwaawa Jejuu 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene— 'jau mama'eukwaawa Jejuu 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejuu 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi— 'jau Jejuu 'ga jupe.

²⁶ A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga monou 'ga moyyita nanimenime. A'eramũ 'ga pirewara waemamũ ojepe'au 'ga wi. ²⁷ A'eramũ esakarera 'gã opiryyjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Maran te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi nũ'ũ? Mama'e yau are te 'ga jane mu'ei? Mama'eukwaawa mi-amũ 'ga je'ega wenup a'i kũi. Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'eukwaawa mojepe'aukari erekwara 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejuu 'ga ree.

²⁸ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejuu 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsiete.

Pedro 'ga rojo eẽ
(Mateu 8.14-15; Luka 4.38-39)

²⁹ A'ere Jejui 'ga uẽma judeu 'gã jatykaaw awi wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Simão Pedro 'ga, wewirera Andre 'ga retee 'ga mo'wya oje'wyr ipe. A'eramũ Jejui 'ga awau. Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau. ³⁰ Simão 'ga rojo ãẽ oro'yramũ 'upa okama pype. Jejui 'ga rerowaẽmawe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jerojo ãẽ iro'y. Esak ãẽ ãẽ ro'y awi— 'jau 'ga 'ga upe.

³¹ A'erauwe Jejui 'ga awau ãẽ resaka. A'eramũ 'ga ãẽ popyyka, ãẽ ro'ya moia ãẽ wi. A'eramũ 'ga ãẽ mowya ãẽ kama awi. A'eramũ futat ãẽ afu'ama mama'e apou 'gã nupe, 'gã mojemi'waa.

Ojero'wu ma'e

(Mateu 8.16-17; Luka 4.40-41)

³² Kwara rese re, peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua Jejui 'ga upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanẽ 'gã erua nũ. ³³ Amunaw ipewara 'gã ajatykaupap futat ukaripe. ³⁴ A'eramũ Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteupap. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga ipe'au kwaiwete 'gã nui. Mama'eukwaawa Jejui 'ga okwaap futat numiamũ. A'ere Jejui 'ga nomoje'egukari, erekwara 'gã nui ipe'au.

Garireja ywy pype Jejui 'ga rekoï

(Luka 4.42-44)

³⁵ Ypytu'nĩnauwe Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. ³⁶ Simão Pedro 'ga, opytuna 'gã netee awau kwe pe Jejui 'ga rekaa. ³⁷ 'Ga rekoar ire 'gã 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã ene rekat, ki Ku'jyp. Soo jarejewya 'gã pyri 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je iruukwe. 'Awamũ jane oi ajepeja amunaw ipe te— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee ikue. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imõiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, ta'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kwe pewara 'gã nupe aipo mome'wawamũ nanẽ je ruri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ Jejui 'ga awau watau Garireja ywy raapa. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau morogyta esage are. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imõiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga imoia erekwara 'gã nui nũ.

Ipito'om ma'e

(Mateu 8.1-4; Luka 5.12-16)

⁴⁰ Ipito'om ma'e 'ga 'ua Jejui 'ga pyri. Wenupy'ãu 'ga wapyka 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

41 Aipo ojeupe 'ga 'erauwe Jejui 'ga ajemuaẽma 'ga ree. A'eramũ 'ga opo monou ipito'om ma'e 'ga 'arimũ.

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

42 Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka.

43-44 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'ga monou mainana 'ga pyri. 45 A'ere ipito'om ma'efera 'ga omokã'ẽawera nomimi futari, Jejui 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype. A'eramũ Jejui 'ga rera renupara 'gã aku'iramũ 'ga ree.

—Kuu. Jejui 'ga 'ga pito'oma omokã'ẽ 'ga wi. Niesagi futari jane 'ga amũ 'gã pito'oma mokã'ẽa jepi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagiweramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga osowe'em amunawa pype. Amowapirukare'emamũ 'ga nosei amunawa pype. Awotywe'em ipe etee futat 'ga akou. A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga rekaa. Tesirũmer imũwara 'gã 'ua 'ga rekaa.

2

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Luka 5.17-26)

1 Ko'iko'i ete Jejui 'ga awau ojewya Kafanaũ pe nũ. A'erauwe 'ga rera okwasi'wau amunawa pype kamẽsiete. “Ut Jejui 'ga owaẽma ra'e”, 'jau 'gã ajaupe. 2 A'eramũ mytuna 'gã awau ajatykau 'ga ree, ojejaga 'ga rekwawa 'oga pype. A'eramũ 'gã 'oga matyneema. Nitywi futari ae pyrugawa. 'Okwar ipe miamũ futat nitywi ae pyrugawa. A'eramũ Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe. 3 A'e pype irũpãwẽ 'gã iteu ma'e 'ga rerua, 'ga rupia. 'Ga rupawa pype 'gã 'ga rerua 'ga upe. 4 A'ere 'oga nijumypykwari ae pyu. A'eramũ

'gã 'ga rerosowarũ'e'm. A'eramũ 'gã 'ga rerawau 'ga reroje-upia 'opewuu apyte'rarimũ. A'eramũ 'gã 'oga pyrau'jaw ape mopoka jui. Imopog ire 'gã iteu ma'e 'ga monou imojypa. 'Ga rupawa reewe futat imonou tupaama pyu Jejui 'ga rowase. ⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: "Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je amoit ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶ Jejui 'ga 'e renupawe Moisesi 'ga remikwasiarer are romu'jara 'gã amũ 'jau ojeupe etee futat. ⁷ "Kuu. Maran te 'ga nokyjei aipo 'e awi nũ'ũ? Jarejuwarete 'ga 'ga akurap ra'e. Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi. A'ere 'ga 'Enetywera je amoit ene wi' 'eramũ 'ga 'Je Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi' 'ga 'i", 'jau 'gã ojeupe etee futat.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹—Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰—Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pẽ neape. 'Ga fu'ama resaka tajekwaap pejepe 'jau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —"Aeteufera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ", tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je pẽtywera moia pẽ nui, iteu ma'ea mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

¹¹—Ere efu'ama jui. Ejupawa pyyka erawau eje'wyr ipe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹² Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama 'gã neape. A'eramũ 'ga wupawa pyyka erawau enuẽma 'og awi. A'eramũ 'ga resakarera 'gã 'jau:

—Kuu. Amafu'am 'ga 'ga ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naruesagi ore nanuara mama'ea jepi — 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

Levi 'ga mo'wyawet

(Mateu 9.9-13; Luka 5.27-32)

¹³ A'ere Jejui 'ga awau Garireja ypiaup upe nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rewiri 'ga rekaa. Wekoaramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. ¹⁴ Awaw ipe Jejui 'ga Levi 'ga resaka. Aufeu 'ga ra'yra 'ga. 'Wyriararete upe ka'aranũ pyykara 'ga poromũ Leviramũ. 'Ga porowyky 'ga renamũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Levi 'ga afu'ama awau Jejui 'ga rupi. ¹⁵ Anure Jejui 'ga ojemi'waa Levi 'ga 'wyr ipe wemimu'e 'gã netee. 'Gã

neewe 'wyriararete upe ka'aranũũ ppykara 'gã ojemi'waa. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ ojemi'waa 'gã pyri nũ. Je-
jui 'ga rewiri oo ma'e 'gã poromũ. ¹⁶ A'eramũ Moisesi 'ga
remikwasiarer are moromu'jara 'gã Jejui 'ga resaka, mama'e
tywera apoara 'gã pyri 'ga jemi'waa 'ga renamũ. Aipo
moromu'jara 'gã fariseua. Jejui 'ga resakawe 'gã 'jau 'ga
remimu'e 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽ mu'jara 'ga ojemi'waa 'wyriararete
upe ka'aranũũ ppykara 'gã pyri 'ũ? Nia'wyri 'gã kũi. Mama'e
tywera apoara 'gã pype nanẽ 'ga reni ojemi'waa kũi. No-
jemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyri 'gã ajemogyau kũi—
'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁷ Aipo 'ga 'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoĩ 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanu-
gara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga
muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei
futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. Nan tee futat je.
Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri ikue. “Je jeresage”,
pe'je 'ã. A'ere je naesage ma'eramũ rũi je ruri pẽ katu'oka.
Itywet ma'e 'gã katu'okawamũ tee je ruri ikue— 'jau 'ga 'gã
nupe.

'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 9.14-17; Luka 5.33-39)

¹⁸ Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã oporogytau Jarejuwarete
'ga upe ojemi'ware'eme. Fariseu 'gã nanẽ 'gã 'jawe ete iapou
nũ. A'eramũ 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—A'jea futat nũ'ũ. Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã
ojemi'ware'ema futat oje'ega Jarejuwarete 'ga upe jepi.
Fariseu 'gã nanẽ ojemi'ware'ema oporogytau 'ga upe nũ.
Ma'eramũ ajee eneremiayuwa 'gã nanarũi 'ũ? Niojeri
agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono
Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu re-
sakara 'gã ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Sã'ã
akokatu ma'e 'gã nekoramũ ae poire'ema ojemi'war awi.
²⁰ A'eramũ 'gã ore tãmẽjẽ opoia ojemi'war awi oporogytau
Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe. —Nan
tee futat jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'war awi ojepyri je
rekoramũ. Ojewi je o re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau.
Je o re nipo 'gã 'arasigamũ ajemogyau je ree. A'eramũ nipo
'gã ojemi'ware'ema ajemogyau wea'aramũ je ree— 'jau Jejui
'ga 'gã nupe.

²¹ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pẽ mu'ei mama'e are rakue. A'ere
je 'ã 'awamũ pẽ mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pẽ mu'ei

nũ. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogyta aeypy 'gã nemi-mome'ufer are. Jeporogyta are ojemu'e ma'eramũ ki a'ea etee futat peapo. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe opoejamũ taity yau erojefuapygi etee ne. A'eramũ futat taity ymanera otoroka etee nũ. ²² Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ ajaiwamũ erujewi. A'eramũ futat opy'apefugamũ wajaiwamũ yrũ pype. A'eramũ futat wyrũ kakau. A'eramũ ojeko'woka. Yrũ yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Wyrũa kawe'em nanẽ nũ. Nan tee futat nepemojopypearũi jeporogytafera morogyta ymanera pyu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Morowykye'em are 'gã mu'eawet

(Mateu 12.1-8; Luka 6.1-5)

²³ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ wemimu'e 'gã netee. Wataaw ipe 'ga remimu'e 'gã a'ÿja pa'wau opo pe erawau. ²⁴ 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Kuu. Emã'ẽ 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ÿja i'wau ra'e ki sa. “Noporowykya'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuuran a'ÿja po'oa ae-porowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja ajee Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga remiapofer are? Davi 'ga 'ã opy'arayparamũ opytuna 'gã netee akou rakue. ²⁶ A'eramũ 'ã 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. Ymã Apiata 'ga 'ũina 'wyrriaramũ mainana 'gã nupe rakue. 'Ga renaw ipe Davi 'ga osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga i'wau. Opytuna 'gã nupe nanẽ 'ga imonou 'gã i'wawamũ rakue. Na'gã nemi'ua rũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee aipo a'u. A'etea Davi 'ga opy'araypara rerekou a'u opytuna 'gã netee rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou morowykye'em are:

—Ymã Janeruwarete 'ga morowykye'ema mogoi janepy 'gã nupe rakue, 'gã pytu'wawamũ rakue. Omuorypawamũ nanẽ 'ga iapou rakue nũ. Namorowykye'ema rũi 'ga wapo tenune. Aeypy 'gã na'ne tee 'ga wapo rakue. A'ere te 'ga morowykye'ema apoi 'gã nupe rakue. ²⁸ Je 'ã pẽneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Je

'ã morowykye'ema jara”, 'jau je pẽ nupe. A'eramũ je tee pẽ mu'jau morowykye'ema rupi pẽnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

3

Ipoteu ma'e 'ga

(Mateu 12.9-14; Luka 6.6-11)

¹ Anure Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. ² 'Ga resakawe Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã amũ 'jau ajaupe nũ:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

³ A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga morowykye'ema upe rakue? “Esage ma'ea etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wyre'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te 'ga janee rakue, “Tene imanũi”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã noje'egi futari amũ. ⁵ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. Amara'neramũ 'ga 'gã nee. A'ere 'ga 'arasigamũ nanẽ 'gã nee nũ. Naeapyoweri wejue 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga 'gã neru'arasiga. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat ipoteu ma'e 'ga opo popywau. A'eramũ futat 'ga po ojekatu'oka.

⁶ A'e resakawe fariseu 'gã ù'jãu Erote 'ga remiayuwa 'gã netee. Amara'neramũ 'gã Jejui 'ga ree, morowykye'ema rupi 'ga 'ga katu'ogamũ. A'eramũ 'gã afuweramũ 'ga ree.

—Maran te jane Jejui 'ga jukai?— 'jau 'gã ajaupe.

Ojero'wu ma'e

⁷ A'ere Jejui 'ga awau wemimu'e 'gã netee Garireja ypiauu pe nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. Garireja ywy pewara 'gã, ⁸ Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Itumeja ywy pewara 'gã, Jotãu ry owajara katywarã 'gã, Tiro 'jawa pyriwarã 'gã, Sidoma 'jawa pyriwarã 'gã. Mimer ipewara 'gã awau Jejui 'ga pyri. 'Ga rera wejue 'gã wanup. A'eramũ 'gã awau 'ga pyri. ⁹⁻¹⁰ Kwaiwete 'gã nuri 'ga pyri. Kwaiwete wejue 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteu. A'eramũ ojero'wu ma'e 'gã ajamujãna 'ga ree 'ga pyyg are.

—Eyry'gi je wi. Je pa'e nũ, ene py'rau nũ— 'jau 'gã ajaupe.
A'eramũ Jejuí 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Yara perut amũ jee. Yar ipe too te'aa 'gã nui 'jau. Kasi a'e pe 'gã naje moporogytaarũukari ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ 'Ga resakawe mama'eukwaawa rerekwara 'gã u'aa ojenuga Jejuí 'ga rowase. A'eramũ 'gã wafukaita:

—Ene 'ã Ku'jywa 'ga ra'yraretea— 'jau mama'eukwaawa rerekwara 'gã wafukaita.

Mama'eukwaawa 'gã muafukaita.

¹² A'eramũ Jejuí 'ga 'jau jupe:

—Pěẽ we aipo pe'je awi. Pěẽ we 'ã aipo pe'je ekoete— 'jau 'ga mama'eukwaawa rerekwara 'gã nupe, oje'ega moy-wyrafena.

Jejuí 'ga remimonorama 'gã
(Mateu 10.1-4; Luka 6.12-16)

¹³ Anure Jejuí 'ga awau ojeupia ywyty'rarimũ. Wemifutara 'gã 'ga enũina:

—Pe'je pejejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga repejãna 'ga rerowyka. ¹⁴ A'eramũ 'ga 'gã amũ mũ'jãu 'gã nui. 'Ga remimũ'ẽmera 'gã pytuna tusi.

—Pěẽ je amũ'ẽ 'gã nui tejepyriwaramũ. Anure nipo je pẽ monoi kwe pe morogyta esage mome'waramũ 'gã nupe, “Pejetywer awi pẽpouriwaramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ” 'e mome'waramũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ: “Jeremimonorama 'gã”, 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ 'Gã nupe nanẽ 'ga opãjẽ monoi.

—Tepãjẽa je amono pẽ nupe mama'eukwaawa pe'aawamũ erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Aipo 'gã 'ga imũ'jãu wemimonoramamũ: Simão 'ga. Anure Jejuí 'ga 'ga re'roka Pedroa pyu. ¹⁷ Tiago 'ga, Juã 'ga retee. Aipo 'gã nuwa Sepeteu. Oje'eg imũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe *Puanerigi* 'jau 'ga 'gã nupe. Aeje'eg imũ *Puanerigi* 'ea Tupã ra'yra 'ea poromũ. ¹⁸ Andre 'ga, Filipe 'ga, Patarumeu 'ga, Mateu 'ga, Tome 'ga, Tiago 'ga. Ajepeja 'ga, Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra. Tadeu 'ga, Simão Serote 'ga, ¹⁹ Judas Iskariote 'ga. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga me'egara 'ga poromũ.

Mama'eukwaawa 'wyriara mome'uawet
(Mateu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)

²⁰ 'Og ipe 'ga oramũ mytuna 'gã ajatykau 'ga ree. Kwai-wetewete wejue 'gã. A'eramũ Jejuí 'ga ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. ²¹ Aipo renupawe Jejuí 'ga jara 'gã 'jau 'ga upe. “'Ga jemuarũe'ema te 'ga wereko”, 'jau 'gã Jejuí 'ga upe. A'eramũ 'gã awau 'ga upe.

—Ere ejua 'gã nui— 'jau 'gã awau 'ga upe.

A'ere 'ga nooi. ²² Jerusareg awi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nuri rai'i. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyrriara je'eg imũ etee 'ga mama'e apoi. Pesepu* pãjẽ mũ etee 'ga 'gã pirewara pe'ai 'gã nui—'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'gã nenũina ojepyri. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee. Mama'ea 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—Maran sipo mama'eukwaawa 'wyrriara a'eramũ wemi-ayuwa pe'ai 'gã nui? Nope'ai futari. ²⁴ Sã'ã ywy pypewara 'gã ajuee amara'neramũ 'gã jo'oga ajau. A'eramũ 'gã amunipo ajuapisau. A'eramũ futat 'gã amunipo ojomateepapa—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Sã'ã majepeja amunaw ipewara 'gã. Ajau ojo'og ire majepeja amunaw ipewara 'gã nãñewẽjẽmĩ ajuapisau nũ. ²⁶ Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa jomateepawĩ ajaupi etee futat. Mama'eukwaawa 'wyrriara nomonoi futari wemiayuwa erekwara 'gã nui—'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'em ire? Naani. Nosea'uweri. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee isei 'ga rog ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi. Mama'eukwaawa 'wyrriara ifuakat ma'e 'jawe futat. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete, mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ apyraapa. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Pẽnea'at ki pẽẽ je'e are. Janeruwarete 'ga pẽtywera moia pẽ nui, jui pẽpouriweramũ. Akuraparamũ miamũ 'ga pẽtywera moiri pẽ nui ojeupe pẽẽ enũjamũ. ²⁹ A'ere 'ga U'agesage kuraparamũ 'ga naekatu'ogu'jawi. 'Ga 'Agesage kurapara 'gã ojereko tywerukaa 'ga upe. Nomoiri futari 'ga aipo 'gã tywera 'gã nui—'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

³⁰ “Mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ mũ te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui” 'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga 'Agesage kurawĩ. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee.

Jejui 'ga y ẽẽ, 'ga rewirera 'gã netee

(Mateu 12.46-50; Luka 8.19-21)

³¹ Jejui 'ga y ẽẽ 'ut owaẽma 'gã nupe 'ga rewirera 'gã netee. A'ere 'gã nosei. A'eramũ 'gã ukupepe etee 'upa. A'eramũ 'ga y ẽẽ 'jau ukupepewara 'gã nupe:

—Peenũi kĩa jee. Toroporogyta kĩa upe 'jau—'jau ẽẽ 'gã nupe.

³² Kwaiwete 'ga 'upa Jejui 'ga pyri. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe:

* 3:22 Mama'eukwaawa 'wyrriara rera mukũi tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

—Eney ãẽ 'ut owaẽma enerewirera 'gã netee. Ukupepe 'gã nuri 'upa. “Toroporogyta kãã upe 'jau”, e'i eney ãẽ oreẽ— 'jau 'ga Jejuĩ 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ojepeyriwara 'gã nupe:

—Maranuaramũ te pẽẽ jey 'jawe jee? Maranuaramũ te pẽẽ jerewirera 'gã 'jawe jee nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'eramũ 'ga amã'jãu wenupara 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aga jey ãẽ 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã — 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵ —Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamũ pẽẽ jepytuna 'jawe pejemogy, jerewirera 'jawe pejejemogyau nũ. Kũjãmeramũ jerenyra 'jawe pejemogy, jey 'jawe nanẽ nũ pejejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoaramũ jepytuna 'jawe pejemogy jee — 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

4

Mama'e a'yi tymawet

(Mateu 13.1-23; Luka 8.4-15)

¹ Anure Jejuĩ 'ga awau Garireja ypia reme'y'warimũ nũ. Kwaiwete 'gã ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'ga awau u'aa wapyka yaruu pype. A'eramũ 'ga yaruu pype u'ar ire oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype. ² Mama'e mũ 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³ —Kũima'e 'ga amũ awau juowuuran a'ỹja momopoa oko pe. ⁴ A'eramũ a'ỹja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wyra'i ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramũ 'ya otywe'emamũ jupe. 'Yi tywe'ria te. Jaruete futat opopoa numiamũ. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramũ kwaraya imomỹijaga etee. Ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera a'ỹja u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. A'eramũ u'ae'emamũ 'ga upe. ⁸ Amumera a'yi te aje u'at ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramũ. Kwaiwete u'aramũ. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sãg i'aa— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Ojeupe 'ga porogytapaw ire mytuna 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ. A'ere 'gã amũ pytai oporonupa ee 'ga upe.

A'eramũ opyta ma'e 'gã awau 'ga repejãna oporonupa 'ga remimome'u are 'ga remimu'e 'gã netee:

—Ma'ja are te ore mu'e ape poromũ morogytau ra'e? Norereapyoi ete ore ee ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Tejuwarete 'ga je'eg imũ futat je ruri pẽ mu'jau 'ga ree. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je morogytau etee pẽ mu'jau ee. Nomome'uayayi tãmẽjẽ je pẽ nupe. ¹² Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we ikwaaw ekoete ne, a'e je pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Wesak agawewi 'gã 'ã mama'ea jeremiapoa. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogyta etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u katu re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne. Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã poiri otywer awi. A'eramũ te amunipo 'ã Janeruwarete 'ga 'gã katu'ogi 'gã tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹³ —Ee pejejeapyoe'em ire maran amusipo 'ã pẽ pẽneapyo mama'e are pejejeupe je imome'uramũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporonupa ee.

¹⁴ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou ee:

—Sã'ã y'wa a'ÿja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. 'Ga je'ega mome'wara 'gã y'wa a'ÿi tymara 'gã 'jawe. ¹⁵ A'ÿja mũ 'ã u'aa pe pe 'ga wi. A'ea 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: “Perowiar awi”, 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã moirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶⁻¹⁷ —Sã'ã y'wa a'ÿja mũ 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ opapapa etee nũ. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. Enupawe 'gã erowiaa. A'ere 'gã naeapyoi ee. A'eramũ 'gã opoia kamẽsĩete erowiar awi. Erowiaramũ nipo 'gã amũ 'gã nerekou tyweaete ee. A'eramũ 'gã opoia 'ga je'ega renuw awi. ¹⁸ Sã'ã y'wa a'ÿja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. ¹⁹ A'eramũ nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Ojeka'aranũũrug are etee wea'aramũ ajemogyau. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ ajemogyau. A'eramũ 'gã wea'aru'jawe'emamũ nipo 'ga je'eg are.

²⁰ —Amumera 'gã te nipo ajee. Sã'ã y'wa a'ÿja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea awau waranupa u'aramũ. Nan

tee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ aje-mogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopoirauweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sẽg i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mueapyou 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

Arãparĩn

(*Mateu 5.14-16; Luka 8.16-18; 11.33*)

²¹ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imỹina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imỹina ajuesawamũ te. A'eramũ ose ma'e 'gã esaka tenamũ. Nan tee futat ki pẽẽ. Ee eapyo ma'eramũ ki pẽẽ tekotee 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. ²² Mama'e jemima pẽẽ ikwaape'ema. A'ere nipo anure te pekwaap. ²³ Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pejejuka ki je'e are. Pejejaupe pẽẽ mama'e apo 'jaw-erimũ etee futat nipo Janeruwarete 'ga mama'e apoi pẽ nupe. A'ere 'ga taetu aipo mama'e apoi pẽ nupe. ²⁵ Mama'e rereko esageara 'gã a'jeteetewi mama'ea wereko. A'eramũ taetu 'ga mama'e pyygu'japa ojeupe. A'ere mama'e rereko esageare'ema 'gã nuerekou'jawi futari mama'ea. Erekyopy-rera miamũ futat 'ga erekou'jape'ema — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Nan tee pẽneapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are. Oje'ega pẽẽ enuw ire 'ga pẽ mueapyou oje'eg are. Oje'ega pẽẽ enuwe'emamũ 'ga nepẽ mueapyou'jawi oje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

Y'wa a'yi

²⁶⁻²⁹ A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau nũ:

—Sã'ã ko jara 'ga y'wa a'yi tyma oko pe. A'ere 'ga 'ã awau jui. Wea'aru'jawe'emamũ futat a'ỹja tymawer are. “Ko sipo 'wei”, 'jawe'em futat 'ga 'ã y'wa a'ỹja upe. Opopoa nã'ã ojetee futat re'ã, u'aramũ 'jau nã'ã re'ã 'jau 'ga. Weapyoe'emamũ agawewi itymarera 'ga ee. Ywy pype otyim ire 'ã awau u'aramũ, otyarũmũ ko jara 'ga upe. A'eramũ 'ga 'ã ipa'wau. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiayuwa. Oje'ega rerowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ. Jane 'ã 'ga je'ega te simome'u. A'ere 'ga te 'gã mueapyoi ee erowiarukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*'Ga rerowiaara 'gã momytunawam
(Mateu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)*

³⁰ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ma'ja 'jawe ajee Janeruwarete 'ga remiyauwa 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³¹ —Sã'ã y'wa a'yi'ĩ'ia, mostarda 'jawa. ³² A'ere 'ã otym ire 'ã opopoa awau o'ywuuramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe nũ.

Aipo upe Jejui 'ga wemiyauwa jemomytunawama te imome'ui 'gã nupe. 'Awamũ 'ga rerowiaara 'gã inãinãni'ĩ etee. A'ere 'gã anure kwaiwete 'gã jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ Morogytau Jejui 'ga mytuna 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã weapyoramũ 'ga ree. ³⁴ Mytuna 'gã nupe 'ga morogytau etee imome'wau. A'ere 'ga wemimu'e 'gã mueapyoi oje'eg are, wemiyauwa 'gã etee erekou.

*Ywyruru muojeawet
(Mateu 8.23-27; Luka 8.22-25)*

³⁵ Aipo 'ara rupi, ypytunimũ, Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã mytuna 'gã monou ojewi.

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe— 'jau 'gã 'gã nupe.

Yaruu pype 'ga renamũ 'ga remimu'e 'gã awau u'aa yaruu pype Jejui 'ga pyri. A'eramũ 'gã awau 'ga rupi. A'ere amumera 'gã oi oyaruu pype 'gã newiri. ³⁷ 'Gã yaapaw ipe ywyruru 'ua erujewi 'gã nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gã nupe. ³⁸ A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa yara ku'a pe. Wakaga rerupa akagytapawa 'jawewara 'arimũ. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'ga renũina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere epaka kũi! Sapap jane kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga fu'ami oje'ega ywyruru upe, 'y rajapetega upe nanẽ nũ:

—Peojet ki 'y rajapetek ywyruru retee— 'jau 'ga jupe.

A'erauwe ywyruru wojeramũ. 'Y rajapetega nanẽ wojeramũ nũ. ⁴⁰ A'ere 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Ma'eramũ pejestyjau nanimenime 'ũ? Naje rerowiari tãmẽjẽ 'ã pejepe pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

⁴¹ A'eramũ 'gã kyjea 'gã nerekou.

—Kuu. Ma'e pãjẽ 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyruru te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũi. 'Y rajapetega nanẽ 'ga 'ã imuojea erujewi nũ. Ma'e pãjẽ 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega ywytu upe jepi nũ, ywytu muojera erujewi jepi nũ — 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ ete 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

5

Mama'eukwaawa rerekwat
(*Mateu 8.28-34; Luka 8.26-39*)

¹ Garireja ypiauu raapaw ire 'gã awau ojekoka Gerasa ywy are. ² A'e pe Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Yar awi 'ga ãm ppyrauwe kũima'e 'ga amũ 'ua 'ga repejãna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga poromũ. ³⁻⁴ Tywy 'arimũ ete futat 'ga rekoi. A'eramũ 'ga 'ua tywy awi Jejui 'ga repejãna. Ipojoy te 'ga akou. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã okyjau 'ga wi 'ga rekoramũ. Apo fat agawewi futat 'gã 'ga, 'ga kupy faa itaju pyu agawewi. A'etea 'ga omonoonoog etee futat. A'eramũ 'gã 'ga pofaa, 'ga pyfaa 'jau itaju pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'ere 'ga nipoje'okawi futari 'gã nupe. ⁵ Ywytyra rupi 'ga awau akou awotywe'eme. Opytawaipe etee peu. A'ere 'ga awau tywy pe nũ. Mama'eukwaawa 'ga maema. Ita pyu 'ga ojekysau. ⁶ Jejui 'ga resakawe 'ga ujãna u'aa wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. ⁷ A'eramũ mama'eukwaawa 'ga muafukaita:

—Jejui. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape 'awamũ? Ore rereko tywer awi ape— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

⁸ “Ejepe'a 'ga wi”, e'i Jejui 'ga mama'eukwaawa upe ra'e. A'eramũ mama'eukwaawa aipo werekwara 'ga mu'eukaa 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ma'ja te enerera?— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa upe.

A'erauwe 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete ore 'ga pirewaramũ. A'eramũ 'gã ore renũina “kwai” 'jau oree— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹⁰ A'ere mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Ga wi ore monou kasi muku ore monoukar ape ne— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹¹ Mama'eukwaawa rerekwara 'ga upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ tajaanana ojemi'waa 'upa ywyty'rarimũ. ¹² A'eramũ mama'eukwaawa 'jau 'ga upe:

—Tajaanana ywyteripe ore mono ape ore mogyau— 'jau 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga jupe.

Tajaanana pytuna tois miu. A'erauwe mama'eukwaawa ã'jãu werekwarera 'ga wi awau ojejaga tajaanana pype. A'eramũ tajaanana mama'eukwaawa ojepype ijejagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujãna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

¹⁴ A'eramũ tajaanana are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe, jũ mewara 'gã

nupe. Mīmera 'gã nupe 'gã 'ga rera mokwasi'wau. A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga resaka. ¹⁵ Jejuí 'ga pyri 'uawe 'gã mama'eukwaawa rerekwarera 'ga resaka. 'Ga resakawe 'gã oporesagamũ etee 'ga ree ajemogyau. Jejuí 'ga pyri 'ga reni wapyka. Mama'e tywera ojewi iēm ire 'ga 'ũina wapyka ojeyrũwunepa. I'akwaap 'ga a'eramũ futat. A'eramũ amunaw awi 'ut ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree. ¹⁶ A'erauwe 'ga katu'oga resakarera 'gã imome'wau 'gã nupe:

—Jejuí 'ga mama'eukwaawa ope'a 'ga wi ko. A'eramũ 'ga imonoukaa tajaurationa pype ko. Ojepype mama'eukwaawa reseramũ tajaurationa awau opopoa wypy'awygamũ 'y pe ko— 'jau 'gã imome'wau 'ut ma'efera 'gã nupe.

¹⁷ Weymawa manũ re 'gã 'jau Jejuí 'ga upe:

—Ere ejepe'au ore wi kũi. Ene nenea'wyrí ra'e kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁸ A'erauwe 'ga awau u'aa yaruu pype nũ. A'e pype mama'eukwaawa rerekwarera 'ga 'jau Jejuí 'ga upe:

—Tene je oi ene rupi, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'ere Jejuí 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Eje'wyr ípe te ekwap ejemome'wau epytuna 'gã nupe. Janeruwarete 'ga ajemuaēm ene ree. A'eramũ 'ga mama'e esage apou ene upe. A'eramũ ene ewau imome'wau epytuna 'gã nupe— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

²⁰ A'ere mama'eukwaawa rerekwarera 'ga awau amunawa moymoyka okatu'okawera mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Tekapurú ywy pe 'ga awau Jejuí 'ga remiapofera mome'wau. A'eramũ enuparera 'gã oporesagamũ 'ga ree, okatu'okawera 'ga imome'uramũ.

Jairo 'ga ra'jyt

(Mateu 9.18-19; Luka 8.40-42)

²¹ A'ere Jejuí 'ga awau ypiauu raapa wemimu'e 'gã nupi nũ. 'Gã jekog ire mytuna 'gã 'ua ajatykau 'ga ree 'yisiga pype.

²² A'eramũ Jairo 'ga 'ua oporogytau Jejuí 'ga upe. Aipo 'ga judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. 'Ga 'ut wapyka wenupy'ãu Jejuí 'ga rowase.

²³ —Jera'jyra ēē amanũ ja'wyja'wy 'upa ki 'ei. A'eramũ je ene poreawua kũi. Teresak ēē jui 'jau, 'jau je tejua enee kũi— 'jau 'ga Jejuí 'ga upe.

²⁴ A'erauwe Jejuí 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopypypypyk te 'gã awau.

Ojero'wu ma'e kũjã ēē

(Mateu 9.20-22; Luka 8.43-48)

²⁵ Poje kũjã ēē mũ 'ua Jejuí 'ga rakyfet katy 'ga repejãna. Ojero'wu ma'e ēē. Tusi kwara ēē imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ēē rya ēē wi. Ymã te 'ã ēē rekoi rakue.

26 Morofuanugara upe ojesaukaa numiamũ. A'ere morofuanugara mepyetea ẽẽ ka'aranũũ mateepapa ekoete ẽẽ wi. A'ere ẽẽ nojekatu'ogi futari akou. A'ere ẽẽ jero'wu jerekoetei ẽẽ ree. 27-28 A'eramũ ẽẽ Jejui 'ga rera renupawe 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity pyygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ẽẽ ojeupe etee futat. A'eramũ ẽẽ 'ua 'ga rewiri. 'Ga rupisikawe ẽẽ 'ga raity pyyka. 29 A'erauwe ẽẽ ry uoka ẽẽ wi. A'eramũ ẽẽ 'jau ojeupe etee futat: “A'jea futat kĩa pãjẽa ra'e”, 'jau ẽẽ ojeupe. “Jejaruete je 'awamũ nũ”, 'jau ẽẽ ojeupe etee futat akou.

30 A'erauwe Jejui 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Ga amũ ijaruete jepãjẽ mũ”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga ojerowaka 'jau mytuna 'gã nupe:

—Awỹja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rũi— 'jau 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

31 A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete agawewi 'gã 'ã. A'etea 'ã ere “Awỹja te owyk jeraity are ra'e?” ere ore— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —Nereesagi nipo 'gã jopyypypyga?— 'jau 'gã 'ga upe.

32 A'erauwe Jejui 'ga amã'jãũ 'gã moyka ojee owyk ma'efera rekaa. 33 A'erauwe ijaruete ma'efera ẽẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uweri je kĩa wi. Okwaap futat kĩa”, 'jau ẽẽ ojeupe. A'eramũ ẽẽ awau wapyka wenupy'ãũ 'ga rowase. Oyyita ẽẽ ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymã te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ẽẽ 'ga upe.

34 A'eramũ Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Je rerowiat wejue te ape. A'eramũ je ako ene katu'oka ko— 'jau 'ga ẽẽ upe. —A'eramũ ki ene epy'ata'waramũ ekou. Enejaruete ene ekou— 'jau 'ga ẽẽ upe.

Jairo 'ga ra'jyra ẽẽ ferapawet

(Mateu 9.23-26; Luka 8.49-56)

35 Ẽẽ upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ Jairo 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua 'ga rewiri:

—Amanũ katu enera'jyra ẽẽ ki 'ei. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'gã 'ua 'ga upe.

36 A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Je rerowiat ki ape— 'jau ete Jejui 'ga 'ga upe.

37 A'ere Jejui 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—'Au etee ki pejup. Ore tee oroo orosou ẽẽ resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga muapyra 'gã etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. 38 Jairo 'ga 'wyr ipe owaẽmawe 'gã amanũ ma'efera ẽẽ ree ajatyka ma'e 'gã nesaka. Jairo 'ga ra'jyra ẽẽ rapirũmũ ẽẽ

rerekou. Wafukaita 'gã ajemogyau. ³⁹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te pejoo'o ãẽ ree? Namanũi futari ãẽ. Oset tee ãẽ 'upa— 'jau 'ga ajatyka ma'efera 'gã nupe.

⁴⁰ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'ga rerekoemãu etee:

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap je ãẽ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe “Oset tee ãẽ 'upa”, 'jau ete 'ga 'gã nupe.

A'ere Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau peje'jãu ukupepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga muapyra 'gã nerawau, kũjãmuku'i ãẽ jara 'gã neewe. A'eramũ 'gã awau osou imy'ja'wi pype. ⁴¹ A'eramũ 'ga amanũ ma'efera ãẽ popyyka oje'ega ãẽ upe:

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga ãẽ upe.

(Oje'eg imũ 'ga 'i: *Tarita kumi. Tarita kumi* 'ea ere ejua efu'ama jui 'ea poromũ.)

⁴² A'erauwe kũjãmuku'i ãẽ afu'ama okama awi, afu'ama awau watau. Tusi kwara ãẽ amu'at. A'eramũ ãẽ watau 'gã neape. A'eramũ 'gã oporesagamũ etee ãẽ ree. A'eramũ futat ãẽ ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanũ ako jera'jyra ako re'ã. A'ere pa 'ga 'ã jera'jyra moferawi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴³ A'ere Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pe 'gã nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga 'jau ãẽ jara 'gã nupe:

—Pe'je ãẽ mojem'i'waa— 'jau 'ga ãẽ jara 'gã nupe.

6

Nasare pe 'ga oawet

(*Mateu 13.53-58; Luka 4.16-30*)

¹ Anure Jejuĩ 'ga awau ojewya Nasare pe nũ, waranupaweripe nũ. Wemimu'e 'gã 'ga erawau ojeupi. ² Morowykye'ema rupi 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga porogyta are. A'eramũ enupara 'gã amũ oporesagamũ 'ga ree.

—Ma'ape te 'ga jemu'ei mama'e are nũ'ũ? Awỹja te 'ga amu'akwaap mama'e are nũ'ũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'ja pãjẽ mũ ajee 'ga aeremiapoe'ema apoi?— 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee 'ga mama'e apoi mĩnamũ nũ, aeremiapoe'ema mama'e apou nũ?— 'jau 'gã ajaupe. ³ —Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara rũi agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga jane mu'e are ifuwet— 'jau 'gã ajaupe. —Yjepana pinara agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga 'ã jane mu'e are ifuwet. Mari ãẽ ra'yra 'ga te 'ã. 'Ga rewirera 'gã ako 'au jane pyri. Tiago 'ga, Jose 'ga, Judas 'ga, Simão 'ga.

Mīmera 'gā 'ga rewirera. 'Ga renyra 'gā nanē 'ā ajemogyau 'au jane pype nū. Ma'eramū sipo 'ga jane mu'e are afuweramū? Nienuwa'uweri jane 'ga porogytaa— 'jau 'gā ajaupe.

⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Sā 'ā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramū 'ā kwe pewara 'gā jēmī 'gā je'ega rerowiaa. A'ere 'ā 'gā 'wyr ipewara 'gā jēmī nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gā miamū 'ā 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gā nupe. —Nan tee futat ajee 'ā kwe pewara 'gā jēmī je rerowiari. A'ere 'ā je'wyr ipewaramū jēmī naje rerowiari pejepe pejejemogyau— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵ Nuerowiari wejue 'gā 'ga. A'eramū 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarūme'em 'gā pype. Ojero'wu ma'e 'gā amū etee 'ga imajarueteu, opo monou 'gā 'arimū. ⁶ “Naje rerowiari te 'gā 'ā. A'eramū je 'gā poararūme'em”, 'jau 'ga ojeupe, oporesagamū 'gā nee.

Jejui 'ga wemimu'e 'gā monoawet
(Mateu 10.5-15; Luka 9.1-6)

Aipo awi Jejui 'ga awau Nasare pyri 'ut ma'e amunaw ipe, 'gā mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ⁷ Anure 'ga wemimu'e 'gā majatykau, tusi 'gā majatykau. A'eramū 'ga opājē monou 'gā nupe mama'eukwaawa pe'aawamū erekwara 'gā nui. A'eramū 'ga 'gā mokwasi'wau mukūi juejue 'gā monou kwe pe.

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gā nupe. Jerer imū ki pēē mama'eukwaawa pepe'a erekwara 'gā nui— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁸ —Pejemama'ea te kasi ajee peroo ne. Ywyrāa etee pēē erawau pejepo pe. Pejemi'ua miamū pēē erawawe'em. Mama'e ryrū, ka'aranūū. Mīmera nanē pēē erawawe'em nū. ⁹ Pejepyapaawunepa ete. A'ere pejejyrūa miamū pēē erawawe'em. Pejepir arewara etee futat pēē erawau. Nan tee futar iki pekwap— 'jau 'ga 'gā nupe. ¹⁰ —'Gā 'wyrarete upe pejewaēma pēē majepeja 'oga pype etee futat pejejupa. Peo kasi kwe pe pejekou ne. ¹¹ Pejeporogyta renuwe'emamū kamēšiete pejewau 'gā 'wyr awi. 'Gā nui pejewau ki pēē pejepytry'wory'woka. “Nepeenuwi ete oreporogyta. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga amara'neramū pē nee”, 'jau ki pēē 'gā nupe, pejepytry'woka 'gā neape— 'jau Jejui 'ga wemimono 'gā nupe.

¹² A'eramū Jejui 'ga remimu'e 'gā awau peuwara 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pēpouriweramū Janeruwarete 'ga imoiri pē nui. “Je katu'og ape”, pēē 'eramū 'ga pē katu'ogi futari, pē mogyau wemiayuwamū— 'jau 'gā awau 'gā nupe.

13 Mama'eukwaawa 'gã ipe'au erekwara 'gã nui. Miarakawenana 'gã imonou ojero'wu ma'e 'gã akag are. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'oka 'gã jero'wu awi.

*Juã Batista 'ga jukaukaawet
(Mateu 14.1-12; Luka 9.7-9)*

14 Jejui 'ga rera okwasi'wasi'wau kwe pe. A'eramũ Erote 'ga nanē 'ga rera renupa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awỹja te poromũ? Aeremiapoe'ema te a'e 'ga wapo a'i kũi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—Juã Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nũ. A'eramũ nipo 'ga a'eramũ janeremiapoe'ema resaukaa janee— 'jau 'gã 'ga upe.

15 A'ere amumera 'gã 'i:

—Eliasi 'ga nipo 'ut ojewya rai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

Amumera 'gã 'jau:

—Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, ymãwarera 'jawe-wara 'ga futat— 'jau 'gã ajaupe.

16 Aipo ajaupe 'gã 'e renupawe, Erote 'ga 'jau:

—Juã Batista futat 'ut oferapa rai'i nũ. Ajuwonogukat agawewi ako je 'ga ikue. A'etea sipo 'ga oferawu'jap nũ— 'jau Erote 'ga 'gã nupe.

17-18 Ymã Erote 'ga wewirera 'ga remireko ãẽ pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi ãẽ pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramũ 'ga ãẽ rerekou katu rakue. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wuri nanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peko awi pejejuemireko are”, 'jau 'ga ik-wasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã ereapo “Peapo awi” 'jawera rai'i. A'eramũ ene etywereteramũ ekou Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Juã 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramũ Erote 'ga amara'neramũ Juã 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moromunepawa pype.

19 Erotiasi ãẽ Juã 'ga raykau 'ga 'eawer are. A'eramũ ãẽ afuwereteramũ 'ga ree. 20 A'ere Erote 'ga kyjei 'ga juka awi. “Esage ma'e 'ga, Ku'jywa 'ga remiayuwa 'ga”, 'jau Erote 'ga Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga juka awi. A'eramũ 'ga 'ga jukaukare'ema Erotiasi ãẽ upe. 'Ga je'egamũ Erote 'ga wapyakau Juã 'ga je'eg are. 'Ga je'ega renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Maran je 'ga rerekou 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga nokwaawi futari. 21 A'ere Erotiasi ãẽ Juã 'ga juka rapesagi etee futat akou.

U'aawera 'ara rupi Erote 'ga maraka apou. A'eramũ 'ga kwaiwete 'gã mo'wy'wya omaraka are. Opoirũ, jefaruu 'wyrilat, Garireja ywy pewara 'gã 'wyriria'ri. Mĩmera 'gã 'ga

imo'wy'wya oje'wyr ipe. A'eramũ 'gã wemimo'wyrera 'gã mojem'i'waa. ²² 'Gã jemi'waaw ipe Erotiasi eẽ ra'yra eẽ awau osou ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramũ Erote 'ga aku'iramũ eẽ jeroky are wemimo'wy'wyrera 'gã netee. A'eramũ Erote 'ga 'jau eẽ upe:

—Ma'ja te erefutut? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga eẽ upe.

²³ A'eramũ 'ga 'jau nũ:

—“Ma'ja te erefutut?” a'e ako je enee ko. Eneremifutara etee futut tamono enee 'jau, a'e ako je enee ko. Na'e ekoetei je enee. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ je 'i. Amono futut je enee— 'jau 'ga eẽ upe.

²⁴ A'erauwe eẽ awau imome'wau oy eẽ upe. A'eramũ eẽ 'jau eẽ upe:

—Ma'ja te je aenũi kĩa upe?— 'jau eẽ oy eẽ upe.

—“Juã Batista kĩa akagera erurukat imonogukaa wã nupe jee”, ere ki kĩa upe— 'jau eẽ wa'yra eẽ upe.

²⁵ A'erauwe eẽ ra'yra eẽ awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juã Batista kĩa akagera erurukat paratu pype imonogukaa wã nupe jee kĩĩ. 'Awauwe je ifutari— 'jau eẽ 'ga upe.

²⁶ A'erauwe Erote 'ga u'arasigamũ aipo eẽ 'erauwe. Niporo-jukaweri 'ga Juã 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ u'arasigamũ. “Ma'eramũ je 'jau eẽ upe ra'e 'ũ: Eneremifutara tamono enee 'jau, 'jau eẽ upe ra'e 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã nemianuwamũ aipo 'ga 'i eẽ upe. A'eramũ 'ga ojenosõu. “Kasi 'gã a'e pe je iapoe'emamũ naje rerowiari ne kwy, 'gã neko'i je'me are ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁷ A'eramũ 'ga a'eramũ jefaruu 'gã amũ monou Juã 'ga juwonogukaa.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'amamũ. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pẽẽ 'ga akagera rerua paratu pype eẽ upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau 'ga ajuwonoka. ²⁸ A'eramũ 'gã paratu pype 'ga akagera rerua eẽ upe. A'eramũ eẽ erua oy eẽ upe rakue.

—Kweramũ a'ni— 'jau eẽ oy upe.

²⁹ “Erote 'ga 'ga jukaukat 'ga upe” 'e renupawe Juã 'ga remiyauwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype rakue.

A'eramũ Erote 'ga wea'aramũ Juã 'ga ree, Jejui 'ga rera renupawe.

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)

³⁰ Ko'iko'i ete Jeju'i 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. A'eramũ 'gã wemiapofera mome'wau Jeju'i 'ga upe. Oporogyta nanẽ 'gã imome'wau 'ga upe nũ. ³¹ Kwaiwete 'gã ajatykau Jeju'i 'ga ree. A'eramũ Jeju'i 'ga ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau wemimonofera 'gã nupe:

—Pe'je soo awotywe'eme jarepytu'wau ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³² A'eramũ 'gã tee awau u'aa yaruu pype. ³³ A'ere kwaiwete 'gã 'gã oa resagi.

—Oo Jeju'i 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ amunaw ipewara 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi awau ujãna ypia wyri owaẽma 'gã nenune.

³⁴ Ojekog ire Jeju'i 'ga uẽma yaruu awi. Wenune 'ut ma'efera 'gã nesakawe, Jeju'i 'ga ajemuaẽma 'gã nee. “Karupa'mĩ jare'ema 'jawe pa 'gã jemogyi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe. Ni'wyrari 'gã. A'eramũ 'gã omogytawe'emamũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³⁵ Kaaruwamũ Jeju'i 'ga remimonofera 'gã 'jau 'ga upe:

—Kaarup ki 'ei. Nitywi futari mama'ea 'au 'gã nemi'uramamũ— 'jau 'gã 'ga upe. ³⁶ —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁷ A'ere Jeju'i 'ga 'i 'gã nupe:

—Pěẽ te mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—Kuu. Mytuna 'gã nũ'ũ. Tusẽtu ka'aranũũ oo kanape'i muawamũ 'gã nupe kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran te kanape'i pyu pẽtyp? Pe'je pejewau esaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau esaka. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sĩku etee kanape'ia. Mukũ'i'ĩ etee ipira'ia 'jau ra'e— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga 'jau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe:

—Pe'je pejepojo'oka'i pejejaii pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'gã opojo'ojo'o'giramũ wapyka juo'wi 'arimũ. Peu sẽg 'gã wapyka. Peu sũkwẽta 'gã wapyka. Peu sẽg 'gã wapyka nũ. Nan tee futat 'gã wapyka juo'wi 'arimũ.

⁴¹ A'eramũ Jeju'i 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'erauwe 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. Ipira'ia nanẽ ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁴² A'eramũ wapyk ma'e 'gã juejue ojemi'waa wewegamũ jui.

—Janeruwarete 'ga kumia ome'yi janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ jarejupa. Jarejuwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara reruwi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴³ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũũa 'gã imatyneema emyrera pyu. ⁴⁴ Siku miu agawewi kũima'e 'gã pytuna. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

'Y rajape 'arimũ Jejui 'ga ataawet
(Mateu 14.22-33; Juã 6.16-21)

⁴⁵ Emyrera 'gã ijag ire Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejewau peje'aa yaruu pype. Pesaita pe pejewau pejeyaapa je renune. Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

⁴⁶ Ojewi 'gã o re Jejui 'ga awau ojeupia ywytyra rupi. 'Uwarete 'ga upe 'ga awau oporogytau. Ojetee'i futat 'ga awau akou. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ypytunimũ Jejui 'ga wemimu'e 'gã nesaka. Ypiauu pyter ipe 'gã 'upa. A'ere ywytua napywurukari 'gã nupe. A'eramũ Jejui 'ga ku'em ja'wyja'wyrãmũ awau 'gã nepejãna. 'Y rajape 'arimũ 'ga awau watau. “Tafen 'gã 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. Ojepyu 'ga kwap ja'wyja'wyrãmũ 'gã 'ga resaka.

⁴⁹ —Ma'ja katu 'ut kweramũ janee?— 'jau 'gã ajaupe. — Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũi— 'jau 'gã amũ wafukaita ajaupe.

⁵⁰ A'eramũ 'gã okyjau ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã pi-fuaka'roka.

A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi. Je tee ojut pẽ newiri— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'erauwe 'ga awau yaruu pype u'aa 'gã pyri. A'erauwe ywytua wojeramũ 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã yyi ajemogyau. ⁵² Naeapyoi 'gã kanape'i jeme'yitawer are. Naeapyoi wejue 'gã Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã okyjau 'ga wi.

Genesare ywy pewat
(Mateu 14.34-36)

⁵³ A'eramũ Jejui 'ga awau oyaapa wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã ojekoka Genesare ywy are. ⁵⁴ Yaruu awi 'ga ãmauwe peuwara 'gã Jejui 'ga kwaapa. ⁵⁵ A'eramũ 'gã awau ujãna ojero'wu ma'e 'gã nerua amunaw awi. Amunawa moy moyka ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nupawa pype Jejui 'ga upe. ⁵⁶ Jejui

'ga waw ipe 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga kwapaw ipe. Amuna'wi'i pewara 'gã, amunawarete pewara 'gã, jũ mewara 'gã. Mĩmer awi 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga rape pe.

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa pyygi ene wi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa pyygarera 'gã ajaruete pawamũ najuejue etee futat.

7

Judeu 'gã nemiapo

(Mateu 15.1-9)

¹ Anure fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau Jejui 'ga ree. Jerusareg awi 'ut ma'efera 'gã poromũ. ² Jejui 'ga remimu'e 'gã jemi'wara resaka ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nojepoei 'gã ojemi'war enune jareypy je'egawer imũ— 'jau 'gã ajaupe. —Nuapoi 'gã jarejemiapoa ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

³ Judeu 'gã mama'ea wapo oypy je'egawer imũ etee futat. Fariseu 'gã taetu iapou. Ojemi'war enune 'gã ojepoeipoeita.

⁴ Wemimurera kumia nanẽ 'gã ipireipireita nũ. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat kumi'wawa nanẽ 'gã ipireita nũ. Kaneeku, 'y ryrũ, japepo. Mĩmera 'gã opirei. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat 'gã iapou.

⁵ A'eramũ fariseu 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ 'ũ? Nojepoei nanẽ 'gã 'ã jareypy je'egawer imũ ojemi'war enunewe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pěẽ 'ã “mama'e esagea ore aruapo”, pe'je numiamũ. A'ere 'ã pẽ'me ate pejemogyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga, 'jau futatee 'gã jee”, 'jau Janeruwarete 'ga.

“A'ere 'ã 'gã 'meramũ te. Nomỹi 'gã weaa je ree. Naje rerowiari tãmějẽ 'gã.

⁷ U'eawer are etee 'gã jamu'ei. A'ere 'gã 'jau ajaupe: Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei, 'jau futatee 'gã ajaupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrafena.

⁸ —Nepeenuwi agawewi 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega pejejemogyau. Na'ga je'eg imũ rũi nanẽ pẽẽ mama'e apou nũ. Tesirũmera 'gã je'eg imũ etee 'ã pẽẽ mama'e apou — 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹ —Pejepoia 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renuwawi. A'eramũ 'ã pẽẽ pejejemifutar imũ etee mama'e apou. ¹⁰ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejey eẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. “Ujara 'gã kurapara 'gã ki peapisi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. ¹¹ A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã nee 'gã je'ega renuw etee'em are. “Pejajara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pẽ nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pẽ nupe’, 'jau futatee ki pẽẽ pejajara 'gã nupe. ¹² A'eramũ ki pẽẽ imonowe'em pejajara 'gã nupe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹³ —Aipo 'jaramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema pejejemogyau. Tesirũmera 'gã je'egawer imũ te 'ã pẽẽ mama'e apou. Namĩmera etee rũi futat pẽẽ iapou. Amumeramũ taetu ajee 'ã pẽẽ mama'e tywera peapo— 'jau Jejui 'ga fariseu 'ga nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã neewe.

Ae motyweawa 'ga imome'uawet
(Mateu 15.10-20)

¹⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejeapyakau jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejejeapyoramũ ee pejejemogyau. ¹⁵⁻¹⁶ Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'ere Jejui 'ga mytuna 'gã nejaa awau osou 'og ipe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re 'ga remimu'e 'gã opononupa 'ga upe:

—A'eramũ ene ma'ja upe poromũ 'jau ra'e 'ũ? Norereapyoi ore ene 'e are ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽẽ nanẽ nipo nepẽneapyoi we ee ra'e ki sa? Ekoay pẽẽ na'e ki 'ei. Pẽẽ nanẽ meewei etee pẽneapyo ee ra'e ki 'ei? Nepẽneapyoi ymani te 'ã pẽẽ je'eawer are a'i kũi. Pejejemi'waa nipo pẽẽ. A'eramũ nipo pẽẽ pejejemi'u monou pejejuru pe. A'ere nipo pẽẽ imokona. ¹⁹ Pẽnemi'ua osou pẽnawyrũ pype etee futat. Nokwasi'oi pẽywytera pype. Pẽnawyrũ pype etee futat mama'e oi. A'eramũ okwapa etee pẽ nui. A'eramũ mama'ea pẽ motywerukare'ema Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aiporamũ futat Jejuí 'ga 'i 'gã nupe: “Nitywi futari pēnemi'ue'ema mũ mama'ea” 'e upe futat 'ga 'i poromũ.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pēywyter awi 'ut ma'efera tee pē motywet Janeruwarete 'ga upe. ²¹ Mama'e tywer are etee pēē pejejea'aramũ. A'eramũ pēē mama'e apou pejejea'ar imũ etee futat. 'Ga amũ wea'aramũ mama'e are amunarũ are. A'eramũ 'ga amunarũmũ ee. 'Ga amũ wea'aramũ oporojuka are. A'eramũ 'ga oporojukau. ²² 'Ga amũ wea'aramũ wemirekoe'em are ako are. A'eramũ 'ga akou kũjã ēē ree. 'Ga amũ wea'aramũ okaraemã momytun are etee. A'eramũ 'gã okaraemã momytuna ekoete. 'Ga amũ wea'aramũ mama'e tesirũ apo are te. A'eramũ nipo 'ga otyweramũ akou Jarejuwarete 'ga upe. Wemifutar imũ etee o'meramũ. Wea'ar imũ etee ajuago'wau ajemogyau. 'Gã amũ ajuerekoayau. 'Gã amũ ojerowiaraipa etee ojee. 'Gã amũ ojemuarũme'em. ²³ Mĩmera 'ã pēē iapou pejejemifutar imũ etee futat. A'eramũ pēē mĩmera apoaramũ te pejejemotywea Jarejuwarete 'ga upe. Napēnemi'ua rũi pē motywet 'ga upe. Pejepoeje'ema miamũ nepē motyweri 'ga upe — 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã motyweawa mama'e are etee.

Judeue'ema ēē
(Mateu 15.21-28)

²⁴ A'ere Jejuí 'ga awau pe awi. Tiro 'jawa pyri 'ga awau. Awau osou peuwara 'gã amũ 'wyr ipe.

—Je mome'u kasi pejepe ne. “'Au 'ga ruri akou”, pe'je kasi ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga rera nimimawi futari. ²⁵ A'eramũ kũjã ēē mũ 'ga rera renupa. Mama'eukwaawa 'up ēē ra'yra ēē pir are. A'eramũ ēē 'ua wapyka wenupy'au Jejuí 'ga rowase, 'ga rera renupawe. ²⁶ Najudeu arũi agawewi ēē. Sirufenisi pewara ēē te. Poromũ 'ut oporogytau Jejuí 'ga upe:

—Mama'eukwaawa epe'a jera'yra kynawi, a'e je tejua enee — 'jau ēē 'ga upe.

²⁷ A'ere 'ga 'i etee ēē upe:

—Sã'ã ae kunumĩa mama'e 'ue'emamũ ae kunumĩ remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je. Judeu 'gã poaawamũ je ruri 'au ywy pe ikue— 'jau Jejuí 'ga ēē upe.

²⁸ A'eramũ ēē 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere ywy mama'e 'ar ire wã neymawa i'ui futari— 'jau ete ēē 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau ēē upe:

—Je rerowiat ape ekou ra'e a'i ĩ. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Mama'eukwaawa ojepe'a 'awamũ enera'yra ěẽ wi—'jau 'ga ěẽ upe.

³⁰ A'eramũ kũjã ěẽ awau ojewya oje'wyr ipe nũ. ěẽ ra'yra ěẽ 'upa anuruka okama pype. Jaruete ěẽ 'upa. ěẽ pirewara ojepe'au awau ěẽ wi ra'e.

Iapyae'ema 'ga

³¹ Jejuí 'ga awau pe awi. Sidoma pyu 'ga okwapa. A'ere 'ga awau Tekapuru ywy raapa awau owaẽma Garireja ypiauu upe. ³² A'e pe kũima'e 'gã amũ iapyae'ema 'ga rerua Jejuí 'ga upe. Nuenuwi 'ga mama'ea. Nije'ẽkarakatui nanẽ 'ga nũ. A'eramũ 'gã 'jau Jejuí 'ga upe:

—Epo emono 'ga 'arimũ. Tajekatu'ok 'ga 'jau— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

³³ A'eramũ Jejuí 'ga 'ga pe'au mytun awi. A'erauwe 'ga ofã monou 'ga apya rupi. 'Ga apya rupi ofã mono re 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga kũ are. ³⁴ 'Ga kũ are weny mono re Jejuí 'ga wowoworamũ ywau ojepytuekyjayau. A'e pe 'ga 'jau:

—Ejeawopytymo'wok 'ga wi— 'jau 'ga.

(Oje'eg imũ 'ga 'i *Efata*. *Efata* 'ea ejeawopytymo'wok 'ga wi 'ea futat poromũ.)

³⁵ A'erauwe iapyae'ema 'ga wapyakwafugamũ. 'Ga kũa nanẽ ojekatu'oka nũ. A'eramũ 'ga oje'eg esageayramũ. ³⁶ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pemome'u kasi ne— 'jau 'ga 'gã nupe numiamũ.

A'ere 'ga rera nikokawi futari. A'ere 'gã 'ga rera muãí kwe pe.

³⁷ 'Ga rera renupara 'gã wea'aramũ 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ajeteetewi 'ga mama'e apoi ki sa! Iapyae'ema 'gã miamũ 'ga imuapyau. Ije'ege'ema 'gã nanẽ 'ga imoje'egukaa— 'jau 'gã ajaupe.

8

Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet (Mateu 15.32-39)

¹ Anure 'gã awau ajatykau Jejuí 'ga ree nũ. Kwaiwete 'gã awau ajatykau 'ga ree. Temi'u teepawamũ Jejuí 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

² —Ajemuaẽm je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama ateepawamũ 'gã nui. ³ A'eramũ je teporomonowere'emamũ 'gã nee 'gã nemi'urame'eme. Kasi a'e pe ty'ara 'gã pifuaka'rogi woga piara rupi 'gã oramũ ne, a'e je. A'eramũ je

teporomonowere'emamũ 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne. Amumera 'gã taetu nã'ã muku awi 'ut re'ã, a'e je— 'jau Jejui 'ga wemimu'e 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoi nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojem'i'waawamũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran pëkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sete ete ipytuna— 'jau 'gã 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka.

A'ere 'ga kanape'i pyyka opo pe. A'ere 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete 'ã mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁷ Ipira'ia nanë niapoi nũ. A'ere Jejui 'ga eroje'ega opo pe 'Uwarete 'ga upe nũ, 'ga muorypa ee. A'eramũ 'ga ipira'i monou wemimu'e 'gã nupe. A'erauwe ipira'ia ojeme'yita nũ. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁸ A'eramũ 'gã ojemi'waa wewegamũ. Weweg ire Jejui 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga imonou yrũũ pype. Sete yrupemũũa 'gã imatyneema. ⁹ Kanape'i 'warera 'gã pytuna kwaturu miu agawewi 'gã pytuna.

'Gã jemi'war ire Jejui 'ga 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ.

¹⁰ A'eramũ 'ga u'aa yaruu pype wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã oyaapa awau ojekoka Taumanuta ywy are.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet

(Mateu 16.1-4)

¹¹ Peu fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi 'ga mama'e apoi”, e'i etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ua 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amũ ore reape. Taruesak ene mama'e apoa orojemiesagamũ 'jau. “Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ futat 'ga aeremiapoe'ema apoi ra'e”, taru'e enee 'jau. A'eramũ ene mama'e apou 'ga pãjẽ resaukaawamũ oree— 'jau 'gã 'ga upe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga ojepytyuekyita 'gã nee. A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je pēnemiapoe'ema pē neape. Naje rerowiari futari pejepe. A'eramū je mama'e apowe'em pēnemiesagamū— 'jau ete Jejui 'ga 'gā nupe.

¹³ A'eramū Jejui 'ga awau 'gā nui nū. Yaruu pype 'ga awau u'aa wemimu'e 'gā netee. A'eramū 'gā awau oyaapa.

*Wemimu'e 'gā momoranupawet
(Mateu 16.5-12)*

¹⁴ A'ere 'ga remimu'e 'gā nuerooi kanape'i ojeupi. Amoka'jam 'gā erooa. Majepe'i'ia te 'gā erawau. ¹⁵ A'e pype Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pejea'gu ki fariseu 'gā nui, 'gā mani'oko'o jopypeaw awi. Erote 'ga ma'e awi 'jau ki pejejea'gwau— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Kanape'i rerura ako jane simoka'jam ko. A'eramū 'ga poromū 'jau jane kūi— 'jau 'gā ajaupe.

¹⁷ A'ere Jejui 'ga 'gā 'e renuwī. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Naje rerowiari tāmējē pejepe pejejemogyau ki sa. Ma'eramū nā'ā aipo pe'je pejejaupe re'ā. “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromū janee”, pe'je re'ā— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ma'eramū sipo pēē pejejeapyoe'emamū je'eawer are pejejemogyau 'wei? ¹⁸ Pēnea 'ā pēē numiamū. A'ere 'ā nepeesagi mama'ea. Pejeapyaramū 'ā numiamū. A'ere 'ā nepeanuwi jeje'ega. ¹⁹ Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je ime'yitawera rai'i? Sīku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou sīku miu kūima'e 'gā mojemi'waawamū ai'i. 'Gā jemi'wapaw ire marāmaran ajee yrūa pematyneem emyrera pyu rai'i?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

—Tusi yrūa ako tyneema ai'i— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁰ A'eramū Jejui 'ga oporonuwu'japa ee 'gā nupe nū:

—A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'ga mojemi'waawamū ai'i nū. 'Gā jemi'wapaw ire marāmaran yrūa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i nū?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Sete yrūa ako tyneema ai'i— 'jau 'gā 'ga upe.

²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Nepēneapyoi we tāmējē pēē ee? “Pejea'gu ki fariseu 'gā mani'oko'o mojopypeaw awi”, a'e ako je pē nupe ko. A'ere ako je nakanape'i upe rūi je 'i ko. “Gā nemimu'e morogyta awi ki pejea'gu”, a'e te je ako pē nupe ko— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Eae'ema 'ga

²² A'ere Jejui 'ga awau owaēma Pesaita 'jawa upe wemimu'e 'gā netee. A'eramū peuwara 'gā amū eae'ema 'ga rerua Jejui 'ga upe.

—Epoa emono 'ga rea 'arimū. 'Ga rea tajekatu'ok 'jau— 'jau 'gā 'ga upe.

²³ A'erauwe Jejui 'ga eae'ema 'ga popyyka 'ga rerawau 'ga renuēma amunaw awi. A'erauwe 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga rea are. A'ere 'ga opo monou 'ga 'arimū. A'ere 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereesak te mama'ea 'awamū?— 'jau 'ga 'ga upe oporonupa ee 'ga upe.

²⁴ A'eramū eae'ema 'ga 'jau 'ga upe:

—Aesak futat je numiamū. A'ere 'gā 'ywa 'jawe etee jee wesagamū— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁵ A'ere Jejui 'ga opo monou'japa 'ga rea 'arimū nū. A'eramū te 'ga mama'e resagi katu. ²⁶ A'erauwe Jejui 'ga eae'emera 'ga monou 'ga 'wyr ipe nū.

—Eje'wyr ipe ekwap. Ereo kasi amunaw ipe ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga monou 'ga 'wyr ipe nū.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet
(Mateu 16.13-20; Luka 9.18-20)

²⁷ A'ere Jejui 'ga awau Sesariafiripai ywy pe wemimu'e 'gā netee. Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gā jee jepi? — 'jau 'ga 'gā nupe oporonupa ee 'gā nupe.

²⁸ A'eramū 'ga remimu'e 'gā 'jau 'ga upe:

—“Juā Batista 'ga te nipo 'ā 'ut oferapa rai'i nū”, e'i amumera 'gā enee jepi. Amumera 'gā: “Eliasi 'ga nipo 'ā 'ut ojewya rai'i nū”, 'jau enee. Amumera 'gā: “Jarejuwarete 'ga je'ega mome'warera 'gā amū te nipo 'ā 'ut oferapa rai'i nū. 'Agamū 'ua oporogytau akou janee nū”, 'jau 'gā enee jepi— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁹ —Pēē nū. Ma'ja pe'je ajee jee jepi?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Ene Jarejuwarete 'ga remimurera, aru'e ore jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pemome'u kasi ajee aipoa 'gā nupe ne— 'jau 'ga 'gā nupe.

Amanūawama mome'uawet
(Mateu 16.21-28; Luka 9.22-27)

³¹ Aipo pe futat Jejui 'ga ajukaawama mome'wau ypy ypy wemimu'e 'gā nupe.

—Je 'ā pēneki'yr ymanera. A'ere nipo 'gā anurenure'i je rereko tyweretei. 'Wyriara 'gā nipo je reroyrūmū. Judeu-ramū jane 'wyria'ri, mainana 'wyriat, Moisesi 'ga remik-wasiarar are moromu'jat. Mīmera 'gā nipo je reroyrū. A'eramū nipo 'gā je jukaukaa 'gā nupe. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³² Jejuí 'ga ajukaawama mome'wau katu tãmējē 'gã nupe. A'eramũ Pedro 'ga 'ga rerojepe'au'i 'gã nui. A'eramũ 'ga oje'egayau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Nene rereko tywera'uweri 'gã nũ'ũ. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gã nupe kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³³ A'erauwe Jejuí 'ga ojerowaka amã'jãu wemimu'e 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyriara ene mu'eukat poromũ jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi jee. A'eramũ poromũ ene mu'eukaa jee kũi. NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imũ te ere aipo 'jau jee— 'jau Jejuí 'ga Pedro 'ga upe.

³⁴ A'ere Jejuí 'ga mytuna 'gã majatykau ojee, wemimu'e 'gã neewe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeremiayuwamũ pejejekoweramũ ki pēē jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat peje-jereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejuí 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵— “Najemanũweri je Jejuí 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejuí 'ga remifutar imũ” 'jara 'gã nanē nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. — Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy. Je napoira'uweri 'ga mome'u awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gã etee awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanē ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomyi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'gã fueweramũ. A'ere 'gã je rerowiar are jēmĩ wea'are'emamũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee nanuara 'gã awau. Peu oo re 'gã nuēmarũi futari jui. ³⁷ Nitywi mama'e mũ mama'eukwaawa rapyaw awi 'gã nenũ'jãawamũ — 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ³⁸ —'Awamũ ete 'gã naje rerowiari futari. Nomyi futari 'gã weaa je ree. Kwaiwete 'gã mama'e tywera etee iapou. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã o'meramũ je rerowiare'ema 'gã nupe. “Na'ga rerowiaara rũi je”, 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau 'gã nupe. Ojenosĩ 'gã jeje'ega mome'u awi. “Je 'ã Jejuí 'ga remiayuwa”, 'jawe'em 'gã. Aipo 'ea 'gã enosõu. A'eramũ nipo je anure tejewya je nanē futat aipo 'gã nui tejenosõu. Tejuawa rupi je ruri Tejuwarete 'ga renyfuga pype, ywagipewara 'gã nenyfuga pype 'jau.

A'eramũ je aipo 'ara rupi tejenosõu tekwakuparera 'gã nui—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

9

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Anure nipo pẽẽ mũ je resak pejepe pejemanũme'ẽwe
peje'wyraramũ je rekoa. Jarejuwarete 'ga pãjẽa nipo pẽẽ mũ
esaka— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Mateu 17.1-13; Luka 9.28-36)*

² Anure seis oser ire Jejui 'ga awau wyty'rarimũ. Muapyra
'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera
'gã etee 'ga erawau erojeupia wyty'rarimũ ojeupi. Peu Jejui
'ga ojesowo'gõka 'gã neape. ³ 'Ga raitya waparasi gamũ 'ga ree.
Iaparasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree. ⁴ A'erauwe 'gã Moisesi
'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gã 'ua oporogytau Jejui
'ga upe. ⁵ Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejui
'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp—
'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe. —Muapyra tapjya taruapo pẽ nupe
'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau Pedro
'ga Jejui 'ga upe.

⁶ Jejui 'ga remimu'e 'gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ Pedro
'ga u'akwaawe'emamũ poromũ 'jau Jejui 'ga upe. ⁷ 'Ga por-
ogytapaw ire ywasiga 'ua ojypa 'gã nee nũ. A'e rupi futat
Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat Jera'yrarete 'ga. Jeremifutararete 'ga.
A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg are pejeapyakau— 'jau Janeruwarete
'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

⁸ A'erauwe 'gã warekou. A'ere 'gã Jejui 'ga etee futat esagi
'ga'amamũ. Ywag awi 'ut ma'efera 'gã awau ojeupia ywasiga
rupi 'gã nui nũ. ⁹ Wytyr awi 'gã neruaw ipe Jejui 'ga 'jau 'gã
nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gã nupe ne. Pejejeki'yramũ je feraw
ire tãmẽjẽ tepemome'u 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipoa 'gã nomome'ui futari 'gã nupe. A'ere 'gã naeapyoi
'ga 'eawer are, “Je feraw ire” 'eawer are. A'eramũ 'gã
imome'waukaa ajaupe:

—Ma'ja upe 'ga aipo 'jau janee nũ'ũ? Ma'ja are sipo 'ga jane
mu'ei? Ma'ja upe sipo 'ga 'i “jeferaw ire tepemome'u 'jau”, 'jau
janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ A'eramũ 'gã oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are
moromu'jara 'gã 'i 'ũ: “Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana
kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: 'Eliasi 'ga ra'ne nipo

ojesaukat 'gã nupe. A'ere nipo 'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gã nupe', 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue", 'jau 'gã imome'wau oree— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

12-13 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'gã 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'i. “Au'je ki mama'e tywera apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Janeruwarete 'ga tepẽ mogy wemiayuwamũ 'jau”, 'jau ako 'ga awau pẽ nupe ai'i, je renune ai'i. Juã Batista 'ga futat Eliasi 'ga 'ut 'jawamũ. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramũ 'gã 'ga rerekou tyweaete wemifutar imũ etee 'ã rai'i. Anure nipo 'gã je miamũ je rereko tyweretei 'ga 'jawerimũ futat. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe je rereko tyweaw are rakue. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete je reroyrũmũ 'ga 'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Mateu 17.14-21; Luka 9.37-43)

14 Ywytyr awi ojyw ire 'gã 'gã nesaka kwaiwete wemimu'e 'gã ywuri. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ oporogytaw 'gã nupe. 15 A'ere 'ga resakawe mytuna 'gã oporesagamũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã awau ujãna 'ga rapeje'ega. 16 A'erauwe Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te pejamue pejepupa ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

17 A'eramũ kũima'e 'ga amũ mytuna 'gã pyter awi oje'ega mua 'ga upe:

—Teja'yra 'ga je arut enee, ki Ku'jyp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramũ mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema. 18 Mama'eukwaawa 'ga ppykawe 'ga moywyrupãu 'ga monou 'ga retyka. A'eramũ 'ga moypipa, 'ga mua'jykã'jykãina 'ga motyjuita. A'eramũ 'ga mopifuakare'ema 'ga mogou. “Pepe'a 'ga wi”, a'e futat je eneremimu'e 'gã nupe ko numiamũ. A'ere 'gã nope'ai ete 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

19 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime gatu nipo 'ã je rerowiat pejepe pejepemogyau? Ymã agawewi 'ã je pẽ mu'ei. A'etea nipo 'ã naje rerowiar ymani pejepe 'ja. “Nakoa'uweri je namutamutat pẽ pype”, a'e agawewi je 'ã pẽ nupe — 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe, tesirũmera 'gã neewe futat. —Pe'je 'ga ra'yra 'ga rerua jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

20 A'erauwe 'gã 'ga rerua. A'ere Jejui 'ga resakawe 'ga pirewara 'ga moyyita 'ga monou 'ga retyka 'ga mojerejerepa ywyu. 'Ga motyjuita 'ga juru rupi.

21 A'eramũ Jejui 'ga oporonupa ee kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Maranime te mama'eukwaawa ruwi enera'yra 'ga pir are rai'i 'ū?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramū 'ga ruwa 'ga 'jau 'ga upe:

—'Ga kunumīa we futat mama'eukwaawa wereko opir are ikue — 'jau 'ga ruwa 'ga 'ga upe. ²² —Amumē mama'eukwaawa 'ga monoukaa 'ga retyka tata pe jepi. Amumē 'ga momorukaa 'y pe, 'y pe 'ga jukaawamū jepi numiamū. A'eramū ore 'ga rerua enee. Maran gatu nipo ene nanē ipe'awe'em 'ga wi nū. Ejemuaēm ore ree jera'yra 'ga retee— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ —Tejerowiarāmū je mama'e apoi pē nupe. Nitywi futari mama'ea jeremiapoe'ema, pēē je rerowiaa 'eramū— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁴ A'eramū 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Arowiat je ene. Ejerowiar ywyapiukat jee — 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

²⁵ A'eramū mytuna 'gā 'ua ajatykau 'gā nee. 'Gā nesakawe Jejui 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Ejepe'a 'ga wi. Erejewyt kasi 'ga upe ne — 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

'Ga pirewara aipo 'ga kunumī 'ga muapyaukare'ema, 'ga moje'egukare'ema 'jau.

²⁶ Ojeupe Jejui 'ga 'eramū 'ga pirewara 'ga mopapaga, 'ga maema. A'eramū ojepe'au 'ga wi. Amanū ma'e 'jawe 'ga monou 'ga retyka. A'eramū esakara 'gā 'jau ajaupe:

—Amanū ete nipo kwe 'ga— 'jau 'gā ajaupe.

²⁷ A'eramū Jejui 'ga kunumī 'ga popyyka 'ga mafu'ama. ²⁸ A'ere Jejui 'ga wemimu'e 'gā nerawau 'gā nerosou 'og ipe. A'eramū 'ga remimu'e 'gā 'jau 'ga upe:

—Maran ajee ore norope'aarūi 'ga wi ra'e 'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nepeporogytai tāmējē Jarejuwarete 'ga upe pejejemogyau. A'e are nepēfuakarī'i nanuara apou. A'eramū 'ā pēē a'eramū 'ga pirewara pe'aarūme'em 'ga wi— 'jau 'ga 'gā nupe.

Amanūawama 'ga imome'wau'japa

(Mateu 17.22-23; Luka 9.43-45)

³⁰⁻³¹ A'eramū Jejui 'ga awau aipo awi, wemimu'e 'gā netee. Garireja ywy raapa 'gā awau. Wemimu'e 'gā mu'ea 'ga ifutaa. “Nafutari je mytuna 'gā tejeko kwaawa. Tamu'e tejemimu'e 'gā etee tejee 'jau”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pēneki'yra agawewi je 'ā. A'etea nipo 'ga amū anurenure'i je mono ae a'wyre'ema 'gā po pe. Janeruwarete 'ga nipo je pyygukaa je ree iporomutare'ema 'gā nupe. A'eramū nipo 'ga

je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi je moferawi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã “simome'uukat 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe numiamũ. A'ere 'gã jenosĩ 'ga upe imome'uukar are.

Esageay ma'e are 'gã mu'eawet
(Mateu 18.1-5; Luka 9.46-48)

³³ Anure Jejui 'ga awau owaẽma Kafanaũ 'jawa upe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te peporogyta pejejaupe pe rupi ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'ere 'gã pigi etee. “Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?” 'jau 'gã ajaupe, ajamueu ee. A'eramũ 'gã ojenosõu imome'u awi.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'gã 'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga wapyka oporogytau 'gã nupe:

—'Wyriaramũ pejekoweramũ mama'ea peapo etee futat, pejejopoa— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ Aipo 'e re 'ga kunumĩ 'ga ppyka 'ga mafu'ama wemimu'e 'gã pyter ipe. A'ere 'ga kunumĩ 'ga mana imome'wau wemimu'e 'gã nupe:

³⁷—Kunumĩ 'gã nee ijejuka esage ma'eramũ je reewe futat pejejuka esage. Je ree ijejuka esage ma'eramũ je muarera 'ga reewe futat pejejuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jane poara 'gã janepytuna 'jawe futat
(Luka 9.49-50)

³⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rũi. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

³⁹ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Jerer imũ aeremiapoe'ema apoara 'gã naje kurawa'uweri. ⁴⁰ Najanepytuna 'gã nũi numiamũ. A'ere 'gã jane poari te jane porowyky are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau. ⁴¹ 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou jeremiayuamũ pẽẽ mũ nupe i'yuwei ma'eramũ. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoarera 'gã mepyau ee — 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga rerowiar awi 'gã momoirukaat
(Mateu 18.6-9; Luka 17.1-2)

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Kunumĩĩĩĩ 'gã etee te a'jea futat je rerowiat ajemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi kunumĩĩĩĩ 'gã momoirukaara 'gã nerekou tyweaete. Nanuara apoara 'gã amunipo 'ã ita mogou tãmējē 'ga jur are. A'ere 'ga monou 'ga momoa 'y pe 'ga mateepawamũ. 'Y pe imomoripyra 'ga ako tywet futat numiamũ. A'ere je rerowiar awi kunumĩĩĩĩ 'gã mosĩara 'gã te ia'wyre'emaretea. Janeruwarete 'ga miamũ najemuaēmi nanuara 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

43-44 —“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pejejewi. Aepo monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe pēoa te ayrete ma'ea. Peu tataa nowewa'uweri. Nateepawa'uweri mama'eukwaawa rapyawa tataa — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 45-46 —“Jepya je motywet Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pēē pejepy upe. A'eramũ pēē imonoka imonou imomoa pejejewi. Aepy monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ay ma'ea. A'eramũ nipo waywayramũ futat aipo pe imonopyrera 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 47 —“Jerea je motywet. Ēē resage'em ire amunipo 'ã je najerea'ari ēē ree tekou”, 'jau nipo pēē pejejeupe. A'eramũ je 'jau pē nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejeaa pemosok imonou imomoa pejejewi. Kasi a'e pe pēnea pē motywerukaru'jaw ine nũ — 'jau 'ga 'gã nupe. —Pēnea mosoga ay futat. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ayay aipo pype imonopyrera 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 48 —Mama'eukwaawa rapyaw ipe merua'yra amanũme'em futat peuwara 'gã no'o 'u awi. Nowewi futari tataa mama'eukwaawa rapyaw ipe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

49 —Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere 'ga wemiayuwamũ pē nupe mama'eay resaukari mama'e tywera pēē iapoe'em are pē mu'jawamũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 50 —Esage jukyra numiamũ. A'ere mama'e tywer are imojopype re jane imote'ari. Imote'ar ire jane imuesageu'jape'ema. A'ere mama'e tywera ojepype imojopype re nia'wyr'u'jawi janee a'eramũ — 'jau 'ga 'gã nupe. —Pēē ki pejemogy jukyr esage 'jawe. Pejemojyrũmũ pejejaupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Peetyg awi pejejemirekoa
(Mateu 19.1-12; 5.31-32; Luka 16.18)*

¹ A'ere Jeju'i 'ga awau Judeja ywy pe. Jotãuy raapa 'ga oramũ mytuna 'gã 'ua ajatykau'japa Jeju'i 'ga ree. 'Uwarete 'ga ree 'ga 'gã mu'ei jepi. A'eramũ 'ga 'awamũ nanẽ 'gã mu'jau 'ga ree nũ. ² A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jeju'i 'ga upe. "Siesak 'ga je'eg amuteea jarejee 'jau", 'jau 'gã ajaupe. "Ga je'eg amuteeramũ, sa'e 'ga upe 'jau: Nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e, sa'e 'ga upe 'jau jaremu'e amuteeramũ 'jau", 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Jarujete sipo kũima'e 'ga wemireko retygi?— 'jau 'gã 'ga upe oporonupa ee.

³ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga rakue?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Pejejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amũ upe ãẽ ree. 'Aetyk je ene tejemirekoramũ akiko', pe'je ki ikwasiarukaa pejejemirekofera ãẽ ree, imonou ãẽ upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue— 'jau 'gã Jeju'i 'ga upe.

⁵ —A'jea futat— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe. —Niporenuwiweri wejue pẽypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramũ Moisesi 'ga 'gã mueapyoukaa aipo are rakue. ⁶ A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aepy 'gã nupe rakue. “Kũima'e 'ga je aapo kũjã ãẽ reewe. ⁷ A'eramũ 'ga wemireko re kũima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko ãẽ ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. ⁸ “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majepi tewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Ajuerekoe'ema 'gã mukũi futat 'gã nekoi. A'ere 'gã ajuereko re 'gã majepi 'jawe etee 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga upe. ⁹ Janeruwarete 'ga wejue 'ga werekoukat 'gã ajaupe. A'eramũ pẽẽ pejejomojo 'ogarũme'em pejejai, pejejuereko re — 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe.

¹⁰ 'Og ipe ose re Jeju'i 'ga remimu'e 'gã oporonupa ee 'ga upe nũ. ¹¹ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Wemireko retykarera 'gã kũima'e 'gã ajemogoukat kũjã wemirekoe'em are ako ma'e 'jawewara ãẽ ree amutee ãẽ rerekou nũ. ¹² Kũjã nanẽ nũ. Omena retykarera ãẽ ajemogoukaa kũjãmene'ema 'jawe amutee 'ga etee erekou nũ— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

*Jeju'i 'ga kunumĩ 'gã netee
(Mateu 19.13-15; Luka 18.15-17)*

¹³ Anure 'gã amũ wa'yra 'gã nerua Jeju'i 'ga upe nũ:

—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ

Janeruwarete kīā ojejukau esage wā nee, aru'e ore enee kī'ī—
'jau kūjāmera 'gā 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga remimu'e 'gā 'i etee 'gā nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gā 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamū.
Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau 'gā 'gā nupe.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga nafutari. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumī 'gā nuri je
pyri— 'jau ete 'ga wemimu'e 'gā nupe. —Janeruwarete 'ga
kununī 'gā afutat wemiayuwamū. Kunumī 'jawewara 'gā
nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wriaramū— 'jau 'ga 'gā
nupe. ¹⁵ —Pēnea'ar iki je'e are. Kunumī 'gā ojemogypyk
te Jarejuwarete 'ga ree. Ojereko katuukat 'gā 'ga upe. 'Gā
'jawe pejemogyramū 'ga pē katu'ogi. Kunumī 'jawewara
'gā etee te Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū. A'ere
'ga ojee ijemogypyke'ema 'gā Janeruwarete 'ga nomogyi
wemiayuwamū. Nakunumī 'jawe rūi 'gā. A'eramū 'ga 'gā
mogyawe'em wemiayuwamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā
mu'jau ee.

¹⁶ A'eramū Jejui 'ga kunumī 'gā mana enu'ama, opo monou
kununī 'gā apyte'rarimū. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pē nee, kunumī— 'jau 'ga
'gā nupe.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet

(Mateu 19.16-30; Luka 18.18-30)

¹⁷ Jejui 'ga 'wyt 'ga rekoramū kūima'e 'ga amū 'ua ujāna
wapyka wenupy'āu 'ga rowase. A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene 'ā eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamū tejeupe,
temanū re ywag ipe tejesawamū, Jarejuwarete 'ga pyri
tewawamū?— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

¹⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramū te aipo ere jee? Janeruwarete 'ga etee te
esage. “Ene 'ā Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?
— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ¹⁹ —Erekwaap nipo Moisesi 'ga
remikwasiarera. “Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko
are. Pemunarū kasi mama'e are ne. Peje'e'wu'jag kasi 'ga
amū ne. Pē'me kasi pejejaupe ne. Pejejomoryteewe'em 'jau.
Pejejara 'gā je'ega anupa etee 'jau”, 'jau 'ga 'ā ikwasiaa inuga
ka'aran are rakue. Mīmera 'ā erekwaapap— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramū 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Je kunumīawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg
imū etee futat je mama'e apoi tekou— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ Aipo 'ga 'eramū Jejui 'ga amā'jāu 'ga ree, iporiaa 'ga 'ga ree.
A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamū mama'e mū eapo.
Ekaraemā eme'ēmap. A'ere ene ka'aranūū monou

ika'aranũũ'e'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojepyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemã monoawera mepyau enee anure nũ. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²² Aipo ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ ee. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ. ²³ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu wemimu'e 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'ga 'erauwe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau'japa:

—Ayay te 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵—Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee Jejui 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã oporonupa ee ajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pẽ nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape”, ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi omama'e rejarera 'gã nupe. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, oy rejaarera

'gã, 'uwa rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã. ³⁰ Mĩmera 'gã nupe nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa jẽmĩ nũ. Woga rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'oga monoi, sẽg 'oga monou 'gã nupe. Weki'yra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ. Wewirera rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ. Wenyra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ. Oy rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã y 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã y 'jawewaramũ. Oywy rejaarera 'gã Janeruwarete 'ga imogyau kwaiwete ywy jaramũ, sẽg ywy jaramũ. Je rerowiare'ema 'gã nanẽ 'gã nerekou tyweaete je mome'u are nũ. A'ere nipo je mome'wara 'gã anure 'gã oi ajemogyau ywag ipe nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—'Awamũ 'gã amũ reni 'wyraramũ ajaupe. A'ere anure nipo aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ ajemogyau akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi 'wyrara 'jawewaramũ nũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Mateu 20.17-19; Luka 18.31-34)

³² A'ere Jejui 'ga awau watau wemimu'e 'gã nupi nũ. Jerusareg ipe 'gã awau. A'eramũ Jejui 'ga awau tenune, 'ga remimu'e 'gã awau akou 'ga rewiri. “Jerusareg ipe nipo 'gã je jukai anure”, 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wea'aramũ ojeupe Jejui 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'ere tekotee 'ga rewiri oo ma'e 'gã oi 'gã newiri. Opy'a'wyraramũ 'gã awau. A'ere Jejui 'ga 'i wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejepe'au 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au 'gã nui. A'eramũ Jejui 'ga ajukaawa mome'wau 'gã nupe nũ. ³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. Peu futat nipo 'ga amũ pẽneki'yramũ je monoi mainana 'wyrara 'gã nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee — 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Sijukaukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo 'gã jee. A'eramũ nipo 'gã je monou judeue'ema 'gã po pe. ³⁴ A'eramũ nipo judeue'ema 'gã je kurapa, je rerekoemãu. A'eramũ nipo 'gã onymuna je ree, je nupãnupãu, je monou, je mu'ama 'ypeywar are jepo

kutuka je manamamũ futat. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Juã 'ga Tiago 'ga retee Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
(Mateu 20.20-28)

³⁵ A'ere Sepeteu 'ga ra'yra 'gã 'ua Jejui 'ga pyri katu katu 'jau 'ga upe:

—Mama'e esagea eapo oree, ki Ku'jyp— 'jau Tiago 'ga 'ua, Juã 'ga retee 'ga upe.

³⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja pẽẽ ifutaa pejejeupe je iapoa?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore muapygukar iki ape ejepyri, 'wyrirareteramũ e'yi re. 'Wyrirareteramũ ene renamũ nipo 'gã 'ua ene muorypa najuejue etee. A'eramũ ore aruapygiweramũ ene pyri. Ore mũ ki emuapygukat ejakwatawa katy. Ajepejamũ ki ore muapygukat ape ejau katy. 'Wyriraramũ ore mogo ape ejepyri — 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepẽneapyoi futari ee. 'Wyrirareteramũ teko enune nipo je jerayrũnamũ ra'ne kwaiwete. Je rerekou tyweaete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pẽnuag sipo pejejereko tywera upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Oreruag futat nipo ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat nipo 'gã pẽ nereko tyweri anure. ⁴⁰ A'ere je mi-amũ namuapygarũ pẽẽ tejepyri tepoaawamũ. Je pyriwara 'gã Jeruwarete 'ga te okwaap. 'Ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojepyri wapyk ma'e 'gã nee.

⁴¹ 'Gã je'ega renupawe amumera 'gã Jejui 'ga remimu'e 'gã amara'neramũ Tiago 'ga ree, Juã 'ga ree nanẽ nũ. ⁴² A'ere Jejui 'ga 'gã nenũ 'gã majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyrirara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyrirara 'gã wemiayuwa 'gã amono kwe pe mama'e apoukaa ojeupe. ⁴³⁻⁴⁴ A'ere pẽẽ jeremiayuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyriraramũ pejejekoweramũ pẽẽ mama'e apou pejejaupe, pejejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pejejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejejemogyau. A'eramũ nipo je pẽ mogyi 'wyriraramũ — 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ —Je 'ã pẽneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojot 'awa ywy pe mama'e apou pẽ nupe. Natejeupe mama'e apoukaa rũi je ruri. Pẽ nupe mama'e apoawamũ etee te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pẽ nupe. Pẽ katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy

pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga 'gã nupe.

Eae'ema 'ga

(Mateu 20.29-34; Luka 18.35-43)

⁴⁶ Jeriko pe Jejui 'ga awau wemimu'e 'gã netee. Pe awi 'gã oramũ mytuna 'gã awau 'gã nupi. Awaw ipe 'gã eae'ema 'ga amũ resaka, Patimeu 'ga resaka. Aipo 'ga ruwa 'ga Timeua. Peyse pe eae'ema 'ga 'ũina ka'aranũũ renũina ojeppyu okwap ma'e 'gã nupe. ⁴⁷ Poje 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Jejui 'ga okwap 'awamũ, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou nũ— 'jau 'ga amũ 'ga upe.

A'erauwe 'ga Jejui 'ga rera renupawe wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Erejemuaem te je ree? Epãjẽ mũ je katu'og ape! — 'jau 'ga wafukaita Jejui 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ÿina kũ— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga afukai 'ga renamũ.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaem je ree. Je resag ape! — 'jau 'ga wafukaita ojero'waro'wau etee 'ũina, Jejui 'ga upe wafukaita.

⁴⁹ A'erauwe Jejui 'ga opytau pe pe 'ga ree.

—Peenũi 'ga— 'jau Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga renũina.

—“Ere ejua”, e'i 'ga enee. A'eramũ ene ekyjawe'em efu'ama ejua ore rupi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe Patimeu 'ga opiara momoa ywyu kamẽsiete afu'ama awau Jejui 'ga repejãna.

⁵¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutat ejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Tamã'ẽ 'jau nũ, a'e te je enee, ki Ku'jyp. Jereapap je ikue — 'jau 'ga 'ga upe.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Aipo 'ga 'erauwe 'ga amã'jãu nũ. A'eramũ futat 'ga awau Jejui 'ga rewiri.

11

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Luka 19.28-40; Juã 12.12-19)

¹ Jerusarega pyriu'i owaemamũ 'gã awau wytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Mukũi amunawa 'upa wytyra pyri. Pefaje, Petani. Mĩmera amunawa 'upa wytyra pyri. ² A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã amũ nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaēma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pēē kawaru'i mū resaka. Nuatai we 'ga amū i'arimū. A'ea ki perut iamoiā jee — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³ —“Ma'eramū te peko ee?” pejejeupe 'gā 'eramū ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pē nupe nū”, pe'je ki 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴ A'eramū 'gā awau. Awau 'gā kawaru'i resaka. 'Oga rokwar ipe 'upa ojeamogou. ⁵ 'Gā iamoiramū 'gā amū 'jau 'gā nupe:

—Ma'eramū pēē pejekou ee ki 'ei? Ma'eramū pēē iamoiā ki 'ei?— 'jau 'gā 'gā nupe.

⁶ A'eramū 'gā 'jau 'gā nupe, ojeupe Jejui 'ga 'eawer imū etee futat:

—Janejara 'ga te e'i oree ko: “Kawaru'ia pekwap amū rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nū— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū ee 'gā nupe oporonup ma'efera 'gā kawaru'i rerawaukaa 'gā nupe.

—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'gā 'gā nupe.

⁷ A'eramū 'gā kawaru'i rerawau Jejui 'ga upe. A'eramū 'gā amū opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimū Jejui 'ga apykawamū. A'ere Jejui 'ga wapyka i'arimū. ⁸ Kwaiwete 'gā awau 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamū. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamū 'gā iapou. Pinowa nanē 'gā imonou pe rupi 'ga kwapawamū. ⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gā wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gā netee:

—Au'je katu te 'ā Janeruwarete 'ga resageayramū janee. Ene 'ā 'ga remimurera futat. ¹⁰ Ene 'ā ore 'wyriar ymanera juapyreramū, Davi 'ga juapyreramū. 'Awamū nipo 'ā ene e'ŷina 'wyriarareteramū oree. Janeruwarete 'ga ojejuka esage ene ree. Janeruwarete 'ga 'ā esage oree. Ene 'ā 'ga imua oree— 'jau 'gā wafukaita Jejui 'ga kawaru'i 'arimū 'ga rut 'ga rekoramū.

¹¹ Jerusarega upe owaēmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i 'ar awi awau osou 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe. A'eramū 'ga peu ose re amā'jāu mama'e are, mama'ea ipypewar are. A'ere 'ga noje'egi 'gā nupe. Kaaruwamū futat. A'eramū 'ga uēma jui, awau Petani pe wemimu'e 'gā netee.

Y'wa 'ywa upe Jejui 'ga 'eawet

(Mateu 21.18-19)

¹² Ai'iwe 'gā awau ojewya Jerusareg ipe nū. Jejui 'ga opy'arayparamū akou aipo pe. ¹³ Awaw ipe 'ga y'wa 'ywa resaka, figu 'jawa 'ywa resaka, kwaiwete oowa resaka. A'eramū 'ga epejāna i'a rekaa. A'ere nitywi i'aa. Oowa etee esaka akā

are. Nowaēmi we i'aawa upe. ¹⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mū— 'jau 'ga y'wa 'ywa upe.

Aipo 'ga 'ea 'ga remimu'e 'gā enupa.

Wyra me'egara 'gā mū'ēawet

(Mateu 21.12-17; Luka 19.45-48; Juā 2.13-22)

¹⁵ Jerusareg ipe owaēmawe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaawa osoma pype wemimu'e 'gā netee. Irāā'ā wyra me'egara 'gā jemogyramū. A'eramū Jejui 'ga amara'neramū 'gā nee:

—Pe'je pejewau peje'jāu 'aw awi. Nawyra me'egawa rūi te 'ā. Janeruwarete 'ga mogytaawa te 'ā 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ā pēē nanarūi pereko. Pemŷi wyra me'egawamū etee. Pejejeymawa etee 'ā pēē erua ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Wyra muara 'gā neewe futat 'ga 'gā mū'jāu jui. Ka'aranūū mojoy'ruara 'gā 'yjepana 'ga imonou imuewiwya imojerepa 'gā nui. Aipo ka'aranūū mojoy'ruara 'gā kwe pewara 'gā ka'aranūū mojoy'rau ajaupe. A'eramū Jejui 'ga 'gā 'yjepana monou imuewiwya imojerepa 'gā nui. Ka'aranūū monou imomopomopoa 'gā nui. Pykau me'egara 'gā kanawaa nanē 'ga imojerepa nū. ¹⁶ Jarejuwarete 'ga mogytaawa rukara 'ga iaawukare'ema mama'e rerooara 'gā nupe. ¹⁷ A'eramū 'ga 'gā mu'jau ee:

—Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Agamū jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gā nuri oporogytau jee, najuejue etee 'gā nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ā pemŷi wyra me'egawamū etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ā pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramū pēē 'ga mogytaawa 'oga mŷina pejemunarūawamū ete 'ū?— 'jau 'ga 'gā nupe, oje'ega moywyrafena.

¹⁸ Jejui 'ga remiapofera rera renupawe mainana 'wyriara 'gā, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā netee amara'neramū 'ga ree. A'eramū taetu 'gā afuewereteramū 'ga ree.

—Maran tete jane Jejui 'ga jukaarūi?— 'jau 'gā ajaupe.

Okyje wejue 'gā mytuna 'gā nui. A'eramū 'gā poromū 'jau. Kwaiwete wejue 'gā porenuiwiramū Jejui 'ga 'e are. A'eramū 'gā okyjau 'gā nui. “Ga jukaramū te 'gā jane apisi ete nū a'i kūi”, 'jau 'gā ajaupe.

¹⁹ Kaaruwamū Jejui 'ga awau uēma Jerusareg awi wemimu'e 'gā netee.

Jupe Jejui 'ga 'eawera y'wa 'ywa oypiwamũ
(Mateu 21.20-22)

²⁰ Ai'iwe 'gã awau okwapa y'wa 'ywa pyu nũ, jupe Jejui 'ga 'eawera 'ywa pyu nũ. A'eramũ 'gã esaka nũ. Amanũmũ osiniga u'ama. Apoa we futat oypiwamũ. ²¹ A'eramũ Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'e are. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esak, ki Ku'jyp. Jupe ene'eawera ay y'wa 'ywa rai'i. Iypip u'ama amanũmũ ojeupe ene je'eg ire rai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²²⁻²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pënea'ar iki je'e are. Jarejuwarete 'ga rerowiar ire pëë nanë pejejemiapoe'ema peapo nũ. Ywytyra miamũ futat nipo pëë imojepe'aukaa tenaw awi imonou 'yë'ë rypyter ipe imỹina. “Ekwap 'aw awi 'yë'ë rypyter ipe e'ỹina”, ojeupe pëë 'eramũ nipo awau pë'eawer imũ etee futat. A'ere pëë ne-peapoa'uweri pejejemiapoe'ema Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapie'em ire — 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴ —A'eramũ je ako 'jau pë nupe jepi: Werowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monoi pë nupe, “mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pëë 'eramũ. “Amut 'ga jee” 'e rerowiar ire 'ga mama'e monoi pë nupe ojeupe pë'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵⁻²⁶ —Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytaramũ nipo pëë pejejea'aramũ pejejeupe 'gã amũ mama'e tywera apoawer are. A'eramũ ki pëë pejejeateeramũ jui. A'eramũ Janeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
(Mateu 21.23-27; Luka 20.1-8)

²⁷ A'eramũ 'gã awau owaëma Jerusareg ipe nũ. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gã ata 'gã nekoramũ, 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Mainana 'wyrat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat, judeu 'gã 'wyrari. Mïmera 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe:

²⁸ —Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'e ereapo? Awỹja te ene mut oree rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pëë na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pëë imome'u re je nanë tajemome'u pë nupe 'jau nũ— 'jau ete Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —Awỹja je'eg imũ Juã Batista 'ga ruri ae pymãau 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

³¹ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe? “Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri” ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i jane nũ a'i kũi, “A'etea

neperowiari 'ga", 'ga 'i etee janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.
 32 —“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ nipo tekotee
 'gã jane apisi ita pyu nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

Okyje 'gã mytuna 'gã nui. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega
 mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ 'gã okyjau 'gã
 nui. 33 A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga
 upe.

A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—A'eramũ je nanẽ temuarera 'ga mome'wawe'em pẽ nupe
 — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

Ko raaran a'wyre'ema 'gã
(Mateu 21.33-46; Luka 20.9-18)

1 A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã
 mu'jawamũ.

—Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym oko pe, uwa 'jawa
 'ywa rakã otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakã tyma.
 A'eramũ 'ga oko osõu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. A'ere
 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã amũ
 monou oko raaranamũ imỹina ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau
 “Y'waa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te ajee pẽma'e futat
 pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga
 awau watau 'gã nui. 2 Y'wa tyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga
 wemiayuwa 'ga amũ monou oma'ea uwa 'a piaramũ. 3 A'ere
 ko raarana 'gã 'ga pyygi ete 'ga nupãnupãu etee 'ga mojewya
 'ga monou. Nan etee futat 'gã 'ga monou nũ. 4 A'ere ko
 jara 'ga 'ga amũ monou nũ, oma'e piaramũ te 'ga 'ga monou
 numiamũ. A'eramũ ko raarana 'gã nãnẽwẽjẽmĩ 'ga rerekoi
 nũ. 'Ga pyygi etee 'ga akãnupãu 'ga rerekou nũ. A'erauwe
 'ga ojewya awau nũ. 5 A'eramũ ko jara 'ga 'ga amũ monou
 nũ. A'ere ko raarana 'gã 'ga jukai etee. A'eramũ ko jara 'ga
 'gã amũ monou nũ. A'ere ko raarana 'gã 'gã pyygi ete 'gã
 nerekou tyweaete. 'Gã amũ 'gã iapisau. 6 Nitywi futari ko
 jara 'ga remimonorama. Wa'yra etee 'ga wereko. A'eramũ 'ga
 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono ipiaramũ kwy. 'Ga 'ã
 jeremifutararetea re'ã. A'etea je 'ga amono tey'wa piaramũ
 tejeupe”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nipo 'gã opojeup re'ã.
 Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe—
 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

7 —A'ere 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra
 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau
 ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui.

A'eramū janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manū re kūi", 'jau nipo 'gā ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁸—A'eramū 'gā 'ga pyyka 'ga jukau. 'Ga juka re 'ga reumera rerawau enuēma ko awi inuga — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau mainana 'wyrriara 'gā nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gā nerekoī? 'Ga futat oo ko raarana 'gā apisau. A'ere nipo 'ga 'gā amū monou 'gā py'rau oko raaranamū nū. Aipo 'gā te nipo y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarūnamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁰—Pēnea'ar iki 'ga amū remikwasiarer are. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amū upe rakue.

“Mīa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gā ajaupe, ita monou imomoa ajai.

A'ere 'ga amū aipoa ita eroyrūmyrera ita pyygi etee imonou imyina tenawera pype 'oga ppywotypawamū.

¹¹ Janeruwarete 'ga imyijukaa 'gā nupe rakue.

A'eramū 'ga remiapofera wesageayramū futat ore", 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹² 'Ga je'ega renupawe mainana 'wyrriara 'gā 'jau fariseu 'gā nupe:

—Mama'e mū mome'uramū 'ga 'i janee poromū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū taetu amara'neramū Jejui 'ga ree. Afuweramū 'ga pyyg are. A'ere 'gā kyjeetei mytuna 'gā nui.

—“Jejui 'ga te 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e", 'jau 'gā ajemogyau ajaupe. A'eramū nipo 'gā jane apisi ete. Jejui 'ga jane ipyygamū nipo 'gā jane pyygi nanē nū— 'jau 'gā ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gā nui.

A'eramū 'gā 'ga pyyke'ema. A'eramū 'gā awau 'ga wi.

Jejui 'ga upe fariseu 'gā 'eawet

(Mateu 22.15-22; Luka 20.20-26)

¹³ A'eramū judeu 'gā 'wyrriana'nī 'gā 'jau ajaupe:

—'Gā amū simono imoporogytaukaa 'ga upe 'jau. Morogyta 'ga imome'u tyweramū sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā fariseu 'gā amū imonou Erote 'ga remiayuwa 'gā netee Jejui 'ga upe imoporogytaukaa. ¹⁴ A'eramū 'gā awau 'jau Jejui 'ga upe:

—A'jea futat 'ā ereporogyta a'jeteetewi ra'e. Nereporogyta ekoetei te 'ā. A'jea futat te 'ā erejeka pāwē pāwē ae ree. A'jea futat te 'ā ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gā amū oporenuwiwere'emamū agawewi. A'etea ene mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gā Jejui 'ga upe. —A'eramū ene 'awamū 'jau ore: Jane 'ā judeua. Simono te jane ka'aranūa

'wyriararete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nū? Ma'ja e'i te Moisesi 'ga ee rakue? Najudeu arūi te 'ā 'wyriararete 'ga. Tapy'yi amuteea 'ga. Romanūa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gā oporonupa 'me Jejui 'ga upe ee.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'gā kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gā nuri numiamū. ‘Siesak 'ga mama'e mū mome'ua sigaty jarejee 'jau', e'i te 'gā jee numiamū”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nepeporonuwi tee pejejua ee jee. “Simosimot ekoete jarejaupe 'ga 'eawera 'jau”, pe'je te jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ka'aranūū ywope'ia pemut amū jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mū jee ra'ne— 'jau ete Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁶ A'eramū 'ga amū imonou 'ga upe.

—Kweramū ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

A'eramū Jejui 'ga ka'aranūū ywope'i resaukaa 'gā nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee 'ga rera retee?— 'jau 'ga esaukaa 'gā nupe.

—'Wyriararete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramū pēē imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

A'e renupawe 'ga upe imome'uukarera 'gā oporesagamū etee 'ga ree.

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā awau 'ga wi.

Oferap ma'e are 'gā mu'eawet

(Mateu 22.23-33; Luka 20.27-40)

¹⁸ Ko'iko'i ete satuseu 'gā amū 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nū. Aipo 'gā e'i ajaupe ra'e jepi: “Amanū re ae noferawu'jawi nū. Amanūmū ae teepawamū ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gā ajaupe ra'e jepi. A'etea 'gā 'ut oporonupa ee Jejui 'ga upe. ¹⁹ A'eramū 'gā 'jau Jejui 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” 'jau 'gā enee jepi. A'eramū ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymā 'ā Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kūima'e 'ga amū nipo amanū wa'yre'emauwe. A'eramū nipo 'ga manū re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ēē rerekou. A'eramū nipo 'ga aja'yrapyau ēē pype. A'eramū nipo 'ga ra'yr ypy 'ga amanū ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat”, 'jau 'ā Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁰ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe nū:

—A'ere nipo kūima'e 'ga amū 'ga ra'yra sete. A'eramū nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kūjā mū rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emaue 'ga manūi jui. A'eramū nipo 'ga amanūmū ēē wi ēē rejaā ēē mogou wewirerera 'gā nupe. ²¹ A'eramū nipo 'ga manū re 'ga rewirerera 'ga amū ēē rerekou 'ga py'rau nū. A'ere nipo 'ga nanē 'ga manūi wa'yre'emaue nū, ēē rejaā ete wewirerera 'gā nupe nū. ²² A'eramū nipo 'gā ojopy'rapy'rau etee 'gā ēē ree, ajamanūnamū. A'ere nipo 'gā nata'yri'i futari ēē pype. Ojee 'gā jemoypaw ire nipo ēē nanē amanūmū nū. ²³ A'eramū nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamū sipo ēē menaretea? 'Gā juejue futat ēē wereko kūi— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

²⁴ A'eramū Jejui 'ga aipo ojeupe 'gā 'eramū 'jau 'gā nupe:

—Pē'me awi. Nanarūi. Nepēneapyoi Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e. 'Ga pājēā nanē pēē ikwaape'ema. ²⁵ 'Au etee te 'gā nemirekoramū kūi. A'ere 'gā oferaw ire naemirekou'jawi kūi. Ywagipewara 'gā 'jawe etee futat 'gā jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gā kūjā are. Kūjāmera 'gā nanē omenariwere'emamū futat nū, kūima'e 'gā 'jawe etee futat nū kūi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁶ —Nepēneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera, ae feraw are 'ga ka'arana kwasiaripyrrera rai'i? Ka'a'i ikai are 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramū 'ga 'jau: “Ka'a'ia je upe imueny re Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue. 'Je te 'ā Eneruwaretea. Enepytunera 'gā Nuwaretea 'jau. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mīmera 'gā Nuwaretea je ako', 'jau 'ga jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —“Ymā te je 'gā Nuwaretea ikue”, 'jawe'em Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'i: “Je te 'ā 'gā Nuwaretea ako”, 'jau 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁷ —Aipo 'gā amanū futat rakue numiamū, Moisesi 'ga tywe'emaue futat rakue numiamū. A'ere 'gā 'aga namanūi futari. A'eramū Janeruwarete 'ga poromū 'jau Moisesi 'ga upe rakue. 'Gā 'aga tywe'em ire amunipo 'ā 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe rakue. Ako ma'e 'gā nupe etee te 'ga Aeruwaretea— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau. —A'eramū 'ā pēē 'gā mu'jau tywet aipo are. “Noferawu'jawi aea amanū re” 'e are pēē 'gā mu'jau tyweaete — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

*Janeruwarete 'ga 'eaweraretea
(Mateu 22.34-40; Luka 10.25-28)*

²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarar are moromu'jara 'ga amū 'gā je'ega renupa. A'eramū 'ga 'jau ojeupe: “A'jea futat 'ga 'i. Tamoporogytaukat 'ga mama'e are”, 'jau 'ga ojeupe etee futat.

—Maranuara te ajee Janeruwarete 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awamũ futat 'ga 'eaweraretea. “Peapyaka jeje'eg are ki Israeu juapyreramũ. Je te 'ã pëjararetea. Nitywi futari 'ga amũ je 'jawe pë nupe”, — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—“Pëporomutat je ree pejepytuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pë nupe rakue. “Mama'ea peapo jee jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejemogyau je ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Je upe mama'e apou pëẽ iapou etee futat. Pejefuakara pyu pëẽ mama'e apou je upe. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ je ree a'jea futat 'gã nee pejeporomutara apyraapa pejemogyau”, e'i Janeruwarete 'ga pë nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Poromũ te 'ga 'eaweraretea. ³¹ Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanë nũ. “Pëporomutat pejepyriwara 'gã nee pejee pejeporomutara 'jawe etee futat”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Amumera 'ga 'eawera nuapyraawi futari aipo 'ga 'eaweraretea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³² A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ. Majepei tee futat te 'ã Janeruwarete 'ga. Nitywi futari 'ga amũ 'ga 'jawe. ³³ A'eramũ ki jane jareporomutaramũ 'ga ree jarepytuna 'gã jareporomutara apyraapa. A'eramũ jane a'jea futat jareporomutaramũ 'ga ree. 'Ga upe mama'e apou ki jane iapou 'ga remifutar imũ etee futat. 'Ga ree ki jane jarejea'aramũ jarejemogyau. 'Ga upe mama'e apou ki jane iapou a'jea futat. 'Ga remifutar imũ ki jane jarejepyriwara 'gã nerekou esage jarejereko esage 'jawe etee futat — 'jau 'ga 'ga upe. —Aipo 'ga 'eawera renuwa wesageramũ 'ga upe mama'e rapya apyraapa. 'Ga je'ega renuwa esage 'ga upe mama'e monoa apyraapa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Takwaap ma'e 'ga pa ra'e”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ga resaka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ererowyk Jarejuwarete 'ga ekou ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gã ajemogymogyau etee futat. Ojenosõu 'ga wi. A'eramũ 'gã imome'waukaru'jape'ema 'ga upe.

*Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret
(Mateu 22.41-46; Luka 20.41-44)*

³⁵ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype akou Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'eramũ te Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i pë nupe: “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga

juapyrera”, 'jau 'gã pē mu'jau ee. ³⁶ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari ee Davi 'ga upe rakue:

“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene. Enepājēreteja je 'jawe.

A'eramū ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyrriaramū 'gã nupe najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimū je ene magwawukari.

A'eramū ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Jarejararete 'ga upe”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁷ — Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramū sipo ajee Davi 'ga 'i “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat

(Mateu 23.1-36; Luka 20.45-47)

Mytuna 'gã oporenuwiramū Jejui 'ga porogyta are. 'Ga remimome'uferā 'gã muekōēāina.

³⁸ A'eramū 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejea'gu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui. 'Gã 'ā e'i ajemogyau ojeupe: “Je 'ā kūima'eeteetea”, 'jau 'gã 'ā ajemogyau ojeupe, waity fuku rerekou. A'eramū 'gã ataramū 'gã naitya ajasimana 'gã nee. “Tiporesagete 'gã je ree 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tāmējē 'gã ifutaa. 'Wyrriara apykawa 'arimū etee wapyka awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ³⁹ Ojemi'waaw ipe nanē nū 'wyrriara renawa 'arimū etee wapygiwiramū ojemi'waa. ⁴⁰ Kūjā men manū ma'efera 'gã nupe nanē 'gã 'jau nū: “Je tamaenun tekou enekaraemā are 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “Je te nipo ako esage temaenuna enekaraemā are”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemā pyygi ojeupe, ka'aranūūa nanē nū. A'eramū 'gã 'jau ojeupe etee futat: “Kwakwai'i teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe. Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamū ne kwy”, 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramū nipo 'gã oje'ega monou fuku o'meramū akou Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamū. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Imen manū ma'efera ēē remimonofet

(Luka 21.1-4)

⁴¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype Jejui 'ga wapyka 'ūina Jarejuwarete 'ga upe ka'aranūū ryrū pyri. A'eramū 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ūina, yrū pype 'gã nemimonoa nanē 'ga esaka nū. Ika'aranūū kwai ma'e 'gã ka'aranūū monou Jarejuwarete

'ga ma'e yrũ pype 'ga upe kwaiwete. ⁴² 'Gã nesepaw ire ma-jawera ãẽ mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ãẽ akou. Itywerete ãẽ akou. A'etea ãẽ oka'aranũ ywope'i omono ipype. Mukũi'ĩ etee ãẽ imonou ipype. Naepyi agawewi ãẽ remimonofera. ⁴³ ãẽ resakawe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ãẽ imen manũ ma'efera ãẽ. Nitywa'uweri agawewi ãẽ mama'ea. A'etea ãẽ oka'aranũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ãẽ otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ãẽ remimonofera ika'aranũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. ⁴⁴ 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wẽjẽmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ãẽ ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ãẽ 'ga upe. Naemyreri futari ãẽ upe. Wemi'urama muawa we futat ãẽ omonopap 'ga upe— 'jau Jejui 'ga ãẽ mome'wau 'gã nupe.

13

*Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Mateu 24.1-28; Luka 21.5-24)*

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi ã'ẽ re Jejui 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ. Sã'ã itauu esagea epy ete ma'ea. Mytuna 'gã ka'aranũua rerua kwaiwete Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga muesageawamũ— 'jau 'ga 'ga upe.

² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nom'yi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Anure Jejui 'ga wapyka 'ũina ywytyr apyte'rarimũ, Ori-weira 'jawa apyte'rarimũ wemimu'e 'gã netee. Jarejuwarete 'ga mogytaaw are 'gã amã'jãu 'upa. Poje Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, Andre 'ga, mũmera 'gã oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

⁴ —Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oreo iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. ⁶ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ. Je Janeruwarete 'ga remimurera ako”, 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee — 'jau 'ga 'gã nupe. ⁷ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete rowajaa, 'ga remiayuwa reewe futat. A'ere

kasi aipo renupa pēpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomū rūi mama'e mateepaawa. Naporomū etee rūi futat nipo mama'ea rekoi — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁸ —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. Amunap tesirūmera pypewara 'gā we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramū 'gā nipo kwaiwete ty'ara rerekou. Sā'ā kūjā wa'yra ray ypyrauwe wa'yra 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayypeyperauwe 'ā ēē i'ara kwaapa. Ēē wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ā wayreteramū ēē upe. Nan tee futat nipo pēē. Aipo ijeapo resakawe ki je rura pekwaap. “Owaēm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pēē pejejaupe.

⁹ —Pejea'gu ki 'gā nui. Je rura'ne'emauwe nipo 'gā je rerowiaaramū pē nereko tyweretei. Pēē mū nipo 'gā ipyyka imopimopika ae mopikawa pyu. Judeu 'gā jatykaawa pype miamū nipo 'gā pē mopimopigi. Amumeramū je ree nipo 'gā pē nerawau 'wyrriara upe. A'eramū pēē 'wyrriararete upe pejejerooramū pēē je mome'wau 'gā nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pē nee”, 'jau ki pēē 'wyrriara 'gā nupe. ¹⁰ Teepaw enune nipo 'gā je mome'ui amunawa moymoyka. Tesirūmera 'gā jeje'ega renuw ire te nipo mama'e atee-awamū — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹¹ —Pē pyygamū, 'wyrriara 'gā nowase pejejerooramū kasi pēpy'a'wyt ne. “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gā nupe 'wei?” pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pē nupe peu pē nerooramū. A'eramū pēē 'ga 'ea etee imome'wau 'gā nupe. Napejejea'ar imū rūi pēē peje'eg 'gā nupe. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage 'eawera etee pēē imome'wau 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹² —Kwaiwete nipo je rerowiare'ema 'gā weki'yra 'gā, wewirera 'gā we 'gā monou ia'wyre'ema 'gā nupe 'gā apisaukaa. 'Ga ruwa 'gā miamū wa'yra 'gā monou 'gā nupe 'gā apisaukaa. 'Ga ra'yra 'gā nanē ujara 'gā imonou 'gā nupe 'gā apisaukaa. ¹³ Je rerowiare'ema 'gā nipo oporomutare'emamū je rerowiamū pē nee. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gā nerooi imogyau ojepyri nakwaparimū ete rūi futat — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Ymā te Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'ga amū mama'e tywerete apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipē”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. A'eramū nipo 'ga amū anure iapou Danieu 'ga 'eawer imū etee futat. (A'eramū je 'ga remikwasiarera ka'arana mogytaaramū ee pēneapyo futaa) — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —A'eramū pēē Judeja wya pewara ako ma'eramū 'gā nesakawe pejejeaiteramū

pejewau pejeka'jama ywytyr ipe. ¹⁵ 'Opewuu apyte'rarimũ ako ma'eramũ pẽẽ pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã pyyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejewau. ¹⁶ Ko pewaramũ nanẽ pẽẽ pejejewyre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Kũjãmera 'gã nipo ta'yryrũ ma'e 'gã iporiay'i ajemogyau. Ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'yky'ri ma'e nanẽ nujãnarũi nũ. ¹⁸ A'eramũ ki nanuar are pejeoporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Eremurukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi ore ne”, 'jau ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Aipoa kwara rupi 'gã 'gã nerekou tyweaete. Ywy apo ppyramũ nitywi futari ae rereko tywera aipo 'jawe rakue. Anure nanẽ nipo nitywi futari ae rereko tywera 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰ —A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi a'e pe ywy pewaramũ juejue 'gã papawi ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽẽ mũ mũ'jãu 'gã nui pẽ katu'oka. A'eramũ 'ga wemimũ'ẽmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²¹ —“Koromũ Kristu 'ga”, pejejeupe 'gã amũ 'eramũ kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau. ²² Jejewyt ja'wyja'wyrãmũ nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau pẽ nupe: “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimureraretea futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema miamũ nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat Ku'jywa 'ga remimũ'ẽmera 'gã 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te nipo 'gã pẽ nupe numiamũ. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape. Ojerowiarukaawamũ te nipo 'gã iapoi pẽ nupe numiamũ. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne. ²³ Perowiar iki aipoa je'eawera. Ijeapoe'emauwe je imome'ui pẽ nupe, ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Janereki'yra 'ga ruawam

(Mateu 24.29-44; Luka 21.25-33)

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽ nerekou tyweawa kwaw ire nipo ywag awi nanẽ mama'e jesaukari pẽ nupe nũ. Kwara nipo owepa. Jaya nanẽ nipo owepa nũ. ²⁵ Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —A'ere nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya ywasiga rupi. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nũ. ²⁷ A'eramũ nipo je tejeupe oporowyky ma'e ywagipewara 'gã monou tejemiayuwa 'gã majatykaukaa.

“Pe'je pejewau amunawa moymoyka jeremiayuwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo je 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua jee— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁸ Anure Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejuawa 'ar are — 'jau 'ga 'gã nupe. —Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyra kwaapa.

²⁹ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyririamũ akou”, pe'je ki pejejaupe. ³⁰ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emauwe nipo tejua tejewya nũ. ³¹ Ywaga nipo ateepawamũ futat. Ywya nanẽ nipo ateepawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ ikwaape'ema. Je miamũ nanẽ nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. ³³ A'eramũ ki pẽẽ je rapesaka pejejemogyau. ³⁴ Sã'ã kũima'e 'ga amũ ooa iataa muku oje'wyr awi. A'eramũ 'ã 'ga oo enunewe 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Aata je tewau. A'eramũ pẽẽ pejeporowykyau je'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. 'Oga raarana 'ga upe 'ga 'jau: “Earũ jeroga ra'ne muku je rekoramũ. Je rura nanẽ ene apesaka nũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ 'ga awau watau muku oje'wyr awi. ³⁵ Nan tee futat pẽẽ je rura rapesakaramũ pejejemogyau. Nepekwaawi je ruawa. A'eramũ ki pẽẽ pejeporowykyau pejejeupe je'eawer imũ, je rura rapesaka pejejemogyau. Meewei 'ur ire ako re nipo wata ma'e 'ga 'ua ypyaje owaẽma. Maranamũ kwara ajerewamũ, maranamũ ai'iwe. Nokwaawi 'gã 'ga ruawa. ³⁶ A'eramũ nipo 'oga jara 'ga 'ua erujewi ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe. Opak sipo 'gã ajemogyau 'ga rapesaka? ³⁷ Aipo are je 'i pẽ nupe: Je rura ki peapesak pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

14

Jejui 'ga ree ifuewet ma'e

(Mateu 26.1-5; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)

¹ Egitu ywy awi judeu ypyfera 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe iwaẽm ja'wyja'wyrauwe mainana 'wyrira 'gã ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nee.

—Maran te jane Jejui 'ga pyygi 'ga jukau?— 'jau 'gã ajaupe. —Jemime sipyyk 'ga 'jau. ² Jerusareg ipewara 'gã iporomutat

'ga ree. A'eramũ jane 'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe. Kasi a'e pe jane 'ga remiayuwa 'gã mamara'nei ne — 'jau 'gã ajaupe.

*Jejuí 'ga ree jany kasiga reko'wokawet
(Mateu 26.6-13; Juã 12.1-8)*

³ Petani pe Jejuí 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. 'Gã jemi'waa 'gã nuwamũ kũjã ãẽ mũ 'ua ojany kasiga ryrũ rerua opo pe. Itasiga apopyrera aipo yrũnamũ, aripasi 'jawa apopyrera poromũ. A'eramũ ãẽ yrũ mopena, jany kasiga reko'woka Jejuí 'ga akag are. “Naritu” 'jau 'gã aipoa jany kasiga upe. Epy ete aipoa jany kasiga. ⁴ A'eramũ wapyk ma'e 'gã amũ amara'neramũ jany kasiga ãẽ eko'wog are.

—Ma'eramũ sipo ãẽ imomy ekoetei 'wei? ⁵ Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. —A'eramũ amunipo 'ã ãẽ ime'ega ka'aranũũ are janee. Tresêtu ka'aranũũa 'ut ee. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kũi— 'jau 'gã ajaupe, kũjã ãẽ ago'wau.

⁶ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Tene ãẽ iapoi. Ma'eramũ pejemara'neramũ ãẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ãẽ wapo jee. ⁷ Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ pẽẽ anure mama'e monou 'gã nupe pejemifutar imũ. A'ere je te ajee nako fukui pẽ pype. ⁸ Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ãẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũe'emauwe. Tene ãẽ iapoi jee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ⁹— A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunap tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ãẽ remi-apoferana nanẽ imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã anure najuejue etee futat wea'aramũ ãẽ remiapofer are— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

*Mainana 'wyrriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Mateu 26.14-16; Luka 22.3-6)*

¹⁰ A'ere Jejuí 'ga remimu'e 'ga amũ awau oporogytau mainana 'wyrriara 'gã nupe. Judas Iskariote 'ga futat poromũ oo oporogytau 'gã nupe:

—Jejuí 'ga je apyygukat pẽ nupe. Je apoat pẽẽ 'ga pyyka pẽ pyri— 'jau Judas Iskariote 'ga awau 'gã nupe.

¹¹ Ojeupe 'ga 'eramũ mainana 'wyrriara 'gã aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ka'aranũũa nipo ore oromono ene upe 'ga pyyga repyramũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Judas 'ga wea'aramũ akou ee. “Ojete'e 'ga reko-ramũ tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga

(Mateu 26.17-25; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-30)

¹² Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Karupa'mĩ jukaawa 'ara upe 'gã owaẽma. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape te jane jemi'wari, karupa'mĩ ro'o reyri jarejee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga mukũja 'gã monou amunawarete pe.

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat. A'eramũ pẽẽ pejewau 'ga rewiri. ¹⁴ 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara 'ga upe:

—Jarejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: “Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?” e'i 'ga. ‘Ma'ape te ore kumi apoi? Ma'ape te je tejemimu'e 'gã nerojemi'wari' e'i 'ga enee kũĩ”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁵—Aipo ojeupe pẽẽ 'e re 'ga tepẽ neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanẽ otywamũ futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ mukũja 'gã awau amunawarete pe. A'eramũ 'gã mama'e resaka ojeupe Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are.

¹⁷ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'e 'gã netee. ¹⁸ Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pẽẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'gã nupe je jukaukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã u'arasigamũ ojeupe 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã oporonupa majepeinume ee 'ga upe:

—Je upe te ere poromũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

Majepeinumenume 'gã oporonupa ee 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je pyri ojemi'wat ma'eramũ futat pẽẽ mũ nipo je monoi 'gã nupe — 'jau 'ga 'gã nupe. ²¹ —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe rakue, jemanũ are rakue. Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imũ etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramũ te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga 'ga rereko tyweretei. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'ga jeuwi rakue 'ja— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet
(*Mateu 26.26-30; Luka 22.14-23; 1 Korītu 11.23-25*)

²² Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou 'gã nupe.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromũ jero'oa— 'jau 'ga 'gã nupe.

²³ A'ere 'ga y'way ryrũ pyyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imonou 'gã nupe. A'erauwe 'gã itykua pãwẽ pãwẽ.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Koa y'waya jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ jejukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pëtywera omepy. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pë katu'ogi kwaiwete. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yauramũ. 'Awamũ jery tee pë pirei pëtywer awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pëtywera moiri pë nui je rerowiamũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nomojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ —A'jea futat je 'i. Je natykuru'jawi futari 'aga y'waya pë pyri. Anure tãmējē te nipo je itykuri pë pyri, Tejuwarete 'ga pyri pë neroo re tãmējē nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ Oporogytapaw ire 'gã amaraka'aga Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Amaraka'ag ire 'gã awau wytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet
(*Mateu 26.31-35; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38*)

²⁷ Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—'Awamũ futat nipo pekwasi'o je wi je rejaa je mu'ama oje-tee'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mĩ are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasi'o pejewau je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁸ —A'ere je temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pë nenune— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—'Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene imogou ojetee'i kũ. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene rejaa

ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰—A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ypytuna rupi nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene mukũi wyrasokwẽ je'egauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³¹ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Aipo na'ea'uweri futari je. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai futari 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

'Ga remimu'e 'gã nanẽ Pedro 'ga 'eawer imũ etee futat 'jau 'ga upe nũ.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Mateu 26.36-46; Luka 22.39-46)

³² Jejui 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'e 'gã netee. A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogytau Tejuwarete 'ga upe ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'ga muapyra 'gã etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau ojeupi. 'Ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrafenayau 'ga mogou. ³⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi etee. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵⁻³⁶ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau peu'i wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

³⁷ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau ojewya muapyra 'gã nupe nũ. Osea 'gã 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ereset te ejupa? Eje'ega te neremonoi'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ miamũ sipo nereporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸—Peser awi. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparuapoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo pejeporogytawe'em 'ga upe 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe u'eawera 'ga 'jau'japa. ⁴⁰ A'ere 'ga

awau ojewya wemimu'e 'gã nupe nũ. Nãnẽwějẽmĩ nũ. Osea 'gã 'upa. Wopeypeyjamũ etee 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã osea 'upa. Opag ire 'gã oporesagamũ etee 'ga ree. Ojenosõu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã 'jawe'em 'ga upe.

⁴¹ A'eramũ Jejuĩ 'ga awau oporogytau 'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwějẽmĩ nũ, 'gã set 'gã nuwamũ nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peser ete futat nipo pejejupa nũ ki sa?— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã pẽneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe. ⁴² Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejuĩ 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴³ Jejuĩ 'ga porogytapawe'emaue Judas Iskariote 'ga, Jejuĩ 'ga remimu'efera 'ga futat, kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejuĩ 'ga ree. Mainana 'wyriara 'gã kwaiwete 'gã muri Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nanẽ kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyua 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁴ Mainana 'wyriara 'gã nupe oporogytaaw ipe Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejuĩ 'ga retywape pytea pẽ neape. A'eramũ pẽẽ a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pẽẽ pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau Jejuĩ 'ga monoara 'ga 'gã nupe rai'i. ⁴⁵ A'eramũ 'ga owaẽma ypy we awau Jejuĩ 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁴⁶ A'erauwe Judas 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejuĩ 'ga pyyka 'ga pofaa. ⁴⁷ A'ere Jejuĩ 'ga remimu'efera 'ga amũ ogyuu rekyita kũima'e 'ga amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa. ⁴⁸ A'ere Jejuĩ 'ga 'jau opyykara 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ? Ma'eramũ pẽẽ muawa we erua jyuu reewe jepiara rupi 'ũ? ⁴⁹ Pejejepype je rekoramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ako je oi ai'iwe, ai'iwe 'jau ai'i. Peu futat ako je reni 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree ai'i. A'ete ako naje pyygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaẽmi. A'eramũ Jeruwarete 'ga je pyygukaa rẽwějẽmĩ pẽ nupe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari jemanũ are ikue. A'eramũ 'ã pẽẽ iapou 'ga remikwasiarera 'eawer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁰ A'e renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã okwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oka'jama 'gã nui. Okyjau 'gã opyyg awi. A'eramũ 'gã oka'jama 'gã nui.

⁵¹ Kunumĩũũ 'ga amũ 'ua Jejui 'ga rewiri. Taity fuku pyu etee 'ga ojeuwana akou. ⁵² 'Ga amũ 'ga pyyka numiamũ. A'ere 'ga raity etee ipyygi. Waity pyygamũ 'ga opoia etee jui. A'eramũ 'ga awau ujãna taitye'eme.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

(Mateu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Juã 18.13-14, 19-24)

⁵³ A'ere Jejui 'ga pyykara 'gã 'ga rerawau mainana 'wyrirarete 'ga rog ipe, Kaifasi 'ga rog ipe. Peu futat judeu 'gã 'wyrira'ri 'gã ajatykau mainana 'wyrira 'gã nee. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nanẽ ajatykau 'gã nee nũ.

⁵⁴ Pedro 'ga awau 'gã newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejui 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaẽma mainana 'wyrirarete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype ojepe'jau mainana 'ga remiayuwa 'gã pyri.

⁵⁵ Ojeupe 'gã Jejui 'ga reruramũ mainana 'wyrira 'gã oje'ẽma'e 'gã netee 'ga remiapo tywera mome'waramũ rekaa.

—Awỹja te 'ga remiapo tywera wesak rai'i? Ma'ja ajee 'ga wapo ajukaawamũ rai'i?— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere nitywi 'ga amũ. ⁵⁶ Kwaiwete 'gã 'ua o'meramũ Jejui 'ga ree. A'ere 'gã naju'jaju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe.

⁵⁷⁻⁵⁸ Poje 'gã amũ 'ua o'meramũ 'gã nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. 'Awa 'ga mogytaawa kũima'e 'gã nemiapofera tee. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi ajepeja 'ga mogytaawa mowya nũ. Aipo 'ga mogytaawa nakũima'e 'gã nemiapofera rũi”, 'jau 'ga oreremianuwamũ ai'i— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

⁵⁹ A'ere aipo 'gã nanẽ naju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe.

⁶⁰ A'eramũ mainana 'wyrirarete 'ga afu'ama 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ a'i kũi?— 'jau 'ga oporonupa ee 'ga upe.

⁶¹ A'ere Jejui 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyrirarete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remimurera te ene? 'Ga ra'yra te ene?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ. Je te 'ã pẽneki'yraretea. Anure nipo je apygi Pãjẽrete 'ga yse katy, 'ga jakwatawa katy. Peu je

renamũ nipo pẽẽ je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶³ A'erauwe mainana 'wyrirarete 'ga amara'neramũ. 'Ga mara'nea 'ga rerekou 'ga raity monorogukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat 'awamũ sienup 'ga kurawa jarejowase — 'jau 'ga 'gã nupe. —Na'gã amũ rũi 'ã omome'u janee.

⁶⁴ Ma'ja pe'je ajee 'ga upe 'awamũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sujukaukat futat jane 'ga. Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

⁶⁵ A'eramũ 'gã amũ onymuna 'ga ree. A'eramũ 'gã 'ga reakwapiaa taity pyu, opo afuapyka erofaa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Awỹja te ene nupã?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ene 'ã i'akwaawete ma'ea. A'eramũ ene enupãara 'ga mome'wau oree— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe jefaruu 'gã nanẽ 'ga pyyka opo rerofaa 'ga ree nũ.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Mateu 26.69-75; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyrirarete 'ga remiayuwa ẽẽ mũ 'ua 'ga pyri. ⁶⁷ Tata are 'ga jepe'eramũ ẽẽ 'ga resaka 'jau 'ga upe:

—Jejui kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Nasare pe waranup ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau ẽẽ 'ga upe.

⁶⁸ A'eramũ 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Tee. Naani nũ ã. Nakwaawi je 'ga nũ ã. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekou ã— 'jau futatee 'ga ẽẽ upe.

A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma pyri. A'erauwe wyrasokwẽa oje'ega. ⁶⁹ Peu oporowyky ma'e ẽẽ mũ 'ga resaka nũ. A'eramũ ẽẽ 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Koromũ futat Jejui kĩa rewiri ako ma'efera kĩa mũ— 'jau ẽẽ 'gã nupe.

⁷⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'ga kwakupa nũ. A'ere'ere'i peu u'am ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe nũ:

—A'jea futat ẽẽ 'i enee. Garireja ywy pewaramũ futat ene, 'ga 'jawe futat ene ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷¹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Nakwaawi je 'ga, a'e je akiko. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ te 'ã je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷² A'e pype wyrasokwẽ oje'ega nũ. A'erauwe Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'eawer are. “Wyrasokwẽ je'egu'jaw enunewe nipo ereu'jau'jap, nakwaawi je 'ga, 'jau 'gã nupe” 'eawer are Pedro 'ga wea'aramũ. A'eramũ 'ga aipo u'eawera

rerojenosōu. A'eramũ 'ga awau ujāna Jeju'i 'ga kwakupawera renosōu. A'eramũ futat 'ga u'arasigamũ wea'aramũ ee. A'eramũ 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

15

Piratu 'ga upe 'ga rerooawet

(Mateu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Juā 18.28-38)

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyrriara 'gā ajatykau judeu 'gā 'wyrriari 'gā nee, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā neewe. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'gā nanē ajatykau 'gā nee nū. A'eramũ 'gā oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ā Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jeju'i 'ga janee ko. A'eramũ jane 'ga jukaukaa 'gā nupe — 'jau 'gā ajaupe.

A'eramũ 'gā 'ga pofaa itaju pyu, 'ga rerawau Piratu 'ga upe.

² A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyrriaramũ judeu 'gā nupe?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromũ— 'jau Jeju'i 'ga 'ga upe.

³ A'eramũ taetu mainana 'wyrriara 'gā 'ga je'ēwu'jau'jaga etee futat. ⁴ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Nereenuwi te 'gā je'ega? Nerewawagi te 'ā aipo 'e are a'i kūi?— 'jau 'ga Jeju'i 'ga upe.

⁵ A'ere Jeju'i 'ga noje'egi futari 'gā nupe. O'meramũ te 'gā 'i. A'eramũ Jeju'i 'ga oje'ege'ema 'gā nupe. A'eramũ Piratu 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. “Ma'eramũ sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

'Gā nupe 'ga monoawet

(Mateu 27.15-26; Luka 23.13-25; Juā 18.39–19.16)

⁶ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrera 'ga amũ muēma judeu 'gā nupe jepi, 'gā nemienūiwera 'ga 'ga imuēma 'gā nupe jepi. ⁷ Jeju'i 'ga pyykawa rupi Parapasi 'ga 'ūina moromunepawa pype. Parapasi 'ga futat amunaw ipewara 'gā mamara'neukaa 'wyrriara 'ga ree. Opytuna 'gā netee 'ga 'gā mamara'neukaa 'wyrriara 'ga ree rakue. Oporojuka ma'efera 'gā wejue nū. A'eramũ 'gā 'gā monou 'gā munepa 'gā mu'ama rakue. ⁸ A'eramũ mytuna 'gā 'ua 'jau Piratu 'ga upe:

—Ejemiapou moromunepawa pypewara 'ga amũ emuēmukat ore— 'jau 'gā 'ga upe.

⁹ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pefutat te judeuramũ peje'wyrriararete 'ga je imuēma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁰ Piratu 'ga mainana 'wyrriara 'gā kwaapa futat. “Werekoay pa mainana 'wyrriara 'gā Jeju'i 'ga. A'eramũ pa 'gā 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gā poromutaramũ

'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'jau, Jejui 'ga emut oree, 'jau nipo 'gã jee", 'jau Piratu 'ga ojeupe. ¹¹ A'ere mainana 'wyrriara 'gã afuakaramũ 'ga ree.

—Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree, sa'e 'ga upe 'jau. Jejui 'ga kasi eremuẽm oree ne, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe.

'Ga rerure'emauwe 'gã mogyau 'gã mu'akwaapa. A'eramũ 'gã afuakaramũ 'ga ree.

A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Pefutat te judeuramũ peje'wyrriararete 'ga je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã 'i etee 'ga upe:

—Naani. Parapasi 'ga te ki emuẽm imua oree— 'jau 'gã 'ga upe.

¹² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi, “judeuramũ pẽẽ 'wyrriararete 'ga” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ —Emu'amukat 'ga 'ypeywar are 'ga pokutuka 'ga jukaawamũ futat— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

A'eramũ 'ga:

¹⁴—Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i, a'e te je a'i kũi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai etee ajemogyau:

—Emu'amukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe— 'jau 'gã wojere'emamũ futat wafukaita 'ga upe.

¹⁵ Piratu 'ga oporomaku'iweramũ mytuna 'gã nee. A'eramũ 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa moromunepaw awi 'ga monou 'gã nupe. Jejui 'ga jẽmĩ 'ga imopigukaa jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mopika 'ga a'gwawe'em futat. Pẽporia kasi 'ga nupãu ne. 'Ga mopig ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are. A'eramũ 'ga peu etee futat amanũmũ u'ama— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet
(Mateu 27.27-31; Juã 19.2-3)*

¹⁶ 'Ga mopig ire jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe. A'ere 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree. ¹⁷ A'ere 'gã 'wyrriara raity piraga munepa 'ga wi. A'ere 'gã juapekagũũ muapỹina 'ga akagyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype. ¹⁸ A'ere 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã judeu 'gã 'wyrriararetea 'gã nupe ra'e jepi. 'Awamũ ereko 'wyrriarareteramũ nakwaparimũ rũi futat 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe 'ga rerekoemãu erekou.

¹⁹ A'e pype 'gã 'ga akaga nupãu ywyrã'i'i pyu. Onymuna 'gã 'ga ree. A'ere 'gã wapyka wenyupy'ãu 'ga rowase, 'ga muorypa 'me. A'ere 'gã 'jau ajaupe:

—Pemã'ê judeu 'gã 'wyriararete 'ga ree ki sa — 'jau 'gã ajaupe. —'Wyriara raity piraga 'ga wereko imunepa 'awamũ. 'Wyriara akagyruã nanê 'ga wereko nũ. 'Wyriararete pype tãmêjê 'ga 'ari ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'ga rerekoemãu. 'Ga jaita nanê 'gã nũ.

²⁰ 'Ga rerekoemã re 'gã taity piraga mosoka 'ga wi nũ. 'Ga raity munepa 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

*'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet
(Mateu 27.32-44; Luka 23.26-43; Juã 19.17-27)*

²¹ 'Ga jukaawa piara rupi 'gã Simão 'ga rowosõu. Jũ awi 'ga 'ua akou awau amunawarete pe. Sirene ywy pewara 'ga poromũ Simãoramũ. Mukũi Simão 'ga ra'yra 'gã. Aresãri 'ga, Rufu 'ga. Mĩmera 'gã Simão 'ga ra'yra. Simão 'ga resakawe jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã iupirukaa 'ga upe. ²² A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imũ *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromũ). ²³ 'Ga rerowaem ire 'gã muaga monou y'way pype 'ga upe numiamũ. Mira 'jawa 'gã imonou y'way pype 'ga upe numiamũ.

—Koa etyikut ejayrũ upe— 'jau 'ga 'ga upe numiamũ.

A'ere 'ga notykuri.

²⁴ A'ere 'gã 'ga jywaa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aaaju'arimũ ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywara reewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu 'ga raityfera mojo'okawamũ. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ.

²⁵ Kwara awyruu'iramũ etee 'gã 'ga mu'ama 'ypeywar are.

²⁶ A'ere 'gã 'yjepa'nĩ are ikwasiaripyrera monou inuga ikutuka 'yw are 'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'gã amũ ikwasiaa 'yjepa'nĩ are rai'i. A'eramũ 'gã imonou inuga 'yw are 'ga apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaapa.

²⁷ 'Ga reewe 'gã mukũja 'gã muna'ywa 'gã imonou imu'ama 'ypeywara mũ ree. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama.

²⁸ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee rakue: “Mama'e tywera apoara pyri 'ga 'ami”, 'jau 'ga ikwasiarukaa

rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou imu'ama muna'ywa põ'õ me, Janeruwarete 'ga je'egawer imũ etee futat.

²⁹ Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa nanẽ nũ.

—“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i.

³⁰ A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu.

³¹ Mainana 'wyrriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ 'ga rerekoemãu 'upa nũ:

—Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga najepoara'uweri futari.

³² Israeu juapyreramũ jane'wyrriararetea e'i na a'e 'ga re'ã. Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramũ sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

'Ga pyri imu'amipyrrera 'gã, muna'ywa 'gã amũ nanẽ 'ga kurapa nũ.

Jejui 'ga manũawet

(Mateu 27.45-56; Luka 23.44-49; Juã 19.28-30)

³³ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypytnaiwamũ. Kwara ajerewamũ tãmẽjẽ awau weny jesagamũ nũ. ³⁴ Kwara renye'emauwe Jejui 'ga wafukaita oje'eg imũ futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imũ.

Oje'eg imũ 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni. Ma'eramũ te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromũ 'ga afukaja.

³⁵ Aipo 'ga 'e renupara 'gã amũ 'jau:

—EIASI 'ga 'ga wenũ!— 'jau 'gã ajaupe.

³⁶ 'Ga pyriwara 'ga amũ ujãna amynejuranũ pyyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefã are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramũ. A'ere 'ga 'i etee esakara 'gã nupe:

—Tene jane 'ga resagi ra'ne. Siesak Eliasi 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga wafukaita amanũmũ.

³⁸ A'eramũ futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taity otoroka opojo'ogamũ imytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamũ ywyu. ³⁹ 'Ga manũnamũ jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga 'ga manũ resaka. 'Ypeywara rowase 'ga u'ama Jejui 'ga afukajamũ. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe:

—A'jea futat pa 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e!— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁰ Kũjãmera 'gã amũ 'upa muku'i 'ga manũ resaka nũ. Ëẽ mũ rera Mari Matarena, ajepēja ã rera Sarume, ajepēja ã rera Mari. Poromũ Mari ã rera 'yra 'gã Jose 'ga, Tiago 'ga. Aipoa Tiago 'ga kunumũũa. Mĩmera 'gã 'ga manũ resaka amumera

'gã netee. ⁴¹ Poromũ kũjãmera 'gã Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã futat poromũ. Garireja ywy pype 'ga rekoramũ 'gã awau watau 'ga rupi, 'ga poaa mama'e apo are rakue. Amumera kũjãmera 'gã 'upa 'ga manũ resaka. Aipo 'gã nanẽ 'ua 'ga rupi Garireja ywy awi Jerusareg ipe 'ga oramũ rai'i nũ.

Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet
(*Mateu 27.57-61; Luka 23.50-56; Juã 19.38-42*)

⁴²⁻⁴³ Kaaruwamũ Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau oporogytau Piratu 'ga upe. Opytuna 'gã nupe oje'ẽma'e 'ga poromũ. A'ere 'ga Jejui 'ga rerowiari. “Anure nipo Jejui 'ga 'ũina 'wyriaramũ janee”, 'jau 'ga ojeupe. Morowykye'ema piara rupi 'gã Jejui 'ga jukaukaa ra'e. A'eramũ Jose 'ga awau “Jejui 'ga reumera emut jee”, 'jau Piratu 'ga upe:

—Amanũ Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

Morowykye'ema rupi judeu 'gã nojotymi rakue. “Morowykye'ema piara rupi futat sitym 'ga 'jau”, 'jau Jose 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga Piratu 'ga pojeupe'ema futat awau Jejui 'ga reumera renũina 'ga upe.

⁴⁴—Amanũ te 'ga ra'e?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

—Amanũ ako 'ga ko nũ'ũ— 'jau 'ga 'ga upe.

—Kuu. Kamẽsĩete nipo 'ga manũi ra'e — 'jau Piratu 'ga oporesagamũ 'ga ree.

A'erauwe 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga upe:

—Maranime te 'ga manũi ra'e?— 'jau 'ga imome'waukaa 'ga upe.

⁴⁵—Kwara jerewamũ ako 'ga manũi ko— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga 'e re 'ga 'jau Jose 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ita kwara pype— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁶ A'erauwe Jose 'ga awau taity fuku mua Jejui 'ga reumera auwanawamũ. Linu 'jawa apopyrera 'ga imua. A'eramũ 'ga Jejui 'ga reumera mosoka imua 'ypeywar awi 'ga reumera auwana aipoa taity pyu. A'ere 'ga 'ga reumera monou inuga ita kwara pype. A'ere 'ga itapewuu mojerepa imonou imỹina ita kwara rawopytymawamũ. ⁴⁷ Kũjãmera 'gã amũ awau 'ga imono resaka. Mari Matarena ẽẽ, Mari ẽẽ. Aipoa Mari ẽẽ Jose 'ga ya. Mĩmera 'gã Jejui 'ga reumera rupawa resaka.

16

Jejui 'ga ferapawet
(*Mateu 28.1-8; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10*)

¹⁻² Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã jany kasiga mua erawau Jejui 'ga reumer are eko'wogipyramũ. Mari Matarena ẽẽ, Sarume ẽẽ, Mari ẽẽ. Poromũ Tiago 'ga y ẽẽ. Mĩmera 'gã

jany kasiga amut erawau. Ku'emaiw are 'gã erawau Jejui 'ga rupaw ipe. ³ Awau 'gã 'jau:

—Awÿja sipo itaa ope'a jui janee?— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ Tuwuu wejue itauua. A'eramũ 'gã poromũ 'jau ajaupe. Awau 'gã owaëma ja'wyja'wy jupe itauu resaka, ita kwara rawopytymawera resaka.

—Tÿÿ. Ojepe'a jui ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁵ A'erauwe kũjãmera 'gã awau osou ita kwara pype. Peu 'gã ywagipewara 'ga resaka kunumĩũ 'jawe. 'Ga raitya waparasi gamũ. Jejui 'ga rupawera jakwatawa katy 'ga wapyka. 'Ga resakawe kũjãmera 'gã okyjau 'ga wi. ⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga resaka te 'ã pejot, Nasare pe waranup ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanũ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot— 'jau ywagipewara 'ga kũjãmera 'gã nupe. —A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko. Pe'je pejejua 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau esaka. ⁷ A'eramũ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejewau imome'wau Pedro 'ga upe, amumera 'ga remimu'e 'gã nupe we: “Oferap kĩa awau Garireja ywy pe pē nenune. Peu te nipo 'ga peesak nũ, pejejeupe 'ga 'eawer imũ etee futat nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'erauwe kũjãmera 'gã awau ujãna ita kwar awi. 'Gã kyjea 'gã nerekou 'gã moyyita. A'eramũ 'gã ojeupe 'ga 'eawera mome'wawe'em awau 'gã nupe.

Mari Matarena ëë Jejui 'ga resaka
(Mateu 28.9-10; Juã 20.11-18)

⁹ Domingo rupi Jejui 'ga ferawi rakue. Ku'em enune 'ga ferawi rakue. Mari Matarena ëë upe ra'ne 'ga ojesaukaa. Ëë pirewara 'ga imoia ëë wi rakue. Sete ëë pirewara pytuna. ¹⁰ Ojeupe 'ga jesaukar ire ëë awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe rakue. U'arasigamũ 'gã ajemogyau ajaa'wau Jejui 'ga ree. A'eramũ Mari Matarena ëë awau imome'wau 'gã nupe:

—Oferap kĩa ra'e. Ojesaukat kĩa jee ko— 'jau ëë 'gã nupe.

¹¹ A'ere 'gã nuerowiari etee ëë ojeupe 'ga mome'uramũ.

Mukÿja 'gã Jejui 'ga resaka
(Luka 24.13-35)

¹² A'ere Jejui 'ga ojesaukaa mukÿja werowiaara 'gã nupe. Jũ me 'ga awau watau akou. Poje Jejui 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'ere 'ga jesowo'gõgi 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga kwaape'ema. ¹³ A'ere 'gã 'ga kwaaw ire awau ojewya 'ga mome'wau amumera 'ga remimu'e 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã nuerowiari etee 'gã 'ea.

*Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka**(Mateu 28.16-20; Luka 24.36-49; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)*

¹⁴ Poje Jejui 'ga ojesaukaa wemimu'e 'gã nupe. 'Gã jemi'waaw ipe 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te neperowiari 'gã, “oferap 'ga” pejejeupe 'gã 'eramũ ra'e 'ũ? Ma'eramũ sipo ajee neperowiari je'eawera ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moymoyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe pejemogyau. ¹⁶ Je rerowiaara 'gã ki pepymĩ 'y pe, otywer awi 'gã paira resaukaawamũ. A'eramũ je tejerowiaara 'gã katu'oka. Tejerowiare'ema 'gã nipo je nakatu'ogi. A'eramũ nipo 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanũ re— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Tepãjẽa nipo je imonou tejerowiaaramũ pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui jerer imũ. Pejemikwaawe'ema pejeje'ega nipo pẽẽ iapou. ¹⁸ Moja pyyka miamũ nepemanũ. Ae jukaara muaga 'wau miamũ nanẽ nepẽ jukai. Oje'arimũ je rerowiaaramũ pejepo mono re ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'oka ajemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet**(Luka 24.50-53; Atos 1.9-11)*

¹⁹ 'Gã nupe oje'ẽmaw ire Janeruwarete 'ga Janejararete 'ga, Jejui 'ga monoukaa 'ga mojeupirukaa ywag ipe. Ywag ipe 'ga waẽmawe Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe: “Ene 'ã je 'jawe futat. A'eramũ ene eapyka jejakwatawa katy”, 'jau Janeruwarete 'ga Jejui 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy. ²⁰ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã awau 'ga mome'wau kwe pe. “Werowiaaramũ Jejui 'ga petywera moia pẽ nui, pẽ katu'oka”, 'jau 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe. Janejararete 'ga 'gã opoat. Aremiapoe'ema 'ga wapoukat 'gã nupe. A'eramũ 'gã nenupara 'gã 'gã 'eawera rerowiaa. “A'jea futat 'gã 'ea. Sã'ã Ku'jywa 'ga janeremiapoe'ema apoukara 'gã nupe”, 'jau enupara 'gã ajaupe, aipo 'gã 'e rerowiaa.

Luka

Jejui 'ga rekwawera Luka 'ga omome'u ka'aran are inuga janee rakue.

Luka 'ga nuatai futari Jejui 'ga rupi rakue. Najudeu arūi 'ga. A'ere 'ga Jejui 'ga rerowiari. Morofuanugara 'ga. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Luka 'ga upe. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

1-4 Teofiru. Ene 'ā kūima'eeteetea. A'eramū je ene upe ka'arana kwasiaa inuga. Je Luka. Jejui 'ga ree je ka'arana kwasiari inuga ene upe. A'eramū ene jeremikwasiarera mogytau. A'eramū ene “Na pa je 'gā a'jea futat imome'ui jee ra'e”, 'jau ene jeremikwasiarera mogyta re.

Ae pype akou 'ā Jejui 'ga awau watau kwe pe akou rakue, mama'eukwaawa pe'au 'gā nui rakue. Ojero'wu ma'e 'gā katu'oka 'ga awau kwe pe akou rakue. 'Gā mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramū 'gā 'awamū kwaiwete 'ga renuparera 'gā 'ga rera mome'wau awau kwe pe ajemogyau 'gā nupe. Amumera 'gā ka'arana kwasiaa 'ga ree, 'ga rekwawer are. A'ere 'gā nomome'upawi 'ga rekwawera rakue.

A'eramū je “amome'upap pa je ikwasiaa inuga ka'aran are 'gā nupe kwy”, 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewau Jejui 'ga resakarera 'gā nupe teporogytau tekou ai'i. Je naesagi futari Jejui 'ga. A'eramū je tewau 'ga resakarera 'gā nupe teporogytau tekou. Namajepeli'i 'gā nupe etee rūi futat je porogytai. Kwaiwete je porogytai 'ga resakarera 'gā nupe tewau tekou ai'i. “Pemome'upap pejemiesagera jee”, 'jau je 'gā nupe tewau tekou ai'i. “Jejui 'ga remiapofera pemome'upap jee”, 'jau je tewau tekou 'gā nupe ai'i.

A'eramū 'gā imome'waupap jee. Wemiesagera 'gā imome'wau jee. A'eramū je 'awamū ka'arana kwasiaa inuga 'gā nemimome'ufer are pē nupe.

A'eramū ene jeremikwasiarera resaka ka'aran are. “A'jea futat 'gā Jejui 'ga mome'ui jee rakue”, tere jeremikwasiarera mogyta re 'jau.

Sakari 'ga upe ywagipewara 'ga 'eawet

⁵ A'ere je Juā Batista 'ga ra'ne imome'ui enee. Juā 'ga rekoramū Erote 'ga rekoi 'wyririamū judeu 'gā nupe rakue. Juā 'ga ruwa 'ga rera Sakari. Sakari 'ga mainana. Apiasi 'ga remiayuwa 'gā pyri 'ga oporowykyau Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype. Mainana 'gā juejue Arão 'ga juapyrera. Sakari 'ga remireko ēē nanē Arão 'ga juapyrera ēē nū, Isapeu ēē. ⁶ ēē mama'e tywera nuapoi futari Jarejuwarete 'ga upe.

Sakari 'ga nanē nuapoi futari 'ga upe nū. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gā apyakai. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat 'gā mama'e apou akou namutamutat 'ga upe. ⁷ Isapeu ēē nata'yri futari 'gā nupe. Ēēmena 'ga nanē futat osawa'eramū. Nokoi'i futari 'gā na'yra mū. Namanūi futari 'gā na'yra mū. Ēē ra'yre'em teea futat.

⁸ Jarejuwarete 'ga upe 'ga porowykyaw ipe Sakari 'ga rurarāmū 'ga pytuna 'gā 'jau 'ga upe:

⁹ —Awamū ene ekwap esou 'au myter ipewara pype jany kasiga rapyau, Jarejuwarete 'ga muorypawamū— 'jau 'gā 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou jany kasiga rerawau iapyau. Awau osou imy'ja'wi pype. ¹⁰ Jany kasiga 'ga upe eroo iapyramū tekotee 'gā 'upa oporogytau ukupepe Jarejuwarete 'ga upe, 'ga ēma poromukuran.

¹¹ Jany kasiga imonygauwe ywagipewara 'ga 'ua ojesaukaa 'ga upe. 'Ua u'ama tata eny pyri. Jany kasiga 'ga iapyramū 'ga 'ua u'ama ojesaukaa 'ga upe. Iapyawa rowajara katy ojesaukaa 'ga upe. ¹² 'Ga resakawe Sakari 'ga okyjau etee 'ga wi.

—Kuu. Ma'ja te 'wei? Ma'ja te koromū 'ut ojesaukaa jee 'wei?— 'jau 'ga okyjau etee futat u'ama ywagipewara 'ga wi, ojeupe 'ga jesaukaramū.

¹³ Ojewi 'ga kyjeramū ywagipewara 'ga oje'ega 'ga upe:

—Erekyje awi. Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup 'ūina— 'jau 'ga 'ga upe ojewi 'ga kyjeramū. —“Kunumīa emut amū jee”, ere ako 'ga upe rakue. A'eramū 'ga 'awamū eneremifutara mua enee— 'jau 'ga 'ga upe. —Anurenure'i nipo eneremireko ēē ra'yramū— 'jau 'ga Sakari 'ga upe. —Eja'yra 'ga 'ar ire ki Juā enug 'ga ree. 'Ga 'aramū nipo eneku'i 'ga ree. ¹⁴ Enepytuna 'gā we futat nipo aku'iramū ene pyri 'ga 'aramū 'ga ree. ¹⁵ Waranuw ire nipo enera'yra 'ga kūima'eeteetea Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe u'ama. —'Ga aranuw ire ene kawīajaiwa rykurukare'ema 'ga upe. Y'way ajaiwaye'ema miamū futat itykurukare'ema 'ga upe. 'Ga 'ar ypyrauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekoi— 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

¹⁶ —Waranuw ire nipo enera'yra 'ga awau akou kwe pe oporogytau Israeu juapyrera 'gā nupe. A'eramū nipo 'ga 'gā mojewyrukaa Jarejuwarete 'ga rerowiara upe nū— 'jau 'ga 'ga ruwa 'ga upe u'ama. ¹⁷ —Sā'ā ymā Eliasi 'ga rekoa Jarejuwarete 'ga pājē mū etee mama'e apoa rakue. Nan tee futat nipo enera'yra 'ga rekoi, 'ga 'jawerimū etee futat. Jarejararete 'ga rur enune nipo enera'yra 'ga rekoi 'gā mu'jau. 'Gā na'yra mota'waukaa 'gā nuwa 'gā nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga

upe. —A'ere te nipo Janejararete 'ga ruri enera'yra 'ga rewiri. Kwaiwete te 'ã 'gã Janeruwarete 'ga je'ega nuenuwi. A'eramũ enera'yra 'ga a'eramũ 'ua Janeruwarete 'ga je'ega renuwukaa 'gã nupe. Janejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe kwaiwete — 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe u'ama imome'wau.

¹⁸ A'ere aipo 'eramũ Sakari 'ga nuerowiari 'ga je'ega.

—Ene'me awi jee kũi. Iwãiwĩ jeremireko ãẽ nũ'ũ. Je nanẽ 'ã tesawa'eramũ nũ. A'jea futat sipo ãẽ wãiwĩ pype ãẽ ra'yramũ?— 'jau 'ga ywagipewara 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ ywagipewara 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani. Ereapo awi aipoa. Je 'ã Gaprieua futat. Je 'ã Ku'jywa 'ga pyriwara futat. 'Ga te 'ã je mut je mo-porogytaukaa enee. 'Ga te 'ã moranuw esage werurukat imome'waukaa enee jee. ²⁰ A'ere 'ã 'ga nererowiari etee eje-upe je 'ga mome'uramũ. A'eramũ nipo 'ga ene je'ẽwoka'jama. Ije'ege'ema 'jawe nipo ekou. Enera'yra 'are'emauwe nipo nereje'egi. 'Ga 'ar ire te ereje'eg nũ— 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe. —Eja'yra 'aramũ te nipo ejeupe jeporogytawera ererowiat. A'eramũ te nipo ereje'eg nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ ukupepewara 'gã Sakari 'ga rapesaka 'upa.

—Ma'ja te 'ga wapo 'ũina oporomukuramũ 'i? — 'jau 'gã ajaupe 'upa.

²² Ojeupe ywagipewara 'ga porogytapaw ire Sakari 'ga 'ua uẽma ukupepewara 'gã nupe. A'ere 'ga noje'egi futari 'ua. Opoa etee futat 'ga imowawaka 'gã nupe. A'eramũ ukupepewara 'gã 'jau:

—Ywagipewara 'gã nipo kwe ojesaukaa 'ga upe ra'e. A'eramũ 'ga oje'ẽka'jamamũ ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

²³ Oporowykypaw ire Sakari 'ga awau ojewya oje'wyr ipe.

²⁴ Kamẽsĩete 'ga remireko ãẽ wa'yramũ. A'eramũ ãẽ 'ũina wog ipe etee futat. Watawe'em futat kwe pe awau. Sĩku jaya moka'jama 'ũina wog ipe watawe'em. ²⁵ A'eramũ ãẽ 'jau oje-upe etee futat 'ũina: “Janeruwarete kĩã esage jee”, 'jau ãẽ 'ũina. “Teja'yre'ema je anosĩ jepi. A'ere 'ã je 'awamũ jera'yramũ. Jemena agawewi je 'ã. A'etea je najera'yri jepi. A'ere 'ã 'awamũ jera'yramũ. A'eramũ je 'awamũ tejenosõumap”, 'jau ãẽ 'ũina ojeupe.

Mari ãẽ upe ywagipewara 'ga 'eawet

²⁶⁻²⁷ Isapeu ãẽ ra'yryrũnamũ, Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua Mari ãẽ upe, Nasare pewara ãẽ upe. Gaprieua ywagipewara 'ga rera. Gaprieu 'ga 'ua, Janeruwarete 'ga je'ega rerua Mari ãẽ upe. Nimeni we Mari ãẽ. Ëmẽrama 'ga Jose 'ga. Jose 'ga Davi 'ga juapyrera. Iypy we 'gã nupe 'wyriarareteramũ 'ũi ma'efera 'ga futat poromũ, Daviramũ.

28 A'eramũ Gaprieu 'ga 'jau Mari ẽẽ upe:

—Ere eku'iramũ ekou 'awamũ, kari. Janeruwarete 'ga nipo 'ã ojejuka ene ree 'awamũ ã— 'jau 'ga ẽẽ upe 'ua.

29 A'ere ẽẽ naeapyoi ojeupe 'ga 'e are. “Ma'eramũ kĩa aipo 'jau jee 'ũ?” 'jau ẽẽ ojeupe.

30 A'eramũ 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Erekyje awi, kari. Janeruwarete 'ga te ene rereko. Iku'i 'ga 'ũina ene ree. 31 Enera'yt nipo ene. Kũima'e 'ga nipo enera'yra 'ga. Jejui 'jau ki ene eja'yra 'ga renũina— 'jau 'ga ẽẽ upe. 32-33 —Kũima'eeteete 'ga te nipo. Janeruwarete 'ga te'i pẽ nupe 'jau: “Koromũ jera'yra 'ga”, te'i pẽ nupe 'ga resaukaa 'jau— 'jau 'ga ẽẽ upe. —'Ga futat nipo anure Janeruwarete 'ga omogo 'wyriarareteramũ pẽ nupe, judeuramũ pẽ nupe, Jako 'ga juapyreramũ pẽ nupe— 'jau 'ga ẽẽ upe. —Ymã we te ako Davi 'ga juapyrera 'ga peapesak pejejemogyau ikue. “Maranime gatu nipo Davi 'ga juapyrera 'ga ruri 'wyr-iarareteramũ akou janee?” pe'je 'ã pejejemogyau jepi. A'ere 'awamũ 'ga ruri pẽ nupe. Enera'yramũ 'ga 'ga muri pẽ nupe, pẽnemiapesagera 'ga. Namutat 'ga rekoi 'wyriarareteramũ pẽ nupe. Nipy'ruawi futari 'ga akou. Nateepawa'uweri futari nipo 'ga akou— 'jau 'ga ẽẽ upe.

34 A'eramũ Mari ẽẽ 'jau 'ga upe:

—Kũjãmukua we te 'ã je ako. Nokoi we te 'ã kũima'ea je ree. Ma'eramũ je kũima'e tejee ekoe'emauwe teja'yr ekoeteramũ nũrã?— 'jau ẽẽ 'ga upe.

35 A'eramũ 'ga 'jau ẽẽ upe nũ:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te nipo ene rereko ã. 'Ga te kunumĩa amut enee ã. A'eramũ nipo ene eja'yramũ. Ku'jywa 'ga te wa'yra 'ga amut enee. A'eramũ nipo 'ga wesageramũ. Nitywi'i futari 'ga tywera 'ga ree— 'jau 'ga ẽẽ upe. 36 —Nenerea'ari nipo epytuna ẽẽ ree, Isapeu ẽẽ ree? “Ta'yre'ema kynã”, 'jau 'gã 'ã ẽẽ upe jepi. A'ere 'awamũ ẽẽ ra'yramũ. Ta'yryrũũ ẽẽ. Owãiwĩ pype ẽẽ ra'yramũ ai'i. 37 Wapo katu katu te 'ã Ku'jywa 'ga mama'ea. A'eramũ 'ga ẽẽ mena 'ga ra'yra pyygukaa ẽẽ upe. Nokoi'i te 'ã Ku'jywa 'ga remi-apoe'ema mama'e mũ— 'jau 'ga ẽẽ upe.

38 A'eramũ ẽẽ 'jau 'ga upe:

—Nai'i. A'jea futat Janeruwarete kĩa jejararetea futat. Tene kĩa iapoi jee wemifutar imũ etee futat— 'jau Mari ẽẽ ywagipewara 'ga upe.

Aipo 'epaw ire 'ga awau ẽẽ wi ywag ipe nũ.

Isapeu ẽẽ pyri Mari ẽẽ oawet

39-40 A'eramũ Mari ẽẽ ikoai'i awau Isapeu ẽẽ 'wyr ipe. “Oo pa je kynã resaka tekou kwy”, 'jau ẽẽ ojeupe. A'erauwe futat ẽẽ okaraemã mogatyrũmũ awau. Isapeu ẽẽ Judeja ywy pewara.

Ywytyra pyte'rarimũ 'gã 'wyrã ruwi. A'eramũ Mari eẽ awau peu. Amunaw ipe owaẽmawe Mari eẽ awawayayau osou Isapeu eẽ 'wyr ipe.

⁴¹ Mari eẽ resakawe Isapeu eẽ 'jau eẽ upe:

—Tereko?

—Je rekoĩ 'we. Ene pyri je ruri tekou— 'jau Mari eẽ eẽ upe.

Mari eẽ je'ega renupawe Isapeu eẽ ra'yra 'ga omỹina eẽ reweg ipe. A'erauwe futat Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri osou Isapeu eẽ pype. Eẽ rerekwaramũ futat 'ua.

⁴² A'eramũ eẽ 'jau Mari eẽ upe:

—Janeruwarete kĩa ojejuka ene ree kyn. Janeruwarete kĩa esage janee. Ma'eramũ 'ã ereko eku'iramũ. Eneku'i 'ã ekou tekotee wã ku'i apyraapa— 'jau Isapeu eẽ Mari eẽ upe. —Enera'yra kĩa ree taetu nipo kĩa jejukai ene ree.

⁴³ Janeruwarete kĩa esage jee. Ene 'ã jejara kĩa ya— 'jau eẽ Mari eẽ upe. —Je te 'ã nakũjãeteete rūi te pẽ nupe. A'etea te 'ã erejot je resaka rai'i— 'jau eẽ Mari eẽ upe. ⁴⁴ —Ene te 'ã jarejara kĩa ya. A'eramũ jera'yra kĩa omỹina aku'iramũ jereweg ipe eneje'ega renupawe ko— 'jau eẽ eẽ upe. ⁴⁵ —“Tene ki kĩa iapoi jee”, ere 'ã kĩa upe rai'i. “Tene ki kĩa kunumĩ muri jee”, ere 'ã kĩa upe rai'i. A'eramũ taetu kĩa tojejuka ene ree 'jau— 'jau Isapeu eẽ Mari eẽ upe.

⁴⁶ A'eramũ Mari eẽ 'jau:

—Janejara kĩa esage janee, a'e je jepi.

⁴⁷ Janeruwarete kĩa jane katu'okara.

A'eramũ je a'eramũ teku'iramũ tekou.

⁴⁸⁻⁴⁹ Je 'ã nakũjãeteetea rūi agawewi.

A'etea kĩa 'ã ojejuka je ree je rekoramũ.

Janeruwarete kĩa 'ã pãjẽrete. Kĩa 'ã aeremiapoe'ema wapo jee.

Anure nipo je manũ re je rewiri 'ut ma'e wã 'jau jee:

“Janeruwarete kĩa ojejuka kynã ree”, 'jau nipo wã 'ã jee je manũ re.

Anure taetu nipo wã aipo wã 'i jee.

Janeruwarete kĩa tekatu futat 'ã eteete ma'eramũ akou.

Nokoi futari wã amũ kĩa 'jawe.

Kĩa etee futat Okoeteete ma'eramũ—
'jau Mari eẽ Isapeu eẽ upe 'ũina imome'wau.

⁵⁰ —Kĩa 'ã ajemuaẽm ojee iporomutat ma'e wã nee.

Ymã we te 'ã kĩa jemuaẽmi wã nee rakue.

Opoire'ema futat nipo kĩa jane ree ajemuaẽm awi.

Anure taetu nipo kĩa jemuaẽmi wã nee—

'jau eẽ imome'wau eẽ upe.

⁵¹ —'Awamũ taetu 'ã kĩa opãjẽ resaukaru'jau'japa wã nupe.

Ojee ojerowiaraip ma'e wã kĩa imomapa nipo.

Wã nemiaporama nipo kĩa imateepapa wã nui—

'jau ēē 'ūina ēē upe.

⁵² —'Wyriara wā nipo kīā imuēma.

'Wyriare'ema wā etee nipo kīā imyīna 'wyriara py'rau nū.

⁵³ Ikaraemāe'ema wā nupe etee nipo kīā mama'e esage monou nū—

'jau ēē imome'wau ēē upe.

—A'ere nipo kīā ikaraemā kwai ma'e wā momoirukari wā karaemā awi.

A'eramū nipo kīā wā monou kwe pe, wā karaemāe'eme futat.

⁵⁴ Janeypy upe kīā 'jau rakue: “Ajemuaēm je pē nee.

A'eramū je pē poaa mama'e apo are”, 'jau kīā rakue.

A'eramū kīā u'eawer imū etee mama'e apou wā nupe, wā poaa, Israeu kīā juapyrera wā poaa.

Wenuparera wā kīā ipoaa.

Nomoka'jami futari kīā u'eawera.

⁵⁵ Wea'aramū etee futat kīā akou wā nee.

Kīā 'ā ajemuaēma janeypy wā nee rakue.

Abraão kīā ree, kīā juapyrera wā nee nanē futat kīā 'ā oje-jukau rakue.

Oje'eg imū etee futat kīā 'ā iapoi—

'jau Mari ēē Isapeu ēē upe.

⁵⁶ Muapyra jay magwapa Mari ēē akou peu Isapeu ēē 'wyr ipe. A'ere ēē ojewya 'ua oje'wyr ipe nū.

Juā Batista 'ga 'aawet

⁵⁷ Oje'wyr ipe Mari ēē o re Isapeu ēē ra'yra 'ga u'aa ēē wi. Kūima'e 'ga futat ēē ra'yra. ⁵⁸⁻⁵⁹ A'eramū ēē pytuna 'gā aku'iramū 'ga ree. Kwaiwete futat 'gā aku'iramū 'ga ree. Eē pyriwara 'gā nanē aku'iramū 'ga ree nū.

—Janeruwarete kīā 'ā esage kynya upe. Ajemuaēm kīā kynya ree. A'eramū kīā kynya mena ra'yra pyygukaa kynya upe— 'jau kūjāmera 'gā.

Kūima'efera 'gā we futat 'jau ēē upe:

—Esage te 'ā Janeruwarete 'ga 'gā nupe— 'jau 'gā ajaupe ēē ra'yra 'aramū. —Iwāiwi agawewi 'ā ēē. A'etea 'ā ēē ta'yt owāiwi pype— 'jau 'gā ēē upe ēē ra'iramū.

Majepeja etee kunumī 'ga morowykye'ema magwapa. A'ere 'gā 'ua 'ga mojewaga resaka. 'Ga mojewaga resaka 'ut ma'e 'gā 'jau ajaupe:

—'Ga ruwa 'ga rera etee futat sinug 'ga ree kūi, Sakari kūi— 'jau 'gā ajaupe.

⁶⁰ A'ere 'ga y ēē:

—Naani. Nafutari je. Juā te je afutat kīā reramū— 'jau ēē 'gā nupe. —Juā te je anug kīā ree— 'jau etee ēē 'gā nupe.

⁶¹ Aipo 'ga y ēē 'eramū 'gā 'jau ēē upe:

—Ma'eramũ a'i i? Nitywi te 'ã enepytuna Juã pyu era a'i i—
'jau 'gã eẽ upe. —Ma'eramũ ene inuga ekoete 'ga ree a'i i?—
'jau 'gã eẽ upe.

'Ga ruwa 'ga peu futat 'ũina. A'ere 'ga noje'egi 'ũina.
Ije'ẽka'jam 'ga. ⁶² A'eramũ 'gã 'jau 'ga ruwa 'ga upe:

—Ma'ja pyu te jane 'ga renũi?— 'jau 'gã 'ga upe.

Opou etee futat 'gã oje'ega Sakari 'ga upe 'ga 'jawe.
⁶³ A'erauwe 'ga iapoi 'gã 'jawe etee futat 'gã nupe. Opo
warawarau etee 'gã nupe.

—Ka'arana perut jee— 'jau 'ga.

Opou etee futat 'ga 'jau 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ka'arana rerua 'ga upe. Ka'arana 'ga ikwasiaa
wa'yra 'ga rer are 'gã nupe. Ka'aran are 'ga rera kwasiaramũ
'gã esaka.

—'Ga rera Juã futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁴ Aipoa 'ga ikwasiaa 'ga renamũ futat 'ga je'ega ojewya 'ga
upe. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga 'ga je'ega mamuka 'ga
wi, ywagipewara 'gã 'eawer imũ etee futat. A'eramũ futat 'ga
imome'ui oje'eg imũ 'gã nupe, 'ga oporogytau 'ũina 'gã nupe.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee— 'jau 'ga oje'ega fug ire
'ũina, Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

⁶⁵ 'Ga je'egauwe futat peuwara 'gã ajemogymogyau etee
futat 'ga renupa.

—Kuu. Maran te 'ga je'egi nũ 'wei?— 'jau 'gã ajemogyau etee
futat 'ga je'ega rerowiare'ema 'ga je'egamũ.

A'eramũ futat 'gã awau kwe pe eẽ rera mokwasi'wau
ajaupe.

—Iwãiwĩ agawewi 'ã Isapeu eẽ. A'etea eẽ ta'yt. Eẽ mena 'ga
oje'ẽka'jamamũ ai'i. 'Ga ra'yra 'ga 'arauwe 'ga je'ega fugi 'ga wi
ai'i nũ. A'eramũ futat 'ga oporogytau 'ũina Jarejuwarete 'ga
upe oree ai'i— 'jau 'gã imome'wau ajaupe.

Amunawa moyka awau imome'wau 'gã nupe. ⁶⁶ A'eramũ
'ga je'ega renupara 'gã 'jau:

—Ma'e kũima'e 'ga sipo 'i? Kũima'e esage 'ga nipo kũi— 'jau
'gã ajaupe, 'gã na'yra rera renupa.

A'eramũ Juã 'ga 'ar ypyrauwe Janeruwarete 'ga ojejukau
esage 'ga ree.

Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uawet

⁶⁷ 'Ga je'ega mamug ire Janeruwarete 'ga U'agesage mua Juã
'ga ruwa 'ga upe, Sakari 'ga upe. 'Ga 'Agesagea 'ga rerekou
'ga moje'egukaa 'gã nupe. Janeruwarete 'ga remimurama 'ga
'ga imome'wau 'gã nupe, wa'yra 'ga rewiri 'ut ma'e 'ga 'ga
imome'wau 'gã nupe.

⁶⁸ —Ene 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp.

Nitywi 'ga amũ ene 'jawe oree.

Ene etee futat te 'ã eneresage oree, sa'e ki Jarejuwarete 'ga upe.

Janeypy 'gã 'ã, Israeu juapyrera 'gã 'ã, werowiat futat Jarejuwarete 'ga rakue.

Janeruwarete 'ga te 'ã wemiayuwa 'gã wenũ'ëukat Egitu ywy awi rakue.

Anure nipo 'ga jane katu'okara 'ga muri janee.

⁶⁹ Jane katu'okara 'ga 'ã pãjēreteā.

Jane katu'okara 'ga 'ã Davi 'ga juapyrera, Janeruwarete 'ga upe oporowyky ma'efera 'ga juapyrera 'ga.

⁷⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ã 'ga 'eawera 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'wau awau kwe pewara 'gã nupe rakue.

⁷¹ “Tajejuka pē nee 'jau,

pē jukaukare'ema pē nee iporomutare'ema 'gã nupe 'jau,

pē nereko tywerukare'ema 'gã nupe 'jau, e'i 'ã Janeruwarete 'ga janee rakue”,

'jau 'gã awau 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe rakue.

⁷² Janeruwarete 'ga 'ã ajemuaēm futat nanē janepytunera 'gã nee rakue.

U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga iapoi 'gã nupe rakue.

⁷³⁻⁷⁵ Ymã te 'ã 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue:

“Amuēm je ene ene ree iporomutare'ema 'gã nui”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

“A'eramũ ene ekyjawe'em jeje'ega renupa.

Je'eawer imũ etee futar iki ene mama'e apou ekou.

A'eramũ ene etywere'emamũ ekou jee.

Mama'e tywera apoare'ema ene.

A'eramũ ene nan etee futat ewau emanũmũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue.

Aipo 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue.

A'ere 'ga na'ga upe etee rūi 'ga 'i.

Abraão 'ga juapyreramũ jane upe juejue nanē futat 'ga 'i nũ—'jau Sakari 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁷⁶ A'ere Sakari 'ga 'jau wa'yra 'ga upe:

—Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera 'ga renunewara, kisit.

Ene aranuw ire nipo Janeruwarete 'ga 'jau enee:

“Je te 'ã pãjēreteā”, 'jau nipo Janeruwarete 'ga enee.

“Juã 'ga jeje'ega mome'wara 'gã nupe”, 'jau nipo 'ga enee ene rekoramũ.

Ene nipo kũima'eteete futat ereko 'gã nupe.

Ene nipo ereo Jarejararete 'ga renunewe kwe pe 'gã mu'jau ekou Jarejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga ajemuaēm ae ree.

A'eramũ 'ga ene monou kwe pe ene moporogytaukaa 'gã nupe.

77-79 “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ pẽ katu'oka”, 'jau nipo ene ewau ekou 'gã nupe.

“Janeruwarete 'ga ajemuaẽma jane ree.

Ipota'wa te 'ã 'ga jane ree”, 'jau nipo ene ewau ekou 'gã nupe

'jau 'ga wa'yra 'ga upe 'ũina oporogytau.

—Janejararete 'ga 'ara 'jawe futat.

Sã'ã ae kwara poromũ mama'e resak katu katua.

Ypytunaiwa pypewara 'gã tee ajemogy okyjau mama'e awi.

'Arimũ wata ma'e 'gã nokyjei futari ajemogyau.

Nan tee Janejararete 'ga 'ur ire jane mu'ei 'Uwarete 'ga ree.

A'eramũ jane 'ga kwaaw ire jarekyjawe'em.

'Ga kwaapare'ema 'gã tee okyje ajemogyau. Amanũ awi 'gã kyjea 'gã nerekou.

A'ere 'ga kwaapara 'gã nokyjei.

Okwaawamũ Janeruwarete 'ga janekyje mateepawi.

Ojeupe jane porogytaramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane monou wemiayuwamũ.

A'eramũ jane a'eramũ jarekyjawe'em jaremanũ awi—

'jau Sakari 'ga wa'yra 'ga upe.

⁸⁰ Waranuw ire Juã 'ga awau akou kwe pe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea futat 'ga rerekou. Ojete'e futat 'ga awau akou amunawe'em ipe namutamutat. A'ere Israeu juapyrera 'gã awau ajatykau 'ga porogyta renupa. A'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

2

Jejui 'ga 'aawet

(Mateu 1.18-25)

¹ 'Wyriararete 'ga Augusto 'ga. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Marãmaran te jeremiayuwa pytuna nũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'gã nera kwasiarukaa ojeupe.

—Pekwap pejeje'wyr ipe pejejera kwasiarukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega monou wemiayuwa 'gã nupe. —A'ere simojopyrũ pẽẽ 'jau, pẽnera kwasiarukar ire 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

² Aipoa 'ga iapoukaramũ Sireniu 'ga 'ũina 'wyriaramũ Siria ywy pewara 'gã nupe.

³ A'eramũ 'gã awaupap wera kwasiarukaa wamỹja jeupawer ipe etee futat. ⁴ A'eramũ Jose 'ga nanẽ awau Garireja ywy awi. Nasare awi 'ga awau Judeja ywy pe, wamỹja 'ga Davi 'ga 'wyrer ipe. Perẽi me Davi 'ga 'ari rakue. A'eramũ 'ga awau peu, wamỹja jeupawer ipe.

⁵ Wemirekoram ãẽ rerawau, Mari ãẽ rerawau ojeupi wera kwasiarukaa 'gã nupe. ãẽ ra'y'ra ja'wyja'wyrãmũ 'ga ãẽ rerawau Perẽi me. A'ere kwaiwete 'gã oi peu. A'eramũ 'gã wawa 'oga ojumypykware'emamũ 'gã nupe. A'eramũ Jose 'ga ãẽ rerawau wyra jagawa pype erosou 'ara ro'ysag awi. ⁶⁻⁷ Peu 'gã nekorãmũ Mari ãẽ ra'yr ypy 'ga u'aa. 'Ga 'ar ire 'ga auwana taity pyu, 'ga monou 'ga nuga ywya'ri pype*

Ywagipewara 'gã jesaukaawet

⁸⁻⁹ Jejui 'ga 'aramũ ywagipewara 'ga 'ua ojypa ojesaukaa wyra jara 'gã nupe. Mukuu'i 'gã nekoï Perẽi awi. Jũ me 'gã nekoï weymawa pyri. Karupa'mãa 'gã neymawa. Ypytunimũ agawewi. A'etea 'ara 'jawe imojesaka 'gã nupe. Tata eny 'jawewara rerua erojypa 'gã nupe. Janeruwarete 'ga oje-muenyu 'gã nupe. A'eramũ 'gã okyjau 'ga reny awi.

¹⁰ A'eramũ jui 'gã kyjerãmũ ywagipewara 'ga 'jau 'gã nupe: —Pekyje awi. Moranuw esagea te je arut amũ imome'wau pẽ nupe. A'ea moranuwa pyu tamaku'i pẽẽ 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ea nipo 'gã amaku'i imogyau najuejue etee. ¹¹ 'Awa 'ara rupi pẽ katu'okara 'ga 'ari Perẽi me ko. Janeruwarete 'ga remimurera 'ga 'ari ko. Pẽjararete 'ga 'ari ko, pẽnemiapesagera 'ga 'ari ko — 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Taity pyu 'ga jeuwani 'upa ywya'ri pype. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejewau 'ga resaka. Jeremimome'ufer imũ etee futat nipo peesak 'ga ruwamũ. “A'jea futat jane esagi 'ga remimome'ufer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojetee'i ra'ne ywagipewara 'ga 'ua. A'ere kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ur ypy ma'e 'ga ree.

—Nitywi 'ga amũ Janeruwarete 'ga 'jawe.

'Ga te 'ã esage—

'jau 'gã ajaupe.

¹⁴ —Ywagipewaramũ ore 'jau: “Ene te 'ã eneresage jepi.”

Ywy pewara 'gã nanẽ 'jau nũ: “Ene te 'ã eneresage jepi” 'jau 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ 'ga ojee oryp ma'e 'gã mopy'ata'wau—

'jau 'gã ajemogyau.

¹⁵ A'ere ywagipewara 'gã awau ojewya ywag ipe nũ. A'eramũ wyra jara 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee soo Perẽi me 'ga resaka 'ũ. “Pe'je pejewau 'ga resaka, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe”, e'i ako ywagipewara 'ga janee ko. A'eramũ jane jarewau 'ga resaka— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ A'eramũ futat 'gã awau jupiwewe futat kunumãakyrã 'ga resaka. Owaẽm ire 'gã 'ga resaka. Mari ãẽ resaka Jose 'ga reewe. Kunumãakyrã 'ga resaka ywya'ri pype 'ga ruwamũ.

* **2:6-7** Ymã nitywi taityrete 'ga nugawa rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou ywya'ri pype.

17-18 'Ga resag ire 'gã awau 'ga mome'wau amunaw ipewara 'gã nupe:

—Ywagipewara 'ga 'ut ojesaukaa oreo ko. “Pē katu'okara 'ga u'at Perēi me ko”, e'i 'ga oreo ko. A'eramū ore arajua 'ga resaka. A'ere a'jea'jea futat 'ga 'i ra'e. 'Ga 'eawer imū etee futat ore kunumīakya 'ga resagi— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramū 'gã aipo ojeupe 'gã 'eramū ajemogyau oporesagamū 'gã nee.

¹⁹ Mari ēē 'upa etee enupa 'gã porogytaramū. Wapyakau 'upa 'gã je'eg are. Wea'aramū etee 'upa wa'yra 'ga ree.

²⁰ A'ere wyra jara 'gã awau ojewya nū.

—Ene te 'ā eneresage oreo— 'jau 'gã awau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa akou. —Mama'e esagea te 'ā eremome'u oreo. Nitywi 'ga amū ene 'jawe— 'jau 'gã awau akou pe rupi 'ga upe. —Ywagipewara 'gã nemimome'ufer imū etee futat jane esagi— 'jau 'gã ajaupe, awau akou pe rupi.

Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã oawet

²¹ 'Ga 'ar ire 'gã majepeja etee morowykye'ema magwapa. A'ere 'gã 'ga mojewagukaa 'ga upe. Ywagipewara 'ga je'egawer imū etee futat 'gã 'ga re'roka, Jejui 'jau 'ga upe.

²²⁻²³ 'Ga mojewag ire 'ga ru'wya 'ga 'ga rerawau Jerusareg ipe 'ga y ēē retee. 'Ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe. Moisesi 'ga 'eawer imū etee futat 'gã 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe Jarejuwarete 'ga rowase. Ymā te Moisesi 'ga 'i 'gã nupe rakue: “Pēna'yr ypya nipo Janeruwarete 'ga remiayuwa futat. A'eramū pēē 'ga 'ar ire 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe, Jarejuwarete 'ga rowase”, 'jau 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'gã nupe rakue. A'eramū 'gã a'eramū 'ga rerawau esaukaa 'ga upe, Moisesi 'ga je'egawer imū etee futat.

²⁴ Ymā te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga ee rakue. “Mukūja ki pykaua peroo mainana 'ga upe iapyaukaa Jarejuwarete 'ga upe pejeja'yra 'arauwe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. “Pykau tywe'emamū mukūja wyra'i rerawau iapyau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramū Jejui 'ga ru'wya 'ga 'ga rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Mukūja pykaua 'ga erawau erosou ojeupi mainana 'ga upe.

²⁵⁻²⁷ Poje Janeruwarete 'ga 'Agesage oje'ega Simeão 'ga upe:

—Ere ewau esou peu, jemogytaaw ipe— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou 'ga mogytaawa pype. Awau osou Jejui 'ga ru'wya 'ga resaka 'ga y ēē retee. Jejui 'ga nanē 'ga esaka nū. 'Ga resakawe 'ga 'ga rupia 'ga mua ojywa pe. A'erauwe 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Jerusareg ipewara 'ga futat Simeão 'ga. Esage ma'e 'ga te Jarejuwarete

'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'e 'ga te poromũ, Simeãonamũ. Simeão 'ga akou ae katu'okara 'ga rura rapesaka rakue. Janeruwarete 'ga remimura 'ga rapesaka 'ga akou.
 28 A'eramũ 'ga Jejui 'ga wuja rupia ojywa pe. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

29-31 —Ku'jyp. Ene te 'ã mama'ea ereapo oree rakue.

Ene te 'ã mama'ea jararetea.

Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawewara.

Ene te 'ã mama'ea ereapo katu katu ore upe rakue.

Ymã te ako Ene'agesage je'egi jee ikue:

“Emanũme'ẽwe nipo ae katu'okara 'ga ereesak”, 'jau ako ene jee ikue.

A'efer imũ etee je 'ã 'ga resagi.

'Awamũ je 'ga resagi tejeau.

A'eramũ je 'awamũ temanũarũmũ.

Aesak je 'ga enu'ama 'awamũ.

A'eramũ je tewau ene pyri 'awamũ.

32 'Ga nipo 'ara 'jawe futat.

Sã'ã ae najuejue etee mama'ea resaga 'arimũ.

Nan tee futat nipo 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukari 'gã nupe, 'ga je'ega mome'wau judeue'ema 'gã nupe.

Jejui 'ga 'ã judeua.

A'eramũ nipo tesirũmera 'gã Jejui 'ga ree te judeu 'gã pojeupa ajemogyau.

Eneremiayuwa 'gã pojeupa ajemogyau—

'jau 'ga oje'ega Jarejuwarete 'ga upe u'ama.

33 Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga jara 'gã oporesagamũ Simeão 'ga ree.

—Ma'eramũ 'ga aipo 'jau janera'yra upe 'ũ?— 'jau 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree, 'ga porogyta 'ga 'amamũ.

34-35 A'ere Simeão 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe nũ:

—Ejejuka esage ki 'ga jara 'gã nee, 'gã nekoramũ— 'jau 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ futat Jejui 'ga monou 'ga y'ẽẽ upe nũ. A'eramũ futat Simeão 'ga 'jau Mari'ẽẽ upe:

—Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã kunumãia amut enee rai'i — 'jau 'ga'ẽẽ upe. —A'ere nipo 'ga aranuw ire amumera 'gã niporomutari 'ga ree. 'Ga rerekou tyweaete nipo 'ga rekoramũ— 'jau 'ga imome'wau'ẽẽ upe. —Aipo resaga nipo wayeteramũ enee. Sã'ã ae jepokysia tuwiiu raya. Nan futat nipo aynamũ enee— 'jau 'ga imome'wau'ẽẽ upe u'ama. — 'Ga rereko tywearera 'gã nipo Janeruwarete 'ga omomap. Amumera 'gã etee te nipo iporomutat enera'yra 'ga ree— 'jau 'ga'ẽẽ upe imome'wau. —A'eramũ futat nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nerekou— 'jau 'ga'ẽẽ upe.

A'eramũ Simeão 'ga 'jau 'gã nupe:

—Anure te nipo Janeruwarete 'ga janerea'awa kwaap katu katuukari janee. Ae nokwaawa'uweri ajuea'awa. 'Ga tee okwaap katu katuukat aerea'awa ae upe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

³⁶⁻³⁸ 'Ga porogyta 'ga 'amamũ kũjã ěẽ mũ 'ua 'gã nerowyka. Wãiwĩ ěẽ 'ua 'gã nerowyka. Jejui 'ga resakawe wãiwĩ ěẽ oje'ega Jarejuwarete 'ga upe:

—Ku'jyp. Eneresage 'ã oree. Ore katu'okara kĩa eremut oree rai'i— 'jau Ana ěẽ 'ga upe u'ama.

A'eramũ ěẽ 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—'Awamũ nipo 'ã kĩa rekoi janee. Janeruwarete kĩa remimurera kĩa futat u'at rai'i— 'jau ěẽ ojepyriwara 'gã nupe imome'wau. —Kĩa futat nipo jane katu'ok, Jerusareg ipewaramũ— 'jau ěẽ 'gã nupe.

Ana ěẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat. ěẽ ruwa 'ga rera Fanueu. Aseri 'ga juapyrera ěẽ. ěẽ iwãiwĩ gatu gatu te. Oitetai kwaturu kwara amu'at. Ana ěẽ omenaat rakue. A'ere sete kwara magwaw ire, ěẽ mena manũ ěẽ wi. A'eramũ ěẽ akou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Jarejuwarete 'ga upe oje'ega 'ga muorypa akou.

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau ěẽ 'ga upe 'ũina. —Nitywi futari kĩa amũ ene 'jawe. Ene tee futat te 'ã eneresage oree— 'jau ěẽ oje'ega 'ga upe akou.

Ojemi'ware'ema ěẽ 'ga upe oje'eg enune. Ojety'ajaga etee te futat akou 'ga upe oje'egaw ipe. Aipo kũjã ěẽ futat Jejui 'ga mome'wau ojepyriwara 'gã nupe.

Ojewya 'gã awau Nasare pe nũ

³⁹ ěẽ porogytapaw ire Jejui 'ga jara 'gã 'ga rerawau mainana 'ga upe mukũja pykaua retee. Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã erawau imonou mainana 'ga upe. A'eramũ mainana 'ga pykau apyau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. A'ere Jose 'ga Mari ěẽ retee wa'yra 'ga rerawau erojewya Nasare pe nũ. Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja wyy pype. ⁴⁰ Peu futat Jejui 'ga waranupa. 'Ga wujawuja'ia we futat u'akwaakwaawamũ. 'Ga Ruwarete 'ga ojejukau 'ga ree.

Jejui 'ga opytau Jerusareg ipe

⁴¹ Maraka apoawa upe iwaẽmauwe Jejui 'ga jara 'gã awau Jerusareg ipe. Wea'aramũ awau ajatykau. “Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Ymã te 'ga 'ã janepytuna 'gã nenũ'ẽi Egitu wyy awi rakue”, 'jau 'gã ajaupe wea'aramũ ee.

Aipoa aejatykaawa rera pasikwa. Kwara 'arauwe 'gã awau ajatykau wea'aramũ opytunera 'gã nenũ'ẽawer are. ⁴² Tusi kwara Jejui 'ga imu'ar ire 'ga jara 'gã 'ga rerawau poromũ

ojeupi. Majepeja etee 'gã morowykye'ema magwapa peu ajatykaaw ipe.

⁴³ Maraka teepaw ire 'gã okwasi'wau awau oje'wyr ipe. A'ere Jejui 'ga nooi 'gã nupi. A'e pe 'ga pytai 'gã nui. Nokwaawi 'ga jara 'gã 'ga pytaa. ⁴⁴ Ojewyaw ipe Mari eẽ 'ga resake'ema. A'eramũ eẽ 'jau ojeupe: “Kũima'efera wã nupi nipo turi re'ã”, 'jau etee eẽ ojeupe. A'eramũ eẽ weae'emamũ 'ga ree. Awau akou ko'aramuku watau. Awau 'gã peu okaaruwamũ pe aje. Okaarupaw ipe 'gã 'ga rekaa.

—Peesak te jera'yra kĩa ra'e?— 'jau eẽ opytuna 'gã nupe.

—Naani nũ ã— 'jau etee 'gã eẽ upe.

⁴⁵ 'Ga resake'emawe 'ga jara 'gã awau ojewya 'ga rekaa Jerusareg ipe nũ. ⁴⁶ Mukũi 'gã osea 'ga rekaa. Imuapyra rupi 'gã awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga rekaa. A'e pe 'gã 'ga resaka. Moromu'jara 'gã nupe 'ga 'ũina oporogytau. A'eramũ 'gã a'e pe 'ga renamũ, awau owaẽma 'ga upe. ⁴⁷ A'eramũ moromu'jara 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree: —Tete 'ga 'akwaaweteramũ, oporogytau 'ũ— 'jau 'gã ajaupe ajemogyau.

⁴⁸ 'Ga jara 'gã nanẽ oporesagamũ etee 'ga ree nũ. A'eramũ 'ga y eẽ oje'ega 'ga upe:

—Ma'eramũ ene epytau rai'i rã? Erejekarukat ore kĩ'ĩ— 'jau eẽ 'ga upe. —Arajemuaẽm ore ene ree kĩ'ĩ— 'jau 'ga y eẽ 'ga upe. —“Oka'jam nipo 'ã rai'i”, aru'e ore arakou ene rekaa kĩ'ĩ— 'jau 'ga y eẽ 'ga upe.

⁴⁹ —Ma'eramũ pẽẽ je rekaa ã? 'Au te je rekoi Tejuwarete 'ga rog ipe tepytau nũ ã— 'jau 'ga oy eẽ upe oje'ega wekat eẽ rekoramũ.

⁵⁰ A'ere 'gã naeapyoi 'ga je'eg are aipo 'eramũ. ⁵¹ A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau oje'wyr ipe Nasare pe nũ. Mari eẽ akou wea'aramũ wa'yra 'ga ree, 'ga muawer are. ⁵² 'Ga ru'wyr 'ga futat 'ga muaranupa 'ga y eẽ retee. Jejui 'ga awau waranupa, 'gã je'eg imũ etee futat mama'e apou akou. Wenuw etee futat 'ga 'gã je'ega. U'akwaawa 'ga erawau eruaranupa. A'eramũ 'gã najuejue etee futat 'ga futaa. Janeruwarete 'ga nanẽ 'ga futaa nũ.

3

Juã Batista 'ga remimome'ufet

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; Juã 1.19-28)

¹⁻² Amunawe'em ipe Juã 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe rakue:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe rakue. —Ikwaapare'ema 'gã nupe jeje'ega mome'wau ewau— 'jau 'ga 'ga upe.

Tiperiu 'ga te futat 'wyriarareteramũ 'ũina romanũ 'gã nupe. Kĩsi kwara magwapa 'ũina 'wyriar ymanamũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyriarareteramũ 'ga renauwe futat tesirũmera 'gã 'ga imogyau 'wyrira'riramũ 'gã nupe. Põsiu Piratu 'ga 'ũina 'wyriaramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe. Erote 'ga 'ũina 'wyriaramũ Garireja ywy pewara 'gã nupe. Erote 'ga rewirera 'ga, Filipe 'ga 'ũina 'wyriaramũ Iturea ywy pewara 'gã nupe. Trakoniki ywy pewara 'gã nupe nanē nũ. Lisantias 'ga 'ũina 'wyriaramũ Apireni ywy pewara 'gã nupe. Aipo 'gã jemogyramũ Anasi 'ga akou 'wyriaramũ mainana 'gã nupe Kaifasi 'ga retee.

Aipo 'gã jemogyramũ Janeruwarete 'ga oje'ega Juã 'ga upe:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe — 'jau 'ga 'ga upe, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe.

³ Ojeupe 'ga porogytapaw ire Juã 'ga awau akou kwe pe. Jotãuy pewara 'gã nupe 'ga awau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau akou.

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tãmẽjẽ pejetywer awi. A'eramũ je pejetywer awi pepoir ire je pẽ pymĩãu 'y pe. A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moia pẽ nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ Isai 'ga je'eger imũ etee futat Juã 'ga awau imome'wau 'gã nupe nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi Isai 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ojeupe 'ga 'e kwasiaa inuga ka'aran are 'gã nupe rakue:

“Peu 'ga amũ rekoi wafukaita amunawe'em ipe.

Janeruwarete 'ga porogyta are ae mu'jau, Jarejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe.

'Pe'je Janejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou imojewarawe'em.

Ywyaty'ria nanē ene imomẽmõumap nũ.

⁵ Ywyperewa ene imatyneema 'jau. A'eramũ akware'emamũ futat pe awau ywy kwara matyneem ire.

Ikwakwara ene imomẽmõu', 'jau 'ga wafukaita.

⁶ A'eramũ nan ene iaporamũ, 'gã najuejue etee futat ae katu'okara 'ga kwaapa,

'A'jea futat Janeruwarete 'ga ae katu'ogi ra'e', e'i nipo 'gã 'gã nupe najuejue etee”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa Juã 'ga ree inuga 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã awau kwaiwete ajatykau Juã 'ga ree numiamũ ojepymĩãukaa 'ga upe numiamũ. “Y pe 'ga je pymĩ re nipo Janeruwarete 'ga je rerekou tywere'ema jetywer are”, 'jau 'gã ojeupe numiamũ. A'ere Juã 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere te je pẽ pymĩ— 'ga 'i etee 'gã nupe ojee 'gã jatykaramũ.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Janeruwarete 'ga imara'ne pē nee. Pētywer are 'ga mara'neramū pē nee. A'eramū nipo 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. “Ene'me awi”, pe'je awi jee. A'jea futat nipo 'ga pē nereko tyweretei. “Nore rereko tywera'uweri 'ga”, pe'je awi. A'jea futat 'ga pē nereko tyweri nipo— 'jau Juā 'ga 'gā nupe.
 8 —Pe'je pejewau mama'e esage mū apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamū kūi— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gā nupe.

—“O'meramū 'ga 'i”, pe'je kasi jee ne. “Je 'ã Abraão 'ga juapyrera te. A'eramū 'ga a'eramū je rerekou tywere'em”, pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ã 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramū. 9 Sã'ã ae 'ywa i'a a'wyre'ema iypy mosoga. A'eramū erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pē nereko pejetywer awi pepoire'emamū— 'jau 'ga 'gā nupe.

10 A'eramū 'gā 'jau Juā 'ga upe:

—Ma'ja ajee ore aruapo a'eramū orotywer awi oropoiawamū 'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

—Au'je ki pejejee etee pejejea'ar ire. Najuejue etee ki 'awamū pejejuka esage pejejee. 11 Taity kwaiwete ma'eramū pemono ape taitye'ema 'gā nupe. Emi'uram kwaiwete ma'eramū pēē mama'e monou emi'urame'ema 'gā nupe nū— 'jau 'ga 'gā nupe, aipoa ojeupe 'gā 'eramū.

12 A'eramū 'wyriara upe ka'aranūū pyykara 'gā oje'ega Juā 'ga upe nū:

—Ma'ja ajee ore aruapo orojee, orotywer awi oropoiawamū nū'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

13 A'eramū Juā 'ga 'jau ka'aranūū pyykara 'gā nupe:

—Au'je ki ka'aranūū muruu re 'gā nui. 'Wyriara je'eg imū etee futar iki ka'aranūūa pepyyk pejekou 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe, aipo ojeupe 'gā 'eramū.

14 A'eramū jefaruu 'gā 'jau 'ga upe nū:

—Ore nū'ū? Ma'ja ajee ore aruapo orotywer awi oropoiawamū 'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

A'eramū Juā 'ga 'jau jefaruu 'gā nupe:

—“Ka'aranūūa tejeupe imure'emamū je ene nupāi ne”, ere kasi 'awamū 'gā nupe ne, 'gā je'ēwu'jage'ema ne. Mama'ea a'jea etee futat imome'wau ekou. “Temepyi'ia je nafutari”, 'jawe'em pēē pejekou. “Temepyuua te je afutat”, 'jawe'em futat pejekou— 'jau 'ga jefaruu upe. —Pejeporowyky repy are etee futat pēnekōēāi pejekou— 'jau 'ga 'gā nupe. “Topoit tetywer awi 'jau” 'jara 'gā jefaruu 'gā nupe 'ga 'jau poromū.

15 Aipo 'gā nupe Juā 'ga 'eramū 'gā amū 'upa 'ga porogyta renupā.

—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga nipo kweramũ ki sa—
'jau 'gã ajaupe 'upa. —'Ga futat nipo ae katu'okara— 'jau 'gã
'upa ajaupe.

¹⁶ Aipo 'gã 'eramũ Juã 'ga enupa. A'eramũ 'ga oje'ega 'gã
nupe:

—Naani. Naae katu'okara rũi je. Naje rũi 'ga remimurera—
'jau 'ga 'gã nupe, aipo ojeupe 'gã 'eramũ. —Naani.
Janeruwarete 'ga remimura 'ga 'ã kũima'eeteetea te — 'jau
'ga imome'wau 'gã nupe. —Je naani. Je akotee'i ma'ea te.
Apoat te je 'ga tekou— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Je 'ã
a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou. A'ere je rewiri 'ut ma'e
'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe— 'jau 'ga
'gã nupe imome'wau. —'Ga te amut 'Uwarete 'ga 'Agesagea
werowiaaramũ pẽ nupe. Werowiare'ema 'gã nupe te ajee
'ga namuri futari U'aga. Wereko tywerete futat nipo 'ga 'gã.
¹⁷ Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'yi esage imũ'jãu
jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo
'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe.
Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ
—'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit pejetywer awi.
Pejetywer awi pẽpõirameramũ Janeruwarete 'ga imoia pẽ nui
—'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁹⁻²² A'eramũ 'gã a'eramũ kwakwai'i opoia otywer awi.
A'eramũ Juã 'ga otywer awi 'gã poiramũ 'gã pymĩãu 'y pe.

'Ype Jejui 'ga pymĩawet

(Mateu 3.13-17; Maku 1.9-11; Juã 1.31-34)

'Gã pymĩmaw ire Jejui 'ga 'ua 'gã pymĩaw ipe owaẽma 'ga upe.
A'eramũ Juã 'ga Jejui 'ga monou ipymĩãu 'y pe.

Juã 'ga opymĩ re Jejui 'ga oje'ega monou u'ama 'Uwarete 'ga
upe. Ojeupe 'ga je'ega monoramũ Janeruwarete 'ga U'agesage
mua 'ga upe. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga jasi'y'warimũ wapyka.
Ywag awi 'ga upe U'agesage jywamũ Janeruwarete 'ga oje'ega
Jejui 'ga upe.

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifutararetea. Ene 'ã je
muorypararetea ejee— 'jau 'ga wa'yra 'ga upe oje'ega mua.

Anure Erote 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe. Erote 'ga
'wyririamũ peuwara 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'ga munewukaa.
Erote 'ga wewirera 'ga remireko eẽ pojekau 'ga wi, Erotiasi eẽ
pojekau 'ga wi. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wyri nanuara. Ejewirera remirekoa 'ã erepojeka 'ga
wi. Nenea'wyri ene ra'e. Kwaiwete enetywera ra'e— 'jau Juã
'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga a'eramũ Erote 'ga mamara'neukaa ojee.
A'eramũ 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe.

Jejui 'ga pytunet

(Mateu 1.1-17)

²³ Trĩta kwara magwaw ire Jejui 'ga awau 'gã mu'jau
'Uwarete 'ga porogyta are.

Jose 'ga Jejui 'ga ru'wyrã.

Eli 'ga Jose 'ga ruwa.

²⁴ Matate 'ga Eli 'ga ruwa.

Levi 'ga Matate 'ga ruwa.

Meki 'ga Levi 'ga ruwa.

Janai 'ga Meki 'ga ruwa.

Jose 'ga Janai 'ga ruwa.

²⁵ Matatiasi 'ga Jose 'ga ruwa.

Amosi 'ga Matatiasi 'ga ruwa.

Naum 'ga Amosi 'ga ruwa.

Esi 'ga Naum 'ga ruwa.

Nagai 'ga Esi 'ga ruwa.

²⁶ Maate 'ga Nagai 'ga ruwa.

Matatiasi 'ga Maate 'ga ruwa.

Semei 'ga Matatiasi 'ga ruwa.

Jose 'ga Semei 'ga ruwa.

Jota 'ga Jose 'ga ruwa.

²⁷ Joanã 'ga Jota 'ga ruwa.

Resã 'ga Joanã 'ga ruwa.

Soropapeu 'ga Resã 'ga ruwa.

Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.

Neri 'ga Saratieu 'ga ruwa.

²⁸ Meki 'ga Neri 'ga ruwa.

Ati 'ga Meki 'ga ruwa.

Kosã 'ga Ati 'ga ruwa.

Ematãu 'ga Kosã 'ga ruwa.

Eri 'ga Ematãu 'ga ruwa.

²⁹ Josue 'ga Eri 'ga ruwa.

Eriese 'ga Josue 'ga ruwa.

Jorim 'ga Eriese 'ga ruwa.

Matate 'ga Jorim 'ga ruwa.

Levi 'ga Matate 'ga ruwa.

³⁰ Simeão 'ga Levi 'ga ruwa.

Juda 'ga Simeão 'ga ruwa.

Jose 'ga Juda 'ga ruwa.

Jonã 'ga Jose 'ga ruwa.

Eriakĩ 'ga Jonã 'ga ruwa.

³¹ Merea 'ga Eriakĩ 'ga ruwa.

Mena 'ga Merea 'ga ruwa.

Matata 'ga Mena 'ga ruwa.

Natã 'ga Matata 'ga ruwa.

Davi 'ga Natã 'ga ruwa.

³² Jese 'ga Davi 'ga ruwa.

Opete 'ga Jese 'ga ruwa.

Poasi 'ga Opete 'ga ruwa.

Sara 'ga Poasi 'ga ruwa.

Nasom 'ga Sara 'ga ruwa.

³³ Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.

Amin 'ga Aminatape 'ga ruwa.

Arni 'ga Amin 'ga ruwa.

Esrom 'ga Arni 'ga ruwa.

Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.

Juda 'ga Peres 'ga ruwa.

³⁴ Jako 'ga Juda 'ga ruwa.

Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.

Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.

Tera 'ga Abraão 'ga ruwa.

Nako 'ga Tera 'ga ruwa.

³⁵ Seruki 'ga Nako 'ga ruwa.

Ragau 'ga Seruki 'ga ruwa.

Faleki 'ga Ragau 'ga ruwa.

Eperi 'ga Faleki 'ga ruwa.

Sara 'ga Eperi 'ga ruwa.

³⁶ Kainã 'ga Sara 'ga ruwa.

Arfasate 'ga Kainã 'ga ruwa.

Sem 'ga Arfasate 'ga ruwa.

Nue 'ga Sem 'ga ruwa.

Lameki 'ga Nue 'ga ruwa.

³⁷ Metusarem 'ga Lameki 'ga ruwa.

Enoki 'ga Metusarem 'ga ruwa.

Jarete 'ga Enoki 'ga ruwa.

Maleleu 'ga Jarete 'ga ruwa.

Kainã 'ga Maleleu 'ga ruwa.

³⁸ Enosi 'ga Kainã 'ga ruwa.

Sete 'ga Enosi 'ga ruwa.

Atãu 'ga Sete 'ga ruwa.

Janeruwarete 'ga Atãu 'ga ruwa. Atãu 'ga ae ypy ypya.

Janeruwarete 'ga remiapo ypyfera 'ga. A'eramũ 'ga

a'eramũ Atãu 'ga ruwa Jarejuwaretea futat.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet

(Mateu 4.1-11; Maku 1.12-13)

¹ 'Y pe 'ga jepymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Je-jui 'ga rerawau amunawe'em ipe 'ga rerekou. ² Kwarēta 'ara 'ga imagwapa akou ojemi'ware'ema. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ akou.

A'e pe 'ga rekwaw ipe mama'eukwaawa 'wyriara 'ua 'ga resaka. “Taesak 'ga poira 'uwa 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau ojeupe etee futat. “Teje'ega taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ũina ojeupe etee futat numiamũ.

³ A'eramũ oje'ega Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ã. A'eramũ ene ita mu'jaga ejemi'uramamũ — 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rũi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rũi ae rekoi”, 'jau oree jepi— 'jau 'ga jupe. —Oreruwarete 'ga te 'ã ae mogoara— 'jau etee 'ga jupe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyriara 'ga rerawau 'ga roerojeupia wytyr apyte'rarimũ nũ. Peu 'ga rerowaem ire mama'eukwaawa 'wyriara ywy resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukaapap 'ga upe. Kamēsĩete futat ywy pypewara resaukaa 'ga upe.

⁶⁻⁷ —Ejuwarete 'ga rerowiar awi ene poir ire 'agera tomonopap enee 'jau— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe. —Tejerowiarãmũ tomonopap enee 'jau— 'jau 'ga upe oporogytau, mama'e resaukaa 'ga upe. —Ymã te ako 'ga 'agera muri jee ikue. A'eramũ je ene tejerowiarãmũ 'agera monoupap enee nũ. A'eramũ je ene mogou 'wyriarareter-amũ 'agera mama'e upe. A'eramũ ene e'ỹina jeje'eg imũ etee futat 'wyriaramũ 'gã nupe. Je te omono enee temuoryw ire— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe.

⁸ A'eramũ aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Ymã Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amũ upe rakue. “Je te 'ã Pējararetea. Je te 'ã Pēnuwaretea. A'eramũ ki pēē jeje'ega etee enupa pejejemogyau. Je te ki je muoryp pejepe pejejemogyau”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue— 'jau etee 'ga jupe.

⁹ A'ea ywyty'rar awi mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga rerawau Jerusareg ipe nũ. Janeruwarete 'ga mogytaawa apyte'rarimũ 'ga rerawau erojeupia. Ywatewate 'ga mogytaawa. A'eramũ 'jau 'ga upe nũ:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. A'eramũ ene ewau epoa 'aw awi. Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo e'aa. ¹⁰⁻¹¹ Eneruwa 'ga futat oje'ega okwasiarukat pē nee rakue:

“Tejepyriwara 'gã je omono enee.

A'eramũ 'gã ojejukau ene ree. A'eramũ ene ejemokanãje'ema ewau e'aa.

Epya miamũ ene imokanãje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra 'ga ree ikue — 'jau mama'eukwaawa 'wryiara Jejui 'ga upe.

“Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

¹² A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat 'ga amũ upe nanẽ nũ: “A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa ajepaja 'ga upe rakue — 'jau 'ga jupe. —A'eramũ je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wryiara upe.

¹³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wryiara awau Jejui 'ga wi. “Anurenure'i nipo tomorytee 'ga 'jau kwy”, 'jau awau ojeupe etee futat.

Jejui 'ga porowyky ppyruga

(*Mateu 4.12-17; Maku 1.14-15*)

¹⁴⁻¹⁵ Mama'eukwaawa 'wryiara ojewi io re Jejui 'ga ojewya awau Garireja ywy pe nũ. 'Ga Ruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga a'eramũ awau kwe pe watau akou. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau akou 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga renuparera 'gã 'jau ajaupe:

—Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga porogyta are pa 'ã jeporenuwiweramũ nũ. Esage te 'ã 'ga porogyta ra'e a'i kũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'ga rera mokwasi'wau.

—Esage 'ga porogyta ra'e— 'jau 'gã 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype.

Nasare pe Jejui 'ga oawet

(*Mateu 13.53-58; Maku 6.1-6*)

¹⁶⁻¹⁷ A'ere Jejui 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ, Nasare pe nũ. Waranupawer ipe 'ga awau ojewya nũ opytuna 'gã nesaka. Morowykye'ema rupi 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe wapyka oporogytau 'gã nupe. Wemiapo etee futat 'ga iapou 'gã nupe. 'Gã jatykapaw ire 'ga awau afu'ama 'gã mogytaawa rowase katy. A'eramũ ajatykaawa raarana 'ga ka'arana monou 'ga po pe. A'ere 'ga ipypekau esaka. A'eramũ 'ga Isai 'ga remikwasiarer ipe ipypekau esaka. Isai 'ga Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera rakue. A'eramũ 'ga oje'ega Isai 'ga upe rakue. A'eramũ Isai 'ga ojeupe 'ga je'egawera kwasiaa inuga ka'aran are. Aipoa ka'arana kwasiaripyre Jeju 'ga imogytau 'gã nupe:

¹⁸ “Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko”,

'jau 'ga u'ama imogytau.

“Ga 'ã je mono morogyta esage mome'waramũ itywerete ma'e 'gã nupe.

'Ga 'ã je mono moromunepawa pypewara 'gã mũ'jãukaa jee.

'Ga 'ã je mono eae'ema 'gã mamã'ëukaa.

'Ga 'ã je mono 'gã nemirereko tywerete 'gã mũ'jãukaa 'gã nui jee.

19 'Ga futat 'ã je mono, “Awamũ Janeruwarete 'ga ae katu'ogi' 'e mome'waukaa jee 'gã nupe”,

'jau 'ga imogytau u'ama 'gã nupe. 20 Imogytapaw ire 'ga ka'arana mamana nũ. A'ere 'ga ka'arana monou ojeupe imuarera 'ga po pe nũ. 'Ga po pe imono re 'ga awau wapyka 'ũina.

A'eramũ peuwara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree.

—Awÿi are te Isai 'ga ka'arana kwasiari rakue? “Je ree 'ga ikwasiari inuga rakue”, e'i sipo kwe 'ga 'i?— 'jau peuwara 'gã ajaupe.

21 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga remikwasiarer imũ etee futat je ruri— 'jau 'ga 'ũina wapyka oporogytau 'gã nupe.

22 A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ. Jane 'jawewara 'ga agawewi 'ã. A'etea 'ga morogyta esagea omome'u janee— 'jau 'gã aipo 'ga 'e 'ga renamũ.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—NaJose 'ga ra'yra 'ga rũi nipo ki sa? Maran ajee 'ga ae mu'ei aipo 'jau ki 'ei— 'jau amumera 'gã ajaupe.

23 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Aeremiapoe'ema 'awamũ eapo amũ oree”, pe'je 'ã jee. “Kafanaũ pe 'ã ereapo futat. A'eramũ ene 'au nanẽ iapou nũ”, pe'je 'ã jee — 'jau 'ga 'gã nupe. —“Earanupawer ipe eapo oree”, pe'je 'ã jee. “Ojero'wu ma'e 'gã 'ã erekatu'ok rai'i. A'ere 'awamũ ene ejete futat erejekatu'ok”, 'jau nipo pẽ jee. “Kafanaũ pe 'ã ojero'wu ma'e 'gã erekatu'ok rai'i. A'eramũ ene 'awamũ earanupawer ipe taetu nanuara apou oree. Ore 'ã enepytuna futat. A'eramũ ene epytunamũ taetu ore katu'oka. Taruesak orokatu'oga 'jau”, 'jau nipo pẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

24 —Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ oo kwe pe 'ga je'ega mome'wau. A'eramũ kwe pewara 'gã jẽmĩ 'ga je'ega rerowiaa. A'ere 'ga 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat kwe pewara 'gã je rerowiari. A'ere je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

25-26 —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoi ajepeja amunaw ipe rakue, Sarepata pe rakue. Sidoma ywy pe aipo

'upa. Peu futat 'ga 'ga monou kũjã ãẽ upe rakue, imen manũ ma'efera ãẽ upe rakue. NaIsraeu juapyrera rũi ãẽ. A'etea Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoukat imoporogytaukaa ãẽ upe. “Ene ejot ekou jeremi'urama rerua jee”, 'jau 'ga ãẽ upe. Muapyra kwara u'aa amana okyre'ema. A'eramũ 'gã nemi'urama opapa 'gã nui. A'eramũ 'gã a'eramũ ty'ara rera-jemogyau — 'jau 'ga imome'wau ojepeyriwara 'gã nupe. — Kwaiwete agawewi futat judeu 'gã jemogyi peu ty'ara rera-jemogyi. A'etea Janeruwarete 'ga ãẽ upe etee futat mama'e nomateepawukari. ²⁷ Nãñewẽjẽmĩ futat Janeruwarete 'ga judeue'ema 'ga amũ katu'oka 'ga pito'om awi nũ, Naamã 'ga katu'oka 'ga pito'om awi nũ. Kwaiwete agawewi futat ipito'om ma'e 'gã Israeu juapyrera 'gã jemogyi peu. A'etea 'ga judeue'ema 'ga etee okatu'ok 'gã nui. Siria ywy pewara 'ga 'ga ikatu'ogukaa Eliseu 'ga upe — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁸ —Najudeu 'gã etee rũi 'ga opoat — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe 'gã amara'neramũ Jejui 'ga ree. ²⁹ A'eramũ 'gã 'ga rerawau ywytyra rupi 'ga rerojeupia 'ga rerawau iapyte'rarimũ. 'Ga rerawau 'gã iããpyraya 'arimũ 'ga rerawau.

—Simono 'ga imomoa ijukau — 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁰ A'ere 'ga kwawi 'gã pyterimũ awau kwe pe 'gã nui.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 1.21-28)*

³¹ Ajepeja 'gã 'wyrarete pe Jejui 'ga awau, Kafanaũ pe. Garireja ywy pype Kafanaũ 'jawa amunawa 'upa. A'e pe 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. Morowykye'ema rupi judeu 'gã mu'jau akou 'ga ree. ³² 'Wyriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ — 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei — 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee — 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

'Ga porogyta renupa etee ajemogyau, ojeupe 'ga 'eramũ. Judeu 'gã jatykaawa pype 'ga oporogytau 'gã nupe. ³³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ akou. A'eramũ 'ga muafukaita:

³⁴ —Jejui! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te ereko ki sa? — 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene — 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁵ A'eramũ 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi — 'jau Jejui 'ga jupe.

A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga moywyrupãu. A'ere namuayrũi 'ga uẽma 'ga wi. ³⁶ A'eramũ esakarera 'gã opiryyjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã opore-sagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Opãjẽ mũ futat ako 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi ko— 'jau 'gã ajaupe. —Mama'eukwaawa miamũ 'ã pãjẽa. Jejui 'ga taetu pãjẽrete. Sã'ã 'ga mama'eukwaawa pe'aa 'ga wi — 'jau 'gã ajaupe.

³⁷ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejui 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsiete, amunawa moymoyka.

Pedro 'ga rojo eẽ

(Mateu 8.14-17; Maku 1.29-39)

³⁸ Judeu 'gã jatykaaw awi uẽm ire Jejui 'ga awau Simão 'ga rog ipe. Simão 'ga rojo eẽ oro'yramũ 'upa. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Waiwa eẽ iro'y 'upa. Ejot eẽ resaka eẽ ro'y awi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga awau eẽ resaka. A'eramũ 'ga 'jau eẽ ro'y upe:

—Ejepe'a eẽ wi— 'jau 'ga eẽ ro'y upe.

A'erauwe eẽ ro'ya oia eẽ wi. A'erauwe eẽ afu'ama awau mama'e apou 'gã nupe 'gã mojemi'waa.

⁴⁰ Kaaruwamũ peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua esaukaa Jejui 'ga upe. Opoa etee agawewi 'ga imonou 'gã 'arimũ. A'etea ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'okapap. ⁴¹ Kwaiwete 'gã nui 'ga mama'eukwaawa pe'au.

—Pejepe'a 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã pirewara upe.

A'eramũ mama'eukwaawa awau wafukaita:

—Jane 'arimũwara 'ga ra'yra te 'ã ene— 'jau wafukaita 'ga upe. —Orokwaaw ore ene— 'jau mama'eukwaawa wafukaita 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Peafukai awi pejewau— 'jau 'ga jupe.

⁴² Ai'iwe, ypytu'nĩnauwe, Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. A'ere Kafanaũ pewara 'gã nuri 'ga rekaa. 'Ua owaẽma 'ga upe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ereo awi. Taruenup eneporogyta 'jau— 'jau 'gã 'ga upe numiamũ.

⁴³ A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Peuwara amunaw ipe je oi nũ— 'ga 'i etee 'gã nupe, “Epyta” ojeupe 'gã 'eramũ. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee. “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui,

pẽ mogyau wemiayuwamũ”, ta'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ Najuejue etee futat 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaaw ipe etee te futat 'ga awau akou imome'wau. Amunawa moyka imome'wau akou.

—'Awamũ Janeruwarete 'ga 'wyriarareteramũ janee. Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ— 'jau 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe.

5

Jeju 'ga remimu'e ypy 'gã

(Mateu 4.18-22; Maku 1.16-20)

¹ Genesare ypia reme'y'warimũ Jeju 'ga 'amamũ kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga porogyta renupa. Ojopypypypyka 'gã 'ua. ² A'eramũ Jeju 'ga yaruu resaka. Mukũ yaruua 'ua ojekoka 'upa. Yara jara 'gã ũ'jãumap yar awi. Taityuua 'gã ipireita 'upa. ³ A'eramũ Jeju 'ga awau u'aa Simão 'ga yara pype.

—Ty pyteripe'i eyara emono jee— 'jau 'ga Simão 'ga upe.

A'erauwe 'ga imonou ty pyteripe'i 'ga upe. A'erauwe Jeju 'ga wapyka oporogytau 'yisiga pypewara 'gã nupe 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

⁴ Oporogytapaw ire 'ga 'jau Simão 'ga upe:

—Tyyu'i pype eyara emono— 'jau Jeju 'ga 'ga upe. —A'eramũ ene eirũ 'gã netee taityuu imomoa esaka— 'jau Jeju 'ga 'ga upe.

⁵ —Aruetyg ore koypytunamuku arakou ko nũ'ũ. A'ere nojegagi'i amũ oree ko nũ'ũ. A'ere 'ã ene te ere oree. A'eramũ ore imomoa esaka nũ'ũ— 'jau Simão 'ga 'ga upe. —Ko ajee ore imonoi esaka nũ.

⁶ Etyg ypyrauwe ipira ojegaga taityuu pype 'gã nupe imatyneema. Kwaiwete ipira ojegaga ipype 'gã nupe. A'eramũ imonoroka werewi. Omonorok ja'wyja'wy futat. Ipira rarefe'ria te. ⁷ A'eramũ 'gã ojepoetyka opytuna 'gã nupe:

—Pejot imatãu ore pyri 'wei. Kwaiwete ipiraa. Norefuaakari ore ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua 'gã nepejãna. 'Ua owaẽma 'gã nupe. A'eramũ 'gã imatãu 'gã pyri, mukũja yaruu matyneema ipira pyu. Ipira poyja yara motypywyka werewi 'gã nupe. ⁸⁻⁹ Ipiraa ojeupe i'aramũ 'gã ajemogymogyau etee 'gã kyjea 'gã nerekou. Ipiraa 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. Kwaiwete ipiraa. Awÿja te koromũ ako nũ'ũ? Ae rekoetea nuapoa'uweri nanuara. Ku'jywa 'ga te nipo 'ã ako nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ Simão Pedro 'ga awau wenupy'ãu wapyka Jejuí 'ga rowase.

—Eryy'gi je wi. Jetywet noko je jepi 'ja. Ene te 'ã eneresage. A'eramũ ene je pyri epytawe'em— 'jau Pedro 'ga Jejuí 'ga upe.

¹⁰ Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã Pedro 'ga porowyky irũa. 'Gã nuwa rera Sepeteu, Tiago 'ga ruwa, Juã 'ga retee. Mĩmera 'gã ajemogyau oporesagamũ ipira are. A'eramũ Jejuí 'ga 'jau Simão 'ga upe, 'ga poirũ 'gã neewe:

—Pẽporesag awi ee. 'Awamuete je 'ã pẽ mu'ei. Naipira rewara rui pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te pẽẽ 'awamũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

¹¹ A'erauwe 'gã yaru mojekoka imonou 'yisig are. Peu etee futat 'gã yaru rejaa inuga taityuu reewe. A'eramũ 'gã awau Jejuí 'ga rupi.

Ipito'om ma'e 'ga

(Mateu 8.1-4; Maku 1.40-45)

¹² Amunawaretea mũ pype Jejuí 'ga rekoramũ, ipito'om ma'e 'ga amũ 'ua owaẽma 'ga upe. Ymã te ipito'om ma'e 'gã nokoi futari opytuna 'gã pype rakue. Okyje 'gã ipito'om ma'e 'gã nui. 'Gã pito'oma pyyg awi 'gã kyjei. A'eramũ 'gã muku 'gã mĩina ojewi. A'eramũ aipo ipito'om ma'e 'ga Jejuí 'ga resakawe awau ojenuga 'upa ywyu 'ga rowase.

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejuí 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejuí 'ga opo monou 'ga 'arimũ:

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka.

¹⁴ A'erauwe Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are — 'jau Jejuí 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejuí 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

¹⁵ 'Ga mokã'ẽnamũ Jejuí 'ga rera okwasi'wau amunawa moymoyka. A'eramũ futat 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi ajatykaupap 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua, ojekatu'ogukaa nanẽ 'ua 'ga upe nũ. ¹⁶ A'eramũ futat Jejuí 'ga uẽma etee 'gã

nui. Awotywe'eme 'ga awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe 'ūina.

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷ Anure 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. Jerusareg awi, Garireja wwy awi, Judeja wwy awi. Mīmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. Fariseu 'gã amū 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau 'ga porogyta renupa. Janeruwarete 'ga pājēa 'ga rerekou. A'eramū 'ga oporogytau 'gã nupe.

¹⁸ A'e pype 'gã iteu ma'e 'ga rerua Jejui 'ga upe. Wupawa pype 'ga 'upa ojenuga.

—Soo 'ga rerawau Jejui 'ga upe 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramū 'gã 'ga rupia 'ga rupawa reewe 'ga rerua 'ga upe.

¹⁹ A'ere 'gã nuerosearūi 'ga. Nijumypykwari'i 'oga 'gã nupe. A'eramū 'gã a'eramū 'ga rerosowe'em. A'eramū 'gã 'opewuu apyte'rarimū 'ga rerawau 'ga rerojeupia. 'Oga pyrape mopoka 'ga upe. Imopog ire 'gã 'ga monou imojypa tupaama pyu Jejui 'ga rowase.

²⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je omoit 'awamū ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, fariseu 'gã netee 'jau ajaupe:

—Kuu. Awỹja 'agamū 'ūina Jarejuwarete 'ga kurapa 'ū? Janeruwarete 'ga etee te 'ā janetywera omoit jane wi. “Enetywera je amoit ene wi” 'eramū 'ga 'i “Je Jarejuwarete 'ga 'jawe” 'jau— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

²² A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee. A'eramū 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramū pēē poromū 'jau pejejeupe 'ū?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²³ —Je upe te naayi. Iteu ma'e mafu'amaramū ae nanē ojotywera moiri ajai nū — 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴ —Pēneki'yra je 'ā. A'eramū je tepājē resaukaa pē nupe iteu ma'e 'ga mafu'ama pē neape — 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“A'efera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanē ae wi nū”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ā opājē amut jee. A'eramū je pētywera moia pē nui, iteu ma'e mafu'ama nanē nū — 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Efu'ama jui. Eatau ewau eje'wyr ipe nū. Jaruete ene 'awamū — 'jau 'ga 'ga upe. —Ere ewau. Ere ejupawa rerawau eje'wyr ipe nū — 'jau 'ga 'ga upe.

²⁵ A'erauwe 'ga afu'ama. A'eramũ futat 'ga awau. 'Gã nowase 'ga afu'ama. Najuejue etee futat 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'ga wupawa rerawau oje'wyr ipe nũ.

—Esage ete Janeruwarete 'ga. Je mafu'am 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe awau, Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

²⁶ A'eramũ peuwara 'gã oporesagamũ 'upa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Ku'jywa 'ga 'ga amafu'am. Iteu ma'efera 'ga wata nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Siesak ako jane 'ga mafu'ama akiko! A'eramũ nipo 'ga aetywera moia nanẽ ae wi nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

Levi 'ga mo'wyawet

(Mateu 9.9-13; Maku 2.13-17)

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga awau jui. Awau pe aje kũima'e 'ga amũ resaka, Levi 'ga resaka. Levi 'ga 'wyriararete upe ka'aranũũ ppykara 'ga. 'Ga porowyky 'ga renamũ Jejui 'ga awau owaẽma 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'erauwe 'ga opoia oporowyky awi ejaa inuga a'e pe te futat. A'eramũ futat 'ga awau akou Jejui 'ga remiayuamũ.

²⁹ A'ere Levi 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejemiayuwa 'gã nerua erojemi'waa je pyri— 'jau 'ga oje'ega Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga wemiayuwa 'gã nerawau erojemi'waa 'ga rog ipe. Kwaiwete 'gã jatykai ojemi'waa 'gã pyri 'wyriararete upe ka'aranũũ ppykara 'gã netee.

³⁰ Ae tywera pype 'gã jemi'wara resakawe fariseu 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽẽ pejememi'waa 'wyriararete upe ka'aranũũ ppykara 'gã pype 'ũ? itywet ma'e 'gã pype 'ũ? Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyr 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe, oje'ega moywyradena.

³¹ Aipo wemiayuwa 'gã nupe 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. ³² Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere naesage ma'eramũ rui je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nan tee 'ã je rekoi, “Pejetywer awi pepoit”, 'jau 'gã nupe. —“Pejetywer awi pẽpouriweramũ Jeruwarete 'ga tomoit pẽ nui

'jau", 'jau je 'ã tekou 'gã nupe. "Pê nui imoir ire 'ga pê mogyau wemiayuwamũ", 'jau je 'ã tekou 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 9.14-17; Maku 2.18-22)*

³³ Anure amumera 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe nũ:

—Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã ojemi'ware'ema futat oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojemi'ware'ema futat oje'ega monou 'ga upe jepi. Oporogytaawa upe iwaẽmawe 'gã awau ojemi'ware'ema oporogytau Jarejuwarete 'ga upe jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nanarũi. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Ojepyri je rekoramũ 'gã niojeri futari ojemi'waa. Sã'ã ae ajuekokaturamũ ty'ara rerekoe'ema. Nan tee futat 'gã ojepyri je rekoramũ jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'waa. Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu resakara 'gã opy'araypara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire te nipo 'gã nojemi'waru'jawi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵—Pe awi akokatu ma'e 'gã jepe'a re tee esakarera 'gã poiri ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'waa ojepyri je rekoramũ. Je jepe'a re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. U'arasigamũ ajemogyau je ree je o re. A'eramũ nipo 'gã ojemi'ware'ema ajemogyau je ree, wea'aramũ ajemogyau je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶—Ymã te 'ã aepy 'gã pê mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pê mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pê mu'ei nũ. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogytafera aepy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogytafer are ojemu'e ma'eferamũ ki a'ea etee futat pejemu'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytafer imũ mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Taity yaua ae nomonoroga'uweri taity ymanera perugawamũ. Nia'wryri taity yaua awau taity ymanera perugawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷⁻³⁸—Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ wajaiwamũ kamẽsiete. A'eramũ futat opy'apefugamũ wyrũ kakau. A'eramũ futat ojeko'woka— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹—Y'waya ajai'wi tykur ire ae notykuri futari y'way yaua. Nan tee 'ã pêẽ mũ. Pejemu'e morogyta ymaner are tee.

Pěnea'at aeypy 'gã pejemu'eawer are etee. Pejemu'e yau are jěmĩ 'ã nepějemu'eweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

6

Morowykye'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 12.1-8; Maku 2.23-28)

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã a'ỹja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau. ² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te pepo'o a'ỹja? Nepeporowykya'uweri morowykye'ema rupi. A'ỹja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky awi morowykye'ema rupi”, 'jau 'ga 'ã rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga ree? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ opytuna 'gã netee rakue. ⁴ A'eramũ 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'ã ape monou opytuna 'gã nupe rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'u arũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepěa'wryi pěě” 'jawe'em 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pěneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pě nupe: Je 'ã morowykye'ema jara. A'eramũ je te amunipo 'ã “peapo awi”, 'jau pě nupe. Iapoare'emamũ nepeje'eg ekoetei 'gã nupe. Je te 'ã iapoarera— 'jau 'ga fariseu 'gã nupe.

Ipoteu ma'e 'ga

(Mateu 12.9-14; Maku 3.1-6)

⁶ Ajepeja morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe futat ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. 'Ga jakwatawa nia'wryi. ⁷ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã fariseu 'gã netee Jejui 'ga resaka 'upa. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. 'Awamũ nipo 'ga 'ga katu'ogi 'ja? Ma'ja e'i sipo 'ga 'awamũ oje'ega ipoteu ma'e 'ga upe? 'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga remikwasiarera ra'e, sa'e ki 'ga upe. Sã'ã 'ga porowykya morowykye'ema rupi. 'Ga poa 'ga wapokatu morowykye'ema rupi, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi etee ojee. A'eramũ 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Efu'am e'ama 'gã pyteripe. Tene resak 'gã 'jau— 'jau 'ga ipoteu ma'e 'ga upe.

A'erauwe 'ga afu'ama. ⁹ A'eramũ Jeju 'ga 'jau moromu'jara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? morowykye'ema upe rakue? “Esageay etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wyre'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te Moisesi 'ga janee rakue nũ? “Tene imanũ”, e'i te ra'u 'ga janee nũ?— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe. —Pekwaap futat 'ã. “Esageay etee ki peapo”, e'i 'ã Moisesi 'ga janee rakue. “Pekatu'og iki 'gã”, e'i 'ã 'ga janee rakue— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipo 'e re Jeju 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'erauwe futat 'ga poa ojekatu'oka.

¹¹ Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Maran te jane Jeju 'ga rerekoi? Sijuka te jane 'ga? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'ga ajaupe.

Jeju 'ga remimu'e 'gã

(Mateu 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹² Aipo 'gã nupe 'epaw ire Jeju 'ga awau ojeupia wwyty'rarimũ. Awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Koypyunamuku 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Noseri futari 'ga. ¹³ Ai'iwetetewe 'ga wewiri oo ma'e 'gã majatykau ojee. Kwaiwete 'ga rewiri oo ma'e 'gã. A'ere 'ga tusi 'gã etee imũ'ëi 'gã pytuna 'gã nui. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëë te 'ã jeremimu'ea. Je te 'ã amu'e pëë — 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je anure pë monou kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁴⁻¹⁶ Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Mateu, Tome, ajepeja Tiago, ajepeja Simão, Judas, ajepeja Judas. Mĩmera 'gã Jeju 'ga imũ'jãu wemimu'eramũ. Simão 'ga mukũi 'ga rera. Pedro 'jau Jeju 'ga inuga 'ga ree. Ajepeja Simão 'ga mukũi 'ga rera nanë nũ. Serote 'jau 'ga rer irũa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera. Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga Tiago 'ga ra'yra 'ga. Ajepeja Judas 'ga mukũi 'ga rera. Iskariote 'jau 'ga rer irũa. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga monoara 'ga poromũ.

Jarejuwarete 'ga remifutar are

'gã mu'eawet
(Mateu 4.23-25)

¹⁷ Jejuí 'ga 'ua ojyppa ywytyra apyte'rar awi nũ. Wemimu'e 'gã nerua erojyppa ojeewe. Waimy 'wyr ipe 'gã 'ua. Kwaiwete 'gã 'upa 'ga rapesaka. Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Tiro pewara 'gã, Sidom ipewara 'gã 'jau 'ua. Tiroa 'upa 'yě'ê pyri Sidoma naně nũ. Mimer amunaw awi 'gã 'ua ajatykau 'ga rapesaka 'upa. ¹⁸ Kwaiwete 'gã 'ua. 'Ga porogyta renupa ajatykau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã naně 'ua ajatykau 'ga ree. Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã naně nũ. Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga upe. ¹⁹ 'Ga Ruwarete 'ga opãjě mua Jejuí 'ga upe. A'eramũ 'ga 'Ūwa 'ga pãjě mũ te 'gã katu'oka. Opokoka etee agawewi 'gã Jejuí 'ga ree. A'etea 'gã ojekatu'ok.

Iku'i ma'e
(Mateu 5.3-12)

²⁰ Ojero'wu ma'e 'gã katu'opaw ire Jejuí 'ga amã'jãu 'gã nee, ojepyri ajatyka ma'e 'gã nee. A'eramũ 'ga oje'ega 'gã nupe: —“Jetywerete je tekou. Ejejuka je ree” 'jaramũ Janeruwarete 'ga pě poari futari.

“Jetywerete je. Je katu'og ape” 'jaramũ Janeruwarete 'ga pě katu'ogi futari.

A'eramũ pěě pejeku'iramũ pejemogyau.

Pěě 'ã 'ga remiayuwamũ 'awamũ pejemogy.

A'eramũ pěě anure nipo pejewau 'ga pyri.

²¹ Pěě 'ã “torokwaap 'ga 'jau”, pe'je.

A'eramũ pěě a'jea futat 'awamũ 'ga kwaapa katu katu pejejemogyau.

A'eramũ nipo pěě pejeku'iramũ pejemogyau.

Nanamũ pejetywera peru'arasig erajemogyau.

A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga imoiri pě nui.

Pejewewi imoir ire pejemogyau pejeku'iramũ nipo.

²² Jeremiayuwamũ pejemogyaramũ nipo je rerowiare'ema 'gã niporomutari pě nee.

Je 'ã pěneki'yraretea agawewi.

A'etea 'gã je rerekou tyweaete.

A'eramũ nipo jeremiayuwe'ema 'gã pě nee taetu oporomutare'emamũ ajemogyau. Je ree nipo 'gã pě ago'wau ajemogyau.

A'etea nipo pejeago'oramũ nepěku'ipawa'uweri pejemogyau.

²³ Pě nereko tywerete agawewi nipo 'gã.

A'etea ki pěku'i etee pejemogyau.

Pěě 'ã pejemogy esage pejemogyau jeje'eg imũ etee.

A'eramũ pěě pejewau je rupi ywag ipe.

Peu te Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pě nupe.

Peu te 'ga pēneko esageawera repy monoi pē nupe.

Ymā te 'ā 'gā ypy 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā nereko tyweretei rakue.

A'ere 'ā nānēwējēmī 'gā pē nerekoī nū.

'Awamū ojeup ma'e 'gā nanē pē nereko tyweretei nū.

A'ere 'ā nānēwējēmī pēku'i etee pejejemogyau nū—

'jau Jejui 'ga oje'ega renupara 'gā nupe u'ama oporogytau.

²⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau ikaraemā kwai ma'e 'gā nupe, “nafutari je Jarejuwarete 'ga tepoara” 'jara 'gā nupe:

—'Awamū etee futat pēkaraemā pejejemogyau. “Akwaap futat je Jarejuwarete 'ga”, pe'je numiamū.

A'ere 'ga anure namuru'jawi mama'ea pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁵ —Pēporiay'i pejejemogyau numiamū.

'Awamū etee te pēku'i pejejemogyau pejekaraemā kwaiwete are numiamū.

A'ere nipo anure peko tywet etee nū, pejekaraemā are pēku'iawera rayramū etee pē nupe nū.

Nepekwaawi futari Jarejuwarete 'ga.

Nepēporomutari te 'ā 'ga je'eg are.

A'eramū pēē 'ga resake'ema futat pejewau.

Pēporiay'i pejejemogyau numiamū.

'Awamū pefuka etee pejejemogyau numiamū.

Pejetywera etee 'ā pefutat.

A'ere nipo anure pejoo'o pejejemogyau.

A'eramū nipo pēē pejejemogyau, “Ma'eramū je tetywer are etee teku'iramū tekou rakue 'ū?” 'jau nipo pēē pejejemogyau pejejaa'wau.

Anure peo futat pejejemogyau tyweaete mama'eukwaawa rapyaw ipe.

²⁶ Pēporiay'i numiamū.

'Awamū kwaiwete 'gā poromutaramū pē nee numiamū.

Ymā te 'ā kūima'e 'gā amū 'i 'gā nupe rakue: “Je 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara”, 'jau futatee 'gā nupe o'meramū rakue.

A'etea 'ā pēypy 'gā 'gā nerowiaa rakue.

“Esage ma'e 'gā”, 'jau 'gā 'ā i'me ma'e 'gā nupe 'gā nekoramū rakue.

Nan tee 'awamū pēporiay'i pejejemogyau numiamū.

A'eramū nipo 'gā najuejue etee pē futaa ajemogyau numiamū.

A'eramū pēē najeremiayuwa rūi. Jeremiayuwamū nipo 'gā amū niporomutari pē nee—

'jau 'ga 'gā nupe.

*Pēporomutar iki pejee iporomutare'ema 'gā nee
(Mateu 5.38-48)*

²⁷ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe, oje'eg are wapyaka ajemogy ma'e 'gã nupe:

—'Awamũ je je'egi pẽ nupe najuejue etee teje'ega renuparamũ. Pejejuka esage ki pejejee iporomutare'ema 'gã nee. Niporomutari nipo 'gã pẽ nee numiamũ. A'ere ki 'gã pereko esage etee futat. Pẽmara'ne kasi 'gã nee ne— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

²⁸ —Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega ki pe'je 'ga upe: “Ejejuka esage ki 'gã nee, ore ree iporomutare'ema 'gã nee”, pe'je ki 'ga upe pejeje'ega. ²⁹ 'Ga amũ nipo pẽnetywape nupãu. A'eramũ ki pejejetywape nupãnamũ perowag etee pejejetywape owajara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽnaity poakuwuu rerawau pẽ nui. A'ere kasi pẽnee ee ne. Tene ki 'ga erooi pẽnetyrũa nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ —“Mama'e mũ emut jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽkaraemã pyyka erawau pẽ nui. A'ere kasi “pe'je imua jee nũ”, pe'je 'gã nupe ne, pejeje'egayau ne. ³¹ Pefutat te 'gã pejereko esagea? A'eramũ pẽẽ nanẽ pejejejukau esage 'gã nee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

³² —Pejejee te iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janeruwarete 'ga afutat? Pejejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. Oporojuka ma'e 'gã miamũ futat ipota'wa ajuee, ojee iporomutat ma'e 'gã nee. A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. Pejejee iporomutare'ema 'gã nee miamũ futat pejeporomutamũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

³³ —Pejereko esageara 'gã nee etee pejeporomutamũ sipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyi? Naani. Aetywera 'gã miamũ futat nanuara wapo ojekoty'aawa upe. A'ere ki najuejue etee futat pẽpota'wa 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

³⁴ —A'ere “Nipo 'gã imepyi jee re'ã” 'jara 'gã nupe etee kasi ekaraemã eremono ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere 'ã aipoa miamũ futat aetywera 'gã iapoi. A'ere kasi pẽẽ nan ine. Nanarũi pẽẽ. Pemono ekoete tee futar iki ikaraemãe'ema 'gã nupe. Karaemã mepye'ema 'gã nupe nanẽ pemono ekoete tee nũ. Mama'ea 'gã nupe itywe'emamũ ki pemono ekoete tee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ³⁵ —Nan pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga pẽporowyky repy muri pẽ nupe anure. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ. 'Ga te 'ã Janeruwaretea janee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Kwaiwete te 'ã Janeruwarete 'ga upe iporogytae'ema 'gã jemogyi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga esage 'gã nupe, ojeupe oje'eg ma'e 'jawe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Itywerete ma'e 'gã nupe nanẽ 'ga 'ã mama'e esage monou nũ, ajemuaẽma 'gã nee nũ. ³⁶ A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejemuaẽma

'gã nee nũ, Jarejuwarete 'ga 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau u'ama.

Pejejuago'wawe'em
(Mateu 7.1-5)

³⁷ —“Nepëa'wyri pëë Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gã amũ nupe ne. Aipo 'gã nupe 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanë aipo ne'i pë nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —“Mama'e tywerete ereapo”, pe'je kasi 'gã nupe ne. Aipo pëë 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanë aipo ne'i pë nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —'Gã pejejereko tywearer are kasi pënea'at pejemogyau au'jeteramũ ne. Ee pënea'aru'jawe'emamũ Janeruwarete 'ga nanë futat naea'aru'jawi pëtywer are nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁸ —Mama'ea 'gã nupe pëë imonoramũ Janeruwarete 'ga nanë mama'e muri pë nupe nũ. Inãinãni'ĩ nipo pemono 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga nanë imua inãinãni'ĩ etee pë nupe nũ. Imonoawera 'jawerimũ etee futat imua pë nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'ea 'gã nupe imonouu re te amunipo 'ã Janeruwarete 'ga i'jawerimũ etee futat imuri pë nupe— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe 'gã mu'jau.

³⁹ —Eae'ema 'gã nokoi ajuee ojopopyyke'ema. Kasi 'gã a'e pe ajuerooi ajueru'aa ywy kwara pype ne. Nan tee pëë. Mama'e tywera apoaramũ pëë najuejue etee. A'eramũ pëë a'eramũ “Mama'e tywera ereapo”, 'jawe'em futat pejejaupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁰ —Ojemu'e yau ma'e 'gã amu'jara nuapyaawi futari. Amu'jara 'ga amu'e re tee 'ga ka'arana kwaawi. 'Ga 'jawe etee futat ikwaapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

⁴¹⁻⁴² —Najuejue etee te 'ã pëtywet. A'eramũ pëë “Itywet ma'ea pëë”, 'jawarũe'em pejejaupe. A'eramũ pejeipoia futat pejetywer awi. “Nitywi oretywera”, pe'je futat numiamũ. A'ere pëë pëtyfut. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere pejewirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejewirera 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Sã'ã ae 'ywa tuwyrera weape i'aramũ ajuea pewara re-sake'ema ajau. A'eramũ 'ã ae weapewara ra'ne enuëm. Ojewi enuëm ire 'ã ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopooa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp katuram
(Mateu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ —Y'wa 'ywa 'jawe ae. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmëjê futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. ⁴⁴ A'e are y'wa 'ywa pekwaap i'a esage are. Sã'ã y'wa mũ i'ae'ema ojo'yw ekoete are. O'yw are etee i'aa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

45 —A'eramũ ae nan tee futat. Aeywyter esagea mama'e esagea etee futat imome'wau akou ojopoa. Aeywyter a'wyre'ema mama'e tywera etee futat imome'wau akou. Mama'e katurama jẽmĩ imome'wawe'em— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogyttau u'ama.

I'akwaap ma'e
(Mateu 7.24-27)

46 —Ma'eramũ ajee je renũi pejepe, “Jejara 'ga”, pe'je jee. A'etea 'ã nepeenuwi pejejeupe jeje'ega. “Jejara 'ga” 'jaramũ pẽẽ jeje'ega renupa katu katu. Jeje'ega renupare'emamũ kasi pe'je jee ne, “Jejara 'ga”, pe'je jee ne— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. 47-48 —Jeje'ega renuparamũ pẽ'akwaap pejemogyau. Sã'ã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mÿja ywy ãtã pype. A'eramũ 'y ruwiretea miamũ 'ã owaẽme'ema 'ga roga upe. A'eramũ 'ã aipo 'oga awawe'em ypy pe. Aipo 'og apoara 'ga i'akwaap. Nan tee pẽẽ jeje'ega renuparamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 49— A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te ajee 'oga omÿi 'y apopewa pype. A'eramũ 'ã 'y ruwia 'ga roga rupia 'ga wi, imonou ypy pe 'ga wi. Ni'akwaawi 'ga akou. Nan pẽẽ jeje'ega renupare'emamũ. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pẽẽ anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

7

Jefaruu 'ga remiayup
(Mateu 8.5-13)

1 Aipoa 'gã nupe imome'upaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui Kafanaũ pe. 2 A'e pe futat jefaruu 'gã 'wyriri 'ga reni. Amutee 'ga romanũa 'ga. 'Ga remiayuwa 'ga ojero'wu 'upa. Kwaiwete 'ga jero'wui 'upa. Amanũ ja'wyja'wy futat 'ga 'upa. Aipo 'ga ree 'wyrira 'ga oporomutaramũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma 'ga ree. 3 A'eramũ 'ga Jejui 'ga rera renupawe, oje'ega judeu 'gã 'wyriri 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jejui 'ga rerua jee. Jeremiayuwa 'ga to-moferap 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

4 A'eramũ judeu 'gã 'wyriri 'gã awau Jejui 'ga renũina:

—“Ejot”, e'i 'ga enee ko. “Jeremiayuwa amanũ ja'wyja'wy amũ 'upa”, e'i 'ga enee ko— 'jau judeu 'gã 'wyriri 'gã awau Jejui 'ga upe. —Ejot 'ga remiayuwa resaka 'ga upe. Ore muara 'ga esageay te. 5 'Ga futat judeuramũ janejatykaawa apoawera omepy ai'i. A'eramũ ene ejua 'ga resaka ore rupi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

6 A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nupi, ojero'wu ma'e 'ga resaka. 'Ga waẽm ja'wyja'wyrawe jefaruu 'gã 'wyrira 'ga oje'ega ojekoty'aawa 'gã nupe:

—Pe'je pejewau 'jau 'ga upe: “Tut kasi 'ga osou 'au jerog ipe ne”, e'i 'ga enee ko, pe'je pejewau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ A'erauwe 'gã awau 'jau Jeju'i 'ga upe:

—“Tut kasi 'ga osou 'au ne”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rūi je. Nakūima'eeteete rūi te 'ã je”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'wyrriara 'ga jekoty'aawa 'gã awau oje'ega Jeju'i 'ga upe. — “Ojenosī je 'ga wi”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rūi te 'ã je”, e'i 'ga enee ko. “A'eramū je a'eramū tejenosōu 'ga wi tejog ipe 'ga reseramū ne”, e'i 'ga enee ko. “Ga te 'ã esageay ma'ea”, e'i 'ga enee ko. “Peu etee futat pejewau pejeje'ega 'ga upe jee”, 'jau 'ga oree ko. “A'eramū 'ga oje'eg imū etee futat jeremiayuwa moferapa jee 'jau”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'gã Jeju'i 'ga upe.

⁸—“Je 'ã jefaruua. A'eramū je 'ã te'wyrriara 'ga je'eg imū etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ã 'gã 'wyrri'ria. Ma'eramū 'ã jeremiayuwa 'gã jeje'eg imū etee futat mama'e apoi ajemogyau. 'Ga amū upe je 'jau: Kwe pe ekwap ajepei amunaw ipe. A'eramū 'ga awau ojeupe je'eawer imū. Amumera 'gã nupe je 'jau jepi: 'Au pejot je pyri, 'jau je 'gã nupe”, e'i 'ga oree ko. “Ma'eramū 'gã 'ã jeje'eg imū etee futat 'gã je'egi ajemogyau ajaupe. Tejeupe oporowyky ma'e 'gã nupe je 'jau: Pekwap mama'e apou jee, 'jau je 'ã 'gã nupe. A'erauwe 'gã jeje'eg imū etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramū 'ga nan tee futat jeje'ega ojeupe imome'uramū jeremiayuwa 'ga moferapa oje'eg imū etee futat jee 'jau”, e'i 'ga enee ko— 'jau aipo 'gã awau Jeju'i 'ga upe.

⁹ Aipo ojeupe 'gã 'eramū Jeju'i 'ga oporesagamū 'gã nee. A'eramū 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ã pēē. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Ināinānī'i etee 'ã pēē je rerowiari pejejemogyau. Ko 'gã muarera 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi— 'jau Jeju'i 'ga ojepyriwara 'gã nupe.

¹⁰ O'wyrriara 'ga je'ega Jeju'i 'ga upe eroo re aipo 'gã ojewya 'ua nū. Owaēma ppy we 'gã ojero'wu ma'efera 'ga resaka:

—Kuu. Oferap nipo 'ga ra'e ki sa. Oje'eg imū etee futat 'ga 'ga moferawi ra'e— 'jau Jeju'i 'ga upe oporogyta ma'efera 'gã.

Majawera ēē ra'ya 'ga moferapawet

¹¹ Anure Jeju'i 'ga awau ajepeja amunaw ipe nū. Naī me 'ga awau, wemimu'e 'gã nerawau. Mytuna 'gã nanē awau 'gã nupi nū. Ojoywyywyr ipe 'gã awau watau. ¹² Aipoa amunawa ojeosōu. Awau 'gã owaēma iosoma rokwara upe. 'Gã waēm ja'wyja'wyrāmū, Naī mewara 'gã amanū ma'e rerawau ityma numiamū. Majawera ēē ra'ya 'ga amanūmū. Ēē mena amanū rakue. A'eramū ēē omene'emamū akou. Majepi tee ēē ra'ya 'ga. A'e 'ga amanū ēē wi. Ēē ra'ya 'ga rerawau ityma

numiamũ. Kwaiwete 'gã awau ãẽ rupi. ¹³ ãẽ resakawe Jejui 'ga ajemuaẽma ãẽ ree.

—Erejoo'o awi ã— 'jau Jejui 'ga ãẽ upe.

¹⁴ Awau 'ga erowyka. A'erauwe 'ga pokogi ae rupiaw are. Erawara 'gã opytau imuapyka 'ga upe. A'eramũ futat 'ga 'jau teumera upe:

—Ere ejua ewya— 'jau 'ga amanũ ma'efera 'ga upe.

¹⁵ A'eramũ futat amanũ ma'efera 'ga owya oporogytau. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga y ãẽ upe:

—'Agamũ enera'yra 'ga reni owya nũ— 'jau 'ga ãẽ upe.

¹⁶ 'Ga ferawa resakara 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Oje'ega mome'wara 'ga 'ga amut ojemome'waukaa janee — 'jau 'gã ajaupe. — Janeruwarete 'ga 'ga amut imojejukaukaa jane ree— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ Amanũ ma'e 'ga imoferaw ire 'ga rera okwasi'wau amunawa pype. Amunawa pypiarugamap.

Juã Batista 'ga remiayup
(Mateu 11.2-19)

¹⁸ Moromunepawa pype Juã Batista 'ga renamũ 'ga remimu'e 'gã awau Jejui 'ga mome'wau 'ga upe:

—Ekoay 'ga aeremiapoe'ema apou akou. Majawera ãẽ ra'yra 'ga omoferap imanũ re ko— 'jau Juã 'ga remimu'e 'gã awau imome'wau 'ga upe, moromunepawa pype 'ga renamũ.

¹⁹ A'erauwe Juã 'ga 'jau mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejeje'ega 'ga upe jee. “Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” pe'je ki 'ga upe jee — 'jau 'ga 'gã nupe. —“Ymã we te 'ã ore Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesagi arajemogyau. Ene te? Naani te ra'u nũ?” pe'je ki 'ga upe jee— 'jau Juã 'ga 'gã nupe, 'gã monou 'gã oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã 'ga upe.

²¹ Aipo ojeupe 'e re 'ga ojepyriwara 'gã katu'oka. Kwaiwete 'gã katu'oka. Eae'ema 'gã mamã'jãu. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui mama'eukwaawa pe'au. Iteu ma'e 'gã katu'oka.

²² 'Gã katu'og ire Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peesak te je iapoa ra'e?— 'jau 'ga Juã 'ga remimonofera 'gã nupe. —Pe'je pejewau 'awamũ pejemiesagera mome'wau 'ga upe. “Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am ko. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jãu. Eae'ema 'gã 'ga imamã'jãu”, pe'je ki pejewau imome'wau Juã 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau ko. Amanũ ma'efera 'gã nanẽ 'ga imoferapa ko nũ”, pe'je ki imome'wau 'ga upe. “Pejetywer

awi pēpoiweramū Janeruwarete 'ga imoiri pē nui. Pejejewi imoir ire 'ga remiayuwamū tepeko 'jau”, e'i 'ga 'gā nupe, “Jarejuwarete 'ga takwaap 'jau” 'jara 'gā nupe 'ga 'i ko, pe'je ki 'ga upe. ²³ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gā niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —“Gā amū te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaokaramū opoit je rerowiar awi”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe. “Nakwaawi je 'ga iapoa. A'eramū je tepoia 'ga wi 'jara 'gā te nipo ajee niku'i futari ajemogyau”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe imome'wau — 'jau Jejui 'ga ojeupe Juā 'ga remimurera 'gā nupe. —“Je rerowiar awi ipoire'ema 'gā a'jea futat iku'i ajemogyau”, 'jau ki pēē imome'wau 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁴ A'erauwe Juā 'ga remimonofera 'gā awau ojewya nū. 'Gā orauwe Jejui 'ga Juā 'ga ree oporonupa ojepyriwara 'gā nupe: —Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja 'jawe te 'ga rai'i? Sā'ā juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan tee 'ga rai'i? Naani te ra'u rai'i nū?— 'jau 'ga 'gā nupe. —Nanarūi futat 'ga. Ae 'jawe etee futat 'ga oje'ega nanē nū 'gā nupe. “Pejetywer awi pēpoiweramū 'ga imoiri futari pē nui”, 'jau 'ga pāwē pāwē 'gā nupe ai'i. Kūima'eeteete 'gā nupe, akotee ma'e 'gā nupe 'jau 'ga akou imome'wau ai'i— 'jau Jejui 'ga Juā 'ga mome'wau 'gā nupe.

²⁵ —Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pēnemiesagamū rai'i? Naani. Taity esage ma'e 'gā ako 'og esage pype etee. A'ere Juā 'ga nanarūi. ²⁶ Juā 'ga 'ā Jarejuwarete 'ga mome'wararetea ako rai'i. ²⁷ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari inuga Juā 'ga rur are rakue. “Koromū jeje'ega mome'wara 'ga” 'ea 'ga ikwasiarukaa inuga 'gā nupe rakue. “Je tomono 'ga ene renunewe kwe pewara 'gā mueapyou ene ree ene rura futarukaa 'gā nupe 'jau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁸ —Aeypy 'gā wesageramū agawewi rakue. A'ere 'ā Juā 'ga 'gā nesagea apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamū je rerowiaara 'ga amū Juā 'ga apyraawi. Imu'epyre'ema 'ga agawewi. A'etea 'ga je rerowiarāmū 'ga apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū nipo 'ga je rerowiarāmū ojejukau 'gā nee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau u'ama.

²⁹ Aipo renupa 'gā amū 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ā eneresage oree. Nitywi 'ga amū ene 'jawewara esage ma'eramū— 'jau 'gā 'ga maku'iu.

Aipo 'ga renupara 'gā amū ka'aranūū pyykarera. Mytuna 'gā nanē 'ga renupa nū. Aipo 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega renupa rakue. A'eramū 'gā ojepymīāukaa 'y pe Juā 'ga upe rakue. Mīmera 'gā juejue Jarejuwarete 'ga muorypa ajemogyau.

³⁰ A'ere amumera 'gã mara'neramũ 'ga ree ojeupe Juã 'ga mome'uramũ:

—Iro Juã 'ga eremome'u oree— 'jau 'gã amara'neramũ 'ga ree.

Fariseu 'gã amara'neramũ 'ga ree, Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã nanẽ amara'neramũ 'ga ree nũ. Aipo 'gã nuapoi futari mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. A'eramũ 'gã wemifutar imũ etee futat oporowykyau ajemogyau.

“Pejetywer awi pepoit”, Juã 'ga ojeupe 'eramũ amara'neramũ etee 'ga ree. Nopoiri futari 'gã otywer awi. A'eramũ 'gã awawe'em futat ojepymĩãukare'ema Juã 'ga upe. Jejui 'ga remimome'ua miamũ futat 'gã nafutari. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

³¹ —Ma'ja 'jawe te aipo 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³² —Kunumĩarũe'ema 'jawe 'gã niapyai ajemogyau. Nuenowi 'gã ujara je'ega. Sã'ã kunumĩa “soo jarejerokyau 'jau” 'eramũ, “Naani. Najeataweretei je”, 'jau etee 'ã ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ũ”, 'jau 'ã kunumĩa ajaupe nũ. “Najejeawoteeweri futari je, a'e ako je ko”, 'jau ete 'ã kunumĩa ajaupe. Nan tee futat aipo 'gã niapyai— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. ³³ —Juã 'ga 'ã ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramũ 'gã 'ã “Mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'gã 'ã 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamũ rakue — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁴ —A'ere 'ã je ruri Juã 'ga rewiri nũ. Je 'ã tekou teojere'emamũ tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramũ 'gã 'ã “Emi'uu 'ã 'ga ra'e”, 'jau etee jee nũ. “Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyriararete upe ka'aranũ pyykara 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'gã jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe 'gã. Juã 'ga ree ra'ne 'gã 'ã oporomutare'emamũ rakue. 'Awamũ 'gã 'ã je ree nanẽ oporomutare'emamũ nũ. Kunumĩ 'jawe 'ã 'gã jemogyi— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵ —Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jane mama'e aporamũ, jane pyriwara 'gã nipo 'jau: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet

³⁶ Anure fariseu 'ga amũ 'ua, Simão 'jawa 'ga 'ua Jejui 'ga upe oje'ega:

—Ekwaw iki ejemi'waa ore pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁷ A'erauwe Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nerawau ojemi'waa Simão 'ga rog ipe. A'eramũ kũjã tywera èè 'ga rera renupa. “Au 'ga ruri 'ũina ojemi'waa 'ga pyri” 'e renupa. A'erauwe èè ojany kasiga pyyka erua. Itasiga apopyra aipo jany

kasiga ryrūa, aripasi 'jawa apopyra. A'eramū ēē ipyyka erua enafu'ama Jejui 'ga py pyri. ³⁸ 'Ua ajaa'wau 'ga ree. A'eramū ēē 'ga py pireita weay pyu etee futat. A'ere ēē 'ga py mukagi u'awa pyu etee futat. A'ere ēē 'ga py sīmytea. A'ere 'ga py sīmyter ire jany kasiga reko'woka 'ga py are 'ga pyeita ipyu. Werowiarāmū Jejui 'ga ēē tywera moia ēē wi. A'eramū ēē 'ua otywera moiawamū ēē 'ga py sīmytea, jany kasiga reko'woka 'ga py are. ēē ku'ia ēē rerekou.

³⁹ A'eramū “ekwaw iki ejemi'waa ore pyri”, 'ga upe 'jarera 'ga 'jau ojeupe: “A'jea futat sipo 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga? Ma'eramū sipo ajee 'ga kūjā tywera nok-waawi?” 'jau 'ga ūina ojeupe.

⁴⁰ A'eramū Jejui 'ga ikwaapa aipo 'ga 'e 'ga renamū. A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:

—Morogyta mū je amome'u enee, ki Simão. A'eramū ene ikwaapa 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

—Ere ki ajee imome'wau jee 'wei— 'jau Simão 'ga Jejui 'ga upe.

⁴¹ A'erauwe Jejui 'ga mama'e mū mome'wau 'ga upe aipo ojeupe 'erauwe:

—Kūima'e 'gā amū ka'aranūū jara 'ga upe 'jau: “Ka'aranūūa emut ape ore”, 'jau 'gā awau 'ga upe. A'erauwe ka'aranūū jara 'ga ka'aranūū muri 'gā nupe. Majepeja 'ga “kwaiwete emut jee”, 'jau 'ga upe. Ajepeja 'ga “ināinānī'i etee emut jee”, 'jau 'ga upe.

—Ko'iko'i ete nipo ka'aranūū jara 'ga ruri ojewi erawarera 'gā nupe 'jau: “Pe'je je mepyau. Teka'aranūūa ako je omono pē nupe ai'i”, 'jau 'ga awau 'gā nupe.

⁴² —A'ere 'ga wi ka'aranūū rerawarera 'ga 'i etee 'ga upe: “Nitywi ka'aranūūa. Noreka'aranūūi we ore”, 'jau etee erawarera 'gā ka'aranūū jara 'ga upe.

—A'eramū ka'aranūū jara 'ga 'jau 'gā nupe: “Au'je nipo ajee 'ja. Nafutari je ka'aranūūa. Nafutaru'jawi je tejeupe pēē imepya nanē nū. Najerea'aru'jawi je 'awamū ka'aranūū are”, 'jau nipo 'ga 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga Simão 'ga upe.

A'eramū Jejui 'ga 'jau Simão 'ga upe:

—Mō 'ga te ka'aranūū jara 'ga afutarete?— 'jau 'ga Simão 'ga upe. —Ināinānī'i erawarera 'ga? Tuwiiu erawarera 'ga te ra'u nū?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴³ A'erauwe Simão 'ga 'i:

—Tuwiiu erawarera 'ga te 'ga futarete. Ināinānī'i erawarera 'ga 'ga ināinānī'i etee afutat— 'jau Simão 'ga Jejui 'ga upe.

—A'jea futat ere. Kwaiwete te 'ā ēē tywera. Ma'eramū 'ā ēē ojewi je imoiramū je futari nanimenime. Ināinānī'i etee

itywet ma'e 'gã inãinãinĩĩ etee je futaa otywera moir ire— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'ga upe.

⁴⁴ Aipo 'e re Jejuí 'ga ojerowaka kũjã ěě ree. ěě ree ojerowag ire 'ga oje'ega Simãõ 'ga upe:

—Ereesak te 'aga kũjã ěě ra'e?— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —Sipokwaap te 'ã jane jarejuog ipe jaresea 'oga jara 'ga remiayuwa jarejepyeja— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —A'ere ako nereapoi jee nan ko. A'ere 'ã ko kũjã ěě ruri weay pyu je pyeita. A'ere 'ã ěě jepy pirei re u'awa pyu etee futat jepy mukaga nũ. ⁴⁵ Eje'wyr ipe je waẽmamũ ako najeretywape pyteri ape ko. Jarejemiapo 'ã nereapoi jee— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe. —A'ere 'ã koa kũjã ěě ruri owaẽma jee jepy sĩmytea. Jepy sĩmyteru'jau'japa. ⁴⁶ Janya ako ene imonowe'em jeakag are ko. A'ere 'ã ěě jẽmĩ jany monoi jepy are— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe.

⁴⁷ —Ěě tywera 'ã kwaiwete ěě rekoramũ ra'e jepi. Ma'eramũ 'ã ěě otywera ojewi je imoiramũ je futari je rerekou— 'jau 'ga Simãõ 'ga upe imome'wau.

⁴⁸ A'ere Jejuí 'ga 'jau kũjã ěě upe:

—Enetywera ako je omoit ene wi ko— 'jau 'ga ěě upe.

⁴⁹ Aipo Jejuí 'ga 'eramũ 'ga pyriwara 'gã 'jau ajaupe:

—Awŷja a'eramũ ěě tywera moia ěě wi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga etee te wapo nanuara aetywera omoit ae wi— 'jau 'gã ajaupe, “omoit je ako enetywera ene wi ko” 'e renuw ire 'gã 'jau.

⁵⁰ A'ere Jejuí 'ga 'jau ěě upe:

—Je rerowiat te 'ã ape ekou rai'ĩ. A'eramũ je 'agamũ tejerowiarãmũ ene katu'oka enetywera pe'au ene wi— 'jau 'ga kũjã ěě upe.

A'eramũ Jejuí 'ga 'jau ěě upe:

—Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Jaruete ene 'awamũ. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe. Enepy'a'wyt kasi ewau ekou ne— 'jau 'ga ěě upe oje'ega.

8

Kũjãmera 'gã Jejuí 'ga rupi 'gã ataawet

¹ Anure Jejuí 'ga awau akou watau amunawa moyka 'gã mu'jau:

—Pejetywer awi pẽpõirawerãmũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga awau akou 'gã nupe oporogytau. —Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe akou.

'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã etee 'ga amũ'ẽ wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'gã akou 'ga rewiri etee futat. ² Kũjãmera 'gã nanẽ awau 'ga rewiri nũ. Kũjãmera 'gã nanẽ 'ga ikatu'oka rakue nũ. Ojero'wu ma'e

'gã nanē 'ga ikatu'oka rakue, mama'eukwaawa rerekwara ēē retee rakue. A'eramū 'gã awau 'ga rupi. Okatu'og ire 'gã awau 'ga rupi, mama'e apoawamū akou 'ga upe, 'ga poaa akou. Ajepeja ēē rera Maria. Mari ēē rera mukūi. Matarena 'jau ēē upe. Janeruwarete 'ga okatu'oge'emamū ēē pirewara kwaiwete ēē ree rakue, sete ēē tywera rakue. A'ere Jejui 'ga imoia ēē wi. A'eramū ēē awau 'ga rewiri. ³ Ajepeja ēē rera Juana. Ēē mena 'ga rera Kusa. Erote 'ga roga raarana 'ga poromū Kusaramū. Jejui 'ga okatu'og ire Juana ēē awau 'ga rupi. Ajepeja ēē rera Susana. 'Gã pytuna 'gã awau 'gã nupi. Kwaiwete futat kūjāmera 'gã pytuna awau 'gã nupi.

Okaraemā 'gã imonou Jejui 'ga upe. Ka'aranūū, taity, temi'uram. Mīnamū kūjāmera 'gã imonou 'ga upe 'ga poaa.

Mama'e a'yi tymawet

(Mateu 13.1-23; Maku 4.1-20)

⁴ Kwaiwete 'gã 'ua ajatykau Jejui 'ga resaka. Amunap tesirūmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã jatykapaw ire Jejui 'ga mama'e mū mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamū:

⁵ —Kūima'e 'ga amū juowuuran a'ŷja momopoa oko pe. A'eramū a'ŷja mū u'aa pe pe 'ga wi. A'eramū pe rupi oo ma'e 'gã a'e are opyruga 'ga wi. Wyra'ia nanē futat 'ua ojypa i'wau 'ga wi nū. ⁶ Amumera ywy a'wyre'ema pype u'aa 'ga wi. A'eramū nipo opopoa futat numiamū. A'ere nipo ita rakuwa ijukai etee. Nitywi wejue 'yja jupe. A'eramū awau owaēma kamēšitei ita upe. A'eramū ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera u'aa juemy pype. A'eramū jua imoteu etee 'ga wi. Ikaapire'ema pype u'aa 'ūina. A'eramū jawaiwa iapisau etee. ⁸ Amumera a'ŷja te aje u'aa ywy katurama pype. A'eramū opopoa. A'eramū futat nipo awau u'aramū. Kwaiwete u'aramū. Aipo 'ywa sēg i'aa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Ee pejejeapyoweramū ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramū Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Norokwaawi ore. Ma'ja are te ore mu'e ape poromū?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je mut pē mu'jau morogyta yau are. 'Awamū Jeruwa 'ga pē mogyi wemiayuamū jeje'ega renupa katu katuaramū, a'e je pē nupe. A'ere je morogytai etee imome'ui pē nupe pē mu'jaawamū ee. Kasi a'e pe tesirūmera 'gã we, ikwaawi erujewi ne, a'e je. Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamū. A'ere 'gã naeapyo'i futari ee. Amā'jāu agawewi 'gã jeremiapofer are. A'etea 'gã naeapyo'i ee. Ma'eramū je 'ā morogytau etee imome'ui pē

nupe pē mu'jawamū. Imome'u esage re 'gā neapyo ekoeter-amū ajemogyau ee ne— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹¹ —Peapyaka jeje'eg are. Tamueapyo pēē teje'eg are 'jau. Sā'ā y'wa a'ŷja mū 'ara pe pe 'ga wi. A'ea 'ā wyra'ia 'ua i'wau etee. ¹² Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gā amū. 'Ga je'ega renuwi futari numiamū. A'ere nipo 'gā naeapyoi ee. A'eramū mama'eukwaawa 'wyriara 'ua erowiarukare'ema 'gā nupe. “Perowiar awi”, 'jau nipo 'ua 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹³ —Sā'ā amumera y'wa a'ŷja 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamū. A'eramū 'ā jawaiwa ijukau etee nū. Nan tee futat nipo 'gā amū je rerowiaa numiamū. A'ere nipo amumera 'gā nuri, “Iro ererowiat aipoa?” 'jau nipo 'ga 'ua 'gā nupe. A'erauwe nipo 'gā poiri je rerowiar awi, je upe oporogyta awi. “Nia'wyri 'ga porogyta ra'e”, ojeupe 'erauwe nipo 'ga poiri je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau.

¹⁴ —Amumera y'wa a'ŷja u'aa ju pype. A'eramū opopoa futat numiamū. A'ere jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gā amū jeje'ega renuwaiwi etee. A'ere nipo 'gā wemifutar are etee wea'aramū akou nū. Wea'aru'jawe'emamū nipo 'gā jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gā wea'aramū akou. Okaraemā momytun are etee nanē nipo 'gā wea'aramū akou nū. A'eramū futat 'gā wea'aru'jawe'emamū nipo 'gā jeje'eg are. Jeremifutar imū nipo mama'e apowe'em futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau.

¹⁵ —Amumera y'wa a'ŷja mū nipo u'aa ywy katurama pype. A'ea nipo awau waranupa u'aramū. Nan tee futat nipo Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gā neapyoramū ajemogyau ee. Wago'oramū miamū 'gā nopaira'uweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gā ajemogyau je ree. Jarejuwarete 'ga pājē mū etee futat nipo 'gā mama'e esage apou ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau, 'gā mu'jau 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

Arāparīn

(Mateu 5.14-16; Maku 4.21-25)

¹⁶ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Peenup katu katu ki je'ea. Nomonyga'uweri ae arāparīna mū imŷina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi jakatupe te imŷina ajuesawamū te. A'eramū ose ma'e 'gā esaka tenamū. Nan tee futat kasi jeje'ega pemim ine. ¹⁷ Mama'e jemima 'ā nepekwaawi. A'ere nipo anure te pekwaap. Sā'ā ae mama'e monoa imima imŷina. A'eramū 'ā ae mū esake'ema. A'ere 'ā ae anure esaka ajaupe. Nan

tee futat pēē. 'Awamū jeje'ega nepekwaawi. A'ere anure te nipo pekwaap ikwaapare'emamū. ¹⁸ Peenup katu katu ki je'ea. Jeje'eg are eapyowet ma'eramū Janeruwarete 'ga pē mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gā namueapyoi ee. Ee 'gā neapyoweramū etee te 'ga 'gā mueapyoi ee— 'jau 'ga 'gā nupe. —A'ere ee eapyowere'ema 'gā amu'eawera moka'jamawī etee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau.

Jejui 'ga y ēē, 'ga rewirera 'gā netee
(*Mateu 12.46-50; Maku 3.31-35*)

¹⁹ 'Ga porogyta 'ga 'amamū 'ga y ēē 'ua, 'ga rewirera 'gā netee 'ua owaēma 'ga upe. A'ere mytuna 'gā nuwi 'ga porogyta renupa. A'eramū 'ga y ēē 'ure'ema 'ga rerowyka.

²⁰ A'eramū 'ga amū 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ēē 'ut owaēma janee. “Taporogyta kīā upe 'jau”, e'i eneya. Enerewirera 'gā netee ēē ruri ra'e— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramū 'ga 'jau ojepyriwara 'gā nupe:

—Jeruwarete 'ga je'ega renuparamū jerewirera 'jawe futat pejemogy jee— 'jau 'ga 'gā nupe. —Kūjāmeramū nanē Jeruwarete 'ga je'ega renuparamū jey 'jawe pejemogyau jee nū— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe.

Ywyrūu muojeawet
(*Mateu 8.23-27; Maku 4.35-41*)

²² Jejui 'ga wemimu'e 'gā neru'aa erawau erekou eroyaapa yaruu pype.

—Soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū futat 'gā awau oyaapa.

²³ Oyaapaw ipe Jejui 'ga osea 'upa yaruu pype. 'Ga set 'ga ruwamū ywyrūua 'ua 'gā nupe. A'eramū 'y monou yara pype 'gā nupe. Yaruu matyneema werewi 'y pyu 'gā nupe.

²⁴ A'eramū 'gā Jejui 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kūi! Sapap jane kūi— 'jau 'gā 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga fu'ami oje'ega ywyrūu upe, 'y rajapetega upe nanē nū. A'eramū futat ywyrūua wojeramū. 'Y rajapetega nanē wojeramū nū.

²⁵ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'eramū te nepejemogyppygi etee je ree? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ā areko pēē— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū 'gā oporesagamū etee 'ga ree.

—Ma'e pājē 'ga te jane sireko jarejepype nū'ū?— 'jau etee 'gā ajaupe. —Ywyrūa te 'ā 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kūi. 'Y rajapetega nanē 'ga 'ā imuojea nū— 'jau 'gā ajaupe. —Ma'e pājē 'ga te nū'ū? Naesagi pa je 'ga amū je'ega ywytu upe jepi nū, ywytu muojera erujewi jepi nū— 'jau 'gā ajaupe oporesagamū 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 8.28-34; Maku 5.1-20)*

²⁶ Garireja ypiauu raapa 'gā awau akou. Kwe katywara 'gā 'wyrā katy 'gā awau akou. Gerasa 'jau 'gā oje'wyrā upe. ²⁷ Peuwara 'ga amū 'ua yar awi 'ga ēm ypyrauwe 'ga repejāna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'ua 'ga repejāna. Aipo 'ga akou imara'ne ma'e 'jawe. Waitye'eme 'ga akou. Namutat 'ga akou. Nokoi 'ga 'og ipe. Tywy 'arimū etee futat 'ga akou.

²⁸⁻²⁹ Mama'eukwaawa 'ga pyyka 'ga rerekou. A'eramū peuwara 'gā okyjau 'ga wi. A'eramū 'gā 'ga kupyfaa itajuu pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'eramū mama'eukwaawa 'ga rerawau ejaa imyina ae rekwawe'em ipe. A'e 'ga poromū 'ut Jejuī 'ga resakawe u'aa 'ga rowase. A'eramū 'ga pirewara wafukaita Jejuī 'ga upe:

—Jejuī. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ā ene. Maran te ore rereko ape? Ore rereko tywet kasi ape ne— 'jau mama'eukwaawa Jejuī 'ga upe.

Kūima'e 'ga wi uēme'emawe 'jau poromū 'ga upe, “ore rereko tywet kasi ape ne”, 'jau 'ga upe.

³⁰ —Ma'ja te enerera?— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

—Kwai 'jau 'gā oree— 'jau etee 'ga upe.

Kwaiwete 'ga pirewara. A'eramū 'gā 'ga renūina, Kwai 'jau etee 'gā 'ga upe.

³¹ —Ore monoukat kasi ape ore rereko tyweaw ipe ne— 'jau 'ga pirewara Jejuī 'ga upe. —Tajaurana ywyteripe ore mono ape ore mogyau— 'jau 'ga upe.

³² Aipo 'eramū tajaurana ajemogyau muku'i te ojemi'waa. “Tajaurana pype ore mono ape ore mogyau” 'erauwe 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga 'ga pirewara upe.

A'erauwe awau.

³³ A'eramū tajaurana mama'eukwaawa ojepype ijejagamū erowawaka erajemogyau. A'eramū erawau enujāna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

³⁴ A'ere tajauran are omaenun ma'e 'gā awau imome'wau 'gā nupe:

—Jejuī 'ga 'ga pirewara omono tajaurana pype ko. A'eramū opapa ko— 'jau 'gā awau imome'wau 'gā nupe 'gā moymoyka.

35 A'eramũ 'gã awau esaka. Awau 'gã amã'jãu mama'eukwaawa rerekwarera 'ga ree. Irãã'ã 'ga renamũ 'ga apygamũ. A'eramũ futat 'gã mopy'a'wya etee.

—Nanarũi 'ga rekoi jepi— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere 'ga 'ã ojewi imoir ire 'ga rekoi ojekatu'oka. Ojeyrũwunepa 'ga 'ã akou 'awamũ— 'jau 'gã ajaupe.

36 'Ga resakarera 'gã imome'wau tesirũmera 'gã nupe:

—Jejui 'ga mama'eukwaawa omoit 'ga wi ai'i. A'eramũ 'ga 'awamũ ojekatu'oka akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

37 A'eramũ peuwara 'gã okyjau Jejui 'ga wi. Nokwaawi wejue 'gã 'ga porowykya. 'Ga pãjẽa nanẽ 'gã nokwaawi nũ. A'eramũ 'gã okyjau Jejui 'ga wi. A'eramũ 'gã 'ga monou ojewi.

—Ere ejepe'au ore wi, ki Ku'jyp— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau u'aa yar ipe nũ. A'eramũ futat 'ga awau oyaapa nũ.

38 —Too ene rupi 'jau— 'jau mama'eukwaawa rerekwarera 'ga Jejui 'ga upe.

A'ere 'ga nuerooi 'ga.

39 —Naani. Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Ekatu'okawera ekwap imome'wau ekou 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe. —“Janeruwarete 'ga je katu'ok”, ere ki epytuna 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga ojewya awau oje'wyr ipe nũ. A'eramũ futat 'ga okatu'okawera mome'wau akou 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga je katu'ok ai'i. A'eramũ 'ga 'agamũ je katu'oka je mogou— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je tejua tekou pẽ pype nũ, mama'eukwaawa tejewi enuẽm ire nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga awau akou amunawarete pyterimũ imome'wau peuwara 'gã nupe.

Kũjã ãẽ mũ kũjãmuku ãẽ retee

(Mateu 9.18-26; Maku 5.21-43)

40 A'eramũ Jejui 'ga awau ojewya oyaapa nũ. Mytunũ 'gã ajatykau 'upa 'ga renune. A'eramũ 'gã aku'iramũ 'ga ree, 'ga ruramũ. 41 A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Jairo 'ga 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Esage ma'e 'ga te Jairo 'ga. Judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. Jejui 'ga porogyta 'ga erowiaa. A'eramũ 'ga 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase, oje'ega 'ga upe.

—Ejot je'wyr ipe. Jera'jyra nipo 'ã amanũ. 42 Ejot ãẽ resaka jee. Nirũi jera'jyra ãẽ. Kũjãmuku'ia ãẽ— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ãẽ enee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopypykya 'gã awau.

43 Nan 'gã waw ipe kũjã ãẽ mũ 'ua Jejui 'ga rupisika. Ojero'wu ma'e ãẽ 'ua 'ga rewiri. Tusi kwara ãẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ãẽ rya ãẽ wi. Ymã te ãẽ rekoï rakue. Morofuanugara 'gã nupe ojesaukaa rakue numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi ãẽ karuara. Ajepeja 'ga upe ãẽ awau ojesaukaa nũ. A'ere 'ga nãñewẽjẽmĩ nokwaawi ãẽ wi nũ. A'eramũ morofuanugara mepyetea ãẽ ka'aranũũ mateepapa ekoete ãẽ wi. A'ere ãẽ nojekatu'ogi futari. Nitywi futari muaga ãẽ upe. 44 A'eramũ ãẽ 'ua 'gã ata pype Jejui 'ga rewiri. “Kĩã raity ppygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ãẽ ojeupe. A'eramũ ãẽ 'ua 'ga rupisika, 'ga raity pypireme'ywa ppyka. A'erauwe ãẽ rya uoka ãẽ wi.

45 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awỹja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rũĩ— 'jau tee 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete te 'gã 'ã ki jã. A'eramũ 'gã okwaapawe'emamũ. Ojopyppypyk te 'gã 'ã— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

46 A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—Naani. Akwaap je 'ga amũ tepyyga. Jepãjẽa oo oporokatu'oka— 'jau etee Jejui 'ga.

47 A'erauwe ijaruete ma'efera ãẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uweri je kĩa wi. Okwaap futat kĩa”, 'jau ãẽ ojeupe. A'eramũ ãẽ awau wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Oyyita ãẽ ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymã te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ãẽ 'ga upe.

48 A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—Je rerowiat wejue te 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ako ene katu'oka ko — 'jau 'ga ãẽ upe. —A'eramũ ki ene epy'ata'waramũ ekou. Enejaruete ene ekou— 'jau 'ga ãẽ upe.

49 ãẽ upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ, Jairo 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua 'ga rewiri.

—Amanũ enera'jyra ko. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

50 A'ere Jejui 'ga enuwi 'ga upe 'ga 'ea. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Tejerowiamũ je enera'jyra moferawi enee nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi.

51 'Og ipe owaẽmawe Jejui 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—Peu etee futar iki pejup. Ore tee futat oroo orosou ãẽ resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga rupi oo ma'efera 'gã ukupepe etee futat 'upa. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, kũjãmuku ãẽ y ãẽ, ãẽ ruwa 'ga.

Mīmera 'gã etee awau osou Jejui 'ga rupi ãẽ resaka. ⁵² Ëẽ pytuna 'gã ajaa'wau ãẽ ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejoo'o awi ãẽ ree. Oset tee ãẽ 'upa.

⁵³ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je ãẽ re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau 'gã nupe, “Oset tee ãẽ 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã mũ'jãu ojewi. ⁵⁴ A'eramũ 'ga awau amanũ ma'efera ãẽ popyyka.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga ãẽ upe.

⁵⁵ A'eramũ futat ãẽ oferapa. A'erauwe futat ãẽ afu'ama. A'ere 'ga 'jau ãẽ y ãẽ upe:

—Pe'je ãẽ mojemi'waa— 'jau 'ga ãẽ upe.

A'erauwe ãẽ wa'yra ãẽ mojemi'waa. ⁵⁶ Ëẽ ferawamũ ãẽ jara 'gã oporesagamũ ãẽ ree. A'eramũ futat ãẽ ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanũ ako jera'jyra ako re'ã. A'ere pa 'ga 'ã jera'jyra moferawi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi ape kwe pe 'gã nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

9

Jejui 'ga wemimu'e 'gã monoawet

(Mateu 10.5-15; Maku 6.7-13)

¹⁻² Anure 'ga wemimu'e 'gã majatykau, tusi 'gã majatykau. A'eramũ 'ga opãjẽ monou 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Mama'eukwaawa ki pemoit 'gã nui jeje'eg imũ. Pekatu'og iki 'gã je 'jawe futat. “Je katu'og ape” 'eramũ Ku'jywa 'ga pẽ katu'ogi pẽ monou wemiayuwamũ, pe'je ki tesirũmera 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³ —Pejemama'e mũ rerawawe'em futat pejejeupe. Ywyrãa miamũ futat erawawe'em pejepo pe. Ka'aranũũ ryrũa nanẽ erawawe'em nũ. Pejejemũ'urama nanẽ pẽẽ erawawe'em futat nũ. Ka'aranũũ miamũ pẽẽ erawawe'em. Pejejyrũmũ rerawawe'em futat 'jau. Pejepit arewara etee futar iki peroo. Nan etee te futar iki pekwap. ⁴ 'Gã 'wyrarete upe pejewãema majepeja 'oga pype etee futat ki pejup. Peo kasi kwe pe pejejemogyau ne. ⁵ Pejeporogyta renuwe'emamũ pẽẽ kamẽšiete pejewau amunaw awi. Ajepeja 'gã 'wyrarete pe pejewau nũ. 'Gã nui pejewau ki pejepyapaawa penupãnupã, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ã pẽ katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee,” 'jau ki pẽẽ pejewau pejejemogyau pejepyapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'ga wemimu'e 'gã monou mukũi juejue amunawa moy moyka. Jejuĩ 'ga ree morogyta esagea 'gã awau imome'wau 'gã nupe. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka nanẽ nũ.

Juã Batista 'ga ree Erote 'ga rea'aawet
(Mateu 14.1-12; Maku 6.14-29)

⁷⁻⁹ Anure Erote 'ga, Garireja wyw pewara 'gã 'wyriara 'ga, Jejuĩ 'ga rera renupa. 'Ga amũ Jejuĩ 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga opy'a'wyrãmũ 'ga rer are. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Awÿja te poromũ ako?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Amanũ ma'efera 'ga amunipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ amumera 'gã 'jau:

—Nipo ajee Juã Batista 'ga 'ut oferapa rai'i nũ 'ja. Maranamũ nipo Eliasi 'ga kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Tee nũ'ũ. Amutee 'ga te nipo nũ'ũ — 'jau 'gã 'ga upe. —Naokoiwera 'gã nũi nipo nũ'ũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ te nipo nũ'ũ — 'jau 'gã 'upa 'ga rera renupa.

Aipo 'gã 'e 'gã jemogyramũ Erote 'ga 'ũina etee futat 'gã je'ega renupa. A'eramũ 'ga 'jau:

—Tee. A'jea futat nipo. NaJuã Batista 'ga rũi. Je te ako 'ga ajukaukat ai'i. Ajuwonogukat 'ga ai'i. A'eramũ sipo awÿja 'wei?— 'jau 'ga 'ũina aipo 'eramũ.

“Aesak werewi pa je 'ã 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ga rera renupa 'ũina. A'ere 'ga nuesagi 'ga.

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Juã 6.1-14)

¹⁰ Anure Jejuĩ 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. Imome'wau 'ua Jejuĩ 'ga upe:

—Kwe pe ako ore mono ape ejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. A'eramũ ore ojero'wu ma'e 'gã katu'oka arakou ene 'jawe ai'i. Mama'eukwaawa nanẽ ore imoia arakou 'gã nui ai'i nũ— 'jau 'gã 'ua wekwawera mome'wau Jejuĩ 'ga upe.

Imome'upaw ire 'ga 'gã nerawau ajepeja amunaw ipe, Pesaita 'jaw ipe nũ. Kwaiwete tekotee 'gã nejaa. 'Gã tee awau. Wemimu'e 'gã tee futat 'ga erawau numiamũ.

A'ere tekotee 'gã 'ga o kwaawi futari. ¹¹ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Oo futat 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je soo 'gã newiri— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'gã newiri. Ojeupe 'gã waẽmamũ Jejuĩ 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga afutat pejetywer awi pepoira. Pejetywer awi pepoiramū 'ga pē monoi wemiayuwamū. Najuejue etee futat 'ga pejetywer awi pepoira futari— 'jau 'ga 'gā nupe.

'Gā nupe oporogytapaw ire, 'ga ojero'wu ma'e 'gā katu'oka nū.

¹² Kaaruwamū 'ga remimu'e 'gā 'jau 'ga upe:

—Emono 'gā amunaw ipe 'gā nemi'urama murukaa 'gā nupe. Nitywi mama'ea 'au. “Pe'je pejewau mama'ea mua pejejeupe. Peu pekwap pejesea”, ere 'gā nupe— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

¹³ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gā nupe:

—Naani. Pēē futat mama'ea pemono 'gā nupe— 'jau etee 'ga 'gā nupe.

—Nitywi mama'ea. Mukūi'ī etee ipira'ia. Sīku etee nanē kanape'ia nū. A'ea niapoi 'gā nupe. Eneporomuriwet nipo mama'ea mua 'gā nupe? Kwaiwete te 'ā 'gā a'i kūi— 'jau 'gā 'ga upe.

¹⁴ Kwaiwete 'gā. Sīku miu te kūima'efera 'gā nuri 'upa 'ga porogyta renupa. A'eramū 'gā poromū 'jau 'ga upe: “Niapoi mama'ea 'gā nupe”, 'jau 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gā nupe:

—Naani. Pemojo'ok 'gā. Kwaiwete 'gā 'ā. A'eramū pēē 'gā mojo'oka. 'Au sīkwēta 'gā pemuapyk. Peu sīkwēta 'gā muapyka 'jau. Peu nanē nū. Peu nanē nū 'jau 'gā muapykapap— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁵ A'erauwe futat 'gā 'ga je'ega rupiwewe futat 'gā muapyka.

¹⁶ A'ere Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramā'jāu ywau opo pe. A'eramū 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ā eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe imopēpena 'gā nupe. A'ere 'ga imonou wemimu'e 'gā nupe.

—Pe'je imonou 'gā nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū futat 'gā imonou 'gā nupe. 'Gā nupe omonorauwe ojeme'yita. ¹⁷ A'eramū 'gā ojomoyka kanape'i are ipira'i reewe. A'eramū futat 'gā wewegamū.

—Janerewek jane ki 'ei— 'jau 'gā ajaupe. —Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi janee 'ga omowowogamū— 'jau 'gā ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramū 'ā jarejewegamū jarejemogyau— 'jau 'gā ajaupe.

Ojemi'wapaw ire 'gā emyrera monou ijaga yrū pype. Tusi yrupemūū matyneema. 'Gā jemi'wapaw ire 'ga 'gā monou 'gā 'wyr ipe nū. Opy'araypare'emamū 'gā awau ajemogyau oje'wyr ipe nū.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet
(*Mateu 16.13-20; Maku 8.27-30*)

¹⁸ A'ere anurenure'i Jejui 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe ojetee'i. 'Ga porogytaaw ipe 'ga remimu'e 'gã 'ua owaẽma 'ga upe. A'eramũ 'gã 'ga rerowyka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —“Amanũ ma'efera 'gã amũ te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, 'jau 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee jepi. Amumera 'gã: “Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã amũ nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁰ —Pěẽ nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nũ'ũ?— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, aru'e ore enee jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—Je mome'u kasi ajee pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

Amanũawama mome'uawet
(*Mateu 16.21-28; Maku 8.31-9.1*)

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat pe'je. ²² Je 'ã a'jea futat pẽneki'yaretea— 'jau 'ga 'gã nupe aipo ojeupe 'eramũ. —Anure nipo 'gã je rereko tyweretei. Kwaiwete nipo je ree iporomutare'ema 'gã. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete. Judeu 'gã 'wyrria'ri, mainana 'wyrriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã nipo oporomutare'emamũ je ree— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe. —'Gã nipo je juka. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Jeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

²³⁻²⁴ —Jeremiayuwamũ pejejekoweramũ pẽẽ jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat peje-jereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. Amumera 'gã nipo “Jejui 'ga rerowiaara je” 'eramũ ifuwet pẽ apisi are. A'ere kasi “naJejui 'ga rerowiaara rũi je”, pe'je 'gã nupe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Tene 'gã je jukai kwy”, pe'je etee ki. “Napoirauweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki. Jeremiayuwamũ pejejekoweramũ ki jeje'eg imũ etee futat peko— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara nanẽ awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i

“tene 'gã je jukai kwy”, e'i ajemogyau. “Napoiru'aweri je 'ga rerowiar awi” 'jara 'gã etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. ²⁵—Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanë ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomÿi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'ga fueweramũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gã awau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶—Temome'u awi 'ga amũ jenosĩ re je nanë nipo tejenosõu 'ga wi tejewya nũ. “Je naJejui 'ga remiayuwa rũi” 'jara 'gã nipo okyjau je ree amanũ awi. A'eramũ je 'jau aipo 'jarera 'gã nupe: “Najeremiayuwa rũi 'ga”, 'jau nipo je 'gã nupe tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Amanũ awi ikyje'ema 'gã te nipo 'jau, “Je te 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, 'jau 'gã 'gã nupe. Aipo 'jarera 'gã te nipo je anure tejewya naenosĩ 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. —Anure je ruri tejewya ywagipewara 'gã netee 'awa ywy pe nũ. Mama'e tywera apoare'ema 'gã netee nipo tejua tejewya 'awa ywy pe nũ. Tejuwarete 'ga renyfuga pype je tejua tejewya anure. A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Nitywi 'ga amũ ene 'jawe esage ma'e 'gã. Ene tete 'ã eneresageay ore”, 'jau nipo 'gã jee anure je jewyt je ruramũ— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi futat nipo je 'i 'gã nupe, 'gã nowase. “Agera 'gã jeje'ega wanuwa ajemogyau rai'i”, 'jau nipo je 'gã nupe 'gã nowasewase— 'jau 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Tejewyru'japa te nipo je ruri pẽ nupe pẽ'wyriat pãwẽ pãwẽnamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁷—Anure nipo pẽẽ mũ je resak pejepe pejemanũme'ẽwe peje'wyriaramũ je rekoa. Jarejuwarete 'ga pãjẽa nipo pẽẽ mũ esaka— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Mateu 17.1-13; Maku 9.2-8)*

²⁸ Majepeja morowykye'ema magwaw ire, Jejui 'ga awau ywyty'rarimũ oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Muapyra 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Juã 'ga, Tiago 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. ²⁹ 'Uwarete 'ga upe 'ga porogytaramũ 'ga reakwara ojesowo'gõka. 'Ga reakwara wenyfugamũ. 'Ga raitya nanë waparasisgamũ 'ga ree nũ. Iaparasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

³⁰⁻³¹ A'eramũ futat mukũja 'gã 'ua oporogytau 'ga upe. Ywag awi 'gã 'ua oporogytau 'ga upe. Moisesi 'ga, Eliasi 'ga retee 'ua oporogytau 'ga upe. Tata enyfuga 'jawewara ywyteripe 'gã u'ama oporogytau. Jejui 'ga manũawama mome'wau 'ga upe:

—Jerusareg ipe nipo ereo emanũmũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat. “Ga manũa 'gã tywera tomepey 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau 'gã 'ga upe. —“A'eramũ 'ga 'gã katu'okaramũ akou 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau 'gã 'ga upe imome'wau.

³² 'Gã porogytaramũ 'ga rupi oo ma'efera 'gã osea 'upa. Poje 'gã opaka. Amã'jãmayayau Jejui 'ga renyfug are. Irãã'ã mukũja 'gã 'amamũ 'gã porogytaramũ 'ga upe. ³³ Mukũja 'gã oja'wyja'wyrãmũ Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe. —'Au etee tapỹja taruapo amũ pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Osera 'ga enafu'ama. A'eramũ 'ga u'akwaawe'emamũ oporogytau tyweruu 'gã nupe.

³⁴ 'Ga porogytarauwe ywasiga mũ 'ua ojypa 'gã nee. A'eramũ futat ywasiga 'gã mima 'gã nui. Ywasiga etee 'gã mopiryyita ojypa 'gã nee nũ. ³⁵ A'erauwe futat Janeruwarete 'ga oje'ega muri imojypa ywasiga rupi 'gã nupe:

—Koromũ je ra'yrarete 'ga, jeremimurera 'ga. A'eramũ ki pẽ pejeapyakau 'ga je'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega mua.

³⁶ 'Ga porogytapawauwe ywasiga ojeupiapap 'gã nui nũ. Irãã'ã Jejui 'ga etee 'ga 'amamũ ojetee. Ywasiga rupi mukũja 'gã ojeupia awau. A'eramũ futat 'ga remimu'e 'gã opika etee futat. Nomome'ui futari 'gã tekotee 'gã nupe, miamũ ojewyr ire.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Mateu 17.14-21; Maku 9.14-27)

³⁷ Ai'iwe 'gã 'ua ojypa ywyty'rar awi nũ. A'eramũ futat kwaiwete 'gã 'ua Jejui 'ga rowosõu. 'Ga porogyta renupa 'gã 'ua. ³⁸ Jejui 'ga resakawe kũima'e 'ga amũ 'ua wafukaíta 'ga upe:

—Jejui! Esak jera'yra 'ga jee. Majepei tee jera'yra 'ga. Nirũi 'ga jee. A'eramũ ene ejua 'ga resaka jee. ³⁹ Mama'eukwaawa 'ga opyyk 'ga moypiwukaa 'ga muafukajukaa 'ga motyjuíta 'ga juru rupi. A'ere 'ga pikapikapikau 'ga rerekou. Nopoiri futari 'ga wi. Esak 'ga jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. ⁴⁰ —“Pemoit 'ga wi”, a'e futat je eneremimu'e 'gã nupe ko. A'ere 'gã nomoiri etee 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ sipo pẽe je rerowiare'ema pejejemogyau 'ũ? Ymã agawewi nã'ã je pẽ mu'ei re'ã. A'etea nipo 'ã naje rerowiari tãmẽjẽ 'ã pejepe. “Nokoa'uweri je pẽ pype namutamutat”, a'e je pẽ nupe jepi— 'jau 'ga tesirũmera 'gã nupe nanẽ nũ.

A'ere 'ga 'jau kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Ere 'ga rerua 'au jee. Taesak 'ga 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴² A'erauwe futat 'ga wa'yra 'ga rerua. 'Ga upe 'ga waēm ja'wyja'wyrāmū mama'eukwaawa 'ga pyyka nū. A'eramū futat 'ga retyka ywyu.

A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'ga pirewara upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau Jejuī 'ga jupe.

A'eramū futat 'ga imoia 'ga wi. A'ere Jejuī 'ga 'jau kunumī 'ga ruwa 'ga upe:

—Kweramū enera'yra 'ga nū. Jaruete 'ga nū— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴³ A'eramū esakarera 'gā oporesagamū etee futat 'ga ree.

—Mama'eukwaawa miamū 'ā pājēa. Ku'jywa 'ga taetu te 'ā pājēreteā— 'jau 'gā 'upa ajaupe.

Amanūawama 'ga imome'wau'japa

(Mateu 17.22-23; Maku 9.30-32)

Aipo resakarera 'gā oporesagamū 'ga ree kunumī 'ga katu'ogamū.

—Janeruwarete 'ga 'ā pājēreteā futat. Nitywi 'gā amū 'ga 'jawe— 'jau 'gā ajaupe.

⁴⁴ Aipo 'gā 'eramū Jejuī 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pēneki'yra agawewi je 'ā. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gā nupe— 'jau Jejuī 'ga wemiayuwa 'gā nupe.

⁴⁵ A'ere 'gā naeapyoi 'ga 'eawer are. Janeruwarete 'ga namueapyoi 'gā ee. A'ere 'gā jenosī 'ga upe oporonuw are.

Esageay ma'e are 'gā mu'eawet

(Mateu 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶ A'ere 'ga remimu'e 'gā 'jau ajaupe:

—Manamū te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramū jarejuapyraapa?— 'jau 'ga remimu'e 'gā 'upa.

Ajaupe etee futat oporogytau. ⁴⁷ A'ere Jejuī 'ga 'gā kwaawi. Ajaupe 'gā 'e kwaawi. Nuenuwi futari 'ga numiamū. A'ere 'ga ikwaawi futari ajaupe 'gā 'ea. A'eramū 'ga 'jau kunumī 'ga amū upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumī 'ga amū 'ua 'ga repejāna 'ga rerowyka.

⁴⁸ —Peesak te kunumī 'ga 'ama je pyri?— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe. —'Ga ree pejejejuka esageramū je ree we futat pejejuka esage. Je ree pejejejuka esageramū je muarera 'ga ree we futat pejejuka esage— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe u'ama. —Aipo apoara 'gā esage ma'eramū Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe.

A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—“Je jeresage” na'jara 'gā nūi esage ma'eramū Jarejuwarete 'ga upe. A'ere ajuee ojejuka esage ma'eramū te ae

esage ma'eramũ 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau esage ma'e 'gã nee.

*Jane poara 'gã janepytuna 'jawe futat
(Maku 9.38-40)*

⁴⁹ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rũi ko. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau Juã 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

⁵⁰ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Najanepytuna 'gã nũi numiamũ. A'ere 'gã jane poari te janeporowyky apo are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ.

Samari ywy pewara 'gã

⁵¹ Ywag ipe awawa upe iwaẽm ja'wyja'wyräuwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe futat too 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² A'ere 'ga wemiayuwa 'gã mũ ra'ne imonou wenune Samari ywy pe.

—Amunaw ipe pekwap 'oga mũ resaka jarejee jaresea-wamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau. Awau 'ga owaẽma amunawa mũ upe. A'eramũ 'gã oporogytau peuwara 'gã nupe:

—Jejui 'ga ore mut 'au oroseawa mũ rekarukaa orojee ko— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe. —A'ere nipo 'ga ruri ore rewiri. Ityp te oreseawa 'au?— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe.

⁵³ A'ere peuwara 'gã 'i etee 'gã nupe:

—Nitywi pẽseawa 'au nũi'ũ. Jerusareg ipe etee futat pekwap. Nepesera'uweri 'au— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

Samari ywy pewara 'gã najudeu joporemũremũa rũi. Ojopypepype 'gã. A'eramũ 'gã judeu 'gã futare'ema peu ojepepe.

A'eramũ 'gã ojewya 'ua Jejui 'ga pyri nũi.

—“Nitywi pẽseawa 'au”, e'i 'gã oree ko— 'jau 'gã 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁴ A'e renupa Tiago 'ga 'jau Juã 'ga retee Jejui 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga upe tee pa ore 'i “Tata emut 'gã nupe 'gã apisaupap”, aru'e te pa ore 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵⁵ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee:

—Ma'eramũ pẽẽ aipo 'jau ki 'ei. Naani. Aipo pe'je awi— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyräfena. ⁵⁶—Pe'je ajee soo ajepaja amunaw ipe etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau.

*“Too ene rupi 'jau” 'gã eawet
(Mateu 8.19-22)*

⁵⁷ 'Gã waw ipe kũima'e 'ga amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga 'ua 'ga upe. —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'i kũi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyra'i nanẽ 'ã waityramũ nũ. A'eramũ 'ã kaaruwauwe ojewya 'ua waity pype osea. A'ere je nanarũi. Aset ekoete te futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete te futat tekou. Je 'ã pẽneki'yra agawewi. A'etea 'ã je najerogi tekou. Jeremiayuamũ nan tee futat pejemogy. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵⁹ A'ere Jejui 'ga oje'ega ajepeja 'ga upe nũ:

—Erejot te je rupi? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Naani. Nooi je 'awauwe ene rupi. Tene jeruwa 'ga manũi ra'ne. Tejuwa 'ga manũ re too ene rupi 'jau. 'Ga manũ re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manũa ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶⁰ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manũnamũ amutee 'gã totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. —Ene tereko “Pe'je pejepoia pejetywer awi” 'gã nupe 'jaramũ 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —“Pejetywer awi pepoiramũ Janeruwarete 'ga pẽ monoi wemiayuamũ” 'gã nupe 'jaramũ tereko 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶¹ A'ere 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe nũ:

—Tene ajee je ra'ne. Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —A'ere je oi tepytuna 'gã momoranupa ra'ne, “Oo je 'ga rupi”, 'jau 'gã nupe ra'ne— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rupi iatawet ma'eramũ pejot ekoete te futat je rupi pejejea jewyre'emamũ futat pejejemiejarera mama'e are. Wemiejarer are eajewyt ma'e 'gã nooi futari je rupi. Eajewyt ma'e 'gã nokoarũi je mome'waramũ kwe pewara 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

10

Set̄etai tois 'gã monoawet

¹ Anure Jejui 'ga kwaiwete 'gã mũ'jãu 'gã pytuna 'gã nui. Set̄etai tois etee 'ga 'gã mũ'jãu. 'Gã mũ'ẽ re 'ga 'gã mok-wasi'wau. Mukũi juejue Jejui 'ga 'gã monou amunaw ipe wenune.

—A'ere too pē newiri 'jau — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ² — Ināinānī'ī etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā. Kwaiwete je 'gā jemogyi Jarejuwarete 'ga kwaape'ema — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —A'eramū pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe: “Emuru'jap ejemiayuwa 'gā amū emome'waramū”, pe'je ki 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Sā'ā juowuurana. Omonookara tywe'emamū 'ā ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gā 'ga je'ega ojeupe 'gā imome'ue'emamū 'gā pawī etee mama'eukwaawa rapyaw ipe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³ —Ma'eramū je 'ā pē monoi kwe pe, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waukaa 'gā nupe, ikwaapare'ema 'gā nupe. Sā'ā kasurua tajau jarūa pyterimū isea. A'eramū 'ā tajaua iu'wau. Nan tee futat pēē. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gā pyterimū pese. 'Gā amū nipo amara'neramū akou pē nee. A'ere nipo je jejukai pē nee — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴ —Peroo kasi karaemā ne. Ka'arana nanē kasi peroo ne. Pejejemi'urama nanē kasi peroo ne. Pejepypapaawa nanē pēē erawawe'em nū. Pejepytawe'em nanē pe aje pejeporogytau 'gā nupe nū — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

⁵ —Amunaw ipe pejewaēmawe ki pe'je 'gā nupe: “Awamū Janeruwarete 'ga pē mopy'ata'wai pē mogyau”, pe'je ki pejesou pejewau 'gā nog ipe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. ⁶ —Pē nee 'gā ku'iramū Janeruwarete 'ga aku'i monoi 'gā nupe. Pē nee 'gā ku'ie'emamū 'ga aku'ia nomonoa'uweri 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁷ —Pejejeupe 'oga resaukaripyra pype etee futat ki pejup. Pejejejyite'ema ajepeja 'oga pype. Pejejeupe imuripyrrera 'wau etee futat — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —Sā'ā ae ojeupe ojomoporowyky re ojomepya. Nan tee futat nipo 'gā pēnemi'urama muri pē nupe ojeupe pēporogyta repyramū — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

⁸ —'Gā 'wyrarete upe pejewaēmawe ki pe'je 'gā nupe: “Au ore ruri Jarejuwarete 'ga porogyta mome'wau pē nupe”, pe'je ki 'gā nupe. “Pe'je ajee pejejua 'ga imome'wau ore” 'eramū peu pejepyttau pejejupa imome'wau 'gā nupe. 'Gā 'wyr ipe etee futat pejejemogyau pejejeupe mama'e muripyra 'wau etee — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama oporogytau.

⁹ —Ojero'wu ma'e 'gā ki pekatu'ok. Jarejuwarete 'ga ree pēē 'gā mu'jau. “Werowiarāmū 'ga pē mogoi wemiayuwamū”, pe'je ki 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

¹⁰⁻¹¹ —Pejewau nipo 'gā 'wyrarete mū upe pejewaēma. A'eramū nipo 'gā “noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'eramū ki pe'je 'gā nupe: “Janeruwarete 'ga 'ā wemiayuwamū pē futat numiamū. A'ere 'ā nepefutari etee 'ga”, pe'je ki 'gā nupe. “A'eramū nipo 'ga

anure pē mu'arasiga pē mogyau”, 'jau ki pēē 'gā nupe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —A'eramū pēē 'gā 'wyrarete pyterimū pejewau pejejemogyau pejepypapaawa nupānupāu, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ā ifuwet pē katu'og are futat numiamū. A'ere 'ā nepefutari etee”, pe'je ki pejewau — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

12 —A'jea futat je 'i. Anure, wowase pē majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gā nereko tyweretei nū. Sodom ipewarera 'gā itywetywet Janeruwarete 'ga upe rakue. A'eramū 'ga 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are nipo. A'ere “Noreporenuwiwari ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gā Sodom ipewara 'gā tywera apyraawi. A'eramū 'ga a'eramū nipo 'gā nerekou tyweaete nū Sodom ipewarera 'gā apyraapa — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

Jejui 'ga je'ega moywyrarafenawet
(Mateu 11.20-24)

13 A'eramū 'ga 'jau 'Uwarete 'ga ree oporomutare'ema 'gā nupe:

—A'e je ki 'ei pēporiay'i 'ā pejejemogyau numiamū a'i kūi. Korasī pewaramū, Pesaita pewaramū. Mīmer ipewaramū 'ā pēporiay'i pejejemogyau numiamū. Pē'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga mome'ui tekou pē nupe ikue numiamū. Ojero'wu ma'e 'gā katu'oka ako tekou pē neape ikue numiamū. A'ere ako nepēporenuwiwari jeje'eg are ikue. Nepēpouriwari ako pejetywer awi ikue. Pejetywera retee ako pēē ikue. Tiro pe 'gā katu'og ire amunipo 'ā peuwara 'gā poiri otywer awi rakue. Sidom ipe nanē je iapo re amunipo 'ā peuwara 'gā poiri futari otywer awi rakue. Tanimuga amunipo 'ā 'gā wereko wapyte'rarimū otywer awi opoira resaukaawamū. A'ere ako je 'au agawewi iapoi tekou pē'wyr ipe ikue. A'etea ako nepepouri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe.

14 —A'eramū nipo Jarejuwarete 'ga pē majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gā majatykau wowase. A'eramū nipo 'ga 'gā nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gā nanē nipo 'ga erekou tyweaete nū. 'Gā tywer are wejue nipo 'ga 'gā nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pēē te pē nereko tyweretei kwaiwete. Pēē te 'ā neperowiari 'ga, 'ga pājē resakareramū miamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

15 —Pēporiay'i pejejemogyau numiamū, a'e je 'ā pē nupe, Kafanaū pewaramū nanē nū. “Ore Kafanaū pewaramū oreresage. A'eramū ore arawau ywag ipe”, pe'je pejejaupe numiamū. A'ere je 'i pē nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramamū futat pēē, a'e je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga Kafanaū pewara 'gā nupe. —Nepepouri te 'ā pejetywer awi.

A'eramũ pẽẽ pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejewau jeporogyta mome'wau kwe pe 'gã nupe—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ pẽ nee wapyaka ma'e
'gã je ree nanẽ futat wapyakau nũ. Pẽje'ega renupara 'gã futat
jeje'eg are nanẽ wapyaka nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽje'ega
renupare'ema 'gã je ree nanẽ nuapyakai nũ— 'jau Jejui 'ga
'gã nupe. —Je renupare'ema 'gã nanẽ futat je muarera 'ga
nuenuwi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Set̄etai tois 'gã wekwawera mome'uawet

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga wemimũ'ẽmera 'gã monou kwe pe, 'gã
mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Set̄etai tois 'gã awau
kwe pe 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Anure 'gã
'ua ojewya nũ. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. A'eramũ 'gã 'ua 'jau Jejui
'ga upe:

—Mama'eukwaawa miamũ futat ore oromoit arakou 'gã
nui ai'i— 'jau 'gã 'ua 'ga upe imome'wau. —“Jejui 'ga rer imũ
ore pẽ moiri 'gã nui”, 'jau ore mama'eukwaawa upe ai'i— 'jau
'gã 'ua imome'wau Jejui 'ga upe.

¹⁸ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea— 'jau etee futat 'ga 'gã nupe ojeupe imome'uramũ.
—Ymã te je mama'eukwaawa 'wyriara resagi ikue, ywag
awi tut i'ara resagi ikue, Satanasi turi 'ara resagi ikue. Sã'ã
tupã werawa 'ara. Nan tee futat i'ari. Janeruwarete 'ga
imuẽma imua imomoa ikue. A'eramũ je a'eramũ esaka ikue.
Janeruwarete 'ga ipãjẽ renuẽma jui ikue. A'eramũ inãinãni'ĩ
etee erekou. Ma'eramũ 'ã emiyauwa pemoit 'gã nui rai'i.
Tepãjẽa te ako je omono pẽ nupe ai'i. A'eramũ 'ã pẽẽ imoia
pejejemogyau 'gã nui rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —
Ma'eramũ 'ã mama'eukwaawa 'wyriara ipãjẽa niapoa'uweri
pẽ nupe. Jeje'eg imũ peata pẽ nekoramũ mama'eukwaawa
'wyriara nepẽ apisiukari mama'e tywera upe— 'jau Jejui 'ga
'gã nupe u'ama. —A'eramũ nipo pẽẽ pejepyruga agawewi
futat moi are. A'eramũ nipo pẽ u'wau agawewi. A'etea nipo
nepemanũi jupe. Jawa'jyra nipo pẽ piau agawewi. A'ere nipo
naya'uweri pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama oporogy-
tau. —Jeje'eg imũ peata pẽ nekoramũ nitywa'uweri mama'e
tywera pẽ nupe. Ma'eramũ 'ã a'jea futat mama'eukwaawa pe-
moit pejejemogyau 'gã nui. ²⁰ A'ere kasi a'e are pejerowiaraip
pejejee pejejemogyau ne. Jeremiayuamũ wejue te pejem-
ogy. Ma'eramũ 'ã pẽku'i pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga u'ama
'gã nupe oporogytau. —Jeremiayuamũ pẽnera jekwasiari
'upa jeka'aran are ywag ipe. A'e are ki pẽku'i pejejemogyau
jeremiayuamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga ku'iawet
(Mateu 11.25-27)*

²¹ Janeruwarete 'ga pãjẽa Jejui 'ga rerekou. A'eramũ 'ga a'eramũ aku'iramũ akou oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ã mama'e jararetea. Ene 'ã ywag ipewara mama'e jara. Ywy pewara jara nanẽ 'ã ene nũ. Ene te 'ã mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gã etee rũi 'ã eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gã na'ne 'ã eremueapyo ee nũ. I'akwaap ma'e 'gã jẽmĩ 'ã ene imueapyowe'em ee. Ejemifutar imũ etee futat 'ã ene akotee ma'e 'gã mueapyo ee. Nanuara futat te 'ã erefutakue— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe. —Ma'eramũ 'ã itywera 'gã etee futat eremueapyo ee — 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²² 'Uwarete 'ga upe oje'eg ire Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramũ je 'ã ikwaawi— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat. Nitywi 'ga amũ je kwaapara mũ. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Je 'ã Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'ga nitywi amũ je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã tejemipyyrũmera 'gã mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga kwaapa je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe etee:

—Jeporokatu'okawera 'ã peesak. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã katu'oga nanẽ 'ã pẽẽ esaka nũ. Ma'eramũ 'ã pẽku'i pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. ²⁴—Janeypy 'gã 'ã iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã manũi erujewi je rure'emauwe rakue. 'Gã 'ã oporenuwiw-eramũ jeje'eg are rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã manũi erujewi je rure'emauwe rakue — 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —Pẽẽ 'ã jeremiapoa peesak katu katu. Ma'eramũ 'ã 'gã ku'ia peapyraap— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

Ajuee ajemuaẽm ma'e

²⁵ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amũ 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe. “Tomojenosĩ Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

—Maran ae awau Jarejuwarete 'ga pyri ki 'ei? Emome'u jee 'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue? Eremogyta nipo jepi? Maran enereapyo ee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

27 —Aipo e'i futat 'ã Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue. “Peenup Jarejuwarete 'ga je'ega. Pēporomutat Jarejuwarete 'ga ree a'jea futat. Mama'ea peapo 'ga upe, 'ga remifutar imũ. Pejejea'aramũ pejejemogyau 'ga ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ 'ga ree a'jea futat”, e'i 'ga ka'aran are rakue. “Pēporomutat pejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat”, e'i 'ga 'ã ka'aran are inuga janee rakue— 'jau 'ga Jeju 'ga upe.

28 —A'jea futat aipo 'ea— 'jau Jeju 'ga 'ga upe. —Namutar iki peapo. A'eramũ pejewau Jarejuwarete 'ga pyri pejemanũ re— 'jau Jeju 'ga 'ga upe.

29 A'eramũ 'ga 'jau Jeju 'ga upe nũ:

—A'eramũ je maranuara 'gã nee tepota'waramũ ki 'ei? Awỹja je pyriwaramũ ki 'ei?— 'jau 'ga Jeju 'ga upe.

30 A'eramũ kwe pe etee Jeju 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau ajuee 'gã pojejuka are.

—Kũima'e 'ga 'ut amũ akou ojypa Jerusareg awi. Ajepeja amunaw ipe 'ga 'ua numiamũ, Jeriko pe 'ga 'ua numiamũ. A'ere 'ga ruaw ipe muna'ywa 'gã 'ga rekoari. A'eramũ muna'ywa opokoka 'ga ree. 'Ga raitya mosoka 'ga wi 'ga nupānupāu 'ga monou 'ga nuga. 'Ga jukaaipa 'ga rejaa inuga peyse pe. 31 A'eramũ mainana 'ga amũ awau akou pe rupi. Awau owaēma 'ga upe. Irãã'ã 'ga ruwamũ peyse pe. Amã'jãu etee 'ga ree. Okwapa etee 'ga pyu. A'ere mainana 'ga nokoi 'ga ree. Awau etee 'ga pyu. 32 A'ere 'ga amũ 'ua nũ. Levi 'ga juapyrera 'ga amũ 'ua 'ga pyu nũ. 'Gã pytuna 'ga futat numiamũ. A'ere nãñewējēmĩ 'ga nokoi 'ga ree. Okwapa etee 'ga pyu nũ— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

33 —A'ere Samari ywy pewara 'ga 'ua pe rupi akou. Na'ga jekoty'aawa 'ga rũi agawewi. 'Ga ree iporomutare'ema 'ga agawewi.* Inupãmyrera 'ga judeua. A'etea Samari ywy pewara 'ga inupãmyrera 'ga resakawe ajemuaēm 'ga ree. 34 A'eramũ 'ga opytau 'ga ree. Na'ga remiesaga 'ga rũi agawewi. A'etea 'ga opytau 'ga ree. Oporiaramũ 'ga ree. Iporiay'i 'ga 'upa 'ga upe. “Maran poko ene 'i?” 'jau 'ga 'ga upe.

—“Muna'ywa opokok je ree ki 'ei, jekaraemã areewi ki 'ei”, 'jau 'ga 'ga upe.

—A'eramũ futat 'ga muagy monou 'ga ree, 'ga pi'rokawer are. Muaga 'ga ree imono re ifaa 'ga wi. A'ere 'ga 'ga monou kawaru'i 'arimũ, weymawa 'arimũ 'ga rupia. A'eramũ futat 'ga 'ga rerua erowaēma ae seawa 'og ipe. A'e pe futat 'ga 'ga fuanuga 'ga rerekou.

* 10:33 Ymã judeu 'gã niporomutari Samari ywy pewara 'gã nee rakue.

³⁵ —Ai'iwe 'ga, oo enune, oka'aranũũ monou 'oga jara 'ga upe. “Efuanug 'ga jee. Maran gatu nipo owaẽme'ema ka'aranũũa jupe. Jupe iwaẽme'emamũ tejewya tameypap ene 'jau”, 'jau 'ga 'oga jara 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁶ Imome'upaw ire Jejui 'ga oje'ega moromu'jara 'ga upe nũ: —Muapyra 'gã inupãmyrera 'ga resaka. Maranuara 'ga ajemuaẽma 'ga ree? 'Ga pytuna 'ga te ajemuaẽm 'ga ree?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Naani. 'Ga pytune'ema 'ga futat ajemuaẽm 'ga ree, ojejukau 'ga ree— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat. 'Ga pytune'ema 'ga futat ojejuka 'ga ree. A'eramũ pẽẽ nanẽ iapou nan— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Nan aeresage jejukai ajuee. Namutar iki pẽẽ nanẽ peapo nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ moromu'jara 'ga awau nũ.

Jejui 'ga awau Marta ẽẽ 'wyr ipe

³⁸ Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerawau ajepeja amunaw ipe nũ. Marta ẽẽ rog ipe awau osou.

³⁹ Ẽẽ kypy'yra ẽẽ, Mari ẽẽ awau wapyka Jejui 'ga pyri, 'ga porogyta renupa 'ũina. ⁴⁰ A'eramũ Marta ẽẽ kumi apou erekou. A'eramũ ẽẽ 'jau ojeupe: “Koo. Je tee 'i nipo aje ako mama'e apou jarejee”, 'jau ẽẽ. “Maran tete Mari kynu nuapoi mama'ea je pyri. Wapyg etee pa 'ã kynu 'ũina kiã pyri nũ”, 'jau ẽẽ ojeupe.

A'eramũ ẽẽ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Emut kynu je poaa. Je etee ako teporowykyau. “Ekwap ẽẽ poaa mama'e apou”, ere kynu upe jee— 'jau ẽẽ Jejui 'ga upe.

⁴¹ —Naani. Ene te 'ã eporowyky are etee enerea'at. Epytu'u'i jui. Erejemuaẽm awi eporowyky are etee— 'jau 'ga ẽẽ upe. —Tene Mari ẽẽ reni. Jeporogyta are ẽẽ porenuwiw-eramũ. Jaruete ẽẽ reni je renupa, jeporogyta are wea'aramũ — 'jau 'ga ẽẽ upe. ⁴² —Ene te 'ã mama'e apoawamũ etee ereko rakue. Ẽẽ jeje'ega renuparamũ etee ako. Ẽẽ te 'ã oporowyky esagea wesak ojeupe. Nomomoiru'uwere 'gã ẽẽ jui— 'jau Jejui 'ga ẽẽ upe 'ũina.

11

Jarejuwarete 'ga upe 'gã je'eg are

'gã mu'eawet

(Mateu 6.9-15; 7.7-11)

¹ Anure Jejui 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe. 'Ga pig ire 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga upe oroje'eg are ki jā— 'jau 'gā 'ga upe. —Sā'ā Juā Batista 'ga wemiayuwa 'gā mu'ea rakue. Nan ore mu'e ape, ene taetu— 'jau 'gā 'ga upe.

² Aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nan iki peporogyta 'ga upe:

Kiapi'ni. Oroje'eg ore arajupa enee.

Tene muoryp ki 'gā najuejue etee.

Kamēsīete ki 'gā najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamēsīete tere'yi 'wriaramū oree najuejue etee 'jau.

³ 'Awamū ki mama'ea emut oree oreremi'uramamū.

⁴ Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe 'ga iapoawer are.

A'eramū ki ene ejea'aru'jawe'emamū oretywer are.

Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera apoe'em are,

pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

⁵ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Jarejuwarete 'ga upe pejeporogyta awi kasi pepoit futar ine. Ojewi pepoire'emamū nipo 'ga mama'e esage muri pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

A'ere 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe nū, 'gā mu'jawamū nū:

—Sā'ā nipo kūima'e 'ga amū rura iwaēma opytuna 'ga upe ppyaje. A'eramū nipo 'gā osea ajemogyau. A'eramū nipo 'ga 'ga momaka. ⁶ “Kanape'ia emut amū jee. Muapyra kanape'ia emut jee. Jepyutuna 'ga 'ut amū owaēma jee. A'ere nitywi mama'ea 'ga upe. A'eramū je tejua, emut amū mama'ea jee, 'jau enee”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. ⁷ A'eramū nipo oset ma'e 'ga 'jau ajaupe: “Aset je tejupa. Najefu'amiweri je. Jera'yra 'gā oset 'upa. Awopytym je 'okwara ko”, 'jau nipo ta'yt ma'e 'ga ajaupe.

⁸ —A'ere nipo 'ga pytuna ojero'waro'wau etee 'okwara mopoga u'ama 'ga upe wojere'emamū. Pog pog pog. A'eramū nipo 'ga omogerukare'emamū afu'ama, kanape'i monou 'ga upe, opytuna 'ga omogerukare'emauwe.

⁹ —A'eramū je 'jau pē nupe: Nan tee futar iki pejemogy pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe pejeojere'emamū. A'eramū 'ga pēnemifutara mua pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

—Ojeupe pēē mama'e renūjamū Janeruwarete 'ga imuri pē nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramū 'ga pē poari futari. Kamēsīete 'ga pejepoare'emamū, pejeje'ega pejejemogyau pejeojere'emamū 'ga upe. Sā'ā mama'e 'ara ae wi. A'eramū 'ā ae ijaramū awau ekaa. Esag ire tāmējē 'ā ae opoia ekar awi. Nan tee futar iki pēē, pejeje'ega pejeojere'emamū futat 'ga upe mama'e renūi awi. A'eramū 'ga mama'e mua pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

—'Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiiri imopog awi. Nan tee futar iki pēē. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramū 'ga pē poari futari— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

10 —“Mama'e emut amū jee” 'jara 'gā nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gā 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamū 'ga je'egi futari pē nupe— 'jau 'ga u'ama 'gā nupe oporogytau.

—Pejenosī kasi mama'ea 'ga upe enūina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut pē nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera pē nupe. 11 Sā'ā pēē. “Mama'e emut amū jee, Kiapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramū mama'e katurama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri pē nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramū. Moja sipo pemono pejeja'yra upe, “ipira emut jee” 'eramū? Naani. Mama'e esagea etee te pemono pejeja'yra upe. 12 “Wyraupi'a emut amū jee” 'eramū sipo jawa'jyra pemono pejeja'yra upe? Naani. Nepemonoa'uweri jawa'jyra pejeja'yra upe. Nan tee futat Ku'jywa 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

13 —Pēē 'ā aetywera agawewi. A'etea 'ā mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Nan tee futat peapo numiamū. A'ere Ku'jywa 'ga te mama'e esagerete muri pē nupe “mama'e esagea emut oree” ojeupe pēē 'eramū — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —U'agesagea miamū futat 'ga amut pē nupe, “Emut E'agesagea jee” ojeupe 'eramū— 'jau 'ga oporogytau 'gā nupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 12.22-30; Maku 3.20-27)*

14 Oporogytapaw ire Jejui 'ga mama'eukwaawa pe'au erekwara 'ga wi. A'ea 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Ije'ege'ema 'jawe 'ga pirewara 'ga mogou. A'eramū 'ga ojewi ipe'a re oje'ega nū. A'e resakarera 'gā oporesagamū ajemogyau 'ga ree.

15 A'ere 'gā amū “o'meramū te 'gā 'i”, 'gā 'i etee ajaupe:

—Mama'eukwaawa 'wyrriara je'eg imū te 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi— 'jau 'gā ajaupe. —Pesepu je'eg imū te 'ga imoiri 'ga wi— 'jau etee esakarera 'gā ajaupe.*

16 A'eramū peuwara 'gā 'jau 'ga upe:

—Oreremiesage'ema eapo amū oree. A'e resaka “A'jea futat ra'e”, taru'e enee 'jau. “Janeruwarete 'ga opājē muri 'ga upe ra'e”, taru'e enee 'jau— 'jau 'gā 'ga upe numiamū.

A'ere 'ga nuapoi 'gā nupe. “Mama'e tywera siapoukat esaka 'ga upe jarejee 'jau”, 'jau 'gā ajaupe numiamū. A'ere 'ga

* 11:15 Mama'eukwaawa 'wyrriara rera mukūi tapy'ŷja je'eg imū. Satanasi 'jawamū, Pesepu 'jau nū.

nuapoi 'gã nupe. ¹⁷ Okwaap 'ga 'gã je'eg jemima ojee. A'eramũ Jejuĩ 'ga aipo 'jau etee 'gã nupe:

—Maran sipo 'gã amũ a'eramũ ojo'oka oywy pype aja-mueu? Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jejuĩ 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Maran sipo a'eramũ ajepeja amunaw ipewara 'gã ojo'oka ajaupi etee futat ajuapisawamũ?— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁸ —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayyuwa ojomateepawi ajaupi etee futat— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, 'jau ako pẽẽ jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pẽnemiayyuwa 'gã mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui? Na-Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ rũi nipo 'gã imoiri 'gã nui?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁰ —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee je 'ã imoiri 'gã nui. A'eramũ pẽẽ a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te nipo 'ã”, 'jau amunipo 'ã pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

²¹ —Ifuakat ma'e 'ga 'ã u'ywa renu'ama 'okwar ipe woga rarũmũ. A'eramũ 'ã muna'ywa osowe'em. ²² A'eramũ ifuakararete ma'e 'ga 'ua 'ga muajãna 'ga monou 'ga retyka u'ywa pojekau 'ga wi. A'eramũ futat osou 'ga karaemã upe. A'eramũ futat 'ã erawau ime'ega ajaupe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Mama'eukwaawa 'wyrriara ifuakat ma'e 'jawe. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete. Mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽa te 'ga wapyraap. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui — 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama, oporogytau.

²³ —Je ree iporomutare'ema 'gã najeremiayyuwa rũi— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —Jeporowyky are je poare'ema 'gã naje upe rũi oporowyky. Mama'eukwaawa upe te 'gã porowykyi— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

Werekwarera upe mama'eukwaawa jewyawet

(Mateu 12.43-45)

²⁴ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽ nui omoir ire mama'eukwaawa nipo ioi ywy akỹme'ema rupi opytaawa mũ rekaa akou. A'eramũ nipo opytaawa mũ resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nũ: “Maran te 'ã nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nũ 'i?” 'jau nipo ojeupe. ²⁵ A'eramũ nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwarera 'wyrriar amuteeramũ nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamũ. ²⁶ A'eramũ nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramũ te nipo erekwarera 'ga te'arareteramũ— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea

mama'eukwaawa rerekwarera pype ose re mama'eukwaawa noseu'jawi 'ua nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejuí 'ga rerowiaara 'gã ku'ia

²⁷ A'ere Jejuí 'ga oporogytapaw ire kũjã ãẽ mũ mytun awi wafukaja mua 'ga upe:

—Iku'i nipo eney kyná nanimenime ene ree — 'jau ãẽ wafukaja mua 'ga upe.

²⁸ Aipo ojeupe 'eramũ Jejuí 'ga 'jau ãẽ upe:

—A'jea futat nũ ã. Iku'i futat ãẽ je ree nũ ã— 'jau 'ga ãẽ upe. —Je rerowiaara 'gã taetu nipo ãẽ ku'i wapyraap— 'jau 'ga ãẽ upe.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Mateu 12.38-42; 16.1-4; Maku 8.11-13)

²⁹ Ojee 'gã jatykapaw ire Jejuí 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—'Awauwaramũ miamũ 'ã nepẽa'wuri futari pejejemogyau 'ga upe — 'jau 'ga 'gã nupe. —Oreremiapoe'ema epo amũ oree, pe'je 'ã jee numiamũ. A'e resaka "A'jea futat Janeruwarete 'ga opãjẽ muri 'ga upe ra'e", taru'e enee 'jau, pe'je 'ã jee numiamũ. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pẽ nupe pẽnemiesagamũ— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —Juna 'ga ree etee je pẽ muea'ari pẽ mogyau— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ³⁰ —Sã'ã ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramũ 'ã imuapyra 'ara rupi 'ga rerua eropy'apojyau rakue. Nan tee futat je ferawi imuapyra 'ara rupi. Je manũ re nipo Janeruwarete 'ga futat je moferapa imuapyra 'ara rupi Juna 'ga 'jawerimũ etee futat. Aiporamũ tãmẽjẽ te nipo pekwaap. "Na pa je Janeruwarete 'ga 'ga muri rakue", 'jau nipo pẽẽ jee je feraw ire— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Wowase pẽ majatykaaw ipe Janeruwarete 'ga 'jau pẽẽ mũ nupe. "Ko 'gã esage ra'e. Werowiat wejue 'gã jera'yra 'ga. A'eramũ je 'gã mua tejemiayuwamũ. A'eramũ 'awamũ 'gã 'ua osou ywag ipe je pyri. Jera'yra 'ga 'gã werowiat rakue", 'jau nipo 'ga pẽ nupe. "Ko 'gã te aje nia'wuri. Nuerowiari 'gã jera'yra 'ga rakue", 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —Aipo 'eramũ nipo Sepa ywy pewara 'wuriara ãẽ 'jau pẽ nupe: "NaKu'jywa kãã remiayuwa rũi agawewi je ikue. A'etea je ojot muku awi Sarumãu kãã je'ega renupa ikue", 'jau nipo ãẽ pẽ nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —"A'ere 'ã Jejuí kãã rekoí agawewi pẽ pype rakue. I'akwaap ma'e kãã jẽmĩ. A'etea 'ã nepeanuwi kãã je'ega rakue", 'jau nipo ãẽ oje'ega 'ua pẽ nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —A'jea futat ãẽ 'i. Sarumãu 'ga a'jea futat okwaap numiamũ. A'ere 'ga nokwaapawi. Je te 'ã a'jea futat okwaap katu katu. A'etea 'ã jeje'ega nepeanuwi — 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

³² —Janeruwarete 'ga rowase pē majatykaaw ipe nipo Ninewa pewara 'gā afu'ama pē nupe. “Ore nanē nū. Norokwaawi ore Ku'jywa 'ga ikue. A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gā pē nupe. “A'ere 'ā nepeenuwi futari Jejui 'ga je'ega rakue”, 'jau nipo 'gā pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Juna 'ga a'jea futat esage ma'ea rakue. A'ere 'ā je te 'ga apyraawi. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

Arāparīn

(*Mateu 5.15; 6.22-23; Maku 4.21-23*)

³³ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gā nupe nū:

—Arāparīna monyng ire ae nomima'uweri mama'e 'ag are. Imonyng ire ae imonoi jakatupe te imyina ajuesawamū te— 'jau 'ga u'ama 'gā nupe.

³⁴ —Tata eny 'jawe aereaa. Sā'ā tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gā wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ā nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pēē. Ea ma'e 'gā 'jawewaramū pēē pēneapyo pejejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejejemogyau. A'eramū pēē mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramū nepēneapyoi futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramū pēē pejejemifutar imū etee futat mama'e apou pejejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pēē — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁵ —A'eramū pēē jeje'ega renupa futat. Jeje'ega tata eny 'jawe. Sā'ā tata enya pe resaukara pē nupe. Nan tee futat jeje'ega pē mu'ei ywaga piar are. ³⁶ A'eramū pēē jeje'ega renuparamū tata eny pype futat pejejemogyau pejeatau. Jeje'ega renupara 'gā a'jea futat ajemogyau mama'e apou esage Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Judeu 'gā nemiapo

(*Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40*)

³⁷ Jejui 'ga porogytapaw ire fariseu 'ga amū 'jau 'ga upe:

—Ere ejua ejemi'waa je'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramū Jejui 'ga awau 'ga rupi.

'Ga rog ipe owaēm ire Jejui 'ga awau osou. Awau wapyka.

³⁸ A'eramū 'ga mo'wyarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Nojepoei futari nipo ajee 'ga ki sa”, 'jau 'ga ojeupe. “Najane 'jawe rūi 'ga jepoei ojemi'war enune”, 'jau 'ga 'ga ago'wau ojeupe etee futat.

³⁹ A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee.

—Ene 'ā jarejemiapou etee futat mama'ea ereapo ekou numiamū— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'jeteetewi 'ā ene mama'e

apou ekou numiamũ. A'etea 'ã nenea'wyri. Pěẽ 'ã y'a kupe pireita futat numiamũ. A'ere 'ã nepekatu'ogi waipy katy. Nan tee futat 'ã pěẽ. Pěpir esageay futat numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pěpira ojekatu'oka numiamũ. A'ere pěkurasãu nia'wyri futari. Iky'auramũ futat pěkurasãua. A'ere 'ã pejekurasãu nepekatu'ogi futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina.

40 —Pě'akwaawe'ema pě nereko kũi— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga 'ã pě apoarera. A'eramũ 'ga afueweramũ pě katu'og are numiamũ. Napěpira katu'og are rũi 'ga fueweramũ. Pěkurasãu katu'og are tee 'ga fueweramũ numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pě katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pěẽ pejejesageramũ pejemogyau 'ga upe, 'jau je 'ã tekou pě nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

41 —Pejekakate'em awi pepoit. Ikaraemãe'ema 'gã nupe pejekaraemã pemono amũ. Nan pěẽ iaporamũ pejekatu'ok, pěpira we futat pěywyter ipe nanẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

42 —Pěporiay'i pěẽ numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pě nereko tyweri pejejee pejeporomutare'em are. Fariseu 'ã pěẽ. A'eramũ pěẽ mama'e mojo'oka pejepo 'jawe pejejeupe. Ko pypiara nanẽ imojo'oka nũ. A'eramũ pěẽ majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ emyrera pěma'ea. Kumikasiga miamũ pěẽ imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage futat 'ga upe numiamũ. A'ere namãa etee rũi peapo. Pejejee nanẽ futar iki pejejuka esage nũ. Mĩmera apoa esageay Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —A'ere 'ã pěẽ nanarũi. Pěẽ 'ã pejuereko tywerete. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pejejee pejeporomutare'em are pě nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —Pejepytuna 'gã nereko esagearamũ Jarejuwarete 'ga ree we futat pejejuka esage — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere pejepytun are pejekuae'emamũ Jarejuwarete 'ga we futat pereko tywerete — 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina oporogytau.

43 —Pěporiay'i nipo pěẽ numiamũ. “Je jeresage” pe'je numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pě nereko tyweretei. Pejetykaaw ipe pejewau 'ã kũima'eeteete 'gã apykaw ipe etee pěapygiwet. Ukawõ'õ me pejeatau pejemogyau miamũ 'ã pejejeapeje'ega futaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

44 —Judeuramũ jane nipyruga'uweri tywy are. Tywya nia'wyri. Aeto'omera ajemogy. A'eramũ jane jarepyruge'ema futat ee. A'eramũ jane mama'e monou tãmějẽ futat imỹina tywy 'arimũ imojewakawamũ ajaupe. A'eramũ ae tywy 'arimũ opyruge'ema. Tywya 'ã 'ũina ojewage'emamũ.

A'eramũ 'ã ae okwapa i'arimũ. Ikwaape'ema rerekou. Nan tee futat pëẽ. Nepëwyter a'wryi pejejemogyau. A'ere 'gã nokwaawi te. Tywy jewage'ema 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Oreresageay” pe'je 'ã jepi numiamũ. A'ere 'gã nepekwaawi te. Pëwyter a'wrye'ema nokwaawi te— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

45 A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe, aipo 'ga 'eramũ.

—'Gã nupe aipo 'jau te ore nanë futat ore ago'o ape e'ÿina nũ— 'jau 'gã 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

46 —Pëẽ nanë nipo moromu'jaramũ pejemogy tywet 'gã 'jawe futat nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Napejejemimu'efer imũ etee rüi te 'ã mama'ea peapo. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pë nerekou tyweaete futat. Sã'ã 'gã amũ mama'e poyja monoa aju'arimũ. A'eramũ 'gã ojopoare'ema iupia. Nan etee pëẽ. Pëẽ 'ã Moisesi 'ga remikwasiarer are pemu'e katu katu 'gã numiamũ. “Peko esage 'ã pejejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ. Pepoit kasi 'ga je'eger awi ne”, pe'je 'ã 'gã nupe pejejemogyau numiamũ. A'ere 'ã pëẽ te nepeko esagei pejejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ— 'jau 'ga 'gã mu'jara 'gã nupe.

47 A'ere 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pëporiay'i pëẽ pejejemogyau numiamũ. Nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pë nerekou tyweaete futat. Pëypy 'gã 'ã Janeruwarete 'ga mome'wara 'gã je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramũ 'ã 'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi rakue. Pëẽ nanë 'ã 'gã je'egera renupe'ema nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

48 —Pejeypy 'gã 'gã apisi re 'ã pëẽ ita esage monou 'gã nywy 'arimũ peje'arasiga resaukaawamũ. A'ere 'ã pë'arasig 'mea te pë nerekoi. Pëku'ia te pë nereko 'gã apisiawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

49 —Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap tãmëjẽ futat. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga 'jau “Teje'ega mome'wara 'gã tomono 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga rakue. “Amumera 'gã te nipo 'gã wereko tywerete. Amumera 'gã te nipo ajee 'gã wapisi”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

50 —A'eramũ Janeruwarete 'ga pë nerekou tyweaete werowiaara 'gã nepyaa. Nepë'arasigi te 'ã pejetywer are. Pejetywer are, jareypy 'gã tywer are. Mïmer are 'ga pë nereko tyweretei. Janeypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe te 'ã 'gã 'ga rerowiaara 'gã apisi rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina.

51 —Apeu 'ga ra'ne te 'ã 'gã ajuka ypy ypy rakue. A'ere 'gã 'ã

'awamũ taetu 'ga rerowiaara 'gã apisi kwaiwete. 'Awamue 'gã 'ã Sakari 'ga jukau rai'i nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga rukawõ'õ me 'ga 'amamũ 'gã 'ã 'ga jukau rai'i. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete iapisipyrrera 'gã nepyaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵²—Moromu'jara pẽẽ numiamũ. Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweri futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã neperowiari futari. A'eramũ 'ã pẽẽ erowiarukare'ema 'gã nupe. Pẽ'me etee 'ã 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'jea futat ikwaape'ema. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵³Oporogytapaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui. Fariseu 'gã amũ awau 'ga rupi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi. Ajamueu awau akou. Oje'ega moywyrafena 'ga upe, 'ga rerawau 'ga rerekou, 'ga moporogytaukaa ojeupe. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee 'ga simoporogytaukat jarejee 'ũ — 'jau 'gã ajaupe. —Siesak 'ga mama'e tywera mome'ua jarejee 'jau 'ũ — 'jau 'gã ajaupe, ajuerawau ajuerekou. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga moporogytaukaa 'ga rerawau 'ga rerekou pe rupi. A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou. Nomome'ui futari 'ga mama'e tywera. ⁵⁴—'Ga je'eg ekoete 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau — 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe 'gã nerekou.

12

Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi

(Mateu 10.26-31)

¹A'eramũ 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua ajatykau. Kwaiwete 'gã. A'eramũ 'gã opyruga pãwẽ gatu etee te futat ojopy are. Opyrugawe'ema rerekou 'gã opyruga ajuee.

A'ere Jejui 'ga je'egi wemimu'e 'gã nupe etee ra'ne:

—Peko kasi fariseu 'gã 'jawe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Ore 'ã oreresageay”, e'i 'gã numiamũ. A'ere o'meramũ te 'gã 'i ajemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nepeesagi te 'gã tywera. A'ere 'gã tywereteramũ futat. Mama'e tywera 'gã wapo ajemogyau. A'ere 'gã imimi te. Kanape'i jopypeawa 'jawe 'gã tywera. Nuesaga'uweri ae kanape'i jopypeawa. A'ere imopy'apirupaw ire ae imopy'apiruawa kwaawi futari. Nan tee 'gã tywera. Ae nuesaga'nei nipo 'gã tywera. A'ere anure te nipo ae esagi futari. Pejemogy kasi 'gã 'jawe ne

— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ² —Nomima'uweri futari mama'e tywera. Anure te nipo imimipywera jesaukari 'gã nupe. ³'Awamũ 'gã amũ jemogyi jemime oje'ega ajaupe. A'ere aipo 'ara rupi te nipo 'gã amũ imome'ui 'gã nupe wafukaita. A'eramũ te nipo najuejue etee futat pekwaap— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pekyje awi pejeapisi are ifuwet ma'e 'gã nui. Pẽ apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pẽ'aga nomateepawa'uweri. ⁵ Jarejuwarete 'ga wi te pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pẽ mateepap ywawuje tee werowiare'emamũ. Pẽ'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iaporamũ ae apisi— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ —Janeruwarete 'ga te 'ã pãjẽrete. A'ere 'ga jejukai esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyrã'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina. ⁷ Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama. —Pẽ'awa we futat oje-mojopyrũmawa ajemogyau pẽakag are. Aeakag are ijemogyau we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pẽ nee. A'eramũ ki pẽẽ pejekyjawe'em pejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Pejenosĩ kasi Jejui 'ga mome'u awi ne
(Mateu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea. Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã nowase pẽẽ je mome'u renosĩ'em ire je nanẽ najenosĩ pẽ mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remi-ayuwamũ”, pẽẽ 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanẽ futat ywag ipewara 'gã nowase a'e 'gã nupe nũ: “Koromũ noko jeremiayuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pẽ nupe ywag ipe peoramũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ —Pẽẽ mũ nipo 'jau 'gã nupe: “Je naJejui 'ga remiayuwa rũi”, 'jau nipo pẽẽ. A'eramũ nipo je nanẽ futat ywag ipe peoramũ “Najeremiayuwa rũi koromũ”, 'jau nipo je 'gã nupe — 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —Ojeupe peporogyta re Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. Je kuraw ire pẽtywerete futat. A'ere nipo anure 'ga 'Agesage je'egi pẽ nupe, pẽtywera resaukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽẽ pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire Janeruwarete 'ga imoia pẽ nui— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere 'ga 'Agesage kuraw ire nitywi 'ga amũ pẽtywera resaukaawamũ pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ jui pejepoire'ema. Nan tee futat pejemogyau. Pejetywer awi pẽpoiriwere'emamũ

Janeruwarete 'ga nomoiri futari pē nui. A'eramū aipo 'gā awau mama'eukwaawa rapyaw ipe — 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

11 —Anure nipo 'gā amū je rerowiaaramū pē pyygi pē nerawau pejejatykaaw ipe 'wyrira rowase pē moporogytaukaa jupe. “Ekoay 'ga akou mama'e tywera apou”, 'jau nipo 'gā pē nerawau 'wyrira upe pē mome'wau 'me jupe. A'eramū kasi pekyje pejejerooramū ne— 'jau 'ga 'gā nupe. —A'eramū “Ma'ja 'jau sipo je 'gā nupe teporogytau 'wei”, pe'je kasi ne, pejegyau ne. ¹² Janeruwarete 'ga peu pē nerooramū 'gā nupe peje'egawa amut pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

Ika'aranūū kwai ma'e 'ga

¹³ A'ere kūima'e 'ga amū mytun awi wafukaja mua Jejui 'ga upe:

—Jeruwa amanū ai'i. A'ere jereki'yra 'ga arajuwa karaemāmera nomojo'ogi jee ai'i— 'jau 'ga wafukaja mua 'ga upe. —A'eramū ene eje'ega 'ga upe jee: “Emojo'ok pejejuwa karaemāmera ejewirera 'ga upe”, ere ki 'ga upe jee— 'jau 'ga oje'ega mua Jejui 'ga upe.

¹⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau etee 'ga upe:

—Naejeki'yra ene iago'o anupa rūi je ruri ai'i— 'ga 'i etee 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramū. —Naamanū ma'e karaemā mojo'oka rūi je ruri ai'i— 'jau etee 'ga 'ga upe.

¹⁵ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—“Kwaiwete je karaemā futari”, pe'je awi. Nakaraemā rūi pē mogeukat ywag ipe. Tejerowiaaramū te je pē mogeukari ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁶⁻¹⁷ A'eramū Jejui 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe nū:

—Kūima'e 'ga amū ikaraemā kwaiwete ma'e 'ga amū e'i ojeupe: “Kwaiwete te 'awamū jeko pypiara 'wei. Kwaiwete jeremi'ua 'awamū 'wei” 'jau 'ga ojeupe. “A'ere ijagawa niapoi jupe. A'eramū je ma'ja apou jupe nū'ū. Najeporomonoweri je ee 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ūina ojeupe. ¹⁸ “Sikōi'ī ma'ea pa je omono etyka kwy. Taapo tee amū tuwiiu ma'e tejemi'u ryrūnamū 'jau kwy. Tekaraemā reewe tomono inuga tupaw yau pype 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. ¹⁹ “A'ere ta'e tejeupe 'jau kwy: Kwaiwete te jeremi'ua 'wei. Noporowykyi futari te je 'awamū 'wei. Ajemi'wat etee futat te je 'awamū te'ŷina 'wei” ta'e tejeupe etee futat 'jau kwy. “Teku'iramū tejemi'u are te'ŷina 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

²⁰ —A'eramū nipo aipo 'ga upe Janeruwarete 'ga 'jau: “Eremut ekoete eje'ega e'ŷina ra'e”, 'jau nipo 'ga 'ga upe, amara'neramū 'ga ree. “Ene manū re awŷja ma'ea eneremi'ua

ki 'ei? 'Awauwe futat eremanū ejemi'u awi kūi”, 'jau nipo 'ga oje'ega mua 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

²¹—Pēē mū nipo pejekaraemā are etee futat pejejea'aramū. A'eramū Jarejuwarete 'ga ree jēmī nipo pejejea'are'emamū futat — 'jau 'ga 'gā nupe. —Aipoa kūima'e 'ga 'jawe futat nipo pēē. 'Ga 'jawe futat nipo pejemama'ea peetyap peje-manūnamū— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

*Pejemogypyk ki Jarejuwarete 'ga ree
(Mateu 6.25-34)*

²²⁻²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gā nupe nū:

—Ma'eramū 'ā je 'i pē nupe: Pēnea awi mama'e are etee pejejemogyau, je 'i pē nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamū”, pe'je awi pejejeupe. Pēnea'ar awi pejejaity are etee pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejejemogyau, 'jau je 'ā pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe. —'Ga te 'ā pē apo. A'eramū 'ga ojee pejemogypygamū mama'e mua pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama oporogytau. ²⁴—Sā'ā wya'ia. Wya'ia 'ā nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ā mama'e tymawa. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Niapoi agawewi wya'ia 'ga upe. A'etea 'ga ojejukau ee. Pēē taetu aje 'ā aeramū. A'etea sipo 'ga nojejukai pē nee?— 'jau 'ga 'gā nupe. ²⁵—Peko sipo amū pejeymane'em are ete ea'at ma'eramū amū pejeymane'emamū namutat? — 'jau 'ga 'gā nupe u'ama. —Naani. Nia'wyrī futari aipoa miamū pē nupe ee pēnea'ara. A'etea te nipo pēyman pejejemogyau. Pejeywyr are tee pejejea'aramū miamū pēmanū futat. Mama'e are etee pēnea'at pē nekoa nepē koga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁶—Ma'eramū pēē pejejea'aramū mama'e are etee pejejemogyau ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁷—Sā'ā 'ywotyra. 'Ywa 'ā noporowykyi agawewi futat opotyra are. A'ere ipotyra esageteeramū— 'jau 'ga 'gā nupe. —Ymā te janepytunera 'ga, Sarumāu 'ga, ikaraemā kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ā taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ā 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi. ²⁸'Ywotyra 'ā majepēi 'ara rupi etee wesageramū. A'eramū 'ā ai'iwe op'yijagamū. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pē nupe? Pēē taetu aje 'ā pēnesage 'ga upe. Ma'eramū pēē 'ga rerowiaraipe etee 'ū? Pe'je 'ga rerowiaa futat nanimenime. Perowiaraiw awi etee 'ga. ²⁹Au'je mama'e are etee pēnea'ar ire. Pejemuaēm awi pejemi'uram are etee. Pejemuaēm awi nanē pejejaity are etee nū. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee pejejuka ete— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁰—Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā te 'ā ajemuaēm mama'e are etee. A'ere kasi pēē 'ga 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pēnemifutara

okwaap. Ojejuka 'ga pē nee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³¹ — Jarejuwarete 'ga je'ega peenup katu katu. 'Ga je'eg imū peko esage. A'eramū 'ga mama'e esage mua pē nupe, pēnemifutara mua pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

Nateepawi futari ywag ipe ako ma'ea
(Mateu 6.19-21)

³² —Pekyje futat kasi mama'ea pejejewi teepap ja'wyja'wymū ne. Pejemogypyk futar iki pejemogyau 'ga ree. Janeruwarete 'ga ojee pejemogygamū iku'i futat 'ūina pē nee. A'eramū 'ga mama'e esage mua pē nupe. Anure ywag ipe pē nesaka 'ga aku'iramū futat pē nee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³³ —Pejekaraemā ki peme'eg amū ka'aranū are. A'e repyfera monou ikaraemāe'ema 'gā nupe. A'eramū Janeruwarete 'ga ka'aranūa 'gā nupe imonoramū ywag ipe mama'e mua pē nupe. Mama'ea pejEAUPE imonoawera mepyau pē nupe. Peu mama'e nateepawa'uweri. Nitywi mama'e mateepaara. Nitywi agu'jaa peu. Nitywi jypemerua. Nitywi muna'ywa. A'eramū mama'ea atepawe'emamū futat peu— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁴ —Pejekaraemā are etee pēnea'aramū 'au ywy pe etee futat pejekaraemā pereko. A'ere Janeruwarete 'ga ojee pēnea'aramū, ywag ipe nanē mama'e esage muri pē nupe nū. 'Auwara karaemā momytunara 'gā ojejuka 'au ojeapo ma'e are etee ajemogyau. A'ere ywag ipe karaemā momytunara 'gā jejukai Jarejuwarete 'ga ree te— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

“Je rura ki peapesak” Jejui 'ga 'eawet

³⁵⁻³⁶ —Anurenure'i nipo je oi Jarejuwarete 'ga pyri pē nui. Anure te nipo je ruri nū. A'eramū pēē je ruru'jawa rapesaka pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe oporogytau 'ūina. — Sā'ā aeporowykya 'wyrara upe. A'eramū 'ā 'wyrara 'ga awau watau wemiayuwa 'gā nui, maraka pe 'ga awau 'gā nui. A'eramū 'gā 'ā 'upa tata monyka imyina 'ga rura rapesaka. Owaēmawe 'ga 'ā 'okwara mopoga wemiayuwa upe. A'erauwe 'ā 'wyrara 'ga remiayuwa iawopytymo'woka 'ga upe. ³⁷ A'eramū 'gā aku'iramū 'upa. 'Ga waēma rapesakara 'gā aku'iramū. “Au'je katu pa 'ga ruri jane sere'emauwe nū”, 'jau 'gā ajaupe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —A'ere nipo 'ga opiara mosoka, oje'ega wemiayuwa 'gā nupe: “Pe'je pejeua pejememi'waa”, 'jau nipo 'ga ojewyra rapesakara 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁸ —Meewei 'ur ire nipo 'ga ypyaje 'ua owaēma. A'etea nipo 'gā ajemogyau 'ga rapesaka. 'Ga waēmamū nipo 'gā aku'iramū. ³⁹⁻⁴⁰ Nan tee futat nipo pēē je rura rapesakaramū pejemogyau au'jeteramū je rapesaka — 'jau Jejui 'ga 'gā

nupe. —Nepekwaawi futari je jewyawa. A'eramũ pẽẽ peje-jemogyau au'jeteramũ je rapesaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Sã'ã 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire amunipo 'ã 'oga jara 'ga awawe'em 'og awi. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. Nan tee futat nepekwaawi pejejek'i'yramũ je jewyawa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Kũima'e 'ga remiayuwã 'gã
(Mateu 24.45-51)*

⁴¹ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore upe te ere aipo 'jau? Najuejue etee te 'ã ere ore nũ?— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Je rerowiaaramũ etee futat pejemogy najuejue etee futat je rapesaka, je jewyra rapesaka— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'uaw are nũ:

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat mama'ea wapo. A'eramũ 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga m'ĩina wemiayuwã 'gã nesakawamũ. “Aata je. A'eramũ je ene m'ĩina 'gã nesakawamũ”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gã nupe 'gã nemi'uramamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'ga awau watau 'gã nui. Anure nipo 'ga ojewya 'ua nũ. ⁴³ 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re nipo 'wyriara remiayuw esage 'ga aku'iramũ ajemogyau o'wyriara 'ga resakawe. ⁴⁴ A'eramũ 'wyriara 'ga we futat aku'iramũ 'ga ree wemifutar imũ etee 'ga porowykyramũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo 'ga a'jea futat 'ga monou 'ga m'ĩina okaraemã are ojejuka ma'eramũ. ⁴⁵ A'ere nipo im'ĩimyrrera 'ga amũ 'i ojeupe: “Mukuu nã'ã je'wyriara 'ga oi re'ã, oporomukuramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga opytuna 'gã amũ nupãnupãu. A'ere nipo 'ga awau ojemi'waa, kawĩajaiwa rykua. A'eramũ nipo 'ga weawyrywamũ akou. Oporowykyawe'em nipo 'ga 'ũina. ⁴⁶ A'e pype nipo 'ga 'wyriara 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaẽma erujewi 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga 'ga rekoarũe'ema resakawe 'ga mopimopika. A'ere nipo 'ga 'ga monou tata pe imomoa 'ga rerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁴⁷ —'Gã amũ nipo 'wyriara remifutara kwaapa futat numiamũ. A'ere nipo 'gã nuapoi jupe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'gã nupãnupãukaa tesirũmera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

48 —Amumera 'gã te nipo ajee nokwaap katui 'wyrriara remifutara. A'e 'gã 'gã nonupãuuu. Nonupãi kwaiwete. Inãinãñĩ'ĩ etee nipo 'gã nupãi, mama'e tywera apo re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—'Gã amũ nipo 'wyrriara remifutara kwaapa katu katu futat. 'Gã a'jea futat oporowyky jupe. Wemiesaga 'gã nee ojemogypyka etee. Wemiesage'ema 'gã nee 'ga nojemogypyga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Mateu 10.34-36)

49 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e mateepapa je ruri. Sã'ã tata mama'e tywera mateepawa. Nan tee futat nipo je ruri mama'e tywera mateepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga nipo je rerekou tywerukaa pëtywer are 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga werowiaara 'gã nerekou tywerukare'ema. A'ere je anure 'ga rerowiaare'ema 'gã etee ereko tyweretei— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁰—Anurenure'i nipo je rerowiaare'ema 'gã je rerekou tyweri. A'e are etee je rea'aramũ tekou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire nipo ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je ree taetu nipo pejamue pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. ⁵²—Je ree naju'jaju'jawe tee rũi pënea'at mama'e are. Mukũja 'gã nipo pëpytuna 'gã oporomutaramũ je ree. Muapyyra 'gã tee nipo ajee pëpytuna 'gã niporomutari je ree. A'eramũ nipo 'gã naju'jaju'jawe tee rũi wea'aramũ je ree— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵³—Kũima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. Kũjãmuku ãã mũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo ãã ya naje rerowiari. A'eramũ nipo 'gã ajamueu je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

Naje kwaawi pejepe 'ga 'eawet
(Mateu 16.2-3)

⁵⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ywagũna resakawe 'ã pëẽ mũ 'jau pejejaupe: “Amana nipo 'ã 'ja”, 'jau 'ã pëẽ pejejaupe. A'eramũ a'jea futat amana. ⁵⁵ Ywytu ruramũ 'ã pëẽ, “Arasimiũna nipo 'ã”, 'jau 'ã pëẽ pejejaupe. A'eramũ 'arasimiũna futat— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁶—Ywagũna resakawe 'ã pëẽ amana kwaapa pejemogyau. Ywytu ro'ysag are 'ã pëẽ 'arasimiũna kwaapa— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejuwarete 'ga remiaporama je amome'u pë nupe. Ma'eramũ sipo nepekwaawi? Nepëporokwaawiweri te 'ã ee. Ma'eramũ 'ã nepekwaawi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pemota'wa pejejee iporomutare'ema 'gã
(Mateu 5.25-26)

⁵⁷ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee mama'e esagea pejejeupe iapoa nepekwaawi pejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere Jeju'i 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

⁵⁸ —“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe 'ga amũ 'er-amũ pejewau pejeporogytau 'ga upe, 'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pẽ nerooi 'wyriara 'ga upe ne. A'eramũ 'wyriara 'ga pẽ monoukaa jefaruu 'ga upe, pẽ munewukaa ne. ⁵⁹ Moromunepawa pype pejemono re nipo nepe'ëarũi jui. Mama'e tywera apo mepy re tãmējẽ te pe'ë jui— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —Nan tee futat ki pẽẽ. Mama'e tywera apo re peje'eg tãmējẽ futat Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga pẽ katu'oka tãmējẽ pẽ mogyau nũ. Ojeupe peje'ega'ne'emamũ 'ga pẽ nereko tyweretei aipo are— 'jau 'ga 'gã nupe.

13

Otywer awi ipoire'ema 'gã

¹ Jeju'i 'ga porogyta 'ga 'amamũ 'gã amũ 'ua owaëma 'ga upe.

—Ekoay 'wyriara 'ga, Piratu 'ga Garireja ywy pewara 'gã apisaukaa Jarejuwarete 'ga upe 'gã porogyta 'gã nupawamũ. Itywerete nipo 'gã. Ma'eramũ nipo 'ã Janeruwarete 'ga 'gã apisaukaa 'gã nupe, aru'e ore kũi— 'jau 'gã 'ua u'ama imome'wau 'ga upe.

²⁻³ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Nityweri 'gã kwaiwete. Ajepeja Garireja ywy pewara 'gã tywera 'gã nuapyaawi. Pẽẽ nanẽ pëtywerete futat nũ. Pejetywer awi pejepoire'ema pẽẽ nanẽ futat pemanũ 'gã 'jawe. Pemanũ re nipo, Janeruwarete 'ga pẽ'aga monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ —'Awamũ 'ã 'og ywate u'aa Sirue pewara 'gã 'arimũ rai'i, 'gã apisau rai'i. Tesoitu 'gã pytuna. Itywerete ma'e 'gã sipo poromũ rai'i? Pëtywera sipo 'gã wapyraap rai'i? ⁵ Naani. Pẽẽ juejue futat pepapap pejetywer awi pejepoire'emamũ— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe.

Y'wa yp

⁶ A'ere Jeju'i 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ 'ũina. A'eramũ y'wa 'ywa u'ama 'ga ko pe. Y'wa 'aawa rupi 'ga awau y'wa 'ywa resaka. A'ere nokoi'i futari i'a mũ akã are 'ga upe. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “Muapya kwara 'ara rupi je ruri 'au y'wa 'ywa resaka ai'i. A'ere je naesagi amũ i'aa ai'i. A'eramũ ene etyka”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

8 —Aipo 'ga 'eramũ 'ga remiayuwa 'ga 'jau 'ga upe: “Tene i'ami ra'ne, 'awa kwara rupi tee ra'ne”, 'jau 'ga 'ga upe. “Taypywykai 'jau. A'ere 'yja esage tarut ara iypy are esaka 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe. “Siesag i'a 'jau, 'yi esage oypy are erur ire 'jau. 9 I'aramũ simu'am gatu etee 'jau. A'jea futat i'ae'emamũ sietyk 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

—A'jea futat i'ae'emamũ ijetygi futari — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e tywera apo awi pepoira rapesagi ra'ne. Jui pepoire'emamũ 'ga nan tee futat pē netygi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Iteu ma'ea kũjã

10 Morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe oporogytau 'gã nupe. 11 A'e pe ojero'wu ma'e ãẽ mũ 'ua 'gã pyri. Ymã ãẽ jero'wui akou rakue. Tesoitu te ãẽ kwara mu'ari akou ojero'wau. Mama'eukwaawa ãẽ erekou opir are. Iteu ma'e 'jawe ãẽ mogoukaa. Najepyoï futari ãẽ watau. 12 ãẽ resakawe Jejui 'ga oje'ega ãẽ upe:

—Erefu'am ã. Enejaruete ene 'awamũ ã— 'jau 'ga ãẽ upe.

13 A'ere 'ga opo monou ãẽ 'arimũ. ãẽ 'arimũ etee agawewi opo monou. A'erauwe ãẽ u'ama gatu. Ojepywau.

—Au'jete je katu'og ape wa'iko. Ene te 'ã eneresage jee— 'jau ãẽ Jarejuwarete 'ga upe.

14 A'ere judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga amara'neramũ 'ga ree. Morowykye'ema rupi Jejui 'ga ãẽ mafu'ami. “Ae katu'oga ae porowykya futat”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga amara'neramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pejor awi pejejekatu'ogukaa morowykye'ema rupi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, 'jau 'ga 'ã janee rakue. Ma'eramũ 'ã pejot morowyky rupi etee pejejekatu'ogukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

15 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, pe'je awi oree. Pēẽ nanē te 'ã peporowyky pejemogyau morowykye'ema rupi. Wyra jara agawewi 'ã pēẽ. 16 A'etea 'ã “ereporowyky awi morowykye'ema rupi”, pe'je jee. A'etea pejejemawa pemoy'u morowykye'ema rupi. ãẽ taetu aea. Abraão 'ga juapyrera ãẽ. Janepytuna futat ãẽ. Ma'eramũ sipo je mama'eukwaawa moire'ema morowykye'ema rupi ãẽ wi? Ymã te 'ã ãẽ mama'eukwaawa rerekoï opir are rakue. Ma'eramũ je imoire'ema ãẽ wi morowykye'ema rupi 'ũ, a'e te je nũ a'i kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

17 Aipo 'eramũ 'gã opoyje'emamũ ajemogyau 'ga wi. 'Ga ree iporomutare'ema 'gã opoyje'emamũ. A'ere tesirũmera 'gã ku'iramũ 'ga ree, ãẽ wi imoiramũ.

'Ga rerowiaara 'gã jemomytunawam

(Mateu 13.31-33; Maku 4.30-32)

18 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ma'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe.

19 —Sã'ã y'wa'yi'tĩ'a, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau 'ã o'ywuoramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee. Nan tee futat je rerowiaara 'gã— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —'Awamũ 'gã inãinãni'tĩ etee. A'ere nipo 'gã anure kwaiwete je rerowiaara 'gã jemomytuni awau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

20 —Ma'ja'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe nũ.

21 —Sã'ã kũjã u'i mojerawa. A'eramũ 'ã imojopypeawa monou ipype. Inãinãni'tĩ etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua. Nan tee futat je rerowiaara 'gã jemomytuni nipo— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Awamũ 'gã inãinãni'tĩ etee je rerowiari. A'ere nipo anure je rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe oo ma'e

(Mateu 7.13-14, 21-23)

22 Jejui 'ga awau akou Jerusarega repejãna. Awaw ipe 'ga awau pe rupiwara 'gã mu'jau akou.

23 A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Inãinãni'tĩ etee sipo ore oi ywag ipe?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

24 Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pënea'at kasi pejemogyau tesirũmera 'gã nee ne. Pe-jetywer awi pepoit. A'eramũ pë pejeporowykyau esage pejemogyau pejejeupe ywag ipe pejejesawamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ywaga rokwaru nokwaruui. Je rerowiaara 'gã etee te oo osou ywaga rokwaru rupi— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Jeje'ega renupare'ema 'gã nipo e'i “Ywag ipe je oi”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'ere jeje'ega renupare'ema 'gã nosea'uweri ywag ipe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe u'ama nũ:

25 —'Okwara motyw ire 'oga jara 'ga nuawopytymo'wogi tekotee 'gã nupe. A'ere 'gã amũ nipo 'ua 'okwara mopoga 'ga upe. “Toroo orosou 'jau”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'eramũ 'oga jara 'ga awau oje'ega 'gã nupe: “Pe'je pejewau je wi. Nakwaawi je pë”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

26 —Nan tee futat nipo peo peu ywag ipe jeje'ega renupare'emamũ 'okwara mopoga jee. A'ere nipo je “Najeremiayuwa rũi pẽẽ”, je 'i etee pẽ nupe. “Pe'je pejewau pejeweya je wi”, je 'i etee pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ nipo pẽẽ 'jau jee: “Orojemi'wat ako ore ene pyri ikue. Ore'wyr ipe futat ako ore mu'e ape ikue”, 'jau nipo pẽẽ jee. 27 A'ere nipo je 'i etee pẽ nupe: “Najeremiayuwa rũi pẽẽ. Pe'je pejewau je wi”, 'jau etee nipo je pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —“Nepeenuwi futari jeje'ega. Pe'je pejewau je wi”, 'jau nipo je pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

28 —Aipoa 'ara rupi nipo pẽẽ jareypy 'gã nesaka. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga, Jeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Mĩmera 'gã nipo peesak ywag ipe numiamũ. A'ere nipo pẽẽ nepesei futari. A'eramũ nipo pẽẽ pejejaa'wau pejejupa pejese'ema rerekou. “Ma'eramũ ore 'ga rerowiare'ema arakou rakue 'ũ?” 'jau nipo pẽẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

29 —A'ere nipo kwe pewara 'gã 'ua ajatykau je ree. Najuejue etee nipo 'gã 'ua ajatykau je ree. Awau ojejaga ywag ipe ojemi'waa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau. 30 —Akotee nipo 'gã amũ numiamũ. A'etea nipo 'gã oo ojejaga ywag ipe je pyri ojemi'waa — 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere amumera 'gã nosea'uweri ywag ipe je pyri. “Je ika'aranũũ kwaiwete ma'ea. Je kũima'eeteetea 'jau. A'eramũ je Jejui 'ga tepoara futare'ema” 'jara 'gã nosea'uweri ywag ipe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

Jerusareg ipewara 'gã nee 'ga 'arasigawet
(Mateu 23.37-39)

31 A'e pype fariseu 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Eka'jam 'aw awi ewau. Erote 'ga ene juka are ifuwet. A'eramũ ene ewau 'aw awi eka'jama kwe pe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

32 A'eramũ Jejui 'ga wea'aramũ ojeupe 'gã 'e are: “Mõ. Siesak 'ga poira oporowyky awi 'jau, e'i nipo 'gã jee”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Naka'jama'uweri je tewau. Tejuwarete 'ga remifutara 'ara rupi te je manũi. Nopaira'uweri je teporowyky awi. Erote 'ga 'me ate 'ga renamũ. Pekwap 'jau 'ga upe: “Nopaira'uweri je teporowyky awi. Mama'eukwaawa je omoit tekou 'gã nui. Ojero'wu ma'e 'gã je akatu'ok tekou, e'i etee 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau etee Jejui 'ga aipo 'gã nupe. —“Namateepawi we je Tejuwarete 'ga porowykya, e'i 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 33 —Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat je porowykyi tekou. Oporowykya je iapopaw ire te nipo 'ga je jukaukari 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Jerusareg ipe

futat nipo tewau temanũmũ. Peu futat Jeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisara 'gã nuwi. A'eramũ je peu futat tewau temanũmũ nipo— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gã nupe:

—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwẽa wa'yra majatyka wakape 'wyrripe imonoa kwanũ awi. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee”, 'jau je 'ã pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee. ³⁵ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽ nee iporomutare'ema 'gã 'ua pẽ'wyrarete pojekau pẽ nui. 'Awamũ 'ã je nanẽ tewau pẽ nui nũ. A'eramũ pẽẽ je resagu'jape'ema 'awamũ. “Esageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ẽwe pẽẽ je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

14

Awuwut ma'e 'ga

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau osou fariseu 'ga amũ rog ipe ojemi'waa. 'Wyrria'ri 'ga rog ipe awau osou. A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. 'Gã 'ua osou 'ga resaka.

—Pe'je soo 'ga resaka. Mama'e tywera 'ga iapo re sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

² Poje kũima'e 'ga amũ 'ua osou Jejui 'ga pyri. Awuwut ma'e 'ga 'ua osou 'ga pyri. A'eramũ fariseu 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. A'etea sipo 'ga awuwut ma'e 'ga okatu'ok? — 'jau 'gã ajaupe. —Ae katu'oga ae porowykya futat morowykye'ema rupi. Nokatu'oga'uweri nipo 'ga 'awauwe 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? “Pekatu'ok kasi 'gã morowykye'ema rupi ne”, e'i te 'ga janee rakue? Naani. Aipo ne'i 'ga rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'ere 'ga ree ajatyka ma'e 'gã noje'egi futari. Ojenosĩ 'gã 'ga wi aipo ojeupe 'ga 'eramũ.

A'eramũ Jejui 'ga opo monou awuwut ma'e 'ga 'arimũ 'ga katu'oka. A'ere 'ga oje'ega 'ga upe 'ga katu'og ire:

—'Awamũ enejaruete. A'eramũ ene ewau eje'wyr ipe— 'jau 'ga awuwut ma'efera 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pejeja'yra wyy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi jui morowykye'ema rupi? Pejejeymawa wyy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi jui morowykye'ema rupi?— 'jau 'ga

'gã nupe. —Nepeejara'uweri pejeja'yra imyina ywy kwara pype. A'ea 'ara rupi pẽẽ iaporamũ je nanẽ ojero'wu ma'e 'ga katu'ogi morowykye'ema rupi nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ A'ere 'gã noje'egi futari ajemogyau ojeupe 'ga 'eramũ.

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

⁷ Ojemi'war enune Jejui 'ga awau afu'ama wewiri oo ma'e 'gã nesaka. 'Gã apyga resaka u'ama. “Naakotee ma'e 'gã nenawa 'arimũ rũi pa 'gã apygiweramũ ra'e. Esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ etee pa 'gã apygiweramũ ra'e”, 'jau 'ga ojeupe 'gã nesaka.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ:

⁸⁻⁹ —'Ga amũ nipo 'ua ene mo'wya, “Ere ejua ejemi'waa jerog ipe”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ewau eapyka esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ. A'eramũ nipo esage ma'e 'ga amũ 'ua wapykawa 'arimũ ene renamũ osou. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga “Eyryk 'ga renaw awi”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ejenosõu ekou 'gã nowase— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

¹⁰ —A'eramũ ene 'gã amũ emo'wyrãmũ eapyka akotee ma'e 'gã apykawa 'arimũ te. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga 'ua osou. A'eramũ 'ga te 'jau enee: “Au te ejot eapyka je pyri”, 'jau enee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ ene ekou 'wyrĩa'ri 'jawe 'gã nowase— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ —“Je 'ã kũima'eeteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'eramũ Janeruwarete 'ga “Nakũima'eeteete rũi je” 'jara 'gã etee 'ga imogyau kũima'eeteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau omo'wyarera 'ga upe:

—Eremo'wy'wyt kasi esage ma'e 'gã etee ne, epytuna etee ne. Ajemogy tee ma'e 'gã we futar iki emo'wyt imojemi'waa ejepyri — 'jau 'ga 'ga upe u'ama. —Esage ma'e 'gã etee ene imo'wy'wyrãmũ 'gã nanẽ ene mo'wyrĩ ene rerawau oje'wyr ipe nũ. ¹³ Itywetywet ma'e 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt imojemi'waa ejepyri nũ — 'jau 'ga 'ga upe. —Iteu ma'e, eae'em. Mĩmera 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt eje'wyr ipe nũ — 'jau 'ga 'ga upe. ¹⁴ —'Gã nene mepya'uweri. A'eramũ anure Janeruwarete 'ga 'gã mojemĩ'waawera mepya'au enee— 'jau 'ga 'ga upe.

Maraka pe imo'wy'wyrĩpyrera 'gã

(Mateu 22.1-10)

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Au aejemĩ'wara miamũ pa 'ã esage nũ. Peu ywag ipe taetu 'ã aeku'iawa te— 'jau 'ga 'ga upe, 'gã nemianuwamũ 'ũina. —Jarejuwarete 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'gã taetu aku'iramũ nanimenime— 'jau 'ga 'gã nupe.

16 A'eramũ aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nũ'ũ. A'jea futat ere poromũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ kumia wapoukat 'gã nupe. Kwaiwete 'ga iapoukaa. 17 A'ere 'ga erojyw ire oje'ega wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ere ewau 'gã nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gã nerua”, 'jau 'ga 'ga upe oje'ega. A'eramũ 'ga awau. 18 Awau 'ga owaẽma 'ga remimo'wy'wyrera 'ga amũ upe: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—A'ere aipo 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani ki 'ei. Ywya je amut ape ko ki 'ei. A'eramũ je tewau esaka ki 'ei”, 'jau etee 'ga 'ga upe.

19 —Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga awau ajepeja 'ga upe etee 'jau nũ, 'ga remimo'wy'wyrera 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—“Tee. A'ere nipo je nooi nũ'ũ. Teis kwataua je amut ko. A'eramũ je tewau tejemimurera resaka ra'ne”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

20 —Awau 'ga aipo 'ga wi nũ. Awau 'ga ajepeja 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau ajepeja 'ga upe etee nũ. A'ere “Je nooi ki 'ei. Jeremireko je 'awamue ko. A'eramũ je a'eramũ ejararũme'em. Nooi je”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

21 —A'eramũ 'ga remiayuwa 'ga ojewya awau imome'wau 'ga upe. “Nuri etee 'gã je rupi ki 'ei”, 'jau 'ga awau imome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga a'eramũ amara'neramũ akou 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga oje'ega 'ga upe nũ, aipo 'ga upe wẽjẽmĩ futat nũ. “Ekwap ajemogy tee ma'e 'gã mo'wy'wya. Erut ekoete te futar iki 'gã. Eae'ema 'gã we futat ki erut. Iteu ma'e 'gã miamũ futar iki erut. Itywet ma'e 'gã nanẽ ki erut. Mĩmera 'gã futar iki erut”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe nũ.

22 —A'erauwe 'ga awau nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete. A'ere 'gã nomatyneemi 'ga roga. A'eramũ 'ga wemiayuwa 'ga mojewyru'japa nũ.

23 —“Ere ajee ewau kwe pe nũ. Kwe pe ekwap pe rupi nũ. Pe rupiwara 'gã nerua imajatykau jee. Tejoga ryneem gatu gatu te je afutat”, 'jau 'ga 'ga upe.

—A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. Ojewya awau 'gã nupe nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete nũ. A'eramũ te 'ga 'ga roga matyneemi 'gã nerua.

24 —“Amo'wy'wyt futat je 'gã ai'i numiamũ, kwaiwete ai'i numiamũ. A'ere 'ã 'gã jẽmĩ nuri ojemi'waa je pyri. A'eramũ 'gã 'awamũ jeremi'u 'wawe'em futat. Nomono

futari je tejemi'ua 'gã nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

Jejui 'ga remiayup
(Mateu 10.37-38)

²⁵ Anure Jejui 'ga awau watau akou nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi.

²⁶ —Pēporomutat pēē pejepytuna 'gã nee. Pejey are, pejejuw are, pejejewirer are, pejejenyr are, pejepytun are, pejejee nanē nũ — 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi. —A'ere je 'i pē nupe: Jeremiayuamũ pejejekoweramũ ki pēporomutat je ree pejepytuna 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Je ree pejeporomutaramũ ki pēē mama'e apou jeremifutar imũ je muorypawamũ. “Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pēpytuna 'gã pē nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imũ etee futat pēē iapou. Kasi a'e pe pēē najeremiayuwa rũi ne — 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou. ²⁷ —Jeremiayuamũ pejejekoweramũ jeremifutara etee futat pēē iapou, pejekyllaw'em 'gã pejejereko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pēē — 'jau 'ga 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi.

²⁸ —Kũima'e 'ga amũ nipo 'og ywate are aparupoweramũ. A'eramũ 'ga ka'aranũũa ra'ne imojopyrũmũ 'ũina. “Taesak ka'aranũũa i'jawe jooa 'jau kwy, 'oga apoa 'jawe jooa 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga 'ũina imojopyrũmũ. ²⁹⁻³⁰ “Kasi 'gã a'e pe 'oga je imateepawe'emamũ je jai ne kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau 'gã nerawau 'gã nerekou.

—Nan tee futat nipo pēē — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. — A'eramũ pēē je rerowiaaramũ pejejemogyau pejejea'aramũ ra'ne. “A'jea futat sipo je reko'i 'ga rerowiarareteramũ 'wei?” 'jau ki pēē pejejemogyau pejejea'aramũ ra'ne — 'jau 'ga 'gã nupe. —“A'jea futat sipo je 'ga porowykya etee futat iapoi 'wei”, 'jau ki pēē pejejeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹ —'Wyriara 'ga amũ remiayuwa nipo amara'neramũ ajepeja 'wyriara 'ga remiayuwa 'gã nee te. A'eramũ nipo 'gã 'jau o'wyriara 'ga upe: “Soo 'gã apisau 'jau” 'jau nipo 'gã 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyriara 'ga 'jau 'gã nupe: “Tee. Tene ra'ne. Kwaiwete 'ga remiayuwa pytuna. Wĩti miu 'ga remiayuwa pytuna. Jane najanepytuni. Teis miu etee te 'ã janepytuna. Siapisipap sipo jane 'gã?” 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

—“Tee. Naani nipo nũ'ũ. 'Gã etee nipo jane apisipap”, 'jau 'ga remiayuwa 'gã 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyriara 'ga oje'ega ra'ne imonou ajaupe. ³² A'eramũ 'gã oje'ega pyu etee futat ojomojyrũmũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

33 —Nan tee futar iki pëë. Jeremiayuwamũ pejejekower-amũ pejejea'aramũ ra'ne pejejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pëë je rerowiaraipe etee. A'ere etyka 'ea nia'wyri— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

34 —Sã'ã jukyra resagea futat numiamũ. A'ere kumi pype omonoramũ nomë'ëi futari. Aipoa jukyra nia'wyri futari. 35 A'ea jukyra numiamũ. A'ere namuei mama'ea. A'eramũ ae imonou imomoa yty apy'rarimũ. Nan tee futat je rerowiar awi opoit ma'e 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Ga amũ te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaokaramũ opoit je rerowiar awi. 'Gã je rerowiaa numiamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou.

15

Oka'jam ma'ea karupa'mĩa

(Mateu 18.12-14)

1 Anure itywet ma'e 'gã 'ua Jejui 'ga renupa 'upa. 'Wyri-ararete upe ka'aranũ pyykara 'gã nanë kwaiwete nũ.

2 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee Jejui 'ga ago'wau 'upa:

—Kuu. Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Ojemi'waa nanë 'ga 'gã pyri ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe.

3 A'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Itywet ma'e 'gã werowiara we futat Janeruwarete 'ga afutat— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

4 —Kũima'e 'ga amũ nipo wyra jara. Karupa'mĩa nipo 'ga reymawa. Kwaiwete nipo 'ga reymawa. Sëg nipo 'ga reymawa pytuna. A'ere nipo karupa'mĩ amũ ka'jami opytun awi ka'a pe. A'eramũ nipo ijara 'ga ipytuna jaga ukaja pype inuga. Ipytuna jãmaw ire nipo 'ga awau oka'jam ma'efera rekaa akou. A'eramũ nipo 'ga awau owaëma jupe.

5 Esakawe aipo 'ga iupia imonou imopeywaa ojasi'y'warimũ erua. Aku'iramũ 'ga oka'jam ma'efera rerua oje'wyr ipe nũ.

6 Wog ipe owaëmawe nipo 'ga oje'ega monou opytuna 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejeku'iramũ je pyri. Tejeymawa je aesak ko”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

7 —Nan tee futat Jeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina. Otywer awi itywet ma'e 'ga poiramũ 'ga ku'iramũ 'ũina ywag ipe, ywagipewara 'gã netee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee otywer awi opoit ma'e 'gã nee 'ga ku'iramũ 'ũina. Esage ma'e 'gã nee aku'ia 'ga iapyraapa 'ũina itywet ma'efera 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree 'ũina.

Ka'aranũũ 'ywope'i etygi pyret

⁸ A'ere Jeju'i 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũjã ãẽ mũ 'ywope'ia wereko, ka'aranũũ 'ywope'ia. Teis ãẽ ka'aranũũ 'ywope'ia pytuna. Epyuu ma'ea juejue ãẽ upe. A'ere nipo amũ 'ari ãẽ wi. A'eramũ ãẽ tata monyka esakawamũ 'oga peia imua imono'oga esaka. ⁹ Esakawe ãẽ oje'ega ojepyriwara 'gã nupe: “Pe'je pejejua je pyri pejeku'iramũ. Aesak je teka'aranũũa ko”, 'jau ãẽ 'gã nupe— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁰—Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ otywer awi 'gã poiramũ. Ywagipewara 'gã netee 'ga aku'iramũ ãina— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau.

Oka'jam ma'ea kunumũũũ 'ga

¹¹ A'ere Jeju'i 'ga 'ũina mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Kũima'e 'ga amũ mukũi tee 'ga ra'yra 'gã. Kũima'ea jue 'ga ra'yra 'gã. ¹² Iwujaa 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Anure ki ekaraemã emut oree. A'ere je tema'ea 'awauwe ifutari. Emanũme'ẽwe jema'ea emut jee”, 'jau iwujaa 'ga 'uwa 'ga upe.

—A'erauwe 'ga okaraemã moja'oka wa'yra 'gã nupe. Kwaiwete 'ga ka'aranũũa. A'eramũ 'ga okaraemã kwajamũ.

¹³—Anurenure'i 'ga ra'yra 'gã awau 'ga wi, iwujaa 'ga awau muku 'ga wi. Tapy'ÿja mũ 'wyrarete pe 'ga awau 'ga wi. Peu 'ga oka'aranũũ momyaupap. Kũjãmene'em are, kawãajaiw are 'jau. Mĩmer are 'ga oka'aranũũ momyaupaw ekoete. Nan etee etee 'ga akou nũ. Ika'aranũũe'ema 'jawe akou nũ. Oka'aranũũ momypaw ire 'ga akou ty'ara upe. ¹⁴ Aman ipe agawewi. A'etea amana nokyri 'gã nupe. A'eramũ temi'ua opapapap. A'eramũ peuwara 'gã ty'ara upe ajemogyau. Peu oo ma'efera 'ga nanẽ akou ty'ara upe nũ.

¹⁵—A'eramũ 'ga 'jau peuwara 'gã nupe: “Jeporowykywet je tekou”, 'jau 'ga akou 'gã nupe, morowyky rekaa ojeupe. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe: “Peu ekwap ekou, tajaurana poitawamũ”, 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶—A'erauwe 'ga awau akou tajaurana poitawamũ. A'eramũ 'ga ty'ara rerekou. Tajaurana futawa resaka 'ũina. A'eramũ 'ga tajaurana futawa uweita jui numiamũ. A'ere teymajara 'ga a'ea miamũ na'uukari 'ga upe. ¹⁷ Ty'ara rerekou 'ga aipo 'jau. “Kwaiwete agawewi nã'ã jeruwa 'ga remiayuwa jepi re'ã. A'etea nã'ã kumia emyret jepi re'ã. A'ere pa je 'ã 'au ty'ara rerekoi nũ. Maran te 'ã nooi tekou tejewya tejuwa 'ga resaka nũ 'i”, 'jau 'ga akou ojeupe. ¹⁸ “Tajemome'u tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina u'arasigamũ. “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ai'i nũ, ta'e imome'wau tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga akou ojeupe.

19 “Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne, ta'e 'ga upe 'jau kwy. Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi, ta'e 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina. “A'eramũ ene 'awamũ je moporowykyau etee ejee, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau kwy. Tejemi'ua tamepy tekou 'jau, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

20—A'erauwe 'ga afu'ama o'wya. Pe awi etee futat 'ga awau. Ojewya awau owaẽma 'uwa 'ga upe. Muku 'ga rekorauwe 'ga ruwa 'ga 'ga resaka. “Kweramũ nipo jera'yra ruri akou nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

—'Ga resakawe 'ga awau ujãna 'ga rowosõu awau 'ga mana.

21—A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Kiapi'ni. Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ai'i nũ, Kiapi'ni”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. “Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. “Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe oje'ega.

22—A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene'me awi. Eremur awi aipoa ki sira ko. Jera'yra futat ene kũi”, 'jau etee 'ga ruwa 'ga 'ga upe. “Nafutari je nanuara. Wesaga'uwe'emamũ te ae poromũ ae 'i ujara upe”, 'jau tee 'ga wa'yra 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—A'ere 'ga ruwa 'ga 'jau wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ekwap taity esage pe rerua kamẽsĩete imunepa 'ga wi. Fãyrũ reewe futar iki erut 'ga upe. Myapaawa nanẽ amũ rerua 'ga pyapaawamũ”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe. ²³ “Wyra pejuka amũ jera'yra 'ga upe. Kwatau ra'yru'ia, oreremimoky'rafera ki perut ijukau. Janeroryp jarejupa 'jau”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

24—“Jera'yra nipo 'ã amanũ rakue”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã jaruete jera'yra reko ra'e jepi— 'jau 'ga 'gã nupe, ojeupe wa'yra 'ga poromũ. “Oka'jam 'ga ako je wi ikue. A'ere 'ã ekoje ra'e jepi. A'ere 'ã turi opoa akou jee nũ. A'eramũ jane jarejemuekõẽãina 'ga rur are”, 'jau 'ga 'gã nupe.

25 —Wewirera 'ga waẽmamũ tuwi ma'e 'ga akou ko pe oporowykyau. A'ere 'ga 'ua. Oporowykypaw ire 'ua, maraka renupa. ²⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã amũ nupe: “Ma'ja poromũ nũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

27 —“Enerewirera 'ut ojewya akou ra'e. A'eramũ eneruwa 'ga kwatau ra'yru'i jukaukaa oree ko. ‘Sajemuekõẽãi jera'yra 'ga ree’, 'jau 'ga oree ko”, 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

28 —A'erauwe tuwi ma'e 'ga amara'neramũ. A'eramũ 'ga osowe'em. 'Ga mara'nea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga ruwa 'ga uẽma 'ga resaka. “Ere ejua esou, kisit”, 'jau 'ga 'ga upe.

29-30 —A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Je ree jẽmĩ 'ã nen-erorywi jepi. Nerejemogypygyi 'ã je ree jepi. Je etee agawewi 'ã oporowyky tekou enee. Tekotee 'jawe je 'ã eneje'ega oware'ema jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. Wewirera 'ga ree 'uwa 'ga rorywamũ 'ga aipo 'jau 'ga upe. “Majawer are etee agawewi 'ga 'ã ka'arana momypaw ekoetei rai'i. A'etea 'ã eneporia 'ga ree. Je ree jẽmĩ 'ã eporiae'emamũ jepi. Je upe jẽmĩ 'ã jarejeymawa mũ jukawe'e'mĩ jarejee jepi. Wyra-sokwẽ miamũ 'ã amũ jukaukare'ema jarejee jepi, oporowyky ma'eramũ jẽmĩ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Wyra jukaramũ amara'neramũ 'uwa 'ga ree. ³¹ A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene 'ã jepir are ereko. Nereoi 'ã muku je wi. Janemama'ea enemama'ea futat”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramũ. ³² “Omomot sipo 'gã jera'yra rakue pa”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã turi akou opoa janee. A'eramũ je 'jau 'gã nupe ko: “Sajemuekõẽãi 'ga ree 'jau, 'jau je 'gã nupe ko”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Saa'e kũima'e 'ga ku'ia. Wa'yra ojeupe ijewyt turamũ 'ga ku'ia rakue. Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina otywer awi opoit ma'e 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

16

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ wemiayuwa 'ga omono okaraemã pyykaramũ numiamũ. A'ere aipo 'ga nia'wyrì. Ka'aranũ jara 'ga wi ka'aranũ momyaupap ekoete etee futat 'ũina 'ga wi. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga amũ 'ua imome'wau 'ga upe. “Enekaraemã pyykara 'ga nia'wyrì ra'e ki 'ei. Ekoay 'ga enekaraemã mateepapa ekoete ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua imome'wau karaemã jara 'ga upe.

² —A'eramũ karaemã jara 'ga 'ga renũina, okaraemã raarana 'ga renũina. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea te jekaraemã eremomypap ekoete e'yina?” 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Ere ajee ewau ikwasiaa jee ka'aran are inuga”, 'jau 'ga okaraemã pyykara 'ga upe. “Gã nera ki ekwasiat inuga jee ka'aran are. Erawarera 'gã nera ki ekwasiat inuga jee. 'Gã nemireroofera nanẽ ki ekwasiat inuga jee ka'aran are”, 'jau karaemã jara 'ga 'ga upe. “Aipo apo re tomono 'ga amũ imyina ene py'rau 'jau nũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

3—A'eramũ 'ga awau 'ga wi. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Tÿÿ. Maran je tekou 'awamũ 'ũ? Ma'ja je iapou mama'ea tejeupe imuawamũ 'ũ? Najefuakara'uweri je teporowyky apou”, 'jau 'ga ojeupe. “Ajenosĩ je tekou mama'e renũina 'gã nupe ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina. “Ma'ja ajee je aapo 'awamũ 'ga upe 'ũ? Je muẽm are 'ga fueweramũ 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe. 4 “Amorytee pa je tejara 'ga kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Ga karaemã rerawarera 'gã pa je apoat kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ 'gã je muẽmamũ 'Ere ejua 'au ore pyri. Mama'e toromono ene upe 'jau', 'jau jee kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

5—A'eramũ 'ga 'ga karaemã rerawarera 'gã nenũina: “Ma'ja te ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga amũ upe.

—“Miara kawera ako je aroo ai'i”, 'jau erawarera 'ga 'ga upe. 6 “Marana te ereroo rai'i?” 'jau 'ga erawarera 'ga upe.

—“Kwaiwete je erooi ai'i. Sẽg yrũ te je aroo ai'i”, 'jau erawarera 'ga imome'wau 'ga upe.

—A'eramũ 'ga 'jau erawarera 'ga upe: “Ekwasiat 'au. Sĩkwẽta etee ki ekwasiat inuga ka'aran are”, 'jau 'ga erawarera 'ga upe. “Jane'me ijara 'ga upe 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

7—A'ere 'ga ajepeja 'ga renũina nũ: “Ma'ja te ene ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga upe nũ.

—“Juowuuran ako je aroo ai'i, miu yrũ ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe.

—“Ere ajee inuga ikwasiaa 'au oito sẽtu etee ka'aran are”, 'jau 'ga 'ga upe.

8—Aipo kwaapawe karaemã jara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Ene 'ã muna'ywa. Jekaraemã are 'ã eremunarũ ekou. A'etea 'ã ene'akwaap. 'Awamũ nipo 'gã jejukai ene ree numiamũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat. Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã i'akwaap futat numiamũ. A'ere 'ga rerowiaara 'gã nanẽ nokwaawi katu 'ga remiapoa. 9 A'eramũ je pẽ mu'jau 'ga remifutar are. Pejekaraemã pemono amũ ikaraemãe'ema 'gã nupe. Nanuara 'ga afutat 'ũina, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —Nanuara pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga pẽ monoi peu ojepyri. Nanuaramũ 'ga pẽ napesagi 'ũina peu ywag ipe 'jau agawewi je 'ã pẽ nupe imome'wau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

10—Ika'aranũũe'ema 'gã amũ nipo oka'aranũũa wereko esage, mama'e esage are etee imomyau. A'e 'ga nanẽ oka'aranũũ kwajamũ wereko esage futat nũ, mama'e esage are etee imomyau. Imomyau ekoete'ema akou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ika'aranũũe'ema 'gã amũ oka'aranũũ'ĩnamũ imomyau ekoete etee futat. A'e 'ga nan tee futat oka'aranũũ

kwajamũ omomy ekoete te futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹¹—Nan pëe iaporamũ Janeruwarete 'ga namura'uweri omama'ea pë nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹²—Janeruwarete 'ga ma'e ete ate 'agamũ mama'ea. 'Ga te 'ã jane mogy 'agamũ oma'ea ywy pype— 'jau 'ga 'gã nupe. —Oma'ea mama'e are ae jejuka esage'emamũ 'ga namura'uweri mama'ea ae upe peu— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

¹³—Namukũja 'wyrriara 'gã nemiayuwa rui 'ga amũ reko. Noporowykya'uweri 'ga amũ mukũja 'wyrriara upe. Kasi a'e pe 'ga ajepeja 'ga ree etee 'ga poromutaramũ akou ne. Majepeja 'ga ree jëmĩ oporomutare'emamũ ne. Wemifutara 'ga je'eg imũ etee mama'e apou ne. A'eramũ 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imũ mama'e apowe'em ne. Nan tee futat pëe. Pejeka'aranũu kwaiwete are etee ea'at ma'eramũ nepënea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree. Nepejemogyppyga'uweri ka'aranũu are Jarejuwarete 'ga reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁴ Aipo 'ga 'erauwe fariseu 'gã 'ga rerekoemãu etee. Ka'aranũua tee 'gã afutat. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega jëmĩ futare'ema. A'eramũ 'gã a'eramũ Jejui 'ga rerekoemãu etee.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëe 'ã ka'aranũua pemono ika'aranũue'ema 'gã nupe jepi. “Esage ma'e 'ga ra'e. Ka'aranũua 'ga omono itywet ma'e 'gã nupe”, te'i etee 'gã oree 'jau, pe'je 'ã jepi. Ma'eramũ 'ã ka'aranũua pemono 'gã nupe jepi. A'ere naJaneruwarete 'ga rui imonoukari pë nupe. Pemono ekoete te 'gã nupe. “Tore futarete 'gã 'jau”, pe'je tee jepi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere Janeruwarete 'ga pë kwaawi futari. Janeruwarete 'ga naea'ari pë 'jawe mama'e are etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Aeremifutara 'ga nafutari— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁶—Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. Moisesi 'ga manũ re 'ã, 'ga amũ ete akou 'ga py'rau rakue. 'Ga upe nanë 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega rakue nũ. A'eramũ 'ga nanë futat 'ã 'ga je'ega kwasiaa inuga ka'aran are janee rakue. Ymã we 'gã 'ã ajamu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —'Awamũ 'ã Juã 'ga nanë pë mu'jau 'ga je'eg are rai'i nũ. “Pejetywer awi pepoiramũ Janeruwarete 'ga pë monoi wemiayuwamũ”, 'jau 'ã Juã 'ga pë nupe rai'i. A'eramũ 'ã mytuna 'gã wekoweramũ Janeruwarete 'ga remiayuwamũ rai'i. A'eramũ 'ã 'gã opoia otywer awi rai'i. Juã 'ga ojeupe 'ga mome'uramũ 'gã 'ã opoia kwaiwete otywer awi rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã monou wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

17 —A'jea futat 'gã nemikwasiarer ymanera resageramũ janee 'awamũ miamũ futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamũ ywy retee 'eramũ miamũ futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

18 —“Kũima'e 'ga amũ nipo wemireko retyka awau amutee rerekou nũ” 'ea nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Itywerete a'e 'ga akou Janeruwarete 'ga rowase. Etygipyrer are, kũjã are nanẽ kasi peko ne nũ. Imen futat aipoa kũjã akou. “Pejemogyau nipo pejejuemireko are” 'ea Janeruwarete 'ga nafutari— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

Ika'aranũũ kwai ma'e 'ga imama'e'ema 'ga retee

19 A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ:

—Kũima'e 'ga amũ akou waity esagea te imunepa rakue, ika'aranũũ kwai ma'e 'ga rakue. A'eramũ 'ga maraka apou 'gã nupe au'jeteramũ akou rakue. Maraka apoaw ipe 'ga mama'e monou 'gã nupe. Kwaiwete 'gã mojemi'waa rakue.

20-21 —Ajepeja 'ga ipito'om ma'e 'ga otywereteramũ. Lasaru 'ga rera. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau 'ga mĩina ika'aranũũ kwai ma'e 'ga pyri 'ga rejaa. “Siesak 'ga mama'e'i mũ mura 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã numiamũ. A'ere 'ga namuri'i mama'ea 'ga upe. Kasurua etee 'ua 'ga pira rerepa 'ga wi, 'ga pito'oma rerepa. 22 Anure ipito'om ma'e 'ga amanũmũ. A'eramũ 'ga manũ re ywagipewara 'gã 'ua 'ga rerawau ojepyri. Abraão 'ga pyri 'ga rerawau imĩina, 'ga muapyka 'ga mojemi'waa. A'ere ika'aranũũ kwai ma'e 'ga amanũmũ nũ. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau 'ga tyma. 23 'Ga 'aga nanẽ awayayau mama'eukwaawa rapyaw ipe nũ. A'eramũ 'ga 'ũina akou tyweaete. Tata rakuwa 'ga mĩina 'ga rerekou tyweaete. A'eramũ 'ga Abraão 'ga piresaka. Ipito'om ma'efera 'ga resaka Abraão 'ga pyri. Mukuu 'ga 'ũina Abraão 'ga resaka. 24 A'eramũ 'ga wafukaita 'ga upe: “Abraão! Ene 'ã jeramỹja! Ejemuaẽm iki je ree. 'Y'ia erurukat ara jee Lasaru 'ga upe, 'ga fã'ĩ are etee jekũ muakỹmawamũ. Ekoay jekũ osinisiniga”, 'jau ika'aranũũ kwai ma'efera 'ga oje'ega Abraão 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

25 —A'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani nũ'ũ. 'Auwaramũ ore 'ã norooarũa'uweri peu enerekwaw ipe. Pẽẽ nanẽ pe awi pejejorarũme'em 'au orerekwaw ipe nũ”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe. “Nenerea'ari nipo ejekwawer are? Eka'aranũũ are etee ako ejerowiaraipe ikue. A'eramũ ene 'awamũ e'ỹina eko tyweaw ipe” 'jau 'ga 'ga upe. “A'ere ako Lasaru 'ga nitywi mama'ea ikue. A'eramũ 'ga 'awamũ akou 'au futat je pyri wekõããjamũ. Wekõããimawe'emamũ

futat 'ga akou 'awamū je pyri. A'eramū je a'eramū 'ga monowe'em futat kwe pe tejewi", 'jau Abraão 'ga oje'ega 'ga upe. ²⁶ "Nerekwaawi nipo 'ga oarū'e'ema kwe katy ki sa", 'jau 'ga 'ga upe. "Maran 'ga awau kwe katy ene pyri ki 'ei? Maran 'ga awau ikwara apyraapa ene pyri ki 'ei? Nooarūi 'auwara 'gā kwe katy. Peuwaramū nanē pejejorarūme'em futat 'au nū", 'jau Abraão 'ga oje'ega monou 'ga upe.

²⁷⁻²⁸ —A'eramū mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ūi ma'e 'ga 'jau Abraão 'ga upe: "Ere ajee 'ga monou jepytuna 'gā nupe, 'ga moporogytaukaa 'ū", 'jau 'ga 'ga upe. "Siku futat jerewirera 'gā. Kasi 'gā nuri je pyri ne. Ekoay je tejua te'ŷina 'au tekou tywet, e'i enereki'yra pē nupe, te'i 'ga awau 'gā nupe peu ywyu jeruwa 'ga rog ipe 'gā nupe 'jau", 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe. "Kasi 'gā nuri je pyri ne", 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹ —Aipo 'ga 'eramū Abraão 'ga 'jau 'ga upe: "Naani. Okwaap futat 'gā ā Moisesi 'ga remikwasiarera numiamū. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā nemikwasiarera nanē ā ityp futat. Tene 'gā aipo etee erowiari", 'jau Abraão 'ga 'ga upe.

³⁰ —Aipo 'eramū 'ga 'jau Abraão 'ga upe: "Naani. Moisesi 'ga je'egera 'gā nuerowiari futari jepi", 'jau etee 'ga 'ga upe. "Amanū ma'efera 'ga je'ega te nipo 'gā werowiat. A'eramū te nipo 'gā poiri otywer awi", 'jau etee 'ga Abraão 'ga upe.

³¹ —A'eramū Abraão 'ga 'jau 'ga upe: "Naani nū'ū. Moisesi 'ga je'egera renuwe'em ire 'gā amanū ma'efera 'ga je'ega taetu nuerowiara'uweri futari. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā nemikwasiarera mogytau miamū te 'gā ā nuerowiari. Oferap ma'e 'ga je'ega taetu 'gā nuenuwi futari nū'ū", 'jau Abraão 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

17

Iporiay'i ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gā
(Mateu 18.6-7; Maku 9.42)

¹ A'ere Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gā nupe nū:

—Nateepawi futari nipo ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gā— 'jau 'ga 'gā nupe oporogytau. —Iporiay'i aipo 'gā numiamū. Aipo 'gā te nipo Ku'jywa 'ga wereko tywerete futat— 'jau 'ga 'gā nupe. ² —Sā'ā ae ita mogoa ojojuri. A'eramū ā ae ojomonou ojomomoa ajajukau 'yē'ē pype nū. 'Y pe imomoripyra 'ga ako tywe'ri etee. Amanū etee 'ga. A'ere nipo kunumī upe mama'e tywera apoukaara 'gā te Janeruwarete 'ga ereko tyweretei. ³ A'eramū pēē pejejea'gwau pejejemogyau. Mama'e tywera kasi peapoukat 'gā nupe ne— 'jau Jejui 'ga oporogytau 'gā nupe.

—Je rerowiaara 'ga amũ nipo mama'e tywera wapo pẽ nupe. A'eramũ ki pejeporogytau 'ga upe. “A'jea futat ako je mama'e tywera apoi ene upe ai'i. A'ere je 'awamũ naapou'jawi nũ”, pejejeupe 'ga 'eramũ pẽẽ 'ga rerekou esage etee. Pejejea'aru'jawe'emamũ futat ee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴—Majepeja 'ara rupi etee mama'e tywera pejejeupe kwaiwete 'ga iaporamũ pejewau pejeporogytau 'ga upe. “Mama'e tywera ereapo jee. A'eramũ je ene raykau tekou. Au'je ki je rayka re ekou”, pe'je ki 'ga upe pejeporogytau. “Naapou'jawi je 'awamũ”, pejejeupe 'gã 'eramũ pejejea'aru'jawe'emamũ ee. Pejepota'waramũ 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau u'ama.

Perowiat Jarejuwarete 'ga

⁵ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Jejui. Ejerowiarukat oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Inãinãni'i etee pẽẽ 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ Janeruwarete 'ga mama'e muri pẽ nupe— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe. —Pẽẽ inãinãni'i etee Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ peje'eg 'ywu upe. “Ejemosok ywy awi jee. A'eramũ ene ewau e'ama 'y rypyter ipe jee”, pe'je ki jupe. Janeruwarete 'ga pẽẽ erowiamũ 'ywa sogi pẽ nupe. Peje'eg imũ etee futat awau u'ama peu pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe oporowyky ma'e

⁷ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe:

—Sã'ã ae kũima'eramũ ae wemiayuwamũ monoa ko pe. Ajepejamũ 'ã awau wyra poita. A'eramũ 'ã ae kaaruwamũ 'ua ojewya oporowyky re. 'Gã nur ire sipo ijara 'ga 'gã nenũi 'gã muapyka 'gã mojemi'waa ra'ne? ⁸ Naani. Nanarũi. A'ere 'gã monoarera 'ga 'i etee 'gã nupe: “Je upe ra'ne mama'ea peapo. Je ra'ne je muewek pejepe. A'ere tepejemi'wat 'jau, je mueweg ire 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹ Mĩnamũ futat 'gã porowykya. A'e apoawamũ futat 'ga 'gã mepyi— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'ga nupe. ¹⁰—Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga remiapo apo re “Ore resageramũ”, pe'je kasi ne. “Ore arujara 'ga remiapo etee aruapo”, pe'je etee ki— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Teis ipito'om ma'e 'gã

¹¹ Jerusareg ipe Jejui 'ga awau. Garireja ywy 'upa Samari ywy are oje'aa etee futat. A'eramũ 'ga awau ipõ'õ rupi ¹² owaẽma amuna'wi'i mũ upe. 'Ga waẽmauwe ipito'om ma'e 'gã 'ua 'ga rowosõu. Teis 'gã 'ua 'ga rowosõu. ¹³ Mukuu we 'gã 'ua opytau wafukaita Jejui 'ga upe:

—Ipito'om ma'eramũ ore rekoi, aruafukaita enee. A'eramũ ene ejemuaẽma ore ree, ore mokã'jãu— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

¹⁴ 'Gã nesakawe Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mainana 'ga upe pekwap, pejejesaukaa ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ mainana 'ga repejãna 'gã orauwe 'gã pito'oma okã'jãu 'gã nui. ¹⁵ Esakawe 'gã 'jau ajaupe:

—Tÿÿ. Jane mokã'ẽmap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'ga amũ ojewya 'gã nui. Samari ywy pewara 'ga ojewya.

—Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ua Jejuí 'ga upe.

¹⁶ 'Ua 'ga wenupy'ãu wapyka Jejuí 'ga rowase.

—Ene te 'ã eneresage oree. Au'jete ore mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

'Ga ku'ia 'ga rerekou.

¹⁷⁻¹⁸ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã te je 'ã amokã'ẽ. Ma'ape ajee enepytuna 'gã ki 'ei? Maran ajee ene tee erejewyt ejua ki 'ei? Maran ajee 'gã nojewyri ene rupi 'ũ?— 'jau 'ga ojewyt ma'e 'ga upe.

A'ere Jejuí 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—'Agamũ Samari ywy pewara 'ga. Najanepytuna rũi agawewi 'ga. A'etea 'ga ojetee futat ojewyt 'ua oje'ega jee. Ajepeja 'gã juejue janepytuna futat numiamũ, judeu 'gã futat numiamũ. A'etea 'gã nojewyri 'ua, “Au'jete ore mokã'ẽ ape”, 'jawe'em jee— 'jau 'ga wewiri oo ma'e 'gã nupe.

¹⁹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau ojewyt ma'e 'ga upe nũ:

—Ere ewau nũ. Mainana 'ga upe ekwap ejesaukaa. Je rerowiat wejue 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ene mokã'jãu— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere efu'ama. Ereka'ẽ futat ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

Werowiaara upe Jejuí 'ga reni 'wyríaramũ

(Mateu 24.23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹ Poje fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejuí 'ga upe:

—Maranime te Janeruwarete 'ga wemipyyrũmera 'ga muri imogou oree 'wyríaramũ?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejuí 'ga upe.

A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga remimureramũ je na'awa ywy pewara 'wyríara 'jawe rũi. Inãinã'nĩ te je rekoi 'wyríaramũ pẽ nupe— 'jau Jejuí 'ga aipo 'gã nupe. —'Awa ywy pewara 'wyríaramũ te 'ã ae ojo'wyríat pãwẽ pãwẽnamũ ae rekoi. A'ere je Jarejuwarete 'ga remimureramũ je reni 'wyríaramũ tejerowiaaramũ pẽ nupe. Namajepei ywy pype tee rũi jeremi-ayuwamũ pejemogy. Ywy tesirũmera pype we futat jeremi-ayuwa 'gã jemogyi okwasi'wasi'wau najuejue etee. Na'au

etee rūi te je 'ā 'wyrriara. A'eramū pēē “auwaramū etee 'ga 'wyrriaramū janee”, 'jawe'em pejejaupe. Najuejue etee futat je rekoi 'wyrriaramū tejerowiaaramū pē nupe. A'ere 'awamū Janeruwarete 'ga remimureramū je rekoi pē pype— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gā nupe.

²² A'eramū Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe:

—Anure nipo pe'je pejejaupe. “Ma'ape te 'ga? Taesak 'ga 'jau”, 'jau nipo pēē pejejaupe. A'ere nipo naje resagi pejepe. A'eramū pēē pejejemogyau je jewyra rapesaka. A'eramū te nipo je resak pejepe najuejue etee — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²³ —Je ruru'jawa'ne'emamū nipo amumera 'gā 'jau pē nupe: “Peu futat 'ga rekoi”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'ere kasi perowiat 'gā ne. ²⁴ Je ruru'jawamū nipo najuejue etee je resak pejepe. Sā'ā tupā werawa. A'eramū 'ā ae najuejue etee esaka. Nan tee futat nipo je jewyramū najuejue etee je resak pejepe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁵ —A'ere nipo je o enune itywerete ma'e 'gā je rereko tyweretei ra'ne. Niporomutari nipo 'gā je ree. A'eramū nipo 'gā je monou je jukaukaa 'wyrriara 'ga po pe. ²⁶⁻²⁷ A'ere nipo anure je ruru'jawi eru-jewi pē nupe. Je kwaapare'ema 'gā nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojemi'waa, wemirekoramū 'jau nipo. Wemiapo apo are tee futat wea'aramū ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —Janeruwarete 'ga ree jēmī nipo 'gā wea'are'emamū ajemogyau. Sā'ā Nue 'ga rekoramū 'gā jemogya rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gā 'ā wea'are'emamū rakue. Nan nipo 'ga ajemogyau. Poje 'ga 'ā amana mua 'gā nupe, 'gā apisaukaa jupe rakue. Nan tee futat nipo je kwaapare'ema 'gā jemogyi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁸ —Sā'ā Lo 'ga rekoramū nanē 'gā 'ā iapou rakue nū. Sodom ipewara 'gā awau kwe pe ojemi'waa ojekoty'aawa 'gā pyri. Oporowykyau akou oko tyma, amumera 'gā 'ā 'oga apou 'jau rakue. ²⁹ A'ere 'ā ywagipewara 'gā Lo 'ga renuēmi 'gā nui rakue. 'Ga ēm ire Janeruwarete 'ga tata mua 'gā nupe rakue, itatata reewe rakue, ēsōfyri 'jawa reewe rakue. Itywerete 'gā ajemogyau. Naea'ari futari 'gā Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'gā apisau rakue. ³⁰ Nan tee futat nipo pejemogy je ruramū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³¹ —Aipo 'ara rupi je jewyramū nipo ko pewara 'gā ojewyre'ema futat okaraemā pyyka. Ko pewara 'gā nanē nipo nooi futari osou okaraemā pyyka nū. Okaraemā are tee ea'at ma'e 'gā okaraemā reewe futat teepap.

³² —Pēnea'at Lo 'ga remireko ēē manūawer are. Niporejari-weri ēē okaraemā are rakue. A'eramū ēē awayayawe'em. A'eramū ēē amanūmū rakue. ³³ Pejekaraemā are tee ea'at ma'eramū nepei futari Jarejuwarete 'ga pyri. Jarejuwarete

'ga ree ea'at ma'eramũ te peo 'ga pyri pejeferapa— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ³⁴—Je jewyru'jawamũ nipo 'gã amũ ajurosea ajuerupa. A'ere nipo 'ga amũ ěmi ajau. Ajepeja 'ga nipo opyta. Naje rerowiari 'ga. A'eramũ 'ga awawe'em je rupi nipo. ³⁵ Kũjãmera 'gã nipo 'upa mukũi ygu'ai. A'ere nipo majepeja ěē oi je repejãna. A'eramũ nipo ajepeja ěē te awawe'em. ³⁶ 'Gã amũ nipo awau oporowykyau ko pe akou mukũi. A'ere nipo majepeja 'ga etee 'ga oi je rowosõu. Ajepeja 'ga awawe'em nipo. Je rerowiare'ema 'gã nooi je rowosõu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ojewyru'jaw are.

³⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape sipo erejot poromũ ejewyr ire?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Je ruramũ te nipo pekwaap katu katu— 'jau etee 'ga 'gã nupe. —Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo pěē. Je jewyru'jawamũ je kwaap katu katu pejepe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

18

Peojet kasi pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ Anure Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Peojet kasi pejejemogyau pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

² A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Tapy'ÿja 'wyrarete pe 'wyrara 'ga amũ reko. 'Gã ago'o anupawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Ene te 'ã mama'e tywera ereapo 'ga upe. A'eramũ ene te 'ga mepyau”, 'jau 'ga itywet ma'e 'gã nupe. “Ga mepye'emamũ 'gã ene munewi ne”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipoa 'wyrara nopojeuwi futari Jarejuwarete 'ga. Aea naně futat nopojeuwi futari nũ.

³ —Aipo amunawa pype majawera ěē mũ akou. 'Wyrari 'ga upe ěē awau 'jau: “Jekaraemã rerawarera wã nomepyi jee”, 'jau ěē awau 'ga upe. “A'eramũ ene je mepyukaa wã nupe”, 'jau ěē 'ga upe. ⁴ A'ere 'ga naani. Noje'egi futari aipo 'gã nupe. A'eramũ ěē ojewya 'ga ree nũ. A'ere ěē ojewyru'japa 'ga ree nũ. Ojewyjewya akou 'ga ree, oporogytau 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Ku'jywa 'ga miamũ je 'ã nopojeuwi jepi re'ã. Ae 'gã taetu je 'ã nopojeuwi jepi re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. ⁵ “A'ere pa 'ã koa majawera ěē je mopiro'ysã'y'sagi nũ”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ pa je ěē karaemã rerawarera 'gã nupe ěē karaemã mepyukaa kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. “Kasi a'e pe ěē ruru'jau'jawi 'au je marukare'ema ne nũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe — 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁶ —Aipoa 'wyrari 'ga nia'wyr. Nakaměsĩete rũi 'ga ěē mepyukari 'gã nupe. A'etea 'ã pejemu'e 'ga ree. ⁷ Aipo 'ga

kūima'e 'ga nia'wuri agawewi futat. A'etea 'ga opoat ēē— 'jau Jeju 'ga 'gā nupe. —Janeruwarete 'ga taetu 'ā esage futat. A'eramū 'ga 'ā wemiayuwa 'gā poari futari. Ojeupe oporogyta ma'e 'gā ojere'emamū 'ga 'gā poari futari. ⁸ 'Ga niporomukui futari ae poaa— 'jau Jeju 'ga 'gā nupe.

Aipo 'e re Jeju 'ga 'jau 'gā nupe:

—Tejoru'japa sipo je tejerowiaara 'gā amū nesagi? Je ruru'jawa poromukuran sipo 'gā jemogyi kwaiwete je rerowiaa? Kwaiwete tejerowiaara 'gā nesaga je afutat — 'jau Jeju 'ga 'gā nupe. —A'eramū pēē je rerowiaarareteramū pejemogyau. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega pejeojere'emamū futat pejemogyau— 'jau Jeju 'ga 'gā nupe.

Mukūja 'gā oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe

⁹ A'ere 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe nū, 'gā mu'jawamū nū. “Je jeresageay. Tekotee 'gā nia'wuri. A'ere 'ā je jeresage” 'jara 'gā nupe te 'ga 'i.

¹⁰ —Mukūja kūima'e 'gā awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporogytau 'ga upe. Majepeja 'ga fariseua. A'eramū ajepeja 'ga 'wuriara upe ka'aranūū pyykara 'ga. ¹¹ A'eramū fariseu 'ga ojemome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Na'gā 'jawe rūi je reko'i ene reape, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga 'ga upe u'ama. “Amumera 'gā te aje 'ā muna'ywamū ako ene reape. A'ere je 'ā nanarūi. Naapoa'uweri je 'ā mama'e tywera ene reape tekou, ki Ku'jyp. 'Gā 'ā nako esagei futari ene reape. A'ere 'ā je te je reko esagei ene reape”, 'jau 'ga oporogytau u'ama Jarejuwarete 'ga upe. “'Gā 'ā okou futat ajuemireko are. A'ere je 'ā nanarūi. Nokoa'uweri je 'gā nemireko are. Je 'ā na'gā 'jawe rūi futat. Kwe 'ga te 'ā 'wuriara upe oreka'aranūū pyykara te”, 'jau 'ga, ajepeja 'ga kūima'e 'ga mome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Nia'wuri 'ga. A'ere je na'ga 'jawe rūi. ¹² Mukūi 'ara rupi je 'ā teporogytau tekou enee ty'ara rerekou. Teka'aranūūa miamū je 'ā imonou ene upe jepi. Teis ka'aranūū je majepeja monou enee jepi”, 'jau 'ga u'ama oporogytau Jarejuwarete 'ga upe numiamū. A'ere Janeruwarete 'ga nuenuwi. Ojeupe etee futat 'ga 'i u'ama— 'jau Jeju 'ga 'gā nupe imome'wau.

¹³ —A'ere 'wuriara upe ka'aranūū pyykara 'ga awau u'ama ojetee oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'ga kūima'e 'ga werojenosī otywera enu'ama. A'eramū 'ga a'eramū wowowyre'emamū u'ama oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. “Je 'ā jetywerete tekou enee jepi. Ejemuaēm je ree, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū aipo 'ga 'eramū Janeruwarete 'ga 'ga tywera moia 'ga wi. A'eramū 'ga a'eramū 'ga katu'oka. Otywera renosi'arera 'ga Ku'jywa 'ga ikatu'oka. ¹⁴ Aipo 'ga ikatu'ogipyra 'ga esage akou Janeruwarete 'ga upe.

Ajepeja 'ga naani. Nia'wyrī 'ga 'ga upe. Wog ipe 'gā jewyramū 'ga remikatu'ogera 'ga etee futat wesageramū akou 'ga upe— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe imome'wau.

—“Je jeresage” 'jara 'gā Janeruwarete 'ga nafutari. Aipo 'jara 'gā nojekatu'ogukari Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ga “je 'ā jetywerete” 'jara 'gā katu'ogi. Aipo 'jara 'gā etee ojekatu'ogukat Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe imome'wau u'ama, 'gā mu'jau ee.

Jejuī 'ga kunumī 'gā netee

(Mateu 19.13-15; Maku 10.13-16)

¹⁵ Anure amumera 'gā wa'yra 'gā nerua Jejuī 'ga upe:

—Orera'yra apyte'rarimū epo emono a'i kī'ī— 'jau 'gā erua 'ga upe. —Jarejuwarete kīā upe eporogyta wā nee. A'eramū Janeruwarete kīā ojekau esage wā nee, aru'e ore enee kī'ī— 'jau kūjāmera 'gā 'ga upe.

A'ere Jejuī 'ga remimu'e 'gā 'gā nesakawe 'gā 'i 'gā nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gā 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamū. Nepemaruukari 'ga porogyta 'ga 'amamū— 'jau 'ga remimu'e 'gā 'gā nupe.

Aipo 'gā 'eramū Jejuī 'ga oje'ega wemimu'e 'gā nupe:

—Naani. Peapo awi aipoa. Tene kunumī 'gā nuri je pyri— 'jau 'ga wemimu'e 'gā nupe.

¹⁶ A'eramū futat 'ga kunumī'ī 'gā nenūina:

—Pe'je pejejua je pyri— 'jau 'ga kunumī 'gā nupe.

A'eramū 'ga 'jau:

—Janeruwarete 'ga kunumī 'gā afutat wemiayuwamū— 'jau 'ga 'gā nupe. ¹⁷ —Kunumī 'jawewara 'gā nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyrīaramū. Kunumī 'gā ojemogypyk te Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gā 'ga upe. 'Gā 'jawe pejemogyramū 'ga pē katu'ogi. Kunumī 'jawewara 'gā etee te Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū. A'ere 'ga ojee ijemogypyke'ema 'gā Janeruwarete 'ga nomogyi wemiayuwamū. Nakunumī 'jawe rūi 'gā. A'eramū 'ga 'gā mogyawe'em wemiayuwamū— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet

(Mateu 19.16-30; Maku 10.17-31)

¹⁸ A'ere judeu 'gā 'wyrīari 'ga amū awau oporogytau Jejuī 'ga upe:

—Jejuī. Ene 'ā eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamū tejee, temanū re ywag ipe tejesawamū, Jarejuwarete 'ga pyri tewawamū?— 'jau 'ga oporonupa ee 'ua Jejuī 'ga upe.

¹⁹ A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramū “Ene 'ā eneresage” 'jau jee ejua 'ū? Janeruwarete 'ga etee te esage ma'ea kūi. “Ene 'ā

Jarejuwarete 'ga 'jawewara”, ere te jee? — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ²⁰ —Ymã te 'ã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. A'ea 'ã erekwaap. “Peko awi pejejuemireko are” 'ea 'ã erekwaap. “Peporojuka awi. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ëwu'jag kasi 'ga amũ ne. Peanuw etee ki pejejara 'gã”. Mĩmera 'ea 'ã erekwaapap— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je kunumĩawe futat aipo aapopap ikue, Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat ikue — 'jau aipoa kũima'e 'ga Jejui 'ga upe oje'ega.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũ monou ika'aranũ'e'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojepyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, enekaraemã monoawera mua enee anure. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²³ A'ere 'ga aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga 'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga okaraemã me'ega futare'ema. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau, Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ awau.

²⁴ 'Ga 'arasiga resakawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

²⁵ —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ — 'jau 'ga 'gã nupe. —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ ajemogyau. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rui 'gã jemogypygi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã kawaruua 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ A'eramũ 'ga renupara 'gã 'jau 'ga upe:

—Maranuaramũ ajee 'ga ae katu'ogi ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa nuiamũ. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema amũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai

ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanē futat ako ore ejaa ai'i nũ. Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi pẽ nupe pẽnemiejarera apyraapa. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, wemireko rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, ujara rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã. ³⁰ Mĩmera 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa. Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Mateu 20.17-19; Maku 10.32-34)

³¹ Aipo 'gã nupe 'e re Jejui 'ga wemimu'e 'gã nenũina:

—Pejepe'a'i 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au mytuna 'gã nui 'ua. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. A'eramũ je pẽ muea'aa Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

—Ymã te 'ã 'gã ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue, “Anure tamut teja'yra 'ga pẽ nupe 'jau” 'e are rakue. “A'eramũ ia'wyre'ema 'gã jera'yra 'ga rerekou tyweaete nipo.

³² A'eramũ nipo 'gã 'ga monou romanũ 'wyriara 'ga po pe 'ga jukaukaa. A'eramũ nipo jefaruu 'gã 'ga kurapa, onymuna 'ga ree, 'ga nupãnupãu, 'ga monou, 'ga mu'ama 'ypeywar are 'ga jywa pypiraa 'ga manũawamũ futat”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue — 'jau Jejui 'ga 'gã muea'aa ikwasiaripyre are. ³³ —“A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi 'ga moferawi etee nũ”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga 'gã nupe, ikwasiarukaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã muea'aa ee.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea. Janeruwarete 'ga je mut pẽ nupe. A'eramũ 'gã je ree futat poromũ ka'arana kwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga nupe.

³⁴ A'ere 'gã nokwaawi 'ga 'ea. Naeapyoi 'gã 'ga 'e are.

—Ma'ja are te 'ga jane mu'ei?— 'jau etee 'gã ajaupe. — Ma'eramũ 'ga aipo mome'wau janee?— 'jau 'gã ajaupe.

—Tee. Je nakwaawi ki 'ei— 'jau etee 'gã amũ ajaupe.

*Eae'ema 'ga**(Mateu 20.29-34; Maku 10.46-52)*

³⁵ Jeriko 'jawa amunawa upe iwaēm ja'wyja'wyyuramũ eae'ema 'ga amũ 'ũina wapyka peyse pe:

—Ka'aranũ'ĩa pemut ape jee— 'jau 'ga 'ũina pe rupi okwap ma'e 'gã nupe.

³⁶ Peyse pe 'ũinaw ipe 'ga 'ũina wapykau 'gã fu are. Kwaiwete 'gã fu renupa 'ũina. A'eramũ 'ga 'jau:

—Awÿja te poromũ ako?— 'jau 'ga wafukaita 'gã nupe.

³⁷ —Jejui 'ga ako, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou— 'jau 'ga amũ 'ga upe.

³⁸ A'eramũ eae'ema 'ga wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Erejemuaēm te je ree? Epãjẽ mũ je katu'og ape, ki Jejui— 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ÿina kũi. Aereau toko re'ã— 'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaēm je ree. Je resag ape, a'e je enee— 'jau 'ga ojero'waro'wau etee wafukaita 'ũina.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga awau opytau pe pe.

—Pe'je ajee eae'ema 'ga rerua jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ga rerua 'ga upe. ⁴¹ Ojeupe 'ga rerurauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutat ejeupe je iapoa?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

—Tamã'ẽ 'jau nũ, a'e je enee, ki Ku'jyp. Jereapap je ikue— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremã'ẽ futat nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴³ A'eramũ 'ga opo monou 'ga reakwara 'arimũ 'ga mamã'jãu nũ. A'erauwe 'ga amã'jãu awau Jejui 'ga rupi.

—Ene te 'ã eneresage jee— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa amamã'ẽawer are.

'Ga resakara 'gã nanẽ oje'ega Jarejuwarete 'ga upe nũ:

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

19*Sakeu 'ga*

¹ Jeriko 'jawa amunawa upe owaēmawe Jejui 'ga awau amunawa pyterimũ akou. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi.

² A'eramũ Sakeu 'ga oporesagiweramũ Jejui 'ga ree. Sakeu 'ga ika'aranũũ kwai ma'ea. 'Wyriararete upe ka'aranũũ ppykara 'gã nupe 'ga reni 'wyriaramũ. ³ 'Ga poromũ iporesagiwet Jejui

'ga ree. A'ere 'ga nifukui. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga resake'ema.
 4 A'eramũ 'ga awau ujãna 'ga renune awau ojeupia 'ywa rupi. Figu 'ywa rakã 'arimũ 'ga awau ojeupia 'ũina, Jejui 'ga kwapawa 'arimũ. “Ko rupi futat nipo 'ga kwawi re'ã”, 'jau Sakeu 'ga ojeupe, awau 'ũina 'ywa rakã 'arimũ 'gã nenune.

5 'Ua Jejui 'ga owaẽma 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Sakeu. Ere ejua ejypa. Too ene rupi ene'wyr ipe 'jau—'jau Jejui 'ga 'ga upe.

6 A'erauwe 'ga 'ua ojypa. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerawau oje'wyr ipe. A'eramũ futat Sakeu 'ga aku'iramũ 'ga rerawau oje'wyr ipe.

7 A'eramũ aipo resakarera 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nokwaawi 'ga Sakeu 'ga ra'e — 'jau 'gã ajaupe. —Sakeu 'ga 'ã 'wyriararete upe janeka'aranũ pyykara. A'eramũ 'ga ia'wyre'emamũ akou. Nia'wyr ka'aranũ pyykara 'gã najuejue etee. Amunarũ ma'e 'gã juejue te 'ã. A'etea Jejui 'ga oo 'ga 'wyr ipe jã'nũ'ũ — 'jau 'gã Jejui 'ga ago'wau 'upa.

8 Ojemi'war ire Sakeu 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Apoit je tetywer awi 'awamũ. A'eramũ je tekaraemã mojo'oka ikaraemã'e'ema 'gã nupe. Amumera 'gã nui je ka'aranũ reroouu re je ka'aranũ monoi 'gã nupe nũ. Irũpãwẽ juejue je imonoi 'gã nupe nũ, 'gã nui eruripyrrera mepyau 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

9 A'eramũ Jejui 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ko 'ga kũima'e 'ga judeua futat. A'etea 'ga mama'e tywera wapo akou rai'i. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga 'ga katu'ogi — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 10 —Je 'ã pẽneki'yraretea futat. Ma'eramũ 'ã je ruri oka'jam ma'e 'jawewara 'gã nekaa tekou. Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã oka'jam ma'e 'jawewara futat ajemogy. A'eramũ je 'gã nekaa te tejua etee. 'Gã katu'okawamũ tejua etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã mome'uawet
 (Mateu 25.14-30)*

11 Jerusarega pyri awauwe 'ga rupi oo ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—Sawaẽm ja'wyja'wy jane Jerusarega upe ra'e. 'Awamũ futat nipo 'ga reko'i 'wyriaramũ janee— 'jau 'gã ajaupe.

12 A'ere Jejui 'ga nuenuwi agawewi futat 'gã 'ea. A'etea 'ga okwaap aipo 'gã 'ea ajaupe. A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—'Wyriararete 'ga ika'aranũ kwai ma'e 'ga renũina. “Ere ejua 'au je pyri. Tomono ene 'wyriaramũ 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe. Mukuu 'wyriararete 'ga reko'i.

13 —A'eramũ 'ga oo enunewe wemiayuwa 'gã nupe oporogytau. Teis 'ga remiayuwa 'gã pytuna. A'eramũ 'ga ka'aranũũ 'ywope'i monou 'gã nupe. “Oo je teatau pẽ nui. A'eramũ je ka'aranũũ 'ywope'ia monou pãwẽ pãwẽ pẽ nupe. A'eramũ pẽ pejewau imomytuna jee je ruru'jawe'emauwe”, 'jau 'ga 'gã nupe, ka'aranũũ monou 'gã nupe. Oporogytapaw ire 'ga awau 'gã nui.

14 —A'eramũ 'ga 'wyr ipewara 'gã amũ 'ga futare'ema 'wyr-iaramũ 'ga rekoa. “Kuu. Nia'wyr'i 'ga. Nifutari jane 'ga 'wyr-iaramũ 'ga rekoa jarejee”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'gã amũ monou imoporogytaukaa 'wyrriararete 'ga upe. “Narafutari ore 'ga 'wyrriaramũ orojeupe 'ga ruwa”, 'jau 'gã oje'ega monou 'wyrriararete 'ga upe.

15 —A'ere 'wyrriararete 'ga nomojerowiari 'gã je'ega. A'eramũ 'ga 'ga mogou 'wyrriaramũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyrriaramũ omogo re 'ua ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽm ire 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. “Maran gatu nipo 'gã jeka'aranũũa rerekoi rai'i?” 'jau 'ga ojeupe. “Ika'aranũũ kwaiwete sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

16 —A'ere 'ga amũ 'ua owaẽma 'ga upe nũ: “majeppei'i etee agawewi ako ka'aranũũa eremut jee ikue. A'ere 'awamũ je imomytuni teis enee ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe erua.

17 —“A'jea futat. Majeppei'i etee agawewi ako je imonoi enee ai'i. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat. A'eramũ je a'eramũ ene monou teis amunawa mo'wyrriaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

18 —A'ere 'ga amũ 'ua nũ. “Majeppei'i etee ako eka'aranũũa eremut jee ikue. A'ere je imomytuna siku 'awamũ ene upe”, 'jau 'ga o'wyrriara 'ga upe.

19 —“A'jea. 'Awamũ je ene monoi 'wyrriana'nĩnamũ siku amunawa mo'wyrriaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

20 —A'ere 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua nũ. “Kweramũ eneka'aranũũa. Namomyi etee je. Akyje te je ene wi. A'eramũ je iauwana taity pirera pype imima erekou muna'yw awi ai'i. ²¹ Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ã ene. Ejemepya te 'ã erefutata ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ. A'eramũ je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranũũa momyawe'em ene wi ai'i”, 'jau 'ga 'wyrriara 'ga upe.

22 —A'eramũ 'wyrriara 'ga amara'neeteeteramũ 'ga ree. “Nene'wyr'i futari te 'ã ene. Erekwaap futat te 'ã jemara'nea jepi. A'jea futat ere aipo 'jau jee. 'Emepy ekoete ate te 'ã erefutata ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ', ere ako jee ko. A'jea futat ere jee. Ka'aranũũa etee je afutat”, 'jau 'wyrriararete 'ga aipo 'ga upe. ²³ “Ma'eramũ sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je

upe imomytuna ene ifutare'emamū amunipo 'ā eremono ka'aranūū rerekwara 'gā nupe rai'i kūi. A'eramū amunipo 'ā 'gā jeka'aranūū momyawera mepyau enee jee rai'i kūi", 'jau 'wyrriara 'ga aipoa kūima'e 'ga upe.

²⁴—A'eramū 'ga 'jau ojeppyriwara 'ga upe: “Ere ka'aranūū pyyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranūū pyykarera 'ga upe”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁵—A'eramū 'ga 'jau 'wyrriara 'ga upe: “Naani kūi. Kwaiwete 'ga ma'ea kūi. Teis 'ga ma'e pytuna kūi”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁶—A'eramū 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea futat. Ereko esageara 'gā opyygu'jap futat nū”, 'jau etee 'ga 'gā nupe. “Ereko esage'emara 'gā te ajee nuerekoi futari. Erekopyrera miamū futat 'ga erekowe'em”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁷—A'ere 'ga 'jau 'gā nupe nū: “A'eramū pēē 'awamū je ree iporomutare'ema 'gā nerua iapisaupap 'au je rowase. Narafutari ore 'wyrriaramū 'ga rekoa 'jarera 'gā nerua iapisau je rowase”, 'jau 'ga 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe, 'gā mu'jawamū.

Kawaru'i 'arimū Jejui 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Juā 12.12-19)

²⁸ Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga watau wemiayuwa 'gā ne-nune. A'eramū futat 'gā awau 'ga rewiri. ²⁹ A'eramū 'gā awau owaēma ywytyra upe. Oriweira 'jawa upe owaēma. Kwaiwete aipoa 'ywa oriweira 'jawa peu. A'eramū 'gā a'eramū ywytyra renūina, Oriweira 'jau jupe.

Mukūja amunawa 'upa aipoa ywytyra pyri. Pefaje, Petani. Mīmera amunawa 'upa ywytyra pyri. ³⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā amū nupe, mukūja 'gā nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaēma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pēē kawaru'i mū resaka. Nuatai we 'gā amū i'arimū. A'ea ki perut iamoiā jee — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³¹ —“Ma'eramū te peko ee?” pejejeupe 'gā 'eramū ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pē nupe nū”, pe'je ki 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³² A'eramū 'gā awau kawaru'i resaka. 'Ga je'eg imū etee futat 'gā kawaru'i resaka. ³³ Kawaru'i amoiramū, ijara 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'eramū pēē pejekou ee ki 'ei? Ma'eramū pēē iamoiā ki 'ei?— 'jau 'gā 'gā nupe.

³⁴ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Janejara 'ga te e'i oree ko: “Kawaru'ia pekwap amū rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nū— 'jau 'gā 'ga upe.

—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁵ A'eramũ 'gã erawau Jeju'i 'ga upe. A'ere 'gã amũ opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimũ Jeju'i 'ga upe. A'ere 'gã kawaru'i pyyka Jeju'i 'ga upe 'ga apykawamũ. ³⁶ A'eramũ Jeju'i 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimũ. A'ere 'ga rupi oo ma'e 'gã awau ujãna 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou.

Ymã 'gã aipo apou 'wyrirarete upe rakue, 'ga ree opojejuka resaukaawamũ rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ iapou Jeju'i 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'awamũ 'wyriramũ janee— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁷⁻³⁸ Ywytyra awau wããpyramũ Jerusarega upe. Jerusarega 'upa ywytyray 'arimũ. Jerusarega rerowykawe 'gã ajatykau wafukaita ajaupe:

—Janeruwarete 'ga esage futat ra'e. Koromũ futat Jeju'i 'ga, Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Kwaiwete 'ga 'gã moferawi. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanẽ 'ga okatu'ok nũ — 'jau 'gã ajaupe wafukaita. —A'ea ore aruesak ai'i. Janeruwarete 'ga 'ã ene mua— 'jau 'gã ajaupe.

Kwaiwete 'gã awau Jeju'i 'ga repejãna. A'eramũ 'gã a'eramũ awau akou meewei. A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe wafukaita: —Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera.

Ene ree 'ã Janeruwarete 'ga ta'waramũ akou oree.

Ywagipewara 'gã najuejue etee opy'ata'waramũ ajemogyau nũ.

'Ga te 'ã ene mut ore'wyrirareteramũ.

Ene 'ã eneresage ekou oree.

A'eramũ ene 'awamũ ekou 'wyrirareteramũ oree—

'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'gã amũ 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree jepi. Ene 'ã Jeju'i 'ga eremut oree. Eneje'eg imũ futat 'ga ruri. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa Jeju'i 'ga ree.

³⁹ A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau Jeju'i 'ga upe:

—Jeju'i! “Aipo pe'je awi”, ere 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga upe te aipo jane 'i jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. 'Gã je'ege'em ire amunipo 'ã itaa we futat ije'egi jee je muorypa— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe.

Jeju'i 'ga ajemuaẽma Jerusareg ipewara 'gã nee

⁴¹ Jerusarega pyri katu katu awauwe Jeju'i 'ga amã'jãu amunaw are. A'eramũ 'ga u'arasigamũ. A'eramũ futat 'ga ajaa'wau. “Jerusareg ipewara 'gã Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema”, 'jau 'ga ojeupe.

42 —Je 'ã ae katu'okara futat. Je 'ã Jarejuwarete 'ga mota'waara pẽ nupe. Je rerowiamũ nipo 'ga ota'waramũ akou pẽ nupe. Aipo pẽẽ ikwaawa je afutat numiamũ. A'ere 'ã nepekwaawi futari. Ikwaaw ire amunipo 'ã ia'wyre'ema 'gã nepẽ nereko tyweri— 'jau 'ga amã'jãu Jerusareg are. 43— A'ere 'ã Jerusareg ipewaramũ nepẽporomutari je ree. A'eramũ nipo ia'wyre'ema 'gã anure 'ua pẽ'wyrã osõu pẽ nee. A'eramũ nipo pẽẽ mũ pejeka'jame'ema futat. Tujugeyra pyu pẽ osõu. 44 A'eramũ nipo 'gã pẽ'wyrarete mateepapa pẽ nui — 'jau 'ga 'ũina. —Pẽẽ nanẽ futat pẽ apisaupap katu katu nũ. Nepeka'jami futari nipo pẽẽ mũ. Kunumĩaky'ria we futat nipo 'gã wapisipap katu katu. Pẽnoga we futat etyka nipo pẽ nui. Iku'jo'joka pẽ nui imuãmuãina pẽ nui. Janeruwarete 'ga 'ã je mut ae katu'oka. A'ere 'ã nepẽporomutari je ree. A'eramũ 'awamũ mama'e tywera ojeapou pẽ nupe — 'jau 'ga 'ũina amã'jãu 'gã 'wyr are.

A'eramũ futat 'ga ajaa'wau.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-17; Maku 11.15-19; Juã 2.13-22)

45 'Gã 'wyrarete upe owaẽmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i awi. A'eramũ 'ga awawayayau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Irãã'ã wyra me'egara 'gã nuwamũ. A'eramũ Jejui 'ga amara'neramũ 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra me'egawa rũi te 'ã. Jeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga — 'jau 'ga wyra me'egara 'gã nupe, 'gã karaemã muãina, 'gã neymawa mopy-amãu 'gã nui. A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

46 —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. “Jemogytaawa 'og ipe 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa rakue. 'Au futat Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pemõi pejemunarũawamũ ete. Pejejemawa etee 'ã pẽẽ erua ime'ega erupa 'au. “Pe'je pejejua jereymawa mua iapyau Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã nupe pejejupa. A'ere 'ã pemepyuukat pejejaupe epy apyraapa. Pejemunarũmũ 'ã pejejupa pejejoka'aranũũ are — 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrãfena 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejewau 'aw awi peje'jãu — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, amara'neramũ 'gã nee.

47 A'eramũ Jejui 'ga awau ai'iwe ai'iwe 'jau, 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Kwaiwete 'ga ree iporomutare'ema 'gã. Mainana 'wyrãra 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, 'wyrã'ri 'gã. Mĩmera 'gã amara'neramũ 'ga ree. 'Ga juka are 'gã afuweramũ.

⁴⁸ A'ere 'gã najukaarũ 'ga. Kwaiwete wejue Jejui 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jemogyi. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui, 'ga juka ekoete awi. Nokoi wejue Jejui 'ga tesirũgatu 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga jukawarũ'e'm.

—'Ga ree janereko ekoeteramũ 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jane apisi ne— 'jau 'ga ree imara'ne ma'e 'gã ajaupe.

20

*“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
(Mateu 21.23-27; Maku 11.27-33)*

¹Uwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga akou 'gã mu'jau 'ga ree: —Pejetywer awi pẽpõireramũ Janeruwarete 'ga pẽ katu'ogi futari, pẽ mogyau wemiayuwamũ — 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

²A'e pype mainana 'wyrriara 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee, judeu 'gã 'wyrriari 'gã. Mĩmera 'gã 'ua oje'ega 'ga upe:

—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'ea ereapo? Awỹja te ene mut oreo rakue? — 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

³A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je ajee pẽe na'ne imome'wau jee 'ũ. ⁴Awỹja je'eg imũ ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymĩãu 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

⁵A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri” ojeupe jane 'eramũ te 'ga “te a'etea neperowiari 'ga” 'ga 'i janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ⁶—“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, 'ga upe jane 'eramũ nipo tekotee 'gã jane apisi ete ita pyu nũ'ũ. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee” e'i 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ⁷A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ — 'jau 'ga o'meramũ 'ga upe.

⁸A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—Je nanẽ temuarera 'ga namome'ui futari pẽ nupe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Ko raaran a'wyre'ema 'gã
(Mateu 21.33-46; Maku 12.1-12)*

⁹A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee, pẽ mueapyou ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ 'y'wa 'y'wa rakã otym. Kwaiwete uwa 'jawa 'y'wa

rakā 'ga otym oko pe. A'eramū ijara 'ga 'gā amū monou uwa ko raaranamū ojeupe. “Y'wa mū jema'ea futat. Emyreramū te ajee pēma'e futat pēporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gā nupe. A'ere 'ga awau watau 'gā nui. A'eramū 'ga namutamutat akou muku 'gā nui. ¹⁰ Uwa atyarama upe iwaēmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'ga amū monou oma'e uwa 'a piaramū. A'ere ko raarana 'gā 'ga nupānupāi etee 'ga monou 'ga mojewya. Nan etee futat 'ga monou. ¹¹ Aipo 'ga waēm ire ko jara 'ga 'ga amū monou nū, oma'e piaramū 'ga 'ga monou numiamū. A'eramū 'ga awau owaēma uwa ko pe. “Uwa pemut amū jee, e'i ijara 'ga pē nupe”, 'jau 'ga iaarana 'gā nupe. A'ere 'gā nānēwējēmī 'ga rerekoi nū. 'Ga pyygi etee 'ga nupānupāu 'ga rerekou nū. A'erauwe 'ga ojewya awau nū. “Namuri etee 'gā amū jee ki 'ei. Je nupānupā etee 'gā je mua je mojewya nū ki 'ei. Ene agawewi ako je mono ape ai'i. A'etea 'gā nojepojeuwi etee ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua ijara 'ga upe imome'wau.

¹² —A'eramū 'ga 'ga amū monou nū. A'ere 'gā nānēwējēmī 'ga rerekoi nū. ¹³ A'eramū ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Ma'ja ajee je aapo 'gā nupe 'ū? Teja'yra 'ga pa je omono nū kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nā'ā jeremifutararetea re'ā. A'etea pa je 'ga omono 'gā nesaka kwy. 'Ga nipo 'gā opojeup re'ā. Jera'yra 'ga ree nipo 'gā pojyramū re'ā”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

¹⁴ —A'ere nipo 'gā 'ga ra'yra 'ga resakawe 'gā 'i ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramū ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramū 'uwa 'ga manū re. A'eramū jane 'ga jukau jui. A'eramū janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manū re”, 'jau nipo 'gā ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁵ —A'eramū 'gā 'ga pyyka 'ga rerawau enuēma ko awi 'ga jukau— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gā nerekoii?

¹⁶ 'Ga futat oo ko raarana 'gā apisau. A'ere nipo 'ga 'gā amū monou 'gā py'rau oko raaranamū nū — 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

A'eramū aipo renupara 'gā 'jau 'ga upe:

—A'jea futat sipo 'gā 'ga ra'yra 'ga jukai?— 'jau 'gā ajaupe.

¹⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau:

—Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gā nupe rakue. Je ree futat 'gā ka'arana kwasiari rakue.

“Mīa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gā ajaupe, ita monou imomoa ajau.

A'ere 'ga amū aipoa ita eroyrūmyrera ita pyygi etee imonou imyina tenawera pype 'oga ppywotypawamū”,

'jau 'gā ka'arana kwasiaa je ree rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

18 —'Ga amũ nipo u'aa ita 'arimũ. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amũ 'arimũ ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamũ iapoi pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Mateu 22.15-22; Maku 12.13-17)*

19 A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, mainana 'wyriara retee amara'neramũ Jejui 'ga ree.

—Jane upe futat nipo ajee 'ga 'i u'ama— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sipyyk 'ga 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'gã kyjei etee Jejui 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nui. A'eramũ 'gã 'ga ppyke'ema.

20 A'eramũ 'gã 'ga rerekou weape etee. 'Gã amũ 'gã imepyau imonou 'ga rewiri 'ga resakawamũ:

—Pe'je pejewau 'ga renupa pejejemogyau — 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga rewiri akou 'ga renupa.

—Tepeenup 'ga 'wyriararete 'ga kurawa 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. —'Wyriararete 'ga kurawamũ sipyyk 'ga 'jau. A'eramũ 'wyriara 'ga 'ga jukaukaa janee 'jau— 'jau 'gã aipo 'gã nupe, 'ga rewiri imonopyra 'gã nupe.

21 A'eramũ imepypyra 'gã awau oporonupa ee 'ga upe:

—Jejui. A'jea futat 'ã ereporogyta esage. Nereporogyta ekoetei 'ã ekou. A'jea futat 'ã erejejuka pãwẽ pãwẽ ore ree. A'jea futat te ore mu'e ape mama'e are— 'jau 'gã Jejui 'ga upe oporonupa 'me ee. 22 —A'eramũ ene 'awamũ 'jau ore. Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũia 'wyriararete 'ga upe? Naani te ra'u nũ? Najudeu arũi te 'ã 'wyriararete 'ga. Tapy'yi amuteea 'ga. Romanũa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe.

23 A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. Siesak 'ga 'wyriararete 'ga kurawa 'jau, e'i 'gã jee numiamũ”, 'jau 'ga ojeupe. 24 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ka'aranũ 'ywope'ia pemut amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ imonou 'ga upe:

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'gã imonou 'ga po pe.

A'eramũ 'ga esaukaa 'gã nupe:

—Awÿja ra'agawa te 'up ee?

—'Wyriararete 'ga ra'agawa 'up ee!— 'jau 'gã 'ga upe.

—Awÿja rera ajee 'awamũ ojekwasiat 'upa ikupe katy nũ?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

—'Wyriararete 'ga rera futat 'up ee— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

25 —'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pëë imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 A'eramũ 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ. Nakurawi futari 'ga 'wyrirarete 'ga janee jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ajemogyau etee futat.

Oferap ma'e are 'gã mu'eawet

(Mateu 22.23-33; Maku 12.18-27)

27 Ko'iko'i ete satusau 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe: “Amanũ re ae noferawu'jawi. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satusau 'gã ajaupe jepi. A'etea 'gã 'ut imome'waukaa Jejui 'ga upe. 28 A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” e'i 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyo katu mama'e are. Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emaue. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ëë rerekou nũ. A'eramũ nipo 'ga wa'yramũ ëë pype. A'ere nipo 'ga ra'yr ypya amanũ ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

29 A'eramũ 'gã oporogytau'japa nũ:

—Kũima'e 'ga amũ nipo 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emaue 'ga manũ jui. A'eramũ 'ga wemireko ëë rejaa wewirerera 'gã nupe. 30 A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirerera 'ga amũ ëë rerekou 'ga py'rau nũ.

31 Ojopy'rapy'rau etee 'gã ëë ree, ajamanũ re. A'ere 'gã nata'yri'i futari ëë pype. 32 Ojee 'gã jomoypaw ire ëë nanë amanũmũ nũ. 33 A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ëë menaretea? — 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —'Gã juejue futat ëë wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

34 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. 35 A'ere oferap ma'e 'gã nuerekou'jawi kũjãa. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanë omenariwere'emamũ futat nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 36 —Ywagipewara 'gã 'jawe futat 'gã jemogyi amanũu'jape'ema futat. Janeruwarete 'ga 'gã omoferap imogyau nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga ra'yramũ futat ajemogyau. 37 Ymã te 'ã Moisesi 'ga jane mu'ei ae feraw are rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ka'a'ia je upe imueny re

Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue: Je 'ã Eneruwaretea, 'jau 'ga oje'ega jee ikue", 'jau Moisesi 'ga imome'wau rakue. "Je te 'ã Eneruwaretea. Enepytuna 'gã Nuwaretea je. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mīmera 'gã Nuwaretea je ako, 'jau 'ga jee ikue", 'jau Moisesi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸—Aipo 'gã amanū futat rakue numiamū, Moisesi 'ga tywe'emauwe futat rakue numiamū. A'ere 'gã 'aga namanūi futari. Ateepawe'emamū futat 'gã 'aga. A'eramū Janeruwarete 'ga poromū 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga ae ruwamū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

³⁹A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amū 'jau 'ga upe:

—A'jea futat— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰A'ere amumera 'gã noje'egi futari ajemogyau. Ojenosī 'gã 'ga wi. A'eramū 'gã oje'ege'ema futat 'ga upe.

Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret
(Mateu 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran sipo ajee Ku'jywa 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyreramū wējēmī 'ga rekoi nū? Ymā te Davi 'ga manūi rakue. ⁴²⁻⁴³Davi 'ga futat ka'arana okwasiat inuga janee rakue, Saumu 'jawa ka'aran are 'ga ikwasiari inuga janee rakue:

“Ga te eteetea. Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe: 'Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepājērete je 'jawe. A'eramū ene eapyka je yse katy. Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramū 'gã nupe najuejue etee. Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimū je ene magwawukari.

A'eramū ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Jejararete 'ga upe ai'i”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁴—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramū sipo ajee Davi 'ga 'i “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nū?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

⁴⁵Mytuna 'gã ajemogyau Jejui 'ga porogyta renupa. A'ere 'ga ojerowaka oje'ega wemimu'e 'gã nupe:

⁴⁶—Pejea'gu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui — 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã 'ã e'i ojeupe: “Je kūima'eeteetea”, e'i 'gã 'ã ojeupe ajemogyau, waity fuku rerekou. A'eramū 'gã ataramū 'gã naitya ajasimana 'gã

nee. “Tiporesag ete 'gã je ree 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tãmējē 'gã ifutaa. 'Wyriara apykawa 'arimũ etee wapyka awau pejejatykaaw ipe. Ojemi'waaw ipe nanē nũ 'wyriara renawa 'arimũ etee wapygiweramũ ojemi'waa — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁷ —Kũjã men manũ ma'e 'gã nupe nanē 'gã 'jau: “Je tamaenun tekou enekaraemã are 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “Je tareko esage enekaraemã enee 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemã pyygi ojeupe, ka'aranũũa nanē nũ. A'eramũ 'gã 'jau ojeupe etee futat: “Kwakwai'i teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe. Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamũ ne kwy”, 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou fukuu 'me futat Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

21

*Imen manũ ma'efera ěẽ remimonofet
(Maku 12.41-44)*

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'ũinaw ipe Jejui 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ũina. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ka'aranũũ monou yrũ pype Jarejuwarete 'ga upe kwaiwete. ² 'Gã nesepaw ire majawera ěẽ mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ěẽ akou. Itywerete ěẽ akou. A'etea ěẽ oka'aranũũ ywope'i omono ipype. Mukũi'ĩ etee ěẽ imonou ipype. Naepyi agawewi ěẽ remimonofera. ³⁻⁴ ěẽ resakawe Jejui 'ga 'jau ojeupi oo ma'efera 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ěẽ imen manũ ma'efera ěẽ. Nitywa'uweri agawewi ěẽ mama'ea. A'etea ěẽ oka'aranũũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ěẽ otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ěẽ remimonofera ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wějēmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ěẽ ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ěẽ 'ga upe. Naemyreri futari ěẽ upe. Wemi'urama muawa we futat ěẽ omonopap 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Mateu 24.1-14; Maku 13.1-13)*

⁵ Anure Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'jau:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ — 'jau 'gã ajaupe. —Sã'ã ita esagea. Mytuna 'gã ka'aranũũ mom'yi Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga apoawamũ— 'jau 'gã.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nom'yi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oreo iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. Anure nipo kwaiwete 'gã nuri, “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “O'meramũ 'gã 'i”, pe'je etee ki 'gã nupe. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹—Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete rowajaa 'ga remiayuwa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pekyje ne. Nan futat nipo teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi imateepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'e rekoï— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. ¹⁰ Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. ¹¹ A'eramũ nipo jero'wua ojeupa kwaiwete. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Amumera 'gã nipo opapa kwaiwete ty'ara rerekou. Ywag ipe nanẽ nipo mama'e mũ ojesaukaa pẽ mogyjawamũ. ¹² Jeremiayuwamũ nipo 'gã amũ pẽ nereko tyweretei. Pẽ monou nipo pẽ munepa pẽ mu'ama moromunepawa pype. Teepaw enune nipo 'gã pẽ monoi pẽ munepa pẽ mu'ama moromunepawa pype. Pẽ pyyka nipo 'gã pẽ nerawau judeu 'gã jatykaaw ipe pẽ moporogytaukaa. Amumeramũ nipo 'gã pẽ nerawau 'wyriara upe. ¹³ 'Wyriararete upe pejejerooramũ ki pẽẽ je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'wyriara 'gã nupe, moromunepawa pypewara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ki je mome'wau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁴—A'eramũ “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne. ¹⁵ Je te 'gã nupe peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'gã “i'me 'ga ra'e”, 'jawe'em pẽ nupe. ¹⁶ Pẽpytuna 'gã we futat nipo pẽ mono amũ ia'wyre'ema 'gã po pe, pẽ munewukaa. Pẽjara 'gã, pẽnewirera 'gã, pẽneki'yra 'gã, pẽjekoty'aawa 'gã. Mĩmera 'gã miamũ nipo pẽ monou ia'wyre'ema 'gã nupe pẽ munewukaa. A'eramũ nipo 'gã pẽẽ mũ jukau futat. ¹⁷ Je rerowiaara 'ã pẽẽ. A'eramũ nipo je rerowiare'ema 'gã najuejue etee futat oporomutare'emamũ pẽ nee. ¹⁸ A'ere nipo je nopoiri futari pẽ nui. Tejejukau esage etee pẽ nee. ¹⁹ A'eramũ ki pẽẽ je rerowiaa pejejemogyau. Pejepoire'ema futat je rerowiar awi.

A'eramū pēē pejemanū re pejewau ywag ipe je pyri— 'jau Jejui 'ga oporogytau 'ūina 'gā nupe.

Jerusarega retygawam

(*Mateu 24.15-21; Maku 13.14-19*)

²⁰ —Anure nipo pē nee iporomutare'ema 'gā nuri Jerusarega osōu. Aipo resakawe ki pe'je pejejaupe: “Awamū nipo 'ā 'gā Jerusarega retygi 'ja”, 'jau ki pēē pejejaupe. ²¹ A'eramū ki pēē Judeja ywy pe ako ma'eramū 'gā nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Jerusareg ipe ako ma'eramū nanē pēē pejeka'jamayayau jui. Jū me ako ma'eramū pejewawe'em Jerusareg ipe. Jerusareg awi ki peka'jamap futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²² —Jefaruua Jerusarega upe iwaēmauwe futat ki pe'je pejejaupe “owaēm Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gā nereko tyweawa upe ra'e”, pe'je ki. Ymā te 'ā 'gā ka'arana kwasiari ee rakue. “A'ere 'ga 'awamū ikwasiaripyrrer imū etee futat iapo”, 'jau ki pēē— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²³ —Oporiay'iramū nipo ta'yryrū ma'e kūjā ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanē nipo nū. Nujānarūi eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'e nanē nujānarūi nū — 'jau 'ga 'gā nupe. —Imara'ne te nipo Janeruwarete 'ga 'ūina. Ika'jame'ema 'gā nipo ako tywerete futat. ²⁴ Ika'jame'ema 'gā 'ga wapisiukat jyyu pyu 'gā nupe. Amumera 'gā nipo 'ga ipofarūkaa 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā 'gā nerawau kwe pe. Ajepeja ywy pe 'gā nerawau imunepa. Jerusareg ipe judeue'ema 'gā 'wyriara 'gā jemogyramū nipo ojeapou, kwaiwete futat. Janeruwarete 'ga remifutar imū etee futat nipo 'gā 'ūina. Awau nipo owaēma 'ga muēmawa upe. A'erauwe nipo Janeruwarete 'ga 'ga muēmukari— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

Janereki'yra 'ga ruawam

(*Mateu 24.29-35; Maku 13.24-31*)

²⁵ —Ywag ipe nanē nipo mama'e mū jesaukari pē nupe nū. Jay are, jaytata are, kwar are. Mīmer are nipo ojesaukaa pē mogyjawamū. 'Yē'ēa nanē nipo oyyita nū. A'eramū futat nipo wyjapetegamū. A'eramū nipo pēē pejekyllau ipyamu awi. ²⁶ Ywag ipewara nanē nipo oyyita nū. Kwat, jay, jaytata. Mīmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau. — A'eramū nipo pēē ywy pewaramū najuejue etee pejekyllau jui. Amumera 'gā nipo amanūaipa okyje rerekou. 'Gā kyjea nipo 'gā apisawaipa 'gā mogyau — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

²⁷ —Aipo pēē esag ire nipo pēneki'yramū je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejypa. A'eramū nipo ywy pewara 'gā je resaka, je ruramū. Tepājē mū nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nū. A'eramū nipo 'gā 'jau jee: “Nitywi 'ga amū ene

'jawe. Ene te 'ã pãjẽrete. Ene te 'ã esage ma'eramũ. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe”, 'jau nipo 'gã jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁸—Aipoa mama'ea pejejeupe ijesaukar ypyrauwe ki pejemogy pejeku'iramũ. Aipo pẽẽ esag ire nipo je anurenure'i je ruri pẽ nerawau 'aw awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁹⁻³⁰ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee ikue:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jawamũ tejuawa 'ar are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa. ³¹ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wriaramũ akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe. ³² A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakarera 'gã papa katu katue'emaue nipo teju tejewya— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³³—Ywaga nipo atepawamũ futat. Ywya nanẽ nipo atepawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateep-awa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe ikue.

“Je rura ki peapesak” Jejui 'ga 'eawet

³⁴ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejemogyau je ruru'jawa rapesaka au'jeteramũ futat. Pẽnea'at kasi pejemogyau 'auwara mama'e are etee ne. Maraka apo are etee kasi pejemogy pejeje'aramũ ne. Kasi a'e pe je rura pẽ mopiryyi erujewi ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁵—Sã'ã ae ywy kwara resage'ema. A'eramũ 'ã ae u'aa erujewi ipype. A'eramũ 'ã ae opiryyjamũ jui. Nan tee futat nipo pẽẽ je jewyra rapesakare'emamũ pẽpiryyi erujewi aipoa mama'e resaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶—A'eramũ pẽẽ pejemogyau pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe, pejeojere'emamũ. “Ku'jyp. Je momoirukat kasi ape eja'yra 'ga rerowiar awi ne. Je poar ape, 'ga rerowiarukaa jee”, pe'je ki 'ga upe. “Mama'e tywera je aesak kwaiwete. A'ere je jemogypygyi 'ga ree”, pe'je ki 'ga upe. “Najepoiriweri je 'ga wi”, pe'je ki 'ga upe. Kasi a'e pe aipo pe'je'emamũ nepeẽma'uweri mama'e tywer awi ne— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ee. —Je rerowiar awi pejepoire'ema pejemogyau je ruramũ tepẽku'i 'jau. Pejejua pejeku'iramũ je rowase je jewyramũ 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe.

³⁷ Aipo are 'ga 'gã mu'jau akou. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gã mu'jau. A'ere 'ga kaaruwauwe awau ojepe'au Jerusareg awi. Awau osea Oriweira 'jaw ipe. ³⁸ Ai'iwe 'ga 'gã nerawau nũ. Tekotee 'gã nanẽ awau 'ga rupi nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga porogyta renupa nũ. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype awau 'ga je'ega renupa ajatykau.

22

Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'gã

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Juã 11.45-53)

¹⁻² Egitu ywy awi judeu ppy ppy 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe iwaẽm ja'wyja'wyrauwe mainana 'wyrriara 'gã ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nee.

—Maran te jane Jejui 'ga ppygi 'ga jukau?— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'gã kyjei 'ga remiayuwa 'gã nui.

—Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. Soko kasi 'ga ree mytuna pype ne— 'jau 'gã ajaupe. —Wowase 'ga rerekoramũ 'ga remiayuwa 'gã jane apisi ne. Awotywe'eme te sireko 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

Mainana 'wyrriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet

(Mateu 26.14-16; Maku 14.10-11)

³ A'ere 'ga remimu'e 'ga amũ ree mama'eukwaawa 'wyrriara ruwi, Judas Iskariote 'ga ree. Jejui 'ga remimu'e 'ga futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara namu'akwaawukari 'ga imogou. ⁴ A'eramũ 'ga awau oporogytau mainana 'wyrriara 'gã nupe:

—Je oo Jejui 'ga resaukaa pẽ nupe. Tepepyyk 'ga 'jau. Je akwaap 'ga rekwawa. A'eramũ je pẽ nerawau 'ga rekwaw ipe— 'jau Judas 'ga 'gã nupe. —'Ga upe jarewaẽmawe nipo je 'ga retywape pyteri 'ga resaukaawamũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ mainana 'gã aku'iramũ 'ga ree, aipo 'ga 'eramũ.

—'Ga resaukaramũ toromepy ene 'jau— 'jau 'gã Judas 'ga upe.

⁶ —Pe'je ki ajee 'wei— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Tene 'ga jepe'ai ra'ne. Emaenun etee ekou ee ra'ne. Oje-tee 'ga rekoramũ toropyyk 'ga 'jau. Jemime toropyyk 'ga 'jau, awotywe'eme 'jau. A'eramũ 'ga rewiriwara 'gã ikwaape'ema 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Jejui 'ga 'gã monou kumi apoawamũ

(Mateu 26.17-25; Maku 14.12-21; Juã 13.21-30)

⁷ Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Maraka fukua te poromũ. A'e awi awau owaẽma karupa'mĩ jukaawa 'ara upe. A'e 'ara rupi futat judeu 'gã karupa'mĩ jukau i'wau. ⁸ Aipo 'ara rupi Jejui 'ga oje'ega Pedro 'ga upe Juã 'ga retee:

—Pe'je pejewau karupa'mĩ mũ jukau eya jarejee— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'ape ki 'ei? Awỹja rog ipe ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat. ¹¹ A'eramũ pẽẽ pejewau 'ga rewiri. 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara 'ga upe: “Janejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: ‘Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?’ e'i 'ga kũi. ‘Ma'ape te ore kumi apoi?’ e'i 'ga enee kũi”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Tajemi'wat tejemiayuwa 'gã pyri 'jau, e'i 'ga enee ko”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Aipo ojeupe pẽẽ 'e re 'ga tepẽ neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanẽ otywamũ futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojeupe Jeju'i 'ga 'e re 'gã awau. Awau 'gã 'ga 'eawer imũ etee futat esaka. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are wea'awamũ. A'ere Jeju'i 'ga awau 'gã newiri, wemimu'e 'gã nerawau.

Mani'oko'o'ia y'waya reewe 'gã nupe imonoawet

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korĩtu 11.23-25)

¹⁴ Kumi apopaw ire Jeju'i 'ga awau wapyka kumi'wawa pyri wemiayuwa 'gã netee.

¹⁵ —Karupa'mĩa je auwei tekou pẽ pyri jepi. Ko'iko'i ete 'gã nuri je pyyka je rerekou tyweaete. ¹⁶ 'Awamũ 'ã maraka apoawa. Maraka apoawa upe iwaẽmauwe 'ã peapo maraka jepi. A'ere je 'awamũ etee futat iapoi pẽ pyri. Pẽ'wyrat pãwẽ pãwẽnamũ tejewya te nipo je iapou'jawi pẽ pyri nũ. 'Aga maraka teepap kamẽsĩete. Aipo te nipo marakareteretea futat — 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

¹⁷ A'ere 'ga y'way pyyka, yrũ pypewara reramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwa 'ga upe:

—Ene te 'ã mama'ea eremut oree— 'jau 'ga 'Uwa 'ga upe.

'Uwa 'ga upe oje'eg ire 'ga itykurukaa 'gã nupe najuejue etee.

¹⁸ —Je natykuru'jawi pẽ pyri. Tejewyru'japa tãmẽjẽ tatykuru'jap pẽ pyri 'jau nũ— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

¹⁹ A'ere 'ga mani'oko'o'i pyyka nũ. A'eramũ 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe oje'eg ire 'ga imonou imo'jau 'gã nupe. 'Gã moykapap mani'oko'o'i pyu.

—Koromũ futat jero'oa. Sã'ã mani'oko'o'i jemo'ia. Nan futat nipo jero'oa jemo'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Amanũ je pẽ nupe pẽ katu'okawamũ. A'eramũ pẽẽ jemanũawer are pejejea'aramũ mani'oko'o'i 'wau pejejemogyau pejeojere'emamũ. Pejejea'aramũ jemanũawer are mani'oko'o'i 'wauwe futat— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

²⁰ Ojemi'wapaw ire 'ga kaneeku pyyka nũ.

—Sã'ã y'waya. Nan futat nipo jery jeko'wogi pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —A'ere'ere'i futat nipo 'gã amũ jery reko'wogi. A'eramũ nipo jery reko'wog ire Janeruwarete 'ga pẽ katu'oka jery pyu— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jery jeko'woge'em ire amunipo 'ã Janeruwarete 'ga nepẽ katu'ogi futari. A'eramũ 'ga pẽ nee futat jery reko'wogukaa. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. 'Awamũ jerya tee pẽ pirei petywer awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga petywera moiri pẽ nui je rerowiamũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

21 —'Au futat ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga reni wapyka je pyri. 22 Amanũ futat je Tejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. Iporiay'i ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'ga rereko tyweretei kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

23 Aipo 'ga 'eramũ 'ga remimu'e 'gã amã'jãmã'jãu etee ajueakwar are:

—Awÿja sipo 'ga monou poromũ ia'wyre'ema 'gã po pe 'wei? — 'jau 'gã ajaupe.

Kũima'eteete are 'gã mu'eawet

24 A'ere 'ga remimu'e 'gã eewi ajamueu nũ:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau 'gã ajaupe.

25 A'e are 'gã ajamueramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyrriara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyrriara 'gã wemiayuwa 'gã amũ monou mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyrriara oje'ega wemiayuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyrriara 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã 'gã nee ojejuka esage ma'ea”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 26—A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. 'Wyrriaramũ pejekoweramũ ki pẽẽ mama'e apou etee futat pejejaupe, pejejopoa etee futat— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

27 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Manamũ te pẽ nupe kũima'eteete 'ga? Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga, kumi apoara 'ga te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga futat— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea futat. A'ere 'ã je kumi apoara 'jawe futat je rekoi pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

28 —Ia'wyre'ema 'gã ako je rereko tywerete agawewi ai'i. A'etea 'ã naje rejari pejepe je mogou ojetee'i. A'eramũ

je a'eramũ anure pẽ mepyaau. ²⁹⁻³⁰ Tejuwarete 'ga 'wyriraramũ pẽ nupe temonoramũ tomono pẽẽ 'wyriraramũ imogyau 'jau, tepoaawamũ 'jau. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pẽ monou pẽ mogyau 'wyriraramũ Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pẽ nowase. A'eramũ nipo pẽẽ 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyaau eneremiapofer are”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pẽẽ 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jẽmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga ene mepyaau eneremiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi nanẽ nipo pejewau pejemewaa je pyri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Juã 13.36-38)

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simão Pedro 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyrirara oje'eg jee ai'i. “Taesak eneremimu'efera 'gã poira ene rerowiar awi 'jau”, e'i mama'eukwaawa 'wyrirara jee ai'i. Sã'ã ae juowuu apefera renũ'ẽa a'yi esage awi. Nan tee futat nipo mama'eukwaawa 'wyrirara pẽ nenuẽm are ifuweramũ jeremiayuwa 'gã nui.

³² A'ere 'ã je 'i Tejuwarete 'ga upe tekou ene ree. “Epoar iki Simão 'ga. 'Ga momoirukare'ema je rerowiar awi”, 'jau je 'ã 'ga upe tekou ene ree— 'jau Jejui 'ga 'ga upe imome'wau. —A'eramũ nipo ene epoiraipã etee je wi. A'ere nipo erejewyt je rerowiaa nũ. A'eramũ te nipo nerepoiru'jawi je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'eramũ ene ejewirera 'gã poaa je rerowiarukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

³³ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau:

—Naani kũi. Napoira'uweri je ene wi kũi. Moromunepaw ipe miamũ futat je oi ene pyri ene munewamũ kũi. Ene reewe futat temanũmũ kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴ —Ene'me awi kũi. 'Awa ppytuna rupi nipo ene'me 'gã nupe kũi. Muapyapyt katu nipo ene 'jau 'gã nupe: “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene 'gã nupe je kwakupa wya-sokwẽ je'ege'emauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te ako je pẽ monoi kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. “Peroo kasi pejekaraemã ne”, 'jau ako je pẽ nupe ai'i. “Ka'aranũña miamũ futat pẽẽ erawawe'em. Pejepyapaawa miamũ futat kasi peroo ne”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i. Kwe pe je pẽ monoramũ te mama'ea nitywi pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani nũ'ũ— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'ga upe.

³⁶ —A'jea futat nũ'ũ. A'ere 'awamũ nanarũi. Peje-jemi'urama peroo 'awamũ. Ka'aranũña peroo 'awamũ. Jyuu tywe'emamũ pẽẽ pejejaity poakuwuu mũ me'ega jyuu muawamũ. ³⁷ Ymã te 'gã 'ã ka'arana kwasiari inuga je ree rakue: “Wereko tywerete nipo 'gã 'ga oporojuka ma'e 'jawe”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga je ree rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Ikwasiaripyrer imũ etee futat nipo 'gã je rereko tyweretei. 'Awamũ futat 'gã je rereko tyweri— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

³⁸ A'eramũ 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Awamũ mukũi jyuu ruwi kũi— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Au'je ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Mateu 26.36-46; Maku 14.32-42)

³⁹ Ojemi'wapaw ire Jejui 'ga awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Awawete pe 'ga awau. 'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi.

⁴⁰ Owaẽmawe 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ pejetywera apowe'em— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ Ojepe'au'i 'ga awau 'gã nui. A'ere 'ga awau wenupy'ãu wapyka, oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

⁴² —Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴³ A'e pype ywag ipewara 'ga 'ua ojypa 'ga pyri, 'ga mo-jemogypygyukaa 'ua ojee. ⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga oje'egu'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga 'arasiga 'ga py'a moywyrafenayau 'ga mÿina. A'eramũ 'ga ry'aja otykya 'ga ry 'jawe ywyu.

⁴⁵ Oporogytapaw ire Jejui 'ga afu'ama awau wemimu'e 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. I'arasig 'gã 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ osea ajemogyau.

⁴⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ua 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peset etee pejejupa? Pefu'am jui. “Pe'je pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em”, a'e je ako pẽ nupe ko. “Kasi a'e pe nepẽfuakari mama'e tywer awi ne”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Juã 18.3-11)

⁴⁷ Aipo 'gã nupe 'ga 'e 'ga 'amamũ 'ga pyykara 'gã 'ua owaẽma 'gã nupe. Judas 'ga 'gã nerua pe resaukaa 'gã nupe.

—'Au 'ga ruri jepi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã nerawau peu. Tenune 'ga 'upa 'gã nupe. A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri. 'Ga porogyta 'ga 'amamũ 'gã 'ua owaẽma Jejuí 'ga upe. A'eramũ Judas 'ga awau 'ga rerowyka 'ga retywape pytea.

⁴⁸ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Je resaukaawamũ te 'ã jeretywape pyter ape jejekoty'aawa 'jawe?— 'jau 'ga Judas 'ga upe.

⁴⁹ Aipo resakawe 'ga remimu'e 'gã ikwaapa.

—'Ga pyyka 'gã nuri ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau Jejuí 'ga upe:

—Ene pyyka 'gã nuri ra'e. Erefutat te ore jyuú pyu 'gã apisia?— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe 'ga amũ ogy rekyita kũima'e 'ga amũ namĩ monoka. Mainana 'ga remiayuwa 'ga namĩ monoka 'ga wi. Furuk. Mainana 'wyrirarete 'ga remiayuwa 'ga namĩ 'ga iypa. ⁵¹ Aipo 'ga namĩ ywamũ Jejuí 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Peapo awi nanuara— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejuí 'ga 'ga namĩ pyyka imonou imĩina 'ga ree nũ, 'ga namĩ renawer ipe nũ.

⁵² A'eramũ Jejuí 'ga oje'ega opyykara 'gã nupe. Mainana 'wyrira 'gã, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'wyrira 'gã, judeu 'gã 'wyrira'ri 'gã. Mĩmera 'gã 'ua 'ga pyyka. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ? ⁵³ Pejejepype je rekoramũ mi-amũ ako naje pyygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaẽmi 'awamũ. A'eramũ Jeruwarete 'ga je pyygukaa rẽwẽjẽmĩ pẽ nupe— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga Jejuí 'ga kwakupa

(Mateu 26.57-58, 69-75; Maku 14.53-54, 66-72; Juã 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'eramũ futat 'gã Jejuí 'ga pyyka 'ga rerawau mainana 'wyrirarete 'ga rog ipe. Pedro 'ga awau 'ga rewiri. A'ere 'ga mukuu etee 'ga rekoí 'ga wi. Awau 'ga owaẽma mainana roga upe. A'ere 'ga oi akou ukupepe etee mainana 'ga remiayuwa pyri etee. ⁵⁵ Ukupepe mainana 'ga remiayuwa 'gã tata mojopy'wau 'upa 'ga roga pyri. A'eramũ Pedro 'ga awau wapyka ojepe'jau 'gã pyri.

⁵⁶ A'eramũ mainana 'ga remiayuwa ãẽ mũ 'ga resaka.

—Mĩnamũ kĩa rewiriwara kĩa amũ reni ra'e— 'jau ãẽ, 'ga resaka tata ypyu 'ga renamũ.

⁵⁷ Aipo ãẽ 'eramũ Pedro 'ga 'jau ãẽ upe:

—Tee. Naani nũ ĩ. Nakwaawi je 'ga nũ ĩ— 'jau futatee 'ga ěẽ upe.

Okyjau 'ga opyyg awi. A'eramũ 'ga o'meramũ ěẽ upe.

⁵⁸ A'ere kũima'e 'ga amũ 'ga resaka nũ.

—Ene futat 'ga rewiri ako ma'efera, 'jau je 'ũ— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

A'ere Pedro 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi kũi— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe nũ.

⁵⁹ A'ere'ere'i ajepeja 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Ene futat 'ga rewiriwarera kũi. Garireja ywy pewara ene. A'eramũ ene a'jea futat kũi, 'ga rewiriwara futat ene kũi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

⁶⁰ —Nakwaawi je aipo ene'ea nũ'ũ— 'jau futatee Pedro 'ga 'ga upe, Jejuĩ 'ga kwakupa 'gã nui.

Aipo 'ga 'e 'ga renamũ wyrasokwẽ oje'ega. ⁶¹ A'erauwe Jejuĩ 'ga ojerowaka amã'jãu Pedro 'ga ree. A'eramũ Pedro 'ga wea'aramũ 'ga 'eawer are. “Wyraokwẽ je'ege'emauwe nipo je kwakuw ape 'gã nupe muapyt”, 'ga 'eawer are.

—A'eferupi tee pa 'ã je 'ga kwakuwi nũ— 'jau 'ga wea'aramũ 'ga je'egawer are.

⁶² Aipo 'e re Pedro 'ga awau ujãna ojenosõu. A'eramũ futat u'arasigamũ wea'aramũ ee.

—Ma'eramũ je aipo 'jau ra'e 'ũ?— 'jau 'ga awau 'ũina u'arasigamũ. —Mama'e esage na'ga 'ã wapo jee jepi re'ã. A'etea pa je 'ã aipo a'e ekoete 'gã nupe ra'e nũ— 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ u'eawer are.

A'eramũ 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

Jejuĩ 'ga rerekoemãawet

(Mateu 26.67-68; Maku 14.65)

⁶³ 'Ga pyykara 'gã Jejuĩ 'ga nupãu. 'Ga kurapa kypyre'emete futat 'ga rerekou 'ga nupã pype. ⁶⁴ A'eramũ 'gã 'ga reakwapiiaa taity pyu. A'ere 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã i'akwaap ma'ea. Awỹja te ene nupã?— 'jau 'gã 'ga upe 'ga rerekoemãu erekou.

⁶⁵ A'e pype 'ga nupãara 'gã 'ga kurapa ajemogyau.

'Wyriara 'gã Jejuĩ 'ga moporogytaukaa

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Juã 18.19-24)

⁶⁶ Ku'emamũ mainana 'gã ajatykau 'wyrira'ri 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee:

—Perut 'ga 'au ore. Toromoporogytaukat 'ga 'au orojee 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerua 'gã nupe.

⁶⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene futat te Jarejuwarete 'ga remimurera?— 'jau 'gã 'ga upe.

—“A'jea futat” je 'eramũ naje rerowiari pejepe ne— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶⁸ —Pejejeupe mama'e mũ ree je-poronuwamũ, nepemome'ui jee ne. ⁶⁹ A'ere anurenure'i je apygi Tejuwa 'ga yse katy. Tejuwarete 'ga 'jawe futat nipo je rekoi pãjêreteramũ. A'eramũ nipo je 'ga yse katy te'ÿina teapyka 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷⁰ —Koromũ futat nipo ajee ene Jarejuwarete 'ga ra'yramũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea futat poromũ pe'je— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷¹ Aipo 'ga 'eramũ taetu 'gã amara'neramũ 'ga ree kwaiwete.

—Aruenuw ore 'ga 'awamũ. “Tejuwa 'ga 'jawe futat je rekoi nipo”, e'i 'ga oree— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sijuka 'ga 'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Narafutari ore 'ga je'ega mome'wara 'gã. 'Ga futat 'awamũ ojemome'u esage oree— 'jau 'gã ajaupe, amara'neramũ 'ga ree.

23

Piratu 'ga rowase Jejui 'ga rekoi

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Juã 18.28-38)

¹ Aipo 'e re 'gã 'ga rerawau 'wyrriara 'ga upe, Piratu 'ga upe. Najuejue etee futat 'gã 'ga rerawau. ² A'eramũ 'gã 'ga je'ẽwu'jaga 'ga upe:

—Koromũ 'wyrriararete 'ga ree 'gã mamara'neukaara. “Pe-mepy awi 'wyrriararete 'ga”, e'i 'ga oree ai'i— 'jau futatee 'gã, Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Piratu 'ga upe. —Koromũ futat “Je Jarejuwarete 'ga remimureramũ”, 'jau nanẽ 'ga oree ai'i nũ. “A'eramũ je 'awamũ 'wyrriarareteramũ pẽ nupe. 'Ga py'rau tejua”, e'i 'ga oree ai'i. A'eramũ ore 'ga pyyka 'ga rerua— 'jau futatee 'gã Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Piratu 'ga upe.

³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene futat nipo ajee judeu 'gã 'wyrriararetea?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Agamũ ae kũima'e tywere'emamũ, a'e je 'ã pẽ nupe jepi. Ma'eramũ ajee jane 'ga jukai 'ũ? Ma'ja 'ga iapou pẽ nupe rai'i 'ũ?— 'jau etee Piratu 'ga 'gã nupe.

⁵ A'ere mainana 'gã 'i etee futat 'ga upe:

—Pe'je 'ga jukau futat. Kwe pe te 'ã 'ga oi ae mu'jau tyweruu akou. A'ere 'ga remimome'ufera nia'wyrri futari. Amunawa moyka oporogyta tywera pyu. Pẽnemiayuwa 'gã 'ga amu'e 'wyrriararete 'ga rerowiarukare'em are. Garireja ywy pe ra'ne ako 'ga rekoi 'gã mu'jau ai'i. A'ere 'ã 'ga ruri akou 'au nũ— 'jau futatee 'gã 'ga upe.

Erote 'ga upe 'ga reroawet

⁶ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Garireja ywy awi 'ut ma'efera 'ga nipo ajee?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷—Pe awi futat 'ga ruri— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee 'ga rerawau Erote 'ga upe. Ako je nipo 'ga 'au. Garireja ywy pewara 'gã 'wyrriara 'ga. A'eramũ pëë 'ga rerawau imome'wau 'ga upe— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau Erote 'ga upe.

⁸ Jejui 'ga resakawe Erote 'ga aku'iramũ 'ga ree. Jejui 'ga rera renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Ymã we 'ã jeporesagiweramũ 'ga ree numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga ruri 'au je resaka. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga okatu'ok. Amanũ ma'e 'gã nanë 'ga omoferap nũ, 'jau 'gã jee jepi. Ma'ja sipo ajee 'ga wapo jee wesagamũ?” 'jau 'ga ojeupe, oporesagiweramũ 'ga ree.

⁹ A'eramũ Erote 'ga Jejui 'ga moporogytaukaa ojeupe numiamũ. A'ere Jejui 'ga noje'egi Erote 'ga upe. ¹⁰ A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. Jejui 'ga je'ëwu'jaga Erote 'ga upe nũ. ¹¹ A'eramũ Erote 'ga 'ga kurapa jefaruu 'gã netee. A'ere 'ga 'wyrriara raity piraga pyu 'ga kupe piari, 'ga rerekoemãawamũ.

—“Je 'wyrriara” e'i 'ga. A'eramũ pëë 'awamũ pejemã'jãu 'ga raity esage are. 'Wyrriara 'jawe futat 'ga— 'jau 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa.

A'ere Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau 'ga rerojewya Piratu 'ga upe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau erojewya Piratu 'ga po pe nũ. ¹² Aipoa 'ara rupi Piratu 'ga akou Erote 'ga jekoty'aawamũ. Imara'ne 'gã akou ajuee. A'ere aipo 'ara rupi 'gã ta'waramũ ajaupe nũ.

'Gã nupe 'ga monoawet

(Mateu 27.15-26; Maku 15.6-15; Juã 18.39-19.16)

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'gã majatykau. Mainana 'gã, judeu 'gã 'wyrriari 'gã, tekotee 'gã. Mĩmera 'gã 'ga imajatykau 'gã mua oporogyta anupa.

¹⁴—Perur ete 'ã Jejui 'ga. Erojewya jee nũ. Pëë te 'ã perut ekoete 'ga rai'i. “Ekoay 'ga akou 'wyrriararete 'ga rerowiare'em are 'gã mu'jau”, 'jau 'ã pëë 'ga upe. A'eramũ je ako teporonupa ee pë nowase 'ga upe ai'i. A'ere 'ã 'ga nuapoi futari mama'e tywera rai'i. O'meramũ te 'ã pe'je. Peje'ëwu'jag ekoete 'ã 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵—Erote 'ga nanë 'ã 'jau rai'i nũ: “Nuapoi 'ga mama'e tywera ajukaawamũ”, 'jau 'ga 'ã 'ga upe rai'i nũ. A'eramũ 'ga 'ã 'ga mua imojewya 'au rai'i nũ— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Najeporujukaweri je 'ga ree. Nia'wyri je upe 'ga

jukaa ekoetea. ¹⁶ A'eramũ je 'ga nupãukaa etee 'gã nupe ra'ne. A'ere 'ga tomono imuẽma 'jau nũ, 'ga nupã re 'jau nũ— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipywera 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi. A'eramũ Piratu 'ga 'jau ojeupe: "Jejui 'ga wi jepoiriweramũ", 'jau 'ga ojeupe.

¹⁸ A'ere tesirũmera 'gã afukai etee 'ga upe:

—Erepor awi 'ga wi. Ejukaukat tãmjẽ 'ga ore. Moromunepawa pypewara 'ga te erejukaukar awi. Epoi etee 'ga wi ore. Parapasi 'ga te emuẽm moromunepaw awi ore. A'eramũ ene Jejui 'ga jukaukaa ore— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

¹⁹ Parapasi 'ga futat 'gã mamara'neukaa 'wyrara 'ga ree rakue. "Simuẽm 'ga 'wyraramũ 'ga ren awi 'jau", 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mamara'neukaa 'ga ree. Oporojuka ma'efera 'ga wejue nanẽ poromũ nũ. A'eramũ 'gã 'ga monou 'ga munepa 'ga mu'ama rakue.

²⁰ A'ere Piratu 'ga 'ga muẽm are nifueweri. A'eramũ 'ga oje'egu'japa 'gã nupe nũ:

—Naani futari. Jejui 'ga wi futat je poiri— 'jau etee 'ga 'gã nupe numiamũ.

²¹ A'ere 'gã afukai etee 'ga upe nũ:

—Naani futari. Erepor awi futat 'ga wi. Ere 'ga jukaukaa futat ore. Ere 'ga monoukaa futat imu'ama 'ypeywar are ore— 'jau judeu 'gã Piratu 'ga upe.

²² A'ere Piratu 'ga je'egu'jawi etee 'gã nupe nũ:

—Natesirũgatu 'ga rekorãu rui 'ã pejukaukat 'ga jee. Kũima'e esagea te 'ga 'ã. Anupãukat etee futat je 'ga 'gã nupe. A'ere je 'gã momoirukaa 'ga wi— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe numiamũ.

²³ A'ere 'gã jopy'rupy'ru'i etee futat wafukaita 'ga upe nũ:

—Naani futari. "Ere 'ga jukaukaa futat ore", aru'e ako ore ko— 'jau etee 'gã wafukaita 'ga upe afuakaramũ futat Piratu 'ga ree.

Wojere'emamũ futat 'gã wafukaita 'ga upe aipo 'jau.

²⁴⁻²⁵ —Nepeenuwi etee 'ã jeje'ega. "Ere ki 'ga jukaukaa futat ore", pe'je 'ã jee. A'eramũ je 'ga jukaukaa pẽ nupe— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe ojee 'gã fuakarauwe.

A'eramũ Piratu 'ga oporojuka ma'efera 'ga jẽmĩ imuẽmukaa moromunepaw awi 'gã nupe. Aipoa imuẽmipyra kũima'e 'ga futat 'wyrara 'gã ajuee 'gã mamara'neukarera. A'etea 'ga 'ga omomoirukat 'ga wi.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Juã 19.17-27)

²⁶ A'eramũ futat jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ypeywar are 'ga pokutukaw ipe. A'eramũ 'gã pe aje Simão 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa.

—'Ypeywarera erokwap 'ga upe. Ifuakapap 'ga ee — 'jau jefaruu 'gã Simão 'ga upe, oje'ega moywyrafena.

A'eramũ futat 'gã imonou 'ga 'arimũ, 'ypeywarera rupirukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga erawau erekou 'gã newiri. ²⁷ Kwaiwete 'gã ojekyita 'gã newiri awau.

—Siesak 'ga jukaa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri awau. Kũjãmera 'gã nanẽ awau Jejui 'ga rewiri. Awau 'gã ajaa'wau 'ga ree:

—Esage ma'e kĩa. Janepytuna ako kĩa okatu'ok ai'i. A'ere wã 'awamũ kĩa rerooi ijukau— 'jau 'gã ajaupe ajaa'wau 'ga ree.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga ojerowaka 'gã nee, oje'ega 'gã nupe:

—Pejoo'o awi je ree. Pejeja'yra 'gã nee tepejoo'o pejejee nanẽ futat pejejaa'wau nũ. ²⁹ Anure nipo pe'je pejejaupe: “Ta'yre'ema wã jaruete ajemogy. Jane te aje 'ã ta'yt ma'eramũ jareja'yra eko tywera siesak jarejemogyau”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. ³⁰ Anure nipo peko tywet futat. Ywytyra upe nipo pẽẽ 'jau: “Ejot e'aa ore 'arimũ. Noreruagi ore arako tywera upe”, 'jau nipo pẽẽ ywytyra upe. A'ere nipo nuri futari u'aa pẽ 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Je 'ã Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat aporowyky. A'etea 'gã 'ã je jukau ekoete. Pẽẽ taetu aje 'ã mama'e tywera peapo. Na'ga remifutar imũ etee rũi pejemogy pejeporowykyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Je miamũ te 'ga 'ã je rereko tywerukat wa'yramũ miamũ. Pẽẽ taetu aje 'ã 'ga rerowia'ria te. A'eramũ 'ga pẽ taetu pẽ nerekou tyweaete futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² Mukũja muna'ywa 'gã nanẽ 'gã erawau iapisau Jejui 'ga reewe nũ. ³³ Aeakagera 'jawewat 'jau ae apisawa rera. Mukũja muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama 'ypeywar are. 'Ga ryrũ mosoka 'ga wi. A'ere 'gã 'ga monou imu'ama muna'ywa 'gã põ'õ me. Itaju pyu 'gã 'ga pokutuka ajuowai. 'Ga py maju'aa ikutuka. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka.

³⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Enemara'ne kasi 'gã nee ne, Kiapi'ni. Je repyat kasi ape ne, Kiapi'ni. Nokwaawi 'gã je rekoa— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega.

A'ere 'ga pokutukarera 'gã 'ga raityfera me'egawamũ, ita'i 'jawewara momopoa 'upa ywyu. A'eramũ ijewag are, 'ga raity mojo'oka. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ.

35 A'eramū judeu 'gā 'wyrīa'ri 'gā 'gā nesaka 'upa. 'Ga momoria 'ga rerekoramū 'gā 'upa 'ga rerekoemāu etee 'upa.

—“Janeruwarete 'ga te ako je mut ikue”, e'i 'ga jepi. Opoat 'ga 'gā jepi. Siesak 'ga jepoara 'jau— 'jau 'gā 'upa ajaupe.

—Ere ejua ejypa. Taruesak ene rura ene jywa 'jau kūi. Ene jyp ene ruramū taruerowiat ene 'jau kūi. “Na pa je 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat ra'e”, taru'e enee 'jau kūi— 'jau 'gā Jejui 'ga upe 'upa.

36 Jefaruu 'gā nanē 'ga kurapa 'upa nū 'ypeywar are 'ga 'amamū nū. Y'way ajaiwaya 'gā erawau erojeupia itykurukaa 'ga upe numiamū. A'ere 'ga notykuri.

37 —“Wyriara je” ere 'ā. A'eramū ene ejua ejypa esaka oree — 'jau 'gā 'ga upe.

A'ere 'ga nojywi futari. Enupare'ema 'jawe etee futat 'ga u'ama 'ypeywar are werekoemānamū.

38 A'ere Piratu 'ga 'yjepa'nī kwasiaa 'gā nupe: “Koromū futat 'wyrīararetea judeu 'gā nupe” 'ea 'ga ikwasiaa 'yjepa'nī are. A'ere 'gā erawau ikutuka inuga 'ga apyte'rarimū 'yw are.

39 'Ga pyri u'am ma'ea mū muna'ywa oje'egayau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera je”, ere 'ā. A'eramū ene ewau ejypa jarejee, tore mososog ape 'ypeywar awi 'jau— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

40-41 Aipo 'eramū ajepeja muna'ywa 'ga amara'neramū aipo 'jara 'ga ree.

—Nerekyjei nipo 'ā Jarejuwarete 'ga wi? Ene we 'ā aipo ere e'ama 'ga upe. Noporojukai 'ga 'ā. A'etea nipo 'ga 'ā amanū. Au'je katu te 'gā jane taetu jane apisi. A'eramū jane 'awamū jaretywera mepyau. 'Ga tywere'ema miamū 'ā amanū— 'jau 'ga ajaupe.

42 A'ere 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ejea'ar iki je ree, ki Jejui, 'wyrīaramū ejewya— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

43 A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awauwe futat ereo je rupi jerupaw ipe. Esage te 'ā jerupawa. 'Awauwe futat jane oi peu— 'jau 'ga 'ga upe.

Jejui 'ga manūawet

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Juā 19.28-30)

44 Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypyty-naiwamū. Kwara ajerewamū tāmējē awau weny jesagamū nū.

45 Janeruwarete 'ga mogytaawa rowopypea my'jawa taity otoroka Jejui 'ga manūnamū.

46 A'e pype Jejui 'ga wafukaita 'Uwarete 'ga upe:

—Amanū je. Te'aga je omono enepo pe, Kiapi'ni. Eneremifutar imū etee futat je manūi 'gā tywera mepya, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'eramū futat 'ga amanūmū. Aipo 'e re 'ga opika amanūmū.

⁴⁷ A'eramū jefaruu 'gā 'wyrriara 'ga enupa u'ama 'ga manū resaka. A'eramū 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—A'jea futat 'ga kūima'e esagea rai'i— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁸ 'Ga manū resakara 'gā u'arasigamū awau ojewya oje'wyr ipe nū.

—Ma'eramū jane 'ga jukaukaa ekoete rai'i 'ū? Esage futat 'ga rai'i— 'jau 'gā ajaupe pe rupi awau akou.

A'eramū u'arasigamū awau ojewya oje'wyr ipe nū.

⁴⁹ 'Ga pytunera 'gā, kūjāmera 'gā. Mīmera 'gā muku'i 'upa 'ga manū resaka. Kūjāmera 'gā 'ua Garireja ywy awi Jejui 'ga rupi rakue. A'eramū 'gā 'upa 'ga manū resaka nū.

Ita kwara pype 'ga monoawet

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Juā 19.38-42)

⁵⁰ Kūima'e 'ga amū 'ūina Jejui 'ga manū resaka. Josea 'ga rera. Arimateja pewarera 'ga. Arimateja 'jawa amunawa 'upa Judeja ywy pype. Jose 'ga esage ma'ea. “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat”, 'jau 'ga akou ojeupe etee jepi. Jejui 'ga 'ga werowiat. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'ga poromū. A'eramū 'ga ajatykau ajepēja oje'ēma'e 'gā nee rakue.

⁵¹ Ajatykaaw ipe 'gā 'jau rakue: “Sijuka Jejui 'ga”, 'jau 'gā ajaupe rakue. A'ere Jose 'ga 'i 'gā nupe: “Naani. Nafutari je 'ga jukaa”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue numiamū.

⁵² Aipo 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—Amanū Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵³ A'eramū 'ga awau Jejui 'ga reumera mosoka 'ypeywar awi. A'ere 'ga 'ga reumera auwana taity pyu. Iauwan ire 'ga erawau inuga ita kwara pype. Jejui 'ga reumera erawau inuga ita kwara pype, teumera monoawe'ema pype. Jejui 'ga tāmējē futat 'ga imonou aipoa ita kwara pype. Ymā te 'gā kwaiwete 'gā neumera monoi ita kwara pype ra'e jepi. A'ere aipoa nipa'ruawi we. Ita kwar yaua te poromū. A'eramū 'ga Jejui 'ga reumera tāmējē imonou ipype. ⁵⁴ Sexta feira kaaruwa rupi 'ga 'ga monou ita kwar yau pype. Sabado morowykye'ema judeu 'gā nupe. A'eramū morowykye'ema piara rupi 'gā 'ga monou ita kwara pype. ⁵⁵ Kūjāmera 'gā 'ua Garireja ywy awi 'ga rupi rakue. Aipo 'gā awau 'ga rupi ita kwara pype 'ga rerooramū.

—Taruesak ene imonoa 'jau— 'jau 'gā Jose 'ga upe.

—A'jea— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵⁶ Jejuí 'ga reumera mono resag ire 'gã awau wog ipe nũ. Jany kasiga mogatyrũmũ imogyau Jejuí 'ga reumer are imonopyramũ. A'ere 'gã sabado rupi 'gã noporowykyi. “Sabado rupi peporowyky awi”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã oporowykyawe'em. Opytu'wau ajemogyau.

24

Jejuí 'ga ferapawet

(*Mateu 28.1-10; Maku 16.1-8; Juã 20.1-10*)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã awau. Mari Matarena ãẽ, Juana ãẽ, ajepeja Mari ãẽ, Tiago 'ga y ãẽ. Amumera 'gã nanẽ awau 'gã nupi nũ. Mĩmera 'gã jany kasiga rerawau eko'woka Jejuí 'ga auwanawa taity are. Ita kwar ipe 'gã erawau numiamũ. ² Owaẽmawe 'gã itauu resaka. Ita kwara rawopytymawera 'gã esaka. Ojepe'au jui. Ita ojepe'au ikwar awi.

—Koo. Awỹja ita pe'au jui ra'e nũrã?— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ 'gã awau ita kwara pype osou. A'ere 'gã nuesagi Jejuí 'ga reumera.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau:

—Ma'eramũ kĩa maran akou rai'i nũrã? Nitywi ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

Poje mukũi ywagipewara 'gã 'ua ojesaukaa kũima'eramũ etee 'gã nupe. 'Gã naitya wenyfugaiwayramũ 'gã nupe.

⁵ A'eramũ kũjãmera 'gã okyjau etee ajemogyau. Wããpyramũ ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ 'gã nupe ojesaukat ma'e 'gã 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peekat 'ga 'au ita kwara pype? Oferap ako 'ga ko. ⁶⁻⁷ 'Au 'ga nitywi. 'Ga Ruwarete 'ga 'ga moferap ko nũ. Nepẽnea'ari nipo 'ga 'eawer are? “Je 'ã pẽneki'yra. A'eramũ nipo 'gã jejywaa pypiraa 'yypeywar are. A'eramũ nipo je temanũmũ futat”, 'ga 'eawer are?— 'jau 'gã 'gã nupe. —“A'ere nipo mukũi etee je seri. Imuapyra 'ara rupi teferapa nũ”, pejejeupe 'ga 'eawer are nipo pejejea'are'emamũ pejejemogyau? A'eferupi tee 'ã 'ga ferawi nũ. Sã'ã 'ga 'amamũ nũ— 'jau 'gã kũjãmera 'gã nupe.

'Gã ããpyt 'gã jemogyramũ 'gã aipo 'jau 'gã nupe.

⁸ A'eramũ futat 'gã wea'aramũ ee. Ojeupe Jejuí 'ga 'eawer are wea'aramũ ajemogyau. ⁹⁻¹⁰ A'eramũ futat 'gã ojewya awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe.

¹¹ A'ere 'gã nuerowiari 'gã.

—Pẽ'me nipo nũ ã. Narurowiari ore pẽẽ— 'jau etee 'gã 'gã nupe, ojeupe 'gã imome'uramũ.

A'ere 'gã fuakaramũ etee.

—A'jea futat kĩa ferawi ra'e— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

¹² A'ere Pedro 'ga fu'ami uëma awau esaka. Jeju 'ga monoawer ipe owaëmawe 'ga anuruka amã'jãu 'ga rupawer are. Irãã'ã taitya etee tuwamũ 'ga rupawera pype. A'ere nitywi 'ga reumera. A'ere Pedro 'ga 'ua wog ipe nũ. “A'jea sipo 'ga ferawi ra'e? Ma'ape sipo ajee 'ga rekoi? Aesak werewi pa 'ã je 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ũina. Ojeupe etee futat wea'aramũ 'ũina.

Emausi pe oo ma'e 'gã Jeju 'ga resaka
(Maku 16.12-13)

¹³ Aipo 'ara rupiwe mukũja 'gã awau ajepeja amunaw ipe. Emausi pe 'gã awau. Jeju 'ga rewiriwarera 'gã futat poromũ. Jerusareg ipyriuu Emausi 'upa. ¹⁴ Jeju 'ga ree 'gã awau akou wea'aramũ. Oporogytau akou ajaupe. ¹⁵ 'Gã porogyta 'gã nekoramũ Jeju 'ga 'ua 'gã nupisika pe aje. A'eramũ futat 'ga oporogytau 'gã nupe. ¹⁶ 'Ga resakarera 'gã futat numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi 'ga. ¹⁷ A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pëë ma'ja 'jau pejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã opytau. Ojeupe 'ga je'egauwe 'gã opytau. U'arasigamũ opytau 'upa. ¹⁸ A'eramũ Kreopas 'ga 'jau 'ga upe:

—Nerekwaawi nipo ekou ki sa? Jerusareg awi 'ut ma'e agawewi nã'ã ene re'ã. A'etea nipo nerekwaawi ekou ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Ma'eramũ maran ki 'ei?— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe.

—Jeju 'ga Nasare pe waranup ma'efera 'ga. 'Ga poromũ Jarejuwarete 'ga je'eg are ore mu'jarera. Jarejuwarete 'ga pãjã 'ga wereko ai'i kũi. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka 'jau ai'i kũi. ²⁰ A'ere mainana 'wyriara, ore'wyria'ri 'gã netee 'ga monou Piratu 'ga po pe, 'ga jukaukaa ai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

'Ga jukaawera mome'wau Jeju 'ga upe.

²¹ —“Israeu juapyreramũ jane'wyriara 'ga”, 'jau ore 'ga upe jepi numiamũ. “'Ga 'awamũ jane pojeka tapy'ÿjamũ te 'wyriar awi”, 'jau ore ai'i numiamũ. A'ere ako 'gã ikokaru'wi futat 'ga jukai ai'i. ²²⁻²³ A'eramũ 'awamue futat orepytuna 'gã awau ita kwar ipe wyrasokwë je'egauwe ra'e. A'ere 'gã nuesagi 'ga reumera ra'e. “Ywagipewara wã etee ore aruesak ita kwara pype”, 'jau 'gã ko. “Oferap 'ga ko, 'jau wã oree”, 'jau kũjãmera 'gã imome'wau oree ko. A'eramũ aipo 'gã 'ea ore moporesaka etee ore mogyau ko, ore ikwaape'ema arajemogyau ko. ²⁴ A'eramũ orepytuna 'gã amũ awau esaka ko nũ. A'ere 'gã miamũ nuesagi 'ga ra'e. “A'jea futat ra'e”, 'jau 'gã oree ko— 'jau 'gã 'ga upe, imome'wau.

²⁵ A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ sipo pëë Jarejuwarete 'ga porogytafera mome'wara 'gã je'ega rerowiara'ne'ema pejemogyau?

²⁶ Nepekwaawi we nipo. Wemimurera 'ga manũ'em ire amunipo 'ã Janeruwarete 'ga nepẽ katu'oga'uweri futari. A'eramũ 'ga amanũmũ futat 'au. A'ere 'ga ferawi nũ. A'ere 'ga awau ojeupia ywag ipe nũ. Nan nipo “ga rekoi pẽ katu'okaramũ” 'eawera— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ 'Gã mu'jau amanũawer are.

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari 'ga manũ are rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ futat, ka'arana kwasiaa 'ga manũ are rakue— 'jau 'ga 'gã mu'jau, wataaw ipe 'gã nerekou.

²⁸ Emausi 'jawa amunawa upe owaẽm ire Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Iruupeu'i je oi— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'ere 'gã fuakaramũ 'ga ree:

—Naani. 'Au etee futat eko ore pyri. Kaarup. Ipyytunaiway enee ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga awau osou 'gã nog ipe. ³⁰ A'eramũ 'gã awau wapyka ojemi'waawa pyri. A'ere 'gã ojemi'war enune Jejui 'ga kanape'i pyyka oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Mama'ea eremut oree eo-jere'emamũ— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga eruapyka kanape'i mopena 'gã nupe.

³¹ Kanape'i mopena resakawe 'gã 'ga kwaapa.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

Okwaawauwe 'ga ojemoteu 'gã nui. ³² A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Jarejeupe 'ga je'egamũ janepy'ata'waramũ akiko kũi. A'eramũ jareku'iramũ 'ga ree. Jarejuwarete 'ga je'eg are ako 'ga jane mu'jau jane reruaw ipe ko kũi. Jarepy'ata'waramũ akiko, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'urauwe — 'jau 'gã ajaupe.

³³ A'eramũ futat 'gã afu'ama ojewya awau imome'wau Jejui 'ga remimu'e 'gã nupe Jerusareg ipe. ³⁴ A'ere 'gã imome'ue'emaue 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'ga ferawi rai'i kũi. Simão 'ga “aesak je 'ga ko”, e'i ko kũi— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁵ A'eramũ Emausi 'jaw ipe oo ma'efera 'gã wemiesagera mome'wau 'gã nupe:

—Emausi pe ore oi ko. A'eramũ 'ga ipiara rupi ojesaukaa oree ko. A'ere ore norokwaawi 'ga ko. 'Og ipe orowaẽm ire 'ga kanape'i mopena oree ko. A'eramũ te ore 'ga kwaawi ko— 'jau 'gã 'gã nupe.

Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Aipoa 'gã imome'u 'gã nuwamũ Jejuu 'ga ojesaukaa 'gã pyter ipe.

—Pěpy'ata'waawa owaëm pẽ nupe ki 'ei. Pěpy'ata'wa 'awamũ ki 'ei— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷—Ajaga nipo 'ã 'ja— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã okyjau 'ga wi.

³⁸—Ma'eramũ ajee pekyje etee je wi ki 'ei? Naje rerowiari nipo pejepe?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹—Jepo are pemã'ẽ, jepy are 'jau. Jepo kutukawera peesak. A'e are je kwaap pejepe. Je ete ako. Pepokok je ree esaka. Taje rerowiat pejepe 'jau. Ajaga no'oi. Je futat ako. Pepokok je ree esaka. Tepeesak jero'oa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'ga opo kutukawera resaukaa 'gã nupe. Opya nanẽ nũ. Opy resaukaa 'gã nupe.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁴¹ Aku'iramũ 'ga ree. A'ere 'gã a'eramũ miamũ nuerowiari katu 'ga. A'eramũ Jejuu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ityp te 'au i'upyra?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ityp futat nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴²⁻⁴³ A'eramũ 'gã ipira eyra monou 'ga upe. A'eramũ 'ga ojemi'waa 'gã neape. ⁴⁴ Ojemi'war ire 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari jemanũ are rakue. “Imara'ne ma'e 'gã nipo 'ga ajuka”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ, Saumu 'jaw are ikwasiaa inuga jemanũ are rakue. A'ea ako je amome'u pẽ nupe ai'i. A'eferupi te ako 'gã je rerekoi ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ A'eramũ futat Jejuu 'ga 'gã mueapyou ee, ikwasiaripyrrer are.

⁴⁶—'Awamũ tepekwaap. 'Gã nemikwasiarer imũ etee futat je manũi. Imuapyra 'ara rupi etee teferapa nũ. ⁴⁷ 'Awamũ pe'je pejewau je mome'wau 'gã nupe. Jerusareg ipewara 'gã nupe ra'ne je mome'wau. “Jejuu 'ga amanũ futat. A'ere imuapyra 'ara rupi 'ga ferawi nũ, jane katu'okaramũ. A'eramũ pẽ pejepoia pejetywer awi”, pe'je ki 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpoiweramũ Jejuu 'ga ipe'ai pẽ nui pẽ katu'oka”, pe'je ki 'gã nupe. Anure kwe pe pejewau tekotee 'gã momoranupa — 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁸—Peesak futat ako je manũa ai'i. 'Awamũ 'ã pẽ je ferawa resaka nũ. Je kwaap 'ã pejepe. “Janeruwarete 'ga je mut ae katu'okawamũ” 'ea 'ã pekwaap. A'eramũ pẽ pejewau je mome'wau 'gã nupe, amunawa moyoyka— 'jau 'ga 'gã nupe, oporogytau. ⁴⁹—A'ere 'awamũ 'au etee futat pejemogy ra'ne. 'Au futat nipo je tepãjẽ muri pẽ nupe— 'jau Jejuu 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Jeruwa 'ga 'i jee: “Simono jarepãjẽa jarejerowiaara 'gã nupe

'jau", e'i 'ga jee ikue. A'ere anure tomono oropãjẽa pẽ nupe 'jau. Pejejeupe imure'emamũ 'au etee futat iapesaka pejejupa ra'ne. Pejejeupe je imono re tãmẽjẽ tepeata je mome'wau 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet
(Maku 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ Aipo 'e re Jejui 'ga 'gã nerawau Petani pe. A'eramũ 'ga opo monou 'gã 'arimũ oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Ejejuka 'gã nee jee, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁵¹ Oporogytau u'ama Jejui 'ga ojepe'au'i awau akou 'gã nui. A'ere 'ga Ruwarete 'ga 'ga mojeupirukaa 'ga monou ywag ipe 'gã nui. ⁵² 'Ga jeupira resakarera 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naene 'jawe rũi 'ga amũ— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa.

A'ere 'gã awau ojewya Jerusareg ipe nũ. Worywamũ 'gã awau. ⁵³ Namutamutat 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe.

—Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni. Naene 'jawe rũi 'ga amũ. Nitywi futari 'ga amũ kwe pe ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa.

Juã

Juã 'ga ka'arana okwasiat inuga janee Jejui 'ga kwaawukaawamũ rakue.

Juã 'ga Jejui 'ga remimu'efera mũ. Jejui 'ga rupi wata ma'efera 'ga. Jejui 'ga rupi o enune Juã 'ga oporowykyau 'uwa 'ga pyri, weki'yra 'ga pyri 'jau. Pira 'gã ipyyka taityuu pyu. A'eramũ 'gã ime'ega ka'aranũ are. A'ere Juã 'ga, Jejui 'ga omo'wyr ire 'uwa 'ga rejari awau watau Jejui 'ga rupi.

Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Juã 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

Jarejuwarete 'ga kwaawukaat

¹ Ywy apoe'emauwe Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga akou rakue. Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga futat 'ga kwaawukaara janee. 'Uwarete 'ga retee futat 'ga akou rakue. 'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga rekoi. ² Ywy apoe'emauwe futat 'ga akou 'ga pyri rakue. ³ Janeruwarete 'ga mama'e apoukaa 'ga upe. Nitywi futari 'ga amũ 'ga poaawamũ mama'e are rakue. Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga etee futat mama'e apou rakue. ⁴ 'Ga futat 'ara resaukaa ae upe. Jarejuwarete 'ga 'ga ikwaawukaa nanē ae upe nũ. Mama'e reny 'jawe 'ga. Sã'ã ae mama'e renyramũ mama'e resak katu katua. Nan futat 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukaa ae upe. ⁵ Ypytunimũ 'ã ae tata monyka. A'ere 'ã ypytunaiwa nomowewa'uweri tataa. Nan tee futat aetywera nomateepawa'uweri Janeruwarete 'ga kwaawa.

⁶ Janeruwarete 'ga 'ga amũ mua oje'ega mome'waramũ rakue. Aipo 'ga rera Juã. ⁷ Aipo 'ga upe Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Ere ewau je kwaawukaara 'ga mome'wau 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

A'eramũ Juã 'ga awau 'ga mome'wau 'gã nupe, 'ga rerowiarukaa 'gã nupe rakue. ⁸ NaJuã 'ga rũi Janeruwarete 'ga kwaawukaara 'ga. A'ere 'ga ruri 'ga mome'wau te 'gã nupe rakue.

—Janeruwarete 'ga kwaawukaara 'ga mome'wau je ruri pē nupe — 'jau 'ga 'gã nupe rakue. ⁹ —'Au futat 'ga ruri. 'Ga ae mu'e oje'eg a'je are futat. Janeruwarete 'ga je'eg are nipo 'ga awau ae mu'jau. A'eramũ nipo 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukaa ae upe— 'jau Juã 'ga 'gã nupe rakue.

¹⁰ Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga 'ut 'au ywy pe rakue. 'Au futat 'ga oporogytau ywy pewaramũ ae upe. Ymã te 'ga ywy pewaramũ ae apoi rakue. A'etea 'ã 'gã 'ga rerowiare'ema.

¹¹ Opytuna 'gã ywy pe 'ga ruri. A'etea 'ã 'ga pytuna 'gã 'ga rerowiare'ema futat. ¹² A'ere 'gã amũ 'ga rerowiari. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ.

¹³ Naywy pewara 'gã na'yra 'jawe rũi aipo 'gã. Omenar ire te 'ã kũjã wa'yramũ. A'eramũ 'ã ãẽ mena ra'yra u'aa ãẽ wi. A'ere nanarũi ae rekoi Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. Wemifutar imũ etee futat Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramũ. Wa'yrarete 'ga rerowiaara 'gã etee te 'ga imogyau wa'yramũ.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga ojemu'jaga aeramũ rakue. Jane pype 'ga akou rakue. Jane ree 'ga oporomutaramũ. 'Ga 'ã mama'e a'jea mome'wara te. Jarejuwarete 'ga nanẽ 'ga ikwaawukaa janee nũ. 'Ga futat Janeruwarete 'ga ra'yraretea. Nirũi futari 'ga. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga mogou oje'jawewaramũ.

¹⁵ Aipoa 'ga Juã 'ga imome'wau ojepyriwara 'gã nupe rakue: —Je rewiri 'ga ruri, a'e je ako pẽ nupe ikue. Jejeuwe'emaue futat 'ga rekoi rakue. A'eramũ 'ga a'eramũ kũima'eeteeteramũ akou. Je apyraapa akou kũima'eeteeteramũ — 'jau Juã 'ga 'gã nupe rakue.

¹⁶ Iporomutat 'ga nanimenime jane ree. A'eramũ 'ga opota'waramũ jane ree. Mama'e esagea 'ga iapou'jau'japa janee. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monou Moisesi 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga janepy 'gã mu'jau 'ga je'eg are. “Ga je'ega renup katu katuaramũ pẽnesageay Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. A'ere Jejui 'ga 'i janee: “Petywerete agawewi 'ã pẽẽ. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga iporomutat pẽ nee”, 'jau Jejui 'ga janee. Jejui 'ga amanũmũ janetywera mepyau. A'e pyu 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau jane upe. 'Uwarete 'ga je'eg are nanẽ 'ga jane mu'jau nũ. ¹⁸ Nitywi 'ga amũ Janeruwarete 'ga resakara mũ. 'Ga ra'yrarete 'ga etee te 'ga wesak. A'eramũ 'ga etee futat 'Uwarete 'ga kwaawukaa janee.

Juã Batista 'ga

(Mateu 3.1-12; Luka 3.15-16)

¹⁹ Judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã amũ akou Jersareg ipe. A'e 'gã 'jau mainana 'gã amũ nupe, Levita 'gã amũ netee:

—Pe'je pejewau pejeporonupa Juã Batista 'ga upe. “Maranuaramũ te ereko?” pe'je ki pejewau 'ga upe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'yrete pe, Jotãuy pe. Ty owajara katy 'gã awau. Amunawa mũ pyri 'gã awau, Petani 'jawa pyri. Owaẽmawe 'gã 'jau Juã 'ga upe:

—Maranuaramũ te ereko, aru'e ore enee kũi?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesakara nipo peko. Naa'eramũ rũi je rekoi— 'jau etee Juã 'ga aipo 'gã nupe.

²¹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Maranuaramũ ajee ereko ki 'ei? Eliasiramũ nipo ereko? Saa'e ene rekoa 'ager imũ Jarejuwarete 'ga mome'ua 'gã nupe rakue. A'eramũ nipo ene?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Naani. Na'ga rũi je— 'jau etee Juã 'ga 'gã nupe aipo 'ga 'eramũ.

—Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ te ra'u ene nũ? Oreremiapesaga 'ga futat te ra'u ene nũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Naani. Naaipo arũi je— 'jau etee Juã 'ga 'gã nupe nũ.

²² A'eramũ 'gã 'jau Juã 'ga upe nũ:

—Ejemome'u oree. Maran ajee ore aramuara 'gã nupe ene mome'ui ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ajemome'u je pẽ nupe. Pẽnea'at nipo Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga je'eger are? Isai 'ga je'eger are? Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Amunawe'em ipe 'ga amũ rekoi wafukaita. 'Pekwap Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune', 'jau 'ga amũ wafukaita akou”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

“Pekwap Jarejararete 'ga rape katu'ok imonou 'ga renune” 'ea “pejetywer awi pepoit” 'ea. A'eramũ Juã 'ga aipo 'ga 'eawer imũ etee futat 'ua wafukaita ojepeyriwara 'gã nupe.

—Pejetywer awi pepoit. Pe'je pejekatu'oka Jarejararete 'ga ruawamũ, 'jau je 'ã pẽ nupe tekou— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'erauwe fariseu 'gã nemimurera 'gã 'jau nũ:

²⁵ —Ma'eramũ ajee 'gã erepymĩ ekoete ekou 'ũ? “Na-Jarejuwarete 'ga remimurera rũi je. NaEIASI 'ga rũi je. Napẽnemiesaga rũi je”, ere te 'ã oree— 'jau 'gã Juã 'ga upe.

²⁶ Ojeupe aipo 'erauwe Juã 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je futat 'ã apymĩ 'gã 'y pe. A'ere 'ga amũ rekoi pẽ pype. Nepekwaawi we te 'ga. ²⁷ Je rewiri te nipo 'ga ruri. 'Ga te kũima'eeteetea. Je nakũima'eeteete rũi. Je akotee'i ma'ea te— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

²⁸ Jotãuy pe Juã 'ga otywer awi opoit ma'e 'gã pymĩnamũ 'gã 'ua oporonupa ee 'ga upe.

Jejui 'ga janetywera mepyat

²⁹ Ai'iwe Juã 'ga Jejui 'ga resaka. Wepejã 'ga ruramũ 'ga 'ga resaka. A'eramũ Juã 'ga 'jau tekotee 'gã nupe:

—Pe'je pejemã'jãu 'ga ree. Kwe 'ga ako je amome'u pẽ nupe ai'i. Kweramũ Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ruri. Sã'ã mainana 'gã karupa'mĩ jukaa iapya Jarejuwarete 'ga upe. A'e resag ire 'ã Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi.

Nan tee futat nipo kwe 'ga. Anure 'ga manūi janetywera moiawamū. 'Ga manū are nipo Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. ³⁰—Kaaruwamū ako je 'ga mome'ui pē nupe ai'i. “Je rewiri 'ga ruri”, 'jau je ako pē nupe ai'i. “Ga kūima'eeteetea. Naje 'jawe rūi 'ga”, 'jau je ako pē nupe te'ama kaaruwamū ai'i. “Je rewiri 'ut ma'e 'ga jejeuwe'emauwe 'ga rekoi rakue”, 'jau je ako pē nupe ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

³¹⁻³⁴—Ymā te Janeruwarete 'ga 'i jee ikue: “Ere ewau 'gā pymāu 'y pe, otywer awi 'gā paira resaukaawamū tekotee 'gā nupe. Anure 'ga amū ruri ojepymāukaa enee. 'Ga ree teresak je 'Agesage jywa pykau 'jawe 'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ai'i— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —“Aipo 'ga anure nipo je 'Agesage omono pē nupe pēnerekwaramū”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ai'i— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —“Je 'Agesagea tepē momyau 'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ikue — 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —A'ea je aesak 'ga ree ai'i. 'Ga pymī re 'ua ojypa pykau 'jawe ai'i— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —A'eramū “'ga futat Jarejuwarete 'ga ra'yra”, a'e je ako pē nupe ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe. —Ymā te je 'i te'ŷina tejeupe ikue: “Awŷja sipo poromū Aeruwarete 'ga amut oree oretywera moiawamū?” 'jau je te'ŷina tejeupe ikue. Je nanē 'ga kwaape'ema futat ikue nū. A'etea ako je ojot pē pymāu 'y pe tekou ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe. —Ae pymāu je ruri Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga kwaawukaawamū Israeu 'ga juapyreramū pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga remiayuw ypy 'gā

³⁵Ai'iwe Juā 'ga oporogytau u'ama wemiayuwa 'gā nupe nū. Mukūja 'gā nupe oporogytau u'ama. ³⁶Poje Jejui 'ga okwapa 'gā pyu. 'Ga resakawe Juā 'ga 'jau wemiayuwa 'gā nupe:

—Kweramū Janeruwarete 'ga remimurera 'ga kwawi. Karupa'mī 'jawe futat nipo 'ga manūi janetywera moiawamū — 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁷Ojeupe 'ga mome'urauwe Juā 'ga remiayuwa 'gā awau Jejui 'ga rewiri. A'eramū futat 'gā Jejui 'ga ree ojemojo'okaipa Juā 'ga wi. ³⁸Wewiri 'gā orauwe Jejui 'ga ojerowaka 'gā nee:

—Ma'ja are te peko?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Naani. Ma'ape te ene'wyrā, aru'e tee ore enee— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁹—Pe'je pejejua je rupi. Tepeesak 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū 'gā awau Jejui 'ga rupi. Awau 'gā owaēma 'ga rekwawa upe 'ga pyri. Kwara jerewamū 'gā awau owaēma. Owaēm ire 'gā 'upa oporogytau kwara rese poromukuran.

⁴⁰⁻⁴¹Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'ga amū rera Andrea. Juā 'ga Jejui 'ga mome'ua renuparera poromū. A'eramū Andre 'ga

awau 'ga rewiri. A'ere Andre 'ga awau weki'yra 'ga rog ipe, Simão 'ga rog ipe:

—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ore aruesak ai'i— 'jau 'ga weki'yra 'ga upe awau.

Kristu 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga upe.

⁴² A'eramũ Andre 'ga weki'yra 'ga rerawau Jejui 'ga upe. 'Ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Simão nipo enerera. Eneruwa 'ga rera Juãa. 'Awamũ je ene re'rogi. *Sefa* je anug ene ree— 'jau 'ga 'ga upe.

'Gã je'eg imũ *Sefa* 'ga inuga 'ga ree. Pedro 'ea futat poromũ. Pedroa 'ea itaa.

Natanaeu 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

⁴³ Ai'iwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Garireja ywy pe je oi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Wata enunewe Jejui 'ga awau Filipe 'ga rekaa. 'Ga resakawe 'ga Filipe 'ga mo'wya:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁴ Filipe 'ga Pesaita pewara. Simão Pedro 'ga, Andre 'ga. Mĩmera 'gã aipo pewara.

⁴⁵ Omo'wyräuwe Filipe 'ga awau Natanaeu 'ga rekaa. 'Ga resakawe 'ga 'jau:

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga 'ga amũ ree rakue. Aipo 'ga ore aruesak. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga nanẽ ka'arana kwasiaa 'ga ree rakue nũ— 'jau 'ga 'ga upe awau. —'Ga futat ore aruesak ai'i. Jose 'ga ra'yra 'ga. Jejui 'ga. Nasare awi 'ga ruri— 'jau 'ga Natanaeu 'ga upe.

⁴⁶ Aipo 'ga 'eramũ Natanaeu 'ga 'jau:

—A'jea sipo? Nasare awi sipo mama'e esage ruri?— 'jau Natanaeu 'ga Filipe 'ga upe, aipo 'eramũ.

—Ere ejua 'ga resaka— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau 'ga resaka 'ga rupi. ⁴⁷ Werowygauwe Jejui 'ga Natanaeu 'ga resaka.

—Koromũ esage ma'e 'ga. Israeu 'ga juapyrerarete 'ga— 'jau 'ga 'ga resakawe. —Ni'mei 'ga. Mama'e a'jea te tee noko 'ga omome'u. Niporerekoemãi 'ga— 'jau Jejui 'ga 'ga upe u'ama.

⁴⁸ —Kuu. 'Awamue te 'ã je resag ape kũi. Maran ene a'eramũ je kwaapa ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe aipo 'eramũ.

—Figueira 'ywa 'wyr ipe ene renamũ je ene resagi ai'i. Ene upe Filipe 'ga porogyta enunewe je ene resagi ai'i— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴⁹ —Kuu. Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat nipo ajee ene ki sa— 'jau Natanaeu 'ga Jejui 'ga upe. —Ene 'ã 'wyriraretea oree, Israeu 'ga juapyreramũ oree— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵⁰ —Figueira 'ywa 'wyr ipe je ene resagi 'erauwe te je rerowiar ape ra'e? — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Anure nipo mama'e esagea pēnemiapoe'ema futat je iapoi. Aipoa tereesak 'jau— 'jau Jejui 'ga Natanaeu 'ga upe u'ama.

⁵¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe najuejue etee:

—Mama'e a'jea te tee je amome'u pē nupe. Je 'ā pēneki'yraretea. Anure nipo pēē ywaga woga resaka. Ywagipewara 'gā jywa je ree tura nipo pēē esaka. 'Gā jeupira nanē nipo pēē esaka nū. A'eramū nipo pēē 'jau: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ra'e”, 'jau nipo pēē jee aipo resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

2

'Ya Jejui 'ga imu'jaga y'wayramū

¹⁻² Mukūi oser ire Jejui 'ga awau ajepeja amunaw ipe, Kana 'jaw ipe. Peu 'gā amū akoukatu. A'eramū 'gā maraka apou 'gā ajuerokokatuawamū. A'eramū akokatu ma'e 'ga Jejui 'ga y ēē mo'wya wekokatu resaka. Jejui 'ga nanē imo'wya nū. 'Ga remimu'eramū nanē ore mo'wy'wya 'jau. ³ A'ere maraka teepawe'emauwe y'way teepawamū 'gā nui, 'gā nekokatu-awa rewara teepawamū 'gā nui. A'eramū Jejui 'ga y ēē 'jau 'ga upe:

—Si'ri. Y'waya teepap— 'jau ēē 'ga upe.

⁴ Aipo 'eramū ēē ra'yra 'ga 'jau ēē upe:

—Tene ra'ne. Nowaēmi we futat Janeruwarete 'ga pājē resaukaawa upe jee— 'jau 'ga oy ēē upe.

⁵ Aipo 'ga 'eramū 'ga y ēē 'jau maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gā nupe:

—Jera'yra kīā 'eawer imū etee ki peapo mama'ea— 'jau ēē 'gā nupe.

⁶ Aipoa 'gā jatykaaw ipe 'y ryrūa 'upa. Tuwiiu ma'ea. Aipoa 'y ryrūa 100 litro pyyka. Itakanafūa poromū. 'Gā jepoeitawa yrūa futat. Judeu 'gā au'jeteramū ojepoeita ojekatu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe. ⁷ A'ere Jejui 'ga oje'ega maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gā nupe:

—Pe'je pejewau 'y rerua 'y ryrū pype imatyneema— 'jau 'ga 'gā nupe.

Aipo 'ga 'erauwe maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gā 'y rerawau 'y ryrū matyneema. ⁸ 'Y ryrūa 'gā imatyneem ire Jejui 'ga oje'ega imatyneemarera 'gā nupe:

—Pe'je ara jaraa erawau maraka'ywa 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe 'gā ara jaraa erawau 'ga upe. ⁹ Ojeupe erurauwe maraka'ywa 'ga itykua esaka. A'ere 'ga itykure'emauwe ijemu'jagi y'wayramū, uwayramū. Maraka'ywa 'ga nok-waawi 'y jemu'jaga y'wayramū. A'ere 'ga remiayuwa 'gā

ikwaawi futari. 'Ga itykura resakawe 'ga akokatu ma'e 'ga renũina.

¹⁰ —Esageay ma'ea ra'ne te 'ã y'waya neretykurukari jarejee rai'i. 'Gã itykupaw ire amunipo 'ã y'waynana rykurukaa 'gã nupe rai'i. A'ere 'ã ene y'waynana ra'ne eretykurukat 'gã nupe. Y'wayrete mÿina mapawamũ itykurukaripyramũ 'gã nupe rai'i— 'jau 'ga akokatu ma'e 'ga upe.

¹¹ Aipo resaka taetu ore, 'ga remimu'eramũ, 'ga rerowiaa.

—Jarejuwarete 'ga pãjẽa futat 'ga wereko ra'e— 'jau ore arajaupe.

Kana 'jawa amunaw ipe ra'ne Jejui 'ga aeremiapoe'ema apo ppy ppy oree ikue. 'Uwarete 'ga pãjẽ resaukaa oree ikue. Aipoa amunawa 'upa Garireja ywy pe.

¹² Aipo apo re Jejui 'ga awau ajepeja amunaw ipe nũ, Kafanaũ pe nũ. 'Ga y eẽ, 'ga rewirera 'gã, 'ga remimu'eramũ 'jau ore arawau 'ga rupi ikue. Peu oropytawaipa nũ.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-13; Maku 11.15-17; Luka 19.45-46)

¹³ Egitu ywy awi oropyy ppy 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaẽm ja'wyja'wyraruwe ore arawau Jerusareg ipe. Peu ore arawau orosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ¹⁴ 'Ga mogytaaw ipe osouwe Jejui 'ga wyra me'egara 'gã nesaka. Kwaiwete wyra me'egara 'gã 'upa peu. Kwatau, karupa'mĩ, pykau. Mĩmera 'gã ime'ega 'upa. Amumera 'gã ajemogyau 'yjepana pyri ka'aranũũ mojopy'rau judeu ka'aranũũ are. ¹⁵ 'Gã nesakawe Jejui 'ga tupaama ppyka wyra mopikawamũ. A'eramũ 'ga ipyu imonou imũ'jãu jui. Kwatau, karupa'mĩ. Mĩmera 'ga imonou imũ'jãu jui. Ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã 'yjepana 'ga imonou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa futat 'gã nui. ¹⁶ Pykau me'egara 'gã nupe 'ga oje'ega:

—Pe'je pykau rerawau enũ'jãu. Au'je Jeruwarete 'ga mogytaawa mÿi re pykau me'egawamũ— 'jau 'ga oje'ega moywrafena 'gã nupe. —Au'je Jeruwarete 'ga mogytaawa mÿi re wyra me'egawamũ. 'Ga muorypawa te 'ã 'aga 'oga— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Aipo renupawe orojea'aramũ ikwasiaripyrrer are. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe aipo are rakue— 'jau ore arajaupe. —“Ku'jyp. Mama'e tywera 'gã wapo enemogytaawa 'og ipe. A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee. A'eramũ je tejejukau enerog are”, 'jau 'ga amũ ikwasiaa inuga ymã rakue— 'jau ore arajaupe.

¹⁸ A'e pype judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ene 'gã mũ'jãu 'ũ? Awÿja 'gã mũ'jãukaa enee ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga emur ire aeremiapoe'ema eapo amũ oree 'ga pãjẽ mũ kũi. A'e resag ire taru'e enee 'jau: “A'jea futat 'ga 'gã mũ'ẽi Ku'jywa 'ga je'eg imũ ra'e”, taru'e enee 'jau kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁹—'Aga 'oga retyg ire je imuapyra 'ara rupi etee imowyri kũi— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰—Kuu. Ereapo ekoete awi nũ'ũ. Namuapyra 'ara rupi etee rũi 'gã 'aga 'oga apoi rakue kũi. Kwarẽtai seis te 'gã kwara magwawi 'aga 'oga apoupap rakue kũi— 'jau 'gã 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

²¹ A'ere 'ga naoga tee rũi imome'ui 'gã nupe. 'Aga 'oga 'eramũ 'ga wete are te 'ga oje'ega rerekoi. ²² A'eramũ ore anure Jejui 'ga remimu'eramũ 'ga 'eawer are orojea'aramũ, 'ga feraw ire ikue. “A'jea futat Jejui 'ga imome'ui ikue”, 'jau ore arajaupe. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiaa. Jejui 'ga 'eawera nanẽ ore erowiaa nũ.

Jejui 'ga jane kwaapa katu katu

²³ Jerusareg ipe Jejui 'ga kwaiwete aeremiapoe'ema apou 'Uwarete 'ga pãjẽ mũ ikue. Aipo resag ire kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa. A'ere amumera 'gã 'ga rerowiat 'mei etee. ²⁴ A'eramũ Jejui 'ga ojemogypyyke'ema 'gã nee. Okwaap 'ga 'gã. Wereko tywearama 'gã 'ga ikwaapa. A'eramũ 'ga ojerowiare'ema 'gã nee. ²⁵ A'eramũ Jejui 'ga oporonupe'ema ee: “Ma'ja e'i sipo 'gã ajaupe?” 'jawe'em Jejui 'ga 'gã nupe. Jejui 'ga ae kwaapa. Aerea'awa miamũ 'ga okwaap katu katu.

3

Nikutemu 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

¹ Poje Nikutemu 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nikutemu 'ga opytuna 'gã nupe oje'ẽma'ea. Fariseua nanẽ 'ga nũ. ² Ypytunimũ Nikutemu 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga 'ga amut jane mu'jawamũ, aru'e ore arajaupe ene ree jepi. Janeruwarete 'ga remiayuwamũ etee ae aeremiapoe'ema apoi. 'Ga remiayuwe'emamũ ae nuapoa'uweri. A'eramũ ore 'jau enee: Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ futat 'ga mama'e apoi. A'eramũ ore 'jau arajaupe: Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat ra'e, 'jau ore arajaupe — 'jau Nikutemu 'ga Jejui 'ga upe.

³ Aipo 'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mama'e a'jea je amome'u amũ enee. 'Ga amũ nipo u'aru'jape'ema. A'eramũ 'ga nosea'uweri Jarejuwarete 'ga rupaw ipe awau— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁴ A'eramũ Nikutemu 'ga 'jau:

—Maran ae kũima'eramũ u'aru'japa nũ ki 'ei? Maran ae waranuw ire osou awau oy reweg ipe nũ ki 'ei? — 'jau Nikutemu 'ga Jejui 'ga upe aipo 'eramũ.

⁵⁻⁶ —Pejey awi peje'aa pẽẽ ẽẽ mena ra'yra futat. A'ere Janeruwarete 'ga werowiar ire te pẽ mogyi wa'yramũ. A'eramũ 'ga U'agesage mua pẽ nupe pẽnerekwaramũ. A'eramũ pẽẽ pejemogyau u'aru'jap ma'e 'jawe. 'Ga 'Agesage rerekware'ema 'gã nu'aru'jawi— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁷ —Eneporesag awi je ree aipo ejeupe 'eramũ. A'jea futat je 'i enee. E'aru'jaw iki, a'e je enee. Aipoa a'jea futat. ⁸ Sã'ã ywytua. Neresaga'uweri 'ã ywytua. Ifua etee 'ã ereenup. Nerekwaawa'uweri tuawa. Nerekwaawi nanẽ iwawa nũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea. Neresaga'uweri 'ga 'Agesagea. Wemifutar imũ etee te Janeruwarete 'ga U'agesage monoi 'gã amũ nupe, 'gã mu'aru'japa nũ. A'ere nenereapyoi ee— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁹ —Maran poa ojeapou ki 'ei? Nakwaawi je ene'ea ki 'ei— 'jau Nikutemu 'ga 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Ene 'ã moromu'jara agawewi Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe. A'etea 'ã ene jeje'ega kwaape'ema? ¹¹ Mama'e a'jea te je amome'u pẽ nupe. Orojemikwaawa 'ã ore oromome'u pẽ nupe, orojemiesaga retee. A'etea 'ã neperowiari oreje'ega— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

¹² —Ywy pewara agawewi je 'ã amome'u mama'ea pẽ nupe. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Maran sipo ajee je rerowiat pejepe ywag ipewara mama'ea je imome'uramũ?— 'jau 'ga 'ga upe. ¹³ —Nitywi ae ywag ipe oo ma'eferamũ. Je tee te 'ã ojot ywag awi ikue. A'eramũ je tejemiesagera mome'wau pẽ nupe. Je 'ã pẽneki'yra futat.

¹⁴ —Enerea'at nipo ene jareppy are? Moja a'agawa apoawer are? Ymã te janeypy 'gã atai awau jũ me rakue. A'ere 'gã kwaiwete nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'ga oje'ega renupare'ema 'gã u'waukaa moja upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau Moisesi 'ga upe: “Ita eapo moja a'agawamũ. A'ere imonou imu'ama ikutuka 'yw are”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga ita apou moja a'agawamũ rakue. Aipo apo re 'ga imonou imu'ama 'yw are rakue. A'eramũ moja remiu'ufera 'gã amã'jãu aipo itamoi a'agaw are. A'eramũ futat moja remiu'ufera 'gã oferapap. Namanũi futari 'gã. Nan tee futat nipo imara'ne ma'e 'gã je monoi 'ypeywar are je mu'ama — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ¹⁵ —A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũu'jape'ema futat — 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe, 'ga mu'jau ojee.

16 —Janeruwarete 'ga iporomutat nanimenime pẽ nee. A'eramũ 'ga a'eramũ wa'yramũ je mua 'au ywy pe ikue. Majepei tee agawewi je 'ga ra'yramũ. A'etea 'ga je mut 'awa ywy pe je jukaukaa pẽ nupe. A'eramũ je rerowiaara 'gã amanũmũ numiamũ. A'ere 'gã oi oferapa Jarejuwarete 'ga rupaw ipe 'ga pyri amanũu'jape'ema futat. Peu futat 'gã jemogyi nakwaparimũ ete rũi— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe. 17—Napẽ nereko tyweawamũ rũi 'ga je muri 'au ywy pe. Pẽ katu'okawamũ te 'ga je muri— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

18 —Jeruwarete 'ga je rerowiaaramũ pẽ nerekou tywera'em. A'ere 'ga je rerowiare'ema 'gã nupe 'ga 'i: “Pejerekoukat tywet futat nipo”, 'jau. Naje rerowiari 'gã. A'eramũ 'ga aipo 'jau 'gã nupe. 19 Janeruwarete 'ga ra'yramũ je tejua 'au ywy pe pẽ mu'jau Tejuwarete 'ga ree. A'ere pẽẽ mũ nepẽporokwaawiwere 'ga ree. 'Ga remifutar are nanẽ pẽẽ pejeporokwaawiwere'emamũ nũ. Mama'e tywera etee pẽẽ iapou. A'eramũ pẽẽ mama'e esage are pejeporokwaawiwere'emamũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete 'gã manũ re— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

20 —Mama'e tywera apoara 'gã nioweri Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je pyri. Naapoi futari je mama'e tywera. A'eramũ mama'e tywera apoara 'gã ojenosõu je pyri oo awi. “Omo'gõguu je 'ga tewau 'ga pyri ne”, 'jau itywet ma'e 'gã ojenosõu je wi. 21 A'ere mama'e esage apoara 'gã nuri Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je pyri katu katu futat. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã werowiat”, 'jau nipo 'gã 'gã nemiapofera resag ire— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe, 'ga mu'jau ojee.

Jejui 'ga Juã Batista 'ga imome'wau'japa

22 A'e awi Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau Judeja ywy pe nũ. Peu ore oropytawaipa. Peu futat 'ga 'gã amũ pymĩãu 'y pe, otywer awi 'gã paira resaukaawamũ. 23 Juã 'ga nanẽ 'gã amũ pymĩãu akou ajepeja amunaw ipe, Enom 'jaw ipe. Enom 'jawa 'upa Salim 'jawa pyri. Peu typyu'iramũ 'ya. A'eramũ 'ga 'gã pymĩãu akou peu. 24 Moromunepawa pype amunewe'emaue Juã 'ga 'gã pymĩãu akou aipo pe.

25 A'eramũ Juã 'ga remimu'e 'gã amũ oje'ega moywyrafena judeu 'ga amũ upe. Ae pymĩ are 'gã ajamueu.

26 A'eramũ Juã 'ga remimu'e 'gã amũ awau oporogytau 'ga upe:

—Enerea'at te ene ejemimome'uawera 'ga ree? Jotãu tyowajara katy 'ga rekoï ene retee rakue. 'Awamũ nanẽ 'ga akou 'gã pymĩãu 'y pe nũ. A'eramũ 'gã awaupap 'ga rewiri ojepymĩãukaa 'ga upe. Ene rewiri ako ma'efera 'gã

we futat awau ojepymĩãukaru'japa 'ga upe nũ— 'jau 'gã awau imome'wawayau Juã 'ga upe.

²⁷ A'eramũ Juã 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Je nanẽ jerekõẽãi 'ga ree nũ. Sãã Janeruwarete 'ga je monoa je moporowykyukara ojeupe ikue. Nan tee futat 'ga Jejui 'ga monoi imoporowykyaukaa ojeupe. Ojeupe Janeruwarete 'ga ore moporowykyukare'em ire amunipo 'ã ore noroporowykyi 'ga upe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁸ —A'e je ako pẽ nupe ai'i: “NaJarejuwarete 'ga remimurera rũi je. 'Ga renunewara te je”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ²⁹—Sãã aeku'ia ajuee kũjãmuku rerekokaturamũ. Nan tee futat jeku'iramũ tekou 'ga ree. “Kwaiwete 'gã oi 'ga rewiri” 'e renupa jeku'iramũ— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ³⁰—Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã ojeme'yi kwaiwete futat. Je rewiri oo ma'e 'gã te ajee nojeme'yi futari. Jema'e 'gã inãinãĩĩ etee futat— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —Nanuara futat esage je upe— 'jau etee Juã 'ga.

Ywag awi 'ut ma'efet

³¹ Ywy pewara 'gã akotee ma'ea futat. Wemiapo'i are tee 'gã porogytai. A'ere ywag awi 'ut ma'e 'ga nanarũi. 'Ga a'jea futat 'ga kũima'eeteetea. 'Ga ree te a'jea futat ae jemogypygaretei.

³² Ywag ipe wemiesagera ywag awi 'ut ma'e 'ga imome'wau. Wemienuwera nanẽ 'ga imome'wau nũ. A'ere 'gã inãinãĩĩ etee 'ga rerowiari. Nuerowiari 'gã kwaiwetewete 'ga. ³³ 'Ga je'ega rerowiaara 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwaawukaara 'ga ra'e— 'jau 'gã ajemogyau ajaupe.

³⁴ Janeruwarete 'ga U'agesage muapap wemimurera 'ga upe. A'eramũ 'ga amuarera 'ga je'ega mome'wau katu 'gã nupe. ³⁵ Janeruwarete 'ga oporomutaramũ wa'yra 'ga ree. A'eramũ 'ga opãjẽ mua wa'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau:

—Tepãjẽa je omono teja'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga mama'e esage apou jee— 'jau 'ga.

³⁶ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga rerowiaara 'gã ajemogyau ipyauramũ. Amanũ re 'gã awau Jarejuwarete 'ga pyri. Peu futat 'gã ajemogyau namutat. A'ere 'ga je'ega renupare'ema 'gã nanarũi. Nooi futari 'gã Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. Nuenuwi 'gã 'ga ra'yra 'ga je'ega. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete wojere'emamũ futat.

4

Samari pewara kũjã ãẽ

¹ Anure 'gã amũ awau Jejui 'ga mome'wau fariseu 'gã nupe:

—Ekoay Jejui 'ga kwaiwete 'gã pymĩãu 'y pe. Wemiayuamũ 'ga 'gã pymĩ kwaiwete— 'jau 'gã awau imome'wau

fariseu 'gã nupe. —Juã 'ga 'ã kwaiwete agawewi 'gã opymĩ. A'ere Jejui 'ga te Juã 'ga remipymĩmera 'gã apyraawi— 'jau 'gã awau imome'wau fariseu 'gã nupe.

² (Na'ga rui agawewi 'gã pymĩãu 'y pe. 'Ga remimu'eramũ agawewi ore 'gã pymĩ. A'etea 'gã “Jejui 'ga 'gã opymĩ 'y pe”, e'i imome'wau fariseu 'gã nupe). ³ Fariseu 'gã nupe omome'u kwaaw ire, Jejui 'ga awau Judeja ywy awi.

—Garireja ywy pe soo jarejewya 'jau nũ — 'jau 'ga oree.
⁴ —A'ere jeoweramũ Samari ywy pyterimũ. Kwe rupi futat jarewau jarewaẽma Garireja ywy pe— 'jau Jejui 'ga oree.

⁵ A'eramũ ore arawau Samari ywy rupi. Arawau orowaẽma amunawa mũ upe. Sika 'jawa upe orowaẽma. Peu ore oropytawai. Ymã te janeypy 'ga, Jako 'ga ywy pe monoi wa'yra 'ga upe, Jose 'ga upe rakue. Sika 'jawa 'upa aipo ywya pyri. ⁶ Peu Jako 'ga remiywykaiwera ywy kwawukuua 'ũina, 'ymuawa. Aje kwara kwawamũ arawau orowaẽma 'ymuawa upe. A'eramũ Jejui 'ga afuakapawamũ. A'eramũ 'ga wapyka 'ũina 'ymuawa reme'y'warimũ. ⁷⁻⁸ 'Ga pytu'uramũ ore arawau amunaw ipe orojemi'urama mua.

Orojemi'urama mua ore orauwe Samari pewara ãẽ mũ 'ua 'y piaramũ. A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—Emut ara 'ya jee— 'jau 'ga ãẽ upe.

⁹ A'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene eje'ega jee rã, judeuramũ rã?— 'jau ãẽ 'ga upe. —Je Samari pewara— 'jau ãẽ 'ga upe.

Judeu 'gã niporomutari Samari pewara 'gã nee ra'e jepi. A'eramũ ãẽ judeu ojeupe ije'egamũ aipo 'jau 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe nũ:

—“Ya emut ara jee”, a'e ako je enee ko. A'ere 'ã naje kwaawi te ape. Jarejuwarete 'ga remimurama nanẽ nerekwawee nũ— 'jau 'ga ãẽ upe. —Je kwaaw ire amunipo 'ã “Ya emut ara jee”, ere jee ra'e. 'Ya tejeupe ene enũi re amunipo je 'ã 'y monoi enee ra'e— 'jau 'ga ãẽ upe 'ũina. —Je remimonoa amunipo 'ã ene mogou nakwaparimũ warãu rui— 'jau 'ga ãẽ upe.

¹¹ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—Nenetywi 'y muawa pyu. Ikwawukuu 'ymuawa. A'eramũ ene imuawa pyu etywe'emamũ, maran sipo ene 'y mua jee?— 'jau ãẽ 'ga upe.

Naeapyoi ãẽ ojeupe 'ga 'e are.

¹² —Janeramỹiwera kiã Jako te 'ã kũima'eeteetea ako rakue. Ymã kiã futat ywy kwawukuu wyykajukari 'ymuawamũ rakue. 'Aga 'ymuawa pypewara 'ya futat kiã itykua rakue. Kiã ra'yra wã, kiã reymap. Mĩmera oy'wau 'au rakue. 'Awamũ kiã remiapofera orema'ea futat 'ũina— 'jau ãẽ 'ga upe. —“Je te

jarejamỹja aapyraap”, ere te jee poromũ?— 'jau ēē Jejui 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—'Aga 'y rykuara 'gã oo o'yuweju'jawa futat nũ— 'jau 'ga ēē upe. ¹⁴ —A'ere 'gã jema'e tykur ire ni'yuweju'jawi akou. Jema'ea 'ywu'ywura 'jawe tee 'ũi itykuara 'gã ywyteripe, 'gã mogyau nakwaparimũ rũi futat— 'jau 'ga ēē upe. —Sã'ã 'ywu'ywura rypawe'ema. Nan futat jema'ea. Jema'ea ae mogyau namutat. Jema'ea rykur ire nene'yuweju'jawi futari— 'jau 'ga ēē upe. —Jeporoywera ene mogo nakwaparimũ rũi futat— 'jau Jejui 'ga ēē upe.

¹⁵ A'eramũ kũjã ēē 'jau 'ga upe:

—Ere ajee ema'e ara mua jee rã. A'eramũ je te'yuweju'jawe'emamũ, tejoru'jape'ema 'au 'y piaramũ— 'jau ēē 'ga upe.

¹⁶—Ere ajee ewau emena 'ga rerua 'au jee ra'ne— 'jau Jejui 'ga ēē upe.

¹⁷ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ ēē 'jau:

—Najemeni je tekou— 'jau ēē 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—A'jea futat ere nũ ĩ. Nenemeni futari ene nũ ĩ. ¹⁸ Nenemenu'jau'jawi tãmējē futat ene nũ ĩ. Nomoygi tãmējē futat sĩku pyu nũ ĩ— 'jau Jejui 'ga ēē upe, aipo 'eramũ. —A'jea futat 'awamũ nenemeni futari. Ene pyri ako ma'e 'ga naenemena rũi futat— 'jau 'ga ēē upe.

¹⁹ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ ēē 'jau 'ga upe:

—Koo. Maran ene je kwaapa a'i rã? Ene futat nipo Jarejuwarete kĩa je'ega mome'wara. ²⁰ Ymã te oreypya Jarejuwarete kĩa muorywi 'au futat rakue. A'ere pēē judeuramũ “Jerusareg ipe tee futat Jarejuwarete 'ga simuoryp”, pe'je ra'e jepi— 'jau ēē 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ēē upe nũ:

—Anure nipo 'gã 'jawe'em 'aga ywytyra upe: “Agamũ futat 'ga muorypawa ywytyra”, 'jawe'em futat 'gã. Jerusarega upe nanē nipo 'gã aipo 'jawe'em futat nũ— 'jau 'ga ēē upe.

²² —“Ore Samari pewaramũ Jarejuwarete 'ga aramuoryp”, 'jau pēē na'e jepi numiamũ. A'ere nepekwaawi 'ga. A'ere ore judeuramũ 'ga kwaawi futari. 'Ga ojekwaawukaa oree. Judeuramũ 'ga ore mũ mogoi ae katu'okaramũ— 'jau 'ga 'ũina ēē upe imome'wau. ²³ —Anure nipo Jarejuwarete 'ga muorypara 'gã 'ga muorypa a'jea futat. 'Awamuete 'gã 'ga kwaawi ramue. 'Ga 'Agesagea 'ga muorywukaa 'gã nupe. Omuorypararetea Janerwarete 'ga wekat ojeupe— 'jau 'ga ēē upe. ²⁴ —Naae 'jawe rũi Janerwarete 'ga. Nuesaga'uweri

ae 'ga. No'oi 'ga ae 'jawe. A'eramũ 'ga muorypara 'gã oje-poarukaa 'ga 'Agesage upe. A'eramũ 'gã 'ga muorypa futat, 'ga kwaapa futat— 'jau 'ga eẽ upe.

²⁵ A'eramũ eẽ 'jau 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. Anure nipo Jarejuwarete kĩa remimurama kĩa ruri futari, Kristu kĩa. Kĩa futat nipo jane mueapyou mama'e are— 'jau eẽ Jejui 'ga upe.

²⁶ —Je futat aipoa. Je futat Kristua. Je futat aje'eg te'ỹina enee— 'jau 'ga eẽ upe.

²⁷ Eẽ upe aipo 'epawa pype ore arajua orojewya amunaw awi nũ. Eẽ upe 'ga porogyta 'ga renamũ ore oroporesagamũ etee 'ga ree. Judeu 'gã noje'egarũi futari kũjã upe ra'e jepi. A'ere ore a'eramũ miamũ noroporonuwi ee 'ga upe: “Ma'eramũ te ereporogyta e'ỹina eẽ upe?” naru'ei futari ore 'ga upe.

²⁸ A'erauwe eẽ awau ojewya amunaw ipe. 'Y ryrũa eẽ ejaa imỹina awau peuwara 'gã nupe Jejui 'ga mome'wau.

²⁹ —Pe'je pejejua soo kĩa resaka 'jau. Jerekwawera kĩa omome'upap jee ko— 'jau eẽ peuwara 'gã nupe. —Kristu kĩa ra'u 'ut 'ũina peu ko. Janeruwarete kĩa remimurera kĩa ra'u 'ũi peu ko— 'jau eẽ awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe 'gã nuri ojekyita amunaw awi 'ga resaka.

³¹ Eẽ o ppyrauwe ore 'jau Jejui 'ga upe:

—Kweramũ janeremi'urama. Ere ejemi'waa— 'jau ore 'ga upe.

³² —Naani. Irãinã'nĩ te 'ã jeremi'ua. Nepekwaawi futari jeremi'ua mama'ea— 'jau etee 'ga oree.

³³ —'Ga amũ sipo mama'ea werut 'ga upe pa ra'e?— 'jau etee ore arajaupe.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pẽe te 'ã pejememi'urama tywamũ etee pẽnẽkõẽãi pejemogyau. A'ere je temuarera 'ga remifutar imũ mama'e apo are te jerekõẽãjamũ. 'Ga porowyky apoupap te je ruri ikue— 'jau etee 'ga oree. ³⁵ —“Irũpãwẽ jay magwaw ire oreko pypiara sinigi”, 'jau pẽe 'ã jepi. A'ere 'awamũ je 'i pẽ nupe: Pemã'ẽ pejeko are esaka. Osinig futat ra'e. A'ere je napeko arũi imome'ui pẽ nupe. 'Awamũ futat 'gã kwaiwete je rerowiari ja'wyja'wy. 'Awamũ futat 'gã je rerowiari ojeupe pẽe je mome'u re. Sã'ã pẽe pejeko pypiara sinigamũ peoa imono'oga. Nan tee futat 'awamũ iwaẽmi je rerowiarukaawa upe. Pẽporomuku awi pejewau je mome'wau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ũina oree. ³⁶ —Sã'ã kojara 'ga wemiayuwa 'gã mepya. A'ỹi tymara 'gã 'ga 'ã imepyau imono'ogara 'gã neewe. A'eramũ 'gã 'ã wekõẽãjamũ. Nan tee futat jeremiayuwa 'gã. A'ỹi tymara

'gā 'jawe je mome'wara 'gā. Ko pypiara mono'ogara 'gā 'jawe je rerowiarukaara 'gā— 'jau Jejuī 'ga oree. —Najuejue etee futat nipo 'gā wekōēājamū 'ga amū je rerowiamū. Je rerowiaara 'gā juejue nipo awaupap ywag ipe ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanū re— 'jau Jejuī 'ga oree. ³⁷⁻³⁸— Amono je pēē kwe pe tejerowiarukaa kwe pewara 'gā nupe ikue. A'jea futat aipo jane'ea, “Ga amū nipo awau ityma. A'ere isinig ire nipo ajepeja 'ga 'ua imono'ogaramū”, 'jau jane jepi— 'jau 'ga oree. —Nan futat je pē monoi teje-mome'waukaa 'gā nupe ikue. 'Gā amū 'ā awau pē nenunewe je mome'wau 'gā nupe rai'i. A'eramū kwaiwete 'gā a'eramū je rerowiat eneje'ega anupawe ikue— 'jau 'ga oree.

³⁹Ore upe 'ga porogytapaw ire, Samari pewara 'gā 'ua kwaiwete 'ga resaka. “Jejuī kīā jerekwawera amome'u jee”, kūjā ēē 'eramū 'gā awau kwaiwete Jejuī 'ga resaka, 'ga rerowiaa kwaiwete. ⁴⁰A'eramū 'gā 'jau Jejuī 'ga upe:

—Epyta 'au ore pype ra'ne, 'jau 'gā 'ga upe.

A'eramū ore oropytau 'gā pyri. Mukūi etee orosea.

⁴¹Gā pype akou Jejuī 'ga ojemome'wau 'gā nupe. A'eramū tekotee 'gā nanē 'ga rerowiaa kwaiwete nū. ⁴²A'eramū 'gā 'jau kūjā ēē upe:

—Eneje'ega ra'ne ako ore aruerowiat ai'i. A'ere ore 'awamū 'ga je'ega rerowiari. Ojemome'u 'ga oree— 'jau 'ga ēē upe. —“Ga futat 'ā ae katu'okara”, 'jau ore jepi— 'jau 'gā ēē upe.

Oje'eg imū etee 'ga katu'okawet

⁴³Mukūi oroser ire ore arawau Garireja ywy pe nū. ⁴⁴Jejuī 'ga retea futat 'jau ikue: “Sā'ā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga oa kwe pe 'ga je'ega mome'wau. A'eramū 'ā kwe pewara 'gā jēmī erowiaa. A'ere 'ā 'ga 'wyr ipewara 'gā jēmī nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gā miamū 'ā 'ga rerowiare'ema ajemogyau”, 'jau 'ga ikue. ⁴⁵A'eramū ore arawau Garireja ywy pe nū, Jejuī 'ga ywy pe nū. 'Ga resakawe peuwara 'gā wekōēājamū ajemogyau. 'Gā nanē awau Jerusareg ipe maraka magwapa rai'i. Peu 'gā Jejuī 'ga remiapofera resaka rai'i. A'e resakarera 'gā wekōēājamū ajemogyau oywy pe 'ga resakawe.

⁴⁶Kana 'jawa amunaw ipe, Garireja ywy pype 'up ma'e pe, ore arawau orojewya nū. Peu futat 'ga 'y mu'jaga y'wayramū ai'i. A'e pe ore rekoramū 'wyrriara 'ga remiayuwa 'ga 'ua Jejuī 'ga renūina.

—Ejot jera'yra 'ga resaka jee— 'jau 'ga 'ua Jejuī 'ga upe.

'Ga upe 'ut ma'e 'ga ra'yra futat ojero'wu ete 'upa, tapojete 'upa ajepei amunaw ipe 'upa, Kafanaū pe 'upa. ⁴⁷“Judeja ywy awi Jejuī 'ga ruri ojewya akou 'au nū” e renupawe ta'yjero'wu ma'e 'ga awau Kana 'jaw ipe Jejuī 'ga poreawua:

—Ejot jera'yra 'ga resaka jee. Tapojete 'ga 'upa. Amanũ ja'wyja'wy 'ga. A'eramũ ene ejua 'ga resaka jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Aeremiapoe'ema apo resag ire tãmẽjẽ te je rerowiat pejepe. Je iapoe'emamũ neperowiari futari— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ A'ere ta'yjero'wu ma'e 'ga 'iu'jawi etee futat Jejui 'ga upe nũ:

—Ere ejua futat je rupi jera'yra 'ga manũe'emauwe— 'jau etee 'ga 'ga upe.

⁵⁰ Aipo 'eramũ Jejui 'ga oje'ega 'ga upe:

—Ere ewau ejewya eje'wyr ipe. Namanũi futari enera'yra 'ga— 'jau 'ga ta'yriara 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ 'ga Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'ga awau ojewya wa'yra 'ga resaka. ⁵¹ 'Ga waw ipe 'ga remiayuwa 'gã 'ua 'ga rowosõu.

—Namanũi futari enera'yra kũi. Ijaruete 'ga ai'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵² Aipo 'ga 'eramũ ta'yriara 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ape kwara kwawamũ 'ga ajarueteramũ rai'i ki 'ei?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Aje kwara kwawamũ futat ai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵³ A'eramũ 'ga ikwaapa:

—Aje kwara kwawamũ futat Jejui 'ga 'i jee ai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga mome'wau wemiayuwa 'gã nupe.

A'eramũ ta'yriara 'ga Jejui 'ga rerowiaa nanimenime opytuna 'gã netee.

⁵⁴ Aiporamũ futat Jejui 'ga aeremiapoe'ema apou'japa ikue. Garireja ywy pewara 'gã nupe ra'ne 'ga 'y mu'jaga y'wayramũ ikue. A'ere 'ga poromũ 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga ra'yra majarueteu 'gã nupe nũ. Judeja ywy awi 'ur ire 'ga aipo apou Garireja ywy pewara 'gã nupe ikue.

5

Iteu ma'e 'ga

¹ Anure Jejui 'ga awau Jerusareg ipe nũ. Judeu 'gã maraka apou peu. A'eramũ Jejui 'ga awau maraka apo resaka.

² Jerusarega ojeosõu futat. Kwaiwete iosoma rokware. Iosoma rokware mũ rupi 'gã karupa'mĩ rerawau. A'eramũ 'gã karupa'mĩ okwat 'jau jupe. Aipo okwara pyri 'yupawu'ia mũ 'upa. Judeu 'gã aipo 'yupawu'ia renũina, Peseta 'jau jupe. Iywyri tapỹi'ia ajemogyau, sĩku tapỹja ajemogyau iywyri.

³ Aipoa tapỹja 'wyr ipe futat 'gã ojero'wu ma'e 'gã majatykau erua. Eae'em, ika'na ma'e, iteu ma'e. Mĩmera 'gã 'gã ima-jatykau, 'gã katu'okawa rapesaka 'gã nerua imogyau tapỹja

'wyr ipe. Kwaiwete 'gā 'upa iapesaka peu. ⁴ 'Y ryjuapirauwe ipyriwara 'gā 'jau ajaupe:

—Ywagipewara 'ga nipo kwe 'ut 'y motyjuapiau jā'nū— 'jau 'gā ajaupe.

Tyjuapi ypyrauwe ojero'wu ma'e 'gā awau ojemunepa 'y pe ajemogyau. A'ere ipype ose ypy ppy ma'e 'ga etee 'ga jekatu'ogi. ⁵ Iteu ma'e 'ga amū 'ūina peu namutat. Trītai oito 'ga kwara magwapa oteuramū 'ūina. A'ere 'ga nojekatu'og ymani.

⁶ Poje Jejui 'ga awau peu. A'eramū Jejui 'ga 'ga resakawe 'jau ojeupe: “Ymā we te 'ga teuramū rakue pa”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:

—Erefutat te je ekatu'oga?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁷ —ĒĒ. Afutat futat je tekatu'oga nū'ū— 'jau 'ga 'ga upe. —Naje poari'i 'gā amū ki 'ei. 'Y ryjuapirauwe je rerawawe'em je munepe'ema 'y pe ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe 'ūina. —'Y repejān je orauwe 'gā amū na'ne 'gā oi je renunewe opo 'y pe jepi— 'jau 'ga 'ga upe 'ūina imome'wau.

⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Efu'am ejupaw awi. Efu'am ejupawa ppyka erawau eruatau. Akatu'ok je ene 'awamū— 'jau 'ga iteu ma'e 'ga upe.

⁹ Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga ojekatu'oka. A'eramū 'ga afu'ama wupawa ppyka erawau eruatau.

Judeu 'gā morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'ga katu'ogi.

¹⁰ A'eramū judeu 'gā 'wyrri'ri 'gā 'jau 'ga upe:

—'Awamū morowykye'ema. Ejupawa kasi ereroo ne. “Mama'e rerooa ae porowykya futat”, e'i 'ā janeypya rakue— 'jau 'gā wupawa 'ga erooramū.

¹¹ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Je katu'okara 'ga, “ejupawa epyyk erawau eruatau”, e'i 'ga jee ko— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹² —Awŷja te aipo e'i enee ra'e?— 'jau 'gā 'ga upe.

¹³ A'ere 'ga nokwaawi 'ga. 'Ga katu'oka ypy we Jejui 'ga oi mytuna 'gā wyterimū. Kwaiwete ajatyka ma'e 'gā peu. A'eramū Jejui 'ga 'ga katu'oka ypy we awayayau ojepe'au 'ga wi.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga iteu ma'efera 'ga resaka nū, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe nū.

—Erejekatu'ok futat 'awamū. Au'je ki mama'e tywera apo re— 'jau 'ga 'ga upe. —Kasi mama'e tywera jeapo enee ne, kwaiwete enee ne— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁵ A'eramū ikatu'ogipyrera 'ga awau Jejui 'ga mome'wau judeu 'gā 'wyrri'ri 'gā nupe:

—Jejui 'ga je katu'ok ko— 'jau 'ga awau 'gā nupe.

16 Morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'ga katu'oka. A'eramũ judeu 'gã Jejui 'ga rerekou tyweramue morowykye'ema rupi ae katu'ogamũ.

17—Jeruwarete 'ga mama'e esage wapo ae upe au'jeteramũ. A'eramũ je nanẽ aipo apou nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

18 Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã amara'neramũ 'ga ree.

—Sijuka 'ga 'jau. Morowykye'ema rupi 'ga porowykyi akou, 'gã katu'oka awau kwe pe — 'jau 'wyría'ri 'gã ajaupe. — Morowykye'ema rupi oporowyky re 'ã 'ga aipo 'jau wějēmĩ nũ. “Ku'jywa 'ga Jeruwaretea”, 'jau 'ga 'ã 'ga upe nũ— 'jau 'gã ajaupe. —“Je 'ã Ku'jywa 'ga 'jawe”, 'jau wějēmĩ aipo 'ga janee nũ. Aipo taetu itywetywet— 'jau 'gã ajaupe amara'neramũ 'ga ree.

'Uwarete 'ga je'eg imũ etee mama'e apoawet

19 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat je 'i. Je 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra futat. Nateje'eg imũ rũi je mama'e apoi. 'Ga je'eg imũ etee te je mama'e apoi. 'Ga remiapo je aesak. A'eramũ je nanẽ aipo apou 'ga 'jawe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. 20—Jeruwarete 'ga iporomutat nanimenime je ree. A'eramũ 'ga wemiapo resaukaa jee. A'eramũ je tewau ojero'wu ma'e 'gã katu'oka. Ae katu'oga esage futat. A'ere je anure mama'e esageay apoi futari tejuwa 'ga remifutar imũ. A'eramũ nipo pẽẽ pejeporesagamũ pejejemogyau ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

21 —Amanũ ma'efera 'gã nipo Jeruwarete 'ga imũ'jãu imowywya tywy awi 'gã mogyau nũ. 'Ga 'jawe futat je tejemimũ'ẽ 'gã mogyau — 'jau 'ga 'gã nupe. 22 — NaJeruwarete 'ga rũi pẽ mojo'ok. 'Ga te 'ã pẽ mojo'ogukaa jee. A'eramũ nipo je ia'wyre'ema 'gã nupe 'jau: “Pẽẽ nepẽa'wyrí. Mama'eukwaawa rapyaw ipe pekwap”, 'jau nipo je ia'wyre'ema 'gã nupe. Tejerowiaara 'gã nupe nipo je 'jau: “Je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ je petywera moia pẽ nui. Pe'je pejejua 'au ore pyri”, 'jau nipo je tejerowiaara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe nipo je 'jau, je retea futat. Jeruwarete 'ga nipo je mu'eukaa 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 23 — A'eramũ nipo aipo are 'gã najuejue etee je pojeupa. 'Awamũ 'gã Jeruwarete 'ga pojeuwi. A'eramũ 'gã, 'ga 'jawe futat, je pojeupa nũ. Je pojeupare'ema 'gã nanẽ Jeruwarete 'ga nopojeuwi futari, je muarera 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

24 —A'jea futat je 'i. Jeje'ega rerowiaara 'gã ojemomyau jeje'eg imũ. Je muarera 'ga nanẽ 'gã erowiaa nũ. Tejerowiaryauramũ je 'gã mogyau namutat. A'eramũ 'gã najuejue etee futat awau akou Janeruwarete 'ga pyri amanũ re. Na'gã nupe rũi je 'i: “Enetywerete Ku'jywa 'ga upe” 'jau.

Natata pe oo ma'e 'gã nũ ore rerowiaara. Ywag ipe oo ma'e tee aipo 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

25 —A'jea futat je 'i. Je te 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra. Amanũ ma'e 'jawe futat mama'e tywera apoara 'gã. A'etea nipo 'gã anure jeje'ega wanup akou. 'Awamũ futat 'gã enuwi. Jeje'ega renuw ire te nipo 'gã jemogyi oferapa— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁶—Nitywi 'ga amũ Ku'jywa 'ga mogoaramũ. Ojete futat 'ga jemogoi. A'eramũ 'ga ae nanẽ ae mogyau nũ. Je nanẽ nũ. Je Ku'jywa 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga ae mogyaukaa jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

27 —Je futat 'ã pẽneki'yra. A'eramũ Jeruwarete 'ga 'jau jee: “Ene 'ã 'gã neki'yra. A'eramũ ene 'gã mojo'oka. Itywet ma'e 'gã nupe ki ere: Pětywerete pẽn Ku'jywa 'ga upe, 'jau. Tata pe pekwap, 'jau ki ene 'gã nupe”, 'jau 'ga jee. “Ejerowiaara 'gã nupe ki ere: Je rerowiat 'ã pejepe. A'eramũ pẽn pejejua ywag ipe ore pyri, 'jau ki ene ejerowiaara 'gã nupe”, 'jau 'ga jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

28-29 —Pěporesag awi je ree. A'jea futat je 'i. Anure nipo amanũ ma'efera 'gã we jeje'ega renupawe 'gã nuri ù'jãu tywy awi. Mama'e esage apoara 'gã nipo awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo je 'jau: “Naje rerowiari futari pejepe. Nepěpouriweri futari pejetywer awi. A'eramũ pẽn 'awamũ pejekwapa tata pe”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

30 —Nateje'eg imũ rũi je mama'e mome'ui. Ku'jywa 'ga je'eg imũ tee je 'i. 'Ga ra'ne 'ã oje'eg jee. A'eramũ je 'ga 'eawera rupi etee futat imome'wau pẽn nupe. Natejemifutar imũ rũi je je'egi. Ku'jywa 'ga, temuwarera 'ga remifutar imũ etee te je je'egi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã a'jea futat mama'e mome'ui tekou pẽn nupe— 'jau 'ga 'gã nupe oporogytau.

31 —Je tee tejemome'u re taetu amunipo 'ã naje rerowiari pejepe — 'jau 'ga 'gã nupe. ³² —A'ere nanarũi. 'Ga amũ nanẽ je mome'wau nũ. Ku'jywa 'ga je mome'wau. A'jea futat 'ga 'i— 'jau 'ga 'gã nupe. ³³ —'Awamueuu pẽn 'gã amũ monou 'ga moporogytaukaa Juã Batista 'ga upe rai'i nũ. 'Ga remimome'ua a'jea futat. ³⁴ A'ere je naekari futari “a'jea futat 'ga 'ea” 'jara 'gã. Juã 'ga 'eawera je amome'u pẽn nupe tejerowiarukaawamũ. Tejerowiar ire je pẽn katu'ogi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

35 —Sã'ã tataran'ña mama'e resaukara ae upe. Nan tee Juã 'ga. Juã 'ga pẽn mueapyou je ree. 'Ga 'eawer are pẽnekõẽãi numiamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶—Juã 'ga ra'ne je mome'u pẽn nupe. A'ere je pẽnemiapoe'ema apoi pẽn neape. Jeruwarete 'ga aipo apoukaa jee. A'eramũ pẽn 'jau: “A'jea futat. Ku'jywa

'ga 'ga muri janee”, 'jau pēē jeremiapofera resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁷ —Jeruwarete 'ga nanē je mome'u nū, je muarera 'ga. Nepeesaga'uweri 'ga. 'Ga je'ega miamū futat nipo nepekwaawi pejeapyau. ³⁸ “Je 'ā 'ga remimurera”, 'jau agawewi je 'ā pē nupe. A'ere 'ā aipo je'ea miamū neperowiari. A'eramū pēē 'ga je'eg are taetu pejejea'are'emamū pejejemogyau— 'jau 'ga 'gā nupe. ³⁹ —Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are pejejemu'jau. “Aipo are jarejeapyoramū jane oi ywag ipe jarepytau”, 'jau 'ā pēē na'e jepi. 'Gā amū 'ā ka'arana kwasiaa agawewi je ree. ⁴⁰ A'etea 'ā pēē je rerowiare'ema. Je upe pēē 'jawe'em, “Ore mogy ape eje'jawe”, 'jawe'em 'ā pēē jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴¹ —“Esage ma'e 'ga”, pe'je ki jee, na'ei je pē nupe. “Je muoryp ki pejepe”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. ⁴² A'ere je pē kwaawi. “Niporomutari pa 'gā Ku'jywa 'ga ree ra'e”, 'jau je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴³ —Tejuwarete 'ga je'eg imū agawewi je ruri. A'etea jeje'ega nepeenuwi futari. A'ere anure nipo tekotee 'ga amū ruri oje'eg imū etee futat oje'ega pē nupe. A'ea nipo peanup, erowiaa pejejemogyau— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

⁴⁴ —Akotee ma'e 'gā “'ga esage”, pejejeupe 'gā 'eramū nipo pejeku'iramū futat pejejemogyau. A'ere nipo nepēnea'ari pejejeupe Ku'jywa 'ga 'e are. Ku'jywa 'ga etee te Janeruwaretea. Nirūi futari 'ga. A'etea nipo nepēnea'ari pejejeupe Ku'jywa 'ga 'e are. A'jea futat neperowiari 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁵ —Naje rūi pētywera mome'u Ku'jywa 'ga upe. Moisesi 'ga te 'ā pētywera mome'u 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe. —“Moisesi 'ga je'egea ore aruenup. A'eramū 'ga ore mome'wau Ku'jywa 'ga upe”, 'jau pēē numiamū. A'jea futat 'ga pē mome'ui Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'ga pētywera tee imome'ui 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁴⁶ —Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar ire amunipo 'ā je nanē je rerowiari pejepe nū. Moisesi 'ga ka'arana okwasiat je ree futat rakue. ⁴⁷ A'ere 'ā 'ga remikwasiarera neperowiari pejejemogyau. A'eramū pēē je rerowiare'ema futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'wyria'ri 'gā nupe.

6

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹⁻⁴ Anure Jejui 'ga ore rerawau ore reroyaapa Garireja ry owajara katy. Tiperia 'jau nanē 'gā aipo ypiauu upe. Egitu ywy awi oreypy renū'ēawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaēm ja'wyja'wyräuwe ore arawau oroyaapa. Kwaiwete 'gā awau ore rewiri. 'Gā nemiapoe'ema Jejui 'ga iapou 'gā neape.

Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. A'eramũ 'gã awau 'ga rewiri, kwaiwete.

—Siesak 'ga iapou'jawa jarejeape— 'jau 'gã ajaupe.

Ty owajara upe orowaẽmawe ore arawau orojeupia wyty'ri rupi Jejuí 'ga rupi. Peu ore aruapyka arajupa. ⁵ Oree Jejuí 'ga porogyta 'ga renamũ mytuna 'gã 'ua owaẽma oree nũ. Poje Jejuí 'ga ojerowaka 'gã nesaka. 'Gã nesakawe 'ga 'jau Filipe 'ga upe:

—Maran maran te jane mama'e muri 'gã mo-jemi'wawamũ?— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

⁶ “Tamojemi'wat 'gã 'jau”, 'jau Jejuí 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau “Ma'ja 'i sipo Filipe 'ga oje'ega jee?” 'jau 'ga ojeupe.

⁷ —Kuu. Mytuna 'gã nũ'ũ. 'Gã nemi'urama murawa niapoi 'gã nupe. Tusẽtu agawewi futat ka'aranũ rerooi. A'etea nowaẽmi futari mama'e muawamũ 'gã nupe— 'jau Filipe 'ga 'ga upe, aipo ojeupe 'eramũ.

⁸⁻⁹ A'eramũ Andre 'ga 'jau 'ga upe:

—Koromũ kunumĩ 'ga kanape'i rerekoi wemi'ura'mĩnamũ numiamũ kũi. Sĩku kanape'ia mukũi pira'i 'jau 'ga erekou numiamũ kũi. A'ere mytuna 'gã nupe niapoi nũ'ũ — 'jau Andre 'ga Jejuí 'ga upe.

Aipoa Andre 'ga Simão Pedro 'ga rewirera. Jejuí 'ga remimu'e nanẽ 'ga nũ.

¹⁰ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau 'gã muapyka. Peapyk, e'i 'ga, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore arawau 'gã muapyka. Kwaiwete juo'wia peu. A'eramũ ore a'e 'arimũ 'gã muapyka 'gã mogyau. Kwaiwete kũima'e 'gã. Sĩku miu kũima'e 'gã. ¹¹ A'eramũ Jejuí 'ga kunumĩ 'ga remi'urama ppyka enafu'ama, eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega.

A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ẽmaw ire kunumĩ 'ga remi'urama erawaukaa oree 'gã nupe. Ore 'gã nupe omonorauwe ojeme'yita aipoa kanape'ia ipira'i reewe. A'eramũ ore erawau imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ¹² Kwaiwete agawewi 'gã. A'etea 'gã omoyk. Wewegamũ 'gã jui.

'Gã jemi'wapaw ire Jejuí 'ga 'jau oree nũ:

—Pe'je pejewau emyrera rerua imono'oga yrũ pype. Pemomy kasi emyrera ne— 'jau 'ga oree.

¹³ A'eramũ ore arawau emyrera rerua ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũia ore imatyneema emyrera pyu. Aipo kanape'i apopyra sewata.

¹⁴ Jejuí 'ga wemi'u me'yita opãjẽ mũ. A'eramũ aipo resakara 'gã 'jau:

—Jejui 'ga 'ã ome'yi janee. 'Ga te nipo 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara. Janeremiapesaga 'ga nipo 'ã — 'jau 'gã ajaupe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Je futat 'gã je mogou 'wyririamũ”, 'jau 'ga ojeupe. “A'ere je na'awauwe rūi je rekoī 'gã nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga awau ojepe'au ore wi. Ore rejaa peu futat. Ojetee 'ga awau ojeupia wytyra rupi.

'Yrajape 'arimũ Jejui 'ga ataawet
(Mateu 14.22-33; Maku 6.45-52)

¹⁶ Ypytu'nĩnauwe Jejui 'ga remimu'eramũ ore arawau oroypa ypiauu pe nũ. ¹⁷ “Pe'je pejewau 'aw awi Kafanaũ pe”, 'jau 'ga oree ai'i. A'erauwe ore arawau aru'aa yaruu pype nũ.

—Soo Kafanaũ pe 'jau— 'jau ore arajaupe.

A'eramũ ore arawau oroyaapa nũ. Ypytunimũwe futat ore arawau. A'ere Jejui 'ga nuri ore rupi. ¹⁸ Poje wytuua 'ua erujewi oree, 'y muorypa ore ree. ¹⁹ Mukuu ore wawa. Siku kilometro ore arawau oroyaapa. Poje ore 'y rpyter ipe arakou Jejui 'ga resaka. Jejui 'ga 'ua akou 'y rajape 'arimũ, watau ore katy. 'Ga resakawe ore oropifuakare'emamũ. Orekyjea ore rerekou, ore pifuaka'roka.

—Ma'ja katu nipo kwe kweramũ 'ut 'ja?— 'jau ore arajaupe.

²⁰ Aipo ore 'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pekyje awi je wi. Je tee ojot pẽ newiri— 'jau Jejui 'ga oree.

²¹ Aipo orojeupe 'gã 'eramũ araku'iramũ 'ga ree.

—Ere ejua e'aa ore pype— 'jau ore 'ga upe.

Ore pype 'ga 'arauwe yaruua ojekoka erujewi ywy'am are.

Mytuna 'gã Jejui 'ga rekaa

²² Ai'iwe kwe katy opyta ma'e 'gã Jejui 'ga rekaa.

—Kaaruwamũ ako majepei tee yara ruwi 'au ai'i. A'ere ako Jejui 'ga remimu'e 'gã erooi ai'i— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere nipo 'ã 'ga ma'ja pype katu 'ga oi 'gã newiri ra'e? Nooi 'ga 'gã nupi ai'i. Marupi ajee 'ga oi ra'e ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga rekaa. —Ma'ape sipo ajee 'ga oi ra'e?— 'jau 'gã ajaupe.

²³ 'Gã 'ga rekaramũ tekotee 'gã 'ua ojekoka ajepēja amunaw awi oyaruu pype. Tiperia 'jaw awi 'gã 'ua owaẽma. Kanape'i 'waw ipe 'gã oyaruu mojekoka. Peu futat Jejui 'ga porogytai 'Uwarete 'ga upe ai'i. Oporogytapaw ire Jejui 'ga kanape'i monou 'gã nupe ai'i. ²⁴ 'Gã jekog ire 'yisiga pypewara 'gã 'jau 'gã nupe:

—Nitywi 'ga 'au. 'Ga remiayuwa 'gã nanẽ nitywi 'au nũ— 'jau 'gã 'gã nupe. —Pẽyara pype soo 'gã nekaa Kafanaũ pe 'jau — 'jau 'gã 'gã nupe.

—Nai'i— 'jau yaruu jara 'gã aipo 'gã nupe.

Kanape'i 'jawewat

²⁵ Ty owajara katy ojekog ire 'gã Jejuí 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Maran te erejot rai'i, ki Ku'jyp?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepẽneapyoi we jeremiapofer are. “Jejuí 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera”, pe'je amunipo 'ã jee rai'i, jeremiapofera resag ire rai'i. Kwaiwete agawewi 'ã jeremiapofera. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Kaaruwamũ ako je kanape'i me'yi pẽ nupe ai'i, pẽ mueueka ai'i. Aipo are nipo je rekat pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Pẽpy'a'wyt kasi pejejemí'u are etee ne. Pẽnea'at kasi pejejemí'u are etee ne. Pẽnemi'ua pẽ mueueka 'au etee. A'ere mama'e mũ rekoi temi'u 'jawe pẽ pype. A'ea pẽ mogy nakwaparimũ rũi. Jeje'ega renuw ire pejejemomyauu. Jeje'eg are ki pẽnea'at pejejemogyau. Janeruwarete 'ga je mut 'au aeremi'u 'jawewara monoukaa pẽ nupe jee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. —Ku'jywa 'ga 'ã Jeruwaretea. Opãjẽ mũ 'ga 'ã pẽnemiapoe'ema apoukari jee, pẽ nupe je resaukaawamũ. “Jejuí 'ga jera'yraretea. Je 'ã 'ga mua pẽ nupe”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe jee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te Ku'jywa 'ga afutat ore iapoa?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ —Je 'ã 'ga remimurera. A'eramũ ki pẽẽ je rerowiaa. A'ea te 'ga amaku'i— 'jau 'ga 'gã nupe aipo 'eramũ.

³⁰ —Ma'ja te ereapo epãjẽ resaukaa oree? Aipo resakawe taruerowiat ene 'jau— 'jau 'gã 'ga upe. ³¹ —Ymã te janepyoi watau amunawe'em ipe rakue. Peu wataaw ipe 'gã kanape'i 'jawewara 'wau rakue, mana 'jawa 'wau rakue. Aipo are 'ga amũ ka'arana kwasiaa inuga janeerakue. “Kanape'i 'ga amut ywag awi 'gã nemi'uramamũ rakue”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janeerakue. Moisesi 'ga aipo kanape'i monou 'gã nupe rakue. Ma'ja te eremut jarejee 'awamũ?— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

³² A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat je'ea. NaMoisesi 'ga rũi kanape'i omono 'gã nupe rakue. Jeruwarete 'ga te 'ã amut 'gã nupe rakue. 'Awamũ 'ga poromuriweramũ kanape'irete 'jawewar are pẽ nupe. ³³ 'Ga remimurera futat aipoa kanape'i 'jawewara. Ywag awi 'ga 'ga muri ae mogyaukaa nakwaparimũ rũi futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Aipoa emut ekou oree— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁵ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Tejeupe je aipo je 'i. Je te 'ã 'ga remimurera. Tejerowiar ire je pẽ momyauí pẽ mogyau namutat. Je

rerowiaaramū pēnekōēāi pejejemogyau. Ipy'araypare'ema 'jawe, i'yuweje'ema 'jawe 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁶ —“Je resak agawewi 'ā pejepe pejejemogyau. A'etea pēē je rerowiare'ema pejejemogyau”, a'e ako je pē nupe ko. ³⁷ Jeruwarete 'ga je rerowiarukaa 'gā amū nupe. A'eramū nipo 'gā je rerowiaa futat. Namonoī futari je tejerowiaara 'gā amū tejewi. ³⁸ Natejemifutara apou rūi je ruri ywag awi. Temuarera 'ga remifutara apou etee je ruri— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁹ —A'eramū je tejerowiaara 'gā momoirukare'ema tejerowiar awi. Tejerowiarukaa 'gā nupe. A'eramū je 'gā mū'jāu tywy awi 'gā mowywya 'gā mogyau tejua nū. Aipoa je aapo futat 'ga remifutar imū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁰ —Tejerowiaara 'gā juejue nipo je imonou tejemiayuwamū. A'eramū je tejoru'japa tejerowiaara 'gā mowywya 'gā mogyau nakwaparimū warāu rūi. Aipoa Jeruwarete 'ga afutat — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴¹ Aipo 'erauwe judeu 'gā oje'egaiwamū 'ga ree:

—Kuu. “Ywag awi 'urete ma'ea je 'ā. Aeremi'uretea je”, e'i 'ga 'ā janee— 'jau 'gā ajaupe. ⁴² —NaJose 'ga ra'yra rūi te 'ga jepi? Naaipo rūi te Jejui 'ga ako? 'Ga jara 'gā ore orokwaap. Ma'eramū gatu nipo 'ā 'ga 'i poromū “ywag awi je ruri”, 'jau ekoete?— 'jau 'gā ajaupe.

⁴³ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Au'je ki je ree pejepe'egaiw ire. ⁴⁴ Jeruwarete 'ga te 'gā nupe je rerowiarukaara. 'Gā etee te je rerowiararū. Tejerowiaara 'gā etee te je amū'ē tywy awi 'gā mogyau nū tejoru'japa— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁴⁵ —Ymā te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga ka'arana kwasiari inuga 'ga je'eg are rakue. “Janeruwarete 'ga tamu'e 'gā najuejue etee 'jau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Amu'eramū Jeruwarete 'ga je'ega renupara 'gā juejue je rerowiarī. ⁴⁶ Nitywi 'ga amū Jeruwarete 'ga resakara 'ga. Je tee te 'ga aesak. 'Ga wi je ruri ikue. A'eramū je 'ga resaka— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴⁷ —A'jea futat je'ea. Tejerowiaara 'gā je amomyau imue-sageu imogyau nakwaparimū warāu rūi futat. ⁴⁸ Ywag awi te 'ga kanape'i muri pē nupe rakue, a'e je akiko. Je te 'ā aipoa. Je te 'ā amogy pēē nakwaparimū warāu rūi. ⁴⁹ Ymā te 'ā pēypya mana 'jawa 'ui akou amunawe'em ipe rakue. A'ere 'ā po 'u re 'gā manūi etee rakue— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁵⁰ —'Awamū ako Janeruwarete 'ga kanape'irete muri ywag awi ai'i. Aipo 'u re ae namanūi futari. ⁵¹ Je te 'ā aipoa kanape'ia. Ywag awi 'ut ma'ea te 'ā je. Je rerowiaara 'gā aipoa kanape'i 'wara 'jawe futat. 'Awamū kanape'i 'waramū pejemogy futat. A'ere je rerowiaara 'gā jemogyi namutat.

Aipoa kanape'i 'jawewara jero'oa futat. Tejo'oa tomono pē nupe 'jau, pēnemi'uramamū 'jau. Anure nipo je temanūmū namutat pē mogyukari. Temanūawa 'ara rupi je tejo'oa monoi pē nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² Aipo ojeupe 'erauwe judeu 'gã amara'neramū 'ga ree. A'eramū 'gã oje'egayau ajaupe:

—Maran sipo 'ga poromū wo'o muri janee, janeremi'uramamū?— 'jau 'gã ajaupe.

⁵³ —A'jea futat je'ea. Jero'o 'ware'emamū nepejemogyi namutat. Jerya nanē nū. Jerya tykuare'emamū nepejemogyi je pyri. ⁵⁴ Jero'oa nipo 'gã amū i'wau, jerya retee. 'Gã etee futat nipo ajemogy a'jea futat. A'eramū je tejoru'japa 'gã mowywya — 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁵ —Jero'oa nipo aeremi'urama a'jea futat jerya retee. ⁵⁶ Jero'oa 'gã amū i'wau jerya retee. 'Gã etee futat je rerekou. Je nanē 'gã nerekou nū— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁷ —Jeruwarete 'ga 'ã okoeteete ma'ea. 'Ga 'ã je mut. 'Ga 'ã je mogou. Nan tee futat je tejo'oa 'wara 'gã mogyi— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁸ —Koromū kanape'ia. Ywag awi 'ut ma'ea futat. Pēypy 'gã 'ã mana 'jawa a'u akou rakue. A'ere 'ã 'gã manūi etee rakue. Koa kanape'i 'wara 'gã te nipo ajemogyau namutat— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁹ Aiporamū futat Jejui 'ga 'gã mu'ei ojee 'gã jatykaaw ipe. Kafanaū pe 'ga 'gã mu'jau.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã jemogy

⁶⁰ Aipo renupawe Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Janereapyoa'nei jane aipo are ra'e nū'ū. Nikwaa-pawi 'ga je'ega ra'e nū'ū. Sirowiar awi nū'ū— 'jau 'gã ajaupe.

⁶¹ Noje'egi agawewi 'gã 'ga upe. A'etea Jejui 'ga aipo 'gã 'ea okwaap. A'eramū 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo are nipo pēmara'ne je ree? ⁶² Je te 'ã pēneki'yra. Ma'ja 'jau sipo pēē ywag ipe jejeupira resaka nū? Pe awi futat je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶³ —Janeruwarete 'ga 'Agesagea te pē mogy. Naae rūi ojomogy. Jeje'ega renuw ire te Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē monoi 'ga remiayuwamū pē mogyau namutat. ⁶⁴ A'ere 'ã naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga 'gã kwaapa. Ymã we 'ga werowiare'ema 'gã kwaawi akou rakue. A'eramū 'ga ia'wyre'ema 'gã nupe omonoara 'ga kwaapa futat akou.

⁶⁵ —Pēē mū jeje'ega rerowiare'emamū pejemogy. A'eramū je 'jau pē nupe akiko: “Jeruwarete 'ga je rerowiarukaa 'gã amū nupe. 'Gã etee futat nipo je rerowiaa”, 'jau ako je pē nupe ko— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶⁶ A'eramū 'ga rewiri oo ma'e 'gã oporenuwiwere'emamū 'ga je'eg are ojewya 'gã wi kwaiwete. Noou'jawi 'gã 'ga rewiri.

⁶⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau wemimu'eramū oree:

—Pěě naně te pějewyriwet je wi nũ?— 'jau 'ga oree.

⁶⁸ A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Awỹja rewiri ore arawau nũ ki 'ei? Ene tee te 'ã ore mu'e ape ore jemogy are. Eneje'ega rerowiaaramũ te 'ã ore mogyi namutat. ⁶⁹ Aruerowiar ore ene. Ene kwaaparamũ 'ã ore. Ene rerowiaaramũ 'ã ore rekoĩ. “Ga te 'ã Janeruwarete 'ga remimurera. 'Ga te 'ã esageay ma'ea”, aru'e ore enee jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁷⁰ —Amũ'ě je pěě 'gã nui, tejemimu'eramũ. Tusi 'ã pěě— 'jau Jejui 'ga oree. —A'ere pěě mũ mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa peko amũ— 'jau 'ga oree.

⁷¹ Aipo ore upe 'jau 'ga Judas 'ga upe te 'ga 'i numiamũ. Judas 'ga Simão Iskariote 'ga ra'yra. Judas 'ga Jejui 'ga remimu'ea agawewi. A'etea 'ga Jejui 'ga monou ia'wyre'ema 'gã po pe 'ga jukaukaa 'gã nupe.

7

Jejui 'ga rewirera 'gã nuerowiari 'ga

¹ Anure Jejui 'ga awau watau Garireja ywy pype etee. Judeja ywy pe 'ga awawe'em. “Judeja ywy pewara 'gã ifuwet je juka are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga peu awawe'em.

² A'ere maraka apoawa upe iwaěmi ja'wyja'wy.* Aipo maraka upe 'gã tapỹi apou oseawamũ. A'eramũ 'gã 'jau tapỹi 'jawa maraka 'jau jupe. ³ A'eramũ Jejui 'ga rewirera 'gã 'jau 'ga upe:

—Ere ki ekwapa Judeja ywy pe. A'eramũ peuwara 'gã, ene rewiri oo ma'e 'gã netee eneremiapoa resaka 'jau. ⁴ Ajaupe ojekwaawukaa ae mama'e apoi ajueape. A'eramũ ene ewau aeremiapoe'ema apou 'gã neape, ejesaukaa 'gã nupe— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu. ⁵ 'Ga rewirera 'gã miamũ nuerowiari 'ga.

⁶ —Naani. Nowaěmi we je wawa upe. A'eramũ je tewawe'em. A'ere pěě peoarũ je renune. ⁷ Napě nee rũi Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã amara'neramũ ajemogyau. Je ree tee 'gã mara'neramũ. 'Gã tywera je 'ã amome'u 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ã oporomutare'emamũ je ree— 'jau 'ga wewirera 'gã nupe. ⁸ —Pe'je pejewau maraka pe. Nooa'nei je — 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga opytau peu futat, Garireja ywy pe.

Jejui 'ga awau maraka pe

¹⁰ Maraka apoaw ipe wewirera 'gã o re Jejui 'ga awau wewirera 'gã newiri. A'ere 'ga oi jemime, ojetee'i akou 'gã newiri. ¹¹ Judeu 'gã 'wyrriari 'gã Jejui 'ga rekaa. Maraka apoaw ipe 'gã 'ga rekaa ajemogyau.

* **7:2** Jerusareg ipe 'gã maraka wapo jepi. Jerusarega 'upa Judeja ywy pype futat.

—Ma'ape te 'ga? Nuri te 'ga ra'e?— 'jau 'gã ajaupe 'ga rekaa.

¹² Kwaiwete 'gã ajamueu Jejui 'ga ree. Amumera 'gã 'jau ajaupe:

—Esage ma'ea futat 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

Amumera 'gã:

—O'meramũ 'ga 'i. Nia'wryi 'ga. I'me 'ga akou— 'jau etee 'gã ajaupe.

¹³ A'ere 'gã nueropori futari oje'ega. 'Gã kyjea 'gã nerekou. 'Wryia'ri awi 'gã kyjei. A'eramũ 'gã oje'ega meewere'i etee ajemogyau ajaupe.

¹⁴ Majepeja tee 'gã morowykye'ema magwapa maraka apou. Muapyra osere ire, Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'eramũ futat 'ga peuwara 'gã mu'jau. ¹⁵ Jejui 'ga je'ega renupawe, judeu 'gã 'wryia'ri 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

—Maran 'ga aipo kwaapa ki 'ei? Nojemu'euui agawewi te 'ga 'ã a'i kũi. A'etea te 'ga 'ã okwaap aipoa a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nateje'eg are rũi je 'gã mu'jau. Temuarera 'ga je'eg are futat je 'gã mu'ei — 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoara 'gã te'i 'jau: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga je'eg are futat 'ga ore mu'jau. Noje'eg ekoetei 'ga”, te'i 'gã jee 'jau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁸ —Oje'eg ekoete ma'e 'gã “tajepojeuwukat 'gã nupe”, 'jau 'gã numiamũ. A'ere Jarejuwarete 'ga rer imũ oje'eg ma'e 'gã nanarũi. “Jarejuwarete 'ga tapojeuwukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau 'gã. Aipo 'gã 'ea a'jea futat — 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'ere nepeenuwi'i futari 'ga je'ega. 'Ga je'ega renuw ire amunipo 'ã pejefuwere'emamũ je ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁰ —Kuu. Mama'eukwaawa aipo ene mu'eukat. Awỹja sipou a'eramũ ifuwet ene ree?— 'jau ajatyka ma'e 'gã 'ga upe.

²¹⁻²² —Morowykye'ema rupi je aeremiapoe'ema apoi. A'e resakawe 'ã pẽẽ 'jau: “Ma'eramũ 'ga nanuara apou morowykye'ema rupi ra'e ki 'ei?” 'jau 'ã pẽẽ. A'ere 'ã pẽẽ nanẽ futat peapo mama'ea morowykye'ema rupi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i pẽ nupe rakue: “Majepeja etee ki morowykye'ema pemagwap. A'ere pejeja'yra 'ga rerawau imojewagukaa”, 'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ morowykye'ema rupi pejeja'yra 'ar ire iko morowykye'ema rupi pejeja'yra rerawau imojewaka. A'ere naMoisesi 'ga rũi pẽ mu'e ypy aipo are rakue. Pẽypy 'gã na'ne futat pẽ mu'e aipo are rakue. A'ere Moisesi 'ga 'jau rakue nũ. ²³ 'Ga je'eg imũ 'ã pẽẽ pejeja'yra 'ga mojewaka morowykye'ema rupi.

Aipo apo re 'ā ma'eramū ajee je ree pēmara'ne pejemogyau morowykye'ema rupi kūima'e 'ga amū katu'ogamū?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁴—Mama'e tywera etee 'ā ereapo ekou, pe'je 'ā jee. Au'je aipo 'e re. Pēneapyo ra'ne ki jeremiapo are. Jeremiapo are pejejeapyo re te mama'e a'jea 'ga wapo, pe'je jee— 'jau 'ga 'gā nupe.

Janeruwarete 'ga remimuret

²⁵ Jejui 'ga resaka Jerusareg ipewara 'gā 'jau ajaupe:

—Na'ga ree rūi nipo jane'wyriara 'gā afuweramū ki sa? — 'jau 'gā ajaupe. ²⁶—Esak 'ga 'ama 'ga porogytaa janee. A'ere 'gā noje'egayi 'ga upe. “Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga futat”, e'i te ra'u 'gā 'ga upe nū?— 'jau 'gā amū ajaupe.

²⁷ A'ere amumera 'gā 'i:

—NaJarejuwarete 'ga remimurera rūi 'ga. Nitywi ae amū Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ruawera kwaapara mū. A'ere jane Jejui 'ga ruawera kwaawi. Garireja ywy awi futat 'ga ruri— 'jau 'gā ajaupe.

²⁸ A'ere Jejui 'ga oje'ega momoa 'gā nupe nū. 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe akou 'ga oje'ega 'gā nupe:

—A'jea'jea futat sipo je kwaap pejepe? A'jea futat sipo je ruawera pekwaap? Nateje'eg imū rūi je ruri. Temuarera 'ga je'eg imū tee je ruri. 'Ga te 'ā mama'e a'jea etee futat omome'u. A'ere nepekwaawi 'ga. ²⁹ 'Ga wi futat je ruri. 'Ga futat 'ā je muarera. A'eramū je 'ga kwaapa futat— 'jau 'ga u'ama 'gā nupe.

³⁰ Aipo 'ga 'e 'ga 'amamū 'gā 'ga pyyg are afuweramū numiamū. A'ere 'gā noppygi 'ga. Nowaēmi we 'ga pyykawa upe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga pyygukare'ema 'gā nupe.

³¹ A'eramū 'gā kwaiwete 'ga rerowiaa. A'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—'Au 'ur ire 'ā Janeruwarete 'ga remimurera 'ga aeremi-apoe'ema apoi, 'ga pājē resaukaa janee. Jejui 'ga 'ā nanuara wapo jepi. A'eramū 'ga futat 'ga remimurera ra'e— 'jau 'gā ajaupe, Jejui 'ga rerowiaa.

³² Aipo renuw ire fariseu 'gā 'jau mainana 'wyriara 'gā nupe:

—Soo 'ga pyygukaa jefaruu 'gā nupe 'jau— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā jefaruu 'gā monou Jejui 'ga pyygukaa numiamū.

³³ A'e pype Jejui 'ga oporogytau akou wenupara 'gā nupe:

—Pē pype je pytaiwi etee. Anurenure'i je oi tejewya temuarera 'ga pyri nū. ³⁴ A'eramū nipo pēē je rekaa. A'ere nipo naje resagi pejepe. Nepeoa'uweri je waw ipe. Nepekwaawi je wawa piara— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁵ A'eramū judeu 'gā 'wyria'ri 'gā 'jau ajaupe:

—Ma'ape te 'gã oi poromũ? Ma'ape te jane niesagi 'ga? Judeue'ema 'gã 'wyrarete pe te ra'u 'ga oi nũ? Janepytuna 'gã kwasi'ofera 'gã pyri te ra'u 'ga oi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Judeue'ema pypewara 'gã pyri nũ? Judeue'ema 'gã mu'jau te ra'u 'ga oi nũ? ³⁶ Maran ajee poromũ 'ga 'i ki 'ei: “Naje resagi pejepe”, 'ga 'i ki 'ei. “Nepeoa'uweri je waw ipe”, 'ga 'i ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe.

³⁷ Majepeja morowykye'ema poromukuran 'gã maraka apou. Maraka apo maapawa 'ar esagea 'gã nupe. Aipo 'ara rupi Jejui 'ga afu'ama oje'ega momoa 'gã nupe:

—Pẽ'yuwei te pẽẽ mũ? A'eramũ pẽẽ i'yuwei ma'eramũ pejejua je pyri. Mama'ea tomono pẽ nupe pẽnemi'uramamũ 'jau — 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁸ —Aipo are janeypya ka'arana kwasiari rakue. “Je rerowiaara 'gã pype 'y 'jawewara tujãn 'gã ywyterimũ 'jau”, 'jau 'gã ikwasiaa Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are rakue — 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipoa 'y 'jawewara 'gã mu'jaga Janeruwarete 'ga remiyuwamũ. A'eramũ itykuara 'gã ajemogyau namutat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁹ 'Uwarete 'ga 'Agesage upe 'ga poromũ 'jau. A'ere Jejui 'ga 'ga 'Agesage muri werowiaara 'gã nupe, 'gã nerekwaramũ. A'ere aipo 'eramũ nuri we Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nupe. Jejui 'ga nojewyri we 'Uwarete 'ga pyri. A'eramũ Jejui 'ga 'ga 'Agesage mure'ema we werowiaara 'gã nupe.

⁴⁰ Aipo renupawe 'gã amũ 'jau:

—A'jea futat. 'Ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁴¹ Amumera 'gã 'jau:

—'Ga 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere tekotee 'gã 'i ajaupe:

—Garireja ywy awi sipo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ruri? — 'jau 'gã ajaupe. ⁴² —Janeypy 'gã 'ã ka'arana okwasiat Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga ree rakue: “Davi 'ga juapyrera futat Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga. Perẽi me nipo 'ga 'ari, Davi 'ga jeupawer ipe”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau 'gã 'gã nupe.

Nokwaawi wejue 'gã Jejui 'ga 'aawera. Perẽi me futat 'gã 'ari rakue. A'ere 'gã nokwaawi te 'ga.

⁴³ A'eramũ 'gã amũ Jejui 'ga rerowiaa. A'ere amumera 'gã nuerowiari 'ga. ⁴⁴ 'Gã amũ oporopyygiweramũ 'ga ree. A'ere 'gã noppygi 'ga.

Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã

⁴⁵ 'Ga je'ega renuw ire jefaruu 'gã awau ojewya amuarera 'gã nupe. A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'jau 'gã nupe, fariseu 'gã netee:

—Ma'eramū te neperuri 'ga oree?— 'jau 'gā 'gā nupe.

⁴⁶ A'eramū 'gā 'jau amuarera 'gā nupe:

—Naruanuwi ore 'ga amū je'ega 'ga 'jawe jepi — 'jau 'gā awau amuarera 'gā nupe.

⁴⁷ —Pēē nanē nipo 'ga pē morytee rai'i nū? Pē nupe nanē nipo 'ga jerowiarukari rai'i nū?— 'jau 'gā 'gā nupe. ⁴⁸ —

Fariseuramū te ore mū 'ga rerowiari ra'e nū? Jane'wyrria'ri 'gā amū te werowiat 'ga ra'e nū?— 'jau 'gā 'gā nupe. —Naani.

⁴⁹ 'Auwara 'gā 'ga werowiat kwaiwete. A'ere 'gā Moisesi 'ga remikwasiarera nokwaawi. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'gā momapa etee— 'jau fariseu 'gā jefaruu 'gā nupe.

⁵⁰ Aipo 'gā nupe 'e re Nikutemu 'ga oje'ega 'gā nupe. Fariseu 'ga amū Nikutemu 'ga. Ypytunimū Jejuī 'ga upe oporogyta ma'efera 'ga poromū. Aipo 'ga 'jau 'gā nupe:

⁵¹ —Ymā te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Naaipo kūima'e 'ga je'ega renupa rūi 'ā 'nia'wyrī 'ga', pe'je ekoete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue — 'jau Nikutemu 'ga 'gā nupe. —A'eramū jane 'ga je'ega renupe'emawe “Nia'wyrī 'ga”, 'jawe'em 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵² —Kuu. Enejekoty'aawa te 'ga? Garireja ywy awi te erejot 'ga 'jawe?— 'jau 'gā aipo 'ga 'eramū. —Ikwasiaripyrrer are ejemu'e. A'eramū ene ikwaapa. Nuri futari Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara mū Garireja ywy awi— 'jau etee 'gā Nikutemu 'ga upe.

⁵³ Oporogytapaw ire 'gā okwasi'wau awau oje'wyr ipe nū.

8

Kūjāmene'ema ēē

¹ 'Gā kwasi'opaw ire Jejuī 'ga awau wwytyr ipe. Oriweira 'jaw ipe 'ga awau ose. ² Ai'iwetetewe Jejuī 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. 'Ga serauwe peuwara 'gā 'ua ajatykau 'ga ree. A'eramū 'ga wapyka 'ūina 'gā mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ³ 'Gā mu'e 'ga renamū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā 'ua fariseu 'gā netee kūjā ēē mū rerua erosou. Omene'em are ēē rekoī. A'eramū 'gā ēē ppyka ēē rerua ēē mafu'amukaa 'gā nowase. ⁴ A'eramū 'gā 'jau Jejuī 'ga upe:

—Koa kūjā ēē oko omene'em are ko. A'eramū ore ēē ppyka ēē rerua esaukaa enee, ki Ku'jyp— 'jau 'gā Jejuī 'ga upe. ⁵ —Ymā te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue: “Pejuka ki omene'em are oko ma'ea kūjā”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. “Ita ki pemomot imonou aipo apoara akag are ijukau”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gā.

A'eramū 'gā 'jau Jejuī 'ga upe:

—Ma'ja ere te jupe?— 'jau 'gā Jejuī 'ga upe.

⁶—Siesak 'ga je'ega amuteea te 'jau. 'Ga je'eg amuteeramū “nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'egera ra'e”, sa'e 'ga upe 'jau, 'ga mome'wau 'wyrīa'ri upe 'jau— 'jau 'gā ajaupe, kūjā ēē rerua 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramū Jejuī 'ga wāāpyramū 'ūina ywy kwasiaa ofā mū. ⁷ A'ere 'gā nopigi futari aipo 'jau 'ga upe. A'eramū 'ga 'gā pige'emamū wowoworamū 'gā nee, amā'jāu 'gā nee. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Mama'e tywera apoare'emamū ra'ne pemomot ita ēē ree, ēē jukau— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁸ Aipo 'e re 'ga wāāpyramū nū. A'eramū futat 'ga 'ūina ywy kwasiaa ofā mū nū. ⁹ Aipo ojeupe 'ga 'e re 'ga pyriwara 'gā awau 'ga wi majepeinume. Sawa'e 'gā na'ne futat awaupap tenune 'ga wi. A'ere kunumūū 'gā awaupap. A'eramū 'gā ēē rejaa ēē tee'i ēē mu'ama Jejuī 'ga rowase. ¹⁰ 'Gā o re Jejuī 'ga wowoworamū ēē ree nū, oje'ega ēē upe:

—Ma'ape ajee ene ree ifuwet ma'e 'gā? Nopytai te 'ga amū ra'e?— 'jau 'ga ēē upe.

¹¹—Naani kī'ī— 'jau ēē 'ga upe.

—Je miamū naereko tyweri ene. Ere ewau. Ereapou'jap kasi mama'e tywera ne— 'jau 'ga ēē upe.

'Ara renyfuga 'jawewat

¹² Aipo re Jejuī 'ga 'jau peuwara 'gā nupe nū:

—Je te 'ā ywy pewaramū pē nupe 'ara renyfuga 'jawewaramū. Sā'ā jane 'ara kujaurauwe mama'e resaga. Nan tee futat je Jarejuwarete 'ga kwaawukaa pē nupe. Jeje'ega renupara 'gā noko'a'uweri ypytunaiwa pype. “Nakwaawi je Jarejuwarete 'ga remifutara”, 'jawe'em. Jeje'ega renupara 'gā Jarejuwarete 'ga remifutara okwaapap. 'Ara kujau pype futat 'gā nekoī— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹³ A'eramū fariseu 'gā amū 'jau 'ga upe nū:

—Kuu. Ejee futat nipo ajee ereporogyta. Natekotee 'gā nū ene mome'u 'awamū oree. Ereje'eg ekoete etee 'ā ekou oree— 'jau etee 'gā 'ga upe.

¹⁴ A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—A'jea futat. Je jemome'ui pē nupe. A'ere je mama'e a'je are tee futat je je'egi. Nepekwaawi futari jeruawera. Je wawa nanē pēē ikwaape'ema nū. A'ere je ikwaawi tejuawera. Tewawa nanē je ikwaapa nū— 'jau 'ga 'gā nupe. ¹⁵—Pejuesak 'ā pejejemogyau. Nepejokwaawi futari. A'eramū pēē 'jau ekoete pejejemogyau, “Nenea'wyrī futari”, 'jau ekoete pejejaupe. A'ere je aipo na'ei pē nupe. ¹⁶ Aipo 'e re amunipo 'ā a'jea futat je'ea. Najetee rūi amunipo 'ā aipo a'e pē nupe. Jeruwarete 'ga we futat amunipo 'ā aipo e'i pē nupe.

Jeruwarete 'ga je muarera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷—Ymã te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga pẽ nupe rakue: “Mukũja 'gã nipo oje'ega aju'jawe etee futat 'eramũ ki sirowiat 'gã”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ¹⁸ Je 'ã ajemome'u pẽ nupe. Jeruwa 'ga nanẽ 'ã je mome'wau pẽ nupe nũ. 'Ga 'ã je muarera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina.

¹⁹—Ma'ape ajee eneruwa 'ga ki 'ei?— 'jau 'gã aipo 'ga 'eramũ 'ga upe.

—Naje kwaawi 'ã pejepe. Jeruwa 'ga nanẽ 'ã pẽẽ ik-waape'ema nũ. Je kwaaw ire amunipo 'ã pekwaap 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ Aipoa Jejui 'ga imome'wau 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã nupe 'gã mu'jau. 'Ga mogytaawa pype ka'aranũ ppykawa 'upa. A'e pype judeu 'gã ka'aranũ monou Jarejuwarete 'ga upe. Aipo pyri Jejui 'ga 'gã mu'jau 'ũina. 'Ga ppyg are 'gã amũ afuweramũ numiamũ. A'ere nowaẽmi we 'ga ppykawa upe. A'eramũ 'gã 'ga ppyke'ema.

Jejui 'ga ojemome'wau 'gã nupe

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Anure nipo je oi 'aw awi. Je rekat nipo pejepe numiamũ. A'ere nipo naje resaga'uweri pejepe. Anure nipo peramanũ amũ pejetywera. A'eramũ nipo pẽẽ pejewawe'em je waw ipe — 'jau 'ga 'gã nupe.

²² A'eramũ judeu 'gã 'wyria'ri 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'eramũ sipo 'ga aipo 'jau nũ 'wei? Ma'ape sipo 'ga oi? Ojejuka te ra'u 'ga nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'eramũ sipo 'ga 'i poromũ “Nepeoa'uweri je waw ipe”, 'jau nũ 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

²³ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽẽ 'awa ywy pewara futat. A'ere je na'auwara rũi. Ywag awi je ruri. A'eramũ je mama'e tywer are tejea'are'emamũ.

²⁴ A'eramũ je ako aipo 'jau pẽ nupe ko: “Peramanũ nipo pejetywera”, 'jau je ako pẽ nupe ko. Ajemome'u je ako pẽ nupe ko. Je rerowiare'ema peramanũ futat pejetywera— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵—Ma'jaramũ ene ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Ymã we te ako je jemome'ui pẽ nupe ikue. Aipo je'ea a'jea futat. ²⁶ Pẽnekoarũe'ema pẽ nupe imome'u re amunipo 'ã je a'jea futat imome'wau pẽ nupe, “Nepẽa'wyrri futari te 'ã”, 'jau amunipo 'ã je pẽ nupe. Je muarera 'ga mama'e a'jea tee omome'u. Tejeupe 'ga remimome'ufera etee te je amome'u ywy pewaramũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ 'Uwarete 'ga upe 'ga 'i, “Je muarera 'ga”, 'jau. A'ere 'gã naeapyoi 'ga je'eg are aipo 'ga 'eramũ. ²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã p̄neki'yra. 'Ypeywar are je mu'am ire nipo p̄neapyo je ree. “A'jea futat 'ga 'i. Janeruwarete 'ga je muarera, 'ga 'i rai'i”, 'jau nipo p̄ẽ jee. “A'jea futat 'ga nuapoi mama'ea oje'eg imũ etee futat. 'Uwarete 'ga omu'e are futat 'ga jane mu'ei rai'i”, 'jau nipo p̄ẽ jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹— Je muarera 'ga ako je pyri etee futat namutamutat. 'Ga muorypawa etee je mama'e apou jepi. A'eramũ 'ga akou je pyri etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ Aipo 'ga 'e 'ga renamũ kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa.

Abraão 'ga juapyret

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau werowiaara 'gã nupe:

—Jeje'ega rerowiar ire p̄ẽ jeremiayuwa futat. ³² A'jea futat je Jarejuwarete 'ga mome'ui. Aipoa jeje'ega renuparamũ p̄ẽ na'wryiara tywera remiayuwa 'jawe rui pejemogy— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã 'wryiara tywera wemiayuwa rereko tyweretea. Aipo 'wryiara remiayuwa 'jawe 'ã pejemogy rakue. A'ere a'jea futat je 'i Jarejuwarete 'ga ree. Aipo kwaaw ire pejejemũ'jãu pejejemogyau aipoa 'wryiara tywera remiayuwa 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ te aipo ere ore ki 'ei? Na'wryiara tywera remiayuwa rui ore. Ore 'ã Abraão 'ga juapyrera te. Na'gã amũ nemifaja rui 'ã ore arajemogy— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat je'ea. Mama'e tywera apoara 'gã juejue mama'e tywera remifaja futat. 'Gã tywera 'gã nerekou. ³⁵ Wemifutar imũ nipo 'gã 'wryiara 'ga wemifaja 'gã monou ojewi. A'ere nipo aipoa 'wryiara 'ga wa'yra 'ga nomonoi futari ojewi. ³⁶ Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat. P̄ẽ katu'og ire je p̄ẽ mũ'ei mama'e tywera apoara 'gã nui. A'eramũ te nipo pejetywer awi p̄neatee— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁷—Abraão 'ga juapyreramũ p̄ẽ numiamũ. A'etea 'ã je juka are p̄fuewet. Nepefutari jeje'ega. ³⁸ Tejeupe tejuwa 'ga remimome'ua tee je 'ã amome'u p̄ẽ nupe. A'etea 'ã mama'e apou pejejuwa pejemu'eawer imũ etee rai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'gã 'jau:

—Abraão 'ga juapyreramũ ore— 'jau 'gã 'ga upe.

—Abraão 'ga juapyreramũ ore 'e re amunipo 'ã mama'e esagea te peapo 'ga 'jawe. ⁴⁰ Pejeporujukawere'emamũ amunipo 'ã je ree. Tejeupe Tejuwarete 'ga remimome'ua te je amome'u p̄ẽ nupe. A'jea futat aipoa. A'ere 'ã p̄eporujukawet etee je ree. Nanarũi Abraão 'ga iapoi rakue. ⁴¹ Pejejuwa 'jawe futat p̄ẽ mama'ea peapo— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ku'jywa 'ga tee futat oreruwaretea. Ore futat 'ga ra'yraretea— 'jau 'gã 'ga upe.

42 A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ku'jywa 'ga oreruwaretea 'e re amunipo 'ã pẽporomutat je ree. Ku'jywa 'ga 'wyr awi futat je ruri. Nateje'eg imũ rũĩ je ruri 'au ywy pe. 'Ga je'eg imũ etee je ruri. 'Ga futat je muri ikue — 'jau 'ga 'gã nupe. 43 —Ma'eramũ sipo ajee nepẽneapyoi jeje'eg are? Nepẽporenuwiweri 'ã ee. A'eramũ pẽẽ pejejeapyoe'emamũ jeje'eg are. 44 Mama'eukwaawa 'wyrĩara ra'yra futat pẽẽ. A'eramũ pẽẽ emifutar are etee pejeparu-apoweramũ pejejemogyau. Ywya Janeruwarete 'ga iapo ypy ypyrauwe mama'eukwaawa 'wyrĩara oporojuka ma'e futat. Nuenowi futari mama'e a'jea. Mama'e a'jea miamũ futat nafutari. Wemifutar imũ etee futat e'i. I'me ma'ea futat. A'eramũ emiayuwa nanẽ i'jawe etee futat o'meramũ — 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. 45 —A'eramũ pẽẽ i'me are etee pejeparu-enuwiweramũ. A'eramũ pẽẽ a'eramũ je rerowiare'ema pejejemogyau. Mama'e a'jea etee je 'ã omome'u numiamũ. 46 Awỹja te jeremiapo a'wyre'ema wesak? Nitywi futari 'ga amũ. Naapoi futari je mama'e tywera. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Ma'eramũ sipo pẽẽ je rerowiare'ema? — 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. 47 —Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã wenup katu katu 'ga je'ega. A'ere pẽẽ na'ga remiayuwa rũĩ. A'eramũ pẽẽ 'ga je'ega renupe'ema — 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

Jejuĩ 'ga ojemome'wau 'gã nupe

48 A'eramũ judeu 'gã 'jau:

—A'jea futat ore 'i. “Mama'eukwaawa 'ga wereko opir are”, ore 'i enee jepi 'ja. Esak ene je'eg ekoetea ene rekoa. “Nia'wyrĩ 'ga. Samarĩ wyy pewara nipo 'ga”, 'jau ore enee jepi — 'jau 'gã 'ga upe.

49 Aipo 'gã 'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Narekoi je mama'eukwaawa tepir are. Tejuwarete 'ga tee je amuoryp tekou. A'ere 'ã nepẽporomutari je ree — 'jau 'ga 'gã nupe. 50 —Peje'eg esage ki je ree, na'ea'uweri je pẽ nupe. A'ere Jeruwarete 'ga je ree pẽporomutara futari. “Nepẽa'wyrĩ pẽẽ”, 'jau nipo 'ga je ree iporomutare'ema 'gã nupe. 51 A'jea futat je 'i. Jeje'ega renupara 'gã amanũme'em futat — 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

52 —Kuu. 'Awamũ taetu ore “mama'eukwaawa 'ga wereko”, ore 'i enee ki 'ei. Ymãwarera 'gã amanũ futat rakue kũĩ. Abraão 'ga miamũ amanũmũ rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'jau amanũmũ rakue kũĩ. Ma'eramũ sipo aipo ere oree, “Jeje'ega renupara 'gã namanũĩ futari”, ere ekoete oree a'i kũĩ — 'jau 'gã 'ga upe. 53 —Janepy 'ga, Abraão 'ga amanũ futat rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'jau amanũmũ rakue. “Je te eteete ma'e 'gã aapyraap”, ere

te ra'u ekou nũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ma'jaramũ sipo je rekoi 'jau ene 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁴ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Je te 'ã aereteretea”, je 'e re taetu amunipo 'ã aipo pe'je. A'ere 'ã je natejee rũi agawewi je jerowiaraiwi. Jeruwarete 'ga 'ã aipo e'i jee. Pěẽ 'ã “Janeruwaretea 'ga” pe'je futatee Jeruwarete 'ga upe. ⁵⁵ Nepekwaawi agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ã pěẽ “ore 'ga ra'yra”, pe'je futatee. A'ere je a'jea futat je 'i: “Je akwaap futat 'ga”, 'jau. “Nakwaawi je 'ga” je 'e re amunipo 'ã je naně je'meramũ pěẽ 'jawe nũ. A'ere je 'ga kwaawi. 'Ga je'ega renupa je 'ã tekou. ⁵⁶ Abraão 'ga 'ã oporesagiweramũ je rur are rakue. A'eramũ 'ga je rura resakawe aku'iramũ akou ikue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Neremagwawi we agawewi 'ã sïkwêta kwara. Maran sipo ene a'eramũ Abraão 'ga resaka? Ymã te 'ga manũi rakue!— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁸ —A'jea futat je 'i. Abraão 'ga 'are'emauwe je rekoi ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵⁹ Aipo ojeupe 'eramũ 'gã itauu pyyka 'ga ree.

—Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —“Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi”, e'i 'ga janee ra'e— 'jau 'gã ajaupe. —Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere Jejui 'ga jemimi 'gã nui, awau uẽma 'gã nui, Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi.

9

Eae'ema 'ga

¹ Pe rupi aruatau arawau Jejui 'ga eae'ema 'ga resaka. U'aa ppy we futat aipo 'ga weae'emamũ u'aa rakue. Ka'aranũũ renũina 'ũina peyse pe 'gã nupe. ² 'Ga resakawe ore 'jau Jejui 'ga upe:

—Awÿja tywera sipo 'ga namamã'ëukari? 'Ga tywera te 'ga namamã'ëukari? 'Ga jara 'gã tywera te ra'u nũ?— 'jau ore 'ga upe.

³ —Naani. Na'ga jara 'gã tywera rũi 'ga namamã'ëukari. Na'ga tywera rũi naně nũ. Jarejuwarete 'ga pãjẽ resaukaawamũ te 'ga naeai — 'jau 'ga oree. ⁴ —Sã'ã jane porowykya 'arimũ etee. Ypytunaiwauwe jareporowykyawe'em. Nan tee futat jane porowykyi temuarera 'ga upe jarejemogywe. Jaremanũ re jane niporowykyu'jawi 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree. ⁵ —Ywy pe tekou je 'ara 'jawe futat. 'Arimũ etee te jane mama'e resagi. A'eramũ 'ã jane mama'e kwaapa. Nan tee futat je Tejuwarete 'ga kwaawukari pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

⁶ Aipo 'e re 'ga onymuna ywyu imajakuanana 'yi are. Weny are imajakuanan ire 'ga imonou 'ga ropepir are. ⁷ 'Ga ropepir are imono re 'ga 'ga monoukaa 'ga mojawaejukaa 'ymua'wi pe, *Siloe* 'jaw ipe. (Oje'eg imū 'gā 'i *Siloe*. *Siloe* 'ea imuripyrrera 'ea futat poromū.)

A'eramū eae'ema 'ga awau peu ojowaeita jui. Ojowaeita ppy we 'ga mama'e resaka katu katu. Ojekatu'okawe 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nū. ⁸ 'Ga resakawe 'ga pyriwara 'gā 'jau ajaupe:

—Kuu. Najane upe ka'aranūū renūinarera 'ga rūi nipo kweramū ra'e ki sa?— 'jau 'gā ajaupe.

⁹ 'Gā amū 'jau ajaupe:

—'Ga futat kūi— 'jau 'gā ajaupe.

A'ere amumera 'gā 'i ajaupe:

—Tee nū'ū. Naani nū'ū. 'Ga 'jawewara 'ga te nū'ū— 'jau etee 'gā 'ga upe.

A'eramū eae'emera 'ga 'jau:

—Je futat. Ka'aranūū renūinareramū futat je rekoi— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁰ —A'eramū ene maran mama'e resaka 'awamū ki 'ei?— 'jau 'gā 'ga upe.

¹¹ —Tee. Kūima'e 'ga amū te 'ut je resaka ko nū'ū, Jeju 'jawa 'ga ko nū'ū. Onymuna ywyu ko. A'ere 'ga imajakuanana 'yi are ko. A'ere 'ga imonoi jeropepir are ko. A'ere 'ga 'jau jee ko: “Ekwap ejowaeita *Siloe* 'jaw ipe”, 'jau 'ga jee ko. A'eramū je tewau peu tejowaeita ko. A'eramū je 'agamū mama'e resaka katu katu tekou— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

¹² Aipo 'ga 'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Ma'ape ajee 'ga ki 'ei?

—Tee. Ma'ape katu nipo 'ga rekoi? Nakwaawi je 'ga rekoa nū'ū— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹³ A'eramū 'gā eae'emera 'ga rerawau fariseu 'gā nupe.

¹⁴ Morowykye'ema rupi Jeju 'ga 'yja mo'omi weny pyu imonou 'ga ropepir are ra'e. A'eramū 'ga 'agamū amā'jāu ra'e. A'eramū 'gā 'ga rerawau 'gā nupe.

¹⁵ A'eramū fariseu 'gā 'jau 'ga upe:

—Maran te eremā'ē ra'e?

—Tee. Kūima'e 'ga amū tujururua omono jeropepir are ko nū'ū. A'ere je tewau tejowaeita jui 'y pyu ko. A'eramū je 'agamū mama'e resaka tekou nū— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁶ A'eramū fariseu 'gā amū 'jau 'ga upe:

—NaJarejuwarete 'ga rerowiaara 'ga rūi te aje ra'e. Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga remikwasiarera ra'e. Sā'ā 'ga morowykye'ema rupi 'ga mamā'ēukara ra'e. Enuw ire amunipo 'ā 'ga namamā'ēukari 'ga morowykye'ema rupi— 'jau 'gā ajaupe 'upa.

A'ere amumera 'gā fariseu 'gā 'i:

—Tee. Namama'e tywera apoara rūi 'ga. Itywet ma'eramū ae nuapoi futari nanuara— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā aipo 'eramū ajamueu 'ga ree.

¹⁷ A'eramū 'gā 'jau imamā'ēpyrera 'ga upe nū:

—“Je katu'ok 'ga”, ere 'ā oree. Maran te eremome'u 'ga 'awamū oree nū?— 'jau 'gā 'ga upe.

—Tee. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amū futat nipo nū'ū— 'jau etee 'ga 'gā nupe.

¹⁸ A'ere judeu 'gā 'wyria'ri 'gā nuerowiari 'ga.

—A'jea futat sipo 'ga 'ari weae'emamū rakue?— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā eae'emera 'ga jara 'gā nerurukaa, 'gā moporo-gytaukaa ojeupe.

¹⁹ 'Ga jara 'gā nurauwe 'gā 'jau 'gā nupe:

—Pēna'yra te 'ga? A'jea te 'ga naeai u'aa iypy we futat rakue? — 'jau 'gā oporonupa 'ga ree. —Maran ajee 'awamū 'ga mā'ēi akou?— 'jau 'gā 'ga jara 'gā nupe.

²⁰ —A'jea futat 'ga orera'yra. A'jea futat 'ga 'ari weae'emamū ikue. ²¹ A'ere ore norokwaawi 'ga mā'ēawera. 'Ga mamā'ēara 'ga nanē ore ikwaape'ema nū— 'jau 'ga jara 'gā 'gā nupe. —Pe'je pēē futat pejeporonupa ee 'ga upe. Nakunumīa rūi te 'ga 'ā. A'eramū 'ga futat imome'wau pē nupe— 'jau 'ga jara 'gā 'gā nupe.

²² 'Ga jara 'gā kyjea 'gā nerekou, aipo 'gā mu'eukaa 'gā nupe. 'Wyria'ri 'gā nui 'gā okyjau akou. “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimurera futat 'jara 'gā simū'ē jarejatykaaw awi 'jau”, 'jau 'wyria'ri 'gā ajaupe 'upa rai'i. “Pejoru'jap futat kasi pejesou ne, 'jau jane 'gā nupe”, 'jau 'gā ajaupe 'upa rai'i. ²³ A'eramū 'gā okyjau 'gā nui. A'eramū 'ga jara 'gā 'jau 'gā nupe: “Nakunumīa rūi futat 'ga 'awamū. A'eramū 'ga futat imome'wau pē nupe”, 'jau 'ga jara 'gā.

²⁴ A'eramū fariseu 'gā eae'emera 'ga renūina nū:

—“Janeruwarete 'ga rowase je 'ami. A'eramū je mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe”, ere ki oree— 'jau 'gā 'ga upe. —Ene mamā'ēara 'ga itywet ma'ea ra'e. Aipoa ore orokwaap — 'jau 'gā 'ga upe.

²⁵ —Tee. Nakwaawi je. Itywet ma'ea futat nipo 'ga ra'e? Nakwaawi je. A'jea futat ako je najereai ikue. A'ere je 'ā 'awamū mama'ea resagi tekou— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁶ A'eramū 'gā 'jau nū:

—Maran 'ga ene rerekou ra'e ki 'ei? Maran te 'ga ene mamā'ēi ra'e?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁷ —Amome'u futat te ako je pē nupe ko. A'ere ako nepēparuerowariweri etee jeje'eg are ko. Ma'eramū sipo je

imome'wau'japa pē nupe nū? Pēfuewet te ra'u pēē nanē pejemogyau 'ga remiayuwamū nū?— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁸—Kuu. Ene'me awi kūi. Ene tee futat 'ga remiayuwamū eko. Ore 'ā Moisesi 'ga je'egera renupararetea te— 'jau 'gā amara'neramū 'ga ree. ²⁹—Janeruwarete 'ga oje'ega Moisesi 'ga upe rakue. A'ea ore orokwaap. A'ere ore aipo 'ga norokwaawi. 'Ga muarera nanē ore ikwaape'ema nū— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁰—Kuu. Nepekwaawi nipo ajee 'ga. 'Ga muarera nanē nepekwaawi ra'e nū. A'ere 'ga je mamā'ēi ko nū'ū— 'jau 'ga 'gā nupe. ³¹—Ojeupe itywet ma'e 'gā porogytaramū Janeruwarete 'ga nuenuwi. Aipoa 'ā jane sikwaap. A'ere 'ga werowiaara 'ga je'ega renuwi. Afutaara 'gā je'ega nanē 'ga enupa nū. ³²Ywy apo ypy we “ga amū u'ar ypy we eae'ema 'ga mamā'ēi” 'ea jane nienuwi jepi. ³³Jarejuwarete 'ga je'eg imū iapoe'em ire nuapoarūi ae remiapoe'ema— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁴—U'aa ypy we itywet ma'eramū nipo aea jamu'ei mama'e are ki sa?— 'jau 'gā 'ga upe, amara'neramū 'ga ree.

A'eramū 'gā 'ga muēma ajatykaaw awi.

—Ere eēma 'aw awi. Erejoru'jap kasi esou 'au ne— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁵A'ere Jejui 'ga 'ga rera renuwi. “Eneremimamā'ēfera 'ga 'gā amuēm ajatykaaw awi” 'e renupa. A'eramū Jejui 'ga 'ga rekaa. 'Ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga te ererowiat ekou?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³⁶—Awŷja te 'ga? 'Ga ree jeparuerowiarerawamū tekou— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁷A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awamū futat te 'ā ereesak 'ga 'ama. 'Ga je'ega nanē 'ā ene enupa nū. Je futat 'awamū oje'eg te'ama enee. Je te 'ā 'ga remimurera— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸—Arowiat je ene, ki Ku'jyp. Ene 'ā jejararetea— 'jau 'ga wapyka 'ūina wenupy'āu 'ga rowase.

³⁹A'eramū Jejui 'ga oje'ega 'gā nupe nū:

—Ywy pe je ruri Jarejuwarete 'ga kwaapara 'gā mojo'oka 'ga ree iporokwaawiwere'ema 'gā nui. Pēē 'ā pekwaaw'i 'ga. A'eramū je 'ga kwaawukaa pē nupe tejua. A'ere amumera 'gā o'meramū te 'ga 'i. “Akwaap futat je Jarejuwarete 'ga”, 'jau futatee 'gā 'ā. A'ere 'gā niporokwaawiwari 'ga ree. A'eramū je 'gā mogyau eae'ema 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴⁰Aipo renupa fariseu 'gā amū 'jau 'ga upe:

—Ore upe te poromū ere? Norereai nipo ore arajemogyau enee?— 'jau 'gā 'ga upe.

⁴¹A'eramū Jejui 'ga 'jau nū:

—Pejejeae'em ire amunipo 'ã nepejekwai te pejejemogyau. A'ere 'ã “Orerea futat ore”, pe'je. “Jarejuwarete 'ga ore orokwaap futat”, pe'je 'ã. A'ere aipo pe'je ekoete te. Nepekwaawi Jarejuwarete 'ga. A'eramũ pẽẽ aipo pyu pejejeupi te futat pejejekwau pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

10

Weymaw are omaenun ma'e 'ga 'jawewat

¹⁻² A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau ojee:

—Sã'ã karupa'mĩ a'gwara 'gã kaaruwamũ erura ijaga ukaja pype. A'eramũ 'ga amũ akou peu ypytunimũ iarũmũ 'míara mara'ne awi. Muna'yw awi 'jau 'ga akou omaenuna ee. Ia'gwara 'gã osou iosoma kwara rupi etee futat. Okwara rupi ise'ema 'gã ose ekoete futat. Iosoma 'arimũ awau osou amunarũmũ karupa'mĩ are — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ³—Ai'iwetetewe karupa'mĩ jara 'gã 'ua ojewya ukai pe nũ. A'eramũ karupa'mĩ raarana 'ga 'ua okwara rawopytymo'woka jupe. Ose re ijara 'gã weymawa renũina. 'Ga reymawa 'ga je'ega kwaapa. A'eramũ futat 'ga je'ega kwaapara etee futat 'ua 'ga repejãna. ⁴Weymawa renũ'ẽ re 'ga awau enune. A'eramũ 'ga reymawa awau 'ga rewiri. Awau 'ga oporogytau weymawa upe. A'eramũ 'ga je'ega kwaapara etee awau 'ga rewiri. ⁵'Ga rewiri etee futat ajemogyau. Tekotee 'ga amũ wenũjamũ 'ure'ema 'ga repejãna. 'Ga je'ega kwaape'ema. A'eramũ awau okwasi'wasi'wau 'ga wi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã weapyoe'emamũ 'ga je'eg are.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat je'ea. Wosoma kwara rupi etee te karupa'mĩa oi osou wosoma pype. A'eramũ je karupa'mĩ osoma kwara 'jawewara futat. Je rupi etee te ywy pewara 'gã oi osou Jarejuwarete 'ga rupaw ipe. Je rerowiaara 'gã etee te ajemogy Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸—Je renunewe 'ut ma'efera 'gã 'ã e'i pẽ nupe rakue: “Ore Jarejuwarete 'ga remimurera”, 'jau futatee 'gã pẽ nupe rakue. O'meramũ te 'gã 'i rakue. Muna'ywa 'jawewara 'gã futat poromũ. A'ere Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nuenuwi 'gã je'ega rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ —Iosoma kwara 'jawe je rekoí. A'eramũ pẽẽ pejejarũmũ 'jau jee: “Too ene rupi Jarejuwarete 'ga rupaw ipe 'jau”, 'jawarũ jee — 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejeupe aipo 'eramũ je 'gã mogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. A'eramũ je 'gã mopy'ata'wau, 'gã a'gwau 'jau. A'eramũ

'gā opy'a'wyre'emamū ajemogyau. ¹⁰ Muna'ywa 'jawewara Janeruwarete 'ga remiayuwa opyyk, imomapa. A'ere je nanarūi. Jarejuwarete 'ga kwaawukaa te je ruri pē nupe. Pē mogyau nakwaparimū rūi je ruri, pē mopy'ata'wau pē mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹¹ —Wyra jara 'ga ojejukau esage weymaw are. 'Miara mara'ne ruramū 'ga weymawa a'gwau jui. A'eramū je weymaw are ipojejuka esage ma'e 'gā 'jawe. Tejemaiyuwa 'gā je ia'gwau mama'e tywer awi. Temanūmū 'gā nekwawer ipe. A'eramū 'gā amanūarūme'em ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹²⁻¹³ —Tekotee 'gā omepyrāmū etee omaenuna ajueymaw are. A'ere na'gā neymawa rūi karupa'mīa. A'eramū 'gā 'miara mara'nea jupe turamū ujāna etee awau jui, karupa'mī rejaa jupe. Najemuaēmi 'gā ee. Na'gā ma'e arūi. A'eramū 'gā ia'gwawe'em. A'eramū 'miara 'ua karupa'mīa mū pyyka, ipytuna mokwasi'wasi'wau ajai— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁴⁻¹⁵ —A'ere je naaipo 'jawe rūi. Je 'ā karupa'mī are ipojejuka esage ma'e 'jawewara te. Sā'ā Jeruwarete 'ga je kwaawa. Je nanē 'ā 'ga kwaapa nū. Nan tee futat je tejemaiyuwa 'gā kwaawi. 'Gā nanē 'ā je kwaapa nū. Anure nipo je manūi 'gā nupe. ¹⁶ A'eramū nipo tekotee 'gā nanē jeremaiyuwamū ajemogyau nū. Najudeu arūi 'gā. A'ere je te je jerowiarukari 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā ajemogyau jeremaiyuwamū. Teje'ega 'gā enuw ire nipo je 'gā nerua 'gā mojojopyeukaa ajuee. A'eramū nipo majepeitee 'ga jara 'gā nee ojejuka ma'ea— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ojee.

¹⁷ —Je te nipo 'ā ajejukaukat 'gā nupe. A'ere je temanū re je ferawi etee nū. A'eramū nipo Jeruwarete 'ga oporomutaramū nanimenime je ree. ¹⁸ 'Gā nupe tejejukaukare'em ire amunipo 'ā nitywi futari je jukaara 'ga amū. A'ere je 'gā tejukaa futari. Tejejukaukaa nipo je 'gā nupe Tejuwarete 'ga remifutar imū etee futat. Teferawa nanē je afutat nū. Ymā te Jeruwarete 'ga 'i jee ikue: “Ere ewau ejejukaukaa 'gā nupe. Ene manū re je ene moferawi etee nū”, 'jau Jeruwarete 'ga jee ikue. A'eramū je tejuwa tejejukaukaa 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe 'gā mu'jau ojee.

¹⁹ Aipo renuw ire peuwara 'gā ajamueu 'ga je'eg are. ²⁰ —Mama'eukwaawa nipo 'ga 'ā wereko— 'jau 'gā ajaupe. —Mama'eukwaawa nipo 'ā 'ga amoje'egukat ite'at ma'e 'jawe janee kūi. Ma'eramū sipo ajee pēporenuwiwet 'ga je'eg are pejejupa?— 'jau 'gā ajaupe.

²¹ A'ere amumera 'gā 'i:

—Nanarūi mama'eukwaawa rerekwara 'gā je'egi. Ae mamā'ē sipo mama'eukwaawa? Nana'uweri — 'jau 'gā ajaupe, ajamueu 'ga ree.

Judeu 'gã nuerowiari futari 'ga

22-23 Anure Jejui 'ga awau Jerusareg ipe nũ. Janeruwarete 'ga mogytaawa 'ogeikwara pakuja 'wyr ipe 'ga akou, Sarumãu 'ga ma'ea 'jawa 'wyr ipe 'ga akou. Judeu 'gã maraka wapo Jerusareg ipe rakue. Ymã te 'gã ypy 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa apoi rakue. Iapopaw ire 'gã 'jau “Agamũ ene mogytaawa, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã maraka apou aipo are wea'awamũ. 'Ara ro'ysagũũ rupi 'gã aipoa maraka apou wea'awamũ. 24 Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga rekoramũ, kwaiwete 'gã ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Maranime te erejemome'u oree? Ene futat te Jarejuwarete 'ga remimureramũ ereko?— 'jau 'gã 'ga upe.

25 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ajemome'u futat ako je pẽ nupe ko. A'ere ako naje rerowiari etee pejepe ko— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejuwarete 'ga je'eg imũ 'ã je mama'e apou tekou. Kwaiwete je 'ã 'gã katu'ogi tekou. Aipoa amunipo 'ã je kwaawukat pẽ nupe. 26 A'ere 'ã naje rerowiari etee pejepe. Najeremiayuwa rũi tãmẽjẽ 'ã pẽẽ. A'eramũ pẽẽ je rerowiare'ema futat pejejemogyau. 27 Jeremiayuwa 'gã wenup jeje'ega. Okwaap je tejemiayuwa 'gã. A'eramũ 'gã je rerowiaa. 28 'Gã te je amogy namutat. A'eramũ nipo je anure 'gã nerawau Tejuwarete 'ga pyri. Nitywi futari 'ga amũ je wi 'gã pojekaara 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 29 —Jeruwarete 'ga 'ã pãjẽeteetea. 'Ga te 'ã opãjẽa amut jee. A'eramũ 'gã amũ je wi jeremiayuwa 'gã pojekawe'em futat. 30 Je te 'ã Tejuwarete 'ga 'jawewara. Majeppei tee ako ma'e 'jawe ore rekoi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

31 Aipo ojeupe 'ga 'eramũ, 'gã ita pyyka 'ga ree.

—Simono imomoa 'ga ree 'jau— 'jau numiamũ.

32 A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Mama'e esagea etee te je 'ã aapo tekou kwaiwete. Tejuwarete 'ga je'eg imũ je iapoi. Maranuara jeporowyky are te je juka are pẽfuewet?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

33 —Naani. Naeneremiapofer are rũi orefueweramũ ene ree. Janeruwarete 'ga te 'ã erekurap ekou. A'eramũ ore oroporojukaweramũ ene ree— 'jau 'gã 'ga upe. —Kũima'e teea te ene. A'ere 'ã ene “Je Jarejuwarete 'ga 'jawewara”, ere oree. Aipo ene'ea 'ga kurapara te ereko— 'jau 'gã Jejui 'ga upe amara'neramũ 'ga ree.

34 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã pẽypy 'gã ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. “Pẽẽ 'ã Ku'jywa 'ga 'jawewara”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rakue. Aipo ojeupe 'ga 'e are 'gã ka'arana kwasiaa inuga rakue. 35 Ni'mei futari Janeruwarete 'ga. A'eramũ

'ga je'ega rerekwara ka'arana nanẽ o'me'emamũ nũ. Aipoa 'ã jane sikwaap. A'eramũ 'ga a'jea futat aipo 'jau 'gã nupe rakue. ³⁶ Ma'eramũ sipo ajee je aipo 'jauwarũ'em pẽ nupe, "Je 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra", 'jauwarũ'em pẽ nupe? Maran sipo je a'eramũ aipo 'eramũ 'ga ago'wau tekou? 'Ga te 'ã je mut ywy pe ikue — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁷ —Tejuwa 'ga porowykya je iapoe'emamũ kasi je rerowiat pejepe ne. ³⁸ A'ere ki 'ga remiapoia je iapo re je rerowiat pejepe. Je rerowiare'emamũ miamũ ki jeremiapoia perowiat. A'eramũ nipo pẽẽ ore kwaapa. Tejuwarete 'ga rewiri etee futat je rekoi. 'Ga nanẽ akou je rewiri etee futat nũ. Norojepe'ai futari ore arajau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁹ Aipo 'e are 'gã 'ga pyyg are afueweramũ nũ. A'ere 'ga jepe'ai 'gã nui.

⁴⁰ A'eramũ ore arawau oroyaapa Jejui 'ga reewe, Jotãu ry owajara katy. Juã 'ga ae pymãawer ipe ore arawau oropytau. ⁴¹ A'e pe kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga rekaa.

—Juã 'ga nuapoi futari aeremiapoe'ema ako ikue. A'ere a'jea futat 'ga 'eawer imũ etee futat Jejui 'ga iapoi 'awamũ — 'jau 'gã ajaupe.

⁴² A'eramũ peu oo ma'e 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa nũ.

11

Lasaru 'ga moferapawet

¹ Lasaru 'ga ojero'wau wenyra 'gã nupe rakue. 'Ga renyra ãẽ rera Maria. Ajepeja ãẽ rera Marta. Petani pe 'gã 'wyrã.

² Aipo Mari ãẽ futat jany kasiga reko'woka Jejui 'ga py are, 'ga py pireita ipyu. A'ere ãẽ 'ga py pirei re u'awa pyu etee futat 'ga py mukaga 'ga wi. A'e ãẽ kywyrã 'ga poromũ ojero'wu.

³ A'eramũ 'ga renyra 'gã 'ga amũ monou Jejui 'ga renũina:

—“Enejekoty'aawa 'ga ojero'wu 'upa, ki Ku'jyp, ere ki kãã upe”, e'i 'ga renyra 'gã jee ai'i — 'jau 'ga Jejui 'ga upe awau.

⁴ A'eramũ aipo ojeupe oporeawuara 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—A'jea futat 'ga jero'wui 'upa. A'ere 'ga namanũi futari ojero'wu upe. 'Ga jero'wu are nipo pẽẽ 'awamũ Jarejuwarete 'ga pãjẽa peesak. “A'jea futat Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga pãjẽrete ra'e”, 'jau nipo pẽẽ jee — 'jau Jejui 'ga oree.

⁵ Jejui 'ga jekoty'aawa Marta ãẽ, ãẽ kypy'yra ãẽ, 'gã kywyrã 'ga, Lasaru 'ga. Mĩmera 'gã Jejui 'ga jekoty'aawa. ⁶ A'etea 'ga 'ga rera renuw ire miamũ opytau etee 'upa peu, mukũi 'ga osea peu. ⁷ Mukũi oser ire Jejui 'ga oje'ega wemimu'eramũ oree:

—Pe'je iruukwe. Soo Judeja ywy pe 'jau nũ — 'jau Jejui 'ga oree.

⁸ A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Tee nũ'ũ. 'Awamueuu ako peuwara 'gã fueweramũ ita pyu ene juka are ai'i nũ'ũ. Te maran a'e pe jane oi etee jarejewya peu nũ?— 'jau ore 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau oree:

—'Arimũ wata ma'eramũ ae nitesirũgatui. Nu'ara'uweri ae 'arimũ wata ma'eramũ ywy kwara pype. 'Arimũ wata ma'eramũ ae nokyjei watau akou. Nan tee futat je rekoi tekyjawe'em. Je manũawa upe iwaẽme'emamũ 'gã naje pyyga'uweri. A'eramũ je tekyjawe'em. ¹⁰ Ypytunimũ wata ma'eramũ te ae 'ari ywy kwara pype otesirũgaturamũ— 'jau 'ga oree.

¹¹ Aipo 'e re Jejuí 'ga 'jau oree nũ:

—Janejekoty'aawa 'ga, Lasaru 'ga oset 'upa. A'eramũ je tewau 'ga momaka 'ga ser awi— 'jau 'ga oree.

¹² A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Oser ire sipo ajee 'ga pagi, ojekatu'oka nũ— 'jau ore 'ga upe.

¹³ “Lasaru 'ga amanũ 'upa” 'ea futat 'ga poromũ imome'wau oree numiamũ. A'ere ore norereapyoi te ee aipo 'ga 'eramũ. “Ga set tee upe sipo 'ga 'i pa”, 'jau etee ore. ¹⁴ A'eramũ 'ga imome'wau katu oree:

—Amanũ Lasaru 'ga 'upa, a'e je pẽ nupe kũi. ¹⁵ A'ere aipoa je upe esageramũ 'ga pyri jane rekoe'ema. Jeroryp je 'awamũ tepãjẽa pẽ nupe esaukar are. Taje rerowiar ete ete pejepe 'awamũ taetu 'jau. A'eramũ jane jarewau 'ga resaka— 'jau 'ga oree.

¹⁶ Aipo 'erauwe kunumĩ jopewa 'jau, Tome 'ga 'jau:

—Pe'je jane nanẽ. Soo jaremanũmũ 'ga rupi— 'jau 'ga oree. —Peu 'ga oramũ nipo 'gã 'awamũ 'ga jukai. A'eramũ jane nanẽ jarewau jaremanũmũ 'ga rupi— 'jau 'ga oree. A'eramũ ore arawau Petani pe Jejuí 'ga rupi.

¹⁷ Petani pe ore waẽm ire peuwara 'gã 'jau Jejuí 'ga upe:

—Amanũ enejekoty'aawa ai'i. A'eramũ ore erawau inuga ita kwara pype ai'i. Irũpãwẽ iseri 'awamũ— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

¹⁸ Aipoa amunawa Petani 'jawa 'upa Jerusarega pyriuu. Tres kilometro etee mukua jui. ¹⁹ A'eramũ Jerusareg ipewara 'gã 'ua 'ga renyrera 'gã pyri. Mari eẽ, Marta eẽ. Mĩmera 'gã nesaka 'gã 'ua 'gã mojemogypyka'i 'gã kokare'em awi.

²⁰ A'eramũ 'gã amũ awau Jejuí 'ga mome'wau Marta eẽ upe:

—Jejuí 'ga 'ut owaẽma ra'e— 'jau 'gã amũ awau eẽ upe.

A'erauwe Marta eẽ awau ore rowosõu. A'ere Mari eẽ reni oje'wyr ipe futat. ²¹ A'eramũ Marta eẽ etee awau, u'arasiga eẽ erawau Jejuí 'ga rowosõu.

A'eramũ eẽ 'jau 'ga upe:

—'Au ene reko re amunipo 'ā jekywyrā kīā namanūi rai'i—
'jau ēē 'ga upe. ²²—A'ere 'awamū ojeupe ene porogytaramū
miamū janeruwarete kīā mama'e apoi enee. Akwaap je aipoa
— 'jau Marta ēē Jejui 'ga upe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau Marta ēē upe:

—Oferap futat enekywyrā 'ga enee nū ī— 'jau 'ga Marta ēē
upe.

²⁴ A'eramū Marta ēē 'jau 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. “Janeruwarete kīā 'awa ywy mateep-
aawa 'ara rupi ae mū'ēi tywy awi nū” 'ea a'jea futat— 'jau ēē
'ga upe. —A'ea 'ara rupi tāmējē te nipo jekywyrā kīā ferawi nū
— 'jau Marta ēē 'ga upe.

²⁵ A'eramū Jejui 'ga 'jau Marta ēē upe nū:

—Je 'ā a'jea futat ae moferapara. Je futat 'ā ae mogyara.
Je rerowiaaramū pemanū agawewi. A'ere peferaw etee nū.
²⁶ Je rerowiaara 'gā, jeje'eg imū etee mama'e apoara 'gā nooi
futari mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jarejuwarete 'ga pyri te
je rerowiaara 'gā oi oferapa amanūu'jape'ema. Ererowiat ajee
aipoa ī?— 'jau Jejui 'ga Marta ēē upe.

²⁷ A'eramū ēē aipo 'ga 'e re 'jau 'ga upe:

—Ma'eramū rā. Arowiat futat je ene kī'ī. A'jea futat ene
Jarejuwarete kīā remimureramū ereko. A'jea futat ene kīā
ra'yrareteramū ereko. Ymā te 'ā kīā “ywy pewara 'gā nupe
ekwap”, kīā 'i enee rakue— 'jau ēē Jejui 'ga upe.

²⁸ Aipo 'e re Marta ēē awau ojewya oje'wyr ipe nū.
Okypy'yrā ēē renūina ēē awau. Owaēmawe ēē 'jau okypy'yrā
ēē upe, Mari ēē upe:

—Moromu'jara kīā, Jejui kīā, 'ut owaēma kyn. “Tene ēē
ruri oje'ega jee”, e'i kīā enee ko kyn — 'jau ēē meewere'i
weweworamū okypy'yrā ēē upe.

²⁹ Aipo ojeupe ēē 'erauwe Mari ēē weaiteramū awau Jejui
'ga repejāna. ³⁰ Norojori we ore orowaēma katu amunawa
upe. Marta ēē ore rowosīawer ipe etee arajupa oropytu'wau.

³¹ Mari ēē orauwe ēē pyri ajatyka ma'efera 'gā awau ēē rupi.

—Tywy pe nipo kwe ēē oi ajaa'wau. Pe'je soo ēē rewiri—
'jau 'gā ajaupe awau ēē rewiri.

³² Ore upe owaēmawe Mari ēē awau wapyka wenupy'āu
Jejui 'ga rowase.

—Ku'jyp. 'Au ene reko re amunipo 'ā jekywyrā kīā namanūi
rai'i— 'jau Mari ēē Jejui 'ga upe.

³³ A'eramū Jejui 'ga Mari ēē joo'o resaka. Ēē rewiri oo ma'e
'gā joo'o resaka nanē nū. A'eramū 'ga u'arasigamū ajemuaēma
'gā nee. ³⁴ A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'ape ajee pemono rai'i?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe oje'ega.

—Ere ejua esaka— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga ajaa'wau u'ama.

³⁶ 'Ga joo'o resakawe 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Noko 'ja. Noko Lasaru 'ga 'ga jekoty'aawaretea futat rai'i 'ja. Esak 'ga joo'oa 'ga ree kũi— 'jau 'gã ajaupe.

³⁷ A'eramũ amumera 'gã 'jau:

—Maran ajee 'ga a'etea eae'ema 'ga amũ mamã'ëi rai'i, a'e te je a'i kũi. Maran ajee 'ga Lasaru 'ga nuesagi 'ga jero'wu awi rai'i 'ũ. 'Ga jukaukare'ema amunipo 'ã 'ga 'ga jero'wu upe rai'i — 'jau 'gã ajaupe.

³⁸ A'eramũ ore arawau 'gã nupi. Jejuĩ 'ga u'arasiga rerawau erowaẽma ita kwara upe. Ita kwara rawopytymawamũ 'gã itauu monou imỹina iawopytyma. ³⁹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau:

—Pe'je itauu pe'au jui— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Marta eẽ 'jau:

—Koo. Naani nũrã. Ipysogay nipo nũrã. Irũpãwẽ 'awamũ iseri nũrã— 'jau etee eẽ 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau eẽ upe nũ:

—Maran ajee je 'i enee ra'e a'i ã. “Je rerowiar ire nipo ereesak Jarejuwarete 'ga pãjẽa”, je 'i enee ra'e a'i ã— 'jau 'ga Marta eẽ upe.

⁴¹ A'eramũ 'gã ita kwara rawopytymawa pe'au jui 'ga upe. A'erauwe Jejuĩ 'ga amã'jãu ywau:

—Kiapi'ni. Aje'eg je enee. ⁴² Ene 'ã jeje'ega ereenup e'ỹina— 'jau Jejuĩ 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe. —Jeje'eg are ako eneporenuwiwet jepi. A'eramũ je aipo 'jau enee 'auwara 'gã nemianuwamũ. Kasi a'e pe 'gã naje rerowiari ne. “A'jea futat Janeruwarete 'ga 'ga muri janee rai'i”, te'i 'gã jee 'jau. 'Awa 'ara rupi 'gã enepãjẽ resagi— 'jau Jejuĩ 'ga oje'ega 'Uwa 'ga upe.

⁴³ 'Uwarete 'ga upe oje'ẽmaw ire Jejuĩ 'ga wafukaita Lasaru 'ga upe:

—Ere ejua eẽma, ki Lasaru— 'jau Jejuĩ 'ga oje'ega Lasaru 'ga upe.

⁴⁴ A'erauwe Lasaru 'ga ferawi 'ua uẽma ita kwar awi. Wauwanawa taity rerua enafu'ama enuẽma ita kwar awi wakaga auwanawa reewe. 'Ga eẽmauwe Jejuĩ 'ga oje'ega 'ga resakara 'gã nupe:

—Pe'je 'ga piara rapa 'ga wi. Tuata 'ga 'jau— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

Jejuĩ 'ga ree ifuwet ma'e

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Luka 22.1-2)

⁴⁵ A'eramũ 'ga moferawa resakara 'gã Jejuĩ 'ga rerowiaa kwaiwete. Mari eẽ rupi oo ma'efera 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. ⁴⁶ A'eramũ 'gã amũ awau imome'wau fariseu 'gã nupe:

—Jejui 'ga Lasaru 'ga omoferap ko, irūpāwē 'ga ser ire ko—
'jau 'gā awau Jejui 'ga mome'wau fariseu 'gā nupe.

⁴⁷ A'eramū fariseu 'gā ajatykau mainana 'wyrriara 'gā netee.
Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'gā nanē ajatykau 'gā nee nū.
Ajatykau oporogytau Jejui 'ga ree:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? 'Awamū 'ga tee te
'ā mama'ea janeremiapoe'ema wapo akou kwaiwete a'i
kūi— 'jau 'gā oporogytau Jejui 'ga ree. ⁴⁸ —Nanuar awi
'ga momige'emamū nipo 'gā najuejue etee 'ga rerowiari.
A'eramū futat nipo 'gā 'ga mogou 'wyrriaramū ojeupe.
A'eramū futat nipo jane'wyrriararete 'ga Roma pewara 'gā
'wyrriara 'ga wemiayuwa 'gā mua jane apisau, Janeruwarete
'ga mogytaawa retygukaa 'jau nipo 'ga 'gā murukaa— 'jau 'gā
ajaupe.

⁴⁹ A'eramū mainana 'wyrriararete 'ga, Kaifasi 'ga oje'ega 'gā
nupe. Kaifasi 'ga 'wyrriaramū 'ūina 'gā nupe aipoa kwara rupi
rakue. A'eramū 'ga a'eramū oje'ega 'gā nupe:

—Nepēneapyoi we futat 'ga ree? ⁵⁰ 'Ga futat ijukapyramū.
A'eramū 'ga etee futat amanūmarūmū najuejue etee jane api-
siukare'ema— 'jau Kaifasi 'ga oje'ega wemiayuwa 'gā nupe.

⁵¹ A'ere Kaifasi 'ga naoje'eg imū etee rūi aipo 'ga 'i.
Janeruwarete 'ga te aipo amu'eukat 'ga. Ojete oje'ēma'e 'jawe
'ga poromū oje'ega ajaupe. “Jejui 'ga etee futat amanūarū
jane apisiukare'ema”, 'ga mu'eukaa ajaupe. ⁵² Judeu 'gā
tywera upe futat 'ga manūi. A'ere na'gā tywera upe etee rūi
Janeruwarete 'ga 'ga jukaukari. Judeue'ema 'gā nupe nanē 'ga
manūi nū, majepe'i 'ywetee jane mogyau.

⁵³ Aipoa ojeupe Kaifasi 'ga 'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Maran te jane Jejui 'ga pyygi 'ga jukau?— 'jau 'gā ajaupe
oporogytau.

⁵⁴ A'eramū Jejui 'ga awawe'em Judeja ywy pe. Arawau
Efraī 'jaw ipe etee. Aipoa 'upa jūmire'ema pyri. Aipo pe ore
oropytau.

⁵⁵ Oreyppy 'gā Egitu ywy awi enū'ēawer awi wea'awa
maraka upe iwaēm ja'wyja'wyräuwe judeu 'gā awau
ajatykau peu Jerusareg ipe kwaiwete. Oje'wyr awi 'gā awau
ajatykau Jerusareg ipe. Maraka apoawa upe iwaēme'emauwe
'gā mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee
ojekatu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe. ⁵⁶ A'eramū 'gā
Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe awau Jejui 'ga rekaa
numiamū. A'ere 'gā nuekoari 'ga. A'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—'Ut sipo 'ga 'au maraka are jane pyri?— 'jau 'gā ajaupe.

—Too. Maran gatu nipo 'ga 'ure'ema— 'jau 'gā ajaupe.

⁵⁷ A'eramū mainana 'wyrriara 'gā 'jau fariseu 'gā netee:

—Jejui 'ga resakaramū ki pejot 'ga mome'wau oree— 'jau
'gā maraka are 'ut ma'e 'gā nupe.

Jejuí 'ga pyyg are 'gã afueweramũ. A'eramũ 'gã poromũ 'jau, "pemome'u ki 'ga oree", 'jau 'ga 'gã nupe.

12

Jejuí 'ga ree jany kasiga reko'wokawet
(Mateu 26.6-13; Maku 14.3-9)

¹ Egitu ywy awi oropyyfera 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaẽm ja'wyja'wyrarauwe ore arawau Petani pe.

A'eramũ Jejuí 'ga ore rerawau wemimoferauera 'ga 'wyr ipe, Lasaru 'ga 'wyr ipe. ² A'eramũ peu ore waẽm ire, peuwara 'gã mama'e apou oree, ore mojemi'waawamũ. Marta ẽẽ mama'e rerua mama'e 'wawa 'arimũ oree. A'eramũ Lasaru 'ga nanẽ 'ua wapyka ojemi'waa Jejuí 'ga pyri. ³ A'eramũ Mari ẽẽ jany kasiga ryrũ pyyka erua. Aipoa jany kasiga wepyeteramũ agawewi. A'etea Mari ẽẽ aipoa jany kasiga werut eko'woka Jejuí 'ga py are. Naritu 'jau 'gã aipo jany kasiga upe. 'Ga py pireita ipyu. 'Ga py pirei re ẽẽ u'awa pyu etee futat 'ga py mukaga. Jany kasiga okwasi'wau 'gã noga raipy pype. ⁴ A'ere Jejuí 'ga remimu'eramũ ore mũ narafutari. Judas Iskariote 'ga nafutari aipoa. Judas 'ga futat ia'wyre'ema 'gã nupe Jejuí 'ga monoara. 'Ga futat poromũ nafutari jany kasiga pyu Jejuí 'ga py pireja.

⁵ —Kuu. Ma'eramũ sipo ẽẽ ime'ege'ema ka'aranũũ are 'wei. Epy te 'ã 'aga jany kasiga. Tresẽtu ka'aranũũ 'ua ee. A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ ime'ega ka'aranũũ are ojeupe. A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe— 'jau 'ga 'ũina.

⁶ Judas 'ga najemuaẽmi agawewi ikaraemãe'ema 'gã nee. O'meramũ te 'ga 'i. Jejuí 'ga remimu'ea futat 'ga numiamũ. 'Ga futat ka'aranũũ yrũ rerekwara. A'eramũ 'ga amunarũmũ ka'aranũũ are ojeupe jepi. Muna'ywa futat 'ga. A'eramũ 'ga poromũ jany kasiga me'eg are afueweramũ. "Amojo'ok amunipo 'ã je epyfera tejeupe", 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

⁷ Aipo 'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—Tene ẽẽ iapoi. 'Aga jany kasiga ẽẽ omỹigatu je manũnamũ je ree eko'wogipyramũ te rai'i numiamũ. A'ere ẽẽ 'awauwe eko'wogi je ree. Tene ẽẽ iapoi jee— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

⁸ —Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ ene anure mama'e monou 'gã nupe ejemifutar imũ 'jau. Je te nako fukui futari pẽ pype— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ judeu 'gã Jejuí 'ga rekwawa kwaapa.

—Petani pe 'ga oi akou ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã kwaiwete awau Jejuí 'ga rewiri. Lasaru 'ga resaka nanẽ 'gã awau nũ. Jejuí 'ga remimoferauera 'ga futat

poromũ Lasaruramũ. ¹⁰⁻¹¹ Lasaru 'ga moferawamũ 'gã kwaiwetewete Jejuí 'ga rerowiaa. Mainana 'wyríara 'gã nerowiar awi 'gã opoia. A'eramũ 'gã Jejuí 'ga rerowiaararetea futat ajemogyau. A'eramũ mainana 'wyríara 'gã amara'neramũ 'gã nee. Lasaru 'ga resaka 'gã oramũ mainana 'gã Lasaru 'ga juka are afuweramũ.

Kawaru'i 'arimũ Jejuí 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹²⁻¹⁸ Ai'iwe ore arawau Jerusareg ipe Jejuí 'ga rupi. Kawaru'i aranuwamueuu 'arimũ Jejuí 'ga 'ua akou. A'eramũ muku awi maraka are 'ut ma'e 'gã 'ga rera renupa.

—Aipo Jejuí 'ga ruri akou— 'jau peuwara 'gã Jerusareg ipe 'ut ma'efera 'gã nupe. —'Ga futat 'awamue Lasaru 'ga omoferap ai'i. Ita kwara pype 'ga ruwamũ 'ga wafukaita 'ga reumera upe ai'i. A'erauwe futat Lasaru 'ga ferawi 'ua uẽma ita kwar awi ai'i— 'jau Lasaru 'ga ferawa resakarera 'gã imome'wau kwe awi 'ut ma'efera 'gã nupe. —Pe'je ajee soo Jejuí 'ga resaka 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã kwaiwete awau 'ga rowosõu. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. A'eramũ 'gã a'eramũ pinowa rerawau imowawaka 'ga repejãna. 'Ga resakawe 'gã wafukaita 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga 'ã esageay. Ene 'ã 'ga remimurera futat. Ene futat 'ã Israeu juapyreramũ ore upe 'wyríarareteramũ. A'eramũ ki Janeruwarete 'ga ojejukau esage ene ree— 'jau 'gã wafukaita Jejuí 'ga upe.

Kawaru'i 'arimũ Jejuí 'ga 'ua owaẽma Jerusareg ipe. Ymã Sakari 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue. “Pekyje kasi Jerusareg ipewaramũ ne. Kwe pẽ'wyríararete ruri kawaru'i 'arimũ”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue.

A'ere aipo are ore norereapyoi, aipoa 'ga waẽmaw ipe iaporamũ. A'ere anure ywag ipe Jejuí 'ga o re tãmẽjẽ te orereapyoramue 'ga remikwasiarera ka'aran are ikue. “A'jea futat. 'Ga remikwasiarer imũ etee futat 'gã iapoi rai'i”, 'jau ore arajaupe, ywag ipe 'ga o re.

¹⁹ Jejuí 'ga repejãna 'gã oo resakawe, fariseu 'gã 'jau:

—Kuu. 'Gã juejue nipo oo Jejuí 'ga repejãna ki sa, “perowiar awi 'ga” 'eramũ etee pa 'gã 'ã nũ— 'jau 'gã ajaupe.

Amanũawama Jejuí 'ga imome'uawet

²⁰ Grego 'gã amũ awau judeu 'gã nupi Jerusareg ipe. Janeruwarete 'ga muorypa 'gã awau 'gã nupi maraka pe.

²¹ A'eramũ 'gã awau oje'ega Filipe 'ga upe. Pesaita pewara Filipe 'ga. Garireja ywy pe aipoa amunawa Pesaita 'upa. A'eramũ grego 'gã 'jau Filipe 'ga upe:

—Oreporosagiwer ore Jejuí 'ga ree, ki Filipe— 'jau 'gã 'ga upe.

²² A'eramũ Filipe 'ga Andre 'ga upe ra'ne awau imome'wau. A'eramũ Andre 'ga Filipe 'ga rerawau Jejui 'ga upe.

—Grego 'gã 'ut amũ ene resaka, ki Jejui— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ nipo anurenure'i je manũ re 'gã 'jau kwaiwete jee: “Eeteete ma'e 'gã apyraapara 'ga ra'e”, 'jau nipo 'gã jee, je manũ resaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁴ —Sã'ã juowuu a'ÿja otyme'emamũ ipytune'ema. Majepeti tee futat a'ÿja. A'eramũ futat oje-moteu otym ire te ipori. A'eramũ futat waramũ ojeme'yita wa'ÿja pyu. A'eramũ te nojemoteei a'ÿja. Nan tee futat je manũ re jeremiayuwa 'gã jeme'yi. Je manũ re kwaiwetewete ajemogyau namutamutat — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Janeruwarete 'ga remifutara apoare'ema 'gã a'ÿi tyme'ema 'jawe. 'Gã nekoi ekoetei tee. Amanũ re awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri. A'ere Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apoara 'gã itymipyrera 'jawe. Nokyjei 'gã amanũ awi. A'eramũ nipo anure 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ ete rũi futat — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina.

²⁶ —Jeremiayuwamũ pejekoweramũ ki jeje'ega peenup, jeremifutar imũ etee futat mama'e apou. Nan pejemogy je pyri namutat a'jea futat. A'eramũ nipo jeremiayuwa 'gã nupe Jeruwarete 'ga 'jau: “Gã esageay jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe jee — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Jepy'a'wyt je tekou. Maran te je rekoi, na'ea'uweri je Jarejuwarete 'ga upe. “Je rereko tywerukar awi ape 'gã nupe”, na'ei futari je 'ga upe nũ. Nanuaramũ futat je ruri ikue. Ijukapyramũ futat 'ga je muri ikue. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete futat je jukau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Mama'ea eapo ejemuorywukaa 'gã nupe, Kiapi'ni— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga oje'ega mua 'ga upe ywag awi:

—Mama'e mũ futat ako je aapo tejemuorywukaa 'gã nupe ko. Anure tãmẽjẽ te nipo je iapou'jawi nũ— 'jau Ku'jywa 'ga oje'ega mua wa'yra 'ga upe.

²⁹ Aipo renupawe peuwara 'gã amũ 'jau ajaupe:

—Kuu. Ma'ja te poromũ?

—Aman aunuga nipo aipo kũi— 'jau 'gã ajaupe.

—Naani nũ'ũ. Ywagipewara 'ga amũ te nipo aipo oje'ega amut 'ga upe nũ'ũ— 'jau amumera 'gã ajaupe.

³⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ore upe juejue:

—Naje ree rũi 'ga je'egi jee. Pẽ nee te 'ga je'egetei— 'jau 'ga ore upe imome'wau. ³¹ —Awamũ nipo Jeruwarete 'ga 'i:

“Neperowiari jera'yra 'ga. A'eramũ pëẽ pejejekwau jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'awamũ futat je rerowiare'ema 'gã 'wyriara pãjẽ mateepapa jui— 'jau Jejui 'ga oree. ³² — 'Ypeywar are temono temu'am ire te nipo je tejerowiaarama 'gã murukari tejepyri— 'jau Jejui 'ga oree.

³³ Aiporamũ futat 'ga amanũawama mome'ui oree.

³⁴ A'eramũ 'ga je'ega renupara 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ene poromũ 'jau ki 'ei. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa wemimurama 'ga ree rakue: “Namanũi futari Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Namutat 'ga rekoi amanũme'em”, 'jau 'ga 'ã inuga ikwasiaa ka'aran are rakue: Ma'eramũ ajee poromũ ere oree, aru'e etee ore enee. 'Ypeywar are nipo 'gã je mu'ama, ere poromũ nũ, aru'e te ore enee a'i kũi. Najarejuwarete 'ga remimurera rũi tãmẽjẽ futat nipo 'ã ene nũ'ũ?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

³⁵ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jarejuwarete 'ga je'eg are pẽ mu'jawamũ nanẽ je ruri ikue. A'eramũ ki pëẽ jeje'ega rerowiaa pejejepype je reko-ramũ. Jeje'ega renuparamũ pëẽ pejejemogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe. Sã'ã ae 'arimũ mama'e resaga katu katu. Nan tee futat je Tejuwarete 'ga resaukaa pẽ nupe. A'ere je anurenure'i je oi pẽ nui nũ. Je o re taetu nipo nepẽneapyoa'uweri ee. Ee pejejeapyoe'em ire nipo pëẽ iseraip ma'e 'jawe pejejemogyau. Iseraip ma'e 'jawe etee nipo pëẽ pejejemogyau peje'akwaawe'emamũ. Ypytunimũ iseraip ma'e 'gã mama'e nuesagi. 'Gã seraiwa mama'ea nuesaukari 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶ —A'eramũ ki pëẽ je rerowiamũ pejejepype je rekorauwe pejejeapyoramũ jeje'eg are. A'eramũ je tejerowiamũ pẽ monou tejemiayuwamũ. Aiporamũ pëẽ iserauwe'ema 'gã 'jawe. Mama'ea peesak katu katu pejejemogyau. A'eramũ 'arimũ wata ma'e 'jawe futat pëẽ— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe.

Nuerowiari futari 'gã 'ga

Aipo 'gã nupe 'e re Jejui 'ga awau ojepe'au ajemima 'gã nui. ³⁷ Opãjẽ mũ Jejui 'ga 'gã nemiapoe'ema apou'jau'japa agawewi 'gã neape. A'etea 'gã nuerowiari 'ga ajemogyau. ³⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga Isai 'ga ka'arana kwasiari inuga jee rakue. “Ene 'ã Orejararetea. A'ere 'gã nitywi oreje'ega rerowiaara. Ene 'ã pãjẽrete agawewi. A'etea 'gã enepãjẽa nuerowiari futari”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Aipoa a'jea futat Isai 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue. A'eramũ a'jea futat Isai 'ga 'eawer imũ etee futat poa.

³⁹ Isai 'ga ka'arana kwasiaru'japa 'gã nee wẽjẽmĩ rakue nũ:

⁴⁰ “Janeruwarete 'ga 'gã namueapyoukari ee.

A'eramū 'gā wapyakwafuge'emamū weapyoe'emamū ee.

A'eramū 'gā a'eramū opoiriwere'emamū otywer awi.
Jekatu'og ape, 'jawe'em 'gā 'ga upe.

A'eramū 'ga a'eramū 'gā katu'oke'ema futat",
'jau Isai 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁴¹ Jejuī 'ga rurawam are Isai 'ga ka'arana kwasiaa inuga rakue. Isai 'ga weapyoramū Jejuī 'ga rurawam are. Esageay ma'e 'ga. Kūima'eeteete 'ga 'ea 'ga ikwaapa. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'ga rurawam are rakue.

⁴² A'etea 'gā kwaiwete Jejuī 'ga rerowiaa. 'Wyria'ri 'gā amū miamū futat 'ga rerowiaa. A'ere 'gā aipo 'eramū eewi nojemome'ui ajaupe. Fariseu 'gā wejue "Jejuī 'ga rerowiaara 'gā simū'ē jarejatykaaw awi 'jau. A'eramū futat imū'ēmyrera 'gā osou'jape'ema jarejatykaawa pype 'jau", e'i fariseu 'gā ajaupe rakue. A'eramū 'gā a'eramū wejue ojemome'wawe'em 'gā nemianuwamū. ⁴³ Ajuowase ako esage are etee 'gā wea'aramū. Janeruwarete 'ga rowase ako esage are jēmī 'gā wea'are'emamū.

⁴⁴ A'eramū Jejuī 'ga oje'ega momorayau ojee ajatyka ma'eramū juejue oree:

—Je rerowiaara 'gā je muarera 'ga nanē futat werowiat—'jau Jejuī 'ga oree. ⁴⁵—Araju'jawe etee futat ore. A'eramū je resakara 'gā nanē je muarera 'ga resaka futat—'jau Jejuī 'ga oree. ⁴⁶—'Awa ywy pe ako je ruri pē mueapyoawamū ai'i. A'eramū je rerowiaara 'gā weapyoramū je ree ajemogyau. Naypytunimū wata ma'e 'jawe rūi 'gā. Ypytunimū wata ma'e 'gā mama'e tywera nuesagi wape awi. A'ere je rerowiaara 'gā nanarūi. 'Arimū wata ma'e 'jawe te 'gā. Je 'ā mama'ea aesaukat 'gā nupe. Mama'e are 'gā mueapyou—'jau Jejuī 'ga oree.

⁴⁷ —'Gā amū nipo jeje'ega renupa ekoete akou. A'ere nipo 'gā nuerowiari jeje'ega. A'etea nipo je "nepēa'wyri pēē Jarejuwarete 'ga upe", na'ea'uweri 'gā nupe. Naaipo 'gā nupe 'jaramū rūi je ruri. Pētywer awi pē katu'okawamū te je ruri 'awa ywy pe ikue—'jau Jejuī 'ga oree. ⁴⁸—Pēē mū nipo jeje'ega rerowiare'ema 'eramū naje rūi areko tywet pēē. Janeruwarete 'ga te nipo wowase pē majatykaawa 'ara upe iwaēmamū e'i pē nupe: "Neperowiari Jera'yrarete 'ga je'ega rakue. A'eramū je pē nerekou tyweaete", e'i nipo 'ga pē nupe—'jau Jejuī 'ga oree.

⁴⁹ —Najetee rūi te 'ā ojot ikue. Jeruwarete 'ga te je mut pē mu'jaukaa jee ikue. 'Ga 'eawer imū etee futat je tekou teje'ega pē nupe, 'ga je'ega mome'wau. ⁵⁰ 'Ga je'ega renuparamū 'gā jemogyi namutat. 'Au amanū re 'gā awau oferapa ywag ipe Ku'jywa 'ga pyri amanū'jape'ema. A'eramū futat 'gā awau

ajemogyau peu. A'ea te je 'ã akwaap. A'eramũ je a'eu etee futat imome'wau pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

13

Wemimu'e 'gã py pireitawet

¹ Maraka apoawa upe iwaẽm ja'wyja'wyrauwe Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Awamũ iwaẽmi 'gã maraka apoawa upe, Egitu ywy awi oypyfera 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe. A'eramũ 'awamũ futat owaẽma ja'wyja'wy je manũawa upe. Temanũ re nipo je oi tejewya ywag ipe Tejuwa 'ga pyri nũ”, 'jau Jejui 'ga akou ojeupe etee futat.

Wemiayuwamũ 'ga oporomutaramũ ore ree ikue. Amanũ enunewe 'ga mama'e apou oree, ore ree oporomutaawa re-saukaawamũ ikue.

² Jejui 'ga 'ũina ojemi'waa ore pyri, wemimu'eramũ. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara Judas 'ga mu'akwaawukare'ema 'ga mogou. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Oo pa je Jejui 'ga monou mainana 'gã po pe kwy”, 'jau 'ga ojeupe.

³ Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Ku'jywa 'ga opãjẽa amut jee. A'eramũ je pãjẽreteramũ tekou”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina. “Ku'jywa 'ga wi futat te ako je ruri ikue. A'eramũ je 'awamũ tewau tejewya 'ga pyri nũ”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. “A'ere je teo enune 'gã mu'ei mama'e mũ ree”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina.

⁴ A'ere Jejui 'ga afu'ama weteyrũ mosoka ojewi. A'ere 'ga ae piryypawa pyyka ojeku'afaa ipyu. ⁵ A'ere 'ga 'y reko'woka y'asiga pype. A'ere 'ga orepý pireita. Orepý pirei re 'ga imukaga ae piryypawa pyu, aku'au imamanipyreera pyu. ⁶ Ore mũ py pirei re 'ga ajepeja 'ga py pireita nũ. A'ere ajepeja mũ nũ. A'ere ajepeja mũ nũ. Awau owaẽma Simão Pedro 'ga upe:

—Ere epy mua. Sipirei enepya 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'ere Pedro 'ga 'i etee 'ga upe:

—Kuu. Naani nũ'ũ. Najeremiayuwa rũi te 'ã ene. A'eramũ ene jepý pireitarũ'em— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—'Awamũ nenereapyoi futari jeremiapo are. Anure te nipo enereapyo ee— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

⁸—Naani futari. Nerepirei futari jepya— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe.

—Naani. Je enepý pireite'emamũ ene najeremiayuwa rũi ereko— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

⁹ A'eramũ aipo ojeupe 'ga 'erauwe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jepya etee kasi ajee erepirei ne nũ. Jepoa we futar iki ajee epirei 'ũ, jeakaga 'jau a'i kũi— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

10 —Naani. Sãã ojauk ma'e 'gã piky'ae'ema. 'Gã pya etee 'ã oky'aramũ. A'eramũ 'ã 'gã opya etee ipireita. Nan tee futat p̄tywera Janeruwarete 'ga imoiri p̄ nui. A'eramũ p̄ẽ ipiky'ae'ema 'jawewaramũ 'ga upe. P̄ẽ mũ te ajee 'ã nep̄p̄oiriweri pejetywer awi rail'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga nanẽ imoire'ema 'ga wi. Aipo 'ga ipiky'a ma'e 'jawe ako ojekatu'oge'ema futat— 'jau Jejui 'ga oree.

11 Jejui 'ga Judas 'ga kwaapa ojee. “Ga futat nipo je mono kũima'e tywera 'gã po pe” 'ea 'ga ikwaapa. A'eramũ 'ga poromũ 'jau oree: “P̄ẽ mũ nipo ipiky'a ma'e 'jawe futat”, 'jau 'ga oree.

12 Orep̄y p̄ireipaw ire 'ga afu'ama waity munepa nũ. A'ere 'ga wapyka. Wapyg ire 'ga oje'ega oree:

—Nep̄neapyoi futari jeremiapofer are. 13 A'eramũ je p̄ẽ mueapyou ee. “Ga jane mu'jara”, pe'je 'ã jee jepi. “Ga Janejararetea”, 'jau 'ã p̄ẽ. A'jea futat pe'je. Namutat je rekoĩ p̄ẽ nupe. 14 Je te 'ã p̄ẽ mu'jara. Je futat p̄ẽjararetea. A'etea ako je p̄ẽpy p̄ireita ko, p̄enemiayuwa 'jawe ko. Mama'ea je 'ã aapo p̄ẽ nupe. A'eramũ ki p̄ẽ nan tee futat mama'e apou pejejaupe je 'jawe — 'jau Jejui 'ga oree. 15 —P̄ẽpy ako je ap̄irei p̄ẽ mu'jawamũ pejejaupe mama'e apo are ko. “Je 'ã kũima'eeteetea. A'eramũ je mama'e apowarũ'em p̄ẽ nupe”, pe'je kasi pejejaupe ne. Je 'jawe futar iki mama'ea peapo pejejaupe pejejopoa— 'jau 'ga oree, orep̄y p̄irei re.

16 —A'jea futat je 'i. 'Wyriara 'gã kũima'eeteetea. 'Ga remiayuwa 'gã o'wyriara nuap̄yraawi. Moranuwa rerooara 'ga nanẽ nuap̄yraawi omonoara 'ga. A'eramũ je 'wyriara 'jawe futat p̄ẽ nupe. Jeremiayuwa futat p̄ẽ. A'eramũ p̄ẽ je 'jawe futat mama'e apou 'awamũ. 17 'Awamũ pekwaap. A'eramũ p̄ẽ je'eawer imũ etee futat mama'e apou. “Pejopoar iki mama'e apo are”, je'eawer imũ mama'e aporamũ nipo p̄ẽ pejeku'iramũ pejejemogyau— 'jau 'ga oree ore mu'jau.

18 —A'ere je nap̄ẽ nupe juejue rũi je 'i. Akwaap je p̄ẽ. Tejemimu'eramũ je p̄ẽ mũ'ei. P̄ẽ mũ futat nipo kũima'e tywera 'gã po pe je monou. Ymã we te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga je ree rakue. “Je pyri ojemi'wat ma'e 'ga amũ nipo je juka are ifuwet”, 'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee nipo p̄ẽ mũ je monou 'gã po pe. 19 A'eramũ je tejukae'emauwe aipo mome'wau p̄ẽ nupe. A'eramũ p̄ẽ je'eawer imũ etee ijeapo re je'eawera rerowiaa. A'eramũ nipo p̄ẽ 'jau jee: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ra'e”, 'jau nipo p̄ẽ jee— 'jau 'ga oree. 20 —A'jea futat je 'i jeremimokwasi'o 'gã nereko esageramũ 'gã je nanẽ je rereko esage ajemogyau nũ. Je rereko esageara 'gã je muarera 'ga nanẽ erekou esage ajemogyau nũ— 'jau 'ga oree.

Ae a'wyre'ema upe 'ga monoara 'ga
(*Mateu 26.20-25; Maku 14.17-21; Luka 22.21-23*)

²¹ Aipo 'e re Jejui 'ga u'arasigeteteramũ. A'eramũ 'ga 'jau ore:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pëẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'gã nupe je jukaukaa— 'jau 'ga ore.

²² A'eramũ ore arajemogymogyau etee aramã'jãu arajuee.

—Awỹja upe sipo 'ga 'i poromũ?— 'jau ore arajemogyau.

²³ A'eramũ je te'ỹina 'ga pyri katu katu teapyka, 'ga jekoty'aawaretea je. ²⁴ A'eramũ Simão Pedro 'ga ojepoetyka jee.

—“Awỹja upe te ere poromũ?” ere 'ga upe— 'jau 'ga jee ojepoetyka.

²⁵ A'eramũ je tejeupe Pedro 'ga 'eramũ tejua 'ga rerowyka katu katu.

—Awỹja upe te ere poromũ, ki Ku'jyp?— 'jau je 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Peesag iki je mani'oko'o'i akỹma monoa 'ga po pe— 'jau 'ga jee aipo ojeupe je 'eramũ.

'Ga mani'oko'o'i pyyka imuakỹma tyfera pype. A'ere 'ga imonou Judas 'ga po pe. Simão Iskariote 'ga ra'yra 'ga poromũ.

²⁷ Mani'oko'o'ia 'ga po pe imono ypyrauwe mama'eukwaawa 'wyrriara 'ua osou 'ga pype. A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ewau ejemiaporama apou tãmējẽ kamēsiete— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'ere ore 'ga pyri ojemi'wat ma'eferamũ norereapyoi 'ga je'eg are.

—Ma'eramũ sipo 'ga aipo 'jau 'ga upe 'wei?— 'jau ore arajaupe.

²⁹ —Mama'e mũ mua nipo kwe 'ga 'ga monoi kũi. Ikaraemãe'ema 'gã nupe ka'aranũũ monou nipo kwe 'ga 'ga monoi kũi— 'jau etee ore arajaupe. “Ga futat nã'ã ka'aranũũ yrũ rerekwara re'ã”, 'jau ore. A'eramũ ore poromũ 'jau “mama'e mũ nipo 'ga oo imua”, 'jau ore ee orojeapyoe'ema rerekou.

³⁰ Jejui 'ga wi mani'oko'o'i pyyka ypy we Judas 'ga afu'ama awau uẽma ore wi. Awau 'ga oporogytau mainana 'wyrriara upe, 'gã nupe Jejui 'ga mono are. Ypytunimũ futat 'ga awau ore wi.

Pedro 'ga momoranupawet
(*Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Luka 22.31-34*)

³¹⁻³² Judas 'ga ãm ire Jejui 'ga 'jau ore:

—Je pëneki'yraretea. 'Awamũ futat nipo je manũi. Anurenure'i nipo pëẽ je manũ re Jeruwarete 'ga pãjẽ resaka. Jepãjẽa nanẽ nipo pëẽ esaka nũ. A'eramũ nipo pëẽ aipo resag

ire 'jau ore: “Pěē te 'ā pājērete. Pěnesage 'ā ore”, 'jau nipo pěē ore orepājē resag ire, ore muorypa— 'jau Jejui 'ga ore.

³³—Kunumĩmet. Nakoa'uweri je namutat pě pype. Ko'iko'i ete je oi pě nui. Je o re nipo pěē pejewau je rekaa numiamũ. A'ere nipo “nepeoa'uweri je waw ipe”, 'jau ako je judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã nupe ikue. A'ere je 'awamũ pě nupe nanē je 'i aipo 'jau nũ— 'jau Jejui 'ga ore. ³⁴—A'eramũ je mama'e yau mũ mome'wau pě nupe. Jeporomutat te je 'ā pě nee kwaiwete. A'eramũ ki pěē nanē pejeporomutaramũ pejejee. Pejejuerekou esage ki je 'jawe. ³⁵A'eramũ pejejuereko esage resakara 'gã 'jau pě nupe: “Jejui 'ga remiayuwa 'gã futat. A'eramũ 'gã oporomutaramũ ajuee 'ga 'jawe. A'jea futat 'gã 'ga remiayuwa ra'e”, 'jau nipo 'gã pě nesaka— 'jau Jejui 'ga ore.

³⁶Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Ma'ape ene ewau poromũ, ki Ku'jyp?— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Nereoa'uweri je rupi 'awamũ. Anure te nipo ereo je rewiri— 'jau etee 'ga 'ga upe.

³⁷—Ma'eramũ je tewawe'em ene rupi ki 'ei? Ene reewe futat je manũi tewau kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁸A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—“Ene reewe futat je oi temanũmũ”, 'jau ene kũi. A'ere je te a'jea futat je 'i enee kũi. 'Awa ypytuna rupi futat nipo ene'me 'gã nupe muapyt, je kwakupa nipo 'gã nupe wyrasokwē je'eg enunewe kũi— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

14

Janeruwarete 'ga rupap

¹Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ ore ikue:

—Pě'arasig kasi ne. Pejepy'a'wyre'emamũ nanē pejejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga ree etee pejejemogypyyka pejejemogyau. Je ree nanē pejejemogypyyka pejejemogyau nũ. ²Jeruwarete 'ga rupaw ipe kwaiwete 'oga. A'eramũ je pēnupawa mogatyrũmũ tewau. Aipo tywe'em ire amunipo 'ā je aipo na'ea'uweri pě nupe. ³Pēnupawa mogatyrũmaw ire nipo je tejua pě nupe, pě nerawau peu tejepyri pě mogyau. ⁴Pekwaap futat 'ā je wawa piara— 'jau Jejui 'ga ore ikue.

⁵A'eramũ Tome 'ga 'jau 'ga upe:

—Norokwaawi ore ene wawa, ki Ku'jyp. Maran sipo ore ene wawa piara kwaawi?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je futat 'ā pe 'jawewara. Je rupi etee te peo Jeruwarete 'ga pyri. Je 'ā mama'e a'jea etee omome'u. Je futat ae mogyara. Je futat omonoukat pěē imogyau Jarejuwarete 'ga pyri, a'e je

'ã pẽ nupe jepi. ⁷ Je kwaaw ire Jeruwarete 'ga nanẽ pekwaap nũ. 'Awamũ 'ã pekwaap 'ga futat. A'eramũ nipo pẽẽ 'ga resaka futat— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁸ A'eramũ Filipe 'ga 'jau 'ga upe:

—Eesaukat Jarejuwarete 'ga oree, ki Ku'jyp. 'Ga resag ire torerekõẽãi arajemogyau 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Naje kwaawi we nipo ape ki sa? Ymã agawewi te 'ã je rekoi pẽ pype a'i kũi? Je resakara 'gã Jeruwarete 'ga nanẽ wesak futat nũ kũi. Ma'eramũ ene poromũ “Jarejuwarete 'ga eesaukat oree”, 'jau jee 'ũ? ¹⁰ Jeruwarete 'ga je 'jawe futat kũi. Je nanẽ 'ga 'jawe futat kũi. Majepei teewara 'jawe futat ore rekoi kũi. Nererowiari nipo aipoa ki sa?— 'jau Jejui 'ga Filipe 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Nateje'ega etee rũi je amome'u pẽ nupe 'agamũ. Tejuwarete 'ga je'ega te je amome'u pẽ nupe kũi. Opãjẽ mũ futat 'ga mama'e apoukari jee. ¹¹ Je rerowiat pejepe. Je futat ako Tejuwarete 'ga pir are. 'Ga nanẽ akou jepir are nũ. Aipoa ki perowiat. Jeje'ega rerowiare'ema ki jeremiapofer are je rerowiat pejepe. ¹² A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã nipo mama'e apou je 'jawe etee futat. Tejuwarete 'ga pyri je oi 'awamũ. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã mama'e apou je apyraapa— 'jau Jejui 'ga oree. ¹³ —A'eramũ pẽẽ je rerowiaaramũ je renũina “mama'ea eapo oree”, 'jau ki pẽẽ jee. A'eramũ je pẽ nemienũja apou pẽ nupe tejer imũ pẽẽ enũi re. A'eramũ pẽẽ mama'ea pejejeupe je iapo re Jarejuwarete 'ga muorypa, pejejeupe iapoawer are. ¹⁴ A'jea futat je'ea. “Mama'ea eapo oree”, tejer imũ tejeupe pẽẽ 'eramũ je iapoi futari pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

Janeruwarete 'ga 'Agesage

¹⁵ —Je ree pejeporomutar ire nipo pẽẽ jeje'ega renupa. ¹⁶ A'eramũ je teje'ega renuw ire 'jau Tejuwarete 'ga upe: “E'agesagea emono je rerowiaara 'gã nupe 'gã poaawamũ je 'gã poawera 'jawe”, 'jau nipo je 'ga upe. “Namutar iki E'agesagea emogo 'gã pype imoire'ema futat 'gã nui”, 'jau nipo je 'ga upe. ¹⁷ 'Ga 'Agesagea mama'e a'je are etee futat pẽ mueapyo Jarejuwarete 'ga ree. Je rerowiare'ema 'gã 'ga 'Agesage kwaape'ema futat. A'eramũ 'ga 'gã nupe U'agesage monowe'em futat. A'ere 'ã pẽẽ 'ga 'Agesagea pekwaap. Pẽ pyri futat 'ga 'Agesagea rekoi. A'eramũ anurenure'i futat akou pẽ pype, pẽnerekwaramũ. Janeruwarete 'ga 'Agesagea akou je rerowiaaramũ pẽ pype— 'jau 'ga oree.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau nũ:

—Anure nipo je ruri tejewya pē nupe nū. Naetyga'uweri je pēē imogyau — 'jau 'ga ore. ¹⁹ —Anurenure'i nipo je rerowiare'ema 'gā naje resagu'jawi. A'ere pēē je resagu'jap futat pejepe. Temanū re miamū je ferawi etee nū. A'eramū nipo je pē mogyau teje'jawe etee futat. ²⁰ Pē nupe 'ga 'Agesage rur ire pē mueapyou Jeruwa 'ga ree, je ree 'jau. “Uwarete 'ga pyri 'ga rekoi. Jane pyri nanē 'ga rekoi futari nū” 'e are pē mueapyoukaa. “Ga pyri nanē ore rekoi nū” 'e are nanē pē mueapyoukaa nū— 'jau 'ga oree ikue.

²¹ —A'eramū ki pēē jeje'ega renupa katu pejejemogyau. Jeje'ega renup katuara 'gā iporomutat futat je ree. Aipo 'gā nee Jeruwarete 'ga poromutaramū futat. Je nanē 'gā nee teporomutaramū nū. 'Gā nupe je jekwaawukari futat— 'jau 'ga oree ikue.

²² A'eramū Judas 'ga oporonupa ee 'ga upe. NaJudas Iskariote 'ga rūi. Ajepeja 'ga Judas 'ga te oporonup ee 'ga upe:

—Ma'eramū ene ejekwaawukaa ore upe etee 'ū? Ma'eramū sipo ene ejekwaawukare'ema ejerowiare'ema 'gā nupe?— 'jau Judas 'ga oporonupa ee 'ga upe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je ree iporomutat ma'e 'gā jeje'ega wenup futat. A'eramū Jeruwarete 'ga oporomutaramū aipo 'gā nee. Tejuwarete 'ga retee futat je rekoi 'gā nupe. ²⁴ Je ree iporomutare'ema 'gā jeje'ega nuerowiari futari. Nateje'ega rūi te 'ā je amome'u pē nupe. Tejuwarete 'ga je'ega te je 'ā amome'u, temuaraera 'ga je'ega etee futat— 'jau 'ga 'ga upe ikue.

²⁵ —Pē pype tekou je 'ā a'e mome'wau pē nupe. ²⁶ Anure nipo 'ga U'agesage muri jerekwawer ipe pē poaawamū, pē mu'jau mama'e a'je are, pē muea'aa je'eawer are— 'jau Jejui 'ga ore.

²⁷ —Je 'ā jepy'ata'wa futat. A'eramū je teje'jawe etee futat pē mogyau pē mopy'ata'wau. Je rerowiare'ema 'gā nojomopy'ata'wai futari. A'ere je nanarūi. Je te a'jea futat pē mopy'ata'wara. A'eramū ki pēē pejepy'ata'waramū pejejemogyau je ree. Pekiye kasi mama'e awi ne — 'jau Jejui 'ga ore. ²⁸ —“Awamū je oi pē nui. A'ere anure je ruri nū”, a'e je ako pē nupe ko. A'ea penup je'eawera. Je ree iporomutat ma'eramū nipo pēku'i pejejemogyau je o re je ree. Tejuwarete 'ga pyri je oi. 'Ga 'ā je apyraapararete futat. A'eramū nipo pēē pejeku'iramū je o are— 'jau Jejui 'ga ore. ²⁹ —Teoa je amome'u pē nupe 'awamū. A'eramū pēē je o re jeje'ega rerowiaa. ³⁰ Amogytaaiw etee je pēē na'ne. Je rerowiare'ema 'gā 'wyriara 'ut ja'wyja'wy jee. A'ere nuapoukara'uweri mama'ea jee. ³¹ Tejuwarete 'ga 'eawer imū etee futat je mama'e apoī tekou. A'ere je rerowiare'ema

'gã anure 'gã neapyoramũ Jeruwarete 'ga ree jeporomutar are— 'jau 'ga oree.

Aipo 'epaw ire 'ga 'jau oree:

—Pe'je iruukwe 'aw awi. Soo 'jau — 'jau 'ga oree wemimu'eramũ.

A'eramũ futat ore arawau aipo awi.

15

Uwa 'ywarete 'jawewat

¹ A'ere Jejuí 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jawamũ:

—Je 'ã uwa 'ywarete 'jawe. A'eramũ pẽẽ je rerowiaaramũ akã 'jawe. A'eramũ Jeruwarete 'ga uwa 'ywa jara 'jawe. ² Sã'ã uwa 'ywa tymara 'gã. I'aawa rupi 'gã awau esaka. A'ere amumera akã ni'ai. Amume'ria etee u'a'iramũ. A'eramũ ijara 'ga i'ae'ema akã monoka jui. I'a'i ma'ea etee 'ga imogatyrũmũ imogyau. A'ere imogatyrũmyrera akã u'aramũ kwaiwete. Nan tee futat nipo je rerowiaara 'gã. Jeje'ega renupare'ema 'gã akã'ae'ema 'jawe. “Je te 'ã Jejuí 'ga remiayuwaretea”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'ere nipo 'gã nuapoi Jeruwarete 'ga remifutar imũ mama'ea. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. A'e 'gã 'ga ope'a je wi imonou muku. Amumera 'gã te nipo ajee akã mogatyrũmyrera 'jawe. A'e 'gã a'jea futat Jeruwarete 'ga amu'akwaap 'gã mama'e tywera apoe'em are 'gã mogyau. Aipo 'gã akã mogatyrũmyrera 'jawe i'a kwaiwete ma'e 'jawe ajemogy jee. 'Gã a'jea futat 'ga remifutar imũ etee mama'e wapo ajemogyau. ³ A'ere 'ga ako pẽ mogatyrũi ko. Jeje'ega a'jea futat peenup katu katu. A'eramũ 'ga ako pẽ katu'oka ko — 'jau 'ga oree. ⁴—Sã'ã akãa o'yw are u'ama etee i'aa. O'yw awi akã open ire ni'au'jawi. Nan tee futat jepir are ajemogy ma'eramũ etee Jeruwarete 'ga remifutar imũ mama'ea peapo pejemogyau. A'eramũ je pẽ nerekou tejeape futat— 'jau 'ga oree.

⁵ —Je uwa 'ywarete 'jawe futat. Pẽẽ akã 'jawe. Jepir are pejemogyau. Je tekou pẽ nee 'jau. A'eramũ je pẽ poaa mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. Peje-poare'emamũ nepeapoa'uweri mama'ea— 'jau 'ga oree. ⁶— Sã'ã uwa 'ywa jara 'ga akã ypiwera monoga imonoa iapya jui. Nan tee futat Jeruwarete 'ga jepir areware'ema 'gã monoi muku je wi. ⁷ Je ree ajemogy ma'eramũ pẽẽ jeje'ega renuparamũ futat. A'eramũ Jeruwarete 'ga “mama'e mũ eapo jee”, ojeupe 'eramũ iapou futat pẽ nupe— 'jau Jejuí 'ga oree. ⁸—Jeruwarete 'ga remifutar imũ pejemogy re pẽẽ mama'e apou 'ga 'eawer imũ etee. A'eramũ pẽ nesakara 'gã 'jau pẽ nupe: “Janeruwarete 'ga 'ã esageay”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe pẽ

nesag ire. “Gã 'ã a'jea futat Jejui 'ga remiayuwa”, 'jau nipo 'gã pẽ nesag ire— 'jau 'ga oree ikue.

⁹ —Jeruwarete 'ga iporomutat je ree. A'eramũ je nan tee futat teporomutaramũ pẽ nee. A'eramũ ki pẽẽ jeje'ega renuparamũ jeje'ega anupa ywyapi pejemogyau. A'eramũ je taetu teporomutaramũ pẽ nee. ¹⁰ Sã'ã je Tejuwarete 'ga je'ega renup katu katua je rekoa. A'eramũ 'ga a'eramũ oporomutaramũ a'jea futat je ree. Nan tee futar iki jeje'ega peenup pejemogyau. A'eramũ te jeporomutaramũ pẽ nee pejemogyaramũ— 'jau 'ga oree.

¹¹ —Aipoa je amome'u pẽ nupe pẽ muekõẽãinawamũ. Je 'ã ekõẽãi ma'eramũ. A'eramũ je teje'jawe pẽnekõẽãja futaa. ¹² Jeporomutat je pẽ nee. A'eramũ je tejejukau esage pẽ nee. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Pẽporomutar iki pejejuee. Pejejuka esage ki pejejuee, je 'jawe futat— 'jau 'ga oree ikue. ¹³ —Ojekoty'aaw are iporomutat ma'e 'gã amanũmũ ojekoty'aawa 'gã nekwawer ipe. Nitywi 'ga amũ aipo 'ga apyraapara 'gã, ojekoty'aaw are iporomutara apyraapara 'gã. ¹⁴ Jeje'ega renuw ire pejemogyau jejekoty'aawamũ.

¹⁵ —Naje upe oporowyky ma'e rũi pẽẽ. Jejekoty'aawa te pẽẽ. I'wyriat ma'e 'gã o'wyriara porowykyrama nokwaawi. Mama'e eapo amũ 'eramũ etee te 'gã o'wyriara porowyky apoi. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejemogyau jejekoty'aawamũ. A'eramũ je tejeupe Tejuwarete 'ga remimome'u mome'waupap pẽ nupe. ¹⁶ Napẽẽ nũi ako je pyyrũ pejepe ikue. Je te apyyrũ pẽẽ kwe pe imonopyramũ mama'e esage apoukaawamũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. Aipoa pẽnemiapoa nateepawa'uweri futari. Nanuaramũ Jeruwarete 'ga mama'e muri futari pẽ nupe jeje'eg imũ ojeupe mama'e renũi re. ¹⁷ Ma'eramũ 'ã je 'i poromũ pẽ nupe. Pẽporomutar iki pejejuee pejemogyau, je 'i pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

'Ga rerowiaara 'gã nee iporomutare'ema 'gã

¹⁸ —Je rerowiare'ema 'gã pejejee iporomutare'emamũ ki pẽnea'at je ree. Je ree ra'ne te 'ã 'gã niporomutari. ¹⁹ Oje'jawe pejemogy re amunipo 'ã 'gã poromutaramũ pẽ nee. A'ere 'ã na'gã 'jawe rũi tãmẽjẽ tepejemogy. Je 'ã amũ'ẽ pẽẽ 'gã nui pẽ mogyau tejemiayuwamũ. A'eramũ 'gã oporomutare'emamũ pẽ nee pejemogyaramũ— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁰ —Je'eawer are ki pẽnea'at, “I'wyriat ma'e 'gã o'wyriara nuapyraawa'uweri” 'e are. A'eramũ 'gã je rereko tywer ire pẽẽ nanẽ pẽ nerekou tyweaete futat nũ. Jeje'eg are wapyaka re ki 'gã peje'eg are nanẽ tuapyaka nũ. ²¹ Pẽẽ 'ã je rerowiaara. A'eramũ 'gã pẽ nerekou tyweaete. Je muarera 'ga 'gã nokwaawi. A'eramũ 'gã a'eramũ pẽ nerekou tyweaete futat— 'jau Jejui 'ga oree. ²² —'Au ako tejua 'gã mu'jau Tejuwarete 'ga je'eg are ai'i

nū. Je amu'e'em ire taetu amunipo 'ā 'gā 'jau: “Norokwaawi ore Jarejuwarete 'ga porogytaa. A'eramū ore orotywera kwaape'ema nanē nū”, 'jau amunipo 'ā 'gā. A'ere 'gā 'ga porogyta kwaawi futari. A'eramū 'gā o'mearūe'emamū 'ga upe. ²³ Je ree iporomutare'ema 'gā Jeruwarete 'ga ree nanē niporomutari nū. ²⁴ 'Gā nemiapoe'ema ako je iapou'jau'japa agawewi 'gā neape ai'i. Nitywi 'ga amū aipo apou je 'jawe. Aipo resage'em ire amunipo 'ā 'gā 'iarūi “Naruesagi ore Jejui 'ga remiapofera. A'eramū ore 'ga rerowiare'ema” e'iarū amunipo 'ā 'gā jee. A'ere ako 'gā esagi agawewi futat ai'i. Je ree 'gā poromutare'em tee ate. Jeruwarete 'ga ree nanē nanuara 'gā niporomutari nū— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁵ —Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiaa je ree rakue: “Naapoi agawewi je mama'e tywera. A'etea je ree 'gā poromutare'em tee ate”, 'jau 'ga amū inuga ikwasiaa rakue. Aipoa 'gā ikwasiaa inuga je ree rakue— 'jau 'ga oree.

²⁶ —Tejuwarete 'ga pyri tewaēm ire ta'e 'ga upe 'jau: “E'agesagea emono je rerowiaara 'gā nupe”, ta'e Tejuwarete 'ga upe 'jau. A'eramū nipo 'ga imua pē nupe je ree pē mu'jawamū. Mama'e a'je are etee te 'ga pē mu'ei. ²⁷ A'eramū pēē je mome'wau 'gā nupe. Pejejepype je reko ypyrauwe ako pejeatau pejejemogyau je rewiri jeje'ega renupa ai'i. A'eramū pēē 'awamū pēē nanē 'gā mu'jau je ree nū— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

16

¹ A'ere Jejui 'ga oporogytau oree nū:

—Aipoa je amome'u pē nupe tejerowiar awi pē momigukaawe'emamū. ² Anure nipo je rerowiare'ema 'gā pē mū'ei janejatykaaw awi. “Jejui 'ga rerowiaara pēē. A'eramū pēē pejewau peje'jāu ore wi”, 'jau nipo 'gā pē nupe. Pēē mū juka re nipo 'gā 'jau ajaupe: “Jarejuwarete 'ga remifutar imū jane 'gā apisi”, 'jau futatee nipo 'gā ajemogyau. ³ Jeruwarete 'ga nipo 'gā ikwaape'ema agawewi. Je nanē nipo 'gā je kwaape'ema nū. A'eramū nipo 'gā pē nerekou tyweaete. ⁴ A'eramū je 'awamū 'gā nemiaporama mome'wau pē nupe. A'eramū pēē anure 'gā iaporamū pejejea'aramū je'eawer are. “Omome'u tāmējē ako Jejui 'ga janee ikue”, 'jau nipo pēē— 'jau 'ga oree.

Janeruwarete 'ga 'Agesage

—Pē pype tekou ako je aipo mome'wawa'ne'em pē nupe ai'i. ⁵ A'ere je 'awamū je oi pē nui. Temuarera 'ga pyri je oi tejewya nū. A'e are ako je pē mu'ei ko. A'etea 'ā pēē mū “Ma'ape te ereo?” 'jawe'em jee. ⁶ Peje'arasigamū etee 'ā aipo pejejeupe je 'eramū. ⁷ A'ere a'jea futat aipo je'ea. Je oe'em ire amunipo

'ã pẽ poara 'ga nura'uweri pẽ nupe. Teo re te je 'ga 'Agesage muri pẽ nupe pẽ poawamũ. A'eramũ pẽ pejeku'iramũ je o are. ⁸ 'Ga 'Agesagea 'ut ywy pewara 'gã mueapyou 'gã tywer are. Mama'e a'je are 'gã mueapyou 'ua. “Pẽtywer are Ku'jywa 'ga pẽ nereko tyweri” 'e are 'gã mueapyoawamũ 'ga U'agesage muri pẽ nupe — 'jau Jejui 'ga oree. ⁹ —Je rerowiare'ema 'gã naeapyoi “Jejui 'ga rerowiare'emamũ ae ia'wyre'emamũ juejue ae jemogyi Ku'jywa 'ga upe” 'e are weapyoe'emamũ. Aipo are te 'ga 'Agesagea 'gã mu'akwaawi. ¹⁰ Mama'e esage are nanẽ 'ga 'Agesagea 'gã mueapyou nũ. Je 'ã mama'e esagea etee iapou. A'eramũ je tewau Tejuwarete 'ga pyri. Naje resagu'jawi pejepe. ¹¹ Ku'jywa 'ga ajuereko tywerete are nanẽ 'gã mueapyou. Mama'eukwaawa 'wyrriara upe Ku'jywa 'ga 'i ikue: “Anure nipo ereo tata pe”, 'jau 'ga mama'eukwaawa 'wyrriara upe ikue. Je rerowiare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyrriara remiayua futat. A'eramũ nipo 'gã awau tata pe o'wyrriara rupiwewe futat — 'jau Jejui 'ga oree.

¹² —A'ere kwaiwete je pẽ nupe je remimome'urama. A'ere 'awamũ nepẽneapyoi we ee. A'eramũ je imome'wawe'em pẽ nupe. ¹³ 'Ur ire te nipo Ku'jywa 'ga 'Agesagea pẽ mu'ei mama'e a'je are etee te. 'Ga je kwaawukari pẽ nupe. Naoje'eg imũ rũi 'ga pẽ mu'ei. Wemienuwer are te 'ga pẽ mu'ei. Ijeaporam are nanẽ 'ga pẽ mu'ei nũ. ¹⁴ Jeruwarete 'ga 'Agesagea jeje'ega renuw ire 'ga pẽ mu'ei ee. A'eramũ te nipo pẽneapyo je ree. “Jejui 'ga esage” pẽ mu'eukaa pejejaupe. ¹⁵ Tejuwarete 'ga 'jawe futat jerea'aramũ mama'e are. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ku'jywa 'ga 'Agesagea nipo pẽ mu'e je'eawer are, enuw ire, a'e je 'ã pẽ nupe — 'jau Jejui 'ga oree.

“Tejuwarete 'ga pyri je oi” 'ga 'eawet

¹⁶ —Anurenure'i nipo pẽ je resake'ema pejejemogyau. Anure tãmẽjẽ te nipo je resagu'jap pejepe nũ — 'jau 'ga oree.

¹⁷ Aipo orojeupe 'ga 'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Ma'eramũ te 'ga 'i poromũ janee? “Anurenure'i nipo naje resagu'jawi pejepe. Anure tãmẽjẽ te nipo je resak pejepe nũ”, e'i 'ga 'ã janee. “Tejuwarete 'ga pyri je oi, tejewya nũ. A'eramũ pẽ a'eramũ je resagu'jape'ema”, e'i 'ga 'ã janee. Ma'eramũ 'ga poromũ 'jau nũ'ũ? — 'jau ore arajaupe. ¹⁸ —Maranime sipo anurenure'ia? Maranime sipo anurea? Janereapyoi jane 'ga porogyta are nũ'ũ — 'jau ore arajaupe.

¹⁹ Jejui 'ga aipo arajaupe 'e kwaapa 'ũina. “Iporonuwet 'gã je'e are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—“Anurenure'i nipo pẽ je resake'ema. Anure tãmẽjẽ te nipo je resagu'jap pejepe”, a'e ako je pẽ nupe ko kũi. A'e are nipo nepẽneapyoi? — 'jau 'ga oree. ²⁰ —A'jea futat je 'i. Anure nipo pẽ je rapirũmũ je manũ re. Je manũ re nipo

pẽ'arasig je ree. Je rerowiare'ema 'gã te nipo ajee iku'i etee ajemogyau je manũnamũ. Pẽẽ te nipo ajee pẽ'arasigaip je ree. A'ere nipo anure pejeku'iramũ nũ. ²¹ Sã'ã kũjãa wa'yray reru'arasiga ojewi wa'yra rayramũ. A'ere 'ã ojewi wa'yra 'ar ire aku'iramũ nũ. Wea'aru'jawe'emamũ 'ã wa'yra rayfer are. Aku'iramũ etee 'ã wa'yr are nũ. ²² Nan tee futat nipo pẽẽ 'awamũ peje'arasigamũ pejejemogyau. A'ere nipo pẽẽ anure je resagu'jaw ire pẽku'i pejejemogyau nũ. A'eramũ nipo 'gã amũ pẽku'i mateepawarũme'em pẽ nui— 'jau 'ga oree.

²³ —Aipoa 'ara rupi nipo pẽẽ 'jawe'em je upe, “ore mu'e ape aipo are”, 'jawe'em nipo pẽẽ jee. Ku'jywa 'ga 'Agesagea te nipo pẽ mu'e mama'e are. A'jea futat je 'i. Pẽẽ 'ã je rerowiaaramũ. A'eramũ 'ga “mama'ea eapo amũ jee”, jerer imũ ojeupe 'eramũ Ku'jywa 'ga iapou pẽ nupe. ²⁴ Nepeenũi we te 'ã mama'ea 'ga upe jerer imũ. A'eramũ ki pẽẽ 'awamũ mama'e renũina 'ga upe. A'eramũ 'ga imua pẽ nupe. A'eramũ te nipo pẽku'i a'jea'jea futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵ —Mama'e mũ ako je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jawamũ ai'i. A'ere anure nipo je Tejuwarete 'ga mome'ui katu katu pẽ nupe. ²⁶ Naje rũi futat mama'e aenũi Ku'jywa 'ga upe pẽ nupe. Je rerowiat 'ã pejepe. A'eramũ pẽẽ futat mama'e renũina Jarejuwarete 'ga upe pejejeupe. ²⁷ Jeruwarete 'ga iporomutat pẽ nee. Je ree pẽporomutaramũ. “Ga wi je ruri” 'ea 'ã perowiat. A'eramũ 'ga oporomutaramũ pẽ nee. A'eramũ 'ga mama'e apou pẽ nupe ojeupe pẽẽ 'eramũ. ²⁸ A'jea futat je ruri Tejuwarete 'ga wi 'au ywy pe ikue. A'ere 'awamũ je oi tejewya ywag ipe 'ga pyri nũ— 'jau 'ga oree.

²⁹ A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—'Awamũ namorogytau rũi ore mu'e ape. Orereapyo ore 'awamũ eneporogyta are ki 'ei— 'jau ore 'ga upe. ³⁰ —Ene 'ã a'jea futat enereapyo katu katu mama'e are. Ara-jaupe oreporogyta jemima we 'ã ene ikwaapa. A'eramũ ene ore mueapyou ee, ee ore poronuwe'emauwe. A'eramũ ore “Ku'jywa 'ga wi je ruri” 'e rerowiaa— 'jau ore 'ga upe.

³¹ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—A'jea futat sipo je rerowiat pejepe 'awamũ?— 'jau 'ga oree. ³² —A'ere'ere'i futat nipo pẽẽ pekwasio pejewau pejeje'wyr ipe je wi. Nepepytai'i futari nipo amũ je pyri. A'ere Jeruwarete 'ga te 'ga rekoi je pyri. A'eramũ je natejetee'i rũi tekou. ³³ Aipoa je 'ã omome'u pẽ nupe pẽ mopy'ata'waawamũ. A'eramũ pẽẽ pejekyjawe'em pejejemogyau. Je rerowiaara pẽẽ. A'eramũ pẽẽ pejepy'a'wyre'emamũ je ree pejejemogyau. Je rerowiare'ema 'gã nipo pẽ nerekou tyweaete. A'ere kasi pepojeuw ine. Je te 'ã 'gã 'wyrriara pãjẽa 'arimũ akwap— 'jau Jejui 'ga oree.

17

'Uwarete 'ga upe oje'ega monoawet

1 Wemimu'eramũ ore upe oporogytapaw ire, 'ga amã'jãu ywau oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Awamũ iwaẽmi jeresage resaukaawa upe. Jeresagea eesaukat 'gã nupe. A'eramũ je nanẽ eneresage resaukararũmũ 'gã nupe nũ. ² Eneje'eg imũ ako je ruri ikue. Ene futat 'ã je rerowiarukaa 'gã nupe. A'eramũ je tejerowiaara 'gã mogyau nakwaparimũ rũi futat. Je futat 'gã amomyau 'gã mogyau. ³ A'eramũ jeremimomyaufera 'gã ene kwaapa. “Ga etee futat Janeruwaretea”, 'jau nipo 'gã enee. A'eramũ nipo 'gã a'eramũ je nanẽ je kwaapa nũ. “Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat”, 'jau nipo 'gã jee je kwaaw ire. ⁴ Eneporowykya je aapopap 'gã nupe ene'eawer imũ. Eneresagea nanẽ je esaukaa 'gã nupe nũ. ⁵ Ymã ako ywy apoe'emauwe jeresagea ereesaukat jarejepyriwara 'gã nupe ikue. A'eramũ ene 'awamũ nanẽ esaukaa ejepyri je o re nũ—'jau Jejui 'ga oje'ega monou 'Uwa 'ga upe.

⁶ A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore mome'wau 'Uwarete 'ga upe:

—Ene 'ã je rerowiarukar ape 'gã nupe. A'eramũ je ene kwaawukaa tejerowiaara 'gã nupe ai'i. 'Gã 'ã eneremiayuwa rakue. A'eramũ ene 'gã mua jee, jeremiayuwamũ. Eneje'ega 'gã wanup. ⁷ A'eramũ 'gã 'awamũ ikwaapa, “tejuwa 'ga je'eg imũ tee je pẽ mu'ei” 'ea 'gã erowiaa. ⁸ Eneje'eg are je 'ã 'gã mu'ei. A'eramũ 'gã “Jeruwarete 'ga te 'ã je mut” 'ea 'gã erowiaa.

⁹ —'Gã nee je porogytai enee. Natejerowiare'ema 'gã nee rũi je porogytai enee. Tejeupe eneremimurera 'gã nee te je porogytai enee. Eneremiayuwa futat 'gã. A'eramũ je a'eramũ teje'ega monou ene upe 'gã nee. ¹⁰ Je rerowiaara 'gã juejue janeremiayuwamũ. Enema'eramũ, jema'eramũ 'jau. A'eramũ nipo 'gã neko esage resakara 'gã 'jau jee: “A'jea futat Jejui 'ga resageramũ ra'e. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã jemogy esagea”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã jee.

¹¹ —Kiapi'ni, Ene te 'ã eneresageay. A'ere'ere'i futat je oi peu ene pyri nũ. Napytai je 'au ywy pe. A'ere janeremiayuwa 'gã pytai 'au. A'eramũ ene epãjẽ mũ 'gã a'gwau mama'e tywer awi jarejeupe. Je upe ejemimurera 'jawerimũ etee futat 'gã a'gwau mama'e tywer awi jarejeupe. Majeppei teewara 'jawe te 'ã jane rekoi. A'eramũ ene majeppei 'yweteewara 'jawe 'gã mogyau jareje'jawe.

¹² —'Gã pype tekou je 'gã a'gwau mama'e tywer awi. Tejeupe ene epãjẽ muawer imũ etee futat je 'gã a'gwau. Noka'jami 'ga amũ je wi. Majeppeja 'ga etee te ajee jeremiayuwa 'ga

naje rerowiari. Nitywi 'ga amũ je rerowiarukararũmũ 'ga upe. Tata pe oo ma'e 'ga wejue te. Ymã te 'gã ka'arana kwasiari inuga 'ga ree rakue. A'eramũ nipo tata pe 'ga o re ka'arana mogytaara 'gã 'jau “a'jea futat ra'e. Mama'e a'je are 'gã ka'arana kwasiari inuga rakue”, 'jau nipo 'gã— 'jau Jejui 'ga u'ama 'Uwa 'ga upe.

13 —A'ere'ere'i futat je oi ene pyri. A'eramũ je 'au tekouwe aipo 'jau enee 'gã nemianuwauwe, 'gã maku'iawamũ. Afutat je 'gã ku'ia teje'jawe. 14 Eneje'ega je imome'wau'jau'japa 'gã nupe 'gã nerekou. Je najerea'ara'uweri mama'e tywer are. Jeremimu'efera 'gã nanẽ wea'are'emamũ mama'e tywer are nũ. Natejerowiare'ema 'gã 'jawe etee rũi ore jemogyi mama'e tywera apou. A'eramũ nipo eneje'ega rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ 'gã nee 'gã jemogyramũ. 15 Eroo jeremiyauwa 'gã je reewe 'awa ywy awi, na'ea'uweri je enee. Ea'gu ki 'gã mama'eukwaawa 'wyriar awi, a'e te je enee— 'jau Jejui 'ga oporogytau u'ama 'Uwarete 'ga upe.

16 —Na'auwara rũi te 'ã je. A'eramũ je ree ojemu'e ma'e 'gã nanẽ wea'are'emamũ mama'e tywer are ajemogyau 'jau. Mama'e esage apo are etee 'gã taea'at ajemogyau 'jau. Naje rerowiare'ema 'gã 'jawe rũi 'gã jemogyi — 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe u'ama oporogytau. 17 —Emogy 'gã ejemiyauwamũ. Eneje'ega a'jea futat. Eje'eg imũ ejekwaawukat 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe u'ama. 18 —Ene te 'ã je mur ape 'au ywy pe eje'ega mome'waramũ. A'eramũ je nan tee futat 'gã mokwasi'wau eneje'ega mome'waramũ. 19 'Awamũ je jemonoi enepo pe. Ene'eawer imũ etee futat nipo 'ã temanũmũ. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã ajemogyau eneremiyauwamũ je 'jawe, mama'e apou enee je 'jawerimũ— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe u'ama.

20 —A'ere je natejewiriwara 'gã nee etee rũi je porogytai enee. Anure nanẽ nipo 'gã oi okwasi'wau kwe pe je mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã nenupara 'gã amũ je rerowiaa nanẽ nũ. A'eramũ je tejerowiaarama 'gã nee nanẽ teje'ega enee nũ. 21 Afutat je majepei tee tup ma'e 'jawe 'gã jemogya. Sã'ã ae majepei tee aeruwa. Nan tee 'gã tojekoty'ar esage jane ree 'jau. Sã'ã jane majepei teewara 'jawe jane rekoa. Nan 'gã nekoa je afutat nanẽ jarejepyri. A'eramũ nipo majepei 'yweteewara 'jawe 'gã jemogyramũ 'gã nesakara 'gã je rerowiaa— 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe. 22 —Je 'ã esage ma'ea. A'eramũ ako ene je muorywukaa jarejepyriwara 'gã nupe ikue, ywagipewara 'gã nupe ikue. A'eramũ je nan tee futat 'gã muesa'geu tejesage 'jawe. A'eramũ 'gã ajemogyau majepei 'yweteewara 'jawe jane 'jawe — 'jau Jejui 'ga oporogytau u'ama 'Uwa 'ga upe. 23 —Je 'ã ako 'gã pype. Ene nanẽ 'ã ekou

je pyri nū. A'eramū je rerowiaara 'gā majepi 'yweteewara 'jawe etee futat ajemogyau. A'eramū nipo je rerowiare'ema 'gā weapyoramū ee. “A'jea futat 'ga Ruwarete 'ga poromutaramū nanimenime 'ga ree ra'e. A'eramū nipo nan tee futat 'gā oporomutaramū jane ree nū” 'e are nanē nipo 'gā weapyoramū ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²⁴—Kiapi'ni. Eneporomutat ako je ree ywy apoe'emauwe futat ikue. Ma'eramū 'ā ako je muorywukar ape ywagipewara 'gā nupe ikue. Jeresagea ako ywagipewara 'gā esaka ikue. 'Awamū 'ā ene 'auwara 'gā nupe je rerowiarukaa nū. A'eramū je ywag ipe tejerowiaara 'gā neroo futaa. A'eramū 'gā jeresagea resaka— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe u'ama oje'ega.

²⁵—Kiapi'ni. Eneresageay te 'ā. Ene rerowiare'ema 'gā nenekwaawi futari. A'ere 'ā je ene kwaawi futari. A'eramū 'ā 'awamū jeremimu'e 'gā ene kwaapa futat. “A'jea futat 'ga Ruwarete 'ga 'ga muri rakue” 'ea 'gā ikwaapa 'awamū— 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe. ²⁶—Je akwaawukat ene 'gā nupe ai'i. 'Awamū miamū futat je tekou ene kwaawukaa 'gā nupe nū. A'eramū nipo 'gā je ree eneporomutara 'jawe etee futat 'gā oporomutaramū ajuee. A'eramū nipo je 'ā tekou 'gā pype— 'jau Jejui 'ga oje'ega monou u'ama 'Uwarete 'ga upe.

18

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Luka 22.47-53)

¹ 'Uwarete 'ga upe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau jui. Wemimu'eramū etee ore rerawau. A'eramū ore arawau 'yekwa'wi raapa, Setrō 'jawa raapa. Y'wa 'ywa tymaw ipe ore orowaēma. ² Ore wawetea futat aipo jepi. Aipo pe futat Jejui 'ga ore rerawau ore mogytaw jepi. A'eramū Judas 'ga aipoa arawawera kwaapa. ³ A'eramū Judas 'ga peu futat jefaruu 'gā nerawau Jejui 'ga pyygukaa.

'Gā oe'emauwe mainana 'wyriara 'gā, fariseu 'gā netee 'jau jefaruu 'gā nupe: “Pe'je pejewau 'ga rupi Jejui 'ga pyyka”, 'jau 'ga 'gā nupe rai'i. Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gā nanē 'ga imonou 'gā nupi nū. A'eramū Judas 'ga 'gā nerawau Jejui 'ga resaukaa 'gā nupe. Muawa 'gā erawau. Tata nanē 'gā erawau wape resakaawamū nū. 'Ua 'gā owaēma Jejui 'ga upe. ⁴⁻⁵ Judas 'ga akou jefaruu 'gā pype, 'gā po pe Jejui 'ga monoara 'ga poromū.

Opyyk 'gā nura Jejui 'ga ikwaapa ojee. A'eramū 'ga awau 'gā nowosōu.

—Awŷja te peekat pejemogyau?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Jejuí 'ga ore aruekat arakou, Nasare pe waranup ma'efera 'ga ore aruekat arakou— 'jau 'gã 'ga upe.

—Koromũ futat je rekoi— 'jau 'ga 'gã nupe aipo 'eramũ.

⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ, 'ga upe 'ut ma'efera 'gã ojewya akupeu, awau u'aa ywyu. ⁷ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Awÿja rekaa te pejot?— 'jau 'ga 'gã nupe nũ.

—Jejuí 'ga ore aruekat, Nasare pe waranup ma'efera 'ga ore aruekat arakou— 'jau 'gã 'ga upe.

⁸ —Koromũ futat je rekoi, a'e je ako pẽ nupe ko. Je ree pejeporopyygiweramũ ki je etee futat je pyyk pejepe. Pekok kasi jeremimu'efera 'gã nee ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ 'Uwarete 'ga upe oje'ega monopyyower are futat 'ga 'i rai'i. “Tejeupe eneremimurera 'gã a'gui, Kiapi'ni. Noka'jami futari 'ga amũ je wi”, 'jau Jejuí 'ga 'Uwarete 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga a'e are 'jau jefaruu 'gã nupe “Tene ki 'gã oi”, 'jau jupe.

¹⁰ Aipo Jejuí 'ga je'ega renupawe Simão Pedro 'ga ogyuu rekyita yrũ awi. A'eramũ 'ga mainana 'wyriararete 'ga remi-ayuwa namĩ monoka ogyuu pyu. Furuk. 'Ga jakwatawa katywara 'ga namĩ yypa. Inamĩ ywipywera 'ga rera Mauku.

¹¹ —Ereapo awi nanuara! Ere ejyuu munepa ejy ryrũ pype nũ— 'jau Jejuí 'ga Pedro 'ga upe. —Jeruwarete 'ga remifutar imũ futat 'gã nuri je pyyka. A'eramũ je tejereko tywerukaa 'gã nupe— 'jau Jejuí 'ga 'ga upe.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

¹² A'eramũ jefaruu 'gã, o'wyriara 'ga retee Jejuí 'ga pyyka ifaa. Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã nanẽ 'gã poaa Jejuí 'ga far are. ¹³ 'Ga far ire 'gã 'ga rerawau Anasi 'ga rog ipe ra'ne. Aiporamũ Kaifasi 'ga mainana 'wyriararetea. Anasi 'ga Kaifasi 'ga ratyuwa. ¹⁴ Aipo Kaifasi 'ga futat 'jau judeu 'gã 'wyria'ri upe rai'i: “Tene Jejuí 'ga manũ. 'Ga manũ re nipo romanũ 'gã jane apisawe'em”, 'jau 'ga 'wyria'ri upe rai'i.

Pedro 'ga Jejuí 'ga kwakupa

(Mateu 26.57-58, 69-70; Maku 14.53-54, 66-80; Luka 22.54-57)

¹⁵ Anasi 'ga rog ipe 'gã Jejuí 'ga rerooramũ, Simão Pedro 'ga awau 'ga rewiri. 'Ga amũ nanẽ awau 'ga rewiri nũ, Jejuí 'ga remimu'efera 'ga nanẽ awau 'ga rewiri nũ. Mainana 'wyriararete remiesapytera 'ga poromũ. A'eramũ 'ga awau osou Jejuí 'ga rupi, mainana 'wyriara 'ga roga osoma pype. ¹⁶ A'ere Pedro 'ga nosei 'gã nupi. Iosoma rokwar ipe te 'ga pytai. A'eramũ ose ma'e 'ga awau ojewya oje'ega iosoma rokwarra raarana ãẽ upe:

—Tene jejekoty'aawa 'ga resei ã— 'jau 'ga awau ãẽ upe.

A'eramũ ãẽ Pedro 'ga mogeu.

¹⁷ A'ere ãẽ Pedro 'ga upe ãẽ 'i:

—Nawā nemipygyga kīā remiayuwa rūi nipo ene?— 'jau ēē 'ga upe.

—Naani nū ĩ— 'jau Pedro 'ga ēē upe.

¹⁸ Iro'ysagay 'gā nupe. A'eramū mainana 'wyriara remi-ayuwa 'gā, Jarejuwarete 'ga mogytaawa raarana 'gā netee 'upa ojepe'jau tata are. A'eramū Pedro 'ga ojepe'jau u'ama 'gā pyri.

Mainana 'wyriara 'ga poronupawet

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Luka 22.66-71)

¹⁹ A'eramū mainana 'wyriararetefera 'ga, Anasi 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja are te 'gā eremu'e jepi? Awŷja te eremu'e jepi?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Pē neape futat te 'ā je porogytai 'gā nupe jepi. Judeu 'gā jatykaaw ipe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Mīmer imū je 'ā 'gā mu'jau pēnemiesagamū jepi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ²¹—Ma'eramū sipo je moporogytaukar ape ejeupe? Je renuparera 'gā tomome'u enee kūi. 'Gā okwaap futat je'eawera kūi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe u'ama.

²² Aipo 'ga 'eramū jefaruuna'nī 'ga amū Jejui 'ga reakwapeteka.

—Aipo ere te nipo mainana 'wyriararete 'ga upe ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mama'e tywera mū je imome'u re amunipo 'ā mama'e tywera ere jee 'auwara 'gā nemianuwamū. Mama'e a'jea je 'eramū ma'eramū ene je reakwapetegukaa 'ga upe ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga Anasi 'ga upe.

²⁴ A'eramū Anasi 'ga Jejui 'ga rerawaukaa Jarejuwarete 'ga mogytaawa raarana 'gā nupe. 'Ga faa 'gā erawau Kaifasi 'ga upe. Mainana 'wyriararete 'ga poromū Kaifasiramū.

Pedro 'ga 'ga kwakuwu'japa

(Mateu 26.71-75; Maku 14.69-72; Luka 22.58-62)

²⁵ A'e pype Pedro 'ga ojepe'jau u'ama. A'e pe ojepe'e ma'e 'gā amū 'jau 'ga upe:

—Na'ga remimu'ea rūi nipo ene ki sa?— 'jau 'gā 'ga upe.

A'eramū Pedro 'ga 'jau:

—Naani nū'ū.

²⁶ A'eramū mainana 'wyriararete remiayuwa 'ga amū oporonupa ee Pedro 'ga upe nū. 'Ga upe ee oporonup ma'e 'ga inamī yywipywera 'ga pytuna 'ga.

—Naene rūi nipo ore aruesak Jejui 'ga pyykaw ipe ra'e ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

27 —Tee. Naani nũ'ũ. Nakwaawi je 'ga nũ'ũ. Awÿja upe pẽẽ 'jau 'ũ?— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe nũ.

A'erauwe wyrasokwẽ oje'ega.

Piratu 'ga upe Jejui 'ga rerooawet

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Luka 23.1-5)

28 Ai'iwetetewe 'gã Jejui 'ga rerawau Kaifasi 'ga rog awi. 'Wyriararete 'ga rog ipe 'gã 'ga rerawau, Piratu 'ga rog ipe. Ku'emaiaiw are futat 'gã 'ga rerawau 'ga rog ipe. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã Piratu 'ga roga pype osowe'em. Piratu 'ga judeue'ema. Judeu 'gã osowarũ'em judeue'ema 'gã nog ipe ra'e jepi. “Ga roga pype jarese re jane jemoky'ai Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane mama'e 'wawarũ'em jarejatykaaw ipe”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã osowe'em. 29 A'eramũ Piratu 'ga uẽma oje'ega 'gã nupe:

—Mama'e tywera te 'ga wapo pẽ nupe ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

30 —Mama'e tywera 'gã iapoe'em ire amunipo 'ã ore narueruri 'ga ene upe— 'jau 'gã 'ga upe.

31 A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee 'ga rerawau erekou tyweaete pejeypy 'gã nemikwasiarer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani. 'Ga juka are ofefueweramũ. A'ere 'ã pẽẽ romanũnamũ pe'je oree jepi: “Pejuka kasi 'ga amũ ne. Ore tee arajukaarũ 'gã amũ”, 'jau 'ã pẽẽ oree jepi. A'eramũ ore 'ga jukawarũ'em— 'jau 'gã 'ga upe. —Ere eje'ega mÿina oree. Toromono 'ga imu'ama 'ga jywa pypiraa 'ypeywar are 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

32 Ymã Jejui 'ga amanũawama mome'ui oree ai'i. “Ypeywar are nipo 'gã je monoi je mu'ama”, 'jau 'ga ai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga te “ypeywar are 'ga monoukaa 'ga jukaukaa oree” 'e are 'gã mu'eukaa.

33 Aipo 'erauwe Piratu 'ga awau osou wog ipe nũ. Jejui 'ga rerurukaa 'gã nupe.

—A'jea te ene judeu 'gã 'wyriaramũ?— 'jau Piratu 'ga Jejui 'ga upe.

34 —Ene futat te aipo ere? Amutee 'ga aipo 'ea te ra'u ere futat nũ?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

35 —Judeua sipo je ako enee? Enepytuna 'gã futat te 'ã 'au ene murukat ene moporogytaukaa jee. Maran ene ekou 'gã nupe ra'e, a'e te je a'i kũi?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

36 —Na'awa ywy pewara 'wyriara 'jawe rũi te 'ã je. 'Gã 'jawe je reko re amunipo 'ã jeremiayuwa 'gã 'gã nowajaa je monoukare'ema judeu 'gã 'wyria'ri 'gã po pe. A'ere je na'auwara 'wyriaramũ rũi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

37 A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—'Wyriararetea futat nipo ajee ene ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat je 'wyriaretea je rekoi. Mama'e a'je are 'gā mu'jaawamū je ruri ywy pe te'aa tey ēē wi ikue. Mama'e a'je renupara 'gā jeje'ega wenup. A'eramū 'gā ajemogyau jeremiayuwamū— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³⁸ —Ma'ja a'eramū mama'e a'jea ki 'ei?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

'Gā nupe Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.15-31; Maku 15.6-20; Luka 23.13-25)

Aipo 'erauwe Piratu 'ga awau uēma, ukupepe oje'ega 'gā nupe nū:

—Nuapoi futari 'ga mama'e tywera ra'e. A'eramū je 'ga jukaukare'ema. ³⁹ 'Awa maraka apoawa upe iwaēmauwe je 'ā pēnemifutara 'ga renuēma moromunepaw awi jepi. Pefutat te je judeuramū peje'wyriararetea muēma?— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁴⁰ —Naani— 'jau 'gā wafukaita. —Naani. Na'ga rūi emuēm oreē. Parapasi 'ga te emuēm oreē— 'jau 'gā wafukaita 'ga upe.

Aipo Parapasi 'ga oporojuka ma'ea futat.

19

¹ Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga 'jau jefaruu 'gā nupe:

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mopimopika.

² A'erauwe 'gā 'ga rerawau 'ga mopika. A'ere 'gā juapek-agūū muap̄yina 'ga akagyrynāmū iapou 'ga upe. A'eramū 'gā imonou imunepa 'ga akaga pype. A'eramū 'gā 'wyri-ararete raity piraga munepa 'ga wī, 'ga rerekoemāawamū.

³ Ojewyjewya 'gā 'ga rerekoemāu 'ga rerekou:

—Ene te 'ā judeu 'gā 'wyriararetea ra'e jepi. A'ere 'awamū ereko 'wyriarareteramū nakwaparimū rūi futat 'gā nupe ki 'ei— 'jau 'gā 'ga upe.

'Ga jaita 'ga rerekou opo afuapyka erofaa 'ga ree.

⁴ A'ere Piratu 'ga awau uēma oje'ega ukupepewara 'gā nupe nū:

—Peapyaka ki je ree. Arurukat je 'ga 'au nū. “Nuapoi futari 'ga mama'e tywera ra'e”, a'e je tekou pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵ A'e pype 'gā Jejui 'ga rerua enuēma 'gā nupe nū. 'Wyr-iararete raitya 'gā imunepa 'ga wī juakagyruā reewe. 'Ga ēmauwe Piratu 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pemā'ē 'ga ree— 'jau Piratu 'ga 'gā nupe.

⁶ Jejui 'ga resakawe 'gā 'jau:

—Emu'amukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gā nupe— 'jau 'gā Piratu 'ga upe, wafukaita.

Aipo wafukai ma'e 'gā mainana 'wyriara 'gā neewe Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gā neewe wafukaita Piratu 'ga upe.

—Pěẽ futat te aipo pe'je. Je najeporojukaweri 'ga ree. “Nuapoi 'ga mama'e tywera”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Pěẽ te pejuka 'ga. Je najukaa'uweri 'ga —'jau 'ga 'gã nupe.

7 —Naani. “Je futat Jarejuwarete 'ga ra'yra”, e'i 'ga oree ikue. A'eramũ ore oroporojukaweramũ 'ga ree. Oreyppy 'gã ka'arana okwasiat aipo are rakue. A'eramũ ore oroporojukaweramũ 'ga ree, 'gã nemikwasiarer imũ etee futat— 'jau 'gã 'ga upe.

8 Aipo renupawe Piratu 'ga okyjau kwaiwete u'ama.
9 A'eramũ Piratu 'ga awau osou wog ipe nũ. A'ere 'ga oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Mõ awi ene ejua rai'i ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga noje'egi 'ga upe.

10 —Ma'eramũ ene eje'ege'ema jee ki 'ei? Nerekwaawi nipo ejewi je 'gã momoirukara ki 'ei? Enemanũwet te ra'u nũ?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

11 —Jeruwarete 'ga te 'ã wapoukat rěwějěmĩ enee. A'eramũ 'ã ene mama'e apou rěwějěmĩ je ree 'agamũ. Jeruwarete 'ga tywe'em ire amunipo 'ã nereapoa'uweri nanuara jee. A'ere 'ã Jeruwarete 'ga te nan je rerekoukari enee— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramũ 'agamũ ejeupe je reruara 'gã mama'e tywera apou ene apyraapa— 'jau Jejui 'ga Piratu 'ga upe.

12 Aipo renupa taetu Piratu 'ga Jejui 'ga wi opoir are afuweramũ.

—Apoit je 'ga wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã 'i etee Piratu 'ga upe:

—'Ga wi epoir ire nipo naRoma ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga jekoty'aawa rũi ereko— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe. —“Je futat 'wyriararetea”, e'i te 'ã Jejui 'ga oree. A'eramũ 'ga akou jane'wyriara 'ga ree iporomutare'emamũ. A'eramũ nipo jane'wyriara 'ga, Sesa 'ga, amara'neramũ ene ree 'ga wi ene poiramũ— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

13 Aipo 'erauwe Piratu 'ga Jejui 'ga rerurukaa enuẽma morogyta apoaw ipe. Piratu 'ga wapyka awau 'ũina morogyta apoaw ipe. Peu 'gã itapewa monou ipypekau te'yjupawa py'apykawamũ. Judeu 'ga je'eg imũ 'gã enũina *Gapata* 'jau jupe. 14 Sexta feira rupi aje kwara kwawamũ Piratu 'ga wapyka oje'ega 'gã nupe. Sabadoa maraka apoawa judeu 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga 'jau:

—Koromũ pẽ'wyriararetea 'awamũ!— 'jau 'ga 'gã nupe.

15 —Naani. Ere ki 'ga mu'amukaa futat 'gã nupe 'ypeywar are, 'ga jywa pypirarukaa 'ga manũawamũ— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

—Pěfuewet futat nipo ajee peje'wyriararetea je ijukaukar are?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã 'jau 'ga upe:

—Sesa 'ga tee futat jane'wyrriararetea— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ Piratu 'ga Jejui 'ga monou jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Luka 23.26-43)

¹⁷ Jejui 'ga futat 'ypeywaruu rerawau erekou. Erawau 'gã erowaẽma ae apisawa upe, aeakagera 'jawewara 'jawa upe. Judeu 'gã je'eg imũ era *Gogata*.

¹⁸ Peu futat 'gã 'ga monou imu'ama 'ypeywar are. 'Ga jywaa 'gã ipypiraa 'ypeywar are. Itajuu pyu 'gã 'ga pokutuka, 'ga pya nanẽ nũ. A'ere 'gã 'ga monou imowya imu'ama 'ypeywar are futat. Mukũja 'gã põ'õ me Jejui 'ga mu'ama 'ypeywar are. 'Gã nekoa futat 'gã imonou imu'ama. ¹⁹ A'ere Piratu 'ga 'yjepa'nĩ kwasiaa imonoukaa inuga Jejui 'ga apyte'rarimũ. Jejui 'ga Nasare pe waranup ma'efera 'ga. “Judeu 'gã 'wyrriararetea” 'ea 'ga imonou inuga 'yjepa'nĩ are. Muapyra 'gã je'eg imũ 'ga ikwasiaa inuga. Judeu 'gã je'eg imũ, romanũ 'gã je'eg imũ, grego 'gã je'eg imũ 'jau 'ga inuga ikwasiaa.

²⁰ Ae apisawa namukui 'upa Jerusareg awi. A'eramũ 'gã kwaiwete okwapa ipyu. A'eramũ 'gã Piratu 'ga remikwasiarera mogytau.

²¹ Ikwasiaripyra resakawe mainana 'wyrriara 'gã 'jau Piratu 'ga upe:

—“Judeu 'gã 'wyrriararetea 'ga” 'ea ereapo awi. “Je te 'ã judeu 'gã 'wyrriararete” 'ea te enug 'yjepa'nĩ are— 'jau 'gã Piratu 'ga upe.

²² —Naani. Anug ako je ikwasiaa ko. Tene a'ea etee futat tuwi— 'jau etee Piratu 'ga 'gã nupe.

²³ 'Ypeywar are Jejui 'ga mu'am ire jefaruu 'gã 'ga raity me'ega ajaupe. Irũpãwẽ 'gã ime'ega 'upa ajaupe. A'eramũ 'gã juejue 'ga raity mũ pyyka ojeupe. A'ere 'ga raity pe nojemomygi futari. Ipirugipyra etee. ²⁴ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Simonog awi. Ita'i 'jawewara simomot esaka ee 'jau, “Awỹja sipo weroo” 'e are 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe 'ga raity are rakue:

“Jeraitya nipo 'gã imojo'ojo'oka ajaupe.

Ita'i 'jawewara nipo 'gã imomoa jeraityfer are”,

'jau 'gã ikwasiaa rakue. A'eramũ jefaruu 'gã aipo apou 'ga raityfera mojo'okawamũ.

²⁵ A'e pype Jejui 'ga y ãẽ u'ama wa'yra 'ga pyri, 'ypeywar are 'ga 'amamũ. 'Ga y'yra ãẽ, Mari Matarena ãẽ, Kriopasi 'ga remireko ãẽ. ãẽ rera Mari nanẽ nũ. Mĩmera 'gã u'ama 'ga pyri katu katu. ²⁶ Wemimutaramũ je pyri oy ãẽ resakawe Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—'Awamũ 'ga enera'yra 'jawe enee, a'ni— 'jau 'ga oy ãẽ upe.

²⁷ A'ere 'ga 'jau jee:

—Eney 'jawe ãẽ 'awamũ enee. Ejejuka esage ki ãẽ ree— 'jau 'ga jee.

A'eramũ je 'ga y ãẽ rerawau teje'wyr ipe, tejejukau ãẽ ree.

Jejui 'ga manũawet

(*Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Luka 23.44-49*)

²⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Teporowykya je aapopap”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je'yuwei je.

Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiaa 'ga 'yuwei are rakue. A'eramũ 'ga aipo 'jau.

²⁹ Peu futat y'way ajaiwa 'ũina y'a pype. A'eramũ jefaruu 'ga amũ amynejuranũ monou ipymĩau y'way ajaiwa pype. A'ere 'ga imonou 'ywa rapefã are, isipu 'jawa rapefã are imonou 'ga upe.

³⁰ Ipyter ire Jejui 'ga 'jau:

—Aapopap je teporowykya— 'jau 'ga.

Aipo 'e re 'ga wakaga muããpya. A'eramũ futat amanũmũ.

Jejui 'ga ywÿi kutukawet

³¹ A'ere'ere'i judeu 'gã 'wyria'ria awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—'Ypeywar arewara 'gã netymakaga emopẽpenukat jefaruu 'gã nupe. Tamanũ 'gã kamẽsiete wetymakaga mopenamũ 'jau — 'jau 'gã 'ga upe. —Kwara rese'emauwe 'gã netefera simut imojypa 'jau— 'jau 'gã awau 'ga upe.

Ai'iwe sabado. Sabado morowykye'ema 'gã nupe. Aipoa morowykye'ema 'gã maraka apoawa nanẽ nũ. A'eramũ 'gã 'gã neumera mu'amukare'ema peu.

³² Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga jefaruu 'gã monou 'ypeywar arewara 'gã netymakaga mopẽpenukaa 'gã nupe. A'erauwe 'gã awau ajepeja 'ga retymakaga mopena se'. Ajepeja 'ga ma'e nũ se' imopẽpena 'gã 'gã nui. ³³ A'ere 'gã Jejui 'ga ma'ea nomopeni. Amanũ 'ga 'gã nura renunewe. A'eramũ 'gã 'ga retymakaga mopene'ema.

—Tÿÿ. Amanũ 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁴ A'eramũ 'ga amũ Jejui 'ga ywÿi kutuka etee jyuu pyu. A'eramũ 'ga rya ojeko'woka 'ga kutukawera rupi 'y reewe futat.

35-37 Ymā 'ga amū ka'arana kwasiaa Jejuī 'ga ree rakue: “Nomopeni futari 'gā 'ga kaga mū”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eferupi tee Janeruwarete 'ga 'ga retymakaga mopenukare'ema 'gā nupe. Ajepeja 'ga ikwasiaa ka'aran are: “Anure nipo 'gā wemiyw̄ikutugera 'ga resagi”, 'jau nanē 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue nū.

Jejuī 'ga manūa je aesak. A'eramū je ikwasiaa ka'aran are pē nupe, Jejuī 'ga rerowiarukaawamū pē nupe. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Aesak futat je 'ga manūa. A'eramū je 'ga mome'wau futat pē nupe.

Ita kwara pype Jejuī 'ga monoawet

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Luka 23.50-56)

38 A'ere Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—Tene je Jejuī 'ga reumera muri imojypa 'ypeywar awi— 'jau 'ga awau 'ga upe.

Aipoa 'ga Jose 'ga Jejuī 'ga rerowiaara 'ga futat. A'ere 'ga nojemome'ui tee 'gā nupe rai'i. Okyje 'ga judeu 'gā 'wyria'ri 'gā nui rai'i. Aipoa 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe.

Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Nai'i. Ere ajee ewau 'ga mosoka erawau ita kwaruu pype inuga— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Jose 'ga awau 'ga mosoka 'ypeywar awi 'ga rerawau inuga ita kwaruu pype. 39 Nikutemu 'ga nanē awau Jose 'ga rupi. Ypytunimū Jejuī 'ga upe oporogyta ma'efera 'ga futat poromū Nikutemuramū. 'Ga awau Jose 'ga rupi. Kwaiwete 'gā jany kasiga rerawau. Trītai sīku kirua 'gā jany kasiga rerawau. Aipoa jany kasiga imojopypepyrera. Mira 'jawa 'gā imojopypeu aloes 'jaw are jany kasigamū. 40 Aipoa 'gā erawau taity fuku are eko'woka. Aipoa ee eko'wog ire 'gā 'ga reumera mamana taity fuku pyu. Aipoa judeu 'gā nemiapoa futat. A'eramū 'gā ipokwaapa.

41 Ae apisawa pyri y'wa 'ywa tymawera 'upa. Itymawer ipe ita kwaruu 'ūina, aereumera ma'ea 'ūina. Aipoa ita kwaruu ipyau ate. Nomonoi we futat 'gā aereumera ipype. Jejuī 'ga tāmējē futat 'gā omono aipo ita kwara pype. 42 A'e pe te futat 'gā 'ga monou. Namukui futari 'ga manūawer awi. A'eramū 'gā peu etee futat 'ga monou.

—Kwara rese'emauwe simateepap 'jau, morowykye'ema upe iwaēme'emauwe 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

20

Jejuī 'ga rupawet

(Mateu 28.1-8; Maku 16.1-8; Luka 24.1-12)

¹ Ikoai'i, Mari Matarena ãẽ awau ita kwaruu pe, ppytu'nĩnauwe. Domingo rupi ãẽ awau esaka. Ita kwaruu rawopytymawera ãẽ esaka. Ita ojepe'au ikwar awi. ² Esakawe ãẽ 'ua ujãna imome'wau ore. Simão Pedro 'ga retee je tekou. A'eramũ ãẽ 'ua imome'wau ore:

—Janejara kĩa reumera wã wenuẽm erawau rai'i. Nikwaawi jane 'awamũ wã imonoawera — 'jau ãẽ ore 'ua imome'wau.

³ Orojeupe aipo 'erauwe ore arawau arujãna ita kwaruu repejãna. ⁴ A'ere je Pedro 'ga feni. A'eramũ je ra'ne tewau tewaẽma jupe. ⁵ Tewaẽmawe je tewau teããpyramũ temã'jãu ikwara rupi. 'Ga auwanawera etee je esaka. A'ere je nasei esaka. ⁶ A'ere Simão Pedro 'ga ruri owaẽma osowayayau awau ikwara pype. A'eramũ 'ga nanẽ 'ga auwanawera etee esaka nũ. Irãã'ã tuwamũ. ⁷ 'Ga akaga auwanawera 'jau 'ga esaka. Aipoa taitya 'upe'ema 'ga reumera auwanawera pyri. ⁸ A'eramũ je tesou esaka. Taity resakawe je Jejui 'ga ferapawera rerowiaa. ⁹ 'Ga auwanawera resake'ema ore orojeapyoe'emamũ 'ga feraw are. Ymã 'gã amũ ka'arana kwasiari Jejui 'ga feraw are rakue. A'ere ore norereapyoi ee rai'i. A'ere je 'ga auwanawera resag ire 'ga ferapawera rerowiari. ¹⁰ A'eramũ ore arawau orojewya orojog ipe nũ.

*Mari Matarena ãẽ Jejui 'ga resaka
(Mateu 28.9-10; Maku 16.9-11)*

¹¹ A'eramũ Mari Matarena ãẽ awau ojewya ajaa'wau u'ama ita kwaruu pyri. Ajaa'waw ipe ãẽ wããpyramũ amã'jãu ita kwara raipy are. ¹² Mukũja ãẽ ywagipewara 'gã nesaka. 'Gã naitya waparasiayramũ 'gã nee. Majepeja 'ga 'ũina 'ga akaga rupawer ipe. Ajepeja 'ga 'ũina 'ga py renawer ipe. ¹³ A'eramũ 'gã oje'ega Mari ãẽ upe:

—Ma'ja are ene ejaa'wau ra'e i?— 'jau 'gã ãẽ upe.

A'eramũ ãẽ 'jau:

—Jejararete kĩa reumera wã weroo 'aw awi ra'e. Marupi katu nipo wã erooi ra'e?— 'jau ãẽ 'gã nupe.

¹⁴ A'e pype ãẽ ojerowaka'i wea yse'iramũ Jejui 'ga ree numi-amũ. ãẽ pyri agawewi 'ga u'ama. A'etea ãẽ nuesagi katu 'ga.

¹⁵ —Ma'ja ene iapirũmũ ekou i? Awỹja ene ekaa i?— 'jau 'ga ãẽ upe.

A'eramũ ãẽ 'jau ojeupe: “Itymipyrrera raarana kĩa sipo 'ã 'i”, 'jau ãẽ ojeupe. A'eramũ ãẽ 'jau 'ga upe:

—Ene nipo kĩa reumera ererojyi ra'e. Emome'u etee jee. Too kĩa reumera rerua tejepyri 'jau— 'jau ãẽ 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga ãẽ renũina:

—Maria.

Wenūjamū ēē ojerowaka 'ga ree. Amā'jāu 'ga ree, 'ga resaka katu.

—Koo. Ene futat te ra'u nū, Ku'jyp!— 'jau ēē 'ga upe.

(Judeu 'gā je'eg imū ēē 'jau *Raponi*. Amu'jara 'gā nupe judeu 'gā aipo 'jau.)

¹⁷ —Je kog awi ape— 'jau 'ga ēē upe. —Nooi we je teje-upia Tejuwarete 'ga pyri. Ere ewau jeje'ega mome'wau je rerowiaara 'gā nupe: “Tejuwarete 'ga pyri je oi. Pēnuwaretea 'ga nanē nū. A'eramū je tewau Jarejuwarete 'ga pyri, e'i kīā oje'ega rerurukaa pē nupe ko”, ere ki 'gā nupe— 'jau 'ga ēē upe.

¹⁸ A'eramū Mari Matarena ēē awau imome'wau oree:

—Jarejararete kīā je aesak ko nū— 'jau ēē oree.

A'eramū ēē Jejui 'ga je'ega mome'wau oree.

'Ga remimu'efera 'gā 'ga resaka

(*Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Luka 24.36-49*)

¹⁹ Aipo 'ara, ypytuna rupi, ore Jejui 'ga remimu'eramū arajatykau 'og ipe arajupa. Orokyje ore judeu 'gā 'wyrīa'ri 'gā nui. A'eramū ore 'okwara motypa orojee. Poje Jejui 'ga ojesaukaa ore pyter ipe:

—Pēpy'ata'wa etee te 'awamū ki 'ei— 'jau 'ga oree.

²⁰ Aipo 'e re 'ga opo kutukawera resaukaa oree. Oywyī kutukawera nanē 'ga esaukaa. Orojararete 'ga resakawe ore orojekōēājamū nū. ²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau'japa oree nū:

—Pēpy'ata'waawa owaēm pē nupe. Janeruwarete 'ga je mut 'au ojemome'waukaa pē nupe ikue. Nan tee futat je pē monoi kwe pewara 'gā nupe tejemome'waukaa— 'jau 'ga oree.

²² Aipo 'e re 'ga opytuu ore pyau.

—'Awamū je Jarejuwarete 'ga 'Agesage monoi pē nupe. Pejeku'iu 'ga pemut pejejepyri— 'jau 'ga oree. ²³ —'Gā amū nupe pēē 'jau, “Janeruwarete 'ga pētywera omoit pē nui”, pēē 'eramū 'ga imoiri futari 'gā nui. 'Gā amū nupe “Pētywera 'ga nomoiri futari pē nui”, 'gā nupe pēē 'eramū 'ga nomoiri futari 'gā nui— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

Tome 'ga nuerowiara'nei 'ga

²⁴ Ore upe Jejui 'ga jesaukaramū 'ga remimu'efera 'ga amū otywe'emamū ore pype. Tome 'ga, kunumī jopewera 'ga, otywe'emamū. ²⁵ A'eramū ore Tome 'ga rekoaa 'jau 'ga upe:

—Jarejararete 'ga ore aruesak ko— 'jau ore 'ga upe.

A'ere Tome 'ga nuerowiari tee oreje'ega.

—'Ga pokutukawera resake'ema je narowiari futari 'ga ferawa. Tefāa 'ga pokutukawer are imonowe'em je narowiari futari 'ga ferawa. 'Ga ywyī kutukawer are tepo monowe'em je narowiari futari 'ga ferawa— 'jau etee 'ga oree, ojeupe ore imome'uramū.

²⁶ Ikowara morowykye'ema rupi ore Jejui 'ga remimu'eramũ arajatykau nũ. Aiporamũ Tome 'ga akou ore pype. Orojeawopytyma wẽjẽmĩ futat arajupa arajatykau peu nũ. Poje Jejui 'ga 'ua u'ama ore pype nũ.

—Pẽpy'ata'waawa 'ut pẽ nupe nũ ki 'ei— 'jau 'ga oree.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau Tome 'ga upe:

—Efã erut imowyka jepo kutukawer are. Jeywõi kutukawer are nanẽ ene epo mujaa nũ— 'jau 'ga Tome 'ga upe. —Au'je ki je ferapawera rerowiare'em ire. Je ferapawera ki erowiat katu katu 'awamũ— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Tome 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene te jejararetea. Ene te 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawe futat — 'jau Tome 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ —Je resag ire etee 'ã je rerowiar ape? Je resake'ema miamũ 'gã amũ je rerowiari futari ajemogyau. Aipo 'gã ekõẽãi futat ajemogyau— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁰ Aeremiapoe'ema Jejui 'ga iapou kwaiwete ore reape ikue. A'ere je nomome'upawi pẽ nupe. ³¹ A'ere je mama'e mũ mome'ui ikwasiaa ka'aran are inuga pẽ nupe, “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga futat” 'e rerowiarukaawamũ pẽ nupe. “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat” 'ea nanẽ je erowiarukaa pẽ nupe nũ. Werowiar ire 'ga pẽ mogyi ojepyri nakwaparimũ ete rõi futat.

21

'Yisiga pype 'ga jesaukaawet

¹ Anure Jejui 'ga ojesaukaru'japa oree ikue nũ, ypia reme'y'warimũ ikue. Tiperia 'jawa reme'y'warimũ 'ga ojesaukaru'japa oree ikue nũ.

² Jejui 'ga resakaw ipe ore arakou pãwẽ pãwẽ. Simão Pedro 'ga, Tome 'ga. Kunumĩ jopewet 'jau ore Tome 'ga upe. Natanaeu 'ga. Aipo 'ga 'ua Kana 'jawa amunaw awi. Garireja ywy pype Kana 'jawa 'upa. Sepeteu 'ga ra'yramũ ore, mukũi tekotee 'gã 'jau. Mĩmeramũ ore arakou pãwẽ pãwẽ.

³ A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau:

—Oo je pira pyyka— 'jau 'ga oree.

—Ore nanẽ oroo futat ene rupi nũ— 'jau ore 'ga upe.

A'eramũ ore arawaupap aru'aa yaruu pype. Koypyntunamuku ore taityuu momoa arakou. A'ere ore noropyygi'i amũ. ⁴ Kwara por ypyrauwe Jejui 'ga 'ua u'ama peu ypia reme'y'warimũ 'yisiga pype. A'ere ore norokwaawi 'ga.

⁵ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pepyy'gi te amũ?— 'jau 'ga oree.

—Naani etee ki 'ei. Noropyygi'i etee ore amũ ki 'ei— 'jau ore 'ga upe.

⁶ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pe'je ajee imomoru'japa nũ. Pejejakwatawa katy pe-mono imomoa esaka nũ. A'eramũ te nipo pira pepyyk— 'jau 'ga oree.

A'erauwe ore taityuu pypekau imonou imomoa nũ. Etyg ppyrauwe kwaiwete ipira ojejaga ipype. A'ere ore noroupi-rarũi imua yara pype etyka. Ipoi tee ipiraa. ⁷ A'erauwe je 'jau Pedro 'ga upe:

—Janejararete 'ga te nipo kwe u'am ra'e nũ'ũ!— 'jau je 'ga upe.

Aipo renupawe Pedro 'ga waity munepa, ojejaa ipyu. Oje-far ire Pedro 'ga opoa 'y pe awau Jejui 'ga repejãna. ⁸ A'eramũ ore arajua yaru pype, taityuu rerua imatãu erekou. 'Y ywyr futat ore rekoi, sêg metro futat ore rekoi 'y ywyr awi.

⁹ Yaru awi aru'ẽ re ore ipira resaka. Jejui 'ga ipira reya u'ama. Kanape'ia nanẽ ore esaka nũ. ¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejejemimu'arera perut amũ jee— 'jau 'ga oree.

¹¹ A'eramũ Simão Pedro 'ga u'aa yaru pype nũ. A'eramũ 'ga taityuu matãu map imua. Kwaiwete pira ojejaga ipype. Sêtu sîkwêtai tres ipira, tuwuu ma'ea. A'etea taityuua otoroke'ema jupe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejejua pejejemi'waa— 'jau 'ga oree.

A'etea ore mũ noroporonuwi futari 'ga upe: “Awỹja te ene?” 'jawe'em futat ore 'ga upe. Orokwaaw ore 'ga. A'eramũ ore oroporonupe'ema ee 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga awau kanape'i ppyka imowowoka imua oree, pira eyra reewe.

¹⁴ Oferaw ire futat Jejui 'ga poromũ ojesaukaru'jau'japa oree kwaiwete ikue. Poromũ futat ore upe 'ga jesaukara muapyra.

Pedro 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

¹⁵ Ore jemi'war ire Jejui 'ga 'jau Simão Pedro 'ga upe, Juã 'ga ra'yra 'ga upe:

—Eneporomutat te ene nanimenime je ree, ki Simão?

—Ëẽ. Ene te 'ã jejekoty'aawaretea futat. Aipo 'ã erekwaap futat— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Karupa'mĩ jara 'gã ojejuka esage karupa'mĩ ra'yr yau are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowiaar yau 'gã nee. Jeje'eg are ene 'gã mu'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau'japa 'ga upe nũ:

—Eneporomutat te ene je ree ra'e, ki Simão?

—Ëẽ. “Erekwaap futat 'ã ejee jeporomutara”, a'e ako je enee ko— 'jau 'ga 'ga upe nũ.

A'eramũ Jejuì 'ga 'jau 'ga upe:

—Karupa'mĩ jara 'gã ojejuka esage weymaw are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowiaara 'gã nee— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejuì 'ga 'jau nũ:

—Eneporomutat te ene a'jea futat je ree ra'e, ki Simão?— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eu'jawauwe Pedro 'ga u'arasigamũ. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene poromũ 'jau'japa jee ki 'ei? Orejararetea 'ã ene. Mama'ea 'ã erekwaap futat. Erekwaap futat 'ã ejee jeporomutara je rekoa— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejuì 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Karupa'mĩ jara 'gã ojejuka esage futat weymaw are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowiaara 'gã nee. ¹⁸ A'jea futat je'ea. Eywiramũ ene ejaity munepa eatau ewau ejemifutar imũ. A'ere nipo enesawa'e re 'gã amũ ene pofari enejywa pypiraa ene rerawau eneremifutare'em ipe— 'jau Jejuì 'ga Simão Pedro 'ga upe.

¹⁹ Aipo 'eramũ Jejuì 'ga 'ga manũawama mome'wau 'ga upe. 'Ga manũnamũ nipo 'ga manũ resakara 'gã 'jau: “Nopoiri futari 'ga Jarejararete 'ga rerowiar awi ra'e”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga manũ resakawe.

²⁰ Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga ojerowaka je resaka. Je futat Jejuì 'ga upe 'jarera: “Awỹja te ene mono ia'wyre'ema 'gã po pe?” 'jarera 'ga manũe'emaue orojemi'waaw ipe 'ga upe 'jarera. Je futat te'ama Pedro 'ga atykupe katy. ²¹ Je ree ojerowakawe Pedro 'ga 'jau Jejuì 'ga upe:

—Maran sipo ajee 'ga rekoi nũ, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga Jejuì 'ga upe.

²² —Je ifutar ire amunipo 'ã 'ga rekoi nan etee futat je rura resaka. Erejemuaẽm awi 'ga ree. Ene 'ã je renuw ape— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ Anure Jejuì 'ga rerowiaara 'gã 'jau futatee ajaupe:

—“Ko 'ga nipo namanũi futari je ruru'jawe'emaue”, e'i 'ga 'ga upe ikue— 'jau futatee nipo 'gã imome'wau.

A'ere naporomũ rũi 'ga je'ega. Wapo ekoete nipo 'gã ajemogyau. “Je ifutar ire amunipo 'ã 'ga jemogoi je ruru'jawa resaka. Maran aipoa enee?” 'jau 'ga Pedro 'ga upe ikue.

²⁴ Je 'ã Juãnamũ. “Ga nipo namanũi” 'gã 'jawamũ nipo je. Je te 'ã Jejuì 'ga remiapofera amome'u pẽ nupe. Je 'ã ka'arana kwasiaa aipo are pẽ nupe. A'jea futat aipo je'ea.

²⁵ Kwaiwete Jejui 'ga remiapofera. Aipo are 'ga amũ ka'arana kwasiaapaw ire amunipo 'ã kwaiwete ka'arana 'au ywy pe. A'eramũ nipo 'ã ywya nipytu'ëi jupe.

Atos

Jejuí 'ga remimonofera 'gã nekwawer are Luka 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ywag ipe Jejuí 'ga jewyr ire, Janeruwarete 'ga U'agesage monou Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'ga remimu'efera 'gã awau watau Jejuí 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea aeremiapoe'ema apoukaa 'gã nupe. A'eramũ esakara 'gã Jejuí 'ga rerowiaa kwaiwete.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'awa ka'arana kwasiarukaa Luka 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'ga 'Agesage remiapofer are rakue.

¹ Je ako Lukaramũ ka'arana akwasiat inuga pẽ nupe ikue, ki Teofiru. Jejuí 'ga remiapofer are je ka'arana kwasiari. 'Ga remimu'efer are nanẽ ako je ikwasiapawi inuga pẽ nupe ikue. Jejuí 'ga porowyky ppy ppyawer are futat je ka'arana kwasiari inuga pẽ nupe ikue. ² Ywy pe akou Jejuí 'ga mama'e esage apou kwaiwete rakue. A'efer are je ikwasiapawi inuga ka'aran are pẽ nupe ikue.

Ywag ipe ojeupir enune Jejuí 'ga porogytai wemimu'efera 'gã nupe rakue. Ymã te 'ã 'ga 'gã amũ mũ'jãu imogyau wemimu'eferamũ rakue. A'eramũ Jejuí 'ga ojeupir enune oje'ega 'gã nupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'eg imũ rakue. A'e 'gã 'ga imonou kwe pe: “Kwe pe pekwap je mome'wau pejejemogyau 'gã nupe”, 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'jau “Jejuí 'ga remimonofera 'gã” 'jau 'gã 'gã nupe. ³ 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga Jejuí 'ga moferawi nũ. A'eramũ Jejuí 'ga oferaw ire ojesaukaru'jau'japa wemimonofera 'gã nupe. Wemiapo resaukaa 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã 'jau: “Jejuí 'ga futat ra'e. Koromũ futat 'ga ferawi rai'i nũ. Sã'ã 'ga wemiapoa etee futat iapoa 'ga rekoa”, 'jau 'gã ajaupe rakue.

Kwarẽta 'ara rupi etee Jejuí 'ga jesaukaru'jaru'jawi wemimonofera 'gã nupe, 'gã mu'jau akou 'Uwarete 'ga ree rakue.

—Janeruwarete 'ga 'ã 'ũi 'wyriarareteramũ pẽ nupe. Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ monoi wemiayuwamũ rakue—'jau Jejuí 'ga oporogytau wemimu'efera 'gã nupe rakue.

⁴ 'Gã pype akou 'ga 'gã mu'jau aipo are rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au pejup Jerusareg ipe Jarejuwarete 'ga 'Agesage rapesaka. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri pẽ nupe rakue: “Te'agesagea je anure omono pẽ nupe”, 'jau 'ã 'ga rakue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejupa Jerusareg ipe 'ga 'Agesage rapesaka ra'ne— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe. ⁵ —Juã 'ga 'ã 'y pe ae

pymĩ ikue. A'ere Janeruwarete 'ga nanarũi. U'agesagea te 'ga amut pẽ nupe pẽ nerekwaramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe rakue.

Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet
(Maku 16.19-20; Luka 24.50-53)

⁶ A'eramũ 'gã ojeypype 'ga rekoramũ 'ga remimonofera 'gã oporonupa ee 'ga upe:

—Ymã te 'ã tapy'ÿja 'wyriar amuteea etee ekoi oree jepi. 'Awamũ futat te ene ereko 'wyriaramũ Israeu juapyreramũ oree 'ga py'rau? 'Awamũ futat te ene, “Je futat Jarejuwarete 'ga remimureramũ ako 'awamũ 'wyriarareteramũ pẽ nupe”, ere oree?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani nũ'ũ. Meewei tee te nipo je ruri pẽ'wyriaramũ. Janeruwarete 'ga te okwaap. Jane te 'ã nikwaawi. 'Ga te okwaap je ruawa nũ— 'jau etee 'ga 'gã nupe. ⁸—A'ere nipo anurenure'i Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri ojypa osou pẽ pype. Opãjẽa Janeruwarete 'ga imua pẽ nupe. A'eramũ futat nipo pẽẽ pejejemogyau je mome'waramũ 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ pejejepype ise re pejewau kwe pe je mome'wau 'gã nupe. Pẽẽ 'ã je resak pejepe. A'eramũ pẽẽ pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. 'Auwara 'gã nupe ra'ne je mome'wau, Jerusareg ipewara 'gã nupe ra'ne. A'ere Judeja ywy pewara 'gã nupe, Samari ywy pewara 'gã nupe, mukuwara 'gã nupe 'jau pejewau je mome'wau— 'jau 'ga 'gã nupe.

Aipo 'gã nupe 'e re Jejui 'ga ojeupia 'gã nui awau ywag ipe.

⁹⁻¹¹ A'eramũ 'ga remimonofera 'gã 'upa amã'jãu ywau 'ga jeupira resaka. A'ere ywasiga 'ga mimi 'gã nui. A'eramũ 'gã 'upa 'ga wawera rupi amã'jãu. A'e pype mukũja ywagipewara 'gã 'ua ojypa 'gã nupe Jejui 'ga panekwapa. Waity aparasiga rerua erojypa enu'ama 'gã pyri.

—Ma'ja te peesak pejejupa?— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Naani. Jejui 'ga jeupira te ore aruesak arajupa— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ ywagipewara 'gã 'jau 'gã nupe:

—Oo futat 'ga ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. Anure te nipo 'ga ruri ojewya nũ. Ojeupiawera 'jawerimũ etee futat nipo 'ga ruri ojewya nũ— 'jau ywagipewara 'gã imome'wau Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe.

Matias 'ga Judas 'ga py'rawarera
(Mateu 27.3-10)

¹² Ywagipewara 'gã porogytapaw ire Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya Jerusareg ipe nũ. Ywytyr awi 'gã 'ua ojewya, Oriweira 'jaw awi. Namukui Jerusareg awi Oriweira 'jawa 'upa. Majepei tee kilometro imukua jui.

¹³ A'eramũ 'gã Jerusareg ipe owaẽm ire awau 'og ywate pype 'upa. Pedro, Juã, Tiago, Andre, Filipe, Tome, Patarumeu, Mateu, ajepeja Tiago, Simão Serote, Judas. Mĩmera 'gã awau 'upa 'og ywate pype. Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Simão 'ga judeu 'gã etee ifutaa o'wriaramũ. Judas 'ga Tiago 'ga ra'yra 'ga. ¹⁴ 'Gã ajatyka 'upa Jerusareg ipe. Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monou 'upa. Kũjãmera 'gã nanẽ ajatykau 'ua 'gã nee 'og ywate pype. Jejui 'ga y eẽ we futat akou 'gã pype, Mari eẽ. Jejui 'ga rewirera 'gã nanẽ akou 'gã pype nũ.

¹⁵ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau 'ua 'gã nee kwaiwete. Sõtui wĩti 'gã pytuna. A'eramũ Pedro 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe:

¹⁶ —Peapyaka jeporogyta are. Ymã te Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Davi 'ga upe Judas 'ga ree rakue, ae a'wyre'ema upe Jejui 'ga monoarama 'ga ree rakue — 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe. ¹⁷ —Aipo Judas 'ga ako jane pype ikue numiamũ. Wemimu'eferamũ ako Jejui 'ga 'ga mogou ikue numiamũ. A'ere ako mainana 'wriara 'gã ka'aranũũ monoi Judas 'ga upe rai'i, Jejui 'ga resaukaawamũ rai'i. A'eramũ ako 'ga Jejui 'ga monou 'gã po pe 'ga jukaukaa 'gã nupe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Ka'aranũũa ojeupe imur ire Judas 'ga awau ywy mua. A'ere 'ga rea'aramũ etee nũ. “Ma'eramũ je ma'eramũ Jejui 'ga monou 'gã nupe 'ũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga a'eramũ ajejukau. 'Ga 'arasiga 'ga rerekou. A'eramũ ywy mur ire awau ojeupia. A'eramũ 'ga pe awi 'ua oboa. Wewega mowoka erua. Wye momopomopoa erua amanũmũ rakue. ¹⁹ A'ea Jerusareg ipewara 'gã ikwaapa najuejue etee rakue. A'eramũ 'gã Aketema 'jau Judas 'ga manũawera upe. Aketema 'ea wy rupap 'ea 'gã je'eg imũ.

²⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te Davi 'ga ka'arana kwasiari aipo Judas 'ga ree inuga janee rakue.

“Ga 'wyrer ipe nipo nitywi futari ae mũ”,

'jau Davi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaru'japa 'ga ree rakue:

“Ga porowykyawer ipe ae nitywi futari amũ.

A'eramũ nipo 'ga amũ etee akou 'ga rekwawer ipe nũ, 'ga porowykyawera apou nũ”,

'jau Davi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. Mĩa ka'arana Saumu 'jawa— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²¹ —A'eramũ jane 'awamũ 'ga amũ mogou Judas 'ga rekwawer ipe 'jau nũ, Jejui 'ga mome'waramũ jarejepyri 'jau. Jarejepypewarera etee jane imogou. Awỹja te ako jane pype au'jeteramũ? ²² Awỹja te wesak 'y pe Juã 'ga Jarejararete 'ga

pymĩa rakue? Awỹja te 'ga jeupira wesak rai'i? 'Gã etee futat jane simogo amũ jarejepyri Jejuĩ 'ga mome'waramũ 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejuĩ 'ga ferapawera 'ga tomome'u jane pyri 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²³ A'eramũ 'gã mukũja 'gã mua. 'Ga amũ rera Jose Barsabas. Justo 'ga rer irũa. Ajepeja 'ga rera Matias. ²⁴ A'ere 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Kiapi'ni. Ene te 'ã erekwaap. Ejemifutara 'ga ekwaawukat oree. ²⁵ Judas 'ga ajejuka rai'i. A'ere 'ga 'agera oi ako tyweaw ipe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe. —Mõ 'ga te ore oromogo 'ga rekwawer ipe nũ?— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe.

²⁶ A'ere 'ga upe oporogytapaw ire ita'i 'jawewara momopoa 'upa. A'eramũ Matias 'ga remimojewagera katu 'gã ipyyka. A'eramũ 'gã Matias 'ga mogou Judas 'ga rekwawer ipe Jejuĩ 'ga mome'waramũ ojejepyri nũ.

2

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua

¹ Pētekosti 'jawa 'ara rupi 'gã jatyka 'gã nuwamũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa Jejuĩ 'ga remiayuwa 'gã nupe rakue. Pētekosti 'jawa judeu 'gã jatykaawa rera.

² Poje wywtuu 'jawewara fua opo erujewi 'ua 'gã pyri 'og ywate pype 'gã nuwamũ. Ywag awi 'ua osou 'og ipe. A'ere 'ga 'Agesagea 'gã nupe ise re tata'i 'jawewara ajemogyau 'gã apyte'rarimũ. Wenyfu'giramũ futat ajemogyau 'gã apyte'rarimũ. ³ Nan Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua osou 'gã nupe rakue. Opyamuramũ 'ua 'gã nupe. ⁴ 'Ga 'Agesagea 'ua osou 'gã pype 'gã nerekwaramũ. 'Gã pype ose re 'gã je'ega mojopy'rau, 'gã moje'eg amuteeukaa. 'Gã nemikwaawe'ema 'gã je'ega apoukaa 'gã nupe. Naju'jawe rui 'gã je'egi. Wemifutar imũ etee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã moje'egukaa.

⁵ Kwaiwete judeu 'gã 'ua ajatykau muku awi Jerusareg ipe rakue. Ajatykaaw are 'ut ma'e 'gã nanẽ ifu renupa nũ. Ifu renupara 'gã Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'e 'gã najuejue etee. ⁶ Ifu renupawe 'gã ajatykau ukupepe 'og ywate pyri oporesagamũ ee. Oporenuwaiwamũ 'gã imome'u are. Jejuĩ 'ga remimonofera 'gã 'gã je'ega apou.

⁷ A'e renupawe enupara 'gã 'jau:

—Ma'eramũ 'gã janeje'egawe apou 'ũ? Garireja wyy pewara 'gã juejue nã'ã re'ã — 'jau 'gã ajaupe. ⁸ —Janeje'eg imũ etee 'ã 'gã Jejuĩ 'ga mome'ui janee— 'jau 'gã ajaupe. — 'Auwara 'gã je'ega etee 'gã 'ã wapo jepi. A'ere 'gã 'awamũ kwe pewaramũ janeje'ega we iapoi. Kwe awi 'ã jane ruri. ⁹ Partia wyy awi jane mũ ruri. Ajepejamũ Media wyy awi. Ajepejamũ

Elam ywy pewara. Ajepejamũ Mesopotami ywy pewara. Ajepejamũ Judeja ywy pewara. Ajepejamũ Kapatosi ywy pewara. Põtu ywy awi jane mũ ruri. Asia ywy pewarera jane mũ. ¹⁰ Frigia ywy awi, Pãfiria ywy awi, Egitu ywy awi jane mũ ruri. Ajepejamũ Libia ywy awi. Sirene 'jawa pyriwara poromũ. Ajepejamũ Roma pewara. ¹¹ Jane mũ judeua futat. Ajepejamũ judeue'ema 'gã futat. A'ere 'gã judeuramũ jane 'jawerimũ 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari. Kreta 'ypõ'õ awi amũ ruri. Ajepeja 'gã 'ua Arabia ywy awi. A'eramũ 'gã maran janeje'eg imũ oje'ega ki 'ei?— 'jau 'gã ajaupe 'gã je'ega renupa. —Janeje'eg imũ futat 'gã Jarejuwarete 'ga remiapofer esage mome'ui janee— 'jau 'gã ajaupe. —'Auwara 'gã je'ega etee 'gã 'ã wapo jepi. ¹² A'ere 'gã 'ã kwe pewara 'gã je'eg imũ Jejui 'ga mome'ui 'upa— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã wapyakau 'upa. A'eramũ 'gã amũ 'jau ajaupe:
—Maran te nũ 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

¹³ A'ere amumera 'gã nuerowiari futari. A'eramũ 'gã 'gã nerekoemãu etee 'upa.

—Kawĩajaiwa 'gã otykut 'upa. A'eramũ 'gã oje'ëran ekoeter-amũ 'upa— 'jau etee 'gã ajaupe 'gã nerekoemãu.

Mytuna 'gã nupe Pedro 'ga 'eawet

¹⁴ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Pedro 'ga 'ua uẽma oporogytau 'gã nupe u'ama ukupepe. Ajepeja Jejui 'ga remimonofera 'gã netee futat 'ga 'ua oporogytau 'gã nupe, ajatyka ma'efera 'gã nupe.

—Jerusareg ipewaramũ, kwe awi 'ut ma'eferamũ nanẽ peapyaka je ree. “Kawĩajaiwa 'gã otykut 'upa”, pe'je ete 'ã oree.

¹⁵ Norereawyrywi ore. Nakwarawyruu'irãu rũi kawĩajaiwa 'wara 'gã kawĩajaiwa rykuri— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —“Maran te 'gã janeje'ega apoi?” pe'je 'ã pejejupa pejejaupe. A'eramũ je imome'wau pẽ nupe. ¹⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Jueu 'ga upe rakue:

¹⁷ “Anure nipo je mama'e teepaw enune Te'agesage muri imojyapa pẽ nupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jueu 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau.

—“A'eramũ nipo pẽna'yra 'gã pẽna'jyra 'gã netee jeje'ega mome'wau ojejyriwara 'gã nupe.

A'eramũ nipo je kunumĩũũ 'gã momayupa sawa'e 'gã netee.

¹⁸ Te'agesagea nipo je imua tejemiayuwa 'gã nupe. Kũima'e 'gã nupe, kũjãmera 'gã nupe nanẽ nũ. Mĩmera 'gã nupe nipo je imua.

A'eramũ nipo 'gã jeje'eg imũ etee futat je mome'wau kwe pewara 'gã nupe.

19 Tepājēa nipo je esaukaa 'gā nupe. 'Gā nemiesage'ema mama'ea nipo je esaukaa 'gā nupe",
'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jueu 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau.

—“Ywag ipe, ywy pe nanē taesaukat 'jau nū. Wy, tata, tatasig. Mīmera taesaukat pē nupe 'jau.

20 Kwara nipo je omopyytunaip. Jaya nipo je imowyau. A'ere nipo pējararete 'ga ruri ojewya nū. Ae mojo'oka 'ga ruri. Ae werowiaaramū nipo 'ga 'jau:

Ere ejua 'au je pyri, 'jau nipo 'ga werowiaaramū ae upe.

A'ere nipo 'ga werowiare'ema 'gā nupe 'ga 'i:

Pēē naani. Naje rerowiari pejepe. A'eramū pēē mama'eukwaawa rapyaw ipe pejewau, 'jau nipo 'ga 'gā nupe.

21 Je katu'og ape 'jara 'gā etee te je akatu'ok. A'eramū je 'gā mogyau tejepyri ajemogy ma'eramamū",
'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue — 'jau Pedro 'ga 'gā nupe.

22 A'eramū Pedro 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Israeu juapyreramū peapyaka jeje'eg are. Jejui 'ga futat Janeruwarete 'ga remimurera. A'eramū ako Janeruwarete 'ga opājē resaukaa pē nupe ai'i. Pēnemiapoe'ema ako 'ga iapoukaa Jejui 'ga upe ai'i. Ojero'wu ma'e, mama'eukwaawa rerekwat. Mīmera 'gā ako 'ga ikatu'ogukaa 'ga upe ai'i, kwaiwete. A'e resakarera 'gā oporesagamū ee. A'ea 'ā pekwaap najuejue etee. Pē pype futat ako 'ga iapoi akou ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe imome'wau u'ama.

23 —A'ere ako Janeruwarete 'ga wea'aramū 'ga mono are pē nupe ai'i. Wemifutar imū etee futat ako 'ga 'ga monou pē nupe ai'i, 'ga pyygukaa ako pē nupe ai'i. A'eramū pēē ako 'ga pyygukaa ia'wyre'ema 'gā nupe ai'i. A'eramū ako 'gā 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywar are ai'i. Pēē futat ako 'ga jukaukaa 'gā nupe ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau.

24 —Amanū futat ako 'ga ai'i. A'ere ako 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi ete ai'i nū— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe.

25 —Ymā te 'ā Davi 'ga ka'arana kwasiari inuga Jejui 'ga ree rakue— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

—“Akwaap je Tejararete 'ga. 'Ga 'ā ako je pyri.

Jejakwatawa katy 'ga rekoi. A'eramū je tekyjawe'em tekou.

26 Teku'iramū etee tekou. Tepy'ata'waramū etee tekou. Temoferawa rapesaka nipo je te'ỹina.

A'eramū je teje'ega Jarejuwarete 'ga upe: Ene te 'ā eneresage jee, Kiapi'ni.

27 Je manũ re nerepouri futari je wi. Jereumera neremone-mukari.

Je 'ã eneremiayuwaretea futat. A'eramũ ene je moferapa etee nũ. Ene pyri nipo tewau ywag ipe.

28 Ene 'ã ywaga piara ereesaukat jee. A'eramũ je ene pyri tewau.

Jepy'ata'wa je ene ree tekou, 'jau je 'ga upe",

'jau Davi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama, Davi 'ga remikwasiarera mome'wau 'gã nupe u'ama.

29 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Davi 'ga janeypya futat rakue. 'Ga je amome'u pẽ nupe. Ymã te 'ã Davi 'ga manũi rakue. A'ere 'gã 'ga monoi ita kwara pype rakue. Namukuu rõi futat ita kwara 'ũina rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

30 —Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'ga Daviramũ rakue. Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe 'ga rekoramũ rakue. “Ene juapyrama mũ nipo 'wyririamũ ako ene 'jawe. Jeremimurama 'ga futat nipo 'ũina enerenawer ipe”, 'jau 'ga Davi 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama.

31 —A'eramũ Davi 'ga ikwaapa, “Wemimurama 'ga nipo Janeruwarete 'ga omoferap ete nũ” 'e kwaapa rakue. A'eramũ 'ga a'eramũ ka'arana kwasiaa inuga 'ga ree. “Janeruwarete 'ga nipo nopouri futari wemimurera 'ga wi. 'Ga reumera monemukare'ema futat nipo”, 'jau Davi 'ga rakue— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

32 —'Ga poromũ Janeruwarete 'ga omoferap rai'i. Jejui 'ga omoferap futat. Ore 'ga aruesak 'ga feraw ire ai'i. A'eramũ ore a'eramũ imome'wau pẽ nupe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

33 —A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferaw ire 'ga monou ywag ipe ojepyri ai'i. Peu 'ga ywag ipe 'ga monou imuapyka oyse katy. 'Ga 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga 'ga muapyka oyse katy. A'eramũ futat 'ga U'agesage mua katu 'ga upe. Ojeupe 'Uwa 'ga imur ire 'ga imua ae upe nanẽ imojypa nũ. 'Ga 'Agesagea te 'ga amut oree. A'ea peenup poromũ — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri janee rakue: “Anure nipo je Te'agesage monoi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'eramũ 'ga 'awamũ futat imua oree. 'Agamũ pẽnemienuwamũ 'ga 'Agesagea iapoukaa oree— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe. 34 —Davi 'ga nooi ywag ipe rakue. Nuapygi 'ga Jarejuwarete 'ga yse katy. A'etea 'ga e'i rakue:

“Ymã te Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Ere ejua eapyka 'au je pyri. Je 'jawe futat ene. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

35 Anure tamĩi ene 'wyririamũ 'gã nupe 'jau, ene rerowiaara 'gã nupe 'jau.

Ene rerowiare'ema 'gã we futat te'i enee 'jau, koromũ futat 'wyrriararete 'ga, te'i enee 'jau', 'jau Janeruwarete 'ga Jejararete 'ga upe rakue",

'jau Davi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga janee rakue. Jejui 'ga upe te 'ga 'i rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

³⁶—A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Je te 'ã Jejui 'ga omono pẽ nupe. Jeremimurera futat 'ga”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'e 'ga poromũ pepokutuk, imonou, imu'ama 'ypeywar are 'ga manũawamũ. A'e 'ga Janeruwarete 'ga omogo Israeu juapyreramũ jane'wyrriaramũ — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'ea 'ã judeuramũ juejue pekwaap.

³⁷A'e renupawe 'gã u'arasigamũ ajemogyau. 'Ga jukaawer are 'gã u'arasigamũ ajemogyau kwaiwete. A'eramũ 'gã 'jau Pedro 'ga upe 'ga pytuna 'gã netee:

—Maran te ore iapoi? Ma'ja te ore aruapo orojee, orojekatu'okawamũ?— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁸—Pejetywer awi pepoit — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ga pejetywer awi pẽpõiriweramũ pẽ katu'oka. “Jejui 'ga rerowiaaramũ ore rekoi 'awamũ”, pe'je 'gã nupe. A'eramũ 'gã pẽ pymĩãu 'y pe. A'eramũ pẽ pymĩ re Janeruwarete 'ga U'agesage mua pẽ nupe pẽnerekwaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari inuga janee rakue: “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ je pẽ katu'ogi. Pẽ katu'og ire je Te'agesage monou pẽ nupe”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Aipo e'i 'ga pẽ nupe. Pẽna'yt, tesirũmet, wemimũ'ẽmet 'jau. Mĩmeramũ 'ga aipo 'ga 'i pẽ nupe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'eramũ 'ga 'awamũ u'eawer imũ futat U'agesage mua imojypa janee— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁴⁰A'eramũ Pedro 'ga 'gã mu'jau afuakaramũ etee futat aipoa morogyta are u'ama. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejepe'au 'ga rerowiare'ema 'gã nui. Anure nipo Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiare'ema monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe ojewi. Peo kasi 'gã newiri ne. Pẽẽ 'ã Jejui 'ga perowiat. “Je mogo ape ejemiayuwamũ”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴¹Aipoa 'ga porogyta renupawe 'gã kwaiwete Pedro 'ga je'ega rerowiaa. Jejui 'ga nanẽ 'gã erowiaa ajemogyau nũ. Tres miu 'gã 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã 'gã nerawau ipymĩãu 'y pe Jejui 'ga 'gã erowiara resaukaawamũ. ⁴²A'ere 'gã awau ajatykau Jejui 'ga remimonofera 'gã nee, 'gã porogyta are wapyakau. A'eramũ futat 'gã ajemogyau Jejui 'ga rerowiaareteramũ. A'eramũ futat Jejui 'ga rerowiaaramũ opojekaramũ ajuee. Ajamajatykau kumi 'wau. Jarejuwarete 'ga upe oporogytau nanẽ 'gã ajatykau nũ.

⁴³ Jejuí 'ga remimonofera 'gã Janeruwarete 'ga pãjẽ rerekou. A'eramũ 'gã 'ga pãjẽ resaukaa 'gã nupe, aeremiapoe'ema apou 'ga pãjẽ mũ, kwaiwete. A'eramũ a'e resakara 'gã oporesagamũ ajemogyau ee. ⁴⁴ Jejuí 'ga rerowiaara 'gã juejue ajatykau ajemogyau. Ikaraemã ma'e 'gã okaraemã me'ega ka'aranũũ are. ⁴⁵ Iywy ma'e 'gã nanẽ oywy me'ega ka'aranũũ are nũ. A'ere 'gã ka'aranũũ rerua imojo'oka ajaupe. Ta'yt kwaiwete ma'e 'gã nupe 'gã kwaiwete imojo'oka. Ta'yre'ema 'gã nupe 'gã imojo'oka inãinãni'i etee. ⁴⁶ Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau 'gã ajatykau ajemogyau peu. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ajatykau. Wog ipe nanẽ ajatykau ojemi'waa nanẽ nũ. Mani'oko'o'i 'wau Jejuí 'ga manũawer are wea'aramũ ajemogyau. A'e pype opy'ata'waramũ ajemogyau.

⁴⁷ —Ene te 'ã eneresage oree — 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa.

Jejuí 'ga rerowiare'ema 'gã miamũ oporomutaramũ 'ga rerowiaara 'gã nee ajemogyau.

Janeruwarete 'ga Jejuí 'ga rerowiarukaa 'gã nupe. Ai'iwe, ai'iwe, ai'iwe. A'eramũ 'gã ojemomytuna. Kwaiwete Jejuí 'ga rerowiaara 'gã ajatykau ajuee.

3

Iteu ma'e 'ga

¹ Poje Pedro 'ga awau Juã 'ga retee Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Kwara jerewamũ 'gã awau. Aipo pe kwara kwawauwe 'e'e'emi 'gã awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oje'ega monou 'ga upe.

² A'e pe iteu ma'e 'ga 'ũina Jarejuwarete 'ga mogytaawa rokwar ipe. 'Okwar esage 'jaw ipe wapyka. A'e pe 'ga 'ũina. Iteu 'ga u'aa rakue. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau imỹina 'okwar ipe ka'aranũũ are.

—Ka'aranũũ'ĩa pemet ape jee — 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ose ma'e 'gã nupe.

A'eramũ amumera 'gã imonou 'ga upe.

³ Poje Pedro 'ga 'ua Juã 'ga retee. A'eramũ iteu ma'e 'ga 'gã nupe ka'aranũũ renũina nũ.

A'ere 'gã 'i etee 'ga upe:

⁴ —Emã'ẽ ore ree kũi— 'jau etee 'gã 'ga upe.

⁵ A'erauwe iteu ma'e 'ga amã'jãu 'gã nee. “Ka'aranũũa sipo 'gã amut jee pa”, 'jau 'ga ojeupe amã'jãu 'gã nee.

⁶⁻⁷ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Nitywi ka'aranũũa ki 'ei. A'ere je mama'e esage apoi enee — 'jau etee Pedro 'ga iteu ma'e 'ga upe. —Jejuí Kristu 'ga,

Nasare pe waranup ma'efera 'ga 'ã ore mogo wekwawer ipe ai'i. A'eramũ je 'jau enee: Efu'am jui— 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ A'erauwe futat Pedro 'ga 'ga popyyka 'ga mafu'ama. A'eramũ futat iteu ma'efera 'ga pyju'ã oywyrafenamũ. A'erauwe 'ga po 'ga pori awau wafukafukaita:

—Au'je katu pa, Ku'jywa 'ga je katu'ogi nũ— 'jau 'ga wafukafukaita awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã netee.

⁹⁻¹⁰ A'eramũ mytuna 'gã 'ga resaka.

—Kuu. Iteu ma'efera 'ga afu'am ra'e— 'jau 'ga resakara 'gã ajaupe.

Oporosagamũ 'ga ree, 'ga po 'ga po 'ga rekoramũ.

Pedro 'ga 'eawet

¹¹ Amafu'am ire iteu ma'efera 'ga rekoi Pedro 'ga pir are. 'Ogeikwara pakuja 'wyr ipe 'gã oi Juã 'ga retee. A'erauwe Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe ose ma'efera 'gã 'ëi awau 'ogeikwara pakuja 'wyr ipe esaka, Sarumãu 'ga ma'e 'jawa 'wyr ipe awau esaka.

—Maran 'ga ako ra'e 'ũ? Najema'uma'uwi'i te 'ga afu'am are jepi a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe, ma'upawe'eme 'ga mafu'amamũ.

A'eramũ

—Awÿja 'ga mafu'ama ki 'ei?

—Pedro 'ga 'ga amafu'am kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹² 'Ga mafu'ama 'gã mopiryyita. A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga upe mama'e apoara 'ga te 'ga amafu'am nũ'ũ, Jejui 'ga nũ'ũ. Naore rũi 'ga aramafu'am. Noropãjẽ mũ rũi ore 'ga mafu'ami. Norojesageu rũi te 'ã ore 'ga mafu'ami. Jejui 'ga te 'ã 'ga mafu'amara te— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ.

¹³ A'erauwe 'gã ajemogyau etee oporesagamũ 'gã nee.

—Janeruwarete 'ga te ako wa'yra 'ga amut opoaawamũ ikue. 'Ga te 'ga amafu'am— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga omogo ipojeuwipyramũ. Jarejuwarete 'ga te 'ã jane sirowiat. Ymã we te 'ã janeypy 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari rakue. Na'awamue rũi futat te 'ã jane 'ga rerowiari. Ymã we futat te 'ã Abraão 'ga 'ga rerowiari rakue. Isaki, Jako. Mĩmera 'gã 'ga rerowiaa rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ jane 'agamũ 'ga rerowiaa jarejemogyau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

—Janeruwarete 'ga ako wa'yra 'ga mua janee ikue numiamũ. A'ere ako pẽẽ futat pejukaukat 'ga ikue. A'eramũ ako pẽẽ 'ga monou ekoete peje'wyrara upe ikue, Piratu 'ga upe ijukaukaa ekoete ikue. 'Ga ako “Opoit je 'ga wi”, 'jau ikue numiamũ. A'ere ako pẽẽ “Ere 'ga jukaukaa futat oree”, 'jau ako pẽẽ ai'i. ¹⁴ Oporojuka ma'ea jẽmĩ ako pẽẽ imuẽmukaa

'ga upe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Oporojuka ma'ea te amunipo 'ã pejukaukat rakue. A'ere ako mama'e tywera apoare'ema 'ga jēmĩ pejukaukat ikue. 'Ga Jarejuwarete 'ga remifutara etee te wapo. A'etea ako pēẽ 'ga jukaukaa ekoete ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, oporogytau u'ama. ¹⁵—'Ga te 'ã ae mogyara futat. A'ere ako pēẽ futat 'ga pejukaukat ikue numiamũ. A'ere ako Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ. Ore futat 'ga moferaw ire 'ga resaka ai'i nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁶—'Ga pājẽ mũ te ore 'agamũ 'ga mafu'ami. Naore rũi 'ga aramafu'am. Aruerowiat te 'ã ore 'ga. A'eramũ 'ga 'ga mafu'amukaa oree pẽ nowase— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe oporogytau.

¹⁷ —Nepekwaawi nipo 'ga — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Nepekwaawi nipo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga. Pě'wyriri 'gã nanẽ nokwaawi nũ. Ajee ako 'ga pejukaukat ekoete ikue, peje'wyrira upe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, Jejui 'ga mome'wau.

¹⁸ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. A'e are 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ruri. A'ere 'ga pyriwara 'gã 'ga rerekou tyweaete 'ga mayrũmũ”, 'jau 'ã 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Ajee 'ã 'ga je'egawer imũ etee futat 'ga rayrũnamũ amanũmũ janee. ¹⁹ A'eramũ pēẽ 'awamũ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. “Jetywera epe'a je wi, ki Ku'jyp”, pe'je ki 'ga upe. Ojeupe pēje'ega monorauwe, 'ga pētywera tomoit pẽ nui 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁰ —Pētywera pẽ nui imoir ire 'ga opājẽa tamut pẽ nupe 'jau. A'eramũ futat 'ga pẽ maku'iu pẽ mogyau. A'eramũ pejetywer awi pejepoia. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Teja'yra 'ga tomono 'gã nupe 'jau, 'gã katu'okawamũ 'jau”, 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'ã Jejui 'ga mua janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau.

²¹—'Awamũ 'ga 'ũina ywag ipe, mama'e katu'okawa 'ara upe iwaẽma rapesaka 'ũina. Anure te nipo 'ga ruri ojewya nũ, 'awa ywy pe nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ futat 'ga ruwa 'ga ywy katu'oka nipo nũ. A'eramũ futat ipyau 'jawe iapou nũ, ywy apou nũ. Saa'e ymã rakue. Nan futat iapou nũ, ikatu'oka nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue:

²² “Anure te nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri pẽ nupe, oje'ega mome'waramũ pẽ nupe.

Je 'jawerimũ futat 'ga 'ua pẽ nupe oje'ega, Janeruwarete 'ga je'ega mome'wau pẽ nupe.

Sã'ã 'ga je mura. Nan futat nipo 'ga pẽpytuna 'ga amũ muri pẽ nupe oje'ẽma'eramũ.

²³'Ga nipo oje'ega renupare'ema 'gã omojo'ok wemiayuwa 'gã nui anure.

A'eramũ nipo 'ga oje'ega renupare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe.

A'eramũ ki pẽẽ enupa etee 'ga je'ega",

'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁴—Moisesi 'ga ra'ne akou oje'ega 'gã nupe rakue. A'ere Samueu 'ga oje'ega 'gã nupe nũ. A'ere 'gã newiriwarera 'gã 'gã nemimome'ufer imũ etee futat oporogytau 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã juejue. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga porogytai 'gã nupe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ 'ã 'gã ka'arana kwasiari inuga 'ga je'eg are rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eferupi te futat ajee 'ã Jejui 'ga manũi, 'Uwarete 'ga je'eg imũ etee futat— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁵—A'ere 'ã 'ga na'gã nupe etee rũi 'ga porogytai rakue. Pẽ nupe nanẽ nũ 'ga porogytai. “Enejupyrama 'gã teje'ega anuwamũ jeresageramũ 'gã nupe, najuejue etee futat”, 'jau 'ã Ku'jywa 'ga Abraão 'ga upe rakue. Pẽẽ 'ã Abraão 'ga juapyrera. Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga porogytafera resageramũ pẽ nupe nanẽ nũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁶—Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga 'awamũ ojeupe mama'e apoara 'ga muri pẽ nupe ra'ne, wa'yra 'ga muri pẽ nupe ra'ne— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Mama'e esagea 'ga wapo pẽ nupe, mama'e tywer awi pẽ momoirukaawamũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

4

'Gã nee 'wyriara 'gã mara'neawet

¹'Gã nupe Pedro 'ga oje'ega Juã 'ga retee 'gã nuwamũ 'gã amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. Mainan, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã 'wyriat, satusau. Mĩmera 'gã 'ua owaẽma 'gã nupe 'gã je'egamũ.

²—Jejui 'ga ako amanũ ai'i— 'jau Pedro 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. —A'ere ako 'ga ferawi etee ai'i nũ. A'eramũ nipo jane nan tee futat jaremanũ re jareferapa etee futat 'ga 'jawerimũ. Jejui 'ga jewyramũ te nipo jane 'ẽi tywy awi jareferapa nũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

A'e renupawe aipo 'ut ma'efera 'gã amara'neramũ 'gã nee.

³A'eramũ 'gã 'gã ppyka 'gã monou 'gã munepa moro-munepawa pype. Kaaruweteramũ 'gã 'gã ppyka 'gã monou

'gã munepa moromunepawa pype. Peu etee futat 'gã osea 'upa. Peu futat 'gã aku'emamũ. ⁴ A'ere kwaiwete 'gã nenu-parera 'gã Jejui 'ga rerowiari. 'Ga rerowiaara 'gã ojeme'yita. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã pytuna sĩku miu.

⁵ A'eramũ ai'iwe 'gã 'ua ajatykau Jerusareg ipe. Judeu 'gã 'wyria'ri, 'gã nupe oje'ẽma'e, Moisesi 'ga je'eager are moromu'jat. Mĩmera 'gã 'ua ajatykau ajuee. ⁶ Anasi 'ga, mainana 'wyriararete 'ga ajatykau 'gã nee. Kaifasi, ajepeja Juã, Aresãri, Anasi 'ga pytuna mũ. Mĩmera 'gã ajatykau ajuee.

⁷ A'eramũ 'gã moromunepawa pypewara 'gã, Jejui 'ga remi-monofera 'gã nerurukaa jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je pejewau 'gã nerua 'au ore rowase— 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'gã nerua. A'ere ajatyka ma'efera 'gã oporonupa 'gã nupe iteu ma'efera 'ga ree.

—Maran te iteu ma'efera 'ga pemafu'am rai'i? — 'jau 'gã oporonupa ee Pedro 'ga upe Juã 'ga retee. —Ma'e pãjẽ mũ pẽẽ 'ga mafu'ama rai'i ki 'ei? Awỹja je'eg imũ rai'i ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁸ A'eramũ Pedro 'ga oje'ega 'gã nupe. Ku'jywa 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga mogyjeukare'ema 'gã nui. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

⁹ —Maran te 'ga pemafu'am rai'i, pe'je 'ã oree. A'eramũ je imome'wau pẽ nupe. Mama'e tywera nipo ore aruapo rai'i? Naani nũ'ũ. Mama'e esagea te ore aruapo ai'i nũ'ũ. A'etea 'ã ore rerurukat ekoete pejepe ore moporogytaukaa pejejeupe ki 'ei. A'eramũ je imome'wau pẽ nupe— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

¹⁰ —Naoropãjẽ mũ rũi ore 'ga mafu'ami. Jejui Kristu 'ga te 'ã 'ga amafu'am. Nasare pe waranup ma'efera 'ga, pẽnemijukafera 'ga. Ako 'ga poromũ Janeruwarete 'ga omoferap ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. —'Ga te 'ga amafu'am opãjẽ mũ ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ —A'etea ako pẽẽ 'ga futare'ema ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'ga muri janee, jane katu'ogukaa ete 'ã. Sã'ã ae 'oga aporamũ kwaiwete 'ywa rerura tupaa'mywamũ. A'eramũ 'ã ae 'ywa mũ reroyrũmũ. A'ere 'ã eroyrũmyrera jẽmĩ 'yweteetea. A'eramũ 'ã ae ijaramũ, pea te futat pemono, ae 'i ajaupe. Nan tee futat 'ga 'i Jejui 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ga amut janee. A'ere ako pẽẽ peroyrũ ete 'ga ai'i. “Nia'wyrĩ 'ga ra'e”, pe'je 'ga upe ikue. “Narafutari ore 'ga”, pe'je Jejui 'ga upe ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ã 'ga ruwa 'ga te 'ga futari. A'eramũ 'ga 'ga mogou jane katu'okaramũ etee nũ. Afutare'em ire 'ã 'ga pẽ katu'oka etee 'ua nũ— 'jau Pedro 'ga u'ama, 'gã nupe.

12 —'Ga te 'i futat Janeruwarete 'ga amut janee. Nirüi futari 'ga. 'Ga te 'i futat ae katu'oka akou. Janetywera pe'aara 'ga poromü 'ut janee— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

Pedro 'ga Juã 'ga retee oporogytau 'gã nupe. Iteu ma'efera mafu'amawera mome'wau 'gã nupe. ¹³ A'eramü ajatyka ma'e 'gã oporesagamü 'gã nee:

—Kuu. Maran te 'gã nokyjei oporogytau janee nũ'ü? 'Gã te te 'ã nojemu'ei agawewi a'i kũi. A'etea te 'ã 'gã nojenosĩ imome'wau a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

—Naani nũ'ü— 'jau ajepeja 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã tee nũ'ü. A'eramü 'gã a'eramü 'agamü ojenosõue'em jane wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁴ A'ere iteu ma'efera 'ga oi 'gã nupi. 'Gã nemimafu'amera 'ga oi 'gã nupi. A'eramü 'wyrriara 'gã 'ga resaka 'gã newiri 'ga rekoramü. A'eramü 'gã a'eramü oje'egarũme'em 'gã nupe: "Pẽ'me pẽe", 'jawe'em futat 'gã 'gã nupe.

¹⁵ A'eramü peuwara 'gã amü oje'ega Pedro 'ga upe Juã 'ga retee:

—Pẽ'ẽ pejewau ore wi ra'ne. Peu pekwap ore wi ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ẽi awau 'gã nui.

'Gã 'ẽ re 'gã oje'ega ajaupe:

¹⁶ —Maran te jane 'gã nerekoï 'awamü?— 'jau 'gã ajaupe.

—Tee.

—Okwaapap te 'ã 'gã a'i kũi, 'auwara Jerusareg ipewara 'gã a'i kũi. A'eramü jane "i'me 'gã", 'jawe'em futat 'gã nupe. Okwaapap te 'gã 'ã. ¹⁷ A'eramü jane, "Au'je Jejui 'ga mome'u mokwasi'o re", sa'e 'gã nupe jareje'ega moywyrafena 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —"Ga mome'uu'jawamü ore pẽ monoi pẽ munewu'japa ne nũ", sa'e 'gã nupe jareje'ega moywyrafena 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁸ A'ere 'gã 'gã nenũina nũ. A'erauwe Pedro 'ga 'ua Juã 'ga retee 'ua osou. A'erauwe 'gã 'jau 'gã nupe:

—Au'je ki 'awamü Jejui 'ga mome'u re. 'Ga mome'uu'jawamü ore pẽ munewi ne nũ. Narafutareteetei futari ore 'ga mome'ua 'awamü— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁹ A'ere Pedro 'ga Juã 'ga retee 'gã je'egi etee 'gã nupe:

—Ma'ja te Janeruwarete 'ga afutat? Peje'eg are oreapyaka te 'ga afutat? Oje'eg are oreapyaka te ra'u 'ga afutat nũ? Napeje'eg are rüi te 'ã ore apyakai. Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã ore aruenup— 'jau etee Pedro 'ga Juã 'ga retee 'gã nupe. ²⁰ —Amanü ako Jejui 'ga ai'i numiamü. A'ere ako 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ. A'eramü ore 'ga resaka ai'i. Oje'ega 'ga oree ai'i. A'eramü ore 'agamü 'ga resag ire te imome'wau arakou pẽ nupe. Noropoirauweri futari ore 'awamü 'ga mome'u awi— 'jau etee Juã 'ga 'gã nupe.

²¹ Aipo 'gã 'eramũ 'wyrriara 'gã oje'ega moywyräfena 'gã nupe nũ:

—“Au'je Jejui 'ga mome'u re”, aru'e ako ore pẽ nupe ko. 'Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ pyygi pẽ nupãnupãu nũ'ũ— 'jau 'gã oje'ega moywyräfena 'gã nupe.

'Gã nupe oje'ega moywyräfen ire opoia 'gã nui. A'ere 'gã nanupãi 'gã. Okyje 'gã mytuna 'gã nui. A'eramũ 'gã a'eramũ opoia esage te 'gã nui. Iteu ma'efera resakara 'gã wejue 'upa Jarejuwarete 'ga muorypa ee:

—Ene te 'ã eneresage oree. Ene te ako iteu ma'efera 'ga eremafu'am ai'i— 'jau 'gã 'ga upe 'ga muorypa ee 'upa.

²² Nakunumĩ arũi te 'ã iteu ma'efera 'ga. Sawa'ea te 'ã iteu ma'efera 'ga. Kwarẽta kwara te 'ã 'ga amu'at.

Jarejuwarete 'ga upe 'gã 'eawet

²³ Ojewi 'gã poir ire Pedro 'ga Juã 'ga retee ojewya awau opytuna 'gã pyri. A'eramũ 'gã opytuna 'gã nupe werekwawera mome'wau:

—Ekoay mainana 'wyrriara 'ga oje'ega moywyräfena oree ai'i. “Au'je ki Jejui 'ga mome'u re”, e'i 'gã oree. “Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ pyygi pẽ nupãnupãu ne”, e'i 'gã oree ai'i— 'jau Pedro 'ga mainana 'wyrriara 'gã 'eawera mome'wau ajaupe.

²⁴ Aipo Pedro 'ga imome'upaw ire 'gã oje'ega monou 'upa Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa.

—Ene te 'ã ore'wyrriararetea, ki Ku'jyp— 'jau 'gã 'upa 'ga upe. —Ene te 'ã mama'ea ereapo oree rakue. 'Y, ywy, ywak. Mĩmera 'ã ereapo oree rakue, ipypewara reewe rakue. Ore nanẽ 'ã ene iapou rakue nũ. Ene te 'ã Oreruwaretea— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe 'upa 'ga muorypa. ²⁵ —Ymã te 'ã ka'arana erekwasiarukat oreypy 'ga upe rakue, Davi 'ga upe rakue, ejeupe mama'e apoara 'ga upe rakue— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Ene'agesagea oje'ega 'ga upe rakue, 'ga mu'akwaapa rakue. A'eramũ 'ga eneje'ega kwasiaa inuga oree rakue— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe 'upa.

—Aipo 'jau 'ga ikwasiaa inuga oree rakue:

“Ma'eramũ te judeue'ema 'gã mara'neramũ etee ajemogyau? Ma'eramũ te 'gã mama'e tywer are etee 'gã nea'aramũ ajemogyau?”

²⁶ 'Wyrriararete 'gã ajatykau 'wyrriari 'gã netee aparuwajaa ene ree eneremimurera 'ga ree nanẽ nũ”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga oree rakue— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

²⁷ —Mama'e a'je are futat 'ga ka'arana kwasiari inuga oree rakue— 'jau 'gã 'ga upe. —'Ga remikwasiarer imũ etee futat kwaiwete 'gã jatykai enera'yra 'ga ree. Enera'yra 'ga ree 'gã

mara'neramũ. A'eramũ 'gã ajatykau 'ga ree. “Sijuka 'ga”, 'jau 'gã ajaupe. Erote, Põsiu Piratu. Mĩmera 'gã judeu 'gã werajatyka judeue'ema 'gã netee enera'yra 'ga ree. Nokoi agawewi 'ga tesirũgatu. A'etea 'gã ajatykau 'ga ree 'ga rerekou tyweaete— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. — Eneremimurera 'ga ree 'gã jatykai. Ene futat 'ã 'ga erepyyrũ ore rakue, ore katu'okawamũ rakue. A'e 'ga ree ako 'gã jatykai kwaiwete ai'i— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

28 —Davi 'ga remikwasiarer imũ etee futat 'gã iapoi. Ene te 'ã pãjērete. Nitywi 'ã 'ga amũ ene 'jawe. A'etea 'ã ene eja'yra 'ga jukaukaa ako 'gã nupe ai'i. Eneremifutar imũ etee futat 'gã iapoi— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe. —Nan futat te 'ã erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

29 —Eapyaka ki 'gã je'egay are e'ỹina, ki Ku'jyp. Imara'ne 'gã ore ree. A'eramũ ene E'agesage mua ore, ore mogy-jaukare'ema 'gã nui. Eje'ega mome'waukaa ore 'gã nui ore mojenosõukare'ema futat— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

30 —Epãjēa emut ore, Kiapi'ni. Oreremiapoe'ema eapoukat ore. Ojero'wu ma'e 'gã ekatu'ogukat ore. A'eramũ nipo tesirũmera 'gã oporesagamũ ajemogyau ee— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Esage ma'e 'ga futat enera'yra 'ga. Ipojeuwipyra 'ga futat. 'Ga je'eg imũ futat toroo 'gã katu'oka arakou 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'gã 'ga upe, oje'ega monou 'upa.

31 Ojeupe 'gã je'ēmaw ire 'ga 'oga motomoga 'gã nupe, opãjē resaukaa 'gã nupe. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nerekou. A'eramũ futat 'gã ojenosõue'em Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau awau ajemogyau.

Okaraemã me'egawet

32-35 Jeju 'ga remimonofera 'gã 'ga manũawera mome'wau akou 'gã nupe:

—Amanũ ako Janejararete 'ga ai'i numiamũ, Jeju 'ga ai'i numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ — 'jau 'gã akou imome'wau ojepyriwara 'gã nupe.

A'eramũ Ku'jywa 'ga opãjē monou wa'yra 'ga rerowiaara 'gã nupe. 'Ga nanē futat akou 'gã newiri nũ. A'eramũ Ku'jywa 'ga ojejukau wa'yra 'ga rerowiaara 'gã nee.

Nitywi'i futari “peapo awi mama'ea mũ nan” 'gã nupe 'jara 'gã. Aju'jaju'jawe futat 'gã wea'aramũ mama'e apo are. Nitywi'i futari mama'e mimara 'gã. Mama'ea 'gã imua pãwē etee futat ajaupe. Ka'aranũua 'gã erua Jeju 'ga remimonofera 'gã nupe. A'eramũ 'gã ka'aranũũ mojo'oka etee futat 'gã nupe. Ika'aranũũe'ema 'gã nupe nanē imonou nũ. Ta'yt kwaiwete ma'e 'gã nupe kwaiwete imonou. Ta'yre'ema 'gã nupe

imonou ināinānĩĩ etee. Mama'e muawamũ 'gã imonou 'gã nupe. Ywy jara 'gã ywy me'ega amumera 'gã nupe. 'Oga jara 'gã nanē woga me'ega ka'aranũũ are nũ. A'e repyfera 'gã erua Jejuĩ 'ga remimonofera 'gã nupe ajaupe imojo'ogipyramũ. A'eramũ ikaraemāe'ema 'gã amũ akowe'em futat 'gã pype rakue.

³⁶⁻³⁷ Jose 'ga nanē oywy me'ega nũ. A'eramũ 'ga oywy repyfera rerua imonou Jejuĩ 'ga remimonofera 'gã nupe. Jose 'ga u'at 'ypō'ōũũ pype rakue. Sipiri 'jau 'gã aipo 'ypō'ōũũ upe. Levi 'ga juapyrera poromũ. Aipo Jose 'ga rera mukũ. Panapea 'ga rer irũa. Jejuĩ 'ga remimonofera 'gã Panape nuga 'ga ree. Aemaku'iara 'ga. A'eramũ 'gã poromũ inuga 'ga ree.

5

Ananiasi 'ga Safira ěẽ retee

¹ Anure 'ga amũ nanē oywy me'ega nũ. 'Ga rera Ananiasi. 'Ga remireko ěẽ rera Safira. Ananiasi 'ga oywy me'ega. A'ere 'ga ka'aranũũ mojo'ogi ojeupe.

² —Simim ape jarejee 'jau— 'jau 'ga wemireko ěẽ upe. —A'ere soo jare'meramũ 'gã nupe 'jau. “Koromũ etee oreywy repyfera”, sa'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga wemireko ěẽ upe.

A'eramũ Ananiasi 'ga awau o'meramũ Pedro 'ga upe:

—Koromũ etee futat ka'aranũũa jeywy repyfera — 'jau futatee 'ga awau Pedro 'ga upe.

³ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene mama'eukwaawa 'wyrriara je'ega renupa 'ũ? Ma'eramũ te ene'me Jarejuwarete 'ga upe ra'e? Ywy repyfera eremim ape ejeupe. A'ere 'ã ene'me ejua. ⁴Enema'ea futat ywya. A'eramũ ime'eg ire enema'ea futat epyfera. Ma'eramũ ene e'me ekoeteramũ ejua jee 'ũ? A'ere naje upe rũi ene'me. Jarejuwarete 'ga upe te ene'me— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁵ Aipo ojeupe 'eramũ 'ga u'aa tii too awau amanũmũ. A'eramũ 'gã “o'me re Ananiasi 'ga manũ” 'e renupara 'gã okyjau ajemogyau. ⁶A'eramũ kunumĩũũ 'gã 'ga auwana taity pyu, 'ga rerawau inuga ita kwara pype.

⁷ A'eramũ kaaruwamũ 'ga remireko ěẽ 'ua owaẽma Pedro 'ga upe. Nokwaawi ěẽ omena 'ga manũa. ⁸A'eramũ Pedro 'ga 'jau ěẽ upe:

—A'jea futat te koromũ etee futat ka'aranũũa rai'i?— 'jau 'ga ěẽ upe.

—A'jea futat kweramũ etee futat ai'i— 'jau ěẽ 'ga upe.

⁹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau ěẽ upe:

—Ma'eramũ te pẽ'me Jarejuwarete 'ga upe? Nepekwaawi sipo “Janeruwarete 'ga ae'mea okwaap” 'ea? Kweramũ futat

enemena ita kwara pype erawarera 'gã nuri. A'eramũ 'gã 'awamũ ene nanẽ ene rerawau nũ— 'jau Pedro 'ga eẽ upe.

¹⁰ Aipo ojeupe 'eramũ eẽ amanũmũ u'aa Pedro 'ga rowase nũ. A'erauwe kunumĩũũ 'gã 'ua osou nũ. Irãã'ã eẽ reumera etee tuwamũ nũ. A'eramũ 'gã eẽ rerawau inuga eẽ mena ywyri pe.

A'eramũ 'gã nera okwasi'wau.

—Ananiasi 'ga i'me Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga amanũmũ u'aa Pedro 'ga rowase. A'ere 'ga remirekofera eẽ nanẽ amanũmũ o'me are nũ— 'jau 'gã imokwasi'wau.

¹¹ A'erauwe 'gã ajemogyau okyjau najuejue etee futat. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, tesirũmera 'gã taetu okyjau.

—Kuu. Peenup te rai'i? “O'me re 'ga manũi” 'ea rai'i? Noje'eg ekoetei ae Jarejuwarete 'ga upe! Ni'mea'uweri ae 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

Aeremiapoe'ema apoawet

¹² A'eramũ taetu Jejui 'ga remimonofera 'gã Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã nemiapoe'ema apoukaa 'gã nupe. Ojero'wu ma'e katu'ogukaa 'gã nupe. Opãjẽ resaukaa werowiare'ema 'gã nupe. A'eramũ 'gã oporesagamũ ajemogyau ee.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã ako ajatykau 'ogeikwara pakuja 'wyripe, Sarumãu 'ga ma'e 'jawa 'wyripe jepi. Amaraka'aga 'gã Jarejuwarete 'ga upe, oje'ega 'gã imonou 'ga upe 'jau.

¹³ Amumera 'gã oje'ariweramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee numiamũ. A'ere 'gã kyjei etee 'wyriara 'gã nui.

—Esage futat Jejui 'ga rerowiaara numiamũ — 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'wyriara 'gã nui 'gã kyjea ete 'gã nomoje'arukari Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee.

¹⁴ A'ere amumera 'gã nokyjei futari. A'eramũ 'gã etee Jejui 'ga rerowiaa. Kũjã nanẽ nũ. A'eramũ futat 'gã ojemomytuna kwaiwete ajemogyau, Jejui 'ga rerowiamũ.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã nemikatu'ogera resakarera 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua imajatykau. 'Gã nerua inuga pe yse pe pinosiga pype. A'eramũ Pedro 'ga kwawamũ 'ga 'aga okwapa ojero'wu ma'e 'gã 'arimũ. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Pedro 'ga rerekou. A'eramũ 'gã 'arimũ Pedro 'ga 'aga kwawamũ Janeruwarete 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oka.

¹⁶ A'eramũ Jerusareg ywyriwara 'gã nanẽ ojero'wu ma'e 'gã nerua nũ. Jerusarega pytepyter ipe katu 'gã nerua imajatykau mama'eukwaawa rerekwara 'gã netee. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'ogukaapap Pedro 'ga upe.

Jejui 'ga remimonofera 'gã nereko tyweawet

17 A'eramū mainana 'wyriararete 'ga amara'neramū Jejui 'ga remimonofera 'gā nee.

—Ojerowiarukapap futat nipo 'ā 'gā 'gā nupe — 'jau 'ga opytuna 'gā nupe.

A'eramū 'ga a'eramū amara'neramū 'gā nee. 'Ga pytuna 'gā, satusau 'gā nanē amara'neramū 'gā nee nū.

18 A'eramū 'ga 'gā pyygukaa 'gā munewukaa moromunepawa pype. Oje'wyrarete pyteripewara pype 'gā nerawau imunewukaa.

19 A'ere ppytunimū Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga amū muri 'okwara rawopytymo'woka 'gā nupe. A'erauwe 'ga 'gā nenū'jāu 'gā nerawau jui.

20 —Pe'je pejewau peu Ku'jywa 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gā nupe— 'jau ywagipewara 'ga Jejui 'ga remimonofera 'gā nupe.

Aipo 'gā nupe 'epaw ire ywagipewara 'ga awau ojewya ywag ipe nū. A'erauwe 'gā 'ga mojerowiaa.

21 Ai'iwetetewe Jejui 'ga remimonofera 'gā awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gā nupe. A'ere mainana 'wyriararete 'ga nokwaawi. A'eramū 'gā ojeupe oje'ēma'e 'gā majatykau. A'ere 'gā 'jau jefaruu 'gā nupe:

—Pe'je pejewau 'gā nerua. Saporogyta 'gā nupe 'jau— 'jau 'gā jefaruu 'gā nupe.

22 A'erauwe jefaruu 'gā awau moromunepaw ipe, iawopytymo'woka. A'ere 'gā nitywi. Ojeawopytym agawewi futat. A'etea 'gā nitywi. 'Gā nesage'emawe 'gā awau ojewya imome'wau mainana 'wyrriara 'ga upe nū.

23 —Nitywi etee 'gā ki 'ei. Ū'ē 'gā na'e ki 'ei. Peu agawewi futat iaarana 'ga rekoī. A'etea 'gā nitywi etee. Marupi katu nipo 'gā 'ēi ra'e? Ojeawopytym agawewi futat. A'etea nipo marupi katu ū'ē ra'e— 'jau 'gā imome'wau mainana 'wyrriara 'ga upe.

24 Aipo ojeupe 'eramū mainana 'wyrriara 'gā okyjau jefarunana 'gā 'wyrriari'ri retee. Ajemogymogyau etee worekorekou ekoete etee futat. 'Gā ikwaawe'ema 'gā nerekou.

25 Aipo 'gā 'eramū kūima'e 'ga amū 'ua imome'wau 'gā nupe: —Pēnemimunewera 'gā ako oo Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype ojepyriwara 'gā mu'jau ko— 'jau 'ga 'ua imome'wau 'gā nupe.

26 A'erauwe jefaruu 'gā 'wyrriara 'ga jefaruu 'gā nerooi peu Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe 'gā nupe. A'eramū 'gā 'gā nerua nū. A'ere 'gā nuerekoi 'gā tesirūgatu. Okyje 'gā tesirūmera 'gā nui.

—Werowiat 'gā 'gā. 'Gā nupānamū 'gā jane apisi ita pyu ne — 'jau 'wyrriara 'ga jefaruu 'gā nupe.

A'eramũ 'gã 'gã nerekou esage etee. ²⁷ A'eramũ 'gã 'gã nerawau oje'ẽma'e 'gã nupe nũ. A'eramũ mainana 'wyrriara 'ga 'jau 'gã nupe:

²⁸ —Maran ajee ore 'i pẽ nupe rai'i? “Au'je ki 'ga mome'u re”, ore 'i pẽ nupe rai'i 'ũ. 'Ga rera 'ã pemokwasi'o pejemogyau amunawa pype— 'jau mainana 'wyrriara 'ga Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe. —Pemokwasi'o 'ã 'ga rera amunawa pype. Jerusareg ipe taetu 'ã kwaiwete 'ga rera— 'jau mainana 'wyrriara 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrrafena 'gã nupe. — Ore kwa pejepe 'ga juka are. “Pẽẽ futat ako 'ga pejukaukat ai'i”, 'jau 'ã pẽẽ oree— 'jau mainana 'wyrriara 'ga oje'ega moywyrrafena 'gã nupe.

²⁹ A'eramũ Pedro 'ga nanẽ oje'ega jupe nũ:

—Peje'ega nipo ore aruenup ki sa? Naani. Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã ore aruenup. Ma'eramũ 'ã ore Jejui 'ga mome'ui arakou 'gã nupe— 'jau 'gã mainana 'wyrriara 'ga upe. — Pẽẽ futat ako 'ga pemonoukat ipokutugukaa 'ypeywar are, 'ga jukaukaa 'gã nupe ai'i. A'ere ako 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga mainana 'gã nupe. ³⁰ —Ymã we te ako jane Jarejuwarete 'ga rerowiari ikue. 'Ga futat ako Jejui 'ga moferapa ai'i. ³¹ Jane katu'okawamũ 'ga 'ã akou 'awamũ. Ita kwar awi omoferaw ire 'ga 'ã akou ae katu'okaramũ— 'jau 'ga mainana 'gã nupe. —Israeu juapyr-eramũ jane'wyrriaramũ nanẽ 'ga 'ã akou nũ. Janeruwarete 'ga te 'ã 'ga omogo oje'jawe. 'Ga te 'ã 'ga wapo jane katu'okawamũ— 'jau Pedro 'ga mainana 'gã nupe.

—Judeua 'ã pẽẽ, pejetywer awi pẽ poira Janeruwarete 'ga afutat. Ma'eramũ 'ã 'ga 'ga mafu'ami ita kwar awi jane katu'okawamũ. Otywer awi aepoiriweramũ 'ga ipe'ai jane wi. ³² Ore 'ã Jejui 'ga manũawera aruesak. 'Ga feraw ire nanẽ ore 'ga resaka ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. —A'eramũ 'ã ore a'eramũ 'ga mome'wau arakou pẽ nupe. Noropaira'uweri ore 'ga mome'u awi. Janeruwarete 'ga 'Agesagea nanẽ Jejui 'ga kwaapa nũ. Oje'ega renupara 'gã nupe Janeruwarete 'ga U'agesage mua. Ma'eramũ 'ã ore 'ga mome'ui arakou— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

³³ Aipo Pedro 'ga 'eramũ 'gã amara'neramũ 'gã nee.

—Aruapisi ore pẽẽ. Nanamũ aipo pe'je oree— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁴ Aipo 'eramũ 'ga amũ afu'ama oje'ega opytuna 'gã nupe. Fariseu 'ga, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga, kũima'eeteetea 'ga. Gamarieua 'ga rera. 'Ga oje'ega opytuna 'gã nupe:

—Peroo 'gã ukupepe ore wi ra'ne. Toroporogyta ra'ne 'jau —'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'gã nerawau enũ'jãu 'gã nui. ³⁵ 'Gã neroo enũ'ẽ re 'ga oje'ega opytuna 'gã nupe:

—Pejea'gu ki 'gã nui. Peapisia'ne kasi 'gã ne. ³⁶ 'Awamueu ako kũima'e 'ga amũ 'ua 'gã nupe ai'i. Teutasi 'jara 'ga ako. “Awamũ je rekoi 'wyrriaramũ pẽ nupe”, 'jau ako 'ga 'gã nupe ai'i. A'erauwe ako 'gã ajatykau 'ga ree kwaiwete. ⁴⁰⁰ 'gã ako ajatykau 'ga ree rai'i. 'Ga remiayuwamũ 'ga ree 'gã jatykaramũ ako jefaruu 'gã 'ga jukau ai'i. A'erauwe futat 'ga juka re 'ga remiayuwera 'gã okwasi'waupap ajau. Too.

³⁷ —Aipo 'ga juka re 'ga amũ 'ua nũ. Judas 'ga 'ua nũ. Garireja wyy pewarera 'ga. 'Wyrriara ae mojoyrũukaawa rupi 'ga 'ua 'gã nupe. A'erauwe 'gã jatykai 'ga ree nũ. A'ere nãnẽwẽjẽmĩ futat 'gã 'ga jukai. A'erauwe ako 'ga remiayuwera 'gã okwasi'wau ajau ai'i nũ.

³⁸ —'Awamũ ako 'ga amũ 'ua janee ai'i nũ, Jejui 'ga ai'i nũ. A'ere ako 'gã 'ga jukai etee ai'i nũ. A'eramũ jane 'ga remiayuwera 'gã kwasi'o rapesaka ra'ne. Ikwasi'oe'emamũ jane “A'jea futat 'ga Janeruwarete 'ga ma'ea ra'e”, sa'e 'jau — 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹ —'Ga remiayuwera kwasi'oe'emamũ nipo Jarejuwarete 'ga we futat peowajat. A'eramũ pẽẽ 'gã apisawa'ne'em— 'jau Gamarieu 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã erowiari.

—A'jea futat nipo— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee siapesak ra'ne— 'jau mainana 'wyrriara 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'ere 'gã Jejui 'ga remimonofera 'gã mogei nũ 'gã nupãnupãnupãu.

—Au'je ki Jejui 'ga mome'u re pejejeko re 'gã nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'ga opoia 'gã nui, 'gã nupã re.

⁴¹ Onupã re 'gã ã'jãu mainana rog awi. Aku'iramũ etee awau.

—Janeruwarete 'ga te 'ã iku'i ãina jane ree— 'jau etee 'gã ajaupe. —'Ga ra'yra 'ga te jane 'ã sirowiat. A'e are te 'ã 'gã jane nupãi. Namama'e tywera apo are rui te 'gã 'ã jane nupãi. Jejui 'ga rerowiarãmũ te 'gã jane nupãi— 'jau 'gã ajaupe aku'iramũ etee.

⁴² A'eramũ taetu 'gã ojero'waro'wau etee futat ajemogyau Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou imome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga jane katu'okara. Janeruwarete 'ga ako 'ga amut jane katu'okaramũ ikue— 'jau 'gã 'gã nupe imome'wau.

'Gã nog ipe nanẽ awau imome'wau 'gã nupe nũ.

—Jejui 'ga jane katu'okara. 'Ga te ako Janeruwarete 'ga amut janee ikue, jane katu'okaramũ ikue. Ma'eramũ 'ga 'ã ae katu'ogi akou— 'jau 'gã ajemogyau imome'wau 'gã nupe.

6

Majawera 'gã nupe mama'e monoat

¹ Anure Jejuí 'ga rerowiaara 'gã awau ajemogyau ojeme'yita, kwaiwete. Judeu 'gã juejue. A'ere 'gã amũ gregó je'ega apoi. Amumera 'gã epyreu je'ega apou. A'eramũ gregó je'ega apoara 'gã amara'neramũ epyreu je'ega apoara 'gã nee.

—Nepemojo'og esagei 'ã majawera 'gã nupe kumia. Pejepytuna imen manũ ma'e 'gã nupe ete 'ã kumia kwaiwete pemono. A'ere 'ã orepytuna majawera 'gã nupe kumi tuwyre'ria etee pemono — 'jau 'gã ajaupe, amara'neramũ ajuee.

² A'eramũ Jejuí 'ga remimonofera 'gã 'gã majatykau.

—Ore noromojopypea'uweri Jejuí 'ga mome'ua. Nia'wyrí 'ga mome'u awi ore poira. ³ A'eramũ pẽẽ futat 'gã amũ nesaka. Sete 'gã pemogy kumia majawera 'gã nupe imonoaramũ. Ore noropoira'uweri Jejuí 'ga mome'u awi. 'Ga mome'wara te 'ã ore. A'eramũ pẽẽ futat 'gã amũ mũ'jãu imua pejejewi— 'jau Jejuí 'ga remimonofera 'ga amũ u'ama 'gã nupe. —Esage ma'e 'gã etee. I'akwaap ma'e 'gã etee futat ki pemono imũ'jãu 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwara 'gã etee ki pemũ'ẽ imonou kumia 'gã nupe imonoaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ —A'eramũ ore oropoire'ema Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u awi. Jarejuwarete 'ga upe oroporogyta awi nanẽ oropoire'ema nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ —A'jea futat. A'jea futat te 'ã 'ga je'ega resageramũ— 'jau 'gã ajaupe. —Ko ajee ore 'gã amũ muri etee imogyau, majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ. Pẽẽ 'ã 'ga je'ega mome'wara te. A'eramũ ore 'gã amũ mua te imogyau majawera upe kumi monoawamũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'ga 'gã amũ muri 'gã mogyau majawera upe kumi monoawamũ. 'Gã nemipyryũ 'gã nera Estevão, Filipe, Prokaro, Nikanu, Timãu, Pamenasi, Nikorau. Poromũ 'gã nemipyryũmera 'gã nera. 'Gã 'gã imonou imogyau majawer are ojejuka ma'eramũ.

Jarejuwarete 'ga Estevão 'ga erowiar ywyapiau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou nũ.

Nikorau 'ga najudeu arũi. A'ere 'ga Janeruwarete 'ga rerowiari judeu 'jawe. ãtioki pewarera 'ga Nikorauramũ.

⁶ 'Gã mũ'ẽ re 'gã 'gã nerawau Jejuí 'ga remimonofera 'gã nupe.

—Koromũ ore 'gã muri majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ ai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

—A'jea. Nanuara futat esage. Au'jete 'gã pemut rai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã je'egi Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Koromũ 'gã 'gã muri majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ rai'i. Ejejuka ki 'gã nee. Esag iki 'gã kumi monoa majawera upe. Emu'akwaap 'gã— 'jau 'gã oje'ega Ku'jywa 'ga upe.

'Ga upe 'epaw ire 'gã opo monou 'gã apyte'rarimũ.

—'Awamũ majawera 'gã nee ojejuka ma'ea pēē— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã kumi monoaramũ ajemogyau majawera 'gã nupe.

⁷ A'eramũ futat 'gã Jeju'i 'ga mome'u mokwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. Kwaiwete amunawa pypiarũpiaruga. A'eramũ Jerusareg ipewara 'gã nanē Jeju'i 'ga rerowiaa, kwaiwete. Mainana 'gã amũ nanē 'ga rerowiaa 'gã pyri nũ.

Estevão 'ga pyykawet

⁸ Estevão 'ga ako esage ma'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga opājē mua 'ga upe, 'ga remiapoe'ema apoukaa 'ga upe. A'eramũ esakarera 'gã oporesagamũ ee ajemogyau. ⁹ A'ere 'gã amũ nuerowiari Estevão 'ga. Aipo 'gã judeua futat numiamũ. Sirene pewaret, Aresāri pewaret. Mīmer awi 'gã nuri rakue. 'Gã jatykaawa rera “noporowykyu'jawi 'gã amuarera 'gã nupe” 'ea. Aipo 'gã ojemajatykau Sirisia ywy pewarera 'gã nee, Asia ywy pewarera 'gã netee. A'eramũ 'gã Estevão 'ga mueue. ¹⁰ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea te Estevão 'ga mu'akwaawi 'ga mogou. A'eramũ 'gã a'eramũ wejue oje'egawarũnamũ futat 'gã nupe.

¹¹ A'eramũ 'gã 'gã amũ mepyau Estevão 'ga je'ēwu'jagawamũ.

—Koa kūima'e 'ga nia'wyrī. Jarejuwarete 'ga 'ga akurap akou. Moisesi 'ga nanē 'ga ikurapa nũ. Ore 'ga 'eawera aruenup— 'jau 'gã o'meramũ 'gã nupe.

¹² Nan etee 'gã 'gã mamara'neu Estevão 'ga ree. 'Wyrīa'ri, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mīmera 'gã 'gã amamara'neukat Estevão 'ga ree. A'eramũ 'gã Estevão 'ga pyyka erawau oje'ēma'e 'gã nupe. A'erauwe i'me ma'e 'gã nuri osou oje'ega 'wyrīara upe.

¹³⁻¹⁴ —A'jea futat 'ga 'ga kurawi akou. “Nia'wyrī ako Janeruwarete 'ga mogytaawa ra'e”, e'i 'ga ore akou ai'i. “Moisesi 'ga taetu ako o'meramũ akou ikue, oporogytau 'me akou ikue”, e'i 'ga ore akou. “Jeju'i 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga nipo 'ã Jarejuwarete 'ga mogytaawa omateepap”, e'i Estevão 'ga ore ai'i— 'jau futatee i'me ma'e 'gã 'wyrīara upe. —“Moisesi 'ga je'ega nanē simojopy'rupap 'jau nũ”, 'jau 'ga ore— 'jau futatee 'gã 'gã nupe o'meramũ, Estevão 'ga je'ēwu'jaga.

¹⁵ Aipo 'eramũ ajatyka ma'e 'gã amã'jãu Estevão 'ga reakwar are.

—Kuu. Maran te 'ga reakwara nũ'ũ. Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga reakwara 'jawe futat 'ga jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. 'Ga reakwara renyfuga resakawe ajatyka ma'e 'gã opore-sagamũ etee 'ga ree 'upa.

7

Estevão 'ga 'eawet

¹ A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga 'jau Estevão 'ga upe.

—A'jea futat nipo ajee ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

² A'erauwe Estevão 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Peapyaka jeje'eg are — 'jau 'ga mainana 'gã nupe. — Janeruwarete 'ga te 'ã esage janee nũ'ũ. Ymã te 'ga jesaukari janepyy upe rakue, Abraão 'ga upe rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. —Mesopotami ywy pe Abraão 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue: ³ “Kwe pe ekwap epytuna 'gã nui ajepeja ywy pe. Jeremiesaukaram ipe ekwap”, 'jau 'ga 'ga upe rakue, 'ga muẽma 'ga pytuna 'gã nui rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe. ⁴ —Kautei 'jawa ywy awi Abraão 'ga awau akou kwe pe. Awau owaẽma Rarã 'jawa amunaw ipe. Peu 'ga opytawaipa. Peu futat 'ga ruwa amanũmũ 'ga wi rakue. A'ere 'ga ruwa manũ re Janeruwarete 'ga 'ga rerawau 'ga pytuna 'gã netee futat 'ga rerua erowaẽma Kanaã 'jaw ipe rakue. 'Agamũ 'ã jarejemogyau 'ga reruawer ipe etee futat— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ —NaAbraão 'ga upe etee rũi 'ga ywya muri rakue. 'Ga juapyrera 'gã nupe nanẽ 'ga ywya muretei rakue. Aipo 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe: “Ene manũ re enejuapyrera 'gã ajemogyau ipype”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe. Nata'yri we agawewi Abraão 'ga aiporamũ rakue. A'etea Janeruwarete 'ga e'i poromũ 'ga upe. ⁶ “A'ere nipo enejuapyra 'gã nekoi tapy'yi amutee ywy pe oporowykyau jupe”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. “A'eramũ nipo ywy jara 'gã 'gã mogyau wemifajamũ, 'gã moporowykyau ojeupe. A'ere nipo 'gã nomepyi 'gã. A'eramũ nipo 'gã 'gã nerekou tyweaete. Kwaturu sētu kwara mũ rupi nipo enejuapyrera 'gã ajemogyau oporowykyau jupe”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe— 'jau Estevão 'ga u'ama 'gã nupe.

⁷ —“Anure te nipo je enejuapyrera 'gã nereko tywearera 'gã nereko tyweretei”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe. “Anure te nipo enejuapyrera 'gã nuri ojewya 'au je muorypa”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama 'gã nupe, oypy 'gã nekwawera mome'wau u'ama 'gã nupe.

⁸ —Aipo 'e re Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue nũ: “Eja'yramũ ki eja'yra 'ga emojewak”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ Abraão 'ga 'ga je'ega rerekou katu wapyra pe. A'eramũ 'ga

anure wa'yra 'ga 'aramũ wa'yra 'ga mojewaka. Wea'aramũ Janeruwarete 'ga je'eg are wa'yra 'ga mojewag ire. “Eja'yra jewaga resakawe ki ejea'at jeporogytafer are ekou”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga akou wea'aramũ 'ga porogytafer are rakue. Majepei tee Abraão 'ga morowykye'ema magwapa wa'yra 'ga 'ar ire. A'ere 'ga ajepeja rupi 'ga mojewagi rakue. Isaki 'ga Abraão 'ga ra'yra 'ga. A'ere anure Isaki 'ga wa'yramũ nũ. 'Ga ra'yra 'ga rera Jako. A'eramũ 'ga nãñewêjêmĩ futat wa'yra 'ga mojewaka nũ. Anure Jako 'ga wa'yramũ nũ. Tusi 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga wa'yra mojewaka oje'jawe etee futat. Imojewakapap rakue. Jako 'ga ra'yra 'gã janeypya rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

9—Janeypy 'gã oporerekoaywereteramũ wewirera 'ga ree, Jose 'ga ree rakue. A'eramũ 'gã wewirera 'ga me'ega kũima'e 'gã amũ nupe, 'ga monou ka'aranũ are. A'eramũ aipo kũima'e 'gã Jose 'ga rerawau Egitu ywy pe rakue. Mukuu te Egitu ywya 'gã ywy awi. Peu 'gã Jose 'ga me'ega nũ. A'eramũ Jose 'ga muarera 'ga 'ga moporowykyaukaa 'ga mepyawe'em. A'ere Janeruwarete 'ga Jose 'ga rerekoi weape futat.

10—A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga muekõëãina etee mama'e apoukaa 'ga upe. A'eramũ Jose 'ga u'arasige'emamũ akou. 'Ga mu'akwaapa etee Janeruwarete 'ga. A'eramũ Farao 'ga 'ga futaa. Farao 'ga Egitu ywy pewara 'gã nupe 'wyriararetea. A'eramũ 'ga 'jau Jose 'ga upe: “Ene je amogo tejemiayuwa rerekwaramũ, jeroga raaranamũ, jekaraemã raaranamũ nanẽ nũ”, 'jau 'ga Jose 'ga upe, 'ga mogou opoirũnamũ rakue — 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

11—A'ere anure Egitu ywy pewara 'gã ty'ara rerajemogyi. Nitywi mama'ea 'gã nupe. A'eramũ ty'ara 'gã mu'arasiga 'gã mogyau. A'eramũ Jose 'ga juowuurana monou 'gã nupe, 'gã nemi'uramamũ. A'ere naEgitu ywy pewara etee rũi ty'ara rerekoi rakue. Kanaã pewara 'gã nanẽ nitywi mama'e pyu rakue, janeypy 'gã futat rakue. ¹² A'ere 'ga amũ 'jau Jako 'ga upe rakue: “Egitu ywy pe mama'e tywamũ. 'Gã 'wyri-ara 'ga juowuuran anugatu ime'egipyramamũ”, 'jau 'ga amũ imome'wau Jako 'ga upe rakue. A'erauwe Jako 'ga wa'yra 'gã monou Jose 'ga pyri juowuurana murukaa. A'ere 'gã nokwaawi Jose 'ga. A'eramũ 'gã juowuurana mua 'ga wi. A'eramũ 'gã erawau erojewya oje'wyr ipe nũ— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

13—Wemi'urama ojewi teepawauwe 'gã ojewya awau imua rakue nũ. Aiporamũ 'gã oramũ futat 'gã newirera 'ga oje-mome'wau 'gã nupe. “Je ako pẽnewirera ikue”, 'jau 'ga 'gã nupe. A'eramũ Jose 'ga reki'yra 'gã nesakara 'gã awau

imome'wau 'wyriararete 'ga upe. “Jose 'ga reki'yra 'gã 'au ako 'ga pyri”, 'jau 'gã 'wyriara 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

14-16 —A'erauwe 'wyriara 'ga oje'ega Jose 'ga upe rakue: “Ere ajee ejuwa rerurukaa 'au ejepyri”, 'jau 'ga Jose 'ga upe rakue. A'erauwe Jose 'ga oje'ega weki'yra 'gã nupe: “Pe'je ajee jarejuwa 'ga rerua 'au pejepytuna 'gã neewe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'erauwe 'ga reki'yra 'gã oi. 'Ga 'eawera mome'wau 'uwa 'ga upe. “Ere ejua 'au je pyri”, pe'je ki jarejuwa 'ga upe, e'i 'ga oree. “Pejepytuna 'gã juejue perut”, e'i 'ga oree, 'jau 'gã 'uwa 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

—A'erauwe 'gã 'uwa 'ga rerawau Egitu ywy pe, wewirera 'ga rekwaw ipe rakue. Opytuna 'gã netee futat 'gã awaupap Egitu ywy pe rakue. Kwaiwete te 'gã nakue. Setêtai sîku te 'gã pytuna. A'eramũ 'gã peu futat awau ajemogyau rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

—Peu futat Jako 'ga amanũmũ rakue. 'Ga manũ re 'ga ra'yra 'gã 'ga rerua 'ga tyma Abraão 'ga remimurera ywy pe. Aipo ywya 'ga amut teumera rupawamũ futat rakue, Sikwẽ 'jawamũ rakue. Emora 'ga ra'yr awi imua rakue. Ka'aranũũ pyu futat 'ga imua rakue. Janeypy 'gã manũ re nanẽ 'gã peu futat 'gã nerooi ityma aipoa ywy pe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

17 —Peu Egitu ywy pe futat janeypy 'gã ojeme'yita rakue. Kwaiwete 'gã ojeme'yita ajemogyau rakue. 'Au ojewyre'emauwe 'gã jeme'yita. 'Gã jeme'yi re Janeruwarete 'ga 'gã nerua erojewya 'au. U'eawer imũ etee futat 'ga 'gã nerua erojewya 'gã ywy pe rakue nũ.

18 —'Gã neroo ja'wyja'wyrãmũ futat 'wyriara tywera osou 'gã nupe. A'ere aipoa 'wyriara Jose 'ga nokwaawi. Jose 'ga manũ re tee aipo 'wyriara reni 'gã nupe. A'eramũ 'ga Jose 'ga kwaape'ema. 19 A'eramũ aipoa 'wyriara janeypy 'gã nerekou tyweaete, janeypy 'gã mayrũmũ. A'eramũ aipoa 'wyriararũe'ema 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejeja'yra pemomopot. I'ar ypyrauwe peroo ejaa kofera pype inuga. A'eramũ amanũmũ”, 'jau 'wyriararũe'ema 'ga 'gã nupe. A'ere 'gã jejukai wa'yr are. Imimi etee jui, imonou, imuaranupa. A'eramũ 'gã ojemomytuna kwaiwete. A'eramũ 'wyriara amara'neramũ 'gã nee— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

20 —Aipo 'wyriara renamũ futat Moisesi 'ga u'aa. A'eramũ 'ga y eẽ 'ga mima 'ga rerekou. Muapyra jay maka'jam ire 'ga y eẽ yrupenana apou 'ga upe. A'ere eẽ 'ywygya pyu iperuga wa'yra 'ga upe. A'e pype 'ga y eẽ 'ga rerawau 'ga nuga 'ga rejaa juowukuu pyteripe 'y pe. 21 A'eramũ 'wyriara 'ga ra'jyra eẽ 'ua 'ga joo'o renupa, Farao 'ga ra'jyra eẽ 'ua 'ga renupa. A'eramũ

ẽẽ 'ga rerawau ojeupe imuaranupa. 'Ga aranuw ire ẽẽ 'jau 'ga upe: “Je te 'ã amuaranuwukat ene. A'eramũ ene jera'yra futat ekou”, 'jau ẽẽ Moisesi 'ga upe. ²² A'eramũ Moisesi 'ga ojemu'jau Egitu ywy pe 'gã nemikwaaw are. A'jeteetewi te 'ga porogytai. Oporowyky esage te 'ga— 'jau Estevão 'ga u'ama 'ga mome'wau 'gã nupe.

²³ —Kwarêta kwara mu'ar ire Moisesi 'ga 'jau ojeupe: “Maran te 'ã nooi tepytuna resaka tekou 'i?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ Moisesi 'ga awau. ²⁴ 'Ga waẽmamũ Egitu ywy pewara 'ga amũ 'ga pytuna 'ga rerekou tywea 'ga rowase. A'eramũ Moisesi 'ga osou 'gã pyterimũ 'gã pe'au ajau. A'ere 'ga Egitu ywy pewara 'ga jukau opytuna 'ga repyaa. ²⁵ “Jepytuna 'gã nipo je kwaap. 'Awa ywy awi 'gã nenũ'jãwamũ je ene monoi Jarejuwarete 'ga 'ea nipo 'gã ikwaapa”, 'jau Moisesi 'ga ojeupe numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi. “Janeruwarete 'ga 'ga mut 'gã nenũ'jãu Egitu ywy awi” 'ea kwaape'ema ajemogyau.

²⁶ —Ai'iwe Moisesi 'ga oi opytuna 'gã pyri nũ. A'eramũ 'gã amũ ajuerekou ajuowajaa nũ. A'eramũ Moisesi 'ga 'jau 'gã nupe: “Ma'eramũ pẽẽ pejepokoka ekoete pejejee pejejuerekou ki 'ei? Israeu juapyrera jue agawewi pẽẽ”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe. ²⁷ A'ere ojonupãara 'gã Moisesi 'ga muajãni etee. A'eramũ 'ga 'jau: “Awÿja 'wyriaramũ ene mogou oree ki 'ei? Awÿja ene mua mama'e tywera apoukare'ema oree ki 'ei? 'Tajuka 'ga amũ kaaruwauwarera 'jawe', ere te? Kaaruwamũ ako Egitu ywy pewara 'ga erejuka ai'i. ²⁸ “Ga 'jawe tajuka amũ nũ', ere te?” 'jau 'ga 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁹ —Aipo ojeupe 'erauwe Moisesi 'ga ojepe'au 'gã nui oka'jama awau ajepeja ywy pe Mitiã 'jaw ipe akou. Peu futat 'ga wemirekoramũ. Wemireko re 'ga wa'yramũ. Mukũi 'ga ra'yra 'gã— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

³⁰ —Kwarêta kwara magwaw ire Moisesi 'ga awau akou jũ myterimũ watau. Ywytyra pyri 'ga awau watau, Sinai 'jawa pyri 'ga awau. Peu jũ pype tata wenyramũ erujewi 'ga upe. Ka'a'ia wenyramũ 'ga upe. A'ea tata eny ywyteripe ywagipewara 'ga ojesaukaa 'ga upe. ³¹ “Kuu. Ma'ja te nũ'ũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga epejãna esaka. A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe: ³² “Je te ako eneruwaretea jepi”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe. “Enepytuna 'gã ako je rerowiat iypy we ikue. A'eramũ je 'ã eneruwaretea tekou”, 'jau 'ga 'ga upe. “Abraão, Isaki, Jako. Mĩmera 'gã ako je rerowiat ikue”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe oje'ega— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

—A'ere Moisesi 'ga kyjei etee 'ga je'eg awi. Oyyita u'ama. Awawe'em 'ga 'ga pyri katu katu. 'Ga kyjea 'ga

mamã'jãukare'ema ee. ³³ A'eramũ Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe: “Ere epyapaawa mososoka. Je te 'ã pãjẽrete. A'eramũ pẽẽ je pyri pejejua pejepyapaawa mososoka. A'eramũ je pẽ nerowiaa. Na pa je 'gã je rerowiari ra'e, ta'e pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe— 'jau Estevãõ 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁴—“Aenup je tejemiayuwa wayrũ rerofaema te'ỹina. Egitu ywy pewara 'gã jeremiayuwa 'gã wereko tywerete. A'eramũ je 'au tejua tejyapa teporogytau enee. Tomono ene 'gã nenũ'jãukaa peuwara 'gã nui 'jau”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe— 'jau Estevãõ 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

³⁵—Ymã te 'ga amũ Moisesi 'ga upe 'ga 'i rakue: “Awỹja ene mut 'wyrriaramũ oree? Awỹja ene mua mama'e tywera apoukare'ema oree ki 'ei?” 'jau 'ga amũ 'ga upe rakue, 'ga reroyrũmũ rakue. A'ere 'ga futat Janeruwarete 'ga imogoi 'ga pytuna 'gã nenũ'ẽawamũ Egitu ywy awi. Janeruwarete 'ga futat 'ga omogo 'wyrriaramũ pẽ nupe rakue— 'jau Estevãõ 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

—Janeruwarete 'ga 'jau ywagipewara 'ga upe: “Ekwap eje'ega Moisesi 'ga upe. 'Jeremiayuwa 'gã 'ga too erua enũ'jãu jee Egitu ywy awi 'jau', e'i 'ga enee, ere ewau 'ga upe”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ ywagipewara 'ga 'ua tata eny 'jawewara ywyteripe ojesaukaa oje'ega Moisesi 'ga upe rakue — 'jau Estevãõ 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁶—Moisesi 'ga futat janeypy 'gã nenũ'jãu Egitu ywy awi rakue. Peu futat Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukaru'jau'japa Moisesi 'ga upe, opãjẽ resaukaawamũ. A'eramũ Egitu ywy pewara 'gã oporesagamũ ajemogyau ee. 'Y pytag ipe nanẽ 'ga iapou 'gã nupe nũ. Amunawe'em ipe nanẽ 'ga aeremiapoe'ema apou akou 'gã nupe. Awau 'gã akou watau. Kwarẽta kwara rupi 'gã awau akou watau.

—Peu 'ga 'gã ataaw ipe mama'e apou 'gã nupe, aeremiapoe'ema apou 'gã nerekou pe rupi. ³⁷ Ymã te Moisesi 'ga poromũ oje'ega opytuna 'gã nupe rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri jerekwawer ipe pẽ nupe oje'ega mome'waramũ pẽ nupe. Sã'ã 'ga je mura pẽ nupe. Nan tee futat nipo 'ga 'ga amũ muri pẽ nupe. Pẽpytuna 'ga futat nipo 'ga poromũ amut pẽ nupe”, 'jau 'ga opytuna 'gã, Israeu juapyrera 'gã nupe rakue— 'jau Estevãõ 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸—Moisesi 'ga futat opytuna 'gã nerawaara rakue. Awau 'gã owaẽma ywytyra upe, Sinai 'jawa upe. Ywytyra upe owaẽm ire 'gã opytau. A'eramũ futat 'gã ajatykau. A'ere Moisesi 'ga ojeupia ywytyra rupi 'gã nui. Awau oporogytau Jarejuwarete 'ga upe ywytyra apyte'rarimũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua 'ga moporogytaukaa Moisesi 'ga upe: “Tajuowajat kasi 'gã nee ne. Amunarũme'em

nanē nū. Mama'e tywera nanē 'gā iapowe'em. Akowe'em nanē 'gā ajuemireko are", 'jau ywagipewara 'ga Moisesi 'ga upe rakue. Nateepawa'uweri futari Janeruwarete 'ga je'ega. Namutamutat 'ga je'ega rekoi— 'jau Estevão 'ga imome'wau u'ama 'gā nupe.

—Ojeupe ywagipewara 'ga imome'upaw ire Moisesi 'ga ojewyraipa 'ua ywytyra apyte'rar awi 'ga je'ega mome'wau opytuna 'gā nupe. ³⁹ A'ere janyppy 'gā niporenuwiweri Moisesi 'ga je'eg are rakue. 'Ga reroyrūmū etee 'gā nakue. "Pe'je ajee soo jarejewya jarejemogyau Egitu ywy pe nū", 'jau 'gā ajaupe rakue.

⁴⁰ —Ojewyru'jaw ire 'ga oporomukuramū 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā oporonupa Arão 'ga upe ee: "Manamū ajee jane reruarera 'ga ki 'ei? Moisesi 'ga ki 'ei?" 'jau 'gā Moisesi 'ga reki'ya 'ga upe rakue. "Tee. Maran gatu nipo 'ā 'ga rekoi rai'i", 'jau 'ga 'gā nupe. "Amanū nipo 'ā 'ga rai'i. Ere ajee itaa siapo jaremairamū 'ū, jarejee jarejerekwaramū 'ū, pea jarejeupe esaukaawamū 'awamū 'ū", 'jau 'gā 'ga reki'ya 'ga upe, Arão 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gā nupe.

⁴¹ —A'erauwe 'gā opo'ya mua 'ga upe. Ita mo'ya rerekwara 'gā imua 'ga upe. A'eramū 'ga kwataua'ya a'agawa apou mairamū 'gā nupe. A'ere 'gā weymawa apisi iapyau jupe. Saa'e 'gā Janeruwarete 'ga upe weymawa rapya rakue. Nan futat 'gā kwataua'ya a'agawa upe weymawa rapyau ekoete. A'eramū 'gā maraka apou jupe. ⁴² A'eramū Janeruwarete 'ga opoiraipa 'gā nui. Sā'ā ae Janeruwarete 'ga rerowiara. Nan futat 'gā kwataua'yt maira'me rerowiari jaytata retee. Jay, kwat. Mīmera 'gā erowiaa imuorypa— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gā nupe.

—A'eramū Janeruwarete 'ga opoiraipa 'gā nui. A'ere anure 'ga ojewya 'gā nupe nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga nupe inuga janee rakue. "Israeu juapyreramū pēē jeremiyuwa futat numiamū. A'ere naje upe rūi pejejeymawa peapy rakue.

Kwarēta kwara rupi amunawe'em ipe pejekou maira'me a'agawa upe etee pejejeymawa peapy rakue, pejejemipofera upe etee futat rakue, 'jau 'ga wemiayuwa 'gā nupe rakue.

Pēmaira mū rera Moroki. Ajepeja rera Rēfā. Rēfā jaytata.

⁴³ Moroki ro'gi erawau Rēfā a'agawa retee futat. Naje muorywi pejepe rakue.

A'eramū je futat pē monou kwe pe, Papironi atykupe katy pē monou.

A'eramū je pē nerekou tyweaete, 'jau 'ga janyppy upe rakue",

'jau 'ga 'gã nupe, ka'arana kwasiari inuga janee rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

44 —Amunawe'em ipe watau awau taityoga rerawau wogamũ najuejue etee. Jarejuwarete 'ga upe nanẽ amũ rerawau nũ 'ga mogytaawamũ. 'Ga je'eg imũ etee futat Moisesi 'ga taityoga apoukaa 'gã nupe. A'e pype 'gã oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga resaka 'gã 'jau ajaupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga rekoi jane pype. 'Aga taityoga pype 'ga resei oporogytau janee”, 'jau 'gã ajaupe. ⁴⁵ Nuetygi futari 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga. Moisesi 'ga manũ re Josue 'ga akou Moisesi 'ga rekwawer ipe. A'etea 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga nuetygi futari. Erawau Kanaã ywy pe erowaẽma. Peu owaẽm ire 'gã judeue'ema 'gã nesaka. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã ywy pojekaukari janyppy 'gã nupe. A'eramũ 'gã judeue'ema 'gã mũ'jãu ojewi. A'eramũ 'gã etee futat 'upa peu. Janeruwarete 'ga mogytaawa taityoga 'gã peu etee futat imỹina ojepyri Jarejuwarete 'ga mogytaawamũ. Nuetygi futari 'gã 'ga mogytaawa taityoga— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

46 —Kanaã ywy pe janepytuna 'gã nekoramũ Davi 'ga akou 'wyririamũ 'gã nupe rakue. Janeruwarete 'ga oporomutaramũ nanimenime Davi 'ga ree. A'eramũ Davi 'ga 'jau 'ga upe: “Awamũ ore naruatau'jawi”, 'jau 'ga 'ga upe. “A'eramũ je 'oga mũ apou Enemogytaawamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Jako 'ga jeypya rakue. 'Ga 'ã ene rerowiat rakue. 'Awamũ je nanẽ ene rerowiaa tekou”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. “Ma'eramũ je 'ã 'oga mũ apoi enee, Enemogytaawamũ, ki Ku'jyp”, 'jau Davi 'ga Jarejuwarete 'ga upe. ⁴⁷ A'ere Davi 'ga 'oga nuapoi. 'Ga ra'yra 'ga te wapo rakue. Mama'e tesirũmera etee 'ga imajatykau wa'yra 'ga upe, Sarumãu 'ga upe. A'eramũ 'ga manũ re 'ga ra'yra 'ga iapou rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

48 —A'ere Janeruwarete 'ga nokoa'uweri 'oga pype, aeremiapofera pype— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga te 'ã Janeruwaretea futat. 'Ga te 'ã eteetea. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue:

49 “Napytaa'uweri je pẽnemiapofera 'oga pype. Ywaga jeapykawa. Ywya jepyrugawa”, e'i 'ga rakue.

“Maran a'e pe je rekoi pẽnemiapofera pype nũ?

Maranuara katu nipo 'oga peapo jee?

Ma'ape a'eramũ jepytu'wawa?

⁵⁰ Naje rũi nipo 'agera mama'ea aapo rakue ki sa?

Jeremiapofera te 'ã 'agera mama'ea.

Je te 'ã 'agera mama'ea aapo katu katu", 'jau Ku'jywa 'ga 'gã nupe rakue,

'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue — 'jau Estevão 'ga imome'wau mainana 'wyrriara 'gã nupe.

⁵¹—A'ere nipo 'ã pēē nanē nepeenuwi etee Jarejuwarete 'ga je'ega nū. Jareypy 'gã 'jawerimū etee futat nipo 'ã nepeenuwi etee 'ga je'ega. Nepēapyai futari nipo 'ã pēē. “Naani. Narafutari ore”, 'jau etee 'ã pēē 'ga 'Agesage upe — 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. ⁵²—Janeypy 'gã na'ne 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nerekou tyweaete rakue, 'gã apisau rakue. Anure nipo Ku'jywa 'ga ojepyriwara 'ga muri pē nupe. Pēnemiapesaga 'ga muri pē nupe 'eramū 'gã 'gã nerekou tyweaete rakue— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe, u'ama imome'wau. —A'ere ako Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri janee ai'i. A'ere ako 'ga pejuka ai'i. Mama'e tywer apoare'ema 'ga te ako ai'i numiamū. A'etea ako 'ga pemonoukat ipokutugukaa 'ypeywar are ai'i— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga ako pēē imonou 'ga ree iporomutare'ema 'gã nupe ijukaukaa ai'i. ⁵³Ymã te 'ã ywagipewara 'ga Janeruwarete 'ga je'ega reruri janyepy 'gã nupe rakue. A'ea 'gã 'ã omome'u pē nupe numiamū. A'etea nipo 'ã nepeenuwi futari 'ga je'ega— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe u'ama.

Estevão 'ga jukaawet

⁵⁴Aipo ojeupe Estevão 'ga 'eramū 'gã amara'neeteeteramū 'ga ree kwaiwete. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. ⁵⁵A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea Estevão 'ga rerekoi. A'eramū 'ga amã'jāu ywau. Tata eny 'jawewara resaka ywag ipe. Owerapa 'ga upe. Sã'ã tupã werawa ppytunaiwayay pype. A'eramū 'ã ae ajuesaka aju'amamū. Nan 'ga Janeruwarete 'ga renyfuga pype Jejui 'ga resaka 'ga jakwatawa katy 'ga 'amamū. Enyfunyfuk 'ga upe. Janeruwarete 'ga wi te turi. ⁵⁶A'e resakawe 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemã'ē ywau. Ywaga ojeawopytymo'wok jee— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga, Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga je aesak. 'Ūwarete 'ga yse katy 'ga fu'ami u'ama— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe.

⁵⁷A'ere aipo 'ga 'eramū 'gã joywaemi etee. A'eramū futat wapy rawopytyma 'ga je'eg awi.

—Kasi ore 'ga je'ega renuwi ne— 'jau 'gã wapy rawopytyma 'ga je'eg awi. —O'meramū futat.

⁵⁸A'erauwe 'gã jāni awau 'ga repejāna ojopejopepa awau 'ga ppyka 'ga jywa are. 'Ga rerawau 'ga roroyryryka amunaw awi. 'Ga rerawau 'gã muku'i amunawarete awi. A'erauwe 'ga je'ega renupara 'gã waity ju'ara mososoka imonou kunumūū

'ga upe, Saulo 'ga upe. Niaturi 'gã naitya. A'eramũ 'gã imososoka imonou 'ga upe.

—Earũ oreraitya oree— 'jau 'gã Saulo 'ga upe.

A'eramũ 'gã ita pyyka imomopoa imonou 'ga ree ojeme'yita.

⁵⁹Ita ojee imomopor ypyrauwe Estevão 'ga 'jau Jejuí 'ga upe:

—Ene 'ã jejararetea. Ere ejua je'aga rerawau ejepyri— 'jau 'ga Jejuí 'ga upe.

⁶⁰A'erauwe Estevão 'ga apygi wenupy'ãu wafukaita oje'ega monou Jejuí 'ga upe:

—Je repyat kasi ape ne. Tene ki 'gã jemogyi nan etee futat. Ejejuka etee ki 'gã nee. Nafutari je tejepyara, ki Ku'jyp— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

'Ga upe oje'ẽmaw ire 'ga amanũmũ. Saulo 'ga upe nanẽ Estevão 'ga manũa esageramũ rakue.

8

Saulo 'ga 'gã nereko tyweawet

¹⁻²'Ga manũ re Jejuí 'ga rerowiaara 'gã amũ Estevão 'ga reumera rerawau imonou inuga ita kwara pype. A'eramũ 'gã ajaa'wau 'ga ree.

Estevão 'ga manũawa rupi we futat Jerusareg ipewara 'gã Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã okwasi'wau awau Jerusareg awi. Jejuí 'ga remimonofera 'gã ajemogyau 'wyríaramũ 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'gã etee futat opytau Jerusareg ipe. 'Ga rerowiar yau 'gã te ajee okwasi'opap 'gã nui. Amumera 'gã awau okwasi'wau Judeja ywy pe. Amumera 'gã awau Samari ywy pe. ³A'ere Saulo 'ga 'jau ojeupe: “Oo pa je Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete kwy. A'eramũ 'gã opoia Jejuí 'ga rerowiar awi kwy”, 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga awau Jejuí 'ga rerowiaara 'gã amũ nog ipe 'ga rerowiaara 'gã pyyka. 'Gã noga moymoyka akou 'gã pyyka. Kũima'efera 'gã kũjãmera 'gã we futat erua ipyyka ijaga moromunepawa pype. A'eramũ 'gã opytuna pyygamũ oka'jama Saulo 'ga wi.

Samari ywy pe Filipe 'ga oawet

⁴Jerusareg ipe Saulo 'ga rekoramũ kwaiwete 'gã awau oka'jama 'ga wi. A'eramũ futat okwasi'o ma'efera 'gã awau kwe pe akou Jejuí 'ga mome'wau tesirũmera 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega retee futat 'gã imome'wau 'gã nupe.

⁵Estevão 'ga 'gã ijuka re 'gã okwasi'wau awau. 'Gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ Filipe 'ga awau Samari ywy pe, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ⁶⁻⁷A'eramũ 'gã kwaiwete wapyakau 'ga je'eg are ojeupe Jejuí 'ga mome'uramũ. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'ogamũ 'gã nesakara 'gã ajemogyau oporesagamũ

'gã nee. Iteu ma'e 'gã katu'oka. Werekwara 'gã nui omoiramũ mama'eukwaawa wafukaita ù'jãu 'gã nui. Mĩmera 'gã esaka 'gã nui imoiramũ. ⁸ A'eramũ Samari ywy pewara 'gã aku'iramũ ee.

⁹ A'e pe futat kũima'e 'ga amũ ako. Simão 'jawa 'ga. Pãjẽtywera 'ga poromũ.

—Je pãjẽrete a'ũ— 'jau futatee akou 'gã nupe rakue.

¹⁰ A'eramũ Samari ywy pewara 'gã 'ga rerowiaa.

—Janepãjẽrete koromũ. Janeruwarete 'ga remiapoa 'ga wapo— 'jau 'gã ajaupe 'ga rerowiaa.

¹¹ Namutamutat 'ga mama'e apoi opãjẽ mũ 'gã neape. A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree.

¹² A'ere Filipe 'ga Jejui 'ga mome'ui 'gã nupe:

—Ymã we te 'ã jane Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesagi jarejemogyau ikue. A'eramũ ako 'ga 'awamũ 'ga mua janee ai'i. Jejujamũ futat ako 'ga ai'i. A'ere ako 'gã 'ga jukai ai'i. Amanũmũ 'ga janetywera mepyawamũ etee ai'i. A'ere 'ga mukũja 'ara rupi etee 'ga ruwi ita kwara pype. Imuapya 'ara rupi Janeruwarete 'ga 'ga moferapa nũ— 'jau Filipe 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'eramũ ki pẽẽ 'awamũ 'ga rerowiaa. Werowiamũ 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau Filipe 'ga 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'ga imome'uramũ 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. A'eramũ 'gã 'jau:

—Jejui 'ga rerowiaaramũ je rekoi 'awamũ. Arowiat je 'ga tekou 'awamũ— 'jau 'gã najuejue etee Filipe 'ga upe.

Aipo 'e re 'gã ojepymĩãukaa 'y pe Filipe 'ga upe. Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. Kũima'efera 'gã, kũjãmera 'gã nanẽ ojepymĩãukaa 'y pe Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ. ¹³ A'eramũ ipãjẽ ma'efera 'ga, Simão 'ga nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga nanẽ ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. Opyĩ re 'ga akou Filipe 'ga rewiri etee futat. Filipe 'ga remiapoa 'ga esaka. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oga 'ga esaka nũ. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui mama'eukwaawa moira nanẽ 'ga esaka nũ. A'eramũ 'ga oporesagamũ akou ee. “Kuu. Okwaap futat nipo 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oga”, 'jau 'ga ojeupe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'gã nera renupa Jerusareg ipe. “Samari ywy pewara 'gã nanẽ Jejui 'ga werowiat nũ” 'e renupa. Najudeu joporemũ arũi Samari ywy pewara 'gã. Ojopypepype 'gã. A'etea 'gã Jejui 'ga werowiat. A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã aja mũ monou 'gã nesaka. Pedro 'ga 'gã imonou Juã 'ga retee. A'eramũ 'gã awau owaẽma 'gã nupe.

¹⁵ Owaẽm ire 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

—E'agesage emut 'gã nupe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe.
 16 —Ene'agesagea nitywi we 'gã nee. “Ore arako Jejui 'ga rerowiaaramũ”, e'i 'gã nai'i. A'eramũ 'ga 'gã pymĩãu 'y pe rai'i. A'ere Ene'agesagea nuri we 'gã nupe. 17 A'eramũ ene 'awamũ E'agesage mua 'gã nupe, 'gã nerekwaramũ— 'jau Pedro 'ga Juã 'ga retee oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

Aipo 'ga upe 'e re 'gã opo monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã apyte'rarimũ. A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri osou 'gã pype 'gã nerekwaramũ.

18 'Ga 'Agesagea 'gã pype isea Simão 'ga esaka. “Kuu. 'Gã apyte'rarimũ 'gã opo monorauwe Ku'jywa 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype”, 'jau 'ga ojeupe.

19 A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe, Juã 'ga retee:

—Afutat je nanē Jarejuwarete 'ga pãjēa pē 'jawe. Ka'aranũa je omono ape pē nupe ee. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea je nanē tajag 'gã pype tekou 'jau— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

20 Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Ka'aranũ pyu nipo 'ga Janeruwarete 'ga 'Agesage jagi ae pype”, ere nipo kũi. Janeruwarete 'ga tene mono mama'eukwaawa rapyaw ipe, eneka'aranũ reewe 'jau 'ũ— 'jau Pedro 'ga 'ga upe oje'ega moywyrafena'i. —Ae ifutaramũ te Janeruwarete 'ga U'agesage muri ae upe. Naka'aranũ pyu rũi 'ga U'agesage muri ae upe. 21 A'ere nereko'i ore rewiri ra'e nũ'ũ. Nerepouri we etywer awi ra'e nũ'ũ. 22-23 Akwaap je enetywera, ene porerekoaywera nanē nũ. Epoi't eporerekoaywer awi. Eporogyta Jarejuwarete 'ga upe ejee ra'ne: “Jetywera emoit je wi”, ere 'ga upe ra'ne kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

24 “Mama'eukwaawa rapyaw ipe Janeruwarete 'ga tene mono eneka'aranũ reewe 'jau 'ũ”, ojeupe Pedro 'ga 'erauwe 'ga ajemuaēma.

—Naani. Peapoukat kasi aipoa Jarejuwarete 'ga upe jee ne — 'jau Simão 'ga 'gã nupe, ajemuaēma rerekou.

25 A'ere Pedro 'ga Juã 'ga retee awau ojewya Jerusareg ipe nũ. A'eramũ 'gã awau pe wyriwara amunawa pype Jejui 'ga mome'wau akou 'gã nupe.

Etiopi ywy pewara 'ga upe Filipe 'ga 'eawet

26 A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Filipe 'ga upe:

—Ekwap ajepēja pe jo'okawa rupi. 'Yē'ē katy oo ma'e rupi ekwap — 'jau Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega 'ga wywyteripe 'ga upe. —Jerusareg ipyriuu ijo'ogi. A'e awau Gasa 'jaw ipe. Nuataypepei 'gã aipoa pe rupi. A'ea pe rupi ekwap — 'jau Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga upe.

27-28 A'erauwe Filipe 'ga awau akou aipoa pe rupi. Pe rupi kũima'e 'ga amũ rekoaa, Etiopi ywy pewara 'ga rekoaa.

Jerusareg ipe 'ga awau oporogytau Jarejuwarete 'ga upe rai'i. A'efera 'ga 'ut akou oje'wyr ipe nũ. 'Ga ywy pewara 'gã 'wyrira kũjã ěě. Kãtasi ěě rera. A'eramũ 'ga ěě remiayuwa. 'Ga futat ka'aranũ are omaenuna ěě upe. A'e 'ga Filipe 'ga wekoat pe aje. 'Ga 'ywa'yata 'arimũ 'ga 'ua akou ka'arana mogytau. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana rerua erekou imogytau pe rupi. Isai 'ga remikwasiarera rerua erekou imogytau.

²⁹ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Filipe 'ga upe nũ:
—Ere emÿemÿina'ĩ ewau 'ga rupisika— 'jau 'ga 'Agesagea 'ga upe.

³⁰ A'erauwe 'ga awau 'ga rupisika 'ga ka'arana 'ga imogyta renupa. A'erauwe Filipe 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—Enereapyo te ejemimogyta are?— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

³¹ —Naani nũ'ũ. Nakwaawi je nũ'ũ. Nitywi ee je mueapyoara 'ga amũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Terejot je rupi? Ere ejua e'aa 'au eapyka je pyri. Tajemu'e ape ee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Filipe 'ga awau ojeupia 'ywa'yata 'arimũ wapyka 'ga pyri. A'eramũ 'ga 'ga mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

³² Aipo 'jau ka'aran are 'upa:

“Sã'ã karupa'mĩ raeme'ema weroo ajukaramũ.

Amumera 'ã wawa monoogamũ miamũ waeme'emamũ.

Nan tee futat nipo 'ga.

Noje'egi wereko tywereteramũ.

³³ “Ga te futat te 'ã nia'wyr akou’, 'jau nipo 'gã ajaupe.

A'ere nipo 'gã 'me ate.

Nokoi'i futari nipo 'ga amũ jaruete 'ga 'jara 'ga.

Nitywi 'ga amũ 'ga ra'yra mome'wara. 'Kweramũ 'ga ra'yra',
na'jawi nipo 'ga upe.

'Ga ra'yre'emauwe 'gã 'ga jukai”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue, aipoa 'ga imogytau Filipe 'ga wupisigamũ erekou.

³⁴ A'eramũ 'ga oporonupa ee Filipe 'ga upe:

—Ojee futat te 'ga ka'arana kwasiari inuga rakue? 'Gã amũ nee te ra'u nũ?— 'jau 'ga Filipe 'ga upe.

³⁵ —Naani. Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga ree te 'ga ikwasiari inuga janee rakue. Jejui 'ga ree te 'ga ikwasiari inuga rakue— 'jau Filipe 'ga 'ga upe imome'wau.

A'eramũ futat Filipe 'ga 'ga mu'jau Jejui 'ga ree 'ga rerawau erekou pe rupi.

³⁶ Poje 'gã awau 'y upe owaẽma.

—Koromũ 'y rakwawi ra'e kũi. Eneporopymĩwet te 'y pe je ree?— 'jau 'ga Filipe 'ga upe.

³⁷ —Jejui 'ga rerowiamũ je 'y pe ene pymĩ futari nũ'ũ— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

—A'jea futat je 'ga rerowiari. A'jea futat Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'ya— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe:

—Emory'we oree— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'ywa'yata mory'weukaa 'y 'arimũ. A'erauwe 'gã awau ojypa 'y pe. Peu futat Filipe 'ga 'ga pymĩãu 'y pe rakue. ³⁹ 'Ga pymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Filipe 'ga rerawau 'ga wi. A'eramũ ipymĩmyrera 'ga 'ga resagu'jape'ema. A'eramũ 'ga awau akou nũ. Aku'iramũ 'ga awau akou pe rupi oje'wyr ipe nũ. A'eramũ 'ga tee awau oporogytau akou pe rupi Jarejuwarete 'ga upe.

—Nitywi 'ga amũ ene 'jawe jee. Ene etee te 'ã eneresage— 'jau 'ga awau akou oporogytau pe rupi 'ga upe.

⁴⁰ 'Ga pymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Filipe 'ga rerawau pe awi. A'eramũ Filipe 'ga ajepeja amunaw ipe ojesaukaa erujewi 'gã nupe, Asoto 'jaw ipe nũ. Peu 'ga akou 'gã mu'jau Jejui 'ga je'eg are nũ. A'eramũ 'ga awau akou pe rupi, pe ywyriwara amunaw ipe 'gã mu'jau Jejui 'ga je'eg are. Awau Sesaria upe owaẽma.

9

Saulo 'ga upe Jejui 'ga jesaukaawet

¹ Kwe pe Filipe 'ga rekoramũ, Saulo 'ga akou Jerusareg ipe Jejui 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. 'Gã apisi are 'ga afueweramũ. A'eramũ 'ga awau oporogytau mainana 'wyrirarete upe:

—Oo je kwe pewara 'gã nerua ipyykapap. ² A'eramũ ene ka'arana kwasiaa jee. Toroo Damasco pe 'jau. Judeu 'gã jatykaawa raarana 'gã nupe, 'gã 'wyrira'ri 'ga upe toroo esaukaa 'jau. “Saulo 'ga oreremiayuwa. A'eramũ pẽẽ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nerawau esaukaa 'ga upe” 'ea ene ikwasiaa inuga ka'aran are jee. A'eramũ 'gã ka'arana mogyta re Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaukaa jee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. — A'eramũ je 'gã pyyka imunepa moromunepawa pype 'jau. A'eramũ je tejeupe 'gã pyypaw ire, 'gã pofaa, 'gã nerua 'au ene upe 'jau. Kũima'efera 'gã, kũjãmera 'gã we futat nipo je erua— 'jau Saulo 'ga mainana 'wyrirarete 'ga upe.

—Nai'i. Takwasiat enee 'jau— 'jau mainana 'wyrirarete 'ga Saulo 'ga upe.

A'erauwe 'ga ka'arana kwasiaa. A'ere 'ga imonou Saulo 'ga upe. Ojeupe imono re Saulo 'ga awau.

³ Damasco pe 'ga waẽm ja'wyja'wyräuwe tata eny 'jawe-wara 'ua ojypa 'ga upe. A'ere natata arũi. Ywag awi 'ua wenyramũ 'ga upe. ⁴ A'e reny awi Saulo 'ga okyjau u'aa ywyu.

Awau 'ūina oyyita ywyu. A'eramū weny awi 'ga kyjeramū Jejuī 'ga oje'ega mua 'ga upe:

—Ma'eramū te je rereko tywerete ape, ki Saulo?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵ A'eramū

—Awŷja poromū oje'ega jee 'ū?— 'jau Saulo 'ga.

—Jejujamū je je'egi enee. Je te 'ā je rereko tywerete ape— 'jau Jejuī 'ga 'ga upe. —Ma'eramū te nanuara ereapo ekou?

⁶ Ere efu'ama ewau amunaw ipe. Peu 'ga amū tene mu'e eneremiaporam are jee 'jau— 'jau Jejuī 'ga 'ga upe.

⁷⁻⁸ A'eramū Saulo 'ga afu'ama amā'jāu numiamū. A'ere 'ga rea wewi.

'Ga rupi oo ma'e 'gā enupa futat numiamū. A'ere 'gā nuesagi Jejuī 'ga. A'eramū 'gā Saulo 'ga popyyka 'ga rerawau eruatau. Erawau erowaēma amunaw ipe. ⁹ Muapyra 'ara rupi 'ga nuesagi futari mama'ea. Mama'e resake'ema 'ga ojemi'ware'ema futat. 'Ya miamū futat 'ga itykure'ema.

¹⁰ Aipo amunaw ipe kūima'e 'ga amū akou. Jejuī 'ga rerowiaara 'ga. 'Ga upe Jejuī 'ga ojesaukaa.

—Ananiasi.

—Ma'ja 'ū?

¹¹ —Peu ekwap ukawō'ō esage katy kūima'e 'ga amū rekaa. Judas 'ga rog ipe 'ga ruwi. Saulo 'ga rera. Tarsu pewarera 'ga. Peu 'ga reni oporogytau jee. ¹² A'ea 'ga renaw ipe futat Ananiasi 'jawa 'ga ojesaukaa 'ga upe opo monou 'ga reakwara 'arimū. A'eramū 'ga amā'jāu nū — 'jau Jejuī 'ga 'ga upe imome'wau. —A'eramū ene ewau 'ga resaka— 'jau Jejuī 'ga Ananiasi 'ga upe.

¹³ —Tee nū'ū. Akwaap je 'ga rera nū. Kwaiwete 'gā 'ga rera mome'ui jee jepi nū'ū. “Jerusareg ipe 'ga Jejuī 'ga rerowiaara 'gā Saulo 'ga opyyk imunepa moromunepawa pype” 'ea je aenup jepi nū'ū. ¹⁴ A'ere 'ā 'ga ruri 'auwaramū ore pyyka ore rerawau Jerusareg ipe. Mainana 'wyrriara 'gā 'ā 'ga mut ene rerowiaaramū ore pyyka— 'jau Ananiasi 'ga Jejuī 'ga upe.

¹⁵ A'ere Jejuī 'ga 'i etee 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. A'ere 'ā je te Saulo 'ga pyyrūi tejeupe. Toporowyky 'ga jee 'jau. Jeje'ega 'ga tomome'u Israeu juapyrera 'gā nupe 'jau. Judeue'ema 'gā nupe, 'gā 'wyrriara 'gā nupe. Mīmera 'gā nupe 'ga toje mome'u 'jau— 'jau Jejuī 'ga Ananiasi 'ga upe. ¹⁶ —Sā'ā ene je rerowiaara 'gā nereko tyweretea. Nan tee futat nipo je rerowiare'ema 'gā ene rereko tyweretei, ta'e 'ga upe 'jau. 'Awamū ene jeremiayuwa. A'eramū 'gā ene rerekou tyweaete nipo ene je rerowiaara 'gā nereko tyweawera 'jawerimū etee futat, ta'e 'ga upe 'jau— 'jau Jejuī 'ga Ananiasi 'ga upe. —A'eramū ene ewau 'ga katu'oka— 'jau Jejuī 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'erauwe Ananiasi 'ga awau 'ga upe:

—'Au je ruri ene resaka ki 'ei. Janejararete 'ga je mut ene resaka ki 'ei. Jejui 'ga 'ã Janejararetea. Saa'e ene 'ga resaga pe aje rai'i. A'e 'ga je mut ene resaka ki 'ei. 'Awamũ ene Jejui 'ga rerowiaaramũ ereko je 'jawe— 'jau Ananiasi 'ga Saulo 'ga upe. —Ojeupe je porogyta re Janeruwarete 'ga ene mamã'ëi. U'agesagea nanë 'ga imua ene upe nũ, enererekwaramũ nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga opo monou 'ga reakwara 'arimũ. ¹⁸ A'erauwe ipirapefera 'jawewara u'aa 'ua Saulo 'ga rea awi. A'eramũ futat 'ga amã'jãu nũ. Janeruwarete 'ga 'Agesage osou 'ga pype 'ga rerekwaramũ. 'Ga mã'ë re 'ga 'ga rerawau 'ga pymãu 'y pe, Jejui 'ga 'ga erowiara resaukaawamũ. ¹⁹ Opymĩ re 'ga ojemi'waa. A'eramũ futat opifuakaramũ nũ.

Damasco pewara 'gã nupe Saulo 'ga 'eawet

A'eramũ 'ga akokou'i peu Jejui 'ga rerowiaar ymanera 'gã pyri. ²⁰ A'eramũ 'ga judeu 'gã jatykaaw ipe awau Jejui 'ga rerowiaar ymanera 'gã netee. A'e pe Saulo 'ga 'jau:

—Jejui 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —Kuu. Poromũ nipo Jejui 'ga rerowiaara 'gã apisi are ifuewet ma'efera 'ga 'i ki sa— 'jau 'gã ajaupe. —Jerusareg ipe 'gã apisi are ako 'ga fueweramũ ikue re'ã. A'e reewi pa 'ã aipo 'ga 'i nũ 'ĩ— 'jau 'gã ajaupe. —'Au na'e 'ga ruri 'gã pofaa 'gã neroo are afueweramũ mainana 'wryiara 'gã nupe rai'i re'ã. A'e reewi pa 'ã aipo 'ga 'i nũ 'ĩ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree.

²² Janeruwarete 'ga opãjẽ monou 'ga upe. A'eramũ taetu Saulo 'ga ojero'waro'wau etee futat 'ga mome'wau.

—A'jea futat. Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. 'Ga futat Janeruwarete 'ga amut janee, janetywera moiawamũ rakue. U'eawer imũ etee futat 'ga 'ga muri janee rakue— 'jau Saulo 'ga judeu 'gã nupe u'ama.

A'ere aipoa amunaw ipewara judeu 'gã nije'egawarũi 'ga upe.

²³ A'eramũ 'gã anurenure'i ojemajatykau Saulo 'ga ree numiamũ.

—Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

²⁴ A'eramũ 'gã amunawa osoma rokwara rarũmũ 'ga ree numiamũ. Wojere'emamũ 'gã iarũmũ 'ga ree. A'ere Saulo 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ 'ga uẽme'ema.

²⁵ Poje 'ga jekoty'aawa 'gã 'jau 'ga upe:

—Paneru pype ese. Toromono ene kwe katy iosoma apyraapa 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga resei paneru pype. A'erauwe 'gã 'ga monoi iupia 'ga monou 'ga mojjypa kwe katy iosoma atykupe katy.

A'eramũ 'ga awau Jerusareg ipe 'gã nui.

Jerusareg ipe 'ga oawet

²⁶ Damasco awi Saulo 'ga awau oka'jama Jerusareg ipe. “Too teje'aa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee”, 'jau 'ga numiamũ. A'ere 'gã kyjei 'ga wi.

—O'meramũ te 'ga 'i. “Too etee 'gã nerekou tyweaete 'jau”, e'i te 'ga janee— 'jau etee 'gã ajaupe.

Okyjau etee 'gã Saulo 'ga wi. ²⁷ A'ere Panape 'ga 'ga rerooi Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe, 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Damasco pe 'ga waw ipe Janejararete 'ga jesaukari 'ga upe rai'i, oje'ega 'ga 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga a'eramũ akou Jejui 'ga rerowiaa rai'i— 'jau Panape 'ga 'ga mome'wau 'gã nupe. —A'eramũ 'ga a'eramũ Jejui 'ga mome'wau Damasco pewara 'gã nupe. Nokyjei futari 'ga imome'wau 'gã nupe— 'jau Panape 'ga 'ga mome'wau 'gã nupe.

A'erauwe futat 'gã okyjawe'em 'ga wi. ²⁸ A'eramũ futat Saulo 'ga oje'aa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. A'erauwe futat Saulo 'ga akou Jejui 'ga mome'wau Jerusareg ipewara 'gã nupe. 'Gã moy moyka imome'wau 'gã nupe. Nokyjei futari 'ga Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe, Jarejararete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

²⁹ Grego je'ega apoara 'gã nupe nanẽ 'ga Jejui 'ga je'ega mome'wau akou nũ. Judeu 'gã futat. A'ere 'gã grego je'ega tee iapoi. Saulo 'ga nanẽ grego 'gã je'ega apou nũ. A'eramũ 'ga a'eramũ Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe akou. A'ere aipo 'gã mara'neramũ etee Saulo 'ga ree. Niporenuwiweri 'gã 'ga ree.

—Iro 'ga Jejui 'ga mome'ui oree. Pe'je ajee sijuka 'ga— 'jau 'gã ajaupe, Saulo 'ga ree amara'neramũ.

³⁰ A'e renupawe Jejui 'ga rerowiaara 'gã Saulo 'ga rerawau Sesaria pe. Pe awi 'gã 'ga monou Tarsu pe.

—E'aawer ipe, Tarsu pe ekwap ra'ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Saulo 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

³¹ A'eramũ peuwara 'gã opota'waramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. Nuereko tywera'uweri futari 'gã 'gã. Judeja ywy pewat, Garireja ywy pewat, Samari ywy pewat. Mĩmera 'gã opota'waramũ 'gã nee.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã poaa akou, Jejui 'ga rerowiarukaa peuwara 'gã nupe. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ojemomytuna kwaiwete. Kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea wejue 'gã poaa. A'eramũ 'gã a'eramũ ojemomytuna kwaiwete.

Pedro 'ga ataawet

³² Pedro 'ga watau akou amunawa moyka akou. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka akou. Poje 'ga awau Lida 'jaw ipe.
³³ Peu ika'na ma'e 'ga amũ 'upa kama pype. Oito 'ga kwara mu'aa 'upa kama pype. Nuatai futari 'ga. Nojywi futari 'ga okama awi.

³⁴ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jejui 'ga ene majaruete, ki Eneiasi. Ere efu'ama, ekama nuga gatu— 'jau Pedro 'ga Eneiasi 'ga upe.

A'erauwe Eneiasi 'ga afu'ama. ³⁵ A'eramũ 'ga majaruete resakara 'gã Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau. Lida pewara 'gã, Saron ipewara 'gã 'jau Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau.

³⁶ Jope 'jaw ipe kũjã ãẽ mũ akou, wesageramũ. Ëẽ rera Tabita. Grego je'eg imũ Torika ãẽ rera. Jejui 'ga rerowiaara ãẽ. A'eramũ ãẽ mama'e apou imonou ikaraemãe'ema 'gã nupe.
³⁷ Poje ãẽ ojero'wau. A'eramũ ãẽ amanũmũ. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ãẽ reumera pireita iauwana taity pyu. A'ere 'gã ãẽ rerawau inuga 'og ywate pype.

³⁸ Poje 'gã Pedro 'ga rera renupa.

—Lida 'jaw ipe Pedro 'ga rekoï— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sienũi 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

Ipyriuu'i Lida ruwi. A'eramũ 'gã mukũja kũima'e 'gã monou 'ga renũina. Awau 'gã owaẽma 'ga upe:

—Ene poreawua ore ruri, ki Pedro. “Emÿemÿi'ĩ ejua Jope 'jaw ipe, ere ki 'ga upe”, e'i 'ga oree— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ Pedro 'ga awau 'gã nupi. Jope pe 'ga rerowaẽm ire 'gã 'ga rerawau erojeupia 'og ywate pype. Peu imen manũ ma'efera 'gã 'upa taity resaukaa ajaupe, ajaa'wau 'upa.

—Sã'ã jeraitya. Tabita kynu wapo imua jee ikue— 'jau 'gã ajaa'wau 'upa, ãẽ remiapofera resaukaa Pedro 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwap peje'jãu ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau ã'jãu. 'Gã 'ẽ re Pedro 'ga wapyka wenupy'ãu oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ga amã'jãu amanũ ma'efera ãẽ ree.

—Ere ewya nũ— 'jau Pedro 'ga ãẽ upe.

A'erauwe ãẽ wopejerawamũ Pedro 'ga resaka. A'eramũ futat ãẽ owya. ⁴¹ A'eramũ Pedro 'ga ãẽ powatãu ãẽ mojpypa kama awi.

A'erauwe Pedro 'ga wafukaita ã'ẽ ma'efera 'gã nupe:

—Pe'je pejejua ãẽ resaka. Koromũ ãẽ ferawi nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

⁴² A'eramũ 'ga rera okwasi'wau amunawa pype. “Kũjã ãẽ Pedro 'ga omoferap Jejui 'ga rer imũ” 'ea okwasi'wau Jope pe. A'eramũ kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiaa.

⁴³ A'e pe futat Pedro 'ga opytawaipa Simão 'ga rog ipe. Simão 'ga wyra pirera apoara. 'Ga rog ipe 'ga opytawaipa.

10

Koneriu 'ga Pedro 'ga renūinawet

¹ Sesaria 'jawa amunaw ipe kūima'e 'ga amū akou. Koneriu 'ga rera. Jefaruu 'gā 'wyria'ria poromū. Itari ywy pewara 'gā 'jau 'gā aipo jefaruu 'gā nupe. ² Najudeu arūi 'ga. A'etea 'ga oje'ega monou akou Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga pytuna 'gā nanē Jarejuwarete 'ga muorypa nū. Ikaraemāe'ema 'gā nupe nanē 'ga mama'e monou nū. ³ Kwara jerewamū ywagipewara 'ga ojesaukaa oje'ega 'ga upe:

—Koneriu!— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁴ Koneriu 'ga okyjau ywagipewara 'ga resaka. A'etea 'ga 'jau: —Ma'ja?— 'jau 'ga.

—Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup. Ene kwaap 'ga ikaraemāe'ema 'gā nupe mama'e monoramū. A'eramū 'ga wea'aramū ene ree. ⁵ A'eramū ki ene 'gā amū monou Jope pe. Simão Pedro 'ga rerurukaa 'gā nupe. ⁶ Ajepeja Simão 'ga rog ipe 'ga rekoi, wyra pirera apoara 'ga rog ipe. 'Yē'ē pyri teni— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁷⁻⁸ A'erauwe ywagipewara 'ga awau 'ga wi. A'erauwe Koneriu 'ga wemiayuwa 'gā amū nenūina. A'eramū 'ga ojeupe ywagipewara 'ga jesaukaawera mome'wau 'gā nupe:

—Ywagipewara 'ga ojesaukat jee ko. “Kūima'e 'gā amū emono Jope pe. Peu Pedro 'ga rekoi Simão 'ga rog ipe”, e'i 'ga jee ko. “A'eramū ene 'gā amū monou 'ga rerua”, e'i ywagipewara 'ga jee ko. A'eramū pēē pejewau 'ga rekaa, 'ga rerua jee— 'jau Koneriu 'ga 'gā nupe.

A'erauwe muapyra 'gā oi. Mukūja 'gā 'ga remiayuwa etee 'gā. Ajepeja 'ga jefaruu. Jefaruu 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaara. A'eramū 'ga awau 'gā nupi.

⁹ Ai'iwe 'gā waēm enune Pedro 'ga awau ojeupia 'og ywate 'arimū 'ūina oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Aje kwara ruwamū 'ga 'ūina oporogytau 'ga upe. ¹⁰ Opy'arayparamū Pedro 'ga awau 'ūina oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Nojemi'wari we 'ga. Kumia 'gā wapo je erekou. A'eramū 'ga opy'arayparamū 'ūina. ¹¹ A'e pype mama'e resaka. Taity aparasiga 'ua ojypa ywag awi 'ga upe. Tuwiiu taitya. Taity apou imotatusīmū. ¹² A'e pype 'ga wyra tesirūmera resaka. Wata ma'e, owewe ma'e, oyriryk ma'e. Mīmera 'ga esaka kwaiwete. Judeu 'gā nupe i'upyre'ema juejue 'ua ojypa taity pype 'ga upe. A'e pype 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega renupa.

¹³—Ere amū jukau i'wau, ki Pedro— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe.

14—Naani nũ'ũ. Na'ui je mama'e tywera jepi nũ'ũ.

15 Aipo 'ga 'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani. Oreremi'ue'ema ere awi jeremiapofera upe— 'jau Ku'jywa 'ga 'ga upe.

16 Muapyr etee 'ga oje'ega 'ga upe. A'ere taitya ojewya awau ywag ipe 'ga wi nũ. 17 A'eramũ 'ga 'ũina wea'aramũ ee. “Ma'eramũ sipo Janeruwarete 'ga esaukari jee 'wei? Ma'ja are sipo 'ga poromũ 'eweramũ je ree 'wei?” 'jau 'ga ojeupe.

A'e are Pedro 'ga rea'at 'ga renamũ Koneriu 'ga remimonofera 'gã 'ua pe rupi.

18 —Ma'ape te Simão 'ga roga reni?— 'jau 'gã 'gã amũ nupe.

—Peu teni— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ua owaẽma. Owaẽm ire oporonupa 'ga ree:

—'Au te Simão Pedro 'ga rekoi?— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Ëẽ. 'Au futat 'ga rekoi— 'jau peuwara 'gã 'gã nupe.

19-20 A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega Pedro 'ga upe:

—Pedro, ekwap ejypa. Muapya kũima'e 'gã 'ut akou ene rekaa. Ere ewau ejypa emÿemÿina'ĩ. Tereo 'gã nupi 'jau. Ere ki ewau ejuãge'emamũ futat. Je te 'ã 'gã amut 'au enee— 'jau 'ga 'ga upe.

21 A'erauwe 'ga awau ojypa kamẽsĩete futat.

—Koromũ je pẽnemiekaramũ je rekoi— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Ma'ja are te peko?— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

22 —Naani. Ore'wyriara 'ga te ore mut. Koneriu 'ga te ore mut ene upe. 'Ga nanẽ Jarejuwarete 'ga werowiat nũ. 'Ga esage ma'ea. Judeu 'gã juejue 'ga opojeup. A'eramũ Janeruwarete 'ga ojepyriwara 'ga mua 'ga moporogytaukaa 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga ore mua enee— 'jau 'gã 'ga upe imome'wau.

23 A'erauwe Pedro 'ga 'i 'gã nupe:

—Pe'je ajee pejejua pejesou pejesea 'au. Ai'iwe soo 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau osou. Ai'iwe 'gã Pedro 'ga rerawau aipo awi. Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nanẽ awau 'gã nupi nũ. Awau 'gã osea pe aje. 24 Ai'iwe 'gã awau nũ. Awau 'gã owaẽma Sesaria pe. Peu judeue'ema 'gã 'upa ajatykau kwaiwete, 'gã waẽma rapesaka. 25 'Gã waẽm 'gã oramũ Koneriu 'ga 'ua wenupy'ãu wapyka Pedro 'ga rowase. A'ere Pedro 'ga 'i 'ga upe:

26 —Naani. Ereapo awi nanuara. Ku'jywa 'ga rowase etee te ae nan iapoi. Aerefetee te je pẽ 'jawe. NaJejui 'ga rui je— 'jau Pedro 'ga Koneriu 'ga upe. —Ere efu'ama etee— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

A'erauwe Koneriu 'ga fu'ami. ²⁷ Oporogyta pype 'ga 'gã nerawau erosou wog ipe. Kwaiwete Pedro 'ga 'gã nesaka 'gã jatyka 'gã nuwamũ. ²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ore 'ã judeuramũ norosearũi judeue'emamũ pẽ'wyr ipe. Najudeuramũ orejekoty'aawa rũi agawewi judeue'emamũ pẽẽ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'ere 'ã Janeruwarete 'ga te 'ga 'i jee. A'eramũ je 'ã 'agamũ tejua tesou pẽ'wyr ipe. “Norosea'uweri ore pẽ'wyr ipe”, ere kasi 'gã nupe ne, 'jau Janeruwarete 'ga jee. “Nepẽa'wyrĩ pẽẽ”, 'jawe'em nanẽ ene 'gã nupe nũ, 'jau Janeruwarete 'ga jee— 'jau Pedro 'ga oporogytau 'gã nupe. ²⁹ —A'eramũ je 'ã tejua pẽẽ tejenũjamũ pẽ nesaka. Tefere'emamũ tejua— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'eramũ ajee je renũi pejepe rai'i ki 'ei? Pe'je imome'wau jee— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe Koneriu 'ga imome'wau 'ga upe:

—Ikokaru'wi je teje'ega monoi te'ÿina Jarejuwarete 'ga upe, kwara jerewamũ ai'i— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramũ ywagipewara 'ga amũ ojesaukaa erujewi jee. Waity enyfuga rerua erojypa jee. ³¹ A'eramũ 'ga 'jau jee: “Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup. Ene kwaap 'ga ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoramũ”, 'jau 'ga jee. ³² “Jope pe kũima'e 'ga amũ rekoi, Simão Pedro 'ga rekoi. Ajepeja Simão 'ga rog ipe 'ga rekoi, wyra pirera apoara 'ga rog ipe 'ga rekoi. 'Yẽ'ẽ pyri 'ga roga reni. A'eramũ ene 'gã amũ monou 'ga upe”, e'i ywagipewara 'ga jee ai'i— 'jau Koneriu 'ga imome'wau Pedro 'ga upe. ³³ —A'eramũ je 'gã monou kamẽsĩete enee ai'i. Au'je katu ajee 'ã erejot. A'eramũ 'ã 'awamũ jarejupa jarejatykau Jarejuwarete 'ga ree— 'jau 'ga 'ga upe. —Maran ajee ene ma'ja ki emome'u 'gã nupe, e'i ajee Janeruwarete 'ga enee rai'i? — 'jau Koneriu 'ga Pedro 'ga upe. —Ere imome'wau oree. Taruenup 'jau— 'jau Koneriu 'ga Pedro 'ga upe.

'Gã nupe Pedro 'ga 'eawet

³⁴ —A'jea futat rai'i— 'jau Pedro 'ga Koneriu 'ga upe. —Ymã te ako Janeruwarete 'ga judeuramũ etee 'ga jejukai ore ree ikue. ³⁵ A'ere 'awamũ 'ga jejukai pãwẽ pãwẽi ae ree. A'jea futat ae wemifutara apoaramũ 'ga a'jea futat 'ga jejukai ae ree. Wemifutara apoare'ema 'gã nee te aje 'ga nojejukai futari— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'ga upe, 'ga pytuna 'gã netee futat. ³⁶⁻³⁷ —Pẽẽ 'ã judeue'ema agawewi. A'etea 'ã pekwaap “Jarejuwarete 'ga oje'eg judeuramũ oree” 'ea. Jejui Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga mota'wau werowiaaramũ janee. 'Awamũ ore Jejui 'ga rerowiaa nanẽ nũ. A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga amara'ne'emamũ ore ree. Jejui 'ga futat te 'ã Janejararetea— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

—Pēnea'at te Juã Batista 'ga rekwawer are, Judeja ywy pe ako ma'efera 'ga rekwawer are? 'Ga ra'ne futat ako akou oje'ega 'gã nupe ikue: “Pejetywer awi pepoit. Jarejuwarete 'ga je'ega peenup”, 'jau ako 'ga akou Judeja ywy pe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ³⁸ —'Ga futat ako Jejui 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga pymĩ 'y pe ikue. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga 'ga pymĩ re U'agesage mua 'ga upe ikue. Opãjẽ esage mua ako imojypa Jejui 'ga upe ikue. A'eramũ ako 'ga watau amunawa moyka akou ikue. Aeteu katu'oka. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui 'ga mama'eukwaawa moia. 'Uwa 'ga pãjẽ mũ te ako 'ga mama'e apoi ikue. ³⁹ Aipoa ajee je 'ã amome'u pẽ nupe. Je 'ã 'ga resakarera— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —'Ga poromofera'pawera nanẽ je 'ã esaka nũ. Israeu juapyreramũ oreywy pe 'ga iapou futat. Jerusareg ipe nanẽ 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'ogi kwaiwete nũ. A'ere ako 'gã 'ga mono'imu'ama 'ypeywar are 'ga jukau ikue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe, Jejui 'ga rekwawera mome'wau 'gã nupe.

⁴⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau nũ:

—Jejui 'ga manũ re ako 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi etee ikue nũ. Imuapyra 'ara rupi 'ga 'ga moferapa. A'eramũ 'ga 'ga resaukaa oree. ⁴¹ Najuejue etee rũi 'gã 'ga resagi poromũ ikue. Wemiayuwamũ etee te 'ga jesaukari oree ikue. Oferaw ire 'ga 'ua ojemi'waa ore pyri ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ⁴² —A'ere 'ga 'jau oree ikue: “Morogyta esagea pemokwasi'o 'gã nupe”, 'jau 'ga oree ikue. “Tejerowiamũ je 'gã katu'ogi”, e'i 'ga pẽ nupe ai'i, pe'je ki 'gã nupe imome'wau— 'jau 'ga oree ikue. —“Pejetywer awi pẽpoiweramũ je imoiri pẽ nui”, e'i 'ga pẽ nupe, pe'je ki 'gã nupe, 'jau 'ga oree ikue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga futat Janeruwarete 'ga imogou ae mo'jo'okaramũ. Amanũ ma'eferamũ, ajemogy ma'eramũ. Mĩmeramũ 'ga jane mo'jo'oka jarejai. 'Ga futat nipo anure 'ut ojewya 'awa ywy pe nũ. A'eramũ nipo 'ga ae mo'jo'oka. “Agera 'gã oo ywag ipe je pyri. Ko 'gã te ajee oo mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau nipo 'ga. Werowiamũ nipo 'ga ae monou ywag ipe oje'pyri. Werowiare'ema 'gã nipo 'ga imonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

⁴³ —Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ 'ga mome'wau 'gã nupe rakue. “Werowiamũ Jejui 'ga aetywera mo'iri ae wi opãjẽ mũ”, 'jau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã Jejui 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama.

Judeue'ema 'gã nupe U'agesage monoawet

44-46 Pedro 'ga porogyta 'ga 'amamũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype 'gã nerekwaramũ. A'erauwe 'gã oje'eg amuteeramũ Jarejuwarete 'ga muorypa.

—Nitywi 'ga amũ ene 'jawe. Ene etee te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe 'ga muorypa.

'Gã nemikwaawe'ema je'ega 'ga 'Agesage iapoukaa 'gã nupe. A'eramũ judeu 'gã, Jope awi Pedro 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã erowiaa.

—Kuu. Jane upe etee te sipo 'ga U'agesage muri pa, sa'e nã'ã jane re'ã. A'ere pa 'ga 'ã judeue'ema 'gã nupe we U'agesage muri nũ— 'jau judeu 'gã ajaupe, oporesagamũ ee.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau opytuna 'gã nupe:

47 —Jane upe 'ga U'agesage muawera 'jawerimũ 'ga U'agesage muri 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'awamũ jane 'jawe futat ajemogyau— 'jau 'ga opytuna 'gã nupe. —Nepefutari nipo pëe mũ 'gã pymĩa 'y pe jareje'jawe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani nũ'ũ. Jaruete futari nũ'ũ— 'jau 'gã Pedro 'ga upe. —Jejui 'ga 'gã erowiar ire jane 'gã pymĩãu 'y pe, Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—A'jea futat ore Jejui Kristu 'ga rerowiari— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

48 A'eramũ Pedro 'ga 'gã pymĩãukaa 'y pe 'ga amũ upe. Opyĩ re 'gã 'jau Pedro 'ga upe:

—'Au ekoeko'i ore pyri— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga akokou'i 'gã pyri.

11

Pedro 'ga wekwawera mome'uawet

¹ Poje judeue'ema 'gã nera okwasi'wasi'wau Judeja ywy pe. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, Jejui 'ga remimonofera 'gã netee 'gã nera renupa. “Judeue'ema 'gã nanë 'awamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ” 'e renupa. ² A'eramũ 'gã amũ ifutare'ema. Jerusareg ipe 'ga jewyramũ peuwara 'gã amũ oje'egayau Pedro 'ga upe:

³ —Ma'eramũ sipo ene ewau esou judeue'ema 'gã nog ipe rai'i? Imojewagipyre'ema 'gã nog ipe rai'i?— 'jau 'gã Pedro 'ga upe. —Jane 'ã nisearũi judeuramũ judeue'ema 'gã nog ipe. Ma'eramũ sipo ene ejemi'waa 'gã pyri rai'i ki 'ei? Imojewagipyramũ etee sipo Ku'jywa 'ga ae katu'ogi pa, sa'e nã'ã jane re'ã. A'ere 'ã ereo ijewage'ema 'gã pype ekou rai'i— 'jau 'gã Pedro 'ga upe oje'ega 'upa.

⁴ A'erauwe Pedro 'ga wekwawera mome'waupap 'gã nupe u'ama.

⁵—Naani. Jope pe tekou je teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe te'ŷina ai'i. A'e pype je taityuu resaka ai'i. Ae fayuwa 'jawe etee futat je esaka. Ywag awi ijyp turamũ. Tuwi te taitya. Taity apou imotatusĩmũ. A'e pype je wyra tesirũmera resaka. ⁶Wata ma'e, oyryryk ma'e, owewe ma'e 'jau je esaka ipype ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. ⁷—A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega jee: “Ere efu'ama amũ jukau i'wau”, 'jau 'ga jee. ⁸A'ere je 'i 'ga upe: “Naani. Wyraiwa 'agamũ jee. Nara'ui ore 'aga wyra jepi”, 'jau je 'ga upe— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. ⁹—A'eramũ 'ga aipo je 'eramũ oje'egu'japa jee nũ: “Naani. Aipo ere awi jeremiapofera mama'e upe. Je te 'ã aapo eneremi'uramamũ. A'eramũ ene aipo 'jawarũ'em jeremiapofera mama'e upe. Wyraiwa ere awi jeremiapofera upe”, 'jau 'ga jee ai'i— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁰—Muapyr etee 'ga oje'ega jee. Muapyt je upe 'ga je'eg ire taityuuwa wyra rerojewya erawau ywag ipe je wi nũ— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Tejewi ijeupir ire je te'ŷina tejea'aramũ ee. ¹¹⁻¹²A'e pype Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega jeywyter ipe. “Muapyra 'gã 'ut owaẽma enee”, 'jau 'ga oje'ega jee. “Ekwaw iki 'gã nupi, ejuãge'emamũ futat. ‘Oo te je judeue'ema 'gã nupi?’ ere kasi ne. Ere ki ewau futat 'gã nupi”, 'jau 'ga jee. A'e pype muapyra kũima'e 'gã 'ua owaẽma jee— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. —Sesaria awi Koneriu 'ga 'gã mua jee. A'eramũ je tewau 'gã nupi, tejuãge'emamũ futat. Jope pewara 'gã amũ awau ore rupi. Seis 'gã awau ore rupi. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, judeu 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sesaria pe orowaẽm ire arawau orosou Koneriu 'ga rog ipe. ¹³⁻¹⁴Oje'wyr ipe ore waẽmauwe 'ga wemiesagera mome'wau oree:

—“Ywagipewara 'ga 'ut amũ ojypa jee ai'i”, 'jau Koneriu 'ga imome'wau jee. “Jope pe 'gã amũ emono Simão Pedro 'ga rekaa. 'Ga tene mu'e Jejui 'ga ree 'jau”, 'jau 'ga jee. “A'eramũ ene ejekatu'oka epytuna 'gã netee”, 'jau ywagipewara 'ga jee. “A'eramũ je 'gã amũ monou ene rekaa ai'i”, 'jau Koneriu 'ga jee imome'wau— 'jau Pedro 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

¹⁵—A'erauwe je Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea je amome'u 'ga 'gã nupe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —'Gã nupe je porogyta je 'amamũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype 'gã nerekwaramũ. Sooko 'ga jane upe imura ikue. Nan futat 'ga imua 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'awamũ Jejui 'ga rerowiaa — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. ¹⁶—A'erauwe je tejea'aramũ Jarejararete 'ga je'eg are. “Juã 'ga ako pẽẽ mũ pymiãu 'y pe ikue. A'ere nipo je anure te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri imogeu pẽ pype

pñerekwaramũ” ga 'eawer are. “Nanuara upe pa 'ga 'i rakue”, 'jau je esaka ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

17—A'jea futat ajee 'ga U'agesage muri judeue'ema 'gã nupe nanẽ ai'i nũ. Sooko 'ga wa'yra 'ga rerowiaaramũ U'agesage mura janee ikue. Nan tee futat 'ga U'agesage muri 'gã nupe ai'i— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe. —Je na'earũi Jarejuwarete 'ga upe “Ereapo awi nan”, na'ea'uweri je 'ga upe — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

18 Aipo ojeupe 'ga 'eramũ Pedro 'ga upe oje'ega moy-wyrafenarera 'gã opika etee futat ajemogyau.

A'ere 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Judeue'ema 'gã agawewi 'ã. A'etea 'ã 'gã tywera eremoit 'gã nui— 'jau 'gã 'ga upe. —Otywer awi 'gã poiriweramũ 'ã ene 'gã katu'oka. A'eramũ 'gã nanẽ awau amanũ re ene pyri nũ. Ore 'jawe futat 'gã ajemogyau ene pyri nakwaparimũ ete rui futat— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, Pedro 'ga aipo mome'u re.

Panape 'ga Saulo 'ga rerooawet

19 Estevão 'ga 'gã ijuka re Jeju 'ga rerowiaara 'gã okwasi'wau amunawa pype Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe rakue. Jeju 'ga rerowiare'ema 'gã wereko tywereterauwe futat 'gã okwasi'wau awau 'gã nui. Fenisia ywy pe, Sipiri 'ypõ'õ me, Ātioki 'jawa amunaw ipe. Mīmera pype 'gã okwasi'wau awau Jeju 'ga mome'wau. Judeu 'gã nupe etee futat 'gã awau ajemogyau imome'wau. 20 A'ere amumera 'gã oi imome'wau Judeue'ema 'gã nupe we. Sipiri pewarera 'gã, Sirene pewarera 'gã netee 'gã oi imome'wau Judeue'ema 'gã nupe.

—Werowiaramũ Jeju 'ga pẽ katu'ogi— 'jau 'gã 'gã nupe.

21 Jarejuwarete 'ga pãjẽa wejue te 'gã wereko. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiarukaa peuwara 'gã nupe. Kwaiwete Ātioki pewara 'gã Jeju 'ga rerowiaa, ajemogyau 'ga remiayuwamũ.

22 Anure Jerusareg ipewara 'gã Jeju 'ga rerowiaar ypyarera 'gã 'gã nera renupa. “Kwaiwete Ātioki pewara 'gã nanẽ Jeju 'ga rerowiari nũ. Judeue'ema 'gã nanẽ 'ga rerowiaa nũ” 'e renupa. A'eramũ 'gã Panape 'ga monou Ātioki pe 'gã nesaka. 23-24 Ēsage ma'e 'ga te poromũ, Panaperamũ. Werowiat te 'ga Jeju 'ga. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga a'eramũ wesageramũ akou.

A'eramũ 'ga awau Ātioki pe Jeju 'ga rerowiaara 'gã nesaka etee ra'ne 'ga akou. “A'jea futat Janeruwarete 'ga esageramũ 'gã nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga aku'iramũ 'gã nee. A'eramũ futat Panape 'ga 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

—Pe'je Jejui 'ga rerowiaa a'jea futat pejemogyau. Pepoit kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne— 'jau Panape 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

Peu Panape 'ga rekoramũ amumera 'gã nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ, kwaiwete. ²⁵ A'eramũ Panape 'ga awau Tarsu pe Saulo 'ga rekaa. ²⁶ Ga rekoar ire 'ga 'jau Saulo 'ga upe:

—Ere iruukwe je rupi Ātioki pe. Najepoirũ je teje'ega 'gã nupe— 'jau Panape 'ga Saulo 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe— 'jau Saulo 'ga Panape 'ga upe.

A'erauwe 'gã awau ojewya Ātioki pe nũ. Peu 'gã kwara mũ mu'aa Ātioki pe. Peuwara 'gã 'gã imu'jau Jejui 'ga je'eg are. A'eramũ Ātioki pe ra'ne 'gã 'jau “Kristu 'ga remiayup” 'jau 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue.

²⁷ Peu 'gã nekoramũ 'gã amũ awau Jerusareg awi Ātioki pe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã awau. A'eramũ 'gã ajatykau 'gã nee. ²⁸ Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ rera Agapu. A'eramũ 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga 'Agesagea 'ga mu'eukaa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Anure nipo mama'ea teepawamũ jane wi. A'eramũ nipo jane najuejue etee futat ty'ara rerekou— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

'Ga 'eawer imũ etee futat ojeapou 'gã nupe anure. Krautiu 'ga 'wyriaramũ 'ga renamũ ojeapou 'gã nupe rakue.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'jau ajaupe:

—Janepytuna 'gã ty'ara wereko, Judeja ywy pewara 'gã. A'eramũ jane ka'aranũũ monou jarepytuna 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ka'aranũũ mono'oga 'gã nupe imonopyramũ. Ika'aranũũ'e'ema 'gã inãinãni'ĩ etee imonou. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã e'yjuu imonou 'gã nupe.

³⁰ A'eramũ 'gã 'jau Panape 'ga upe Saulo 'ga retee:

—Pe'je jareka'aranũũ rerawau 'gã nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ka'aranũũ rerawau Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã nupe Jerusareg ipe.

12

Tiago 'ga jukaawet

¹ Anure Erote 'ga teewi Jejui 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete nũ. Erote 'ga judeu 'gã 'wyriara. ² A'eramũ 'ga Tiago 'ga ajuwonogukaa jyu pyu. Juã 'ga reki'yra 'ga Tiagoramũ. ³ Judeu 'gã nupe Tiago 'ga jukaa esage futat. A'eramũ Erote 'ga “esage nãã judeu 'gã nupe re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. ⁴ A'eramũ 'ga Pedro 'ga pyygukaa imunewukaa jefaruu 'gã nupe. Irũpãwẽa jefaruu 'gã 'ga rarũmũ ajemogyau. A'ere 'gã py'rawara 'gã

'ga rarūmū. A'ere 'gā py'rawara 'gā 'ga rarūmū nū. A'ere 'gā py'rawara 'gā 'ga rarūmū nū. Ojopy'rapy'rau etee futat 'ga ree 'ga rarūmū.

Judeu 'gā ajatykau 'araiwa rupi, mani'oko'o jopype'ema 'wawa rupi. A'eramū Erote 'ga 'jau ojeupe: “Judeu 'gā maraka teepaw ire Pedro 'ga tarurukat 'gā nupe 'gā nowase 'jau kwy. Tomogyta 'ga 'gā neape 'jau kwy. Nia'wyri 'ga, 'gā 'eramū je 'ga jukaukaa”, 'jau Erote 'ga ojeupe numiamū.

⁵ A'eramū 'ga Pedro 'ga munewukaa moromunepawa pype. 'Ga pofaa itaju pyu. Mukūja itaju pyu 'gā 'ga pofaa 'ga nuga. Kwaiwete jefaruu 'gā 'ga resakara. Tesiseis jefaruu 'gā 'ga resakara. A'eramū ojopy'rapy'rau etee futat 'ga ree 'ga resaka 'ga rerekou.

—Kasi iēmi ne— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'ere Jejuī 'ga rerowiaara 'gā nuwi oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe Pedro 'ga ree.

—Emuēmukat 'ga oree, ki Ku'jyp. Kasi 'gā a'e pe 'ga jukai ne. Narafutari ore 'ga jukaa— 'jau 'gā 'upa, oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

Moromunepaw awi Pedro 'ga renuēmawet

⁶⁻⁸ “Ai'iwe pa je Pedro 'ga rerurukari 'gā nowase kwy” Erote 'ga 'eawera ypytuna rupi Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua Pedro 'ga renuēmukaa jui. Tata 'jawe futat ywagipewara 'ga wenyfugamū 'ua Pedro 'ga upe. Jefaruu pō'ō me Pedro 'ga 'ūina moromunepawa pype osea. Mukūi itaju pyu 'gā 'ga pofaa 'gā nee. Moromunepawa rokwar ipe nanē jefaruu 'ga 'ami iarūmū nū. A'etea ywagipewara 'gā 'ut ojesaukaa Pedro 'ga upe. A'eramū ywagipewara 'ga Pedro 'ga jasi'ywyyka 'ga momaka 'jau 'ga upe:

—Ere ejua, ki Pedro— 'jau ywagipewara 'ga Pedro 'ga upe.

A'erauwe futat Pedro 'ga pofaawa jerawi 'ga wi ojetee futat.

—Ere epyapaawa munepa, eku'afaawa nanē nū — 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

A'erauwe Pedro 'ga iapou.

—Epiara munepa ere ejua je rupi— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁹⁻¹¹ A'eramū Pedro 'ga afu'ama awau jefaruu pō'ō awi futat, awau ywagipewara 'ga rewiri. Tuwiiu moromunepawa. A'erauwe ywagipewara 'ga 'upa tenune Pedro 'ga upe, 'ga rerokwapa jefaruu pyu. A'eramū 'gā awau okwapa ajepaja jefaruu pyu. Awau 'gā owaēma itaju 'okwara upe. Pook. Ojeawopytymo'woka ojetee futat 'gā nupe. Awau 'gā uēma ukawō'ō me. Ukawō'ō mū rupi awauwe ywagipewara 'ga opojo'ogamū 'ga wi awau ojeupia ywag ipē nū.

A'erauwe Pedro 'ga apyakwafugamũ. “Kuu. A'jea futat nipo ajee je ěmi ra'e. Afayup sipo je pa a'e nakwe je re'ã”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. “Janeruwarete 'ga pa ywagipewara 'ga amut je renuẽma ra'e, Erote 'ga wi ra'e”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. “Toroo 'ga ijukau 'jau, e'i Erote 'ga jee numiamũ. Judeu 'gã nanẽ je juka are ifuwet nũ. A'ere Ku'jywa 'ga naje jukaukari 'gã nupe”, 'jau Pedro 'ga ojeupe.

¹² Ee weapyo re Pedro 'ga awau Mari ěẽ rog ipe, Juã Maku 'ga y ěẽ rog ipe. Peu 'gã kwaiwete 'upa Jarejuwarete 'ga mogytau Pedro 'ga ree.

—Emuẽm 'ga imua oree— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

¹³ A'e pype Pedro 'ga 'ua 'okwara mopoga 'gã nupe u'ama. Pog pog pog. A'eramũ 'gã nemiayuwa ěẽ, Rode ěẽ awau 'okwar ipe.

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau ěẽ.

A'ere ěẽ 'okwara nuawopytymo'wogi esaka.

Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga oje'ega ěẽ upe:

—Je ako Pedroramũ— 'jau 'ga ěẽ upe.

¹⁴ Aipo ojeupe 'eramũ ěẽ 'ga je'ega kwaapa. A'eramũ ěẽ aku'iramũ 'ga ree awau ujãna 'ga mome'wau 'gã nupe.

—Pedro kĩa 'ut u'ama 'okwar ipe— 'jau ěẽ 'gã nupe.

A'ere 'gã nuerowiari etee ěẽ.

¹⁵ —Ene'me awi ĩ— 'jau etee 'gã ěẽ upe.

—A'jea futat— 'jau etee ěẽ 'gã nupe.

—Ywagipewara 'ga nipo! Pedro 'ga ree ojejuka ma'e 'ga nipo!— 'jau etee 'gã ěẽ upe.

—Naani. Pedro kĩa futat— 'jau etee ěẽ 'gã nupe.

¹⁶ A'ere Pedro 'ga niojeri futari u'ama 'okwara mopoga pog pog pog.

Poje 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. A'jea futat nipo aipo kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'okwara rawopytymo'woka 'ga resaka.

—Kuu. A'jea futat ra'e kũi. Pedro 'ga futat ra'e kũi. O'meramũ sipo ěẽ 'i pa, sa'e nã'ã jane re'ã— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ A'erauwe Pedro 'ga opo mowyri 'gã nupe, 'gã momika.

—Pe'je pejepika. Jeje'ega tepeenup 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga uẽmawera mome'wau 'gã nupe. Imome'upaw ire

—Enupare'ema 'gã nupe nanẽ ki pemome'u nũ. Ajepeja Tiago 'ga upe nanẽ ki pemome'u pejewau nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

Imome'upaw ire Pedro 'ga awau 'gã nui.

¹⁸ Ai'iwetetewe jefaruu 'gã opaka. 'Ga faawera etee esaka.

—Tỹỹ. Marupi 'ga uẽma ra'e 'ũ?— 'jau 'gã. —Uẽm 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe 'gã 'ga rekaa.

—Ojeawopytym agawewi futat nãã re'ã— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ A'eramũ 'gã 'wyriara 'ga, Erote 'ga 'gã monou 'ga rekaa. A'ere 'gã nuesagi 'ga. A'eramũ 'ga resake'emamũ Erote 'ga jefaruu 'gã apisaukaa.

Erote 'ga manũawet

Jefaruu 'gã apisiukar ire Erote 'ga awau Judeja ywy awi. Sesaria pe 'ga awau ajakawau.

²⁰ A'ere Erote 'ga mara'neramũ Tiro pewara 'gã nee, Sidom ipewara 'gã nee we ra'e jepi. A'eramũ 'gã awau oporogytau 'ga upe. Sidom ipewat, Tiro pewat. Mĩmera 'gã awau oporogytau. Sidom ipe nitywi mama'ea. Tiro pe nanẽ nitywi nũ. A'eramũ peuwara 'gã amũ awau Erote 'ga upe.

Erote 'ga roga raarana 'ga upe ra'ne, Parasitu 'ga upe ra'ne 'gã awau oporogytau, 'ga mojrũmũ ojee. Parasitu 'ga esage 'gã nupe. Nimara'nei 'ga 'gã nee. A'eramũ 'gã 'ga upe ra'ne awau oporogytau.

—Ma'eramũ te 'wyriara 'ga mama'ea namurukari oree? Nitywi mama'ea ore'wyr ipe. Ekwape eje'ega e'wyriara 'ga upe oree— 'jau 'gã awau 'ga upe.

A'eramũ Parasitu 'ga awau oje'ega Erote 'ga upe:

—Sidom ipewara 'gã, Tiro pewara 'gã netee 'ut oporogytau enee ra'e numiamũ— 'jau 'ga awau 'ga upe.

²¹ —A'jea. “Ikoai'i 'gã tut oporogytau jee 'jau, e'i 'ga pẽ nupe”, ere ewau 'gã nupe— 'jau etee Erote 'ga 'ga upe.

A'erauwe Parasitu 'ga ruri 'jau 'gã nupe nũ:

—“Ikoai'i 'gã tut oporogytau jee 'jau”, e'i etee 'ga pẽ nupe ko — 'jau 'ga awau 'gã nupe nũ.

A'eramũ 'gã awau etee nũ. Muapyt oser ire 'gã 'ua nũ. 'Gã nurauwe Erote 'ga 'wyriara raity munepa. 'Wyriara raity munew ire 'ga awau 'wyriara renawa 'arimũ wapyka 'ũina oporogytau 'gã nupe. ²² Peu Erote 'ga pyriwara 'gã kwaiwete futat ajemogyau. 'Ga porogyta 'ga renamũ 'ga pyriwara 'gã wafukaita.

—Maira futat 'ga. Naae 'jawewara 'ga rũi. Maireteete 'ga 'jawewara te nipo 'ã 'ũi oporogytau janee— 'jau 'gã ajaupe wafukaita.

Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Erote 'ga aku'iramũ etee futat 'ũina. “Naani. Aipo pe'je awi. Namaira rũi je. Aerefeteete te je pẽ 'jawe”, 'jawe'em futat 'ga 'gã nupe. Aku'iramũ etee 'ũina 'gã 'eawer are.

²³ A'erauwe Janeruwarete 'ga ojepyriwara 'ga mua. Ewo'iuu upe 'ga py'a monoogukaapap 'ga wi furuk furuk furuk. A'eramũ 'ga monou 'ga retyka wenawa 'ar awi põpẽn amanũmũ awau. “Ku'jywa 'ga 'jawewara 'ga futat 'ga” 'e are Erote 'ga ku'iramũ, Janeruwarete 'ga amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ ewo'iuu upe Erote 'ga py'a monoogukaapap.

²⁴ A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga mome'u mokwasi'wau, kwaiwete. A'eramū amumera 'gā a'eramū futat Janeruwarete 'ga rerowiaa kwaiwete. Erote 'ga manūnamū 'gā Jarejuwarete 'ga pojeupa ajemogyau.

—Nia'wryi 'ga aipo 'eramū ra'e— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā Erote 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype. “Erote 'ga amanū erujewi” 'ea 'gā imokwasi'wau amunawa pype, amunawa moyka.

²⁵ Erote 'ga manū re Panape 'ga Saulo 'ga retee awau ojewya Jerusareg ipe. Ka'aranūū rerawau Jerusareg ipewara 'gā nupe.

—Ātioki pewara 'gā ka'aranūūa werurukat oree pē nupe — 'jau 'gā 'gā nupe. —“Ty'ara upe 'gā nekoi” 'ea 'gā wanup. A'eramū 'gā ka'aranūū rerurukaa oree pē nupe — 'jau 'gā imonou 'gā nupe.

Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wryiara upe ka'aranūū mono re Panape 'ga ojewya awau Ātioki pe Saulo 'ga retee nū. Pe awi 'gā kunumūū 'ga rerawau ojeupi, Juā Maku 'ga rerawau.

13

Saulo 'ga retee Panape 'ga ataawet

¹ Peu Ātioki pe Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā ajemogyau. 'Ga je'eg are moromu'jara 'gā nanē nū. Panape 'ga, Saulo 'ga, Simão 'ga, Lusiū 'ga, Manaē 'ga. Mīmera 'gā Janeruwarete 'ga je'eg are moromu'jara 'gā ajemogyau Ātioki pe, Jejui 'ga rerowiaara 'gā pype. Simão 'ga ipiūnūū. A'eramū 'gā Piūnūū 'jau 'ga upe. Lusiū 'ga Sirene pewarera. Manaē 'ga waranupa Erote 'ga retee rakue. Aipo Erote 'ga 'ūina 'wryiaramū Garireja ywy pewara 'gā nupe rakue.

² Aipo 'gā ajatykau oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Ojemi'ware'ema futat 'gā Jarejuwarete 'ga upe oporogyta enune. A'e pype Janeruwarete 'ga 'Agesage oje'ega 'gā nupe:

—Pemū'ē 'gā amū jee, je upe oporowyky ma'eramū— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega 'gā nupe. —Panape 'ga, Saulo 'ga. Mīmera 'gā etee ki pemū'ē jee. Toporowyky 'gā jee 'jau— 'jau 'ga oje'ega 'gā nupe.

³ Ojemi'ware'emawe futat 'gā oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'gā opo monou 'gā apyte'rarimū. A'ere 'gā 'jau 'gā nupe:

—Pe'je pejewau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau kwe pe — 'jau 'gā 'gā nupe.

A'erauwe Panape 'ga awau Saulo 'ga retee. ⁴⁻⁵ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gā monou kwe pe.

—Pe'je pejewau kwe pe Jejui 'ga mome'wau 'gā nupe— 'jau Ku'jywa 'ga 'Agesagea 'gā nupe.

A'erauwe 'gã awau. Serusia pe 'gã awau. Juã Maku 'ga awau 'gã nupi 'gã poaawamũ. A'e awi 'gã awau yaruu pype u'aa 'ypõ'õũũ me awawamũ, Sipiri pe awawamũ. 'Gã awau Saramina 'jawa amunaw ipe ra'ne ra'ne awau ojekoka. Owaẽm ire 'gã awau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'gã awau osou imome'wau. ⁶'Gã nupe imome'upaw ire 'gã awau 'ypõ'õũũ raapa. Awau owaẽma Pafusi 'jawa amunaw ipe nũ. Peu owaẽm ire 'gã pãjetywera 'ga rekoaa. Barjesusi 'ga rera. Judeua 'ga. A'ere grego 'gã je'eg imũ Erimasi 'ga rer irũa.

—Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ— 'jau futatee o'meramũ 'gã nupe ra'e jepi.

⁷ Aipoa pãjetywera 'ga Sergiu Paulo 'ga jekoty'aawa. Sergiu Paulo 'ga 'wyrriaramũ 'ypõ'õ mewara 'gã nupe. 'Wyrriara esage 'ga te poromũ. I'akwaap te 'ga.

A'eramũ 'wyrriara 'ga Panape 'ga renũina Saulo 'ga retee.

—Pe'je pejejua 'au je pyri Jarejuwarete 'ga porogyta mome'wau jee. Taenup Jarejuwarete 'ga porogytafera 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'ere pãjetywera 'ga nafutari 'gã nura 'gã porogytaa 'ga upe. Nafutari 'ga Sergiu 'ga Jejui 'ga rerowiara. A'eramũ 'ga oporenuwiwere'emamũ 'gã nee.

—Ereapyaka awi 'gã nee. O'meramũ te 'gã 'i akou— 'jau pãjetywera 'ga ojekoty'aawa 'ga upe.

⁹ Aipo 'ga 'eramũ Saulo 'ga amã'jãu 'ga ree. Saulo 'ga mukũi 'ga rera. 'Ga rer irũa Paulo. A'eramũ Paulo 'ga 'ga resaka katu katu u'ama. Amara'neramũ 'ga ree.

—Ma'eramũ ene aipo 'jau ki 'ei— 'jau Paulo 'ga 'ga upe, 'ga reakwara resaka u'ama.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea Paulo 'ga rerekou. A'eramũ 'ga 'ga pojeupe'ema futat oje'ega 'ga upe:

¹⁰ —Ene mama'eukwaawa 'wyrriara upe oporowyky ma'eramũ epije ete ekou kũi— 'jau Paulo 'ga pãjetywera 'ga upe. —Ene te 'ã mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa. Enetywerete ene ekou — 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã e'me are te ereko. Ajee 'ã nerefutari esage ma'ea. Nereapoa'uweri futari 'ã esage ma'ea ekou — 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Mama'e tywera etee tãmẽjẽ 'ã ereapo ekou. Jarejuwarete 'ga 'ã ereje'ẽwu'jag ekoete ekou— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ma'eramũ ene epoire'ema etywer awi 'ũ?— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. ¹¹—Ma'eramũ nipo 'ã Janeruwarete 'ga ene rereko tyweri. Enerea mowewaiwi ene wi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe 'erauwe 'ga weawewamũ. A'eramũ futat 'ga akou ojerowarowaka etee futat.

—Tÿÿ. Maran te 'awamũ je rekoi nũ? Pe'je pejejuja je popyyka je rerawau je'wyr ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga amũ 'ga rerawau 'ga 'wyr ipe. ¹² Aipo 'ga rea wewa resaka Sergiu 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa akou. Jarejuwarete 'ga je'eg are amu'eramũ 'ga 'jau: “Janeruwarete 'ga esage”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga rerowiaa.

¹³ Aipo re Paulo 'ga awau pe awi nũ, Pafusi 'jaw awi nũ, opytuna 'gã netee. Yaruu pype 'gã u'aa awau Periga 'jaw ipe. Pãfiria ywy pe Periga 'upa.

A'ere Juã Maku 'ga nooi kwe pe 'gã nupi. Pãfiria ywy awi futat 'ga jewyri 'gã nui, 'ua oje'wyr ipe nũ, Jerusareg ipe nũ. ¹⁴ A'eramũ Paulo 'ga etee awau Panape 'ga retee Åtioki pe. Pisiri ywy pe aipoa Åtiokia amunawa 'upa.

Morowykye'ema rupi 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe. 'Gã awau osou wapyka enupa. 'Ga amũ Moisesi 'ga remikwasiarera pe mogytaw 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera pe nanẽ imogytaw 'gã nupe nũ.

¹⁵ Imogytapaw ire peuwara 'gã 'wyrriara 'gã oje'ega monou 'gã nupe:

—Ityp te mama'e mũ pẽnemimome'ua ore ore muekõẽãjawamũ? Pejejemikwaawa pemome'u ore — 'jau 'gã oje'ega monou 'gã nupe.

¹⁶ Aipo 'eramũ Paulo 'ga afu'ama opo mowya 'gã momika.

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Pẽẽ mũ judeua. Judeue'ema pẽẽ mũ nanẽ nũ. Najuejue etee futat 'ã perowiat Jarejuwarete 'ga. Judeue'emamũ nanẽ 'ã perowiat 'ga nũ — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama. ¹⁷ —Ymã te Janeruwarete 'ga judeuramũ oreyppy 'gã mũ'ẽi 'gã nui rakue. Ojeupe futat 'ga 'gã mũ'jãu, 'gã momytuna. Egitu ywy pe 'gã nekoramũ 'ga 'gã momytuna ojeupe wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Na'gã ywya rũi agawewi peu Egitu ywya. A'etea 'gã ajemogyau peu. Pe awi Janeruwarete 'ga 'gã nerua opãjẽ mũ futat rakue. A'ere 'gã awau watau kwe pe ajemogyau. ¹⁸ Kwarẽta kwara mu'aa 'gã awau ajemogyau watau amunawe'em ipe futat. Nitywi amunawa 'gã waw ipe. Nia'wyrri agawewi futat 'gã Jarejuwarete 'ga upe. A'etea Janeruwarete 'ga ojejuka 'gã nee rakue— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁹ —Kanaã ywy pe 'gã waẽm ire Janeruwarete 'ga peuwara 'gã apisaukaa 'gã nupe. Sete amunawa pype Janeruwarete 'ga 'gã motaukarukaa rakue, mama'e tywera apoaramũ rakue. 'Gã ywy pojekaukaa 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga aipo ywy monou judeu 'gã nupe, wemiayuwa 'gã nupe, 'gã nupawamũ. A'eramũ 'gã ma'ea futat aipo ywya. Namutamutat 'gã ajemogyau aipo ywy pe. ²⁰ Kwaturu sētu sïkwẽta

kwara mu'aa ajemogyau aipo ywya ojeupe imonopyrera pype. 'Awamũ je judeuramũ oreypy 'gã nee Jarejuwarete 'ga jejukaawera mome'ui pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—A'ere Janeruwarete 'ga 'gã amũ monou imogou 'wyrir'riramũ 'gã nupe. Anure Janeruwarete 'ga Samueu 'ga mogou 'wyrir'riramũ 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Samueu 'ga. ²¹ 'Ga sawa'erauwe 'ga pytuna 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe: “'Ga amũ emÿi 'wyrir'riramũ oree”, 'jau 'gã 'ga upe rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

—A'erauwe Janeruwarete 'ga Sau 'ga mogoi 'wyrir'rareter-amũ 'gã nupe. Sau 'ga Kisi 'ga ra'yra 'ga. Pẽjamĩ 'ga juapyrera 'ga. Kwarẽta kwara rupi 'ga akou 'wyrir'riramũ. A'ere 'ga nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ Janeruwarete 'ga opoia Sau 'ga wi. A'eramũ 'ga Davi 'ga etee imogou 'ga py'rau nũ. Davi 'ga 'ga imogou 'ga renawer ipe nũ. ²² “Davi 'ga Jese 'ga ra'yra 'ga. 'Ga jeremifutara wapo a'jeteetewi jee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe. “Ma'eramũ je 'ã jeporomutaramũ 'ga ree. Jeje'ega 'ga 'ã wenup akou. A'eramũ je 'ga mogou 'wyrir'riramũ pẽ nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

²³ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe rakue: “Davi 'ga juapyrama nipo je amut amũ pẽ nupe, pẽtywera moiawamũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'eferupi te aje ako 'ga Jejui 'ga muri rakue, Israeu juapyreramũ oree rakue, oretywera moiawamũ rakue. U'eawer imũ etee futat ako 'ga Jejui 'ga muri rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁴ —Jejui 'ga rur enune 'ã Juã Batista 'ga awau judeu 'gã mu'jau rakue. “Pejetywer awi pepoit. Pejetywer awi pepoiramũ tapymĩ pẽẽ 'ype 'jau”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁵ —Oporowykypaw enune 'ã Juã 'ga oporonupa ee 'gã nupe rakue: “Je kwaap te pejepe? Naje rũi Janeruwarete 'ga remimurera. A'ere te 'ga ruri je rewiri”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue. “Je rewiri te 'ga rekoi. Kũima'eeteete 'ga. Je akotee ma'ea te. A'ere 'ga te kũima'eeteetea. Apoat te je 'ga tekou”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁶ —Nan Janeruwarete 'ga oje'ega mua janee. Abraão 'ga juapyreramũ, judeuramũ oree 'ga imua rakue. Pẽ nupe judeue'emamũ nanẽ 'ga oje'ega mua 'awamũ nũ. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pẽẽ nanẽ 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ pejemogyau ore 'jawe. A'eramũ 'ga oje'ega mua janee: “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ je imoiri pẽ nui”, 'jau 'ga janee rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama. ²⁷ —A'ere Jerusareg ipewara 'gã nokwaawi “Jejui 'ga aetywera moiara” 'ea. 'Gã 'wyrir'ri miamũ futat nokwaawi 'ga imoira. Morowykye'ema rupi

'gã ajatykau, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemik-wasiarera mogytau. A'ere 'gã naeapyoi futari 'gã porogytafer are. Ymã te 'gã Jejui 'ga juka are ka'arana kwasiari inuga janee rakue. A'eferupi tee futat ajee ako 'gã 'ga jukaukari Piratu 'ga upe rai'i. Jarejuwarete 'ga je'egawer imũ etee futat 'gã 'ga jukau rai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

—'Ga 'ã esage agawewi futat. A'etea 'ã 'gã amũ “nia'wryi 'ga akou” 'gã e'i futatee Jejui 'ga upe rai'i. ²⁸ A'eramũ 'gã 'jau Piratu 'ga upe: “Ejukaukat 'ga”, 'jau 'gã 'ã Piratu 'ga upe 'ga jukaukaa ekoete rai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁹ —A'ere Janeruwarete 'ga oje'egawer imũ etee futat 'ga jukaukari. Ymã we futat te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are inuga janee rakue. A'eramũ 'gã a'eferupi tee futat 'ga jukau 'awamũ rai'i. 'Ga manũ re 'gã 'ga mua 'ga mojypa 'ypeywar awi. 'Ga mojoyw ire 'gã 'ga rerawau ita kwara pype 'ga nuga. ³⁰ A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee nũ. Amanũ agawewi futat 'ga. A'etea 'ga oferaw etee futat. Janeruwarete 'ga 'ga moferapa etee futat nũ— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe imome'wau.

³¹ —Omoferaw ire 'ga ojesaukaa ojeupi Garireja ywy awi 'ut ma'efera 'gã nupe. Kwarëta 'ara rupi 'ga ojesaukaru 'jau 'japa akou 'gã nupe. 'Awamũ 'ga resakarera 'gã awau akou 'ga mome'wau judeu 'gã nupe. ³² Ore nanë nũ arajua 'awamũ 'ga mome'wau pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. ³³ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Ga manũ re je te 'ã teja'yra 'ga amoferap”, e'i 'ga janepy 'gã nupe rakue. “A'eramũ 'ga amanũu'jape'ema”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau. —U'eawer imũ etee futat 'ga Jejui 'ga moferawi. Ymã 'ga amũ Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue, Saumu 'jaw are rakue:

“Awamũ je ene mogoi teja'yramũ.

'Awamũ je rekoi eneruwamũ”,

'jau 'ga ikwasiarukaa inuga Saumu 'jaw are rakue. Jejui 'ga upe 'ga aipo nuga rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ —A'ere Janeruwarete 'ga oje'ega wa'yra 'ga feraw are rakue nũ.

“Amoferaw etee nipo je ene nũ eneme'emamũ futat nipo”,

'jau 'ga 'ga upe,

'jau 'ga 'ã inuga ka'aran are janee rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

—“Ymã te je 'i Davi 'ga upe ikue: Mama'e esagea tomono ene upe 'jau, a'e je 'ga upe ikue.

A'eramũ je 'awamũ mama'e esage monou 'ga juapyreramũ pẽ nupe te'eawer imũ etee futat”,

'ea nanē Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. Aipoa nanē 'ga Jejui 'ga ree inuga rakue nū.

³⁵—A'ea Davi 'ga inuga rakue nū:

“Ene te 'ā ejemiayuwa 'ga reumera neremonemukari, esage ma'e 'ga reumera neremonemukari”,
'jau Davi 'ga inuga ikwasiaa rakue nū — 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gā nupe.

³⁶—Amanūme'ēwe Davi 'ga akou Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat oporowykyau rakue. A'ere 'ā Davi 'ga manūi rakue. A'eramū 'gā 'ga rerawau ityma rakue, 'ga pytuna pyri rakue. Onemamū 'ā 'ga opytunera 'gā 'jawe etee futat rakue. A'eramū 'ga naojee rūi ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. ³⁷Jejui 'ga ree te 'ga ikwasiasi inuga janee rakue. Jejui 'ga manū re 'ā Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rakue. A'eramū 'ga 'ā oneme'emamū rakue — 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gā nupe.

³⁸⁻³⁹—Peenuw esage ki je 'ga mome'ua pejejeupe. 'Ga etee futat aetywera ope'a ae wi. Ae werowiamū 'ga ipe'ai ae wi — 'jau Paulo 'ga u'ama 'gā nupe.

—Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. A'ea Moisesi 'ga okwasiat inuga janee rakue. A'ere 'ga remikwasiarera nomoiri aetywera ae wi. Jejui 'ga etee werowiamū aetywer awi ae katu'ok — 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gā nupe.

⁴⁰⁻⁴¹—Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga amū upe rakue, Apakuki 'ga upe rakue.

“Je te 'ā Pēnuwaretea.

Oporowyky agawewi je ako tekou pē pype ikue.

A'etea 'ā naje rerowiari pejepe.

Pē mu'e agawewi nipo 'ga amū.

A'etea nipo jeje'ega neperowiari futari.

Perekoemā etee nipo jeje'ega.

A'eramū nipo pēē pejemanūmū futat je rerowiare'emamū.

Naje rerowiaara rūi pēē.

A'eramū ki pēē pejegyau pejejemogyau pejemanū awi”,

'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa inuga janee rakue — 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gā nupe.

—Pejea'gu ki pejejemogyau 'ga je'ega rerekoemā awi. 'Ga je'ega rerekoemā awi pejejea'gue'emamū ywawuje futat pe-manū, 'ga 'eawer imū etee futat — 'jau Paulo 'ga u'ama 'gā nupe.

⁴²Oporogytapaw ire Paulo 'ga uēma Panape 'ga retee judeu 'gā jatykaaw awi nū. Jui 'gā ēmamū 'gā amū 'jau 'gā nupe:

—Iko morowykye'ema rupi ki pejot 'au nū, aipo morogyta mome'wau oree nū — 'jau 'gā 'gā nupe.

—Nai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁴³ A'eramũ aipo mome'u renuparera 'gã amũ awau 'gã nupi. Judeu 'gã awau 'gã nupi. Judeue'ema 'gã nanẽ amũ awau 'gã nupi nũ. Janeruwarete 'ga 'gã werowiat. A'eramũ 'gã a'eramũ awau 'gã porogyta renupa 'gã nupi. 'Gã nerawaw ipe Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe Panape 'ga retee.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Werowiaaramũ 'ga ojejukau esage jane ree. Werowiare'ema 'gã nee te ajee 'ga 'ã nojejukai futari. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa a'jea futat pejemogyau — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau pe rupi 'gã nerekou.

⁴⁴ Iko morowykye'ema rupi 'gã ojewya 'ua nũ, Judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'eramũ peuwara 'gã ajatykau 'gã nee, 'gã porogyta renupa nũ. A'eramũ 'gã awaupap ja'wyja'wy 'gã nupi Jarejuwarete 'ga porogyta renupa.

⁴⁵ A'eramũ 'gã ojewi opytuna 'gã opap ja'wyja'wyrãmũ judeu 'gã amũ 'gã nerekoayau.

—O'meramũ 'gã 'i akou pẽ nupe. Nia'wryi 'gã. Pẽ mu'e tyweruu 'gã akou. O'meramũ te 'gã 'i akou— 'jau judeu 'gã opytuna 'gã nupe, ojewi 'gã opap ja'wyja'wyrãmũ 'gã poromũ 'jau.

⁴⁶ A'ere aipo ojeupe 'eramũ Paulo 'ga je'egi etee 'gã nupe, Panape 'ga retee.

—Neperowiari 'ã Jarejuwarete 'ga. Nepẽoweri etee 'ã 'ga pyri. Pẽ nupe ra'ne agawewi ako ore 'ga mome'ui ai'i. A'ere 'ã 'ga neperowiari etee ako ai'i— 'jau Paulo 'ga oje'ega judeu 'gã nupe, 'gã pojeupe'ema futat. —Au'je ajee ore pẽ nupe imome'u re. Oropoir ore 'awamũ pẽ nui. Judeue'ema 'gã nupe te ore oi 'ga mome'wau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁷ —Ymã te Janeruwarete 'ga 'i janee rakue:

“Amũ'ẽ je pẽẽ 'gã nupe teje'ega mome'waramũ, judeue'ema 'gã nupe teje'ega mome'waramũ.

'Ga 'ã ae katu'ok, pe'je ki 'gã nupe.

Oje'ega rerowiaaramũ 'ga ae katu'ogi, pe'je ki 'gã nupe”,
'jau 'ga ikwasiarukaa inuga janee rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁴⁸ A'e renupa judeue'ema 'gã wekõẽãjamũ ajemogyau.

—Esage te 'ã Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ futat 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã amũ Jarejuwarete 'ga rerowiaa. Jarejuwarete 'ga remipyryrũmera 'gã 'ga rerowiaa. 'Gã amũ Janeruwarete 'ga ipyryrũmũ ojepyriwaramũ nakwaparimũ warãu rũi. Aipo 'gã futat 'ga rerowiaaramũ ajemogyau.

⁴⁹ A'eramũ futat 'gã awau Jeju 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jarejararete 'ga je'ega mokwasi'wau awau 'gã nupe.

⁵⁰ A'ere judeu 'gã amũ mara'nerãmũ Paulo 'ga ree Panape 'ga

retee. A'eramũ 'gã awau 'wyrria'ri 'gã nanẽ imamara'neukaa 'gã nee nũ. Peu 'gã pyri kũjãmera 'gã amũ ajemogyau. Ka'aranũũ kwai ma'e 'gã. Judeue'ema agawewi. A'etea 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa. 'Gã nanẽ 'gã imamara'neukaa Paulo 'ga ree nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau ore wi— 'jau 'gã Paulo 'ga upe Panape 'ga retee.

⁵¹ A'erauwe 'gã awau. O'wyawe 'gã opyapaawa mososoka opy awi inupãnupãu ajuee, 'yja motototoka jui. 'Gã nee Janeruwarete 'ga jejukae'ema resaukaawamũ 'gã opyapaawa nupãnupãu ajuee 'gã nupe.

—Jeju 'ga 'ã ore oromome'u arakou pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã 'ga neperowiari etee. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga amara'neramũ pẽ nee. Werowiare'emamũ 'ga pẽ katu'oke'ema futat— 'jau 'gã 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽẽ mama'eukwaawa rapyaw ipe futat pejewau— 'jau 'gã 'gã nupe opyapaawa nupãnupãu ajuee.

A'eramũ futat 'gã awau Ikoniũ 'jaw ipe.

⁵² A'ere Jeju 'ga rerowiaara 'gã ku'iramũ ajemogyau, Ātioki pewara 'gã. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nerekou.

14

¹ Ikoniũ 'jaw ipe nãñewẽjẽmĩ nũ. Ikoniũ 'jaw ipe owaẽm ire 'gã awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ 'gã Jeju 'ga rerowiaa, kwaiwete. Judeu 'gã judeue'ema 'gã netee Jeju 'ga rerowiaa nũ. ² A'ere judeu 'gã amũ Jeju 'ga nuerowiari. A'eramũ 'gã Paulo 'ga je'ẽwu'jaga futatee 'gã nupe. Panape 'ga nanẽ 'gã ije'ẽwu'jaga nũ. Judeue'ema 'gã nupe 'gã je'ẽwu'jaga. A'eramũ judeue'ema 'gã nanẽ 'gã futare'ema nũ. ³ A'etea futat 'gã ako namutamutat peu Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe, okyjawe'em futat akou Jeju 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Janejararete 'ga 'ã ojejuka esage jane ree. Werowiaramũ 'ga ae katu'ogi— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ taetu Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'gã nee. “A'jea futat 'gã jeje'ega mome'ui ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ taetu 'ga opãjẽ esage mua 'gã nupe. A'eramũ taetu 'gã aeremiapoe'ema apou akou. A'e resakara 'gã oporesagamũ 'gã nee. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat 'gã 'ea. Sã'ã Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukara 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'ere naju'jaju'jawe tee rui 'gã poromutaramũ Paulo 'ga ree Panape 'ga retee. A'eramũ amumera 'gã etee oporomutaramũ judeu 'gã nee.

⁵ A'eramũ 'gã ajatykau ojemoywyräfena 'gã nee. Judeu, judeue'em. Mĩmera 'gã ajatykau o'wyrĩa'ri 'gã netee. Ita pyu 'gã juka are 'gã afueweramũ.

—Pe'je ajee ita pyu sijuka 'gã ũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁶ A'ea 'ga amũ enupa. A'eramũ 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe.

—Ita pyu pẽ juka are 'gã fueweramũ ki 'ei— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Pe'je ajee soo jareka'jama 'gã nui— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i. Ere ajee iruukwe— 'jau Panape 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'gã oka'jama jui. Likonia ywy pe 'gã awau oka'jama. Listra 'jawa 'upa Likonia ywy pe. Teripe 'jawa nanẽ 'upa Likonia ywy pe futat nũ. ⁷ Kwe pe 'gã awau akou morogyta esage mome'wau 'gã nupe.

—Werowiamũ Jejui 'ga aetywera pe'ai ae wi— 'jau 'gã awau akou imome'wau 'gã nupe.

⁸ Listra 'jaw ipe ipyteu ma'e 'ga 'ũina wapyka. Nuatai futari 'ga u'aa ypy we futat.

Peuwara 'gã nupe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'uramũ ipyteu ma'e 'ga nanẽ 'ũina enupa nũ. ⁹ A'eramũ ipyteu ma'e 'ga 'jau ojeupe 'ũina. “Kuu. Arowiat pa je 'ga kwy. Tajekatu'ok 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe tee futat.

Poje Paulo 'ga amã'jãu iteu ma'e 'ga ree. “Werowiat pa ipyteu ma'e 'ga Jejui 'ga 'ũina ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. ¹⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Efu'am jui— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

A'erauwe ipyteu ma'e 'ga pori pym afu'ama awau watau.

¹¹ A'eramũ futat 'ga fu'ama resakara 'gã wafukaita:

—Kuu. Nakũima'e 'gã nũi ra'e nũ'ũ. Maira 'gã te 'ut owaẽma janee ra'e— 'jau 'gã Paulo 'ga upe, iteu ma'e 'ga mafu'amamũ.

Oje'eg imũ etee 'gã ajemogyau wafukaita. A'eramũ Paulo 'ga 'gã afukaja kwaape'ema.

¹² A'eramũ 'gã omaira rera nuga 'gã nee. Jupete 'gã inuga Panape 'ga ree. Paulo 'ga oje'ega u'ama 'gã nupe. A'eramũ 'gã Mekuriu nuga 'ga ree.

¹³ 'Gã maira roga, Jupete roga, 'ũina amunawa rowase. 'Gã maira rog are omaenun ma'e 'ga mukũja kwatau rerawau 'ywotyra reewe. 'Ywotyra monou kwatau are.

—Simuoryp Paulo 'ga Panape 'ga retee 'jau. Maira futat 'gã na'e. Sijuka kwataua iapyau 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

¹⁴ A'e resakawe Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Kuu. Maran te 'gã “kwataua sijuka 'gã nupe”, 'gã 'i janee 'wei?— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe. —Jarejuwarete

'ga upe etee te 'ã ae kwatau jukai iapyau rakue. Jane upe niapyawarũ— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe.

A'erauwe 'gã awau ujãna wafukaita 'gã nupe.

15 —Pë'me eteete awi nũ'ũ. Pë 'jawewara te ore. Namaira rũi ore— 'jau 'gã 'gã nupe.

Waity monoroka awau 'gã nepejãna wafukaita. 'Gã je-muaẽma 'gã nerekou 'gã naity monorogukaa 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau kwatau apisi are ifuewet ma'e 'gã nupe:

—Jeju 'ga je'eg are te ore ruri pë mu'jau— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —Au'je ki maira'me rerowiar ire 'awamũ. Jeju 'ga 'ã ako ma'ea. A'eramũ pëe 'ga etee erowiaa ete Jarejuwarete 'ga retee. 'Gã te ako ma'ea. 'Gã nupe etee peporogyta etee. 'Gã te aeje'ega wanup— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —Aga maira'me a'agawa peje'ega nuenuwa'uweri. A'eramũ pëe pejepoia jui. Jarejuwarete 'ga te perowiat. 'Ga te namanũ'a'uweri. Aeje'ega wanup ojeupe aeje'egamũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —'Ga te 'agamũ ywya wapo rakue. Mama'ea wapo katu katu rakue. Ywaga 'ga iapou. Wyra, wyra'i, ipira, 'y. Nitywi futari mama'e mũ 'ga remiapoe'emera. Ma'eramũ 'ã ae 'ga remiapofer imũ etee futat 'ga kwaawi— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau.

16 —Ymã te Janeruwarete 'ga janeremifutara apoukari etee janee rakue. 17 A'ere jane 'awamũ 'ga remiapofera esage re-sagi. A'eramũ jane 'ga remiapofer imũ etee futat 'ga kwaapa. 'Ga te 'ã amana amut janee. 'Ga te 'ã mama'e motyarũmũ ityarama rupi etee futat. Aeremi'ua nanë nũ. 'Ga te 'ã imua janee nanë nũ. Mĩmera 'ga 'ã iapou katu katu ae maku'iawamũ — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

18 A'ere aipo 'gã 'eramũ miamũ 'gã kwatau juka are 'gã fueweramũ etee futat. 19 A'e pe judeu 'gã amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. ãtioki 'jaw awi 'gã 'ua. Ikoniu 'jaw awi 'jau. Ikoniu 'jaw ipe 'gã nekoramũ judeu 'gã amara'neramũ 'gã nee rai'i. A'eramũ Paulo 'ga ojee 'gã mara'neramũ awau ajepeja amunaw ipe Panape 'ga retee. A'ere 'gã nee imara'ne ma'e 'gã oi tee 'gã newiri. A'e 'gã poromũ 'ut o'meramũ 'gã nekwaw ipewara 'gã nupe.

—Nia'wyri noko 'gã— 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

A'eramũ aipo amunaw ipewara 'gã nanë amara'neramũ 'gã nee nũ. “Nia'wyri noko 'gã”, 'ga 'e futateeramũ.

A'eramũ 'gã Paulo 'ga apiau ita pyu 'ga rerekou. A'eramũ 'gã Paulo 'ga jukawaipa ita pyu.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau eroyryryka amunaw awi. 'Ga rerawau inuga yty apy'rarimũ. “Amanũ nipo 'ga re'ã”, 'jau 'gã 'ga rerawau inuga ejaa.

20 A'ere Jeju 'ga rerowiaara 'gã oi 'ga ywyri ajatykau. Ojey-wyri 'gã jatykaramũ 'ga oferapa 'gã nupe nũ. Afu'ama awau

amunaw ipe osou nũ, Panape 'ga retee nũ. Ai'iwe Paulo 'ga Panape 'ga retee awau pe awi. Ajepeja amunaw ipe Teripe 'jaw ipe awau ajukaaiw ire nũ.

²¹ Peu Teripe 'jaw ipe Paulo 'ga Panape 'ga retee Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe nũ:

—Jejui 'ga werowiamũ 'ga ae katu'ok— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe, Teripe 'jaw ipewara 'gã nupe.

A'eramũ kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiaa.

A'ere 'gã awau ojewya wekwawera amunaw ipe nũ. Listra, Ikoniu, Ātioki. Mĩmera amunaw ipe 'gã awau ojewya nũ. Ātioki 'upa Pisiri ywy pe. ²² A'ea wekwaw ipewara 'gã nupe oporogytau, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

—Pěẽ 'ã Jejui 'ga rerowiaara. A'eramũ pěẽ pejeku'iramũ, peje'arasige'emamũ. Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gã nipo “O'meramũ te 'gã 'i”, e'i pě nupe. “Nia'wryi Jejui 'ga rerowiaara”, e'i pě nupe, pě nerekou tyweaete — 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere kasi Jejui 'ga rerowiaara peetyg ine. Pejejemogypyyka etee Jejui 'ga ree. “Ga rerowiar awi oropoire'em ire ore oi ywag ipe anure”, pe'je etee ki pejejaupe — 'jau Paulo 'ga Panape 'ga retee 'gã nupe. —“Janeruwarete 'ga ore'wryiara”, pe'je ete ki pejejaupe, aipo 'gã 'eramũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

Akou amunawa moyka, awawera amunaw ipe etee te futat 'gã awau akou 'gã mu'jau nũ.

²³ A'eramũ futat 'gã amunaw ipe owaẽmawe 'gã 'ga amũ muẽma imogou 'wryiaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe, pastor 'jawa mogou 'gã nupe. Peu amunaw ipe owaẽmawe nanẽ nũ nãnẽwějẽmĩ futat imuẽma imogou 'gã nupe. Aipo apo re 'gã ojemi'ware'ema Ku'jywa 'ga upe oporogytaawamũ:

—Ku'jyp. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wryiara 'gã nee ore oroje'ega monoi enee. Ojemogypyyk 'gã ene ree. A'eramũ ene ejejukau 'gã nee— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee.

²⁴ A'ere Jarejuwarete 'ga upe oje'ega mono re awau nũ. Awau Pisiri ywy raapa. Awau Periki 'jawa amunaw ipe, Pãfiria ywy pe 'up ma'e pe.

²⁵ A'e pe 'gã Jejui 'ga mome'wau peuwara 'gã nupe nũ. A'e awi 'gã awau Ataria 'jawa amunaw ipe nũ. Ataria 'upa 'yě'ẽ 'arimũ. ²⁶ A'e pe 'gã yaruu pype u'aawa mepyau. Awau ojewya 'uawera amunaw ipe Ātioki pe nũ, Siria ywy pe 'up ma'e nũ. A'ea amunaw awi 'gã o enune Jejui 'ga rerowiaara 'gã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rai'i: “Ejejuka esage ki 'gã nee 'gã nerekou. Eneje'ega 'gã oo imome'wau akou kwe pe. A'eramũ ene ejejukau 'gã nee”, 'jau 'gã oje'ega Ku'jywa 'ga upe rai'i. Aipo Jarejuwarete 'ga upe 'gã 'e re Paulo 'ga awau watau

Panape 'ga retee akou Jeju'i 'ga mome'wau rai'i. A'ere 'gã aipo 'gã porowyky teepawamũ 'awamũ. A'eramũ 'gã 'ua ojewya nũ Ātioki pe nũ. ²⁷ A'eramũ 'gã owaëm ire Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã majatykau. A'eramũ futat 'gã wekwawera mome'wau, Jarejuwarete 'ga ojeupe iapoawera mome'wau 'gã nupe:

—A'jeteetewi te 'ga iapoi oree. Judeue'ema 'gã we futat werowiat— 'jau 'gã 'gã nupe. —Nanuara futat te 'ã Ku'jywa 'ga afutat Jeju'i 'ga rerowiaara. Najudeu 'gã etee rũi erowiaara futat te 'ã 'ga afutat. Judeue'ema 'gã erowiaara nanẽ futat te 'ã 'ga afutat nũ. Nanuara futat te 'ã esage 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe, worryamũ 'gã imome'u are.

²⁸ A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee akou fukuu 'gã pyri peu.

15

Jerusareg ipe 'gã oawet

¹ Anure judeu 'gã amũ 'ua oje'wyr awi, Judeja ywy awi. Ātioki pe awau. A'e pe 'gã Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã mu'jau tyweruu.

—“Pe'je pejewau pejemojewagukaa 'gã nupe. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat peapo. Kasi a'e pe Ku'jywa 'ga nepẽ katu'ogi ne”, e'i Moisesi 'ga rakue— 'jau 'gã 'gã nupe.

² A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee 'jau 'gã nupe:

—Naani. O'meramũ te 'gã 'i. Perowiat kasi 'gã ne. Judeu 'gã nupe etee te Moisesi 'ga 'i rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere pẽẽ naani. Nepemojewakawi. Judeu 'gã 'jawe 'e re amunipo 'ã nan tee futat pejemojewak. A'ere naani. Niapoawi aipoa. Jeju'i 'ga ae erowiamũ te Janeruwarete 'ga ae katu'ogi— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga retee 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ajamueu kwaiwete aipoa morogyta are. A'ere 'gã nojomojerowiari etee. A'eramũ Paulo 'ga awau Panape 'ga retee Jerusareg ipe oporonupa ee Jeju'i 'ga remimonofera 'gã nupe. A'eramũ peuwara 'gã 'gã amũ monou 'gã nupi. Peu Jerusareg ipe 'gã 'gã monou aipoa morogyta are 'gã momoranuwukaa.

—Pe'je pejewau peu Jeju'i 'ga remimonofera 'gã nupe pejeporonupa ee. “A'jea te ae judeuramũ etee aejemojewagi?” tepe'je 'gã nupe 'jau. “A'jea te ae ijewak ma'eramũ etee ae jekatu'ogi?” pe'je pejewau Jeju'i 'ga remimonofera 'gã nupe. Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriara 'gã nupe nanẽ pẽẽ pejeporonupa ee nũ— 'jau 'gã 'gã nupe 'gã monou peu.

³ A'eramũ 'gã awau Jerusareg ipe oporonupa ee. Ātioki 'jaw awi 'gã awau. Awau 'gã Fenisia ywy raapa. A'ere Samari ywy raapa nũ. Awaw ipe 'gã akou oporogytau Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã nupe. Amunawa moyka.

—Ymāwarera 'gā 'awamū wetypap. Jejui 'ga ete 'gā 'awamū werowiat. Judeue'ema 'gā we futat 'ga werowiat— 'jau 'gā Samari ywy pewara 'gā nupe imome'wau.

Aipo ojeupe imome'uramū 'gā aku'iramū.

—A'jea futat. Nanuara futat te 'ā Janeruwarete 'ga afutat— 'jau 'gā 'gā nupe.

⁴ Nan futat awau akou kwe pe imome'wau. Awau 'gā owaēma Jerusareg ipe. Jerusareg ipe 'gā waēm ire Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'gā napeje'ega. Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyriat, Jejui 'ga remimonofet. Mīmera 'gā 'gā napeje'ega.

A'eramū Paulo 'ga Panape 'ga retee wekwawera mome'wau 'gā nupe.

—Kwe pe ore oi arakou Jejui 'ga mome'wau amunawa moyka ikue. A'eramū 'gā Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete. Judeue'ema 'gā we futat erowiaa. Ymāwarera 'gā etykapap. A'eramū 'gā 'awamū Jejui 'ga rerowiaa ojekatu'okawamū— 'jau 'gā 'gā nupe, wekwawera mome'wau.

⁵ A'eramū fariseu 'gā amū afu'ama oje'ega 'gā nupe:

—Naani. Jejui 'ga rerowiar ire judeue'ema 'gā we futat 'awamū 'gā jemojewagi Moisesi 'ga je'eger imū etee futat. 'Ga 'eawer imū etee futat 'gā nanē mama'e apoi ore 'jawe nū— 'jau fariseu 'gā 'gā nupe.

⁶ A'ere Paulo 'ga nafutari etee futat. A'eramū 'gā oporogytau kwaiwete aipoa morogyta are. “Simu'e wējēmī futat nipo aje jane 'gā Moisesi 'ga remikwasiarer are nū? Naani futari te ra'u nū?” 'e are 'gā ajamueu kwaiwete. ⁷ A'eramū kwaiwete 'gā jamue re Pedro 'ga afu'ama oporogytau 'gā nupe:

—Kunumīmet, Peapyaka je ree. Je te ako Jejui 'ga je mogo judeue'ema 'gā nupe morogyta esage mome'waramū ikue. A'eramū pēē ikwaapa 'ga 'eawera. “Tejerowiamū te je 'gā katu'ogi”, e'i 'ga ikue. A'eramū 'ga werowiamū te ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe. ⁸ —Janeruwarete 'ga okwaap katu katu mama'ea. A'eramū 'ga ikwaapa werowiamū. A'eramū ako 'ga U'agesage mua judeue'ema 'gā nupe nanē futat ai'i nū. Sooko 'ga judeuramū imura janee ikue. Nan futat ako 'ga imua 'gā nupe ai'i. ⁹ A'eramū 'ga werowiamū te ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe. —Jarejuwarete 'ga upe jane aju'jaju'jawe etee futat. A'eramū ako 'ga 'gā werowiar ypyrauwe 'gā katu'oka ikue— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe, u'ama oporogytau.

—Sooko 'ga jane upe iapoa ikue nū. Nan futat ako 'ga iapoi 'gā nupe ai'i. ¹⁰ Ma'eramū sipo ajee Jarejuwarete 'ga je'ega erekoemāpyra 'jawe etee pereko? “Simamara'neukat 'ga jarejee”, pe'je 'ā— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe u'ama oporogytau.

—Ymã miamũ 'ã janepygy 'gã nuenupawa'uweri Moisesi 'ga je'egera rakue. Jane nanẽ nienupawa'uweri nũ. A'etea 'ã pẽẽ “Simu'e 'gã 'ga je'eger are”, pe'je 'gã nupe. ¹¹ Na'ga je'egera renuparamũ rũi Jeju'i 'ga ae katu'ogi. Jeju'i 'ga ipota'wata'wa ae ree. A'eramũ 'ga ae werowiamũ etee ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama.

¹² A'eramũ 'gã opika etee ajemogyau Pedro 'ga je'ega renupa. Wea'aramũ ajemogyau aipoa morogyta are.

A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee wekwawera mome'wau nũ:

—Kwe pe Janeruwarete 'ga ore monoi ai'i. A'eramũ judeue'ema 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. Aeremiapoe'ema nanẽ 'ga iapoukaa oree 'gã neape ai'i— 'jau 'gã 'gã nupe imome'wau.

¹³ 'Gã porogytapaw ire Tiago 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka je ree nanẽ nũ. ¹⁴ Simão Pedro 'ga je'ega jane ako sienup ko. Janeruwarete 'ga a'jea futat opãjẽa wesaukat judeue'ema 'gã nupe. A'eramũ 'ga opota'waramũ 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã amũ mũ'jãu werowiamũ a'jea futat— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue:

¹⁶ “Je Pẽnuwaretea.

Ymã te je Davi 'ga mogoi 'wyriaramũ tejemiayuwa 'gã nupe ikue.

A'ere 'ga manũ re jeremiayuwa 'gã poiri je wi.

A'eramũ je 'gã mokwasi'waukaa.

A'ere nipo je anure 'gã majatykai nũ”, 'jau 'ga rakue.

¹⁷ “Omajatykaramũ te nipo 'gã je rerowiari nũ.

Towajat tesirũmeretea we futat nipo je rerowiaa.

Tejemipyryũmera 'gã tejerowiaara futat, te je 'ã afutat”,

¹⁸ 'jau Janeruwarete 'ga rakue — 'jau Tiago 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹⁹ —Ma'eramũ je 'ã aipo je 'i pẽ nupe: Tene judeue'ema 'gã jemogyi. Jarejuwarete 'ga 'gã werowiat. Nanuara futat te 'ã esage Ku'jywa 'ga upe. ²⁰ A'eramũ jane ka'arana etee amũ monou ikwasiaa 'gã nupe aipo 'jau:

—Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Ajepeja aipo 'jau. Wyra rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanẽ pẽẽ i'wawe'em nũ. Ajepeja aipo 'jau. Kũima'eramũ ae ajuemireko are akowe'em. Kũjã nanẽ nũ. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanẽ wemirekoa etee futat erekou nũ. Aipoa sa'e imonou ikwasiaa ka'aran are 'gã nupe— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe.

21 —Ymã we futat 'gã 'ã Moisesi 'ga remikwasiarera mo-gyta renuwi ajemogyau judeu 'gã jatykaaw ipe rakue, mo-rowykye'ema momagwamagwapa rakue. A'eramũ 'gã ik-waapa futat Jarejuwarete 'ga je'ega— 'jau Tiago 'ga u'ama 'gã nupê.

A'eramũ 'ga pytuna 'gã Tiago 'ga 'e futaa. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat aipo resageramũ. A'eramũ jane nan iapou— 'jau 'gã ajaupe.

Judeue'ema 'gã nupe 'gã 'eawet

22 A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã amũ, Jejui 'ga rerowiaara 'gã, 'gã 'wyriara 'gã netee ajatykau oporogytau ajaupe:

—Simono jarepytuna 'gã amũ 'gã nupi Ātioki pe 'jau— 'jau 'gã ajatykau oporogytau.

A'eramũ 'gã 'gã monou 'gã nupi. Paulo, Panape. Mĩmera 'gã nupi 'gã 'gã monoi. 'Ga amũ rera Judas. Mukũi aipo 'ga rera. Pasapasi 'ga rer irũa. Ajepeja 'ga rera Silasi. Aipo kũima'e 'gã nee Jerusareg ipewara 'gã ojemogypyka. A'eramũ 'gã 'gã mũ'jãu Ātioki pe 'gã monoawamũ.

23 A'eramũ 'gã najuejue etee futat ka'arana kwasiaa imonou Ātioki pewara 'gã nupe:

Ore mũ Jejui 'ga remimonofera, ore mũ 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara, ore mũ 'ga rerowiarypya. A'eramũ ore ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. Oropytuna 'gã amũ nanẽ ore imonou pẽ nupe nũ. “Jarujete te pejemogy” 'ea ore imonou pẽ nupe, 'ga rerowiaar yauramũ Ātioki pewaramũ, Siria ywy pewaramũ, Sirisia ywy pewaramũ nanẽ nũ. Pẽẽ judeue'ema juejue.

24 Morogyta mũ ore aruenup. Oropytuna judeu 'gã amũ a'e oo peu Ātioki pe pẽ mu'jau tyweruu rai'i. A'eramũ 'gã a'e “pejemojewag iki”, 'jau pẽ nupe rai'i. “Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga nepẽ katu'ogi ne”, 'jau 'gã a'e pẽ nupe rai'i. A'ere 'gã naoreje'eg imũ rũi 'gã oi. Ojetee futat 'gã oi ekoete pẽ mu'jau tyweruu akou rai'i.

25-27 A'eramũ ore a'eramũ oropytuna 'gã amũ monou 'gã moporogytaukaa pẽ nupe. Paulo 'ga futat ako 'ut Panape 'ga retee rai'i. 'Gã 'ã jarejekoty'aaw esagea futat. A'eramũ 'gã nupi ore oropytuna 'gã monou. Silasi 'ga, Judas 'ga. Mĩmera 'gã ore imonou 'gã nupi. Oroporogytafera nipo 'gã imome'wau pẽ nupe nũ, 'jau 'gã imonou ikwasiaa ka'aran are.

Paulo 'ga Panape 'ga retee akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Afueweramũ agawewi 'gã 'gã nee rai'i. A'etea 'gã

Jejui 'ga omome'u amunawa moyka rai'i. A'eramũ a'e 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa rai'i. ²⁸ A'eramũ ore porogyta ore ruwamũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore poaa, ore mu'akwaapa. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ imonou ikwasiaa ka'aran are pẽ nupe.

²⁹ Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Wyra rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanẽ pẽẽ i'wawe'em nũ. Kũima'eramũ ae ajuemireko are akowe'em. Kũjã nanẽ nũ. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanẽ wemirekoa etee futat erekou nũ.

Aipo renuw ire nipo a'jea futat pejemogy esage. Pejejuka esage ki pejejee. Teepap ore 'ea.

Aipo e'i ete ore je'ega ka'aran are.

³⁰ A'ere 'gã wemimuẽmera 'gã monou judeue'ema 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau Paulo 'ga rupi, Panape 'ga reewe. 'Gã ka'arana rerawau Ātioki pewara 'gã nupe.

Ātioki pe owaẽm ire 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã majatykau. Ka'arana monou 'gã 'wyriara 'ga upe. ³¹ A'eramũ 'gã 'wyr-iara 'ga imogytau 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga je'ega renupa. A'eramũ futat 'gã aku'iramũ ajemogyau. Kwaiwete 'gã ku'iramũ. ³² Imogytapaw ire Judas 'ga Silasi 'ga retee oporogytau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã poromũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejemogypyka Jejui 'ga je'eg are. 'Ga je'ega peenup. A'eramũ pẽẽ erowiaa futat. Peetyk futat kasi 'ga rerowiara ne— 'jau Judas 'ga Silasi 'ga retee 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'gã akou fukuu'i 'gã pype. A'ere 'gã pype ako fukuu'i re 'gã o'wya akou 'gã nui nũ.

—Ko ore oi arakou pẽ nui nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Pe'je 'wei. Jaruete nipo peo pejekou 'ja. “Jaruete te pejemogy” 'ea 'gã amut pẽ nupe, pe'je ki jarejewirera 'gã nupe — 'jau Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

³⁴⁻³⁵ A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee ete akou fukuu'i peu, 'gã mu'jau nũ, opytuna Jejui 'ga rerowiaara 'gã netee. A'eramũ 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau.

Panape 'ga wi Paulo 'ga pojo'okawet

³⁶ Anure Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Soo jarewawera amunawa momyrũmũ jarekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka 'jau nũ. “Werowiat je sipo 'gã 'ga ajemogyau” 'e resaka 'jau— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Panape 'ga 'jau 'ga upe:

—Juã Maku 'ga ki ajee siroo jarejeupi nũ— 'jau Panape 'ga Paulo 'ga upe.

³⁸ A'ere Paulo 'ga niparueroweri Juã Maku 'ga ree.

—Nanuara ako 'ga ojewyt etee jane wi ikue. Pãfiria ywy pe jane rekoramũ ako 'ga jewyri jane wi ikue— 'jau etee Paulo 'ga Panape 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'gã a'eramũ ajamueu Juã Maku 'ga rerooe'em are. A'eramũ 'gã opojo'ogamũ ajai. A'eramũ Panape 'ga Juã Maku 'ga retee awau yaru pype. 'Ypõ'õũũ me 'gã awau, Sipiri pe.

⁴⁰ A'eramũ Paulo 'ga Silasi 'ga etee erawau oirũnamũ nũ. A'eramũ 'gã pytuna 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Ku'jyp. Kwe pe 'gã oi watau akou. Esag iki 'gã e'ÿina. Emu'akwaaw iki 'gã imogyau— 'jau 'gã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe, 'gã o enune 'gã nee.

⁴¹ A'ere Paulo 'ga Silasi 'ga rerawau erekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe eroporogytau. Awau 'gã Siria ywy raapa. A'eramũ 'gã awau Sirisia ywy raapa nũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã maku'iu 'gã awau oporogytau 'gã nupe.

16

Paulo 'ga rupi Timoteo 'ga oawet

¹ A'ere Paulo 'ga Silasi 'ga retee awau owaẽma Teripe 'jaw ipe, Listra 'jaw ipe 'jau. Listra 'jaw ipe Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ akou. 'Ga rera Timoteo. 'Ga y ãẽ judeua. ãẽ nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'ere 'ga ruwa 'ga gregoa. ² Listra 'jaw ipe ajemogy ma'e, Ikoniũ 'jaw ipewara 'gã netee oporomutaramũ Timoteo 'ga ree. A'eramũ 'gã oporogytau esage Timoteo 'ga ree Paulo 'ga upe.

³ A'eramũ Paulo 'ga Timoteo 'ga reroo are afueweramũ ojeupi. A'eramũ 'ga 'ga mojewaka judeu 'jawe. Peu ajemogy ma'e 'gã judeu 'gã okwaapap, "Gregoa Timoteo 'ga ruwa 'ga" 'e kwaapa. A'eramũ 'ga ruwa 'ga Timoteo 'ga mojewake'ema rakue.

—Judeu 'gã pyri soo 'jau. A'eramũ je ene mojewaka ra'ne— 'jau Paulo 'ga Timoteo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga 'ga mojewaka. 'Ga y ãẽ judeua wejue. A'eramũ 'gã 'ga mojewaka. ⁴ 'Ga mojewag ire 'gã awau. Paulo, Silasi, Timoteo. Mĩmera 'gã awau akou amunawa moyka Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka. Jerusareg ipewara 'gã 'eawer are 'gã 'gã mu'jau awau akou. Jejui 'ga remimonofera 'gã 'eawera mome'wau 'gã nupe.

—Pẽẽ 'ã judeue'ema. A'ere 'ã pẽẽ jẽmĩ Jejui 'ga perowiat. A'eramũ ki pẽẽ 'gã 'eawera renupa pejemogyau— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã opoire'ema futat 'ga rerowiar awi. Ywawuje futat 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ futat 'gã awau ajamu'jau Jejuĩ 'ga je'eg are. A'eramũ futat 'gã Jejuĩ 'ga rerowiaa, kwaiwete. Ai'iwe amũ nũ, ai'iwe amũ nũ, ai'iwe amũ nũ. Kamẽsĩete futat Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã awau ojemomytuna.

Masetoni ywy pewara 'ga Paulo 'ga mo'wyawet

⁶ 'Gã mu'epaw ire 'gã awau ajepeja ywy pe nũ. Frigia ywy raapa awau. Garasi ywy pe nanẽ 'gã awau nũ, peuwara 'gã mu'jau nũ. Asia ywy pe te 'gã awau etee numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi 'gã nupe:

—Kwe pe peo awi— 'jau 'ga 'Agesagea oje'ega 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awawe'em Asia ywy pe. Misia ywy pe etee 'gã awau. ⁷ Pe awi 'gã o'wya Pitinia 'jaw ipe numiamũ. A'ere nãñewẽjẽmĩ Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe nũ:

—Peo awi kwe pe— 'ga 'i etee 'gã nupe nũ. —Ajepeja amunaw ipe te pekwap— 'jau etee 'ga 'gã nupe nũ.

A'eramũ 'gã awau ajepeja ywy pe etee nũ. ⁸ Awau 'gã Misia ywy raapa etee. Awau 'gã owaẽma Troate 'jawa amunaw ipe. Peu etee Janeruwarete 'ga 'gã oo futari. 'Yẽ'ẽ 'arimũ aipoa 'gã wawa 'upa.

⁹ Ypytunimũ kũima'e 'ga amũ ojesaukaa Paulo 'ga upe, Masetoni ywy pewara 'ga ojesaukaa 'ga upe.

—Ejot ore pyri 'au. Ejot 'au ore mu'jau— 'jau 'ga u'ama 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga wea'aramũ wemiesager are. “Janeruwarete 'ga 'ga wesaukat jee. Masetoni ywy pe ekwap Jejuĩ 'ga mome'wau peuwara 'gã nupe, e'i 'ga jee”, 'jau 'ga ojeupe wea'aramũ ee. ¹⁰ “Janeruwarete 'ga pa je renũi ra'e. Jejuĩ 'ga ekwap imome'wau 'gã nupe, e'i pa 'ga jee ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga wemiesagera mome'wau opytunamũ oree. Imome'u re, Paulo 'ga 'jau:

—“Werowiamũ Jejuĩ 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, ere ewau imome'wau 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ai'i— 'jau Paulo 'ga oree imome'wau.

Troate 'jaw ipe Lukaramũ je rekoi ikue. A'eramũ je tewau 'gã nupi, pe awi 'gã oramũ.

Firiposi pe 'ga Jejuĩ 'ga mome'uawet

¹¹ Ai'iwetetewe Paulo 'ga ore reru'aa yaruu pype. Arawau 'yẽ'ẽ raapa. Arawau orowaẽma 'ypõ'õũũ mũ pe, Samutrasia 'jaw ipe. Peu ore orosea yara pype etee futat. Ai'iwetetewe ore arawau 'y raapa nũ. Arawau 'y owajara katy orojekoka. Neaporisi 'jaw ipe orojekoka. Peu ore yara rejaa arawau ywyri etee futat nũ. ¹² Arawau ore orowaẽma amunawa upe, Firiposi 'jawa upe. Amunawaretea futat poromũ. Nitywi

peu amunaw amũ nũ. Aipoa tãmējē futat 'up rakue. Roma pewara 'gã poromũ iapou rakue, oje'wyrarete apou rakue. 'Gã 'wyrareteretea te poromũ. Peu futat ore arakorakou'i ikue.

¹³ Morowykye'ema rupi ore aruēma arawau 'y 'arimũ oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

—Jarejatykaawa tywe'emamũ 'ã jane judeuramũ jane porogytai 'y 'arimũ 'ga upe jepi— 'jau ore arajaupe.

A'eramũ ore arawau 'y 'arimũ oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Peu ore arawau aruapyka oroporogytau kũjãmera 'gã nupe. Nitywi kũima'e 'gã. Kũjãmera 'gã etee futat 'up. A'eramũ ore kũjãmera 'gã nupe etee futat ore Jejui 'ga mome'wau. ¹⁴ Paulo 'ga renupara mũ, Lidia ěē. Jarejuwarete 'ga muorypara mũ ěē. Taity esage me'egara ěē. Tiatira pewarera ěē. ěē poromũ 'ũina Paulo 'ga Jejui 'ga mome'u renupa 'ũina. A'erauwe futat Jejui 'ga ěē mueapyou Paulo 'ga je'eg are. A'eramũ ěē Jejui 'ga rerowiaa. ¹⁵ 'Gã nupe oroporogytapaw ire ore Lidia ěē pymĩau 'y pe, ěē pytuna 'gã netee futat.

—Pěē 'ã Jejui 'ga perowiat. A'eramũ ore pě pymĩau 'y pe— 'jau ore 'gã nupe, 'gã pymĩnamũ.

Opymĩ re ěē oje'ega oree:

—Pe'je iruukwe jerog ipe. “A'jea futat sipo ěē Jejui 'ga rerowiari ra'e”, pe'je jee ne. Jejui kĩa rerowiaara futat je 'awamũ. A'eramũ pěē pejejua jerog ipe 'awamũ pejepytu'wawaipa ore'wyr ipe. Tepekopeko'i ore pyri 'jau— 'jau ěē oree.

A'erauwe ore oi ěē rog ipe.

Paulo 'ga Silasi 'ga retee

¹⁶ Poje ore arawau arajemogyau Jarejuwarete 'ga upe oroporogytaaw ipe. Pe aje kũjãmuku ěē ore rowosõu 'ua. ěē mama'eukwaawa wereko opir are. ěē rupiwara ěē mu'jau mama'e jeaporam are. A'eramũ tesirũmera 'gã 'ua oporonupa ijeaporam are ěē upe. A'eramũ ěē rupiwara imome'waukaa ěē upe 'gã nupe. Kũima'e 'gã amũ ěē jara. Ojeupe imome'u re ee oporonup ma'e 'gã ěē mepyau. ěē futat ka'aranũ ppyka imonou ujara 'gã nupe. ¹⁷ ěē poromũ 'ut ore rowosõu. 'Ua ěē ore rewiri wafukaita ekoete.

—Koa kũima'e wã Ku'jywa kĩa amut ae katu'oga mome'wau janee. “Jejui 'ga futat aetywera omoit ae wi, ae katu'oka”, e'i wã akou imome'wau. “Werowiarãmũ Jejui 'ga janetywera moiri jane wi, jane katu'oka”, e'i wã akou imome'wau janee — 'jau ěē akou wafukaita 'gã nupe, 'ua ore rewiri.

¹⁸ Namutat ěē rekoi iapou. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ, ai'iwe nũ.

Poje Paulo 'ga amara'neramũ eẽ ree. Omopiro'ysã'ysagamũ 'ga ojerowaka eẽ ree 'jau eẽ upe:

—Jejui 'ga rer imũ je 'i enee: Ere ejepe'au eẽ wi, eẽ tyweramũ, 'jau je enee— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

A'erauwe mama'eukwaawa ojepe'au eẽ wi.

¹⁹ A'eramũ eẽ jara 'gã amara'neramũ Paulo 'ga ree.

—Eẽ pirowara eremoit eẽ wi ra'e. 'Awamũ pa ajee 'gã ka'aranũũ namuri oree ra'e— 'jau 'gã amara'neramũ Paulo 'ga ree.

A'eramũ aipoa kũjã eẽ jara 'gã Paulo 'ga ppyka Silasi 'ga retee 'gã nerawau ajatykaaw ipe 'wyrriara rowase.

²⁰ —Ko 'gã 'ã kũima'e 'gã a'jea futat judeua ra'e— 'jau kũjã eẽ jara 'gã 'gã nerawau 'gã mome'wau 'wyrriara 'gã nupe. —A'ere 'ã 'gã nur ekoetei 'au mama'e tywera apou jane'wyr ipe— 'jau 'gã 'gã nupe. —'Gã 'ut ajamamara'neukaa. 'Gã nemimu'ea 'gã mamara'neukat 'gã nee— 'jau futatee 'gã 'wyrriara 'gã nupe. ²¹ —Wemiapo are 'ã 'gã nuri jane mu'jau ekoete. Jane 'ã romanũ 'wyrriara 'ga remiayuwa. A'eramũ jane jarejemu'jawe'em 'gã nemiapo are. 'Gã nemiapo are jane jemu'eramũ jane 'wyrriararete 'ga amara'neramũ jane ree. A'eramũ jane jarejemu'jawe'em 'gã nemiapo are— 'jau 'gã 'wyrriara 'gã nupe.

²² A'erauwe futat peu ajatyka ma'e 'gã afukai:

—A'jea futat te 'ã 'gã mama'e tywera apo ekoetei 'ua 'au— 'jau 'gã wafukaita. —Pe'je ajee sinupã 'gã— 'jau 'gã wafukaita.

A'erauwe 'wyrriara 'gã fu'ami 'gã naity monorogukaa 'gã nui. ²³ A'ere 'gã 'gã mopimopika ywyr'a' i pyu. 'Gã mopig ire 'gã 'gã nerawaukaa imunewukaa moromunepawa pype. A'ere 'gã 'jau moromunepawa jara 'ga upe:

—Esag iki 'gã. Eremũ'ẽukat kasi 'gã ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga rekoi peu moromunepaw ipe 'gã nesaka.

²⁴ Aipo ojeupe 'erauwe, 'ga 'gã nerawau myter ipewara pype 'gã munepa. 'Gã pyju'ã munepa 'yjepanũũ kwara pype. A'ere 'ga imotywi 'gã nee. Tyyp 'jau agawewi futat. 'Gã pofaa itaju pyu. Typ.

²⁵ Awau ppyajeaje katu. A'eramũ 'gã 'upa oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Amaraka'aga nanẽ 'gã 'upa 'ga upe nũ. Ajepeja moromunepawa pypewara 'gã enupa 'upa. ²⁶ Poje ywy oyyita. Moromunepawa otomoga. Toomog. A'erauwe 'okwara ojeawopytymo'woka. 'Gã pofaawa nanẽ oia 'gã nui nũ. Wit.

A'ere moromunepawa jara 'ga seri 'upa. ²⁷ Poje 'ga opaka amã'jãu moromunepawa 'okwar are.

—Tỹỹ. Te i'ẽi ra'e 'ũ— 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga fu'ami jyyu rekyita ojee.

—Ajejuka pa je kwy!— 'jau 'ga.

²⁸ A'eramũ Paulo 'ga wafukaita 'ga upe:

—Naani. Ereapo awi. Erejejuka ekoete awi. Naru'ëi ore mũ ko— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹ A'erauwe moromunepawa jara 'ga je'egi wemiayuwa 'ga upe:

—Tata erut amũ jee 'wei— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe moromunepawa jara tata rerooi 'gã nepejãna. Ojeyyamũ 'ga Paulo 'ga wi. 'Ga kyjea 'ga moyyita 'gã nui. Te 'ga oi ty'y wenupy'ãu wapyka 'gã nowase. ³⁰ A'erauwe moromunepawa jara 'ga 'i 'gã nupe:

—Pe'je pejejua ukupepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga ukupepe 'gã neroo re 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja je iapou tejee 'ũ, tejekatu'okawamũ 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Jejui 'ga erowiat. Janejararete 'ga futat. Werowiarãmũ 'ga tene katu'ok 'jau enepytuna 'gã netee 'jau— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

³² A'erauwe Paulo 'ga Jejui 'ga je'ega mome'ui moromunepawa jara 'ga upe, 'ga pytuna 'gã netee futat. A'eramũ 'gã najuejue etee futat Jejui 'ga rerowiaa.

³³ A'erauwe moromunepawa jara 'ga Paulo 'ga kupe pirei 'ga ry awi. Silasi 'ga kupe nanë ipireita nũ. A'ere 'ga muaga monou 'gã kupe are. 'Gã kupe peruga muaga pyu.

Okupe pireipaw ire Paulo 'ga moromunepawa jara 'ga pymãu 'y pe, 'ga pytuna 'gã netee. Ojemu'jagamap 'gã Jejui 'ga remiayuwamũ.

³⁴ 'Y pe opymĩ re moromunepawa jara 'ga 'gã nerawau wog ipe 'gã mojemi'waa. A'erauwe futat moromunepawa jara 'ga ku'iramũ akou. 'Ga pytuna 'gã nanë aku'iramũ nũ. Jarejuwarete 'ga 'gã maku'iukaa ojee.

³⁵ Ai'iwetetewe 'wyrriara 'gã oje'ega jefaruu 'gã amũ nupe:

—Pekwap 'jau moromunepawa jara 'ga upe: Topoit 'ga 'gã nui 'jau— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'erauwe jefaruu 'gã oi.

—“Ere epoa 'gã nui”, e'i 'wyrriara 'gã enee ko— 'jau 'gã moromunepawa jara 'ga upe.

³⁶ A'erauwe moromunepawa jara oje'ega Paulo 'ga upe:

—“Epoit esage ki 'gã nui, e'i 'wyrriara 'ga enee”, e'i 'gã 'ua jee ra'e. A'eramũ pëe pejewau. Nepë mujãni futari 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Naani nũ'ũ. Norooi futari ore nũ'ũ. Jemime nipo 'gã ore mogeukari rai'i? Naani. 'Gã neape 'gã ore mogeukari ai'i— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã nupe. —Naruapoi agawewi ako ore mama'e tywera ai'i. Romanũa agawewi ore, pë 'jawe. A'etea ako 'ga ore nupãnupãukat 'gã neape ai'i. A'eramũ 'ga

'gã neape futat 'ua ore renũ'jãu nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga oje'ega moywyrafena'i jefaruu 'gã nupe.

³⁸ Aipo ojeupe 'erauwe jefaruu 'gã awau ojewya 'wyriara 'gã nupe 'jau:

—“Tene 'gã nuri. 'Gã futat ore monou”, e'i etee 'ga pẽ nupe ko— 'jau 'gã 'wyriara 'gã nupe. —“Ore 'ã romanũ 'wyriara 'ga remiyauwa agawewi. A'etea 'gã 'ã ore nupã ekoete ako ai'i”, e'i etee 'ga ko— 'jau 'gã 'wyriara 'gã nupe.

Romanũ 'wyriara 'ga remiyauwa 'gã ae nanupã ekoetei. A'eramũ 'gã okyjau etee 'gã nui nũ. ³⁹ A'erauwe 'wyriara 'gã awau moromunepaw ipe 'gã pyri:

—Ma'ja ere te ra'e?— 'jau 'gã awau 'gã nupe.

—Pe'je pejejua ore renũ'jãu pẽẽ futat, aru'e ore pẽ nupe ko— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—A'jea. Pe'je ajee pejewau— 'jau 'wyriara 'ga 'gã nupe. —Pe'je pejewau kwe pe ore wi. Ajepeja amunaw ipe pekwap nũ— 'jau 'gã 'gã nupe. —Ore 'ã aruereko tywerete pẽẽ. A'ere kasi pẽmara'ne ore ree ne. Pe'je pejewau ore wi— 'jau 'wyriara 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe Paulo 'ga jewyri awau Silasi 'ga retee Lidia ẽẽ 'wyr ipe nũ. Peu 'ga wekwawera mome'wau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'erauwe 'gã aku'iramũ ajemogyau 'gã nee 'gã nekwawera renupawe.

'Gã nupe oporogytapaw ire Paulo 'ga awau ajepeja amunaw ipe Silasi 'ga retee nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ aku'iramũ ajemogyau.

17

Amunawa moyka Paulo 'ga oawet

¹⁻² A'ere mukũja amunawa pyu 'gã kwawi etee. Anfipolisi 'jawa pyu, Apolonia 'jawa pyu. Awau 'gã Tesarũna 'jaw ipe etee opytau. Muapyra 'gã morowykye'ema magwapa aipo pe akou. A'e pe 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe morowykye'ema rupi. Namutat 'ga akou Jarejuwarete 'ga mogytaawa upe owaẽmawe iapou jepi. A'eramũ 'ga poromũ awau aipo amunaw ipe judeu 'gã nupe oporogytau nũ.

³ Namutat Paulo 'ga akou oporogytau judeu 'ga jatykaawa pype jepi. Jejui 'ga mome'wau judeu 'gã nupe jepi. A'ere aipoa amunaw ipewara 'gã judeu 'gã nokwaawi Jejui 'ga. 'Ga Ruwarete 'ga etee te 'gã werowiat. A'eramũ Paulo 'ga 'gã mu'jau Jejui 'ga ree.

—Ymã te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Jarejuwarete 'ga remimura 'ga nipo ayrũ 'ua janee amanũmũ. A'ere nipo 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi etee nũ”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue.

U'eawer imū etee futat aje 'ã Janeruwarete 'ga 'ga muri janee rai'i. 'Ga futat Jejujamū. 'Ga futat Janeruwarete 'ga remimurera 'ga— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴ Paulo 'ga Silasi 'ga retee Jeju 'ga mome'uramū 'gã amū Jeju 'ga rerowiaa. A'eramū 'gã ajemogyau Paulo 'ga rewiri.

Kwaiwete futat grego 'gã ajemogyau Janeruwarete 'ga rerowiaa rai'i. A'ere 'gã nokwaawi te 'ga ra'yra 'ga rai'i. Kūjāmera 'gã nanē Jarejuwarete 'ga rerowiaa nū. Ika'aranūū kwai ma'e 'gã poromū kūjāmera 'gã. A'ere 'gã nokwaawi te Jeju 'ga. A'eramū 'gã Paulo 'ga ojeupe 'ga mome'uramū te 'ga rerowiaa. A'eramū 'gã oje'aa Jeju 'ga rerowiaara 'gã nee.

⁵ A'eramū 'ga rerowiare'ema 'gã ajemogyau peu oje'wyr ipe etee futat. A'eramū 'gã opytuna ojewi ipojogamū 'gã nerekoayau ee.

—Ma'eramū 'gã Paulo 'ga rerowiaa 'ū? Ma'eramū 'gã opoia ekoete jane wi 'ū?— 'jau 'gã ajaupe amara'neramū.

A'eramū 'gã awau iarūe'ema 'gã amū majatykau erua. A'eramū aipo 'gã awau 'gã nekaa. Paulo, Silasi. Mīmera 'gã nekaa 'gã awau.

—Sipyk 'gã jarewau— 'jau 'gã 'gã nupe numiamū.

A'ere 'gã nuekoari 'gã. A'eramū 'gã awawayau Jasāu 'ga rog ipe 'gã nekaa.

—Ma'ape te 'gã neko'i?— 'jau 'gã Jasāu 'ga upe. —Ma'ape te 'gã na'e? Ere 'gã mū'jāu oree— 'jau 'gã wafukaita Jasāu 'ga upe.

A'ere Jasāu 'ga 'i:

—Nitywi futari 'gã 'au— 'jau etee Jasāu 'ga 'gã nupe.

⁶ A'eramū 'gã Jasāu 'ga etee ipyyka erawau. 'Ga pytuna 'gã, Jeju 'ga rerowiaara 'gã netee erawau o'wyrriara 'gã nupe.

'Gã nerawau 'gã neruafukaita erekou:

—Ekoay kūima'e 'gã amū mama'e tywerete apou akou jane'wyr ipe. Kwe pe 'gã oi amunawa moyka, mama'e tywera apou akou. A'ere 'ã 'awamū 'gã nuri jane'wyr ipe mama'e tywera apou nū. ⁷ Jasāu 'ga futat mama'e tywera mome'wara 'gã wereko oje'wyr ipe— 'jau 'gã wafukaita 'gã nerawau. —“NaSesa 'ga rūi pē'wyrriaretea”, e'i 'gã oree ai'i. “Jeju 'ga te pē'wyrriara”, e'i 'gã oree ai'i— 'jau futatee 'gã Jasāu 'ga nerawau erekou eruafukaita o'wyrriara 'ga upe.

⁸ A'e renupawe 'wyrriara 'gã amara'neramū. Peu ajatyka ma'e 'gã nanē amara'neramū nū. ⁹ A'erauwe 'wyrriara 'gã oje'ega Jasāu 'ga upe 'ga pytuna 'gã netee:

—Pe'je ajee ka'aranūū pe mua oree, pejewi ore paira repyamū. A'ere tepeo 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ka'aranūū monou 'gã nupe ojemepyau. A'erauwe 'gã poiri 'gã nui, 'gã monoukaa.

¹⁰ Awau oypytunaiwamũ. A'erauwe Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'egi Paulo 'ga upe, Silasi 'ga retee:

—Pe'je pejewau 'aw awi, ore'wyr awi— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'gã monoi Pereja 'jawa amunaw ipe ojewi.

Owaẽma ypy we 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe. A'erauwe Paulo 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

¹¹ Peuwara 'gã naTesarũn ipewara 'gã 'jawe rui. 'Gã wapyaka etee ajemogyau ee. Kwaiwete 'gã ajatykau 'ga je'ega renupa. Paulo 'ga porogytapaw ire 'gã ka'arana pypekau esaka. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'eg are rakue. Aipo ka'arana pypekau esaka.

—A'jea futat te Paulo 'ga 'ga je'ega mome'ui? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã.

A'erauwe 'gã ka'arana pypekai esaka.

—A'jea futat ra'e nũ'ũ. A'jea futat 'ga 'ga je'eg imũ etee futat imome'ui ra'e. Sã'ã 'awamũ 'ga je'ega ruwa ka'aran are— 'jau 'gã imome'wau ajaupe.

¹² A'erauwe futat 'gã Paulo 'ga je'ega rerowiari ka'arana resag ire.

A'eramũ kwaiwete grego 'gã Jejui 'ga rerowiaa. Ka'aranũũ kwai ma'e kũjã 'gã nanẽ 'ga rerowiaa kwaiwete nũ.

¹³ Poje judeu 'gã, Tesarũn ipewara 'gã, 'gã nera renupa.

—Pereja 'jaw ipe 'gã oi akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'gã newiri nũ. A'eramũ 'gã peuwara 'gã mamara'neukaa 'gã nee nũ.

—O'meramũ 'gã 'i. Oporogyta 'me te 'gã akou— 'jau 'gã awau peuwara 'gã nupe.

A'eramũ peuwara 'gã teewi oje'egayau Paulo 'ga upe nũ, 'ga juka are afuweramũ nũ.

¹⁴ 'Gã newiri 'gã nuramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã Paulo 'ga monou ojewi.

—Ere ewau ore wi. Emỹemỹi'ĩ ewau— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga oi ojetee futat 'ga awau. 'Ga pytuna 'gã nooi 'ga rupi. Silasi 'ga Timoteo 'ga retee opytau akou peu futat.

¹⁵ Peuwara 'gã amũ ete awau Paulo 'ga rupi 'ga irũnamũ. 'Y rupi 'gã 'ga rerawau 'ga rejaa Atenasi 'jawa amunaw ipe.

A'eramũ Paulo 'ga oje'ega monou opytuna 'gã nupe, Pereja 'jaw ipe opyta ma'efera 'gã nupe:

—“Kamẽsiete ki pejot je rewiri, e'i 'ga pẽ nupe ai'i”, pe'je ki 'gã nupe jee— 'jau Paulo 'ga oje'ega rerawaukaa 'gã nupe.

—A'eramũ Paulo 'ga rerawarera 'gã ojewya 'ua Pereja 'jaw ipe nũ. 'Ga rerawarera 'gã 'ua oje'ega Paulo 'ga pytuna 'gã nupe: “Kamẽsiete ki pejot je rewiri”, e'i 'ga pẽ nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe opyta ma'efera 'gã awau Paulo 'ga rewiri nũ.

¹⁶ Atenasi pe Paulo 'ga akou opytuna 'gã napesaka. Opytuna 'gã nura poromukuran 'ga akou amunawa momyrũmũ. Peu maira'me a'agawa resaka. Kwaiwete maira'me a'agawa aipoa amunaw ipe. A'eramũ Paulo 'ga 'jau ojeupe: “Maira'me a'agawa etee pa 'gã wapo ra'e. Nokwaawi pa 'gã Jarejuwarete 'ga ra'e”, 'jau 'ga ojeupe u'arasigamũ akou 'gã nee, maira'me a'agawa apoara 'gã nee.

¹⁷ Poje Paulo 'ga awau judeu 'gã jatykaawa pype Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Kwaiwete judeu 'gã awau peu Jarejuwarete 'ga upe oporogytau. Judeue'ema 'gã nanẽ awau nũ. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'gã 'ga rerowiaa judeu 'gã 'jawe. A'eramũ 'gã juejue 'ga mome'u renupa.

Pe awi uẽm ire Paulo 'ga awau oporogytau 'gã amunawarete pyter ipe ajemogy tee ma'e 'gã nupe. ¹⁸ Ojemu'e ma'efera 'gã nupe Paulo 'ga awau Jejui 'ga mome'wau. Epikureu 'gã nupe, Estoiku 'gã nupe nanẽ imome'wau nũ.

—Jejui 'ga oferap rai'i nũ, amanũ re nũ— 'jau 'ga u'ama imome'wau ojemu'e ma'efera 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—Ma'eramũ 'ga ma'ja mome'wau janee ki 'ei?— 'jau aipo 'gã ajaupe.

—Tee. Maira mũ futat nipo aipo 'ga wemiesaga omome'u janee nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ A'eramũ 'gã Paulo 'ga rerawau ajatykaaw ipe. Areopagu 'jaw ipe 'gã 'ga rerawau.

—Ere aje ireuukwe peu orejatykaaw ipe 'ũ— 'jau i'akwaap ma'e 'gã Paulo 'ga upe.

A'eramũ 'gã Paulo 'ga rerawau.

²⁰ —Ejemikwaawa emome'upap oree ki 'ei. Norokwaawi we ore aipoa ki 'ei. Maran gatu te aipo ra'e a'i kũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga porogytai 'gã nupe. ²¹ Namutat peuwara 'gã wapykau ajemogyau morogyta yau are ra'e jepi. A'eramũ 'gã Paulo 'ga je'eg are oporenuwiweramũ.

—Soo 'ga porogyta yau renupa— 'jau 'gã ajaupe.

²²⁻²³ 'Gã jatykaaw ipe owaẽm ire Paulo 'ga awau afu'ama oporogytau 'gã nupe.

—Kwaiwete te pẽmaira a'agawa. Kwaiwete te je maira a'agawa resagi tekou teamunawupaw ipe ai'i. “Maira a'agawa 'gã afutat nanimenime”, a'e je tejeupe tewau tekou kwe pe amunawa pyterimũ esaka tekou ai'i. A'ere pẽẽ ajepeja ita mojewake'emawe. “Aga ita ore aramu'am oreremikwaawe'ema maira upe”, 'jau 'upa ita are ojekwasiaa — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga 'ã a'jea futat

nepekwaawi we. Je ete te 'ã 'ga okwaap. A'eramũ je 'awamũ 'ga mome'wau pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe.

—'Ga 'ã Janeruwaretea te. 'Ga te 'ã mama'ea wapo rakue. ²⁴ Ywya 'ã 'ga iapou rakue. Ywy pewara 'ã 'ga iapou rakue. Ywaga 'ga 'ã iapou rakue. 'Ga te 'ã mama'e jararetea— 'jau 'ga 'gã nupe. —Na'oga pype rũi 'ga rekoï. Naeremiapofera pype rũi 'ga rekoï. ²⁵ Nitywi 'ga remifutara mũ mama'ea. 'Ga te 'ã mama'e wapo rakue. A'eramũ 'ga remifutara otywe'emamũ. 'Ga futat te 'ã ae apou rakue. 'Ga futat 'ã ae momytupoa 'agamũ rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁶ —Majepei'i etee futat 'ga 'ã kũima'e 'ga apou rakue. A'e 'ga juapyrera futat 'agamũ ojemomytun— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe imome'wau. —Ae ypy juapyrera te 'ã ajemogy 'agamũ. 'Awamũ te aje 'ã ae jemogyi okwasi'wasi'wau. 'Y amutee are 'ga 'gã monou 'gã mogyau 'gã mokwasi'wasi'wau— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

—Ae'aawera we futat 'ga okwaap. “Awamũ futat nipo 'gã amũ 'ari”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Anure 'gã amũ tamogyukat 'jau”, 'jau 'ga 'ũina. 'Ga 'ã jane juejue jane kwaapa, jane 'are'emauwe 'ga jane'aawa kwaapa. Jane manũawa nanẽ 'ga ikwaapa nũ— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁷ —Ojee aeporokwaawiweramũ 'ga ojekwaawukaa jane upe. Takwaap Jarejuwarete 'ga 'jau 'jara 'gã nupe 'ga ojekwaawukaa. ²⁸ Namuku rũi futat 'ga rekoï ae wi. Muku ae wi 'ga reko re amunipo 'ã ae papawi— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ga jejukai ae ree. A'eramũ ae opapape'ema— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. —Ymã te 'ã pẽypy 'gã amũ ka'arana pe kwasiari inuga rakue: “Jane juejue 'ga ra'ya”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga pẽ nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁹ —A'ere 'ã pẽẽ maira a'agawa etee peapo. Maira a'agawa ra'ya nipo pẽẽ? Naani. Janeruwarete 'ga namaira a'agawa 'jawe rũi. Pẽẽ 'ã maira a'agawa etee iapou pejejeupe. A'ere nanarũi Janeruwarete 'ga. Janeruwarete 'ga te 'ã nae rũi wapo rakue. Okoeteete ma'e 'ga. Ojeteete futat 'ga jeuwi rakue. ³⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ae resagi ete mama'e tywera aporamũ rakue. “Too. Nia'wyrui 'gã. A'ere 'gã je kwaawe'ema te 'gã nerekoï. A'eramũ je 'gã momape'ema ra'ne”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina rakue. Ymã te aipoa rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ga 'awamũ 'ga je'egi janee: Pepoit pejetywer awi, 'jau 'ga 'ã janee. Najuejue etee futat pejejoia pejetywer awi, 'jau 'ga 'ã janee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. ³¹ —Wemifutara 'ara rupi etee futat nipo Janeruwarete 'ga ae momapa. 'Awamũ te aje

'ga 'ã kũima'e 'ga amũ muri imogou ae upe. A'e 'ga kũima'e 'ga ae kwaap katu katu akou. Anure nipo 'ga ae majatykau wowase. Werowiaramũ etee futat 'ga ae mogyau ojepyri nipo. Werowiare'ema 'gã 'ga imonou etee mama'eukwaawa rapyaw ipe. 'Ga futat poromũ, Jejujamũ. A'e 'ga futat 'ut amanũmũ 'au jane pyri rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee rai'i nũ. A'jea futat aipoa. A'je'em ire amunipo 'ã 'ga nomoferawi futari 'ga rai'i — 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

³² A'e renupawe kũima'e 'gã amũ 'ga jaita etee.

—Kuu. Manamũ tee aereumera ferawi 'i nũ'ũ. Naenuwi pa je aereumeramũ oferaw etee nũ 'ea jepi nũ— 'jau 'gã 'ga rerekoemãu.

A'ere amumera 'gã jemogyi etee futat 'ga renupa, 'ga jaita'ema futat. A'eramũ 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Anure tereporogytau'jap oreo 'jau nũ. Taruenup katu katu 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³³ 'Gã nupe oporogytapaw ire Paulo 'ga awau 'gã nui.

³⁴ A'ere amumera 'gã amũ nekoi Jejui 'ga rerowiaaramũ. Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ rera Dionisio. Ojemu'e ma'efera 'ga. Kũjã ěẽ nanẽ 'ga rerowiaa nũ. ěẽ rera Damarisi. 'Gã amũ nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ.

18

¹ A'e awi Paulo 'ga awau, Atenasi 'jaw awi. Korĩtu pe 'ga awau nũ. ² A'e pe owaẽma Paulo 'ga Akira 'ga rekoaa. Põtu ywy pewarera 'ga poromũ Akiraramũ. 'Ga remireko Prisira ěẽ. 'Awamue 'gã 'ua ajakawau Roma 'jaw awi. Itari ywy pewarera 'gã futat 'wyrirarete 'ga, Krautiu 'ga 'gã mua:

—Pe'je pejewau 'aw awi, Roma awi — 'jau peuwara 'gã 'wyrirara 'ga 'gã nupe. —Judeuramũ pejewaupap— 'jau 'ga judeu 'gã nupe.

Roma pewarera 'gã 'ga imonou pe awi. A'eramũ Akira 'ga awau Korĩtu pe ajakawau wemireko ěẽ retee. Wyra pirera roga apoara Akira 'ga.

³ Peu Paulo 'ga awau 'gã nekoaa. Paulo 'ga nanẽ taityoga apoara nũ. A'eramũ Paulo 'ga awau oporogytau 'gã nupe. A'eramũ Paulo 'ga a'e pe futat akou opytau 'gã pyri. Wyra pirera roga apou 'gã pyri ime'ega ka'aranũũ are.

⁴ Morowykye'ema rupi Paulo 'ga awau oporogytau judeu 'gã jatykaawa pype ajatyka ma'e 'gã nupe.

—Jejui 'ga 'ã Janeruwarete 'ga remimurera— 'jau Paulo 'ga awau imome'wau 'gã nupe, judeu 'gã nupe, grego 'gã nupe 'jau.

⁵ Ojete'e'i futat Paulo 'ga akou poromũ peu. Poje 'ga pytuna 'gã 'ua. Silasi 'ga Timoteo 'ga retee owaẽma 'ga upe.

Opytuna 'gã nurauwe 'ga opoia taityoga apo awi. A'eramũ futat 'ga akou Jejui 'ga mome'wau etee peuwara 'gã nupe nũ, opytuna 'gã netee nũ:

—Jejui 'ga futat Jarejuwarete 'ga remimurera — 'jau 'gã judeu 'gã nupe, 'gã mu'jau Kristu 'ga ree.

A'eramũ futat Paulo 'ga niojeri Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau Paulo 'ga akou wojere'emamũ futat 'ga mome'wau 'gã nupe. ⁶ A'ere 'gã nuerowiari etee 'ga.

—O'meramũ 'ga 'i akou— 'jau etee judeu 'gã Paulo 'ga Jejui 'ga mome'uramũ.

Paulo 'ga 'gã ikurapa. A'eramũ Paulo 'ga amara'neramũ judeu 'gã nee. A'eramũ futat 'ga waity patukatukau waity tuwyrera mototoka, amara'ne resaukaa 'gã nupe.

—Jejui 'ga je 'ã amome'u pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã neperowiari ete 'ga. A'eramũ je 'awamũ tewau pẽ nui. Judeue'ema 'gã nupe etee je oi Jejui 'ga mome'wau nũ— 'jau 'ga waity patukatukau. —“Paulo 'ga ore monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, pe'je kasi jee ne. Pẽẽ futat te 'ã pẽowet— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁷ Awau 'gã nui. Judeue'ema 'ga rog ipe awau ojejyita. Tisiu Justo 'ga rog ipe awau. Jarejuwarete 'ga 'ga werowiat. Aipo kũima'e 'ga roga 'ũina judeu 'gã jatykaawa yse pe futat. A'eramũ 'ga awau peu. 'Ga roga pype 'ga akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. ⁸ A'eramũ judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga Jejui 'ga rerowiaa, Krisipu 'ga 'ga rerowiaa opytuna 'gã netee. Tekotee 'gã nanẽ 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'gã nupe.

⁹ Ypytunimũ Janejararete 'ga ojesaukaa oporogytau Paulo 'ga upe:

—Ere je mome'wau ekou ekyjawe'em futat. ¹⁰ Je ako ene pyri. A'eramũ ene efuwepawe'emamũ futat ekou je mome'wau 'gã nupe. A'eramũ je ene rerekou tywerukare'ema 'gã nupe. Kwaiwete te 'ã je rerowiaara 'gã 'au— 'jau Jejui 'ga ojesaukaa Paulo 'ga upe.

¹¹ A'eramũ futat Paulo 'ga akou aipo 'ga 'wyr ipe etee futat Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. Majepeja te kwara mu'aa. Ajepeja rupi 'ga akou nũ. Awau 'ga kwara 'aramũ uẽma 'gã nui.

¹² 'Wyriar yau ruramũ judeu 'gã ajatykau. A'eramũ futat Paulo 'ga pyyka 'ga rerawau Gariu 'ga upe, 'wyriar yau upe 'ga rerawau. Akaja ywy pewara 'gã nupe 'wyriaramũ akou.

¹³ —Ko 'ga kũima'e 'ga 'ut ore mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are numiamũ— 'jau 'gã 'ga rerawau 'wyriara upe. —A'ere 'ga naMoisesi 'ga remikwasiarera 'jawe rũi imome'ui oree— 'jau

'gã 'ga upe. —O'meramũ te 'ga 'i akou. Wapo ekoete 'ga akou — 'jau 'gã 'ga rerawau 'wyriara upe imome'wau.

¹⁴⁻¹⁵ Paulo 'ga oje'egaramet 'wyriara 'ga upe. A'ere 'wyriara 'ga je'egi erujewi. A'eramũ Paulo 'ga oje'ege'ema.

—Mama'e tywera 'ga iapo re te amunipo 'ã je apyakai pẽje'eg are. A'ere 'ã 'ga naani. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Pẽẽ 'ã judeua. Pẽẽ noko ako pejamue ekoete jepi. Pejemiapo are miamũ pejemiapue jepi. A'eramũ je teapyakawe'em futat pẽ nee. Je 'ã romanũa. Pẽ'wyriaramũ futat je reko. A'eramũ je pẽnemiapo are teapyakawe'em. Najukai 'ga 'ga amũ. Nakurawi 'ga 'ga amũ. 'Wyriararetea 'ga miamũ 'ga nakurawi. Namama'e tywera rũi futat 'ga wapo. A'eramũ je teapyakawe'em pẽ nee— 'jau etee 'wyriara 'ga 'ga nupe.

¹⁶ A'erauwe 'wyriara 'ga 'gã mũ'jãu ojewi.

—Pe'je pejewau peje'jãu je wi— 'jau 'wyriara 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga 'gã mũ'ẽukaa ojewi.

¹⁷ A'eramũ 'gã awau amara'neramũ akou. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. A'eramũ futat 'gã ajatykaawa raarana 'ga, Sostenesi 'ga ppyka 'ga nupãnupãu ekoete futat. 'Wyriara 'ga, Gariu 'ga 'gã nesaka agawewi futat. A'ere 'ga reko. esakare'ema 'jawe etee futat.

¹⁸ Korĩtu pe Paulo 'ga akou namutamutat. Poje 'ga awau aipo awi. Sẽkreja 'jaw ipe 'ga awau, aipo awi. Akira 'ga awau 'ga rupi, wemireko ẽẽ retee. Awau 'gã owaẽma Sẽkreja 'jaw ipe. Peu wekwaw ipe Paulo 'ga ojeapina. Ojemuapesĩpesĩga futat.

—Nan nipo je iapoi enee— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe rai'i.

U'eawer imũ iapo re 'ga ojeapina.

A'ere 'gã awau u'aa yaruu pype nũ. Awau 'gã oyaapa. Awau 'gã owaẽma. ¹⁹ Efesu pe awau owaẽma ojekoka. Peu futat 'gã ũ'jãu. Peu futat Akira 'ga opytau Paulo 'ga wi wemireko ẽẽ retee.

Oo enune Paulo 'ga awau judeu 'ga jatykaaw ipe Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga 'ã Janerwarete 'ga remimurera— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

A'ere 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã ajamueu ee.

²⁰ A'eramũ peuwara 'gã 'jau 'ga upe:

—'Au epyta ore pyri nũ'ũ— 'jau 'gã.

—Tee nũ'ũ. Napytaa'uweri je nũ'ũ. ²¹ Anure te nipo je ruri tejewya nũ. Jarejuwarete 'ga temuramũ tejewya pẽ pyri nũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire 'ga awau 'gã nui. Awau u'aa yar ipe nũ. Pe awi awau oyaapa. Awau 'ga 'y owajara katy oyaapa. ²² Sesaria pe 'ga awau ojekoka. Pe awi 'ga awau

ywryi. Awau 'ga owaēma Jerusareg ipe. Owaēma ypy we Paulo 'ga awau oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. 'Gã nupe oporogytapaw ire 'ga awau nũ. Ātioki pe awau nũ, Siria ywy pe 'up ma'e pe nũ. ²³ A'e pe 'ga awau opytawaipa. Kamēsīete 'ga awau a'e awi nũ. Awau 'ga Garasi ywy raapa awau, Frigia ywy raapa. Mīmera wemiaawa ywy pe Paulo 'ga awau akou oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

—Pe'je pejemogyau 'ga rerowiaa. Pepoit futat kasi 'ga wi ne — 'jau 'ga awau akou oporogytau 'gã nupe. — Pejekyllawe'em futat pejemogyau— 'jau 'ga akou 'gã nupe.

²⁴ Kwe pe Paulo 'ga oo 'ga rekoramũ judeu 'ga amũ awau Efesu 'jawa amunaw ipe akou. Aporu 'ga awau akou Efesu pe. Aresāri 'jaw ipe u'at ma'efera 'ga poromũ. ²⁵ 'Ga ojemu'e Jarejuwarete 'ga porogytafer are rakue. 'Ga omome'u esage 'ga je'ega 'gã nupe. A'eramũ 'ga awau akou wemikwaawa etee imome'wau 'gã nupe. Jejui 'ga 'ga ikwaapa futat numiamũ. A'ere 'ga Juã Batista 'ga porogytafera etee ikwaawi. Juã 'ga ae pymĩ 'y pe rakue. 'Ga porogytafera etee futat 'ga ikwaapa. 'Ga remimome'ufera etee 'ga ikwaapa akou.

²⁶ A'erauwe 'ga oi judeu 'gã jatykaaw ipe imome'wau 'gã nupe. A'jeteetewi 'ga 'ga mome'wau numiamũ. A'ere 'ga nokwaapawi. A'ea 'ga imome'u 'ga 'amamũ Akira 'ga 'ga renupa. A'erauwe 'ga oje'ega wemireko ēē upe:

—Okwaap futat 'ga numiamũ. A'jeteetewi 'ga porogytai numiamũ ĩ. A'ere 'ga nokwaapawi katu we ra'e. Siroo 'ga jarejepyri nũ ĩ, 'gã mu'jaupap Jejui 'ga porogyta are nũ ĩ— 'jau Akira 'ga wemireko ēē upe.

—Nai'i. Siroo futat jane kĩa— 'jau ēē 'ga upe.

A'erauwe Akira 'ga oje'ega 'ga upe:

—Ere ejua ore rupi. Siroo ene oroje'wyr ipe, ene mu'jau Jejui 'ga ree 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga akou ojemu'jaukaa Akira 'ga upe.

²⁷ Omu'e re Aporu 'ga awau Akaja ywy pe. “Too Akaja ywy pe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga awau akou.

'Ga o enunewe 'ga mu'eawer ipewarera 'gã ka'arana monou ikwasiaa ajaupe.

“Pejyuka esage ki 'ga ree”, 'jau 'gã ka'arana monou ikwasiaa ajaupe.

“Jane 'jawe futat 'ga. Jejui 'ga rerowiaaramũ 'ga rekoi.

A'eramũ pēē pejejukau 'ga ree”,

'jau 'gã imonou, ajaupe ikwasiaa.

²⁸ Owaēmawe 'ga awau judeu 'gã pyri Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari inuga Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga ree rakue

— 'jau Aporu 'ga oporogytau 'gã nupe. —Jejui 'ga 'ã 'ga remimurera. Jejui 'ga futat 'ã jane katu'okara— 'jau 'ga judeu 'gã nupe oporogytau.

Aipo pyu 'ga 'gã moje'egawarũukare'ema futat.

19

Efesu pe Paulo 'ga rekoawet

¹ Korĩtu pe Aporu 'ga rekoramũ Paulo 'ga awau akou ywryi. Awau 'ga owaẽma Efesu pe. Peu owaẽm ire Paulo 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoaa. ² A'eramũ Paulo 'ga oporonupa Jarejuwarete 'ga 'Agesage are 'gã nupe:

—Amut te Janeruwarete 'ga U'agesagea pẽ nupe rai'i? Jejui 'ga pẽẽ erowiar ire rai'i?— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naani nũ'ũ. Norokwaawi we te 'ã ore nanuara. A'eramũ ore 'ga orojeupe imura kwaape'ema nũ'ũ— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

³ —Awỹja iapoawer imũ ajee pejepymĩukat 'y pe 'gã nupe rai'i ki 'ei?— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—Juã Batista 'ga remiapofer imũ tee 'ga ore pymĩ 'y pe ai'i nũ'ũ— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

⁴ —A'jea futat Juã 'ga oi 'gã pymĩau. Otywer awi 'gã poiramũ 'ga 'gã pymĩau akou rai'i. A'ere 'ã Juã 'ga 'i rai'i: “Kũima'e 'ga amũ 'ut je rewiri”, 'jau 'ga Israeu juapyrera 'gã nupe rai'i. “A'e 'ga kũima'e 'ga ki perowiat”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'e 'ga kũima'e 'ga rera Jejui — 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ A'e renupawe 'gã 'jau 'gã nupe:

—'Awamũ ore Jejui 'ga rerowiaaramũ juejue futat. Jejui 'ga orejara— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'gã nerawau 'gã pymĩaukaa 'y pe Jejui 'ga rer imũ.

⁶ 'Gã pymĩ re Paulo 'ga opo monou 'gã apyte'rarimũ. A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesage 'ua osou 'gã nupe. Ojepype ise ypyrauwe 'gã oje'eg amuteeramũ. Janeruwarete 'ga tee 'gã wereko poromũ 'gã moje'eg amuteeu ojek-waawukaa 'gã nupe a'eramũ futat. A'eramũ 'gã akou Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. ⁷ Kwaiwete te kũima'e 'gã. Tusi te 'gã pytuna.

⁸ Peu Paulo 'ga muapyra jay moka'jama akou 'gã pype, Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaawa pype 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Okyjawe'em oporogytau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri janee rakue. “Anure nipo je tejemipyryũmera 'ga monoi pẽ nupe, pẽnemiapesagera 'ga monoi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'ũina janee rakue — 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe. —A'eferupi

tee 'ga 'ã 'awamũ 'ga muri futari imogou janee. 'Ga rera 'ã Jejuí. 'Ga 'ã ae katu'ok werowiamũ— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁹ Aipo 'eramũ amumera 'gã 'ga rerowiare'ema. Ni-porenuwiweri 'gã 'ga ree.

—Awÿja sipo ajee poromũ Jejujamũ? Nia'wryri nipo 'ga rerowiaara— 'jau 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nowase.

Aipo 'eramũ Paulo 'ga oje'ega Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Pe'je iruukwe 'gã nui. Nuerowiari futari 'gã na'e— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau 'gã jatykaaw awi. Awau 'gã mormu'jawa 'og ipe. Tiranu 'ga peuwara 'gã mu'jara. Mormu'jawa 'og ipe 'ga awau 'gã mu'jau wojere'emamũ futat. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau 'ga awau Jejuí 'ga mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'ga ree.

¹⁰ Mukũja kwara Paulo 'ga imu'aa peu, 'gã mu'jau akou. A'eramũ Asia wpy pewara 'gã najuejue etee futat 'ga porogyta renupa. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã 'jau. Tesirũmera 'gã we futat 'ga porogyta renupa.

Sewa 'ga ra'yra 'gã

¹¹ A'ere Janeruwarete 'ga opãjẽ mua Paulo 'ga upe. A'eramũ aeremiapoe'ema apoukaa Paulo 'ga upe. ¹² A'eramũ 'gã amũ 'ua Paulo 'ga raity pe upe, taity peme'ri upe. A'erauwe 'gã erooi ipypiraa ojero'wu ma'e 'gã karuara 'arimũ ipypiraa. A'erauwe 'gã ojekatu'oka. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã 'arimũ nanẽ 'gã erawau nũ. Tok ipypekau'i erawau inuga 'gã 'arimũ. A'erauwe mama'eukwaawa opoia 'gã nui. Janeruwarete 'ga opãjẽ mua Paulo 'ga upe poromũ iapoukaa 'ga upe.

¹³⁻¹⁴ A'eramũ judeu 'gã amũ nanẽ awau ekoete akou kwe pe. “Mama'eukwaawa simoit 'gã nui Jejuí 'ga rer imũ 'jau”, 'jau ajaupe numiamũ. Sete 'gã pytuna. Sewa 'ga ra'yra 'gã. Mainana 'wryiara 'ga futat Sewa 'ga. 'Ga ra'yra 'gã poromũ oje'eg ekoete Jejuí 'ga rer imũ mama'eukwaawa upe.

—Paulo 'ga oo Jejuí 'ga mome'wau oree jepi. A'eramũ ore Paulo 'ga remimome'ufera 'ga rer imũ oroje'ega pẽ nupe: Pe'je pejejepe'au 'gã nui— 'jau 'gã mama'eukwaawa upe.

¹⁵ A'ere mama'eukwaawa je'egi etee 'gã nupe:

—Jejuí 'ga ore orokwaap. Paulo 'ga nanẽ ore ikwaapa nũ. A'ere ore pẽẽ norokwaawi— 'jau mama'eukwaawa 'gã nupe. —Awÿja te pẽẽ? NaJejuí 'ga rerowiaara rũi pẽẽ— 'jau etee mama'eukwaawa 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'gã ppyka. A'eramũ futat 'gã nupãnupãnupãu 'gã naity monoronoroka.

A'eramū 'gā oka'jama jui. Typ. 'Gā ujāna jui. 'Gā muayrūrūmū etee 'gā monou, mama'eukwaawa ojeupe 'gā je'egamū.

¹⁷ A'e renuw ypyrauwe Efesu pewara 'gā okyjau ajemogyau.

—Peenup te Sewa 'ga ra'yra 'gā nera? — 'jau 'gā ajaupe. —Jejuī 'ga rer imū 'gā je'eg ekoetei mama'eukwaawa upe 'ea? A'ere mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'gā naity monoronorogi etee 'gā nui 'gā nupānupāu etee 'ea rai'i. Noje'eg ekoetei ae 'ga rer imū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū taetu 'gā okyjau Jejuī 'ga rer imū oje'eg ekoete awi. Judeu 'gā, judeue'ema 'gā netee okyjau ajemogyau nū.

¹⁸ A'eramū Jejuī 'ga rerowiaara 'gā 'ua ojemome'wau Paulo 'ga upe, kwaiwete.

—Ymā te noko oretyweramū ikue 'ja. Mama'e tywera etee ore iapou ikue. A'ere ore 'awamū ore poiri orotywera apo awi. Aruerowiar ore Jejuī 'ga 'awamū arajemogyau— 'jau 'gā 'ua ojemome'wau Paulo 'ga upe.

Peuwara 'gā nowase futat 'gā ojemome'wau.

¹⁹ Kwaiwete pājēa nanē Jejuī 'ga rerowiaa nū. A'e 'gā futat awau ka'arana upe. Aipo ka'arana mama'e tywer are 'gā mu'jau. A'ere 'gā poiri mama'e tywera apo awi. A'eramū 'gā ka'arana rerua imajatykau iapypyramū. Mama'e tywer are amu'eawera rerua imono'oga.

A'ere 'gā tata monygi ipype. Fu iapyau inuga. Iapy re 'gā imomyawera repy mojopyrūmū. Ka'arana repya sīkwēta miu ita 'ywope'ia. A'etea 'gā naeawyrūi futari oka'aranūū momyawer are.

²⁰ A'eramū Jejuī 'ga rerowiaara 'gā awau ojemomytuna ajemogyau. Kwaiwete te pājē 'gā Jejuī 'ga rerowiaa. A'eramū futat 'gā mama'e tywera apo awi opoia. A'eramū 'gā nesakarera 'gā imokwasi'wau imome'wau ajaupe.

Aipo renupawe kwaiwete 'gā Jejuī 'ga rerowiaa. A'eramū futat 'gā Jejuī 'ga je'ega mokwasi'wau. Amunawa moymoyka. A'eramū futat Jejuī 'ga rerowiaara 'gā ojemomytuna kwaiwete.

Efesu pewara 'gā mara'neawet

²¹ A'ere Paulo 'ga 'ūina wea'aramū. “Marupi te je oi tekou nū?” 'jau 'ga 'ūina. Ojeupe tee futat oporogytau. “Masetoni ywy raapa pa je oi tekou kwy. Akaja pyu 'jau tewau kwy. A'e awi futat tewau Jerusareg ipe tewaēma 'jau kwy. Jerusareg ipe tekoteko'i re tewau Roma pe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ūina wea'aramū ojetee futat. Oo enune 'ga 'ūina wea'aramū ee nū.

²² A'eramū 'ga ojekoty'aawa 'gā na'ne imonou wenune.

—Pe'je iruukwe pejewau je renune Masetoni ywy pe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe 'ga pytuna 'gã oi, Timoteo 'ga Erasto 'ga retee.

—'Au je rekoï ra'ne. Anure too pē newiri 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Paulo 'ga peu akou.

23-24 Peu 'ga rekwaw ipe 'gã amũ amara'neramũ Paulo 'ga ree. Demetriu 'ga amara'neramũ 'ga ree. Prata 'jawa apoara 'ga poromũ Demetriuramũ. Ita enyfu'gi are oporowyky ma'e 'ga. A'eramũ 'ga futat 'o'gi'i apou. Maira'me a'agawa roga 'jawewara 'ga iapou. Diana 'jawa 'gã maira.

Ojeupe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'uramũ aipo amunawa pewara 'gã amũ Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã a'eramũ opoia omaira rerowiar awi, Diana 'jawa rerowiar awi. A'eramũ 'gã maira a'agawa ro'gi mure'ema ojeupe. A'eramũ 'o'gi'i apoara 'ga, Demetriu 'ga amara'neramũ Paulo 'ga ree.

25 A'erauwe 'ga iapoara 'gã majatykau imua. A'eramũ 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Paulo 'ga 'ã jane porowykya nuapoukaru'jawi janee. Jane moka'aranũũukare'ema nipo 'ã 'awamũ. Mama'e tywerete are 'ga 'auwara 'gã mu'ei. 26 “Naeremiapoa rūi Janeruwarete 'ga”, e'i 'ã Paulo 'ga 'gã nupe. 'Agamũ maira a'agawa ro'gi'i murukare'ema 'gã nupe jane wi. “Jarejuwarete 'ga te perowiat, Jejui 'ga retee”, 'jau 'ã Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'gã opoia kwaiwete Diana rerowiar awi. A'eramũ 'gã Jejui 'ga etee futat erowiaa ajemogyau kwaiwete. Ymã we 'ã 'auwara 'gã Asia ywy pewara 'gã netee Diana rerowiari ajemogyau kwaiwete rakue. A'ere 'ã 'awamũ Paulo 'ga ruri 'au 'gã mu'jau omair are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Mama'e tywerete are te 'ga 'gã mu'ei akou. 27 Najuejue te 'ã jane jaremaira muorypa jepi. Ipojeupawuu ma'e futat êê jepi. A'ere 'awamũ 'gã poipawi êê wi. Nuerowiaru'jawi 'gã Diana êê 'awamũ— 'jau Demetriu 'ga 'gã nupe. —Namuru'jawi 'gã 'awamũ 'o'gi'ia jane wi. Jane moka'aranũũukare'ema nipo 'ã 'awamũ. Opoipap 'gã 'awamũ jui— 'jau Demetriu 'ga 'gã nupe.

28 A'e renupawe imajatykapyrera 'gã amara'neramũ ajemogyau Paulo 'ga ree. A'eramũ futat 'gã wafukaita:

—Efesu pewara jane. Diana futat jane maira! — 'jau 'gã wafukaita ajemogyau.

29 A'e renupawe 'gã nera erooi imuãina amunawa pype. A'eramũ 'gã Paulo 'ga pytuna 'gã ppyka. Mukũja 'gã ppyka. Gaio 'ga ppyka Aristaku 'ga retee. Kwaiwete 'gã 'gã ppyka 'gã nerawau ajatykaaw ipe nũ.

30 A'erauwe Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Oo je teporogytau 'gã nupe— 'jau 'ga numiamũ.

A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã nomonoukari Paulo 'ga.
 31 'Wyria'ri 'gã amũ Paulo 'ga jekoty'aawa. A'eramũ 'gã oje'ega monou 'ga upe:

—Ereo kasi ne— 'jau 'gã. —Erese kasi ewau peu 'gã nesaka ne— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe.

32 A'eramũ 'gã ajatykau kwaiwete 'gã nee. Ojoywaema ekoete futat 'gã ajemogyau. Ikwaapare'ema 'gã we futat ojoywaema ekoete futat ajemogyau.

33 A'ere judeu 'gã amũ 'jau Aresãri 'ga upe:

—Ere ewau eporogytau 'gã nupe, 'gã nowase katy a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga opo mowyri 'gã nupe 'gã momika numiamũ. A'ere 'gã 'ga kwaaw ire nuapyakai futari 'ga je'eg are.

34 —Judeu 'ga tee ra'e— 'jau etee 'gã ajaupe.

A'eramũ ojero'waro'wau etee futat wafukaita 'ga upe.

—Efesu pewara futat ore. Diana futat te 'ã oremaira— 'jau etee 'gã 'ga upe.

Tuas ora poromukuran 'gã ajamueu wafukaita.

35 Poje 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga 'ua oje'ega 'gã nupe:

—Pe'je pejepika— 'jau 'ga 'ua 'gã nowase.

A'erauwe 'gã opika.

—Aipo peapo awi — 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. —Efesu pewaramũ jane futat te 'ã najuejue etee futat sajejuka Diana ãã rog are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat 'ã ãã ree ojejuka ma'ea. Aipoa 'ã 'gã najuejue etee ikwaapa— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã opika.

—Ymã te 'ã Diana a'agawa ruri u'aa janee ywag awi rakue. A'e are 'ã jane jejukai najuejue etee futat— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. 36—A'eramũ pãã aipo apowe'em. Najuejue etee futat 'ã jane iapoi. A'eramũ pãã pejepika. Enupa etee pejemogyau — 'jau 'ga 'ua 'gã nupe.

37 —A'ere 'ã ko 'gã kũima'e 'gã perut ekoete 'au rai'i. Naku-rawi agawewi 'gã 'ã janemaira. Namunarũ agawewi 'gã 'ã mama'e are. A'etea 'gã 'ã perut ekoete rai'i— 'jau 'ga oje'ega 'ua 'gã nupe.

38 —Tene Demetriu 'ga oi oporogytau 'wyriara 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran gatu nipo 'ga mama'e tywera mũ apowe'em 'ga upe rai'i. Tene 'ga oi oporogytau 'ga upe. Nanuara niapoawi 'au— 'jau 'ga 'gã nupe.

39 —'Gã nupe pejeporogytaweramũ pekwap 'wyriara 'gã nowase tãmẽjẽ pejeporogytau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. —Naeporogytaawa rũi te 'ã 'au. A'eramũ pãã pejewau peu 'wyriara rowase pejeporogytau— 'jau 'ga 'gã nupe. 40 —Kasi a'e pe jane 'wyriararete 'ga amara'neramũ jane ree ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Imara'ne nipo 'gã je ree. Je ago'o te 'gã”, 'jau

nipo 'ga janee — 'jau 'ga 'gã nupe. —“Nafutari 'gã je rena 'wyriaramũ ojeupe ra'e”, e'i nipo 'gã janee. “Ajepeja 'ga te 'gã afutat 'wyriaramũ ra'e”, e'i nipo 'ga janee. Ai'i te 'ã pejup pejeafukaita ekoete— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ Aipo 'erauwe 'ga peuwara 'gã mokwasi'wau, 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. A'eramũ futat 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.
A'eramũ futat 'gã awau.

20

Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka 'ga ataawet

¹ Aipo teepaw ire Paulo 'ga oje'ega monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua 'au. Taporogyta pẽ nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe Jejui 'ga rerowiaara 'gã jatykai 'ga ree kwaiwete.

—Ko je oi tekou pẽ nui. Masetoni ywy pe je oi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tepytuna 'gã newiri je oi. Peu ako je 'gã monoi ai'i. A'eramũ je tewau 'gã newiri— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pe'je pejejemogyau Jejui 'ga rerowiaa. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne— 'jau Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe.

Aipo 'e re 'ga awau 'gã nui opytuna 'gã newiri. ² Awau 'ga Masetoni ywy raapa, awau akou oporogytau amunaw ipewara 'gã nupe. Amunawa moymoyka akou Jejui 'ga mome'wau. A'erauwe futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajemogyau worrywamũ 'ga ree. Paulo 'ga awau akou 'gã mojemogyppygukaa Jejui 'ga ree. Kwaiwete te 'gã norywamũ Jejui 'ga ree, 'ga rerowiaa.

—Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne— 'jau Paulo 'ga akou 'gã nupe amunawa moyka.

Kwe pe futat awau akou imome'wau 'gã nupe 'gã maku'iu. Awau Akaja ywy upe owaẽma. ³ Peu 'ga opytau. Muapyr etee 'ga jay moka'jama. A'eramũ 'ga o'wya Siria ywy pe numiamũ. A'e pype 'ga judeu 'gã ojee miewera renuwĩ. A'eramũ 'ga awawe'em peu. Ojewya etee 'ga 'ua Masetoni ywy pe nũ.

⁴ A'eramũ peuwara 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ 'ua 'ga rupi. Sapatro, Aristaku, Segũtu, Gaio, Timoteo, Tikiku, Trofimũ. Mĩmera 'gã 'ua Paulo 'ga rupi. Sapatro 'ga Pereja pewarera 'ga. Piru 'ga 'ga ruwa. Aristaku 'ga, Segũtu 'ga Tesarũn ipewarera 'gã. Gaio 'ga Teripe pewarera 'ga. Tikiku 'ga, Trofimũ 'ga Asia ywy pewarera 'gã. Mĩmera 'gã 'ua 'ga rupi.

Asia ywy raapa 'gã awau. Awau 'ga owaẽma Firiposi 'jaw ipe. Pe awi 'gã awau Paulo 'ga renune. ⁵ Troate 'jaw ipe 'gã awau. Peu 'gã Paulo 'ga rapesaka.

Firiposi 'jaw ipe Paulo 'ga opytau je retee, Lukaramũ. Firi-
posi 'jaw ipe ore rekoramũ owaẽma mani'oko'o jopype'ema
'wawa maraka upe. Ikwaw ire ore arawau yaruu pype
aru'aa. ⁶ Sĩku oroser ire orowaẽma Troate 'jaw ipe 'gã nupe.
Orojenune oo ma'efera 'gã nekoaa arawau nũ. Majepei tee
morowykye'ema magwapa Troate 'jaw ipe arajemogyau.

⁷ Morowykye'ema piara rupi Jejui 'ga rerowiaara 'gã
ajatykau 'og ywate pype ore ree. Orojemi'waa ra'ne. Oro-
jemi'wapaw ire Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. Kwet kwet
kwet. Morogyta tee'ia miamũ 'ã iporomuku omome'uramũ.

—'Awauwe futat je porogytapawi. Ai'iwe te 'ã je oi nũ— 'jau
'ga 'gã nupe.

Awau ypyajeaje katu. ⁸ Kwaiwete te 'gã tata mogyi imonyka
orojee. ⁹ A'eramũ kunumĩũ 'ga amũ 'ũina wapyka 'okwar
ywate 'arimũ 'ga porogyta renupa. Eutiku 'ga 'ũina wapyka
wapykau Paulo 'ga je'eg are. Poje nipo 'ga wopeyamũ.
A'eramũ 'ga osea. Paulo 'ga je'ega 'ga mopeyita. A'eramũ 'ga
osea rakue. Poje 'ga awau wopopenamũ 'okwar ywate rupi.
Tii too. A'eramũ futat 'ga awau amanũmũ. A'eramũ ajatyka
ma'e 'gã awau ojypa 'ga resaka.

—Tÿÿ. Amanũ futat 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁰ A'erauwe Paulo 'ga awau ojypa 'ga resaka.

—Pejemuaẽm awi 'ga ree— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Paulo 'ga 'ga mana anuruka. A'erauwe 'ga oferapa
'gã nupe. ¹¹ 'Ga feraw ire 'gã ojeupia awau nũ, 'og ywate pype
nũ. Ojeupir ire Paulo 'ga mani'oko'o'i pyyka imo'jamo'jau
orojee ore moyka. A'eramũ futat ore orojea'aramũ Jejui 'ga
manũawer are. A'ere Paulo 'ga oporogytau nũ. Kwet kwet
kwet ku'em.

¹² Awau aku'emamũ. A'erauwe 'gã okwasi'wau. Awau 'gã
ajemogyau oje'wyr ipe. Amanũ ma'efera 'ga rerawau 'ga 'wyr
ipe.

—Ekoay 'ga 'ua u'aa amanũmũ oree ko. 'Okwar ywate rupi
'ga oi u'aa oree ko— 'jau 'gã aipo kunumĩũ 'ga pytuna 'gã
nupe. —A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi ko nũ— 'jau 'gã
imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga ree.

¹³ Ku'emamũ Paulo 'ga oje'ega oree:

—Pe'je iruukwe nũ. Yar ipe pekwap. Je ywyrri too 'jau— 'jau
'ga oree.

A'erauwe ore jejagi yar ipe arawau Asosi 'jawa amunaw
ipe.

—Asosi pe ki je rapesak pejepe— 'jau 'ga oree.

A'eramũ Paulo 'ga awau ywyrri. ¹⁴ Peu Paulo 'ga orojeupe
'ga waẽm ire ore arawau aipo awi. A'eramũ 'ga awau yar

ipe ore rupi. Arawau orowaēma Mitilene 'jawa amunawa upe. Arawau orojekokaipa etee peu. ¹⁵ Kamēšēte te oroia jui nū. Ai'iwe ore orokwapa 'ypō'ōūū pyu, Kiosi 'jawa 'ypō'ōūū pyu. Ai'iwe ore orokwapa 'ypō'ō mū pyu nū, Samosi pyu nū. Imuapya 'ara rupi ore arawau orowaēma Miretu 'jawa jemiar ipe. Peu futat ore orojekoka. Peu futat aru'jāu oropytau. ¹⁶ A'eramū Paulo 'ga 'jau oree:

—Efesu pe jane nipytai. Janera'nē jane jarekou. Kasi jane jarejatykaawa maraka nipyygi ne— 'jau 'ga oree. —Jerusareg ipe sawaēm tāmējē 'jau, maraka renunewe 'jau, a'e te je 'ā— 'jau 'ga oree.

A'eramū 'ga a'eramū wa'nēnamū ajemogyau maraka are.

Paulo 'ga 'eawet

¹⁷ Miretu 'jawa amunaw ipe owaēm ire Paulo 'ga oje'ega monou Efesu pe, Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyrriara 'gā nupe: “Pe'je pejejua je pyri. Taporogyta pē nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega monou 'gā nupe.

¹⁸ A'erauwe 'wyrriara 'gā nuri oporogytau Paulo 'ga upe:

—Pēē 'ā jejekoty'aawa. Asia ywy pe je waēm ypyrauwe ako je kwaap pejepe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe.

¹⁹ —Je 'ā Jejui 'ga remimonofera te. Jeporowykya 'ā Jejui 'ga mome'ua tee futat ako pē nupe ai'i— 'jau 'ga 'wyrriara 'gā nupe. —Tejaa'wau ako je 'gā nee otywera 'gā etyge'emamū ai'i. Ma'eramū te 'gā nopoiri otywer awi nū, 'jau je tekou tejaa'wau 'gā nee ai'i.

—Judeu 'gā ako afueweramū je ree ai'i. “Sijuka 'ga 'jau”, 'jau ako 'gā jee ai'i. A'e are nanē ako je te'arasigamū tekou ai'i nū. “Kūima'eeteetea je”, 'jawe'em ako je tekou ai'i. Jejui 'ga te je amome'u 'gā nupe ai'i numiamū. Tejerowiaraipe'ema futat ako tejee ai'i. A'ere ako 'gā je juka are etee 'gā fueweramū ai'i — 'jau Paulo 'ga 'gā nupe. ²⁰ —Pē nupe nanē ako je Jejui 'ga mome'wau'jau'japa pēnog ipe tekou pē nupe ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe. —'Gā jatykaaw ipe nanē ako je 'ga mome'wau tekou 'gā nupe ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe.

²¹ —Judeu 'gā nupe, judeue'ema 'gā nupe. Mīmēra 'gā nupe ako je Jejui 'ga mome'wau ai'i. “Pejetywer awi pepoit. Pe'je pejemogyau Jejui 'ga rerowiaa. Janejararetea 'ga. A'eramū pēē 'ga rerowiaa”, 'jau je ako pē nupe 'ga mome'wau ai'i— 'jau Paulo 'ga u'ama 'wyrriara 'gā nupe oporogytau. ²² —A'ere 'awamū je oi Jerusareg ipe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea e'i jee: “Jerusareg ipe ekwap”, e'i jee. A'eramū je tewau Jerusareg ipe 'awamū. A'ere je nakwaawi 'gā tejerekoa. Ma'ja katu nipo 'gā wapo peu jee? Maran gatu nipo 'gā je rerekoi?— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

23 —“Peu nipo 'gã ene ppygi”, e'i Janeruwarete 'ga 'Agesagea jee je rekoramũ. A'eramũ nipo 'gã je pofaa je monou je munepa je mu'ama moromunepawa pype. Janeruwarete 'ga 'Agesage te 'ã e'i jee je rekoramũ. Amunawa upe je waẽmauwe, amunawa upe je waẽmauwe 'jau 'ã 'ga 'Agesagea jee — 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁴ —A'ere 'ã ae 'ga rerowiaaramũ nokyjea'uweri te amanũ awi. A'eramũ nipo je teporowyky moyka futat. Jejararete 'ga te 'ã, Jejui 'ga oporowykya wapoukat jee. A'eramũ je 'ã teporowyky ma-teepaw are etee futat tejea'aramũ. Morogyta esage mome'ua etee futat 'ã jeporowyky. Ma'eramũ je 'ã “pe'je pejepoia pejetywer awi”, je 'i tekou 'gã nupe. “Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane katu'ok jaretywer awi janepoiriweramũ”, 'jau je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

25 —Pẽ pype tekou pẽ mu'jau Jejui 'ga porogytafer are ikue. 'Ga porogytafera peenup, 'jau je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere nipo 'awamũ naje resagu'jawi pejepe nũ. ²⁶ Jejui 'ga je ako imome'wau pẽ nupe ikue. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiare'em ire pẽẽ te futat pejejereko tywerukaa 'ga upe. ²⁷ 'Ga remifutara je 'ã imome'wau pẽ nupe. Wemifutara pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ pẽ nee, 'jau je ako pẽ nupe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

28 —Pẽẽ 'ã 'awamũ 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'ã pẽ mogyau 'wyrriaramũ 'gã nupe. A'eramũ pẽẽ pejejejukau esage 'gã nee — 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'gã nupe. —Sã'ã ae jejuka esage weymawa karupa'mĩ are. Nan tee futat pẽẽ pejejejukau esage 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'ã wa'yra 'ga mua ijukaukaa janee rakue. A'eramũ 'ga 'ã 'agamũ janetywera moia jane wi. 'Ga manũe'em ire amunipo 'ã 'ga janetywera nomoiri futari jane wi. Werowiaaramũ 'ga jane pireita janetywer awi. A'eramũ 'ga a'eramũ janejaramũ akou. 'Ga 'ã pẽ mogyau 'wyrriaramũ werowiaara 'gã nupe. A'eramũ ki pẽẽ pejejejukau esage 'gã nee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁹ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akwaap je. Je o re nipo i'me ma'e 'gã amũ nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je te je rerowiat pejepe”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “Perowiar awi Jejui 'ga”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. Pẽ mu'jau 'me nipo 'gã nuri. Jejui 'ga rerowiar awi pẽ momoirukar are afueweramũ. 'Miara 'jawe aipo 'gã. Sã'ã 'miara jemuaẽme'ema pẽneymaw are. Nan tee futat 'gã najemuaẽmi pẽ nee. Jejui 'ga rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ te 'gã nuri. A'eramũ pẽẽ pejejea'gwau nanuar awi. ³⁰ A'ere nipo anure pẽẽ mũ we futat pẽ'me pejejaupe pejemojo'okawamũ — 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —A'eramũ ki pẽẽ pejejea'gwau i'me ma'e 'gã nui. Muapyra kwara je ako imagwapa tekou pẽ pype, Jejui 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. “Pe'je Jejui 'ga rerowiaa pejeojere'emamũ. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. I'me ma'e rerowiare'ema”, 'jau je ako pẽ nupe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —A'etea pẽẽ mũ 'gã 'me are pejeapyakau. A'eramũ je a'eramũ tejaa'wau pẽ nee. Au'jeteramũ je 'ã tekou pẽ mu'jau. A'jea futat jeremimome'ua. Perowiar awi i'me ma'e 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe.

³² —'Awamũ je pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe. Toje-juka 'ga pẽ nee 'jau. A'eramũ pẽẽ 'ga je'ega renupa pejejemogyau. Tepẽ poat 'ga 'jau, werowiar are 'jau. Wemiayuwa upe 'ga mama'e esage monou. A'eramũ nipo 'ga imonou pẽ nupe — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. ³³ —Je 'ã je kwaap katu pejepe. Je 'ã, “ka'aranũũa pemut ape jee”, na'ea'uweri tekou pẽ nupe. “Mama'ea pemut amũ jee”, 'jawe'em je 'ã pẽ nupe. ³⁴ Je te futat teporowykyau tekaraemã are. Tepytuna 'gã karaemã muawamũ nanẽ je 'ã je te futat teporowykyau tekou. “Pemut ape jee. Mama'ea pemut amũ jee”, na'ei je 'ã tekou pẽ nupe. Je te futat 'ã tekou teporowykyau— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

³⁵ —A'eramũ pẽẽ nanẽ nan tee futat iapou— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —A'e are je 'ã pẽ mu'jau: “Pe'je pejeporowykyau mama'e muawamũ pejejeupe, pejepytuna 'gã nupe nanẽ mama'e mua nũ”, 'jau je ako pẽ nupe ikue. Ymã te 'ã Jejui 'ga 'i rakue: “Jarejeupe mama'e muramũ janeku'iramũ jarejemogyau. A'ere jane 'ga amũ upe mama'e monoramũ te janeku'ieteramũ”, e'i 'ã Jejui 'ga rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

³⁶ Oporogytapaw ire Paulo 'ga wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rerowiaara 'gã netee, oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

³⁷⁻³⁸ A'erauwe 'gã 'jau ajaupe:

—Oo futat 'ga jane wi— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe futat 'gã ajaa'wau 'ga ree kwaiwete. Ojoo'opaw ire 'gã Paulo 'ga mana. Ojomoyka 'ga mana. 'Ga mamaw ire 'gã 'ga rerawau yaru pe ejaa.

21

Jerusareg ipe Paulo 'ga oawet

¹ Yaru pype aru'ar ire Paulo 'ga 'jau ywya'marimũwara 'gã nupe:

—Ko ore ruri— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

A'erauwe ywya'marimũwara 'gã je'egi oree:

—'Wei. Pe'je 'wei— 'jau 'gã oree.

Oroia ore oroyaapayayau arawau. Arawau orowaẽma Kosi 'jawa 'ypõ'õũ upe. Peu ore oropytau. Ai'iwe ore oroia nũ. Arawau Rodes 'jawa jemiar ipe orojekokaipa. A'ere oroia

arawau nū. Patara 'jawa amunaw ipe arawau orojekoka. Peu futat aru'jāu yaruū awi. ² A'eramū ore Fenisia ywy pe oo ma'e yaruū pype ete aru'aa nū. Oroia nū. Arawau ore arakou 'y wyryri'i etee futat. ³ Arawau 'ypō'ō mū resaka. Sipiri 'jawa resaka.

—Mīnamū 'ypō'ōūū reni ra'e kūi— 'jau ore arajaupe.

A'erauwe ore imoyaawi orokwapa 'ypō'ōūū pyu. Orokwapa etee futat 'ypō'ō atykupe katy. Arawau ore kwe katy ka'arete katy, Siria ywy katy. Arawau orowaēma ka'a ywyrā upe nū. A'eramū arawau orowaēma Tiro upe. Arawau ore Tiro pe orojekoka. Peu futat aru'jāu yaruū awi. Yaruū jara 'gā karaemā 'gā enū'ēnamū ore arawau kwe pe amunawa momyrūmū. ⁴ Arawau Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū nekoaa. A'eramū ore arawau arajemogyau Jejui 'ga rerowiaara 'gā nog ipe. Majepeja morowykye'ema magwapa arajemogyau peu Jejui 'ga rerowiaara 'gā pyri. Peuwara 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'jau Paulo 'ga upe:

—Ereo awi Jerusareg ipe. 'Au etee eko ore pyri— 'jau 'gā Paulo 'ga upe.

A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega oree ai'i: “Paulo 'ga nipo 'gā peu nuerekoarūi”, e'i 'ga 'Agesagea oree ai'i. A'eramū ore eneo futare'ema— 'jau 'gā Paulo 'ga upe.

A'ere Paulo 'ga 'i etee:

—Oo futat je— 'ga 'i etee.

⁵ Arawawa upe iwaēmamū ore arawau nū, yaruū pype aru'aa nū. Kwaiwete peuwara 'gā awau oreo resaka wemireko 'gā netee, wa'yra 'gā netee. A'eramū ore 'yisiga pype aruapyka orojenupy'āu oroporogytau Jarejuwarete 'ga upe, yaruū pype aru'ar enune.

⁶ Jarejuwarete 'ga upe oroporogytapaw ire Paulo 'ga oje'ega 'gā nupe:

—Orokor ore— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe ore aru'aa oroia. Oreo resaka 'ut ma'efera 'gā nanē ojewya awau oje'wyr ipe nū, ore ir ire nū.

⁷ Tiro 'jaw awi ore arawau orowaēma Tolemaita 'jawa upe. Peu ore Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū nekoaa nū. A'eramū ore peu arajemogyau 'gā pyri. Kaarup. Majepei tee oroser ire aru'aa yaruū pype nū. ⁸ Ai'iwe ore oroia nū. Arawau ore orojekoka Sesaria pe. Peu ore aru'jāu yaruū awi. A'eramū futat ore aru'aru'jape'ema yara pype.

Orojekog ire ore arawawayayau Filipe 'ga rog ipe oropytau. Jejui 'ga porogyta mome'wara 'ga Filiperamū. Jerusareg ipe Filipe 'ga rekoramū Jejui 'ga remimonofera 'gā 'ga mogou imen manū ma'e 'gā nupe kumi monoaramū rakue. Aipo 'ga Filipe 'ga rog ipe arawau oropytau. ⁹ Irūpāwē Filipe 'ga ra'jyra.

Kūjāmukua juejue 'ga ra'jyra ajemogyau. Janeruwarete 'ga porogyta mome'wara 'gã te 'ga ra'jyra nanē nū.

¹⁰ Filipe 'ga rog ipe oropytawaipa. Peu ore rekoramū kūima'e 'ga amū 'ua owaēma oree. Agapu 'jawa 'ga 'ua owaēma oree Filipe 'ga rog ipe. 'Ga nanē futat Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara nū. Judeja ywy awi 'ga 'ua.

¹¹ Owaēm ppy we Agapu 'ga opajajamū Paulo 'ga ku'afaawa ppyka. Ojepofaa, ojepyfaa ipyu. Ojepofar ire 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—“Nan nipo 'gã 'ga pofari Jerusareg ipe”, e'i Janeruwarete 'ga 'Agesagea imome'wau jee — 'jau 'ga Paulo 'ga upe. — A'eramū nipo 'gã nan futat ene rerekou. A'ere nipo 'gã ene monou, judeue'ema 'gã po pe ene jukaawamū— 'jau Agapu 'ga imome'wau Paulo 'ga upe.

¹² A'e renupawe ore 'jau Paulo 'ga upe:

—Soo awi ajee Jerusareg ipe— 'jau ore 'ga upe.

¹³ A'ere Paulo 'ga 'i etee oree:

—Pe'je pejepika pejemogyau. Pejoo'o awi pejemogyau. Je mu'arasig etee te pejepe nanamū. Oo futat je. Tene 'gã je pofari. Tene 'gã je jukai. Nakyjea'uweri ae 'ga rerowiaaramū nanuar awi — 'jau etee Paulo 'ga oree. —Jejui 'ga te 'ã jejararetea. 'Ga te 'ã je mono peu. A'eramū je tekyjawe'em temanū awi— 'jau etee 'ga oree.

¹⁴ Simojeropytaukat 'ga 'jau, 'jau ore oroje'ega 'ga upe numiamū. A'ere 'ga nore mojerowiari etee. A'eramū ore 'jau arajaupe:

—Tene ajee 'ga oi. Janejararete 'ga te afutat 'ga oa ra'e— 'jau ore arajaupe.

¹⁵ Peu arakorako'i re ore orokaraemã mogatyrūmū. A'ere ore arawau Jerusareg ipe. Ywryri futat ore arawau a'eramū futat. ¹⁶ Jejui 'ga rerowiaara 'gã amū awau ore rupi. Sesaria pewarera 'gã amū awau ore rupi. Jerusareg ipe orowaēm ire ore rupi oo ma'efera 'gã futat ore rerawau Menasō 'ga rog ipe, Sipiri pewarera 'ga rog ipe. Aipo 'ga, Menasō 'ga, Jejui 'ga rerowiaar ymanera futat. A'eramū ore arajemogyau 'ga pyri peu.

Tiago 'ga pyri Paulo 'ga oawet

¹⁷ Jerusareg ipe orowaēm ppy we ore arawau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka. Ore resakawe 'gã aku'iramū ore ree. Ai'iwe Paulo 'ga ore rerawau Tiago 'ga resaka. Peu Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wryriara 'gã ajatykau kwaiwete Tiago 'ga pyri. ¹⁸ Peu ojeupe ore waēmamū Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wryriara 'gã ore rapeje'ega:

—Tepeko?— 'jau 'gã oree.

—'Wei. Ore rekoi 'wei— 'jau Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe.

19 A'ere aruapeje'eg ire Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe, wekwawera mome'wau 'gã nupe:

—Kwe pe ako ore oi judeue'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'wau ikue. A'eramũ kwaiwete 'gã ajemogyau Jejui 'ga rerowiaa ai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

Wekwawera mome'waupap 'gã nupe.

20 A'e renupawe 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—A'jea futat 'ã Janeruwarete 'ga resageramũ a'i kũi. 'Aga morogyta 'ã ae muoryp a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

—'Au nanẽ kwaiwete judeu 'gã Jejui 'ga rerowiari nũ. A'ere 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee iapoi we ajemogyau — 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. 21 —A'ere kwe pewara 'gã nuri o'meramũ 'gã nupe rai'i. “Paulo 'ga oo akou kwe pewara 'gã judeu 'gã mu'jau tyweruu akou”, 'jau 'gã 'ua ajaupe rai'i— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. —“Pepoit Moisesi 'ga remimu'efer awi”, e'i Paulo 'ga awau akou 'gã nupe. “Pemojewag awi pejeja'yra”, e'i nanẽ 'ga akou 'gã nupe nũ, 'jau 'gã 'ua imome'wau ajaupe rai'i. “Jarejemiapo awi pepoit”, e'i 'ga akou judeu 'gã nupe, 'jau 'gã 'ua ajaupe rai'i— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe.

22 —A'ere nipo 'gã 'au ene rut ene waẽma kwaawi ra'e. Maran aje jane iapoi 'gã nupe 'awamũ ene rerowiarukaawamũ 'ũ?— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. 23 —Nan eapo 'awamũ 'gã nupe. 'Au irũpãwẽ 'gã nuwi, ore orojesaukat Jarejuwarete 'ga upe 'jara 'gã. Jarejuwarete 'ga upe 'gã jekatu'ogi u'eawer imũ futat. 24 A'eramũ ene nanẽ ewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã nupi— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. —Peu ene nanẽ ejekatu'oka Moisesi 'ga remimu'eawer imũ Jarejuwarete 'ga upe. A'ere ene ka'aranũũ monou mainana 'ga upe, 'gã pinawera mepyau 'ga upe 'jau. A'eramũ nipo judeu 'gã ojomoyka ikwaapa— 'jau 'gã 'ga upe. —“Na pa je 'ga Moisesi 'ga jaremu'eawer imũ etee futat iapoi akou ra'e”, te'i 'gã ojomoyka ikwaapa 'jau. “A'etea pa 'gã i'me oree rai'i nũ”, te'i 'gã ajaupe 'jau— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

25 —Judeuramũ jane iapopawi Moisesi 'ga jaremu'eawer imũ. A'ere judeue'ema 'gã nanarũi— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. —Ymã te ore ka'arana monoi ikwasiaa 'gã nupe ikue. “Nan tee ki peapo”, 'jau ore imonou ikwasiaa ka'aran are 'gã nupe ikue.

—“Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Wyra rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanẽ pẽẽ i'wawe'em nũ. Kũima'eramũ ae ajuemireko are akowe'em. Kũjã nanẽ nũ. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat

erekou. Ae nanē wemirekoa etee futat erekou nū”, 'jau ore ikwasiaa imonou 'gā nupe ikue— 'jau 'gā Paulo 'ga upe.

²⁶ Ai'iwe Paulo 'ga awau irūpāwē 'gā nupi. A'eramū 'gā juejue ojekatu'oka Jarejuwarete 'ga upe Moisesi 'ga je'eger imū. A'ere awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporogytau mainana 'ga upe.

—Morowykye'ema mū magwaw ire ore jekatu'opawi. A'eramū ki ene wyra amū iapisau iapyau oree juejue. Je tamepy orojee ene upe 'jau— 'jau 'ga mainana 'ga upe.

Paulo 'ga pyykawet

²⁷ Morowykye'ema teepap ja'wyja'wyrāmū Paulo 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'e pe judeu 'gā amū 'ga resaka, Asia ywy awi 'ut ma'efera 'gā 'ga resaka. A'e 'gā Paulo 'ga pyyka 'ga ku'a are. ²⁸ 'Ga pyyg ire 'gā 'ga reruafukaita 'ga rerekou:

—Pe'je pejejua 'ga pyyka ore pyri. Koa kūima'e 'ga pyyka ore pyri. Kwe pe 'ga oi 'gā mu'jau tywet rakue— 'jau 'gā 'gā nupe. —“Peapo awi Moisesi 'ga remimu'efer imū”, e'i 'ga 'gā nupe rakue. “Judeu 'gā nia'wyrī”, e'i 'ga rakue. “Janeruwarete 'ga mogytaawa nia'wyrī”, e'i 'ga rakue— 'jau futatee 'gā 'gā nupe. —A'ere 'ga 'ā 'awamū judeue'ema 'gā neruri erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe— 'jau 'gā 'ga rerekou eruafukaita 'gā nupe. —Judeue'ema 'gā ae nuerurarūi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'etea 'ga werut 'gā 'au— 'jau 'gā 'ga reruafukaita erekou.

²⁹ Jerusarega momyrūaw ipe 'gā Paulo 'ga resaka rai'i. Judeue'ema 'ga amū 'ga rewiri ekoramū rai'i. Efesu pewara 'ga, Trofimū 'ga akou 'ga rewiri rai'i. A'eramū 'gā nesakarera 'gā Paulo 'ga resaka Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe.

—Judeue'ema 'ga nipo 'ga werut erosou— 'jau 'gā ajaupe.

Nuesagi agawewi 'gā judeue'ema 'ga amū 'ga pyri. A'etea 'gā aipo 'jau ajaupe. A'eramū 'gā a'eramū Paulo 'ga pyyka eruafukaita erekou.

³⁰ Aipo 'gā 'eramū tesirūmera 'gā 'ua ajatykau 'ga pyykarera 'gā poaa Paulo 'ga ree. 'Ga rerawau eroyyryryka enuēma ukupepe. 'Okwara rawopytyma 'ga wi.

A'erauwe 'gā wafukaita ajaupe:

—Pe'je pejejua. Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

³¹ A'ea kūima'e 'ga amū enupa. A'eramū 'ga ujāna jefaruu piara rupi.

—Ejot. Ekoay nipo 'ā 'gā ajuapisau 'ja — 'jau 'ga awau jefaruu 'ga upe.

³² A'erauwe jefaruu 'gā 'wyrīa'ri 'ga jefaruu 'gā majatykai erawau. A'erauwe jefaruu 'gā nuri ujāna. Peu we 'gā jefaruu 'gā nesaka. A'erauwe 'gā pōiri Paulo 'ga nupā awi.

³³ A'erauwe jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga oi Paulo 'ga rerowyka 'ga pyyka. A'erauwe 'ga 'i jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je pejejua 'ga pofaa itaju pyu — 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga pofaa. Mukũja itaju pyu 'ga pofaa.

'Ga pofar ire 'wyrriara 'ga 'jau Paulo 'ga nupãarera 'gã nupe:

—Awỹja 'ga ki 'ei? Ma'ja 'ga iapou ra'e ki 'ei?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'ere 'gã afukafukai ekoete tee futat waewaemamũ. A'eramũ 'gã ikwaape'ema. A'erauwe jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga je'egi:

—Pe'je 'ga rerawau jareje'wyr ipe — 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

³⁵⁻³⁶ A'erauwe 'gã 'ga rerawau oje'wyr 'og ywate pe. 'Og ywate jeupiawa upe Paulo 'ga rerowaẽm ja'wyja'wyrãmũ mytuna 'gã 'ua ujãna jefaruu 'gã newiri wafukaita:

—Pe'je sijuka futat 'ga — 'jau mytuna 'gã 'ua jefaruu 'gã nepejãna.

A'erauwe jefaruu 'gã Paulo 'ga rupia. Wam. Ojasi'y'warimũ 'ga rerawau 'ga rorojeupia.

'Gã nupe Paulo 'ga 'eawet

³⁷ Werose ja'wyja'wyräuwe Paulo 'ga oje'ega jefaruu 'wyrria'ri 'ga upe:

—Tene je je'egi enee ra'ne. Toporogyta enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

—Kuu. Jeje'ega futat nipo ereapo ki sa? ³⁸ Nuapoi sipo 'ga jeje'ega pa, a'e naje 'ã re'ã— 'jau jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga 'ga upe. —NaRoma 'wyrriararete muearera rũi nipo ene ki sa? 'Awamue futat ako Egitu wyy pewarera 'ga aparupisi ma'efera 'gã nerooi 'wyrriara mueue ai'i. Kwaturu miu aparupisi ma'efera 'gã 'ga erawau ai'i— 'jau 'ga imome'wau Paulo 'ga upe. —Amunawe'em ipe ako 'ga 'gã nerawau 'wyrriara mueue akoi'ai'i. Na'efera rũi nipo ene ki sa?— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

³⁹ —Naani nũ'ũ. Judeua te je nũ'ũ. Tarsu pe te je 'ari ikue. Sirisia wyy pe te Tarsu ruwi nũ'ũ. Tuwiiu te aipoa Tarsua— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'wyrria'ri 'ga upe. —Tene je je'egi 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga upe.

⁴⁰ —Nai'i— 'jau 'ga.

A'erauwe Paulo 'ga u'ama ojeupiawa 'arimũ opo mowya 'gã nupe 'gã momika. 'Gã je'ega apou 'gã nupe. 'Gã momika etee 'gã mogyau. A'eramũ Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe. Judeu 'gã je'egarete 'ga iapou 'gã nupe, epyreu 'jawa apou 'gã nupe.

22

¹—Pe'je pejeapyakau je ree. Tejekwawera je amome'u pē nupe. A'eramū pēē pejeapyakau jeporogyta are— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe.

²—Kuu. Janeje'ega futat nipo 'ga wapo— 'jau 'gā ajaupe.

A'erauwe 'gā nuwi wapyakau etee oje'ega 'ga iaporamū.

³—Je 'ā judeua te— 'jau Paulo 'ga oje'ega 'gā nupe. — Tarsu pe u'at ma'efera te 'ā je. Sirisia ywy pe u'at ma'efera te 'ā je. Tearanuw ire te je oi Jerusareg ipe, tejemu'jau ikue. Gamarieu 'ga upe tejemu'jaukaa ikue. 'Ga te je mu'jau Moisesi 'ga remikwasiarer are ikue. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'ga je mu'jau ikue. A'eramū je 'ā pē 'jawe etee futat tekou Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū. 'Ga remifutara etee te je aapo— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe imome'wau u'ama. ⁴— Ymā te jemara'neramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee ikue. A'eramū je 'gā nerekou tyweaete. Je 'gā pyyka 'gā monou moromunepawa pype 'gā munepa ikue. Kūima'e, kūjā. Mīmera 'gā je ipyyka imonou imunepa ikue. “Tomomoirukat 'gā Jejui 'ga rerowiar awi 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “Ga wi 'gā poire'em ire je 'gā apisiukaa 'gā nupe”, 'jau je ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau. ⁵—Mainana 'wyriararete 'ga oje'ēma'e 'gā netee nanē futat ikwaapa nū. 'Ga futat ka'arana kwasiaa imua jee ikue. Damasco pewara 'gā nupe je eroopyramū 'ga ka'arana kwasiaa imua jee ikue. A'eramū je tewau 'gā nupe ikue numiamū. Jejui 'ga rerowiaara 'gā pyyka tewauramet futat ikue numiamū. “Tapofat 'gā erua Jerusareg ipe”, 'jau je ikue numiamū— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe.

⁶—A'ere je Damasco pe je waēm ja'wyja'wyräuwe tata eny 'jawewara ruri ojypa ywag awi jee ikue. Ajeaje katu kwara ruwamū tata eny 'jawewara 'ua jee. Enyfuk te aipoa tata eny 'jawewara. A'eramū je enywyter ipe futat te'ama. ⁷ Eny resakawe je tewau te'aa ywyu teyyita eny awi. Je o je 'arauwe 'ga amū oje'ega jee: “Ma'eramū te je rereko tywerete ape, ki Saulo?” 'jau 'ga jee— 'jau 'ga imome'wau 'gā nupe.

⁸—Tejeupe 'ga je'egamū je 'jau 'ga upe: “Awŷja te poromū oje'eg jee, ki Ku'jyp?” 'jau je 'ga upe. “Je Jejuijamū aje'eg enee. Nasare pe waranup ma'efera je”, 'jau 'ga jee. “Je 'ā je rereko tywerete ape”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gā nupe.

⁹—Jeirū 'gā eny resaka futat numiamū. A'ere 'gā nuenuwi Jejui 'ga je upe ije'ega ikue. Je etee futat 'ga je'ega renupa. ¹⁰ A'eramū je 'jau 'ga upe: “Ma'ja te je aapo enee 'awamū?” 'jau je 'ga upe.

—Aipo ojeupe je 'eramū 'ga oje'ega mua jee: “Efu'am ewau Damasco pe. Peu 'ga amū tene mu'e je ree eneremiaporam

are 'jau", 'jau 'ga jee oje'ega mua jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

11—A'ere je najereai. Aipo renyfera je reawowep. A'eramũ jeirũa 'gã je popyyka je rerawau Damasco pe. 12 Peu je waẽm ire Ananiasi 'ga 'ua oporogytau jee. Ananiasi 'ga Janeruwarete 'ga rerowiaararetea. Moisesi 'ga remik-wasiarer imũ nanẽ 'ga mama'e apou nũ. A'eramũ peuwara 'gã judeu 'gã 'ga pojeupa ajemogyau. 13 A'e 'ga 'ua oje'ega jee — 'jau Paulo 'ga imome'wau. —“Awamũ ene Jejui 'ga rerowiaaramũ ereko je 'jawe”, 'jau 'ga jee. “A'eramũ je ene mamã'jãu”, 'jau 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —A'erauwe je temã'jãu tejearamũ nũ. 14 A'ere Ananiasi 'ga 'jau jee: “Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga ene pyyrũi rakue”, 'jau 'ga jee. “Janepy 'gã 'ã 'ga rerowiaa rakue. 'Ga futat ene mut wemifutara kwaawukaa enee”, 'jau 'ga jee. “Ga ra'yra 'ga futat oje'eg enee, ojesaukaa enee rai'i. Mama'e tywera apoare'ema 'ga ojesaukat enee rai'i”, 'jau Ananiasi 'ga jee — 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. 15 —“Ene futat 'awamũ ereko 'ga porogyta mome'waramũ”, 'jau 'ga jee. “Ejemiesagera mome'wau ekou 'gã nupe, ejemienuwera retee”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

16—Aipo 'e re Ananiasi 'ga 'jau jee: “Ere efu'ama jui. Eje'ega Jejui 'ga upe”, 'jau 'ga jee. “Ojeupe eneje'egamũ 'ga enetywera tomoit ene wi 'jau”, 'jau 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Aipo ene iapo re je ene pymãũ 'y pe 'jau”, 'jau 'ga jee — 'jau 'ga 'gã nupe.

—A'erauwe je je'egi Jejui 'ga upe. 'Ga upe je je'eg ire 'ga je pymãũ 'y pe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

17—A'ere je tejua tewau Jerusareg ipe ikue nũ. 'Au tewaẽm ire je tewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe teporogytau Jarejuwarete 'ga upe. 18 Ojeupe je porogyta je 'amamũ Janejararete 'ga ojesaukaa jee. A'eramũ 'ga 'jau jee: “Ekwap kamẽsĩete Jerusareg awi. 'Auwara 'gã naje rerowiari, ene je mome'uramũ ne”, 'jau Jejui 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau.

19—A'eramũ je 'jau Jarejararete 'ga upe: “A'jea futat ako je ymã ene rerowiaara 'gã pyygi ikue. 'Gã jatykaaw ipe 'gã pyyka tekou ikue, 'gã nupãu tekou ikue”, 'jau je 'ga upe. 20 “Estevão 'ga ako ene mome'wara ikue. A'ere je 'ga jukaramũ 'ga resagi te'ama ikue. 'Ga jukaara 'gã naitya je iarũmũ te'ama ikue. Je nanẽ 'ga jukaa futaa ikue nũ”, 'jau je Jejui 'ga upe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

21—A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee: “Ekwap 'aw awi, Jerusareg awi. Ekwap kwe pe mukuwara 'gã nupe je mome'wau”,

'jau 'ga jee ikue. “Judeue'ema 'gã nupe je mome'wau ewau mukuu”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

²² A'eramũ aipo renupa taetu najuejue etee futat wafukaita nũ. “Judeue'ema 'gã nupe je mome'wau ewau”, 'jau 'ga jee ikue ojeupe 'e renupa taetu wafukaju'japa ajaupe nũ:

—Pe'je ajee 'ga sijuka futat. Nia'wyrri futari 'ga ra'e— 'jau 'gã wafukaita ajaupe.

²³ Ojomoyka wafukaita. A'eramũ futat weteyrũ mososoka ipatukau. 'Yja mosimoa imonou ywau. 'Gã mara'nea 'gã nerekou 'yja mosimorukaa 'gã nupe. ²⁴ A'erauwe 'wyrriara 'ga je'egi jefaruu upe:

—Pe'je 'ga rerawau imunepa imu'ama jarejog ipe — 'jau 'wyrriara jefaruu 'gã nupe.

A'erauwe jefaruu 'gã 'ga rerosou. A'ere 'wyrriara 'ga 'jau:

—Ma'eramũ 'gã ma'eramũ amara'ne ekoeteramũ 'ga ree 'ũ? Nakwaakwaawi'i pa je 'ã judeu 'gã mara'neawa 'ga ree nũ— 'jau 'wyrriara 'ga 'gã mara'nea kwaape'ema.

Nokwaawi 'ga judeu 'gã je'egaretea. A'eramũ 'gã 'gã afukai are nanē weapyoe'emamũ nũ. A'eramũ 'ga 'gã mara'nea kwaape'ema.

A'eramũ 'wyrriara 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je 'ga nupãnupãu. Ma'ja te ereapo 'gã nupe ra'e, sa'e 'ga upe 'jau. Onupã re 'ga tomome'u janee 'jau— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ 'gã 'ga pofaa 'ga nupã enune. A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga upe:

—Ma'eramũ sipo pẽẽ romanũa sinupã 'jau? Esage sipo romanũnamũ ae nupã?— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Namome'ui we je tejekwawera 'wyrriara 'gã nupe. Jerekwawera renuw ire te nipo 'gã 'i pẽ nupe: “Mama'e tywera 'ga wapo futat rai'i”, 'jau nipo 'gã. “Naani. Nuapoi 'ga mama'e tywera rai'i”, 'jau nipo 'gã. Maranamũ, “mama'e tywera 'ga wapo futat rai'i” 'eramũ 'gã je nupãukaa. “Nuapoi 'ga mama'e tywera rai'i” 'eramũ nipo 'gã je nupãukare'ema— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga upe.

²⁶ A'erauwe jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga oi o'wyrriara 'ga upe imome'wau:

—Ma'eramũ te jane reko'i ekoete 'ga ree rai'i? “Romanũa je”, e'i 'ga oree ko nũ'ũ— 'jau 'ga awau o'wyrriara upe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'wyrriara 'ga awau oje'ega Paulo 'ga upe:

—A'jea futat te ene romanũa? “Romanũa je”, e'i 'ga oree ko, 'jau 'gã 'ũ.

—A'jea futat je romanũa nũ'ũ — 'jau Paulo 'ga jefaruu 'wyrriara 'ga upe.

28 —Je ka'aranũũ amono kwaiwete romanũ upe ikue, romanũnamũ tejekwawamũ ikue. A'eramũ je romanũnamũ tekou 'awamũ— 'jau 'wyrriara 'ga Paulo 'ga upe.

—Je naani nũ'ũ. Je namonoi ka'aranũũa romanũnamũ tejekwawamũ ikue nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Je peu futat romanũ wyy pe a'at ikue nũ'ũ. A'eramũ je romanũrete a futat nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe.

29 Aipo renupawe 'ga upe oporonup ma'efera 'gã awau 'ga wi. Jefaruu 'wyrriara 'ga nanẽ okyjau 'ga wi. “Romanũa ae nopofar ekoetea'uweri”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga wi.

Judeu 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nowase Paulo 'ga 'eawet

30 A'ere jefaruu 'wyrriara 'ga 'jau: “Ma'eramũ te judeu 'gã mara'ne ekoeteramũ 'ga ree rai'i 'ũ?” 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ ai'iwe 'ga 'gã majatykau. Mainana 'wyrriara 'gã, judeu 'gã 'wyrriari 'gã, 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã. Mĩmera 'gã 'ga imua imajatykau.

—Ma'ja te 'ga wapo pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ jefaruu 'wyrriara 'ga Paulo 'ga rerurukaa 'gã nupe nũ.

23

1 A'eramũ Paulo 'ga osou ypy we ae upe oje'ẽma'e 'gã nesaka, 'gã jatyka 'gã nuwamũ. A'erauwe 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Pẽẽ 'ã judeua. Je nanẽ futat judeua nũ. Namutamutat je rekoi pẽ pype. Je ako esage Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

2 Aipo 'ga 'eramũ mainana 'wyrriarete 'ga amara'neramũ 'ga ree, Ananiasi 'ga amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau Paulo 'ga pyriwara 'ga upe:

—Ejurunupã 'ga a'i kũi. Aipo ne'ia'uweri ae— 'jau 'ga Paulo 'ga pyriwara 'ga upe.

3 A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'ga upe:

—Je nupãukar ekoeteramũ te Janeruwarete 'ga ene rereko tyweretei nũ a'i kũi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã nenea'wyrri. Ene te 'ã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee ere'yi eapyaka je ree je renupa— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ma'eramũ ene, “enupã 'ga”, 'jau 'ga upe 'ũ? NaMoisesi 'ga remikwasiarer imũ rũi aipoa — 'jau 'ga 'ga upe. —“Nan peapo”, ere futatee 'ã ekou ae upe. A'ere 'ã ene miamũ nereapoi 'gã nupe e'eawer imũ— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

4 A'eramũ 'ga pyriwara 'gã amũ 'jau Paulo 'ga upe:

—Aipo ere awi 'ga upe 'gã nowase. Janeruwarete 'ga te ako 'ga omogo mainana 'wyrriareteramũ ai'i kũi— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

⁵ —Ikwaaw ire amunipo je 'ã aipo na'ei 'ga upe ra'e nũũ — 'jau Paulo 'ga wenupara 'gã nupe. —Nakwaawi te 'ã je. A'eramũ je 'ã pẽ'wyrara upe aipo 'jau akiko— 'jau 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã “Pekurap kasi peje'wyrara ne”, e'i futat rakue. A'ere je 'ã nakwaawi te. A'eramũ je 'ã pẽ'wyrara kurapa rēwējēmĩ pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁶ A'ere Paulo 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. 'Gã amũ fariseua. 'Gã amũ satuseua. Naju'jaju'jawe rũi 'gã nea'aramũ mama'e are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga wafukaita oje'ega 'gã nupe:

—Je nanẽ fariseua futat. Jeruwa 'ga fariseua futat rakue — 'jau 'ga wafukaita. —Arowiat futat je jaremanũ re jane 'ei tywy awi jarewywya nũ 'ea. A'e rerowiamũ te ako 'gã je pofari ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁷ Aipo 'erauwe satuseu 'gã ajamueu fariseu 'gã nee. ⁸ “Amanũ re ae noferawu'jawi”, e'i satuseu 'gã ajaupe jepi. “Nitywi ae ywag ipe”, 'jau 'gã jepi. “Nitywi futari ae 'agera”, 'jau 'gã jepi. A'ere 'ã fariseu 'gã 'i: “A'jea futat. Ae 'agera rekoi ywag ipe. Ywag ipe nanẽ futat ae jemogyi nũ”, 'jau 'gã jepi. ⁹ A'eramũ 'gã a'eramũ ajamueu, afuakaramũ ajaupe. Oje'ega momoa ajaupe. A'eramũ 'gã amũ afu'ama. 'Gã nupe moromu'jara 'gã. Fariseu 'gã. A'eramũ 'gã afu'ama oje'ega ajaupe:

—Nuapoi te 'ga 'ã mama'e tywera akou. Ywagipewara 'ga nipo oje'eg 'ga upe rai'i. 'Ga 'Agesagea nipo oje'eg 'ga upe rai'i — 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai etee futat. ¹⁰ A'eramũ jefaruu 'gã 'wyrara 'ga 'jau ojeupe: “Tÿÿ. Omonoronorok futat te 'gã Paulo 'ga 'awamũ 'wei?” 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga 'i jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau peu jareje'wyr ipe 'gã nui nũ. Kasi 'gã a'e pe 'ga jukai ne— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau oje'wyr ipe 'ga munepa nũ.

¹¹ Ypytunimũ Janejararete 'ga ojesaukaa Paulo 'ga upe:

—Erekyje kasi 'gã nui ne. Sã'ã ene je mome'ua 'au Jerusareg ipewara 'gã nupe. Nan tee futat ene ewau je mome'wau Roma pewara 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

Paulo 'ga ree ifuwet ma'e

¹² Ai'iwe judeu 'gã awau ajatykau oporogytau ajaupe:

—Pe'je sijuka futat Paulo 'ga 'jau — 'jau 'gã ajaupe. — 'Ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. Jarey'wawe'em futat nanẽ jane nũ. 'Ga juka re tãmējē futat jane jarejemi'waa nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Jarejuwarete 'ga remianuwamũ te 'ã jane 'i — 'jau 'gã ajaupe.

¹³ Kwaiwete 'gã ajatykau Paulo 'ga juka are oporogytau numiamũ. Kwarēta 'ga ree ifuwet ma'e 'gã pytuna.

¹⁴ A'eramũ 'gã awau oporogytau mainana 'wyrriara upe, judeu 'gã 'wyrriari 'gã netee:

—Jarejuwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'i ko, najuejue etee futat ko— 'jau 'gã 'gã nupe. —“Paulo 'ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. 'Ya miamũ futat jane itykure'ema”, 'jau ore ko— 'jau 'gã 'gã nupe. ¹⁵ —Eenũi 'ga oree. 'Au futat 'ga tut 'jau. “Emut 'ga 'au. Toroporogyta 'ga upe 'jau”, ere futatee jefaruu 'wyrriara upe— 'jau 'gã mainana 'wyrriara 'gã nupe oje'ëma'e 'gã netee. —'Ga renũjamũ toroo 'ga rapesaka pe aje 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. —Nowaëmi futari nipo 'ga 'ua 'au. Peu ore oi 'ga rapesaka arajupa. Peu etee futat ore 'ga torojuka 'jau pe aje 'jau— 'jau 'gã mainana 'wyrriara 'gã nupe.

—Nai'i. Ai'iwe nipo je 'ga renũi— 'jau mainana 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'ere aipo 'gã 'eramũ Paulo 'ga rekowiara 'ga enuwi. A'eramũ 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe:

—“Sijuka 'ga 'jau”, e'i 'gã enee ko — 'jau 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe jefaruu 'gã 'wyr ipe.

¹⁷ A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga upe:

—Eroo koa kunumĩũũ 'ga peje'wyrriara 'ga pyri. Taporogyta 'ga upe 'jau, e'i 'ga— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'ga rerawau o'wyrriara 'ga upe:

—“Kunumĩũũ 'ga eroo imoporogytaukaa 'ga upe”, e'i imunewipyrera 'ga jee. A'eramũ je koromũ 'ga rerua ene pyri. “Toporogyta 'ga upe 'jau”, e'i 'ga enee ra'e— 'jau 'ga 'wyrriara 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'wyrriara 'ga kunumĩũũ 'ga popyyka erawau erojepe'au'i 'gã nui oporogytau 'ga upe:

—Ma'ja are te eneporomome'uwet jee?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰⁻²¹ A'erauwe kunumĩũũ 'ga 'jau:

—Judeu 'gã ajatyka 'upa peu jetutyra 'ga rapesaka. Jetutyra 'ga juka are 'gã fueweramũ. A'eramũ nipo ai'iwe 'gã 'wyrriara 'gã 'jau enee, “Emut 'ga oree 'au. Toroporogyta 'ga upe 'jau”, 'jau futatee nipo 'gã enee. O'meramũ enee. Kwarëta kũima'e 'gã 'up 'ga rapesaka pe yse pe— 'jau 'ga imome'wau 'wyrriara 'ga upe. —“Janeruwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'i”, e'i 'gã ko. “Paulo 'ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. Niy'ui futari nanë nũ”, e'i 'gã ko— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —'Awamũ futat nipo 'gã nuwi eneje'ega rapesaka— 'jau kunumĩũũ 'ga 'wyrriara 'ga upe.

²² A'erauwe 'wyrriara 'ga oje'ega kunumĩũũ 'ga upe:

—Eremome'u kasi ajee 'gã nupe ne— 'jau 'wyrriara 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga kunumĩũũ 'ga monou 'ga 'wyr ipe nũ.

'Wyrriara 'ga upe Paulo 'ga monoawet

23-24 A'ere 'wyrriara 'ga oje'ega jefaruu 'gã 'wyrriari 'gã nupe, mukūja 'gã nupe:

—Pe'je jefaruu majatykau. Tusētu ki jefaruu pemajatyka. Setēta ki kawaruu 'arimū wata ma'e 'gã. Tusētu ki aparuapi-sawa rerekwara 'gã nanē pemajatyka nū. Paulo 'ga upe nanē ki kawaruu peroo amū nū. Pejemogatyrumap tāmējē futar iki pejejupa. Kaaruwypyaje'i tepeo 'jau. Sesaria pe Paulo 'ga teperoo ejaa jare'wyrriara 'ga upe, Ferisi 'ga upe 'jau— 'jau 'wyrriara 'ga 'gã nupe. ²⁵—Ka'arana takwasiat imonou 'ga upe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga upe.

²⁶ Ene 'ã ore'wyrriara. Jerera 'ã Krautiu Lisia. Jaruete te ene? Paulo 'ga je amono enee.

²⁷ Judeu 'gã opyyk 'ga ai'i. A'ere 'gã “sijuka 'ga 'jau”, 'gã 'i etee ajaupe. A'ere Paulo 'ga romanūa ra'e. A'e kwaaw ire je tejemiayuwa 'gã monou 'ga pyyka judeu 'gã nui.

²⁸ A'ere je 'ga rerawau judeu 'gã nupe oje'ēma'e 'gã nupe. “Ma'ja te 'ga wapo pē nupe rai'i?” 'jau je 'gã nupe.

²⁹ A'ere 'gã 'i jee, “Nuapoi 'ga mama'ea Moisesi 'ga remik-wasiarer imū”, 'jau etee 'gã jee. A'ere 'ga nuapoi futari mama'e tywera janee. A'eramū je 'ga jukaukare'ema 'gã nupe.

³⁰ A'eramū 'ga amū 'ua 'jau jee: “Judeu 'gã ifuewet 'ga ree”, 'jau 'ga 'ua jee. A'eramū je 'ga monou kweramū ene pyri. A'ere je 'ga ree ifuewet ma'e 'gã tomono enee 'jau: Pe'je pejewau peu 'ga pyri, pejeporogytau 'ga upe 'ga rowase, 'jau nipo je 'gã nupe,

'jau 'ga imonou 'ga upe ikwasiaa.

³¹ A'eramū ypytunimū jefaruu 'gã Paulo 'ga rerawau Sesaria pe. O'wyrriara 'ga je'eg imū etee futat 'ga rerawau. Awau owaēma ajepeja amunaw ipe ra'ne, Ātipatriti 'jaw ipe.

³² Peu futat 'gã aku'emamū. Ku'em ire jefaruu 'gã ojewya 'ua Jerusareg ipe nū. A'eramū kawaruu 'arimū wata ma'e 'gã etee Paulo 'ga rerawau erowaēma ³³ Sesaria pe, ka'arana rerawau imonou 'wyrriara 'ga upe. Paulo 'ga nanē 'gã imonou 'ga po pe nū. A'ere jefaruu 'gã ojewya 'ua nū.

³⁴ A'erauwe 'wyrriara 'ga ka'arana mogytau. Imogytapaw ire 'ga oporonupa ee Paulo 'ga upe:

—Ma'ape te ere'at rakue?

—Sirisia ywy pe je 'ari ikue nū'ū— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

³⁵ Aipo ojeupe 'eramū 'wyrriara 'ga 'jau:

—Tene ajee ene ree ifuewet ma'e 'gã nuri owaēma ra'ne. A'ere taenup eneje'ega 'jau— 'jau 'wyrriara 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'wyrriara 'ga je'egi jefaruu 'gã nupe:

—Peroo 'ga imunepa jee peu, Erote 'ga roguufer ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ jefaruu 'gã 'ga rerawau imunepa imỹina 'og ipe iawopytyma. Jefaruuna'nĩ 'gã amũ opytau 'ga resakaawamũ.

24

Paulo 'ga je'ẽwu'jagawet

¹ Sĩku oser ire mainana 'wyriararete 'ga, Ananiasi 'ga, judeu 'ga 'wyria'ri 'gã amũ nerooi Sesaria pe. Terturu 'ga nanẽ 'ga erawau ojeupi Ferisi 'ga upe Paulo 'ga mome'wawamũ. Ananiasi 'ga Terturu 'ga rerawau oje'ega mome'waramũ 'wyriara 'ga upe.

'Gã waẽmauwe Ferisi 'ga Paulo 'ga rerurukaa 'gã nupe. Paulo 'ga rut 'ga reserauwe, ² Terturu 'ga afu'ama oje'ega 'wyriara 'ga upe:

—Ene 'ã ore'wyriara. Ene 'ã eneresage oree. Ymã 'ã nitywi maruapisia jane'wyr ipe. Ene 'ã ore upe oje'ẽma'e nanuara apoukare'ema 'gã nupe. Erejeka esage 'ã ore ree. Mama'e esagea 'ã ereapo oree jepi. A'eramũ ene ore muekõẽãina. ³ Au'jete ore muekõẽãi ape. ⁴ A'ere je teja'nẽ pype je porogytai enee. Kasi a'e pe je ete je porogytai eneporogytaramer ipe ne. A'eramũ ki ene eapyakau jeje'eg are— 'jau Terturu 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁵ —Koa kũima'e 'ga nia'wyri. 'Ga 'ã ako judeu 'gã 'wyr moyka mama'e tywera mome'wau 'gã nupe. Moromara'neara 'ga — 'jau Terturu 'ga imome'wau 'wyriara 'ga upe. —Jepi 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga tãmẽjẽ. Nasare pe waranup ma'efera 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga. Aje 'ã 'ga rekoi imome'wau. ⁶ A'eramũ 'ga judeu'ema 'ga rerawau werewi erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ai'i — 'jau 'ga Paulo 'ga mome'wau 'wyriara 'ga upe. —A'eramũ ore 'ga pyyka ai'i numiamũ. “Siroo 'ga 'wyriara 'ga rowase jareporonupa ee Moisesi 'ga 'eawer imũ 'jau”, 'jau ore ai'i numiamũ. “A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i, sa'e 'ga upe 'jau”, 'jau ore ai'i numiamũ. ⁷ A'ere jefaruu 'gã 'wyriara 'ga ruri ojemomojyau oree 'ga pyyka ore wi ai'i. ⁸ A'ere 'ga ore wi 'ga pyyg ire 'jau oree ai'i: “Pe'je pejewau peu 'ga rowase pejeporogytau 'ga upe”, 'jau 'ga oree ai'i. A'eramũ ore arajua 'agamũ ai'i— 'jau 'ga 'wyriara 'ga upe. —A'eramũ ene eporonupa ee esaka 'ga upe nũ. Tereenup 'ga je'eawer imũ etee futat 'ga porogyta ejeupe 'jau. A'jea futat 'gã je'ega, 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Terturu 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁹ A'erauwe Terturu 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã, judeu 'gã, oje'ega 'ga upe:

—A'jea futat— 'jau 'gã ojomoyka imome'wau 'ga upe.

'Wyriara 'gã nupe Paulo 'ga jemome'uawet

¹⁰ A'erauwe Ferisi 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Ere ajee ejekwawera mome'wau oree. Taruenup 'jau—
'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga oje'ega:

—Ene 'ã namutamutat erejup 'wyriaramũ oree. A'eramũ je teporogytau enee. Teku'iramũ tejemome'wau enee. Terek-waap mama'e tywera je iapoe'emawera 'jau — 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. ¹¹ —'Awamueuu je ruri Jerusareg ipe tewaẽma ai'i, Jarejuwarete 'ga upe teporogytaawamũ ai'i, 'ga muorypa ai'i. “Ene te 'ã eneresage oree”, 'jau je 'ga upe—
'jau 'ga 'ga upe. ¹² —Je 'ã namuei 'gã tekou. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe taetu aje je 'ã namuei 'gã tekou. Judeu 'gã jatykaaw ipe tewau miamũ je nakurawa'uweri 'gã jepi—
'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ukawõ'õ me taetu aje je 'ã namuei 'gã tekou. Ako esage te je 'ã 'gã pype numiamũ. ¹³ A'ere 'ã 'gã je je'ẽwu'jag ekoetei. A'ere 'ã je je'ẽwu'jag ekoeteara je'ega naenae'i ete je kwau— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. ¹⁴ —Je 'ã Jarejuwarete 'ga arowiat tekou. Oreypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'gã werowiat rakue. Jejui 'ga nanẽ je 'ã arowiat nũ. Jejui 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'ya 'ga. A'e 'ga je arowiat. A'ere 'ã judeu 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã 'ã amara'neramũ je ree — 'jau Paulo 'ga imome'wau 'wyriara 'ga upe. — Jarejuwarete 'ga je'ega je arowiat. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiaret, Moisesi 'ga remikwasiaret. Mĩmera je akwaapap. ¹⁵ “Aemanũ re nipo Janeruwarete 'ga ae mũ'ẽi tywy awi ae mowywyapap nũ. Ia'wyre'ema 'gã, esage ma'e 'gã. Mĩmera 'gã nipo 'ga imũ'jãu imowywya nũ” 'ea judeu 'gã werowiat. Je nanẽ erowiaa nũ. ¹⁶ A'eramũ je tekou esage Jarejuwarete 'ga rowase. Ae rowase 'jau je iapou tekou. Naapoi futari je mama'e tywera Jarejuwarete 'ga rowase—
'jau Paulo 'ga ojemome'wau 'wyriara 'ga upe.

¹⁷ —Namutat je rekoi teatau amunaw imũ ai'i. 'Awamue te je ruri tejewya Jerusareg ipe ai'i nũ. Ka'aranũũ rerua tepytuna 'gã nupe ai'i. Jarejuwarete 'ga upe nanẽ je ape monou ai'i nũ— 'jau 'ga 'ga upe. ¹⁸⁻¹⁹ —Moisesi 'ga je'eger imũ je tewau tejauka ra'ne. A'ere je tewau tesou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ai'i. Ka'aranũũa je erawau erosou 'ga upe. A'e je iaporamũ judeu 'gã amũ, Asia ywy awi 'ut ma'efera 'gã, je resaka. Nakwaiwete rũi 'gã ajemogyau je rewiri. “Nan kasi peapo ne”, na'ei agawewi je 'gã nupe. Ako esage te je 'ã 'gã pype numiamũ. A'etea 'gã je pyyk ekoete ai'i— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'ere 'ã 'gã jẽmĩ nuri je mome'wau 'au enee. 'Gã te amunipo 'ã 'ut je mome'wau 'au enee. ²⁰ Tene ajatyka ma'efera 'gã je mome'ui 'au enee. Tene 'gã mama'e

tywera je iapoawera mome'ui enee, 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nowase iapoawera— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe. ²¹—'Gã nowase te'ama je aipo je 'i te 'gã nupe ai'i, “Amanũ re ae 'ẽi tywy awi owywya nũ”, a'e je te'ama 'gã nupe 'gã nowase ai'i. A'e are te 'gã je pyyg ekoetei je rerua 'au ai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'ga upe.

²² Ferisi 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã nemimu'efera rera kwaapa futat. A'eramũ 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Tene jefaruu 'wyrriara 'ga ruri owaẽma ra'ne, Lisia 'ga ruri ra'ne— 'jau 'ga 'ga upe. —'Ga waẽmamũ taapyaka eneje'eg are 'jau nũ. A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i, ta'e enee 'gã imome'uramũ 'jau— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

²³ A'eramũ Ferisi 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga upe:

—Jefaruuna'nĩ 'ga emono amũ imogou peu 'ga pyri, 'ga ree ojejuka ma'eramũ. Tene 'ga pytuna 'gã nuri 'ga resaka, mama'e rerua 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁴ A'ere, anurenure'i Ferisi 'ga wemireko ẽẽ retee awau oje'ega 'ga upe. 'Ga remireko ẽẽ judeua. Ẽẽ rera Drusila. A'eramũ Ferisi 'ga 'jau jefaruu 'ga upe:

—Ekwap Paulo 'ga rerua. Toporogyta 'ga oree 'jau. Taru-apyaka Jejui 'ga mome'u are 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Ojeupe 'ga waẽmamũ Ferisi 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Jejui 'ga emome'u oree— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga Jejui Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e tywera kasi peapo ne. Jarejuwarete 'ga je'ega peenup. Pejemu'akwaap nanẽ mama'e tywera apoe'em are pejekou— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe 'ga remireko ẽẽ retee futat. —Anure nipo jane juejue jane oi jarejesaukaa Jarejuwarete 'ga rowase. A'e pe futat nipo 'ga 'gã amũ nupe 'jau: “Ene ekwap peu mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nereenuwi jeje'ega rakue”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga oje'ega renuparera 'gã amũ nupe 'jau: “Ene jeje'ega erenup rakue. A'eramũ ene ejua 'au je pyri”, 'jau nipo 'ga ore mũ upe — 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

Aipo renupa Ferisi 'ga okyjau Paulo 'ga remimome'u awi.

—Au'je nipo ra'ne 'ja. Anure taapyaka ene ree 'jau nũ. Ere ewau ore wi ra'ne— 'jau 'ga Paulo 'ga upe, okyjau aipo Paulo 'ga 'eramũ.

A'erauwe 'gã Paulo 'ga rerawau erojewya imunepa imỹina nũ.

²⁶ A'ere 'wyrriara 'ga 'i ojeupe etee futat: “Ka'aranũña sipo 'ga amut jee 'wei, omuẽma repyramũ 'wei”, 'jau 'wyrriara 'ga ojeupe.

A'eramũ 'ga a'eramũ Paulo 'ga renũju'jau'japa kamẽsĩ'ĩsĩ'ĩ 'ga renũina 'ga moporogytaukaa ojeupe. “Taesak 'ga ka'aranũũ mura tejee 'jau kwy”, 'jau 'ga numiamũ. A'ere Paulo 'ga nomonoi futari ka'aranũũa 'ga upe.

²⁷ Mukũja kwara poromukuran Paulo 'ga akou peu. A'ere Ferisi 'ga ěmi 'wyrriaramũ 'ũi awi. Posiu Fesitu 'ga akou 'wyrriaramũ 'ga renawer ipe nũ. A'ere judeu 'gã nipoiriweri Paulo 'ga wi. A'eramũ Ferisi 'ga iapou judeu 'ga remifutar imũ etee futat 'gã nupe. A'eramũ 'ga opoire'ema Paulo 'ga wi.

25

'Wyrriararete 'ga pyri Paulo 'ga wataweramũ

¹ Muapyr etee oser ire Fesitu 'ga awau Jerusareg ipe. ² Peu mainana 'wyrriara 'gã, judeu 'gã 'wyrriari 'gã netee awau oporogytau 'ga upe. Paulo 'ga je'ẽwu'jaga 'ga upe nũ. A'ere 'gã 'jau:

³ —Paulo 'ga emut 'au imoporogytaukaa oree nũ. Taru-apyaka 'ga porogyta are 'jau— 'jau 'gã 'wyrriara 'ga upe.

“Simorytee 'wyrriara 'ga. A'eramũ 'ga Paulo 'ga mua janee. A'eramũ jane 'ga jukau”, 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'ere 'wyrriara 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Peu futat pekwap. Pẽẽ futat pekwap peu pejeporogytau 'ga upe. Sesaria pe futat te 'ã Paulo 'ga rekoi moromunepawa pype. Peu futat je oi tejewya anurenure'i nũ. ⁵ A'eramũ pẽẽ peje'wyrriara 'gã amũ monou je rupi. Peu futat 'gã tomome'u 'ga jee 'jau nũ, 'ga rowase 'jau— 'jau etee 'wyrriara 'ga 'gã nupe. —A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi akou rai'i, ta'e 'gã nupe peu 'ga rowase 'gã 'ga mome'uramũ 'jau— 'jau 'wyrriara 'ga 'gã nupe.

⁶ Teis etee 'ga osea Jerusareg ipe. A'ere 'ga ojewya awau Sesaria pe nũ. Ai'iwe 'ga awau wapyka peu aemogytaaw ipe 'ũina. Oporenuwaiwamũ 'ũina 'gã imome'u are. “Maran sipo 'ga mama'e tywera mũ apoi 'gã nupe rai'i”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ futat 'ga Paulo 'ga renũina 'ga rerurukaa 'gã nupe.

⁷ Paulo 'ga reserauwe judeu 'gã Jerusareg awi 'ut ma'efera 'gã ojopowãna 'ga ree, 'ga mome'wau 'wyrriara 'ga upe:

—Nia'wyrri futari noko 'ga oree jepi. Mama'e tywera etee noko 'ga wapo oree jepi— 'jau judeu 'gã Paulo 'ga mome'wau 'wyrriara 'ga upe.

A'ere aipo 'gã 'ea naenae'i etee 'wyrriara 'ga upe.

⁸ A'erauwe Paulo 'ga 'jau 'wyrriara 'ga upe:

—Naapoa'uweri noko je mama'e tywera tekou jepi. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat je mama'e apoi tekou jepi. Naapoi futari je mama'e tywera Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe jepi. 'Wyrriararete 'ga upe miamũ je mama'e tywera

naapoa'uweri jepi. 'Wyriararete 'ga je'ega je aenup tekou jepi — 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁹ A'ere Fesitu 'ga poromuorywiweramū judeu 'gā nee. A'eramū 'ga a'eramū 'jau Paulo 'ga upe:

—Judeu 'gā “Emut 'ga 'au Jerusareg ipe”, e'ijee ai'i. Eneowet te ene Jerusareg ipe? Peu futat too teapyakau ene ree 'jau nū — 'jau Fesitu 'ga 'ga upe.

¹⁰ A'eramū Paulo 'ga 'jau 'wyriara 'ga upe:

—Naani nū'ū. 'Au etee futat je reko'i nū'ū. Je romanūa. A'eramū je 'au etee futat tekou ene rowase. Naapoi futari je 'ā mama'e tywera judeu 'gā nupe. Aipo 'ā erekwaap futat. ¹¹ Mama'e tywera je iapo re te amunipo 'ā je oi teje-jukaukaa 'gā nupe. A'ere 'ā je naapoa'uweri te mama'e tywera. O'meramū te 'ā 'gā 'i. 'Gā 'mea te 'gā wereko. A'eramū ene je monowarū'e'm futat 'gā nupe. Mama'e tywera je iapo re te amunipo 'ā je monoarū ape 'gā nupe— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. —A'eramū ene 'awamū je monou jare'wyriararete 'ga pyri etee— 'jau etee Paulo 'ga 'ga upe.

¹² A'erauwe Fesitu 'ga oje'ega ojeupe oje'ēma'e 'gā nupe:

—Amono te je 'ga peu?— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe 'gā oje'ega:

—Ere ajee 'ga monou— 'jau 'gā 'ga upe.

A'erauwe 'ga oje'ega Paulo 'ga upe:

—Ko ajee je ene monoi peu, Roma pe 'wyriararete 'ga upe, tejeupe ene'eawer imū etee futat— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'erauwe 'ga Paulo 'ga rerawaukaa imunewukaa imu'ama nū. Yaruua mū rura poromukuran 'ga monou 'ga mu'ama 'ga munepa.

Agripa 'ga Berenise ēē retee

¹³ Anurenure'i 'wyriara mū 'ua owaēma Sesaria pe. Agripa 'ga 'ua wenyra ēē retee Fesitu 'ga upe oporogytau:

—Au'jete ereko 'wyriaramū 'gā nupe — 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

Wenyra ēē Berenise ēē retee 'ga 'ua oporogytau 'ga upe.

¹⁴ Peu 'gā nekoneko'i re Fesitu 'ga Paulo 'ga mome'wau 'gā nupe.

—Ferisi 'ga kūima'e 'ga amū omŷi 'au moromunepawa pype rakue. 'Ga rera Pauloa— 'jau Fesitu 'ga imome'wau Agripa 'ga upe.

Agripa 'ga nanē 'wyriaramū.

¹⁵ —A'ere Jerusareg ipe je oramū, mainana 'wyriara 'gā, judeu 'gā 'wyria'ri 'gā netee, 'gā 'ga je'ēwu'jaga jee— 'jau Fesitu 'ga imome'wau aipoa 'wyriara 'ga upe. —A'ere 'gā 'jau jee: “Ere 'ga jukaukaa 'gā nupe oree. 'Ga juka are orefuweramū arajemogyau”, 'jau 'gā jee. ¹⁶ A'ere je “Naani”, 'gā nupe.

“Naani. Nojuka ekoetei ae romanūa”, je 'i etee 'gã nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —“Mama'e tywera apoara 'ga rowase tee ae porogytai ajatykau”, je 'i etee 'gã nupe. “A'eramū futat ae ojoje'ēwu'jagaramū ajuowase imome'wau ajaupe. Ore nan aruapo jepi”, 'jau je 'gã nupe — 'jau 'ga 'wyriara 'ga upe. ¹⁷ —A'eramū 'gã 'ua owaēma. 'Gã waēm ppyrauwe je, ai'iwe tefere'emamū futat tewau peu aemogytaaw ipe teapyka te'ŷina. “A'jea pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i”, ta'e 'jau, 'jau je tewau te'ŷina teapykau 'gã nee. ¹⁸ A'ere judeu 'gã 'me ate. Namama'e tywera rūi futat 'ga wapo akou janee rai'i. ¹⁹ “Nuapoi 'ga mama'ea Moisesi 'ga je'eger imū”, 'jau futatee 'gã jee. “Jeju'i 'ga etee 'ga oo imome'wau akou kwe pe 'gã nupe” 'ea te. “Jeju'i 'ga ako amanū rakue. A'ere 'ga ako 'ga ferawī etee rakue nū” 'ea 'ga akou imome'wau 'gã nupe 'ea etee je enupa. A'e are judeu 'gã amara'neramū Paulo 'ga ree rai'i, Jeju'i 'ga mome'u 'ga rekoramū rai'i. ²⁰ A'eramū je 'jau Paulo 'ga upe, “Je najereapyoi etee judeu 'gã ene je'ēwu'jag are. Enejewyriwet te ene peu ewau Jerusareg ipe ejemome'wau jee 'gã nowase?” 'jau je 'ga upe. ²¹ “Naani. Najeoweretei je peu nū. Roma 'jaw ipe too 'jau. 'Wyriararete 'ga upe too tejemome'wau 'jau”, 'jau etee 'ga jee— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe. —A'eramū je 'jau jefaruu 'gã nupe, “Pe'je 'ga rerawau imunepa imu'ama nū. Anure tomono 'ga 'wyriararete upe 'jau”, 'jau je 'gã nupe— 'jau 'ga 'ūina imome'wau 'ga upe.

²² A'eramū Agripa 'ga 'jau Fesitu 'ga upe:

—Jeporenuwiwet je 'ga porogyta are — 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

—A'jea. Ai'iwe tereenup 'ga porogyta 'jau— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe.

²³ A'eramū ai'iwe Agripa 'ga waity mojopy'rau wenyra ēē retee. Waity esagea 'gã imunepa ojewi. Waity mojopy'ru re 'gã awau. Awau osou aemogytaaw ipe. Jefaruu 'gã, 'wyria'ri 'gã netee awau. Mīmera 'gã awau osou 'gã nupi. A'erauwe Fesitu 'ga oje'ega jefaruu 'gã nupe:

—Perut Paulo 'ga oree. “Toroporogyta enup 'ga 'jau”, e'i 'ga — 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ Paulo 'ga reserauwe Fesitu 'ga Paulo resaukaa Agripa 'ga upe:

—Koromū noko 'ga 'ja. Ko 'ga noko judeu 'gã Jerusareg ipe je oramū oje'ēwu'jag jee ikue 'ja— 'jau Fesitu 'ga 'ga resaukaa Agripa 'ga upe, ajatyka ma'efera 'gã nupe we. —A'ere 'gã 'ua 'au futat 'ga je'ēwu'jaga jee ai'i nū, 'aga aemogytaaw ipe futat ai'i nū. Namutamutat 'gã 'jau ajemogyau jee: “Ere 'ga jukaukaa 'gã nupe oree”, 'jau 'gã afuakaramū jee, je rerekou

— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁵ —A'ere je “Naani. Nu-
apoi 'ga mama'e tywera ajukaawamũ”, je 'i etee 'gã nupe.
A'eramũ Paulo 'ga futat 'jau jee: “Je mono ape 'wyriararete
'ga upe. Tajemome'u 'ga upe 'jau nũ”, 'jau 'ga jee. A'eramũ
je anure nipo 'ga monou Roma pe. A'ere je nakwaawi'i etee
'ga mama'e tywera apoawera. Maran gatu nipo ene 'ga je-
mome'uramũ 'ga mama'e tywera iapowera mũ rekoare'ema.
²⁶ Je naekoari amũ ai'i. Ma'ja katu nipo 'ã je amono ikwasiaa
'wyriararete 'ga upe. Nitywi te 'ã ikwasiaripyra mama'e
tywera 'ga iapoawera. 'Ga jemome'u re te nipo je mama'ea
mũ resagi ikwasiaripyra. ²⁷ Mama'e tywera 'ga iapoe'emamũ,
je nomonoa'uweri ikwasiaa 'ga upe. Naje maran mama'e
kwaape'ema imonou ekoete ikwasiaa 'ga upe, a'e te je nũ
ai kũi. Mama'e a'jea te 'ã ae omono ikwasiaa nanuara upe
jã'nũ'ũ, nan 'ga rekoi 'ea jã'nũ'ũ— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga
upe.

26

Agripa 'ga upe 'ga 'eawet

¹ A'eramũ Agripa 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Ere ejemome'wau oree, ki Paulo. Taruenup eneporogyta
'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga ojemome'wau 'ga upe:

² —Ene upe je jemome'ua je muekõëäi je mÿina. ³ Ene 'ã
judeuramũ ore kwaap katu ape. Oreremiapoa nanë 'ã ene
ikwaapa katu nũ. A'eramũ ene eapyakau jeje'eg are— 'jau
Paulo 'ga Agripa 'ga upe.

⁴ —Jerekwawera 'ã judeu 'gã okwaap katu ajemogyau. Je
kunumãa we futat tekou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ ikue.
Teje'wyr ipe miamũ je reko esagei jepi. Jerusareg ipe taetu
aje je 'ã je reko esagei judeu 'gã pype. ⁵ Ma'eramũ 'gã 'ã
je kwaawi katu je rekoramũ— 'jau 'ga imome'wau Agripa
'ga upe u'ama. —Je ree oporomome'uweramũ 'gã tomome'u
enee. Je 'ã fariseua te. A'eramũ 'gã ojomoyka je kwaapa.
Fariseu 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat wapo jepi
— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe u'ama imome'wau.

⁶ —'Awamũ 'ã je rekoi “opapaw ire ae 'ëi tywy awi owywya
'ua nũ” 'e rerowiaa. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i aeypy 'gã
nupe rakue: “Pemanũ re je pë mũ'ëi tywy awi pë mowywya
nũ”, 'jau 'ga ae upe rakue. A'ea je 'ã arowiat tekou— 'jau Paulo
'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama. ⁷ —A'ea 'ã judeu 'gã jue-
jue werowiat. A'eramũ 'ã judeu 'gã ajemogyau oporowykyau
'ga upe. “Ore manũnamũ Janeruwarete 'ga tore mũ'ë tywy
awi ore monou ojepyri 'jau kwy”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau.
A'eramũ 'gã au'jeteramũ oporowykyau ajemogyau. A'ea je

arowiat 'gã 'jawe. A'etea 'gã oje'jawe je erowiaramũ je pyyg ekoete je munepa. Je je'ẽwu'jaga ekoete 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama.

A'eramũ Paulo 'ga ojerowaka amã'jãu judeu 'gã nee oje'ega 'gã nupe:

8 —Ma'eramũ gatu nipo 'ã pẽẽ judeuramũ neperowiari “Jarejuwarete 'ga ae moferap” 'ea. Janepytuna 'gã 'ã najuejue etee futat werowiat “owywyt futat ae opapaw ire” 'ea. A'ere 'ã pẽẽ tekatu etee neperowiari aipoa— 'jau Paulo 'ga ojerowaka 'gã nupe oje'ega.

9 —Ymã te je nanẽ futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko tyweretei ikue. “Esage sipo a'ea Janeruwarete 'ga upe pa”, 'jau je ikue. A'ere aipoa nia'wyrì 'ga upe rakue. ¹⁰ A'ea je aapo Jerusareg ipe ikue. Mainana 'wyrìara 'gã je monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyygukaa jee ikue, Nasare pe waranup ma'efera 'ga rerowiaara 'gã je ipyyka imunepa ikue. Esage ete 'gã apisiukara jee ikue. Ikwaawe'ema je rerekou ikue. ¹¹ Namutat tekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete ikue. 'Gã jatykaaw ipe tewau 'gã nupe 'gã nerekou tyweaete ikue. “NaJaneruwarete 'ga remimurera rũi Jejujamũ, tamu'eukat 'gã 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamũ. “Jejui 'ga takurawukat 'gã nupe 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamũ. A'ere 'gã naani. Nopoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi. Kwaiwete je temara'neramũ 'gã nee. A'eramũ je tewau kwe pe tekou 'gã nerekou tyweaete — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹² —A'eramũ je tewau Damasco pe numiamũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko tywereteawamũ je tewau numiamũ. Mainana 'wyrìara 'gã je'eg imũ futat tewau tekou 'gã nerekou tyweaete numiamũ. ¹³ A'ere jewaw ipe mama'e mũ ete ijesaukari jee. Enyfuk te. A'eramũ je te'aa ywyu eny awi. Tii. Teirũ 'gã netee futat aru'aa arawau arajupa enywyter ipe. Ajeaje katu kwara ruwamũ eny 'ari ore ree ywag awi 'ua. Kwara renya te wapyraap enyfuga. ¹⁴ A'eramũ ore arajupa aru'aa enywyter ipe futat teirũ 'gã netee. A'eramũ Janejararete 'ga eny awi je 'aramũ oje'ega jee. Judeu je'eg imũ 'ga oje'ega jee. Epyreu 'jawa 'ga iapou jee. “Ma'eramũ te je rereko tywerete ape, ki Saulo?” 'jau 'ga jee oje'ega. “Sã'ã ene eejemawa ejenuwe'emamũ, inupã ywyrã pyu, imayrũmũ. Nan tee futat je renuwe'emamũ ene te futat erejemayrũ. Je rerowiaara 'gã erereko tywerete jepi. A'eramũ je ene mayrũkaa”, 'jau 'ga jee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁵ —A'eramũ je 'jau 'ga upe, “Awỹja te poromũ oje'eg jee?” 'jau je 'ga upe. “Je Jejujamũ aje'eg enee”, 'jau 'ga jee. “Je te 'ã

je rereko tywerete ape”, 'jau 'ga jee ojeupe je je'egamũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

16 —“Efu'am jui. Ajesaukat je enee. A'eramũ ene 'awamũ ewau ekou kwe pe je mome'waramũ. A'ere anure tamu'e ene 'jau. A'eramũ ene ewau ekou 'gã nupe kwe pe je mome'wau”, 'jau 'ga jee. 17 “Je te 'ã amono ene judeue'ema 'gã nupe temome'waramũ. A'eramũ nipo je tejejukau ene ree ene rekoramũ”, 'jau 'ga jee ikue. “Najudeu 'gã nũi ene resaka 'gã mogoukare'ema ene ree. Najudeue'ema 'gã nũi nanẽ nũ”, 'jau 'ga jee ikue. “Je te 'ã apyyrũ ene judeue'ema 'gã nupe temome'waramũ”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau 'ga 'gã nupe. 18 —“A'eramũ ene ewau 'gã mu'jau je ree, je kwaawukaa 'gã nupe, 'gã mu'akwaapa je ree”, 'jau 'ga jee ikue — 'jau Paulo 'ga imome'wau Agripa 'ga upe. —“A'eramũ 'gã ene je mome'uramũ ene renupa etee. A'eramũ 'gã ajemogyau je rerowiaaramũ, Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee iapou, 'jau 'ga pẽ nupe, ere ki ewau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã jemogyi. 'Arimũ wata ma'e 'jawe je rerowiaara 'gã jemogyi. A'eramũ ene ewau mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa mũ nerua imũ'jãu jui, je rerowiarukaa 'gã nupe. 'Mama'e esagea te ki peapo pejejaupe', e'i 'ga pẽ nupe. 'Tejerowiaaramũ je 'gã katu'ogi', e'i 'ga pẽ nupe, ere ki 'gã nupe ekou. 'A'eramũ futat je 'gã mũ'jãu tejemiayuwamũ', e'i 'ga pẽ nupe, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe, imome'wau.

19 —A'eramũ je 'ã 'agamũ tekou 'ga rerowiaaramũ 'ga mome'wau 'gã nupe. 'Ga je'eg imũ futat je iapoi— 'jau 'ga imome'wau Agripa 'ga upe. 20 —Damasco pe ra'ne ra'ne futat je 'ga mome'u ppyruga 'gã nupe ikue. A'ere je tewau Jerusareg ipe 'ga mome'wau nũ. A'ere Jerusareg awi je tewau Judeja ywy pewara 'gã nupe, 'ga mome'wau nũ. A'e awi je tewau judeue'ema 'gã nupe 'ga mome'wau kwe pe tekou. “Pe'je pejepoia pejetywer awi”, 'jau je 'gã nupe. “Jarejuwarete 'ga perowiat pejემogyau. A'eramũ pẽẽ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pẽẽ mama'e esage apou pejემogyau”, 'jau je 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'jau pẽ nupe: “Kuu. A'jea futat. 'Gã otywer awi 'gã poiri ra'e. Sã'ã 'gã neko esagea etee”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe, 'jau je 'gã nupe ikue— 'jau 'ga 'ga upe. 21 —Judeue'ema 'gã je imome'uramũ judeu 'gã je ppyka 'agamũ ai'i. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe je rekoramũ 'gã je ppyka ai'i. “Sijuka 'ga”, 'jau 'gã jee numiamũ. 22 A'ere Janeruwarete 'ga rekoi te 'ã je pyri. A'eramũ 'ga a'eramũ je jukaukare'ema 'gã nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'eramũ je 'ã 'au tekou 'ga mome'wau 'gã nupe. 'Wyriat, tesirũmet. Mĩmera

'gã nupe je 'ã 'ga mome'ui tekou— 'jau 'ga 'ga upe. —Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'ua 'gã nupe rakue. Nan tee futat je imome'ui 'gã nupe. Moisesi 'ga remikwasiarera 'jawerimũ etee futat je rekoi imome'wau— 'jau 'ga 'ga upe.

23 —A'ere 'ã “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga jereko tywerukari amanũmũ janee rakue”, 'jau je 'gã nupe. A'ere 'ã 'ga manũ re Janeruwarete 'ga, 'ga moferawi etee nũ. “Ga ra'ne tãmẽjẽ futat te 'ã oferap janee”, 'jau je 'gã nupe. “A'eramũ 'ga werowiarãmũ jane katu'oka”, 'jau je 'gã nupe— 'jau 'ga Agripa 'ga upe u'ama. —“Judeurãmũ ore, judeue'emãmũ pẽẽ. Mĩmerãmũ futat nipo jane manũ re Janeruwarete 'ga jane mũ'jãu tywy awi jane mowywya nũ. Sã'ã Jejui 'ga ferawa. Nan futat jane ferawi nũ”, 'jau je 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau.

24 Aipo Paulo 'ga 'eramũ Fesitu 'ga wafukaita 'ga upe:

—Ene'me eteete awi ekou kũi. Ene'akwaawe'ema te ene rereko kũi. Ka'arana mogytaetea te ene mo'meukat ene mogou kũi— 'jau Fesitu 'ga wafukaita Paulo 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

25 A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Naje'mei futari je nũ'ũ. A'jea futat je 'i nũ'ũ — 'jau Paulo 'ga Fesitu 'ga upe.

26 A'eramũ Paulo 'ga 'jau Agripa 'ga upe:

—Enereapyo katu jeremimome'u are. A'eramũ je tekyjawe'em imome'wau enee — 'jau 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama. —Jejui 'ga oo watau ae reape futat wemiapo apou ae upe. Najemime rũi futat 'ga oporowykya apoi. Ae reape futat 'ga iapoi akou— 'jau 'ga 'ga upe.

27 —Erekwaap katu futat 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega, ki Agripa? Erekwaap te 'ga je'ega mome'warera 'gã nemikwasiarera? A'jea futat ene ikwaapa katu 'ga je'ega — 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe.

28 A'eramũ Agripa 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—“Kamẽsiete futat 'ga tamogo Jejui 'ga rerowiaaramũ 'jau” ere te jee?— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

29 —Ëẽ. Afutat ete je pẽẽ juejue 'ga rerowiara nũ'ũ — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —Afutat je pẽ nekoa teje'jawe. Anurenure'i sipo pejemogy je 'jawe, pẽporomuku te ra'u pejejemogyau je 'jawe nũ. A'ere je teje'jawe pẽ jemogy futari. A'ere je nafutari teje'jawe pẽ pofara— 'jau Paulo 'ga u'ama Agripa 'ga upe.

30 A'eramũ 'gã awau ù'jãu 'ga wi. Fesitu 'ga, Agripa 'ga, Berenise ãẽ, 'gã pytuna 'gã. Mĩmera 'gã awau ù'jãu 'ga wi.

³¹ —Nuapoi futari 'ga mama'e tywera amanūawamū ra'e. Opoфар ekoete te 'gā 'ga mu'ama ra'e— 'jau 'gā awau oporo-gytau akou ajaupe. —Mama'e tywera 'ga iapo re te amunipo 'ā 'gā 'ga jukai— 'jau 'gā ajaupe.

³² —“Wyriararete 'ga upe je oi tejemome'wau” 'e'em ire amunipo 'ā 'ga muēmi 'awamū futat— 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

27

Roma pe Paulo 'ga oawet

¹—A'ere ako jane “Itari ywy pe simono 'ga”, jane 'i te ai'i— 'jau 'gā ajaupe.

Roma 'upa Itari ywy pe. A'eramū 'gā Paulo 'ga monou jefaruu 'ga po pe, 'ga pyri ipofaripywera 'gā neewe. Juriu 'ga po pe imonou. Juriu 'ga jefaruu 'gā 'wyria'ri 'ga. A'eramū tesirūmera 'gā 'jau 'gā nupe “Wyriararete 'ga remiayup” 'jau 'gā 'gā nupe. A'eramū ore arawau. Je nanē tewau 'gā nupi, Lukaramū.

² A'eramū yara 'ua. Adramitiu 'jaw awi 'ua ojekoka. A'e pype futat arawau. Asia ywy pe futat aipoa yaruua awau. Jefaruu 'wyriara 'ga futat ore rerawau. A'eramū ore aru'aa ipype. Aristaku 'ga awau ore rupi. Tesarūn ipewarera 'ga. Tesarūna 'jawa 'upa Masetoni ywy pe. Aru'ar ire ore oroia jupiwewe futat. Arawau ka'a wywri etee futat arakou. Oropy-tunaapa ore nū. ³ Ai'iwe ore arawau orowaēma Sidom ipe. A'ere Juriu 'ga jejuka esagei Paulo 'ga ree. A'eramū 'ga 'ga muēmukaa yaruu awi. A'eramū Paulo 'ga awau ojekoty'aawa 'gā nesaka. A'eramū 'ga jekoty'aawa 'gā mama'e mua 'ga upe, 'ga remirerooramū, 'y rupi 'ga remi'uramamū. A'ere 'ga 'gā nesag ire ojewya 'ua, yaruu pype u'aa nū.

⁴ A'eramū ore oroia nū. Arawau 'ypō'ō atykupe katy ywytu awi. Ywytu ore monoukare'ema tpypterimū. A'eramū ore orokwapa 'ypō'ō atykupe katy etee ywytu awi. Orejau katy 'ypō'ōūū 'ūina, Sipiri 'jawa 'ūina. ⁵ Arawau 'ypō'ō sī rowaapa 'yrewiwa aapa. Arawau kwe katy ka'aeme'ywa ppyka nū. Arawau orowaēma Mira 'jawa amunaw ipe. Lisi ywy pe 'upa aipoa. Peu futat ore aru'jāu. ⁶ A'e pe futat Juriu 'ga yaruu mū resaka orojee nū. Aresāri 'jaw awi 'ua aipo yaruua. Itari ywy pe oo ma'e futat poromū. A'eramū 'ga ore reru'aa ipype nū.

⁷ Ipype aru'ar ire ore oroia nū. A'ere ywytua nore mujānukari. A'eramū ore meeweī arawau arakou orosea pytunūū. Tpypterimū'i arawau arakou. Orokwapa Synito 'jawa pyu. Ay katu te ore yaawi arawau aipo 'ypō'ōūū atykupe katy jui. A'ere ywytua ore rowopepiri etee futat. A'eramū ore erowaka ywytu wawa katy etee futat jupe 'ypō'ō

ywyrī arawau arakou. 'Ypō'ōūūa Kreta 'jawa atykupe katy arawau Salmona 'jawa pyu. Salmona 'jawa 'upa 'ypō'ō sī me. ⁸ A'eramū ore arawau 'ypō'ōūū rupi etee futat arakou. Ay katu te ore oi orowaēma Jemiaresagea 'jaw ipe. Laseja 'jawa pyri 'upa aipoa Jemiaresagea. ⁹ A'e pe ore arajupa oroporumukuuramū oropytau. Ywytua wejue opojyayramū oree. Judeu 'gā nupe 'araiwamū kwaw ire 'gā wea'aramū otywera moiawer are. “Janeruwarete 'ga janetywera omoit jane wi”, 'jau 'gā ajaupe. Aipo 'araiwa akou amāmyter ipe. Aipoa 'araiwa kwaw ire kwaiwete te amana, kwaiwete te ywytua nanē nū. A'eramū opojyayramū kwe pe ae wawamū awau yaruū pype ae ataa.

A'ere Paulo 'ga 'jau oree:

¹⁰—'Araiwa ako okwaw ai'i. A'eramū jane jareapyakaakau ee ra'ne. Kasi a'e pe 'aw awi jane oramū nia'wyrī janee ne — 'jau 'ga oree. —Janeyara typywyk janee ne. Karaemā jane simonoukapaw ekoete ne. Ae 'gā we opaw ine— 'jau 'ga oree.

¹¹ A'ere yaruū waraara 'ga nuerowiari Paulo 'ga. Yaruū jara 'ga nanē futat 'ga rerowiare'ema nū.

A'eramū 'gā 'jau etee 'gā nupe:

—Naani nū'ū. Nipojya'uweri nū'ū. Soo tāmējē futat jane jarekou nū'ū— 'jau etee 'gā oree.

A'eramū jefaruū 'gā 'wyrīa'ri 'ga 'gā nerowīaa.

¹²—'Au nia'wyrī janee amana pype jane rekoa— 'jau etee 'gā jefaruū 'wyrīara 'ga upe. —A'eramū jane jarewau futat. Fenise 'jawa amunaw ipe soo esaka 'jau— 'jau etee 'gā 'ga upe.

Fenisea 'up 'ypō'ōūū pype wējēmī futat nū. A'e pe ywytua nipytuui. A'eramū 'gā 'jau:

—Soo peu, Fenise 'jaw ipe 'jau. Peu futat soo ko amana magwapa 'jau— 'jau 'gā ajaupe numiamū.

Ywytuuuretea 'ua 'gā nupe

¹³ Poje ywytu'i'ia 'ua oree. A'eramū 'gā 'jau:

—Jaruate futat jane oi ra'e— 'jau etee 'gā ajaupe. A'eramū 'gā —Pe'je ajee soo etee 'ū— 'jau nū.

A'eramū ore arawau aru'aa yaruū pype nū. A'erauwe 'gā yaruū momytawa mua imatāu. A'eramū 'gā yaruū rerekou ywywyrī'i etee futat. ¹⁴ Poje ywytuuuretea 'ua oree. 'Ypō'ōūū 'arimū opytu mua oree. A'ea futat yaruū moyyita imotomotomoga oree. ¹⁵ Ywytuuua 'ua ore rewiri tāmējē futat. A'eramū yaruū waraara 'gā

—Sirowak imonou imojekoka Jemiaresage are— 'jau numiamū.

A'ere ywytua nuerowagukari 'gā nupe. A'eramū ore rerawau typytera katy. ¹⁶ A'ere ore rerooi 'ypō'ō'ī'ī atykupe katy etee. Ywytuuua ore rerawau. 'Ypō'ō'ī'ī rera Kauta. Ya'ria

'gã imogou yaruu ku'a are. ¹⁷ A'eramũ 'gã ya'ri'i mua imatãu enuẽma yaruu 'arimũ.

—Kasi ywytuua erooi imonoka ne— 'jau 'gã.

A'ere 'gã tupaama pyu yaruu mamamani ywytu awi imo-typa jupe.

—Kasi ikaikai jane ree ne— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã tupaama pyu futat imamamana ywytu awi ifaa.

—Namukui 'awamũ Libia ywy ruwi. Libia ywy pyri no-typyi futari. Kwaiwete te 'yisiga jemogyi typyter ipe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã a'eramũ okyjau 'yisiga pype yaruu amĩ awi.

—Kasi ywytua jane monoi 'yisig are ne, janeyara kakau jane ree ne— 'jau 'gã ajaupe okyjau. —'Yisiga pype iamĩãu nipo ikaikai jane ree— 'jau 'gã ajaupe.

Yara orojewi ikaika awi 'gã okyjau. Ywytua taity pirera pyu etee futat yara renujãna. A'eramũ 'gã taity pirera moiapap jui.

—Kasi a'e pe jane rerooi jane renujãna 'yisig are ne— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã taity pirera moiapap jui. A'etea ywytu ore reroo ore rerekou meewere'i etee futat ore renujãna. ¹⁸ A'ere niojeri futari ywytua 'ua oree. A'eramũ 'gã ai'iwe karaemã monou imomopoa 'y pe. A'eramũ yara owewuita'i oree.

¹⁹ Imuapyra 'ara rupi 'gã yaruu pypiara monou imomopoa-pap. Ywyrasig, taityuu pypekap, taityuu. Mĩmera we futat 'gã imomopopap yar awi. Opou futat 'gã imonou imomopoa yar awi.

²⁰ Kwaiwete ore seri kwara resake'ema. Jaytata miamũ futat ore naruesagi'i futari. Amanarowoky'a esaukare'ema oree. A'etea ywytua wojere'emamũ futat 'ua oree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Sapap futat nipo 'ã jane — 'jau 'gã okyjau kwara re-sake'emawe futat.

²¹ A'eramũ ore arakou kwaiwete 'ara magwapa orojemi'ware'ema. Ore jemuaẽma ore rerekou ore mojemi'warukare'ema.

A'eramũ Paulo 'ga afu'ama oje'ega 'gã nupe:

—Peesak 'jau noko ako pẽẽ je rerowiare'ema ai'i 'ja, 'au etee futat jane ruwi kwara 'ara rapesaka 'eramũ ai'i 'ja— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kreta pe jane pyta re amunipo 'ã janekaraemã nimonoukari futari. A'ere ako “Soo futat jane jarekou”, pe'je etee ai'i. ²² A'ere je 'i 'awamũ pẽ nupe: Pejemanũ awi kasi pekyje ne. Yaruua typywyk futat jane wi. A'ere nipo jane mũ nimanũi futari— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²³ —'Awa ypytuna rupi Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga amũ muri je pyri kô. A'eramũ 'ga imome'wau jee kô.

Janeruwarete 'ga te 'ã jejararetea. Ma'eramũ 'ga 'ã ojeypyriwara 'ga amũ muri jee, imoporogytaukaa jee — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁴ —Ywagipewara 'ga 'jau jee ko: “Erekyje kasi ekou ne. Najukaukara'uweri je ene 'au. Ereo futat ewaẽma 'wryiararete 'ga pyri ejemome'wau 'ga upe 'jau”, 'jau 'ga jee ko. “Ene rupi oo ma'e 'gã nanẽ futat namanũi futari amũ”, 'jau 'ga imome'wau jee ko. “Janeruwarete 'ga 'ã esage te. A'eramũ 'ga ene rupi oo ma'e 'gã amũ apisiukare'ema futat nipo”, 'jau 'ga jee ko — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁵ —A'eramũ pẽẽ pejepy'a'wyre'emamũ. Je 'ã Jarejuwarete 'ga arowiat. 'Ga je'eg imũ etee futat nipo 'ã ijeapoi janee. Jee imome'uawer imũ etee futat nipo 'ga iapoi — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁶ —A'ere nipo ywytua jane rerooi jane rerojekoka futat 'ypõ'õũũ mũ ree — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁷ Mukũja morowykye'ema rupi ywytua ore rerawau ore rerekou ore renujãna. 'Yẽ'ẽ rypyterimũ, Metiteraniu 'jawa rypyterimũ awau ppyajeaje katu 'gã amũ wea'aramũ ywy are:

—Sojot nipo 'ã jane ywy pyri 'ja — 'jau yara waraara 'gã ajaupe.

²⁸ A'eramũ 'gã itajuu mũ apysãu tupaama sããpyr are. A'ere 'gã imonou imomoa 'y pe tom. A'eramũ trĩtai seis metro awau wapyka ywy are. A'ere 'gã ywy are iwyg ire imua nũ. Arawau peu muku'i nũ. A'eramũ 'gã imonou imomoa nũ tom. A'ea inãinãni'ĩ etee oo wĩti seis metro etee awau wapyka ywy are. ²⁹ A'eramũ 'gã kyjea 'gã nerekou poromũ ia'agawyaukaa 'gã nupe.

—Ita 'arimũ jane oi ne — 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã yara momytawa monou imomopoa ita 'arimũ arawawe'ẽwe. 'Gã iku'a pewara monou imomoa. Tom tom. Irũpãwẽ monou imomoa. A'eramũ futat yaruu momytau orojeupe.

A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kamẽsĩete werewi pa 'ã ku'emamũ nũ — 'jau 'gã ajaupe.

³⁰ A'ere yara waraara 'gã amũ ya'ri'i monoi imomoa 'y pe. Saka'jam 'jau numiamũ.

—Yaruu momytawa siroo imomoa iruupeu'i isĩ awi — 'jau futatee 'gã ajaupe numiamũ.

³¹ A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga upe jefaruu 'gã netee:

—Yaruu waraara 'gã ka'jamamũ nipo ywawuje etee futat pepap. 'Gã ka'jam ire nipo Janeruwarete 'ga nojejukai pẽ nee — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

³² Aipo ojeupe 'ga 'eramũ jefaruu 'gã ya'ri'i sããwonoka imonou imoia yaruu awi.

33-34 Ku'em ja'wyja'wyuramū Paulo 'ga oje'ega 'gā nupe:

—Pe'je pejejua pejejemi'waa. Mukūja morowykye'ema rupi te 'ā nepejemi'wari— 'jau 'ga 'gā nupe. —Pe'je pejejemi'waa pejejemopifuakaawamū. Tepepifuakat 'jau. Ni-manūi futari jane mū— 'jau 'ga 'gā nupe.

35 Aipo 'e re Paulo 'ga kanape'i mua opo pe. A'eramū futat 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree— 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe 'gā nowase.

A'eramū futat 'ga ape monoka i'wau. 36 A'eramū 'gā 'ga jemi'wara resakawe futat aku'iramū. A'eramū futat 'gā ojemi'waa 'ga pyri. 37 Kwaiwete ore yaru pypewaramū. Tusētu setētai seis te ore pytuna. 38 A'etea 'gā iapopyrera a'upap. Ojomoyka i'wau. A'e pe 'ā 'gā imomopoa nū. Iapoe'emera momopoa nū. Kwaiwete juowuuranaku'ia 'gā imomopori. A'eramū futat yaru mawua imua orjee imowewuita.

'Yisiga pype yaru sīamīawet

39 Ku'emamū yaru waraara 'gā 'jau:

—Ma'ape jane jarejua 'ū? Niesagi we te 'ā jane 'au jepi— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā 'yisiga resaka.

—Pe'je ajee soo peu jarejekoka esaka — 'jau 'gā 'yisiga repejāna imonou.

40 A'eramū 'gā yaru momytawaama monoka. Furuk. Iku'ookawa 'gā irapa jui. A'ere 'gā taity pirera pypekau isī me wwytu upe numiamū.

—Jane reroo pea 'yisig are jane rerojekoka 'jau— 'jau 'gā ajaupe numiamū.

41 A'ere 'yisiga mū ruwi tpyter ipe yaru renune ypype'i rakue. A'eramū 'gā esake'ema. A'eramū wwytua ore rerawau ore renujāna i'arimū. Tyryk. 'Yisiga pype yaru sīamīāu oree. Wwytuu fuakara futat yaru monou isīamīāu ore wi. A'eramū futat 'gā imosokarūme'em. Nomosogarūi 'gā. Kwaiwete te 'y ryjuapia. A'eramū 'y ryjuapia futat iku'awopena. 42 A'eramū jefaruu 'gā 'jau 'wyrriara 'ga upe:

—Siapisi ose ma'efera 'gā 'jau. Siapisi tāmējē 'gā 'jau. Kasi 'gā ka'jami ne— 'jau 'gā 'wyrriara 'ga upe.

43 A'ere 'gā 'wyrriari 'ga nifueweri Paulo 'ga juka are. A'eramū 'ga 'jau:

—Naani nū'ū. Peapisi awi 'gā nū'ū — 'jau 'wyrriari 'ga jefaruu 'gā nupe.

A'ere 'wyrriari 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pe'je pejewau pejepopoa jui. Oytap ma'eramũ pejewau tenune pejeytapa pejejekoka 'yisig are. ⁴⁴ Iytawe'ema 'gã yaruu pemer are too oytapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ ore nan arawau. Orojekoka pãwẽ pãwẽ futat ikue, aramanũme'em futat ore mũ ikue.

28

Mauta 'jawa 'ypõ'õ me 'gã nekoawet

¹ Arawau orojekoka 'ypõ'õ me aru'jãu 'y awi. Peu futat ore 'ypõ'õ rera kwaapa.

—'Aga 'ypõ'õ rera Mauta — 'jau ipype 'up ma'e 'gã imome'wau oree.

² A'eramũ ore jekog ire peuwara 'gã 'ypõ'õ mewara 'gã 'ua ore repejãna. Ore rapeje'ega 'gã 'ua. Opojejuka esageramũ 'gã ore ree. Amanakya pype te ore ruri aru'jãu. A'eramũ 'gã 'ua tata mojoy'wau ore ree. Iro'ysag awi tata mojoy'wau ore ree.

³ A'eramũ Paulo 'ga 'yw akã ypiwera rerua imono'oga tataramũ. A'eramũ moja uẽma tata rakuw awi. A'eramũ 'ga po u'wau. Waekou akou 'ga po are. ⁴⁻⁵ A'ere 'ga imowawagi etee imonou tata pe.

A'e resaka 'ypõ'õ mewara 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Oporojuka ma'efera 'ga nipo 'ã koromũ kũi— 'jau 'gã ajaupe. —'Y pe ako 'ga namanũi ko. A'ere 'awamũ 'ga manũi. Nae u'uaiwi 'aga moja. Nauagi ae 'aga moja rãi ay upe— 'jau 'gã ajaupe. —Janemaira 'ga 'ga nomogoukari.

⁶ A'eramũ 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree.

—Siesak 'ga po wuwura 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —Siesag iki 'ga amanũa erujewi— 'jau 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

'Ga po wuwura rapesaka 'gã ajemogyau namutamutat numiamũ. A'ere nowuwuri 'ga wi. Naayi 'ga upe.

'Ga po wuwure'ema resakawe 'gã 'jau:

—Kuu. Nowuwuri futari 'ga poa ra'e nũ'ũ. Namanũi futari 'ga jupe ra'e nũ'ũ. Maira 'ga te nipo 'ã 'ut owaẽma janee— 'jau etee 'gã 'ga upe nũ.

⁷ 'Yisiga pyri P'ublio 'ga ywya 'upa. P'ublio 'ga 'wyrriara 'ypõ'õ mewara 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'ua oree, ore rerawau oje'wyr ipe. A'e pe ore arajemogyau 'ga pyri muapyra orosea. Ojejukau esage futat ore ree. ⁸ Peu ore rekoramũ 'ga ruwa 'ga ojero'wau 'upa. 'Ga tururua 'ga mory'wau. A'eramũ 'ga 'upa oseawa pype etee futat afu'ame'ema 'upa. 'Ga tururua 'ga pifuaka'roka 'ga nuga 'ga ro'y reewe. A'eramũ Paulo 'ga awau oje'ega 'ga upe. A'ere Paulo 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'ga ree:

—Ekatu'ok 'ga, ki Ku'jyp— 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo monou 'ga apyte'rarimũ. A'erauwe futat 'ga afu'ama ajarueteramũ.

⁹ A'erauwe 'ga resakarera 'gã awau Paulo 'ga rera mokwasi'wau opytuna 'gã nupe. 'Ga rera renupawe ojero'wu ma'e 'gã 'ua ajatykau 'ga ree ojemajarueteukaa 'ga upe. A'eramũ ojero'wu ma'e 'gã ajaruete pawamũ.

¹⁰ A'eramũ 'gã mama'e mua ore upe kwaiwete. Anure ore 'wyrãmũ 'gã mama'e mua wějẽmĩ futat oree nũ. Oreremi'urama mua oree, oreremirerooramũ.

Pe awi Roma pe 'gã oawet

¹¹ Muapyra jay magwaw ire ore aru'aa yaruu mũ pype nũ. Aresãri 'jaw awi futat 'ua 'upa 'ypõ'õ me amana magwapa rakue. Aipo yaruu rera Mait jopewet, 'jau 'gã e'roka. A'e yaruu pype aru'aa. Aru'ar ire ore oroia. ¹² Arawau orojekoka Sirakusa 'jawa amunaw ipe. Peu ore muapyra orosea.

¹³ Muapyra oroser ire ore oroia arawau nũ. Regiu 'jawa amunaw ipe etee orojekoka. Majepei tee ore orosea peu. Ai'iwetetewe ywytua 'ua oree, oreatykupe katy 'ua ore upe. A'eramũ ore oroia. A'e ywytua ore renujãna ore rerawau kamẽsiẽte futat. Mukũi tee ore orosea. Arawau orowaẽma Posuori 'jawa amunaw ipe. Peu ore aru'jãu yaruu awi. ¹⁴ A'e pe ore majepeja etee morowykye'ema magwapa. A'e pe futat ore Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoaa. A'eramũ 'gã 'jau oree:

—Pe'je pejejua 'au ore pyri, morowykye'ema mũ magwapa — 'jau 'gã oree.

A'ere ore morowykye'ema magwaw ire arawau nũ. Ywyrri futat ore oi poromũ Roma 'jawa amunaw ipe arawawamũ.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ore rera renupa rakue. A'eramũ 'gã 'ua ore rowosõu. Apiu 'jaw ipe, Tres Wẽta 'jaw ipe. Mĩmera amunaw ipe 'gã 'ua ore rowosõu.

Aipo 'gã nesakawe Paulo 'ga aku'iramũ 'gã nee. A'eramũ futat 'ga oje'ega Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã ore rereko ape ejeape. Ene te 'ã 'gã eremut ore maku'iukaa— 'jau Paulo 'ga Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monou.

Roma pe Paulo 'ga renawet

¹⁶ Roma pe orowaẽm ire jefaruu 'gã 'wyrriara 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—'Awamũ eko 'oga mũ pype— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

Jefaruu 'ga nanẽ 'ga amũ imogou Paulo 'ga ree omaenun ma'eramũ.

¹⁷ Muapyt oser ire Paulo 'ga oje'ega monou judeu 'gã 'wyrriara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je resaka 'au — 'jau 'ga 'gã nupe oje'ega monou.

A'erauwe judeu 'gã 'wyrriara 'gã ajatykau 'ga ree. Ojee 'gã jatykapawauwe Paulo 'ga ojemome'wau 'gã nupe:

—Jareypy 'gã nekwawer imũ etee futat je iapoi tekou ai'i. A'etea judeu 'gã je pyyk, je pofaa, je monou romanũ 'gã 'wyrriara 'ga po pe. Jerusareg ipe 'gã je pyygi ai'i. A'ere 'gã je monoi romanũ 'gã 'wyrriara 'ga po pe. ¹⁸ A'ere 'gã opo pe je mono re romanũ 'gã poronuwi jee. Je upe oporogytapaw ire 'gã 'jau ajaupe: “Nuapoi 'ga 'ã mama'e tywera amanũawamũ ra'e”, 'jau 'gã ajaupe. “A'eramũ ore 'ga jukawe'em. Pe'je ajee sapoit 'ga wi”, 'jau romanũ 'gã ajaupe numiamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —A'ere judeu 'gã 'wyrriara 'gã nafutari je wi 'gã paira. A'eramũ je 'jau 'gã nupe: “Too tejemome'wau 'wyrriararete 'ga upe 'jau”, 'jau je 'gã nupe. Ma'eramũ 'ã je ruri tejemome'wau 'ga upe 'au— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —Natepytuna 'gã je'ẽwu'jaga rui je ruri. Tejemome'wau te je ruri 'au ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁰ —Ma'eramũ je 'ã pẽ majatykai tejemome'wau pẽ nupe. Ymã te 'ã judeuramũ jane Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rapesagi. Jejui 'ga 'ã 'ga remimurera futat. A'e 'ga je 'ã arowiat tekou. A'eramũ 'gã 'ã a'eramũ 'ga rerowiarãmũ je munepa je mĩina je pofaa itaju pyu— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²¹ A'eramũ peuwara 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Namuri futari 'gã ka'arana ikwasiaa oree enereko tywer are. Pe awi 'ut ma'e 'gã miamũ nomome'ui futari ene rekoarũe'ema oree— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. ²² —A'eramũ ene Jejui 'ga mome'wau oree 'awamũ. Taruenup ene imome'ua 'jau. “Kwe pewara 'gã 'ã Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'ẽwu'jaga ajemogyau” 'ea 'ã ore a'jea futat aruenup arajemogyau. Ma'eramũ 'ã ore “eporogyta oree”, ore 'i enee. Taruenup ene imome'ua orojeupe 'jau, 'jau 'ã ore enee. ²³ A'eramũ nipo ore anurenure'i arajua eneporogyta renupa— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

A'ere 'gã awau aipo 'ga upe 'e re.

Ko'iko'i ete 'gã 'ua Paulo 'ga porogyta renupa. Amumera 'gã 'ua 'gã nupi 'ga porogyta renupa. A'erauwe Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. Ai'iwetetewe agawewi futat. A'etea 'ga oporogyta werokaarup 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga mogyta are 'ga 'gã mu'jau.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga reni 'wyrriaramũ janee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —Oje'ega renuparamũ ae 'ga ae mowywya imonou ojepyri wemiayuwamũ imogyau. Oje'ega renupare'ema 'gã te nipo ajee 'ga omono mama'eukwaawa rapyaw ipe — 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ 'ã

ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree janee rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri janee jane katu'okawamũ”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue. Jejui 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yra futat. Werowiaramũ 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ futat— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'eramũ 'gã amũ 'ga je'ega rerowiaa. A'ere amumera 'gã 'ga je'ega nuerowiari ajemogyau. ²⁵ A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

'Gã o enune Paulo 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi Isai 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'ga 'Agesage je'ega mome'wau janepytunera upe rakue. A'jea futat 'ga je'ega. ²⁶ A'e are 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue:

“Ekwap eporogytau 'gã nupe:

Peenup futat nipo numiamũ. A'ere nipo nepẽneapyoi ee.

Pemã'ẽ esage agawewi nipo ee. A'etea nipo pẽẽ esakare'ema 'jawe etee pejemogy.

²⁷ Pẽ'akwaawe'ema pẽ nereko.

Pejeapyakwara peawopytym. A'eramũ pẽẽ jeje'ega renupe'ema.

Pejeapymĩãu esakare'ema 'jawe. A'eramũ pẽẽ jeremiapofera resake'ema.

Peje'akwaaw ire amunipo 'ã pẽẽ pejejea pemỹi je ree.

Pẽapyã amunipo 'ã enupa. A'eramũ amunipo 'ã pẽẽ pejejeapyoramũ ee.

A'eramũ futat amunipo 'ã pẽẽ je rerowiaa pejejemogyau.

A'eramũ futat amunipo 'ã je pẽ katu'oka”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

²⁸ A'ere Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga 'ã oje'eg esage omono judeue'ema 'gã nupe. Judeue'ema 'gã nupe nanẽ ojemome'waukaa jee nũ. “Pe'je pejepoia pejetywer awi”, 'jau je 'gã nupe. “Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ katu'ogi”, 'jau je 'gã nupe. Judeue'ema 'gã nupe je aipo 'jau tekou. 'Gã 'ã werowiar ete— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁹ 'Ga porogytapaw ire judeu 'gã awau Paulo 'ga wi. Ajamueu awau 'ga 'eawer are ajemogyau.

³⁰ Mukũi kwara poromukuran Paulo 'ga ako peu, Roma pe ikue. Paulo 'ga ka'aranũũ monou 'oga mepyau ojeupe. Oje'wyr ipe oo ma'e 'gã mua esage ojepyri:

—Pe'je pejejua pejesou pejeapyka. Saporogyta 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

³¹ A'eramũ 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga je'ega ki peenup pejejemogyau. “Nan ki pejemogy”, e'i Jejui 'ga janee rakue. A'eramũ jane 'ga 'eawer

imũ etee futat mama'e apou jarejemogyau. Jejui 'ga futat janejararetea. A'eramũ jane 'ga je'ega etee futat erowiaa—'jau Paulo 'ga 'ũina amowaara 'gã nupe imome'wau.
Okyjawe'em futat 'ũina imome'wau 'gã nupe.

Romanũ

Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana okwasiarukat Paulo 'ga upe rakue. A'eramũ Paulo 'ga 'aga kwasiaa imonou Roma pewara 'gã nupe.

Ymã te Janeruwarete 'ga Abraão 'gã juapyrera 'gã mũ'jãu imogyau wemiayuamũ rakue. Judeu 'gã Abraão 'ga juapyrera. Oje'ega Janeruwarete 'ga imonou Moisesi 'ga upe rakue. A'eramũ judeu 'gã mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imũ rakue. Ymã judeu 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwa rakue.

A'ere Jejui 'ga rur ire Janeruwarete 'ga wearamũ sigaty etee. 'Ypeywar are Jejui 'ga manũi janetywera mepyawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ jane mogyau wemiayuamũ. Judeu 'gã, judeue'emamũ jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe 'ga upe. A'eramũ 'ga jane katu'oka pãwẽ pãwẽ, Jejui 'ga jane erowiarãmũ.

Roma pewara 'gã naeapyoi ee rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukaa Paulo 'ga upe 'gã mueapyoawamũ ee. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou Roma pewaramũ pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea. 'Ga 'ã je mogo ojeupe oporowyky ma'eramũ. A'eramũ 'ga ruwa 'ga je pyrũmũ morogyta esage mome'waramũ ikue. Aipo morogyta esagea Jejui 'ga mome'ua. A'eramũ je a'eramũ tekou 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe.

²⁻³ Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga mome'ui oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã ka'arana kwasiaa 'ga ree rakue, Jarejararete 'ga ree rakue. "Anure nipo je teja'yra 'ga monoi ywy pe 'ga mogou ywy pewara 'gã pype", 'jau 'ga 'ã oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue.

A'e are 'ã 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga 'ã janejararetea, Jejui Kristu 'ga. Ywy pe 'ua 'ã 'ga 'ari kunumĩakyrãmũ, Davi 'ga juapyrerãmũ rakue. ⁴ A'ere 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga wereko. A'eramũ 'ga manũ re 'ga Ruwarete 'ga opãjẽ mũ 'ga moferapa, 'ga kwaawukaa janee. "A'jea futat pa je Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea ra'e. Wa'yrareterãmũ 'ga rekoe'em ire amunipo 'ã 'ga 'ga nomoferawi" 'e are jane mu'jaukaa. ⁵ Aipoa wa'yra 'ga upe futat Janeruwarete 'ga je mogoukari kwe pewara 'gã nupe ikue. "Paulo 'ga emogo kwe pewara 'gã nupe emome'waramũ", 'jau 'ga wa'yra 'ga upe.

A'eramū Jejuī 'ga je mogou 'agamū judeue'ema 'gā nupe omome'waramū ai'i. “Ekwap kwe pe je mome'wau, je rerowiarukaa ekou 'gā nupe. Je upe futat ewau je mome'wau 'gā nupe”, 'jau 'ga jee. A'eramū je 'agamū tekou 'ga mome'wau pē nupe.

⁶⁻⁷ Roma pewaramū pēē nanē Janeruwarete 'ga pē mū'jāu Jejuī Kristu 'ga remiayuwamū. Wemiayuwamū nanē 'ga pē mū'jāu nū. 'Ga 'ā oporomutaramū pē nee. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe.

Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejuī Kristu 'ga Janejararetea. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je afutat nū.

'Gā nee oje'ega monoawet

⁸ Kwe pewara 'gā najuejue etee futat pēnera renupa. “Roma pewara 'gā werowiarete futat Jejuī Kristu 'ga” 'e kwasi'oa 'gā enupa. A'eramū je teku'iramū tekou pē nee. Jarejuwarete 'ga je imuorypa pē nee. “Ene te 'ā eneresage. Ene futat 'ā eja'yra 'ga rerowiarukaa Roma pewara 'gā nupe. 'Awamū kwe pewara 'gā 'gā nera renupa”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa pē katu'og are.

⁹⁻¹¹ Jeowet je pē nesaka. A'eramū je teporogytau tekou Jarejuwarete 'ga upe pē nee. 'Ga upe futat je porowykyi tekou teporomutaramū 'ga ree. 'Ga ra'yra 'ga je tewau imome'wau tekou. 'Ga je kwaapa. Teojere'emamū je teje'ega 'ga upe pē nee. “Jeowet je Roma pewara 'gā nesaka, Ki- api'ni. Naesagi we je 'gā. A'eramū ene ejemifutar imū je monou peu, 'gā nesaka”, 'jau je 'ga upe tekou. Afutat je Jarejuwarete 'ga 'Agesagea mama'e esage apoa pē nupe, ojee pē mojemogypygyukaawamū. ¹² Pejejepyri je o re nipo jane jareku'iramū jarejuee. Pēē Jejuī 'ga rerowiararetea nipo je maku'iu pē nee. Je 'ga rerowiararetea nanē nipo pē maku'iu nū. A'eramū jane jarejomojemogypygyukaa 'ga ree.

¹³ Pēē Jejuī 'ga rerowiaa pejejemogyau je 'jawe. A'eramū je tejemome'wau pē nupe. Jeparuesagiwet je pē nee. “Too 'gā nesaka 'jau”, 'jau je tekou tejeupe numiamū. A'ere maran gatu gatu etee mama'ea jee. A'eramū je tewawe'em we. Afutat je Jejuī 'ga rerowiarukara pē pyriwara 'gā amū nupe. Karanū je rekoi kwe pe judeue'ema 'gā amū nupe, 'ga rerowiarukaa ai'i nū. Nan too tekou peuwara 'gā amū nupe 'ga rerowiarukaa, a'e futat je. A'ere nipo je oi futari 'gā amū mogytau Jarejuwarete 'ga upe 'jau. ¹⁴ Nanuar imū omome'wawamū futat Jejuī Kristu 'ga je mogoi ikue. Ma'eramū 'ā je rekoi 'ga temogoawer imū etee futat kwe pe 'ga mome'wau 'gā nupe. “Wyrarete pewara 'gā nupe, ka'a pewara 'gā nupe, ojemu'e ma'e 'gā nupe, ijemu'e'ema 'gā

nupe. Mīmera 'gā nupe ekwap je mome'wau”, 'jau 'ga jee ikue. A'eu te futat 'ā je tekou. ¹⁵ A'eramū je a'eramū Jejui 'ga ree teporomome'uweramū futat pē nupe Roma pewaramū nanē nū.

Jejui 'ga ree morogyta esagea

¹⁶ Opājē mū Janeruwarete 'ga morogyta esage rerowiaara 'gā katu'oka. Aipo morogyta esagea Jejui 'ga mome'ua. Judeu 'gā 'ga remikatu'og ypyfera. A'ere 'ga 'awamū judeue'ema nanē ikatu'ogi nū. A'eramū je morogyta esage mome'wau tekou 'gā nupe najuejue etee futat. Nojenosī je imome'wau tekou. ¹⁷ Morogyta esage renuw ire jane jarejeapyoramū 'ga 'e are. “Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee ajemogyau je jekoty'aawamū”, Jarejuwarete 'ga 'e are jane jarejeapyoramū. Ymā te 'ga oje'ega kwasiarukari 'gā nupe rakue: “Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee wesageramū 'ga upe. Aipo 'gā etee 'ga imogyau ojepyri nakwaparimū ete rūi”, 'jau 'gā ikwasiaa ka'aran are rakue.

Ywy pewaramū janetywet

¹⁸ Janeruwarete 'ga amara'neramū mama'e tywera apoara 'gā nee, werowiare'ema 'gā nee. A'eramū 'ga 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are. Mama'e tywera apo are etee 'gā wea'aramū. Ku'jywa 'ga ree jēmī wea'are'emamū. A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga kwaape'ema. 'Ga ree wea'ar ire amunipo 'ā 'gā 'ga kwaawi. Mama'e tywera etee 'gā iapou. A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga kwaawukare'ema ajaupe. ¹⁹ Agamū futat 'ga ojekwaawukaa 'gā nupe. Opājē resaukaa 'gā nupe. A'ere 'gā 'ā nuerowiari 'ga. A'eramū 'ga aipoa werowiare'em are 'gā nerekou tyweaete.

²⁰ Ymā te 'ā 'ga ywy apoi rakue. A'eramū jane 'ga remiapofera resaka 'ga kwaapa. Niesagi jane 'ga numiamū. A'ere jane 'ga remiapofera resagi. A'eramū jane 'ga kwaapa, 'ga pājē kwaapa nanē nū. Nateepawi futari 'ga pājēa. A'eramū aipo 'gā 'jawarūe'em: “Nakwaawi je Ku'jywa 'ga”, 'jawarūe'em 'ga upe. ²¹ Akwaap futat 'gā 'ga numiamū. A'ere 'gā nopojeuwi te 'ga. “Ene 'ā Oreruwaretea”, 'jawe'em 'ga upe. Wesak futat 'gā mama'ea 'ga remiapofera. Niporomuorywiweri te futat 'gā 'ga ree ojeupe iapopyrer are. Mama'e tywer are etee 'gā nea'aramū. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'gā nuesagi futari mama'ea. Nan tee 'gā. Ni'akwaawi futari mama'e are. A'eramū 'gā mama'e tywera apou. ²² “Ore'akwaawarete futat ore”, 'jau futatee 'gā. A'ere 'gā 'meramū etee. I'akwaap 'me ma'e 'gā. ²³ Janeruwarete 'ga 'ā okoeteete ma'ea. A'ere 'gā nomuorywi 'ga. Mama'eukwaawa etee 'gā wa'agawy ita pyu imu'ama ae 'jawe ojeupe. Wyra wewe ra'agawyau. Wyra wata ma'e, oyriryk ma'e. Mīmera 'gā imogyau ia'agawyau

ojeupe. Wemiapofera etee 'gã amuoryp 'gã jemogyramū, Janeruwarete 'ga amara'neramū nanuara 'gã nee.

²⁴ Nanuara 'gã nee Janeruwarete 'ga nojejukai. “Mama'e tywer are etee 'gã paruapoweramū. Tene 'gã jemogyi otywera etee iapou ra'ne”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū taetu 'gã ajemogyau mama'e tywera apou ajaupe. ²⁵ Nuerowiara'uweri 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg a'jea. O'mea etee futat erowiaa. Amuoryp 'gã Janeruwarete 'ga remiapofera etee. Iapoarera 'ga jēmī imuorype'ema. 'Ga futat imuorywipyraretea agawewi. A'etea 'gã 'ga muorype'ema. A'eramū 'ga opoia nanuara 'gã nui.

²⁶ Wemiapofera etee 'gã imuorywamū Janeruwarete 'ga opoia 'gã nui. “Mama'e tywer are etee 'gã paruapoweramū. A'eramū je tepoia 'gã nui”, 'jau Janeruwarete 'ga ojeupe rakue.

A'eramū taetu mama'e tywera apoara 'gã wemifutar imū etee futat mama'e tywera apou. Kūjāmera 'gã omena ojee ekoa jēmī ifutare'ema. Kūjānamū etee futat 'gã wemiarūnamū ajuee. ²⁷ Kūima'e 'gã nanē opoia wemireko are oko awi nū. A'eramū 'gã kūima'eramū etee futat ajafutaa. Owy'aa kūima'eramū etee futat ajuee. A'eramū nanuara apoara 'gã ojemote'aa ojetee futat, akou tywet nipo 'gã otywer are wemifutar imū etee futat.

²⁸ Niporokwaawiweri 'gã Janeruwarete 'ga ree. A'eramū 'ga opoia 'gã nui. “Mama'e tywer are etee pēnea'aramū je poiri pē nui”, 'jau 'ga 'gã nupe, mama'e tywera apoukaa 'gã nupe. ²⁹ Aipo 'gã nia'wryi futari. Akowarūe'em 'gã. Mama'e tywera etee 'gã iapou. Ojokaraemā 'gã ifutaa, ojomotesirūgatuu, iporerekoaywerete 'gã, oporojuka ma'e 'gã. Ajamue 'gã akou. O'meramū te 'gã 'jau. Morogyta mowuwuara 'gã. ³⁰ Ajuago'wau 'gã. Niporomutari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. Nojejukai 'gã ajuee. Ojomotywerukat 'gã. Nuenuwi 'gã ujara 'gã je'ega. Ojerowiaraiw etee 'gã ojee. ³¹ Ni'akwaawi 'gã mama'e are. Nuapoi 'gã mama'ea u'eawer imū. Najemuaēmi 'gã ajuee. Nipy'ata'wai 'gã ajuee. ³² Aipo 'gã Janeruwarete 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nakamēsī etee rūi futat 'gã oi peu. A'ea 'gã ikwaapa agawewi. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi. Ojero'waro'wau etee otywera apou. A'eramū 'gã ojerowiarairaiwa etee futat otywer are. Amumera 'gã mama'e tywerete agawewi wapo. A'etea 'gã 'jau: “Eneremiapoa esage futat”, 'jau etee 'gã ajaupe, mama'e tywera aporamū.

Aipo 'gã nemiapoa mama'e tywera futat Janeruwarete 'ga upe.

2

Mama'e tywera apoara 'gã nereko tywet

¹ 'Gã nemiapofera mama'e tywera renuw ire pëẽ mũ 'jau: "A'jea futat 'gã nemiapofera mama'e tywera futat", 'jau nipo pëẽ pejejaupe. "Aipo apoa 'gã ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe", 'jau nipo pëẽ pejejaupe. A'ere aipo 'e reewi mama'e apou 'ga 'jawerimũ etee futat nũ 'eramũ pëẽ nanë pejejekwau Jarejuwarete 'ga upe. ² "Mama'e tywera apoara 'gã Janeruwarete 'ga wereko tywet" 'ea jane ikwaapa. Mama'e a'jea etee Janeruwarete 'ga iapou. A'eramũ jane 'jau, "Mama'e tywera apoara 'gã ojereko tywerukat futat", 'jau jane. ³ Ma'eramũ sipo ajee pëẽ nanë mama'e tywera apou 'gã 'jawe etee nũ, "pëñemiapofera nia'wryi 'ga upe", 'e re? Pëẽ sipo Janeruwarete 'ga nepë nereko tyweri mama'e tywera pëẽ iaporamũ? Mama'e tywera pëẽ iaporamũ 'ga pë nerekou tyweaete nanë 'gã 'jawe futat. ⁴ Pëẽ mũ nipo 'jau: "Jane ree 'ga jemuaëmi. Ipota'wa futat 'ga jane ree. Najane rereko tywera'nei 'ga", 'jau nipo pëẽ. Aipoa a'jea futat. A'ere pëẽ nepëneapyoi 'ga ree. Ajemuaëm futat 'ga pë nee pëtywer awi pë momoirukaawamũ pë nupe. Ma'eramũ 'ã 'ga nepë motesirũgatua'nei. "Otywer awi 'gã poir ire je 'gã nerekou tywere'em", 'jau 'ga ojeupe. ⁵ A'ere nipo 'ã nepepouri futari pejetywer awi. Pejeyero'waro'wau etee futat 'ã 'ga je'ega renupe'ema. A'eramũ nipo pëẽ 'ga mamara'neukaa etee te pejejee. A'eramũ nipo 'ga pë nerekou tyweaete wowase ae majatykaawa 'ara rupi. Aipoa 'ara rupi 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweaete 'gã nemiapo tywer are etee futat. A'eramũ nipo 'ga, mama'e tywera pëẽ iapo re, pëẽ nanë pë nerekou tyweaete, pëñemiapofer are.

⁶ Akwaap 'ga janeremiapofera. A'eramũ 'ga jane mepyau janeremiapofer are etee futat. ⁷ Jane mũ mama'e esage apou jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga je'ega jane enupa. "Tejeupe 'ga je'eg are jeporenuwiweramũ tekou. 'Ene 'ã je renupa ekou. A'eramũ ene eneresage futat jee' 'e are jeporenuwiweramũ", 'jau jane. 'Ga pyri jareoa jane ifutaa. 'Ga pyriwara 'gã jarepojeuwa jane ifutaa jarejemogyau. Nan jane iaporamũ 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimũ ete rũi futat. ⁸ A'ere ojee ea'are'ema 'gã nee Janeruwarete 'ga mara'neramũ. Morygyta a'jea renupare'ema 'gã nee, mama'e tywera apoara 'gã nee, ojee ojerowiaraip ma'e 'gã nee. Mïmera 'gã nee 'ga amara'neramũ. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete. ⁹ Mama'e tywera apoara 'gã juejue futat nipo 'ga erekou tyweaete. Judeu, judeue'em. Mïmera 'gã nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. ¹⁰ Mama'e esage apoaramũ te nipo ajee 'ga 'i janee: "Pëẽ

pēnesage jee”, 'jau nipo 'ga janee. Jane mopy'ata'wau ojeypyri-wara 'gã nowase. Aipo 'ga wapo mama'e esage apoara upe. Judeuramū ore 'ga iapoi, judeue'emamū pē nupe nanē 'gã iapou nū. ¹¹ Janeruwarete 'ga ojejuka pāwē pāwē jane ree. A'eramū 'ga mama'e tywera apoara 'gã juejue 'ga erekou tyweaete. Mama'e esage apoara 'gã juejue 'ga erekou esage.

¹² Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oreypy 'ga upe rakue, Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū judeuramū ore 'ga remikwasiarera rerekou. A'ere judeue'emamū pēē nepētywi futari 'ga je'ega pyu. Janeruwarete 'ga nomonoi pē nupe rakue. A'etea Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete mama'e tywera aporamū. A'eramū nipo 'ga judeuramū ore 'jau: “Nepeenuwi jeje'ega. A'eramū je pē nerekou tyweaete”, 'jau nipo 'ga oreypy 'gã nupe rakue. ¹³ NaMoisesi 'ga remikwasiarera kwaapara 'gã tee rūi esage Janeruwarete 'ga upe. 'Ga je'eg imū mama'e apoara 'gã etee te esage 'ga upe.

¹⁴ Judeue'emamū pēypy 'gã nitywi futari 'ga je'ega rerekwara ka'arana pyu rakue. Nomonoi 'ga 'gã nupe. A'ere 'gã 'ga remifutara kwaawi ojee. A'eramū 'gã amū mama'e apou 'ga remifutar imū. ¹⁵ A'eramū 'gã nesakara 'gã nipo 'jau: “Nitywi futari 'gã Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana pyu. A'etea 'gã 'ga remifutara kwaapa ojee. Sā'ā 'gã mama'e apoa 'ga je'eg imū”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã. Akwaap futat 'gã mama'e esagea. Akwaap futat 'gã mama'e tywera. A'eramū 'gã mama'e tywera aporamū 'jau ojeupe: “Aipoa nia'wyri”, 'jau ojeupe. Mama'e esage aporamū 'gã 'jau: “Aipoa esage”, 'jau 'gã ojeupe. ¹⁶ A'eramū wowase ae majatykaawa 'ara rupi nipo Janeruwarete 'ga jane mojo'ogukaa Jejui Kristu 'ga upe. Janerekwawera 'ga ikwaapa, janerea'aawera nanē 'ga ikwaapa nū. A'eramū 'ga jane mojo'oka nipo wemi-ayuwamū, werowiare'ema 'gã nui. Nan je rekoi morogyta esage mome'waramū.

Ee judeu 'gã jemogyppykawet

¹⁷ “Jane 'ā judeua”, 'jau pēē mū pejejemogyau. “Moisesi 'ga remikwasiarera 'ā jane erekou. A'eramū jane jarejesageramū jarejemogyau”, 'jau pēē pejejaupe numiamū. “Jane 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea”, 'jau pēē pejejerowiaraipe pejejee. ¹⁸ Jarejuwarete 'ga remifutara pekwaap numiamū. Moisesi 'ga remikwasiarer are pejejemu'jau mama'e esage kwaapawamū.

¹⁹ Easīg ma'eramū ae nuatai futari ojetee. A'eramū Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gã eae'ema 'gã 'jawe futat. Mama'e a'jea kwaapare'ema 'gã easīg ma'e 'jawe. A'eramū pēē 'jau: “Ore ea ma'e 'jawewara aramueapyo 'gã 'ga ree”, 'jau pēē numiamū. ²⁰ “I'akwaawe'ema 'gã ore aramu'e ee.

Kunumī 'gā nanē ore imu'jau ee nū”, 'jau pēē numiamū. “Orokwaaw ore Moisesi 'ga remikwasiarera. Moisesi 'ga ore mueapyou mama'e are. Mama'e a'je are 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramū ore 'gā mu'jau ee”, 'jau pēē numiamū. ²¹ Ma'eramū sipo ajee pēē pejemu'jau esage'em ee? Nepeenuwi futari 'ga je'ega. “Pemunarū awi”, 'jau agawewi pēē 'gā nupe. A'etea pēē aipo 'gā nupe 'e re pēē futat pemunarū. ²² “Peko awi pejeuemireko are”, 'jau pēē 'gā nupe. Ma'eramū sipo ajee aipo 'gā nupe 'e re pejekou pejeuemireko are? “Kūjāmeramū pejekowe'em pejejomen are”, 'jau pēē 'gā nupe. Ma'eramū sipo pejekou pejejomen are, aipo 'gā nupe 'e re? Nepēporomutari pēē maira'me a'agaw are. A'ere pejemunarūmū mama'e are maira'me a'agawa rog awi. Ymā te Moisesi 'ga jane mu'jau maira'me a'agaw are rakue. “Pemuoryp kasi maira'me a'agawa ne”, 'jau 'ga janee rakue. “Pemunarū awi mama'e are”, 'jau nanē 'ga rakue nū. A'eramū pēē pejemotywea Jarejuwarete 'ga upe pejemunarūmū mama'e are maira'me a'agawa rog awi. ²³ “Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe, inuga oree rakue”, 'jau pēē, pejejerowiaa ee. Ma'eramū sipo ajee pēē erowiare'ema? 'Ga je'ega renuwe'emamū pēē 'ga rerowiarukare'ema judeue'ema 'gā nupe. ²⁴ Ymā te 'ā 'ga amū ka'arana kwasiaa pē nee rakue. “Judeuramū pē nekoarūe'em are judeue'ema 'gā Janeruwarete 'ga akurap”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue.

²⁵ Je nanē judeua, pē 'jawe. Ymā te Janeruwarete 'ga 'jau janepy 'gā nupe rakue: “Pēē 'ā jeremiyuwaretea. A'eramū pēē pejemojewaka 'gā nupe pē kwaawukaawamū. A'eramū 'gā 'jau: 'Aipo 'gā Ku'jywa 'ga remiayuwaretea', 'jau nipo 'gā pē nupe, pejewaga resag ire”, 'jau Janeruwarete 'ga janepy 'gā nupe rakue. A'ere pēē mū 'jau: “Ore 'ā judeua. A'eramū ore Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea. Sā'ā orejemojewaga”, 'jau nipo pēē. A'ere jane 'ga je'ega renuparamū etee janejewaga resageramū 'ga upe. Pejejerowiarai pa etee pejewag are pejemogyau. A'ere 'ga je'ega renupare'emamū pēē ojewagipyre'ema 'jawe etee pejemogy 'ga upe. Pejewagamū futat numiamū. A'ere 'ga je'ega nepeenuwi. Judeue'ema 'gā 'jawe futat pejemogyau. ²⁶ Judeue'ema 'gā nojemojewagi futari. A'ere amumera 'gā amū mama'e apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imū. Aipo 'gā judeu 'jawe futat Jarejuwarete 'ga upe, imojewagipyre'ema 'jawe. Aipo 'gā Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat. ²⁷ Jane 'ā judeuramū jareja'yra kūma'e mojewaka jarejemiapou. Jane 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana rerekou. A'etea 'ā pēē mū nepeenuwi futari 'ga je'ega. A'eramū 'ā judeue'ema 'gā jēmī ajemogyau

esage Janeruwarete 'ga remifutar imū. Nitywi 'gā 'ga je'ega rerekwara. Nomojewagi 'gā wa'yra 'gā. A'etea 'gā mama'e apou 'ga remifutar imū. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “Pēē 'ā judeuramū pejewak futatee. Pē nupe 'ā 'ga oje'ega rerekwara monou. A'etea nepeenuwi 'ga je'ega. Ore 'ā noretywi agawewi futat ipyu. A'etea ore mama'e apou 'ga remifutar imū etee”, 'jau nipo 'gā pē nupe. ²⁸⁻²⁹ Janeruwarete 'ga oje'ega renupara 'gā mogyau wemiayuwamū. Naimojewagipyrrera 'gā etee rūi 'ga remiayuwa. Oje'ega renupara 'gā etee 'ga imogyau wemiayuwamū. 'Ga je'ega renupare'ema 'gā ojewak futateeramū akou. Na'ga remiayuwa rūi agawewi 'gā. 'Ga je'ega renupara 'gā Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gā mogyau 'ga remiayuwareteramū. Aipo 'gā nupe Janeruwarete 'ga 'jau: “Ene 'ā eneresage jee”, 'jau 'ga aipo 'gā nupe. Najane pyriwara 'gā nūi aipo 'i janee. Janeruwarete 'ga te e'iarū janee.

3

¹ A'eramū nipo pēē 'jau jee: “Judeu teea pa 'ā ore nū?” 'jau nipo pēē. “Orojewag ekoeteramū arajemogyau nū?” 'jau nipo pēē. ² Naani. Aipo pe'je awi, 'jau je pē nupe. Janeruwarete 'ga 'ā oje'ega mua judeuramū janeypy 'gā nupe rakue. “Teje'ega je omono ikwasiarukaa pē nupe. A'eramū ki pēē jeje'ega renupa. Jeje'eg imū etee ki pēē mama'e apou. Pejejeapyo esageramū pēē je pejemu'eawer are”, 'jau 'ga janeypy 'gā nupe rakue. ³ A'ere 'ā 'gā amū nuerowiari 'ga je'ega rakue. “Gā werowiare'emamū ma'eramū sipo Janeruwarete 'ga mama'e apowe'em u'eawer imū etee”, 'jau nipo pēē. ⁴ Naani. U'eawer imū etee futat 'ga mama'e apoi. Ni'mea'uweri futari 'ga. Ae te 'ā najuejue etee futat i'me. A'ere Janeruwarete 'ga ni'mei futari. Mama'e a'jea etee futat 'ga imome'wau. Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Eneje'egamū nipo eneje'ega renupara 'gā 'jau, a'jea futat 'ga je'ega, 'jau nipo 'gā ene rerowiare'ema 'gā nupe.

O'meramū te Ku'jywa 'ga 'i, 'gā amū 'e renupa nipo amumera 'gā 'jau:

Naani. Ene te ene'me, 'jau nipo 'gā ene'me are ako ma'e 'gā nupe.

Ene ago'o ekoteeara 'gā nupe nanē nipo 'gā 'jau nū:

O'meramū te 'gā 'i. Ako esage Janeruwarete 'ga, 'jau nipo 'gā enee, ene ago'o ekoete renuw ire”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

⁵ A'eramū nipo pēē mū 'jau futatee: “Ko ajee ore narakoarūi”, 'jau nipo pēē. “Taruesak Jarejuwarete 'ga wesage resaukara 'jau”, 'jau futatee nipo pēē. “Jane rekoarūe'em are Janeruwarete 'ga wesage resaukaa 'gā

nupe 'jau", 'jau nipo pēē numiamū. Aipo a'je re amunipo 'ā Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoi jane rerekou tyweaete jane rekoarū'e'em are. A'ere naani. Nanarūi. (Aipoa 'eramū pēnea'awarū'e'ema futat. Nia'wyri aipoa pēnea'aawa. Nanarūi Ku'jywa 'ga rea'aramū ee.) ⁶ A'jeteetewi Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramū 'ga a'jeteetewi futat jane mepyau janeremiapofer are etee futat.

⁷ A'eramū nipo pēē mū 'jau futatee: "Esage ore'mea. Ore'me re nipo 'gā 'jau: Na'gā 'jawe rūi Janeruwarete 'ga mama'e a'jea etee omome'u, 'jau nipo 'gā ore'me renuw ire", 'jau nipo pēē. "Ma'eramū sipo ore'mea Janeruwarete 'ga 'me'ema resaukare'ema. 'Ga 'me'ema resaukar ire ma'eramū sipo Janeruwarete 'ga je rereko tyweri je'me are", 'jau nipo pēē. ⁸ Aipo are ea'at ma'eramū pēē mama'e tywer are ea'at ma'eramū nanē futat nū. "Janetywera nipo Ku'jywa 'ga resagea resaukaa 'gā nupe", 'jau futatee pēē. A'ere aipoa pē'ea nia'wyri.

Aipo 'e are 'gā amū je je'ēwu'jaga: "Mama'e tywera siapo 'jau Jarejuwarete 'ga resage resaukaawamū 'jau, e'i Paulo 'ga janee", 'jau futatee 'gā je je'ēwu'jaga. A'ere 'gā 'me ate. Na'ea'uweri je aipo 'jau. A'eramū nipo aipo 'gā 'meawer are anure Janeruwarete 'ga 'gā nerekou tyweaete futat.

Najuejue etee futat janetyweramū

⁹ Maran te jane? Judeuramū futat nā'ā jane re'ā. Janeresage sipo jane judeue'ema 'gā nesage apyraapa sa'e nā'ā jane re'ā, 'jau nipo pēē? Naani. Najuejue etee futat janetyweramū Jarejuwarete 'ga upe judeuramū. Judeue'emamū pēē nanē oretywera 'jawe etee futat nū. ¹⁰ Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'gā amū nupe inuga janetywer are rakue:

"Nitywi futari 'ga amū esage ma'eramū Jarejuwarete 'ga upe.

¹¹ Naeapyoi futari 'ga amū Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Niparuerowiariveri 'ga amū Jarejuwarete 'ga ree.

¹² Nokoi'i futari 'ga amū Jarejuwarete 'ga remifutar imū tāmējē mama'e esage apoaramū.

Nokoi'i futari 'ga amū Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'e esage are iporomutat ma'eramū.

¹³ Mama'e tywera etee 'gā imome'wau ajaupe.

O'me ekoeteramū etee futat.

Ajuago'wau ekoete tee futat 'gā ajemogyau.

¹⁴ Amara'ne ekoeteramū nanē nū.

Mama'e tesirūa etee futat imome'wau ajaupe.

¹⁵ Nokyjei 'gā ajuapisi ekoete awi.

¹⁶ Ojomotesirūgatu au'jeteramū.

¹⁷ Nipota'wai 'gā ajuee.

A'eramũ 'gã ojomopy'ata'waukare'ema.

¹⁸ Nopojeuwi futari 'gã Jarejuwarete 'ga",
'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

¹⁹ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. Oje'ega rerekwara ka'arana 'ga imua oree, judeuramũ oree. Ma'eramũ 'ã ore: "Nikwaawi jane jarejekoarũe'ema", naru'ea'uweri. Najuejue etee futat janetyweramũ Ku'jywa 'ga upe. Judeuramũ ore, judeue'emamũ pẽẽ nanẽ nũ. A'eramũ 'ga ae rerekou tyweaete aetywer are. ²⁰ Nuenupawi futari 'ga amũ Moisesi 'ga remikwasiarera. A'eramũ oje-muesage ma'ea nanẽ otywe'emamũ nũ. Moisesi 'ga je'ega renupaw ire amunipo 'ã jane janeresageramũ. A'ere nitywi futari 'ga amũ 'ga je'ega renup katu katuarera. A'ere jane jaretywera kwaawi 'ga je'ega renuw ire.

Werowiaara 'gã 'ga ikatu'oka

²¹⁻²² Awamũ futat Janeruwarete 'ga jane mu'akwaapa oje-upe jane muesage are. Ymã te Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari rakue. A'ere naaipoa rũi jane muesagei Janeruwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga ree jane jemogypygamũ te 'ga jane muesagei ojeupe. Jareju'jaju'jawe etee futat jarejemogyau. Ore judeuramũ, pẽẽ judeue'emamũ nanẽ 'ga imuesageu Jejui 'ga ree jane jemogypygamũ te. ²³ Najuejue etee futat 'ã janetyweramũ Ku'jywa 'ga upe. Nitywi futari esage ma'e 'ga amũ Ku'jywa 'ga upe. Esage ma'e 'gã etee ajemogyau Ku'jywa 'ga pyri. A'eramũ jane najuejue etee futat jarejemogyau mukumuku 'ga wi. Najane mũ upe etee rũi Ku'jywa 'ga 'i: "Ejetee ejemuesage jee", 'jawe'em. ²⁴ A'ere 'ga te jane muesagei Jejui Kristu 'ga jane erowiamũ. Niapoi agawewi futat jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane muesageu ojeupe Jejui Kristu 'ga jane erowiamũ. Jejui 'ga amanũmũ janetywera moiaawamũ rakue. A'eramũ 'ga werowiamũ janetywera moia jane wi, jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui. Jane wi janetywera moia 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau janee. ²⁵ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua ojeupe janetywera mepyawamũ rakue. 'Ypeywar are amanũaw ipe 'ga janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue. Jejui 'ga jane erowiamũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. Jejui 'ga upe aetywera mepyukaawer are Janeruwarete 'ga wesage resaukaa janee.

Ymã te Jejui 'ga manũe'emaue Ku'jywa 'ga wea'are'emamũ aetywer are rakue. Wuagamũ 'ga janepygy 'gã tywera upe rakue. "Anure nipo Jejui 'ga manũi 'gã tywera mepyau", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga wea'are'emamũ 'gã tywer are. ²⁶ Jejui Kristu 'ga aetywera mepyarera. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ jane muesageu Jejui 'ga jane

erowiarāmū. Esagerete ma'ea Janeruwarete 'ga. A'eramū 'ga ojepyri aetywera io futare'ema. A'eramū 'ga wa'yra 'ga mua aetywera mepyawamū 'ga jukaukaa. A'eramū jane “a'jeteetewi 'ga mama'e apoi” 'e kwaapa jarejemogyau a'jea futat. Janetywer are Jejui 'ga manū'em ire amunipo 'ā 'ga ae muesagewe'em futat. A'ere Jejui 'ga aetywera mepyi. A'eramū esagerete ma'e 'ga jane muesageu Jejui 'ga ree jane jemogyppygamū.

²⁷ 'Ga te 'ā jane muesage. A'eramū jane 'jawe'em: “Je te 'ā jeresage 'gā nesagea apyraapa”, 'jawe'em jane. NaMoisesi 'ga je'ega renuparamū rūi 'ga jane muesagei. Jejui 'ga rerowiaaramū te 'ga jane muesagei. A'eramū jane jarejerowiaraipe'ema jarejesage are. 'Ga te 'ā jane muesage. ²⁸ NaMoisesi 'ga je'eger imū mama'e aporamū rūi 'ga jane muesagei. Nienupawi futari jane 'ga je'egera. A'eramū 'ga, Jejui 'ga jane erowiarāmū te, jane muesageu. ²⁹ Judeuramū etee sipo 'ga ore muesagei? Judeue'emamū sipo 'ga nepē muesagei? Naani. ³⁰ Majepei tee Janeruwarete 'ga. 'Ga etee futat janererekwat pāwē pāwēa. Jejui 'ga jane erowiarāmū juejue 'ga jane muesageu ojeupe. Judeuramū ore, pēē judeue'emamū miamū 'ga jane muesageu Jejui 'ga rerowiarāmū. ³¹ A'eramū miamū jane Moisesi 'ga 'eawera retyke'ema: “Jejui 'ga rerowiaaramū etee te Janeruwarete 'ga ae muesagei ojeupe. A'eramū jane Moisesi 'ga 'eawera renupe'ema”, 'jawe'em jane 'gā nupe. Naani. Jejui 'ga rerowiar ire jane nanē Moisesi 'ga je'egera renupa jarejemogyau nū.

4

Abraão 'ga

¹ Pēnea'ar iki Abraão 'ga ree. 'Ga 'ā judeuramū oreypya. Maran ajee Janeruwarete 'ga 'ga muesagei rakue? ² Wemiapofer are ojemuesage re amunipo 'ā 'ga ojerowiaraipe ojee. “Je te 'ā ajemuesage tejetee”, 'jau amunipo 'ā 'ga ojeupe. A'ere nanarūi. Naojetee rūi 'ga jemuesagei. A'eramū 'ga ojerowiaraipe'ema ojee Jarejuwarete 'ga upe. ³ Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Abraão 'ga ree rakue:

“Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau:
 ‘Abraão 'ga je rerowiat. A'eramū 'ga wesageramū jee’, 'jau 'ga Abraão 'ga upe”,
 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue.

⁴ Sā'ā oporowyky jara 'ga. Ojeupe oporowyky ma'e 'gā 'ga imepyau 'gā porowyky are. Nomono tee rūi 'ga 'gā

nupe epye'eme. Oporowyky te 'gã 'ga upe. A'eramũ 'ga 'ã 'gã porowyky repy monou 'gã nupe. ⁵ A'ere nanarũi Janeruwarete 'ga. Naojeupe janeporowyky are rũi 'ga 'jau janee: “Aipo 'ga esage jee”, 'jau. Werowiamũ te 'ga aipo 'jau janee. Mama'e tywera apoarera agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga 'jau: “Ko 'ga je rerowiat. 'Ga tywera je omoit 'ga wi. A'eramũ 'ga 'awamũ wesageramũ jee”, 'jau 'ga werowiaaramũ 'gã nupe. ⁶ “Natejeupe pẽporowyky are rũi je 'i: Pẽnesage pejemogyau jee, 'jau je pẽ nupe. Tejerowiar are tee je aipo 'jau pẽ nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Ymã te Davi 'ga nanẽ ka'arana kwasiari iku'i ma'e are rakue:

“Maranuara sipo aku'iramũ akou?

⁷ Ojewi Janeruwarete 'ga otywera moiripyrrera 'gã etee aku'iramũ ajemogyau.

Otywer awi ipireipyrrera 'gã etee aku'iramũ ajemogyau.

⁸ Aipo 'gã tywer are Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamũ futat.

A'eramũ aipo 'gã aku'iramũ ajemogyau”,
'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue.

⁹ Judeuramũ ore upe etee te Davi 'ga aipo 'ga 'i? Naani. Judeue'emamũ pẽ nupe nanẽ 'ga aipo 'jau nũ. Werowiamũ Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiar ape ekou. A'eramũ ene 'awamũ ejesageramũ jee. Mama'e tywera apoare'ema 'jawe futat ene ekou jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

¹⁰ Judeuramũ 'ã ore orojemojewaka. A'ere ojemojew-agukare'emawe Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiari rakue. A'eramũ 'ga jewage'emauwe futat Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Abraão 'ga je rerowiat. A'eramũ 'ga wesageramũ jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ¹¹ Werowiar ire tee Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Ejemojewagukat 'ga amũ upe. Eja'yra 'ga, ejemiayuwa 'gã nanẽ emojewagukat nũ”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'ere Abraão 'ga 'ga rerowiari ra'ne. Werowiar ire tee Ku'jywa 'ga 'i 'ga upe: “Ejemojewagukat 'ga amũ upe”, 'jau. A'eramũ 'ga jewaga Ku'jywa 'ga rerowiara resaukaa janee. A'eramũ Janeruwarete 'ga rerowiaaramũ jane juejue 'jau: “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara. 'Ga 'ã Jarejuwarete 'ga werowiat rakue. A'eramũ 'ga janeruwa 'jawewara janee”, 'jau jane jarejaupe Abraão 'ga ree. Judeuramũ ore, judeue'emamũ pẽ 'jau. Pejewage'ema agawewi. A'etea 'ga, “eneresage jee”, 'jau pẽ nupe werowiamũ. A'eramũ pẽ nanẽ 'jau: “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara janee”, 'jau pẽ nanẽ nũ. Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ juejue aipo 'jau Abraão 'ga upe. ¹² Abraão 'ga imojewag ypypyrera 'ga. A'eramũ 'ga akou judeuramũ oreruwa 'jawewara. A'ere

'ga omojewage'emauwe Jarejuwarete 'ga rerowiari. Jarejuwarete 'ga rerowiar ire te 'ga janeruwa 'jawe 'ga rekoī janee. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã nupe 'ga na'gã nuwa 'jawe rūi 'ga rekoī 'gã nupe.

U'eawer imū 'ga mama'e apoi

¹³ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Tamonono 'gã ywya enee 'jau. A'eramū ywya ene ma'ea futat. Enejuapyrama 'gã ma'ea nanē nū”, 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue. A'eramū Abraão 'ga 'ga rerowiaa. Werowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau: “Esage 'gã jee”, 'jau 'ga 'gã nupe. Ma'eramū 'ã 'ga ywy monoi 'gã nupe 'gã nupawamū rakue. NaMoisesi 'ga je'ega renuw are rūi Janeruwarete 'ga ywy monoi 'gã nupe rakue. Werowiarāmū te 'ga imonoi 'gã nupe rakue. ¹⁴ “Tejerowiaara 'gã nupe etee je mama'e monoi”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'eramū 'ga mama'e monowe'em Moisesi 'ga je'egeera renupara 'gã nupe werowiare'emamū. “Moisesi 'ga je'egeera renupara 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e monono re maran sipo jane Jarejuwarete 'ga rerowiari? A'jea sipo 'ga 'eawera?” 'jau 'gã. A'ere naani. Nanarūi futat. ¹⁵ Janeruwarete 'ga futat oje'ega okwasiarukat Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga remikwasiarera renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. “Jeje'eg are nepēporenuwiweri. A'eramū je temara'neramū pē nee”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipoa 'ga je'ega tywe'em ire amusipo 'ã ma'ja are pejeporenuwiwere'emamū.

¹⁶ A'ere Janeruwarete 'ga 'i: “Tejerowiarāmū je mama'e esage monoi 'gã nupe”, 'jau 'ga. NaMoisesi 'ga je'egeera renupara 'gã nupe etee rūi 'ga aipo 'jau. Werowiaara 'gã nupe juejue 'ga aipo 'jau. Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū 'ga akou Janeruwarete 'ga rerowiaaramū janeruwa 'jawewaramū. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga ra'yra 'jawewaramū jane upe najuejue etee: “Mama'e esagea tomonono 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amū upe rakue, Abraão 'ga upe 'eawera kwasiarukaa 'ga amū upe rakue. “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara, tamu'eukat judeue'ema 'gã amū, tejerowiaara 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. “A'eramū nipo enejuapyrama 'jawewara 'gã kwaiwete futat”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'jea futat aipoa Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe 'eawera. Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat a'jea futat. “Janeruwarete 'ga je rerekou. Amanū ma'ea 'ga imoferapa. Mama'e tywe'emamū Janeruwarete 'ga mama'e apou oje'eg imū etee. A'eramū nipo 'ga mama'e mua jee u'eawer imū etee futat. Jera'yre'ema agawewi. A'etea nipo 'ga jejuapyrama 'gã amut jee”, 'jau Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga upe 'ga rerowiaa.

18-21 A'eramū Janeruwarete 'ga ojerowiaa Abraão 'ga ree werowiamū. “Kwaiwete enejuapyrama”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. Wa'yre'emauwe agawewi Abraão 'ga 'ga je'ega rerowiaa. Sēg anu kwara mu'aa ja'wyja'wywe Abraão 'ga 'jau: “Jesawa'e je tekou. Jeremireko ēē nanē nū owāiwiñamū nū. A'etea nitywi'i futari jera'yra mū”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega nomoka'jami futari, “Kwaiwete nipo enejuapyrama” eawera moka'jame'ema futat. Nopoiri futari 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiar awi. “Maran sipo Janeruwarete 'ga orera'yra muri oree”, 'jawe'em 'ga. Werowiamū Janeruwarete 'ga ojerowiarukaa etee te Abraão 'ga upe, 'ga mamuakaa. A'eramū Abraão 'ga 'ga muorypa. “Janeruwarete 'ga pājērete. A'eramū 'ga mama'e apou u'eawer imū”, 'jau Abraão 'ga, 'ga rerowiaa. Werowiamū wejue Janeruwarete 'ga kunumū mū mua 'ga upe, u'eawer imū etee futat. ²² Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau: “Esage 'ga jee”, 'jau Abraão 'ga upe. ²³ A'ere naAbraão 'ga upe etee rūi Janeruwarete 'ga 'i: “Esage 'ga jee”, 'jau. ²⁴ Werowiaaramū janeē nanē 'ga aipo 'jau nū: “Esage 'ga jee”, 'jau nū. Jejuī Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga manūnamū Janeruwarete 'ga 'ga moferapa nū. A'eramū 'ga jane werowiaaramū, “Esage 'ga jee”, 'jau janeē. ²⁵ Janetywer are Janeruwarete 'ga Jejuī 'ga mua ywy pe ijukaukaa. 'Ga manūawera futat 'ā janetywera mepyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga moferapa jane muesageawamū ojeupe. Jejuī 'ga amanūmū janetywera mepyawamū. Janetywera mepy re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nū 'e rerowiamū 'ga 'i janeē: “Esage 'ga jee”, 'jau. Werowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau judeuramū oree: “Pēnesage jee”, 'jau. Judeue'emamū pē nupe nanē 'ga aipo 'jau werowiar ire.

5

Werowiamū 'ga jane mogyi wemiayuwamū

1 Jejuī Kristu 'ga jane erowiamū Janeruwarete 'ga 'jau janeē: “Ene eneresage jee”, 'jau 'ga janeē. Jejuī Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga futat 'Uwarete 'ga mota'wau janeē, janetywera mepyau 'ga upe. A'eramū 'ga Jejuī 'ga jane erowiamū, 'jau janeē: “Ene eneresage jee”, 'jau 'ga janeē. ² Werowiamū Jejuī 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe: “Agamū je rerowiaara 'ga”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga a'e are janetywera moia jane wi, ojee jane mujaawamū. A'e are jane jareku'iramū jarejemogyau. “Anure taetu nipo 'ga jane mogyau oje'jawe futat. A'eramū

jane jarejemogyau jareku'iramũ 'ga ree", 'jau 'ga ree jarejemogyppyyka. ³ Mama'eaya jarejeupe ijesaokaramũ miamũ jane jareku'iramũ etee futat jarejemogyau. Jarejeupe mama'eay jesaokaramũ jane jareapyterātānamũ jarejemogyau jupe. Mama'eaya jane mojemogyppyygukaa a'jea futat Jarejuwarete 'ga ree. ⁴ Mama'eay upe janeapyterātāa esage Janeruwarete 'ga upe. "Eneresage jee", 'jau nipo 'ga janee mama'eay upe janeapyterātānamũ. Aipo 'ga 'e kwaaw ire jane 'ga 'jawe futat jarejemogy rapesaka jarejemogyau. ⁵ Janeruwarete 'ga oporomutaramũ jane ree. U'agesagea 'ga imua janee. 'Ga 'Agesagea jane mueapyou jane ree 'ga poromutar are. A'eramũ jane jareku'iramũ jarejemogyau 'ga 'jawe jarejemogy rapesaka.

⁶ Jane tee jaretywera nimoira'uweri jarejewi. Ma'eramũ 'ā 'Uwarete 'ga remifutarera 'ara rupi Jejui Kristu 'ga manũ janetywera mepyawamũ rakue. ⁷ A'ere na'ga 'jawe rūi jane mũ reko. Nimanũa'uweri jane jarejaupe. Mama'e esage apoara 'gā nupe miamũ jaremanũwere'emamũ. Ojee ipota'wa ma'e 'ga upe amunipo 'ā 'ga amũ manũ. A'ere jane nimanũa'uweri futari jarejaupe jarejee iporomutare'ema 'gā nupe 'jau. ⁸ A'ere Janeruwarete 'ga poromutaramũ jane ree nanimenime. Ojee janeporomutare'emamũ miamũ 'ga poromutaramũ jane ree. A'eramũ 'ga Jejui Kristu 'ga mua ywy pe amanũ ma'eramũ janee, jaretywera jane erajemogyramũ. ⁹ Jejui Kristu 'ga manũ are Janeruwarete 'ga 'jau janee: "Pēnesage jee", 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmũ te 'ga aipo 'jau janee. Jejui 'ga janetywera mepyaupap 'ga upe janee. A'eramũ taetu Janeruwarete 'ga jane rerekou tyweru'jape'ema janetywer are. ¹⁰ Jarejewi 'ga jaretywera moire'emamũ jane jarejemogyau jareporomutare'emamũ 'ga ree. A'ere 'ga wa'yra 'ga manũ are janetywera moiri jane wi. A'eramũ jane 'awamũ Jarejuwarete 'ga jekoty'aawamũ jarejemogyau. Ota'waramũ 'ga janee. A'eramũ 'ga 'awamũ jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Wa'yra 'ga manũ re 'ga 'ga moferapa nũ. A'eramũ nipo Jejui 'ga jane katu'oka oje'jawe. Jane manũ re 'ga jane moferapa nũ jane rerawau jane mogyau ojepyri. ¹¹ A'ere naaipoa tee rūi. Jane upe Janeruwarete 'ga remiapoane jane maku'iu jane mogyau. "Jejui Kristu 'ga Janejararetea. Jejui Kristu 'ga 'ga amut 'ga jukaukaa ojee ae mojekoty'aawamũ" 'e are te jane ku'iramũ 'ga ree.

Janetywera mepyawamũ 'ga manũawet

¹² Janeypy ppy 'ga, Atāu 'ga ra'ne mama'e tywera apo ppyruga rakue. A'eramũ 'ga 'agamũ ae motywerukaa. Amanũmũ 'ga 'ā rakue. A'eramũ jane 'ga 'jawe futat mama'e

tywera apou. A'eramū jane najuejue etee jaremanūmū jarejemiapofer are. ¹³ Ymā te Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari ka'aran are rakue. A'ere Moisesi 'ga ka'arana kwasiare'emauwe ywy pewara 'gā mama'e tywera apoi ajemogyau rakue. A'ere 'gā naeapyoi mama'e tywer are. Nokwaawi 'gā wemiapofera mama'e tywera Jarejuwarete 'ga upe. A'ere Janeruwarete 'ga, Moisesi 'ga upe oje'ega kwasiarukare'emauwe, janyppy 'gā tywera kwasiare'ema oka'aran are rakue. ¹⁴ A'etea janyppy 'gā amanūmū. Atāu 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema. “Pe'u kasi ne” 'jawa y'waa 'ga i'wau. A'eramū 'ga amanūmū. Atāu 'ga py'rauwarā 'ga nanarūi agawewi. Na'ui agawewi futat 'gā aipo y'waa. A'etea 'gā mama'e tywera wapo. Moisesi 'ga renunewewara 'gā juejue mama'e tywera apou amanūmū otywer are.

Sā'ā Atāu 'ga juapyrera 'gā mama'e tywera apoa Atāu 'ga 'jawe etee futat rakue nū. Nan tee futat Jejuī Kristu 'ga rerowiaaramū jane, 'ga 'jawe etee futat mama'e tywera apowe'em.

¹⁵ A'ere naAtāu 'ga 'jawe rūi Jejuī Kristu 'ga. Atāu 'ga te 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega nuenuwi rakue. Ajuapyrera 'gā kwau 'agamū mama'e tywera apo upe rakue. Ku'jywa 'ga je'ega renupe'emawer ipe etee futat ajee 'ga 'ā ae momawukari aetywer are. A'ere Janeruwarete 'ga poromutaramū jane ree nanimenime. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. Mama'e tywera etee agawewi jane siapō. A'etea 'ga mama'e esage apou janee. Sā'ā ae mama'e monoa ajaupe. Nan 'ga wa'yra 'ga mua janee rakue. Jejuī Kristu 'ga 'ga imua ijukaukaa 'au ywy pe janetywera moiawamū futat rakue. Poromū futat Janeruwarete 'ga poroywera 'jawewara janee. A'eramū ojee jane jemogypygamū Jejuī 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat. Atāu 'ga 'ā ae kwau ae manū upe rakue. A'ere Jejuī 'ga ae mogyaramū 'ga rekoi janee. ¹⁶ Atāu 'ga oje'ega mojerowiare'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Awamū eremanū etywer are ki 'ei”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramū 'ā 'agamū jarejemote'arukaa jaretywera upe. Najuejue etee 'ā jane 'agamū mama'e tywera apou. A'ere Jejuī 'ga manūi jane katu'okawamū janetywera moiawamū jane wi. Majepei'i etee agawewi 'ga. A'etea 'ga jane katu'oka kwaiwete. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Jera'yra 'ga perowiat pejemogyau. A'eramū pēē 'awamū pejejesageramū jee”, 'jau 'ga janee. Niapoi jane mama'ea jarejemuesageawamū. 'Ga te 'ā jane muesage ojeupe, wa'yra 'ga jane erowiamū. ¹⁷ Majepei tee agawewi Atāu 'ga tywera. A'etea 'ga jane mote'arukaa najuejue etee ipyu. 'Ga ra'ne 'ā

amanũmũ. A'eramũ 'ã jane 'agamũ jaremanũmũ 'ga 'jawe etee futat. Jejui Kristu 'ga nanẽ majepe tee nũ. A'etea 'ga werowiamũ jane mogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi, jane mogyau 'wyriaramũ ojepyri. Werowiamũ Jejui 'ga jane muesageu. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane muesageu werowiamũ.

¹⁸ Atãu 'ga tywer are 'ã Janeruwarete 'ga 'jau ywy pewaramũ janee: “Pëtywerete jee”, 'jau 'ga janee. Jejui 'ga etee nuapoi mama'e tywera. Mama'e esagea etee 'ga iapou. Wenup katu katu 'ga 'Uwarete 'ga je'ega. Amanũaw ipe mi-amũ 'ga 'Uwarete 'ga je'ega renupa akou rakue. 'Ga manũ are Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, ojepyri jane mogyawamũ nakwaparimũ warãu rũi futat. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga je'ega Atãu 'ga enupe'ema rakue. A'eramũ jane 'agamũ najuejue etee jaretyweramũ Jarejuwarete 'ga upe Atãu 'ga ree. Jejui Kristu 'ga 'Uwarete 'ga je'ega renupa katu katu. A'e are jane jarejesageramũ Jarejuwarete 'ga upe, Jejui 'ga jane erowiamũ.

²⁰ Ywy pewaramũ jane najuejue etee mama'e tywera apou. A'eramũ Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Moisesi 'ga 'eawera kwaaw ire jane jaretywera kwaapa.

“Kuu. Janeruwarete 'ga upe jeremiapofera mama'e tywera futat”, 'jau 'gã amũ, otywera kwaaw ire. A'ere 'gã otywera kwaawi agawewi. A'etea 'gã mama'e tywera wapo ojero'waro'wau etee futat ikwaapare'ema 'jawe. A'ere Janeruwarete 'ga jane futara mama'e tywera apyraawi etee futat. A'eramũ 'ga janetywera moia jane wi wa'yra 'ga jane erowiamũ. ²¹ Mama'e tywera apoa ae kwau ae manũ upe. A'ere Jejui 'ga werowiaaramũ jane pojekai jane manũ awi, jane mogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga mua ijukaukaa janetywera moiawamũ, ojeupe jane muesageawamũ. Poromũ Jejui Kristu 'ga Janejararetea.

6

'Ga rerowiaaramũ jane poiri jaretywer awi

¹ Janeruwarete 'ga jane futara mama'e tywera apyraapa. Ma'eramũ sipo ajee “Mama'e tywera siapo 'jau”, pe'je pejejaupe? “Mama'e tywera jane iapo re nipo Janeruwarete 'ga jemuaẽmi jane ree, mama'e esage apou janee kwaiwete”, 'jau nipo pëẽ pejejaupe? ² Naani. Aipo pe'je awi. Jejui 'ga rerowiaaramũ jane poiri futari jaretywer awi. Sã'ã ae amanũ ma'eferamũ mama'e tywera apou'jawe'ema. Nan tee futat ae Jejui 'ga rerowiaaramũ mama'e tywera naruapou'jawi.

Ma'eramũ sipo ajee pẽẽ amanũ ma'e 'jawe pejemogy re mama'e tywera peapou'jap nũ? ³⁻⁵ Ypeywar are u'amaw ipe futat 'ga 'ã amanũmũ jane wi janetywera moiawamũ rakue. A'eramũ jane 'ga rerowiamũ jarepoia futat mama'e tywera apo awi jarejemujaa Jejui 'ga ree. Amanũ ma'e 'jawe jane mama'e tywera apowe'em.

Jejui 'ga ree jarejemujar ire jane jarejepymĩãukaa 'y pe, 'ga ree jarejemujara resaukaa 'gã nupe. 'Ga manũ 'jawe jane pymĩa. 'Ga ferapawera 'jawe etee futat jane jarewua 'y awi nũ. Jarejepymĩnamũ jane 'jau: "Jejui 'ga je arowiat. 'Awamũ je rekoi 'ga 'jawe mama'e tywera taapo eme 'jau", 'jau jane jarejepymĩãu. Jejui 'ga manũ re 'ã 'gã 'ga monou inuga ita kwarã pype. "Amanũ futat ra'e", 'jau 'gã 'ga upe, 'ga monou inuga. A'ere Janeruwarete 'ga opãjẽ mũ 'ga moferawi 'ga muẽma ita kwar awi nũ. A'eramũ jane 'y pe jarejepymĩ re 'jau: "Awamũ je poiri futari mama'e tywera apo awi", 'jau jane. 'Ga ferawa 'jawerimũ 'y awi jareẽm ire jarejemogyau ipyau 'jawe Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ. A'eramũ jane 'ga pãjẽ mũ mama'e esage etee iapou.

⁶ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jara mama'eukwaawa 'wyrriara futat. Mama'e tywera apo momoirukare'ema wemiayuwa 'gã nui. A'ere Jejui 'ga manũi mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ mateepapa rakue. A'eramũ 'ga werowiamũ jane mũ'jãu mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã nui. Werowiamũ Jejui 'ga jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ jane 'ga je'ega etee erowiaa. Jare'wyrriar ymanera je'ega renuwu'jape'ema. Mama'e tywera apo awi jarejeateeramũ Jejui 'ga pãjẽ mũ. ⁷ Nuapoi futari ae mama'e tywera amanũ re. A'eramũ jane amanũ ma'e 'jawe futat mama'e tywer are jareparuapowere'emamũ. ⁸ Jejui Kristu 'ga manũ are jane poiri tãmẽjẽ mama'e tywera apo awi. A'eramũ jane 'ga feraw ire jarejemogyau 'ga 'jawe futat namutamutat. ⁹ "Jejui Kristu 'ga amanũ rakue. 'Ga manũ re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nũ. 'Awamũ 'ga namanũu'jawi" 'ea jane ikwaapa. Oferaw ire 'ga amanũu'jape'ema futat. ¹⁰ Janetywer are Jejui 'ga amanũmũ janetywera moiawamũ jane wi. Namanũu'jau'jawi 'ga. Majepei tee futat 'ga manũi. 'Ga manũ re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga rekoi mama'e apou 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee. 'Uwarete 'ga ree 'ga jemujari. ¹¹ A'eramũ jane aipo are jarejea'aramũ, jane 'jau: "Jejui Kristu 'ga amanũ jetywer are", 'jau jane jarejea'aramũ ee. A'eramũ jane 'awamũ jarepoia mama'e tywera apo awi. Jejui 'ga 'jawe mama'ea siapo Jarejuwarete 'ga remifutar imũ 'jau. Jejui 'ga ree jarejemujaa. A'eramũ ki jane mama'e apou 'ga 'jawe futat.

¹² Jejuī Kristu 'ga rerowiare'emawe pētywera pē nerekou. A'ere Jejuī 'ga werowiamū pētywera moia pē nui. A'eramū ki 'awamū pēē pejetywera upe pejerekoukare'ema. Pemŷi kasi pejejea mama'e tywera apo are ne. Mama'e tywera apo are pejejea mŷi re nipo pēē mama'e tywera apou, pejejea'awer imū etee futat. ¹³ Pejejemifutar imū kasi mama'ea peapo ne. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee ki mama'e esagea peapo. Pētywera mepy re Jejuī 'ga pē muri 'Uwarete 'ga remiayuwamū. A'eramū ki pēē pejekatu'oka 'ga upe, pejeporowykyau 'ga upe. “Eneremiayuwamū 'ā je rekoī”, 'jau ki pēē 'ga upe. ¹⁴ NaMoisesi 'ga je'egera renuw are rūi pēnesage Jarejuwarete 'ga upe. Jejuī 'ga pēē erowiamū te Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui. Aipoa 'ga iapo re pēē pejejesageramū 'ga upe. A'eramū ki pēē mama'e tywera apowe'em.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹⁵ NaMoisesi 'ga je'eger imū rūi jane mama'e apou 'awamū. Janeruwarete 'ga te 'ā mama'e esagea wapo janee, jane wi janetywera moiramū. A'eramū Janeruwarete 'ga wesageramū janee, jane rerekou. A'eramū pēē mama'e tywera apou'jape'ema. ¹⁶ Mama'eukwaawa 'wyriara je'ega renupara 'gā mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa futat. O'wyriara reewe futat emiayuwa 'gā awau wapyaw ipe. A'ere Jejuī 'ga, 'Uwarete 'ga je'ega pēē enuw ire pē mojekoty'ari 'Uwarete 'ga ree, pē mogyau 'Uwarete 'ga remiayuwamū futat. A'eramū 'ga 'jau pē nupe: “Pēē 'ā pēnesage jee”, 'jau 'ga. ¹⁷ Ymā te pēē mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwamū pejemogy rakue. A'ere 'ā 'awamū pēē Jarejuwarete 'ga ree pejemu'eawera peenup katu katu pejejemogyau. A'eramū pēē 'jau: “Mama'e esagea siapo Jarejuwarete 'ga je'eg imū”, 'jau pēē pejejemogyau. A'eramū je Ku'jywa 'ga muorypa pē nee. “Ene 'ā eneresage futat. Ene 'ā mama'e esage apo futarukaa 'gā nupe”, 'jau je 'ga upe 'ga muorypa pē nee. ¹⁸ Janeruwarete 'ga mama'e tywera apo awi pē momoirukaa. Nepeapoi au'jeteramū mama'e tywera. 'Awamū 'ā pēē mama'e esage apoaramū Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga remiayuwa futat pēē. ¹⁹ A'ere nepekwaawi katu katui we. A'eramū je imome'wau katu pē nupe. Ymā te 'ā pēē pejejea mŷina mama'e tywera apo are etee rakue. A'eramū 'ā pēē mama'e tywera apou pejejemogyau rakue. A'eramū pēē au'je mama'e tywera apo re. 'Awamū pēnea'at mama'e esage apo are etee. Jarejuwarete 'ga remiayuwa pēē 'awamū. A'eramū ki pēē pejejemogyau esage 'ga upe.

²⁰ Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwamū pejejemogyau pēē Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'ea nepeapoi

rakue. ²¹ Mama'e tywera etee pēē iapou rakue. A'ere ki 'awamū pejejenosī pejejemiapofer are. Ma'ja sipo mama'e tywera apo repya? Mama'e esagea sipo mama'e tywera apo repya? Naani. Mama'e tywera apoara 'gā Janeruwarete 'ga omono mukuu ojewi. Aipoa 'gā nemiapofera repya. ²² A'ere 'awamū pēē Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pē nui 'ga pētywera moiri, pē muesageu ojeupe. Aipoa esage futat pē nupe. Anure nipo 'ga pē nerawau ojepyri, pē mogyau nakwaparimū warāu rūi futat. ²³ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Mama'e tywera apoara 'gā 'ga imonou muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga 'gā monou. Aipoa 'gā nemiapoferarūe'ema repya. A'ere Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū janee Janeruwarete 'ga mama'e esage apou. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga ree jarejemujar ire Janeruwarete 'ga ojoporoywera 'jawe imua janee. Wa'yra 'ga jane erowiaaramū 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat nipo.

7

Amanū re ae mama'ea nuapou'jawi

¹ Kunumīmet. Pēē jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē jerenyra 'jawe 'jau. A'eramū pēē pejejeapyoramū pejejeupe jeremimome'u are. Jarekouwe jane mama'e apoi jarejemiapofer imū. Jaremanū re jane niapou'jawi jarejemiapofera nū. ² Sā'ā kūjāa. Omenar ire kūjāa omena nuetyga'uweri. Omena manū re tāmējē nipo ēē kūima'e 'ga amū rerekou. Omena manū re ēē akou ojeteewara 'jawe nū. A'eramū ēē omenararūmū. ³ A'ere omena manūe'emaue kūima'e mū rerekoa nia'wyrī ēē upe. Mama'e tywera ēē wapo. Kūjāmene'ema 'jawe ēē rekoī. Omena manū re amū rerekoa te esage futat. ⁴ Nan tee pēē. Ymā te pēē mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat rakue. A'ere Jejui Kristu 'ga manūnamū 'ga ojee ojemujat ma'eramū jane mū'jāu Moisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apoara 'gā nui. Ymāwarera mama'e awi jane jarepoiapap. 'Awamū jane mama'e apou Jejui 'ga remifutar imū, oferap ma'e 'ga remifutar imū. A'eramū jane mama'e esage etee iapou Jarejuwarete 'ga upe. Sā'ā kūjā omenaru'jaw ire ēē omen yau je'ega etee enuwa. Omenera je'ega ēē enuwu'jape'ema. Nan tee futat pēē peje'wyrīar ymanera je'ega nepeenuwu'jawi. Ymā te pēē mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwa rakue. A'ere Jejui 'ga werowiaaramū pē mū'ēi mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuw awi pē mogyau wemiayuwamū futat. A'eramū pēē 'awamū peje'wyrīar yau je'ega etee enupa nū.

⁵ Ymã jane mama'e apoi jarejemifutar imũ etee futat rakue. A'eramũ 'ã Moisesi 'ga 'jau agawewi janee rakue: “Mama'e tywera kasi peapo ne”, 'jau agawewi 'ga janee rakue. A'ere jane aipo 'ga 'eawera kwaaw ire miamũ jane jero'wuro'wui etee mama'e tywera apou. Mama'e tywera apo awi jarejeatee'em ire nipo jane oi mukuu Jarejuwarete 'ga wi jaremanũ re. ⁶ A'ere 'awamũ nanarũi. Janeruwarete 'ga jane mueateekuk mama'e ymanera apo awi. Jejui 'ga rerowiamũ jane jemu'jagi amanũ ma'e 'jawewaramũ mama'e ymanera apo awi. Ymã te aipo janeremiapofera jane rerekoi rakue. Jarejemifutar imũ etee jane mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'ere Jejui 'ga 'awamũ ojee jane jemujar ire 'ga jane rerekoi. 'Uwarete 'ga 'Agesagea 'ga imua janee. A'eramũ jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat jarejemogyau.

⁷ Ma'ja sa'e sipo ajee jane aipo are? Nia'wyri tãmējě Moisesi 'ga je'egera, sa'e sipo jane? Naani. 'Ga remikwasiarera ka'arana mogyta re te jane Jarejuwarete 'ga remifutara kwaawi. “Pejokaraemã are pejejea mÿina nia'wyri Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. “Tekotee 'ga karaemã futara ia'wyre'ema Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. A'eramũ je Moisesi 'ga je'egera kwaaw ire te je tetywera kwaapa. 'Ga je'egera kwaawe'em ire amunipo 'ã je naně “ojokaraemã are wea mÿinara 'gã ia'wyre'ema Jarejuwarete 'ga upe” 'e kwaape'ema futat tekou. ⁸ A'ere je Moisesi 'ga remikwasiarer are te je jemu'ei ai'i numiamũ. “Moisesi 'ga remikwasiarera renuwa nipo je muesage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau je tejeupe numiamũ. A'ere je naenupawa'uweri 'ga je'egera. Tejeatee'emamũ futat je 'gã karaemã futar awi. Moisesi 'ga je'egera kwaaw ire miamũ futat je 'gã karaemã futaararete futat je rekoikiue. Moisesi 'ga je'ega kwaape'ema je tetywera kwaape'ema. A'ere je 'ga remikwasiarera mogyta re tetywera kwaawi. ⁹ A'e pe je 'ga remikwasiarera mogytae'emawe “Je ako esage je”, 'jau futatee je jepi. A'ere je 'ga je'egera kwaaw ire je tetywera kwaawi. “Nakoa'wyri nipo je jepi”, 'jau je tejeupe. ¹⁰ Tetywera kwaaw ire je 'jau tejeupe: “Jarejuwarete 'ga je'ega Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. A'eramũ je Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apowe'em ire je Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema. Oje'ega renupare'emamũ nã'ã Janeruwarete 'ga ae monou muku ojewi ae manũ re re'ã. 'Awamũ naně 'ga ojejukawe'em je ree nũ”, 'jau je tejeupe tetywer are tejeapyoramũ te'ÿina. “Oje'ega renupara 'gã etee nã'ã 'ga omogy ojepyri nakwaparimũ rũi futat re'ã”, 'jau je tejeupe te'ÿina. A'ere je naenupawa'uweri 'ga je'ega. ¹¹ A'ere jeku'iteeramũ tee tekou tetywer are rakue. “Aenupap katu katu sipo je 'ga

je'ega pa", 'jau je tejeupe numiamū. A'ere naani rakue. "Moisesi 'ga remikwasiarera renuw ire nipo je oi Jarejuwarete 'ga pyri re'ā", 'jau je tejeupe. A'ere jeku'iteeramū ee rakue. Naenuwi futari je 'ga je'ega rakue. A'eramū je 'jau tejeupe: "Najea'wuri futari pa je tekou Jarejuwarete 'ga upe ra'e. A'eramū nipo je mukuu futat tewau 'ga wi", 'jau je te'ŷina.

¹² Esage futat Moisesi 'ga remikwasiarera. Jarejuwarete 'ga je'ega wejue 'ga okwasiat ka'aran are inuga rakue. A'eramū wesageramū futat 'ga remikwasiarera ae upe. ¹³ 'Ga remikwasiarera resagea sipo je mogo muku Jarejuwarete 'ga wi? Naani. Jetywera tee je mogoukat muku Jarejuwarete 'ga wi. "Mama'e tywera kasi peapo ne", 'jau 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Aipoa 'ga 'eawera esage futat. A'ere jetywera je rerekoi. A'eramū je mama'e tywera apou ra'e jepi. Esage futat Janeruwarete 'ga je'ega. A'ere jetywera te nuenuwukari 'ga je'ega jee ra'e jepi. A'ere je 'awamū jereapyoramū mama'e tywera apoower are. A'eramū je 'ga je'ega renupe'ema ra'e jepi. A'ere najeremiapofera etee rūi ia'wyre'ema. Jeretea we futat wa'wyre'emamū. 'Ga je'ega kwaaw ire te jane jaretywera kwaap katui.

'Ga pājē mū ae mama'e tywera nuapoi

¹⁴ Moisesi 'ga remikwasiarera Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat rakue. A'ere je namaira rūi. Kūima'e teea te je. A'eramū jetywera je rerekou. Tejemifutar imū etee mama'e apou. ¹⁵ Najereapyoi je tejemiapoarūe'em are. "Mama'e esagea etee taapo 'jau", 'jau je numiamū. A'e reewi je mama'e tywera etee iapoi nū. Mama'e tywera apo are teparuapowere'emamū agawewi. A'etea je mama'e tywera apou etee nū. ¹⁶ Aipo apo re je 'jau: "A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. Nepēa'wuri pēē, 'ga 'ea a'jea futat", 'jau je tejeupe tekou. ¹⁷ Nafutari je mama'e tywera apoa. A'ere jetywera je rerekoi. A'eramū jetywera mama'e tywera apoukaa jee. ¹⁸ A'eramū je 'jau tejeupe: "Nitywi futari mama'e esagea je pype", 'jau je tekou. Mama'e esage apoa je ifutaa agawewi. A'etea je naapoi mama'e esagea. ¹⁹ Mama'e esage apoa je ifutaa. A'ere je naapoi tejemifutara. Mama'e tywera apoa je ifutare'ema agawewi. A'etea je tejemifutare'ema apou. ²⁰ A'ere je natejemifutar imū rūi mama'e tywera apoi. Jetywera te iapoukaa jee.

²¹ Ekoay je rekoa. Mama'e esage apoa je afutat agawewi. A'etea je mama'e tywera etee aapo. ²² "Janeruwarete 'ga je'ega renuwa esage futat. 'Awamū pa je 'ga je'ega etee enuwi kwy", 'jau je tejeupe, tejekōēājamū ee numiamū. ²³ A'ere je a'eramū miamū naenupawi 'ga je'ega. Ifaripyra 'jawe je tekou tejemifutara apowe'em. Sā'ā ipofaripywera mama'e apoe'ema wemifutar imū. Nan te je rekoī. Jetywera je

rerekou. A'eramū je tejemifutara apowe'em. Mama'e tywera apo awi tejeatee'emamū. ²⁴ 'Awamū je'arasigamū tekou. "Awyi ajee je mueatee mama'e tywera apo awi 'ū?" 'jau je tejeupe. ²⁵ A'ere Janeruwarete 'ga te je mueateeukari Jeju Kristu 'ga upe. A'eramū je mama'e tywer awi tejeateeramū. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

Tejete je Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema tekou. "Ga je'ega renuwa tareko esage tejee", 'jau futat je numiamū. A'ere je naapou'uweri tejee. Opājēa 'ga ae upe imure'emamū ae nuapoi futari mama'e esagea. 'Ga pājē mū te ae mama'e esage apoi.

8

'Ga 'Agesagea jane muea'aa 'ga remifutar are

¹ A'ere ā Janeruwarete 'ga, Jeju Kristu 'ga ree jane jemujar ire, jane kwawe'em janetywer are, jane monowe'em muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga ae monowe'em. ² Jeju Kristu 'ga ree jane jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane muesageu. 'Ga 'Agesage pājē mū jane mama'e tywera apowe'em. 'Awamū 'ga 'Agesagea jane rerekou jane katu'oka. Janetywera jane rerekou'jape'ema. A'eramū jane jarewawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. ³ Ymā te Moisesi 'ga 'i rakue: "Mama'e esagea etee peapo", 'jau 'ga ikwasiaa rakue. Esage futat 'ga je'egera. A'ere janetywera 'ga je'egera nuenuwukari janee. 'Ga je'egera renupare'ema 'jawe etee futat jane mogyaukaa rakue. Jarejete je nienuwa'uweri 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: "Ojete 'gā nuenuwa'uweri jeje'ega. Nojekatu'oga'uweri 'gā ojete", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga ā 'agamū wa'yra 'ga mua ywy pe rakue. Jane 'jawe futat 'ga 'ua kunumīnamū. Jane 'jawe futat 'ga akou kūima'eramū. A'ere 'ga nuapoi mama'e tywera. Aerefete ate mama'e tywera wapo. A'eramū 'ga amanūmū janetywera mepyau. Janeruwarete 'ga Jeju 'ga jukaukaa aetywer are. A'eramū 'awamū Jeju 'ga werowiamū janetywera moia jane wi. ⁴ Ymā te Janeruwarete 'ga 'i rakue: "Teje'ega renupare'ema 'gā je amomap, 'gā monou mama'eukwaawa rapyaw ipe", 'jau 'ga rakue. A'ere Jeju 'ga manūi janetywera moiawamū. Janetywera moir ire 'ga opājē mua janee. A'eramū jane 'awamū mama'e esage apoarūmū 'ga pājē mū, 'ga ree jarejemogypygi. 'Awamū jane 'ga pājē mū Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi jarejemogyau. 'Ga 'Agesagea jane mu'akwaapa jane rerekou. A'eramū jane 'awamū mama'e esage apoarūmū 'ga pājē mū. Jarejemifutar imū jane niapou'jawi mama'ea. ⁵ 'Ga 'Agesage rerekware'ema

'gã wemifutar imũ etee futat mama'e apo are wea'aramũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ jane jare-
 jea'aramũ 'ga 'Agesage remifutar are etee futat. ⁶ Wemifutar
 are etee ea'at ma'e 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe.
 A'ere Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar are ea'at ma'e
 'gã py'ata'waramũ etee futat ajemogyau. Anure nipo aipo
 'gã awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ
 ete rũi futat. ⁷ Wemifutar are etee ea'at ma'e 'gã oporo-
 mutare'emamũ Jarejuwarete 'ga ree. Nuenowi futari 'gã 'ga
 je'ega. Niporenuwiwari futari 'gã 'ga je'eg are. ⁸ Wemifutar
 imũ etee mama'e apoara 'gã nomuorywi Jarejuwarete 'ga.

⁹ A'ere nanarũi ae Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ.
 Mama'e esagea etee te ae wapo 'ga remifutar imũ. Jare-
 juwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gã naKristu 'ga remi-
 ayuwa rũi futat. ¹⁰ Janeypy 'gã 'ã nuenuwi Jarejuwarete 'ga
 je'ega rakue. A'eramũ jane 'agamũ jarepapa. Jarejuwarete
 'ga 'Agesage rerekwaramũ miamũ futat jaremanũmũ. A'ere
 jane ferawi etee jarewau Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogyau
 nakwaparimũ warãu rũi futat. Jejui Kristu 'ga ree jane
 jemogypygamũ Janeruwarete 'ga 'jau janee: "Jejui 'ga ree
 pejemogypyk. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee", 'jau 'ga
 janee Jejui 'ga ree jane jemogypygamũ. ¹¹ Janeruwarete 'ga
 'Agesagea Jejui 'ga moferapa 'ga manũ re rakue. A'eramũ
 Janeruwarete 'ga U'agesage rerekwaramũ nanẽ janeretefera
 moferapa jane manũ re nũ. Jane moferawukaa U'agesage
 upe.

¹² Kunumĩmet, kũjãmet. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane
 rerekou. A'eramũ ki jane a'eramũ mama'e apowe'em
 jarejemogyau jarejemifutar imũ ne. Mama'ea siapo 'ga
 pãjẽ mũ etee futat. ¹³ Pejejemifutar imũ mama'e apo re
 peo mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jarejuwarete 'ga,
 U'agesage pãjẽ mũ mama'e tywera apo awi pepoir ire, pẽ
 mogyi ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. Nioi jane 'ga
 rerowiarãmũ mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁴ Jarejuwarete
 'ga 'Agesage je'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga ra'yra fu-
 tat. ¹⁵ Ma'eramũ sipo Janeruwarete 'ga U'agesage mua ja-
 nee? Ojeupe jane moporowykyukaawamũ? Naani. Jane
 mogyjawamũ? Naani. Wa'yramũ jane mogyawamũ te 'ga
 U'agesage muri janee. A'eramũ 'ga 'Agesagea "Kiapi'ni" jane
 mu'eukaa 'ga upe. ¹⁶ Jejui 'ga jane erowiarãmũ Janeruwarete
 'ga jane mogyau wa'yramũ. A'eramũ 'ga 'Agesagea "Kiapi'ni"
 jane mu'eukaa Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga 'Agesagea nanẽ
 'jau janee: "Ene Ku'jywa 'ga ra'yra", 'jau 'ga 'Agesagea janee.
¹⁷ Wa'yra 'ga upe Janeruwarete 'ga mama'e esage monou.
 A'eramũ 'ga janee nanẽ mama'e esage mua nũ, wa'yrarete

'ga reewe futat, Kristu 'ga reewe futat nũ. Ywy pe 'ua 'ã Kristu 'ga ruagamũ wereko tywera upe rakue. 'Ga 'jawe ki janeruag jarejereko tywera upe. 'Ga 'jawe jane jemogy re nipo Janeruwarete 'ga jane moferapa nanẽ 'ga 'jawerimũ etee futat nũ. A'eramũ tee 'ga jane monoi jane mogyau 'wyriaramũ Jejui 'ga pyri.

Anure nipo 'ga mama'e esage muri janee

18 'Awamũ mama'eay jesaukari janee. A'ere nipo anure jane janerea'aru'jawi mama'eay are. Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee, mama'eay apyraapa. A'eramũ jane jarejea'aru'jawe'emamũ mama'eay are. 19 Anure nipo Janeruwarete 'ga jane resaukaa wemiapofera upe. "Agamũ jera'yra 'gã futat", 'jau nipo 'ga jane resaukaa 'gã nupe. 'Ga remiapofera juejue futat 'ga ra'yra resaukaawa rapesaka 'upa. 20 Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga remiapofera jemote'ari rakue. Naite'at tee rũi 'ã rakue. Atãu 'ga oje'ega renuwe'emamũ te Janeruwarete 'ga wemiapofera mote'ari rakue. 21 A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga imomyau nũ. Wa'yramũ jane resaukaawa 'ara rupi futat nipo 'ga mama'e momyau nũ. A'eramũ futat nipo 'ga mama'e tywera mateepapa. 22 Sã'ã kũjã wa'yray upe aema wa'yra 'are'emamũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiapofera waemamũ ajemogyau ojekatu'okawa rapesaka. 23 Na'ga remiapofera etee rũi waemamũ ajemogyau ojekatu'okawa rapesaka. 'Ga 'Agesage rerekwaramũ nanẽ jane jarejaemamũ nũ, 'au jane jemogyramũ 'ã. Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee ra'ne. A'ere nipo 'ga anure mama'e esage muri janee kwaiwete. Wa'yramũ jane resaukaawamũ 'ga janerete momyauu Jejui 'ga 'jawe. A'eramũ jane jarekaruare'emamũ futat nipo, jareymanẽ'emamũ, jaremanũu'jape'ema nanẽ nũ. Jejui 'ga 'jawe futat jane rekoĩ.

24-25 Ojee jane jemogypygamũ Janeruwarete 'ga jane muesaageu ojeupe. A'e are jane 'i: "Anure nipo 'ga janerete momyau", 'jau jane. A'eramũ jane jarejete momyau rapesaka jarejemogyau. 'Au we 'ga jarejete momyau re amunipo 'ã jane niapesagi jarejemogyau. A'ere 'ga nomomyau we. A'e are jane iapesagi jarejemogyau. A'eramũ ki jane jareapyterãtãnamũ mama'eay upe.

26 'Ga 'Agesagea te jane poat. Najane etee rũi sajemogy. 'Ga 'Agesagea te oporogyta Ku'jywa 'ga upe janee. Jane tee nikwaawa'uweri Ku'jywa 'ga upe jareporogytaa jarejee. A'eramũ 'ga 'Agesagea te jane poaa, oporogytau 'ga upe janee. Nikwaawi jane 'ga 'Agesage je'ega. Naaeje'ega 'jawe rũi. Aefaema 'jawe tete 'ga 'Agesage je'ega. 27 Janeruwarete 'ga

janerea'awa kwaapa. Janeremifutara nanē 'ga ikwaapa nū. A'eramū 'ga U'agesage je'ega nanē ikwaapa nū, ojeupe jane ree ije'egamū. 'Ga remifutar imū etee futat 'ga 'Agesagea oporogytau 'ga upe jane ree.

²⁸ Jarejuwarete 'ga ree janeporomutaramū jarejemogyau. 'Ga futat 'ā jane mū'jāu jane mogyau wemiayuwamū rakue. A'eramū 'ga, janee mama'eay mū jesaukaramū, mama'e esage apou ee nū. ²⁹ Ymā we te Janeruwarete 'ga jane pyyrūmū ojee rakue. “Mīmera 'gā je amogy teja'yramū. Teja'yrarete 'ga 'jawe je 'gā mogyi. A'eramū Jera'yrarete 'ga 'gā neki'yramū akou. Kwaiwete jera'yrarete 'ga rewirera 'gā, 'ga renyra 'gā 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ³⁰ A'eramū Janeruwarete 'ga wemimū'ēmeramū jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū 'ga 'jau janee: “Pēnesage jee”, 'jau 'ga janee. “Teja'yrarete 'ga 'jawe je pē mogyi”, 'jau 'ga janee. A'eramū 'ga jane mogyau 'wyriaramū ojepyri nakwaparimū ete rūi futat nipo.

Jane ree 'ga poromutat

³¹ Ma'eramū 'ā jane nijemuaēmi mama'e upe: Janeruwarete 'ga 'ā jane rerekou. Jane retyk sipo 'ga amū? Naani. Janeruwarete 'ga jane pojeka re nitywa'uweri 'ga wi jane pojekaara mū. Ojejuka esage 'ga jane ree. Opājēa 'ga amut janee. ³² Esage Janeruwarete 'ga janee. Peesak 'ā 'ga rakate'eme'ema janee. Wa'yrarete 'ga miamū 'ā 'ga imua ijukaukaa janetywera mepyawamū rakue. A'eramū nipo 'ga mama'e esagea taetu imuri janee wakate'eme'emamū.

³³ Awỹja sipo Janeruwarete 'ga remimū'ēmeramū jane ago'wau 'ga upe? Naani. Nitywi 'ga amū. Janeruwarete 'ga 'ā 'jau janee: “Esage 'gā jee”, 'jau 'ga jane upe. ³⁴ Jejui Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe. 'Ga manū re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa nū. Oferaw ire 'ga awau ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ga reni, oporogytau 'Uwarete 'ga upe jane ree. A'eramū “Nepēa'wyri pēē” 'jara otywe'emamū.

³⁵ Kristu 'ga 'ā iporomutat nanimenime jane ree. Awỹja sipo 'ga momoirukat jane wi? Naani. Nitywi 'ga amū. Janee mama'eay jesaukaramū 'ga oporomutaramū jane ree. Werowiare'ema 'gā amū jane rereko tyweramū 'ga oporomutaramū jane ree. Ty'ara jane erekoramū 'ga oporomutaramū jane ree. Jarepiteea jane erajemogyramū 'ga oporomutaramū jane ree. Jane ree 'gā amū afuwet ojere'emamū 'ga oporomutaramū jane ree. Nitywi futari 'ga rerowiar ire mama'e mū jane kwaukaara 'ga upe. Jane manūnamū 'ga oporomutaramū nanimenime jane ree akou. ³⁶ Ymā te Davi 'ga ka'arana kwasiaa ee inuga rakue:

“Eneremiayuwa 'ã ore, ki Ku'jyp.

A'eramū ene ree iporomutare'ema 'gã afueweramū ore ree au'jeteramū.

Karupa'mī jukapyrama 'jawe 'gã afueweramū ore ree”,
 'jau Davi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramū nipo
 Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã aipo 'ga
 'eawer imū etee futat jane ree nanē oporomutare'emamū
 nū. ³⁷ Aipoa sipo Janejararete 'ga momoirukaa jane
 wi? Naani. Iporomutat 'ga nanimenime jane ree jane
 jemogyramū. A'eramū 'ga jane muapyterātāu mama'eay upe.
 A'eramū mama'eaya jane maku'ipawukare'ema. ³⁸ Nitywi
 futari 'ga amū jane wi Janeruwarete 'ga momoirukaara.
 Iporomutat 'ga nanimenime jane ree jane jemogyramū.
 Jane manūnamū miamū futat 'ga oporomutaramū
 jane ree. Jane reko are taetu 'ga oporomutaramū
 jane ree. Nokoi'i futari mama'eukwaawa mū jane wi
 Janeruwarete 'ga momoirukaaramū. 'Awauwe ojesaukat
 ma'e, anure ojesaukat ma'e. Mīmera nomomoirukara'uweri
 Janeruwarete 'ga jane wi. ³⁹ Ywag ipe ako ma'e, wyw 'wyr ipe
 ako ma'e. Mīmera miamū nomomoirukari Janeruwarete
 'ga jane wi. Nitywi futari jane wi Janeruwarete 'ga
 momoirukaara. Naeateei futari 'ga jane wi. Jejui Kristu
 'ga ree jane jarejemogypyka. 'Ga Janejararetea. A'eramū
 Janeruwarete 'ga oporomutaramū jane ree wojere'emamū
 futat.

9

Janeruwarete 'ga remiayup

¹ 'Awamū je tepytuna, judeu 'gã mome'ui pē nupe. Kristu
 'ga remiayuwa wejue je. A'eramū je te'me'emamū tekou.
 A'jea futat je 'i 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je
 rerekou. A'eramū 'ga 'Agesagea je mu'akwaapa mama'e a'je
 are. A'eramū je mama'e a'jea etee imome'wau. ² Jeyptuna
 'gã, judeu 'gã je mu'arasig ojee. Nuerowiari 'gã Jejui 'ga.
 A'eramū a'ea je mu'arasīmape'ema je mogou 'gã nee. ³ Afutat
 je 'gã Jejui 'ga rerowiaara numiamū. Jeporopoariwet je 'gã
 nee Jejui 'ga rerowiar are numiamū. 'Gã nupe 'ga je'ega
 renuwukar ire amunipo 'ã je “Je rereko tywer ape 'gã nee”,
 je 'i Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'gã 'ã aipoa miamū nuerowiari.
 Ojemogypyke'ema Jejui 'ga ree. ⁴ Ymā te 'ã Janeruwarete
 'ga Israeu juapyreramū oreypy 'gã mū'ēi imogyau wemi-
 ayuwamū rakue. “Pēē jera'yra 'awamū”, 'jau 'ga 'gã nupe
 rakue. 'Gã pype etee futat 'ga akou rakue. 'Gã nupe etee futat
 'ã Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Tejerowiar ire je mama'e
 esage monoi pē nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. 'Gã nupe ppy

ypy ra'ne futat 'ga oje'ega monoi ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. 'Gã etee 'ga imu'akwaapa omuoryw are rakue. A'eramũ 'gã 'ga muorypa a'jea futat rakue. 'Gã nupe etee 'ga 'jau'jau'japa: “Mama'e esagea tomono pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. ⁵ Judeu ppy ppy 'ga 'ã Abraão 'ga rakue. Isaki, Jako.* Mĩmera 'gã judeu ppyfera 'gã. 'Gã juapyreramũ ore judeua. Israeu 'ga juapyrera futat Jejui Kristu 'ga akou 'awa ywy pe 'ur ire rakue. Janeruwarete 'ga 'ã wemiapoferamũ ae 'wryiararetea agawewi. A'etea 'ga Israeu 'ga juapyreramũ tãmẽjẽ ore mũ'jãu wemiayuwareteramũ rakue. A'eramũ amunipo 'ã ore 'ga muorypa aruojere'emamũ ee.

⁶ A'ere 'ã Israeu 'ga juapyrera 'gã amũ nuerowiari Jarejuwarete 'ga. Amume'ri 'gã etee erowiaa'i ajemogyau. A'etea jane 'jawe'em: “I'me nipo Janeruwarete 'ga”, 'jawe'em. “Israeu 'ga upe 'ga 'i rakue: ‘Amũ'ẽ je enejuapyrama tejemiayuwamũ’, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'meramũ aipo 'e are”, 'jawe'em jane. NaIsraeu 'ga juapyrera 'gã juejue rũi 'ga amũ'ẽ wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'gã amũ 'ga rerowiare'ema. ⁷ NaAbraão 'ga ra'yra 'gã jue rũi Janeruwarete 'ga imogyau wa'yramũ. Isaki 'ga etee 'ga ipyyrũmũ. Ismaeu 'ga 'ga ipyyrũme'em. ⁸⁻⁹ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Anure nipo eneremireko ẽẽ, Sara ẽẽ ra'yramũ. Enera'yra tapyygukat ẽẽ upe 'jau. Ikokwar are ene pyri je ruru'jawamũ nipo ẽẽ wa'yra rerekoi opo pe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Poromũ Abraão 'ga ra'yra 'ga Isakia. Isaki 'ga etee Janeruwarete 'ga omogo wa'yramũ. Amumera 'gã Abraão 'ga ra'yra 'gã naJaneruwarete 'ga ra'yra rũi. 'Awamũ Janeruwarete 'ga 'i “agamũ Abraão 'ga juapyrerarete”, 'ga 'i u'eawer imũ u'at ma'efera 'ga juapyrera upe, Isaki 'ga juapyrera upe.

¹⁰ A'ere Isaki 'ga remireko ẽẽ, Repeka ẽẽ, wa'yramũ 'ga upe rakue. Mukũi tãmẽjẽ ẽẽ ra'yra ojopepa. U'ar ppy ma'e 'ga rera Esau. Ajepeja 'ga rera Jako. Anure Janeruwarete 'ga Jako 'ga re'roka, Israeu nuga 'ga ree rakue. ¹¹⁻¹² 'Gã 'are'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'gã y ẽẽ upe, Repeka ẽẽ upe: “Tewiri u'at ma'e 'ga nipo je amogo 'wryiaramũ u'ar ppy ma'e 'ga upe”, 'jau 'ga ẽẽ upe rakue. Nu'ari we agawewi 'gã. A'eramũ 'gã mama'e esage apowe'ẽwe agawewi. Mama'e tywera nanẽ 'gã iapowe'em nũ. A'ere 'ga na'ga remiapofer are rũi 'ga ajepeja 'ga pyyrũi imogou wemiayuwamũ. Wemifutar imũ te 'ga tewiri u'at ma'efera 'ga pyyrũi imogou wemiayuwamũ. Wemifutar imũ te 'ga u'ar ppy ma'e 'ga pyyrũme'em. ¹³ Nan futat Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'gã nee rakue.

* 9:5 Mukũi Jako 'ga rera. Israeu 'ga rer irũa.

“Jeporomutat je Jako 'ga ree. A'ere je najeporomutari Esau 'ga ree”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue.

¹⁴ Maran sipo ajee jane 'i aipo are? Nia'wyri Janeruwarete 'ga, sa'e sipo ajee jane? Naani. Mama'e esagea etee te 'ga wapo. ¹⁵ Ymā te 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Tejemifutar imū etee te je jemuaēmi 'ga amū ree. Tejemifutar imū nanē je tejemuaēme'ema ajepeja 'ga ree”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe rakue. ¹⁶ A'eramū najaneremifutar imū rūi Janeruwarete 'ga jane pyyrūmū jane mogyau wemiayuwamū. Najaneremi-apofer are rūi nanē 'ga ajemuaēma jane ree nū. Wemifutar imū etee 'ga jane pyyrūi jane mogyau wemiayuwamū. ¹⁷ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are inuga janee rakue. Faraο 'ga upe Janeruwarete 'ga 'jau: “Tepājēa je aesaukaru'jau'jap enee. A'e are nipo ywy pewara 'gā juejue jerera renupa. Ma'eramū 'ā je ene mogoi 'wyriaramū Egitu ywy pewara 'gā nupe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. ¹⁸ A'eramū jane jarejeapyoramū 'ga remiapo are. Wemifutar imū etee futat Janeruwarete 'ga ajemuaēma 'gā amū nee. Wemifutar imū etee futat 'ga ojerowiarukare'ema amumera 'gā nupe.

¹⁹ A'e are nipo pēē mū 'jau jee: “Ma'eramū sipo 'ga ore rerekou tyweaete ore 'ga rerowiare'emamū? Ore upe 'ga nojerowiarukari futari. A'eramū ore 'ga rerowiaru'jape'ema. Naruapoa'uweri ore mama'ea 'ga orojeupe ojerowiarukare'emamū. Naruapoa'uweri agawewi 'ā ore mama'e tywera. A'etea 'ga nojejukai ore ree”, 'jau nipo pēē. ²⁰ Aipo pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga futat te 'ā jane apo rakue. Imara'nearū sipo ae 'ga remiapoferamū 'ga ree 'ga mueue ojee? Naani. Oje'egay sipo japepoa wapoara upe wapoarūe'emamū? Naani. ²¹ Sā'ā japepo apoara 'gā japepo apoa wemifutar imū etee futat. Amumera 'ā 'ga iapou wemipa'ruramū, amumera yty ryrūnamū. Wemifutar imū etee futat tujuga apoara 'gā mama'e apoi.

²² Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane apoi rakue. A'eramū 'ga mama'e apou janee wemifutar imū etee futat. “Tejerowiare'ema 'gā nee jemara'neramū. Tepājēa nanē je ikwaawukaa 'gā nupe nū”, 'jau 'ga rakue. A'ere na'awauwe rūi 'ga 'gā nereko tyweretei. Anure te nipo 'ga werowiare'ema 'gā nerekou tyweaete. ²³ Amumeramū te aje 'ga 'ā jane mū'ēi wemiayuwamū rakue. Jane ree 'ga jemuaēmi. A'eramū 'ga 'jau ojeupe: “Tejesagea je akwaawukat tejemimū'ēmera 'gā nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee wemifutar imū. Jane rereko esage are 'ga wesage kwaawukari janee. “Ga 'ā wesageramū tekotee 'gā nesagea apyraapa”, jane mu'eukaa. ²⁴ Jane 'ā 'ga remipyyrūmera.

Ymã te 'ga jane pyyrũi wemiayuamũ rakue. Judeuramũ ore, judeue'emamũ pẽẽ. Mĩmera 'ga imũ'jãu wemiayuamũ rakue.

²⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are Oseja 'ga upe rakue:

“Tejemiyuwe'emera 'gã nipo je amogy tejemiyuwamũ.

Tejemifutare'emera 'gã nupe nipo je 'jau: Jeporomutat je pẽ nee, 'jau.

²⁶ Ymã je 'i ikue: Najeremiyuwa rũi pẽẽ, 'jau je ikue.

A'ere nipo anure je aipo te'eawer ipe te futat je 'i:

Je futat 'ã okoeteete ma'ea.

'Awamũ pẽẽ futat jera'yramũ, 'jau nipo je, 'jau je ikue”,

'jau Oseja 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁷ Isai 'ga nanẽ ka'arana kwasiaa Israeu 'ga juapyapyrera 'gã nee rakue.

“Kwaiwete Israeu 'ga juapyrama 'gã. Sã'ã 'yisigeaua pytuna.

Nan tee futat Israeu 'ga juapyrama 'gã pytuna numiamũ.

A'etea nipo inãinãni'ĩ 'gã etee ojekatu'ok otywer awi.

²⁸ Anure nipo Janeruwarete 'ga ywy pewaramũ juejue werowiare'ema 'gã nereko tyweretei ywawuje tee futat”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁹ Aipo jeapo enunewe Isai 'ga 'jau:

“Janeruwarete 'ga pãjẽrete. Peesak 'ga Sodom ipewara 'gã momawa, Gomora pewara 'gã neewe rakue.

Janeruwarete 'ga jane mũ mogye'em ire amunipo 'ã jane nanẽ jarepapa 'gã 'jawe nũ”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

³⁰ “Ma'ja are ajee 'ga jane mu'ei?” 'jau nipo pẽẽ jee?

Nan futat je 'i pẽ nupe: Ymã judeue'ema 'gã nafutari Jarejuwarete 'ga amuesagea rakue. A'ere Janeruwarete 'ga

Jejui 'ga rerowiamũ 'gã katu'oka 'gã muesageu ojeupe.

³¹ A'ere 'ã ymã 'ga futaarera 'gã jẽmĩ Israeu juapyrera 'gã naani.

“Moisesi 'ga je'egeera renuw are jarejemuesageu Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'gã numiamũ. A'ere 'gã nuenu-

pawi 'ga je'ega. ³² A'eramũ 'gã ojemuesageukare'ema 'ga upe.

Niparuerowiareri 'gã Jejui 'ga ree. “Jejui 'ga ree

ojemogypyk ma'e 'gã etee wesageramũ Jarejuwarete 'ga upe” e are aparuerowiareri'emamũ. A'eramũ 'gã ojemue-

sageukare'ema futat 'ga upe. 'Gã nupe Jejui 'ga ita 'jawe. Sã'ã

ita rena pe pe. A'eramũ 'ã pe rupi oma'e 'gã ojeypypegãu

ee. Nan tee Jejui 'ga 'gã nupe. Nijemogypygiweri 'gã Jejui

'ga ree. A'eramũ 'gã u'aa 'ga ree. A'eramũ 'gã awawe'em

Jarejuwarete 'ga pyri. ³³ Ymã Janeruwarete 'ga aipo are

ka'arana kwasiarukari inuga Isai 'ga upe rakue:

“Anure nipo je 'ga amũ mogou judeu 'gã nupe. Jerusareg ipe je 'ga monoi. Jerusarega 'up wwytyra pyri, Sião 'jawa pyri. Jeremimonorama 'ga ita 'jawe. Pe pe ita renamũ 'ã, pe rupi oo ma'e 'gã 'ari ee.

Nan futat nipo kwaiwete judeu 'gã niporomutari jeremimonorama 'ga ree.

A'ere 'ga rerowiaara 'gã ku'iramũ 'ga ree. Jaruete 'gã nekoi 'ga ree”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

10

¹ Pěẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãnamũ pěẽ 'ã jerenyra 'jawe 'jau. A'eramũ pěẽ pejeapyakau jeje'eg are. Judeua futat je 'ã. A'eramũ je teporomutaramũ teptyun are. Jarejuwarete 'ga teptyuna 'gã katu'opawa je afutat. A'eramũ je teje'ega monou te'ỹina 'gã nee 'ga upe. “Eja'yra 'ga erowiarukat Israeu juapyrera 'gã nupe, ki Ku'jyp”, 'jau je te'ỹina Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee. ² Teptyuna 'gã je akwaap te'ỹina. 'Gã 'jawe futat je rekoi ikue. Iporowykywet 'gã Jarejuwarete 'ga upe numiamũ. 'Ga muoryw are naně 'gã afueweramũ nũ numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi 'ga remifutara. ³ Naeapyoi 'gã “Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'ga amuesage ojeupe” e are. A'eramũ 'gã 'jau: “Moisesi 'ga je'egeera renupawer are wea mỹina Moisesi 'ga 'eawera futat jane muesage Janeruwarete 'ga upe”, 'jau 'gã ajaupe numiamũ. Jarejuwarete 'ga 'eawera jēmĩ 'gã erowiare'ema. “Teja'yra 'ga rerowiaara 'gã je amuesage tejeupe” 'ga 'eawera rerowiare'ema. ⁴ Kristu 'ga amanũmũ jane katu'okawamũ, 'Uwa 'ga upe jane muesageawamũ. 'Ga rerowiaaramũ etee jane jarejesageramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane 'jawe'em: “Moisesi 'ga je'egeera renuw ire te janeresageramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jawe'em. Moisesi 'ga je'egeera renuwa najane katu'oga'uweri. Jejui 'ga rerowiamũ etee te jane jarejekatu'ogi Ku'jywa 'ga upe.

Werowiamũ 'ga jane katu'oka

⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue. “Jeje'ega renup katu katu re pěẽ pejejesageramũ jee. Jeje'ega renup katu katuare'emamũ pěẽ nepěa'wyrj jee. Jeje'ega renup katu katu re nipo pejemogy nakwaparimũ warãu rũi, e'i 'ga”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe numiamũ. A'ere 'gã nuerowiari pãwẽ pãwẽ 'ga je'ega. ⁶ “Jera'yra 'ga rerowiaaramũ etee pēnesage jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'ere kasi amumeramũ: “Awỹja sipo awau ojeupia ywag ipe Kristu 'ga reruawamũ wwy pe janee?” 'jau ne. 'Ut futat ako 'ga rakue. ⁷ “Awỹja naně sipo ajee oo amanũ ma'efera rerua imoferapa? pe'je naně kasi ne nũ”, 'jau Moisesi 'ga

ikwasiaa ka'aran are inuga rakue. Omoferap nanē ako Janeruwarete 'ga 'ga rakue nū. A'eramū pēē aipo 'jawe'em.⁸ “Jarejuwarete 'ga je'ega pekwaap. Najemimi futari pē nui. 'Ga je'ega ki pēē imome'wau pejejaupe. Pejejea'aramū ee nū”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. Poromū futat ore imome'ui pē nupe, Kristu 'ga mome'ui pē nupe.⁹ Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gā Janeruwarete 'ga okatu'ok. “Jejui Kristu 'ga jejararetea”, 'jau pēē. “Janeruwarete 'ga Jejui 'ga omoferap” 'ea pēē erowiaa. A'eramū Janeruwarete 'ga pē katu'oka, pē pireita pētywer awi.¹⁰ “Jejui 'ga oferap” 'ea jane erowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pēē jera'yra 'ga perowiat. A'eramū pēē pejejesageramū jee”, 'jau nipo 'ga janee, Jejui 'ga jane erowiaramū. Jejui Kristu 'ga jejararetea jane 'eramū Janeruwarete 'ga jane katu'oka janetywer awi.¹¹ Nan Isai 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are janee rakue: “Janeruwarete 'ga nomojenosīukari Jejui 'ga rerowiaara 'gā wowase 'gā nekoramū”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue.¹² Aipo kwasiaramū 'ga jane mome'wau najuejue etee. Najudeuramū ore upe etee rūi 'ga 'i aipo 'jau. Judeue'emamū pē nupe nanē 'gā 'i aipo 'jau. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. Judeuramū Orejararetea 'ga 'ā, judeue'emamū Pējararetea nanē 'ga nū. 'Ga upe jane jareju'jaju'jawe etee futat. Mama'e esagea 'ga imua janee ojeupe enūjamū.¹³ Ymā te Jueu 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Ojeupe je katu'og ape 'jara 'gā Janeruwarete 'ga okatu'ok”, 'jau Jueu 'ga ikwasiaa rakue. A'eramū 'ga judeu 'gā katu'oka, ojeupe aipo 'gā 'eramū. Judeue'ema 'gā nanē 'ga ikatu'oka ojeupe aipo 'gā 'eramū nū.

¹⁴ Maran sipo ae, 'ga rerowiare'em ire, “je poar ape”, 'jau 'ga upe. Ni'e ekoetea'uweri ae 'ga rerowiare'em ire. Maran sipo 'gā 'ga rerowiaa ewi 'ga rera renupe'ema? Nuerowiari futari 'gā 'ga, 'ga rera renuwe'em ire. Sipo 'gā maran 'ga rera renupa 'ga amū ojeupe imome'ue'em ire? Nuenuwi futari 'gā 'ga rera 'ga amū ojeupe imome'ue'em ire.¹⁵ Maran sipo 'gā amū 'ga mome'wau Jarejuwarete 'ga omonoe'em ire? Nooi futari 'gā amū 'ga mome'wau, Janeruwarete 'ga omonoe'em ire. A'ere Janeruwarete 'ga 'gā monoi futari Jejui 'ga mome'waukaa kwe pewara 'gā nupe. Ymā te Isai 'ga ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga remimonofera 'gā nee rakue: “Esage futat morogyta esage mome'wara 'gā nura”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa Jejui 'ga mome'wara 'gā nee rakue.

¹⁶ Janeruwarete 'ga 'gā amū monou Jejui 'ga mome'wau Is-raeu 'ga juapyrera 'gā nupe rakue. A'ere 'gā amū nuerowiari 'ga. Aipo are nanē Isai 'ga ka'arana kwasiaa 'gā nee rakue: “Nuerowiari futari 'ga amū oreje'ega, ki Ku'jyp. Ināinānī'ī etee 'gā erowiaa'i”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

17 A'eramũ je a'eramũ 'jau pẽ nupe: Jejui 'ga mome'u renuw ire jane 'ga rerowiaa jarejemogyau.

18 A'jea sipo Israeu 'ga juapyrera 'gã nuenuwi Jejui 'ga mome'ua? Naani. Wenup futat 'gã numiamũ.

“Najuejue etee futat ywy pewara 'gã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega renuwĩ.

'Gã je'ega ojemuãina ywy pe”,

'jau Davi 'ga ymã ka'arana kwasiaa inuga rakue.

19 Nokwaawi sipo Israeu juapyrera 'gã? Naani. Okwaap futat 'gã. A'ere 'gã niparuerowiariveri 'gã ee. Moisesi 'ga ra'ne Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe rakue:

“Anure nipo je judeue'ema mogyi tejemiayuwamũ. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã nerekoayau ee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

“A'eramũ nipo pẽẽ pejemara'neramũ 'gã nee. Ni'akwaawi 'gã Jarejuwarete 'ga ree, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe numiamũ.

A'ere je te 'gã mogyi tejemiayuwamũ, e'i Janeruwarete 'gã”,

'jau Moisesi 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

20 Isai 'ga nanẽ okyjawe'em Israeu 'ga juapyrera 'gã nui. Mama'e a'je mome'u awi nanẽ 'ga okyjawe'em rakue.

“Ymã judeue'ema 'gã Janeruwarete 'ga ree oporokwaawiwere'emamũ rakue. A'ere 'gã 'awamũ 'ga kwaawi.

Ymã 'gã 'jawe'em rakue: Ku'jywa 'ga emome'u oree, 'jawe'em rakue.

A'ere 'ga 'awamũ 'ga jekwaawukari 'gã nupe”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

21 Israeu 'ga juapyrera 'gã mome'uramũ Isai 'ga 'i rakue:

“Janeruwarete 'ga ojekwaawukat Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe numiamũ. Wojere'emamũ 'ga ojekwaawukaa esaka 'gã nupe.

A'ere 'gã niporenuwiweri 'ga je'eg are. 'Ga ree 'gã jemogypygiwewere'emamũ”,

'jau Isai 'ga judeu 'gã mome'wau rakue.

11

Israeu juapyrera 'gã nee 'ga jemuaẽmawet

1 Israeu juapyreramũ ore wi sipo Janeruwarete 'ga poiri? Naani. Nopoiri futari 'ga ore wi. Je judeua. Abraão 'ga juapyreramũ je rekoi. Abraão 'ga remyminũmera 'ga, Pẽjamĩ 'ga juapyreramũ je.

2 Nopoiri futari 'ga wemiayuw ypyferamũ ore wi. Ymã we 'ga oreypy 'gã mũ'ẽi tekotee 'gã nui rakue. Ojeupe futat 'ga oreypy 'gã mũ'jãu 'gã nui rakue. Ymã 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari Eliasi 'ga 'eawer are rakue. 'Ga 'eawera pekwaap.

3 Ymã Eliasi 'ga 'jau rakue: “Ku'jyp. Eneje'ega renupare'ema 'gã eneje'ega mome'wara 'gã wapisipaw etee.

Wyra rapyawa miamũ 'gã wetypap. A'eramũ jetee'i futat

tekou. 'Awamū 'gā je ree nanē afueweramū nū”, 'jau Eliasi 'ga Jarejuwarete 'ga upe rakue. ⁴ A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Naani. Naene etee rūi ereko je rerowiaaramū. Sete miu je rerowiaara 'gā pytuna jemogyi. Nopoiri futari 'gā je rerowiar awi. Namuorywi 'gā maira'me a'agawa, Pau 'jawa. Sete miu 'gā je ia'gwau mama'e tywer awi”, 'jau Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga upe rakue. ⁵ Nan tee futat 'awamū Janeruwarete 'ga judeuramū ore mū a'gui ojeupe. Naruapoi agawewi ore mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga iporomutat ore ree, ore a'gwau ojeupe. ⁶ Wemifutar imū etee 'ga ore mū'jāu ore mogyau wemiayuwamū. Naoreremiapofer are rūi 'ga ore mū'ēi ojeupe. Oreremiapofer are ore mū'ē re amunipo 'ā 'ga ore mū'jāue'em wemifutar imū. A'ere 'ga wemifutar imū etee futat ore mogyi wemiayuwamū.

⁷ Ymā Israeu 'ga juapyrera 'gā juejue amuesage futari rakue. A'ere Janeruwarete 'ga namuesagepawi 'gā. Wemimū'ēme'ri 'gā etee 'ga imuesageu ojeupe. Amumera 'gā oporenuwiwere'emamū 'ga je'eg are. ⁸ Aipo are 'gā amū ymā ka'arana kwasiari inuga rakue:

“Wemimū'ēe'ema 'gā Janeruwarete 'ga nomoporenuwiwerukari oje'eg are, 'gā muapyakwafugukare'ema oje'eg are.

'Awamū miamū aipo 'gā naeapyoi 'ga je'eg are. Nojemogypygyi 'gā 'ga ree”,

'jau 'ga amū ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁹ Davi 'ga nanē ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nū:

“Maraka 'gā wapo futat Jarejuwarete 'ga muorypawamū numiamū. A'ere 'gā nopoiri futari otywer awi.

A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'gā nerekou tyweaete maraka pype futat.

¹⁰ Janeruwarete 'ga namueapyoukari 'gā mama'e a'je are. Wereko tywerete 'ga 'gā”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa judeu 'gā nee rakue.

¹¹ Opoit futat te Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'gā nui? Naani. Opoiraiw etee 'ga 'gā nui. Anure nipo judeu 'gā poiri futari otywer awi. Anure nipo 'gā jemogypygyi Jeju 'ga ree. A'ere Janeruwarete 'ga, judeu 'gā Jeju 'ga ree ijemogypygye'emauwe, judeue'ema 'gā mojemogypygyukari Jeju 'ga ree, 'gā katu'oka. Judeue'ema 'gā nesag ire nipo judeu 'gā 'jau: “Kuu. Judeue'ema 'gā Janeruwarete 'ga okatu'ok, 'gā mogyau wemiayuwamū”, 'jau nipo 'gā 'gā nerekoayau 'gā nee. A'eramū nipo 'gā ojewya Jarejuwarete 'ga rerowiara upe. ¹² 'Awamū judeu 'gā nojemogypygyi Jeju 'ga ree. A'eramū Janeruwarete 'ga mama'e esage apowe'em 'gā nupe. A'eramū 'ga judeue'ema 'gā mojemogypygyukaa Jeju 'ga ree.

A'eramū 'ga 'gā nupe ete mama'e esage apou, Jejuī 'ga ree 'gā jemogypygamū wejue te. Anure te nipo judeu 'gā jewyri Jarejuwarete 'ga rerowiara upe nū. Ojeupe 'gā jewyramū nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monou ywy pewara 'gā nupe juejue. Ojeupe judeu 'gā jewyr are 'ga mama'e esage monou kwaiwete.

Judeue'ema 'gā katu'okawet

¹³ Pēē mū nupe, judeue'emamū pē nupe je judeuramū orojemome'ui. Ymā ako Janeruwarete 'ga je monoi Jejuī 'ga mome'wau judeue'emamū pē nupe ikue. Ajerowiat je aipo are. ¹⁴ Afutat je tepytuna 'gā amū juerekoaya pē nee. A'eramū nipo je a'e are Jejuī 'ga rerowiarukaa 'gā amū nupe. Aipoa je afutarete futat. ¹⁵ Judeu 'gā nui opoiraiw ire, Janeruwarete 'ga judeue'ema 'gā mota'wai ojeupe, Jejuī 'ga 'gā erowiamū. A'eramū nipo anure te Janeruwarete 'ga judeu 'gā mota'wau ojeupe nū. Judeu 'gā Jejuī 'ga rerowiaaw ipe jane tee jareku'i pāwē pāwēnamū jarejemogyau. Sā'ā janeku'ia jarepytuna ferawamū. Nan tee futat nipo jane jareku'iramū judeu 'gā Jejuī 'ga rerowiamū.

¹⁶ Y'wa 'ywa jara 'ga sipo y'wa 'ywa rapo jara etee? Naani. Y'wa 'ywa jara 'ga na'ywa rapo jara etee rūi. I'ywarete jara nanē futat 'ga nū, i'a jara nanē nū. Nan tee futat Janeruwarete 'ga judeu ypy 'gā jararetea. Janeruwarete 'ga remiayuwypyfera 'ā ore judeuramū rakue. A'eramū 'ā ore juejue judeuramū 'ga remiayuwamū arajemogyau.

¹⁷ Sā'ā ae y'wa 'ywa tyma. A'eramū 'ā akā mū osiniga etee. A'eramū 'ā ae ijaramū akā sinigera monoka jui. A'eramū 'ā ijara 'ga awau y'wa 'yw ekoete rakā monoka erua imujaa akā sinigera renawer ipe, akā sinigera 'yw are. Imujar ire akā ojopyyka imonogipyrrera py'rau. Nan tee futat pēē. Judeuramū oreypy Janeruwarete 'ga remiayuwaretea. Oreypy 'gā 'ga ipyyrūmū imogyau wemiayuwamū. A'ere ore mū judeuramū naruerowiari 'ga. A'eramū 'ga werowiare'emamū 'gā amū mū'jāu wemiayuwamū ore wi. A'eramū 'ga judeue'emamū pēē mū mua pē mogyau wemiayuwamū werowiare'ema 'gā py'rau pē mujaa judeuramū oreypy are. A'eramū pēē pejemu'jau oreypy are. ¹⁸ A'eramū ki pēē judeu 'gā ago'wawe'em. Imū'ēmyrera 'gā ago'wawe'em pejemogyau. Pejerowiaraip kasi pejee ne. Najudeu ypy 'gā nūi pē nee imujaripyrrera. Pēē te 'ga pē mujat 'gā nee. A'eramū ki pēē pejerowiaraipe'ema pejee.

¹⁹ Pēē mū nipo 'jau jee: "Janeruwarete 'ga opoit judeu 'gā nui. A'eramū ore 'gā japy'rufera", 'jau nipo pēē numiamū. ²⁰ Nuerowiari te 'gā Jarejuwarete 'ga. A'eramū 'ga a'eramū opoia 'gā nui. A'ere perowiat wejue te 'ga.

A'eramũ 'ga a'eramũ pẽ mogyau 'gã py'rau wemiayuwamũ. A'eramũ ki pẽẽ pejejerowiaraipe'ema pejejee. A'eramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga pojeupa. ²¹ Werowiare'em are judeu 'gã nereko tywer ire, sipo 'ga judeue'emamũ nepẽ nereko tyweri werowiare'em ire? Judeuramũ ore y'wa 'ywa rakãrete 'jawewara. Judeue'emamũ pẽẽ imujaripyretera 'jawewara te. A'eramũ nipo 'ga pẽẽ nanẽ pẽ nereko tyweaete judeuramũ orereko tyweawera apyraapa werowiare'em ire. ²² A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga kwaapa. Ajemuaẽm 'ga werowiaara 'gã nee. A'ere 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei. 'Awamũ pẽẽ judeue'emamũ 'ga rerowiaa pejejemogyau. A'eramũ 'ga opota'waramũ pẽ nee. Wesageramũ 'ga pẽ nupe. A'ere 'ga werowiar awi pepoir ire 'ga poiri pẽ nui, pẽ mũ'jãu wemiayuw awi 'gã mũ'ẽawera 'jawe etee futat.

²³ Werowiare'em awi 'gã poir ire nipo Janeruwarete 'ga judeu 'gã nerua 'gã mogyau wemiayuwamũ nũ. ²⁴ Judeue'emamũ pẽẽ na'ga remiayuwaramũ rũi. Werowiarãmũ te 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ. Judeu 'gã te 'ga remiayuwaretefera. Werowiare'emera 'gã 'ga imũ'jãu wemiayuw awi. A'ere 'ga werowiaru'jaw ire 'gã mogyau wemiayuwamũ nũ. Aipoa taetu naayi futari 'ga upe. Sã'ã y'wa 'ywa jara wemimonogera rerura imujara imonokawera rowopyter are nũ. A'eramũ 'ã ojopyyka aye'em etee te. Nan tee futat 'ga judeu 'gã mogyau werowiaru'jaw ire wemiayuwamũ aye'em etee te futat nũ.

Jane ree 'ga pota'wa

²⁵ Pẽẽ jerewirera 'jawe. Kũjãnamũ pẽẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je mama'e mome'wau pẽ nupe, pẽ mueapyoawamũ. Janeruwarete 'ga je mu'akwaapa ee. A'eramũ je pẽ mu'akwaapa ee nanẽ nũ. A'eramũ pẽẽ pejejerowiaraipe'ema pejejee etee. 'Awamũ Janeruwarete 'ga opoiraipe judeu 'ga nui. Nuerowiari 'gã 'ga. A'eramũ 'ga poiraiwi 'gã nui. Anure te nipo 'gã 'ga rerowiari nũ. 'Awamũ pẽẽ judeue'emamũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejejemogyau. Ymã Janeruwarete 'ga judeue'emamũ pẽẽ mũ pẽ mũ'jãu ojeupe rakue. A'eramũ wemimũ'ẽmera 'gã juejue werowiar ire nipo 'ga ojewya judeu 'gã nupe nũ. ²⁶ Aiporamũ te nipo judeu 'gã Jejui 'ga rerowiaararetei. Ymã te Isai 'ga aipo are ka'arana kwasiari inuga rakue:

“Anure nipo janetywera moiara 'ga ruri owaẽma Jerusareg awi, Sião 'jaw awi. Aiporamũ u'aaw ipe nipo 'ga judeu 'gã katu'oka.

'Gã tywera moia Jako 'ga juapyretera 'gã nui.

²⁷ Janeruwarete 'ga 'jau judeu 'gã nupe:

Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i judeuramũ pẽ nupe rakue:

'Anure nipo je pētywera moiri pē nui', 'jau ako je ikue.

A'eramū je pētywera moia pē nui te'eawer imū etee futat, 'jau
Janeruwarete 'ga rakue",
'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

²⁸ Judeuramū ore mū Jeju 'ga rerowiare'ema. A'eramū
Janeruwarete 'ga amara'neramū aipo 'gā nee. A'eramū
'ga 'jau: "Naje rerowiari pejepe. A'eramū je tepoiraipe pē
nui tejerowiarukaawamū judeue'ema 'gā nupe", 'jau 'ga
werowiare'ema 'gā nupe. A'eramū 'ga opoiraipe 'gā nui.
Aipoa esage judeue'emamū pē nupe. A'etea Janeruwarete
'ga judeuramū oreypy mū'jāu ojeupe rakue. Nomoka'jami
'ga 'gā. A'eramū 'ga 'gā juapyrer awi opoikatuwe'em.
²⁹ Ymā Janeruwarete 'ga judeuramū oreypy mū'jāu ojeupe
rakue. "Pēē 'ā je amū'ē imogyau tejemiayuwamū. Mama'e
esage tomono pē nupe 'jau", 'jau 'ga 'gā nupe rakue.
A'eramū 'ga weatee'emamū futat wemimū'ēmera 'gā nui.
Oreypy 'gā nee 'ga reatee'emamū futat ore wi. ³⁰ Ymā te
judeue'emamū pēē Jarejuwarete 'ga je'ega nepeenuwi rakue.
A'ere 'awamū Janeruwarete 'ga jemuaēmi pē nee. Judeu
'gā wenuwe'emamū Janeruwarete 'ga jemuaēmi pē nee.
³¹ 'Awamū judeu 'gā nuenuwi futari 'ga je'ega. A'etea nipo
anure 'ga 'gā nee ajemuaēm nū. Pē nee ajemuaēmawera
'jawerimū etee futat nipo 'ga 'gā nee ajemuaēma nū.
³² Janeruwarete 'ga 'jau janee najuejue etee futat rakue:
"Nuenuwi 'gā jeje'ega. Mama'e tywera 'gā wapo ajemogyau.
A'eramū je 'gā mogyau ifaripyrrera 'jawewaramū futat.
'Ga tywera 'gā nerekou", 'jau 'ga rakue. A'eramū 'ga 'jau
"Tajemuaēm 'gā nee 'jau", 'jau 'ga janee rakue.

³³ A'jea futat Janeruwarete 'ga jemuaēmi jane ree. Ekoay
te nipo janereapyo katui we 'ā jane 'ga ree. 'Ga 'akwaap, 'ga
remikwaap. Mīmera jane nikwaakatupawī. 'Ga remiaporam
are nanē jane jarejeapyoe'emamū nū. ³⁴ Ymā Isai 'ga ka'arana
kwasiari rakue:

"Awỹja sipo Janejararete 'ga rea'awa okwaap?

Naani. Nitywi 'ga amū.

Awỹja sipo 'ga mu'jau mama'e are?

Naani. Nitywi futari 'ga mu'jara 'ga amū nū'ū",

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

³⁵ Jo 'ga nanē ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nū:

"Awỹja sipo mama'e omono Jarejuwarete 'ga upe
omepyawamū?

Naani. Nitywi 'ga amū",

'jau 'ga ikwasiaa rakue.

³⁶ Janeruwarete 'ga futat mama'e wapopap rakue. Ni-
tywi futari 'ga remiapoe'ema. 'Awamū miamū 'ga ojejukau

mama'e are. Ojeupe futat 'ga mama'e apoi rakue. Ojeupe futat 'ga mama'e mogyau rakue. A'eramū ki jane 'ga muorypa ee. Jarejere'emamū futat ki 'ga muorypa ee.

12

Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'e

¹Janeruwarete 'ga ajemuaēm jane ree, a'e je pē nupe tekou. A'eramū je a'eramū 'jau tejewireramū pē nupe, tejenyramū pē nupe nanē je 'jau nū: Sajemogy Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramū 'jau. Sā'ā janeypy 'gā weymawa mū monoa 'ga upe, 'ga muorypawamū rakue. Nan tee futat jane 'awamū jarejemogyi 'ga upe oporowyky ma'eramū, mama'e apou 'ga upe 'ga muorypawamū. Aipoa jane iapoa 'ga muekōēina jane ree. ²'Ga rerowiare'ema 'gā 'jawe kasi pejemogy ne. 'Gā nee kasi pejemu'e ne. 'Gā 'jawe kasi mama'ea peapo ne. Jarejuwarete 'ga upe ki pe'je: "Eje'jawe je muea'arukar ape mama'e are, ki Ku'jyp", pe'je ki 'ga upe. Aipoa 'ga iaporamū nipo 'ga remifutara pekwaap. Aipoa esage 'ga upe. Aipoa 'ga muorypa. Mīmera pēē ik-waapa. ³Janeruwarete 'ga 'ā opājē mua jee, je mogou oje'ega mome'waramū pē nupe ikue. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. Pejerowiaraip kasi pejejee etee ne. "Je te 'ā jeresage 'gā apyraapa", pe'je kasi ne. Jarejuwarete 'ga rea'ara 'jawe pēnea'at pejejee. Werowiarāmū 'ga opājē mua pē nupe ojeupe pē moporowykyawamū. A'eramū ki pēē pejejeupe 'ga remimurer imū mama'e esage apou 'ga upe. 'Ga pē poaa mama'e apo are. A'eramū ki pēē 'jau: "Natejeteē rūi je mama'e apoi. Janeruwarete 'ga je poat mama'e apo are", pe'je ki.

⁴Peesak jarejetea. Majepei tewara 'jawe futat janeretea. A'ere mukūi janereaa, mukūi janenamīa, mukūi janepoa, mukūi janepya. Jarepou 'ā jane mama'e apou. Jarepyu 'ā jareatau. Jarejeau 'ā mama'e resaka. Jarepyau 'ā mama'e renupa. Naaju'jaju'jawe ete rūi futat 'ā oporowykyau. ⁵Nan tee futat jane Jejui 'ga rerowiaaramū. Kwaiwete jane. Najareju'jawe ete rūi jane mama'e apoi. Jejui 'ga ree jarejemujar ire jane jarejemogyau majepei 'yweteewara 'jawe futat. ⁶A'ere jane najareju'jawe ete rūi mama'e apoi. Opājēa Janeruwarete 'ga imua janee, mama'e apoukaa janee. Oje'ega 'ga imome'waukaa jane mū upe. A'eramū jane jarejeupe 'ga remimurer imū, 'ga je'ega mome'wau kwe pewara 'gā nupe. ⁷Jane mū upe 'ga mama'e apoukaa 'gā nupe, 'gā poaawamū. A'eramū jane, 'ga rerowiarāmū mama'e apou 'gā nupe. Jane mū upe 'ga 'gā mu'jaukaa mama'e are. A'eramū 'ga rerowiarāmū jane 'gā mu'jau mama'e are. ⁸Jane mū upe

'ga 'gã muapyterâtãukaa. A'eramũ jane, 'ga rerowiamũ, 'gã amũ muapyterâtãu mama'eay upe. Jane mũ upe 'ga mama'e monoukaa. A'eramũ jane, jarejakate'eme'emamũ, mama'e monou 'gã nupe. Jane mũ 'ga imogyau 'wyriaramũ 'gã nupe. A'e 'gã ojejukau esage 'gã nee. Jane mũ upe 'ga ojopoarukaa mama'e apo are. A'eramũ aipo 'ga 'gã poaa aku'iramũ.

⁹ A'jea futar iki pëporomutat pejemogyau pejejee. Pejejotywera kasi pefutar etee pejemogyau ne. Pejemu'e ki mama'e esage apoara 'gã nee. ¹⁰ Jejui 'ga rerowiaaramũ 'ã pejemogy. A'eramũ pëe pejemujaa pejemogyau pejejee rai'i. A'eramũ ki pëe pejeporomutaramũ pejejee. Pejepojekuka esageramũ ki pejejee pejemogyau. ¹¹ Pëwewue kasi pejemogyau ne. Pejepokagamũ ki pejemogyau. Jarejararete 'ga upe pejerywamũ pejerywykyau. ¹² Anure nipo jane oi jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ ki pëe pejerywamũ pejemogyau. Pejejeupe mama'eay jesaukaramũ, pejeapyterâtãnamũ jupe. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou pejemogyau. ¹³ Jejui 'ga rerowiaaramũ mama'e tywe'emamũ pëe mama'e monou 'gã nupe. Muku awi Jejui 'ga rerowiaara 'gã nuramũ pëe 'gã mua pejery ipe.

¹⁴ Pë nee iporomutare'ema 'gã nipo pë nerekou tyweaete. Pejereko tyweramũ pëe pejeje'ega etee pemono Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee. “Mama'e esagea emono je rereko tywera 'gã nupe”, pe'je ete ki 'ga upe 'gã nee. “Ereko tywet 'gã je ree”, pe'je kasi ne.

¹⁵ 'Gã amũ norywamũ ki pëe 'gã neruorypa. 'Gã amũ joo'oramũ ki pëe 'gã nerajaa'wau. ¹⁶ Pejepota'wa pãwënamũ etee futat ki pejejee. Pejerywaraip kasi pejejee etee ne. Ajemogy tywe'ri ma'e 'gã neewe futat pejeporomutaramũ pejemogyau. “Je te 'ã i'akwaap ma'ea 'gã apyrap”, pe'je kasi ne.

¹⁷ Pejejeupe 'gã amũ mama'e tywera apo re miamũ nanë pejejepyke'ema mama'e tywera apowe'em 'gã nupe. Mama'e esagea etee pëe iapou 'gã nupe. A'eramũ pë nesakara 'gã pë ago'wawe'em. ¹⁸ 'Gã mueue'em futat. Pejery'ata'waramũ etee futat 'gã nee. 'Gã amũ pejemueramũ pejepota'wa esageramũ etee 'gã nee. ¹⁹ 'Ga amũ mama'e tywera pejejeupe iapo re, pëe pejejeryare'ema. Tene Janerwarete 'ga te nipo pë nepyat, 'gã nerekou tyweaete pë nee. A'eramũ pëe pejejeryare'ema 'gã nui. Ymã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue:

“Je te aepyat pëe, pë nupe 'gã mama'e tywera apo re.

Je te 'gã areko tywera pë nee, e'i Janerwarete 'ga”,
 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ ki pëe pejejeryare'ema, a'e je 'ã pë nupe.

²⁰ Janeruwarete 'ga je'eg imū etee futar iki mama'ea peapo, 'jau je pē nupe.

“Pejejee iporomutare'ema 'gã py'arayparamū pēẽ mama'e monou etee 'gã nupe, 'ga mojemí'waa.

'Ga 'yuwejamū pēẽ 'y monou 'gã nupe. A'eramū 'ga ojeupe mama'e esagea pēẽ iaporamū ojenosōu wemiapo tywer are”,

'jau 'ga amū ikwasiaa inuga ka'aran are rakue.

²¹ Pejejereko tywera 'gã motesirūgatue'em, pejejepye'ema. Pejejeupe 'gã mama'e tywera aporamū mama'e esagea etee iapou 'gã nupe. A'eramū 'gã ota'waramū pē nupe.

13

Peje'wyrriara je'ega peenup

¹ Peje'wyrriara 'gã je'ega ki peenuw ete pejejemogyau. Janeruwarete 'ga te 'gã mogy 'wyrriaramū pē nupe. A'eramū ki pēẽ 'gã je'ega renupa etee futat pejejemogyau. ² 'Gã je'eg are pejeporenuwiwere'em ire nipo pēẽ Jarejuwarete 'ga je'eg are nanē pejeporenuwiwere'emamū nū. Janeruwarete 'ga futat 'gã omogy 'wyrriaramū janee. A'eramū 'gã je'ega renupare'ema 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega nanē enupe'ema nū. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'gã je'ega renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. ³ A'eramū pēẽ pejejereko tywer awi pejejea'gwau mama'e esagea ete iapou. Mama'e esage apoara 'gã nokyjei o'wyrriar awi. Mama'e tywera apoara 'gã te okyje o'wyrriara 'gã nui, o'wyrriara 'ga wereko tywer awi. Mama'e esagea etee iapo re pēẽ pejegyjawe'em peje'wyrriara 'gã nui. Mama'e esagea pēẽ iapo re nipo 'gã 'i pē nupe: “Mama'e esagea etee peapo”, 'jau nipo 'gã pē nupe. ⁴ Janeruwarete 'ga te 'gã omỹi 'wyrriaramū pē nupe, pē poaawamū. A'ere mama'e tywera apo re, pekyje peje'wyrriara 'gã nui. A'jea futat nipo 'gã mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweri. Janeruwarete 'ga remimogyfera 'gã te 'ã 'wyrriaramū pē nupe. A'eramū 'gã Jarejuwarete 'ga upe oporowykyau. A'eramū Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tywerukaa 'gã nupe. ⁵ A'eramū ki pēẽ peje'wyrriara 'gã je'ega renupa etee. Najarejereko tywer are etee rūi jane 'gã je'ega renuwī. “Jare'wyrriara 'gã je'ega renuwa te esage” ea jane sikwaap. A'eramū jane 'gã je'ega renupa.

⁶⁻⁷ Janeruwarete 'ga 'gã mỹina 'wyrriaramū janee. A'eramū 'gã oporowykyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū jane ka'aranūū monou 'gã nupe jarejeupe 'gã enūjamū 'gã mepyau. Pēpojeup peje'wyrriara 'gã.

Pēporomutar iki pejejee

⁸ Pejejauī mama'e mū mua pēē kamēsīete imepyau peje-
jaupe. A'eramū 'ga 'jawe'em: “naje mepyi 'ga”, 'jawe'em.
Pejomama'e mepye'ema rerekoukare'ema pejejaupe. Peje-
poromutaramū pejemogyau pejejee. Ajuee iporomutat
ma'e 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega wenup katu katu ajemogyau.
⁹ Ymā Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga janee
rakue:

“Peko awi pejemirekoe'em are. Kūjānamū nanē
pejekowe'em pejemene'em are.

Peporojuka awi. Pemunarū awi mama'e are.

Pejejokaraemā futare'ema pejemogyau”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

Aipoa 'ga je'ega a'jea futat. Enuw ire pēē pejeporomu-
taramū tāmējē pejejee pejemogyau. A'ere naipo etee rūi
'ga je'ega.

“Pēporomutat pejepyriwara 'gā nee pejejee pejeporomutara
'jawe etee futat.

Pejejereko esage 'jawe etee futat pēē pejejuerekou esage”,

'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe
rakue.

¹⁰ Aipoa 'ga je'eg imū pejejee pejeporomutar ire, pēē 'ga
je'ega renupa katu katu. Ajuee iporomutat ma'e 'gā nuapoi
mama'e tywera ajaupe.

¹¹ Ko futat nipo iwaēmi ja'wyja'wy Jejuī 'ga jewyawa upe.
A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejee. Pejejuerekou
esage pejemogyau. Ajuee iporomutare'ema 'gā oset ma'e
'gā 'jawe. “Ko futat nipo Jejuī 'ga jewyri ja'wyja'wy ja-
nee” 'ea 'gā ikwaape'ema. Oset ma'e 'jawe 'gā ajemogyau,
wapyakwafuge'emamū. A'eramū kasi pēē oset ma'e 'jawe
peko ne. Peje'akwaawamū pejemogyau Jejuī 'ga rur are.
'Ga rerowiar ypyramū jane 'jau jarejaupe: “Niporomukui
nipo 'ga ruawa”, 'jau ako jane jarejaupe ikue. Nuri we 'ga.
A'eramū je 'jau pē nupe: “Ko futat nipo 'ga ruri ja'wyja'wy”,
'jau je pē nupe. Jane rerawau nipo 'ga ywag ipe jane mo-
gyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat. ¹² Peesak futat
'ā ypytunimū wata ma'e 'jawewara kwaiwete mama'e tyw-
era apoa. A'e are jane Jejuī 'ga jewyt ja'wyja'wy kwaapa.
Mama'e tywera mateepapa 'ga 'ua. Mama'e tywera apoara
'gā 'ga erekou tyweaete nipo 'gā jemogyarūe'emawer are.
Sā'ā kwara pora ypytuna mateepawa. Nan tee futat 'ga
mama'e tywera apo mateepapa 'ua. 'Ga rur ire nipo 'gā
mama'e tywera apou'jape'ema futat. A'eramū ki jane a'jea
futat jarepoia mama'e tywera apo awi. “Au'je ki mama'e
tywera apo re”, 'jau je pē nupe. Sā'ā jefaruua itajuaity
rerekoa ojea'gwawamū ajuka awi. Nan tee jane mama'e

esage etee siapo jarejea'gwawamū jarejereko tywer awi jarejea'gwau. Mama'e esagea etee iapo re Janeruwarete 'ga jane rerekou tywere'em. ¹³ A'eramū ki jane jarejemogyau esage. Kawīajaiwa rykure'ema jarejemogyau. A'eramū pēē pejejeawyrywe'emamū pejejemogyau. Jarejemirekoe'ema kūjā are jarekowe'em. Kūjāmera nanē okowe'em omene'em are nū. Jarejamuewe'em mama'e are. Jarejuerekoayawe'em nanē jarejuee nū. 'Arimū wata ma'e 'jawe peko. ¹⁴ Au'je mama'e tywera apo re, pejejemifutar ymaner imū etee. Jejui Kristu 'ga 'jawe futat pejemogy, mama'e esagea etee iapou.

14

Pejuago'o kasi ne

¹ Amumera 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū nipo weapyo katua'ne'emamū 'ga remifutara apo are. “Ma'ja te Jejui 'ga afutat jane iapoa?” 'jau nipo 'gā ajemogyau. A'e 'gā pēē imua etee futat pejejepype, 'gā mueue'em futat nanē nū. ² “Janeruwarete 'ga mama'ea wapo janee janeremi'uramamū”, 'jau nipo pēē pejejemogyau. A'ere nipo eapyo katua'ne'ema 'gā amū 'jau: “Na'ui ae wyro'oa. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā amū ajemogyau. ³ Ma'eramū sipo ajee pēē wyro'o 'waramū wyro'o'ware'ema 'gā peago'o pejejemogyau wyro'oa 'gā i'ue'emamū? Wyro'o 'ware'emamū nanē sipo pēē ma'eramū 'gā ago'wau wyro'oa 'gā i'uramū? Naani. Pejamue awi nanuar are. Janeruwarete 'ga te 'gā omogy wemiayuwamū. ⁴ Janeruwarete 'ga janejarete. Ma'eramū sipo pēē 'ga remiayuwamū ago'wau? Napēnemaiyuwa rūi 'gā. Ujara 'ga upe te 'gā mama'e apoi. Mama'e esagea 'gā iaporamū 'gā jara 'ga 'jau 'ga upe: “Mama'e esage peapo jee”, 'jau 'ga 'gā nupe. Mama'e tywera 'gā iaporamū 'gā jara 'ga 'jau 'gā nupe: “Aipo eneremiapofera mama'e tywera jee”, 'jau 'ga 'gā nupe. Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gā poaa mama'e apo are. A'eramū 'gā oporowykyau esage 'ga upe.

⁵ Pēē mū nipo 'jau: “Awamū 'araiwa. A'eramū jane jareporowykyawe'em 'awa 'ara rupi”, 'jau nipo pēē mū pejejaupe. A'ere nipo amumeramū pēē mū 'i: “Naani. Nanarūi. Aju'jaju'jawe etee futat 'ara”, 'jau nipo pēē mū pejejaupe. “Na'araiwa rūi 'awa 'ara” 'jaramū ki peporowyky etee futat jupi. Pejamue ekoete kasi nanuar are we ne. “Araiwa 'awa 'ara rupi” 'jara 'gā nanē peporowykyramū pē mueue'em nanē ee nū. ⁶ Awamū 'araiwa 'jara 'gā “Jarejuwarete 'ga pojeupawamū nipo ore iapoi”, e'i 'gā. A'eramū pēē 'gā nesaka etee futat nan 'gā jemogyramū. Wyro'o 'wara 'gā wyro'o 'wau Jarejuwarete 'ga muorypa aipoa wyro'o 'u are. Wyro'o 'ware'ema

'gã nanē wemi'u are Jarejuwarete 'ga muorypa nanē nū.
 7-8 Mama'e apou 'ã jarejemogyau, Jarejuwarete 'ga muory-
 pawamū etee futat jane mama'e apou. Jaremanūme'ēwe jane
 mama'e apou 'ga muorypawamū. Jane manū re nipo tekotee
 'gã 'ga muorypa jane ree.

9 Janejararete 'ga, Jejui 'ga oferapa etee amanū awi rakue,
 Janejarareteramū ako ma'eramū rakue. Najuejue etee futat
 'ga akou Janejarareteramū 'ga. Ajemogy ma'eramū
 jane upe, amanū ma'efera 'gã nupe 'jau 'ga akou rakue.
 10 Ma'eramū sipo ajee pēē pejepytuna 'gã Jejui 'ga rerowiaara
 'gã peago'o ekoete pejemogyau? Naani. Pejuago'o awi 'gã.
 Janeruwarete 'ga te jane kwaap. Wowase ae majatykaaw
 ipe te 'ga 'i jane mū upe: “Nia'wyrī eneremiapofera jee”,
 'jau nipo 'ga jane mū upe. Amumeramū nipo 'ga 'jau janee:
 “Esage eneremiapofera”, 'jau nipo 'ga janee. A'eramū jane
 “nia'wyrī eneremiapofera”, 'jawe'em jarejaupe. Wemifutar
 imū mama'e apoara 'gã nipo 'ga imojo'oka wemifutare'em
 imū mama'e apoara 'gã nui. 11 Ymã te Janeruwarete 'ga
 oje'ega kwasiarukaa Isai 'ga upe rakue:

“Je te 'ã okoeteete ma'ea. Anure nipo ywy pewara 'gã juejue
 futat wapyka wenupy'au je rowase ajemogyau je poje-
 upawa resaukaawamū.

A'e pype nipo 'gã 'i jee: A'jea futat. Ene etee futat Ore-
 ruwareteramū ereko, 'jau nipo 'gã ajuemianuwamū
 jee”,

'jau 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Isai 'ga upe
 rakue.

12 A'eramū jane a'eramū jarejemome'wau Jarejuwarete 'ga
 upe. Jarejekwawera jane imome'wau 'ga upe. Nimome'ui
 jane jarepytuna 'ga rekwawera ete. 13 A'eramū ki jane jare-
 juago'wawe'em.

Peapo awi mama'ea pejepytuna 'gã motywerukaawamū.
 Pēneko esage resaga te pēpytuna 'gã nomotywerukari.
 14 Jarejararete 'ga ree je tejemujaa ikue. Ma'eramū 'ã je
 'ga remifutara kwaawi. A'eramū je 'jau pē nupe: Nitywi
 futari i'upyre'ema mama'e mū janee numiamū. A'ere 'ã
 ae juawyawyi te. “Tejemi'ue'ema 'ua nipo je motywet
 Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gã nupe ia'wyre'ema futat.
 15 A'eramū pēē aipo 'jara 'gã mu'arasige'ema nanuar are.
 Mama'e 'u enune nipo pēpytuna 'ga amū 'jau pē nupe: “Aga
 mama'e 'ua nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe”, 'jau 'gã pē
 nupe. Aipo pejejeupe 'ga 'eramū pēē i'wawe'em futat 'gã
 neape. Kasi a'e pe 'gã jane kwaukat Jarejuwarete 'ga upe
 “janeremi'ue'ema 'waukaa janee” 'gã 'i pē nupe ne. Nanuara
 pēē iapo re pejekwaukaa a'jea futat. Nepēporomutari

futari poromū pejepytuna 'gā nee. Napē katu'okawamū etee rūi Jejui 'ga manūi. Pēpytuna 'gā katu'okawamū nanē futat Jejui 'ga manūi rakue. A'eramū ki pēē mama'e apowe'em pejepytuna 'gā motywerukaawamū Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁶ “Mama'e esagea etee je aapo”, 'jau nipo pēē pejemiapofer are. A'ere nipo 'ga amū pēnemiapofera resag ire 'jau: “Aipoa nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā. A'eramū pēē 'gā neape iapou'jape'ema. A'eramū nipo 'gā pēnemiapofer esage kurape'ema. ¹⁷ Janeruwarete 'ga jane'wyrīararetea. Najarejemi'u are rūi jane jemogyi 'ga remiayuwamū. 'Ga remifutar imū mama'e apoararete jane jemogyi 'ga remiayuwamū, jane mopy'ata'wau, 'ga 'Agesagea jane maku'iu. ¹⁸ Nan jarejemogyau jane mama'e apou Jejui 'ga remifutar imū. Aipoa jane iapo re Janeruwarete 'ga worywamū jane ree. Jane resakara 'gā nanē 'jau nū: “Mama'e esage aipo 'gā wapo”, 'jau nipo 'gā janee ojemu'jau jane ree jane resag ire.

¹⁹ Ma'eramū ki sajemogy esage futat jarejėjukau esage jarejėe. Aipo apo re nipo jane jarejėkoty'aa esage jarejėe. Jarejėpoaa esage 'jau aipo pyu. Jane jarejėmojemogypygukaa Jejui 'ga ree. ²⁰ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukaa janepytuna 'gā nupe. A'eramū pēē a'eramū 'ga rerowiar awi 'gā momoirukare'ema 'gā nemi'ue'ema 'u are. Nitywi futari i'upyre'ema mama'e mū pē nupe numiamū. A'ere jane jarepytuna 'gā motywerukari Jarejuwarete 'ga upe 'gā nemi'ue'ema 'gā nupe i'uukar ire. Nia'wyrī nanuara. ²¹ A'eramū jane mama'e 'wawe'em nanuara 'gā neape jarejemogyau, “wyro'o 'ua je kwaukat je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gā neape. “Y'waynana rykura nanē je kwaukaa 'ga upe nū” 'jara 'gā neape nanē i'wawe'em nū. ²² Pēē mū nipo 'jau: “Nitywi futari i'upyre'ema jee”, 'jau nipo pēē. A'eramū pēē etee futat i'wau pejemogyau pejeapyakawe'em 'gā nee. 'Gā nowase te kasi ajee pe'u ne. “Pe'u etee” 'jawe'em nanē 'gā nupe 'gā muewe'em ne. Jarejuwarete 'ga upe etee pejeporogytau 'gā nee. “Jarejuwarete 'ga upe etee je esage ma'e apoi” 'jara 'gā aku'iramū akou. Nojenosī futari 'ga Jarejuwarete 'ga wi. ²³ “Aipo 'u re sipo je jemote'ari Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gā ojekwau futat Jarejuwarete 'ga upe aipo 'u re. Nokwaawi 'ga Jarejuwarete 'ga remifutara aipo are. A'eramū 'ga aipo 'u re ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe. “Aga nojemotyweri Jarejuwarete 'ga upe” 'e re jane mama'e apou. A'eramū jane jarejemotywere'ema 'ga upe.

15

Jejui 'ga ree pejemojemogypyk

¹ Jane Jejui 'ga ree ojemogypygyarete ma'eramũ ki jane 'ga ree ojemogypygy'gi ma'e 'gã poaa 'ga ree 'gã mojemogypygy are. A'eramũ futat 'gã moywyrafena 'ga rerowiar are. Jarejee etee kasi janerea'ar ine. ² Jarepytuna 'gã nee nanẽ ki janerea'at jarejemogyau. “Maran je tepytuna 'ga poaa, 'ga mojemogypygygukareteu Jejui 'ga ree?” 'jau ki jane jarejeupe, jarejea'aramũ 'gã nee. A'eramũ jane jarejemogyau esage mama'e apou 'ga nowase Jejui 'ga ree 'gã mojemogypygygukaawamũ. ³ Naojetee rũi Jejui 'ga rea'aramũ. Naojemuorypawamũ ete rũi 'ga mama'e apoi, 'Uwarete 'ga je'ega 'gã enupa. 'Ga rerekou tyweaete agawewi 'gã. A'etea 'ga 'Uwa 'ga je'ega wenup. Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Ene kurapa 'gã je nanẽ je kurapa nũ, Kiapi'ni”, 'jau 'ã 'ga je'ega 'upa ka'aran are ojekwasiaa rakue, Jejui 'ga kurapawer are futat 'ga inuga rakue.

⁴ Naokwasiarukat tee rũi Janeruwarete 'ga ka'arana 'gã nupe rakue. Wemifutar are jane mu'jawamũ te 'ga ka'arana kwasiarukari inugukaa 'gã nupe rakue. Imogytaramũ jane jarejemu'jau mama'eay upe jareapyterãtã are. 'Ga je'ega rerekwara ka'arana jane imogytaa jane maku'iu jane mogyau. A'eramũ jane 'ga pyri jarejemogy rapesaka jarejemogyau. ⁵⁻⁶ Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou te'ỹina pẽ nee: “Ene te 'ã Ooreruwaretea, Kiapi'ni. Ene te 'ã ore muapyterãtã ape mama'eay upe. Ene te 'ã ore maku'iu mama'e are. A'eramũ ki ene eja'yra 'ga rerowiaara 'gã mogyau majepe'i 'yweteewara 'jawe”, 'jau je Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. Majepe'i 'yweteewara 'jawe pejemogyramũ nipo pẽẽ mama'e apou Jejui Kristu 'ga 'jawerimũ etee futat. A'eramũ nipo pẽẽ Jarejuwarete 'ga muorypa, Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga muorypa pejeju'jaju'jawe etee futat.

⁷ Jejui Kristu 'ga oporomutaramũ pẽ nee. A'eramũ ki pẽẽ pejeporomutaramũ pejemogyau pejejee. Jejui 'ga pejefutara 'jawe ete futat pejafutat. Aipoa aporamũ nipo pẽ nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. ⁸ Ymã Janeruwarete 'ga 'jau judeu ppy 'gã nupe rakue: “Anure nipo je tejemipyrrũmera 'ga muri pẽ nupe pẽ katu'okawamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'eferupi te futat aje 'ã 'ga wa'yra 'ga muri 'gã nupe. “U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi”, 'jau jane jarejeapyoramũ ee. ⁹ Jejui 'ga mura Janeruwarete 'ga muorywukaa judeue'ema 'gã nupe. “Ene te 'ã erejemuaẽm ore ree. Ma'eramũ 'ã eja'yra 'ga eremut ore katu'okawamũ”, 'jau judeue'ema 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari aipo are rakue: “Anure nipo je maraka'agi ene upe judeue'ema 'gã pype.

'Mama'e esagea ereapo jee. A'eramū je ene muorypa ee', 'jau je temaraka'aga ene upe",
'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹⁰ Aipo are wējēmī futat 'ga amū ka'arana kwasiaa rakue:
'Janeruwarete 'ga judeu 'gā amū'ē ypy imogyau wemi-
ayuwamū.

'Gā netee futat judeue'ema 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa
ajemogyau",
'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹¹ Aipo are wējēmī futat amū 'upa nū:
'Judeue'emamū nanē ki pēē Jarejuwarete 'ga muorypa.
Najuejue etee futat ywy pewaramū 'ga muorypa",
'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

¹² Isai 'ga nanē ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nū:
'Anure nipo Jese 'ga juapyra 'ga amū ruri pē nupe.
Judeue'ema 'gā 'wyriaramū nipo 'ga akou.
Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ywag ipe, 'jau nipo
judeue'ema 'gā 'ga upe",
'jau Isai 'ga ka'arana kwasiaa inuga ee rakue.

¹³ Janeruwarete 'ga ojeapesagukaa janee. Anure ojepyri
jarejeroa jane iapesaka jarejemogyau. Afutat je 'ga
pē maku'ia. 'Ga pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.
Werowiarāmū nipo 'ga aipo apou pē nupe. U'agesage pājē
mū 'ga ojee pē mojemogypygyukaa tāmējē. A'eramū nipo pēē
pejejerowiaa ojepyri 'ga pejejeroo are.

Paulo 'ga remifutat

¹⁴ Pēē jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē jerenyra 'jawe
nanē nū. Pejepota'wa esageramū a'e pejejemogyau peje-
juee. Aipoa je ikwaapa. Peje'akwaawamū nanē a'e pejejem-
ogyau nū. A'eramū pēē pejejamu'akwaaparūmū mama'e are.
¹⁵ Aipoa a'jea futat. A'etea je ka'arana kwasiaa mama'e are
pē muea'aawamū. Tejenosōue'em futat je ka'arana kwasiaa
imonou pē nupe. ¹⁶ Janeruwarete 'ga je mogou Jejui 'ga upe
oporowyky ma'eramū. Judeue'emamū pē nupe 'ga je monoi
Jejui 'ga mome'waukaa pē nupe. A'eramū je pē mu'jau 'ga
ree tekyjawe'em: Jejui 'ga pēē erowiarāmū Janeruwarete
'ga pē katu'oka pē mogyau wemiayuwamū. U'agesagea 'ga
imua pē nupe, pē muesageawamū ojeupe, 'jau je pē nupe.
'Ga 'Agesagea pē muesage re 'ga worrywamū 'ūina pē nee.
¹⁷ Jejui Kristu 'ga ree je jemujari. A'eramū je tejerowiaa
Jarejuwarete 'ga upe teporowyky are te'ŷina. ¹⁸ A'eramū je 'ga
upe teporowykyawera mome'wau pē nupe. Tejenosōue'em
je imome'wau pē nupe. Natejetee rūi je porowykyi 'ga
upe. 'Ga te je moporowykyukat ojeupe. Jejui 'ga je mogou
judeue'emamū pē nupe, 'Uwa 'ga je'ega renuwukaawamū pē

nupe ikue. Te'eawer imū nipo je 'ga rerowiarukaa pē nupe ikue. Tejemiapofer imū nanē nipo je 'ga rerowiarukaa pē nupe nū. ¹⁹ U'agesagea 'ga imua jee. A'eramū je 'ga pājē mū aeremiapoe'ema apou. A'eramū 'gā aipo resag ire 'ga rerowiaa. Amunawa moyka je tewau tekou 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. Jerusareg ipe je 'ga mome'u ppyrugi ikue. A'e awi je tewau 'ga mome'wau tekou 'gā nupe amuna'wi pe. Amuna'wi moyka 'ga mome'wau ikue. Tewau tewaēma Iliria ka'a pe. A'eramū je Iliria ka'a pewara 'gā nupe nanē Kristu 'ga mome'wau ikue. ²⁰ Kristu 'ga ree jeporo-mome'uweramū 'ga rera renupare'ema 'gā nupe. Nafutari je 'ga mome'uawera amunaw ipe etee 'ga mome'ua tekoa 'ga amū py'rau nū. Najeporomome'uweri je 'ga rera renupara 'gā nupe ete. 'Ga rera renupare'ema 'gā nupe 'ga mome'u are te jefuweramū. ²¹ Ymā 'ga amū ka'arana kwasiaa ee rakue:

“Ga rera renupare'ema 'gā nanē 'ga rera wenup futat nū.

'Ga rera kwaapare'ema 'gā nipo 'ga rer are eapyo nanē akou”,
'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²² Ma'eramū je 'ā nooa'nei pē pyri. 'Ga rera renupare'ema 'gā nupe ra'ne je oi 'ga mome'wau. ²³⁻²⁴ 'Auwara 'gā nupe je Kristu 'ga mome'wau'jau'japa. A'eramū nipo je tewau pē nesaka. Ymā we jeparuesagiweramū pē nee. A'eramū nipo je tewau pē nesaka. Anure nipo je oi Espājā ywy pe. A'eramū je tewaw ipe Roma pe tekotekou'i tepytau ra'ne. Pejejepype je rekoramū nipo jane jareku'iramū jarejuee. A'eramū nipo pēē mama'e mua jee jeremirerooramū je poaawamū.

²⁵ A'ere je nooi we. Jerusareg ipe ra'ne je oi, Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā poaawamū. ²⁶ Masetoni ywy pe Jejui 'ga rerowiaara 'gā ka'aranūū pe muri jee Akaja ywy pewara 'gā netee ai'i, Jerusareg ipewara 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe ai'i. Jerusareg ipewara 'gā amū nitywi futari mama'e pyu. A'eramū kwe pewara 'gā ka'aranūū mua 'gā nupe 'gā poaawamū. A'eramū je a'e rerawau Jerusareg ipe 'gā nupe. ²⁷ Wemifutar imū etee futat 'gā oka'aranūū majatykau 'gā nupe, 'gā poaawamū. A'ea 'gā nemiapoa esage futat. Judeu 'gā futat Jejui 'ga mome'wau judeue'ema 'gā nupe rakue. A'eramū 'awamū judeue'ema 'gā ka'aranūū monou judeu 'gā nupe 'gā poaawamū. Aipoa esage futat. ²⁸ A'eramū je 'gā ka'aranūū rerawau 'gā nupe. 'Gā nupe eroo ejar ire te nipo je oi Espājā ywy pe. Tewaw ipe nipo je tepytawaipa pē pyri. ²⁹ Pē nupe tewaēm ire nipo je tejeupe Jejui 'ga remiapofera mome'wau pē nupe. Pē pype je rekoramū nipo Kristu 'ga mama'e esage apou'jau'japa janee.

³⁰ Jejui Kristu 'ga janejararetea. 'Ga ree jane jemogypygygi jarejemogyau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jarejafutarukaa

janee. A'eramū ki pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe je ree, je poaawamū. ³¹ “Ea'gu ki Paulo 'ga ejerowiare'ema 'gã nui Judeja ywy pewara 'gã nui, Kiapi'ni. Ejerowiaara 'gã emaku'iukat Jerusareg ipe Paulo 'ga remireroofer are. Judeue'ema 'gã ka'aranūū are ene 'gã maku'iu”, pe'je ki 'ga upe pejeje'ega monou 'ga upe je ree.

³² Aipoa Jarejuwarete 'ga iapo re nipo jeku'iramū tewaēma pē nupe. Pē pyri Jarejuwarete 'ga teo futaramū nipo je oi futari pē pyri. A'eramū nipo jane jareku'iramū jarejuee. ³³ Janeruwarete 'ga jane mopy'ata'waara mama'e are. Pē pype 'ga rekoa je ifutaa tekou. A'jea futat je'ea.

16

Oje'ega 'ga imonou 'gã nupe 'gã futaa

¹ Anurenure'i nipo janerenyra ēē, Fepe ēē oi pē pyri. Jarejuwarete 'ga upe ēē porowykyi Sēkreja 'jaw ipe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã poaaramū. ² A'eramū ki pēē pejejeupe ēē waēmamū pēē ēē monou pejejog ipe. Jarejararete 'ga pejejeupe iwaēma 'jawe futat pēē ēē rerekou ēē monou pejejog ipe. Nanuara ki Jarejuwarete 'ga remiayuwamū siapo jarejaupe. Jejui Kristu 'ga upe ēē porowykyi. A'eramū pēē ēē poaa, mama'e monou ēē upe ēē ifutaramū. Ymā ēē je poari ai'i. Tekotee 'gã nanē ēē ipooa nū.

³ Prisira ēē upe je teje'ega rerooukari ēē futaa. Ēēmena 'ga upe nanē nū, Akira 'ga upe nanē je imonou nū. Je pyri futat 'gã nekoī oporowykyau Jejui Kristu 'ga upe ikue. ⁴ 'Gã futat je jukaukare'ema ikue, je a'gwau ikue. 'Gã etee ojejukaukaa werewi je a'gwaaw ipe ikue. A'eramū je teku'iramū 'gã nee, 'gã mome'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramū judeue'ema 'gã nanē aku'iramū 'gã nee nū, 'gã je a'guawer are nū. “Au'jete pea'gu Paulo 'ga rakue”, 'jau 'gã 'gã nupe je ree. ⁵ Akira 'ga rog ipe kwaiwete 'gã jatykai Jarejuwarete 'ga muorypawamū. A'eramū je 'gã nog ipe ajatyka ma'eramū 'gã nupe nanē teje'ega monou 'gã futaa nū.

Ipeneto 'ga jejekoty'aawaretea. 'Ga ra'ne Jejui 'ga rerowiaa Asia ywy pe ikue. 'Ga upe je teje'ega monou 'ga futaa nū. ⁶ Mari ēē upe nanē je teje'ega monou ēē futaa nū. Pē nupe ēē porowykyi kwaiwete. ⁷ Ātrōniku 'ga upe, Juniasi ēē upe je teje'ega monou 'gã futaa. Jepyntuna futat 'gã. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'gã imonou imunepa moromunepawa pype je pyri ikue. 'Gã Jejui 'ga remimonofera nanē futat rakue nū. Ymā Jejui 'ga 'gã monou ojemome'waukaa rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã kwaapa najuejue etee futat. Kristu 'ga ree 'gã jemogypygyi je renunewe futat rakue.

⁸ Āpriatu 'ga upe nanē je teje'ega monoi nū. Jarejararete 'ga ree 'ga jemujari. Jejekoty'aawa 'ga. ⁹ Upanu 'ga upe nanē je teje'ega monou. Ore 'jawe 'ga porowykyi Kristu 'ga upe. Estaki 'ga upe nanē je teje'ega monou. Estaki 'ga jejekoty'aawaretea. ¹⁰ Apeles 'ga upe nanē je teje'ega monou nū. Mama'eay upe 'ga wapyterātānamū opoire'ema Kristu 'ga rerowiar awi. Aristaporu 'ga pytuna 'gā nupe nanē je teje'ega monou. ¹¹ Eroitāu 'ga upe nanē je teje'ega monou. Jepyntuna futat 'ga 'ā. Narisu 'ga pytuna 'gā amū nupe nanē je teje'ega monou, Jejui 'ga rerowiaaramū 'ga nupe.

¹² Trifena ēē upe, Trifosa ēē upe we je teje'ega monoi. Jarejararete 'ga upe nanē 'gā porowykyi nū. Persi ēē jejekoty'aawa. Jarejararete 'ga upe ēē nanē oporowykyau kwaiwete. ēē upe nanē je teje'ega monoi ēē futaa. ¹³ Rufu 'ga upe nanē je teje'ega monou nū. Jarejararete 'ga upe oporowyky ma'ere'te 'ga. 'Ga y ēē upe nanē je teje'ega monou. Wa'yra 'jawe ēē je rerekoi jepi. ¹⁴ Asīkrito 'ga upe, Flegōte 'ga upe, Hermes 'ga upe, Patrobas 'ga upe, Hermas 'ga upe, 'gā pytuna 'gā nupe we. ¹⁵ Filologo 'ga upe, Julia ēē upe, Nereu 'ga upe, 'ga renyra ēē upe, Olīpas 'ga upe. Mīmera 'gā nupe je teje'ega monou 'gā futaa. 'Gā pyriwara 'gā nupe we futat je teje'ega monoi, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū 'gā nupe juejue je teje'ega monou.

¹⁶ Pejoman pāwē pāwē ki 'gā 'gā futaa. Jejui 'ga rerowiaara 'gā juejue oje'ega monou pē nupe, pē futaa.

Paulo 'ga 'gā mu'akwaapawet

¹⁷ Pēē jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē jerenyra 'jawe. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. Oo ekoete nipo 'gā amū o'meramū Jejui 'ga rerowiaaramū pē nupe: “Simote-sirūgatu 'gā 'jau, 'gā mojo'okawamū 'jau”, 'jau nipo 'gā awau pē nupe. Pejea'gu ki 'gā nui. Perowiat kasi 'gā je'ega ne. “Gā pē mu'ea nia'wyrī futari. Ore te aramu'e esage pēē”, 'jau nipo 'gā awau pē nupe. Pejepe'a etee ki 'gā nui. ¹⁸ NaJanejararete 'ga remiayuwa 'gā nūi poromū. NaKristu 'ga upe rūi aipo 'gā porowykyi. Wemifutar imū etee 'gā ajamu'jau ekoete. O'meramū te 'gā 'i, i'akwaawe'ema 'gā moryteeu ee.

¹⁹ A'ere nanarūi pēē. Jejui 'ga ree morogyta esagea pēē erowiaa pejemogyau. A'eramū je tekui'iramū pē nee. Afutat je pēē mama'e esage etee iapoa. Pēē mama'e tywera apoa je ifutare'ema. ²⁰ Janeruwarete 'ga jane mopy'ata'wararetea. Anurenure'i nipo 'ga mama'eukwaawa 'wyriara pājē mateep-apa pē nupe. A'eramū nipo emiayuwa pē moryteeu'jape'ema mama'e are. Jarejararete 'ga upe je je'egi pē nee tekou: “Mama'e esagea eapo 'gā nupe. Ejejuka esage Roma pewara

'gã nee", 'jau je Jarejararete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga upe pẽ nee tekou.

²¹ Timoteo 'ga, je pyri oporowyky ma'ea 'ga nanẽ oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa. Lusu 'ga, Jasãu 'ga, Sosipatu 'ga. Judeua 'gã je 'jawe. 'Gã nanẽ "Jarujete te 'gã jemogyi" 'ea werooukat pẽ nupe nũ.

²² Tersiumũ je upe Paulo 'ga ka'arana kwasiarukari jee pẽ nupe. Jejui 'ga rerowiaaramũ je nanẽ teje'ega monou pẽ nupe nũ. ²³⁻²⁴ Gaio 'ga rog ipe je reko. 'Au futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Gaio 'ga nanẽ oje'ega monou pẽ nupe. Erasto 'ga nanẽ oje'ega monou pẽ nupe. 'Auwaramũ ore 'wryiara 'ga upe ka'aranũ raarana 'ga. Kwaritu 'ga nanẽ oje'ega monou pẽ nupe. Janerewirera 'jawe 'ga nanẽ futat.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

²⁵ Simuoryp ki Jarejuwarete 'ga! 'Ga 'ã Jejui 'ga rerowiarukararũmũ pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga ree morogyta esagea je imome'wau kwe pewaramũ pẽ nupe. Ymã Janeruwarete 'ga namueapyoi 'gã Jejui 'ga ree rakue. A'ere 'awamũ 'ga jane mueapyoi 'ga ree. ²⁶ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga ree 'gã ka'arana kwasiari. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã namueapyo katui ee. A'eramũ 'gã weapyoe'emamũ ajemogyau ee rakue. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga, Okoeteete ma'e 'ga jane mueapyo katui ee. A'eramũ 'ga Jejui 'ga mome'waukaa jane. "Jejui 'ga ree morogyta esagea pemome'u kwe pewara 'gã nupe najuejue etee. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa, 'ga je'ega renupa", 'jau 'ga janee jane monou 'ga mome'wawamũ.

²⁷ A'eramũ ki jane a'e are Jarejuwarete 'ga muorypa. 'Ga 'ã i'akwaaw ekoete ma'e 'gã wapyraap. Ymã 'ã 'ga Jejui Kristu 'ga muri ywy pe 'ga jukaukaa janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ ki jane a'e are 'ga muorypa.

Kweramũ jeje'ega.

1 Korītu

Paulo 'ga wata Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe rakue. A'eramū 'ga awau 'ga mome'wau Korītu pewara 'gā nupe. (Atos 18.1-18) Pe awi o re 'ga 'gā nera renupa. 'Ga amū mama'e tywera apou akou. A'eramū Paulo 'ga ajemuaēma 'gā nee. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesage ka'arana kwasiarukaa Paulo 'ga upe. A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gā nupe 'gā mu'akwaapa 'gā neko esage are rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou pē nupe. Sotene 'ga ako 'au futat je pyri. Je 'ā Jejui Kristu 'ga remimonoferamū. Ymā ako Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gā nupe omome'waramū ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat 'ga ako je monou kwe pe ikue. A'ere 'ga namajepei amunaw ipe etee omome'wawāu rūi je mogoi ikue. Kwe pewara amunap tesirūmera pype omome'wawamū nanē 'ga je mogoi ikue nū. ² A'eramū je ka'arana kwasiaa tekou imonou Korītu pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Pēē 'ā pejemujat Jejui Kristu 'ga ree rakue. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga pē mū'ēi werowiare'ema 'gā nui rakue. Jejui Kristu 'ga pēē erowiarāmū 'ga pē mū'jāu pē mogyau wemiayuwamū rakue. “Je poar ape mama'e apou ejemifutar imū”, Jarejararete 'ga upe 'jara 'gā nupe juejue nanē je ikwasiari imonou nū. Jejui Kristu 'ga 'gā jararetea. Janejararetea nanē 'ga nū. A'eramū je ikwasiaa tekou 'gā nupe.

³ Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanē 'ā Janejararetea futat nū. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gā pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Mama'e esagea jane upe 'ga iapoawet

⁴ Amuoryp je Jarejuwarete 'ga pē nee jepi. Jejui Kristu 'ga pēē erowiarāmū Janeruwarete 'ga pē mogyi wa'yramū. Opota'waramū 'ga pē nee nanē nū. A'eramū je 'ga muorypa ee. ⁵ Kristu 'ga ree ako pejemujat ikue. A'eramū Janeruwarete 'ga mama'e esage apou pē nupe kwaiwete. 'Awamū te 'ā 'ga futat jekwaawukari pē nupe. 'Ga futat 'ā pē katu'ok rai'i. 'Ga futat 'ā pē mueapyoukaa oje'eg are. 'Agamū 'ga futat 'ā ojemome'waukaa pē nupe. ⁶ A'jea futat Jejui Kristu 'ga mome'u resei pē akaga pype rakue. A'eramū pēē 'ga rerowiar ywyapiau pejemogyau. ⁷ Ma'eramū 'ā Janeruwarete 'ga a'jea futat pē mueapyoi wemifutar are. 'Ga futat 'ā oporowyky esage apoukaa pē nupe. A'eramū pēē Jejui

Kristu 'ga rura rapesaka pejemogyau, Jarejararete 'ga rura rapesaka. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga rura poromukuran mama'e esage apoukaa pē nupe. ⁸ 'Ga futat 'ā Jejui 'ga rerowiar wywapiukat pē nupe rakue. A'eramū 'ga wowase jane majatykaaw ipe pē monowe'em muku ojewi. "Ene tee futat erejekwa je pyri ejore'em are rakue", 'jawe'em pē nupe, Jejui Kristu 'ga ruaw ipe. ⁹ U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramū jane jarejemogypyka jarejemogyau 'ga ree. 'Ga 'ā jane mū'ē werowiare'ema 'gā nui, jane mujaa jane mogyau wa'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga ree. Janejararete 'ga ree jane mujaa jane mogyau. A'eramū jane jarejemogypyka 'ga ree.

Kristu 'ga etee ki perowiat

¹⁰ Pēē 'ā Jejui 'ga rerowiaa je 'jawerimū etee futat pejemogyau jee. A'eramū pēē pejemogyau jerewirera 'jawe jee. Kūjāmeramū pēē pejemogyau jerenyra 'jawe jee. Janejararete 'ga je mogo opoirūnamū ikue. A'eramū je 'ga je'eg imū 'jau pē nupe: "Majepēi 'yweteewara 'jawe pejemogy. 'Awamū pejamue awi mama'e are. Mama'e are pejejea'aramū pejeju'jawe etee futat", 'jau je pē nupe. ¹¹ Kylu ēē pytuna 'gā amū pē mome'wau jee ai'i. "Korītu pewara 'gā ajamue are ete ajemogy", 'jau 'gā pē mome'wau jee ai'i. ¹² Amumeramū a'e pēē 'jau: "Je Paulo 'ga remimome'ua te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau: "Je Aporu 'ga remimome'ua te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau: "Je Pedro 'ga remimome'ua te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē mū 'jau: "Je Kristu 'ga te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. ¹³ A'eramū je teporonupa ee pē nupe: "Irūpāwē sipo Kristu 'ga pytuna 'ga rekoramū rakue, ajee nā'ā aipo pe'je re'ā", 'jau je pē nupe. Naani. Majepēi tee futat 'ā 'ga rekoi rakue. A'eramū pēē au'je aipo apo re. Kristu 'ga etee futat amanū 'ypeywar are janetywera mepyaawamū rakue. NaPauloramū rūi ako je manūi 'ypeywar are pētywera mepyau ikue. Jerer imū sipo 'ga amū pē pymī 'y pe rai'i? Naani. ¹⁴⁻¹⁵ Jejui 'ga rer imū te ako 'gā pē pymī rai'i. Naje rūi ako apymī pēē 'y pe ai'i. Krisipu 'ga, Gaio 'ga. Mīmera 'gā etee je apymī 'y pe ai'i. A'eramū "Paulo 'ga je pymī 'y pe wemiayuwamū je mogoawamū ai'i" 'jara 'gā amū otywe'emamū kwe pe. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee. ¹⁶ Estefana 'ga, 'ga pytuna 'gā netee nanē je 'gā pymīāu 'y pe ikue. Maran gatu nipo je mīmer imū 'gā amū pymīāwe'em rakue. Amoka'jam te nipo je kwe pe 'gā amū pymīawera. ¹⁷ Na'gā pymīawāu rūi Kristu 'ga je monoi kwe pe ikue. Omome'waramū te 'ga je monoi ikue. 'Ypeywar are 'ga manūawera etee je amome'u pē nupe. "Kristu 'ga amanū

'ypeywar are janetywera mepyawamū” 'ea etee je amome'u tekou pē nupe. Natejea'ara etee rūi je amome'u tekou pē nupe. Tejea'ara etee imome'u re amunipo 'ā je a'jea futat je porogyta ekoetei tekou. A'ere je 'ā Kristu 'ga tee imome'ui 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā weapyoramū 'ga ree. A'eramū nipo 'gā amū 'ga rerowiaa. Werowiamū nipo Kristu 'ga 'gā katu'oka, 'gā tywera moia 'gā nui, 'gā mogyau Jarejuwarete 'ga ra'yramū.

Janetywera mepyawamū 'ga amanūawet

18 “Ypeywar are Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū” 'e renupawe 'ga rerowiaaramū jane 'i: “Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga amanū janetywera mepyawamū te. A'eramū 'ga jane katu'oka opājē mū wa'yra 'ga jane erowiamū”, 'jau jane. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā nuerowiari futari nipo 'ga. A'eramū nipo 'gā 'jau ajaupe: “Ma'eramū gatu nipo 'ga manūi rakue? Amanū ekoete tee nipo 'ga rakue”, 'jau etee futat nipo mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā ajaupe. 19 Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue: “Amateepap je pē'akwaawa pē nui”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. “U'akwaaw are ojerowiaraipe ma'e 'gā nura'uweri futari je pyri”, 'jau Janeruwarete 'ga. “Jetywer are futat 'ā Jejui 'ga manūi rakue 'e rerowiaara 'gā etee te 'ut je pyri”, 'jau Janeruwarete 'ga.

20 Janeruwarete 'ga upe u'akwaaw are ojerowiaraipe ma'e 'gā i'akwaawe'ema 'jawe. Nuerowiari 'gā Jejui 'ga. A'eramū 'gā i'akwaawe'ema 'jawe ajemogyau Janeruwarete 'ga upe. Ojemu'e ma'e 'gā, oporogyta esage ma'e 'gā. Mīmera 'gā jemogyi i'akwaawe'ema 'jawe Janeruwarete 'ga upe Jejui 'ga rerowiare'em ire.

21 Janeruwarete 'ga 'ā i'akwaakwaap ma'ea. A'eramū 'ga ojekwaawukare'ema “Je'akwaap je” 'jara 'gā nupe. Nae'akwaaw ekoeteu rūi 'ga jekwaawukari ae upe. Omome'u rerowiamū te 'ga jekwaawukari ae upe. Kristu 'ga mome'u rerowiamū etee te jane 'ga kwaawi. “Kristu 'ga amanū jetywera mepyawamū rakue”, jane 'eramū te 'ga jane katu'ogi. A'ere 'ga rerowiare'ema 'gā naeapyoie ee. “Nepē'akwaawi pēē”, 'jau futatee nipo 'ga rerowiare'ema 'gā janee jane jemogyramū. “Jejui 'ga amanū janetywera mepyawamū, pe'je numiamū. A'ere pē'akwaawe'ema te pē nerekoie”, 'jau futatee nipo 'gā janee. A'ere Janeruwarete 'ga te i'akwaap ma'e 'gā 'akwaawa apyraawi. Ma'eramū 'ga 'ā jane katu'ogi wa'yra 'ga jane erowiamū. 22 A'ea judeu 'gā nuerowiari. A'eramū 'gā 'jau oree: “Aeremiapoe'ema mū peapo amū ore reape. A'eramū te nipo ore peje'ega

rerowiari”, 'jau 'gā oree. “Na pa je ra'e. A'jea futat Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukari 'gā nupe ra'e, taru'e 'jau”, 'jau 'gā oree. “Ga je'eg imū futat 'ga ruri ra'e, taru'e esag ire 'jau”, 'jau 'gā oree. Judeue'ema 'gā teewi nū, oporesagiweraiaiwamū u'akwaaw are.

²³ A'ere ore Jeju 'ga etee futat imome'ui 'gā nupe. “Ypeywar are Jeju 'ga manūi janetywera mepyawamū rakue”, 'jau ete futat ore imome'wau 'gā nupe. A'ere judeu 'gā nafutari oreremimome'ua. “Nia'wyrī Paulo 'ga remimome'ua ra'e”, 'jau etee futat 'gā ajaupe. Judeue'ema 'gā judeu 'gā nui ete nū “morogyta ukwaawe'ema te 'ga omome'u akou ra'e”, 'jau ete 'gā oree nū. ²⁴ A'ere Janeruwarete 'ga remimū'ēnamū Kristu 'ga momē'u resageteramū janee. Judeuramū 'ā janee, judeue'ema 'gā nupe. Mīmeramū 'ā jane 'ga remimū'ēmeramū najuejue etee futat Kristu 'ga momē'u resageteramū janee. Kristu 'ga 'ā Janeruwarete 'ga pājē wesaukat janee, 'ga 'akwaawa nanē 'ga ikwaawukaa janee nū. ²⁵ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā te nipo ajee e'i futatee ajemogyau: “Kristu 'ga manūa Janeruwarete 'ga 'akwaawe'ema wesaukat janee, 'ga pājēe'ema resaukaa janee”, 'jau futatee 'gā ajaupe. A'ere jane naani. Kristu 'ga manūa Janeruwarete 'ga 'akwaawa te wesaukat janee. 'Ga 'ā mama'e are eapyo katu katu ma'ea te werowiare'ema 'gā 'akwaawa apyraapa. 'Ga 'ā pājēreteja werowiare'ema 'gā pājē apyraapa.

²⁶ Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē pejemogyau jerenyra 'jawe. A'eramū je 'jau pē nupe: pēnea'ar iki pejeko ymaner are, Janeruwarete 'ga pejekatu'oge'emauwe pejemogyawer are. “T'akwaawe'ema 'gā”, 'jau nipo 'gā pē nupe pejemogyramū. “Na'wyrīara rūi 'gā”, 'jau nipo 'gā pē nupe. “Tore pojeupap 'jau, e'i 'gā numiamū”, 'jau nipo 'gā pē nupe. ²⁷ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te jane mū'ēi 'gā nui wemifutar imū etee futat. Ijemu'e'ema 'gā 'ga omogy wemiayuwamū, “Je te 'ā je'akwaakwaap” 'jara 'gā mojenosōu etee nipo. “T'yŷ. Ma'eramū sipo 'ga ijemu'e'ema 'gā jēmī imogyau wemiyauwamū? Ma'eramū sipo 'ga ojemu'e ma'eramū jēmī ore mogowe'em wemiayuwamū?” 'jau 'gā ojenosōu ajuowase. 'Wyrīare'ema 'gā 'ga omogy wemiayuwamū 'wyrīara 'gā mojenosīukaawamū. ²⁸ Ipojeupawipyre'ema 'gā 'ga omogy wemiayuwamū “jepojeupap je” 'jara 'gā mojenosīukaawamū. “Akotee ma'e 'gā”, 'jau 'gā 'ā jane mū nupe numiamū. A'ere Janeruwarete 'ga jane mogyi wa'yramū. ²⁹ Najane te rūi sajemogy 'ga ra'yramū. 'Ga te jane mogyi wa'yramū. A'eramū jane jarejerowiaraipe'ema jarejee Jarejuwarete 'ga rowase. ³⁰ Janeruwarete 'ga te 'ā jane mujat Jeju Kristu 'ga ree. A'eramū 'ga 'ā jane mu'akwaawukaa

Jejui Kristu 'ga upe. A'eramū Jejui Kristu 'ga jane muesageu 'Uwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga 'ā janetywera mepyau jane mū'jāu mama'eukwaawa 'wyrara remiayuw awi, jane mogyau 'Uwarete 'ga remiayuwamū. Jejui Kristu 'ga futat janetywera omoit jane wi. ³¹ A'eramū ki jane jarejerowiaa 'ga ree etee futat. Ymā we futat 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeremi 'ga upe rakue: “Pejekararete 'ga ree etee ki pejerowiat pejemogyau. Pejejeupe 'ga remiapofer are nanē ki pēē pejejerowiaa pejemogyau nū”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue. A'eramū ki jane jarejerowiaa Jarejararete 'ga ree etee futat.

2

1-2 Pē pyri tekou ako je Jarejuwarete 'ga etee imome'ui pē nupe ikue. “Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri 'au ywy pe janetywera mepyawamū rakue. 'Ypeywar are 'ga ra'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyawamū rakue”, 'jau je ako tekou pē nupe ikue. “A'eramū 'ga 'awamū jane werowiarāmū janetywera moia jane wi, jane katu'oka, jane mogyau wemiayuwamū”, 'jau je ako pē nupe ikue. Nasigaty rūi futat ako je imome'wau pē nupe ikue. “Jejui Kristu 'ga etee futat pa je amome'u tekou 'gā nupe kwy”, 'jau je tekou ikue. “A'eramū pa je 'ypeywar are 'ga manūawera etee futat imome'wau 'gā nupe kwy”, 'jau je tejeupe pē pype tekou ako ikue. A'eramū ako je 'ga etee futat imome'wau pē nupe ikue. Namome'u tesirūmeri nanē ako je pē nupe ikue nū. Jejui Kristu 'ga etee futat ako je imome'wau pē nupe ikue. Namorogyta teea rūi nanē ako je amome'u pē nupe ikue. Jarejuwarete 'ga je'ega te ako je amome'u pē nupe ikue. Ymā te janepyty 'gā naeapyoi ee rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'awamū jane mueapyoukari ee. ³ Najepifuakari agawewi ako je tekou pē pyri ikue. A'etea ako je ako tepifuakare'ema pype etee futat 'ga mome'wau pē nupe ikue. A'eramū je 'jau tejeupe etee futat ikue: “Amome'u esage futat sipo je 'ga tekou 'gā nupe 'wei?” 'jau je tejeupe etee futat ikue. Pē nupe 'ga mome'uarūe'em awi tekyjau ikue. ⁴ Nate'akwaaw imū rūi je ako pē mu'ei morogyta a'je are ikue. Namoromu'jara 'gā temu'eawer imū rūi nanē je ako pē mu'jau ee ikue nū. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea temueapyoaw imū etee futat ako je imome'ui pē nupe ikue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko. A'eramū 'ga 'Agesagea Jejui 'ga mome'waukaa jee pē nupe ikue. A'eramū ako 'ga 'Agesagea jeremimome'ufera rerowiarukaa pē nupe ikue. Aeremiapoe'ema nanē ako 'ga iapoukaa jee pē neape ikue nū. A'eramū ako pēē 'ga pājē resaka ikue. ⁵ 'Ga 'Agesagea futat ako Jejui 'ga rerowiarukaa pē nupe ikue. Napeje'akwaaw are rūi ako pēē 'ga rerowiaa

ikue. U'agesageu te Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukari pē nupe.

Janeruwarete 'ga u'akwaawamū

6-7 A'ere je Jarejuwarete 'ga je'eg are eapyo ma'eramū pē mu'akwaawi mama'e are. Jarejuwarete 'ga 'akwaaw imū tee je pē mu'akwaawi mama'e are. Na'ga rerowiare'ema 'gā 'akwaaw imū rūi je pē mu'akwaawi ee. Na'ga rerowiare'ema 'gā 'wyrriara 'gā 'akwaaw imū rūi nanē je pē mu'akwaawi ee nū. Anure nipo 'ga rerowiare'ema 'gā juejue amanūmū ekoete te futat. Ma'eramū 'ā je pē mu'akwaawi Jarejuwarete 'ga 'akwaaw imū etee futat ee. Naeapyoi janeypy 'gā Jarejuwarete 'ga remiaporam are rakue. Ywy apoe'emauwe futat 'ā Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Anure nipo jera'yra 'ga manūi 'ypeywar are 'gā tywera mepyawamū”, 'jau 'ga 'ā rakue. “A'eramū je 'ga rerowiaara 'gā katu'oka 'gā mogyau teja'yramū”, 'jau 'ga 'ā ojeupe rakue. A'ere 'ā janeypy 'gā naeapyoi ee rakue. “Anure Jejui 'ga manūi janetywera mepyawamū” 'e are 'gā weapyoe'emamū ajemogyau rakue. A'ere jane 'awamū 'ga rerowiaaramū janereapyoramū ee. ⁸ Kristu 'ga rerowiare'ema 'gā 'wyrriara 'gā nanē naeapyoi 'ga ree nū. 'Ga ree weapyo re amunipo 'ā 'gā namu'amukari 'ga 'ypeywar are rai'i. “Jejui Kristu 'ga 'ā Janejararetea. 'Ga 'ā jane katu'okara. 'Ga 'ā pājēeteetea” 'e are 'gā weapyoe'emamū. Ee weapyo re amunipo 'ā 'gā namu'amukari 'ga 'ypeywar are rai'i. ⁹ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe ee rakue:

“Ojee iporomutat ma'e 'gā nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage mŷigatu.

Niesagi jane mama'e esagea jarejeupe 'ga remimŷigatu 'jawe-wara.

Nienuwi futari jane 'ga remiaporama rera. Janereapyoi futari jane 'ga remiaporam are.

A'ere 'ga ojee iporomutat ma'e 'gā nupe etee futat iapoi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are Isai 'ga upe rakue.

¹⁰ A'ere Janeruwarete 'ga jane mueapyoukari U'agesage upe ee. 'Ga 'Agesagea okwaapap futat. Nitywi futari 'ga 'Agesage remikwaawe'ema mū. Janeruwarete 'ga rea'ara miamū 'ga 'Agesagea okwaap. ¹¹ Sā'ā jane tee jarejea'ara kwaawa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea tee 'ga rea'ara kwaawi. ¹² Jejui 'ga rerowiaaramū jane upe Janeruwarete 'ga U'agesage muri. Namama'eukwaawa rūi jane sireko. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea te jane sireko. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mueapyoukaa jane upe 'ga remimurer are.

¹³ A'eramū ore pē mu'jau Jarejuwarete 'ga 'Agesagea oro-jeupe 'eawer are. Na'auwara 'gā nea'ar are rūi ore pē mu'ei. Orojeupe 'ga 'Agesagea 'eawer are etee te ore pē mu'ei. 'Ga 'Agesagea nanē pē nereko nū. A'eramū 'ga 'Agesagea pē mueapyoukaa ee. ¹⁴ A'ere Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gā naeapyoi Jarejuwarete 'ga je'eg are. Ojeupe 'ga je'ega jane imome'uramū nipo 'gā 'i etee ojeupe: “Ma'ja are gatu nipo 'gā je mu'ei? Ije'ēran ekoete tee 'gā ajemogyau”, 'jau etee nipo 'gā ojeupe. Naeapyoi 'gā ee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea tee jane mueapyou ee. A'eramū 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gā weapyoe'emamū futat ajemogyau ee. ¹⁵ 'Ga 'Agesage rerekwaramū etee te janereapyoramū ee. 'Ga 'Agesagea jane mueapyoukari ee. Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane jarejeapyoramū 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gā nereko tyweaw are. A'ere 'gā naeapyoa'uweri janejemogy are. Nuerekoi 'gā 'ga 'Agesagea. A'eramū 'gā amueapyoawe'emamū.

¹⁶ Ymā we te 'ā 'ga amū ka'arana kwasiari ee rakue: “Awŷja sipo Jarejuwarete 'ga rea'awa okwaap? Naani. Nitywi futari 'ga amū. Awŷja sipo 'ga mu'akwaapa mama'e are? Naani. Nitywi futari 'ga amū”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū janerea'aramū mama'e are Kristu 'ga rea'ar imū etee futat.

3

Janeruwarete 'ga remiayup

¹ Pēē 'ā Jeju 'ga rerowiaa je 'jawe. A'eramū pēē Jeju 'ga rerowiar ire pejejemogyau jepytunamū. A'ere 'ā pejemogy 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe tee jee. A'eramū je pē mu'jawarūe'em Jarejuwarete 'ga remifutar are. Sā'ā kunumīakya reapyoa'ne'ema mama'e are. Nan tee 'ā pēē. Nepēneapyo ymani 'ā 'ga remifutar are. ² Sā'ā kunumīakya kamy'ia etee i'ua. Na'ua'uweri 'ā miaro'oa. Nan tee futat 'ā pēē. Nepejemu'e ymani nipo 'ā Jarejuwarete 'ga remifutar are. Ma'eramū 'ā je mama'eaye'e'mī are etee futat pē mu'ei. Mama'eaye'e'mī are tee te 'ā pēneapyo. Nepēneapyoa'uweri futari nipo 'ā pēē mama'eay are. Ma'eramū ako je pē mu'ei mama'eaye'em are etee ra'ne futat ai'i numiamū. ³ A'eramū miamū 'ā pejejemogyau Jeju 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee futat. Ma'eramū 'ā nepēneapyoa'uweri mama'eay are. Jeju 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee 'ā pejemara'ne ekoeteramū pejejee. 'Ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee 'ā pēē pejejamueu mama'e are. A'eramū ore 'jau pē nupe: “Jeju 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee Korītu pewara 'gā”, 'jau ore pē nupe. ⁴ Pēē mū a'e 'jau pejejaupe: “Je 'ā Paulo 'ga remimome'u

rerowiaara te”, 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau “Je 'ā Aporu 'ga remimome'ua te arowiat”, 'jau pēē. Aipo 'jaramū pejemogy Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe.

⁵ Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramū jue futat ore. Pauloramū je, Aporu 'ga retee Jejui 'ga mome'ui pē nupe ikue. A'eramū ako pēē 'ga rerowiaa ikue. Janeruwarete 'ga futat ore moporowykyaukaa ojeupe. A'eramū ore araju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. ⁶ Sā'ā 'ga amū y'wa ra'yi tyma ko pype. A'ere 'ā amutee 'ga etee akou imuakymaramū. A'ere 'ā naity-marera 'ga rūi imuakymarera 'ga retee rūi imomoporukari. Janeruwarete 'ga tee omomoporukat imuaranupa 'jau. Nan tee futat ore. Je 'ā y'wa ra'yi tymara 'jawe. Aporu 'ga 'ā imuakymara 'jawe. Jejui 'ga ako je amome'u pē nupe ikue. A'ere 'ā Aporu 'ga pē nui je o re awau pē mu'jau, 'ga remifutar are rai'i. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te Jejui 'ga rerowiarukari pē nupe. ⁷ Y'wa ra'yi tymara 'gā, imuakymara 'gā. Mīmera 'gā 'ā ojejukau futat oko pypiar are numiamū. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te imomoporukari imuaranupa. ⁸ Nan tee futat 'ā ore. Je ra'ne ako Jejui 'ga mome'wau pē nupe ikue. A'ere 'ā Aporu 'ga awau pē mu'jau 'ga remifutar are rakue nū. A'eramū ore araju'jawe etee futat mama'e apou 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe ore mama'e apoi 'ga remifutar imū etee futat. A'eramū Janeruwarete 'ga anure ore mepyau ojeupe oreremiapofer are. ⁹ Oromome'u pāwē pāwē etee futat ore 'ga araju'jawe. Jarejuwarete 'ga upe etee futat ore mama'e apoi. A'eramū pēē 'ga remiayuwaretea futat. 'Ga etee futat ojerowiarukat pē nupe.

'Oga jara 'jawe Janeruwarete 'ga jejuka esagei pē nee. ¹⁰ Sā'ā tujugeyra 'oga apoara 'ga ywyakape'ia ra'ne imogoa jupe. Iypykokara apoara 'jawe je ra'ne ako 'ga mome'ui pē nupe ikue. A'e 'ga ita jaga iypy pe iypymotypawamū. Nan ako je 'oga ypykokara apoara 'jawe ai'i. A'eramū 'ā Aporu 'ga 'ua. Sā'ā 'oga apoara 'gā amū 'oga apoa iypymogatyruāra 'ga remiapofera 'arimū. Nan tee futat ako je ra'ne Jejui 'ga mome'ui esage pē nupe ikue. A'eramū je 'oga ypykokara apoara 'ga 'jawe futat. A'ere 'ā pē nupe je 'ga mome'u re 'ga amū 'ua pē mu'jau 'ga ree nū. Aipo 'ga 'oga apopaara 'jawe. A'eramū 'ga iypykokara 'arimū etee futat 'ga 'oga apou esage etee futat. ¹¹ Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga rerowiarukaa janee. “Jera'yra 'ga etee ki perowiat”, 'jau 'ga janee rakue. “Perowiat kasi 'gā amū kwe pe ne. Jera'yra 'ga etee futat ki perowiat”, 'jau 'ga janee rakue. A'eramū 'ā Jejui Kristu 'ga futat akou 'oga ypykokar esage 'jawe. Nitywi futari 'oga ypykokar esage 'jawewara mū. Jejui Kristu 'ga te 'ā akou 'oga ypykokara 'jawe janee. ¹² A'eramū jane jarejamu'e

esagearamū 'oga m̄jeteeteara 'gā 'jawe. 'Oga m̄jeteeteara 'gā nemiapofera 'ā nu'ari futari 'oga. 'Oga apoara 'gā amū 'ywa'y paga etee iapou wogamū. A'eramū 'gā nemiapofera atepawa'ne'emamū. 'Gā 'jawe 'gā amū mama'e a'je are etee ajamu'ei. Mama'e a'je are moromu'jara 'gā 'oga apoar esage 'gā 'jawe. A'ere amumera 'gā 'ywa'y page'ema pyu 'oga apoara 'gā 'jawe. A'eramū 'ā 'gā nemiapofera u'aa kamēsīete. Nā'ā juonanūū etee nanē ipira nū. Nan tee futat moromu'jara 'gā amū. Mama'e amutee are etee 'gā jamu'ei. ¹³ A'eramū nipo Jarejuwarete 'ga rowase ae jatykaaw ipe jane jareporowyky resaka. Sā'ā tata 'oga apopyrera resaukara. Itaoga 'ā nukai. A'eramū 'ā juowa pyu iapopyra ukaitapap. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga janeporowykyawera resaukari wowase ae majatykaaw ipe. A'eramū te nipo jane mama'e a'je are moromu'jarera 'gā kwaawi. Mama'e a'je are moromu'jarera 'gā itaoga apoarera 'gā 'jawe. Nukaipawi 'gā nemiapofera. Mama'e amutee are moromu'jarera 'gā nemiapofera nanē nipo jane ikwaapa nū. Mama'e sigaty are moromu'jarera 'gā juowoga apoarera 'gā 'jawe. Ukaipap 'gā nemiapofera. ¹⁴ A'eramū nipo Janeruwarete 'ga mama'e a'je are moromu'jarera 'gā mepyau. ¹⁵ A'ere nipo 'ga mama'e amutee are ajamu'jarera 'gā nomepyi. Ukaipap 'gā nemiapofera. A'eramū 'ga 'gā mepyawe'em. 'Og ukai ma'e 'gā nūja'uweri woga 'wyrīpe. Wogakajamū 'ga ēmi 'oga 'wyr awi. A'eramū 'gā amanūme'em. A'eramū 'ga roga etee ukaitapap. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā amū. Janeruwarete 'ga 'gā nerawau 'gā mogyau ojeypyri. A'ere 'ga nomepyi 'gā porowykyawera, a'jeteetewi 'gā porowykye'em ire.

¹⁶ “Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane sireko” 'ea 'ā pēē ikwaapa. 'Ga 'Agesagea jarejereko re jane jarejemogyau Jarejuwarete 'ga roga 'jawe. ¹⁷ Janeruwarete 'ga roga esage futat. Nitywi mama'e tywera ipype. 'Ga 'Agesage rerekwaramū jane jemogyi 'ga roga 'jawe. A'eramū mama'e amutee are moromu'jara 'gā 'ga roga mote'aara 'jawe. A'eramū 'ga jane mū woga mote'ar ire jane rerekou tyweaete ee.

¹⁸ Pēnoryp tee awi pejee. “Je'akwaap je”, 'jau nipo pēē mū pejejeupe numiamū. A'ere nipo aipoa pē'akwaawa na-Janeruwarete 'ga 'akwaawa rūi. “Te'akwaawa je afutat” 'jaramū pēē pejepoia peje'akwaaw ekoete awi. A'eramū Janeruwarete 'ga te pē mu'akwaapa pē mogyau. ¹⁹ Pēē 'akwaawekoetea nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Ymā te 'ā 'ga amū ka'arana kwasiari ee rakue: “Janeruwarete 'ga 'je'akwaap je' 'jara 'gā nee ikwasiarukaa rakue: ‘Nepē'akwaawi pēē pejemogyau’, e'i Janeruwarete 'ga 'gā nupe”, 'jau 'ga

amū ikwasiaa rakue. ²⁰ Ajepeja 'ga nanē 'ā ka'arana kwasiaa ee rakue nū: “Janeruwarete 'ga i'akwaaw ekoete ma'e 'gā nea'ara okwaap. A'ere niapoa'uweri aipoa 'ga upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ²¹ A'eramū ki jane jarejerowiaraipe'ema 'gā amū nee. Janeruwarete 'ga 'ā mama'e esage monou pē nupe. ²²⁻²³ Pauloramū 'ga 'ā je monou pē nupe pē mu'jaramū. Aporu 'ga, Pedro 'ga. Mīmeramū 'ga ore monou pē nupe pē mu'jawamū ojee. Ywya 'ga 'ā iapou janee rakue, ipypiara reewe rakue. Jane rekoramū Janeruwarete 'ga ojejukau esage jane ree. Jane manūnamū nanē 'ga ojejukau esage jane ree nū. 'Awamū 'ga jejuka esagei jane ree. Anure nanē nipo 'ga jejuka esagei jane ree nū. A'eramū ki jane jarejemuaēme'ema mama'e are. Janeruwarete 'ga mama'e jararetea. Janeruwarete 'ga 'ā Kristu 'ga Ruwaretea. A'eramū Kristu 'ga janejararetea. A'eramū jane 'ga remiayuwamū mama'e jara 'jawe nanē jarejemogyau nū.

4

Kristu 'ga remimonofet

¹ Kristu 'ga upe oporowyky ma'eramū ore jemogyi. “Pekwap 'gā mueapyou Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau Kristu 'ga oree ikue. “Ymā 'ā pēypy 'gā naeapyoi ee rakue. A'ere je 'awamū pē mueapyoi ee. A'eramū pēē 'awamū 'gā mu'jau ee, 'gā mueapyou ee”, 'jau Kristu 'ga oree ikue. ² Maran oporowyky ma'e 'gā mama'e apoi morowyky jara 'ga upe? 'Ga 'eawer imū etee futat 'gā porowykyi 'ga upe. A'ea esage 'ga upe. ³ Nan tee futat je. Kristu 'ga upe je porowykyi tekou. A'eramū je tejeupe 'ga 'eawer imū etee teporowykyau. A'eramū nipo jeporowykyia 'ga muorypa. Najerorywi je pē'eawer are. “Paulo 'ga oporowyky esage Jarejuwarete 'ga upe” 'e are je najerorywa'uweri. Tekotee 'gā 'eawer are nanē je tejorywe'emamū nū. Kristu 'ga 'e are etee tejorywamū tekou. Tejea'ar are miamū je tejorywe'emamū. ⁴ Tejemiapo a'wyre'em are nanē je tejea'are'emamū tekou. A'eramū je tepy'a'wyre'emamū tejemiapofer are. A'ere je na'ei tejeupe: “Jeresage te je tekou”, na'ea'uweri je tejeupe. Jejararete 'ga etee futat e'iarū jee: “Eneresage ene jee”, e'iarū jee. Jea'wyre'emamū nanē 'ga 'jau jee nū. ⁵ A'eramū ki pēē 'jawe'em pejejaupe: “Nenea'wryi ene Jarejararete 'ga upe”, 'jawe'em pēē pejejaupe. Janejararete 'ga te janea'wyre'ema okwaap. Ywag awi ojewyr ire te nipo 'ga jane majatykai wowase. A'eramū nipo 'ga janeremiapofera resaukaa jarejaupe. 'Awamū jane janereapyoi futari jemime jarejemiapofera mama'e are. A'ere 'ga anure esaukari janee. Jarejuea'ar are janereapyoe'ema miamū futat 'ga esaukaa

janee. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Eneresage ene jee”, 'jau nipo 'ga janee, janereko esage re.

⁶ Pēneko esage are pē mu'jawamū je jemome'ui pē nupe. Aporu 'ga nanē je amome'u pē nupe nū. A'eramū ki pēē pejemu'jau ymāwarera 'gā nemikwasiarer are, “pejejuka esage pāwē pāwē etee ki 'gā nee”, 'ga 'eawer are. Pereko tywet nanē kasi 'ga amū ne. Pereko esage pāwē pāwē etee futar iki 'gā. ⁷ Jarejuwarete 'ga upe jane jemogyi jareju'jaju'jawe etee futat. Naeakwar amuteetei futat ae ajemogyau 'ga upe. 'Ga etee futat mama'ea wapoukat janee. 'Ga jarepoare'em ire amunipo 'ā jane niapoi mama'ea 'ga upe. 'Ga te 'ā mama'ea amut janee. A'eramū pēē pejemogyau peju'jaju'jawe etee futat. Nepētywi futari pēē mū pejejuapyraaparamū. A'eramū ki pēē pejejerowiaraipe'ema nanē pejejee nū.

⁸ “Oretyp katu katu ore mama'e pyu. A'eramū ore oroporiae'emamū”, 'jau futatee nipo pēē pejejaupe. “Janeruwarete 'ga ore mogyau 'wyriaramū 'gā nupe”, 'jau futatee nipo pēē pejejaupe. Aipo a'je re amunipo 'ā 'ga ymā we ore mogyi 'wyriaramū rai'i. Anure te nipo Janeruwarete 'ga jane mogyau 'wyriaramū a'jea futat. A'ere 'ga 'awamū najane mogyi we 'wyriaramū. ⁹ Ore 'ā Kristu 'ga remimonofera agawewi. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga ore mogy akotee ma'e 'jawe etee futat. Iapisipyrama 'jawe etee futat 'gā ore rerekoi. Sā'ā 'gā ia'wyre'ema 'gā apisia ajuowase. Nan tee futat nipo ore jemogyi 'gā nowase. Ywagipewara 'gā nowase, ywy pewara 'gā nowase. Mīmera 'gā nowase nipo ore jemogyi ia'wyre'ema 'jawe. ¹⁰ A'eramū nipo Kristu 'ga rerowiare'ema 'gā 'jau oree: “Takwaawe'ema 'gā ajemogy”, 'jau nipo 'gā oree, Kristu 'ga ore imome'u are. A'ere 'ā pēē nanarūi pe'je: “Jane 'ā jane'akwaap Kristu 'ga ree”, 'jau etee 'ā pēē pejejaupe, pejejerowiaraipe etee pejejee. A'ere 'ā ore akotee ma'e 'jawe ete. A'ere 'ā pēē 'wyriara 'jawe pejemogy. Ore ree 'ā 'gā opojekuka esage'emamū. A'ere 'ā pē nee 'gā opojekuka esageramū ajemogyau. ¹¹ Ore te 'ā aruata arawau kwe pe. Orojety'apoita 'ā arakou. Oro'yuweja rerekou. Orojaitypawamū futat 'ā arakou. Amumē 'gā amū ore nupāu jepi. Nitywi agawewi futat ore'wya. ¹² Oroporowykyau 'ā ore kwaiwete. A'eramū 'ā ore arafuakapawamū arajemogyau. Orojeupe 'gā je'egaiwamū 'ā ore 'jau etee 'gā nupe: “Jarejuwarete 'ga pē nereko esagea te ore arafutat”, 'jau etee ore 'ā 'gā nupe orojeupe 'gā je'egaiwamū jepi. Orojereko tyweramū ore arajuagamū etee futat jupe jepi. ¹³ 'Gā amū arakurawamū ore oroje'ega esage etee futat 'gā nupe jepi. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe ore jemogyi yty 'jawe.

¹⁴ A'ere je napē mojenosiawamū rūi je ka'arana kwasiari pē

nupe. Pē mu'akwaapawamū te je ikwasiari pē nupe. Pēē 'ā jera'yra 'jawe jee. Jeporomutat je pē nee. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. ¹⁵ Kwaiwete agawewi nipo pē mu'jara 'gā. Teis miu agawewi nipo 'gā pytuna. A'ere majepēi tee pēnuwa 'jawewara. Pejejeupe Jejui 'ga je imome'uramū pēē 'ga rerowiaa pejejemogyau 'ga remiayuwamū. A'eramū je pēnuwa 'jawe. ¹⁶ A'eramū je 'jau pē nupe: Pejemu'e je ree. Mama'ea peapo je 'jawerimū etee futat, a'e je pē nupe. ¹⁷ A'eramū je Timoteo 'ga monou tejeko esage are pē muea'aawamū. Timoteo 'ga jera'yra 'jawe jee. Oporowyky esage 'ga Jarejararete 'ga upe. Jeporomutat je 'ga ree. A'eramū je 'ga monou pē nesaka. Jereko esage are nipo 'ga pē muea'ari. “Paulo 'ga ako esage etee Jarejararete 'ga remifutar imū”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Jarejararete 'ga ree ojemujar ire 'ga reko esagei 'ga remifutar imū etee futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe, pē muea'aa je ree. Kristu 'ga rerowiaaramū pē nupe nanē nipo 'ga jeremimome'ufer are pē muea'aa nū. Pē pype tekou ako je pē mu'ei pēneko esage are ikue. A'eramū nipo 'ga pē muea'aa ee. Kwe pe 'gā mu'eawer imū etee futat ako je pē mu'jau tekou ikue.

¹⁸ “Nuru'jawi futari Paulo 'ga jane pyri nū'ū”, 'jau nipo pēē mū pejejaupe rai'i. “A'eramū nipo 'ga oreremiapo resake'ema re'ā”, 'jau nipo pēē mū pejejaupe rai'i. A'eramū nipo pēē aipo 'jaramū pejejerowiaaraipa pejejee rai'i numiamū. ¹⁹ A'ere nipo je oi futari pē pyri. Jarejararete 'ga teo futaramū nipo je oi futari pē nesaka. A'eramū nipo je ojee ojerowiaaraip ma'e 'gā nesaka, tejeau tāmējē 'gā nesaka. Maranamū nipo je 'gā nera renupawer imū etee futat 'gā nesaka. “Jarejuwarete 'ga pājēa te 'gā wereko? Naani te ra'u nū?” 'jau nipo je 'gā nesaka. ²⁰ Opājē mū mama'e apoara 'gā tee Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū. “Janeruwarete 'ga je'wryiara”, 'jar ekoeteara 'gā te 'ga nomogyi futari wemiayuwamū. Opājē mū mama'e apoara 'gā etee te 'ga omogy wemiayuwamū. ²¹ Ma'ja sipo ajee pefutat? Pejejeupe jeje'eg wywrafena te ra'u pefutat nū? Pejejeupe jeje'eg wywrafene'ema te ra'u pefutat nū? Pejejeupe jeje'eg wywrafene'ema futaa ki pepoit mama'e tywera apo awi.

5

Mama'e tywera apoawet

¹ “Korītu pewara 'ga amū mama'e tywera wapo ajemogyau”, 'jau 'gā amū pē mome'wau jee ai'i. “Uwa 'ga remireko ēē 'ga wereko”, 'jau 'gā imome'wau jee ai'i. Nanuara nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā miamū nuapoa'uweri aipoa. Ma'eramū ajee “Jejui 'ga rerowiaara

je” 'jaramū aipo peapo nū? Nia'wyri aipo apoa. ² Ma'eramū sipo ajee pejerowiaraiw etee pejejee? Pejejepype mama'e tywera apoara 'gā amū nekoramū amunipo 'ā pē'arasig te ee. Pejeje'ega amunipo 'ā 'uwa remireko rerekwara 'ga upe rai'i, 'ga mosōu amunipo 'ā pēē nanuar awi rai'i. “Nia'wyri nanuara Janeruwarete 'ga upe”, 'jau amunipo 'ā pēē 'ga upe rai'i. Ma'eramū sipo ajee pēē nanuar awi 'gā mosīe'em ire pejerowiaraipe ekoete pejejee? Pepe'a mama'e tywera apoara 'ga pejewi. Maran gatu amunipo 'ā 'ga nan werekoramū ajemuaēme'ema. ³⁻⁵ Muku agawewi te 'ā je rekoi pē nui. A'etea je jerea'at au'jeteramū pē nee. A'eramū je pē pype ako ma'e 'jawe futat. A'eramū je 'jau pē nupe: Janejararete 'ga te ako opājēa amut jee ikue, je mogou omome'waramū ikue. A'eramū je 'jau aipoa mama'e tywera apoara 'ga upe: “Mama'e tyweretea a'e ereapo Jarejuwarete 'ga upe. Jui epoire'ema nipo nereoi futari 'ga pyri”, 'jau je 'ga upe. Je-jui 'ga je'eg imū je 'jau 'ga upe. Pejatykaramū tejea'aramū pē nee. A'eramū je pejatykaramū pē pype ako ma'e 'jawe tekou. A'eramū pēē pejejea'aramū je ree. Jarejararete 'ga je'eg imū je 'i pē nupe: Pejetykaaw ipe ki pe'je mama'e tywera apoara 'ga upe: “Ejepe'a ore wi. Mama'eukwaawa 'wyriara upe te 'ā mama'ea ereapo ekou”, 'jau ki pēē 'ga upe. “A'eramū ene ejemu'jaga mama'eukwaawa 'wyriara remiyuwamū ekou”, 'jau ki pēē 'ga upe. “A'eramū nipo ene ewawe'em Jarejuwarete 'ga pyri”, 'jau ki pēē 'ga upe. Maran gatu nipo 'ga aipo renupa ajemuaēme'ema. A'eramū nipo 'ga ajemuaēm ire opoia jui. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'ga tywera moiri 'ga wi nū, 'ga katu'oka Janejararete 'ga rowase jane jatykaaw ipe.

⁶ A'eramū pēē pejejerowiaraipe'ema pejejee. Sā'ā kanape'i apoara 'gā ijopypeawa mojopypea u'i are. Ināinānī'i etee agawewi 'gā imonou imojopypeu ee. A'etea u'i omojerap. Nan tee futat ae mama'e tywera apoara 'gā nesag ire ae jemu'ei 'gā nee. ⁷ Sā'ā ore judeuramū kanape'i jopypeawa ymanera momopora orojewi, maraka apo enune. Nan pejekatu'ok mama'e tywer awi. A'eramū pēē pejejesageramū pejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. Werowiarāmū Jejui 'ga pē katu'ogi pētywer awi. A'eramū futat pēē pejejeateeramū jui. Sā'ā ore judeuramū oreypy 'gā Egitu ywy awi o enune karupa'mī jukaa, wy reko'woga y'a pype rakue. A'eramū 'ā 'gā imonykya 'okwar are rakue. A'eramū 'ā 'oga pypewara 'gā amanūme'em rakue. Nan tee futat 'awamū Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū pē katu'oka pētywer awi. ⁸ Sā'ā ore judeuramū oreypy 'gā maraka apoa Egitu ywy awi wenū'ēawer are wea'aawamū.

Maraka apou 'gā kanape'i jopype'ema apou i'wau rakue. Nan tee futar iki jane jarejee Jejui 'ga manūawer are janerea'at jarejemogyau. A'eramū ki jane jarepoia mama'e tywera apo awi, mama'e a'jea etee futat iapou.

⁹ Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe ikue. “Pekotee mama'e tywera apoara 'gā nui”, 'jau je ikwasiaa ka'aran are imonou pē nupe ikue. ¹⁰ Aipo are je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe. NaJejui 'ga rerowiare'ema 'gā nee rūi je imonoi ikue. “Ga rerowiaara ore”, 'jar ekoeteara 'gā nee te je ikwasiari imonou ai'i. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'ā mama'e tywera etee futat wapo. Ajuemireko are 'ā 'gā nekoī. Ojomen are 'ā kūjāmera 'gā nekoī. Okaraemā me'yi are etee 'ā 'gā nea'aramū. Amunarūmū 'gā 'ā mama'e are. Maira'me a'agawa etee 'gā 'ā amuoryp. Mīmera etee 'ā Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā mama'e tywera wapo. A'eramū amunipo 'ā pēē 'gā nui pejejepe'a re ywy awi we futat pejejepe'au. ¹¹ A'ere je na'gā nee rūi aipoa ka'arana kwasiari pē nupe ai'i. “Ore Jejui 'ga rerowiaaramū”, 'jar ekoeteara 'gā nee te je ikwasiari imonou pē nupe ikue. Jejui 'ga rerowiaa 'me 'gā jeu'woge'em are etee je imonou ikwasiaa ai'i. Werowiat 'me te 'gā 'ga. A'ere 'gā naeateeī mama'e tywera apo awi. 'Gā amū nipo akou ajuemireko are. Kūjānamū nipo 'gā amū akou ojomen are. 'Gā amū nipo okaraemā me'yi etee wea'aramū ajemogyau. 'Gā amū nipo maira'me a'agawa muoryw are etee wea'aramū ajemogyau. 'Gā amū nipo ojoje'ēwu'jaga. 'Gā amū nipo kawīajaiwa rykua. 'Gā amū nipo amunarūmū mama'e are. Aipo 'gā nee te je ka'arana kwasiari imonou pē nupe ai'i. Pekotee ki 'gā nui. Pejemi'wat nanē kasi 'gā pyri ne, 'jau je pē nupe ai'i.

¹²⁻¹³ Janeruwarete 'ga te nipo e'i Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe: “Nepēa'wyrī pēē”, e'iarū 'gā nupe. Je “Nepēa'wyrī pēē”, na'ea'uweri 'gā nupe. A'ere jane Jejui 'ga rerowiaara 'gā mama'e tywera aporamū jane je'egi futari 'gā nupe: “Peapo awi nanuara”, 'jau ki jane 'gā nupe. “Nepeapoī mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imū ra'e”, 'jau ki jane 'gā nupe, 'gā mosōu mama'e tywera apo awi. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe ee rakue: “Pemono ki mama'e tywera apoara 'gā pejejewi”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

6

Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe etee ki pejemogytaukat

¹ Jejui 'ga rerowiaaramū kasi peo pejejaupe pejeje'egay re 'ga rerowiare'ema 'gā nupe pejemota'waukaa pejejaupe ne. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe etee futar iki pekwap pejejemome'wau. A'eramū 'gā futat oje'ega pē nupe pē

mota'wau pejejaupe. “Nenea'wuri ene Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo jane 'gã amũ nupe. “Eneresage ene Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo jane 'gã amũ nupe. Aipoa pekwaap.²⁻³ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane mogyau opoirũnamũ. A'eramũ nipo jane 'ga rowase ijatykaarũ'e'ema 'gã pe'au 'ga wi. Ywy pewarera 'gã, ywagipewara 'gã. Mĩmera ijemogyarũ'e'ema 'gã nipo jane imonou 'ga wi Jarejararete 'ga poaa. Mĩmera apoaramũ sipo ajee nepemojyrũarũi mama'e tywe'ri apoarera 'gã mogyau ajaupe? Nepejemogypyygi te ra'u Jejui 'ga rerowiaaramũ pejejee nũ? ⁴ A'eramũ ki pẽẽ Jejui 'ga rerowiaaramũ pejewawe'em 'ga rerowiare'ema 'gã 'wuriara upe pejejemojyrũukaa pejejaupe. Na'gã nee rũi pejemogypyyk. ⁵ Ma'eramũ sipo nepejenosĩ pejejemome'wau 'ga rerowiare'ema 'gã nupe? Nitywi sipo i'akwaap ma'e 'ga amũ pẽ pype pejejaupe pejejemota'waawamũ? ⁶ Ityp futat nipo Janeruwarete 'ga 'Agesage pyu i'akwaap ma'e 'gã amũ. A'etea 'ã pejemome'u Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nupe etee rai'i pejejaupe pejejemota'waawamũ rai'i.

⁷ Pejamuea nia'wuri Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nupe pejomota'waukara taetu nia'wuri Janeruwarete 'ga upe. Pejejeupe 'ga amũ mama'e tywera aporamũ pejejuagamũ jupe. “Pejejepyke'ema 'ga ree” 'ea te esage Janeruwarete 'ga upe. “Pejekaraemã are 'gã amũ munarũnamũ pejejuagamũ jupe. Pejejepyke'ema 'gã nee” 'ea te esage futat.

⁸ A'ere 'ã pẽẽ nanarũi. Pẽẽ we 'ã mama'e tywera peapo pejejaupe. Pẽẽ we 'ã pejemunarũmũ pejejokaraemã are. Pejejewirera 'jawewara 'gã nui miamũ 'ã pẽẽ pejemunarũmũ. Pẽẽ nanẽ 'ã mama'e tywera peapo nũ. ⁹ “Namama'e tywera apoara rũi Janeruwarete 'ga omogy 'wuriaramũ ojepyri ae upe” 'ea 'ã pekwaap. A'eramũ ki pẽẽ pejejemoryteewe'em pejejee. “Mama'e tywera apo awi je nopoiri agawewi. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je mogou 'wuriaramũ ojepyri re'ã”, pe'je kasi ne. Au'je ki pejemorytee re pejejee. Na-Janeruwarete 'ga remiayuwamũ rũi ae mama'e tywera apoi. Ajuemireko are ako ma'e 'gã na'ga remiayuwa rũi. Ojomen are ako ma'ea kũjãmera na'ga remiayuwa rũi. Maira'me a'agawa muorypara 'gã na'ga remiayuwa rũi. Kũima'e 'gã amũ nipo opoia wemireko are oko awi. A'eramũ nipo 'gã kũima'eramũ etee futat akou ajuee. Aipo apoara 'gã taetu na'ga remiayuwa rũi. ¹⁰ Mama'e are amunarũ ma'e, okaraemã me'yi etee ea'at ma'e, kawĩajaiwa 'wat, ojoje'ẽwu'jagat, ojomoryteeat. Mĩmera 'gã naJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi. ¹¹ Nan tee futat 'ã pẽẽ mũ pejejemogyau rakue. A'ere 'ã 'awamũ Janejararete 'ga ako pẽ pireita pẽtywer awi ikue.

A'eramū 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau pē nupe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē mogyau 'ga remiayuwamū.

Ojeupe mama'e esage apoawamū te 'ga jane apoi rakue

¹² Pēē mū nipo 'jau pejejeupe: “Aapo katu katu futat te je mama'ea 'wei”, 'jau nipo pēē pejejeupe. “Nitywi futari 'Ereapo kasi aipoa ne’, je upe 'jara 'gā 'wei”, 'jau nipo pēē pejejeupe. A'jea futat peapo katu katu mama'ea numiamū. A'ere amumera nia'wyrī pē nupe. Je nanē amunipo 'ā a'e pē nupe: “Tejemifutar imū etee futat je mama'e apoi” 'jaramū amunipo 'ā je 'i pē nupe. A'jea futat. Amumera resageramū jee numiamū. A'ere amunipo 'ā je tejea te namŷi wywapi ee. ¹³ Pēē amunipo 'ā 'jau mama'e resaka ypy we: “Janerewek jane ra'e”, 'jau amunipo 'ā pēē pejeku'iramū mama'e are. A'eramū nipo pēē mama'e 'wau. A'ere anure nipo Janeruwarete 'ga temi'u mateepawi janerewega reewe. Nan tee nipo 'gā amū kūjā resaka ypy we 'jau ojeupe “Amogyta je kwea kūjā tejee ra'e”, 'jau nipo pēē mū pejejeupe. A'eramū futat nipo aku'iaiwamū ee. A'jea futat 'ga ku'iaiwamū ee numiamū. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'ga ku'iaipawera mu'jagi 'ga 'arasigamū etee. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga jane apoi rakue. A'ere 'ga namama'e tywera apoawāu rūi jane apoi rakue. Nakūjā are etee rūi 'ga jane apoi rakue. Najomen are tee rūi 'gā 'ā kūjā apoi rakue. Ojeupe mama'e esage apoawamū te 'ga jane apoi rakue. 'Ga futat mama'e apoukaa janee nū. ¹⁴ 'Ga futat nanē Janejararete 'ga moferapa opājē mū etee futat 'ga manū re rakue. A'eramū 'ga anure jane nanē jane moferapa opājē mū etee futat nū.

¹⁵ Kristu 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau 'ga pira 'jawe etee futat. A'eramū janeretea 'ga ma'ea futat. Aipoa 'ā pekwaap. Ma'eramū sipo aje jane Jarejararete 'ga rete mujari kūjāmene'em are? Nimujararūi futari jane 'ga retea kūjā amū ree. ¹⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe ee rakue: “Kūima'e 'ga amū wemireko ēē rerekokatu re 'gā majepei teewara 'jawe futat 'gā nekoī”, 'jau 'ga ik-wasiarukaa 'ga amū upe rakue. A'eramū kūima'e 'ga kūjā mū rerekokatu re majepei teewara 'jawe futat ajuerekou. ¹⁷ A'eramū jane nan tee futat Jarejararete 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau majepei teewara 'jawe 'ga upe.

¹⁸ A'eramū ki pēē pejekowe'em pejejuemireko are. Kūjāmeramū nanē pēē pejekowe'em pejejomen are. Kunumūūnamū, kūjāmukuramū pejekowe'em pejejuue. Peko nipo pejejuue 'eramū pēē pejejuerekou tāmējē. A'ea te Janeruwarete 'ga afutat. Amumera mama'e tywera apoa nomotyweri aeretea. A'ere ajuee ae rekoa aeretea we futat imotyweri. ¹⁹ Janeruwarete 'ga U'agesagea amut janee.

A'eramū janepira Janeruwarete 'ga 'Agesage roga. A'eramū 'ga 'Agesagea akou jane pype. ²⁰ 'Ypeywar are amanūmū Jejui Kristu 'ga janetywera mepyau janee, jane mogyau 'ā wemiayuwamū. A'eramū ki jane jarejemogyau esage 'ga upe. Janejemogy esage resag ire nipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorywi jane ree.

7

Emireko ma'e 'gā, imen ma'e 'gā netee

¹ Ka'arana 'ā pekwasiat imua jee rai'i. “Esage te aeremirekoa? Aeremirekoe'ema te ra'u esage nū?” 'jau 'ā pēē imua ka'aran are ikwasiaa jee rai'i. A'eramū je 'jau pē nupe: Esagea futat aeremirekoa. Aeremirekoe'ema nanē futat esageay nū. ² A'ere 'ā ae amumeramū kūjā mū esage pāwē gatu ete etee. A'eramū ki pēē nan etee pejekowere'emamū kūima'eramū pejemirekoramū tāmējē futat. Kūjānamū nanē pēē pejemena tāmējē futat nū. ³ Pejemenā pejee ekoramū “najeremiarūi je ene ree”, 'jawe'em pejemena upe. Kūima'eramū nanē pēē kūjā pejee ekoramū pēē nanē “najeremiarūi je ene ree”, 'jawe'em pejemireko upe. ⁴ Pejuereko ki pejejuemifutar imū etee futat. Peje'er are kasi pejejaupe ne. Kūima'eramū, kūjānamū 'jau. ⁵ A'eramū pēē Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau etee pejekowe'em pejejee ra'ne. “Jarejuwarete 'ga upe jareje'ega monou jane nikoī jarejee”, 'jau ki pēē pejejaupe. 'Ga upe pejeporogytau etee futat pejekowe'em pejejee ra'ne. 'Ga upe pejeje'ega monopaw ire tāmējē peko pejejee nū. Kasi a'e pe pejomogoukat kūjā mū ree ne. A'eramū futat nipo kūjā nanē weateeramū kūima'e 'ga amū ree nū. A'eramū nipo pēē mama'eukwaawa 'wryiara remifutar imū iapoukaa pejejaupe.

⁶ “Pēnemireko awi”, na'ei je pē nupe. Pejemirekoweramū ki pejejuereko etee futat. ⁷ Je 'ā najeremirekoi tekou. Je 'jawe pē nekoa amunipo 'ā esage futat jee numiamū. A'ere 'ā ae naju'jaju'jawe tee rūi te. Janeruwarete 'ga jane mū opoat mama'e tywera apoe'em are. A'eramū 'ā jane amumeramū jarejemirekoe'emamū futat. A'ere 'ā amumera 'gā nupe ayeteramū 'gā nemirekoe'ema. Nauagi 'gā kūjāe'eme oko upe. A'eramū ki pēē nanuaramū pejemirekoramū tāmējē futat. Kasi a'e pe mama'e tywera peapo ne. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā nemireko futaa.

⁸ Ojeteē ijemogywet ma'eramū te ajee je 'i pē nupe: “Pēnemireko kasi ajee aipo 'jaramū pejemogyau ne. Je 'jawe pejemogy”, 'jau je pē nupe. ⁹ A'ere ki pejejetee pejemogy upe pejejuage'emamū pēnemireko tāmējē futat. Kūjā mū

rerowy'ar ekoete are aerea'ara nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Kūjāmeramū nanē nū kūima'e mū rerowy'ar ekoete are etee pēnea'ara nanē nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe.

¹⁰ 'Awamū je 'i emireko ma'eramū pē nupe, omenat ma'eramū pē nupe nanē nū. Nateje'ega etee rūi je imome'ui pē nupe. Jarejararete 'ga 'eawer imū etee futat je imome'ui pē nupe. Pejemenā kasi peetyg ine. ¹¹ Pejemenā retyg ire ki pejewyru'jap pejejaupe nū. A'eramū ki pejewyr esage etee futat pejejaupe. Pejejaupe pejewyru'jape'ema pēē pejejetee futat pejekou. A'eramū pēē kūima'eramū emireko ma'eramū pejejemireko retyke'ema futat.

¹² Amumeramū pē nupe je teje'ētea te imonoi 'awamū. (NaJarejararete 'ga je'eg imū rūi je imonoi pē nupe 'awamū. Teje'ētea te je imonoi pē nupe 'awamū). Kūima'eramū nipo pēē mū Jejui 'ga rerowiaaramū pejekou. A'eramū nipo pēnemirekoa na'ga rerowiaara rūi. A'etea nipo ēē niporetygiweri ene ree. A'eramū ki pereko ete futat pejejemirekoa retyke'ema futat.

¹³ Kūjāmeramū nanē nipo pēē mū Jejui 'ga rerowiaaramū nū. A'eramū nipo pēmena na'ga rerowiaara rūi. A'etea nipo 'gā niporetygiweri pē nee. A'eramū ki pereko etee futat 'gā netyke'ema. ¹⁴ Pēmena nipo nuerowiari agawewi Jejui 'ga. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi agawewi nipo 'gā. A'ere pē nee wejue te 'gā nekoi Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'jawewaramū. A'eramū nipo 'ga ojejukau esage 'gā nee, pē nee 'gā poretygiwere'emamū wejue. Kūima'eramū nanē nipo pēē mū pejekou Jejui 'ga rerowiaa. A'ere nipo pēnemirekoa na'ga rerowiaara rūi. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi pēnemirekoa. A'ere 'gā omen are te 'gā nekoi 'ga remiayuwa 'jawewaramū. Ojejukau esage wejue 'ga 'gā nee, pē nee 'gā poretygiwere'emamū wejue te. A'eramū pēē 'gā nera-jemogyau esage. Kasi a'e pe pēna'yra 'gā Janeruwarete 'ga remiayuwe'ema 'gā na'yra 'jawe ne. 'Ga rerowiat pāwēara 'jawe futat pēē 'ga upe. ¹⁵ Janeruwarete 'ga pēta'waa afutat ajaupe. A'eramū kūjāmeramū kasi ajee pēpotyp pejemenā 'ga pejewewi iporetygiweramū ne. Kūima'eramū nanē kasi ajee pejejemirekoa pēpotyp pejewewi iporetygiweramū ne. A'ere pejewewi 'ga rerowiare'ema 'gā poretygiwere'emamū pereko ete futat 'gā. ¹⁶ Maran gatu nipo pē nereko re pēmena 'ga Jejui 'ga rerowiare'ema. A'eramū pēē 'gā netyke'ema. Kūima'eramū nanē nipo pē nee pēnemireko 'gā Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū ki pēē pejejemireko 'gā netyke'ema pejewewi 'gā poirowere'emamū.

Mama'ea ki peapo 'ga remifutar imū etee

17 Janeruwarete 'ga opājē amut janee, ojeupe jane moporowykyaukaawamū. A'eramū ki pēē mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. Pejejopit jewatee are pejemā'jāue'em futat. 'Gā 'ā 'gā te nū. Pēē 'ā pēē te nū. Judeu 'gā etee te ijewak ma'ea ajemogy. Aipoa je amome'u pē nupe, Jejui 'ga rerowiaaramū pē nupe najuejue etee futat. 18 Amumeramū nipo pēē Jejui 'ga rerowiarāmū imojewagipyrreramū pejejemogyau. A'ere kasi pejejewaga porera peyw ine. Amumeramū nipo pēē imojewagipyre'emamū futat. A'eramū kasi pēē nanē pejemojewagukat 'gā nupe ne. 19-20 Naaejewag are rūi Janeruwarete 'ga ae futari. A'eramū pēē pejejea'are'emamū aipo are. 'Ga je'ega jane enuwa te esage 'ga upe. A'eramū pēē 'ga je'ega te enupa. 21 Jejui 'ga rerowiar enune 'ā pēē mū pejeme'egukat 'gā nupe ka'aranūū are rakue. A'eramū pēē pejejemogyau 'gā nemifajamū. A'eramū ki pēē pejeporowykyau pejejemogyau peje'wyriara 'ga upe etee futat. A'ere peje'wyriara ojewi pē nee iporomonoweramū, pejepe'a futat 'ga wi. 22 'Gā nemifai 'gā 'ā mama'ea wapo o'wyriara 'ga remifutar imū etee futat. Nuapoi 'gā mama'ea wemifutar imū etee futat. A'ere 'ā ojeupe te oporowyky ma'e 'gā mama'e apoi wemifutar imū etee futat. A'ere 'ā jane Jejui 'ga rerowiar ire jane jemogyi jareju'jaju'jawe etee futat mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. 23 Sā'ā 'gā amū ka'aranūū monoa ajaupe, ajamuawamū wemifajamū. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane muri ojeupe wa'yra 'ga janetywera mepy re. A'eramū ki jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. 'Ga rerowiare'ema 'gā nemifutar imū kasi mama'ea siapo ne. 'Ga remifutar imū etee futar iki mama'ea siapo. 24 Pēē 'ā Jejui 'ga rerowiaaramū je 'jawe. A'eramū je 'jau pē nupe: Ako etee futat ae Jejui 'ga rerowiaaramū. Nojemojewagi futari ae 'ga rerowiarāmū. Najewak ma'eramū etee rūi futat ae rekoi 'ga remiayuwamū. 'Gā nemifajamū nipo pēē Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū pēē a'efer ipe etee futat pejejemogyau pejeporowykyau peje'wyriara 'gā nupe. Pejeka'jame'ema futat pejemuarera 'gā nui. Pēē mū nipo pejeporowykyau pejejemogyau pejejeupe etee futat 'ga rerowiar enune. A'eramū nipo pēē a'efer ipe etee futat pejejemogyau pejeporowykyau pejejeupe pejejeme'ege'ema 'gā amū upe. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. 'Ga 'ā pē poaa mama'e apo arē.

Ojeteewara 'gā, imen manū ma'e 'gā netee

25 Je upe ka'arana kwasiaa imua ako pēē pejeporonupa ojeteewara 'gā nee jee rai'i. A'ere Janejararete 'ga namu'ei

'gā nee rakue. Aipo je'ea nipo jaruete futat 'ga upe. Ojeupe ia'wyre'em ire amunipo 'ā 'ga je mu'akwaawi ee. “Ene'me kasi 'gā nupe ne”, 'jau amunipo 'ā 'ga jee. A'eramū je tejea'aw imū etee futat ikwasiaa ka'aran are pē nupe. Janeruwarete 'ga futat te 'ā ajemuaēm je ree. A'eramū 'ga je mogou ojeupe oporowyky ma'eramū. A'eramū ki pēē jeje'eg are pejeje-mogypyky futat. ²⁶⁻²⁷ Anure nipo Jejuī 'ga rerowiare'ema 'gā 'ga rerowiamū jane rereko tyweretei. Ma'eramū 'ā ojetewaramū nepēnemirekoi futari pejejemogyau. Emireko ma'eramū pēē pejejemireko retyke'ema futat. ²⁸ A'ere na-mama'e tywera apoa rūi poromū, pēnemirekoa. Kūjāmukuramū nanē pēē namama'e tywera apoa rūi pejemenaa nū. A'ere 'ā emireko ma'eramū namajepei tee rūi futat 'gā nemi-apoa mama'ea. Ojemi'uekaa, oporowykyau ka'aranū are wemireko raity muawamū. Emireko ma'e 'gā 'ā ajemuaēma kwaiwete mama'e are ajemogyau. A'eramū je a'eramū 'jau pē nupe: “Ojetewaramū kasi pēnemireko futat pejejemogyau ne”, 'jau je pē nupe. Mama'e are pēnea'are'ema je afutat. Kūjā nanē 'ā mama'e apou omena 'ga upe nū. A'eramū nanuara 'gā nupe wayramū rēwējēmī Jejuī 'ga mome'ua 'gā nupe. Nipoetai rēwējēmī 'gā ee. Ojetewaramū te ajee 'ā aea majepei ete rēwējēmī aeporowyky. A'eramū Jejuī 'ga mome'ua waye'emamū ae upe. 'Ga mome'u are etee futat 'gā wea'aramū.

²⁹ Kamēsīete nipo Jejuī 'ga ruri 'awa ywy mateepapa. A'eramū ki pēē emireko ma'eramū pejejemogyau Jejuī 'ga remifutar imū etee mama'e apou ojetewara 'jawe. ³⁰ Ojoo'o ma'eramū pēē pejejea'are'emamū peje'arasig are etee. Kamēsīete nipo Jejuī 'ga ruri. A'eramū ki pēē pejejea mŷina 'ga ree etee futat. Iku'i ma'eramū ki pejejemogyau iku'ipap ma'e 'jawe. Au'je ki iku'i ma'eramū pēē pejeku'i are etee pejejea mŷi re. Jejuī 'ga ree etee ki pejejea mŷina pejejemogyau. Mama'e muareramū pēē pejejemogyau mama'e jare'ema 'jawe. Pejejea mŷine'ema pejekaraemā are. 'Ga ree etee ki pejejea mŷina pejejemogyau. ³¹ Mama'e are ojejuka ma'eramū pejejemogyau mama'e are ijejukae'ema 'jawe etee futat. Kamēsīete futat nipo janekaraemā teepawamū jane wi. A'eramū ki pēē pejejea mŷine'ema ee.

³² A'eramū je aipo are poromū 'jau pē nupe: Mama'e are tee pēneaa je nafutari. Sā'ā ojetewara 'gā jejukaa Jarejararete 'ga upe oporowyky are etee futat. Mama'ea 'gā amū iapou Jarejararete 'ga muorypawamū etee futat. ³³ A'ere 'ā emireko ma'e 'gā jejukai wemireko are ra'ne. A'ere 'ā Jarejararete 'ga remifutar are ojejukau wemireko futar ire. ³⁴ Wemirekoa mata'wa are wea'aramū, Ku'jywa 'ga maku'i are nanē 'ga

wea'aramū nū. A'eramū emireko ma'e 'ga rea'ara ojo'ojo'ok ma'e 'jawe 'ga upe. A'eramū nanuara 'gā nupe wayramū rēwējēmī Jarejararete 'ga remifutara apoa.

Kūjānamū nanē nū. Ojeteewara 'gā mama'e apou Jarejararete 'ga upe. Kūjāmuku 'gā, imen manū ma'e 'gā. Mīmera 'gā mama'e apou Jarejararete 'ga upe etee futat. Wea'aramū Jarejararete 'ga remifutar are etee futat. A'ere imen ma'e 'gā nanarūi. Omen are wemiarū are etee 'gā jejukai. Omena 'ga maku'iawa etee 'gā mama'e wapo.

³⁵ Aipoa je amome'u pē nupe pē mu'jawamū. “Pēnemireko kasi pejemogyau ne”, na'ei je pē nupe. Amueapyo te je pē emireko ma'e 'gā nemiapo are. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee mama'e apo are te jeporopoariweramū pē nee. Jarejararete 'ga upe pēporowykya te je afutat. Au'jeteramū pē Jarejararete 'ga muorywa nanē je afutat nū.

³⁶ Pē mū nipo nepēnemirekoi we. A'eramū nipo 'ga kūjāmuku'i ēē mū mogou katu rakue. 'Awamū nipo 'ga 'jau ēē upe: “Tejete toko 'jau, kwe pe je oi Jejui 'ga mome'wau tekou”, 'jau nipo 'ga ēē upe. A'ere nipo 'ga rea'aramū ēē ree nū. “Naani. Arekokatu tāmējē futat je ēē 'jau”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. “Kasi a'e pe ēē rekoi ojete ne kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. “Jeremiarū wejue ēē ree. A'eramū je ēē rerekou katu”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. A'eramū ki 'gā tajuerekokatu tāmējē futat. Namama'e tywera apoa rūi futat poromū. ³⁷ Maranamū nipo 'ga ojete wekowera futaa. A'eramū nipo 'ga ipyūrūmyrera ēē rerekou katue'em 'ea nanē esage nū. “Naapoi nipo je mama'e tywera re'ā. Nokoi nipo je kūjā mū ree re'ā”, 'jau nipo 'ga ojeupe. Aipo 'jara 'ga nokoi futari kūjā mū ree 'ea nanē wesageramū futat aipo 'ga upe. ³⁸ A'eramū je 'jau pē nupe: Emireko ma'eramū esageramū futat pē nupe. A'ere emirekoe'ema 'ga nupe te nipo esageramū emireko ma'e 'ga apyraapa.

³⁹ Imen ma'ea kūjā omena manū'emamū omena mojopy'rawe'em futat. Omena 'ga etee futat ēē erekou. Omena manū re tāmējē te ēē omena mojopy'rui nū. A'eramū miamū Jarejararete 'ga rerowiaara 'ga etee erekou. ⁴⁰ A'ere nipo omenaru'jaw are ifuwere'ema ēē ku'iramū omenaru'jap ma'efera 'gā apyraapa, 'jau ete je. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rerekou. A'eramū je “Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imū nā'ā je 'i re'ā”, 'jau tejeupe.

8

Maira'me a'agawa upe eroopyret

¹ 'Awamū je pē mu'ei maira'me a'agawa upe eroopyrera temi'u are. “Esage te ore maira'me a'agawa upe imonopyrera

temi'u 'ua? Naani te ra'u nū?" 'jau ako pēē ka'arana mua jee rai'i. A'eramū je pē mu'jau ee. "Mama'ea jane sikwaapap katu katu", sa'e 'ā jane jarejaupe jepi. A'jea futat aipoa. A'ere 'ā pejerowiaraiw ekoete pejejemikwaaw are ra'e jepi. A'ere jane jarejee jarejeka esage re Jejui 'ga rerowiar ywyapiukari jarejaupe. ² "Je'akwaap je" 'jara 'gā ni'akwaawi we futat. ³ Jarejuwarete 'ga ree jareporomutar ire jane jemogyi 'ga jekoty'aawamū. 'Ga 'ā jane kwaap.

⁴ 'Awamū je pē mu'ei maira'me a'agawa upe eroopyrer are. Maira'me a'agap ekoete rerowiaara 'gā 'ā wyro'o mýina owase. A'ere 'gā 'ā jupe eroopyrera me'ega ka'aranū are. Naekoa'uweri maira'me a'agawa. Janeruwarete 'ga te 'ā eko ma'ea. Majepei tee futat Janeruwaretea. Aipoa jane 'ā sikwaap. ⁵ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gā maira'me a'agaw are etee 'gā norywamū. Kwaiwete agawewi futat maira'me a'agawa. A'tea nitywi futari maireteetea mū kwe pe. ⁶ "Janeruwarete 'ga etee futat Maireteetea ako" 'ea 'ā jane sikwaap. 'Ga te 'ā mama'ea wapo rakue. Ojeupe etee futat 'ga jane apoi rakue. Majepei tee futat Janejararete 'ga. Jejui Kristu 'ga te 'ā Janejararetea. Janeruwarete 'ga 'ā mama'e apoukaa 'ga upe rakue. 'Ga futat 'ā jane mogyaukaa 'ga upe rakue.

⁷ Aipo 'ā jane sikwaap. A'ere 'ā amumera 'gā naeapyoi we ee. Maira'me a'agawa muoryparera 'gā tāmējē 'ā rakue. A'eramū 'gā maira'me a'agawa rowase imonopyrera 'wau wea'aramū etee futat ee. Aipo 'gā naeapyoi katu we futat Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: "Aje-motywet sipo je Jarejuwarete 'ga upe", 'jau etee nipo 'gā ojeupe maira'me a'agawa upe imonopyrera 'u re. ⁸ Naani. Natemi'u are rūi Janeruwarete 'ga 'i janee: "Esage 'ga jee", 'jau. Najaneremi'ua rūi jane muesage Janeruwarete 'ga upe. Janeremi'ua aju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Wyro'o jane i'ua esageramū 'ga upe. Wyro'o jane i'ue'ema nanē esageramū 'ga upe nū. Maira'me a'agaw awi pēneatee'ema te nia'wyrī 'ga upe.

⁹ Pēē mū te nipo ajee pēneatee ete jui rakue. A'eramū nipo pēē maira'me a'agawa upe imonopyrera 'ua wesageramū futat pē nupe. A'ere nipo Jejui 'ga rerowiar yau 'gā nupe i'ua nia'wyrī futari. Naeateei we 'gā jui. A'eramū pēē pejejea'aramū 'gā nee. Mīmera mama'ea 'wawe'em 'ga rerowiar yau 'gā nowase. Kasi a'e pe pemuea'arukat etee 'gā maira'me a'agaw are ne. ¹⁰ Kasi a'e pe 'gā pē nesag ire 'i ojeupe ne: "Aipo 'ga Janeruwarete 'ga kwaapararetea. 'Ga 'ā maira'me a'agawa roga pype mama'e a'u. A'eramū je a'eramū tejemu'jau 'ga ree", 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. A'eramū futat pēē 'gā muea'arukaa maira'me a'agaw are etee ne nū.

“Kuu. Maira'me a'agawa upe imonopyrera te je a'u nū'ū. 'Awamū pa ajee je manūi ra'e”, pē mu'eukat 'gā ne. A'eramū futat wea'aramū etee maira'me a'agaw are ne nū. A'eramū futat 'gā Jejuī 'ga ree ojemogypygy are jēmī weateeramū ne. ¹¹ Aipoa te 'gā omotywet Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga 'ā amanū agawewi 'gā tywera mepyau rakue. A'etea 'gā 'ā opoia 'ga ree ojemogypygy awi. Pē nesag ire 'gā mama'e apou pē 'jawe. A'eramū aipo 'gā nemiapofera 'gā motywea Janeruwarete 'ga upe. ¹² A'eramū nipo pēē Jarejuwarete 'ga upe 'ga motywerukar ire pēē nanē pejejekwau 'ga upe nū. Kristu 'ga upe aipo apoaramū nanē mama'e tywera peapo nū. A'eramū pēē pejejea'gwau nanuara apo awi. ¹³ Je nafutari tejewirera 'jawewara 'gā jekwa mama'e tywera apo upe. A'eramū je tejewirera 'jawewara 'gā nupe wyro'o 'ua ia'wyre'emamū je nanē i'wau'jape'ema nū. A'eramū je mama'e tywera apoukare'ema 'gā nupe.

9

Kristu 'ga remimonofera 'gā

¹ Jarejuwarete 'ga upe je mama'e apoi. Jejuī Kristu 'ga je mueapyoukat mama'e are. A'eramū je mama'e esage apou 'ga temu'eawer imū etee futat. Ymā te Jejuī 'ga jesaukari jee ikue, Janejararete 'ga ojesaukaa jee ikue. 'Ga futat ako je monoukat kwe pe omome'wawamū ikue. Pejejeupe je 'ga mome'uramū ako pēē nanē 'ga rerowiaa ai'i nū. ² Tekotee 'gā nipo naje rerowiari ajemogyau. “NaJejuī 'ga remimonofera rūi Paulo 'ga”, 'jau etee nipo 'gā jee. Aipo 'gā 'e agawewi 'ā peenup. A'etea 'ā je rerowiat pejepe pejejemogyau. Pejejeupe je Jejuī 'ga mome'u re ako pēē 'ga rerowiaa ai'i. A'eramū ako pēē “Paulo 'ga 'ā a'jea futat Jejuī 'ga remimonofera mū ako” 'e rerowiaa ai'i.

³ Teago'oramū je tejemome'wau etee futat 'gā nupe. “Je 'ā Jejuī Kristu 'ga remimonoferamū futat”, 'jau etee je 'ā 'gā nupe tekou. ⁴ “Ojeupe Jejuī 'ga mome'uramū 'gā 'ā mama'e monou 'gā nupe, 'gā nemi'uramū rai'i. Aipoa 'ā wesageramū pē nupe rai'i. Ma'eramū sipo ajee je upe 'gā mama'e mura nia'wyrī pē nupe?” 'jau je teago'oara 'gā nupe. ⁵ Amumera 'gā 'ā Jejuī 'ga remimonofera 'gā wemireko 'gā nerawau ojeupi. Jejuī 'ga rewirera 'gā, Pedro 'ga. Mīmera 'gā 'ā wemireko 'gā nerawau ojeupi, kwe pe Jejuī 'ga mome'wau rai'i. 'Gā 'jawe je nanē Jejuī 'ga rerowiaara kūjā mū rerekoarūi tejemirekoramū numiamū. A'ere je najeremirekoweri te tekou. A'eramū je tejetee futat tekou. ⁶ “Amumera 'gā 'ā oporowykyawe'em ojeupe mama'e muawamū rai'i. Ma'eramū sipo ajee ore porowykyi Panape 'ga retee mama'ea orojeupe imuaw are?” 'jau nanē

je 'gā nupe nū. ⁷ Awỹja sipo oporowyky ekoete wepye'eme? Jefaruu 'gā miamū 'gā omepy 'gā porowyky are. Ko tymara 'gā nanē oko pypiara a'u futat nū, oko tymawera repyramū. Karupa'mī are omaenun ma'e 'gā karupa'mī kamy rykua ee ojejuka repyramū. A'eramū amunipo 'ā je nan tee futat tekou. A'eramū amunipo 'ā pēē mama'e mua jee 'ga mome'u repy 'jawe.

⁸ Najetee rūi aipo 'jau. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe ee rakue. ⁹ “Pesīmat kasi peje-jeymawa juowuunan are ipyrug ekoramū ne iape'ogamū ne. Tene a'ỹja mū 'ui akou. Pē nupe futat 'ā iporowykyi. A'eramū pēē a'ỹja mū 'waukaa etee jupe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. Pēneykaw are etee futat sipo 'ga poromū ikwasiarukaa rakue? ¹⁰ Naani. Jane ree nanē futat 'ga aipo kwasiarukari rakue. Ko tymara 'gā 'ā 'jau ojeupe: “Anurenure'i nipo je teko pypiara 'ui”, 'jau 'gā 'ā ojeupe. Okaapit ma'e 'gā nanē aipo 'jau nū. ¹¹ A'eramū je ko tymara 'jawe Jejui 'ga mome'wau pē nupe. A'eramū amunipo 'ā wesageramū futat mama'ea je upe pēē imura. ¹² Amumera 'gā nupe 'ā pēē mama'e monou 'gā pejemu'eramū rai'i. Je ra'ne ako Jejui 'ga amome'u pē nupe ikue. Ma'eramū sipo ajee je upe tee katu ete mama'ea pēē imura nia'wuri 'gā nupe? “Mama'ea pemut amū jee”, a'e futat amunipo je 'ā pē nupe. A'ere je 'ā aipo na'ea'uweri pē nupe. Je tee futat 'ā teporowykyau tekou tejeupe mama'e muawamū. Nafutari je 'gā teago'oa. Nafutari je 'gā amū 'ea tejeupe: “Omepy are tee 'ga Jejui 'ga mome'ui oree” 'gā 'ea je nafutari. A'eramū je teporowykyau tejeupe mama'e muawamū. ¹³ Sā'ā Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporowyky ma'e 'gā. Jarejuwarete 'ga upe tekotee 'gā nemirerurera wyra rapyawe'ēwe 'gā ape nuga ojeupe, ojemi'waawamū. Aipoa 'ā pēē ikwaapa. ¹⁴ Nan tee futat Janejararete 'ga 'i rakue: “Pemepy ki jeje'ega mome'wara 'gā. A'eramū ki pēē 'gā mama'e mua 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ā rakue.

¹⁵ A'ere je 'ā “mama'ea pemut amū jee, pejemu'e repyramū”, na'ei pē nupe ai'i. 'Awamū nanē je na'ei aipo 'jau pē nupe nū. Ty'ara agawewi nipo je erekou. A'etea nipo je naenūi futari mama'ea pē nupe. 'Gā je mepye'ema je muekōēāina futat. ¹⁶ Najerowiaraiw ekoetei je Jejui 'ga mome'u are. 'Ga te ako je mono omome'wawamū ikue. A'eramū je 'ga mome'wau tejeupe 'ga 'eawer imū etee futat. Jeporiay'i amunipo 'ā je, 'ga je'ega renuwe'em ire. ¹⁷ Tejemifutar imū etee 'gā nupe 'ga mome'u re amunipo 'ā je mama'e renūi tekou 'gā nupe temepyawamū rai'i. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te je monoi wa'yra 'ga mome'waramū

kwe pewaramū pē nupe ikue. A'eramū je Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe ikue. ¹⁸ Pē nupe Jejui 'ga mome'wau ako je mama'e renūine'ema pē nupe ai'ī. “Mama'ea pemut amū jee” 'jawe'em ako je pē nupe ai'ī. A'e are te jerekōēājamū te'ŷina. Jerekōēāja jeporowyky repy 'jawe jee.

¹⁹ Na'gā amū nupe oporowyky ma'ea rūi je. Je tee futat aporowyky tejeupe. A'ere je tee futat je jemogoi Jejui 'ga upe oporowyky ma'eramū ikue. Jejui Kristu 'ga je imome'wau 'gā nupe kwaiwete, 'gā nupe 'ga rerowiar ywyapiukaawamū. A'eramū je 'gā nupe oporowyky ma'e 'jawewara.

²⁰ Ymā te 'ā Moisesi 'ga judeuramū oreyppy 'gā mu'jau 'gā jemogy are rakue. A'eramū 'gā mama'e apou 'ga je'eg imū etee futat rakue. A'eramū je judeu 'gā pype tekou je mama'e apou 'gā 'jawe etee futat ai'ī. Jejui 'ga rerowiarāmū je tepoia Moisesi 'ga je'eger imū mama'e apo awi numiamū. Na Moisesi 'ga je'egera renuw are rūi Kristu 'ga jane katu'ogi. A'eramū je tepoia Moisesi 'ga je'eger are tejemogypygy awi. A'etea je judeu 'gā nupe Jejui 'ga mome'uramū je mama'e apou Moisesi 'ga je'eger imū 'gā 'jawe etee futat. Kasi a'e pe 'gā niporenuwiweri jeje'eg are. A'eramū nipo 'gā Moisesi 'ga je'eger imū etee mama'ea je iaporamū oporenuwiweramū jeje'eg are. A'eramū nipo 'gā Jejui 'ga rerowiaa ojeupe je 'ga mome'uramū re'ā, 'jau je tejeupe. ²¹ Judeue'ema 'gā pype tekou nanē je mama'e apou 'gā 'jawe etee futat. A'eramū nipo 'gā oje'jawe je rekoramū nipo 'ā 'gā porenuwiweramū jeje'eg are re'ā. A'eramū nipo 'gā nanē Jejui 'ga rerowiaa je 'jawe re'ā, 'jau nanē je tekou ikue. Judeuramū ore upe Moisesi 'ga remikwasiarer imū tekowe'em futat. A'ere je Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat je reko esagei. Kristu 'ga je'eg imū nanē je reko esagei nū. A'eramū je 'gā nerowiarukaa 'gā nupe tekou. ²²⁻²³ 'Gā amū te aje Jejui 'ga rerowiaa ināinānī'ī etee ikue. A'eramū je 'gā pype tekou mama'e apoi 'gā 'jawe etee futat ikue. 'Gā poaawamū Kristu 'ga rerowiar ywyapiukaawamū je tekou iapoi 'gā 'jawe etee futat ikue. Kristu 'ga 'gā erowiarāmū je teku'iramū tekou 'gā nee ikue. Mama'e tesirūmera je aapo Kristu 'ga rerowiarukaawamū 'gā nupe.

²⁴ Sā'ā ujān ma'e 'gā. “Siesak jarejāna 'jau”, 'jau 'gā 'ā ajaupe. A'eramū 'ā 'gā ujāna pāwē pāwē esaka. Kwaiwete ujān ma'e 'gā ujāna. A'ere 'ā majepeja 'ga etee iwaēmi opytu'wawa upe ajuenunewe. A'eramū 'gā 'ā ajuenunewe owaēm ma'e 'ga upe etee akagyrunanū'ī monou 'ga akagyrunamū 'ga upe. Opia ma'e 'gā nowaēmi ajuenunewe. Mama'e poyja rerekwara 'gā nanē nowaēmi ajuenunewe nū. Nan jane Kristu 'ga

rerowiaaramū. 'Ga pyri jareoweramū jane poiri te mama'e tywera apo awi. ²⁵ Ajaupi ujān enune ujān ma'e 'gā ojetee ra'ne te 'gā ujāna. A'eramū 'gā ujāna pokwaapa. A'eramū 'gā ujāna pokwaaw ire okyjawe'em futat akagyrūnanū'ī pyyge'em awi. Ojemogypyk 'ga ujān are. Esage futat 'ga jānawa akagyrūnanū'īa numiamū. Majepei 'ara rupi etee futat esageramū. Ka'a apopyrera ete poromū akagyrūnanū'īa. A'eramū ai'iwe op'yijagamū etee futat. Nan tee futat jane Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e apoi 'ga 'eawer imū etee futat. A'ere jane naip'yijag etee ma'e are rūi iapoi. 'Ga pyri jarewawamū te jane iapoi. ²⁶ Ma'eramū je 'ā mama'e apoi 'ga 'eawer imū etee futat.

Peesak 'ā afuakara resaukaara 'gā ajaupe nanē nū. Ajuowajaa 'gā 'ā afuakara resaukaawamū. A'eramū 'ā ajuetykara 'ga afuakara resaukaa. Najoman ekoete rūi nanē 'gā ajue-tykawamū nū. Ojoman esage te 'gā. Nan tee je noko ekoetei. Jejui 'ga 'eawer imū etee futat je rekoi. ²⁷ Tejemu'akwaapa mama'e tywera apoe'em awi. Naapoi futari te je mama'e tywera. 'Ga remifutar imū etee futat te je mama'e apoi. "Werowiaaramū Jejui 'ga pētywera moia pē nui, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū ki pēē mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat", pē nupe 'e reewi je mama'e tywera apou teko re amunipo 'ā Janejararete 'ga naje monoi futari ojeypyri.

10

Pemuoryp kasi maira'mea ne

¹⁻² Pēnea'ar iki judeuramū oreypy 'gā nee. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'gā nenū'ēukari Egitu ywy awi Moisesi 'ga upe rakue. Pe awi 'gā oramū 'ā Janeruwarete 'ga ywasiga monou imogou 'gā 'arimū rakue. 'Gā au'jawamū 'ga ywasiga mogou 'gā 'arimū rakue. 'Yē'ē upe 'gā waēmamū 'ā Janeruwarete 'ga 'y mowoka 'gā nupe rakue. A'ere 'ā 'ga ywytu mua 'y mowokawera rupi ywy mukaga 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā 'ā awaupap oyaapa rakue, opy muak'yme'ema futat rakue. Nan 'ā 'gā jemo'wyriarukari Moisesi 'ga upe rakue. ³ Najuejue etee futat 'gā ojeupe Jarejuwarete 'ga remimurera 'wau rakue, mana 'jawa 'wau rakue. Ywag awi 'ga mana 'jawa mua 'gā nemi'uramū rakue. A'ea 'gā i'wau rakue. ⁴ Ojeupe 'ga remimurera 'ya nanē 'gā itykua rakue nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i Moisesi 'ga upe rakue: "Itauua enupā ywyrā pyu", 'jau 'ga 'ā Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'y murukaa ita awi 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ā oy'wau rakue. Aipoa ita 'jawe futat Kristu 'ga. Sā'ā 'gā ita awi imuripyrrera 'y rykura rakue. A'eramū 'gā 'ā amanūme'em o'yuweja upe rakue. Nan tee futat Kristu 'ga rekoi 'gā pype 'gā

nee ojejuka esage ma'eramū. Nuesagi agawewi 'gā 'ga. A'ere 'ga futat 'gā nerekwaramū rakue. ⁵ A'ere oreypy 'gā najemogyi Jarejuwarete 'ga remifutar imū rakue. Nomuorywi 'gā 'ga rakue. Amume'ri 'gā etee 'ga muorypa rakue. A'eramū 'ga amara'neramū omuorypare'ema 'gā nee. A'eramū 'ga 'gā momawukaa 'gā ataaw ipe rakue, jū pyterimū amunawe'ema pyterimū 'gā o 'gā nekoramū rakue.

⁶ Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa oreypy 'gā nee 'gā neko esage'emawer are rakue ee jane mueapyoukaawamū rakue. A'eramū jane jarejea m'īine'ema mama'e tywer are 'gā 'jawe. ⁷ 'Gā amū 'ā maira'me a'agawa muorypa rakue. Kwataua'yra a'agawa 'gā 'ā iapou omairamū rakue. A'e are nanē 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa rakue nū. “Maira'me a'agawa upe wemimonofera kumi 'u re 'gā wagairan pāwēnamū etee kūjā are kūima'e are 'jau. Maira'me a'agawa muoryw ire taetu nipo 'gā otewereteramū, mama'e tywera apou ajuee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'gā nee rakue. ⁸ Anure nānēwējēmī rakue nū, 'gā wagairan pāwēnamū etee kūjā are kūima'e are 'jau rakue nū. A'eramū 'ga mama'e tywera apoarera 'gā Janeruwarete 'ga imomawukaa kwaiwete. Majepei 'ara rupi etee futat 'ga 'gā apisau kwaiwete. Wīti tres miu 'gā 'ga iapisau 'gā tywer are rakue. A'eramū ki jane jareagairane'emamū 'gā 'jawerimū. ⁹ Anure 'ā 'gā amū 'jau ojeupe etee futat: “A'jea sipo Janeruwarete 'ga je rereko tyweretei mama'e tywera je iapoawer are 'wei”, 'jau 'ā 'gā ojeupe etee futat rakue. A'eramū 'ā 'gā mama'e tywera apou 'ga resakawamū rakue. Nuenuwi aipo 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga moja monou 'gā nupe. A'eramū moja 'gā u'wau 'gā apisau rakue. A'eramū ki jane iapowe'em 'gā 'jawerimū. ¹⁰ A'ere 'gā amū Jarejuwarete 'ga ago'wau rakue nū. A'eramū Janeruwarete 'ga ojepyriwara mū monou 'gā apisau rakue.

¹¹ Aipo are nanē Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'ga amū upe ee rakue, ee jane mueapyoawamū rakue. A'ere kasi jane mama'ea siapo 'gā 'jawerimū ne. Niporomukui futari nipo Jejui 'ga ruawa. A'eramū ki jane mama'e esage etee futat iapou 'ga muorypawamū.

¹² Iporiay'i “Jereapyo je mama'e are. A'eramū je mama'e tywera apowe'em jepi” 'jara 'gā. Anure nipo aipo 'jara 'gā mama'e tywera apoi. ¹³ “Mama'e tywera apoa nipo je etee futat areko re'ā”, pe'je nipo. Naani. Najuejue etee futat mama'e tywera apo reko'i jane ree. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e apoi u'eawer imū etee futat. Nuapoukari futari 'ga mama'eaya kwaikwaja janee. Janefuakara 'jawe etee futat 'ga mama'eay apoukari janee. A'eramū 'ga, ojeupe

peje'egamū, pē mamuakaa mama'e tywera apoukare'ema pē nupe. A'eramū te mama'e tywera nepeapoi.

¹⁴ Pemuoryp kasi maira'me a'agawa pejejemogyau ne. Pēē 'ā jejekoty'aawa. A'eramū je aipo 'jau pē nupe. ¹⁵ Pēē 'ā i'akwaap ma'eramū. Pejejeupe je'eawer are 'ā pēē pejejeapyoramū pejejemogyau. “Janeremikwaawa resage 'jawe etee futat te Paulo 'ga 'eawer are? Naani te ra'u nū?” 'jau ki pēē pejejaupe je'eawer are pejejea'aramū pejejemogyau. ¹⁶ Pejejea'aramū nanē ki Jejui Kristu 'ga remiapofer are nū. Amanū enune 'ā Jejui Kristu 'ga y'way tykurukari wemiayuwa 'gā nupe rakue. “Koa y'waya jerya”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. A'eramū jane 'awamū y'way rykua 'ga manūawer are jarejea'aawamū, 'ga muorypa ee. Mani'oko'o'ia 'ga imowowoka imonou wemiayuwa 'gā nupe rakue. “Koa mani'oko'o'ia jero'oa futat”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. A'eramū jane 'awamū mani'oko'o'ia nanē jane i'wau 'ga manūawer are jarejea'aawamū nū. ¹⁷ Kwaiwete agawewi nipo jane 'ga rerowiaaramū. A'etea nipo jane majepi tee mani'oko'o'ia mo'jomō'jou'i i'wau. Kwaiwete agawewi jane Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū. A'etea jane sajemogy majepi 'yweteewara 'jawe. Kristu 'ga 'ā majepi'i etee futat. A'eramū jane 'ga rerowiaaramū jarejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe.

¹⁸ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā Israeu juapyrera 'gā wyra rerawau mainana 'ga upe. A'eramū mainana 'ga wyra jukau imo'jau. A'ere 'ga wyro'o pe rapyau Jarejuwarete 'ga upe. A'ere wyra reruarera 'ga wyro'o remyrer ape 'wau. “A'e pyu ore Jarejuwarete 'ga muorywi”, 'jau 'gā. ¹⁹ A'ere amumera 'gā 'ga rerowiare'ema 'gā wyra mū rerooi imonou maira'me a'agawa upe. “Temaira upe je imonoi”, 'jau 'gā ojeupe. A'jea sipo 'gā maira'me a'agawa mairaretea? ²⁰ Naani. Mama'eukwaawa upe te 'gā imonoi. Mama'eukwaawa te 'gā amuoryp. NaJarejuwarete 'ga upe rūi 'gā imonoi. NaJarejuwarete 'ga rūi 'gā amuoryp. A'eramū je 'jau pē nupe: “Mama'eukwaawa upe kasi mama'ea pemono ne”, 'jau je pē nupe. ²¹ Jejui 'ga manū are pejejea'aramū nipo pēē y'way rykua. Aipoa y'way rykur ire kasi maira'me a'agawa upe imonopyrera y'waya petykur ine. Aipoa taetu nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga manūawer are pejejea'aramū pēē mani'oko'o'i 'wau. Aipo 'u re kasi mama'eukwaawa upe imonopyrera kumia pe'u ne. Kasi a'e pe mama'eukwaaw are te pēnea'ar ine. Aipoa nanē nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe nū. Nepemuorywa'uweri Jejui 'ga mama'eukwaawa reewe. ²² Ma'ja te pefutat? Pejejee 'ga mara'nea te ra'u pefutat nū? 'Ga muoryw ire mama'eukwaawa muorypa 'ga mamara'neukaa pejejee 'ea te ra'u pefutat nū? A'jea sipo

janefuakaramū Jarejuwarete 'ga fuakara apyraapa? Naani. Ifuakat 'ga janefuakara apyraapa. A'eramū ki pēē 'ga marama'neukare'ema pejejee.

Jarejomote'aawa kasi siapo ne

²³ 'Gā amū nipo 'jau ajaupe: “Jarejemifutara etee futat jane siapo”, 'jau nipo 'gā ajaupe. A'jea futat aipo 'gā 'ea. A'ere amumera nia'wyrī 'gā nupe. Mama'e mū najane mogypygyukari Jejui 'ga ree. ²⁴ A'eramū ki jane mama'e apou jarejopoaawamū. Najarejeupe etee rūi futat kasi mama'ea siapo ne.

²⁵ Miaro'o uweita pejewau miaro'o pe mua miaro'o me'egara 'gā nui. Pejeporonupe'ema ee. “Maira'me a'agawa upe imonopyrera te?” 'jawe'em pēē 'gā nupe. ²⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā amū nupe ee rakue. “Ywya 'ā Janejararete 'ga ma'ea. Ywy pypiara nanē 'ā 'ga ma'ea futat nū”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'gā amū nupe rakue. A'eramū ki jane mama'e 'wau jarepy'a'wyre'emamū ee.

²⁷ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā amū nipo 'jau pē nupe: “Pejot pejemī'waa ore pyri”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'eramū pejewau etee futat pejemī'waa. “Maranuara te kumia”, 'jawe'em futat pejeporonupe'ema ee. ²⁸ “Maira'me a'agawa upe imonopyrera 'gā wapo kumiramū ko”, pejejeupe 'gā amū 'eramū pēē i'wawe'em futat. Kasi a'e pe nepe'ukararūukari 'gā nupe ne. “Ekoay 'gā je mote'arukat Jarejuwarete 'ga upe”, e'i 'gā pē nupe ne. ²⁹ Pēē 'ā pēneapyo ee numiamū. A'ere nipo 'gā naeapyoī we ee. A'eramū pēē i'wawe'em 'gā neape.

Maranamū nipo pēē mū 'jau: “Ma'eramū sipo jane ni'ui mama'ea 'gā 'jawe?” 'jau nipo pēē. “Mama'e mū apowe'em nanē 'gā neape nū?” 'jau nipo pēē. ³⁰ “Jarejemi'war enune nanē 'ā jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee jepi. Ma'eramū sipo ajee 'gā je ago'oi wējēmī nū?” 'jau nipo pēē mū.

³¹ A'eramū je 'jau pē nupe: A'jea futat ki mama'ea siapo 'ga muorypaw imū etee futat. Mama'e 'wau miamū ki 'ga muorypaw imū etee si'u. ³² Jarejomote'aawa apowe'em futat jarejaupe. Judeu 'gā, judeue'ema 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā. Mīmera 'gā pēē imotywerukare'ema pejejee. ³³ Je 'jawerimū ki peko. Sā'ā je mama'e apoa 'gā muorypawamū etee futat. Nan ki mama'ea peapo. Naapoi je mama'ea tejemifutar imū etee. Naapoi je mama'ea temuorypawamū etee. 'Gā muorypawamū etee je 'ā mama'e apoi tekou. A'eramū nipo je Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe kwaiwete nanuar are.

11

¹ Kristu 'ga 'jawerimū je mama'e apoi. A'eramū ki pēē mama'e apou je 'jawerimū etee futat.

Jejui 'ga rerowiaara kūjā

² Jeku'i je pē nee. Pejejea'aramū pejejemogyau je ree, pejejeupe je'eawer are. Je pejemu'eawer imū etee pēē mama'e apou. A'eramū je tekui'aramū pē nee. ³ A'ere je 'awamū mama'e mū ree pē mu'ei nū. Kristu 'ga 'ūi 'wyriaramū kūima'eferamū jane upe. Kūima'e 'gā 'ūina 'wyriaramū wemireko 'gā nupe. Nan te Janeruwarete 'ga 'ūina 'wyriaramū Kristu 'ga upe. ⁴ Najudeua rūi 'ā pēē. A'eramū ki pēē pejejemiapou etee futat pejejemogyau. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou kasi kūima'eferamū pejeakaga peau'i taity pyu ne. 'Ga je'eg are pejejamu'jaw ipe nanē pēē pejeakaga au'jawe'em nū. Kūjāmera 'gā etee te ki ajee tajeakaga au'i. A'eramū kūima'efera 'gā wakaga au'jawe'em. Kūima'e 'ga wakaga au'i re amunipo 'ā 'gā amū 'i "kūjā 'jawe 'gā iapoi". A'eramū 'ga ojenosōu jui.

⁵ A'ere ki kūjāmeramū pejeakaga au'i futat pejejeupe Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou. 'Ga je'eg are pejejamu'jaramū nanē ki pēē pejeakaga au'jau futat nū. Pejejemipokwawer imū etee futat peko. Pejeakaga au'ie'eme nia'wyri pē nupe. Kūima'efera 'gā etee te oje'eg Jarejuwarete 'ga upe wakaga au'jawe'em. Kasi a'e pe kūjāmeramū pejeakaga au'ie'em ire "kūima'e wā 'jawe ore", pe'je ne. A'eramū pēē aipo pyu pejemena 'gā mojenosōu ne. Ijeapinipyrera 'jawe ijeakaga au'ie'ema 'gā. ⁶ Pejeakag are pejeoporopiarire'eamū pēē kūjāmeramū peje'awa pina. Pē'awa pina pē mojenosī re pēē kūjāmeramū pejeakaga au'jau futat. ⁷ Kūima'eferamū jane nipiari jareakaga. Janeruwarete 'ga 'jawewaramū jarejemogyau. Janeruwarete 'ga 'ūina 'wyriaramū jane. Kūima'e 'gā ajemogyau 'wyriaramū wemireko 'gā nupe. A'eramū 'gā nemireko 'gā 'gā je'ega renupa.

⁸ Nakūjāa rūi Janeruwarete 'ga remiapo ppyfera. Kūima'e 'ga ra'ne te 'ā 'ga wapo rakue. A'ere te 'ga 'ga arukaga mū mosogi 'ga wi kūjānamū iapopyramū rakue. ⁹ Nakūjā ēē upe rūi Janeruwarete 'ga kūima'e 'ga apoi rakue. Kūima'e 'ga upe te 'ga kūjā ēē apoi rakue. ¹⁰ A'eramū ki pēē kūjāmeramū pejeakaga au'jau taity pyu. Aipo pyu pēē pejemena pejemo'wyriara resaukaa pejeakaga au'ia. Ywagipewara 'gā nee nanē pejeakaga piaa nū.

¹¹ Jejui 'ga rerowiaaramū jane jarejopoa pāwē. Nakūima'eramū etee rūi jane Jejui 'ga rerowiaara. Nakūjāmera 'gā etee rūi nanē 'ga rerowiaare'emamū. Najuejue etee futat jane 'ga rerowiaara. A'eramū jane jarejopoa pāwē etee

futat. ¹² Ymā te Janeruwarete 'ga kūima'e ypy 'ga arukag awi kūjā ypy ēē apoi rakue. A'ere 'ā ae 'awamū kūima'eramū ae 'ari kūjā awi. A'ere jane Jarejuwarete 'ga remiapofera juejue futat jane.

¹³ Maran te pekwaap? Esage te kūjāmera 'gā oje'ega Jarejuwarete 'ga upe wakaga au'jawe'em? Naani te ra'u nū? ¹⁴ Jare'awukua jane 'ā kūima'eramū enosōu. ¹⁵ A'ere 'ā kūjāmeramū pēku'i te peje'awuku are. Pē'awukua ako pēakaga au'jawa 'jawe pē nupe. ¹⁶ Aipoa etee je'ea. Maranamū nipo 'gā amū je ago'wau aipo je'eawer are. A'ere ore Jejui 'ga rerowiaara 'gā mu'ei aipo are nanē kwe pe ikue nū. A'eramū 'gā nanē ajemogyau ojeupe ore'eawer imū etee futat iapou. Ajepeja 'ga rerowiaara 'gā nanē aipo apou nū.

Jejui 'ga manūawer are janerea'ap

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; Luka 22.14-23)

¹⁷ 'Awamū je pē mu'akwaawi mama'e mū ree. Najeku'i je pēnemiapo mū ree. Jarejuwarete 'ga muorypaw ipe pejejatykau a'e pēē na'ga muorypawamū etee rūi pejejatykau 'ga ree. Pejejamueu a'e mama'e are Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ¹⁸ “NaJarejuwarete 'ga muorypawamū etee rūi 'gā jatykai. Omojotype wējēmī 'gā mama'e tesirū pyu nū. A'eramū 'gā ajamueu morogyta tesirū are”, e'i 'gā amū 'ua pē mome'wau jee ai'i. “Maranamū nipo amumera je upe 'gā nemimome'ua a'jea futat”, 'jau je pēnera renupa te'ŷina ai'i. ¹⁹ Pejejamueaw ipe nipo i'akwaap ma'e 'gā pekwaap. “Na pa ae i'akwaap ma'eramū ra'e”, 'jau nipo pēē ijamue'ema 'gā nesaka. I'akwaap ma'e 'gā najamuei. Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat 'gā mama'e apoi. ²⁰⁻²¹ “Sajatyka jarejemi'waa 'jau. Jarejemi'wapaw ire mani'oko'o'ia si'u Jarejararete 'ga manūawer are jarejea'aawamū 'jau”, 'jau a'e pēē pejejaupe. A'ere a'e nepejuapesagi. Pejejatykaupawe'ēwe a'e pēē mama'e 'waupap pejejauī. A'eramū a'e 'gā amū 'ua, mama'e 'upaw ire etee. A'eramū a'e pēē mū emi'uu ma'eramū. Pēē mū a'e pejejeawyrywamū miamū. Nepemā'ēi sipo “ty'ara upe nipo jane 'gā amū mogyi” 'e are? Ma'eramū sipo pejejea nepeetygi pejejee? ²² Ty'ara rerekou pejeje'wyr ipe ra'ne pejejemi'waa. Pēpoyi etee te sipo 'gā nenunewe mama'e 'upaw ire? Aipoa nia'wryi. Ijemi'ware'ema 'gā pemojenosī aipo pyu. Emi'ue'ema 'gā taetu pereko tywerete aipo pyu. Aipo pēē iaporamū je “Esage aipoa”, na'ea'uweri pē nupe.

²³ Jarejararete 'ga etee futat je mu'e mama'e are, amanūawer are janerea'aawamū janejatykaaw are. “Jemanūawer are pejejea'aramū pejejatykau ki nan peapo”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramū je pē mu'jau tejeupe 'ga 'eawer are. Ia'wyre'ema

'gā po pe omono enune 'ā Jejuī 'ga mani'oko'o'i ppyka opo pe. ²⁴ A'ere 'ga 'Uwarete 'ga muorypa ee rakue. A'ere 'ga 'ā imo'jau imonou wemimu'efera 'gā nupe rakue. “Koromū jero'oa. Sā'ā mani'oko'o'i jemo'ia. Nan futat nipo jero'oa jemo'i pē katu'okawamū”, 'jau 'ga 'ā 'gā nupe rakue. “Je manū re ki pēē mani'oko'o'i 'wau je manūawer are pejejea'aawamū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. ²⁵ Ojemi'wapaw ire 'ga kaneeku ppyka y'way reko'woka ipype. A'ere 'ga imonou 'gā nupe. “Koromū jerya. A'ere'ere'i nipo 'gā amū je jukai jery reko'woka. Jemanū are nipo Jeruwarete 'ga je rerowiaaramū pē katu'ogi najuejue etee. 'Awamū karupa'mīa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamū. Poromū futat Janeruwarete 'ga je'eg ymanera numiamū. A'ere 'awamū 'ga je'eg yaua te. Je rerowiaaramū etee te 'ga 'awamū pētywera moiri pē nui. Poromū futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamū. Y'way rykua ki pēnea'at je ree”, 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe rakue. ²⁶ A'eramū je 'awamū 'jau pē nupe: Mani'oko'o'i 'u are pejejatykau pejejamuea'aa Jarejararete 'ga manūawer are. Y'waya nanē ki pēē itykua nū. 'Ga ruru'jawe'emauewe pēē namutat iapou pejejemogyau. Aipo apoa “Kristu 'ga manūi janetywer are rakue” 'e resaukaa ajemogy tee ma'e 'gā nupe.

²⁷⁻²⁸ A'ere ki jane i'u enune janerea'at ra'ne jarejee. “Najetyweri te je?” 'jau ki jane jarejeupe. Jarejuwarete 'ga jaretywera moir ire te jane aipoa mani'oko'o'i 'ui. Kasi a'e pe jane jemotyweri 'ga upe ne. 'Ga manū kurapara 'jawewaramū nanē jane poromū nū. ²⁹ A'eramū ki jane i'u enune jarejekatu'oka ra'ne te i'wawamū. Jarejararete 'ga manū are jarejea'aawamū te jane aipoa mani'oko'o'i 'ui. Ma'eramū 'ā aetywere'ema etee futat i'ui. Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga jane rereko tyweretei ee ne. ³⁰ A'ere a'e pēē nanarūi peapo rai'i. Pejetywera pype we futat a'e pēē i'wau rai'i. Ma'eramū a'e Janeruwarete 'ga pē nereko tyweretei ee rai'i. A'eramū a'e pēē mū pejekaruaramū rai'i. Pēpytuna 'gā a'e amū amanūmū rai'i. ³¹ A'eramū ki jane, i'u enune, jarejea'aramū jarejee: “Jeresage te je Ku'jywa 'ga upe?” 'jau ki jane jarejeupe. Jaretyweramū jane jareporogytau Jarejuwarete 'ga upe jarejee ra'ne. “Jetywera emoit je wi” 'jau ki jane 'ga upe ra'ne. A'ere te jane i'ui. Kasi a'e pe 'ga jane rereko tyweri ee ne. ³² Jejuī 'ga rerowiaaramū miamū Janeruwarete 'ga jane rereko tyweri'i janetywer awi jane mosamamū. A'eramū nipo jane jarejemu'jau 'ga je'ega renuw are. A'eramū 'ga jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga rerowiare'ema 'gā nupi.

³³ A'eramū ki pēē pejepytuna 'ga rapesaka ra'ne. 'Gā jatykapaw ire tāmējē pēē Jarejararete 'ga ree pejejea'aawa

mani'oko'o'i 'wau y'way rykua 'jau. ³⁴ Pejepy'arayparamū pēē pejememi'waa pejeje'wyr ipe ra'ne. A'eramū pēē Jarejararete 'ga ree pejejea'aawa mani'oko'o'i 'wawamū etee futat pejejatykau pejejee. A'eramū Janeruwarete 'ga pē nerekou tywere'em ee. Pē pyri tewau tāmējē tamueapyo pēē mama'e mū ree 'jau.

12

'Ga 'Agesagea mama'e apoukaa janee

¹ Je upe ka'arana mua ako pēē pejeporonupa Jarejuwarete 'ga 'Agesage are rai'i. Jejui 'ga jane erowiamū te Janeruwarete 'ga U'agesage muri janee. A'eramū jane mama'e apou 'ga pājē mū. A'eramū je pē mueapyou ee. ² Jejui 'ga rerowiare'emawe ako pēē maira'me a'agawa muorypa rakue numiamū. Noje'egi maira'me a'agawa. Nuenuwi pēje'ega. A'eramū 'ā pēē pejememoryteeu ee rakue. 'Awamū ajee 'ā Jejui 'ga perowiat. 'Ga muorypa 'ā pēē 'awamū. ³ A'eramū je pē mueapyou mama'e are 'awamū. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane je'egaiwi Jejui 'ga ree. Na'ga 'Agesage rerekwara rūi Jejui 'ga ago'oara. 'Ga 'Agesage rerekwaramū etee te jane 'i: “Jejui 'ga 'ā janejararetea”, 'jau jane 'ga upe.

⁴⁻⁶ Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'agamū mama'e apoukaa janee. Najueapyo 'jawe ete rūi te aje 'ā 'ga ae mueapyo pāwēi mama'e are. Ae mueapyo tee te futat 'ga 'Agesagea 'ga remifutar are. Majepei tee futat 'ga 'Agesagea numiamū. A'ere najareju'jaju'jawe rūi janeremiapoa. A'ere jane Jarejararete 'ga upe etee futat iapoi. Najareju'jawe rūi agawewi jane mama'e apou. A'ere Janeruwarete 'ga etee futat iapoukari jane upe.

⁷ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ako Jejui 'ga rerowiaaramū jane pype. A'eramū 'ga 'Agesagea mama'e apoukaa jane upe Jejui 'ga remifutar imū etee. 'Ga 'Agesagea futat mama'e apou ajuawyawyukaa ae upe. Namajepei amū etee rūi 'ga 'Agesagea mama'e apoukari ae upe. Wapo pāwē pāwē futat ae upe imajuawyawyau. U'agesagea 'ga imua ae upe ojopoaawamū.

⁸ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ae mū mueapyou ae'akwaaw are. A'eramū aipo 'gā jane mu'akwaapa ee. Amumeramū 'ga 'Agesagea aeremikwaawe'ema kwaawukaa ae upe. A'eramū 'gā aeremikwaawe'ema kwaawukaa ae upe. ⁹ Amumeramū 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerowiarukaa nanimenime ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea ojero'wu ma'e 'gā katu'ogukaa ae upe. ¹⁰ Amumeramū 'ga 'Agesagea aeremiapoe'ema apoukaa ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uukaa ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea mama'eukwaawa kwaawukaa ae upe ae rereko are.

Janeruwarete 'ga remiapo are nanē jane mueapyoukaa nū. Amumeramū 'ga 'Agesagea ae moje'eg amuteeukaa. A'eramū 'ga 'Agesagea wējēmī futat aeje'eg amutee kwawukaa ae mū upe nū. A'eramū 'ga imome'wau ikwaapare'ema 'gā nupe. ¹¹ A'ere majepi tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea. A'ere mama'e apoi juawyawyukari ae upe wemifutar imū etee futat.

'Ga rete 'jawe jane 'ga rerowiaaramū

¹² Sā'ā aeretea majepi tee futat. A'ere 'ā mukūi aejy-waa. Mukūi 'ā aeretymakaga. Mukūi 'ā aepya. A'ere 'ā majepi tee futat aeretea. Nan tee Kristu 'ga rerowiaaramū jane jemogyi. Kwaiwete agawewi ae jemogyi. A'ere ae majepi 'ywete futat ae jemogyi. ¹³ Jeju 'ga rerowiaaramū ae jemogyi aju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Judeuramū ore, judeue'emamū pēē, ka'a pewara 'gā, oje'wyrarete pewara 'gā. Mīmera ae Jeju 'ga rerowiaaramū etee futat. A'eramū Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mogyau majepi tewaramū futat.

¹⁴ Peesak 'ā aeretea. Majepi tee futat 'ā. A'ere 'ā mukūi aejywaa, mukūi aeretymakaga, mukūi aepya, mukūi aereaa. A'ere 'ā naju'jawe rūi iporowykyi. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesage porowykyia namajepi 'ywete rūi. ¹⁵ Ma'eramū sipo pēē mū: “Naapoi je mama'ea 'ga 'jawe. A'eramū nipo je teporowykyawe'em Jeju 'ga upe”, 'jau. Aepya amusipo 'ā “Na'ga poa rūi nā'ā je re'ā e'i. A'eramū je te'ŷine'ema 'ga rete are”, e'i sipo aepya? Naani. Aipo e'i agawewi futat amunipo 'ā. A'etea amunipo 'ā jane nimonogi jarepya jarejewi. ¹⁶ “Na'ga reaa rūi je. A'eramū je te'ŷine'ema 'ga rete are”, 'jau sipo aenamā? Naani. Aipo e'i agawewi amunipo 'ā. A'etea amunipo 'ā jane nimonogi jarenamā jarejewi. ¹⁷ Jarejea etee ereko re maran sipo jane mama'e renuwi? Jarepya etee ereko re maran sipo jane mama'e retuna? ¹⁸ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga janerete apoi wemifutar imū etee futat rakue. ¹⁹⁻²⁰ A'ere 'ā ae awowo'gi ma'e 'jawe. A'ere aeretea majepi 'ywete futat. Nan tee futat jane Jeju 'ga upe majepi 'ywete futat. Naju'jawe rūi agawewi janeporowykyia 'ga upe. A'etea jane jarejemogyau majepi 'ywete futat 'ga upe.

²¹ A'eramū aerea 'jawarūe'em aepo upe: “Nafutari je ene”, 'jawarūe'em. Aeakaga nanē aepy upe: “Nafutari je ene”, 'jawarūe'em nū. Nan tee futat Jeju 'ga rerowiaaramū jane ni'earūi jarejaupe: “Narafutari ore 'gā”, 'jawarūe'em. ²² Sā'ā janepy'a ifuakare'ema agawewi. A'ere ipyu jaretywe'em ire amunipo 'ā niko'a'uweri. ²³ Jarepira renosi re amunipo 'ā jane ipiaa. Jarepira renosōue'em ire jane ipiare'ema futat. Jarepir a'wyre'em are miamū futat jane jejuka esagei. ²⁴ A'eramū

jane esage ma'ea rerekou etee futat. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga janerete apoi nan tāmējē rakue. A'eramū jane jarepir a'wyre'em are miamū jarejekau esage etee futat. Nan ki sajekau esage te jarejee. Sireko esage pāwē etee futar iki 'gā.

²⁵ Janeretea majepi tee futat. Mukūi futat 'ā janepya numiamū. A'ere janepy oi ajuwiri etee futat. Janepya sipo oo amū ko katy ajepi awau kwe katy 'jau? Naani. Ajapui etee futat ioi. Nan tee ki jane Jeju 'ga rerowiaaramū jane jarejopoa etee mama'e apou. ²⁶ Sā'ā jane jemuaēma jarejo'o tesirūgatu are. Nan tee futar iki sajemuaēm mama'e tywera aja iaporamū. 'Ga rerowiaaramū nipo jane mū ku'iramū. A'eramū jane 'ga 'jawe futat jareku'iramū 'ga pyri.

²⁷ Jeju 'ga rerowiaaramū jane kwaiwete. A'ere jane jemogyi majepi 'yweteewara 'jawe etee futat. Janeruwarete 'ga jane rerekou najuejue etee futat. A'eramū jane jarejemogyau Kristu 'ga rete 'jawe futat. ²⁸ Jarejuwarete 'ga Jeju 'ga rerowiaaramū jane moporowykyukat ojeupe. Amumeramū nipo 'ga ae monou kwe pe Kristu 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. Wemimu'efera 'gā na'ne Kristu 'ga imonou kwe pewara 'gā nupe omome'waramū rakue. A'ere nipo 'ga ae monoi 'ga mome'waramū nū. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau janerekwawa amunaw ipe oje'ega mome'waramū etee futat. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau moromu'jaramū oje'eg are. Amumeramū nipo 'ga aeremiapoe'ema apoukaa ae upe. Amumeramū nipo 'ga ojero'wu ma'e 'gā majarueteukaa. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau ojopoaawamū. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau 'wyriaramū ajaupe. Amumeramū nipo 'ga aeje'eg amutee pyu ae moporogyaukaru ajaupe.

²⁹ Najuejue etee rūi 'ga ae mū'ēi kwe pe oo ma'eramū Kristu 'ga mome'waramū. Kwe pe oo ma'e 'gā kwe pe oo ma'e 'gā tee futat nū. 'Au 'ga je'ega mome'wara 'gā 'gā tee futat nū. Moromu'jara 'gā moromu'jara 'gā tee futat nū. Aeremiapoe'ema apoara 'gā 'gā tee futat nū. ³⁰ Ojero'wu ma'e majarueteara 'gā 'gā etee futat nū. Ije'eg amutee ma'e 'gā ajuowase imoje'egipyra 'gā 'gā tee futat nū. Ojoje'eg amutee are eapyo ma'e 'gā 'gā tee futat nū. A'eramū ae pāwēūjē etee ajuemiapo are jarekarakatue'emamū ajemogyau. ³¹ A'eramū ki pēē pejejea mŷina Jarejuwarete 'ga upe pejeporowyky esage are etee. "Ene'agesagea tuapoukat jee eneremifutar imū etee", 'jau ki pēē 'ga upe.

'Awamū je pē mueapyoi mama'e esage mū ree nū.

13

Ajuee aeoporomutat

¹ Kwaiwete agawewi mama'e esage apoa. A'etea ajuee aeoporomutat taetu esage. 'Gā je'eg tesirūmera agawewi nipo je iapou. Ywagipewara 'gā je'ega we agawewi nipo je iapou. A'ere je 'gā nee teporomutare'em ire ae a'wyre'ema 'gā 'jawe etee futat je rekoī. Janeruwarete 'ga je imome'ua we futat nipo wa'wyre'emamū 'gā nupe. Itaju motenawera 'jawe etee futat nipo. ²⁻³ Ajuee aeoporomutara te esage Janeruwarete 'ga je'ega mome'u esage apyraapa. Mama'e are nipo je tejeapyoramū agawewi. Jarejuwarete 'ga remiaporam are miamū nipo je tejeapyoramū. Kristu 'ga nipo je erowiar ywyapiau agawewi. Aeremiapoe'ema nipo je iapou agawewi. Tekaraemā nipo je imonoupap agawewi ikaraemāe'ema 'gā nupe. Jejui 'ga rerowiar are nipo je tejejukaukaa agawewi 'gā nupe. A'ere je 'gā nee teporomutare'em ire ia'wyre'emamū futat je rekoī.

⁴ Ajuee iporomutat ma'e 'gā ita'wa te ajemogyau ajaupe. Ojomogekogekowe'em akou. Ajuee iporomutat ma'e 'gā ota'uwe'emamū mama'e are. Nojerowiaraiwi ojee te. ⁵ Ajuee iporomutat ma'e 'gā nije'egaiwi ajaupe. Naea'ari 'gā ojee etee futat. Ajuee iporomutat ma'e 'gā nimara'nei ajuee. Najuarykai 'gā ojeupe mama'e tywera aja iapoawer are. Naea'aru'jawi 'gā au'jeteramū ajemogyau mama'e tywera ojeupe aja iapoawer are. ⁶ Ajuee iporomutat ma'e 'gā u'arasigamū ajuemiapo tywera resakawe. Niku'i etee 'gā ee. Mama'e esagea 'gā iapo re tee 'gā ku'iramū ajemogyau. Mama'e a'je are etee te 'gā ku'iramū. ⁷ Ajuee iporomutat ma'e 'gā niku'ipawi akou mama'eay jeaporamū. Aku'iramū etee akou ojopyri. Ajuee iporomutat ma'e 'gā ajuerowiaa, ojemogypyka ajuee. Ajuee iporomutat ma'e 'gā mama'e esage aja iapoa wapesak te ajemogyau. Ajuee iporomutat ma'e 'gā ota'waramū etee akou ajaupe. Najemogekogekoi ae.

⁸ Niporomutapawi futari ae Jejui 'ga rerowiaaramū ajuee. Anure nipo jane Jarejuwarete 'ga je'ega nimome'uu'jawi. 'Awamū Janeruwarete 'ga oje'ega mome'uukari jane mū upe. A'ere nipo 'ga anure nomome'uukaru'jawi janee. Anure nipo jane nije'eg amuteeu'jawi. 'Awamū 'ā 'ga U'agesageu etee jane mū moje'eg amuteeukari. A'ere nipo 'ga anure najane moje'eg amuteeukaru'jawi. Anure nipo janereapyo teepawamū etee jane wi. 'Awamū 'ā 'ga jane mueapyoukari mama'e are. A'ere nipo 'ga anure najane mueapyoukaru'jawi ee. ⁹ 'Awamū 'ā 'ga najane mueapyopawukari mama'e are. Janereapyoi jane kwakwai'i ee. 'Awamū 'ā 'ga jane mueapyoi'i ete mama'e are. 'Awamū 'ā 'ga

oje'ega nomome'upawukari janee. 'Awamū 'ā 'ga oje'ega mome'uukari'i etee janee. ¹⁰ Jejuī 'ga rur ire tāmējē te nipo janereapyopawamū mama'e are.

¹¹ Kunumīnamū tekou je kunumī remiapo etee futat iapoi ikue. Kunumī je'eg imū je je'egi ikue. Kunumī rea'aw imū jerea'aramū mama'e are ikue. A'ere je tejemotuw ire je poiri kunumī remiapo awi ikue. ¹² 'Awamū janereapyo'iramū etee 'ga ree. Sā'ā ae mama'e 'aga resaga weraweraw are jaremā'jāu. A'ere 'ā jane niesagi katui. Nan tee futat jane. 'Awamū Jejuī 'ga kwaawi'i etee. Anure te nipo jane 'ga resaka ypy we 'ga kwaawi katu katu. 'Awamū jane Jarejuwarete 'ga kwaawi'i etee. Anure nipo jane 'ga kwaawi 'ga jarekwaapawera 'jawerimū etee futat.

¹³ 'Awamū 'ā jane Jejuī 'ga rure'emauwe 'ga rerowiari jarejemogyau. 'Ga rura jane iapesaka jarejemogyau. A'eramū jane jareporomutaramū jarejuee jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree nanē jareporomutaramū nū. A'eramū jarejuee janeporomutara wesageramū futat mama'e esage apyraapa.

14

'Ga 'Agesagea mama'e apoukaa janee

¹ A'eramū ki pēē pejeporomutar esageramū etee futat pejejee. Jarejuwarete 'ga upe nanē ki pe'je nū: “Epājēa emut jee. Mama'ea taapo enepājē mū etee enee 'jau”, 'jau ki pēē 'ga upe. “Eje'ega taetu emome'uukat jee”, 'jau ki pēē 'ga upe. ² Ije'eg amutee ma'e 'gā noje'egi ajaupe. Nokwaawi 'gā 'gā 'ea. Jarejuwarete 'ga upe etee te futat ije'eg amutee ma'e 'gā je'egi. Jarejuwarete 'ga remiaporama 'gā imome'wau Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mū. A'ere 'gā je'ega renupara 'gā nokwaawi 'gā je'ega. Janeruwarete 'ga etee te okwaap. ³ A'ere Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā imome'ui oje'eg imū etee futat ajaupe. A'eramū aipo 'gā ajamueapyou ee ojomojemogypygyukaa Jejuī 'ga ree, 'gā mu'jau 'ga ree. I'arasig ma'e 'gā 'gā omaku'iukat, 'gā mojemogypygyukaa nanē 'gā 'ga ree nū. ⁴ Ije'eg amutee ma'e 'gā ojeupi etee futat ojomojemogypygyukat Jejuī 'ga ree. A'ere Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā Jejuī 'ga rerowiar ywyapiukari 'ga rerowiaara 'gā nupe.

⁵ Pēje'eg amuteea juejue je afutat. A'ere je pēē Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u futaretei. Janeruwarete 'ga je'ega mome'ua taetu esage pejejatykaaw ipe. A'ere nipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gā amū mueapyoukari 'ga je'eg amutee are. A'eramū nipo 'ga amū ojoje'ega mome'wau ajaupe. A'eramū nipo aipo 'ga ajamueapyoukaa ee. Aipoa esage futat.

Janeruwarete 'ga je'ega mome'u resage 'jawe futat aipoa. ⁶ Pejejepyri je oramū amū sipo maran pēneapyo jeje'eg are teje'eg amuteeu etee pejejeupe jeje'egamū? Nepēneapyoi futari amunipo 'ā ee. A'ere je pēje'eg imū etee futat tejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'ui pē nupe pē mueapyoawamū. 'Ga je'eg are pē mu'jau je 'ga kwaawukari pē nupe. A'eramū je 'ga rerowiar wyyapiukaa pē nupe. A'ere amunipo 'ā jeje'eg amutee re nepēneapyoi ee. A'eramū amunipo 'ā je 'ga rerowiar wyyapiukare'ema pē nupe. ⁷ Sā'ā maraka apoara 'gā. Jumi'a py a'wyre'emamū 'ā enupara 'gā ikwaawe'ema 'gā jemogya. Nan amunipo 'ā pēē. ⁸ Jumi'a 'jawewara 'gā 'ā ipyau jefaruu 'gā momoranupawamū ajuapisaw are. Ajuapisawa maraka renupa 'gā awau ajuapisaw ipe. A'ere ipy a'wyre'ema 'gā nipokawyi ipyau ajaupe. A'eramū jefaruu 'gā ikwaape'ema. ⁹ Nan tee futat pēje'ega renupara 'gā naeapyoi pēje'eg amutee are. Ee amueapyoukare'em ire 'gā jumi'a py a'wyre'ema renupara 'gā 'jawe. Naeapyoi futari ee. ¹⁰ Kwaiwete aeje'ega. Naju'jaju'jawe rūi aeje'ega. Oje'ega apoara 'gā etee te eapyoramū oje'eg are. ¹¹ 'Gā amū je'eg are tejeapyoe'em ire aipo 'gā towajar amuteea futat 'gā jee. Je nanē towajar amutee 'jawe futat 'ga upe nū. ¹² Nan tee pēē pejejepyriwara 'gā nemikwaawe'ema etee iapo re. “Epājē emut jee mama'e apoukaawamū”, 'jau 'ā pēē Jarejuwarete 'ga upe ra'e jepi. A'eramū ki pēē “Epājē emut jee ejerowiar wyyapiukaawamū ejerowiaara 'gā nupe”, taetu 'jau ki pēē 'ga upe.

¹³ Ije'eg amutee ma'eramū ki pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. “Je mueapyoukar ape jeje'eg amutee are, ki Ku'jyp. A'eramū je 'gā mueapyou ee”, 'jau ki pēē 'ga upe. ¹⁴ Teje'eg amuteeramū je nanē tejeapyoe'emamū ee. Te'ag imū etee futat je je'egi Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū je tejeapyoe'emamū teje'eg are. ¹⁵ Maranuara sipo ajee je aapo? Naani. Aapo pāwē futat je. Te'ag imū teje'ega 'ga upe. Tejea'aw imū nanē teje'ega 'ga upe nū. Te'ag imū futat nanē temaraka'aga 'ga upe. A'ere je tejea'aw imū nanē temaraka'aga 'ga upe jepi nū. ¹⁶ A'ere 'ā peje'ag imū etee Jarejuwarete 'ga muoryw ire pē pyriwara 'gā nokwaawi pēje'ega. A'eramū 'gā Jarejuwarete 'ga muorype'ema futat mama'e are pē pyri. Nokwaawi 'gā pēje'ega. ¹⁷ Esage agawewi nipo pēje'ega. A'ere 'gā naeapyoi ee. A'eramū 'gā aku'ie'emamū ee. ¹⁸ Je nanē futat jeje'eg amutee jepi. Pē apyraapa je teje'eg amuteeramū jepi. A'e are je Jarejuwarete 'ga muorywi. ¹⁹ A'ere je Jejui 'ga rerowiaaramū pē pype tekou je pēje'ega etee iapo jepi. Ināinānī'i etee agawewi je teje'ega pēnemianuwamū. A'etea 'ā pēneapyo ee jepi pejeje'ega je ia-

poramū jepi. Kwaiwete teje'eg amutee iapo re amunipo 'ā nia'wuri pē nupe ee pēneapyoe'ema.

²⁰ Sā'ā jane 'ga rerowiaarareteramū janerea'ara jarejuee. “Jeremiapoa sipo Jejui 'ga rerowiar ywyapiukat 'gā nupe? Naani te ra'u nū?” 'jau 'ā jane ojemotup ma'eramū jarejeupe mama'e apo enune. A'eramū ki pēē pejejemogyau ojemotup ma'eramū. Ojemotup ma'e rea'ar imū tāmējē ki pēnea'at mama'e are. Kunumīa 'ā ojee tee futat ea'at ajemogyau. A'eramū ki pēē kunumī 'jawe etee pejejea'are'emamū mama'e are. A'ere kasi mama'e tywera peapo ne. Kunumīakya 'jawe ki pejemogy. Sā'ā kunumīakya mama'e tywera apoe'ema. Nan iki pejemogy kunumīakya 'jawe mama'e tywera apowe'em. ²¹ Ymā we futat 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'eg are rakue:

“Nepeenuwi futari jeje'ega.

A'eramū je towajara 'gā murukaa pē nupe.

Nepekwaawi futari 'gā je'ega.

A'etea nepeenuwi futari jeje'ega”,

'jau Janeruwarete 'ga 'ā ikwasiarukaa ka'aran are rakue.

²² Jareje'eg amuteeramū jane Jarejuwarete 'ga pājēa te esaukari 'ga rerowiare'ema 'gā nupe. A'eramū futat 'gā oporesagamū ajemogyau wemikwaawe'ema wowase jane iapoa renuw ire. A'ere 'gā naeapyoi jane 'e are. A'eramū 'gā ojemu'jawe'em jane remimome'u are. Amumera 'gā amara'neramū ee. A'ere jane 'gā je'eg imū Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui 'gā nupe 'ga rerowiaara 'gā mu'jau ee. ²³ A'eramū pēē pejejea'aramū mama'e are. Amumē nipo tekotee 'gā 'ua osou pē jatykaaw ipe. Jejui 'ga rerowiaare'ema 'ga amū miamū nipo 'ua osou 'ga rerowiaaramū janejatykaaw ipe. A'eramū nipo 'ga wapyakau janeje'eg are. Janeje'eg amuteea renuw ire te nipo 'gā 'i: “Kuu. Ije'ēran ekoete ma'e 'gā te ra'e. Wapo ekoete te 'gā ajemogyau ra'e!” 'jau nipo 'gā janeje'ega renupa. ²⁴ A'ere nipo 'gā wemikwaaw imū etee Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u renuw ire Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā neapyoramū otywer are. A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Jetywet je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā ojeupe wemikwaawa oje'eg imū imome'u re. ²⁵ A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Jetywet je tekou”, 'jau nipo 'gā ojeupe. A'eramū nipo 'gā amū “Jetywera emoit je wi je mogou ejemiayuwamū”, 'jau nipo 'gā Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “A'jea futat ra'e. Janeruwarete 'ga rekoi 'au pē pype ra'e”, 'jau nipo 'gā pē nupe.

Jejui 'ga rerowiaaramū janejatykaap

26 A'ere je 'awamū pē mu'ei pējatykaaw are. Pēē mū ki pejemaraka'aga 'ga upe pejejuowase. Pēē mū ki pejejamu'jau 'ga je'eg are. Pēē mū ki pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'wau pejejaupe. Pēē mū ki pejeje'eg amuteeramū. Pēē mū ki pejejamueapyoukaa 'ga 'eawer are. Nanuara pyu pēē pāwēūjē etee futat Jejui 'ga rerowiar wyyapiukaa pejejaupe. 27 Pejeje'eg amutee re majepeinume pejeje'ega. Kasi a'e pe nepejamueapyoukari ee ne. Pāwēūjē etee kasi peje'eg ine. Maranamū nipo mukūi pejeje'eg amuteeramū, maranamū muapyt pejeje'eg amuteeramū. Oje'eg ypy ma'e 'ga je'ēmaw ire ki 'gā amū tomome'u 'ga remimome'ufera 'gā nupe, 'gā mueapyoukaa aipo 'ga 'eawer are. A'eramū nipo 'ga amū oje'eg amuteeramū nū. 28 A'ere nipo ee oporomueapyo ma'e 'ga nitywi amū. A'eramū kasi aipo 'ga toje'eg ine. Jarejuwarete 'ga upe etee te aipo 'ga je'egi. Ojeupe etee nanē 'ga oje'ega nū.

29 Mukūmukūi'ī 'gā etee ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'wau. A'eramū enupara 'gā 'jau: "Janeruwarete 'ga futat te 'ga moje'egukat jane upe ra'e? Naani te ra'u nū? 'Ga 'mea 'eramū nipo NaJaneruwarete 'ga rūi 'ga moje'egukari", 'jau nipo enupara 'gā. 30 Pējatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga oje'ega pēē mū nupe, oje'ega renuparamū pēē mū nupe. A'eramū ki pē nowase oje'eg ma'e 'ga topik pejeje'ega anupa. 31 Pēē futat nipo pejamu'e Jarejuwarete 'ga je'eg are majepeinume pejeje'eg ire. A'eramū te nipo pejamu'e Jejui 'ga rerowiar wyyapiukaa pejejaupe. 32 Oje'eg ma'e 'gā oje'eg amue wemifutar imū etee futat. Oje'ega momigarūmū nanē wemifutar imū nū. 33 Pāwēūjē etee peje'egamū sipo Janeruwarete 'ga ku'iramū pē nee? Naani. Majepeinume ajaupe omome'waramū te 'ga pē mu'ei. Janeruwarete 'ga nafutari oje'eg are pejamue ekoetea. Pēneko esagea te 'ga afutat.

Jejui 'ga rerowiaara 'gā mu'jau je 'gā mu'e pāwē aju'jawe etee futat. 34 A'eramū ki kūjāmera 'gā topig etee Jejui 'ga rerowiaara 'gā jatykaramū, wapyakau etee pejemu'jara 'ga je'eg are. Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee rakue. "Kūjāmeramū ki pejemena 'gā je'ega peenuw etee", 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. 35 Nepēneapyoi nipo mama'e are. A'eramū ki pejejemogyau etee enupa. A'eramū pēē pejeje'wyr ipe etee futat pejeporonupa ee pejejaupe. Pejejatyka pype kasi kūjāmeramū peporonup pejejaupe ee ne, pejomojenosī ne.

36 Pēē mū nipo je'eawera rerowiare'ema pejejemogyau. A'eramū je 'jau pē nupe: "Pē nupe ra'ne sipo Janeruwarete 'ga je'egi rakue? Pē nupe etee sipo 'ga je'egi?" Naani. Napē nupe

ra'ne rūi 'ga je'egi rakue. Napē nupe etee rūi nanē 'ga je'egi nū. ³⁷ Pēē mū te nipo ajee a'jea futat Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u are pēneapyo katu rai'i. “Ga te 'ā je mopājē”, 'jau nipo pēē mū rai'i. A'eramū nipo aipo 'jara 'gā je'eawera kwaapa. “A'jea futat ra'e. Jarejuwarete 'ga 'eawera etee futat Paulo 'ga okwasiat ka'aran are ra'e”, 'jau nipo 'gā. ³⁸ A'ere nipo 'gā amū je'eawera nuerowiari futari. A'ere kasi pēē nanē perowiat aipo 'gā je'ega ne.

³⁹ A'eramū ki pēē 'jau: “Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ua je afutat”, 'jau ki pēē pejejeupe. A'ere kasi pemosī 'gā je'eg amutee awi ne. “Au'je pejeje'eg amutee re”, 'jawe'em pēē pejejaupe. ⁴⁰ Pejemogyau esage etee futat mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū.

15

Amanū re Kristu 'ga ferawi nū

¹⁻² Pēē 'ā jerewirera 'jawe futat. Kūjāmeramū 'ā pēē jerenyra 'jawe futat. A'eramū je pē muea'aa Jejui 'ga mome'uawer are. Ymā te ako je Jejui 'ga mome'ui pē nupe ikue. “Jejui 'ga 'ā Janeruwarete 'ga ra'yraretea. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga 'ga muri 'au ywy pe kunumīakynamū janee rakue. Oje-motuw ire 'ga 'ā 'gā mu'jau akou 'Uwarete 'ga ree rakue. A'ere 'ā 'ga ojejukaukaa ae a'wyre'ema 'gā nupe janetywer are rakue. Amanūmū 'ga 'ā janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi Jejui 'ga jane erowiamū”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū ako pēē aipo renuw ire Jejui 'ga rerowiaa ai'i. 'Ga rerowiamū Janeruwarete 'ga pē mogyi wa'yramū. 'Ga mome'u rerowiamū Janeruwarete 'ga pē katu'oka, pētywera moia pē nui. A'ere 'ga pēē 'ga rerowia 'meramū Janeruwarete 'ga nepē katu'ogi.

³ Je upe Janejararete 'ga 'eawera resagesageramū futat. Aipoa etee futat je amome'u pē nupe. Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nupe Kristu 'ga ree rakue. 'Gā nemikwasiarer imū etee futat 'ā Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyawamū rakue. ⁴ 'Ga manū re 'gā 'ga monou 'ga nuga ita kwara pype rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi imuapyra 'ara rupi etee rakue nū. A'e are nanē 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari rakue nū. ⁵ Oferaw ire 'ā Kristu 'ga ojesaukaa Pedro 'ga upe ra'ne rakue. A'ere 'ā 'ga ojesaukaa pāwē wemimonofera 'gā nupe rakue. ⁶ A'ere 'ga jesaukari kwaiwete wewiri oo ma'efera 'gā nupe rakue. Kīētus 'gā 'ga resaka rakue. Kwaiwete 'gā nupe jēmī ojesaukaa rakue nū. 'Gā jatyka 'gā nuwamū 'ga jesaukari 'gā nupe rakue. Ajemogyau we futat 'ā 'ga feraw ire 'ga

resakarera 'gā amū. Opapap futat 'ā amumera 'gā numiamū. A'ere kwaiwete je futat 'ga resakarera 'gā jemogyi. ⁷ A'ere 'ā 'ga jesaukari Tiago 'ga upe rakue nū. A'ere 'ā 'ga ojesaukaa wemimonofera 'gā nupe pāwēūjē etee rakue, 'gā jatyka 'gā nuwamū rakue nū.

⁸ A'ere je ywy pe 'ga rekoramū naesagi 'ga ikue. Naatai je tekou 'ga rupi ikue. Ywag ipe oo re te 'ga jesaukari jee ikue. Narowiari je 'ga 'gā pyri ikue. Anure te je 'ga rerowiari ikue. Sā'ā kunumīakya 'ara'ne'ema oy awi. Nan tee futat je narowiara'nei Jejui 'ga ikue. ⁹ Tea'wyre'emamū je tekou ikue, Jejui 'ga remimonofera 'gā a'wyre'ema apyraapa ikue. Jejui 'ga rerowiaara 'gā je erekou tyweaete tekou ikue. A'eramū je mojenosōmayau kwe pewara 'gā 'ea. “Paulo 'ga Jejui 'ga remimonofera 'ga” 'ea je mojenosōmayau etee. Na'ga porowyky apoara rūi je ako ikue. A'eramū aipo 'gā 'ea je mojenosōmayau etee je mogyau 'ga rerowiar ire ikue. ¹⁰ Naapoi je mama'e esagea tekou Jarejuwarete 'ga upe ikue. A'etea 'ga iporomutar esage je ree je rekoramū ra'e jepi. A'eramū 'ga jetywera moia je wi ikue, je mogou omome'waramū ikue. A'eramū je 'ā 'agamū tekou rēwējēmī 'ga mome'waramū pē nupe. Ajepeja 'gā 'ga remimono ypy 'gā apyraapa 'ā tekou 'ga mome'wau pē nupe. A'ere najetee rūi iapoi. Janeruwarete 'ga te 'ga mome'uukat je upe. ¹¹ A'ere je Jejui 'ga remimono ypy 'gā 'ga mome'u 'jawe etee futat 'ga mome'ui nū. Nasigaty rūi futat je 'gā nemimome'u awi imome'ui pē nupe. A'eramū ki pēē pejejea mŷina pāwē etee futat ore 'ga mome'u are. Na'imome'wara 'gā nee rūi pēē pejejea mŷja. Jejui 'ga mome'u are te ki pejejea pemŷi ete. A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiaa pejejemogyau.

Kristu 'ga ferawa 'jawe nipo 'ga rerowiaaramū jane ferawi nū

¹² Ymā te ako ore Kristu 'ga ferawa mome'ui pē nupe ikue. “Janeruwarete 'ga Kristu 'ga omoferap imogou nū”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Ma'eramū sipo ajee neperowiari aipo ore'ea? Ma'eramū sipo ajee aipo pe'je amū: “Noferawi futari ae amanū re”, pe'je pejejemogyau. ¹³ Amanū ma'eferamū ae noferawu'jawi futari 'e re amunipo 'ā Kristu 'ga nanē noferawi rakue nū. ¹⁴ Kristu 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā je ma'eramū imome'wau pē nupe? Kristu 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā ma'ja perowiat? ¹⁵ A'jea futat amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā ore'meramū Jarejuwarete 'ga upe. “Janeruwarete 'ga Kristu 'ga moferaparera”, aru'e ekoete te ra'u ore pē nupe rakue nū. A'eramū amunipo 'ā ore oro'meramū Jarejuwarete 'ga upe aipo 'e re rakue. ¹⁶ Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā Kristu 'ga noferawi

futari rakue nū. ¹⁷ Kristu 'ga ferawe'em ire amunipo 'ã ore pē moryteei te 'ga ree. Oro'me amunipo 'ã ore erowiarukaa pē nupe rakue. A'eramū amunipo 'ã Janeruwarete 'ga pētywera moire'ema pē nui rakue. A'eramū amunipo 'ã pēē pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe pejemanū re. ¹⁸ Jejui 'ga rerowiaara 'gã amū amanūmū rakue. A'ere 'gã nanē amunipo 'ã nowyru'jawi a'jea futat amanū ma'efera 'gã ferawe'em ire. ¹⁹ A'jea futat amanū ma'efera 'gã ferawe'em ire amunipo 'ã jane jarejemogyppyyka futatee futat jarejemogyau Kristu 'ga ree. A'ere amunipo 'ã jane kokari jarejemogyau. A'eramū amunipo 'ã jane jare'arasigamū tekotee 'gã 'arasiga apyraapa.

²⁰ A'ere 'ã nanarūi futat. Kristu 'ga 'ã oferap futat rakue. A'eramū jane “Kristu 'ga rerowiaaramū nanē jareferapa jaremanū re nū” 'e rerowiaa futat. ²¹⁻²² Ymã a'e Atāu 'ga nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū 'ã 'ga amanūmū rakue. A'eramū jane 'agamū jaremanūmū. 'Ga ree futat ajee 'ã jane nanē jane manūi nū. A'ere 'ã 'awamū Kristu 'ga ferawi amanū re rakue. A'eramū jane 'ga rerowiaaramū jane nanē jareferapa nū. ²³ Kristu 'ga futat jane upe oferaw ypy ma'efera. A'eramū nipo jane 'ga remiayuwamū nanē jareferapa 'ga ruramū nū.

²⁴⁻²⁸ A'ere 'ã 'ga nuri we. 'Ga rur ire te nipo Janeruwarete 'ga 'ga ree iporomutare'ema 'gã pãjē pojekai 'gã nui. A'ere 'ã 'ga iapopawe'emawe 'ga futat 'ga reni 'wyriaramū janee. Ymã te 'ga amū ka'arana kwasiari ee rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga Kristu 'ga mÿi 'wyriaramū 'gã nupe najuejue etee futat”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. Naojeupe rūi 'ga 'ga mÿina 'wyriaramū. Tekotee 'gã nupe tee 'ga 'ga mÿina 'wyriaramū. Kristu 'ga futat mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwamū momapa. Ae manūa nanē nipo 'ga imateepapa nū. A'eramū te nipo ae namanūu'jawi futari. Kristu 'ga futat nipo mama'eukwaawa 'wyriara pãjē pojekau jui. Emiayuwamū pãjē reewe futat nipo 'ga ipojekau jui. A'eramū futat nipo 'ga mama'e monoupap katu katu 'Uwarete 'ga po pe. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat nipo 'ga iapou. A'eramū taetu nipo 'ga 'Uwarete 'ga mogou katu katu 'wyriararetereteramū jarejeupe. Ojeupe nanē 'ga 'uwa 'ga mogou 'wyriararetereteramū. A'eramū taetu nipo 'ga ruwa 'ga 'ūina mama'e jararetereteramū.

²⁹ Noferawi amanū ma'efera 'gã 'e re amunipo 'ã ma'eramū 'gã amū ojepymĩāukaa ekoete 'y pe amanū ma'efera 'gã nee, 'gã ferawa resaukaa? Amanū ma'efera 'gã ferawe'em ire amunipo 'ã 'gã nojepymĩukari tee 'y pe 'ga amū upe rakue. ³⁰⁻³¹ Amanū ma'efera 'gã ferawe'em ire amusipo 'ã ore ma'ja mome'wau arakou au'jeteramū orojejukaukaa

ja'wyja'wyukat ee 'gã nupe. A'ere 'ã a'jea futat te Kristu 'ga ferawi rakue. A'eramũ je tejekõẽãjamũ pẽ nee. A'eramũ je tejemome'wau pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga ree, Jarejararete 'ga ree ako jane jemujari ikue. A'eramũ je tejemome'wau pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga upe je porowykyi tekou. A'eramũ 'gã afuew-eramũ je ree. Amanũ ma'efera 'gã ferawe'em ire amunipo 'ã je naporowykyi futari Kristu 'ga upe. A'eramũ amunipo 'ã 'gã afuewere'emamũ je ree. ³² Efesu pe je rekoi. Iraikoãi futat 'auwara 'gã je rerekoi. Sã'ã 'miara ae 'u ja'wyja'wya. Nan futat 'auwara 'gã je ka'migi ja'wyja'wy je rerekou. Jejui Kristu 'ga je imome'u are 'gã je ka'mika ja'wyja'wy je rerekou. Amanũ ma'efera 'ga ferawe'em ire amusipo 'ã je 'gã mamara'neukar ekoetei tejee? Naani. Namamara'neukar ekoetei amunipo 'ã je 'gã tejee. 'Gã 'jawe etee futat amunipo 'ã je iapou. "Pe'je ki sajemi'wat, kawĩajaiwa rykua nanẽ nũ. Ai'iwe nipo jane manũi 'ja. Jaremanũme'ẽwe sajemi'wa'wa'ri 'jau 'wei", 'jau ekoete amunipo 'ã je 'gã 'jawe etee tekou.

³³ A'ere je na'gã 'jawe rũi je rekoi. Pejemoryteeukat kasi 'gã nupe ne. Ia'wyre'ema 'gã pyri pejeko re pẽẽ nanẽ pejemu'jag ia'wyre'emamũ nũ. ³⁴ Au'je mama'e tywera pẽẽ iapo re. "Jarejuwarete 'ga remiayuwareteramũ jane jemogyi", pe'je nipo nanuaramũ numiamũ. A'ere nipo pẽẽ mũ nepejemogypygyi futari 'ga ree. Aipo a'e je pẽ mojenosĩukaawamũ.

Oferap ma'e

³⁵ Pẽẽ mũ nipo 'jau jee: "Maran sipo ajee Janeruwarete 'ga amanũ ma'efera 'gã moferawi? Maran sipo ajee oferap ma'e 'gã netea?" 'jau nipo pẽẽ. ³⁶ Aipo 'jaramũ pẽẽ nepekwaawi futari. Sã'ã ae y'wa'ỹja tyma. Y'wa'ỹja 'ã oto'omaw etee. A'eramũ 'ã iywyter ipewara etee 'ua opoa jui y'wa 'ywa mũ. ³⁷ A'ỹja etee 'ã pẽẽ ityma. Nay'wa 'ywa rũi 'ã petym. Oтым ire etee 'ã y'wa'ỹja opopoa, waranupa 'ã. Opopot ma'ea 'ã naa'ỹja 'jawe rũi. Nan tee futat oferap ma'e 'gã netea. Naamanũ ma'efera 'jawe rũi 'gã netea. ³⁸ Wemifutar imũ etee futat 'ã Janeruwarete 'ga y'wa'ỹi apoi rakue. Juowuu a'ỹja naamyneju a'ỹja 'jawe rũi. Opopor ire i'ywa naju'jawe rũi ajemogyau nũ.

³⁹ Nan tee futat naju'jawe rũi eko ma'eramũ aero'oa. Namiaro'o 'jawe rũi janero'oa. Nawyra'i o'o 'jawe rũi nanẽ janero'oa nũ. Napira 'jawe rũi nanẽ janero'oa nũ. ⁴⁰ Ywag ipewara naywy pewara 'jawe rũi. Ywy pewara esage futat. A'ere naywag ipewara resage 'jawe rũi. ⁴¹ Kwara 'ã enyfuakat futat. Jay nanẽ 'ã eny futat numiamũ. A'ere nakwara reny 'jawe rũi jay renya. Najaytata reny 'jawe rũi nanẽ 'ã nũ. Naju'jaju'jawe rũi 'ã eny ma'e renya.

42 Nan tee futat janerete yaua na'auwarera 'jawe rūi. 'Awamū jarejero'wau jaremanūmū. A'ere nipo anure jane ferawi jarejero'wuu'jape'ema jaremanūu'jape'ema futat nanē nū. 43 Otymamū 'ā ae amanū ma'eramū afuakare'emamū. Aereumera 'ā nifuakari. Otyweruuramū nanē 'ā ae nū. A'ere nipo anure oferapa 'ga fuakaramū, okaturamamū nanē nipo 'gā nū. 44 'Awamū 'ā ae ywy pe futat ojotymi. A'ere anure ae ferawi ywag ipe awawamū te. Ywy pewara 'gā netea naywag ipewara 'gā nete 'jawe rūi. 45 Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nupe ee rakue: “Kūima'e ypy 'ga, Atāu 'ga, Janeruwarete 'ga iapou rakue, eko ma'eramū rakue”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. A'ere ajepeja kūima'e 'ga, Jejuī Kristu 'ga te jane upe okoeteete ma'ea. A'eramū 'ga te jane mogyau ete Jarejuwarete 'ga ra'yramū. A'eramū nipo 'ga futat jane mū'jāu tywy awi. 46 Janeypy 'ga te aje 'ā naywag awi rūi 'ut rakue. 'Yja apopyrera 'ga te 'ā poromū rakue. A'ere 'ā Jejuī Kristu 'ga ywag awi 'ut ma'efera te. Anure te 'ā 'ga ruri rakue. 47 Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'yja apoi janeypyramū rakue. Aipo 'ga rera 'ā Atāua rakue. A'ere 'ā Jejuī Kristu 'ga ruri ywag awi te rakue. 48 Ywy pewaramū aje 'ā janeretea 'yja apopyrera 'ga retea 'jawe etee futat. A'ere nipo jane anure ywag ipe oo ma'eramū janerete jemu'jagi ywag awi 'ut ma'efera 'ga rete 'jawewaramū. 49 'Awamū jane jemogyi 'yi apopyrera 'ga 'jawe. Anure te nipo jane jemogyi ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jawe.

50 'Yi apopyrera janeretea nooi futari ywag ipe. Janero'o, janery. Mīmera nooi ywag ipe. 'Yi apopyreramū jane jaremanūmū futat. A'eramū 'yi apopyrera awawe'em ywag ipe.

51-52 A'eramū je 'awamū pēnemikwaawe'ema mū ree pē mueapyoukaa. Jejuī 'ga ruramū nipo jane 'ga rerowiaaramū jarejemogyau je futat amū. Najuejue etee futat nipo jarejemu'jaga 'ga 'jawe. Amanū ma'efera 'gā, eko ma'e 'gā. Mīmeramū nipo jane jarejesowo'gōka 'ga 'jawe futat.

'Ga ruramū nipo ywagipewara 'ga amū jumi'aranūū pyau. Ipyrauwe nipo jane jarejesowo'gōka kamēsīete Jejuī 'ga 'jawe futat. Jumi'aranūū pyrauwe nipo amanū ma'efera 'gā nanē ū'jāu tywy awi nū. A'eramū futat nipo 'gā ojesowo'gōka imanūu'jawe'emamū ajemogyau. Eko ma'efera 'gā nanē nipo ojesowo'gōka imanūe'emamū.

53-54 Janerete yaua nipo 'ga a'eramū futat imua janee. A'ea namanūi janee. A'eramū futat nipo ae manūa atepawamū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are 'gā amū nupe ee rakue:

“Anure nipo Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramū jane upe. A'eramū futat nipo ae amanūu'jape'ema.

'Ga te 'ā ae manūa omateepap.

A'eramū ki jane 'ga je'ega etee futat enupa",
 'jau 'gā 'ā ikwasiarukaa rakue. A'eramū nipo anure
 Janeruwarete 'ga amanū ma'erama 'gā mu'jaga 'gā sowo'gōka
 imanū'e'emamū etee futat nū. Ymāwarera 'gā nemikwasiarar
 imū etee futat nipo 'ga aipo apou. ⁵⁵ Sā'ā jawa'jyra ae
 kutuga. A'eramū 'ā ae akutukarera jawa'jyra jukau.
 A'eramū 'ā aipo jawa'jyra ae kutugu'jape'ema. Nan tee futat
 Janeruwarete 'ga ae manū mateepawi ae wi. 'Ga imateepaw
 ire ae amanūme'em. A'eramū jane aipo rapesakaramū
 jarekyjawe'em jaremanū awi. Nitywi futari nipo ae
 jero'wua poromū. Ae manūa nanē nipo otywe'emamū nū.
⁵⁶ 'Awamū jane manūi futari janepyp 'ga 'ā jaremote'aawer
 are. Atāu 'ga 'ā nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue.
 A'eramū 'ga a'eramū amanūmū rakue. 'Ga ree 'ā jane
 nanē 'ga je'ega renupe'ema rakue nū. A'eramū jane nanē
 jaremanūmū nū. ⁵⁷ A'ere Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga
 jane moferawi nū, werowiamū nū. A'eramū futat nipo
 jane jaremanū'jape'ema. A'eramū ki jane Jarejuwarete 'ga
 muorypa ee.

⁵⁸ A'eramū ki pēē Jejui 'ga rerowiar wywypiau pejejem-
 ogyau. Jarejararete 'ga upe etee pejeporowykyau pejejem-
 ogyau. Jarejuwarete 'ga upe jane porowykyramū janeremi-
 apoa esageramū 'ga upe. A'eramū ki pēē pejeporowykyau 'ga
 upe au'jeteramū futat, 'ga remifutara apou 'ga upe.

16

Judeja ywy pewara 'gā nupe ka'aranūū monoa

¹ 'Awamū je pē mu'ei Judeja ywy pewara 'gā nupe
 ka'aranūū pēē imono are. Jerusareg ipe kwaiwete
 ikaraemāe'ema 'gā jemogyi. A'eramū ki jane ka'aranūū
 monou 'gā nupe. Garasi ywy pewara 'gā, Jejui 'ga rerowiaara
 'gā je amu'e aipo are ai'i. A'eramū je 'awamū pēē nanē pē
 mu'jau ee nū. ² Morowykye'ema rupi pejejatykaaw ipe pēē
 ka'aranūū pe rerawau yrū pype 'gā nupe. Pēē mū nipo
 pejeporowykyau peje'wyriara 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā
 pē mepyyu. A'eramū ki pēē kwaiweteu'i ka'aranūū pe
 monou'i yrū pype 'gā nupe. Pēē mū nipo ināinānī'i etee
 pēporowyky repya. A'eramū pēē ināinānī'i etee futat ape
 monou yrū pype 'gā nupe. Aipoa pēē tejenunewe iapo re
 nipo je ka'aranūū renūine'ema tekou pē nupe. ³ A'eramū
 nipo je pēnemimono'ogera etee futat tewau ipyyka imonou
 Jerusareg ipewara 'gā nupe. A'eramū ki pēē 'gā amū nesaka
 Jerusareg ipe erawaramū. Pēnemimū'ēmera 'gā kwaaw ire je
 ka'arana kwasiaa imonou 'gā nee. "Kweramū Korītu pewara

'gā nemimonofera 'gā. Ka'aranūūa 'gā werooukat pē nupe, pē poaawamū”, ta'e inuga 'gā nupe ka'aran are ikwasiaa 'jau. A'eramū 'gā jeremikwasiarera rerawau pēnemimono'ogera ka'aranūū reewe Jerusareg ipewara 'gā nupe, Jejuī 'ga rerowiaara 'gā nupe 'jau. ⁴ Maranamū nipo je esageramū je nanē tewawe'em nū. Maranamū nipo je oi futari. Je oramū nipo pēnemimū'ēmera 'gā awau je rupi.

Paulo 'ga remiapo

⁵ Masetoni ywy pe ra'ne je oi. A'e awi futat nipo tewau pē pyri. ⁶ Peu nipo je tepytaw pē pyri amana po'oga poromukuran. Pejejewi je oramū ki mama'ea pemut jee jeremirerooramū. Ma'ape katu nipo je oi aipo awi. Nakwaawi we je tewawa. ⁷ Najeoweri je kamēsīete pē pyri. Pē pyri tekofukuu'ia te je afutat, Jarejararete 'ga ifutar ire.

⁸ Awamū je rekoi Efesu pe. Nooa'nei we je 'aw awi. Pētekosti 'jawa 'ara kwaw ire te nipo je oi, jarejatykaawa 'ara kwapaw ire te nipo je oi 'aw awi. ⁹ Jejuī 'ga je amome'u 'auwara 'gā nupe. A'eramū 'gā kwaiwete 'ga rerowiaa. Amumera 'gā te ajee nafutari 'ga mome'ua. Nuerowiari nanē 'gā 'ga nū, je 'ga mome'uramū.

¹⁰ Janejararete 'ga upe Timoteo 'ga porowykyi je 'jawe etee futat. A'eramū ki pēē pejejejukau esage 'ga ree, pejejepyri 'ga oramū. ¹¹ Peago'o kasi 'ga ne. Mama'ea etee ki pēē imonou 'ga upe 'ga remirerooramū. Pejepota'waramū etee 'ga ree. Pē pyri oo re nipo 'ga ruri 'au je pyri nū. Janerewirera 'jawewara 'gā amū nupi nipo 'ga 'ua. A'eramū je 'gā napesaka nipo te'ŷina.

¹² Awamū je Aporu 'ga mome'ui pē nupe. “Ekwap Korītu pewara 'gā nesaka. Jarejewirera 'jawewara 'gā nupi ekwapa”, a'e je Aporu 'ga upe ai'i. A'ere 'ga nioweri 'gā nupi. Meeweī tee te nipo 'ga oi pē nesaka.

¹³ Perowiar wwyapi ki Jejuī 'ga. Pekiye kasi 'ga rerowiare'ema 'gā nū ne. Jejuī 'ga ki pemome'u 'gā nupe. ¹⁴ Pejepota'wa esageramū pejejee pejeporowykyau esage nanē Jejuī 'ga upe nū.

¹⁵ Estefana 'ga ako opytuna 'gā netee Jejuī 'ga rerowiar ppyramū Akaja ywy pe ikue. Jejuī 'ga rerowia ypy we ako 'gā oporowykyau 'ga upe ikue, ajamu'jau 'ga ree ikue. ¹⁶ A'eramū ki pēē 'gā je'ega renupa. Pejejeupe 'ga 'eawer imū etee futat pēē mama'e apou. Kwe pe nipo Jejuī 'ga ree moromu'jara 'gā amū akou 'gā nee nanē pejeapyakau nū. 'Gā pyri oporowyky ma'e 'gā nanē poromū nū.

¹⁷ Estefana 'ga, Fortunatu 'ga, Akaiku 'ga. Mīmera 'gā je-muekōēāina je pyri 'gā nura. Muku te 'ā peko je wi. A'eramū 'ā pēē je poare'ema. A'ere 'ā 'gā nuri je poaa rai'i. ¹⁸ Je muekōēāina 'ā 'gā 'ua rai'i. Pēē nanē nipo 'gā pē muekōēāina

pē mogyau. A'eramū ki jane 'jau 'gā nupe: “Ore muekōēāi ako pejepe ai'i. A'eramū pēē esage ma'eramū oree”, 'jau ki jane 'gā nupe 'gā muorypa ee.

Oje'ega 'ga imonou 'gā nupe 'gā futaa

¹⁹ Asia ywy pe je rekoi. 'Auwara 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā oje'ega monou pē nupe pē futaa. Akira 'ga wemireko ēē retee, Prisira ēē retee oje'ega mono pē nupe pē futaa. 'Gā nog ipe Jejui 'ga rerowiaara 'gā ajatykau ojemu'jau Jejui 'ga ree. 'Gā nog ipe ajatyka ma'e 'gā nanē oje'ega monou pē nupe nū. ²⁰ Najuejue etee futat janerewirera 'gā oje'ega monou pē nupe pē futaa.

Jejui 'ga rerowiaaramū ki pejoman, pejejafutaa.

²¹ 'Awamū je rete futat ka'arana kwasiari inuga pē nupe: “Teje'ega amono pē nupe pē futaa”, Pauloramū je ikwasiari pē nupe.

²² Jarejuwarete 'ga Janejararete 'ga ree iporomutare'ema 'gā nereko tywera je afutat.

“Ere ejua kamēsīete, ki Jejui”, 'jau je Jarejararete 'ga upe.

²³ 'Ga rerowiaaramū je pē futari. Jarejararete 'ga resage pē nerekoa nanē je afutat nū. ²⁴ Jeporomutar esage je pē nee. Jejui Kristu 'ga perowiat je 'jawe. A'eramū je tepota'wa esageramū pē nee.

Kweramū etee jeje'ega pē nupe.

2 Korītu

Korītu pewara 'gã amū nuerowiari Paulo 'ga. Nafutari 'gã 'ga remikwasiarera. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaru'japa imonou Korītu pewara 'gã nupe, 'gã mueapyou oporowyky are. NaPaulo 'ga etee rūi ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou pē nupe. Timoteo 'ga ako je pyri. Je 'ã Jejui Kristu 'ga remimonoferamū. Ymā te ako Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramū ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat 'ga je monou kwe pewaramū pē mu'jaukaa ojee ikue. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou Korītu pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Akaja ywy pe okwasi'o ma'eramū pē nupe nanē je ikwasiaa imonou nū. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe je imonoi.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanē 'ã Janejararetea futat nū. 'Gã nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gã pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Jarejuwarete 'ga simuoryp

³ Janeruwarete 'ga futat 'ã Janejararete 'ga Ruwaretea, Jejui Kristu 'ga Ruwaretea. Ipota'wa 'ã 'ga jane ree jepi. Janeruwarete 'ga 'ã jane poat mama'e apo are kwaiwete. A'eramū ki jane 'ga muorypa ee. ⁴ Ore upe mama'e tywera jeaporamū, Janeruwarete 'ga ore mojemogypyka jui ojee ai'i. A'eramū ore nanē pē poaa 'ga oropoaawera 'jawerimū etee futat. ⁵ Ymā 'ã ia'wyre'ema 'gã Kristu 'ga rereko tyweretei rakue. Nan tee futat ajee 'gã 'ã ore rereko tyweri, Kristu 'ga rerowiaaramū ore jemogyramū. A'ere 'ga 'gã ore rereko tyweramū Kristu 'ga reko'i ore pyri ore mouagukaa ore rereko tywera upe. ⁶ 'Gã orojereko tywer ire miamū ore pē poari Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe. Kristu 'ga wejue ore poat ore mouagukaa orojereko tywera upe. A'eramū ore nanē pē poararūmū pē mouagukaa nanē jupe nū. ⁷ Orojemogypyka arajemogyau Jarejuwarete 'ga pē poar are. 'Ga rerowiare'ema 'gã nipo pē nerekou tyweaete ore rereko tyweawera 'jawerimū etee futat. A'eramū nipo “Janeruwarete 'ga pē poaa ore poaawera 'jawerimū etee futat” 'ea jane 'ã sikwaap.

⁸ Pēē 'ã jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ã jerenyra 'jawe. A'eramū je 'awamū tejereko tywera mome'wau pē nupe. Asia ywy pe je rekoramū 'gã je rereko tyweretei

kwaiwete. ⁹ Janeruwarete 'ga je jukaukaa werewi 'gā nupe. A'eramū je tejemuaēma tejee. “Je juka sipo 'gā pa”, 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramū je tepoia tejee tejemogypygy awi. A'eramū je tejemogypygyka Jarejuwarete 'ga ree etee futat 'awamū. Ae moferapara 'ga ree etee futat je tejemogypygyka tekou 'awamū. ¹⁰ Ma'eramū 'ga 'ā je a'gui 'gā nui je jukaukare'ema 'gā nupe. Anure nanē nipo 'ga je a'gui 'gā nui nū. Ajemogypygyk je 'ga ree. “Janeruwarete 'ga nojejukaukari 'gā nupe. 'Ga te nā'ā nojejukaukari 'gā nupe re'ā”, 'jau je tejeupe jepi. ¹¹ A'eramū ki pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Epoar iki Paulo 'ga, ki Ku'jyp. Ea'gu ki 'ga 'ga ree ifuewet ma'e 'gā nui”, 'jau ki pēē 'ga upe je ree. A'eramū 'ga je jukaukare'ema 'gā nupe, ojeupe pejeje'ega pēē imonou 'jau'jaw ire. A'eramū nipo 'gā kwaiwete Jarejuwarete 'ga muorypa je jukae'em are.

Paulo 'ga wea'aramū kwe pe te nū

¹² Janeruwarete 'ga 'ā je poat akou jepi. A'eramū 'ga je mogo esageukaa wowase jepi. Pē neape taetu je 'ā tekou esage jepi. A'eramū je tejerowiaa pē pype teko esage are. Naje'mei je pē nupe. Pē pype tekou tejemuawapia tekou jepi. Aipoa Janeruwarete 'ga ifutaa. Najemogypygygi futari je te'akwaaw ekoete are. Janeruwarete 'ga wejue opota'waramū je ree. Opājē 'ga imua jee. A'eramū taetu je tekou esage pē pype.

¹³ Namama'eay are rūi je ka'arana kwasiari pē nupe. Mama'e aye'em are etee te je ikwasiari imonou pē nupe. A'eramū pēē imogytau pejejeapyoramū ee. Ee pēneapyoa je afutat. ¹⁴ 'Awamū nipo nepēneapyopawi ee pejejemogyau. A'eramū ki pēē pejejea'aramū ee. A'eramū nipo pēē pejejeapyokaturamū ee. A'eramū nipo pēē Jarejararete 'ga ruaw ipe pejeku'iramū je ree. Jejui 'ga ruaw ipe pejeku'iramū je ree pejejee jeku'i 'jawerimū etee futat.

¹⁵⁻¹⁶ Ee pēneapyo are je jemogypygygi tekou ikue. A'eramū je 'jau tejeupe: “Too Korītu pewara 'gā nesaka 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “Masetoni wyy pe tewau tapytaaip Korītu pewara 'gā pyri 'jau”, a'e je numiamū. “A'eramū tewau kwe pe 'gā nui. A'ere je tejewya tepytaa'iwu'japa 'gā pyri 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “A'eramū nipo je 'gā maku'iu'jawi tejee re'ā”, 'jau je tejeupe numiamū. Je jewyramū amunipo 'ā pēē mama'e mua jee Judeja wyy pe jeremirerooramū. A'ere je nooi. ¹⁷ Jerea'at amutee te je nū. A'eramū nipo pēē mū 'jau jee: “I'me te Paulo 'ga oree 'we”, 'jau nipo pēē mū jee. A'ere je naje'mei futari pē nupe. Maran gatu gatu etee mama'ea jee. ¹⁸ Janeruwarete 'ga 'ā ni'mei futari. U'eawer imū etee futat 'ā 'ga mama'e apoi. A'eramū je nanē te'me'emamū pē nupe nū. Namoryteei je pēē

te'eawer are. ¹⁹ Jejuī Kristu 'ga ako je amome'u pē nupe ai'i. Timoteo 'ga, Silasi 'ga. Mīmera 'gā netee ako je Jarejuwarete 'ga ra'ya 'ga mome'wau pē nupe ai'i. Mama'e a'jea etee 'ā Jejuī Kristu 'ga omome'u rakue. 'Ga futat ako Jarejuwarete 'ga imome'waukaa oree ikue. A'eramū ore nanē mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe. ²⁰ U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi Jejuī Kristu 'ga upe. U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga Jejuī Kristu 'ga muri janee. A'eramū jane 'ga je'ega rerowiaa. "A'jea futat 'ga remiapoā", 'jau jane 'ga upe. A'eramū jane 'ga muorypa Jejuī Kristu 'ga ree. ²¹ Janeruwarete 'ga futat 'ā Jejuī Kristu 'ga rerowiarukaa oree. Pē nupe nanē 'ga futat 'ga rerowiarukaa rakue. 'Ga futat 'ā jane mujat Jejuī Kristu 'ga ree. 'Ga futat 'ā jane mogyau wemiayuwamū. ²² Sā'ā jane jarejera kwasiara jarekaraemā are. A'eramū 'ā tekotee 'gā janekaraemā kwaapa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga U'agesage muri wemiayuwamū janee. A'eramū jane jarejemogypyka 'ga 'eawer are: "Te'agesagea je amono pē nupe ra'ne. A'eramū je anure mama'e monou pē nupe kwaiwete" 'eawer are jane jarejemogypyka jarejemogyau.

²³ Janeruwarete 'ga je kwaap. "Naje'mei je", a'e je 'ā 'ga remianuwamū. Najeje'eg wyrafeniweri wejue je pē nupe. A'eramū je tewawe'em pē pyri ai'i. ²⁴ "Je te 'ā pē'wyrīara. A'eramū ki pēē mama'e apou je'eawer imū", 'jawe'em je 'ā pē nupe. Pekwaap futat 'ā Jejuī Kristu 'ga. A'eramū je 'jawe'em pē nupe: "Jejuī 'ga ki perowiat", 'jawe'em je 'ā pē nupe. A'ere je pēnorywa tee ifutari. A'eramū je mama'e apou pē nupe pē muorypawamū.

2

¹ Pēnorywa je afutat. Ma'eramū 'ā je nooi pē pyri. "Kasi je 'gā pyri tewau teje'ega moywyrafeni 'gā nupe ne kwy", 'jau je tejeupe. "A'eramū amusipo 'ā je 'gā mu'arasigu'japa etee", 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewawe'em pē pyri. A'eramū je ka'arana etee ikwasiaa imonou pē nupe. ² Pē mu'arasig ire sipo awyja je maku'iu? Naani. Pejemu'arasig ire naje maku'i pejepe. ³ A'eramū je a'eramū 'jau tejeupe ai'i: "Nooi pa je 'gā pyri kwy", 'jau je ai'i. "Kasi a'e pe je 'gā mu'arasigi etee tewau ne kwy", 'jau je tejeupe ai'i. "A'eramū je nanē te'arasigamū 'gā neewe ne kwy", 'jau je tejeupe ai'i. Pē'arasig ire nitywi je maku'īara 'ga amū. Ma'eramū 'ā je ka'arana etee ikwasiari imonou pē nupe ikue, pē mosōu mama'e tywera apo awi ikue. "Pepoit mama'e tywera apo awi", 'jau je ka'aran are imonou pē nupe. Jeremikwasiarera resag ire mama'e tywera apo awi pejepoira je maku'i. A'eramū pēē nanē pejeku'iramū pejemogyau je 'jawe futat.

⁴ Pē nupe ka'arana kwasiaa je tejaa'wau pē nee ai'i. Naje-poromu'arasigiweri je pē nee ai'i. A'eramū je tejaa'wau pē nee ai'i. “Ojee jeporomutara 'gā ikwaawa je afutat”, 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ai'i.

Jaretywer awi janepoiriweramū 'ga imoia jane wi

⁵ Mama'e tywera apoara 'ga, 'uwa 'ga remireko ēē rerek-wara 'ga, je mu'arasig etee ojee ai'i. Pēē mū taetu nipo 'ga pē mu'arasiga pē mogyau rai'i. ⁶ A'eramū nipo pēē 'ga rerekou tywea ee rai'i. A'eramū je 'awamū 'jau pē nupe: Au'je ki 'ga rereko tywer ire. ⁷ 'Awamū ki pēneatee futat 'ga remiapofer awi. Pemur iki 'ga pejejepype nū. Kasi a'e pe 'ga poireteetei Jeju 'ga rerowiar awi ne, 'jau je pē nupe. ⁸ A'eramū je 'jau pē nupe: 'Ga ree pejeporomutara ki peesaukat 'ga upe. Pereko esage etee ki 'ga, 'jau je pē nupe.

⁹ Pē nupe ka'arana kwasiaa je 'jau tejeupe etee futat ai'i: “Wenup sipo 'gā jeje'ega? Wapo sipo 'ga mama'ea ojeupe je'eawer imū?” 'jau je tejeupe ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ai'i. A'ere ako penup tāmējē jeje'ega ai'i. A'eramū a'ea je muorypa.

¹⁰ 'Ga remiapofer awi pēneateeramū je nanē jereateeramū jui nū. Pē 'jawe etee futat tejeateeramū 'ga remiapofer awi. Kristu 'ga remianuwamū je 'i: 'Ga remiapofer awi jereateeramū tekou, 'jau je 'ga remianuwamū. ¹¹ 'Ga remiapofer awi jarejeatee'emamū nipo mama'eukwaawa 'wyrriara jane mote'ari ee. “Janete'ara mama'eukwaawa 'wyrriara afutat” 'ea jane 'ā sikwaap. A'eramū jane jarejeateeramū aipo 'ga remiapofer awi. Kasi a'e pe mama'eukwaawa 'wyrriara jane mote'areteetei ee ne.

Kristu 'ga retee jane mama'eukwaawa 'wyrriara retygi

¹² Troate pe je oi peuwara 'gā nupe Jeju 'ga ree morogyta esage mome'wawamū ai'i. Jeju 'ga mome'wawamū je oi ai'i. Ojepyri je waēmamū 'gā aku'iramū je ree ai'i. “Taruenupe eneje'ega 'jau”, 'jau 'gā jee ai'i. Janejararete 'ga te 'gā moporenuwiwerukaa jeje'eg are ai'i. A'eramū 'gā oporenuwiweramū ee. ¹³ A'ere je jemuaēmi jarejewirera 'jawewara 'ga ree, Tito 'ga ree. “Peu futat je oi ene rekoa”, e'i 'ga jee ikue. A'ere 'ga nuri we owaēma peu. A'eramū je a'eramū tewau pe awi ai'i nū. Tewau Masetoni ywy pe Tito 'ga rekaa ai'i.

¹⁴ A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga remiapofer are. Janeruwarete 'ga te 'ā jane poaa mama'eukwaawa 'wyrriara retyg are. Kristu 'ga 'ā mama'eukwaawa 'wyrriara retyka rakue. A'eramū jane Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū etyka 'ga retee futat. Sā'ā jany kasiga reafena kwasi'oa jany kasiga ojee imono re. A'eramū 'ā jane pyriwara 'gā jany kasiga

reafena renupa. Nan tee futat jane Jejui 'ga mome'ui jarejepyriwara 'gã nupe, 'ga rera muãina 'gã nupe. ¹⁵ Sã'ã judeu 'gã mama'e kasiga rapya Jarejuwarete 'ga muorypawamũ rakue. Nan tee futat jane 'ga muorywi Jejui 'ga mome'uramũ. Janeje'ega renupara 'gã amũ nipo Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã katu'oka 'gã mogyau wemiayuwamũ. A'ere nipo janeje'ega renupara 'gã amũ nuerowiari futari Jejui 'ga. A'eramũ nipo 'gã awau ajemogyau mama'eukwaawa 'wyriara rape rupi. ¹⁶ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'ua mama'e pysoga 'jawe. Niparuerowiariweri 'gã Jejui 'ga ree. Sã'ã mama'e pysoga pyri ae oe'ema. Nan tee 'ga rerowiare'ema 'gã nupe 'ga mome'ua nia'wyrī. A'eramũ 'gã amanũ re awau muku 'ga wi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe te 'gã oi. A'ere Jejui 'ga rerowiaaramũ jane upe 'ga mome'ua jany kasiga 'jawe. Jareparuerowiariweramũ jarejemogyau 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane katu'oka jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ 'ga jane manũ re jane mogyau ojepeyri nakwaparimũ ete rui futat. Awÿja sipo ajee Jejui 'ga mome'uarũ kwe pewara 'gã nupe? ¹⁷ Ore futat 'ã 'ga oromome'uarũ 'gã nupe. A'ere 'ã amumera 'gã Jejui 'ga mome'ui ka'aranũ are etee ajemogyau. “Jejui 'ga pa je amome'u 'gã nupe kwy. A'eramũ 'gã je mepyau 'jau kwy”, 'jau imome'wara 'gã ajemogyau ojeupe. A'ere ore nanarũ. Janeruwarete 'ga 'ã ore monoukat Jejui 'ga mome'wawamũ. A'eramũ 'ã ore Kristu 'ga remiayuwamũ 'ga mome'wau a'jea futat kwe pewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'ga mome'ui.

3

Janeruwarete 'ga je'eg yau

¹ Pẽ nupe aipo imome'wau sipo ore jerowiaraiwi etee orojee? Naani. Nore kwaawi sipo pejepe? Ore kwaap futat pejepe. A'eramũ ore 'jawe'em arajaupe ikue: “Korītu pewara 'gã najane kwaawi we. A'eramũ jane jarejemome'wau 'gã nupe”, 'jawe'em ore arajaupe ai'i. Ore kwaap futat ako pejepe ai'i. A'eramũ ako ore orojemome'wawe'em pẽ nupe nũ. “Kweramũ Janeruwarete 'ga remiayuwa 'ga amũ. Paulo 'ga rera”, aru'eu'jap sipo ore ka'arana monou ikwasiaa pẽ nupe ai'i nũ? Naani. ² Pẽẽ futat ore mome'u pejepe ka'arana 'jawe. A'eramũ pẽ nesakara 'gã pẽneco esage nanẽ esaka nũ. A'eramũ nipo pẽ nesakara 'gã 'jau ajaupe: “Mama'e a'jea etee Paulo 'ga omome'u. Sã'ã 'ga remimu'efera 'gã, Korītu pewara 'gã jemu'ea ako esage are”, 'jau nipo pẽ nesakara 'gã. Ore nanẽ nipo pejemogy esage kwaapa nũ. ³ Kristu 'ga 'ã pẽ mogyau wemiayuwamũ pẽ nupe omome'u re. A'eramũ pẽẽ

pejemogyau 'ga remikwasiarera ka'arana 'jawe. Naitapew are ikwasiaripyera 'jawe rūi pēē. A'eramū pē nesakara 'gā Kristu 'ga remiapofera resaka. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pyu futat 'ā Kristu 'ga jane mu'jagi wemiayuwamū. A'eramū jane resakara 'gā 'ga remiapofera kwaapa.

⁴ Ore orojemogypyk Jarejuwarete 'ga ree, Kristu 'ga ree nanē nū. A'eramū nipo ore pēneko esage resaka 'jau: “Janeruwarete 'ga te ako jane mono Korītu pewara 'gā mu'jau ikue. 'Gā nupe Kristu 'ga jane imome'uramū ako Janeruwarete 'ga 'ga rerowiarukaa 'gā nupe ikue”, 'jau ore pē nesaka. ⁵ Naore tee rūi ako ore Jejui 'ga rerowiarukara pē nupe ai'i. Janeruwarete 'ga te 'ga werowiarukat pē nupe. Janeruwarete 'ga te 'ga omome'uukat ore pē nupe. ⁶ Janeruwarete 'ga te Jejui 'ga mome'uukat ore ikue. “Jejui Kristu 'ga pēē imome'uramū Je'agesagea te 'ga rerowiarukari 'gā nupe, 'gā mogyau jeremiayuwamū 'gā momyauu”, 'jau Janeruwarete 'ga ore ikue. A'eramū 'ga ore monou kwe pe Jejui Kristu 'ga mome'wawamū ai'i. Ymā we futat 'ā Janeruwarete 'ga 'jau janepy 'gā nupe rakue: “Teporogytafera renupare'ema 'gā je amono mukuu tejewi 'gā manū re”, 'jau 'ga 'ā rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mogyi 'ga remiayuwamū Kristu 'ga rerowiaaramū etee te. A'eramū 'ga jane manū re jane mogyau ojeypyri nakwaparimū ete rūi.

⁷ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga renūina rakue. “Ere ejua ejeupia 'au je pyri”, 'jau 'ā 'ga 'ga upe rakue. A'eramū 'ā Moisesi 'ga awau ojeupia ywytyra apyte'rarimū Jarejuwarete 'ga pyri rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa itapew are Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga je'ega kwasiaramū 'ā Moisesi 'ga reakwara wenyfugamū 'ga wi rakue. A'eramū 'ā Israeu juapyrera 'gā ojeypyri 'ga jewyramū amā'jāuarūme'em 'ga reakwar are rakue. 'Ga reakwara renyfuga 'gā neakawayau rakue. Esage te 'ā Janeruwarete 'ga je'eg ymanera rakue. A'ere 'ā janepy 'gā nuenuwi futari Jarejuwarete 'ga porogytaa rakue. A'eramū 'gā 'ā amanūmū awau mukuu 'ga wi rakue. ⁸ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga 'awamū U'agesage muri jane, Jejui 'ga rerowiarukaawamū jane. Esage futat 'ga 'Agesage porowykya! ⁹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogytaa rakue. 'Ga porogyta mogytaramū janepy 'gā otywera kwaapa futat rakue numiamū. A'ere janepy 'gā nopiri otywer awi rakue. A'eramū 'gā amanūmū awau mukuu Jarejuwarete 'ga wi 'ga porogytaa renuwe'em ire etee futat. A'ere esageramū futat Jejui 'ga mome'ua. 'Ga mome'ua jane erowiar ire Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū jane jaremanū re jarewau jarejemogyau Jare-

juwarete 'ga pyri nakwaparimū ete rūi. Aipoa 'ga porogyta yaua. “Teja'yra 'ga pēē erowiarāmū je pē mogyi tejemi-ayuwamū. A'eramū nipo je anure pē mogyau tejepyri” 'ea 'ga porogyta yaua. ¹⁰ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera rakue, Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarera rakue. 'Awauwara morogyta yaua taetu aje 'ā esage ete Moisesi 'ga remikwasiarera resage apyraapa. ¹¹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera. Namutamutarūi futat 'gā Moisesi 'ga remikwasiarera renuwi. A'etea esage futat 'gā nupe. A'ere jane 'awamū Jarejuwarete 'ga porogyta yau rerekoi. Esage futat 'ga porogyta yaua. Nateepawa'uweri futari 'ga porogyta yaua.

¹² Jarejuwarete 'ga porogyta are ore jemogypygyi arajemogyau. A'eramū ore orokyjawe'em Kristu 'ga mome'u awi. ¹³ Ymā 'ā Moisesi 'ga weakwara piari taity pyu weakwara renyfug awi rakue. Iwewa teepawa resaukaawe'emamū 'ga imonou oje'arimū rakue, Israeu juapyrera 'gā nupe esaukaawe'emamū rakue. Na'gā 'jawe rūi jane iapoi. ¹⁴⁻¹⁵ Ymā 'ā Israeu juapyrera 'gā naeapyoī futari 'ga porogyta are rakue. 'Awamū miamū aje 'ā 'gā naeapyoī ee. Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramū iapyaka'jam ma'e 'jawe etee 'gā jemogyi. Kristu 'ga ree ojemujar ire te 'gā neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. A'eramū 'gā ajemogyau iapyakwafuk ma'e 'jawe. ¹⁶ Jejui 'ga rerowiar ire nipo 'gā neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. Sā'ā Moisesi 'ga weakwara piaro'woga Jarejuwarete 'ga pyri ojew-yawamū rakue. Nan tee jane Jarejararete 'ga rerowiaaramū janereapyoramū 'ga porogyta are. ¹⁷ “Janejararete 'ga”, 'jau je. Jarejuwarete 'ga 'Agesage upe te je 'i. Werowiarāmū Jejui Kristu 'ga janetywera moia jane wi, Janeruwarete 'ga 'Agesage muri janee. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mu'jaga Janeruwarete 'ga remiayuwamū. 'Ga 'Agesage jane rekoramū jane jaretywe'emamū rēwējēmī jaretywera pyu. ¹⁸ Ymā Moisesi 'ga reakwara wenyfugamū Jarejuwarete 'ga pyri 'ga o re rakue. Nan tee Kristu 'ga remiayuwamū jane jarejemu'jaga 'ga 'jawe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mu'jaga Kristu 'ga 'jawewaramū. Anure taetu nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat.

4

Kristu 'ga ree etee ki jarejea simyī

¹ Janeruwarete 'ga ajemuaēma ore ree. A'eramū 'ga ore mogou ojeupe oporowyky ma'eramū. Jejui Kristu 'ga mome'waramū 'ga ore mogou ojeupe ikue. A'eramū ore orojoyypawe'emamū arajemogyau. ² A'eramū ore oropoia

mama'e tywera apo awi. Jemime miamū futat ore mama'e tywera apowe'em. Oropoit futat ore mama'e tywera apo awi. Nore'mei futari ore Jeju'i 'ga ree. Nasigaty rūi ore Jeju'i 'ga mome'ui. Mama'e a'jea etee futat ore oromome'u arakou. 'Ga je'eg imū etee futat ore arajemogyau Jarejuwarete 'ga reape. A'eramū ore resakara 'gā 'jau nipo ajaupe: "Paulo 'ga ako esage Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat ojeupi oo ma'e 'gā netee", 'jau 'gā ajaupe, ore resaka. ³ Jeju'i 'ga nipo ore imome'wau esage agawewi. A'etea nipo amumera 'gā naeapyoi ee. 'Ga rerowiare'ema 'gā nipo naeapyoi futari ee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gā naeapyoi futari ee. ⁴ Mama'eukwaawa 'wyriara wejue nuerowiarukari 'gā nupe. A'eramū 'gā weapyoe'emamū 'ga mome'u are. Mama'eukwaawa 'wyriara Jeju'i 'ga rerowiare'ema 'gā 'wyriara. A'eramū wemiayuwa 'gā mueapyoukare'ema ee. Jeju'i Kristu 'ga Janeruwarete 'ga 'jawe futat. A'eramū mama'eukwaawa 'wyriara wemiayuwa 'gā mueapyoukare'ema 'ga ree. ⁵ Jeju'i Kristu 'ga etee 'ā ore oromome'u 'gā nupe. "Jeju'i Kristu 'ga perowiat", 'jau 'ā ore arakou 'gā nupe. "Ore rerowiat pejepe", naru'ea'uweri 'ā ore 'gā nupe. "Jeju'i Kristu 'ga perowiat", aru'e te 'ā ore 'gā nupe. "Jeju'i Kristu 'ga 'ā Janejararetea. A'eramū pēē 'ga te erowiaa", 'jau 'ā ore 'gā nupe. 'Ga upe etee futat ore porowykyi arakou. A'eramū ore mama'e apou pē nupe, pē poaa 'ga rerowiar are. ⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. A'e pype 'ga 'jau rakue: "Ypytunaiwa pype je 'ara mogoi", 'jau 'ga rakue. 'Awamū 'ā 'ga futat jane mueapyoukaa oporogyta are. Kristu 'ga kwaawukaa janee ikue. Janeruwarete 'ga 'ā esage ma'ea. 'Ga 'jawe etee futat Kristu 'ga. A'eramū jane Jarejuwarete 'ga kwaapa Kristu 'ga reewe futat.

⁷ Namaira rūi jane. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga ojekwaawukaa janee. Wa'yra 'ga nanē 'ā 'ga ikwaawukaa janee nū. Sā'ā ae mama'e esage monoa mama'e ryrū pype. Mama'e esagea ae nomonoa'uweri japepo tywera pype. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega muri janetywera po pe rakue. A'eramū 'gā aipo jane imome'uramū wea mŷina ee etee. Najane ree rūi 'gā wea mŷi aipoa jane imome'uramū. Janeruwarete 'ga jane moporowykyukat ojeupe. 'Ga pājē mū etee te jane mama'e apoi 'ga upe. A'eramū janeremiapofera resakara 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa ee. "Ene te 'ā eneresage jepi. Mama'e esagea 'ā ereapoukat 'gā nupe epājē mū", 'jau 'gā 'ga upe 'ga muorypa ee.

⁸ Amumē 'ā mama'e tywera jeapoi janee. A'ere 'ā jane nipoiri futari Jeju'i 'ga wi. Amumē 'ā jane jarejemiaporama kwaape'ema. "Maran te je iapoi?" 'jau 'ā jane jarejeupe.

A'ere Janeruwarete 'ga jane mueapyoi janeremiaporam are. ⁹ Kwaiwete agawewi nipo jane ree iporomutare'ema 'gã jane rerekou tyweaete. A'etea nipo Jejui 'ga ako jane pyri. ¹⁰ Sã'ã 'gã ore rerekoa. 'Gã fuewepawe'ema ore wi. Kamēsĩ'ĩsĩ'ĩ 'gã afueweramũ ore ree. Sã'ã 'gã Jejui 'ga juka rakue. Nan tee futat 'gã fueweramũ ore ree. A'ere Jejui 'ga jejukai ore ree. Ore apisiukare'ema 'ga 'gã nupe. Amanũ re 'ã Jejui 'ga ferawi etee rakue nũ. A'eramũ 'ga akou ore pyri futat. A'eramũ ore resakara 'gã 'ga ferawa rerowiaa. ¹¹ Kwe pewara 'gã nupe ore Jejui 'ga mome'uramũ 'ga ree iporomutare'ema 'gã afueweramũ ore ree kamēsĩ'ĩsĩ'ĩ. A'ere 'ga nore apisiukari 'gã nupe. A'eramũ ore resakara 'gã 'jau ajaupe: “Ako futat Jejui 'ga 'gã pyri ra'e. Ojejuka futat 'ga wemiayuwa 'gã nee ra'e”, 'jau 'gã ajaupe, ore resaka. ¹² Jejui 'ga ore imome'uramũ 'gã afueweramũ ore ree. “Siapisi 'gã 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'ere 'ã pēē Jejui 'ga perowiat aipo are taetu. A'eramũ nipo pēē pejewau 'ga pyri pejemanũ re nakwaparimũ ete rūi futat pejemogyau.

¹³ Ymã 'ga amũ ikwasiaa Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are rakue. “Arowiat je tekou. A'eramũ je imome'wau pē nupe”, 'jau 'ã 'ga ikwasiaa rakue. 'Ga 'jawe ore rekoi. Jejui 'ga ore aruerowiat arakou. A'eramũ ore 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. ¹⁴ Janejararete 'ga manũ re 'ã Janeruwarete 'ga Jejui 'ga moferawi etee rakue nũ. A'eramũ ore “Jejui 'ga jane erowiaaramũ Janeruwarete 'ga jane moferapa etee jane manũ re nũ. A'eramũ 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimũ ete rūi” 'e rerowiaa arajemogyau. Ore nanē nipo 'ga ore rerawau ojepyri pē neewe. ¹⁵ Pē nupe Jejui 'ga mome'u are ore orojereko tywerukaa etee futat 'gã nupe. Pejejeupe Jejui 'ga ore imome'uramũ pēē 'ga rerowiaa. “Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga mua ywyp e jane-tywera mepyawamũ rakue” 'ea pēē erowiaa. Kwe pewara 'gã nanē nipo 'ga rerowiaa ojeupe ore 'ga mome'uramũ. A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa jarekatu'og are.

Anure nipo 'ga mama'e esage muri janee

¹⁶ A'eramũ ore a'eramũ aruojere'emamũ Jejui 'ga mome'u awi. Oreretea nipo oymanamũ futat numiamũ. Afuakare'emamũ agawewi futat. A'ere Janeruwarete 'ga ore'aga momyau ore ore rekoramũ. ¹⁷ Ore rerekou tyweaete agawewi futat 'gã. A'ere ore 'i etee orojeupe: “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee, 'gã je rereko tywera apyraapa”, 'jau etee ore orojeupe. A'eramũ ore oropy'a'wyre'emamũ orojereko tyweramũ. Ore upe Janeruwarete 'ga remimurama esage futat 'gã ore rereko tyweawera apyraapa. ¹⁸ Noromỹi ore orojeaa

'auwara mama'e are etee. 'Auwara mama'e teepaw ete kamēsīete. A'eramū ore orojea mŷina Jarejuwarete 'ga ree etee futat. Janeruwarete 'ga te nateepawi futari. Ore upe 'ga remimurama nanē atee pawe'emamū futat nū.

5

1 Tapŷja 'jawe janeretea. Sā'ā ae tapŷi apoa. A'ere 'ā tapŷja to'omi kamēsīete. Nan tee futat nipo janeretea. Jane manūnamū nipo janerete nemamū futat. A'ere nipo jane manūnamū jane'aga oi ywag ipe. A'eramū nipo peu Janeruwarete 'ga janerete yau mua janee nū. Aipoa jarejete yau rerekou nipo jane nimanūu'jawi futari. ² 'Awamū futar iki janerea'at ywag are. 'Awamū futat jareoweramū ywag ipe. Janerea'ar iki jarejete yaua jarejeupe imurawam are. A'eramū jane jarefaemamū ee, jarejete yau futat are. ³ Ywag ipe jane o re nipo Janeruwarete 'ga janerete yau muri janee. A'eramū nipo jane jarejemogyawe'em jarejete'eme. ⁴ 'Au ywy pe jarejemogyau 'ā jane jarejaa'wau mama'e tywera rerajaa'wau. Janemanūweri jane 'ā numiamū. A'ere 'ā janeporomopy'ruweramū futat jarejete are peu jareo re. Jarejete yaua jarejeupe imur ire jane jaremanūu'jape'ema. ⁵ Janeruwarete 'ga nanē ojepyri janejemogya afutat nū. U'agesagea ako 'ga amut janee ikue. "Awamū je Te'agesage monoi pē nupe. A'eramū je anure mama'e mū monou'japa pē nupe nū", 'jau ako 'ga janee ikue. Ma'eramū 'ā jane 'ga 'eawera rerowari jarejemogyau, "Anure je pē mogyi 'au tejepyri nakwaparimū warāu rūi. Pēnete yau nipo je imonou pē nupe. A'eramū nipo pēē pejemanūu'jape'ema", 'ga 'eawera rerowiaa jarejemogyau.

⁶ A'eramū ore orojoywamū 'ga pyri orooram are. 'Au ywy pe arakou ore narakoi 'ga pyri. ⁷ A'ere ore jemogypygyi 'ga ree. Naruesagi agawewi ore 'ga. A'etea ore orojemogypyk 'ga ree. Norojemogypygyi ore orojemiesag are te. 'Ga ree etee futat ore jemogypygyi. ⁸ A'eramū ore araku'iramū arajemogyau. Jarejuwarete 'ga pyri oreoweramū arajemogyau. ⁹ A'ere ore Jarejararete 'ga muorywa taetu ifutari mama'e mū futara apyraapa. A'eramū ore mama'e apou 'ga remifutar imū arakou. 'Ga remifutara 'ara rupi nipo ore oi peu 'ga pyri. ¹⁰ Anure nipo jane jatykai jarejemogyau Kristu 'ga rowase 'ga rerowiaaramū etee juejue. A'eramū nipo 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Janeremiapo tywer are nanē nipo 'ga jane mepyau i'jawerimū etee futat. Janeremiapo esage are nanē 'ga jane mepyau nū. Ma'eramū 'ā ore mama'e apoi 'ga remifutar imū etee.

Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e

11 “Mama'e tywera aporamū jane jemogyi Jarejuwarete 'ga kurapara 'jawewaramū 'ga upe” 'ea 'ā ore ikwaapa. Ma'eramū 'ā ore kyjei mama'e tywera apo awi. Ma'eramū 'ā ore pē mu'ei mama'e a'je are te. 'Gā nanē ore imu'jau ee ai'i nū. Janeruwarete 'ga orereko esage kwaapa. Pēē ikwaawa nanē esage jee nū. ¹² Norojerowiaraiwi ore orojee etee. Oro-jemome'u 'ā ore pē nupe pē maku'iawamū orojee. A'eramū nipo pēē ore mome'wau ore ago'oara 'gā nupe. Aipo 'gā nipo 'jau ojeupe: “Je te 'ā esage ma'eramū. Esak jeraity esagea”, 'jau nipo 'gā ojeupe etee futat. A'ere nipo 'gā naeapyoi ako a'wyre'em are. ¹³ Jejui 'ga je imome'uramū amumera 'gā 'jau jee: “Paulo 'ga 'ga 'akwaawe'ema 'ga wereko”, 'jau amumera 'gā jee, je ago'wau ai'i. A'ere je Kristu 'ga mome'ui tekou. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau je tekou. Aipo je'ea sipo naje mu'akwaawukari je mogou? Amumera 'gā te ajee “Paulo 'ga i'akwaawa akou”, e'i jee. Je'akwaap futat je. A'eramū je Kristu 'ga mome'wau pē nupe, 'ga rerowiarukaa pē nupe. ¹⁴ Kristu 'ga iporomutat jane ree. Ma'eramū 'ā ore Kristu 'ga mome'ui pē nupe. Kristu 'ga amanū janetywera mepyau rakue. A'eramū 'ga werowiaramū janetywera moia jane wi. A'eramū jane jarejemogyau rēwējēmī mama'e tywera apoare'ema 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga reewe amanū ma'efera 'jawe rēwējēmī jarejemogyau. ¹⁵ Jane ree Kristu 'ga manūi rakue, janetywera mepyawamū rakue. Amanū re 'ga ferawi etee rakue nū. A'eramū ki jane 'ga rerowiaaramū mama'e apou'jape'ema jarejemifutar imū etee. 'Ga remifutar imū etee futat ki jane mama'e apou. Mama'e esagea jane iapoa te 'ga afutat. Ma'eramū 'ā 'ga manūi jane ree rakue. Jane ree nanē 'ā Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rakue nū.

¹⁶ A'eramū ki jane jaremā'jāue'em tekotee 'gā naity are. “Ko 'ga nipo 'ā nia'wyrī. Sā'ā 'ga taity tywe'ri ete erekoa”, 'jawe'em jane jarejaupe. “Ko 'ga naje 'jawe rūi. Towajara te 'ga”, 'jawe'em jane jarejaupe nū. “Kwe 'ga ipiūnū”, 'jawe'em jane jarejaupe. Nijokwaawi jane jarejuaity are. Jarejopir are nanē jane nijokwaawi nū. Kristu 'ga upe miamū te 'ā amumera 'gā 'i rakue: “Nakūima'eeteete rūi 'ga. Sā'ā 'ga rekoa mama'e tywera apoara 'gā pype”, 'jau 'ā amumera 'gā Kristu 'ga upe rakue. Nokwaawi 'gā 'ga rakue. A'eramū ki jane jarejuago'wawe'em. Kristu 'ga taetu ki jane iago'wawe'em. ¹⁷ Kristu 'ga ree jarejemujar ire jane jarejemu'jaga 'ga 'jawewaramū. A'eramū futat jane mama'e apowe'em jarejekwawer ymaner imū. Janerekoteefera ateepawamū futat jane wi. A'eramū futat jane jarejemogyau esage Kristu 'ga remifutar imū etee futat. ¹⁸ Janeruwarete 'ga 'ā jane momyauu Kristu 'ga jane

erowiamū. Kristu 'ga rerowiare'ema jane jemogyi 'ga ree iporomutare'emamū. A'ere jane 'ga rerowiamū jane jemu'jagi Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū futat. A'eramū Janeruwarete 'ga ojee iporomutat ma'eramū jane jemogya futaa. "Pe'je pejewau Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā nanē ojemu'jaga je ree iporomutat ma'eramū", 'jau 'ga janee. ¹⁹ A'eramū jane 'jau 'gā nupe: "Kristu 'ga amanū 'ypeywar are janetywera mepyawamū. A'eramū Janeruwarete 'ga Kristu 'ga jane erowiamū janetywera moia jane wi, jane mogyau ojee iporomutat ma'eramū", 'jau ki jane 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'ā jane mono kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. "Pe'je pejewau kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. Kristu 'ga amanū janetywera mepyawamū rakue, pe'je ki 'gā nupe. Kristu 'ga rerowiamū je pē mogyi tejemiayuwamū, e'i Janeruwarete 'ga pē nupe, 'jau ki pēē 'gā nupe", 'jau 'ga oree ikue.

²⁰ Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ore mogoi ojuru irūnamū ikue, Kristu 'ga mome'wawamū kwe pewaramū pē nupe ikue. Kristu 'ga je'eg imū ore 'i pē nupe: "Ga remiayuwamū pejemu'jagukat Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga 'ā pē momyauu", 'jau ako ore pē nupe ikue. ²¹ Kristu 'ga nityweri futari. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'ere Janeruwarete 'ga janetywera monoi 'ga upe. A'eramū 'ga janetywera reramanūmū 'ypeywar are rakue. A'eramū jane Kristu 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau 'ga remiayuwamū. A'eramū jane jaretywe'emamū rēwējēmī jaretywera pyu 'ga upe. A'eramū jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat.

6

¹ Jarejuwarete 'ga retee jane porowykyi. A'eramū ore 'jau pē nupe: Pepoit futat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Ipota'wa 'ga pē nee. Jejuī 'ga pēē erowiamū Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū ki pēē pejepoire'ema 'gā nerowiar awi. ² Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

"Pēpoaawa 'ara rupi je apyakai tejenūi are ikue.

Pē katu'okawa 'ara rupi je pē katu'oka ikue",

'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere je 'awamū je 'i pē nupe: 'Awamū futat iwaēmi 'ga pē poaawa upe, Jarejuwarete 'ga pē katu'okawa upe, a'e je 'ā pē nupe 'awamū.

³ Orojeko esagea ore arafutat arakou. Narafutari ore 'gā motyweawa apoa 'gā nowase. A'eramū nipo 'gā ore ago'wawe'em Kristu 'ga ore imome'uramū. ⁴ Orereko esage resag ire nipo 'gā 'jau oree: "Jarejuwarete 'ga upe Paulo 'ga porowykyi opytuna 'gā netee ra'e. Sā'ā 'gā neko esagea",

'jau nipo ore resakara 'gã oree. Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã ore rerekou tyweaete agawewi ai'i. A'etea ore noropoiri futari Kristu 'ga mome'u awi. Amumẽ ore orotywe'emamũ agawewi mama'e pyu. A'etea ore oreta'wa etee futat arakou. Orojeupe mama'e tywera jeaporamũ orojemouaga jupe. ⁵ Amumẽ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã ore nupãnupãu. Amumẽ 'gã ore munepa ekoete futat moromunepawa pype. Amumẽ 'gã ore mueue Jejui 'ga mome'u are. A'ere ore Jarejuwarete 'ga upe etee futat ore porowykyi aruojere'emamũ. Amumẽ ore noroseri futari. Amumẽ mama'e otywe'emamũ futat oree. ⁶ A'ere 'ã ore reko esagei pẽ pype. Naruapoi futari ore mama'e tywera. Orojeupe mama'e tywera jeaporamũ oropota'waramũ etee futat 'ã arakou pẽ nee. Noropoiri futari ore Kristu 'ga mome'u awi 'gã orojereko tyweramũ miamũ. Orojereko tywera 'gã nerekou esage etee futat jepi. A'eramũ ore resakara 'gã "A'jea futat ore porowykyi Jarejuwarete 'ga upe" 'e rerowiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore poaa 'ga upe oreporowykyi are. Ore poaa 'gã nee oreporomutar are. ⁷ Kristu 'ga ore imome'wau Janeruwarete 'ga 'Agesagea mama'e a'jea etee imome'waukaa oree. Janeruwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ ore Jejui 'ga mome'ui. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa kwaiwete. 'Gã aramueramũ orojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree etee. Aruago'oramũ ore mama'e esage etee iapou 'gã nupe. Aipoa esage futat 'gã nupe. Janeruwarete 'ga upe nanẽ aipoa wesageramũ futat nũ. ⁸ Amumẽ 'gã ore mome'wau esage. Amumẽ 'gã ore mojenosõu. Amumẽ 'gã ore ago'wau etee. Amumẽ 'gã ore kurapa etee. Amumẽ 'gã "I'me 'gã", 'jau etee 'gã oree. A'ere ore mama'e a'jea etee futat imome'ui. ⁹ Wemiesage'ema 'jawe 'gã ore rerekou. A'ere ore 'gã nemiesaga futat numiamũ. Amumera 'gã au'jeteramũ afueweramũ ore ree. A'etea 'gã nore apisi we. Janeruwarete 'ga ore rereko tywerukaa 'gã nupe. A'ere 'ga nore apisiukari 'gã nupe. ¹⁰ Amumẽ 'gã ore mu'arasiga. A'ere orerorywamũ Jarejararete 'ga ree. Kũima'e tywe'ri 'jawe ore arakou 'gã nupe. A'eramũ ore Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramũ 'gã ajemogyau ikaraemã kwai ma'e 'jawe. "Nitywi futari 'gã mama'e pyu", 'jau 'gã oree. A'ere Janeruwarete 'ga jejukai ore ree, mama'e esage mua oree. A'eramũ ore arakou mama'e jara 'jawe.

¹¹ Korītu pewaramũ 'ã pejemogy orejekoty'aawa 'jawe. A'eramũ ore orojemome'wau katu pẽ nupe. ¹² Oroporomutaramũ ako ore pẽ nee ai'i. A'ere a'e peko iypy'i we te ore ree iporomutare'ema 'jawe etee a'e pejemogy. ¹³ A'eramũ je pẽ mu'akwaapa pẽnuwa 'jawe. Pẽporomutat ore

ree. Sã'ã oreporomutara pẽ nee.

Peje'ar awi 'ga rerowiare'ema 'gã nee

¹⁴Peje'ar awi Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nee. Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramũ pejemogy. Ma'eramũ sipo ajee peje'at 'ga ree iporomutare'ema 'gã nee? Ojopype sipo mama'e esagea mama'e tywer are? Naani. Kwara sipo ojopype pyytunaiw are? Naani. ¹⁵Kristu 'ga 'jawe sipo mama'eukwaawa 'wyrara rea'aramũ mama'e are? Naani. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nojopypei futari 'ga rerowiare'ema 'gã nee. Kristu 'ga remiayuwamũ jarejea'are'emamũ mama'e are mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwa 'gã 'jawe. ¹⁶Nitywi futari maira'me a'agawa Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe. Janeruwarete 'ga remiayuwamũ jane jemogyi 'ga rupawa 'jawe te. Jane pype futat 'ga reko. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue:

“Je te 'ã toko 'gã pype. Je futat 'ã tejemogou 'gã Nuwareteramũ. Je futat 'ã 'gã mogyau tejemiayuwamũ”,

'jau Janeruwarete 'ga rakue. ¹⁷Ymã te 'ã 'ga 'i rakue nũ:

“Pejea'gu ki je rerowiare'ema 'gã nui.

Pekotee ki 'gã nui”, 'jau 'gã janee rakue.

“Peko kasi 'gã 'jawe ne. Mama'e tywera kasi peapo 'gã 'jawe etee ne.

Teje'ega renuparamũ je 'i pẽ nupe:

Pe'je pejejua 'au je pyri, je 'i pẽ nupe.

¹⁸A'eramũ futat je tekou Pẽnuwareteramũ.

Pẽe je pẽ mogyau teja'yramũ”,

'jau Janeruwarete 'ga janee rakue. Janeruwarete 'ga 'ã 'wyrararetea janee. Pãjẽreteretea nanẽ 'ã 'ga nũ.

7

¹Naymãwarera 'gã nupe etee rũi Janeruwarete 'ga 'i aipo 'jau rakue. 'Awauwaramũ jane upe nanẽ futat 'ga 'i aipo 'jau nũ. A'eramũ ki jane jarepoia mama'e tywera apo awi. Mama'e tywer are jarejea'ar awi nanẽ ki jane jarepoia nũ. Pẽe 'ã jejekoty'aawa. A'eramũ je pẽ mu'akwaapa ee. Jarejuwarete 'ga ree pejeporomutaramũ pejemogyau. A'eramũ ki pẽe pejejepe'aa mama'e tywera apoar awi. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau. Sajemogy 'ga remiayuwareteramũ 'jau”, 'jau ako je pẽ nupe ai'i.

Paulo 'ga aku'iramũ

²“Pẽporomutat ore ree”, a'e ppy ako je pẽ nupe ko. A'eramũ je 'awamũ 'jau'japa pẽ nupe nũ, “Pẽporomutat ore ree”, 'jau'japa pẽ nupe. Noromote'ari ore 'gã amũ. Noroje'ẽwu'jagi futari ore 'gã amũ. Noromoryteei nanẽ ore 'gã orojee orojeepe mama'e muawamũ. ³A'etea je aipo na'ea'uweri pẽ

nupe pē ago'oawamū. Oreporomutar ore pē nee, a'e je akiko. 'Awamū je 'iu'jawi pē nupe nū: "Oreporomutar ore pē nee". Aramanūe'ēwe ore oroporomutaramū pē nee. Aramanū re miamū futat nipo oreporomutaramū pē nee arajemogyau. ⁴ Ajemogypyk je pē nee. Ajerowiat je pē nee. A'e pe 'ā mama'e tywera ojeapou agawewi oree. A'etea je jeku'i tekou. Tepy'a'wyre'emamū je tekou.

⁵ Masetoni ywy pe orowaēma ypy we ore oropytu'wawe'e'mī futat arajemogyau. Mama'e tywera etee futat ore aruekoat 'ager imūwara amunawa pype. A'e pe 'ā 'gā ore rereko tywet. A'e pe 'ā 'gā ore ree 'gā mara'ne. A'eramū 'gā ore mopy'a'wyrayau etee ee. ⁶ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga ae mopy'ata'wai. A'eramū 'ga ore mopy'ata'wau. Tito 'ga 'ga imua oree. A'eramū 'ga ore muorypa 'ga rur are. ⁷ Ore pyri owaēma ypy we 'ga pēnera mome'wau oree. A'eramū ore pēner are nanē araku'iramū nū. "Ene resaga'up Korītu pewara 'gā ajemogyau", 'jau 'ga jee. "U'arasigamū 'gā ene mu'arasigawer are. Paulo 'ga ako jane simu'arasig etee ai'i, e'i 'gā ajaupe, weapyoramū ee", 'jau 'ga jee ai'i. "A'jea futat Paulo 'ga jane mu'akwaawi rakue, 'jau 'gā ajaupe", 'jau Tito 'ga pē mome'wau jee ai'i. A'eramū je a'eramū teku'iramū pē nee.

⁸⁻⁹ Jeremikwasiarera nipo pē mu'arasiga agawewi. A'etea je najemuaēmi pē nee tejemikwasiarera pē mu'arasig are. "Jeremikwasiarera 'gā mu'arasiga te nipo 'gā momoirukat 'gā tywer awi re'ā", 'jau etee je. A'eramū je teku'iramū ee. "Eneremikwasiarera Korītu pewara 'gā amu'arasig imogyau" 'e kwaaw ire amunipo 'ā je tejemuaēma futat pē nee. A'ere 'awamū jeku'iramū pejetywer awi pepoiramū. Janeruwarete 'ga te 'ā pē mueapyoukat ee, pejetywer awi pē momoirukaawamū. A'eramū je pē mote'arukare'ema aipo tejemikwasiarera ka'arana upe. ¹⁰ Amumē Janeruwarete 'ga jane mu'arasigukari janetywer awi jane momoirukaawamū. A'eramū 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramū jane jareku'iramū ee. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā te ajee i'arasig ekoete otywer are. A'ere 'gā nipoiriweri futari jui. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā katu'oke'ema futat. A'eramū 'gā awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanū re. ¹¹ Pejejea'aramū pejetywera reru'arasig are. Pejetywera reru'arasig ire pejejemueapyoukaa ee Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū pēē 'jau pejejaupe: "Sireko tywet mama'e tywera apoara 'gā 'jau", 'jau 'ā pēē pejejaupe rai'i. 'Gā nereko tyweawer are te je pē kwaawi. Je resaga'up wejue 'ā pejepe pejejemogyau rai'i. Je ree pejeporomutaramū 'ā pejejemogyau je ree rai'i. A'eramū 'ā pēē kamēsīete futat mama'e tywera apoara 'gā nerekou tyweaete 'gā nemiapo tywer are rai'i. A'eramū je a'e are

“Narafutari ore mama'e tywera orojeupe pēē iapoa” 'e are pē kwaapa.

¹² Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe ikue. “Afutat je Jarejuwarete 'ga ore ree 'gā poria kwaawukara 'gā nupe”, a'e je te'ŷina ikwasiaa ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ikue. Namama'e tywera apo awi 'gā mo-moirukaawamū rūi je ikwasiari ai'i. Naereko tyweripyrera 'ga ree rūi nanē je ikwasiari ai'i nū. Pejejee oreporia kwaawukaawamū futat je ikwasiari imonou pē nupe ikue. ¹³ A'eramū ore araku'iramū pēner are, “Korītu pewara 'gā pē nesaga'up ajemogyau” 'e are.

Tito 'ga ku'i are taetu ore araku'iramū arakou. “Korītu pewara 'gā juejue ojejuka esage je ree ojepyri je rekoramū”, 'jau 'ga imome'wau oree. A'eramū ore araku'iramū 'ga 'eawer are. ¹⁴ Pē pyri 'ga o enune je 'jau 'ga upe ai'i: “Korītu pewara 'gā nipo ojejuka esage ene ree”, 'jau je 'ga upe, tejemogypyka pē nee ai'i. A'ere a'e 'ga pereko esage futat rai'i, je'eawer imū etee futat 'ga pereko esage rai'i. A'eramū je tekui'iramū tekou ee. Mama'e a'jea etee je imome'wau Tito 'ga upe pē mome'wau 'ga upe. ¹⁵ 'Ga je'ega 'ā pēē enupa rai'i, mama'e apou pejejeupe 'ga 'eawer imū etee futat rai'i. Pejejeyukau esage 'ā 'ga ree, pejejepype 'ga rekoramū rai'i. A'eramū 'ga 'awamū taetu oporomutaramū pē nee wea'aramū. ¹⁶ A'eramū je tekui'iramū pē nee. 'Awamū taetu je jemogypygi pē nee.

8

Pejejaupe mama'e monou pejeku'iramū

¹ Pēē 'ā orerewirera 'jawe futat. Kūjāmeramū 'ā pēē orerenyra 'jawe futat. A'eramū je Jarejuwarete 'ga remiapofera mome'wau pē nupe. Janeruwarete 'ga 'ā ipota'wa jane ree. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee. Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga werowiarukat Masetoni ywy pewara 'gā nupe kwaiwete rai'i. A'eramū 'ga 'gā mogyau wemiayuwamū. ² Mama'e tywera agawewi futat ojeapou Masetoni ywy pewara 'gā nupe. A'etea 'gā nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi. Aku'iramū etee futat 'gā ajemogyau 'ga ree. Naika'aranūū kwai ma'e arūi agawewi 'gā. Ako tywe'ri ma'e 'gā agawewi. A'etea 'gā oka'aranūū'i mono'oga Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramū. “Ty'ara 'gā werajemogy. A'eramū jane ka'aranūū'i pe monou'i jarejewirera 'jawewara 'gā nupe”, 'jau 'gā ajaupe. ³ 'Gā amū nitywi futari agawewi ka'aranūū pyu. A'etea 'gā oma'e'i pe monou'i 'gā nupe. 'Gā amū otywe'e'miramū agawewi. A'etea 'gā omono'i ape 'gā nupe. ⁴ “Ka'aranūūa pemono ape 'gā nupe”, naru'ei agawewi

futat ore 'gā nupe. A'ere 'gā wemifutar imū etee futat imonoi. “Ore nanē ka'aranūūa oromono 'gā nupe nū”, 'jau 'gā oree. “Oromono futat ore ape 'gā nupe”, 'jau 'gā oree, afuakaramū oree. ⁵ “Irāinānī'ī etee sipo 'gā imonoi 'gā nupe pa”, 'jau ore 'gā nupe. A'ere 'gā imonouui futari orerea'awera apyraapa. Jarejararete 'ga upe 'gā 'i rakue: “Ore moporowykyukar ape ejeupe, ki Ku'jyp”, 'jau 'gā 'ga upe rakue. “Taruapo mama'ea eneremifutar imū 'jau”, 'jau 'gā 'ga upe rakue. A'eramū 'gā 'jau ore upe nanē nū: “Mama'ea taruapo pē nupe 'jau”, 'jau 'gā oree. Janeruwarete 'ga remifutar imū 'gā aipo 'jau oree. ⁶ 'Gā nesakawe ore orojea'aramū pē nee ai'i. A'eramū ore 'jau Tito 'ga upe ai'i: “Ere ewau Korītu pewara 'gā pyri nū”, 'jau ore 'ga upe ai'i. “Ymā a'e ere Korītu pewara 'gā nupe rakue: Ka'aranūūa simono'og imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe, Judeja ywy pewara 'gā nupe 'jau, 'jau a'e ene 'gā nupe rakue”, 'jau ore 'ga upe. “A'eramū ore ene monou 'gā nupe 'gā poaawamū imono'og are. Kasi a'e pe 'gā pōiri imono'og awi ne”, 'jau ore 'ga upe. “Ymā 'ā pēporomono'ogiwet pejeka'aranūū are 'gā nee pejejemuaēma resaukaawamū rai'i. A'eramū ki pēē imono'oga futat imonou 'gā nupe, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. A'eramū 'ga awau pē pyri pē poaa pēka'aranūū mono'og are Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramamū, Masetoni ywy pewara 'gā nemimono'ogera retee. ⁷ Pēē 'ā Jejui 'ga perowiar ywyapi tekotee 'gā apyraapa rai'i. Jejui 'ga 'ā pēē imome'wau tekotee 'gā apyraapa rai'i. Pejejeapyoramū 'ā Jarejuwarete 'ga porogytafer are tekotee 'gā apyraapa rai'i. Pejeporopoariweramū 'ā pēē 'gā nee rai'i. Pēē 'ā ore futaa 'gā apyraapa rai'i. A'eramū ore 'jau pē nupe: “Ka'aranūūa ki pemono Judeja ywy pewara 'gā nupe 'gā nemimonorama apyraapa”, 'jau ore pē nupe.

⁸ “Pemono futar iki pejeka'aranūūa Judeja ywy pewara 'gā nupe”, na'ea'uweri je pē nupe. “Gā nupe pēē imonoa esage futat”, a'e te je pē nupe. Masetoni ywy pewara 'gā ako je amome'u pē nupe ko. “Masetoni ywy pewara 'gā pa je amome'u 'gā nupe kwy”, 'jau je. “Gā nera renuw ire nipo Korītu pewara 'gā nanē oka'aranūū monoi Judeja ywy pewara 'gā nupe nū re'ā”, a'e je tejeupe te'ŷina. A'eramū pēē 'gā nee pejeporiaa resaukaa oree. ⁹ “Jane ree 'ā Janejararete 'ga poromutaramū a'jea futat” 'ea pēē 'ā ikwaapa. Ywag ipe 'ga mama'e jararetea agawewi. A'etea 'ga ruri 'au ywy pe imama'e'ema 'jawe jane ree. A'eramū 'ga ojejukaukaa 'gā nupe janetywer are rakue. A'eramū jane 'ga rerowiarāmū jarejemogyau mama'e jarareteramū 'ga 'jawe. A'eramū ki jane jareporomutaramū jarejuee jarejee 'ga poromutara 'jawe.

¹⁰ 'Gā nupe pēka'aranūū mono are je tejea'aramū te'ŷina. A'eramū je ee tejea'ara mome'wau pē nupe. Ikokwara rupi we ako pēē pejeka'aranūū mono'og ypyruga rakue. A'eramū pēē 'awamū imono'ogamap. A'ea esage jee. Pēē na'ne 'ā pejefuweramū Judeja ywy pewara 'gā poar are rakue. Pēē na'ne futat 'ā ka'aranūūa 'gā nupe imono'oga peypyrug rakue. ¹¹ A'eramū ki pēē 'gā nupe pejemimonorama mono'ogamap imonou 'gā nupe. Ymā 'ā pēfuewet 'gā nupe imono are rakue. A'eramū ki pejefuweawer imū etee futat pēē imono'ogamap imonou 'gā nupe. Pejeka'aranūū pe mono'oga imonou 'gā nupe. Pejefuakara 'ja'jawe etee futat pēē imonou 'gā nupe. ¹² 'Gā nupe ee pēporomonowera esage futat Janeruwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ā janekaraemā okwaap. Mama'e pyu janetywe'emamū Janeruwarete 'ga mama'e renūine'ema jane upe. Jarekaraemā pytuna 'jawe etee imonou 'gā nupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere je: “Pejeka'aranūū ki pemonopap 'gā nupe”, na'ei pē nupe. Kasi a'e pe nepētywi mama'e pyu ne. 'Awamū 'ā pejemogy ika'aranūū kwai ma'e 'jawe futat. A'eramū ki pēē pejeka'aranūū pe monou 'gā nupe. A'eramū pēē pejeju'jawe pejemogyau pejemama'e'iramū. Anure nipo nepētywi mama'e pyu. A'eramū nipo 'gā ojepyka pē nee oka'aranūū pe monou'i pē nupe pē poaawamū. ¹⁵ Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue:

“Gā amū nipo omono'og kwaiwete agawewi.

A'etea nipo nitywi futari emyrera.

'Gā amū te nipo ajee ināinānī'ī etee agawewi omono'og.

A'etea nipo nateepawi futari 'gā nui”,

'jau 'ā Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

Tito 'ga opytuna 'gā netee

¹⁶ Janeruwarete 'ga Tito 'ga moporopoariwerukaa pē nee. Je 'jawe futat 'ga poropoariweramū pē nee. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee. ¹⁷ A'eramū ore 'ga monoa futaa. A'eramū ore 'jau 'ga upe: “Oromono ore ene Korītu pewara 'gā pyri”, 'jau ore 'ga upe. A'erauwe 'ga 'jau oree: “Jeowet futat je 'gā pyri”, 'jau 'ga oree. A'eramū ore 'ga atawer imū etee futat 'ga monou pē nupe. ¹⁸ 'Ga rupi ore jarejewirera 'jawewara 'ga amū monou pē nupe. Jejui 'ga rerowiaaramū ore 'ga kwaawi. “Jejui 'ga 'ga omome'u a'jea futat ra'e”, 'jau ore 'ga upe, orojerowiaa 'ga ree. ¹⁹ Masetoni ywy pewara 'gā aipo 'ga janerewirera 'jawewara 'ga pyyrūmū 'ga monou ore rupi ka'aranūū rerawaramū ai'i. Anure nipo ore pēnemimonorama ka'aranūū rerooi Judeja ywy pewara 'gā

nupe Masetoni ywy pewara 'gã ma'e retee. “Oreporopoariw-eramũ pẽ nee. A'eramũ Korītu pewara 'gã Masetoni ywy pewara 'gã netee ka'aranũũ rerurukaa oree pẽ nupe. A'eramũ ki pẽẽ Jarejararete 'ga muorypa ee”, sa'e ki 'gã nupe, 'gã nupe ka'aranũũ monou.

²⁰ “Judeja ywy pe jarewau ki jane 'gã amũ siroo jarejeupi. Kasi a'e pe 'gã amũ jane ago'oi ne”, 'jau ore arajaupe. Ka'aranũũa ore erawau imonou 'gã nupe kwaiwete. A'eramũ ore 'gã amũ nerawau orojeupi. ²¹ A'eramũ nipo 'gã orereko esage resaka. Janeruwarete 'ga nipo orereko esage kwaapa. A'ere nipo 'gã ikwaawa nanẽ esageramũ nũ.

²² 'Gã nupi nanẽ nipo ore jarejewirera 'jawewara 'ga amũ monoi nũ. A'e 'ga oporowyky akou orojepyri. A'eramũ nipo ore 'ga porowyky esage resaka. Ojeupe ore'eawer imũ etee nipo 'ga mama'e apou. Mama'ea ore iaporamũ aipo 'ga ore poaa iapo are. A'eramũ ore 'ga monou 'gã nupi pẽ nesaka. Ojeupe ore pẽ mome'uramũ 'ga ojerowiaa pẽ nee. “Oka'aranũũa 'gã tomono'i ape 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oree, ojemogypyka pẽ nee. A'eramũ 'ga oweramũ futat pẽ pyri, pẽ poaa imono'og are.

²³ Tito 'ga jeirũnamũ je poaawamũ. Oporowyky esage 'ga pẽ poaawamũ jepi. 'Ga rupi oo ma'e 'gã Masetoni ywy pewara 'gã nemipyurũmera 'gã futat. Kristu 'ga upe 'gã porowykyi. Tekotee 'gã Kristu 'ga muorypa 'gã nee. A'eramũ je 'gã monou Tito 'ga rupi pẽ poaawamũ. ²⁴ A'eramũ ki pẽẽ pejejejukau esage 'gã nee. A'eramũ nipo Masetoni ywy pewara 'gã pẽnera renupa. A'eramũ nipo 'gã 'jau ajaupe: “Paulo 'ga ojerowiat Korītu pewara 'gã nee, 'gã mome'wau oree. A'jea futat 'ga 'gã mome'ui. Sã'ã 'gã jejuka esagea jarejewirera 'gã nee. Ka'aranũũa nanẽ 'gã imono'oga 'gã nupe imonopyramũ nũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

9

Judeja ywy pewara 'gã nupe ka'aranũũa monoawet

¹ Jarejewirera 'gã nupe ka'aranũũ mono are je ka'arana kwasiari imonou pẽ nupe. ² “Oreporomonower ore ka'aranũũ are 'gã nupe”, pẽ'ea je akwaap futat te'yina numiamũ. Ma'eramũ 'ã je pẽ mome'ui Masetoni ywy pewara 'gã nupe ai'i, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe ai'i. Amono tee te je pẽ nupe. “Ymã we 'ã Akaja ywy pewara 'gã nanẽ 'gã poromonoweramũ ka'aranũũ are 'gã nupe rakue”, 'jau je pẽ mome'wau 'gã nupe ai'i, tejerowiaa pẽ nee ai'i. A'eramũ pẽnera 'gã muorypa ai'i. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe ai'i: “Pe'je ajee jane nanẽ simono ape 'gã nupe 'ũ, 'gã 'jawe 'ũ”, 'jau 'gã ajaupe ai'i. ³ A'eramũ je 'awamũ Tito 'ga monou pẽ

pyri 'ga pytuna 'gā netee pē muea'aawamū pē'eawer are. "Ka'aranūūa toromono 'gā nupe 'jau, 'gā poaawamū 'jau", pē'eawer are pē muea'aawamū je 'gā monoi. A'eramū Tito 'ga opytuna 'gā netee awau ka'aranūū mono'ogukaa pē nupe. Kasi a'e pe je pē mome'ui tee 'gā nupe ne. ⁴ Anure nipo je Masetoni ywy pewara 'gā amū nerooi pē pyri. Ka'aranūūa pēē imono'oge'em ire nipo je mojenosī pejepe 'gā nupe je'eawer are. Pēē taetu nipo pejejenosōu ore wi, pejejee orejemogypygyawera renosōu. ⁵ Ma'eramū 'ā je 'i Tito 'ga upe ai'i: "Pekwap je renune 'gā muea'aa ore upe 'gā 'eawer are. Ka'aranūūa mono'oge'emamū ki pemono'ogukat 'gā nupe. Paulo 'ga upe peje'eawer imū etee ki ka'aranūūa pemono'og Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramū, ere ki 'gā nupe", 'jau je 'ga upe ai'i. A'eramū nipo pēē imono'ogamap je waēme'emaue. A'eramū nipo je rupi oo ma'e 'gā 'jau ajaupe: "Wemifutar imū etee futat 'gā ka'aranūū mono'ogi Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramū. NaPaulo 'ga rūi omono'ogukat 'gā nupe", 'jau nipo 'gā ajaupe.

⁶ Pēnea'ar iki aeje'egawa mū ree: "Ināinānī'ī etee y'wa'ŷja tym ire 'ā itymara 'gā ināinānī'ī etee y'wa 'a po'oi anure. Kwaiwete y'wa'ŷja tym ire te 'ga kwaiwete y'wa 'a po'oi anure". Nan tee futat nipo pēē. Anure Janeruwarete 'ga pē mepyi pēnemimonofera 'jawerimū etee futat. ⁷ A'eramū ki pēē pejejea'aramū ra'ne ee. "Marāmaran te je imonoi 'gā nupe?" 'jau ki pēē pejejeupe ra'ne. A'eramū ki pēē pejeka'aranūū monou pejejemifutar imū etee futat. Pejejemifutar imū etee imono re pejejemuaēme'ema ee. Kasi a'e pe "ga amonoukat jee. Najeporomonoweri agawewi je ee", pe'je ne, peje'arasigamū ee ne. Ee pejejemuaēma kasi pemono 'gā nupe ne. Ee pejeporomonoweramū etee ki pemono 'gā nupe. A'eramū pēē pejeku'iramū imonou 'gā nupe. A'ea Janeruwarete 'ga afutat. ⁸ Janeruwarete 'ga 'ā pē poat mama'e apo are. 'Ga futat 'ā mama'e jararetea. A'eramū 'ga, ikaraemāe'ema 'gā nupe mama'ea pēē imono re, 'ga mama'e mua pē nupe kwaiwete. A'eramū taetu nipo pēē mama'e are pejeporiae'emamū pejejemogyau. A'eramū nipo pēē mama'e monou'japa 'gā nupe nū. ⁹ Ymā 'ā Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue: "Esage ma'e 'ga mama'e omono ikaraemāe'ema 'gā nupe kwaiwete.

Ipota'wa ma'ea poromū. Najeaei 'ga ajuee", 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹⁰ Sā'ā Janeruwarete 'ga y'wa'ŷja monoa y'wa'ŷja tymara 'ga upe. Mama'ea nanē 'ga 'ā imua ore oreremi'uramamū. Nan tee futat 'ga mama'e monoi pē nupe kwaiwete, 'gā nupe pēnemimonofera repyramū. ¹¹ Pejeka'aranūūa pēē ape monou Judeja ywy pewara 'gā nupe. A'eramū nipo

Janeruwarete 'ga mama'e monou'jau'japa pē nupe. A'eramū nipo pēē mama'e monou'jau'japa imama'e'ema 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā kwaiwete Janeruwarete 'ga muorypa ojeupe pēnemirookara ka'aranūū reroo are. “Ene 'ā eneresage oree. Ene 'ā mama'e eremurukat oree 'gā nupe”, 'jau nipo 'gā 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹² Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā nupe 'ā pēē ka'aranūū monou 'gā poaawamū. A'eramū nipo pēē Jarejuwarete 'ga muorywukaa 'gā nupe nū. Kwaiwete 'gā oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa pēnemimonofere are. ¹³ Pē nee nanē nipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorywi nū. “Kristu 'ga mome'u renuw ire Korītu pewara 'gā 'ga rerowiari a'jea futat. Sā'ā 'gā ore poara Kristu 'ga porogytau etee futat”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'eramū nipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee. Ojeupe pēnemimonofere are nanē nipo 'gā 'ga muorywi nū. Tesirūmera 'gā Jeju 'ga rerowiaara 'gā nupe pēnemimonofere are nanē nipo 'gā 'ga muorywi nū. ¹⁴ A'eramū nipo 'gā oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe pē nee, pē futaa. “Janeruwarete 'ga oporomutaramū Korītu pewara 'gā nee. Judeue'ema 'gā agawewi. A'etea 'ga iporomutat 'gā nee”, 'jau nipo 'gā pē nupe, Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee. ¹⁵ Simuoryp Jarejuwarete 'ga jarejee 'ga poromutar are 'jau. Wa'yra 'ga 'ā 'ga amut janee 'ga jukaukaa janetywer are rakue. A'eramū ki jane 'ga muorypa ee. Nimome'upawa'uweri jane jarejeupe 'ga remiapofera.

10

Paulo 'ga Jeju 'ga remimonofet

¹ Awamū je Pauloramū pē mu'akwaawi mama'e are. Pēē mū nipo je rerekoemāu etee pejemogyau. “Jane pype akou nipo Paulo 'ga kyjei jane wi”, 'jau 'ā pēē je upe ra'e jepi. “A'eramū nipo 'ga oje'egayawe'em janee. A'eramū 'ga muku awi etee ka'aran are oje'ega moywyrafena imua janee”, 'jau futatee 'ā pēē mū jee ra'e jepi. Kristu 'ga 'ā nimara'nei jane ree. Opota'waramū etee 'ā 'ga jane ree jepi. A'eramū je nanē teje'egaywere'emamū pē nupe, pē pyri tewau. ² A'eramū je 'jau pē nupe: Aipo pe'je awi, 'jau je pē nupe. A'jea futat amunipo 'ā je pēē teje'eganuwe'emamū teje'ega moywyrafeni pē nupe pē pyri tewau. Pēē mū amunipo 'ā 'jau jee: “Omuorypawamū te 'ā Paulo 'ga oi oporogytau 'gā nupe. NaJarejuwarete 'ga je'eg imū rūi te 'ā 'ga Jeju 'ga mome'ui. Wemifutar imū etee te 'ā 'ga 'ga mome'ui”, 'jau futatee 'ā pēē mū jee ra'e jepi. Aipo 'e awi pepoire'emamū je teje'ega moywyrafeni futari pē nupe pē pyri tewau. Jarejuwarete 'ga je'eg imū futat je teje'ega moywyrafeni pē nupe pē mu'jaawamū ee. ³ A'jea futat jane ywy pewaramū jareju'jaju'jawe etee

futat. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee futat ore rekoi 'gā pype. A'ere ore naruapoi te mama'ea 'gā 'jawe. Naorojemifutar imū rūi te ore mama'e apoi. Jarejararete 'ga remifutar imū etee te ore mama'e apoi. 'Ga je'eg imū etee futat ore 'ga mome'wau 'ga rerowiarukaa 'gā nupe. ⁴ Naoropājē mū rūi ore Jejui 'ga rerowiarukari 'gā nupe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mū etee ore 'ga mome'ui 'gā nupe. A'eramū 'gā a'eramū wejue oje'egawarūme'emamū oree. A'eramū ore 'ga rerowiarukaa 'gā nupe 'ga pājē mū etee futat. A'eramū ore 'gā nenū'jāukaa mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuw awi. ⁵ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā te ajee ojerowiaraipe ojee etee futat. Ojee etee futat 'gā nea'aramū ajemogyau. A'eramū 'gā oporokwaawiwere'emamū Jarejuwarete 'ga ree. A'ere ore Jarejuwarete 'ga pājē mū 'gā muea'arukari Jejui Kristu 'ga ree, Kristu 'ga porogyta renuwukaa 'gā nupe. ⁶ Pēē mū nipo jeje'ega renuparamū. A'ere nipo amumeramū jeje'ega renuteearamū te pejemogy. Teje'ega renuparamū pē kwaaw ire je teje'ega renuteearamū pē nereko tyweri'i ee.

⁷ Pēnea'ar iki mama'e are. 'Ga amū a'e 'jau ojeupe: “Je 'ā Kristu 'ga remiayuwa. A'ere Paulo 'ga na'ga remiayuwa rūi”, 'jau nipo a'e 'ga ojeupe. A'eramū ki aipo 'jaramū pejejea'aru'jawamū peje'eawer are nū. Ore nanē 'ā Kristu 'ga remiayuwamū nū. ⁸ “Jarejararete 'ga je'eg imū etee futat ore porowykyi 'ga upe. 'Ga futat 'ā ore mogo ojeupe oporowyky ma'eramū”, a'e je 'ā pē nupe jepi. Tejerowiaa agawewi orojeupe 'ga 'eawer are jepi. Ma'eramū je 'ā najenosī te'eawer are. Pē nupe werowiar ywyapiukaawamū te 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramū ikue. Nawerowiar awi pē momoirukaawamū rūi 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramū ikue. ⁹ Napē mogyjeukaawamū rūi je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. ¹⁰ A'ere nipo je ree iporomutare'ema 'gā amū 'i jee: “Ka'aran are etee 'ā Paulo 'ga oje'ega moywyrarafeni imua janee”, 'jau nipo a'e 'gā ajaupe. “Jane mogyjawamū etee te 'ā 'ga ikwasiari janee”, 'jau nipo a'e 'gā ajaupe. “Jane'wyrriara 'jawe 'ā 'ga rekoi. A'ere 'ā 'ga jane rowase na'wyrriara 'jawe rūi 'ga rekoi. Akotee ma'e 'jawe etee 'ā 'ga rekoi jane pype. A'eramū ki jane jareporenuwewere'emamū 'ga porogyta are”, 'jau nipo a'e 'gā amū jee. ¹¹ A'ere aipo 'jara 'gā nore kwaawi futari. I'me ma'e 'gā tee poromū. Pē nupe orojemikwasiarer imū etee futat ore mama'e apoi pē pype arakou.

¹² Pēē mū nipo pejejekoweramū 'wyrriaramū pejejaupe. A'eramū nipo pēē 'jau pejejeupe: “Jeresage te je 'gā apyraapa 'wei”, 'jau nipo pēē mū pejejeupe. A'ere je aipo na'ea'uweri. Aipo 'jara 'gā ojerowiaraiw akou ojee numiamū. A'ere

i'akwaawe'emamũ te 'gã nekoī. NaJarejuwarete 'ga rea'ar imũ rũi 'gã 'i aipo 'jau. Wea'ar imũ tee 'gã 'i aipo 'jau. Ije'ëran ekoete te 'gã. ¹³ A'ere ore nanarũi. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ã ore norooi kwe pe Jejui 'ga mome'wau. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ã ore 'jawe'em: "Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ã ore oi Jejui Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe", 'jawe'em amunipo 'ã ore. A'ere 'ã 'ga te ore monoi kwe pe Kristu 'ga mome'wawamũ ikue. Pẽ nupe miamũ 'ga ore monoi, pẽ nupe Kristu 'ga mome'wawamũ ikue. Aipo are etee ore jerowiari. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga ore monoukat pẽ nupe ikue. A'eramũ ore orojeupe 'ga 'eawera mojerowiaa arawau pẽ pyri Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. Ore futat pẽ nupe Kristu 'ga mome'u ypyawera. Kwe pewara 'gã nupe nanẽ ore Kristu 'ga mome'u ypyawera nanẽ futat nũ. ¹⁵ "Oreporowykya te", 'jawe'em nanẽ ore 'gã amũ porowyky upe nũ. Ore renunewe nipo 'ga amũ awau Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo ore 'jawe'em 'gã nupe, "Ore ra'ne te ako oroo Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ikue", 'jawe'em nipo ore arakou 'gã nupe. Pẽẽ Kristu 'ga rerowiar ywyapia te ore aruapesak arakou. Pẽẽ 'ga rerowiar ywyapi re nipo ore arawau kwe pe Korītu 'jawa atykupe katy Jejui 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pype 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat ore oi Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ¹⁶ A'ere nipo ore oi pẽ'wya atykupe katy, Jejui Kristu 'ga mome'wau mĩmera amunaw ipewara 'gã nupe. Ore ra'ne nipo arawau 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pypewara 'gã nupe. A'eramũ ore 'gã nerekoayawe'em 'ga amũ porowyky are.

¹⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeremi 'ga upe rakue: "Pejerowiaaip kasi pejejee etee ne. Jarejararete 'ga remiapofer are etee ki pejerowiat", 'jau 'ã 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ¹⁸ "Jeresage je jepi", 'jau nipo 'gã amũ numiamũ. Ojee te ojerowiaaip ma'e 'ga aipo e'i ekoete akou. Maranamũ nipo 'ga wesageramũ futat. Maranamũ nipo 'ga wa'wyre'em are ojerowiaa ekoete. "Janeruwarete 'ga te janereko esagea okwaap", 'jau 'ga ikwasiaa rakue. A'ere jane upe Jarejararete 'ga "Esage aipo 'ga" 'eramũ janeresageramũ futat. A'jea futat 'ga 'ea.

11

I'me ma'e 'gã

¹ I'akwaawe'ema 'jawe agawewi 'ã je teporogytau pẽ nupe. A'etea 'ã pẽnuag je upe. ² Jepy'a'wyt je tekou pe nee. Pẽ nee Jarejuwarete 'ga jemuaẽma 'jawe je nanẽ je jemuaẽmi pẽ nee nũ. Sã'ã kũjãmuku ẽẽ ruwa 'ga wa'jyra ẽẽ monoa kũima'e

'ga amū upe 'ga remirekoramū. Majepeja 'ga upe etee 'ga 'ā ēē monou. Namytuna 'gā nupe rūi 'ga 'ā ēē monou. Nan tee futat je Kristu 'ga etee erowiarukari pē nupe. “Kristu 'ga etee ki perowiat”, 'jau je ako pē nupe ikue. ³ A'eramū je tepy'a'wyrāmū pē nee ikue. “Maran gatu nipo 'gā poire'ema Kristu 'ga rerowiar awi rai'i?” 'jau je tejeupe etee futat ikue. Sā'ā mama'eukwaawa 'wyrīara kūjā ypy ēē, Ewa ēē moryteea o'me are rakue. Nan tee futat nipo 'gā amū poromoryteeweramū pē nee. 'Gā pejemorytee rerowiar ire nipo pejepoia Kristu 'ga rerowiar awi. ⁴ A'eramū je tepy'a'wyrāmū pē nee, Kristu 'ga rerowiar awi pepoir are. Naoreremimome'ua rūi agawewi nipo 'gā omome'u pē nupe. NaKristu 'ga rūi agawewi nipo 'gā omome'u pē nupe. A'etea nipo perowiat 'gā je'ega, pejeku'iramū nipo 'gā nee. Ore te ako Jarejuwarete 'ga 'Agesagea oromome'u pē nupe ikue. Maranuar are sipo 'gā pē mu'ei. A'etea te nipo perowiat 'gā.

⁵ Pē nupe 'ut ma'e 'gā nipo 'jau: “Pē nupe ore futat Kristu 'ga remimonoferamū”, 'jau futatee nipo 'gā pē nupe. A'ere nipo 'gā naKristu 'ga remimonofera rūi. I'me te nipo 'gā pē nupe. A'ere je te a'jea futat Kristu 'ga remimonofera. ⁶ Naje'egi je a'jeteetewi. A'etea je jereapyo Kristu 'ga mome'u are tekou. A'ea 'ā pekwaap. Ai'iwe ai'iwe 'jau ako je Kristu 'ga mome'wau pē nupe ikue. Mama'e a'jea etee ako je imome'wau pē nupe ikue. A'ea 'ā pekwaap.

⁷ Pē pype tekou ako “je mepy pejepe Jejui 'ga mome'u are”, 'jawe'em ako je tekou pē nupe ikue. Kristu 'ga mome'wau etee futat ako tekou pē nupe ikue. Pē poaawamū etee tekou pē pype ikue, pē mu'jau Kristu 'ga ree ikue. Naka'aranūū are rūi ako je rekoī pē pype ikue. “Je mepy ki pejepe”, je 'e'ema sipo mama'e tywera poa rakue? ⁸ Pē pype je rekoramū ako mukuwara 'gā etee Jejui 'ga rerowiaara 'gā ka'aranūū murukaa jee ikue. ⁹ Mama'ea tejeupe itywe'emamū ako je mama'e renūine'ema pē nupe tekou ikue. Masetoni ywy pewara 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee ako mama'e rerurukaa jee ikue. Pe awi janerewirera 'jawewara 'gā amū nuramū ako 'gā mama'e rerurukaa 'gā nupe jee ikue. Ymā miamū ako je mama'ea naenūi pē nupe ikue. Anure taetu nipo je mama'ea naenūi pē nupe. ¹⁰ Kristu 'ga 'ā mama'e a'jea etee omome'u rakue. A'eramū je 'ga remiayuwamū je nanē mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe 'ga 'jawe etee futat. A'eramū je 'jau pē nupe: “Akaja ywy pewaramū pē nupe Kristu 'ga mome'wau ako je mama'ea naenūi pē nupe ai'i”, 'jau je pē nupe, teku'iramū te'e are. A'eramū nipo otywe'emamū je momikara. ¹¹ “Niporomutari futari 'ga jane ree. A'eramū 'ga mama'e renūine'ema oree”, 'jau nipo pēē mū jee rai'i. Naani.

Janeruwarete 'ga pē nee jeporomutara okwaap.

¹² Kristu 'ga remimonoe'ema 'gā te mama'ea wenūi ajemogyau pē nupe. A'ere je naenūi futari mama'ea pē nupe. Kasi a'e pe 'gā: “Paulo 'ga 'jawe etee futat jane mama'e renūi 'gā nupe”, 'gā 'i ne. Tejemiapoa etee futat je aapo tekou pē pype. ¹³ “Ore Kristu 'ga remimonofera”, e'i futatee nipo 'gā amū ajemogyau. A'ere nipo 'gā i'me ma'ea te. Omorytee te nipo 'gā 'gā ojee. NaKristu 'ga rūi futat 'gā omono kwe pe. Kristu 'ga upe oporowyky 'me ma'e 'gā te. ¹⁴ A'ere ore noreporesagi arajemogyau aipo 'gā nee. Mama'eukwaawa 'wryiara miamū ojesaukat futat Kristu 'ga mome'waramū 'jawe. A'eramū futat 'gā moryteeu ojee kwaiwete. ¹⁵ A'eramū mama'eukwaawa 'wryiara remiayuwa 'gā mama'e apou o'wryiara 'jawe etee futat. A'eramū 'gā ajemogyau mama'e esage apoara 'jawe ojee ae moryteeawamū futat. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gā nereko tyweretei 'gā nemiapo tywer are, 'gā monou mama'eukwaawa rapyaw ipe.

Paulo 'ga ako tywet

¹⁶ 'Awamū je 'eu'jawi pē nupe nū: I'akwaawe'ema 'jawe agawewi je porogytai pē nupe. A'etea pēnuag jee. Tajemome'u pē nupe. ¹⁷ NaJarejararete 'ga je'eg imū rūi je je'egi 'awamū. I'akwaaw ekoete ma'e 'jawe etee futat je teje'ega 'awamū. ¹⁸ Sā'ā 'gā amū kwaiwete 'gā jerowiaraiwa ojee etee. Nan tee je jemome'ui pē nupe. ¹⁹ “Ore'akwaaw ore arajemogyau”, 'jau pēē 'ā pejemogyau jepi. Peje'akwaaw ire amunipo 'ā neperowiari Jejuī 'ga mome'u teera 'gā je'ega. I'akwaawe'ema 'jawe te 'ā pejemogy 'gā je'ega rerowiaa. ²⁰ Wemifutara etee 'ā 'gā iapoukaa pē nupe. Ojee pē moryteeawamū te 'gā 'i. A'etea 'ā perowiat 'gā. A'eramū 'gā pēka'aranūū rerawau ojeupe etee futat. “Ore 'ā pē'wryiara”, 'jau futatee 'gā pē nupe. A'e are pēē 'gā nerowiaa. Aipo 'gā pē kurapa, pē je'ēwu'jaga agawewi. A'etea 'ā pēē 'gā nenupa. ²¹ “Paulo 'ga nuapoi mama'ea ore 'jawe. Okyje 'ga pē nui”, 'jau nipo 'gā jee. A'jea futat 'gā aipo 'gā 'i. Naapoi futari je mama'ea 'gā 'jawe. Ajenosī sipo je 'gā 'jawe mama'e apoe'em ire? Naani.

Ojee etee ojerowiaraip ma'e 'gā nee sipo pēē pejeporenuwiweramū? A'eramū je nanē tejemome'wau pē nupe. ²² “Epyreu 'ā ore”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā epyreua futat nū. “Israeu juapyrera 'ā ore”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā Israeu juapyrera futat nū. “Abraão 'ga juapyrera 'ā ore”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā Abraão 'ga juapyrera futat nū. ²³ “Kristu 'ga upe ore porowykyi”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā oporowyky Kristu 'ga upe nū. A'ere je 'ā mama'e apoi 'ga upe 'gā apyraapa. Ma'eramū sipo je jemome'ui pē nupe? Je'akwaawe'ema sipo je rerekou? Kristu 'ga

upe je porowykyi kwaiwete 'gã apyraapa. Aipo are te je jerowiari. Moromunepawa pype 'gã Kristu 'ga mome'u are je munewu'jau'japa 'gã nereko tywera apyraapa. "Au'je Kristu 'ga mome'u re", 'jau 'gã jee je munewu'jau'japa moromunepawa pype. Amumẽ 'gã je nupãu Kristu 'ga mome'u are. Nakwaawi je tenupã pytuna. Kwaiwete 'gã je rereko tyweretei aipo 'gã nereko tywera apyraapa. Tejejukaukaa ja'wyja'wy tekou 'gã nupe namutamutat. ²⁴ Jepyutuna 'gã futat, judeu 'gã futat je pyygu'jau'japa je mopimopika ae mopikawa pyu. Je pyykawe 'gã je mopika. Trītai nowi te je mopiga pytuna ikue. Sīku te 'gã je pyygi, je mopimopika i'jawerimū etee futat nū. ²⁵ Muapyt romanū 'gã je nupãu wyra pyu ikue. Majepi tee 'gã ita pyu je juka are afueweramū, ita momopoa je ree je jukaawamū numiamū. Muapyt yaruua nanẽ wypywygamū jee ikue. Aipo mū wi futat je naẽmi werewi ikue. Ko'aramuku je tekou 'y pe etee futat. Koypytunamuku nanẽ je tekou 'y pe etee futat yaruu rypywyg ire ikue. ²⁶ Aata je kwe pe tewau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramū jeataaw ipe mama'e tywera ojeapou jee kwaiwete ikue. Amumẽ 'ya je jukau werewi, 'y ruwiramū je ree. Amumẽ muna'ywa afueweramū je ree. Judeuramū ore'wyrīana'nī 'gã, judeue'ema 'gã. Mīmera 'gã nanẽ afuewereteramū je ree. 'Gã 'wyrarete pype, amunawe'em ipe, 'yẽ'ẽ me. Mīmer imū 'gã amū afueweramū je juka are. Je ree iporomutare'ema 'gã nanẽ je jukau werewi. Jejui 'ga rerowīaa 'me 'gã nanẽ afueweramū je ree nū. ²⁷ Teporowykyau tekou tefuakapawamū. Amumẽ je tesere'ema tekou. Amumẽ je tetywe'emamū temi'u pyu. Amumẽ je te'yuwejamū tekou. Amumẽ je tekou 'ara ro'ysaga upe taity poakuwuue'eme. ²⁸ Aipoa wayramū futat jee numiamū. A'ere mama'e mū te aipo ray apyraawi jee. Pẽ nee jepy'a'wyrā te ay jee jereko tyweawera apyraapa. A'eramū je tepy'a'wyrāmū Jejui 'ga rerowīaaramū pẽ nee najuejue etee futat. "Maran gatu nipo 'gã opoire'ema Jejui 'ga rerowiar awi", 'jau je tejeupe tepy'a'wyrāmū pẽ nee. ²⁹ Jejui 'ga pẽ mū erowiaraiw are je tepy'a'wyrāmū pẽ nee. Mama'e tywera pẽ mū iapo are je te'arasigamū. Mīmera juejue ay jee jereko tyweawera apyraapa.

³⁰ Tejemome'u re je tejee te mama'e apoe'ema resaukaa pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga tepoara je aesaukat pẽ nupe. ³¹ Janeruwarete 'ga je'me'ema okwaap. Mama'e a'jea etee te je amome'u pẽ nupe. Janeruwarete 'ga 'ã Jejui Kristu 'ga Ruwaretea. Simuoryp 'ga jareojere'emamū 'jau. 'Ga futat 'ã je'me'ema okwaap.

³² Damasco pe je rekoramū peuwara 'gã 'wyrīara 'ga afuew-

eramū je pyyg are ikue. A'eramū 'ga jefaruuna'nī monou amunawa osoma rokvara rarūmū je ree ikue numiamū. Aipoa 'gā 'wyriara 'ga 'wyriararete 'ga remiayuwa te, Areta 'ga remiayuwa te. ³³ A'ere jejekoty'aawa 'gā je a'gui 'gā nui. A'eramū 'gā 'jau jee: “Paneru pype eapyk. Toromono ene ikwara rupi amunawa osoma apyraapa 'jau”, 'jau 'gā jee ikue. A'erauwe je teapyka paneru pype. A'erauwe 'gā je monoi je mojypa iosoma rowajara katy. A'eramū je teka'jama tejee ifuwet ma'e 'gā nui ikue. Jejekoty'aawa 'gā je poare'em ire amunipo 'ā je ree iporomutare'ema 'gā je pyygi futari, je jukau rakue.

12

Paulo 'ga remiesaget

¹ Tejemome'wau 'ā tekou pē nupe. Ma'eramū sipo je jemome'ui pē nupe? “Je te 'ā Jarejuwarete 'ga remimonoferamū” 'ea pē nupe esaukara sipo je afutat? Naani. A'etea je ajemome'u pē nupe. Tejeupe Jarejararete 'ga remiesaukarera te 'ā je amome'u pē nupe. ² Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga je monoi ywag ipe ojepyri ikue. Katosi je kwara mu'ari 'awamū 'ga tejeroo re. Maran gatu nipo je a'jea futat tewawe'em ywag ipe 'ga pyri rakue. Tefayupaw ipewara 'jawe ete te je oi ikue. A'eramū je a'eramū ikwaapa katue'em. Janeruwarete 'ga etee te okwaap. ³⁻⁴ Ma'upawe'eme te 'ga je rerooi erujewi ywag ipe ikue. A'eramū je peu ra'u futat tewau ikue. “Tefayupaw ipe te nipo je oi rakue?” a'e ako je ko. Nakwaawi je. Janeruwarete 'ga te okwaap. Peu tekou je ywagipewara 'gā je'ega renupa tekou ikue. A'ere je najepokawyi imome'wau jareje'eg imū. Nuarūi janeje'eg imū imome'ua. Janeruwarete 'ga nanē nafutari je imome'ua nū. ⁵ Tejemiesagera je amome'u pē nupe, tejerowiaa ee. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Tejetee mama'e apoe'ema resaukaawamū te je jemome'ui pē nupe. ⁶ A'ere je mama'e a'jea etee imome'ui. A'eramū je tekowe'em i'akwaawe'ema 'jawe. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Kasi a'e pe 'ga amū 'i jee ne. “Kuu. Paulo 'ga esage ma'ea ajuapyraapa”, 'jau 'ga amū jee ne. Pejerowiaraip kasi je ree pejemogyau ne. Jeremimome'u are etee ki pēneapyo pejemogyau. Jeremiapofer are nanē ki pejejeapyoramū pejemogyau nū.

⁷ Mama'e esagea futat je aesak ywag ipe tekou ikue. A'eramū je teporesagamū etee ee ikue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Mama'e tywera pa je amonoukat mama'eukwaawa 'wyriara upe Paulo 'ga upe kwy. Kasi a'e pe Paulo 'ga jerowiaraiwi etee ojeupe jeremiesaukarer awi ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe ikue. Sā'ā

ju raya ae pokutuga. Nan futat mama'eukwaawa 'wyrriara remimurera rayramū jee. Ma'eramū 'ā je najerowiaraiwi tejee. ⁸ Muapyt te je 'i Jarejararete 'ga upe: “Epe'a je wī”, 'jau'jau'japa je 'ga upe. ⁹ A'ere 'ga 'i etee jee: “Naani. Nape'ai futari je ene wī. A'ere je ene moywyrarafeni ete jupi”, 'jau etee 'ga jee. “Ma'eramū 'ā nerefutari mama'ea. Jepota'wa je ene ree tekou. Au'je ejemuaēm ire. Tepājēa je amono enee mama'eay jeuwamū. A'eramū ene mama'e apou jepājē mū etee futat”, 'jau etee 'ga jee. A'eramū je teku'iramū tejeupe mama'eay jeuw are. Je upe mama'eay jeuwamū taetu Kristu 'ga opājē muri jee. ¹⁰ Ma'eramū 'ā jeku'iramū mama'eay are. Tepifuakare'em are, Kristu 'ga ree 'gā tekuraw are, mama'e pyu tetywe'em are, tejeupe mama'e tywera jeapo are, tejereko tywerete are. Mīmer are je teku'iramū etee futat tekou. 'Gā je rereko tyweramū Kristu 'ga opājē muri jee jepi. A'eramū je mama'e apou 'ga pājē mū etee futat.

Paulo 'ga wearamū 'gā nee

¹¹ Jejemome'ua je mojenosī. “I'akwaawe'ema 'jawe sipo je rekoī”, a'e je tejeupe te'ỹina. A'ere 'ā naje mome'ui pejepe 'gā nupe. A'eramū je 'ā 'agamū je tee tejemome'wau tekou. “Akotee ma'ea te Paulo 'ga”, 'jau nipo pēē mū jee. “Ore te 'ā Jejuī 'ga remimonoferaretea”, 'jara 'gā aipo e'i futat jee. Akotee ma'eramū agawewi je rekoī. A'etea Kristu 'ga je mono kwe pe ojemome'waukaa jee ikue. ¹² Pē pype 'ā je rekoī Jarejuwarete 'ga 'ā aeremiapoe'ema apoukaa jee, opājē mū 'ga 'ā iapoukaa jee. A'eramū 'ā pejejeporesagamū etee ee. Aipoa 'ā “Je futat Jejuī 'ga remimonoferamū” 'e resaukaa pē nupe. Najefuewepawi je pē nupe imome'u are ikue. ¹³ Pē nupe Jejuī 'ga mome'wau jepota'waramū etee pē nee ikue. Kwe pewara 'gā nee nanē je tepota'waramū nū 'gā nupe 'ga mome'wau nū. Pejeju'jawe futat pēē jee. Areko esage pāwē etee futat je pēē. A'ere je naenūi ka'aranūūa pē nupe. A'e are sipo pēmara'ne je ree?

¹⁴ Mukūi je oi pē pyri ikue. 'Awamū nipo je tewau'japa pē pyri nū. Naenūi futari je ako mama'ea pē nupe ikue. Nafutari je pēka'aranūūa. A'ere jeporomutaramū pē nee. Tejemuaēma tekou pē nee. Jera'yra 'jawe 'ā pēē jee. A'eramū je teporomutaramū pē nee. Sā'ā ta'yriara 'ga mama'e monoa wa'yra upe. Nakunumī arūi 'ā mama'ea omono 'uwa upe. Nan tee futat je mama'ea naenūi pē nupe. ¹⁵ Temama'ea pē nupe imonopaw ire miamū amunipo 'ā je teku'iramū etee futat tekou. Mama'ea taetu je 'ā iapou pē nupe pē poaawamū, Jejuī 'ga rerowiar ywyapiukaawamū pē nupe. Teporomutaramū 'ā je pē nee. Pē nee jeporomutara te ra'u nepē moporomutarakari je ree nū?

16 Naenūi agawewi futat je 'ā mama'ea pē nupe. A'ea 'ā pekwaap. A'etea nipo pēē mū 'jau jee: “Paulo 'ga ore morytee ojee. O'meramū 'ga oree”, 'jau futatee nipo pēē mū jee. 17 Namoryteei je pēē. Mama'e a'jea etee futat je amome'u pē nupe. Pē pyri omonoramū sipo 'gā mama'e renūi pē nupe rai'i? Naani. 18 Tito 'ga ako je omono pē pyri jarejewirera 'jawewara 'ga retee ai'i. Mama'ea sipo 'gā wenūi ako pē nupe rai'i? Pē morytee sipo 'gā nai'i? Naani. Je 'jawe etee futat Tito 'ga mama'e apoi. Je 'jawe futat 'ga rekoi.

19 “Paulo 'ga ojemome'u oree, ‘esage ma'e 'ga ra'e, te'i etee 'gā jee 'jau', e'i 'ga, aru'e ore”, 'jau sipo pēē mū jee? Naani. Kristu 'ga je'eg imū etee futat ore pē mu'ei. Jarejuwarete 'ga remianuwamū ore mama'e mome'ui pē nupe. Mama'e apou ore mama'e apoi pē poaawamū etee futat. 20 Tejemuaēma je pē nee. Pē pyri tewaēm ire sipo maran jerea'aramū pē nee? Maran sipo pēnea'at je ree? Jeremifutara 'jawe sipo peko? Pēnemifutara 'jawe sipo je rekoi? Jepy'a'wyt je pēneko are. “Maran sipo 'gā neko'i ojepyri je oramū?” 'jau je tejeupe etee futat. “Maran gatu nipo 'gā ajamuewe'em mama'e are? Maran gatu nipo 'gā ajuerekoayawe'em? Maran gatu nipo 'gā oporomutare'emamū ajuee? Maran gatu nipo 'gā jerowiaraipe'ema ojee? Maran gatu nipo 'gā ajakurape'ema ajemogyau? Maran gatu nipo 'gā ojoje'ēwu'jage'ema? Maran gatu nipo 'gā ajamamara'ne'ema”, 'jau je tejeupe tepy'a'wyrāmū pē pyri teo are. 21 Tepy'a'wyrāmū tekou pē nekoarūe'em are. Pē nekoarūe'em ire nipo je 'arasigamū tekou pē pyri tewau. Pēē mū nipo mama'e tywera apou rakue. A'ere nipo nepejemuaēmi iapo re. Pejetywer awi pepoire'em ire nipo je tejaa'wau pētywer are. Nepēneateei nipo mama'e tywera apo awi. Kūima'efera 'gā ajuemireko mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui. Kūjāmera 'gā nanē nū ojomena mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui, tejaa'wau pētywer are nū.

13

'Gā mu'akwaapawet

1 Pē pyri ako je oi mukūi ikue. 'Awamū nipo je 'ā tewau'japa pē nesaka nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue:

“Majepeja 'ga etee nipo 'ga amū kwau 'eramū kasi peapyaka 'ga je'eg are ne.

Mukūja 'gā te nipo ajee omome'u 'eramū te ki perowiat.

Maranamū nipo muapyra 'gā imome'wau 'eramū nanē pe-
jeapyakau 'gā je'eg are nū”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe ee rakue.

2-3 A'eramū je 'awamū 'jau mama'e tywera apoaramū pē nupe. Pē pyri tewau ako je 'i pē nupe ikue: “Pē pyri tejoru'japa nipo je najemuaēmu'jawi pē nee”, 'jau ako je pē nupe ikue. “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe pēnemiapo tywer are”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū: “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe”, 'jau'japa pē nupe nū. Muku agawewi 'ā je rekoi pē nui. A'etea je aipo a'eu'jap pē nupe. “Kristu 'ga je'eg imū te nipo je teje'ega moywyrafeni pē nupe mama'e tywer awi pēneatee'emamū”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū nipo pēē 'jau jee: “Kristu 'ga je'eg imū futat Paulo 'ga mama'e apoi”, 'jau nipo pēē je resag ire. Kristu 'ga ako opājē wesaukat pē nupe ikue. 'Awamū 'ga 'ā esaukaru'japa pē nupe nū. 'Ga pājē mū etee futat je pē nerekoī. ⁴ Ypeywar are Kristu 'ga manūnamū 'ā 'gā amū 'jau 'ga upe rakue: “Nifuakari futari 'ga”, 'jau 'ā 'gā amū 'ga upe rakue. A'ere 'ā 'ga 'Uwarete 'ga pājē mū 'ga ferawi rakue nū. Kristu 'ga 'jawe futat ore norefuakari arakou. A'ere 'ga opājē muri te oree. Korītu pe ore oramū Kristu 'ga mama'e apoukari ore upe opājē mū etee futat.

⁵ Pēnea'ar iki pejejee. “Kristu 'ga ree sipo je jemogypygyi tekou?” 'jau ki pēē pejejeupe. “Kristu 'ga ako werowiaaramū ore pype” 'ea 'ā pekwaap. A'ere 'ga werowiar awi pepoir ire nokoi futari pē pype. ⁶ “Paulo 'ga nanē nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi” 'ea 'ā pekwaap. “Ga poirū 'gā nanē nopoiri 'ga wi nū” 'ea pēē ikwaawa nanē je afutat nū. ⁷ Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou pē nee tekou. “Epoar iki Korītu pewara 'gā otywer awi 'gā poir are”, 'jau je tekou 'ga upe pē nee. Nafutari je 'gā tejee te 'gā jemogypygya. “Paulo 'ga 'gā mu'e esage. Sā'ā 'gā jemogy esagea”, tejeupe 'gā 'e are je najerea'ari. Pejemogy esage are tee je jerea'aramū. ⁸ Jejui 'ga rera mokwasi'wawamū etee je mama'e apoi. Naapoa'uweri je mama'ea Jejui 'ga mome'ua mateepaawamū. ⁹ Orojeupe mama'eay jesaukara 'eramū nipo Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe. A'eramū ore araku'iramū orojeupe mama'e tywera jeuw are. Oroje'ega ore imonou Jarejuwarete 'ga upe pē nee jepi: “Ekatu'ok katu ki Korītu pewara 'gā. Jejui 'ga erowiar ywyapiukat 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe pē nee jepi. ¹⁰ Pē nui muku tekou je tejea'ara kwasiaa ka'aran are imonou pē nupe jepi. A'eramū nipo pejejoia mama'e tywera apo awi. A'eramū nipo je pē pyri tewau teje'ega moywyrafene'ema pē nupe. Napē muorypawamū rūi 'ga ore monoi ojeupe oporowyky ma'eramū ikue. Werowiar ywyapiukaawamū te 'ga ore monoi pē nupe ikue. A'eramū nipo je Jarejararete 'ga je'eg imū pē mu'jau esage 'ga ree, 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe.

¹¹ Kunumĩmet, kūjāmet. Mĩmeramũ je ka'arana kwasiari imonou pẽ nupe. Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Peenuw iki pejejeupe je'eawer are. Pejeju'jawe pejejea'aramũ mama'e are. Pẽpota'wa ki pejejee. Nan pejemogyramũ Janeruwarete 'ga futat 'ga rekoi pẽ pype. Janeruwarete 'ga ae ree iporomutat ma'ea. Ae mota'waramũ nanẽ 'ga akou nũ. 'Ga futat ako pẽ pype nan pejemogyramũ.

¹² Jejui 'ga rerowiaaramũ ki pẽẽ pejejomana, pejejafutaa. Nan ae 'ga rerowiaaramũ.

Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã juejue oje'ega omono pẽ nupe pẽ futaa.

¹³⁻¹⁴ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat. Jarejuwarete 'ga pẽ nee 'ga poromutara nanẽ je afutat nũ. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea pẽ nee ita'waa nanẽ je afutat nũ.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

Garasi

Ymã te Janeruwarete 'ga judeu 'gã mũ'ëi imogyau wemi-ayuwamũ rakue. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau wemifutar are. Judeu 'gã ojemojewagukaa ajaupe Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jepi. Mama'ea 'gã i'wau 'ga je'eg imũ etee jepi. A'ere 'gã nupe etee 'ga aipo 'i rakue.

A'ere Jeju 'ga ruri jane katu'oka najuejue etee futat. Werowiarãmũ 'ga jane katu'ogi. Ywag ipe Jeju 'ga jewyr ire 'ga remimu'efera 'gã awau 'ga mome'wau kwe pe rakue. A'eramũ judeue'ema 'gã Jeju 'ga rerowiaa kwaiwete rakue. A'eramũ judeu 'gã amũ awau 'gã newiri, judeue'ema 'gã mu'jau wemiapo are. A'ere 'gã judeue'ema futat. A'eramũ 'gã mama'e apowe'em judeu 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'eawer imũ. Nojemojewagukari 'gã judeu 'gã 'jawe. 'Gã nemi'urama nanẽ najudeu 'gã ma'e 'jawe. A'ere 'gã Jeju 'ga rerowiari futari. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ.

Garasi pewara 'gã judeue'ema futat. A'eramũ judeu 'gã amũ awau 'gã mu'jau wemiapofer are. A'eramũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe 'gã mueapyou ee. "Werowiarãmũ Jeju 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ pẽẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat. Najudeu 'gã 'jawe rũi pẽẽ. A'eramũ pẽẽ mama'e apowe'em 'gã 'jawe. Najaneremiapo are rũi Jeju 'ga jane katu'ogi. Werowiaaramũ etee te 'ga jane katu'ogi" 'jau Paulo 'ga ikwasiaa 'gã nupe, 'gã mueapyou ee.

NaPaulo 'ga etee rũi ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou inuga 'gã nupe.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou pẽ nupe. Je 'ã Jeju Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã te Jeju 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramũ ikue. Nakũima'e tee 'ga rũi je mono 'ga mome'waramũ ikue. Jeju 'ga futat je mogo omome'waramũ ikue. Na'gã amũ nupe rũi 'ga 'i: "Pe'je pejewau jeje'ega mome'wau Paulo 'ga upe", 'jawe'em. Jeju Kristu 'ga retea futat je mogo ojee 'gã mu'jaramũ ikue. 'Ga manũ re 'ã 'ga Ruwarete 'ga Jeju 'ga moferapa etee rakue. 'Uwarete 'ga retee 'ga je monoi kwe pewara 'gã mu'jawamũ ojee ikue. ² 'Au je pyri janerewirera 'jawewara 'gã amũ neko. 'Gã nanẽ oje'ega omono pẽ nupe, Jeju 'ga remiayuwamũ Garasi ywy pewaramũ pẽ nupe.

³ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jeju Kristu 'ga nanẽ Janejararetea futat nũ. Afutat je 'gã nesagea pẽ nerekoa. 'Gã pẽ mopy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ.

⁴ Ymã te 'ã Jeju Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. Jane wi janetywera moiawamũ 'ga ojejukaukaa 'gã nupe rakue. Ojejukaukaa 'ga 'gã nupe werowiaaramũ jane mũ'jãwamũ mama'e tywera apoara 'gã nui. Ojeupe jane katu'okawamũ 'ga jejukaukari 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. ⁵ A'eramũ jane 'ga muorypa jareojere'emamũ futat jarekatu'okawer are, 'jau je.

Morogyta esage

⁶ Jeju Kristu 'ga 'ã pëe erowiaa rai'i. Janeruwarete 'ga futat 'ã pë pyrũmũ pë mogyau Jeju Kristu 'ga remiayuwamũ rai'i. Ma'eramũ sipo ajee pepoit 'ga rerowiar awi kamësiete rai'i? Pepoit 'ã 'ga rerowiar awi kamësiete rai'i. Ma'eramũ te 'gã amũ porogyta 'mea perowiat rai'i? 'Gã pejemu'e 'me are 'ã pëe pejeapya mÿina ekoete rai'i. Pejememoryteeukaa ekoete 'ã 'gã nupe rai'i. Jeku'iaip je ako pë nee ai'i. A'ere 'ã je mu'arasig etee pejepe pejejee nũ. ⁷ Nitywi kwe pe morogyta esage amũ. Nitywi futari morogyta yau mũ kwe pe. Jeju Kristu 'ga mome'ua etee te morogyta esagea. A'ere 'ã 'gã amũ oi pë pyri mama'e amutee mome'wau pë nupe rai'i. "Toromojopy'ru Kristu 'ga 'eawera 'jau", 'jau 'gã 'ã rai'i numiamũ. ⁸ Ymã te ako ore pë mu'ei Jeju Kristu 'ga je'eg are ikue. A'ere 'ã 'ga amũ oi o'meramũ pë nupe rai'i. A'eramũ je Jarejuwarete 'ga Kristu 'ga mome'u 'me ekoeteara 'gã nereko tywera futaa. Ore mũ agawewi amunipo 'ã mama'e amutee mome'wau. A'etea amunipo 'ã je Jeju 'ga ree mama'e amutee te mome'wara 'gã nereko tywera futaa. Ywagipewara 'gã amũ agawewi amunipo 'ã 'ua o'meramũ pë nupe. A'etea amunipo 'ã je Jarejuwarete 'ga i'me ma'e 'gã nereko tywera futaa. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã monoa amunipo 'ã je ifutaa. ⁹ Ymã te ako ore morogyta esage mome'ui pë nupe ikue. Aipo renuw ire ako pëe Jeju Kristu 'ga rerowiaa ikue. A'eramũ ako ore 'jau pë nupe ikue: "Arafutar ore Jarejuwarete 'ga mama'e amutee are pë mu'jara 'gã monoa mama'eukwaawa rapyaw ipe", 'jau agawewi ako ore pë nupe ikue. 'Awamũ je aipo 'jau'japa pë nupe nũ. Afutat je Jarejuwarete 'ga mama'e ekoete are pë mu'jara 'gã monoa mama'eukwaawa rapyaw ipe, 'jau je 'awamũ taetu te 'ÿina pë nupe. ¹⁰ Na'gã amũ maku'iawamũ rũi je aipo 'jau. Naani. Afutat je Jarejuwarete 'ga ku'ia tejee. 'Auwara 'gã maku'iawamũ etee mama'e apo re amunipo 'ã je naapoi futari mama'ea Kristu 'ga remifutar imũ.

Paulo 'ga jemome'uawet

¹¹ Pëe 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pëe 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je teporomome'uweramũ Kristu 'ga ree pë nupe. Na'auwara 'ga amũ je'ega rũi je ako amome'u pë nupe ai'i.

¹² Na'auwara 'ga amũ rũi imome'wau jee. Na'auwara 'gã amũ rũi te je mu'e ee ikue. Jejui Kristu 'ga futat omome'u jee ikue.

¹³ Jeremiapofera nipo 'ga amũ omome'u pẽ nupe rakue. Je 'ã judeua futat. Ymã je mama'e apoi judeu remiapou etee ikue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã je erekou tywet ikue. “Tama-teepap 'ga rerowiaara 'gã 'jau”, 'jau je ikue. Najemuaẽmi futari je 'gã nee. ¹⁴ Judeuramũ orojemiapou etee futat je mama'e apou ikue. Tepytuna 'gã apyraapa je mama'e apou orojemiapofer imũ etee futat. Oroypy 'gã je'ega je enupa katu katu tekou ikue. Tekotee 'gã je imu'jau ee ikue.

¹⁵ A'ere Janeruwarete 'ga ymã we futat je pyyrũi oje'ega mome'waramũ rakue. Je'are'emaue futat 'ga je pyyrũi ojeupe mama'e apoaramũ rakue. Naapoi agawewi je mama'e esagea ikue. A'etea 'ga je pyyrũmũ ojeupe oporowyky ma'eramũ rakue. ¹⁶ Wa'yra 'ga 'ga esaukaa jee ikue. “Ere ewau jera'yra 'ga mome'wau judeue'ema 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Morogyta esagea ene imome'wau jera'yra 'ga ree 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. Tejeupe aipo 'ga 'e ypyrauwe je 'ga rerowiaa. Ma'eramũ je 'ã na'gã amũ temu'akwaawer imũ rũi 'ga mome'ui 'gã nupe. ¹⁷ Jerusareg ipe miamũ je nooi, “je mu'e pejepe”, 'jawe'em Jejui 'ga remimono ppyfera 'gã nupe nũ. Je renunewe agawewi 'gã porowykyi Jejui 'ga upe. A'etea je nooi, “je mu'akwaap pejepe”, 'jawe'em 'gã nupe ikue. Tejeupe aipo 'ga 'e ypyrauwe je 'ga rerowiari ikue. Arabia ywy pe ra'ne je tewau ikue. A'e awi je tejua Damasco pe ikue nũ. ¹⁸ Muapyra kwara kwaw ire te je tewau Jerusareg ipe Pedro 'ga resaka ikue. 'Ga kwaapa je tewau. Mukũja etee je morowykye'ema magwapa 'ga pyri tekou ikue. ¹⁹ A'ere je naesapawi Jejui 'ga remimonofera 'gã. Tiago 'ga etee je esaka, Jarejararete 'ga rewirera 'ga etee je esaka.

²⁰ Mama'e a'jea etee je ikwasiaa ka'aran are imonou pẽ nupe. Janeruwarete 'ga je'me'ema akwaap.

²¹ Jerusareg awi je tewau kwe pe, Siria ywy pe, Sirisia ywy pe. Mĩmer imũ je tewau ikue nũ. ²² Ma'eramũ 'ã Judeja ywy pewara 'gã naje resagi. ²³ Jerera etee 'gã enupa. “Jane rereko tywearera 'ga oo Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe, 'ga rerowiarukaa 'gã nupe” 'e renupa. “Ymã ako 'ga Jejui 'ga rerowiaaramũ jane apisi are etee 'ga fueweramũ rakue” 'ea 'gã ikwaapa futat. “A'ere 'gã 'awamũ 'ga rerowiari jane 'jawe” 'ea nanẽ 'gã enuwu'jau'japa futat. ²⁴ A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa je ree. “Paulo 'ga erekatu'ok rai'i. Eja'yra 'ga ererowiarukat 'ga upe rai'i, ore rereko tywearera 'ga upe rai'i. Aipoa esage oree”, 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa je ree.

2

Jerusareg ipe 'ga jemome'uawet

¹ Katosi kwara magwaw ire je tewau tejewya Jerusareg ipe ikue nū. Panape 'ga awau je rupi. Tito 'ga nanē je erawau orojeupi nū. ² Tejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee je tewau peu. “Ekwap Jerusareg ipe”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramū je tewau. Peu tewau je teporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyrriara 'gā nupe. Amueapyo je 'gā judeue'ema 'gā nupe teje'eg are. “Peenup katu katu jeje'ega. Nan tee futat je 'gā mu'ei” 'jau je 'gā nupe, 'gā mueapyou te'eawer are. 'Gā 'wyrriara 'gā nupe etee je imome'wau. A'eramū je 'jau tejeupe: “Nia'wyrri 'ga je'ega, e'i sipo 'gā jee”, 'jau je tejeupe. A'eramū je teporonupa ee 'wyrriara 'gā nupe etee: “Aje'eg ekoete te je tekou?” 'jau je teporonupa ee 'gā nupe. A'ere 'gā 'i: “Naani. A'jea futat eneje'ega”, 'jau 'gā jee, jeje'ega renuw ire. ³ Jeremireroofera 'ga, Tito 'ga, gregoa. Najudeua rūi 'ga. A'eramū 'ga ojewage'emamū. A'etea Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyrriara 'gā 'ga mojewagukare'ema jee. “Eroo 'ga imojewagukaa 'gā nupe jarejemiapou”, 'jawe'em 'gā jee.

⁴ Ore porogytaramū tekotee 'gā 'ua osou ore pyri. Oreje'ega renupa 'ua. Aipo 'gā i'me ma'ea. “Jejui 'ga ore aruerowiat arajemogyau”, 'jau futatee aipo 'gā oree. “Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gā nuapoi mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imū. Aipoa nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gā oree. “Moisesi 'ga remikwasiarer imū 'gā mama'ea 'ga iapoe'emamū, Janeruwarete 'ga nokatu'ogi Jejui 'ga rerowiaara 'gā”, 'jau futatee 'gā oree. Aipo 'gā “Eroo ejeupi 'ut ma'efera 'ga imojewaka Moisesi 'ga remikwasiarer imū”, 'jau jee. ⁵ A'ere ore naruerowiari 'gā. “NaMoisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apoara etee rūi 'ga okatu'ok. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gā etee te Janeruwarete 'ga okatu'ok”, 'jau ete ore 'gā nupe. “Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū Janeruwarete 'ga 'jau janee: Eneresage jee, 'jau 'ga janee, 'ga rerowiaaramū 'ea morogyta esagea futat. NaMoisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apoara 'gā nupe rūi 'ga aipo 'ga 'i. Jejui 'ga rerowiaaramū jane upe etee te 'ga aipo 'ga 'i”, 'jau ore 'gā nupe.

⁶ A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyrriara 'gā oje'ega nomoywyrarafeni jee ikue. (Pewwara 'gā 'jau 'gā nupe, ore'wyrriat, 'jau 'gā 'gā nupe. Jarejuwarete 'ga upe jane jareju'jawe etee futat jane jemogyi. Je upe nanē jane jareju'jawe ete jarejemogyau nū.) A'eramū 'ā 'gā 'wyrriara 'gā oje'ega nomoywyrarafeni jee ikue. “Nan etee emu'e 'ga”, 'jawe'em 'gā jee ikue. A'jea futat je 'gā mu'eawera. A'eramū 'gā oje'ega moywyrarafene'ema jee. Tito 'ga nanē 'gā imojewagukare'ema jee.

7-8 Eapyo 'gã Jarejuwarete 'ga je mono are. Pedro 'ga ra'ne futat Janeruwarete 'ga omono judeu 'gã nupe Jejui 'ga ree 'gã mu'jaramũ rakue. Opãjẽ 'ga imua 'ga upe ojeupe 'ga mo-porowykyukaawamũ rakue. 'Ga 'jawe futat Janeruwarete 'ga opãjẽ mua jee, je monou judeue'ema 'gã nupe wa'yra 'ga ree 'gã mu'jaramũ. 9 A'eramũ 'wyrriara 'gã 'jau oree: "A'jea futat. Janeruwarete 'ga pẽ mogoi Jejui Kristu 'ga ree judeue'ema 'gã mu'jaramũ. A'eramũ pẽẽ pejemogou 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore pyri", 'jau ete 'gã jee, Panape 'ga retee. "Pe'je pejekou Jejui 'ga mome'waramũ judeue'ema 'gã nupe. Ore 'ã jarepytuna 'gã nupe 'ga mome'waramũ", 'jau 'gã oree. Tiago, Pedro, Juã. Mĩmera 'gã aipo 'jau oree ikue. 10 Aipo e'i etee te aje 'gã oree ikue: "Pẽnea'ar iki ikaraemãe'ema 'gã nee, Jerusareg ipewara 'gã nee. Pepoar iki 'gã, mama'e mua 'gã nupe", 'jau 'gã oree. Aipoa ore aruapo arakou. Mama'ea ore imonou arakou 'gã nupe. Aipoa esage jee.

Pedro 'ga upe oje'ega moywyrafenawet

11-14 A'ere Pedro 'ga awau owaẽma Ātioki pewara 'gã pyri, Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyri. Peu akou 'ga ojemi'wat judeue'ema 'gã pype etee futat. Ymã ore judeuramũ noro-jemi'wari judeue'ema 'gã pyri ikue. A'ere ore Jejui 'ga rerowiar ire ore poiri aipo awi. A'eramũ Pedro 'ga ojemi'waa ekoete te futat 'gã pyri. Poje Tiago 'ga pyriwara 'gã amũ 'ua owaẽma Jerusareg awi. 'Gã nesakawe Pedro 'ga opojo'ogamũ judeue'ema 'gã nui. Okyje 'ga opytuna 'gã nui. "Gã nã'ã nopoiri futari orojemiapofer awi re'ã. Nojemi'wari futari nã'ã 'gã imojewagipyre'ema 'gã pyri re'ã", 'jau Pedro 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga opojo'ogamũ judeue'ema 'gã nui. 'Ga pojo'oga resakawe ajepeja Jejui 'ga rerowiaara 'gã nanẽ opojo'ogamũ 'gã nui nũ. Panape 'ga miamũ ojemu'jau 'ga ree. A'ere 'gã naJejui 'ga remifutar imũ rũi aipo apoi. A'eramũ je 'gã nesakawe teje'ega moywyrafena Pedro 'ga upe. "Ma'ja te ereapo, ki Pedro?", 'jau je 'ga upe 'gã nemianuwamũ. "Ene 'ã judeua je 'jawe. Ymã te ako Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are judeuramũ janee rakue. A'eramũ ako jane mama'e apou 'ga remikwasiarer imũ etee ikue. A'ere 'ã jane 'awamũ jane jemogyi Jejui 'ga rerowiaaramũ. Niapou'jawi jane mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Ma'eramũ ene judeue'ema 'gã mu'jau Moisesi 'ga remikwasiarer are? Ma'eramũ sipo ene mama'e apoukaa Moisesi 'ga remikwasiarer imũ 'gã nupe?" 'jau je Pedro 'ga upe teje'ega moywyrafena.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã katu'okawet

15 Ore 'ã judeua. Judeua futat orejara 'gã. Ma'eramũ 'ã ore judeuretea. “Namama'e tywera apoara rũi ore judeue'ema 'gã 'jawe”, 'jau ore arajaupe jepi. 16 “Judeuramũ agawewi futat ore. A'etea Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã etee esage Jarejuwarete 'ga upe” 'ea ore ikwaapa. Janeruwarete 'ga nanẽ 'jau jane: “Jera'yra 'ga ererowiat ekou. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau 'ga jane Jejuui Kristu 'ga rerowiaaramũ. NaMoisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apo are rũi 'ga aipo 'jau jane. Jejuui Kristu 'ga rerowiamũ te 'ga 'i jane: “Jera'yra 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee”, 'jau 'ga jane. Aipo ni'i ekoetei 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã nupe, Jejui 'ga 'gã erowiare'emamũ. 17 Kristu 'ga ree ore jemogypygyi arajemogyau. A'eramũ ore orojesageramũ Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga ree orojemogypygy ire ore oropoia Moisesi 'ga remikwasiarer are orojemogypygy awi. “NaMoisesi 'ga je'egeera renuw are rũi Janeruwarete 'ga 'i jane: Eneresage jee, 'jau. A'eramũ jane jarepoia 'ga remikwasiarera rerowiar awi ee jarejemogypygy awi 'jau”, 'jau ore arajaupe. A'eramũ 'gã amũ 'jau oree: “Nia'wyrri futari Moisesi 'ga je'ega renupare'ema 'gã. Judeue'ema 'gã nuenuwi 'ga je'egeera. A'eramũ 'gã wa'wyrre'emamũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã amũ oree. “A'eramũ pẽẽ pejea'wyrre'emamũ 'gã 'jawe. Kristu 'ga ree pejemogypygy ire nepeanuwu'jawi Moisesi 'ga je'egeera pejemogyau. Kristu 'ga pẽ motywerukat Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã amũ oree. A'ere naani. O'meramũ te 'gã 'i. Kristu 'ga najane motywerukara'uweri 'ga upe. 18 A'ere je piori Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar are tejemogypygy awi ai'i. Na'ga remikwasiarera renuw are rũi Janeruwarete 'ga jetywera moiri je wi. Moisesi 'ga je'egeera renuwa upe tejewyr ire amunipo 'ã je jemotyweri Jarejuwarete 'ga upe. “Taenupap Moisesi 'ga je'egeera 'jau”, a'e je tejeupe ikue numiamũ. A'ere je naenupawi futari 'ga je'egeera ikue. A'eramũ je tejemotywea ete Jarejuwarete 'ga upe rakue.

19 Na'ga remikwasiarera renuw are rũi Janeruwarete 'ga jetywera moiri je wi. A'ere je 'ga remikwasiarera mogyta re futat tetywera kwaawi ikue. “Kuu. Naapoi futari je mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imũ tekou”, 'jau je tejeupe 'ga remikwasiarera mogyta re. “Kristu 'ga amanũ 'ypeywar are jetywera moiawamũ rakue. 'Ga manũ are Janeruwarete 'ga jetywera moia je wi” 'e renupa ai'i. A'eramũ je Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar are tejemogypygy awi tepoia. Ymãwarera mama'e awi je tepoiapap 'awamũ. A'eramũ je “Awamũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apou tekou”, 'jau je tejeupe, tetywera 'ga imoir

ire ai'i. Werowiarāmũ Kristu 'ga je muẽma Moisesi 'ga remikwasiarera renupara 'gã nui. ²⁰ Ma'eramũ je 'awamũ tefuwere'emamũ futat tejemifutar imũ mama'e apo are. Kristu 'ga ree je jemujari 'ga rerowiarāmũ. 'Ga futat je rereko. Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea. Je ree 'ga poromutaramũ. Jetywera moiawamũ 'ga ojekukaukaa rakue. Ma'eramũ 'ã je 'awamũ jefuweweramũ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee. ²¹ Naapoi agawewi je mama'e esagea Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'etea 'ga je katu'ok Kristu 'ga je erowiarāmũ ai'i. A'eramũ je tejemogypyka Kristu 'ga ree etee. Kristu 'ga jane erowiarāmũ Janeruwarete 'ga 'jau jane: "Jera'yra 'ga ererowiat. A'eramũ ene ejesageramũ jee", 'jau 'ga jane. Moisesi 'ga je'egea renuwa jane muesage re amunipo 'ã Kristu 'ga amanũ ekoete rakue. A'ere naani. Namanũ ekoetei 'ã 'ga rakue. Kristu 'ga futat jane mota'wa 'Uwarete 'ga upe. Kristu 'ga jane erowiarāmũ tee 'ga 'i jane: "Pẽnesage jee", 'ga 'i jane, wa'yra 'ga jane erowiarāmũ.

3

Jarejuwarete 'ga jane erowiaa

¹ Pẽẽ 'ã Garasi ywy pewaramũ peje'akwaawe'ema pemut pejejepyyu. Awỹja te pẽ morytee rai'i nũ, 'jau je pẽ nupe. Amueapyo agawewi ako je pẽẽ Jejui Kristu 'ga manũ are ikue. "Ypeywar are amanũam ipe Kristu 'ga janetywera mepyi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, Kristu 'ga jane erowiarāmũ", 'jau je ako pẽ nupe ikue, pẽ mueapyou ee ikue. ² A'eramũ ki pejejea'aramũ je'eawer are. Moisesi 'ga 'eawera renuw ire sipo Janeruwarete 'ga U'agesage muri pẽ nupe? Naani. Kristu 'ga mome'ua pẽẽ erowiar ire te Janeruwarete 'ga imuri pẽ nupe. ³ Ma'eramũ sipo ajee peje'akwaawe'ema pemut pejejepyyu? Kristu 'ga pẽẽ erowiar ypyramũ ako Janeruwarete 'ga opãjẽ mua pẽ nupe ikue, wemifutara apoukaa ako pẽ nupe opãjẽ mũ ikue. Ma'eramũ sipo ajee pepoit 'ga ree pejejemogypyg awi rai'i? Pejejewya 'ã pejejemiapofer ymanera upe ete rai'i nũ? ⁴ Kristu 'ga ree pejemogypygamũ ako tekotee 'gã pẽ nerekou tyweaete agawewi 'ga ree ikue. A'ete ako pẽnuag pejejereko tywera upe ikue. Pẽnuag ekoete sipo aipo upe rakue? A'eramũ sipo pẽẽ 'awamue pejepoia Kristu 'ga rerowiar awi? Naani. Nepepouri futari 'ga rerowiar awi. ⁵ Moisesi 'ga remikwasiarera renuw are sipo Janeruwarete 'ga U'agesage muri pẽ nupe? Naani. 'Ga je'egea renuw are sipo Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukari pẽ nupe opãjẽ mũ? Naani. Jejui Kristu 'ga mome'ua pẽẽ erowiarāmũ te 'ga aeremiapoe'ema apoukari pẽ nupe opãjẽ mũ.

⁶ Pēnea'ar iki Abraão 'ga rekwawer are. Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe Abraão 'ga ree rakue. “Abraão 'ga Janeruwarete 'ga werowiat rakue. Werowiamũ Janeruwarete 'ga 'i 'ga upe rakue: Abraão 'ga esage jee, 'jau 'ga 'ga upe werowiamũ”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. ⁷ A'eramũ Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã juejue Abraão 'ga juapyrera 'jawewaramũ ajemogyau. Aipoa 'ã pēē ikwaapa. ⁸ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i aipo 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiaaramũ ereko. A'eramũ ene ejesageramũ ekou jee. Tejerowiaara 'gã nupe juejue nipo je 'i, pēnesage jee, je 'i. Ene upe te'eawera 'jawerimũ etee futat je 'i 'gã nupe tejerowiamũ”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. “Judeue'ema 'gã nupe miamũ nipo je 'i: Pēnesage jee, je 'i, ene 'jawe 'gã tejerowiamũ”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe u'eawera kwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. ⁹ Werowiamũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou Abraão 'ga upe. A'eramũ 'ga jane upe nanē mama'e esage mua nũ. Abraão 'ga upe imuawera 'jawe 'ga imua janee werowiamũ.

¹⁰ Moisesi 'ga je'egeera renupara 'gã ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe. Nuenupawi futari 'gã 'ga je'egeera. A'eramũ 'gã ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe. Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga je'egeera renuwaipara 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. ¹¹ “Moisesi 'ga je'egeera ereenup katu katu. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, ne'i Janeruwarete 'ga 'ga amũ upe. Naani. Ojee ojemogypyk ma'e 'gã nupe etee te Janeruwarete 'ga 'i: “Pēnesage jee. A'eramũ je pē mogyau 'au tejepyri nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² Ymã Janeruwarete 'ga aipo 'jawe'em rakue: “Pejemogypyg iki je ree”, ne'i te rũi 'ga rakue. “Perowiat te ki jeje'ega”, e'i te 'ga rakue. “Moisesi 'ga remikwasiarera renup katuara 'gã etee te ajemogy nakwaparimũ rũi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. A'ere 'gã nuenupawi futari Moisesi 'ga remikwasiarera je'ega rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe: “Nepeenupawi futari 'ga remikwasiarera je'ega. A'eramũ je pē nerekou tyweaete ee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe nipo peo pejemanũ re”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

¹³ A'ere 'ã Kristu 'ga manũi 'ypeywar are janetywera mepyawamũ rakue. Kristu 'ga Janeruwarete 'ga erekou tywerukaa janetywer are rakue. A'eramũ 'ga jane rerekou tyweru'jape'ema ee, Kristu 'ga jane erowiamũ. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are rakue:

“Nia'wyri te 'ypeywar are u'am ma'e 'gã jee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. A'eramũ 'ga Kristu 'ga upe 'ypeywar are janetywera renu'ama upe aipo 'jau rakue. Janetywer are Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerekou tywerukaa rakue. A'eramũ 'ga, Kristu 'ga jane erowiaramũ, jane rerekou tyweru'jape'ema futat. Naani. Kristu 'ga jane erowiaramũ te 'ga 'i jane: “pênesage jee”, 'jau. ¹⁴ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiaaramũ ereko. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. “Ypeywar are Kristu 'ga manũa omepypap janetywera rakue. A'eramũ 'ga 'awamũ, pênesage jee”, 'jau judeue'emamũ pê nupe Jejui Kristu 'ga pêẽ erowiaramũ. Kristu 'ga jane erowiaramũ, Janeruwarete 'ga U'agesage mua jane, u'eawer imũ etee futat.

U'eawer imũ 'ga mama'e apoi

¹⁵ Pêẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pêẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je, tamueapyo 'gã ee 'jau, 'jau je pê nupe. Sã'ã ae ajamama'e futaa ijara momoranuwa. A'eramũ 'ã ijara 'ga: “Nan ki ajee siapo jarejaupe”, 'jau 'ã 'gã ajaupe. A'eramũ 'ã 'gã u'eawer imũ etee futat ikwasiaa ka'aran are inuga. Ikwasiapaw ire 'ã 'gã wera kwasiaa ee. A'eramũ 'ã 'gã mama'e apou ajaupe wemikwasiarer imũ etee futat. Ikwasiapaw ire 'gã 'ã imoiru'jape'ema futat nũ. U'eawer imũ etee futat 'gã iapou ajaupe. ¹⁶ Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue. “Tamono mama'e esagea ene upe 'jau. Enejuapyrama 'gã nupe 'jau nipo je imonou. Tekotee 'gã nupe nanẽ nipo je mama'e esage monou ene ree, enejuapyrama 'gã nee 'jau nipo je imonou”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Na'ga juapyra 'gã nupe juejue rũi 'ga 'i. 'Ga juapyrama 'ga amũ upe etee 'i te 'ga 'i aipo 'jau. Aipo 'ga upe 'ga 'ea, Kristu 'ga upe, 'ga 'ea te. ¹⁷ Abraão 'ga upe aipo 'e re Janeruwarete 'ga 'jau: “Taapo mama'ea te'eawer imũ etee futat 'jau”, 'jau 'ga rakue. A'ere, kwaturu sêtui trĩta kwara kwaw ire, Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. A'ere 'ga nomoka'jami futari Abraão 'ga upe u'eawera. A'eramũ 'ga 'awamũ Abraão 'ga upe je'eawera nia'wyri 'jawe'em 'ga. Naani. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e monoi Abraão 'ga upe, Abraão 'ga juapyra 'ga upe nanẽ nũ. ¹⁸ NaMoisesi 'ga je'ega renuw are rũi 'ga mama'e esage monoi 'ga upe. Naani. 'Ga upe u'eawer imũ etee te 'ga imonoi 'ga upe. Wemifutar imũ etee 'ga imonou 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

¹⁹ A'eramũ nipo pêẽ mũ 'jau jee: “Ma'eramũ sipo ajee Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue?” 'jau nipo pêẽ mũ jee. Naani. Oje'ega 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe. Oretywer are ore

mueapyoawamũ te 'ga iapoukari rakue. Abraão 'ga juapyrama 'ga rure'emauwe Moisesi 'ga remikwasiarera oretywera kwaawukaa ore rakue. Kristu 'ga Abraão 'ga juapyrama. Kristu 'ga upe Janeruwarete 'ga 'i rakue: "Tamono mama'e esagea 'gã nupe 'ga ree 'jau", 'jau 'ga Kristu 'ga mome'wau rakue. Ywagipewara 'gã nupe Janeruwarete 'ga oje'ega rerurukari Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga upe etee te 'ga erurukari. A'eramũ Moisesi 'ga te imome'wau 'gã nupe. Anure Moisesi 'ga 'ga je'ega kwasiaa inuga ka'aran are ore rakue. ²⁰ A'ere Janeruwarete 'ga oje'ega nuerooukari Abraão 'ga upe. Janeruwarete 'ga retea futat oje'eg 'ga upe.

Kristu 'ga 'eawera Moisesi 'ga remikwasiarera py'rau

²¹ Abraão 'ga upe ra'ne Janeruwarete 'ga oporogytau rakue. A'ere 'ga oje'ega monou Moisesi 'ga upe rakue. Moisesi 'ga upe 'ga 'eramũ sipo 'ga 'i: "Abraão 'ga upe je'eawera nia'wryi", 'jau sipo 'ga rakue? Naani. Kwe pe mama'e esage mũ apoa ojepyri jane reroo re amunipo 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'ga jane rerawau ojepyri jane mama'e apoawer are. A'ere nitywi mama'e esagea mũ kwe pe ywag ipe ae monoara. ²² "Nitywi futari mama'e esage apoara 'gã amũ jee. Najuejue etee futat 'gã tywetyweramũ jee. 'Gã tywera 'gã nerekou", 'jau 'ga ojeupe rakue. Ako esage agawewi futat 'gã. A'etea 'ga Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã ete omogy nakwaparimũ ete rui u'eawer imũ etee futat. Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã etee 'ga imogyau ojepyri nakwaparimũ rui.

²³ Ywy pe 'ga rure'emauwe ore judeuramũ Kristu 'ga rerowiare'ema arajemogyau. 'Ga rure'emamũ ore Moisesi 'ga remikwasiarera etee erekou. "Janeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat Moisesi 'ga upe janetywer are jane mu'jawamũ", 'jau ore. A'ere 'ga ne'i futari ore: "Moisesi 'ga remikwasiarera penup. A'eramũ pēē pejejesageramũ jee", 'jawe'em 'ga ore Moisesi 'ga remikwasiarera renuw are. Jejui 'ga ore erowiar ire tee 'ga aipo 'jau ore. ²⁴ Sã'ã ae wa'ya monoa moromu'jara mũ 'ga po pe, wa'ya mu'jaukaa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga remikwasiarera mogytaramũ ore orojemu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are numiamũ. A'ere ore naru-enupawi 'ga je'ega. Kristu 'ga 'ur ire, judeuramũ ore mũ 'ga rerowiaa. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau ore: "Kristu 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ pēē pejejesageramũ jee", 'jau 'ga ore, Kristu 'ga ore erowiar ire. ²⁵ 'Awamũ ore Kristu 'ga rerowiar ire mama'ea naruapoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ.

26 'Awamũ pẽẽ najuejue etee Kristu 'ga ree pejemogypyyk pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ najuejue etee pejejemogyau Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. Judeuramũ, judeue'emamũ. Mĩmeramũ juejue futat pẽẽ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ, Kristu 'ga pẽẽ erowiar ire. 'Ga rerowiar ire pẽẽ pejejemujaa 'ga ree nanẽ nũ. 27 Kristu 'ga pẽẽ erowiamũ 'ga amũ pẽ pymĩau 'y pe Kristu 'ga rerowiaara resaukaawamũ. Pejepymĩ re pẽẽ pejejemujaa 'ga ree. A'eramũ 'ga pẽ nerekou. 28 Jarejuwarete 'ga upe jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat. Judeuramũ, judeue'emamũ, oje'wyrarete pewaramũ, ka'a pewaramũ, kũima'eramũ, kũjãnamũ. Mĩmeramũ jane jareju'jaju'jawe etee futat jarejemogyau 'ga upe. Kristu 'ga rerowiamũ jane jarejemujaa 'ga ree. A'eramũ jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Majepei 'yweteewara 'jawe jarejemogyau. 29 Kristu 'ga remiayuwamũ pejejemogy re pẽẽ pejejemogyau Abraão 'ga juapyrera 'jawewaramũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe, Abraão 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

4

1 'Awamũ je pẽ mueapyoi kunumĩ are. Sã'ã jane jareja'yra 'gã nupe jarekaraemã monoa. A'ere 'ã kunumĩa naeapyoi we ee ojejuka are. A'eramũ 'ã ae tuwamũ 'jau wemiayuwa 'gã nupe: "Tekaraemã je amono teja'yra 'ga upe ai'i. A'ere 'ga nojemotowi we. A'eramũ 'ga ojejukawe'em ee. A'eramũ pẽẽ pejejekau ee 'ga upe jee ra'ne. 'Ga jemotuw ire 'ga ma'ea futat, 'ga upe jeremimonofera", 'jau nipo 'ga ruwa 'ga wemiayuwa 'gã amũ nupe. Waranupe'emawe futat kunumĩ 'ga 'uwa 'ga karaemã jaramũ futat akou. A'etea 'ga 'uwa 'ga remiayuwa 'gã je'ega renupa. 2 'Ga aranuwe'emamũ 'ga ruwa 'ga remiayuwa 'gã ojejekau 'ga ree, 'ga karaemã are. 'Uwa 'ga remifutara 'ara rupi kunumĩfera 'ga okaraemã mujaa etee te. A'eramũ futat 'ga mama'e apou wemifutar imũ etee futat. 3 Nan tee futat ore judeuramũ mama'e apoi Jarejuwarete 'ga upe Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat ikue. 'Ga ra'yra 'ga rure'emamũ ore Moisesi 'ga je'ega renupa. 4 A'ere Janeruwarete 'ga, wemifutara 'ara rupi, wa'yra 'ga muri ywy pe rai'i. Wa'yra 'ga 'ga imu'arukaa kũjã eẽ mũ wi rakue. 'Ga ra'yra 'ga, Kristu 'ga etee te Moisesi 'ga je'egeera wenup katu katu rakue. 5 'Ga je'ega 'ga enupa katu katua ore mueateupap mama'e ymaner awi, 'Uwarete 'ga ra'yramũ 'ga ore mogyawamũ 'jau. Werowiamũ 'ga jane mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'gã nupe wemimonofera mua janee. 6 Pẽẽ nanẽ 'ga ra'yramũ nũ. Sã'ã 'ga U'agesage mura pẽ nupe. A'eramũ ore pẽ kwaapa. "Janeruwarete 'ga U'agesagea amut 'gã nupe", 'jau

ore. A'eramũ ore “Janeruwarete 'ga ra'yramũ 'gã jemogyi” 'e kwaapa pẽ nesag ire. A'eramũ 'ga 'Agesagea, Kiapi'ni, jane mu'eukaa Jarejuwarete 'ga upe. ⁷ A'eramũ pẽẽ a'eramũ na'ga upe mama'e apoara etee rũi pejemogyau. Naani. 'Ga ra'yramũ nanẽ futat pejemogy nũ. A'eramũ 'ga a'eramũ wa'yra 'gã nupe wemimonofera monou pẽ nupe nanẽ nũ.

Paulo 'ga wearamũ 'gã nee

⁸ Ymã te 'ã nepekwaawi Jarejuwarete 'ga rakue. 'Ga kwaape'ema 'ã pẽẽ maira'mea etee ipojeupa rakue, pejejorywamũ ee rakue. ⁹ A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ Jarejuwarete 'ga pekwaap pejemogyau. 'Ga futat pekwaap. Ojekwaawukat 'ga pẽ nupe, wemiayuwamũ 'ga pẽ mogyau. Ma'eramũ sipo ajee peje'akwaawe'emawera pemut ete te pejejeypy rai'i nũ? Pejewyt ete 'ã pejemaira'me upe rai'i nũ? Nipãjẽi maira'mea. Janeruwarete 'ga te pãjẽrete. A'etea 'ã pẽẽ pejewya ekoete maira'me pojeuwa upe rai'i nũ? ¹⁰ Ymã te 'ã maraka peapo maira'me are pejejorypawamũ rakue. 'Araiwa rupi, jay ru'wi are, kwar ipe, 'y ruwiramũ. Mĩmera rupi 'ã pẽẽ maraka peapo maira'me are pejejorypawamũ rakue. A'ere 'awamũ maraka peapo Jarejuwarete 'ga muorypawamũ numiamũ. Maira'me upe maraka apoawera 'jawe etee 'ã Jarejuwarete 'ga upe maraka peapo numiamũ. A'ere naani. Nanarũi. “Nan jane iaporamũ nipo Janeruwarete 'ga ku'iramũ jane ree”, 'jau nipo pẽẽ. “Judeu 'gã 'jawe maraka apo re nipo jane jarejemuesageu Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe numiamũ. ¹¹ Je ako amu'e pẽẽ Jejui Kristu 'ga ree ikue. “Jejui Kristu 'ga rerowaramũ jane resageramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau je ako pẽ nupe ikue, pẽ mu'jau ee ikue. Amu'e futat ako je pẽẽ ee ikue numiamũ? Pemoka'jam etee nipo je 'eawera rakue?

¹² Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Je 'jawe peko. Aetypap je ymãwarera mama'ea. Je 'ã judeua agawewi. A'etea je ako judeue'emamũ pẽ 'jawe pẽ pype. Naapoi futari je mama'ea judeuramũ orojemiapofer imũ, a'e je pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejemu'jau je ree. Peapo kasi mama'ea oreremiapofer imũ ne, a'e je pẽ nupe. Pejejepype je rekoramũ ako pẽẽ pejejekau esage je ree ai'i. ¹³ Pẽnea'ar iki ee. Tekaruaramũ je tekou ikue. Tefuakapawaiwamũ ako je tekou ikue. A'eramũ ako je tepytawaipa pẽ pype ikue. A'eramũ ako je Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. ¹⁴ Pejejeupe je waẽmamũ ako pẽẽ je monowe'em pejewi ikue. “Kuu. Ojero'wu ma'e 'ga 'ut ojeJuanugukaa janee”, 'jawe'em ako pẽẽ jee ikue. Jekaruara agawewi je. A'etea ako naje rereko tyweri pejepe jekuar are ikue. Je mua ako pejejepype. Sã'ã ae Jarejuwarete 'ga

pyriwara 'ga mura. Nan tee futat ako pēē je mua pejejepype ikue. Jejui Kristu 'ga mura 'jawe ete ako pēē je mua pejejepype ikue. ¹⁵ A'e pe ako pēē pejeku'iramū pejejemogyau je ree ikue. “Ma'ja te jane siapo 'ga upe 'ga poaawamū?” 'jau ako pēē pejejaupe ikue. Ma'eramū sipo ajee pēku'ipap je ree 'awamū? ¹⁶ Mama'e a'jea etee je amome'u pē nupe. Ma'eramū sipo pē'me pejejaupe: “Niporomutari Paulo 'ga jane ree”, 'jau futatee pejejaupe. Mama'e a'je imome'ua sipo je mogou pē nee iporomutare'emamū?

¹⁷ Mama'e ekoete are pē mu'jara 'gā te iporomutat 'me pē nee. “Simopojo'ok 'gā Paulo 'ga wi 'jau”, e'i 'gā ajaupe. “Paulo 'ga wi opojo'og ire nipo 'gā jemu'ei jane ree”, 'jau nipo 'gā ajaupe, oporomutat 'meramū pē nee. ¹⁸ A'ere je poromutaramū a'jea futat pē nee. Pē pype tekou taetu ako je teporomutaramū pē nee ikue. Muku pē nui tekou miamū je teporomutaramū pē nee mama'e esage apou pē nupe. ¹⁹ Pēē 'ā jera'yra 'jawewaramū jee. Sā'ā kūjā kunumīakyra ray renūja. Nan tee futat je rayramū pē nee. Afutarete je pejemogypygyga Kristu 'ga ree. 'Awamū 'ā pepoit 'ga ree pejejemogypygyg awi. A'eramū je tejemayrūmū pē nee. 'Ga ree pejemogypygygamū te jeku'iramū pē nee. ²⁰ Pē pyri tekoa je afutat. Pē pyri teko re amunipo 'ā je pē mueapyoi ee. A'ere 'ā je rekoi muku te pē nui. A'eramū je tejemuaēmeteeramū pē nee.

Sara ēē Aga ēē retee

²¹ “Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat siapo mama'ea 'jau”, 'jau nipo pēē mū. “Ga remikwasiarer imū jane mama'ea apo re nipo Janeruwarete 'ga 'i janee: Pēē mama'ea peapo Moisesi 'ga remikwasiarer imū. Ma'eramū 'ā pēnesage pejejemogyau jee, 'jau nipo 'ga janee”, 'jau nipo pēē pejejaupe. Pēneapyo katu sipo Moisesi 'ga remikwasiarer are? Naani. ²² Abraão 'ga ree nanē 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Mukūi futat 'ā Abraão 'ga ra'yra 'gā nakue. Ajepeja 'ga rera Isakia. Abraão 'ga remirekorete ēē ra'yra, Sara ēē ra'yra 'ga poromū, Isakiramū. Ajepeja 'ga rera Ismaeua. Abraão 'ga remireko ēē remifai ēē ra'yra 'ga poromū, Ismaeuramū. Aga ēē ra'yra 'ga. Aga ēē 'ā mama'ea wapo o'wyriara ēē 'eawer imū etee futat, Sara ēē 'eawer imū etee futat. Nuapoi ēē mama'ea wemifutar imū”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ²³ “Abraão 'ga ēē rerekou, wemirekorete ēē remifai ēē rerekou, Aga ēē rerekou rakue. A'eramū ēē wa'yramū 'ga upe. A'eramū Abraão 'ga wa'yra 'ga re'roka. Ismaeua 'ga inuga wa'yra 'ga ree. A'eramū 'ga akou ujara 'ga upe mama'e apoaramū, oy ēē 'jawe. Ajepeja 'ga te aje 'ga ra'yra 'ga u'aa Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat. 'Iwāiwī

agawewi eneremirekorete eẽ. A'etea je kunumãa amut eẽ upe', 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eferupi te futat Sara eẽ wa'yramũ u'aa Janeruwarete 'ga je'eg imũ etee futat", 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue.

24-25 Mama'e a'je are ete 'ga ka'arana kwasiari rakue. Aipo mogyta re jane jarejemu'jau mama'e are. Sã'ã mukũja 'gã, kũjãmera 'gã nakue. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'eawera rakue. Aga eẽ 'jawe Moisesi 'ga upe Janeruwarete 'ga 'eawera. Ymã 'ã Moisesi 'ga oi ywytyra apyte'rarimũ rakue, Sinai 'jawa apyte'rarimũ rakue. Arabia wyw pe aipoa Sinai 'jawa reni. Sinai 'jawa apyte'rarimũ 'ga rekoramũ futat 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'ga upe, ikwasiaa ita are 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga judeu 'gã mu'jau kwaiwete aipo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Sã'ã Jerusarega. Aga eẽ 'jawe etee Jerusareg ipewara. Jerusareg ipewara 'gã, judeu 'gã, nuapoi mama'ea wemifutar imũ. Moisesi 'ga je'eger imũ etee 'gã mama'e apoi ajemogyau. A'eramũ 'gã ajemogyau. Aga eẽ 'jawe. Aga eẽ mama'ea wapo o'wyrara eẽ je'eger imũ etee futat rakue. Eẽ 'jawe Jerusareg ipewara 'gã mama'e apoi Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat.

26 A'ere jane 'awamũ Jerusareg yau jane 'i ywag ipewara upe. Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypygyg ire jane jarejemogyau ywag ipe oo ma'eramamũ, Jejui Kristu 'ga ree ojemogypygyk ma'eramũ etee futat. A'eramũ jane mama'e apowe'em Moisesi 'ga je'eger imũ. 27 Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Ta'yre'emamũ agawewi ene 'awamũ.

A'etea neneku'ipawi ekou. Anure nipo kwaiwete enera'yra.

Enemena 'ga opoiraip ene wi enera'yre'em are. A'ere nipo anure 'ga jewyri enee nũ.

Ene upe 'ga jewyr ire nipo enera'yra 'gã pytuna tesirũmera 'gã na'yra apyraapa”,

'jau 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue.

Jerusareg yau are 'ga jane mu'jau poromũ. Anure nipo kwaiwete Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane oi ywag ipe. Jerusareg yau 'e upe 'ga 'i poromũ.

28 Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je pẽ mu'jau ee. Ymã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Anure nipo je kunumĩ monoi ene upe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ Isaki 'ga u'aa Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat. Isaki 'ga 'jawe futat Kristu 'ga rerowiaaramũ jane. U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramũ, Jejui Kristu 'ga jane erowiaaramũ. 29 Mukũi futat Abraão 'ga ra'yra 'gã numiamũ. A'ere ajepeja 'ga naJaneruwarete 'ga 'eawer imũ rũi 'ga 'ari, Abraão 'ga

ra'yr ppy 'ga. Opyyg ekoete te Aga eẽ 'ga ra'yra rakue. A'eramũ eẽ ra'yra 'ga, Ismaeu 'ga u'aa eẽ wi rakue. A'ere Isaki 'ga nanarũi 'ga ruri oy eẽ upe. Janeruwarete 'ga 'eawer imũ etee te 'ga ruri. Janeruwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ te Sara eẽ Abraão 'ga ra'yra pyygi rakue. Anure Ismaeu 'ga Isaki 'ga rereko tyweaete rakue. Nan tee futat nipo Moisesi 'ga je'egera renupara 'gã Jejui 'ga rerowiaaramũ jane rereko tyweri. ³⁰ A'ere Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sara eẽ je'eger are rakue.

“A'eramũ eẽ 'jau Abraão 'ga upe: ‘Emono kynu jarejewi. Jeremiayuwa te ako kynu ikue numiamũ’, 'jau eẽ 'ga upe.

‘Kynu ra'yra kĩa reewe futat kynu monou jarejewi.

Jareja'yra kĩa upe etee teremono karaemã 'jau’, 'jau eẽ 'ga upe. ‘Nafutari je kynu ra'yra kĩa upe we ene mama'e monoa’, 'jau eẽ Abraão 'ga upe rakue”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. ³¹ Sara eẽ remiyuwa eẽ ra'yra 'ga juapyrera 'jawewaramũ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã. A'ere Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane Abraão 'ga remirekorete eẽ ra'yra juapyrera 'jawewara. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apou janee Abraão 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

5

Jarejuwarete 'ga ree etee jane jarejemogypyka

¹ Jejui Kristu 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ 'ga ree jane jemogypygamũ Janeruwarete 'ga 'jau jane: “Pẽẽ pñesage jee”, 'jau 'ga jane, wa'yra 'ga ree jane jemogypygamũ. Werowiamũ 'ga ae mũ'jãu Moisesi 'ga je'eger imũ mama'e apoara 'gã nui. A'eramũ ki pẽ pejeweyre'ema Moisesi 'ga je'eger imũ mama'e apo upe. Pẽ nupe owaẽm ma'e 'gã amunipo i'me pẽ nupe: “Pejemojewagukat 'ga amũ upe. Moisesi 'ga je'eger imũ pejemojewagukat. 'Ga je'eger imũ imojewagipyrera 'gã etee te esage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe rai'i.

² A'ere je, Pauloramũ je 'i pẽ nupe: Naani. Pejemojewagukat kasi 'gã nupe ne. Najudeua rũi pẽ. Ymã Janeruwarete 'ga 'i judeu ppy 'gã nupe rakue: “Imojewagipyrera 'gã etee te jeremiayuwa”, 'jau 'ga rakue. A'ere 'awamũ nanarũi. 'Awamũ 'ga 'i: “Jera'yra 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã etee te jeremiayuwa”, 'jau 'ga. Pejemojewagukar ire nipo pepoit Kristu 'ga ree pejemogypyg awi pejemogyau. ³ Imojewagipyrera 'gã ki ajee Moisesi 'ga je'egera tuenupap. 'Gã enupawe'emamũ nipo Janeruwarete 'ga ne'i 'gã nupe: Pñesage jee, 'jawe'em nipo 'ga 'gã nupe. ⁴ Moisesi 'ga je'egera

renuw are ojemogypyk ma'e 'gã nipo opoit Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyg awi. “Moisesi 'ga je'eger imũ mama'ea jane iaporamũ nipo Janeruwarete 'ga 'i janee: Pēnesage jee, 'jau nipo 'ga janee”, pe'je nipo pejejemogyau numiamũ, Moisesi 'ga je'egeera renuw are etee futat nipo pejemogy. Aiporamũ nipo pepoit Kristu 'ga rerowiar awi. Kristu 'ga jane erowiaramũ te Janeruwarete 'ga 'i janee, “pēnesage jee”, 'jau 'ga janee. Niapoi agawewi te 'ã jane mama'e esagea 'ga upe rakue. A'etea 'ga aipo 'jau janee, Kristu 'ga ree jane jemogypygamũ. ⁵ Nanarũi ore. Orojemogypyg ore Jejui Kristu 'ga ree. Anure nipo Janeruwarete 'ga 'jau oree: “Jejui Kristu 'ga perowiat. A'eramũ pēē pejejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga anure oree. Aipo 'ga 'e rapesaka ore 'ã arajemogyau, Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã ore rerekou, 'ga rerowiarukaa oree. ⁶ Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pēnesage jee”, 'jau nipo 'ga janee. Imojewagipyramũ oree, imojewagipyre'emamũ pē nupe. Mīmeramũ juejue futat 'ga aipo 'jau janee, Jejui Kristu 'ga ree jarejemujar ire, jane jareporomutaramũ jarejuee.

⁷ Amome'u futat ako je Kristu 'ga pē nupe ikue. 'Ga mome'ua ako pēē erowiaa ikue numiamũ. Awỹja gatu nipo aje 'ã pē momoirukat 'ga rerowiar awi rai'i nũ? Awỹja te o'mea werowiarukat pē nupe rai'i? ⁸ NaJaneruwarete 'ga rũi werowiarukat 'gã 'mea pē nupe. Naani. 'Ga 'ã pē mũ'ē mama'e apo are ojemogypyk ma'eramũ 'gã nui. ⁹ Sã'ã ae mani'oko'o jopypeawa monoa imojopypea ipype. Inãinãni'ĩ etee agawewi imonou ipype. A'etea imojerapa. Nan tee futat i'me ma'e 'gã. Ajepeja 'ga ete agawewi 'ga 'meramũ pē nupe rai'i. A'etea 'gã o'me rerowiarukaa pē nupe, pē momoirukaa Kristu 'ga rerowiar awi rai'i. ¹⁰ A'ere je jemogypygi pē nee te'ỹina. Jarejararete 'ga ree jane jemujari jarejemogyau. A'eramũ je 'jau tekou: “Nopoiri futari 'gã Kristu 'ga ree ojemogypyg awi”, 'jau je tekou pē nupe. Janeruwarete 'ga te tuereko tywet pē mu'e tywearera 'gã ee 'jau.

¹¹ Jeje'ēwu'jag ekoete nipo 'ga amũ akou. “Pejemojewagukat 'gã nupe, e'i Paulo 'ga akou”, 'jau futatee nipo 'ga amũ pē nupe. Naani. Nanarũi je ako pē mu'ei ai'i. Ma'eramũ 'ã 'gã je rereko tyweretei. Aipo je 'e re amunipo 'ã 'gã naje rereko tyweri. Aipo je 'e re amunipo 'ã 'gã nimara'nei je 'eawer are. A'ere 'gã mara'neramũ futat je 'eawer are, “ypeywar are Kristu 'ga manũi janetywera moiawamũ” 'eawer are. ¹² Afutat je i'me ma'e 'gã pojo'oga pē nui.

¹³ Pēē 'ã Janeruwarete 'ga pē mũ'jãu 'gã nui. “Pepoit ymãwarera mama'e awi”, e'i 'ga pē nupe. “Au'je ki mama'e apo re Moisesi 'ga remikwasiarer imũ pejejemuesageawamũ”,

'jau 'ga pē nupe rai'i. Moisesi 'ga remikwasiarer imū agawewi nipo pēē mama'e apowe'em. A'etea kasi mama'e tywera peapou'jaw ine pejejemifutar imū ne. Peapo kasi mama'ea pejejemuorypawamū etee ne. Naani. Pejopoar iki mama'e apo are. Pejepota'waramū pejejee. ¹⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Pēporomutat pejejepyriwara 'gā nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat pejejemogyau. A'eramū pēē pejejereko esage 'jawe etee futat pejejuerekou esage”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Aipo 'ga 'eawera nateepawi. Jejui 'ga nanē aipo 'jau janee 'ūina. A'eramū aipo 'ga 'eawera wesageramū janee. Aipoa 'ga je'eg imū jarejuereko esage re jane 'ga je'ega renupawi. ¹⁵ Au'je ki pejuago'o re. Ajuago'oara 'gā 'miara mara'nea 'jawe. 'Miara mara'nea te 'ā ojou'u ojomomapa. Nan kasi pejemogy ne.

'Ga 'Agesage remifutara

¹⁶ Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imū etee ki mama'ea peapo. 'Ga pājē mū mama'e apo re nipo pēē mama'e tywera apou'jape'ema pejejemifutar ymaner imū. ¹⁷ Najuejue etee futat te 'ā janetywera jemogyi jane ywyteripe jane jemogyramū. A'eramū jane jarejemifutar imū ete mama'e apo re mama'e apowe'em 'ga 'Agesage remifutar imū. Janeruwarete 'ga 'Agesage remifutara mama'ea irāinā'nī te. Najaneremifutara 'jawe rūi futat 'ga 'Agesage remifutar imū mama'e apoawa. A'eramū jane mama'e apowe'em jarejemifutar imū Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁸ 'Ga 'Agesage remifutar imū mama'e apoaramū jane niapoi futari mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat.

¹⁹ Janetywet tāmējē futat te 'ā jane jarejemogyau iypy we rakue. Ma'eramū 'ā jane, jarejemifutar ymaner imū ete mama'e apo re ete, jarejemirekoe'em are jarekou. Kūjāmeramū nanē 'ā pēē pejemene'em are pejekou. Mama'e tywer are etee jane 'ā jarejea'aramū jarejemogyau. Mama'e tywera etee 'ā janeje'ega. ²⁰⁻²¹ Jarejemifutar imū mama'e apo re ete jane 'ā maira'mea etee imuorypa. Jarejee jarepājāgaiwa rete ete 'ā jarejemogyau. Jarejemogyau 'ā jarejuerekoayau mama'e are. Mīmer are ete 'ā jarejea'aramū 'jau. Jaremara'neramū jarejee. Jarejee etee 'ā jarejea'aramū jarejemogyau. Jareporomutare'emamū 'ā jarejemogyau jarejee. Jarejuowajar are etee nanē 'ā jarejea'aramū etee nū. Kawīajaiwa rykur are etee nanē 'ā jarejemogyau. Nanuara apoara 'gā nooi futari Jarejuwarete 'ga pyri. Ymā je ako pē mu'ei aipo are ai'i. 'Awamū je 'jau'japa pē nupe nū. “Naaipo apoara 'gā nūi oo ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanū re”, a'e ako je pē mu'jau ee ai'i.

22 A'ere jane, Jarejuwarete 'ga 'Agesage rereko re, janeporomutaramũ jarejuee. Jareku'iramũ jarejemogyau. Jarepy'ata'waramũ jarejemogyau. Jarepota'waramũ jarejemogyau jarejuee. Jarejekau esage jane jarejuee jarejemogyau. Jarejesageramũ jarejemogyau jarejaupe. Mama'ea jane iapou jare'eawer imũ etee futat. 23 'Ga 'Agesagea jane rerekou jane mopota'waukaa jarejuee. Jane mu'akwaapa mama'e tywera apoe'em are. Nan te ae jemogyi Jarejuwarete 'ga je'eg imũ. 24 Jejui Kristu 'ga ree jarejemujar ire jane jarepoia jarejemifutar ymaner imũ mama'e apo awi. Niapou'jawi futari jane mama'ea jarejemifutar ymaner imũ etee. 25 Jejui Kristu 'ga jane erowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mogyi Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ ki jane mama'e apou 'ga 'Agesage remifutar imũ etee futat. 26 Sajerowiaraip kasi jarejee etee ne. Sajamamara'ne ekoete kasi jarejuee ne. Sajurekoay kasi jarejuee ne.

6

Pejejopoa

1 Pěẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pěẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je pẽ mu'jau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko are. Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo mama'e tywera apou akou. A'eramũ pěẽ 'gã nemiapofera kwaaw ire Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ pěẽ 'gã mu'akwaapa iapoe'em are. A'ere kasi pejeje'ega pemoywyrafen 'gã nupe ne. Pejeporogytau esage etee futat 'gã nupe. 'Gã mu'jaramũ nanẽ pejejea'gwau mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apo awi pejejea'gue'em ire pěẽ nanẽ mama'e tywera peapo 'gã 'jawe ne. A'eramũ pěẽ 'gã mu'jaramũ pejejerowiaraipe'ema pejejee 'gã mu'jau. 2 Pejejaupe mama'eay jesaukaramũ pěẽ pejejopoa pejejamuapyterãtãukaa etee jupe. Aipo apo re pěẽ Kristu 'ga je'ega renupa pejejemogyau. 3 Sajerowiaraip kasi jarejee etee ne. Sã'ã je pẽ apyraawa jereapyo ee, pe'je kasi ne pejejerowiaraipe pejejee ne. Aipoa nia'wyri. Nakũima'eeteete arũ aipo 'jara 'ga. Aipo e'i ekoete futat 'ga. Ojemorytee ae nanuaramũ ojeupi tee futat. 4-5 Pejejemiapofer are ki pẽnea'at. "Esage futat te jeporowykya?" pe'je ki pejejeupe. Mama'e esage apo re pěẽ pejejerowiaa pejeku'iramũ pejejemiapofer are. Aipoa esage. A'ere "mama'e esagea je aapo 'gã apyraapa" 'ea nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Pejejoporowyky rerekoemãue'em. "Je te pa a'jeteetewi apo ra'e" 'ea nanẽ wa'wyre'emamũ 'ga upe nũ. Pejejoporowyky are pejejea'are'emamũ. Pejejemiapo are etee pejejea'aramũ.

6 'Ga amũ nipo 'ua pẽ mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ ki pěẽ mama'e esage monou pejemu'jara 'ga upe.

⁷ “Simorytee Jarejuwarete 'ga jarejemiapofer are”, pe'je kasi ne. Naani. Nimoryteeawi futari Janeruwarete 'ga. Okwaap 'ga pēē omoryteea. Sā'ā pekoa. Juowuu tym ire 'ā, pēē juowuu a'yi etee ipa'wau jui. Nepepo'oa'uweri 'ā yky'yja juowuu 'yw awi. ⁸ Nan tee futat jane jemogyi. Jarejemifutar imū mama'e tywera apou jarejemotywea Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga jane monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere 'ga U'agesage remifutar imū ete mama'ea jane iapo re jane mogyi nakwaparimū ete rūi ojepyri jane manū re. ⁹ Mama'e esagea etee siapo jarejemogyau 'jau. Mama'e esage apo awi jane poire'emamū nipo Janeruwarete 'ga mama'e esagea muri janee anure, wemifutara 'ara rupi. ¹⁰ A'eramū ki pēē mama'e esagea etee iapou 'gā nupe najuejue etee futat. A'ere pēē Jejui 'ga rerowiaaramū 'gā nupe mama'e esage apou a'jea futat 'ga ree pejemogypygya resaukaawamū 'gā nupe.

Oje'ega 'ga imonou 'gā nupe, 'gā futaa

¹¹ 'Awamū je ka'arana kwasiaawa pyygi tepou. Sā'ā jeremikwasiarera ruwiuua.

¹² Tamueapyo pēē mama'e are 'jau. 'Gā amū afuweramū judeu 'gā maku'i are etee. “Kristu 'ga manū mome'u are judeu 'gā jane rereko tyweretei. A'eramū jane judeuramū jarejemojewag are etee 'gā mu'jau. Ee 'gā mu'e re nipo judeu 'gā poiri jane rereko tywer awi”, 'jau nipo 'gā ajaupe. A'eramū 'gā pē mu'jau judeu 'gā nemiapofer are. “Pejemojewagukat 'ga amū upe pejejee Jarejuwarete 'ga muorypawamū”, 'jau futatee nipo 'gā pē nupe. A'ere nanarūi jane 'ga muorywi. Jejui Kristu 'ga amanū janetywera moiawamū rakue. 'Ga jane erowiarāmū te Janeruwarete 'ga 'i janee: “Jera'yra 'ga perowiat. A'eramū pēē pejesageramū jee”, 'jau 'ga janee. ¹³ Imojewagipyrera 'gā miamū nuenupawi Moisesi 'ga je'egera. A'etea 'gā pē mu'e ekoete pejemojewagukar are. “Ore te 'ā aramu'e 'gā, sa'e etee 'jau”, e'i futatee te 'gā pē nupe, judeue'emamū pē mu'jau ekoete judeuramū ore remiapofer are. “Ore te 'ā oromojewagukat 'gā orojemiapou, sa'e te 'jau”, e'i te ojerowiaraipe ojee. ¹⁴ A'ere je naani. Jejui Kristu 'ga ree etee te je jerowiari. 'Ypeywar are 'ga manūi janetywera moiawamū rakue. Aipo are je jerowiari tekou. 'Ga rerowiar ire je poiri 'ga rerowiare'ema 'gā nemifutar awi ikue. Nafutari futari je 'gā nemiapoa. 'Gā nanē jeremifutara futare'ema nū. ¹⁵ Janeruwarete 'ga namā'ēi janejewag are. Imojewagipyreramū ore, imojewagipyre'emamū pēē. Mīmeramū jane jareju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Jejui Kristu 'ga ree ojemogypygyk ma'eramū etee te 'ga 'i janee: “Pēnesage jee”, 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypygy ire

jane poiri futari jarejemifutar imũ mama'e apo awi. Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imũ etee futat jane mama'e apoi. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe. ¹⁶ U'agesage remifutar imũ mama'e apoara 'gã Janeruwarete 'ga omopy'ata'wa imogyau. 'Gã nee 'ga jemuaẽmi. Aipo 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwaretea.

¹⁷ Tejereko tyweara 'gã nupe je 'i: Au'je je rereko tywer ire. Jejui Kristu 'ga futat jejararetea. Sã'ã jeaiwa. Jejui Kristu 'ga mome'u are 'gã je nupãnupãu. A'eramũ je 'ga ree tenupãawera porera rerekou, 'jau je 'gã nupe.

¹⁸ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ nanẽ pẽẽ jerenyra 'jawe nũ. A'eramũ je Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pẽ nerekoa futaa, 'jau je.

Kweramũ ete jeremimome'ua.

Efesu

Paulo 'ga awau akou Efesu pe rakue. Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã 'ga imu'jau Jarejuwarete 'ga ree. (Atos 19) Mukūi kwara magwaw ire Paulo 'ga oi pe awi nū. A'ere 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe rakue. Moromunepawa pype 'ga 'ūina Jeju'i 'ga mome'u are. A'eramū Janeruwarete 'ga, peu 'ga renamū, ka'arana kwasiarukaa 'ga upe. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'aran akwasiat imonou pē nupe. Je Jeju'i Kristu 'ga remimonoferamū. Ymā Jeju'i 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramū ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat 'ga je monoi kwe pewaramū pē nupe. A'eramū je ka'arana kwasiaa tekou imonou Efesu pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Pēē 'ā pejemu'jat Jeju'i Kristu 'ga ree rai'i. A'eramū pēē 'ga rerowiaa etee te pejemogyau. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jeju'i Kristu 'ga nanē 'ā Janejararetea nū. Afutat je 'gã jejuka esagea pē nee. Afutat je 'gã pē mopy'ata'waa pē mogyau.

Kristu 'ga mama'e esage apou janee

³ Simuoryp Jarejuwarete 'ga jarejeupe 'ga remiapofer are 'jau. 'Ga 'ā Jeju'i Kristu 'ga Ruwaretea, Janejararete 'ga Ruwaretea futat 'ga. Iporiay'i 'ga 'ūina jane ree. Jane re-saka'i 'ga jane rerekou. Mama'e esagea etee 'ga iapou 'ūina au'jeteramū janee. 'Ga ra'yrarete 'ga Kristu 'ga ree jane jarejemujaa. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee. Ywag ipe 'ga rekoi. A'eramū 'ga pe awi futat mama'e esage apou 'ūina janee.

⁴ Ymā we te 'ga 'ā jane mū'ēi wemiayuwamū rakue. Ywy apoe'ēwe futat 'ga jane mū'jāu wemiayuwamū Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū. “Tamū'ē 'gã tejemiayuwamū 'jau. To-moit 'gã tywera 'gã nui 'jau. A'eramū 'gã ajemogyau esage je upe 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁵ 'Ga oporomutaramū jane ree. A'eramū 'ga a'eramū jane mogyau wa'yramū. A'eramū 'ga 'jau ojeupe rakue: “Teja'yrarete 'ga, Jeju'i Kristu 'ga rerowiaara 'gã tamogy teja'yramū 'jau. Tejemifutar imū etee futat 'gã mogyau teja'yramū. Teja'yramū 'gã mogya je maku'iu 'gã nee”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁶ Ajemuaēm 'ga jane ree. A'eramū 'ga wa'yrarete 'ga mua janee. 'Ga remifutara agawewi 'ga ra'yra 'ga. A'etea 'ga 'ga amut janee. A'eramū 'ga

wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ jane mogyau wemiayuwamũ. Niapoi agawewi futat ako jane mama'e esagea 'ga upe ikue. A'ete ako 'ga ajemuaem jane ree ikue. Wa'yra 'ga jane erowiaaramũ 'ga jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ jane 'ga muorypa ee.

⁷ Ymã 'ã Kristu 'ga manũ 'ypeywar are janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, wa'yrarete 'ga manũ are. A'eramũ futat 'ga wea'aru'jawe'emamũ janetywer are. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga iporomutat nanimenime jane ree. Mama'e esagea 'ga iapou janee. ⁸ 'Ga remiapoa esage futat. Na'gã nemiapo 'jawe rũi 'ga iapoi. ⁹⁻¹⁰ U'akwaaw imũ etee futat 'ga mama'e apoi. “Anure nipo je Kristu 'ga rerowiaara 'gã mogyau majepei 'yweteewara 'jawe. Ywag ipe ajemogy ma'e 'gã, ywy pe ajemogy ma'e 'gã. Mĩmera 'gã nipo je amogy majepei 'yweteewara 'jawe”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Aipo u'eawer are 'ga jane mueapyou. A'ere 'ga janepy 'gã namueapyoi aipoa mama'e are rakue. A'ere 'ga 'awamũ jane mueapyoi ee.

¹¹ Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'ea ojeapou. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane mũ'jãu jane mogyau wemiayuwamũ. Omuoryparamũ 'ga jane mogyi. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane mũ'jãu Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ. Ywy apoe'ewe futat 'ga 'jau ojeupe etee futat rakue: “Gã amũ tamũ'ẽ tejemiayuwamũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ¹² A'eramũ ore, Kristu 'ga rerowiaar ypyramũ ore Jarejuwarete 'ga muorypa ee: “Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Ymã te 'ã ore mũ'ẽ ape ore mogyau ejemiayuwamũ rakue”, 'jau ore 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹³ A'eramũ 'ã pẽ nanẽ 'awamũ Kristu 'ga rerowiaa rai'i. “Jelui Kristu 'ga 'ã amanũ janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiaaramũ janetywera moia jane wi” 'e renupa ypy we pẽ 'ã 'ga rerowiaa rai'i. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yrarete 'ga rerowiaara 'gã nupe Te'agesagea tomono”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat U'agesage monou pẽ nupe. Sã'ã jane jarejera kwasiara jarekaraemã are. A'eramũ 'ã jane jarekaraemã kwaapa. Nan tee Janeruwarete 'ga U'agesage monoi wemiayuwa 'gã nupe. A'eramũ 'ga wemiayuwamũ jane kwaapa. “Agamũ jeremiayuwa 'ga. Sã'ã 'ga Je'agesage rerekoa”, 'jau nipo 'ga pẽ nesag ire. ¹⁴ U'eawer imũ 'ga U'agesage mua janee. A'eramũ jane a'eramũ jarejemogypyka jarejemogyau jarejeupe 'ga 'eawer are. “Anure nipo je teja'yramũ mama'e monoi pẽ nupe” 'e are nanẽ jane jarejemogypyka jarejemogyau. 'Ga janetywera omoit jane wi. A'eramũ nipo 'ga anure 'ua janee, jane

rerawau ojepyri. Ojepyri jane oramũ 'ga wemimỹigatufera mua janee. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee.

Efesu pewara 'gã nee Jarejuwarete 'ga muorypawet

15-16 A'ere je Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. 'Gã amũ 'ua pẽ mome'wau jee: “Efesu pewara 'gã Jejui 'ga werowiat tãmẽjẽ ajemogyau. Jejui 'ga 'ã janejararetea, e'i 'gã ajemogyau”, 'jau 'gã 'ua pẽ mome'wau jee. “Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee 'gã oporomutaramũ. Ojejuka esage pãwẽ pãwẽ 'gã 'gã nee”, 'jau 'gã 'ua pẽ mome'wau jee. A'eramũ je Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. “Au'jete Jejui 'ga ererowiarukat Efesu pewara 'gã amũ nupe”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa pẽ nee. Teojere'emamũ futat je 'ga muorypa pẽ nee. 'Ga upe teje'ega monoaw ipe je pẽ nee nanẽ teje'ega monou 'ga upe jepi. 17 Jarejararete 'ga Ruwarete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga upe teje'ega monou tekou pẽ nee. 'Ga etee 'ã esage ma'ea. 'Ga upe je 'jau: “E'agesagea ako ene imonou 'gã nupe ai'i, ki Ku'jyp. A'eramũ ene 'gã mu'akwaapa mama'e apo are E'agesage pyu. Ejekwaapa katu katuukaa nanẽ 'gã nupe nũ”, 'jau je tekou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. 18 “Emueapyoukat 'gã ejemiaporam are”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga te 'ã pẽ pyyrũ pẽ mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ nerawau ywag ipe pẽ mogyau ojepyri. A'ea ki peapesak pejemogyau. Ojepyri jane reroo re nipo 'ga wemimỹigatufera mua wemiayuwamũ janee, kwaiwete. Aipo are 'ga pẽ mueapyoukara je afutat. 19 “Emueapyoukat 'gã epãjẽ are nanẽ nũ”, 'jau nanẽ je 'ga upe pẽ nee nũ. Pãjẽrete te 'ã 'ga. A'eramũ 'ga opãjẽ mua werowiaaramũ janee, wemifutar imũ mama'e apo are jane poaawamũ. 20 Wa'yrarete 'ga, Kristu 'ga manũ re 'ga 'ã 'ga moferapa ete rai'i nũ. 'Ga ra'yra 'ga moferapawera futat 'ga pãjẽrete wesaukat janee. A'eramũ jane “pãjẽrete 'ga” e kwaapa. A'eramũ 'ã 'ga a'ea opãjẽa futat imua janee. Kristu 'ga moferaw ire 'ga 'ga rerawau ywag ipe ojepyri. A'eramũ 'ga 'ga mỹina peu futat 'ga muapygukaa ajakwatawa katy. “Je 'jawe futat ene. Amogo je ene 'wyrriaramũ teje'jawe. A'eramũ ene ejua eapyka 'au, jejakwatawa katy”, 'jau 'ga Kristu 'ga upe 'ga moferaw ire. 21 A'eramũ Kristu 'ga 'ũina 'wyrriarareteramũ janee. Nokoi futari 'ga amũ 'ga 'jawe. Ywagipewara 'gã 'wyrriara 'gã mi-amũ nokoa'uweri 'ga 'jawe. 'Ga te 'ã pãjẽrete amumera 'gã apyraapa. 'Awamũ ako ma'e 'gã apyraapa. Anure ako ma'e 'gã 'ga iapyraapa nanẽ nũ. 22 Janeruwarete 'ga Kristu 'ga mogou 'wyrriarareteramũ ywagipewara upe, ywy pewara upe 'jau. 'Ga Kristu 'ga mogou mama'e jarareteramũ. “Amogo je ene jarejerowiaara 'gã 'wyrriaramũ”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe. 23 Sã'ã aeakaga rena 'wyrriaramũ aerete upe. Nan tee

futat Kristu 'ga reni 'wyrriararetereteramũ werowiaaramũ janee. Wakaga tywe'emamũ ae nuapoa'uweri mama'ea. Aeakage'ema mama'ea nuapoa'uweri. Aeakaga nanẽ nuapoa'uweri mama'ea aerete tywe'emamũ nũ. Nan tee futat Kristu 'ga werowiaaramũ jane rerekoi. Werowiaaramũ 'ga mama'e apoukari janee. Najarejetee rũi mama'ea siapo. 'Ga retee futat jane mama'e apoi.

2

'Awamũ jane Kristu 'ga rerowiari

¹ Ymã te nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. Na'ga remiayuwa rũi pẽẽ nakue. Mama'e tywera etee futat pẽẽ iapou rakue. A'eramũ pẽẽ pejemogyau amanũ ma'efera 'jawe Jarejuwarete 'ga upe rakue. ² Mama'e tywera 'ã pẽẽ iapou 'ga rerowiare'ema 'gã pyri rakue. Mama'eukwaawa 'wyrriara je'ega etee futat 'ã pẽẽ enupa pejemogyau rakue. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa futat. Mama'eukwaawa 'wyrriara oje'ega omono 'gã akaga pype. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou. ³ Jane nanẽ ako najuejue etee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupare'emamũ sajemogy ikue. Jarejemifutar imũ etee futat ako jane nanẽ mama'e apou ikue nũ. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga mara'neramũ janeremiapo tywer are ikue. “Gã nemiapo tywer are je 'gã nereko tyweretei”, 'jau ako 'ga janee ikue.

⁴ A'ere 'ã Janeruwarete 'ga poromutaramũ nanimenime jane ree. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. ⁵ Ymã jane nienuwi futari 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã jane jarejemogyau amanũ ma'e 'jawe 'ga upe. A'ere 'ga Jejui 'ga jane erowiamũ jane mogyi ojepyri ajemogy ma'eramamũ. Janeruwarete 'ga ajemuaẽm etee futat jane ree rakue. A'eramũ 'ga jane ree ajemuaẽmawer ipe te futat jane katu'oka. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane katu'oka. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga mama'e esagea ete wapo janee, jane katu'oka. ⁶ Kristu 'ga rerowiare'emamũ jane jemogyi amanũ ma'e 'jawe Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'ga Kristu 'ga jane erowiamũ jane mogyi imanũe'ema 'jawe. Sã'ã 'ga Kristu 'ga moferawa, 'ga manũ re rakue. Nan tee futat 'ga jane mogyi 'ga rerowiamũ. 'Ga moferaw ire 'ga Kristu 'ga mojeupia imonou ywag ipe ojepyri 'ga muapygukaa 'ga mogou 'wyrriaramũ ojepyri. Nan tee futat 'ga Kristu 'ga jane erowiamũ jane mogyau 'wyrriaramũ Kristu 'ga pyri, Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire. ⁷ Aipoa futat jane ree 'ga jemuaẽma kwaawukaa janee. A'eramũ nipo ywag ipe jane rekoramũ jane resakara 'gã 'jau: “Kuu. Ku'jywa 'ga a'jea futat ajemuaẽm 'gã nee ra'e”, 'jau nipo 'gã jane resag ire. Jejui

Kristu 'ga 'ã iporomutat jane ree. A'eramũ 'ga amanũmũ janetywera mepyau. 'Ga 'jawe etee futat 'ga Ruwarete 'ga nanẽ oporomutaramũ jane ree nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga wa'yra 'ga muri 'au ijukaukaa janee. Jane ree oporomutare'em ire amunipo 'ã 'ga wa'yra 'ga namura'uweri ijukaukaa jane katu'okawamũ rakue.

⁸ A'ere 'ã 'ga jemuaẽmi te jane ree. A'eramũ 'ga jane katu'oka, Jejui Kristu 'ga jane erowiarãmũ. Niapoi agawewi futat 'ã jane mama'e esagea 'ga upe rakue. A'etea 'ã 'ga ajemuaẽm jane ree, jane katu'oka. 'Ga futat Kristu 'ga rerowiarukaa janee. ⁹ Napẽnemiapofera mepyawamũ rũi 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ pẽẽ pejejerowiaraipe'ema pejejee 'ga rerowiaaramũ ne. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã jane katu'oka. A'eramũ jane 'awamũ jarejemujaa Kristu 'ga ree. A'eramũ 'ga jane momyauu mama'e esage apoukaa janee. “Teja'yra 'ga rerowiarãmũ je mama'e esage apoukaa 'gã nupe. Mama'e esagea etee futat peapo jeremifutar imũ. Pejejekau esage pejejee, mama'ea pẽẽ iapou pejejaupe, ta'e 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga janee rakue, jane katu'oge'emawe rakue.

Majeppei 'yweteewara 'jawe jane jemogyi

¹¹ Pẽẽ 'ã judeue'emamũ. A'eramũ ore judeurãmũ 'jau pẽ nupe: “Ore 'ã judeurãmũ ijewak ma'eramũ arajemogyau. A'eramũ 'ã judeue'ema 'gã ojewage'emamũ”, 'jau ako ore judeurãmũ pẽ nupe ikue. Aipo 'jau ako ore orojewag are ikue. NaJaneruwarete 'ga rũi ore mojewaka. Ore etee futat orojomojewaka. A'etea ore 'jau orojeupe: Ore 'ã ijewak ma'eramũ arajemogy. Pẽnear iki judeue'emamũ ymã pejejemogyawer are. ¹² Ymã 'ã pẽẽ Kristu 'ga kwaape'ema futat rakue. NaJarejuwarete 'ga remiayuwamũ rũi 'ã pẽẽ nakue. Najudeue'emamũ pẽ nupe ra'ne rũi te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi rakue. Judeurãmũ ore ra'ne te 'ã 'ga je'egi rakue. “Tajejuka esage pẽ nee 'jau”, 'jau 'ga 'ã judeurãmũ oreypy 'gã nupe rakue. Wemiayuwamũ oreypy 'gã jemogyramũ 'ga aipo 'jau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ã 'ga pẽypy 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'ã 'ga aipo 'jawe'em pẽypy 'gã nupe rakue. NaJaneruwarete 'ga remiayuw ypyramũ rũi pẽẽ nakue. A'eramũ 'ã pẽẽ 'ga pyri pejeo rapesake'ema rakue.

¹³ A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ Jejui Kristu 'ga perowiat pejejemogyau. Ymã te neperowiari futari Jarejuwarete 'ga pejejemogyau rakue. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau muku 'ga wi ako ma'e 'jawe rakue. A'eramũ ako Jejui 'ga amanũmũ, owy reko'wogukaa 'gã nupe jane wi janetywera pireitawamũ ai'i, ae katu'okawamũ ai'i. A'eramũ pẽẽ nanẽ pejejemogyau Kristu 'ga rerowiaaramũ, pejejemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. 'Ga rerowiarãmũ pẽẽ pejejemujaa 'ga

ree. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri ako ma'eramũ 'awamũ. ¹⁴ Kristu 'ga futat 'ã judeuramũ ore mota'wa judeue'emamũ pẽ nupe. Ymã ako jane nama-jepei 'yweteewara 'jawe rũi jane jemogyi ikue. Judeuramũ ako ore oroporomutare'emamũ judeue'emamũ pẽ nee ikue. Judeue'emamũ nanẽ ako pẽẽ pejejoporomutare'emamũ judeuramũ ore ree ikue. A'ere ako Kristu 'ga manũaw ipe futat jarejee jane poromutare'ema teepawamũ ai'i. A'eramũ jane 'awamũ jarejemogyau majepei 'yweteewara 'jawewaramũ. ¹⁵ Judeuramũ ore ako aramara'neramũ judeue'emamũ pẽ nee ikue. Judeuramũ ako ore Moisesi 'ga je'ega renupa ikue. A'ere ako pẽẽ nepeenuwi futari Moisesi 'ga je'egera ikue. A'eramũ ore ako aramara'neramũ pẽ nee ikue. A'ere Kristu 'ga 'i janee rai'i: “NaMoisesi 'ga je'egera renuw are rũi Janeruwarete 'ga pẽtywera pe'ai pẽ nui. 'Ypeywar are temanũmũ te je pẽtywera mepyi. A'eramũ futat 'awamũ Janeruwarete 'ga pẽtywera pe'au pẽ nui, je rerowiarãmũ etee futat”, 'jau 'ga janee rakue. A'eramũ 'ga werowiaaramũ jane mujaa ojee. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ majepei 'yweteewara 'jawe futat. Nan 'ga jane mota'waukari jarejaupe. ¹⁶ 'Ypeywar are amanũmũ te Kristu 'ga jane marama'nepawukari jarejee. Amanũmũ 'ga werowiarãmũ jane mogyau majepei 'yweteewara 'jawe. A'eramũ 'ga jane mota'wau 'Uwarete 'ga upe. ¹⁷ Ore judeuramũ orokwaa'wi futat 'ga je'ega rakue numiamũ. A'eramũ ore mukuu'i etee ajemogy ma'e 'jawe arajemogyau 'ga wi rakue. A'ere 'ã pẽẽ judeue'emamũ nepekwaawi'i futari 'ga rakue. A'eramũ pẽẽ mukumuku 'ga wi ajemogy ma'e 'jawe rakue. Kristu 'ga 'ã 'ua morogyta esage mome'wau janee najuejue etee futat. “Tejerowiaara 'gã je amota'wa Tejuwarete 'ga upe” 'ea poromũ morogyta esagea judeue'emamũ pẽ nupe, judeuramũ oree 'jau. Mĩnamũ 'ga imome'wau janee. ¹⁸ A'ere 'ã amanũ re Kristu 'ga jane mota'wai 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe. Werowiarãmũ 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage mua janee najuejue etee futat. A'eramũ jane 'ga 'Agesage retee futat jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'ã pẽẽ 'awamũ judeue'emamũ nanẽ pejejemogyau 'ga remiayuwamũ nũ judeuramũ ore 'jawe. A'eramũ pẽẽ natapy'ỹjamũ etee 'jawe rũi pejejemogyau oree 'awamũ. 'Awamũ 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rai'i. A'eramũ pẽẽ 'awamũ 'ga ra'yra 'jawe futat pejejemogyau judeuramũ ore 'jawe. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejemogyau orepytunamũ futat.

20-22 'Ogarete 'jawe futat jane jarejemogyau. Sã'ã 'oga

apoara 'gã tupaa'mywa mowywyrã ra'ne. A'ere 'ã 'gã tupaa'mywarete mÿina jupe. A'ere 'gã eikwaryta monou. A'ere 'ã 'gã iapyryta nuga jupe. A'ere 'ã 'ga ikaga nuga jupe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerowiaaramũ jane mogy-mogyau wemifutaaw ipe etee futat. Oje'ega mome'warera 'gã na'ne 'ga imogyau. A'ere 'ga Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ ore mogyau. A'ere 'ga Kristu 'ga ree ojemujat ma'eferamũ nanẽ pẽ monou imajatykau amumeramũ ore ree. Wemifutaaw ipe etee futat 'ga Kristu 'ga rerowiaaramũ jane mogy-mogyau. Sã'ã tupaa'mywaretea 'oga koga. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga rekoi janererekwarareteramũ. A'eramũ 'ga rerowiaaramũ jane jarejemogypyka 'ga ree jarejemogyau. Ymã Janeruwarete 'ga akou omogytaaw ipe ete rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga rekoi jane pype U'agesageu.

3

Judeue'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'uawet

¹ Janeruwarete 'ga jane mogy majepei 'yweteewara 'jawe. A'eramũ 'ã je Pauloramũ je teporomutaramũ judeue'emamũ pẽ nee, teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe nanẽ pẽ nee nũ.

Moromunepawa pype ako 'gã je munewi je mÿina ai'i, Jejui Kristu 'ga mome'u are ai'i. 'Gã amũ je munewi je mÿina judeue'emamũ pẽ nupe je Jejui Kristu 'ga mome'u are. "Judeue'ema 'gã nanẽ Kristu 'ga okatu'ok, werowiamũ", 'jau je tekou ai'i. A'eramũ judeu 'gã amũ amara'neramũ je ree aipo je 'e je rekoramũ. A'eramũ 'gã je munepa je mÿina moromunepawa pype.

² Ymã we futat te ako Janeruwarete 'ga je pyrũi je mogou Jejui 'ga mome'waramũ judeue'emamũ pẽ nupe ikue. Iporomutat 'ga pẽ nee. Ma'eramũ 'ã 'ga je monoi Jejui 'ga mome'waukaa pẽ nupe. Aipoa pekwaap pejemogyau. ³⁻⁶ Ymã we futat te ako Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: "Anure nipo je judeue'ema 'gã nanẽ imogyi teja'yramũ, judeu 'gã neewe. Teja'yrarete 'ga rerowiamũ nipo je 'gã mogyau tejemiayuwamũ judeu 'gã neewe", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Judeu 'gã nee je jejuka esagei te'eawer imũ etee futat. A'eramũ je anure judeue'ema 'gã nee nanẽ tejukau esage te'eawer imũ etee futat nũ", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Anure nipo je teja'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã muri 'au ywag ipe 'gã mogyau tejepyri futat. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã. Mĩmera 'gã nipo je imua 'au teja'yrarete 'ga rerowiamũ", 'jau 'ga ojeupe rakue. Ymã 'ga namueapyoi 'gã u'eawer are rakue. A'ere 'awamũ 'ga 'Agesagea 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore mueapyoi 'ga 'eawer are. Jejui Kristu 'ga remimono ppyferamũ ore, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara

'gã. Mĩmeramũ 'ga 'Agesagea ore mueapyoi ee. Je nanẽ nũ. Janeruwarete 'ga je mueapyou u'eawer are. Aipo are je ka'arana kwasiari tekou. Jeremikwasiarera ka'arana mogyta re nipo pe'je pejejaupe: “Paulo 'ga eapyo futat Jarejuwarete 'ga remifutar are rakue”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. “Kristu 'ga rerowiaaramũ najuejue etee futat Janeruwarete 'ga jane mogy wemiayuwamũ. Ymã ako Janeruwarete 'ga nomome'ui aipoa 'gã nupe rakue. A'ere 'awamũ 'ga imome'ui Paulo 'ga upe”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe, jeremikwasiarera mogyta re.

⁷ Janeruwarete 'ga je mogo ojeupe oporowyky ma'eramũ. “Ekwap jera'yra 'ga mome'wau judeue'ema 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. Janeruwarete 'ga iporomutat je ree. A'eramũ 'ga je moporowykyaukaa ojeupe. Opãjẽ mũ 'ga je mogou ojeupe oporowyky ma'eramũ. ⁸ Najea'wyri agawewi je ikue. “Kristu 'ga remiayuwamũ sipo je rekoĩ”, na'etei je ikue. 'Ga remiayuwã 'gã juejue kũima'eteeteramũ. A'ere noko je ako tywe'ri ma'e 'jawe etee jepi. A'etea Janeruwarete 'ga esage jee. Je mogou 'ga Kristu 'ga mome'waramũ judeue'emamũ pẽ nupe ikue. “Ekwap Jera'yrarete 'ga mome'wau judeue'ema 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Jejui Kristu 'ga 'ã esage ma'ea. A'ere 'ã nepẽneapyopawa'uweri futari pejejee 'ga jemuaẽmawer are. Mama'e esage are etee futat 'ga paruapoweramũ pẽ nupe, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. ⁹ Mama'e apo ypy we 'ã Janeruwarete 'ga namueapyoi aeypy 'gã wemiaporam are rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga 'i jee: “Awamũ enereapyo jeremiapo are. Jeporokatu'ogiwet je najuejue etee futat pẽ nee. Judeuramũ, judeue'emamũ. Mĩmeramũ pẽ nee je porokatu'ogiweramũ te'ÿina pẽ nee”, 'jau 'ga jee ikue. “A'eramũ ene 'gã mueapyou jeremifutar are”, 'jau 'ga jee ikue. A'eferupi tee 'ã je rekoĩ teatau teporogytau 'gã nupe najuejue etee futat. “Judeue'emamũ pẽ nee nanẽ 'ã Janeruwarete 'ga oporokatu'ogiweramũ pẽ nee”, 'jau je 'gã nupe. ¹⁰⁻¹¹ Jarejuwarete 'ga remikatu'ogeramũ jane resakawe nipo ywagipewara 'gã 'wyriara 'gã nanẽ weapyoramũ Janeruwarete 'ga ree. “Kuu. I'akwaapap 'ga”, 'jau nipo 'gã Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane resakawe. “Gã tywera moir ire nipo Ku'jywa 'ga ywy pewaramũ mogyau wemiayuwamũ. Judeue'ema 'gã ako niporomutari agawewi judeu 'gã nee ikue. A'etea Jejui Kristu 'ga 'gã erowiaramũ, Ku'jywa 'ga judeu 'gã mogyau wemiayuwamũ, judeue'ema 'gã neewe”, 'jau nipo ywagipewara 'gã Jejui 'ga rerowiaaramũ jane resakawe. Ywy apoe'ewe Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Ae 'gã pa je aapo tejemiayuwamũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'ere 'ã aeypy 'gã jemotyweri etee 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'agamũ Janejararete 'ga Jejui Kristu

'ga mua 'au wyy pe janetywera mepyawamũ janee rakue. A'eramũ 'ga 'ga mogou janejarareteramũ janee. ¹² A'eramũ 'ga Jeju Kristu 'ga rerowiaramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. 'Ga rerowiaramũ jane jarejemujaa 'ga ree. A'eramũ jane a'eramũ jarejenosõue'em jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ¹³ A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Pẽ'arasig kasi je ree ne. Judeue'emamũ pẽ nupe Jeju 'ga mome'u are 'gã je munewi moromunepawa pype agawewi. A'etea kasi pẽ'arasig je rereko tywer are ne. Je rereko tywera resakawe nipo tekotee 'gã 'i ajaupe: "Paulo 'ga ajemuaẽm Efesu pewara 'gã nee ra'e. Sã'ã 'ga jereko tywerukara 'gã nee Jeju Kristu 'ga mome'u are", 'jau nipo 'gã ajaupe je ree. A'eramũ ki pẽ pejeku'iramũ pejemogyau ee.

'Gã nee Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monoawet

¹⁴ Jarejuwarete 'ga remifutar are tejea'aramũ je teapyka tejenupy'ãu teje'ega monou 'ga upe pẽ nee. ¹⁵ Ku'jywa 'ga upe jane 'ga rerowiaaramũ najuejue etee futat 'jau, "Janeruwarete 'ga", 'jau jane 'ga upe. Ywag ipe ajemogy ma'e 'gã, wyy pe ajemogy ma'eramũ jane 'jau. Najuejue etee futat jane "Janeruwarete 'ga", 'jau jane 'ga upe. 'Ga upe je teje'ega monoi pẽ nee te'yina. ¹⁶ "Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp. Ene te 'ã pãjẽrete. A'eramũ je 'jau enee: E'agesagea ako ene imonou Efesu pewara 'gã nupe ai'i. A'eramũ ene 'gã mopãjẽu E'agesage pyu, ki Ku'jyp, 'jau je enee 'gã nee", 'jau je 'ga upe. "E'agesage pyu ejerowiarukaa etee te ekou 'gã nupe, 'gã mojemogypygyukaa ejee", 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga rerowiaarareteramũ nipo pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. Pejejeupe mama'eay jesaukar ire miamũ nipo pejepoire'ema futat 'ga wi. 'Ga 'Agesageu pejemogyppyg ire nipo pẽ pejepoire'ema 'ga rerowiar awi mama'eay jesaukar ire miamũ. Pejejeupe imur ire nipo pẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat. ¹⁷ "Afutat je Kristu 'ga rekoa 'gã pyri", 'jau je 'ga upe pẽ nee. "Werowiaramũ Kristu 'ga reko 'gã pyri. Aipoa je afutat", 'jau je 'ga upe pẽ nee. "Emoporomutarukat 'gã ejee. Ajuee nanẽ 'gã moporomutarukaa nũ. Ajuee oporomutaramũ nipo 'gã mama'e esagea etee iapoi ajaupe. Ejee 'gã moporomutarukaramũ nipo 'gã mama'e esagea etee iapou ene upe", 'jau je 'ga upe pẽ nee. ¹⁸ "Emueapyo 'gã 'gã nee eporomutar are", a'e je 'ga upe pẽ nee. "Ejemaiyuwamũ najuejue etee futat emueapyo 'gã ee", 'jau je 'ga upe pẽ nee. Kristu 'ga iporomutat pẽ nee a'jea futat. A'ere 'ã nepẽneapyo katui we 'ga pejefutar are. A'eramũ je 'jau Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee: "Emueapyo 'gã ee", 'jau je 'ga upe pẽ nee. ¹⁹ Afutat je pẽ ikwaawa, "Kristu 'ga iporomutat jane ree a'jea futat" e are pẽneapyoa. Janereapyopawa'uweri agawewi jane 'ga

jarefutar are. A'etea je ee p̄neapyo'ia afutat. A'eramũ je 'jau Ku'jywa 'ga upe: “Emueapyo 'gã ejee, 'gã nee eporomutar are”, 'jau je 'ga upe p̄nee. “Ojee eneporomutar are weapyo re, nipo 'gã jemogyi ene 'jawe”, 'jau je 'ga upe p̄nee.

²⁰ Nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mama'e mũ. “Aga 'ga nuapoi”, na'jawi futari 'ga upe. Aye'emeteete futat 'ga mama'e apoi. Aerefetee upe te mama'e apo rayramũ r̄ew̄j̄em̄i. A'ere Ku'jywa 'ga upe naayi futari mama'e apoa. “Mama'e esagea eapo jee”, ojeupe jane 'eramũ 'ga mama'e esage apou janee, ojeupe janeremienũiwera apyraapa. Naeapyoi futari ae 'ga remiaporam are. 'Ga te okwaap ae rerekoa. A'ere 'ga iapoi futari janee. U'agesagea 'ga imua janee, ojeupe mama'e apoukaawamũ. A'eramũ 'ga U'agesageu futat mama'e apou janee. ²¹ A'eramũ ki Jeju Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ jane Ku'jywa 'ga muorypa jareojere'emamũ, jarejeupe 'ga remiapofer are. Jeju 'ga rerowiaaramũ jane najuejue etee futat 'ga muorypa jareojere'emamũ, 'jau je p̄nupe.

4

Majepei 'yweteewara 'jawe jane jemogyi

¹ Moromunepawa pype 'gã je munewi Jeju 'ga mome'u are. A'eramũ je 'jau p̄nupe: Janeruwarete 'ga 'ã wa'yra 'ga mua 'au ywy pe janetywera moiawamũ rakue. A'eramũ p̄ẽ pejemogyau esage 'ga upe, 'jau je p̄nupe. Ymã te 'ã 'ga p̄pyrũ wemiayuwamũ rakue, wemifutar imũ mama'e apoaramũ rakue. A'eramũ ki p̄ẽ pejemogyau esage 'ga upe. 'Ga remifutar imũ etee futat pejemogyau 'ga upe. ² Pejerowiaraip kasi pejee te ne. P̄pota'wa p̄wẽ ki pejee. Pejejaite'ema pejee. Pejemara'ne'emamũ nanẽ pejee nũ. Pejee p̄mara'ne'ema pejee p̄poromutara resaukaa. ³ Janeruwarete 'ga 'Agesagea p̄mogy majepei 'yweteewara 'jawe. A'eramũ ki p̄ẽ pejepota'waramũ pejemogyau pejee. Mama'e tywera kasi peapo pejejaupe ne. ⁴ Kristu 'ga rerowiaaramũ jane najuejue etee futat jane jemogyi majepei 'yweteewara 'jawe. Majepei tee futat 'ga 'Agesagea. Werowiaaramũ 'ga jane rerawau najuejue etee futat 'Uwarete 'ga pyri ojeupi anure. Poromũ 'ga ree jane jemogypykawa 'ga rerowiaaramũ. ⁵ Majepei tee Janejararete 'ga. 'Ga ree etee futat jane jarejemogypyka jarejemogyau. 'Ga rerowiarãmũ etee jane jarejepymĩaukaa 'y pe 'ga amũ upe. “Jeju Kristu 'ga je arowiat. 'Ga futat jetywera moia je wĩ. A'eramũ je 'awamũ mama'e esagea etee iapou 'ga upe”, 'jau jane najuejue etee 'ga rerowiaaramũ jarejepymĩaukaa 'y pe 'ga amũ upe. ⁶ Majepei tee futat Janeruwarete 'ga.

'Ga futat jane apou najuejue etee futat rakue. A'eramũ 'ga Janejararetea. A'eramũ jane apoarera 'ga etee futat jane mogyawarũ wemifutara mama'e apoaramũ. Jane pype futat 'ga rekoï U'agesagea pyu.

⁷'Ga 'Agesagea Kristu 'ga imua werowiaaramũ janee najuejue etee futat. Ojeupe mama'e esage apoukaawamũ 'ga imua janee. Opãjẽa 'ga imua janee ojeupe jane moporowykyaukaa wemifutar imũ etee futat. ⁸Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue:

“Ojee iporomutare'ema 'gã 'arimũ nipo Kristu 'ga okwapa. A'eramũ nipo 'ga 'gã faa 'gã nerawau 'gã nerojeupia ywag ipe. Nipojeupawi 'gã 'awamũ 'e resaukaawamũ 'ga 'gã nerawau. Aipo rupi we futat nipo 'ga mama'e esage mua ywy pewaramũ janee”,
'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁹⁻¹⁰Ywy pe 'ga 'ua janee kunumĩakynamũ rakue. A'ere 'ga 'ã waranuw ire ojejukaukaa 'gã nupe rakue. A'ere 'ga oferapa awau ojeupia ywag ipe nũ, 'Uwarete 'ga pyri nũ. A'eramũ 'ga 'awamũ akou Janejarareteramũ futat janee. Ywy pewaramũ Janejarareteramũ, ywag ipewara 'gã Jarareteramũ. Mĩmeramũ 'ga rekoï Janejarareteramũ janee.

¹¹'Ga etee futat mama'e esage mua janee ywy pewaramũ. 'Ga futat U'agesagea mua janee, ojeupe mama'e esage apoukaawamũ. Jane mũ upe 'ga 'jau: “Te'agesagea je omono pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ pejewau je mome'wau kwe pe tekotee 'gã nupe, 'gã mueapyou je ree”, 'jau 'ga jane mũ upe, jane monou kwe pe. Amumeramũ jane mũ upe 'ga 'jau: “Te'agesagea je omono pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau pejejepyriwara 'gã nupe”, 'jau 'ga jane mũ upe. Ajepeja 'gã nupe nanẽ 'ga 'jau: “Te'agesagea je amono pẽ nupe teporogyta esage mome'wawamũ. Kwe pe pekwap jeporogyta esage mome'wau pejepytuna 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe”, 'jau 'ga 'gã amũ nupe. Amumera 'gã nupe 'ga 'jau: “Te'agesagea je amono pẽ nupe, pẽ mogyau 'wyrĩaramũ tejerowiaara 'gã nupe. Pemu'e je rerowiaara 'gã jeremifutar are”, 'jau Kristu 'ga 'gã nupe. ¹²Opãjẽa 'ga imua werowiaaramũ janee ojeupe jane moporowykyukaawamũ. 'Ga pãjẽ mũ etee futat jane mama'e apoi 'ga upe. “Peporowyky jee”, 'jau 'ga janee. “Je rerowiaara 'gã pẽẽ imojemogypygyukaa etee te je ree, 'gã mu'jau je ree”, 'jau 'ga janee. “Amumera 'gã je rerowiaara 'gã ojemogypygy'gi etee je ree. A'eramũ pẽẽ pejeporogytau 'gã nupe, 'gã mojemogypygyukaa etee te je ree”, 'jau 'ga janee. ¹³A'eramũ jane pãwẽũjẽ etee futat jarejemogypygyka 'ga ree. A'eramũ nipo jane pãwẽũjẽ etee futat nanẽ Jarejuwarete

'ga ra'yra 'ga kwaapa nũ. A'eramũ jane jarejeapyoramũ jarejemogyau Kristu 'ga ree. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe futat. Mama'e esagea etee jane iapou 'ga 'jawe futat. ¹⁴ Kunumĩ 'jawe kasi sajemogy ne. Kunumĩa werekoemãwe erowiaa. Nokwaawi 'gã werekoemã. A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. Peenup katu ra'ne ki. Yara sĩamogoe'ema 'jawe nanẽ kasi pẽẽ ne. Yara sĩamogoe'ema 'ã nuwi wupawer ipe ete. 'Y ryjuapi tete'ia we 'ã imuarekorekoukaa kwe katy awau ko katy ete 'ua nũ 'jau akou. A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. Peenup katu ra'ne ki morogytaa. Kasi a'e pe morogyta 'me upe pejemoryteeukar ine. Jejui 'ga etee te jane sirowiat jarejemogyau. I'me ma'e 'gã nipo 'ut futat o'meramũ janee, o'me rerowiarukaawamũ janee. A'ere kasi sirowiat ne. “Simorytee 'gã 'jau”, e'i te nipo 'gã o'meramũ janee. ¹⁵ A'ere jane mama'e a'jea etee futat imome'ui jarejaupe. Jarepota'waramũ jarejuee. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe. Kristu 'ga 'ã werowiaaramũ Janejararetea. A'eramũ Kristu 'ga aeakaga 'jawe. 'Ga rerowiaaramũ jane jarejemogyau 'ga rete 'jawe. ¹⁶ Sã'ã aeakaga etee aerete mujara. Aerajyga 'ã ae mukurẽjũka pãwẽ gatu etee te futat. Aerajyga 'ã ae koka. A'eramũ 'ã aeretea otesirũgatue'emamũ waranupa. Nan tee futat Kristu 'ga werowiaaramũ jane mujari jarejuee. A'eramũ jane najuejue etee futat mama'e esage apou Kristu 'ga rerowiarukaa ete ete jarejaupe. Jarejuee jarepota'waramũ, jane Kristu 'ga rerowiarukaa ete ete jarejaupe. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe.

Mama'e tywera apo awi ki sapoit

¹⁷ Jarejararete 'ga upe je porowykyi. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Au'je ki mama'e tywera apo re. Au'je futat mama'e apo re Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã naea'ari Jarejuwarete 'ga remifutar are. ¹⁸ Nokwaawi 'gã 'ga remifutara. Mama'eukwaawa 'wyriara 'gã mueapy-oukare'ema Janeruwarete 'ga remifutar are. A'eramũ 'gã afuwere'emamũ 'ga kwaaw are. ¹⁹ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nuenosĩ mama'e tywera apoa. Mama'e tesirũa ete 'gã iapou. Wemirekoe'ema kũjã are 'gã akou. Kũjã 'gã nanẽ omene'em are akou. Najemuarũi futari 'gã ajemogyau. Ni'akwaawi 'gã mama'e tywera apoe'em are.

²⁰ A'ere naKristu 'ga rũi jane mu'ei mama'e tywera apo are. A'eramũ jane Kristu 'ga rerowiaaramũ, mama'e tywera apoara 'gã 'jawe ete iapowe'em. ²¹ Kristu 'ga rera renupa ypy we nipo pẽẽ pejemujaa 'ga ree rai'i. A'eramũ nipo Kristu 'ga mome'wara 'gã mama'e a'je are etee futat pẽ mu'jau rai'i. ²² A'eramũ nipo 'ga mome'wara 'gã 'jau pẽ

nupe: “Kristu 'ga rerowiare'ema 'ã pëë mama'e tywera apo are ete pejejea'aramũ pejemogyau rakue. A'ere 'awamũ 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ ki pëë pejejeateeramũ mama'e tywera apo awi”, 'jau 'gã pë nupe, pë mu'jau ee. “Au'je ki mama'e tywera apo are pejemorytee re”, 'jau nipo 'gã pë nupe, pë mu'jau ee. ²³ “Au'je ki mama'e tywer are pejejea'ar ire. Eje'jawe je muea'arukar ape mama'e are, ki Ku'jyp, pe'je ki 'ga upe”, 'jau nipo 'gã pë nupe, pë mu'jau ee. ²⁴ “Pejemuesageukat Jarejuwarete 'ga upe. Oje'jawe pejemogya futat 'ga afutat. A'eramũ ki pëë iapoukaa 'ga upe pejejee. ‘Eje'jawe je mogo ape’, pe'je ki 'ga upe. 'Ga 'jawe pejemogy re pëë mama'e esagea etee futat iapou 'ga 'jawe”, 'jau nipo 'gã pë nupe, pë mu'jau ee.

²⁵ A'eramũ ki pejejeateeramũ peje'me awi. Au'je ki morogyta 'me mome'u re. Majepei 'yweteewara 'jawe jane Jejui 'ga rerowiaaramũ jane jemogyi. A'eramũ ki pëë mama'e a'jea etee futat imome'wau pejejaupe. ²⁶ Pejemara'neramũ miamũ kasi mama'e tywera peapo ne. Pejejeateeramũ kamëšiete pejemara'ne awi. Pejekowe'em ko'aramuku pejemara'ne rerekou ne. Kamëšiete pejejeateeramũ pejemara'ne awi. Kwara ose'emaue ki pëmara'nepap. ²⁷ Kasi a'e pe pejemara'ne awi pëneateea'ne'emamũ mama'eukwaawa 'wyriara mama'e tywera apoukari pë nupe ne. ²⁸ Imuna ma'eramũ nanë ki pepoit futat mama'e are pejemunarũ awi. Pe-porowyky ete ki pejejeupe mama'e muaw are. A'eramũ pëë mama'e monou imama'e'ema 'gã nupe. ²⁹ Peje'egaip kasi pejejaupe ne. Mama'e esagea etee ki pemome'u pejejaupe, 'gã poaa Jejui 'ga rerowiar are. ³⁰ Pemu'arasig kasi Jarejuwarete 'ga 'Agesagea ne. Esage ma'ea Janeruwarete 'ga 'Agesagea. A'eramũ pëë, mama'e tywera apo re, 'ga 'Agesage mu'arasiga ne. Mama'e esagea etee futat iapou 'ga 'Agesage muorypawamũ. Kristu 'ga rerowiamũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee ikue. Ymã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yra 'ga 'gã erowiamũ je Te'agesage monoi 'gã nupe, 'gã nerekwaramũ”, 'jau 'ga rakue. Anure nipo Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ jane rerooi Jarejuwarete 'ga pyri. ³¹ A'eramũ ki pëë mama'e tywera apowe'em. Pejejeateeramũ kamëšiete futat 'gã nayka awi. Pëmara'ne kasi 'gã nee ne. Pejeje'egayawe'em 'gã nupe, 'gã kurape'ema. Au'je futat pejejee pejeporomutare'em awi. ³² Pëpota'wa etee futar iki pejejee pejemogyau. 'Ga amũ mama'e tywera pejejeupe iapo re miamũ, pejejea'are'emamũ au'jeteramũ 'gã nayka are. Pejejeateeramũ kamëšiete futat 'gã nayka awi. Janetywera moir ire 'ã Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamũ futat jane rayka are. 'Ypeywar

are amanũaw ipe 'ã Kristu 'ga janetywera mepyyau rakue. A'eramũ 'ã 'ga aetywera moir ire wea'aru'jawe'emamũ ee. A'eramũ ki pẽẽ nan tee futat pejejea'are'emamũ au'jeteramũ 'gã nayka are ne. Pejejeateeramũ kamẽsiete futat 'gã nayka awi. Pejejea'aru'jawe'emamũ futat ee nũ.

5

Sajemogy esage 'ga upe

¹ Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yra. Oporomutaramũ 'ga pẽ nee. A'eramũ ki pejejemu'jau 'ga ree. Pejejemogyau esage 'ga upe. ² Kristu 'ga 'ã oporomutaramũ jane ree. A'eramũ 'ã 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. Ymã 'ã judeu 'gã weymawa etee ijukau iapyau otywera mepyawamũ rakue. Jarejuwarete 'ga muorypawamũ nanẽ 'gã iapyau rakue nũ. Jany kasiga nanẽ 'gã iapyau 'ga muorypawamũ rakue nũ. A'ere ako 'awamũ Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ ai'i. A'eramũ ki pẽẽ pejeporomutaramũ pejejeue, 'ga 'jawerimũ etee futat.

³ Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ futat pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau esage 'ga upe. Pejejemogyawe'em futat tesirũgatu 'ga upe. Pejejemirekoe'ema kũjã are pejekowe'em. Kũjãmeramũ nanẽ pejekowe'em pejemene'ema kũima'e are. Pejemuarũ ki pejejemogyau. Pejekaraemã kwai are etee nanẽ pejejea'are'emamũ nũ. Pejejea'are'emamũ mĩmera mama'e are. Aipoa mama'e mome'wawe'em pejejaupe. ⁴ Mama'e tywera mome'wawe'em futat pejejaupe. Peje'me'emamũ nanẽ pejejaupe nũ. Peje'eg esage etee futar iki pejejaupe Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga mama'e apo re nanẽ pẽẽ 'ga muorypa ee nũ. ⁵ Janeruwarete 'ga jane'wyriararetea Jejui Kristu 'ga retee. 'Gã futat nipo anure ajemogou 'wyriarareteramũ janee. A'eramũ nipo 'gã anure wemiayuwamũ jane rerawau ojepyri mama'e esage mua janee. A'ere nipo wemirekoe'em are ako ma'e 'gã na'gã nemiayuwa rũi. Omene'em are ako ma'e 'gã, okaraemã kwai are tee ojerowiaraip ma'e 'gã. Mĩmera 'gã na'gã nemiayuwa rũi. A'eramũ nipo 'gã awawe'em 'gã pyri amanũ re. Okaraemã kwai are etee ojerowiaraip ma'e 'gã ojemogypyka okaraemã kwai are etee ajemogyau. Nojemogypygi 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ okaraemã are ojemogypyk ma'e 'gã ajemogyau maira'me are ojemogypyk ma'e 'gã 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerawawe'em ojepyri anure. Aipoa jane ikwaapa.

6 'Gã amũ nipo 'jau 'ua pẽ nupe: “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. Pẽ moryteeu te 'gã nuri. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. Nuenuwi futari 'gã 'ga je'ega. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete oje'ega renuwe'em are. 7 A'eramũ ki pẽẽ mama'e tywera apowe'em futat 'gã pyri.

8 Ymã mama'e tywera peapo futat rakue. Ypytunimũ wata ma'e 'jawe pẽẽ pejejemogyau rakue. A'ere 'awamũ Kristu 'ga pẽtywera moiri pẽ nui rakue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejemogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe. A'eramũ pẽẽ 'awamũ mama'e esagea etee futat iapou 'ga upe. 9 'Arimũ wata ma'e 'jawewara 'gã mama'e esagea etee wapo. Mama'e a'jea etee nanẽ 'gã imome'wau. A'eramũ pẽẽ 'awamũ mama'e esagea etee futat iapou a'jea futat. 10 Pejejemu'jau pejejemogyau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

11 Ypytunimũ wata ma'e 'jawewara 'gã mama'e tywera etee wapo. A'ere kasi peapo mama'e tywera 'gã pyri ne. Mama'e esage etee futat iapou. A'eramũ mama'e tywera apoara 'gã ojenosõu wemiapofera renosõu pẽ nui. Pẽnemiapo esage resakawe 'gã wemiapo tywer are weapyoramũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Tÿÿ. Mama'e tywera etee nipo je aapo tekou ra'e jepi”, 'jau nipo 'gã ojeupe, pẽnemiapo esage resag ire. 12 Nãinãniĩ rũi te 'ga remiapoa mama'e tywera. Jemime agawewi 'gã iapoi. Eukwere ae mojenosĩ 'gã nemiapo tywera. A'eramũ 'gã jẽmĩ ojenosõue'em mama'e tywera renosõue'em.

13-14 Ypytunimũ 'ã ae nuesagi mama'ea. A'ere 'ã ae 'arimũ mama'e resagi katu katu. Nan tee futat jane ikwaapa katu katu jarejemogyau. Ymã 'ã 'ga amũ 'jau rakue:

“Mama'e tywera apoaramũ pẽẽ amanũ ma'e 'jawe pejemogy
Ku'jywa 'ga upe.

Oset ma'e 'jawe nanẽ pejejemogyau nũ.

A'eramũ ki pẽẽ pejepaka, pejefu'ama pejejemiapo tywer awi. A'eramũ Kristu 'ga pẽ mogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe oje-
upe”,

'jau 'ga amũ imome'wau rakue.

15 A'eramũ ki pẽẽ pejejea'gwau mama'e tywera apo awi. Mama'e esage etee futat pẽẽ iapou. Pẽ'akwaap katu ki mama'e are. Peko kasi i'akwaawe'ema 'gã 'jawe ne. 16 Kwaiwete 'gã mama'e tywera etee iapoara 'gã. A'ere ki peko esage mama'e tywera apoara 'gã pype. Pejenosĩ awi Jejui 'ga mome'u awi 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. 'Gã pyri pejejemogyau pẽẽ 'ga mome'wau futat 'gã nupe. 17 Akotee ma'e 'gã 'jawe ete kasi pejemogy ne, pejeje'ëran ekoeteramũ ne. Jejui 'ga rerowiamũ pẽẽ 'ga je'ega te imome'wau pejejaupe,

pejeyamu'jau 'ga rerowiar are. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat pẽẽ mama'e apou. Mama'e apo enune pẽẽ 'jau pejejeupe: “Ma'ja te Janeruwarete 'ga afutat je iapoa?” 'jau pẽẽ iapoe'ẽwe. A'eramũ pẽẽ 'ga remifutar imũ etee mama'e apou 'ga upe.

¹⁸ Kawĩajaiwa taetu itykure'ema. Kawĩajaiwa tykuara 'gã oje'egaw are amã'jãue'em. Oje'ega momoa ekoete te futat ajemogyau. A'eramũ kasi pẽẽ nan ine. Pejerekoukaa Jarejuwarete 'ga 'Agesage upe etee futat. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat pejejomogytau. Jarejuwarete 'ga marakau etee futat pejeyamuorypa. 'Ga remiapofer are pejemaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga remiapofer are nanẽ pejemaraka'aga 'ga upe nũ. ²⁰ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. A'eramũ pẽẽ Kristu 'ga rerowiaaramũ pejejeupe 'ga remiapofera mama'e are 'ga muorypa. ²¹ Kristu 'ga je'ega peenup pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ 'ga rerowiaaramũ nanẽ pejeje'ega renupa pejejemogyau nũ.

Emireko ma'e 'gã, imen ma'e 'gã netee

²² Kũjãmeramũ ki pẽẽ, imen ma'eramũ, peapyaka pejemena je'eg are. Kristu 'ga remiayuwamũ nanẽ pẽẽ. Kristu 'ga je'ega renupa pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ nan tee futat pejemena 'ga je'ega nanẽ enupa nũ. ²³⁻²⁴ Kristu 'ga 'ã akou 'wyríaramũ werowiaaramũ janee. A'eramũ 'ã jane 'ga rerowiaaramũ 'ga je'ega renupa jarejemogyau. 'Ga 'ã ae akaga 'jawe. 'Ga rerowiaaramũ jane jarejemogyau 'ga rete 'jawe. 'Ga futat werowiaaramũ jane katu'okara. A'eramũ 'ã 'ga akou 'wyríaramũ janee. Nan tee futat kũima'efera 'gã jemogyi wemireko 'gã jaramũ. A'eramũ ki pẽẽ kũjãmeramũ pejemena je'ega renupa katu katu.

²⁵⁻²⁶ Kũima'eferamũ nanẽ pẽẽ pejeporomutaramũ pejemireko are. Sã'ã Kristu 'ga poromutara werowiaaramũ jane ree. Nan tee futar iki pẽẽ pejeporomutaramũ pejemireko are. Kristu 'ga 'ã oporomutaramũ jane ree. A'eramũ 'ã 'ga ojejukaukaa 'gã nupe jane ree oporomutaawer ipe etee futat jane katu'okawamũ 'Uwarete 'ga upe. 'Ga je'ega rerowíaramũ jane jarejekatu'ogukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga janetywera moia jane wi. A'eramũ jane jarejewi imoir ire jarejepymĩãukaa 'y pe 'gã amũ nupe, jaretywera 'ga imoira resaukaawamũ. ²⁷ A'eramũ nipo 'ga anure werowiaaramũ jane rerawau ywag ipe ojeupi. A'eramũ nipo 'ga werowiaaramũ jane resakawe 'jau janee: “Esage ete je rerowiaara 'gã. Nitywi futari mama'e tywera 'gã pype”, 'jau nipo 'ga ojeupe, ojeypyri werowiaaramũ jane reroo re.

²⁸ Pejeyuka esage pejee. Nepejereko tyweri 'ã. Nan tee futat pẽẽ pejemireko rerekou esage. ²⁹ Najuejue etee futat

'ã jane jejukai jarejee. Nitywi futari 'ã ojee ijejukae'ema 'gã amũ. Jarepy'arayparamũ 'ã jarejemi'waa. Jarejero'wau jarejefuanuga. Jarejereko tywere'ema 'ã. Nan tee futat Kristu 'ga jane poriwetygi werowiaaramũ. 'Ga rete 'jawe jarejemogyau 'ga upe. A'eramũ 'ga ojejukau esage jane ree. ³⁰ Ojee jane jemujar ire 'ga ojejukau esage jane ree. ³¹ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: "Kũima'e 'ga je aapo kũjã ãẽ reewe. A'eramũ nipo kũima'e 'gã wemirekorauwe opojo'ogamũ ujara 'gã nui.

A'eramũ futat oje'aa wemireko are.

Ajuee oje'ar ire 'gã ajemogyau majepe teewara 'jawe jee", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue.

³² Mama'e a'je are futat 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga upe rakue. Ymã janepy 'gã naeapyoi ee rakue. A'ere jane 'awamũ janereapyoramũ ee. Kristu 'ga ree nanẽ futat aipoa ka'arana kwasiaara rakue, 'ga rerowiaaramũ jane ree nanẽ futat e'i nũ. Kristu 'ga ree jarejemujaa jane jemogyi majepe 'yweteewara 'jawe. ³³ A'eramũ 'ga jane ree pãwẽ pãwẽ futat ikwasiarukaa rakue. A'eramũ pẽẽ kũima'eramũ pejeporomutaramũ futat pejemireko are pejee pejeporomutara 'jawe. Pejee 'ã pẽporomutat pejemogyau. A'eramũ pẽẽ nan tee futat pejeporomutaramũ pejemireko are. Kũjãmeramũ pẽẽ, imen ma'eramũ pejemena mojerowiaa nanẽ nũ.

6

Ta'yriara 'gã 'gã na'yra 'gã netee

¹ Kunumĩnamũ nanẽ pẽẽ pejeara 'gã je'ega renupa etee pejemogyau. Kristu 'ga remiyuwamũ pẽẽ. A'eramũ pẽẽ pejeara 'gã je'ega renuwa wesageramũ futat. ²⁻³ Ymã Janeruwarete 'ga 'i janepy 'gã nupe we futat rakue: "Peanuw etee ki pejejuwa 'gã. Peje 'gã nanẽ pẽẽ ianupa etee nũ", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. "Ujara 'gã nenupara 'gã ije'eganup ma'eramũ ajemogy. 'Gã jaruete ajemogy. Ujara 'gã 'gã wenup. A'eramũ 'gã jaruete ajemogyau. Aipo 'gã ajemogy namutamutat. Namanũa'nei aipo 'gã", 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

⁴ Pẽẽ nanẽ 'gã nuwamũ pejeja'yra 'gã nerekou esage nũ. Pemue ekoete kasi 'gã ne. Kasi a'e pe 'gã mara'neramũ etee ajemogyau ne. A'eramũ pẽẽ kũima'eramũ pejeja'yra 'gã mu'jau 'gã neko esage are. Kristu 'ga 'eawer imũ pejeja'yra 'gã mu'jau 'gã mosõu mama'e tywera apo awi.

Oporowyky ma'e 'gã morowyky jara 'gã netee

⁵ Pẽẽ mũ nipo pejeporowykyau pejerekwara 'gã nupe. A'eramũ pẽẽ pejerekwara 'gã je'ega renupa etee. Pepojeup futar iki pejerekwara 'gã. Sã'ã pẽẽ Kristu 'ga je'ega renuwa.

Nan tee futar iki pejejerekwara 'gã je'ega peenup. ⁶ 'Gã amũ nipo oporowykyau esage werekwara 'ga remiesagamũ etee. Werekwara 'ga remiesaga tywi nipo 'gã oporowykyau esage 'me. A'ere kasi nanarũi peapo ne. Pejejepyri pejejerekwara 'ga reko'e'amamũ nanẽ ki mama'ea peapo esage pejejerekwara 'ga 'eawer imũ etee futat. Pekwaap 'ã Jarejararete 'ga Jēju Kristu 'ga. A'eramũ pẽẽ pejoporowykyau esage 'ga muorypawamũ. Aipoa Janeruwarete 'ga ifutaa. ⁷ Pejoporowykyau esage futat pejeku'iramũ pejemogyau. Napejerekwara 'ga upe etee rũi peporowyky. Nanuaramũ Jarejararete 'ga upe nanẽ futat peporowyky nũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Peoporowyky esage ki, a'e je pẽ nupe. ⁸ Pẽporowyky esage resag ire Janeruwarete 'ga pẽ mepyi pẽporowyky esageawer are anure. Pejejerekwara 'gã nupe mama'e apoaramũ, pejejeupe etee mama'e apoaramũ. Mĩmeramũ nipo 'ga pẽ mepyi pẽporowyky esageawer are anure. Aipo are ki pẽnea'at pejemogyau.

⁹ Pẽẽ mũ pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekwara. Pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekou esage, Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. Au'je ki pejeje'egay re 'gã nupe. Majepei tee Janejararete 'ga. 'Gã jararete 'ga pẽjara nanẽ futat nũ. 'Ga upe jane jareju'jaju'jawe etee futat. 'Ga futat ojejukau pãwẽ pãwẽ jane ree.

Mama'eukwaawa 'wyriar awi ki sajea'gu

¹⁰⁻¹¹ Ka'arana kwasiapawe'ẽwe je pẽ mu'akwaapa mama'e tywera apo awi. Sã'ã jefaruua. Aparuowajare'emawe 'ã 'gã itajuaity munewa u'yw awi. Nan tee futat jane. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ jane jemogyi jefaruu 'jawe. Janejararete 'ga pãjẽrete. A'eramũ pẽẽ pejemujaa a'jea futat 'ga ree. A'eramũ 'ga U'agesage mua pẽ nupe. A'eramũ 'ga pãjẽa pẽ a'gwau mama'eukwaawa 'wyriar awi. "Tamote'arukat 'gã Ku'jywa 'ga upe 'jau", 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyriara ojeupe pẽ nee. A'ere Janeruwarete 'ga U'agesage muri pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ mama'eukwaawa 'wyriara je'ega renupe'ema. ¹² Najarejaupi rũi jane juowajari. Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa te jane siowajat. Pejefuakaramũ futat mama'eukwaawa rowajaa. Ma'ja pyu jane iowajaa? Jarejuwarete 'ga 'Agesage pyu. ¹³ A'eramũ futat 'ã Janeruwarete 'ga U'agesage rerekoukari pẽ nupe. 'Ga 'Agesage rereko re pẽẽ mama'eukwaawa 'wyriara pojeupe'ema pejemogyau. 'Ga 'Agesagea pẽẽ ereko re mama'eukwaawa pẽ pojeupa futat.

¹⁴⁻¹⁷ Sã'ã jefaruu 'gã itajuaity rerekoa imunewa u'yw awi ojea'gwawamũ. Opy'apiat, aku'afaap, itaju myapaap, itaju akagyrũ. Mĩmera 'ã 'gã imunepa ojea'gwawamũ u'yw awi. Itajupewuua 'ã 'gã erawau opo pe jyu reewe. Itajupewuu

pyu 'gã jea'gui ojee iporomutare'ema 'gã nu'yw awi. Nan tee futat jane. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apo re jane jemogyi itajuaity rerekwara 'gã 'jawe, opy'apiara rerekwara 'jawe jarejemogyau 'ga upe a'eramũ. Mama'e a'jea etee imome'u re jane jarejemogyau itajuaity rerekwara 'jawe, aku'afaawa rerekwara 'jawe. “Janeruwarete 'ga porokatu'ogiweramũ pẽ nee, ota'waweramũ pẽ nupe” 'jara 'gã itaju myapaawa rerekwara 'jawe 'gã. “Jejui Kristu 'ga jetywera omoit je wi, je katu'oka” 'e are ea'at ma'e 'gã itaju akagyrũ rerekwara 'jawewara 'gã. Jejui Kristu 'ga rerowiaarareteramũ jane jarejemogyau opo pe itajupewuu rerekwara 'gã 'jawe. Jejui Kristu 'ga rerowiaarareteramũ jane jarejea'gwau mama'eukwaawa ru'yw awi jarejemogyau. Nosei futari jane pype. Jyuu rerekwara 'jawe jane Jarejuwarete 'ga je'ega kwaaparamũ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane muea'aa 'ga 'eawer are. A'eramũ jane mama'eukwaawa 'wryiara rerowiare'ema jarejemogyau. ¹⁸ A'eramũ jane jareje'ega mono awi jarejere'emamũ futat jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ mama'eukwaawa jane pojeuwi. “Je poar ape, ki Ku'jyp”, pe'je ki 'ga upe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imũ pejeje'ega monou 'ga upe. Au'jeteramũ futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Pejejorypawe'emamũ futat pejeje'ega monou pejejemogyau. 'Ga upe pejeje'ega monou pẽ pejeje'ega 'ga remiayuwamũ jarejuee. ¹⁹ Je ree nanẽ ki pejeporogytau Ku'jywa 'ga upe nũ. “Eje'eg are emueapyo 'ga. 'Ga pyriwara 'gã emu'eukat Paulo 'ga upe. 'Ga mogyjeukare'ema ejemome'waukaa 'ga upe 'gã nupe. Eporogyta esage emome'u katu katuukat 'ga upe. Ymã janepy 'gã naeapyoi ee rakue. A'eramũ ki ene 'ga poaa 'gã mueapyou ee”, pe'je ki 'ga upe je ree. ²⁰ Moromunepawa pype agawewi je 'ami Kristu 'ga mome'u are. A'etea je Kristu 'ga amome'u 'gã nupe. A'eramũ ki pẽ pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Epoat 'ga imome'wau 'gã nupe 'gã mogyjeukare'ema”, pe'je ki 'ga upe je ree.

Oje'ega 'ga imonou 'gã nupe 'gã futaa

²¹⁻²² Tikiku 'ga Kristu 'ga rerowiaara 'ga futat. A'eramũ 'ga janerewireramũ futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat. Jarejararete 'ga upe ore pyri oporowyky ma'e 'ga futat. Oporowyky esage 'ga Jarejararete 'ga upe. Pẽ pyri je 'ga monoi orojemome'wawamũ pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽ pejeku'iramũ ore ree.

²³ Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea futat. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. A'eramũ je 'jau 'gã nupe pẽ nee: “Pẽmopy'ata'wa ki Efesu pewara 'gã ajuee. 'Gã moporomutarukaa nanẽ ajuee

nũ. 'Gã mojemogypygyukaa nanẽ pejejee nũ”, 'jau je 'gã nupe pẽ nee. ²⁴ Jarejuwarete 'ga resagea Jejui Kristu 'ga ree iporomutat ma'eramũ pẽ nerekoa je afutat, Jarejararete 'ga ree iporomutat ma'eramũ pẽ neewe. 'Ga ree iporomutat ojere'emamũ 'ga resagea pẽ nerekoa je ifutaa.

Kweramũ ete jeremimome'ua.

Firiposi

Paulo 'ga awau Jejui 'ga mome'wau Firiposi pewara 'gã nupe rakue. (Atos 16.12-16) Ojeupe 'ga 'ga mome'uramũ Firiposi pewara 'gã amũ 'ga rerowiaa. 'Gã nui o re Paulo 'ga ka'arana kwasiari imonou 'gã nupe. Jejui 'ga mome'u are moromunepawa pype 'ũina 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Na'ga etee rūi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

1 Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou Firiposi pewaramũ pẽ nupe. Timoteo 'ga 'au ako je pyri. Jejui Kristu 'ga upe mama'e apoaramũ 'ã ore. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiyuwa. Pejejemujaa Jejui Kristu 'ga ree rakue. Pẽ nupe je ka'arana monou ikwasiaa pẽ'wryiara 'gã nupe, pẽ'wryiara poirũ 'gã nupe. Mĩmeramũ pẽ nupe ore imonoi.

2 Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanẽ Janejararetea nũ. 'Gã nesagea pẽ nerekoa je afutat. 'Gã pẽ mopy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ.

'Gã nee 'ga oje'ega monoawet

3 Pẽ nee tejea'aramũ je Tejuwarete 'ga muorywi pẽ nee: "Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Firiposi pewara 'gã amũ eremũ'ẽ ejemiyuwamũ. Erejerowiarukat 'ã 'gã nupe rai'i", 'jau je 'ga upe. "A'eramũ je ene muorypa 'gã nee", 'jau je 'ga upe pẽ nee. ⁴⁻⁵ Jejui 'ga ree pejejemogypyka ppy we pẽẽ je poaa morogyta esage mome'u are ikue. A'eramũ je tejekõããjamũ pẽ nee Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou tekou. Ajemogypyk je pẽ nee. ⁶ Werowiar ppyrauwe ako Janeruwarete 'ga pẽ muesageu ramue ikue. 'Awamũ taetu aje 'ã 'ga pẽ muesagei akou. A'eramũ je a'eramũ a'jea futat 'ga 'gã muesagepawi Jejui Kristu 'ga rur enune 'e rerowiaa.

7 Pẽẽ 'ã jejekoty'aawa. Pẽ nee je tejea'aramũ te'ỹina. A'eramũ wesageramũ futat je jemogypyga pẽ nee. Pẽẽ 'ã je poat pejepe pejejemogyau. "A'jea futat morogyta esagea Jejui 'ga ree" 'gã nupe je 'eramũ 'ã pẽẽ 'jau, "nan futat nipo ore nanẽ imome'ui nũ", 'jau 'ã pẽẽ. "Jejui 'ga ree morogyta esagea je imome'uramũ ki perowiat", 'gã nupe je 'eramũ pẽẽ nanẽ aipo 'jau je poaa nũ. 'Awamũ 'ã 'gã je kupyfari je m'ỹina itaju pyu moromunepawa pype Jejui 'ga mome'u are. A'etea 'ã je poat pejepe pejejemogyau. A'eramũ je tejea'aramũ pẽ nee, tepoaaramũ pẽ nee. Janeruwarete 'ga je poaa mama'e apou wemifutar imũ. A'eramũ 'ga je poara 'jawe pẽẽ nanẽ pẽ poaa nũ. ⁸ Jeporomutat je pẽ nee Jejui Kristu 'ga 'jawe. Pẽ

nesaga'upa je te'ŷina. Janeruwarete 'ga je kwaapa. A'jea futat aipo je'ea 'ga okwaap.

⁹⁻¹⁰ Jarejuwarete 'ga upe je teje'ega monoi pē nee, pejejee pejejejuka esage are. A'eramū je 'jau 'ga upe: “Epoat 'gā ajuee ojejuka esage are. Epoat 'gā ejee 'gā poromutarete are nanē nū”, 'jau je 'ga upe. Afutat je 'ga pē mu'akwaawa mama'e are. A'eramū nipo pēē mama'e esage are pejeparu-apoweramū. A'eramū nipo pēē pejejesageramū pejejemogyau Jarejuwarete 'ga upe Jejui Kristu 'ga ruawa rupi. Nepepoi mama'e tywera. A'eramū nipo aipo 'ara rupi pētywera mome'wara 'gā otywe'emamū pē pype. ¹¹ Afutat je Jejui Kristu 'ga pē muesagea 'ga rekoa. A'eramū nipo pēē pejejesageramū pejejemogyau 'ga 'jawe. A'eramū nipo pē nesakara 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee: “Ene te 'ā eneresage. Ene te 'ā 'gā eremuesage”, 'jau nipo pē nesakara 'gā 'ga muorypa pē nee.

Jejui 'ga mome'u are 'ga fueweramū

¹²⁻¹³ Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ā jerenyra 'jawe 'jau. A'eramū je 'awamū tejemome'wau pē nupe. Judeu 'gā nupe Jejui Kristu 'ga je imome'uramū 'gā je munewukari je mu'ama je kupyfarukaa itaju pyu. Je rereko tywerete agawewi 'gā. A'etea je Jejui 'ga amome'u tejepyriwara 'gā nupe. A'eramū 'gā kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa. Je munewe'em ire amunipo 'ā 'gā nuapyakai futari Jejui 'ga mome'u are. A'ere 'ā 'gā je munewi je mŷina. A'eramū je te'ŷina Jejui 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ga rerowiaa. A'eramū 'gā 'awamū weapyoramū je munepawer are. Jefaruu 'gā, tekotee 'gā netee ikwaapa. “Jejui Kristu 'ga mome'u are 'gā 'ga munewukari” e kwaapawe ¹⁴ 'gā jenosīmawi. Janejararete 'ga 'gā mogyjaupawukaa. A'eramū 'gā 'awamū awau kwe pe Jejui 'ga mome'wau okyjawe'em. ¹⁵⁻¹⁷ Okwasi'wau 'gā awau kwe pe 'ga mome'wau 'gā nupe. “Sipoat 'ga 'jau”, 'jau 'gā ajaupe. “Moromunepawa pype 'ūina Paulo 'ga noarūi kwe pewara 'gā mu'jau morogyta a'je are. A'eramū jane 'ga poaa”, 'jau 'gā ajaupe. Iporomutat 'gā je ree. A'ere amumera 'gā je rerekoayi ete. A'eramū 'gā awau Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe je rereko tywerukaawamū. “Jejui Kristu 'ga jane imome'u are nipo 'gā Paulo 'ga rerekou tyweaete ee”, 'jau 'gā ajaupe. “A'eramū nipo janerera renuwa wayramū 'ga upe”, 'jau 'gā ajaupe.

¹⁸ A'ere naani. Afutat je Jejui Kristu 'ga mome'ua. Aipoa je maku'iu. 'Gā amū Kristu 'ga mome'ua esage jee. 'Gā amū te ajee je rereko tywer are etee ifuwet. A'ere a'ea miamū 'gā Jejui 'ga mome'ua je maku'i je mŷina. Amumera 'gā Jejui 'ga mome'wau je poaawamū. Aipoa nanē wesageramū jee nū.

19-20 Akwaap je p̄je'ega monoa Jarejuwarete 'ga upe je ree. Aipoa je poat, je moywyradena, je muekōēāina. 'Ga 'Agesagea je rerekou je poaa Jejui Kristu 'ga mome'waukaa 'gā nupe, 'gā nowase je rekoramū. Aipo are je tekum'iramū te'ŷina. Tejeupe ojeapo ma'erama je aapesak te'ŷina. Maran gatu nipo 'gā je rerekoi. Je rereko tywerete agawewi 'gā. A'etea je afutarete Jejui 'ga mome'ua te'ŷina tekyjawe'em. Je manū re miamū ki 'gā tamuoryp Jejui 'ga je ree. Nanuara je afutat. Je manūe'emauwe Jejui 'ga muorywa nanē esage jee nū. Je ree te 'gā 'ga muorywi. Nanuara esage jee. ²¹ Temanūme'ēwe je tekou Kristu 'ga remifutar imū etee mama'e apo futaa. A'ere, je manūa nanē futat esageramū jee. Temanū re tewau tekou 'ga pyri. 'Ga pyri je rekoa esage jee. ²² A'ere je 'gā tejukae'emamū je porowykyi tekou 'ga upe, 'ga rerowiarukaa 'gā amū nupe. Aipoa esage juejue futat jee. Māgatu nipo esage jee. ²³ Afutat futat je teoa Kristu 'ga pyri. Peu teoa je afutarete. Aipoa esage jee. ²⁴ A'ere p̄ nupe je rekoa nanē futat esageramū jee nū. Temanūme'ēwe je p̄ poaa. ²⁵ Ma'eramū 'ā je jerowiari tejeko are. Namanūi we nipo je. A'eramū nipo je p̄ poaa, p̄ mojemogypygykaa etee te 'ga ree. 'Ga ree pejemogypygy ire nipo p̄ē pejeku'iramū 'ga ree nū. ²⁶ Moromunepaw awi itaju awi temoir ire nipo je tewau p̄ pyri. A'eramū nipo p̄ē Kristu 'ga muorypa je ree, jaruete jereko are.

²⁷ Maran gatu nipo 'gā je jukawe'em. Maran gatu nipo 'gā je rerekoi. Maranamū nipo 'gā je jukau. Nakwaawi je. A'ere ki p̄ē je upe mama'e tywera jeapo re peko esage Kristu 'ga je'eg imū etee. A'eramū nipo je p̄ nesag ire p̄neko esage kwaapa. P̄ pyri tewawe'em nipo je p̄ nera renuwi. A'eramū nipo je Kristu 'ga ree pejemogypygy are teapyakau. Majepei 'yweteewara 'jawe pejemogy pejeporowykyau Jejui 'ga upe. Morogyta esage mome'wau 'ga nupe, Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe. A'eramū nipo je teapyakau p̄ nee. “Kwe pe 'gā oi Jejui 'ga ree morogyta esage mome'wau 'gā nupe, Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe”, 'jau nipo 'gā p̄ mome'wau jee.

²⁸ Pkyje awi Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nui. Niporomutari nipo 'gā p̄ nee. A'ere kasi pkyje 'gā nui ne. Ojewi pkyje'emamū nipo 'gā 'jau ajaupe: “Nokyjei 'gā jane wi. Janeruwarete 'ga ree 'gā jemogypygyi ajemogyau. A'eramū 'gā okyjawe'em ajemogyau. 'Gā nipo Janeruwarete 'ga omono ojepyri. Jane nipo Janeruwarete 'ga jane mojenosōu wowase ae majatykaaw ipe”, 'jau nipo p̄ nesakara 'gā ajaupe. Janeruwarete 'ga p̄ poapooa. Opājēa 'ga amut p̄ nupe, p̄ mogyaukare'ema.

²⁹ Ymā Janeruwarete 'ga p̄ mū'jāu Jejui 'ga ree p̄ mojem-

ogypygyukaa rakue. 'Ga 'ã pē mū'jāu Kristu 'ga upe mama'e apoawamū. Kristu 'ga ree nanē nipo 'ga rerowiare'ema 'gã pē nerekou tyweaete nū. ³⁰ 'Awamū futat nipo 'gã pē nerekou tyweaete, 'ga rerowiamū, je 'jawe futat. 'Gã nipo pē nerekou tyweaete agawewi. A'etea ki pejemogy majepēi 'yweteewara 'jawe, Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Pē pype je rekoramū Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã je pyyka je nupāu je munepa. A'eramū ako pēē je rerekou tywera resaka ikue. 'Awamue nanē 'gã 'ã je rerekou tyweaete nū, Jejui 'ga mome'u are futat nū. Aipoa are nanē pejeapyakau nū. A'etea je napoiri futari 'ga mome'u awi. 'Awamū pēē je 'jawe futat peko tywerete 'ga ree.

2

Jejui Kristu 'ga eteete ma'ea

¹ Jejui Kristu 'ga ree pejemujari ikue. A'eramū ki pēē pejemouaga mama'e upe. 'Ga futat pē mouagakat mama'eay upe. Iporomutat 'ga pē nee. A'eramū pejepy'a'wyre'emamū pejemogyau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē nerekou. A'eramū pēē majepēi 'yweteewara 'jawe pejemogyau mama'e are. Pejemuaēma pejejee. Pejepy'ata'waramū pejejaupe. ² Pejekoty'aa pejejee. Jejui 'ga iporomutat pē nee. A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejee pejejee 'ga poromutara 'jawe. Pejepopoa mama'e apo are. Majepēi 'yweteewara 'jawe ki pejemogyau. Aipo aporamū pēē je maku'i. Nitywi mama'e mū je maku'iu aipoa apyraapa. ³ Pejemaku'i etee kasi ne. Mama'e apou pejejamaku'iu a'jea futat. Pejerowiaraip kasi pejejee etee ne. Aipoa nia'wyri pē nupe. Pejomopojejuka esageukat etee ki pejejaupe. ⁴ Pejejea'are'emamū nanē pejemifutar are etee nū. Pejejuemifutar are nanē ki pēnea'at nū.

⁵ Jejui Kristu 'ga remiayuwamū pejemogyau ki 'ga 'jawe futat pejemogy. Naojee etee rūi 'ga rea'aramū rakue.

⁶ Ymā we te 'ã Kristu 'ga rekoi rakue.

Ywy apoe'emauwe 'ga rekoi rakue.

'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga rekoi.

A'ere 'ga ne'i: "Tako ene 'jawe etee futat namutamutat 'jau", 'jawe'em 'ga 'Uwa 'ga upe rakue.

⁷ Wemifutar imū etee futat Kristu 'ga ruri ojemu'jaga kūima'eramū.

Kūjā ēē ra'yramū 'ga 'ua ēē upe rakue.

Opojeuwa 'ga ejaa inuga ywag ipe rakue.

'Uwarete 'ga 'jawewar awi 'ga uēma'i ra'ne.

A'ere te 'ga jewyri jupe rakue nū.

'Au 'ga ruri 'Uwarete 'ga upe mama'e apoaramū rakue.

⁸ Nojerowiaraiwi 'ga ojee etee.

Nuapoi 'ga mama'ea wemifutar imũ etee.

'Uwarete 'ga remifutar imũ te 'ga mama'e apou akou.

'Uwa 'ga je'ega 'ga wenup katu katu.

A'eramũ 'ga awau amanũmũ.

'Ypeywar are opokutugamũ miamũ 'ga 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue.

Mama'e tywera apoara 'jawe Kristu 'ga manũi 'ypeywar are.

⁹ A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee rakue nũ.

A'eramũ 'ga 'ga monou, 'ga mojeupirukaa ywag ipe ojepyri rakue nũ.

A'eramũ 'ga 'ga mogou 'wyrarareteramũ janee.

Ipojeuwipyramũ 'ga mogou najuejue etee 'gã apyraapa.

¹⁰ A'eramũ nipo anure najuejue etee futat 'gã wapyka wenupy'ãu Kristu 'ga rowase, 'ga muorypa.

Ywagipewara 'gã, ywy pewara 'gã, amanũ ma'efera 'gã.

Mĩmera 'gã juejue nipo wapyka wenupy'ãu 'ga muorypa anure.

¹¹ 'Ga resakawe nipo 'gã 'jau 'ga upe:

“Ene te 'ã 'wyrararetea oree”, 'jau nipo 'gã Kristu 'ga upe.

“Orejararetea 'ã ene”, 'jau nipo 'gã 'ga upe, 'ga resakawe.

Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga ra'yr are.

Pejemogy esage 'ga rerowiare'ema 'gã pype

¹²⁻¹³ Pěẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ ki pěẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Pejejepype je rekoramũ ako pěẽ enupa ikue. A'eramũ pěẽ 'awamũ aipo 'jawerimũ 'ga je'ega rerowiaa pejemogyau pejejepyri je rekoe'emamũ. Aipoa je afutarete te'ỹina. Janeruwarete 'ga jane poaa mama'e apou wemifutar imũ. Wemifutar imũ mama'e are janerea'ar are naně 'ga jane poaa nũ. Opãjěa 'ga imua pě nupe ojee pě mojemogypygykaawamũ. Wemifutar imũ mama'e apoukaawamũ 'ga opãjě muri pě nupe. A'eramũ ki pěẽ pejejekatu'oka 'ga upe, 'ga muorypa. Pejea'gu ki mama'e tywera apo awi.

¹⁴ Mama'e apou we kasi peje'egay pejemogyau ne. Pejejamuwe'em naně mama'e apo are nũ. ¹⁵ Aipo apoe'em ire nipo pěẽ pejejesageramũ pejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ nipo nitywi pě mojenosiara. Jarejuwarete 'ga ra'yra futat pěẽ. A'eramũ ki 'ga 'jawerimũ futat peko, 'ga rerowiare'ema 'gã pype pejemogyau. Mama'e tywera etee 'gã wapo. A'ere pěẽ na'gã 'jawe rũi. Sã'ã jaytata renya ypytunaiwa pype. Ypytunimũ etee 'ã jaytata renya ojesaka. Nan tee pejemogy. Mama'e tywera apoara 'gã pype pejemogyramũ pě nesakara 'gã pě nesage resaka. Sã'ã 'yě'ẽ raapara 'gã jaytata are etee wape kwaawa. Nan tee pejemogy 'gã pype. ¹⁶ Ojeupe pěẽ Jejui 'ga mome'u re 'gã Jarejuwarete

'ga rape kwaawi. Jarejuwarete 'ga je'ega renuw ire 'gã nanë ajemogyau namutamutat 'ga pyri. Aipoa pëë iapo re Kristu 'ga ruaw ipe jeku'iramũ tekou pë nee. A'eramũ nipo je 'jau Jejui Kristu 'ga upe: “Naakotee rũi ako je Firiposi pe ikue. Peu tekou je ene mome'ui 'gã nupe ikue. A'eramũ 'gã ene rerowiaa etee te”, 'jau nipo je 'ga upe, 'ga ruaw ipe.

¹⁷ “Anurenure'i nipo 'ga rerowiare'ema 'gã je jukai, jery reko'woka”, 'jau je tejeupe. Jemanũa nipo Janeruwarete 'ga muorypa. Sã'ã janeypy 'gã wyro'o monoa Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypawamũ. Y'waya 'gã 'ã imonou eko'woka ee. Aipo resag ire Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'gã nee. Nan tee futat nipo 'gã jery reko'woka. Aipo resag ire nipo Janeruwarete 'ga aku'iramũ je ree. “Nopoiri futari 'ga je rerowiar awi” 'jau nipo 'ga ojeupe aku'iramũ je ree.

Pëë 'ã Jarejuwarete 'ga rerowiaa etee te. Pëë 'ga rerowiara nanë 'ga muorypa nũ. Sã'ã 'ga ekõëãja ojeupe mama'e mur are rakue. Nan tee 'ga rekõëãjamũ jane ree werowiamũ. A'eramũ je Kristu 'ga mome'u are tejuka re tejekõëãjamũ ee. ¹⁸ A'eramũ ki pëë nanë pejekõëãjamũ je manũ are nũ, pejemogyau je pyri nũ.

Timoteo 'ga

¹⁹ Timoteo 'ga ree jeporomonoweramũ pë pyri. Jarejararete 'ga aipo futar ire nipo je 'ga monou pë nesaka. Pë nesag ire 'ga tut pënera mome'wau jee 'jau. A'eramũ nipo je tejekõëãjamũ 'ga pënera reruramũ. ²⁰ 'Ga tee futat ojejuka pë nee je 'jawe, pë nee jejejuka 'jawe. Opota'waramũ 'ga pë nee je 'jawe. ²¹ Tekotee 'gã ojee tee 'gã jejukai. Ojee 'gã wea'aramũ. Jejui Kristu 'ga porowyky are 'gã wea'are'emamũ. ²² A'ere Timoteo 'ga nanarũi. Aipoa pekwaap. Sã'ã 'gã na'yra 'ga 'uwa 'ga poara. Nan tee futat Timoteo 'ga reko'i jepoirũnamũ, Jejui 'ga porowyky apou je pyri. ²³ A'eramũ je pë nupe teporomonoweramũ 'ga ree. Tejereko kwaaw ire nipo je 'ga monou pë nesaka. ²⁴ Je nanë teoweramũ pë pyri nũ. Aipo futar ire nipo Jejararete 'ga, Jejui 'ga, je muëmukaa 'gã nupe, je monou pë pyri. 'Ga ree je jemogypygyi te'ÿina.

²⁵ Epafrotitu 'ga nipo je amono imojewya pë nupe. Janerewirera 'ga. Pëë 'ã 'ga mua 'au jejuru irũnamũ Jejui 'ga mome'wau 'auwara 'gã nupe rai'i. 'Ga je poaa Jejui 'ga mome'wau je 'jawe etee futat. Amumera 'gã erowiare'emamũ 'ga ojero'waro'wau etee futat imome'wau 'gã nupe je poaa. Mama'ea 'ga wapo jee nanë nũ.

²⁶⁻²⁷ A'ere 'ga jero'wui, amanũmũ werewi ai'i. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga jemuaëmi jane ree. A'eramũ 'ga 'ga majarueteu ai'i nũ. Kwaiwete mama'ea wayramũ jee. Ipytu'ëe'ema 'jawe futat te'ÿina. A'eramũ amunipo 'ã 'ga

manūa je mu'arasīrasiga rai'i. A'ere Janeruwarete 'ga je-muaēmi je ree, je mu'arasigukare'ema. A'ere Epafrotitu 'ga pē nesaga'uwi. “Ga amū nipo jekaruara mome'wau 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā ajemuaēma ajemogyau je ree”, 'jau 'ga opy'a'wyrāmū pē nee. ²⁸ A'eramū je 'awamū 'ga mono futaa. 'Ga resaga nipo pē mopy'a'wyrē'ema nū. A'eramū nipo je nanē tepy'a'wypawamū pē nee. ²⁹⁻³⁰ Pejejeupe 'ga waēmamū pēē 'ga mua pejejepype, pejejorywamū. 'Ga 'ā Jarejararete 'ga rerowiaara futat. A'eramū 'ga janerewirera futat. Kristu 'ga upe oporowykyau 'ga amanūmū werewi. 'Ga 'jawewara 'gā nee juejue ki pēpojejuka esage. Nepejorarūi je pyri je poaa. A'eramū 'ga 'ua je poaa pē nupe.

3

Pejea'gu ki i'me ma'e 'gā nui

¹ Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ā jerenyra 'jawe 'jau. Pēku'i ki pejejemogyau Jejui 'ga ree. Pēē 'ā 'ga remiayuwa. A'eramū ki pēē pejeku'iramū pejejemogyau 'ga ree. Pē nupe tejemimome'ufer are je ka'arana kwasiaa nū. A'ere imome'uu'jawa resageramū jee. A'eramū nipo pēē imoka'jame'ema. A'eramū pēē ikwaapa pejejemogyau. ² Pejea'gu ki Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywer awi. 'Gā amū awau kwe pewara 'gā mu'jau o'me are. “Judeu 'gā 'jawe imojewagipyrrera 'gā etee Janeruwarete 'ga remiayuwa. Imojewagipyre'emamū pēē na'ga remiayuwa rūi”, 'jau 'gā awau kwe pewara 'gā mu'jau ee. A'ere aipoa naa'jea rūi. 'Gā 'me ate. Aipo 'jara 'gā ia'wyrē'emamū futat. A'eramū ki pēē 'gā nerowiare'ema pejejemogyau. ³ Naaeremiapofera rūi ae katu'ok. Jejui 'ga etee te ae katu'oka. Werowiaaramū 'ga ae katu'oka. Jane futat 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwa. 'Ga rerowiaaramū etee jane 'ga remiayuwa. Jane 'ā Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypyka. A'eramū Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee janererekwaramū. A'eramū 'ga 'Age-sagea Jarejuwarete 'ga muorywukaa janee. A'eramū jane jarejemogyau 'ga remiayuwareteramū futat. Jejui 'ga ree jane jarejemujaa.

⁴ Tejemiapofer are 'ga tekatu'og ire amunipo 'ā je tejee etee tejerowiaraiapa. A'ere je 'ā narowiari i'me ma'e 'gā je'ega. Je te amunipo 'ā ajerowiaraipe tejee pejejee pejerowiaraiwa apyraapa. ⁵ Te'ar ire je majepi tee morowykye'ema magwapa ikue. A'ere 'gā je mojewaka ikue. Je 'ā Israeu 'ga juapyr-eramū futat. Judeu 'ā je. Pējamī 'ga juapyrrera je. Jeruwa 'ga judeua. Jey ēē nanē judeua nū. A'eramū je judeureteramū futat. Fariseuramū je Moisesi 'ga je'ega renupa katu. ⁶ Jejui 'ga rerowiare'emawe je tewau 'ga rerowiaara 'gā nerekou

tyweaete ikue. “Jarejuwarete 'ga remifutar imū je 'gā nereko tyweri”, 'jau futatee je tejeupe ikue. A'eramū je aipo apou. Judeuramū orojemiapoa tāmējē je iapou ikue. Moisesi 'ga remikwasiarer imū tee je mama'e aapo. “Nuapoi futari Paulo 'ga mama'e tywera”, tejeupe 'gā 'e are amunipo 'ā je tejerowiaraiapa tejee.

⁷ A'ere je 'awamū najemogypygygi mīmer are. 'Awamū je Kristu 'ga ete ikwaapa. A'eramū mama'e ymanera wa'wyre'emamū jee. Najemogypygygu'jawi futari je mīmera mama'e are 'awamū. ⁸ Awamū Jejui Kristu 'ga jejararetea. 'Ga remifutar imū etee mama'e apoa je afutat. A'eramū je 'jau: “Yty 'jawe futat jeremiapofer ymanera rakue”, 'jau je. “Jejui 'ga kwaawa etee esage jee”, 'jau je tejeupe te'ỹina. ⁹ Kristu 'ga jewyramū jane juejue 'ga rowase jarejatykau. Aipo 'ara rupi nipo je teporenuwaiwiweramū “Esage 'ga jee”, tejeupe 'ga 'e are. “Je rerowiat 'ga akou rakue. A'eramū 'ga wesageramū jee”, 'jau nipo Kristu 'ga jee aipoa 'ara rupi. “Esage 'ga jee”, tejeupe 'ga 'e are tewau te'ama teporenuwaiwiweramū 'ga rowase. NaMoisesi 'ga je'ega renupara upe rūi 'ga aipo 'jau. Naani. Werowiaaramū jane upe futat 'ga aipo 'ga 'i. ¹⁰ Kristu 'ga ree etee jeporokwaawiweramū. 'Ga manū re Janeruwarete 'ga Kristu 'ga moferawi nū. A'eramū Kristu 'ga opājēretereteramū akou. A'eramū je tejeupe 'ga opājē mura futaa. 'Au 'ga rekoramū 'ā 'ga rerowiare'ema 'gā 'ga rerekou tyweaete rakue. A'eramū je 'ga ree tejereko tywera futaa tekou. 'Ga 'jawe tejereko tywera je ifutaa. A'eramū je tekoweramū 'ga 'jawe etee futat. “Nan pa 'ga manū rayramū rakue” 'ea je ikwaapa 'awamū. Nawemifutar imū rūi futat 'ga manūi. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee 'ga manūi. ¹¹ 'Ga 'jawe tekoa je afutat. A'eramū nipo 'ga je manū re je nanē je moferapa 'ga 'jawe nū. 'Ga pyri futat nipo je tewau teferaw ire tekou nakwaparimū ete rūi futat.

Mama'ea ki peapo 'ga remifutar imū

¹² Jejui Kristu 'ga je mogou wemiayuwamū okwaaparamū. A'ere je nakwaap katui we 'ga. Najereapyo katui we je 'ga 'jawe 'ga remiapo are. Anure te nipo jereapyo katuramū 'ga remifutara mama'e are. A'eramū te nipo je rekoi 'ga 'jawe futat. ¹³ “Nakwaap katui we je Jejui 'ga”, 'jau je pē nupe, tejewireramū pē nupe, tejenyramū pē nupe. Nokoi we je 'ga 'jawe. A'ere je najerea'aru'jawi je tejemiapofer are 'awamū. Jejui 'ga kwaawa etee je afutat. Aipo are etee je tejea'aramū te'ỹina. 'Ga 'jawe tejekoram are tee jerea'aramū te'ỹina. ¹⁴ A'eramū je mama'e apou 'ga remifutar imū. Jejui Kristu 'ga ree etee je tejemogypygyka. A'eramū nipo je manūnamū 'ga je rerawau je mogou ojeypyri nakwaparimū

warāu rūi futat. Ojepyri je o re nipo 'ga 'jau jee: “A'jea futat. Jeremifutar imū etee mama'ea ereapo jee. Aipoa esage jee”, 'jau nipo 'ga ojepyri je o re.

¹⁵ Jane 'ā 'ga rerowiaar ymaneramū janereapyoramū mama'e are. A'eramū jane aipo je'eawer imū jarejemogyau. Sikwaap katu 'ga 'jau, sa'e jarejaupe 'jau. Mama'e amutee 'ga amū iaporamū Janeruwarete 'ga 'ga mu'akwaapa. ¹⁶ A'eramū jane jarejemikwaawer imū jarejemogyau 'jau. Sietyg eme jarejemikwaawera 'jau. ¹⁷ Ymā ako ore pē mu'ei pēneko esage are ai'i. Jereko esagea nanē ako pēē esaka ai'i nū. A'eramū ki pēē je 'jawe pejejemogyau esage. Ore'eawer imū ako ma'e 'gā nanē pēē esaka nū. Pēneapyo ki ako esage ma'e 'gā nee. A'eramū pēē 'gā 'jawe etee pejejemogyau mama'e apou. ¹⁸ Ymā ako je mama'e mome'ui pē nupe ai'i. 'Awamū je imome'wau'japa nū. Tejaa'wau je imome'wau pē nupe nū. 'Gā amū wemifutara etee wapo akou. Jejui Kristu 'ga 'ā amanūmū 'ypeywar are agawewi jane katu'okawamū. A'etea 'ā 'gā amū nuapoi futari 'ga remifutara. Wemifutara etee 'gā wapo. A'eramū 'ā 'gā Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gā 'jawewara futat ajemogyau, 'jau je pē nupe. Ma'eramū 'ā je joo'oi te'ŷina 'gā nee. ¹⁹ Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gā monou muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe nipo 'ga 'gā monou. Wemifutar imū etee 'gā mama'e apou ojemaku'iu. Nojenosī 'gā wemiapofera tywer are. “Oresage ore”, 'jau futatee 'gā. Naea'ari 'gā Jarejuwarete 'ga ree. Wemifutar are etee 'gā nea'aramū, omama'e are etee, okaraemā are 'jau. ²⁰ A'ere jane nanarūi. Ywag ipe oo ma'erama futat jane. A'eramū jane Jarejararete 'ga rura rapesaka jarejemogyau. Anurenure'i nipo Jejui Kristu 'ga ruri ywag awi. A'eramū jane jarekatu'okara 'ga rura rapesaka jarejemogyau. ²¹ 'Ua nipo 'ga jane mu'jagi oje'jawewaramū futat. Janeretea mi-amū nipo 'ga imu'jaga oma'e 'jawe. A'eramū nipo jane 'ga 'jawe futat jaremanū'jape'ema. Opājē mū 'ga mama'e apou wemifutar imū. Opājē mū nanē nipo 'ga jane mu'jagi oje'jawe nū.

4

'Gā neko are 'gā mu'akwaapawet

¹ Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri. A'eramū ki jane jarejemogyau esage 'ga upe.

Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ā jerenyra 'jawe 'jau. Pēē 'ā jejekoty'aawa. A'eramū je teku'iramū pē nee. Tejerowiaa pē nee te'ŷina. Jeparuesagiweramū te'ŷina pē nee numiamū. A'ere je noarūi we pē nesaka. A'eramū je 'jau pē

nupe: Jejui 'ga ree ki pejemogypyk pejejemogyau, 'jau je pē nupe. Pejejemujaa Jarejararete 'ga ree.

² 'Awamū je pē mosī mama'e awi. Ewotia ēē upe, Sītiki ēē upe nanē je 'jau: Au'je ki pejejamue re. Pēta'wa ki pejejaupe. Pēē 'ā Jarejararete 'ga rerowiaara. A'eramū ki pēē majepēi tee tup ma'e 'jawe pejejemogyau 'ga upe. ³ A'eramū je 'jau enee, tejepyri oporowyky ma'eramū enee: Epoat 'gā 'gā mopota'wau ajuee, 'jau je enee. Aipoa kūjā, Kremēti 'ga, ajepeja 'gā. Mīmera 'gā juejue oporowyky Jejui 'ga upe, 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. 'Gā nera Janeruwarete 'ga okwasiat oka'aran are ywag ipe rakue, Jarejuwarete 'ga pyri ajemogy ma'e 'gā 'jawa ka'aran are rakue. A'eramū nipo jane juejue jarewau peu jaremanū re. A'eramū ki ene aipoa kūjā 'gā mota'waukaa ajaupe.

⁴ Pēē 'ā Jarejararete 'ga rerowiaara. 'Ga ree 'ā pejejemujaa pejejemogyau. A'eramū ki pejeku'iramū 'ga ree, pejeojere'emamū. A'eramū je aipo 'jau'japa pē nupe. Pe'je pejeku'iramū 'ga ree.

⁵ Anurenure'i nipo Janejararete 'ga jewyri nū. A'eramū ki pēē pejepota'waramū tekotee 'gā nee najuejue etee. ⁶ Kasi pēpy'a'wyt mama'e are ne. Jarejuwarete 'ga upe ki pejeje'ega pemono mama'e are pejejemogyau. Pejejemifutara ki peenūi 'ga upe. Pejejeupe 'ga remimurer are ki pēnea'at. "Ene te 'ā eneresage jee. Jeremifutara eremut jee", pe'je ki 'ga upe, 'ga muorypa pejejeupe imuripyrrer are. ⁷ Aipo apo re 'ga pē mopy'a'wyre'ema mama'e are. Mama'e are jarejea'aramū jarepy'a'wynamū ee. A'ere ojeupe mama'e are jane je'egamū 'ga jane mopy'ata'wai. Jejui Kristu 'ga ree ako pejemujat ikue. A'eramū 'ga jane mopy'ata'wau mama'e are. 'Ga rerowiaare'ema 'gā naeapyoi aipo are. "Maran tete 'gā nipy'a'wyri mama'e are?" 'jau nipo 'gā ojeupe jane resag ire.

⁸ A'eramū je 'awamū pē mu'akwaapa. Mama'e tywer are kasi pēnea'ar ine. Mama'e esage are etee ki pēnea'at pejejemogyau. Mama'e a'je are te ki pēnea'at pejejemogyau. 'Gā amū nee pēnea'aramū kasi 'gā nemiapo tywer are etee pēnea'ar ine. 'Gā nemiapo esage are nanē pejejea'aramū nū. 'Gā 'eawer imū 'gā nemiapo esage are ki pēnea'at. 'Gā 'me'em are etee ki pēnea'at. Ajaupe 'gā nemiapofer esage are te ki pēnea'at. Jarejuwarete 'ga remifutar imū 'gā nemiapofer are pēnea'at. Ajuee 'gā pota'wa are ki pēnea'at. Mīmer are etee ki pēnea'at pejejemogyau, pejejeue pejejea'aramū. Pejemu'e pejejuemiapofer esage are pejejemogyau. ⁹ Pejejeupe je'eawer imū etee mama'ea peapo. Pejejeupe jeremiesaukar imū nanē pēē iapou nū. Jereko esagea ako peesag ai'i. A'eramū ki je 'jawe

pejემogyau. Aipo apo re nipo Janeruwarete 'ga rekoi pē pype, pē mopy'a'wyre'ema oje'jawe.

Paulo 'ga aku'iramū 'gā nee

¹⁰ Jarejararete 'ga ree je jemujari. A'eramū je tekou'iramū tekou 'ga ree. 'Awamū 'ā pejejea'aramū je ree rai'i nū, mama'e mua jee rai'i nū. Ymā ako mama'ea nepemuri jee ikue. A'ete ako pēē pejeporomutaramū pejემogyau je ree ai'i. Aipoa je akwaap. ¹¹⁻¹² “Ma'eramū sipo 'gā mama'e mure'ema jee”, 'jawe'em je pē nupe. Mama'e tywamū miamū jerekōēājamū te'ŷina. Mama'e tywe'emamū miamū tejekōēājamū te'ŷina. Tejekōēāi are tejemu'jau ikue. Tejemi'uram kwajamū jerekōēājamū. Tejemi'urame'emamū miamū je tejekōēājamū te'ŷina jepi. ¹³ Jejui Kristu 'ga je mopājēu mama'e are. A'eramū je tejemouaga mama'e upe.

¹⁴ A'ere pēporoywera resageramū jee. Mama'eay upe jeruaga pype pēē mama'e mua jee. Epafrotitu 'ga nanē pēē imua jee. Aipoa esage jee. ¹⁵ Firiposi pewaramū pēē mama'e mua jee Jejui 'ga je imome'u ypyrauwe ako ikue, Masetoni ywy pe je tekou Jejui 'ga mome'wau ikue. Pe awi je oramū ako pēē ka'aranūū mua jee ikue. Pēē etee ako mama'e mua je poaawamū ikue. ¹⁶ Anure ako pēē Tesarūn ipe je rekoramū mama'e mua jee ikue nū. A'ere ako pēē imuru'japa jee ikue nū, je ifutaramū ikue. ¹⁷ Napesagi je pēē tejeupe mama'e mura te'ŷina. A'ere je “mama'ea je upe 'gā imuramū nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi 'gā nupe” 'e kwaawi. A'eramū je tejekōēājamū pēporoywer are. ¹⁸ Pēporoywera reruara 'ga, Epafrotitu 'ga, ka'aranūū muapap jee. Tekotee 'gā nanē mama'e mua jee nū. Kwaiwete 'gā jeremifutara apyraapa imua jee. A'eramū wemyreramū jee. Ojeupe mama'ea pēē imuramū Janeruwarete 'ga worrywamū pē nee. Nan tee futat 'ga worrywamū je upe pēē mama'e muramū. Sā'ā 'ga rorywa jany kasiga rapy are rakue. Nan tee futat 'ga rorywamū ee. ¹⁹ Mama'ea ako pemut jee ai'i. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga mama'e mua pē nupe mama'e pyu pētywe'emamū. Jejui Kristu 'ga mama'e jararetea. 'Ga futat pēē erowiaa pejემogyau. A'eramū 'ga Ruwarete 'ga pē nupe mama'e monoa atepawe'emamū futat.

²⁰ Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea. A'eramū ki jane 'ga muorypa. “Ene te 'ā eneresage ekou”, 'jau ki jane 'ga upe. “Ene te 'ā Oreruwaretea, ki Ku'jyp. Nitywi futari 'ga amū ene 'jawewara”, 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe.

²¹ Teje'ega je omono Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā nupe juejue 'gā futaa. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gā. Janerewirera 'jawewara 'gā je pyriwara 'gā nanē oje'ega monou pē nupe pē futaa nū. ²² Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā oje'ega monou

pě nupe pě futaa. Roma pewara 'gã 'wyriararete 'ga roga pype oporowyky ma'e 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã oje'ega monou pě nupe akou pě futaa.

²³ Jarejararete 'ga Jejui Kristu 'ga resage pě nerekoa je afutat.

Kweramũ etee futat jeje'ega pě nupe.

Korosi

'Ga amū awau Jejui 'ga mome'wau Korosi pewara 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ga rerowiaa kwaiwete. A'ere tekotee 'ga oi 'gā mu'jau tywet. A'eramū Korosi pewara 'gā amū opoia Jejui 'ga rerowiar awi. 'Gā nera renuwamū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gā nupe. “Pejewyt Jejui 'ga rerowiara upe. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. 'Ga etee jane katu'ok, jane mogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamū. A'eramū pēē pejepoire'ema 'ga rerowiar awi” 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa Paulo 'ga upe. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe 'gā mu'akwaapawamū rakue.

¹ Je Pauloramū Jejui Kristu 'ga remimonoferamū. Ymā te 'ga je monoi omome'wawamū kwe pewaramū pē nupe ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū 'ga je mogoi ikue. Timoteo 'ga, janerewirera 'jawewara 'ga ako 'au je pyri. ² Ka'arana je akwasiat imonou Korosi pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'ā pejemogy. 'Ga ree pejemumar ire 'ā pēē pejemogyau orerewirera 'jawewaramū. Kūjāmeramū pēē pejemogyau orerenyra 'jawewaramū.

Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea futat. 'Ga resagea pē nerekoa je afutat. 'Ga pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

³ 'Ga upe oroje'ega monou pē nee jepi. “Ene te 'ā eneresage, ki Ku'jyp”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Enera'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga Orejararetea futat. Ene futat 'ā 'ga rerowiarukaa Korosi pewara 'gā amū nupe rai'i. A'eramū ore ene muorypa 'gā nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Au'jete erejerowiarukat Korosi pewara 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe jepi.

⁴ 'Gā amū 'ua pē mome'wau ore. “Korosi pewara 'gā Jejui Kristu 'ga werowiat ajemogyau a'jea futat”, 'jau pē nesakarera 'gā pē mome'wau ore. “Ojejuka esage pāwē etee futat 'gā Jarejuwarete 'ga remiayuwamū ajuee”, 'jau 'gā pē mome'wau ore ai'i. ⁵ 'Ga amū 'ā awau Jejui 'ga mome'wau pē nupe rakue. “Jejui 'ga amanū janetywera moiawamū rakue, jane katu'okawamū rakue. Werowiaaramū 'ga anure jane rerooi jane mogyau ojepyri”, 'jau 'ga pē nupe rakue. Jejui 'ga rera renupa ypy we pēē 'ā 'ga rerowiaa rakue. Aipoa morogyta esagea a'jea futat. A'eramū pēē ojepyri 'ga pejeteroo rapesaka pejemogyau. Ojepyri jane oramū 'ga mama'e esage mua jane. Aipo rapesaga pē mojemogyppygukaa etee te Jejui 'ga

ree. 'Ga pyri p̄eo rapesaga 'ga rerowiaara 'gã nerekoukaa esage p̄e nupe. ⁶ Jejuí 'ga rera 'ã okwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramũ 'ã Jejuí 'ga rerowiaaramũ jane jarejemomytuna jarejemogyau. 'Ga rerowiamũ jane 'ã 'ga je'ega renupa, mama'e esage apou 'ga remifutar imũ. P̄eẽ nanẽ 'ã Jejuí 'ga rera renupawe 'ga rerowiaa rakue nũ. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea Janeruwarete 'ga ajemuaẽma jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga mua 'ga jukaukaa jane katu'okawamũ rakue. Aipo are pejejeapy-orauwe 'ã p̄eẽ 'ga rerowiaa rakue. ⁷ Epafrasi 'ga futat awau p̄e mu'jau ee rakue. Epafrasi 'ga Jejuí 'ga upe oreporowyky irũa futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat jepi. Jejuí 'ga upe oporowyky ma'e 'ga futat. Ore 'jawe futat 'ga Kristu 'ga mome'wau p̄e nupe rakue. A'jea futat 'ga 'ea. ⁸ 'Ga futat 'ut 'au ore pyri p̄e mome'wau ore ai'i. "Korosi pewara 'gã amũ Jejuí 'ga werowiat ajemogyau", 'jau 'ga ore ai'i. "Janeruwarete 'ga 'Agesagea ajafutarukaa 'gã nupe 'gã jemogyramũ", 'jau 'ga p̄e mome'wau 'ua ore ai'i.

⁹ A'eramũ ore 'ga orojeupe p̄e mome'uramũ taetu oroje'ega monou arakou Jarejuwarete 'ga upe p̄e nee. "Emueapyo 'gã ejemifutar are, ki Ku'jyp", 'jau ore 'ga upe p̄e nee. "Mama'e are ene 'gã mu'akwaawukaa E'agesage pyu", 'jau ore 'ga upe p̄e nee. ¹⁰ Aipoa 'ga iaporamũ nipo p̄eẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat, pejejemogyau esage nipo 'ga remifutar imũ futat. A'eramũ nipo 'ga aku'iramũ 'ũina p̄e nee. Pejejenosõue'em nanẽ nũ. "Epoar iki 'gã mama'e esage apou", 'jau ore arakou 'ga upe p̄e nee. "Ejekwaawukat 'gã nupe", 'jau ore 'ga upe p̄e nee. ¹¹ Janeruwarete 'ga p̄ãjẽrete. A'eramũ ore 'jau 'ga upe: "Ep̄ãjẽa emut 'gã nupe. A'eramũ 'gã wuagamũ mama'eay upe", 'jau ore 'ga upe. "A'eramũ 'gã opoire'ema ene rerowiar awi", 'jau ore 'ga upe oroje'ega monou p̄e nee. A'eramũ p̄eẽ pejejekõẽãjamũ etee futat pejejemogyau, pejejeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ. ¹² P̄eku'i te ki pejejemogyau pejejeupe 'ga remimurama rapesaka. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga p̄e mũ'jãu p̄e mogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'ga mama'e esage m̄yina gatu peu ojepyri p̄e nupe. A'eramũ ki p̄eẽ 'ga muorypa pejejeupe 'ga remi- apofera resag ire. Anure nipo jane oi 'ga pyri. Peu nitywi futari ypytuna. Nitywi futari mama'e tywera. Peu futat 'ga mama'e esage m̄yina gatu jane. ¹³ Jane katu'ogamũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui rakue, jane mueateeu mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa 'gã nui rakue. 'Ga futat jane mogyau wa'yra 'ga remiayuwamũ, wemifutararete 'ga remiayuwamũ. ¹⁴ 'Ga remifutararete 'ga futat ako 'ga ra'yra 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ 'Uwarete 'ga

upe janee rakue. A'eramũ 'agamũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane ifutaramũ. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga remiayuwamũ jane mogyau.

Jejui Kristu 'ga

15-17 Niesagi we jane Jarejuwarete 'ga. A'ere 'ga ra'yrarete 'ga, Kristu 'ga ruri 'Uwarete 'ga kwaawukaa janee rakue. 'Uwarete 'jawe futat Jejui Kristu 'ga. A'eramũ jane Jejui Kristu 'ga resag ire 'ga Ruwarete 'ga ree jarejeapyoramũ. Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. Eteete 'ga wemiapofera apyraap. Mama'e apo enunewe Jejui 'ga akou 'Uwarete 'ga pyri futat rakue. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga mama'e apoukaa 'ga upe rakue. Ywaga pypiat, ywy pypiat, ae upe esaukaripyt, ae upe esaukaripyre'em, ywagipewara 'gã, ywagipewara 'gã 'wyrara 'gã. Mĩmera 'gã Janeruwarete 'ga iapoukaa Jejui 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'ga futat imogou 'ga remiapofera mama'e jarareteramũ. 'Ga mama'e apoe'em ire amunipo 'ã nitywi futari mama'ea. Nojeuw ekoetei mama'ea rakue. 'Ga futat mama'e apou rakue. A'eramũ mama'ea ajemogyau 'ga remiapofer imũ etee futat. Ojee 'ga jejukae'ema 'jawe mama'e jemogyi. A'ere 'ga jejukai futari ee ijemogyramũ. Opãjẽ mũ 'ga mama'e mogyau. ¹⁸ Kristu 'ga akou 'wyraramũ janee ojee janejemogyppygamũ. 'Ga futat jane mogyau rakue. Amanũ re 'ga oferapa ete rakue nũ. 'Ga futat 'ã oferaw ppy ppy ma'efera. Namanũ'u'jawi futari 'ga. A'eramũ 'ga eteete ma'eramũ akou.

¹⁹ Ymã ymã we te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: "Teja'yra 'ga tomogo teje'jawe etee futat 'jau", 'jau 'ga rakue. A'eramũ 'agamũ Kristu 'ga 'Uwarete 'ga 'jawe etee futat akou.

²⁰ Wapo ppyramũ 'ã mama'ea wesageramũ futat rakue. A'ere aeppy 'gã nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã mama'e motywerukaa 'agamũ rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau rakue: "Teja'yra 'ga je omono ywy pe, 'ypeywar are amanũ ma'eramũ", 'jau 'ga ojeupe rakue. "A'eramũ 'ga owy reko'wogukaa 'gã nupe mama'e tywera mepyawamũ jee", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Tamojenosĩmap 'gã tejee 'jau nũ kwy", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'agamũ Kristu 'ga 'ua ywy pe amanũmũ jane katu'okawamũ rakue. Amanũmũ 'ga mama'e mojewyapap 'Uwarete 'ga upe nũ. Ywag ipe ajemogy ma'e, ywy pe ajemogy ma'e. Mĩmera 'ga imojewyapap 'Uwarete 'ga upe rakue. Anure nipo 'ga akou 'wyrarareteramũ 'ga wemimurera mama'e upe nũ.

²¹ Ymã 'ã pẽẽ nanẽ nepẽa'wryi Jarejuwarete 'ga upe rakue. Mama'e tywera etee futat 'ã pẽẽ iapou pejemogyau ra'e jepi. Mama'e tywera etee futat pẽnea'awa pejemogyramũ

ra'e jepi. A'eramũ pẽẽ 'ga ree iporomutare'emamũ te futat pejemogyau rakue. ²² A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga pẽ mota'waukari ojeupe wa'yra 'ga manũ are. Jejui 'ga ry pyu futat 'ga pẽ pireita pẽtywer awi. A'eramũ 'ga 'awamũ werowiaaramũ pẽ mujarukaa ojee. Anure nipo 'ga pẽ nerawau ojepyri. Kristu 'ga pẽtywera omoit pẽ nui. A'eramũ nipo pẽẽ Jarejuwarete 'ga rowase pejeo renosõue'em futat. Nitywi futari nipo “'ga nia'wyrì” 'jara 'ga amũ. A'eramũ pẽẽ pejesageramũ pejemogyau 'ga upe. ²³ Kristu 'ga rerowiar awi pejepoire'em ire pẽẽ pejejenosõue'em 'ga rowase pejeo awi. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa tãmẽjẽ pejemogyau. 'Ga ree pejemogypyg ire pejeate'e'emamũ futat 'ga rerowiar awi. Sã'ã 'oga rupaa'mywa oypytyim ire, i'are'ema futat. Nan tee futat pẽẽ. Kristu 'ga ree pejemogypyg ire pejepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. Jejui Kristu 'ga mome'u renupa pyu we pẽẽ 'ga rerowiaa. “Janeruwarete 'ga werowiaara 'gã omogy anure ojepyri oo ma'eramũ futat” 'ea pẽẽ erowiaa. 'Ga rerowiar pyrauwe Janeruwarete 'ga pẽ mogyau ojepyri oo ma'eramamũ futat. A'eramũ ki pẽẽ Jejui 'ga rerowiarawũ pejepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ('Ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã nooi futari 'ga pyri anure.) 'Ga ree morogyta esage mome'u mokwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. Je nanẽ Kristu 'ga ree morogyta esage mokwasi'wara futat kwe pewara 'gã nupe nũ.

Paulo 'ga porowyky

²⁴ A'ere judeue'emamũ pẽ nupe Kristu 'ga mome'u rayramũ jee. Pejejeupe je Jejui 'ga mome'uramũ ako pẽẽ judeue'emamũ je nupãnupãu, je jukawaipa ako ikue. A'etea 'ã je teku'iramũ etee futat tekou tejereko tywer are ikue. Wayrũnamũ agawewi te 'ã Kristu 'ga jane katu'okawamũ rakue. A'etea jane 'ga rerowiaaramũ jarejayrũnamũ wẽjẽmĩ futat nũ, 'ga rerowiarukaawamũ 'gã nupe nũ. Najanerayrũmawi we jane 'ga rerowiaarama 'gã nũ. ²⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga je mogoi judeue'emamũ pẽ nupe oje'ega mome'wawamũ ikue. “Ere ewau je mome'wau judeue'ema 'gã nupe ekou, 'gã mu'jau jeporogytafer are. Emu'epap 'gã ewau je'eawer are”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ je teporopoariweramũ pẽ nee. Aporowyky je tekou pẽ nupe. ²⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga namueapyoi aepy 'gã wemiaporam are rakue. A'eramũ aepy 'gã weapyoe'emamũ ee. “Anure je judeue'ema 'gã nanẽ ikatu'oka nũ” 'e are 'gã weapyoe'emamũ rakue. A'ere 'ga 'awamũ wemiayuwamũ jane mueapyoi ee. ²⁷ Wemiayuwamũ 'ga jane mueapyou wemiapo are. Judeue'emamũ pẽ nupe nanẽ Janeruwarete 'ga mama'e esage apoukaa wa'yra 'ga upe nũ. Werowiarawũ

Jejui Kristu 'ga jane mujaa ojee. Judeue'emamũ nanẽ 'ga pẽ mujaa ojee werowiamũ. A'eramũ nipo 'ga "anure ojee ojemujat ma'efera 'gã nerawau ywag ipe ojepyri" 'e are jane mueapyou.

²⁸ A'eramũ ore arawau kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ai'i. 'Ga rerowiaara 'gã ore imu'jau, imu'akwaapa 'ga remifutar are ai'i. Mama'e tywera apo awi nanẽ ore 'gã mu'akwaapa nũ. Janeruwarete 'ga ore mu'akwaapa 'gã mu'jawamũ. A'eramũ ore 'gã mu'jau ee ai'i. Anure nipo ore Jarejuwarete 'ga rowase 'gã nesaukari 'ga upe: "Koromũ ore Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã mu'ei ikue. Werowiat 'gã 'ga a'jea futat ajemogyau", 'jau nipo ore 'ga upe, 'gã nesaukaa. A'eramũ ore 'awamũ 'gã mu'jau 'ga ree ai'i. ²⁹ Ma'eramũ 'ã je najejeri futari tekou, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. Kristu 'ga opãjẽ mua jee, ojeupe je moporowykyaukaa. A'eramũ je 'ga pãjẽ mũ teporowykyau tekou 'ga upe.

2

¹ Afutat je pẽneapyoa teporowyky are. Tejesakare'emamũ pẽ nee miamũ teporowykyau tekou. Korosi pewaramũ pẽ nee, Laodiceja pewaramũ pẽ nee, ajepēja tejesakare'ema 'gã nee. Mimeramũ pẽ nee je porowykyi tekou kwaiwete. ² Nanuara jeporowykyia je rekoa pẽ nupe: Jejui 'ga ree pẽ mojemogypygyukaawamũ, pejejee pẽporomutat pejemogyawamũ, majepei 'yweteewara 'jawe pẽ mogyawamũ. Majepei 'yweteewara 'jawe pejemogyaramũ pẽ pejomojemogypygyukaa Jejui 'ga ree. Mĩnamũ jeporowykyia je reko-ramũ pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'jau. A'eramũ nipo pẽ 'ga 'eawer are pejejeapyo re 'jau: "A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega", 'jau nipo pẽ, pejejeapyoramũ a'jea futat 'ga je'eg are. Ymã te 'gã naeapyoi Jarejuwarete 'ga 'eawer are rakue. A'ere 'awamũ janereapyoramũ 'ga 'eawer are. Kristu 'ga ree 'ga 'i rakue. ³ Kristu 'ga te aje 'ã jane mueapyou 'Uwarete 'ga 'eawer are, 'ga remikwaaw are. Nitywi futari 'ga remikwaawe'emamũ. Janereapyoi futari jane 'ga remikwaawa mama'e are. A'ere Kristu 'ga ikwaawi. A'eramũ 'ga jane mueapyou ee. Ojee ymãwarera 'gã neapyoe'emawer are 'ga jane mu'akwaapa. A'eramũ 'ga 'agamũ jane mueapyoukaa ee.

⁴ Aipoa je amome'u pẽ nupe, 'gã amũ 'me rerowiarukare'emawamũ pẽ nupe. Perowiat kasi 'gã amũ 'mea ne. Peenup katu ra'ne ki 'gã je'ega. Kasi a'e pe pejemoryteeukat 'gã nupe ne. Esage ma'e 'jawe futat nipo 'gã je'ega numiamũ. A'ere o'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ pẽ 'gã nerowiare'ema pejemogyau. ⁵ Muku agawewi je reko pẽ nui. A'etea je tejea'aramũ tekou pẽ nee. A'eramũ je pẽ

'gã 'me rerowiara futare'ema. Jejui 'ga ree pejemogypygya te je muoryp. Majepai 'yweteewara 'jawe nanē pejemogya nū, Kristu 'ga pēē erowiara. Mīmera je muoryp je mogou.

Kristu 'ga ree jane jemujari

⁶ 'Awamū 'ā pēē Jejui Kristu 'ga rerowiaa rakue. “Ene 'ā orejararetea”, 'jau pēē 'ā 'ga upe rakue. 'Ga ree ojemujat ma'eramū pejemogy 'awamū. A'eramū ki pēē pejejemogyau esage 'ga je'eg imū etee futat. ⁷ Ymā te 'ā Epafrasi 'ga pē mu'ei Jejui 'ga ree rai'i. A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiaa pejejemogyau rai'i. Pejemu'eawer imū etee futat ki mama'ea peapo pejejemogyau. Ojee pejemujar ire Kristu 'ga pē mojemogypygyukari a'jea futat ojee. A'eramū pēē 'ga rerowiaa futat. Jarejuwarete 'ga muorypa au'jeteramū pejejeupe 'ga remiapofera mama'e are.

⁸ Pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga ree morogyta 'me mome'wara 'gã nui. Pejejemu'jawe'em 'gã nee. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. NaKristu 'ga je'ega rūi 'gã omome'u. Wea'aw are etee 'gã pē mu'ei. Morogyta ymanera etee futat 'gã omome'u akou. Mama'eukwaaw are etee 'gã pē mu'ei. NaKristu 'ga 'eawera rūi 'gã omome'u pē nupe. ⁹ A'eramū ki pēē 'gã porogyta rerowiare'ema pejejemogyau.

'Uwarete 'ga 'jawe katu katu futat Kristu 'ga. Jejui Kristu 'ga te 'ā 'ut 'au ywy pe 'Uwarete 'ga ree jane jane mu'jawamū rakue. Kūima'eramū jane 'jawe agawewi futat 'ga. A'ere 'ga 'Uwarete 'ga 'jawe futat. ¹⁰ Jejui Kristu 'ga ree futat 'ā pejejemujaa rakue, ipājērete ma'e 'ga ree futat 'ā pejejemujaa rakue. Ywagipewara pājēa apyraapara 'ga. Ywy pewara pājē, 'y pewara pājē. Najuejue etee ipājē ma'ea. Mīmera pājē apyraapararete 'ga futat. Nitywi futari pājē mū 'ga apyraaparamū. 'Ga futat 'ūina 'wyriarareteramū mama'e upe. 'Ga ree pejemujar ire Janeruwarete 'ga opājē muri pē nupe nanē nū. Ojee pejemujar ire Kristu 'ga rekoi pē pyri. Janeruwarete 'ga nanē akou pē pyri nū. A'eramū pēnemifutara atepawe'emamū futat pē nui.

¹¹ Pēē 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwa nanē 'awamū nū. Ymā te oreypy 'gã judeu 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwa rakue. “Pejemojewag iki jee”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. “Ijewak ma'e 'gã etee jeremiayuwamū”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'awamū nanarūi. Jejui 'ga rerowiaara 'gã juejue te 'ga omogy 'awamū wemiayuwamū. Ijewak ma'e 'gã, ijewage'ema 'gã 'jau 'ga imogyau wemiayuwamū Jejui 'ga jane erowiamū. Werowiamū Kristu 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramū 'ga mama'e tywera apo awi jane mueateeukaa. Jarejemifutar imū mama'e apo awi nanē jane mueateeukaa nū. ¹² Pēnea'at Kristu 'ga manūawer are. 'Ga manū re 'ā 'gã 'ga monou inuga

ita kwara pype rakue. Ita kwara pype 'ga mono 'ga nug ire 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee opājē mū rakue nū. Nan tee futat nipo pēē. 'Ga rerowiarāmū pēē 'ga rerowiar ymanera 'ga amū upe pejepymĩāukaa pejetywer awi peje-poirā resaukaawamū. 'Y pe pē pymĩā: “Kristu 'ga amanū jetywera moiawamū rakue” 'e rerowiara resaukaawamū pejejaupe. A'eramū je 'ga rerowiarāmū tekou 'awamū. “Ga manū re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa opājē mū nū. Aipoa je erowiarāmū Janeruwarete 'ga opājē mua jee, mama'e esage apoukaawamū jee” 'e rerowiaara resaukaawamū pejejaupe. Oferaw ire Kristu 'ga uēma ita kwar awi, akou nū. Nan tee futat pe'ē 'y awi pejepymĩ re. A'eramū ki pēē pejejemogyau esage 'ga upe. ¹³ Ymā te 'ā pēē pejejemifutar imū etee mama'ea peapo rakue. NaJarejuwarete 'ga remiayuwā rūi 'ā pēē nakue. Nepeenuwi futari 'ga je'ega rakue. Amanū ma'e 'jawe pejejemogyau 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'awamū pē mogyi wemiayuwamū. Pētywera 'ga omoit pē nui. A'eramū 'ga pē mogyau oferap ma'e 'jawe ojeupe. ¹⁴ Ymā te Janeruwarete 'ga janetywera kwasiari inuga oka'aran are rakue. A'ere jane nienupawi Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarera rakue. A'eramū 'ga a'e renuwe'em are janetywera kwasiaa inuga oka'aran are rakue. “Nuenupawi futari 'gā jeje'ega. A'eramū 'gā otywetyweramū jee. A'eramū je 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are” 'ea 'ga inuga ikwasiaa oka'aran are. Sā'ā ae mama'e mura epye'eme. Epye'eme imuripyra 'jawe futat tuwi wepye'emamū 'ga upe rakue. A'ere Kristu 'ga, 'ypeywar are 'ga manūi, janetywera mepyawamū. A'eramū Janeruwarete 'ga 'awamū Kristu 'ga remiayuwamū jane rerekou tywere'em janetywer are. ¹⁵ Ypeywar are amanūmū Kristu 'ga mama'eukwaawa 'wyrīara pājē'oka. Emiayuwā reewe futat ako 'ga ipājē'okapap ai'i. Jane rowase futat ako 'ga mama'eukwaawa pājē'oka ai'i. Imojenosōu ako 'ga jane reape ai'i.

¹⁶ A'eramū ki pēē pejeapyakawe'em 'gā amū porogyta 'me are pejejemogyau ne. Iporogyta 'me ma'e 'gā nipo 'jau: “Peko kasi tesirūgatu ne. Pe'u tesirūmet kasi mama'ea ne. Peje-porowykyawe'em 'araiwa rupi. Jayru'wi are, morowykye'em are. Mīmer are nanē nū pejekowe'em tesirūgatu nū”, 'jau futatee 'gā pē nupe. A'ere kasi peapyaka 'gā je'eg are ne. ¹⁷ Ymā janepy 'gā nemiapofera te poromū mama'ea rakue. A'eramū pēē pejeapyakawe'em aipoa morogyta ymaner are. Morogyta ymanera Jejui 'ga remiaporama resaukaawa te rakue. A'ere ako 'awamū Jejui Kristu 'ga ruri janee ikue. A'eramū jane 'awamū 'ga kwaapa. A'eramū jane mama'e apowe'em morogyta ymaner imū. Jejui Kristu 'ga te jane mu'e

mama'e a'je are. 'Awamũ jane mama'e apoi 'ga je'eg imũ etee futat. ¹⁸ A'eramũ ki pẽẽ pejeapyakawe'em 'gã 'me are pejejemogyau. "Nepẽa'wryi Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejeje'ega monowe'em 'ga upe tãmẽjẽ. 'Ga pyriwara 'gã nupe etee ra'ne pejeje'ega monou. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã etee oporogytau Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. Afayup futat je ee ko", 'jau futatee nipo 'gã pẽ mu'jau ywagipewara 'gã muoryw are, ofayup 'me are. A'ere kasi peapyaka aipo 'gã je'eg are ne. O'meramũ 'gã 'i. Wemikwaawe'em are aipo 'gã jamu'ei ekoetei. Ojerowiaraip ekoete 'gã ojee. Wemifutar imũ etee 'gã mama'ea apoi. ¹⁹ Aipo 'gã Kristu 'ga rerowiare'ema 'gã futat. Najamu'ei futari 'gã mama'e a'je are. NaKristu 'ga ree rũi 'gã jamu'ei. Morogyta tywer are tee 'gã jamu'ei. A'ere Kristu 'ga werowiaaramũ Janejararetea futat. A'eramũ 'ga ojejukau jane ree, jane mu'akwaapa janeremiapo are. 'Ga 'ã aeakaga 'jawe. Aeakaga aeretea muaranuwukaa. Aero'oa ojememõu aepẽpenaw are. Aerajyga ae mokurẽjũka pãwẽ gatu etee te futat. A'ere aeakaga etee imuaranuwukari imujaa. Nan tee futat Kristu 'ga jerowiarukari tãmẽjẽ werowiaaramũ jane. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga iapou.

²⁰ Ymã te 'ã Kristu 'ga manũi 'ypeywar are janetywera moiawamũ rakue. 'Ga 'ã pẽ mũ'jãu mama'eukwaawa 'wryiara remiayuw awi. Kristu 'ga ree pejejemujaa 'awamũ pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pẽẽ 'awamũ mama'e apowe'em tekotee 'gã je'eg imũ. Sã'ã ae amanũ re mama'e apou'jawe'ema. Nuenuwu'jawi ojoje'ega. Nan tee futat ki pẽẽ 'awamũ mama'e apou'jape'ema 'gã je'eg imũ, pejeapyakau'jape'ema 'gã 'me are pejejemogyau. ²¹ Aipo 'jau nanẽ nipo 'gã 'mea pẽ nupe nũ. Mama'e mũ ree nanẽ nipo 'gã 'jau nũ. "Peawyky kasi 'aga ne. I'wawe'em nanẽ esaka nũ. Pejewyke'ema nanẽ ee nũ", 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe, wemikwakup 'me are. A'e are sipo peapyaka pejejemogyau? Naani. ²² Peapyaka kasi ee ne. Teepaw etee 'gã nemimome'ua. NaJaneruwarete 'ga je'ega rũi aipo e'i. Wea'aw are etee aipo 'gã jamu'ei ekoetei. ²³ Aipo are ajamu'jara 'gã 'i'akwaap ma'e 'jawe futat numiamũ. A'ere i'me ma'e 'gã futat. Ymã te Janeruwarete 'ga janeypy 'gã mu'ei omuoryw are rakue numiamũ. A'ere aipo 'gã niporomuorywiweri 'ga remifutar imũ 'ga ree rakue. A'eramũ 'gã 'agamũ "Orojemifutar imũ sipo ore Jarejuwarete 'ga muorywi pa", 'jau nipo 'gã ajemogyau numiamũ. "Ore Jarejuwarete 'ga ore aramuoryp", 'jau futatee nanẽ nipo 'gã ajemogyau nũ. "Pejereko tywet pẽẽ te futat Jarejuwarete 'ga muorypawamũ", 'jau futatee nanẽ nipo 'gã ajemogyau nũ. A'ere 'gã nemimu'ea nia'wryi futari. Na'gã nemimu'efera rũi mama'e

tywera apoukare'ema janee. Jarejuwarete 'ga pājē mū te jane mama'e tywera niapoi.

3

¹⁻² Jejui Kristu 'ga manū re Janeruwarete 'ga 'ga moferapa 'ga mogou nū. Kristu 'ga ree pejejemujar ire Janeruwarete 'ga pē mogyau oferap ma'e 'ga 'jawe. 'Ga moferaw ire Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerawau imyina ojepyri mama'e jarareteramū 'ga mogou 'wyriaramū. A'eramū ki pēē pejejea'aramū pejejemogyau Jejui Kristu 'ga muorypawa mama'e are etee futat. Pejejea myinu'jape'ema futat 'ga muorypawe'ema mama'e are. ³Awamū nepeapou'jaw arūi mama'e ymanera, pejejemiapofer ymanera. Sā'ā ae amanū re mama'e tywera apou'jawe'ema. Nan tee futat pēē. Kristu 'ga rerowiar ire ae poiri mama'e tywera apo awi. 'Ga 'jawe etee futat jarejemogyau. Jejui Kristu 'ga jaawamū pejejemogyau. 'Ga 'Uwarete 'ga ree ojemujat ma'ea. A'eramū ki pēē pejejea myina 'gā muorypawa mama'e are etee futat. 'Ga rerowiare'ema 'gā naeapyoi futari Jarejuwarete 'ga ree pejemujara. ⁴A'ere nipo 'gā anure 'gā neapyoramū ee. Kristu 'ga ruramū nipo Janeruwarete 'ga jane mua 'ga rupi. Kristu 'ga jane mogyau nakwaparimū etee warāu rūi. Oje'jawe futat nipo 'ga jane mogyau. A'eramū jane 'ga ruaw esage renyfuga rupi nipo jarejua 'ga rupi jarejypa.

Pēneatee mama'e tywer awi

⁵ A'eramū je 'jau pē nupe: Pēneatee mama'e tywera apo awi. Amanū ma'e 'jawe futat nepeapou'jawi mama'e tywera. Pejekowe'em pejejemirekoe'ema kūjā are. Kūjāmeramū nanē pejemene'em are pejekowe'em nū. Pemogoukat kasi kūima'e amuteea pejejee kūjāmeramū ne. Nia'wyri aipoa, 'jau je pē nupe. Pejekaraemā kwai are te nanē pejejea'are'emamū nū. Okaraemā kwai are etee ea'at ma'e 'gā okaraemā kwai are etee futat ojemogypyk. Okaraemā are ojemogypyk ma'e 'gā maira'me are ojemogypyk ma'e 'jawe futat. Nojemogypygi 'gā Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū okaraemā kwai are etee 'gā jemogypyga nanē wa'wyre'emamū nū. ⁶ A'eramū nanuara 'gā akou tyweaete Jarejuwarete 'ga upe. Nuenuwi 'gā 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā nerekou tyweaete nipo anure.

⁷ Jejui 'ga rerowiare'emawe pēē nanē mama'e apou pejemifutar imū etee futat rakue nū. Nepeenuwi futari 'ā 'ga je'ega rakue. ⁸ A'ere 'awamū peenup 'ga je'ega. A'eramū pēē 'awamū mama'e tywera apou'jape'ema futat. Pejejuaykawe'em nanē 'gā amū pejejereko tyweramū. Pejekowe'em pejemara'ne'emamū pejejee. Pejejoje'ēwu'jag

ekoete'em nanē nū. Pejeje'egayawe'em nanē pejejaupe. Pejeje'egaiwe'emamū nanē pejejaupe. ⁹ Peje'me'emamū nanē pejejaupe. Mīmera kasi peapo ne, a'e je pē nupe. Ymā 'ā mama'e tywera ete peapo rakue. A'ere pēē 'awamū Jejui Kristu 'ga ree pejemogypyk. A'eramū pēē 'awamū mama'e tywera apou'jape'ema pejemogyau. ¹⁰ 'Awamū pejemujat Kristu 'ga ree. A'eramū pēē 'awamū ymāwarera mama'e tywera apoawer awi pejejeateeramū futat. Pe'je pejemu'jau 'awamū Jejui Kristu 'ga ree. A'eramū Janeruwarete 'ga mama'e apoukaa pē nupe wemifutar imū. Oje'jawe 'ga pē mogyau mama'e esagea etee iapoukaa pē nupe. Oje'jawe pēē mama'e aporamū 'ga ojekwaap katu katuukaa pē nupe. Aipoa 'ga afutat. ¹¹ 'Ga 'jawe ete mama'e apoaramū jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe futat. Ore judeuramū, pēē judeue'emamū, imojewagipyre'ema 'gā, imojewagipyre'ema 'gā, tapy'ŷja 'gā, towajat tesirūmera 'gā, o'wyrira upe te oporowyky ma'e 'gā, ojeupe te oporowyky ma'e 'gā. Mīmeramū nipo jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat. A'eramū jane “najanepytuna rūi 'ga”, 'jawe'em jarejeamutee 'gā nupe. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū jane jareju'jaju'jawe etee futat. Kristu 'ga janejat pāwē pāwēa futat. 'Ga etee te jane apyraap.

¹² Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga poromutaramū pē nee rakue. 'Ga 'ā pē mū'jāu wemiayuwamū pē mogyau rakue. A'eramū ki pēē nanē pejepota'wa esageramū pejejee pejemogyau 'ga 'jawe etee futat. Pejemuaēma pejejee. Pejejee etee pejejerowiaraipe'ema pejemogyau. Pejejeaite'ema pejejee. ¹³ Mama'e tywera pejejeupe iaporamū pejemara'ne'emamū pejekou pejejee namutamutat. Pejejeateeramū kamēsīete jui. Sā'ā Janejararete 'ga, Kristu 'ga, jane raykae'ema janetywer are, imoira etee jane wi. Jane wi janetywera moir ire 'ā 'ga wea'aru'jawe'emamū futat jane rayka are. A'eramū ki pēē nan tee futat, 'ga amū mama'e tywera pejejeupe iapo re, pejejea'are'emamū au'jeteramū 'gā nayka are. Pejejeateeramū kamēsīete futat 'gā nayka awi. Pejejea'aru'jawe'emamū futat ee nū. ¹⁴ Nan pejemogya esage futat. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū. Pēpota'wa esage pejejee. A'eramū pēē nanuara apo re pejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe futat. ¹⁵ Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga pē pyrūi rakue. “Tamopota'waukat 'gā ajaupe 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga pē pyrūmū ojeupe rakue. Werowiaramū Kristu 'ga pē mopota'waukaa pejejaupe, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū pēē 'awamū pejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe futat. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiapofer are 'ga muorypa pejemogyau.

¹⁶ Kristu 'ga je'eg are pejejea'aramū pejejemogyau 'eramū nipo pēneapyo futat 'ga 'eawer are. A'eramū pēē pejejamu'jau 'ga pejemu'eawer are. Pemaraka'ag ki 'ga 'eawer imū etee futat. Marakau futar iki 'ga remiapofera pemome'u 'gā nupe. Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga marakau futat pejejemogyau. Pejejeupe 'ga remiapofer are 'ga muorypa a'jea futat. ¹⁷ Jejui 'ga remiayuwamū pēē. 'Ga futat Janejararetea. A'eramū ki mama'ea peapo esage etee pejejemogyau 'ga ree. Peporogyta esage nanē ki pejejaupe 'ga ree nū. 'Ga futat jane mota'waukaa 'Uwarete 'ga upe. A'eramū pēē 'ga ree Jarejuwarete 'ga muorypa pejejemogyau 'agamū.

Pejemogy esage 'ga upe

¹⁸ A'eramū ki pēē kūjāmeramū, imen ma'eramū, pejeapyakau pejemena je'eg are. Kristu 'ga remiayuwamū pēē. 'Ga futat aipoa futaa. ¹⁹ Emireko ma'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejemireko are. Peje'eg ywyrafen kasi pejejemireko upe ne.

²⁰ Kunumīnamū nanē pēē pejejara 'gā je'ega renupa etee pejejemogyau. Kristu 'ga remiayuwamū pēē. A'eramū pēē pejejara 'gā je'ega renuwa Jarejuwarete 'ga muorypa. ²¹ Pēē nanē ki ta'yriaramū pejeje'eg esage etee pejeja'yra 'gā nupe. Ojeupe peje'eg esage'emamū pēna'yra 'gā nuapoi futari mama'ea pēnemifutar imū ne. 'Gā norywa mateepapa etee ne.

²² Pēē mū nipo pejeporowykyau pejejerekwara upe. A'eramū ki pēē pejejerekwara 'gā je'ega renupa. 'Gā amū nipo oporowykyau esage werekwara 'ga reape etee. Werekwara 'ga remiesaga tywi nipo 'gā oporowykyau esage'em. A'ere kasi nanarūi peapo ne. Pejejepyri pejejerekwara 'ga rekoe'emamū nanē ki pēē mama'e apou esage pejejerekwara 'ga 'eawer imū etee futat. Pekwaap 'ā Jarejararete 'ga Jejui Kristu 'ga. A'eramū pēē pejeporowykyau esage 'ga muorypawamū. ²³ Pejeporowykyau esage futat pejejemogyau. Napejejerekwara 'ga upe etee rūi peporowyky. Nanuaramū Jarejararete 'ga upe nanē futat peporowyky. Ma'eramū 'ā je 'i pē nupe: Peporowyky esage ki, je 'i pē nupe. ²⁴ Pēporowyky esage resag ire Janeruwarete 'ga pē mepyi pēporowyky esageawer are. Aipoa pekwaap. Kristu 'ga 'ā Janejararetea. A'eramū Janeruwarete 'ga u'eawer imū etee futat pē mepyau esage Kristu 'ga upe pēporowyky esageawer are. ²⁵ Mama'e tywera apoara 'gā nanē nipo Janeruwarete 'ga imepyau pāwē pāwē 'gā nemiapoferarūe'emawer imū etee futat, 'gā nerekou tyweaete nipo 'ga 'gā nemiapofera tywer are.

4

¹ Pěē mū pejejeupe oporowyky ma'e 'gā nerekwara. Pejejeupe oporowyky ma'e 'gā nerekou esage. Mama'e monou 'gā nupe, pejekakate'eme'emamū futat. Mama'e pyu 'gā tywe'emamū pēē mama'e monou 'gā nupe. 'Gā jararete 'ga pējara nanē futat 'ga nū. 'Ga 'ā Jejuī Kristu 'ga. Ywag ipe 'ga reni. Ojekukau esage 'ga pē nee nanē nū. A'eramū ki pēē pejejekukau esage pejejeupe oporowyky ma'e 'gā nee 'ga 'jawe. Aipoa esage 'ga upe.

'Gā neko are 'gā mu'akwaapawet

² A'ere 'awamū je 'i Jejuī Kristu 'ga rerowiaaramū juejue pē nupe. Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau kasi pēnea'tat mama'e mū ree te ne. 'Ga muorypa nanē pejejeupe 'ga remiapofer are nū. ³ Je ree nanē pejeporogytau 'ga upe nū. Moromunepawa pype je reni. Kristu 'ga mome'u jereko are 'gā je munewi je m̄yina. Ymā te 'gā naeapyoi Kristu 'ga ree rakue. A'ere 'awamū je 'gā mueapyoi 'ga ree. A'eramū pēē pejeporogytau 'ga upe je ree. “Erooukat 'gā amū Paulo 'ga pyri, ki Ku'jyp. Nokwaawi we 'gā Kristu 'ga porogytafera. A'eramū ene 'gā nerawaukaa 'ga pyri. Ojepyri 'gā oramū Paulo 'ga Kristu 'ga porogytafera tomome'u 'gā nupe 'jau”, pe'je ki 'ga upe je ree. ⁴ “Epoat Paulo 'ga Kristu 'ga mome'wau katu katuukaa 'gā nupe”, pe'je ki 'ga upe je ree. Teporomome'ukatuweramū Kristu 'ga mome'u are 'gā nupe. A'eramū je a'eramū “Pejeje'ega pemono 'ga upe je ree”, 'jau pē nupe.

⁵ Pejejemogyau esage nanē ki Kristu 'ga rerowiare'ema 'gā pype nū. Pejenosī awi Jejuī 'ga mome'wau 'ga rerowiare'ema 'gā nupe. 'Gā pyri pejejemogyau pēē 'ga mome'wau futat 'gā nupe. A'ere ki pēneapyo ra'ne 'gā neko are. 'Gā neko esageramū tāmējē ki Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. Kasi a'e pe 'gā pēpy'aetūjawi inē, Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe ne. ⁶ 'Gā nupe 'ga mome'wau pēē a'jeteetewi futat 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū te nipo 'gā wapyā m̄yi pēnemimome'u are. A'eramū nipo 'gā oporonupa pēnemimome'u are pē nupe. A'eramū taetu pēē pejejeupe ee 'gā poronuwamū 'ga mome'wau esage etee futat 'gā nupe. Nan iki Kristu 'ga pemome'u erowiarukaa 'gā nupe.

⁷⁻⁸ Tikiku 'ga nipo je omono pē pyri, pē nupe temome'wawamū. Tikiku 'ga Kristu 'ga rerowiaara 'ga futat. A'eramū 'ga janerewirera 'jawe futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat. Jarejararete 'ga upe oreporowyky irū 'ga futat. Pē pyri je 'ga monoi temome'wawamū pē nupe. Kristu 'ga ree etee pē mojemogyppygukaawamū nanē je 'ga monoi pē pyri nū.

⁹ Onesimu 'ga rupi je 'ga monoi pē pyri. Onesimu 'ga nanē janerewirera 'jawe futat nū. Jeporomutat je 'ga ree 'ga rekoramū. Pē'wyr awi futat 'ga ruri je pyri rai'i. A'eramū nipo 'gā 'au ojeapo ma'efera mome'wau pē nupe.

¹⁰ Aristaku 'ga ako 'au moromunepawa pype je pyri. Oje'ega 'ga werooukat pē nupe, pē futaawamū. Maku 'ga nanē oje'ega rerawaukaa pē nupe nū. Maku 'ga Panape 'ga rewirera 'ga. Sooko je ako teje'ega rerooukara pē nupe 'ga ree ikue. “Pejejepyri Maku 'ga oramū ki peroo esage 'ga pejejepyri”, 'jau je ako teje'ega rerawaukaa pē nupe 'ga ree ikue. 'Ga futat nanē oje'ega werooukat pē nupe nū, pē futaawamū nū. ¹¹ Josue Justo 'ga nanē oje'ega werooukat pē nupe pē futaawamū. Aristaku 'ga, Maku 'ga, Josue Justo 'ga. Mīmera 'gā judeua futat. Kristu 'ga ree 'gā jemogypygyi ajemogyau. 'Gā futat jejuru irūnamū ajemogyau Kristu 'ga mome'wau je 'jawe pē nupe. “Pe'je pejejemogyau Ku'jywa 'ga remiyuwamū”, 'jau 'gā 'gā nupe, jeje'egawa rupi etee futat. “Ku'jywa 'ga jane'wyriraretea futat”, 'jau 'gā ajemogyau 'gā nupe je'eawera 'jawe etee futat. A'ea je maku'iu 'gā nee. A'ere 'gā etee'i je poari Kristu 'ga mome'wau je pyri. Amumera 'gā judeue'ema 'gā jejuru irūa.

¹² Epafrasi 'ga nanē oje'ega werooukat pē nupe, pē futaawamū. Pē'wyr awi 'ut ma'efera 'ga futat. Kristu 'ga upe 'ga porowykyi ore pyri. Jarejuwarete 'ga upe 'ga oje'ega monoi akou pē nee jepi. “Epoat ejemiayuwa 'gā, Korosi pewara 'gā. Ejerowiarukat tāmējē 'gā nupe. Ejemifutar are 'gā emueapyo”, 'jau 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe pē nee. ¹³ Oporomutaramū 'ga pē nee. Laodiceja 'jaw ipewara 'gā nee, Ieroporisi 'jaw ipewara 'gā nee. Mīmera amunawa pypewaramū 'ga poromutaramū pē nee. A'eramū 'ga oje'ega monou Ku'jywa 'ga upe pē nee akou. Jeremianuwamū futat 'ga oje'ega monoi 'ga upe pē nee. A'eramū je 'ga 'eawera kwaapa.

¹⁴ Morofuanugara 'ga, Luka 'ga, nanē oje'ega rerawaukaa pē nupe, pē futaawamū. Luka 'ga janejekoty'aawaretea. Demas 'ga 'jau oje'ega rerawaukaa pē nupe, pē futaawamū.

¹⁵ A'eramū ki pejewau Laodiceja pe jee. “Paulo 'ga oje'ega werurukat pē nupe, pē futaawamū”, pe'je ki jarejewirera 'gā nupe pejewau jee. Jarejenyra 'gā nupe nanē ki pe'je nū. Nifa ēē upe nanē aipo 'jau nū, ēē rog ipe ajatyka ma'e 'gā nupe nanē jeje'ega mome'wau nū. ¹⁶ Jeremimonofera ka'arana mogyta re pēē erawaukaa 'ga amū upe, Laodiceja pewara 'gā nupe nanē imogytaukaa nū. 'Gā nupe jeremimonofera ka'arana nanē pēē imogytau pejejuemianuwamū nū.

17 Akipu 'ga upe ki pe'je jee: “Janejararete 'ga futat 'ã ene moporowykyukat ojeupe rai'i. A'eramũ ene ejeupe 'ga remiapoukarera etee futat iapoupap 'ga upe, e'i Paulo 'ga enee rai'i”, pe'je ki 'ga upe jee.

18 Teje'ega je akwasiarukat ka'aran are 'gã amũ nupe tejee. A'ere je futat amũ kwasiari inuga pẽ nupe. Pauloramũ je teje'ega monou pẽ nupe pẽ futaawamũ 'ea je ikwasiaa ka'aran are. A'eramũ pẽẽ jeremikwasiarera resaka. “Paulo 'ga futat okwasiat imua janee rai'i”, 'jau pẽẽ pejejaupe jeremikwasiarera ka'arana ruwamũ.

Moromunepawa pype je reni. A'eramũ pẽẽ pejejea'aramũ pejejemogyau je ree. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou pejejemogyau je ree.

Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat.

Kweramũ jeje'ega pẽ nupe.

1 Tesarūn

Paulo 'ga Silasi 'ga retee awau watau kwe pe amunawa tesirūmera pype. A'ere 'gā kwa 'gā kwawi etee amunawa mū pyu. Awau 'gā Tesarūn ipe etee opytau. Muapyyra morowykye'ema magwapa. A'e pe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū 'gā kwaiwete 'ga remimome'u rerowiaa. A'eramū 'ga renupara 'gā ajemogyau Jejui 'ga rerowiaaramū.

A'eramū erowiare'ema 'gā ajuerekoayau 'gā nee. “Ma'ja are 'gā Paulo 'ga rerowiaa 'ū? 'Gā tete 'ā oo ekoete ajemogyau Paulo 'ga remimome'u rerowiaaramū a'i kūi”, 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā a'eramū Paulo 'ga ppyg are afuweramū. A'ere 'gā Paulo 'ga nuesagi rakue. A'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā Paulo 'ga moka'jamukaa ppytunimū. “Ere ewau ore wi nū”, 'jau 'gā 'ga upe, 'gā 'ga a'gwau Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nui.

A'eramū 'gā a'eramū awau'jape'ema aipoa amunaw ipe. Ka'arana etee 'ga imonou ikwasiaa 'gā nupe. “A'jea futar iki Jejui 'ga perowiat rai'i”, 'jau 'ga imonou ikwasiaa ka'aran are 'gā nupe rakue.

¹ Ka'arana je akwasiat Tesarūn ipewaramū pē nupe. Jejui 'ga rerowiaara 'ā pēē, Jarejuwarete 'ga remiayuwa pēē. Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga remiayuwa nanē pēē nū. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe. Je 'ā Pauloa. Silasi 'ga, Timoteo 'ga. Mīmera 'gā ako 'au je pyri. A'eramū ore ka'arana kwasiaa imonou pē nupe pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Jarejuwarete 'ga resagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

'Gā nee Jarejuwarete 'ga muorypawet

²⁻³ Jarejuwarete 'ga upe ore oroje'ega monoi pē nee jepi. Oreku'ia ore rerekou pē nee. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Oreku'i ore Tesarūn ipewara 'gā nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Gā 'ā ene rerowiat tāmējē ajemogyau. A'eramū 'gā mama'e apou eneje'eg imū etee futat”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Gā 'ā iporomutat ene ree nanimenime. A'eramū 'gā eneporowykya etee iapou”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Jejui 'ga rura 'gā wapesak ajemogyau. A'eramū 'gā opoire'ema ene wi. Ene rerowiare'ema 'gā amū 'gā nerekou tyweaete agawewi. A'etea 'gā nopoiri ene wi. Ene rerowiat ete tāmējē 'gā ajemogyau”, 'jau ore 'ga upe oroje'ega monou, pē mome'wau jepi. A'eramū ore araku'iramū arakou pē nee jepi.

⁴ Pēē 'ā a'jea futat orerewirera 'jawe oree. Kūjāmeramū pēē pejejemogyau orerenyra 'jawe oree. Jarejuwarete 'ga remiayuamū pēē pejejemogyau. A'eramū 'ā pēē pejejemogyau

orepytuna 'jawewaramū ore. A'jea futat Janeruwarete 'ga poromutaramū pē nee. A'jea futat 'ga pē pyyrūi pē mogyau wemiayuwamū rakue. A'ea jane sikwaap. ⁵ Ymā ako ore oi morogyta esage mome'wau pē nupe ikue, Jejui 'ga mome'wau pē nupe ikue. “Jejui 'ga 'ā Janeruwarete 'ga ra'yraretea. 'Ga amanū janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue”, 'jau ako ore 'ga mome'wau pē nupe ikue. “Je katu'og ape, ojeupe 'eramū 'ga pē katu'ogi pē mogyau wemiayuwamū”, 'jau ako ore pē nupe ikue.

Naoroporogyta etee rūi ako ore arawau pē nupe ai'i. Jarejuwarete 'ga remiapoā we futat ako ore esaukaa. Mama'ea ako ore iapou 'ga pājē mū etee pē neape ikue. Ore a'jea futat orokwaap, “ga pājē mū ore mama'e apoi” 'e kwaapa. “Janeruwarete 'ga jane katu'oga afutat” 'ea nanē ore ikwaapa nū. A'eramū 'ā pēē 'ga rerowiaa pejejemogyau. Arako esage ako ore pē pype ikue. Orereko esagea 'ā pekwaap. Au'jete ore resak pejepe. ⁶ A'eramū ako pēē pejejemogyau esage ore 'jawe ikue. Jarejararete 'ga ree nanē pejejemu'jau nū.

Pejejeupe Jejui 'ga rera mome'uramū ako pejeku'iramū pejejemogyau ee ikue. A'ere 'gā amū Jejui 'ga remiayuwamū pē nekoramū pē nerekou tyweaete. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā pē nerekou tyweaete agawewi. A'etea pēku'i etee futat pejejemogyau oreje'eg are. Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē nerekou pē maku'iukaa etee futat. ⁷ A'eramū 'ā Masetoni ywy pewara 'gā pēneko esage resaka 'ā rai'i. Akaja ywy pewara 'gā nanē 'ā esaka nū. Pēnemiapoā 'gā wesak. Pēnemimome'ua nanē 'ā 'gā enupa nū. A'eramū 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā mama'e esage apou pē 'jawe. ⁸ Jejui 'ga je'ega pemome'u pejejemogyau. A'eramū 'ā pēnemimome'ua okwasi'wasi'wau Masetoni ywy pewara 'gā nupe. Akaja ywy pewat, amunap tesirūmera pypewat. Mīmera 'gā nanē 'ā enupa rai'i nū. 'Awamū Tesarūn ipewara 'gā amū Jejui 'ga rerowiaa 'ea awau okwasi'wau amunawa moy moyka. A'eramū ore a'eramū pē mome'wawe'em 'gā nupe. “Okwaap futat na'gā 'ā ne'ā”, 'jau ore arajaupe. ⁹ 'Gā we futat pē mome'u ore. “Awamū Tesarūn ipewara 'gā Jejui 'ga rerowiaara futat”, 'jau 'gā ore. “Ymā te 'gā nokwaawi futari Jarejuwarete 'ga ikue. Jejui 'ga nanē 'gā ikwaape'ema nū. Maira'me a'agawa 'gā imuorypa erekou jepi. A'ere ako ereo peu 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. Jejui 'ga nanē ako ene imome'wau 'gā nupe ikue”, 'jau 'gā ore imome'wau. “Eneje'ega renupawe 'gā amū opoia maira'me a'agawa rerowiar awi. A'eramū 'gā Jejui 'ga rerowiaaramū ajemogyau nū. Jarejuwarete 'ga etee 'gā amuoryp 'awamū”, 'jau 'gā pē mome'wau ore. ¹⁰ “Tesarūn ipewara 'gā Jejui 'ga rura wapesak ajemogyau, Jarejuwarete

'ga ra'yrarete 'ga rura rapesaka ajemogyau", 'jau 'gā oreē pē mome'wau ai'i. "Ga manū re Janeruwarete 'ga Jejui 'ga moferapa rakue nū. A'eramū 'ga anure 'ua werowiaaramū jane rerawau jane mogyau ywag ipe ojepyri, 'jau Tesarūn ipewara 'gā oreē imome'wau", 'jau 'gā pē mome'wau oreē. "Anure te nipo ajee Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gā jerekoukat tyweri futari 'ga upe, wapyae'emawer ipe etee futat nipo 'gā ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga upe. Wa'yra 'ga rerowiaaramū te nipo ajee 'ga najane rereko tywera'uweri, 'jau Tesarūn ipewara 'gā amū oreē", 'jau Masetoni ywy pewara 'gā pē mome'wau oreē.

2

Jarejuwarete 'ga remiapofer are 'gā muea'aawet

¹ Naoroo tee rūi ore pē pyri ikue. Pēē 'ā ako Jejui 'ga perowiat 'ga renupa ypy we ikue. ² Pē pyri oroo enune ore arawau ajepeja amunaw ipe ra'ne, Firiposi pe ra'ne arawau ikue. A'e pe peuwara 'gā ore munepa, ore mŷina moromunepawa pype. Ore kurapa nanē 'gā kypyre'emete nū. Ore rerekou tyweaete agawewi futat 'gā. A'etea ore norokyjei futari arawau Jejui 'ga mome'wau pē nupe. A'eramū ako ore orojewi 'gā poir ire arawau pē pyri ikue. Janeruwarete 'ga ore mogyjaukare'ema futat. A'eramū ako ore arawau Jejui 'ga mome'wau. 'Ga rera renupawe ako pēē 'ga rerowiaa ikue. A'ere ako je 'i ko: "Naoroo tee rūi ore pē pyri", je 'i ko. ³ "Pe'je pēē Jejui 'ga rerowiaa", 'jau ako ore pē nupe arakou ikue. Nore'mea'uweri ore pē nupe. A'jea futat ore 'ga mome'ui pē nupe. Namama'e tywera rūi te 'ā ore oromome'u pē nupe ikue. 'Ga kwaawukaa te ako ore oi pē nupe ikue. Mama'e esagea etee 'ā ore imome'wau pē nupe. ⁴ Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee ako ore Jejui 'ga mome'wau ikue. Janeruwarete 'ga te ako ore mogy omome'waramū pē nupe ikue. 'Ga muorypawamū te 'ā ore iapoi. Natesirūmera 'gā muorypawamū rūi te 'ā ore iapoi. Ku'jywa 'ga ore kwaap katu katu futat. "Je futat tāmējē 'gā na'e. Mama'e a'jea etee futat 'gā omome'u ra'e", 'jau Janeruwarete 'ga oreē.

⁵ Nore'mea'uweri ako ore arawau pē nupe ai'i. "Pēē pēnesagesage ra'e", 'jawe'em ako ore pē nupe ikue. Nananuara rūi ako ore imome'wau pē nupe orojee pēporomutaawamū ikue. A'jea futat ako ore oi Jejui 'ga mome'wau pē nupe ikue. Naka'aranūū are rūi ako ore oi oroporogytau pē nupe ikue. Jejui 'ga mome'wau te ako ore oi pē nupe ikue. Janeruwarete 'ga ore kwaap katu katu futat. ⁶ "Pēē 'ā pēnesagesage, pe'je oreē", naru'ei ako ore pē nupe ikue. Tekotee 'gā nupe nanē ako ore aipo 'jawe'em ikue nū. Jarejuwarete 'ga je'eg

imū etee futat ore oi Jejui 'ga mome'wau pē nupe. ⁷ Ore 'ā Jejui 'ga remimonofera futat. A'eramū ore “mama'ea peapo amū oree”, 'javarū ore pē nupe numiamū. A'ere ako ore aipo naru'ea'uweri pē nupe ikue. Sā'ā kūjā wa'yra pita'gī are ijejukaa. Wa'yra upe mama'e murukare'ema ojeupe. Nan tee futat ore jejukai pē nee. ⁸ Oreporomutat wejue ore pē nee. Ma'eramū 'ā ore Jejui 'ga mome'ui pē nupe. Aruapisi are ifuwet ma'e 'gā nesaka miamū amunipo 'ā ore noropoirauweri futari Jejui 'ga mome'u awi pē nupe. ⁹ Pē pype arakou ako ore oroporowykyau arakou ikue. Au'jeteramū ako ore oroporowykyau arakou ikue. Wyra pirera ore iapou 'ogamū. A'eramū ore ime'ega ka'aranūū are orojeupe. A'eramū ako ore “ka'aranūū pemut ape oree”, 'jawe'em arakou pē nupe ikue. A'eramū ako ore Jarejuwarete 'ga je'ega etee imome'wau pē nupe ikue.

¹⁰ Pē pype arakou ako ore mama'e tywera apowe'em ikue. A'jeteetewi arajemogyau Jarejuwarete 'ga upe pē pype ikue. A'eramū tekotee 'gā ore ago'wawe'em. A'ea pekwaap. Janeruwarete 'ga nanē ikwaapa nū. ¹¹ Sā'ā ae kūima'eramū wa'yra mu'ea mama'e apo are. Nan tee futat ore pē mu'ei ee. ¹² “Pepoit kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. 'Ga remifutar imū etee mama'ea peapo pejemogyau”, 'jau ako ore pē nupe ikue. “Peko esage ki 'ga upe. 'Ga muorypawa etee iapou pejemogyau”, 'jau ako ore pē nupe ikue. 'Ga 'ā pē mū'ē ojeupe wemiayuwamū. Anure nipo 'ga pē monou pē mogyau ojeypyri. Peu futat nipo pēē esage ma'e 'ga resaka. A'eramū ore 'ga remifutar imū etee mama'e apoukaa pē nupe.

¹³ Pē pyri arakou 'ā ore Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau pē nupe jepi. A'eramū ako pēē erowiaa pejemogyau ikue. A'eramū pēē 'jau pejejaupe: “Nakūima'e tee 'ga je'ega rūi futat ra'e. Janeruwarete 'ga je'ega futat ra'e”, 'jau ako pēē pejejaupe ikue. A'eramū ako pēē 'ga rerowiaa. Oje'ega renuwamū 'ga 'ā pē katu'oka oje'jawe. Pē muea'aa oje'jawe mama'e are. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Au'jete eje'ega ererowiarukat 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe pē nee jepi. ¹⁴ Jejui 'ga rerowiaaramū pē nekoramū, pēpytuna 'gā, 'ga rerowiare'ema 'gā pē nereko tyweretei rai'i. A'ere napeu etee rūi 'ga rerowiare'ema 'gā 'ga rerowiaara 'gā nereko tyweretei. Judeja wyy pe nanē futat 'gā iapoi rai'i nū. ¹⁵ Ymā te judeu ppy 'gā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā apisau rakue. 'Awamū 'ā 'gā Jejui 'ga miamū ijukau rai'i. Janejararete 'ga 'gā ijukau rai'i nū. Ore nanē nū. Ore nanē 'gā ore mujānukaa pe awi, Jerusareg awi. Peu 'gā ore momytaukare'ema. Aipo apoara 'gā Jarejuwarete 'ga mamara'neukat ojee. ¹⁶ A'ere 'gā

judeue'emamū pē nupe Jeju 'ga mome'u awi ore momig awi afuweramū numiamū. A'ere aipo 'gā Janeruwarete 'ga marama'neukareteetei ojee. A'eramū 'ga 'awamū 'gā nerekou tyweaete ee.

Paulo 'ga 'gā nesaga'upa

¹⁷ Orojot ete ako ore pē nui ikue. Pē pyri orepytaweramū numiamū. A'eramū ore aru'arasigamū arajemogyau pē nee orojea'aramū. “Gā pyri soo 'jau”, 'jau ore arajaupe numiamū. ¹⁸ “Soo 'gā nesaka 'jau”, 'jau'japa je tepytuna 'gā nupe jepi numiamū. A'eramū ore oro'wya jepi numiamū. A'ere nānēwējēmī. Mama'eukwaawa 'wryiara nore monoukari ete nipo 'ā.

¹⁹ Jeju 'ga rerowiarāmū pēē 'ā ore maku'iu. Jeju 'ga ruramū nipo ore arawau 'ga pyri. A'eramū nipo ore 'jau 'ga upe: “Tesarūn ipewara 'gā nupe ako ore ene mome'ui ikue. A'eramū 'gā ako kwaiwete oreje'ega rerowiaa ikue. A'eramū 'gā ajemogyau ene rerowiaaramū. 'Gā 'ā ene rerowiat nanimenime ajemogyau”, 'jau nipo ore 'ga upe, 'ga pyri oroo re. A'eramū nipo 'ga 'jau oree: “A'jea. Jeporowykya peapo esage, je'eawer imū etee ra'e. A'eramū je teku'iramū tekou pē nee. Au'jete peapopap je'eawer imū etee rakue”, 'jau nipo 'ga oree, ojeypyri ore oramū. ²⁰ Nitywi 'gā amū ore maku'iu pēē 'jawe. Pē nee ore jerowiari arajemogyau.

3

¹⁻² Orereaitepaw ore pē nee pēnera renupe'ema. Orepore-sagiwer ore pē nee numiamū. A'ere ore norooarūi. A'eramū ore pē nesaga'upa arakou. A'eramū ore Timoteo 'ga etee imonou imoporogytaukaa pē nupe. “Simono ene 'gā nesaka jarejee 'jau”, 'jau ore 'ga upe ai'i. “Au toropyta Atenasi pe ene rapesaka 'jau”, 'jau ore 'ga upe. Timoteo 'ga orerewirera 'jawe. Jarejuwarete 'ga porowykya 'ga wapo ore pyri ikue. Jeju 'ga mome'wara 'ga ore 'jawe. A'eramū ore a'eramū 'ga monou 'ga moporogytaukaa pē nupe. “Tesarūn ipewara 'gā te 'ā Jeju 'ga werowiat. A'ere 'gā ināinānī'i etee Jeju 'ga kwaawi. A'eramū ene ewau 'gā mu'jau esagesage 'ga ree. A'eramū 'gā ajemogyau erowiaa a'jea futat”, 'jau ore Timoteo 'ga upe ai'i. “Pepoir awi Jeju 'ga rerowiar awi, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. ³ “Pejereko tywereteramū miamū kasi pepoit Jeju 'ga rerowiar awi ne, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. “Jeju 'ga rerowiaara 'ā jane. A'eramū 'gā amū jane rerekou tyweaete. Sā'ā ae yara mura imomora 'y pe esaga, ijerewa resaga. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane rereko tywerukari 'gā nupe. Taesak 'gā a'jea futat tejerowiara 'jau kwy, 'jau nipo 'ga janee, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe

ai'i. ⁴ Pē pype arakou ako ore imome'ui pē nupe ikue. Pē nereko tywerete'emauwe ako ore 'jau pē nupe ikue. “Awamū pēē Jejuī 'ga rerowiaara. A'eramū nipo 'ga rerowiare'ema 'gā pē nerekou tyweaete”, 'jau ako ore pē nupe jepi. A'jea futat ore 'i pē nupe. Ore'eawer imū etee futat nipo 'gā pē nerekou. ⁵ A'eramū je 'jau tepytuna 'gā nupe: “Maran gatu nipo 'gā jaruete ajemogyawe'em. Mama'eukwaawa 'wyriara nipo 'gā omomoirukat Jejuī 'ga rerowiar awi rai'i?” 'jau ore arajaupe. “Simome'u ekoete nipo jane Jejuī 'ga 'gā nupe rakue?” 'jau ore arajemogyau pē nupe. A'eramū ore a'eramū kweramū Timoteo 'ga monou pē nesaka kamēsīete imoporogytaukaa pē nupe.

'Gā nera Paulo 'ga maku'iu

⁶ A'eramū 'ga awau pē nesaka ikue. 'Awamū 'ga 'ua pē mome'wau oree nū. “Tesarūn ipewara 'gā, Jejuī 'ga rerowiaara 'gā ajemogy je 'ga rerowiaa. Nopoiri futari 'gā 'ga rerowiar awi”, 'jau 'ga 'ua pē mome'wau oree. “'Gā ojejuka je ajuee”, 'jau 'ga oree pē mome'wau. “Pē nee nanē 'gā nea'aramū je ajemogyau nū”, 'jau 'ga oree. “Pē nesaga'upa 'gā ajemogyau. Sā'ā pēē 'gā nesaga'uwa. Nan tee futat 'gā jemogyi pē nesaga'upa”, 'jau 'ga oree imome'wau.

⁷ 'Ga pē mome'ua ore maku'iu pē nee. Mama'e tesirūa te ajee ojeup oree ai'i. 'Gā amū ore rerekou tyweaete ai'i. A'ere a'e pype Timoteo 'ga ruri pē mome'wau oree. ⁸ A'eramū pē mome'ua oreku'i mojerana ore ree. 'Ga rerowiarareteramū pejemogyramū nipo oreku'iramū arakou pē nee. ⁹ Jarejuwarete 'ga upe ore oroporogytau jepi. “Tesarūn ipewara 'gā, eneremiayuwa 'gā ene rerowiat ajemogyau. A'eramū ore a'eramū araku'iramū arakou 'gā nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. ¹⁰⁻¹¹ Jarejuwarete 'ga upe oroporogytau arakou. Au'jeteramū oroporogytau arakou. “Tene ore oi peu 'gā pyri 'gā mu'jau esage ene ree”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Tojemogypyk katu katu 'gā ene ree 'jau”, 'jau ore Jarejuwarete 'ga upe. Jejuī 'ga janejararetea. 'Ga upe nanē ore 'jau nū. “Ore poar iki pejepe, ore mojewyrukaa 'gā pyri”, 'jau ore 'gā nupe arakou. ¹² Pēporomutat pejejemogyau pejejee. Tekotee 'gā nee nanē pēē pejeporomutaramū nū. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe arakou: “Iporomutat 'gā ajuee. Ojejuka esage 'gā ajuee. A'eramū ene 'gā poaa 'gā mojejukau esage a'eramū taetu ajuee”, 'jau ore 'ga upe oroporogytau pē nee arakou. Sā'ā oreporomutara pē nee. Nan tee futat pēporomutaramū pejejee. ¹³ “Epoar iki 'gā. Emamuakar iki 'gā mama'e tywera apoukare'ema 'gā nupe”, 'jau ore Jarejuwarete 'ga upe pē nee arakou. A'eramū 'ga aipo apo re pēē mama'e tywera apo futare'ema. A'eramū nipo pēē

Jejuī 'ga ruramū pejejemogyau esage 'ga upe. Anure nipo Janejararete 'ga ojewya wemiayuwa 'gā nerua ojeupi. Aipo 'ara rupi nitywi futari pē kwaukaara 'gā amū.

4

Jarejuwarete 'ga ki pemuoryp

¹⁻² Pē pype arakou ako ore pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are ikue. “Pejejemogyau esage Jarejuwarete 'ga pemuoryp”, 'jau ako ore pē nupe ikue. “‘Ga je'eg imū etee pēē mama'e apou”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Pēnea'ar iki ore'eawer are. “Pe'je pejejemogyau Jejuī 'ga 'eawer imū etee futat”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Jejuī 'ga 'ā pējararetea. 'Ga futat ako aipo ore mu'eukaa pē nupe ikue. A'eramū ki pēē ore'eawer imū etee futat pejejemogyau esage a'jea futat. 'Ga remifutar imū etee futar iki pēē mama'e apou 'ga upe. ³ Mama'e tywera apowe'em futat. Peko esage a'jea futat 'ga upe. Kūima'eramū pejekowe'em pejejemirekoe'em are. Pejejemireko are etee ki peko. Kūjānamū nanē kasi pejemene'ema peenūi pejejefue ne. Pejemenā etee ki pereko. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe.

⁴⁻⁵ Kūima'e 'gā nupe nanē ore 'jau nū: Peko kasi Jejuī 'ga rerowiaare'ema 'gā 'jawe etee ne. 'Gā 'ā oo akou wemirekoe'ema mue are etee kwe pe watau. Kūjā mue are etee wea'aramū ajemogyau. A'ere kasi nan peko ne. Pejejemireko are etee futar iki pēnea'at. ⁶ 'Ga rerowiaaramū 'ā jane jarejuewireramū juejue futat. A'eramū kasi pēē, “Jerewirera 'ga remirekoa te nā'ā re'ā”, pe'je ne, ipojekawe'em erawau pejejauī ne. Aipoa apoara 'gā nipo Janeruwarete 'ga erekou tyweaete ee. Aipoa ako ore oromome'u pē nupe ikue. A'eramū ore imome'wau'japa pē nupe nū. ⁷ Janeruwarete 'gā jane mū'ē werowiare'ema 'gā nūi mama'e tywera apoukare'ema janeē, jane mogyau esage wowase. ⁸ Najema'ea rūi futat jeje'ega poromū. Janeruwarete 'ga je'ega te poromū. Janeruwarete 'ga 'ā jane upe U'agesage muara. 'Ga 'eawera etee 'ā je amome'u pē nupe. A'eramū aipo renupare'ema 'gā Janeruwarete 'ga je'eganupe'ema futat.

⁹ Janeruwarete 'ga ako pē mu'e pejejee pēporomutar are ikue. Ma'eramū 'ā 'awamū pejejuka esage pejejee pejejemogyau. A'eramū je aipo are ka'arana kwasiare'ema pē nupe. ¹⁰ Jejuī 'ga rerowiaara 'gā nee pejejejukau esage pejejemogyau, Masetoni ywy pewara 'gā nee. A'eramū ki pēē pejejejukau esage 'awamū taetu 'gā nee pejejemogyau. ¹¹ “Pejemuawapir iki pejejemogyau 'gā pype. Pēmara'ne kasi pejejee ne. 'Gā ago'wawe'em 'gā porowyky are. Pejeporowykyā etee futat iapou pejejee pejejemifutara

muawamū. A'eramū pēē mama'e renūine'ema pejejemogyau 'gā nupe", 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū ki pejejemogyau pejejeupe je'eawer imū etee futat. ¹² Aipo apo re Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gā oporomutaramū pē nee. A'eramū nipo 'gā 'jau: "A'jea futat Jejui 'ga rerowiaara 'gā nesageramū", 'jau nipo 'gā ajaupe, pē nesakawe.

Janejararete 'ga ruap

¹³ Awamū ore pē mu'ei amanū ma'efera 'gā nee, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee. Pē'arasig kasi pejejemogyau 'gā nee ne. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā i'arasig futat ajemogyau. A'ere 'gā nuapesagi Jejui 'ga rura. A'eramū 'gā a'eramū u'arasigamū futat ajemogyau. A'ere jane naani. 'Ga rura jane siapesak jarejemogyau. A'eramū jane jare'arasige'emamū jarejemogyau. ¹⁴ Amanū re 'ā Jejui 'ga ferawi rakue nū. Oferaw ire 'ā Jejui 'ga awau ywag ipe rakue nū. A'eramū 'ga amanū'u'jape'ema. A'ea 'ā jane sikwaap. Anure nipo Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mojewya 'ga mua 'awa ywy pe nū. Jejui 'ga 'ua ojewya nū. 'Ga ruwa 'ga 'ga rerowiaara 'gā nerojewyrukaa 'au 'ga upe, amanū ma'efera 'gā nerojewya erua. A'eramū jane a'eramū jare'arasige'emamū 'gā nee.

¹⁵ Ojewyr are Janejararete 'ga jane mu'jau. A'eramū 'ā jane ikwaapa. 'Ga jewyawa rupi 'ga rerowiaaramū jane jarewau jarejeupia 'ga rowosōu. Amanū ma'efera 'gā na'ne awau 'ga rowosōu. A'ere imanū'e'emamū jane jarewau 'ga repejāna 'ga rowosōu. ¹⁶ Aipo 'ara rupi Jejui 'ga ruri ojypa wafukaita wemiayuwamū jane upe. Ywagipewara 'gā 'wyriara 'ga nanē futat nipo wafukaita nū. A'ere nipo 'ga jumi'aranūū pyi 'gā nupe. A'eramū nipo jane Kristu 'ga rerowiaaramū jarewau jarejeupia 'ga rowosōu. Amanū ma'efera 'gā na'ne 'ga imonou imowywya ywy awi. Ywy awi amū'ē re 'gā awau ojeupia Kristu 'ga repejāna. ¹⁷ A'ere jane imanū'e'emamū jarewau jarejeupia jarejatykau 'gā nee 'ga rowosōu ywasiga pype. Wowosīmaw ire nipo 'ga wemiayuwamū jane rerawau erojewya 'Uwarete 'ga pyri. A'eramū jane peu futat jarejemogyau nakwaparimū rūi 'gā pyri. ¹⁸ A'eramū pēē pejewau aipo mome'wau 'gā nupe kwe pe. Kasi 'gā jemogyi u'arasigamū 'gā nee ne, amanū ma'efera 'gā nee ne, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee ne.

5

Jejui 'ga rapesakap

¹⁻² "Maranime sipo ajee Jejui 'ga ruri werowiare'ema 'gā nerekou tyweaete?" 'jau nipo pēē pejejaupe. Aipo pe'je kasi ne. "A'e rupi nipo 'ga ruri", naru'ei ore pē nupe. "Nikwaawi jane 'ga ruawa", 'jau ore pē nupe jepi. Sā'ā muna'ywa.

'Oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee futat jane Jeju 'ga ruawa nikwaawi. ³ Owaēm erujewi futat nipo 'ga ruawa upe. A'eramū jane jarejemogy esage are etee futat jarejea'aramū. "Nitywi mama'e tywera jane ree", 'gā 'eramū nipo iwaēmi erujewi 'gā nereko tyweawa upe. Sā'ā kūjā ka'jame'ema wa'yray awi. A'eramū 'ā ojemouaga etee wa'yray upe. Nan tee futat Jeju 'ga rerowiare'ema 'gā aipoa 'ara rupi noka'jamarūi wereko tywer awi. Taka'jam 'jau nipo 'gā ojeupe numiamū. A'ere nipo 'gā noka'jamarūi futari wereko tywer awi. Naako tywet nana'nī pype rūi futat 'gā awau poromū.

⁴ A'ere pēē Jarejuwarete 'ga pekwaap. A'eramū ki pēē mama'e tywera apowe'em Jeju 'ga jewyra poromukuran. A'eramū 'ga rura jane mopiryyite'ema. Sā'ā muna'ywa 'ga amū pyyga erujewi 'ga mopiryyja. Nan kasi peje-mopiryyjukat 'ga upe ne. Naypytunimū wata ma'e 'jawe rūi pēē. Ypytunimū wata ma'e 'gā nuesagi mama'ea. Jarejuwarete 'ga je'ega kwaapare'ema 'gā ypytunimū wata ma'e 'jawe. A'eramū 'gā mama'e tywera apou akou. Janeruwarete 'ga remiaporama kwaape'ema futat. "Ojewyt nipo Jeju 'ga werowiare'ema 'gā nerekou tyweaete" 'e kwaape'ema. ⁵ A'ere pēē nanarūi. Pekwaap futat 'ga je'ega ore 'jawe. A'eramū jane juejue 'ga remiaporama kwaapa, Jeju 'ga jewyra kwaapa. 'Arimū wata ma'e 'jawe jane. Sikwaap jane mama'ea. ⁶⁻⁷ A'eramū ore 'jau pē nupe: "Pe'je sajemogy 'ga rapesaka", 'jau ore pē nupe. "Pe'je sajemu'akwaap mama'e tywera apo awi 'ga rura poromukuran", 'jau ore pē nupe.

Jeju 'ga rura rapesakare'ema 'gā oset ma'e 'jawe futat ajemogy. Nokwaawi futari 'gā mama'ea. Eawyrp ma'e 'jawe nanē 'gā mama'e kwaape'ema. I'akwaawe'ema 'gā. A'eramū 'gā mama'e tywera apou akou.

⁸ A'ere jane nanarūi. 'Arimū wata ma'e 'jawe jane. Jane'akwaap jane. A'eramū ore 'jau pē nupe: "Pe'je sajemogy esage 'ga upe. Pe'je sajemu'akwaap mama'e tywera apo awi", 'jau ore pē nupe. Jeju 'ga rura poromukuran sirowiat 'ga nanimenime 'jau, janeporomutat 'ga ree 'jau, janerea'at jarejemogyau 'ga ree. Aipo apoaramū jarejemogyau jefaruu 'jawe. Itajuaity rerekwara 'jawe jane jemogyi. Itajuaitya jefaruua wereko imunepa u'yw awi. Opy'apiara munepa. Itaju akagyrūa nanē imunepa nū. A'eramū u'ywa osowe'em 'ga upe. Ojeafakau etee. Nan tee jane. Jane 'ga rerowiarāmū 'gā amū 'ga rerowiar awi jane momoirukare'ema. ⁹ Najane rereko tyweawamū rūi ako Janeruwarete 'ga jane mū'ei 'gā nui ikue. Jane katu'oka te ako 'ga jane mū'ei 'gā nui ikue. Janeruwarete 'ga jane katu'ogukaa Janejararete 'ga upe, Je-

jui Kristu 'ga upe. ¹⁰ Jejui 'ga amanū jane katu'okawamū futat. A'eramū jane a'eramū jarewau 'ga pyri jarejemogyau peu futat nakwaparimū ete rūi. 'Ga jewyre'emauwe jaremanūmū jane jarewau 'ga pyri peu futat. Jaremanūme'ēwe 'ga jewyramū jane jarewau 'ga pyri. ¹¹ A'eramū pēē pejewau 'awamū 'ga ruawama mome'wau kwe pe pejejaupe. Aipo mome'ua 'ga rerowiarukaa pejejaupe. Nanuara 'ā pēē iapou pejejemogyau. A'eramū pēē taetu pejejopoa 'ga rerowiar wwyapiukaa pejejaupe.

'Gā neko esage are 'gā mu'akwaapawet

¹² Jejeuwa 'jawe pēē. A'eramū je pē mu'jau mama'e are. Peenup katu katu ki peje'wyriara 'gā je'ega. Janeruwarete 'ga 'gā amū'ē imonou pē nupe pē'wyriaramū. A'eramū pēē 'gā je'ega renupa esage. ¹³ Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gā pē mu'ei. A'eramū ki pēē 'gā je'eg are pejeapyakau. Pejeporomutaramū 'gā nee nanē nū. Pe'je ki pejejujukau esage 'gā nee, pejemu'jara 'gā nee. Pejamue kasi ne. Pēta'wa ki pejejaupe.

¹⁴ Pēē mū peko futat iwewue ma'eramū pejejopype. A'eramū pēē pejeje'ega iwewue ma'e 'gā nupe, 'gā wewue awi 'gā momoia. “Pe'je pejewau pejeporowykyau”, pe'je ki 'gā nupe.

Pēē mū nipo pejejorypawamū pejejemogyau. A'eramū ki pēē aipo 'gā poaa 'gā maku'iu. 'Gā amū nipo Jejui 'ga rerowiaa ināinānī'ī etee. A'eramū pēē 'gā mu'jau 'ga ree, 'ga rerowiar wwyapiukaa 'gā nupe. Peje'eg esage ki 'gā nupe najuejue etee. Pemoywyrafen kasi pejeje'ega 'gā nupe ne. ¹⁵ 'Gā amū nipo mama'e tywera apou pē nupe. A'ere kasi pejepyk 'ga ree ne. Mama'e esagea etee ki peapo pejejaupe. Tesirūmera 'gā nupe nanē mama'e esagea etee pēē iapou nū.

¹⁶ Pēnoryp ete futar iki pejejemogyau. ¹⁷ Au'jeteramū futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁸ “Au'jete mama'ea eremut jee, ki Ku'jyp”, 'jau ki pēē 'ga upe. Mama'eya nipo ojeapou pē nupe. A'etea ki pēku'i etee futat. A'ea Janeruwarete 'ga afutat. Jejui Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū omuorywa Janeruwarete 'ga afutat.

¹⁹ Pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'egauwe ki pe-mojerowiat pejejemogyau. Au'jeteramū nipo 'ga 'Agesage je'ega nepeenuwi. A'eramū noje'egu'jawi pē nupe ne. ²⁰ Janeruwarete 'ga je mut je moporogytaukaa pē nupe, pejejeupe 'ga amū 'eramū ki a'e are peapyaka. ²¹ Pejejeupe 'ga amū mama'e mome'uramū ki, “a'jea futat sipo aipo 'ga 'ea?” pe'je ra'ne pejejeupe. A'jea 'eramū pēē a'jea futat erowiaa pejejemogyau. Mama'e a'je'ema 'eramū pēē imoka'jama kamēsiete. NaJaneruwarete 'ga 'Agesagea rūi 'ga mu'eukat.

²² Kwaiwete te 'ā mama'e a'wyre'ema. A'ere kasi peapo amū majepe'i etee miamū futat ne.

²³ Jarejuwarete 'ga upe ore 'i: “Emopy'ata'wa Tesarūn ipewara 'gā imogyau”, aru'e ore 'ga upe arakou. “Emuesage ki 'gā. Eje'jawe 'gā mogyau esage”, 'jau ore 'ga upe arakou. “Ene amuesage re 'gā tifuwet eme mama'e tywera apo are ajemogyau”, 'jau ore pē nee 'ga upe. “Amuesage re 'gā wesageramū a'jea futat Jejui Kristu 'ga jewyramū. Nitywi futari nipo 'gā tywera 'gā pype aipo 'ara rupi”, 'jau ore pē nee 'ga upe. ²⁴ Janeruwarete 'ga futat 'ā jane mū'ē wemiayuwamū. 'Ga 'ā jane muesageu jane mogyau oje'jawe. Nomoka'jami futari 'ga u'eawera. U'eawer imū etee futat 'ga mama'e apou pē nupe.

²⁵ Orepytuna 'jawe pēē ore. A'eramū ki pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe ore ree.

²⁶ Pe'je pejeje'ega Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe jee. “Paulo 'ga oje'ega mua janee: Jaruete te pēē? 'e mua janee”, pe'je ki pejejaupe, pejejomana. ²⁷ Koa ka'arana ki pemogytaayay futat. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nemianuwamū pemogyta, 'jau je pē nupe. Aipoa Janejararete 'ga afutat, 'jau je pē nupe.

²⁸ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

2 Tesarūn

A'ere Paulo 'ga ka'arana kwasiaru'japa imonou Tesarūn ipewara 'gā nupe rakue. Jejuī 'ga ruaw are 'ga ikwasiaa. A'ere na'ga etee rūi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

1 Je Pauloramū ka'arana akwasiaru'jap Tesarūn ipewaramū pē nupe nū. Jejuī Kristu 'ga 'ā Janejararetea. 'Ga 'ā perowiat pejejemogyau. A'eramū pēē pejejemogyau 'ga remiayuwamū. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū nanē 'ā pejejemogyau nū. Silasi, Timoteo. Mīmera 'gā ako je pyri. A'eramū ore ka'arana monou ikwasiaa pē nupe.

2 Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejuī Kristu 'ga 'ā Janejararetea. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Werowiare'ema 'gā nui werowiaara 'gā mojo'okawam

3 Pēē 'ā orerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē orerenyra 'jawe. Jejuī 'ga 'ā perowiat pejejemogyau. 'Awamū taetu pēē 'ga rerowiaa a'jea futat. 'Awamū 'ā pēē pejejekau esage pejejee. A'eramū ore Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee: “Tesarūn ipewara 'gā ene rerowiararetea, ki Ku'jyp. Aipo are oreku'iramū arajemogyau”, 'jau ore 'ga upe. “Ojejukau esage nanē 'gā ajemogyau ajuee nū. Aipoa nanē ore maku'iu ore mogyau nū”, 'jau ore 'ga upe arajemogyau.

4 Jejuī 'ga rerowiaara 'gā pype arajemogyau taetu ore pē mome'wau 'gā nupe jepi. “Tesarūn ipewara 'gā Jejuī 'ga rerowiaare'ema 'gā wereko tywerete agawewi. A'etea 'gā nopoiri futari 'ga rerowiar awi. 'Gā nereko tywera Jejuī 'ga rerowiar ywyapiukaa etee te futat 'gā nupe”, 'jau ore pē mome'wau kwe pewara 'gā nupe, orojerowiaa pē nee 'gā nupe jepi.

5 Pejereko tywera upe pejemouaga resakawe Janeruwarete 'ga 'jau pē nupe: “A'jea futat pēē je rerowiaara ra'e. A'eramū pēē pejejua futat pejejemogyau je pyri nakwaparimū rūi futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Anure nipo je rekoi 'wyririamū pē nupe najuejue etee futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Pejemouag te 'ā pejejemogyau pejejereko tywera upe. Nepepoiri futari je rerowiar awi. A'eramū je a'eramū pē mua tejepyrī anure”, 'jau nipo 'ga pē nupe. Poromū futat pēnepya. A'jea futat 'ga ae mepyi. ⁶⁻⁷ Wowase ae majatykaawa 'ara rupi nipo Janeruwarete 'ga ae resaka najuejue etee. 'Ga 'ā ae kwaap katu katu. A'eramū 'ga werowiaaramū jane kwaapa. Werowiaaramū etee nipo 'ga jane monou jane mogyau ywag

ipe ojepyri. A'eramū futat ae awau worrywamū 'ga pyri. Poromū futat janerepya. Werowiare'ema 'gā nanē 'ga ik-waapa nū. Werowiare'ema 'gā 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Poromū futat 'gā nepya. 'Ga 'ā ae kwaap katu katu. A'eramū 'ga a'jea futat ae mepyau aipo pyu.

Anure nipo 'ga Jejui 'ga mua imojewya esaukaa 'au ywy pewara 'gā nupe najuejue etee. Tata reny 'jawewara pype nipo 'ga 'ua ojewya, ywagipewara 'gā, ipājē ma'e 'gā neewe. A'e pe Janeruwarete 'ga pē nereko tywera 'gā nerekou tyweaete. A'ere aipoa 'ara rupi pē nereko tywera teep-awamū pē nui. ⁸ Wemiayuwe'ema 'gā juejue Janeruwarete 'ga erekou tyweaete. “Werowiaramū Jejui 'ga pētywera moia pē nui, pē mogyau wemiayuwamū” 'e rerowiare'ema 'gā nanē Janeruwarete 'ga erekou tyweaete nū. ⁹ A'e 'gā nipo 'ga wereko tywet futat imuojere'ema mama'eukwaawa rapyaw ipe. NaJarejuwarete 'ga pyri rūi 'gā awau ajemogyau. Mukuu futat 'gā oi ajemogyau 'ga wi. Esage ma'ea te 'ā Janeruwarete 'ga. Pājēreteā futat 'ga 'ā. A'eramū 'ga wemiayuwe'ema 'gā murukare'ema ojepyri. A'eramū 'ga mukuu futat 'gā monou ojewi. Aipo nipo 'ga iapou Jejui 'ga jewyawa rupi 'gā nupe. ¹⁰ Aipo 'ara rupi 'ga remiayuwa 'gā juejue 'jau Jejui 'ga upe: “Ene etee futat 'ā eneresage. Nitywi futari 'ga amū ene 'jawe. Ene etee futat 'ā pājēreteā. Nitywi futari 'ga amū enepājē 'jawe”, 'jau nipo 'gā 'ga resaka. Pēē nanē nipo aipo 'jau 'ga upe nū. Pejejeupe ore Jejui 'ga mome'uramū pēē 'ga rerowiaa. A'eramū pēē 'ga resag ire aipo 'jau 'ga upe nanē nū.

¹¹ A'eramū ore oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe pē nee jepi: “Epoar iki Tesarūn ipewara 'gā, ki Ku'jyp. 'Gā 'ā ene rerowiat. A'eramū ene 'gā poaa 'gā mogyau esage ejeupe”, 'jau ore 'ga upe. “Ene 'ā eremū'ē 'gā imogyau eja'yramū. A'eramū ene epājē mū mama'e esage apoukaa 'gā nupe. Epoar iki mama'e esagea taapo 'jau 'jara 'gā”, 'jau ore 'ga upe jepi. ¹² A'eramū nipo pēē 'jau pejejaupe: “Jejui 'ga 'ā, Janejararetea. Esage futat 'ga tekotee 'gā nesage apyraapa. 'Gā pājēā nanē 'ga wapyraap nū”, 'jau nipo pēē pejejaupe. Pēneko esage resag ire nipo tekotee 'gā 'jau: “Jejui 'ga wemiayuwa 'gā omogy esage futat. Ojejuka esage Ku'jywa 'ga 'gā nee”, 'jau nipo 'gā pē nesag ire. A'eramū futat nipo pēē Jejui 'ga futarukaa 'gā nupe.

2

Mama'e tywera jat

¹ 'Awamū ore pē mu'ei Jejui 'ga jewyaw are. Ojewya nipo Janejararete 'ga jane majatykau ojee. ² A'ere nipo 'ga jewyr enune 'gā amū 'i pē nupe: “Ut ako Janejararete 'ga ikue”, 'jau

futatee nipo 'gã pē nupe. A'ere kasi perowiar ine. O'meramū te nipo 'gã 'i. Peapyaka kasi nanuara 'gã je'eg are ne. "A'ea Paulo 'ga okwasiat inuga ore", 'gã 'eramū kasi peapyaka 'gã nee ne. O'meramū te nipo 'gã 'i. "Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore mu'e aipo are", 'gã 'eramū miamū kasi peapyaka 'gã je'eg are ne. O'meramū te nipo 'gã 'i. Nuri we futat Jeju 'ga. A'eramū nipo 'ga apoa erujewi janee. ³ Pejemoryteeukat kasi 'gã nupe ne. 'Ga jewyr enune nipo 'gã amū opoia Jarejuwarete 'ga rerowiar awi kwaiwete futat. Nooi futari nipo 'gã Jarejuwarete 'ga piara rupi a'eramū. A'e pype nipo kūima'e 'ga amū ojesaukaa wyy pewaramū janee najuejue etee. Mama'e tywera jara 'ga poromū ojesaukaa janee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'ga futat poromū. ⁴ Aipoa kūima'e 'ga nipo o'meramū ae upe. "Je 'ã pājērete futat. Nitywi 'ga amū je 'jawe", 'jau futatee nipo 'ga. "Pemuoryp kasi maira mū ne. Ku'jywa 'ga miamū kasi pemuoryw ine. Je etee futar iki je muoryp pejepe", 'jau nipo 'ga pē nupe najuejue etee. A'eramū nipo 'ga awau Jerusareg ipe miamū futat. Awau nipo 'ga osou Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe wapyka 'gã nowase. "Je 'ã Pēnuwaretea futat", 'jau futatee 'ga awau ae upe. Aipoa mama'e tywera jara 'ga jesaukar ire te nipo Janejararete 'ga ruri.

⁵ Jeje'ega sipo pemoka'jam rakue? Pē pype tekou ako je aipo mome'ui pē nupe ikue. ⁶⁻¹² A'ere 'awamū mama'e tywera apoara 'gã nuri. Ia'wyre'ema 'ga nipo mama'e tywera apoukaa 'gã nupe. A'ere aipo 'ga nikwaapawi we. Mama'e tywera jara 'ga ijesaokariwet 'gã nupe numiamū. A'ere ajepeja 'ga nafutari 'ga jesaukaraiiwa 'gã nupe. Aipo 'ga 'ã pekwaap. Wemifutara 'ara rupi Janeruwarete 'ga 'ga pe'ai 'awa wyy awi. 'Ga 'ga pe'a re te nipo mama'e tywera jara 'ga 'ua. Ojesaukaa pa futat 'gã nupe amunawa moymoyka awau. Mama'eukwaawa 'wyriara pājē mū mama'e tywera jara 'ga ruri. A'eramū nipo 'ga aeremiapoe'ema apou kwaiwete 'gã nowase. A'ere nipo 'ga o'meramū te 'ga 'i. "Ku'jywa 'ga pājē mū je mama'e apoi", 'jau futatee nipo 'ga. A'eramū nipo aipo 'ga remiapo resakara 'gã 'jau ajaupe: "Kuu. Ereesak te 'ga remiapofera ra'e? Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat nipo 'ã", 'jau nipo 'gã ajaupe.

Mama'e tywera jara 'ga nipo o'meramū te e'i akou 'gã nupe. A'eramū nipo mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gã wapyakau 'ga je'eg are. Nuapyakai futari 'gã mama'e a'je are rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gã katu'oke'ema 'gã mogyawe'em futat ojepyri. Aipo 'gã wapyaka futat mama'e tywera jara 'ga je'eg are. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: "Nuerowiari wejue 'gã mama'e a'jea jepi. Tene ajee 'gã i'me ma'e je'ega etee erowiari ajemogyau", 'jau nipo 'ga

ojeupe. A'eramū nipo 'ga a'eramū 'gā 'me rerowiarukaa aipo 'gā nupe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā 'me are ako ma'e 'gā juejue futat imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Mama'e tywera apoara 'gā nanē 'ga imonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe nū. Aku'iramū akou mama'e tywera apo are. A'eramū 'ga mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gā monou 'gā mogyau nakwaparimū ete rūi. Peu futat nipo 'gā ajemogyau tyweaete ojere'emamū futat. A'ere mama'e tywera jara 'ga rur ire nipo Janejararete 'ga ruri ojewya nū. Opājē mū futat Jejui 'ga ruri. Wenyfugamū futat 'ga 'ua. Aipoa 'ara rupi Jejui 'ga mama'e tywera jara 'ga jukau opytuu etee futat.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹³ A'ere pēē Jarejuwarete 'ga remiayuwamū. Ymā we te, ywy apoe'emauwe, Janeruwarete 'ga poromutaramū pē nee rakue. A'eramū 'ga a'eramū pē mū'jāu wemiayuwamū. A'eramū ore 'jau 'ga upe: “Au'jete Tesarūn ipewara 'gā eremū'ē 'gā nui rakue”, 'jau ore 'ga upe. “Au'jete 'gā erekatu'ok rakue”, 'jau ore 'ga upe pē nee. 'Ga je'ega a'jea renupa ypy we futat pēē a'e rerowiaa pejejemogyau. A'eramū 'ga U'agesage mua pē nupe pēywytera katu'okawamū. A'eramū pēē 'awamū 'ga remiayuwamū pejejemogyau. ¹⁴ Jejui 'ga ako ore imome'wau pē nupe ikue. “Werowiamū 'ga pē mogyi wemiayuwamū”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Ymā ako nepejemogyi Jarejararete 'ga 'jawe ikue. A'ere pēē 'awamū 'ga 'jawe pejemogy. 'Ga pājēa pē nerekou, 'ga resagea nanē pē nerekou nū. ¹⁵ A'eramū ki pēē oreremimome'ufera renupa katu katu. A'ea a'jea futat. Oreremikwasiarera nanē nū, erowiaa nū.

¹⁶ Janejararete 'ga Jejui Kristu 'ga jane futarete 'Uwarete 'ga retee. Esage 'gā akou janee. Jane poar iki 'gā jane mamuakaa mama'e tywer awi. Jane poar iki 'gā Jejui 'ga ruru'jawa rapesaka. ¹⁷ Tepē maku'i ki 'gā pē mogyau. Tepē poar iki 'gā mama'e esage apou, pē moje'egukaa a'jeteetewi nanē nū.

3

Pemono ki pejeje'ega ore ree

¹ 'Awamū je 'i orojewirera 'jawewaramū pē nupe. Orojenyra 'jawewaramū pē nupe nanē je 'i nū. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega pemono ore ree. Pē pype arakou ako ore Jarejararete 'ga je'ega mome'ui pē nupe ikue. Nan futat 'awamū ore oi kwe pe imome'wau 'gā nupe. A'eramū pēē 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Paulo 'ga oo kwe pe Jejui 'ga mome'wau 'gā nupe. Epoar iki 'ga 'ga mome'wau 'gā nupe, amunawa moyka. Ejerowiarukaa kwe pewara 'gā nupe”, 'jau ki pēē 'ga upe pejeje'ega monou ore ree. Takwasi'o ki

kamēsīete nanē Janeruwarete 'ga rera. Tuerowiar iki 'gā kwaiwete 'ga kamēsīete. ² Kwaiwete te 'ā 'ga rerowiare'ema 'gā. A'eramū ki pēē pejeje'ega monou 'ga upe je ree. “Ene te 'ā nerepyygukari Paulo 'ga itywet ma'e 'gā nupe”, pe'je ki 'ga upe, pejeje'ega monou je ree. “Ene 'ā Paulo 'ga rereko tywerete are ifuwet ma'e 'gā eremuojet 'ga wi, aipo 'gā iapowe'emauwe”, pe'je ki 'ga upe je ree.

³ A'ere Janejararete 'ga u'eawer imū etee futat mama'e apoi. 'Ga 'ā opājē amut pē nupe. 'Ga 'ā pē a'gu mama'eukwaawa 'wyriar awi. ⁴ Janejararete 'ga ore mojemogypygyukaa ore mogyau pē nee. 'Awamū pēē oreje'eg imū etee futat mama'e apou pejejemogyau. 'Awamū nepēojeri futari iapou pejejemogyau.

⁵ Janejararete 'ga nopoiri futari pē nui pejemogyramū. Iporomutat futat 'ga pē nee. 'Awa ywy pe 'ga rekoramū 'gā Jejui Kristu 'ga rerekou tyweaete rakue numiamū. A'ere 'ga nopoiri futari 'Uwarete 'ga rerowiar awi. 'Uwarete 'ga remifutara etee futat 'ga iapou rakue. A'eramū pēē 'awamū 'ga 'jawe etee futat pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutara etee futat peapo 'ga 'jawe.

Peporowyky ki mama'e muaw are

⁶ 'Awamū je pē mu'ei iwewue ma'e 'gā nee. Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū iwewue futat. Noporowykyi futari 'gā. Nuapoi futari mama'ea oreje'eg imū. A'eramū je, Jarejararete 'ga je'eg imū etee futat, 'jau pē nupe: Pe'je pejepojo'ogamū iwewue ma'e 'gā nui, 'jau je pē nupe. ⁷ Pē pype arakou ako ore oroporowykyau futat orojee ikue. A'eramū pēē 'awamū pejeporowykyau futat, ore 'jawerimū etee futat. ⁸ Mama'ea nanē ako ore imua orojemi'uramamū ikue. “Mama'ea pemit amū ore”, 'jawe'em futat ako ore arakou pē nupe ikue. Naani. Au'jeteramū ako ore oroporowykyau arakou ikue, orojeupe mama'e muawamū ikue.

⁹ Aramu'e te ako ore pēē Jarejuwarete 'ga je'eg are ikue. A'eramū amunipo 'ā ore, “mama'ea pemit amū ore”, 'jawarū pē nupe rakue. A'ere ako ore naruapoi futari aipoa ikue. Oroporowykyau etee futat nanē ako ore ikue. A'eramū pēē 'awamū ore 'jawe etee futat pejeporowykyau pejejemogyau peu. ¹⁰ Pē pype arakou ako ore 'jau pē nupe ikue: “Iporowykywere'ema 'gā kasi pemojemi'warukat futat ne”, 'jau ako ore pē nupe ikue.

¹¹ 'Gā amū 'jau ore ai'i: “Tesarūn ipewara 'gā amū iwewue futat. Noporowykyi futari 'gā. A'ere 'gā poromu'akwaawiweramū ajuee 'gā porowyky are”, 'jau 'gā ore ai'i. ¹² A'eramū ore 'awamū 'jau pē nupe: “Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ore mu'eukaa pē nupe: Peporowyky

ki pejekaraemā muawamū. Pe'je pejepoia 'gā ago'o awi, pe'je ki 'gā nupe”, 'jau 'ga ore. ¹³ Mama'e esagea peapo pejemogyau pejeojere'emamū futat. ¹⁴ 'Gā amū nipo niparuerowiarīweri oreje'eg are. A'eramū ki pekotee 'gā nui. A'eramū 'gā wea'aramū 'ūina peje'eg are. Tepeesak 'gā jekatu'oga aiporamū 'jau. ¹⁵ Pereko tywet kasi 'gā ne. Pejewirera 'jawe futar iki peporogyta 'gā nupe 'gā nerekou. Tepeesak 'gā jekatu'oga 'jau.

Oje'ega 'gā nupe imonoawet

¹⁶ Janejararete 'ga 'ā mama'e esage jararetea. Tepē mopy'ata'wa ki 'ga pē mogyau. Ako futat 'ga pē pyri.

¹⁷ 'Awamū je ka'arana kwasiaawa pyyka tepo pe. Teje'ega je amono ikwasiaa ka'aran are pē nupe pē futaa. A'eramū pēē jeremikwasiarera resaka. “Paulo 'ga futat okwasiat imua janee rai'i”, 'jau nipo pēē pejejaupe jeremikwasiarera ka'arana pejejeupe iwaēmamū. Teje'ega je omono pē nupe pē futaa najuejue etee.

¹⁸ Jarejararete 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

1 Timoteo

Timoteo 'ga Paulo 'ga remimu'efer amũ. A'eramũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou Timoteo 'ga upe muku ojewi 'ga rekoramũ 'ga mu'akwaapa mama'e are rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko esage are 'ga ikwasiari imonou 'ga upe. Na'ga etee rũi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou Timoteo 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'arana akwasiat imonou enee, ki Timoteo. Jejui Kristu 'ga 'ã je mono kwe pe ojemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Ga Ruwarete 'ga 'ã jane katu'okara. 'Ga nanẽ je mono Jejui 'ga mome'waramũ ikue nũ. Jejui 'ga ree sajemogypygy ete jarejemogyau. A'eramũ je a'eramũ tewau 'gã je'eg imũ kwe pe morogyta esage mome'wau tekou 'gã nupe. ² Ymã te ako je Jejui 'ga mome'ui enee ikue, ki Timoteo. Aipo renupawe ako ene 'ga rerowiaa ikue. A'eramũ ene jera'yra 'jawe ekou jee.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Gã nesagea ene rerekoa je afutat. Ene ree 'gã jemuaẽma nanẽ je ifutaa nũ, ene mopy'ata'waa 'jau.

Moromu'jat tywet

³ Efesu pe jarekou ako je 'i enee ikue: “Au etee eko ra'ne. Je tee oo peu Masetoni ywy pe”, 'jau ako je enee teo enune ikue. 'Awamũ je 'ã 'jau'japa enee nũ: Peu futat epyta je, a'e je enee. Peuwara 'gã amũ ajamu'e tywerete tee ajemogyau. NaJarejuwarete 'ga je'eg are rũi 'gã jamu'ei. O'me are etee futat 'gã jamu'ei. “Pemu'e awi 'gã mama'e a'je'em are”, ere ki 'gã nupe. “Au'je aipo apo re”, ere ki 'gã nupe. ⁴ 'Gã 'ã oje'eg ekoete ajamu'jau. Morogyta ymaner are etee 'gã 'gã mu'ei ajemogyau. Ajamueu 'gã oypy 'gã nee. A'eramũ ki ene 'gã je'eg ekoete momika 'gã nui. Aipo mome'ua nuerowiarukari Jejui 'ga ae upe. Nanarũi ae Jejui 'ga rerowiaaramũ. Nije'eg ekoetei jane Jejui 'ga rerowiaaramũ. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ae jamu'ei. 'Ga je'ega renuw ire 'gã 'ga kwaawi futari. ⁵ “Jarejuwarete 'ga je'eg are etee futat pejamu'e, ere ki 'gã nupe”, a'e je ako ene upe ikue. 'Ga je'ega renuw ire nipo 'gã ywyter esageramũ ajemogyau. Mama'e esage kwaapa ajemogyau, mama'e esagea etee iapou ajemogyau 'ga upe. 'Ga je'ega renuw ire 'gã a'jea futat Jejui 'ga rerowiari. A'eramũ 'gã a'eramũ oporomutaramũ nanimenime 'ga ree. Ajuee nanẽ 'gã opota'waramũ nũ. ⁶ A'ere nipo 'gã amũ ako esage awi 'gã poiri futari. 'Gã oje'eg ekoete akou. Ajamueu ekoete

'gã akou. ⁷ “Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jaramũ toko 'jau kwy”, e'i 'gã numiamũ. “Je 'ã 'ga je'ega kwaapa katu katu”, 'jau 'gã. A'ere naani. Naeapyoi futari 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã 'gã mu'jawarũ'em. 'Gã nokwaawi agawewi futat 'ga. A'etea 'gã 'gã mu'e ekoete akou. Naikwaapa rui.

⁸ Ymã te 'ã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari ka'aran are rakue. Aipoa 'ga 'eawera esage futat. A'eramũ jane 'ga je'eg imũ mama'e apo re, jarejesageramũ futat jarejemogyau 'ga upe. ⁹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarera mama'e tywera apoaramũ aetywera resaukaa ae upe. Nako esage ma'e 'gã nupe rui Moisesi 'ga 'ga je'ega kwasiari rakue. Ako tywet ma'e 'gã nupe etee 'ga ikwasiari rakue. 'Gã tywer are 'gã mueapyoukaawamũ te 'ga ikwasiari inuga rakue. Ako tywet ma'e 'gã nomojerowiari futari 'wryiara je'ega. Jarejuwarete 'ga remifutara 'gã nuapoi futari. Nomuorywi 'gã Jarejuwarete 'ga. Mama'e tywera etee futat 'gã wapo. Niporomutari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga je'ega nanẽ 'gã ifutare'ema nũ. 'Gã oporojuka ma'ea futat. 'Uwa miamũ futat 'gã ajuka. Oya miamũ futat 'gã ajuka. ¹⁰ Ako tywet ma'e 'gã akou ajuemireko are. Kũjãmera 'gã nanẽ akou ojomen are nũ. Kũima'eramũ nanẽ akou ajuee nũ. Kũjãmera nanẽ akou ajuee nũ. A'ea nia'wryi futari Janeruwarete 'ga upe. Ako tywet ma'e 'gã nanẽ ojopyyka ojomoporowykyaukaa. A'eramũ 'gã ojomepyawe'em. 'Gã o'meramũ e'i akou. 'Gã ojoje'ẽwu'jaga. Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'ere 'gã 'ga je'eg imũ mama'ea nuapoi. Aipo 'gã nupe Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue, aipoa mama'e tywer awi 'gã mosiawamũ rakue. ¹¹ “Ekwap kwe pe je mome'wau 'gã nupe. Werowiamũ Jejui 'ga pẽ katu'ogi, ere ki ewau 'gã nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ikue. A'eramũ je 'ga je'ega etee imome'wau. Janeruwarete 'ga 'ã esage a'jea futat. Nitywi amũ 'ga 'jawe esage ma'e 'gã.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

¹² Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga te 'ã, opãjẽa amut jee ikue. A'eramũ je a'eramũ tewau 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe tekou. A'eramũ je 'jau 'ga upe: “Au'jete epãjẽ eremut jee, je moporowykyaukaa ejeupe”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa ee. 'Ga 'ã je kwaap katu katu futat. Je 'ga remiesagetea. A'eramũ 'ga ojemogypyka etee je ree, oporowyky apoukaa jee. “Paulo 'ga jeje'eg are 'gã mu'ea esage jee. Tamono 'ga tekotee 'gã nupe teje'ega mome'waramũ 'jau kwy”, 'jau Janejararete 'ga ojeupe jee. ¹³ Ymã te je Jejui 'ga rereko tyweretei ikue, 'ga kurapa ikue. 'Ga remiayuwa 'gã nanẽ je erekou tyweaete ikue nũ. A'etea 'ga ajemuaẽma je ree ikue. Nakwaawi je 'ga ikue. A'eramũ je 'ga rerowiare'ema tekou

ikue. A'eramũ je te'akwaawe'emamũ tekou ikue. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma je ree ikue. ¹⁴ Jetywerete agawewi je ikue. A'etea 'ga oporokatu'ogiweramũ je ree ikue. Naapoi agawewi je mama'e esagea 'ga upe ikue. A'etea 'ga ajemuaẽma je ree. 'Ga 'ã ojerowiarukaa jee. 'Ga 'ã je mopota'waukaa 'gã nee. Jejui 'ga ree je jemujari 'awamue. A'ere 'ga naje upe etee rui iapoi. Najuejue etee 'ga iapoi ojee ojemujat ma'e 'gã nupe. ¹⁵ “Ymã te Jejui Kristu 'ga ruri ywy pe aetywera katu'okawamũ rakue”, sa'e ki jarekou. Aipo 'ea a'jea futat. A'eramũ ki jane aipo 'e rerowiaa. A'jea futat 'ga ruri aetywera katu'okawamũ ikue.

Je ako jetywerete agawewi futat 'gã apyraapa ikue. ¹⁶ A'etea Janeruwarete 'ga ajemuaẽma je ree ikue. A'eramũ Jejui 'ga je katu'oka je mogou wemiayuwamũ ikue. Je katu'og ire nipo je resakara 'gã 'jau: “Kuu. Paulo 'ga katu'og ire nipo 'ga jane nanẽ futat jane katu'ogi 'awamũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Paulo 'ga wi opoire'ema nipo 'ga jane wi nanẽ futat opoire'ema nũ”, 'jau nipo je resakara 'gã. A'eramũ nipo 'gã nanẽ Jejui 'ga rerowiaa, ojekatu'ogukaa 'ga upe. A'eramũ 'gã nanẽ awau jane rupi ywag ipe. Jejui 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimũ warãu rui futat. ¹⁷ A'eramũ ki sa'e Jarejuwarete 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage oree. 'Wyriararete esageramũ futat 'ã ereko oree”, sa'e ki 'ga upe. “Ene te 'ã okoeteete ma'ea. Neremanũi futari. Ore 'ã naruesagi agawewi ene. A'ere ore eneremiapofera resagi. A'eramũ ore enereko kwaapa futat”, sa'e ki 'ga upe. “Ene te 'ã eneresage tekotee 'gã nesage apyraapa. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe. Namutamutat ene etee futat ereko”, sa'e ki Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁸ Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Enup katu katu ki jeje'ega. Ymã te Janeruwarete 'ga 'gã amũ moje'egukari ene ree rakue. “Timoteo 'ga nipo ako moromu'jaramũ. Je ree nipo 'ga 'gã mu'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee, 'jau 'gã enee ikue. Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe ra'ne. A'eramũ 'gã aipoa mome'wau enee. A'eramũ je 'jau ene upe: 'Gã 'eawer are ejea'at ekou. 'Gã 'eawer imũ etee futat ene 'gã mu'jau morogyta esage are. Eporowyky esage ki Jarejuwarete 'ga upe, 'jau je enee.

¹⁹ Erepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. Mama'e esagea etee ki eapo ekou. Mama'e esage kwaapa ki mama'e esagea etee eapo. 'Gã amũ nipo mama'e esage kwaapa futat numiamũ. A'ere nipo 'gã mama'e tywera etee futat iapoi. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Aipoa nia'wyrri agawewi. A'etea je aapo”, 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã opoia futat Jejui 'ga ree ojemogypygy awi. Sã'ã 'ga amũ yara rape kwaawa agawewi. A'etea 'ã imonou ekoete ita 'arimũ imamuka imote'aa. Nan tee futat ae mama'e esage apo kwaawi agawewi. A'etea

mama'e tywera etee iapou. A'eramũ 'gã ojemote'aa. ²⁰ Aipo apoara 'gã amũ Imeneu 'ga, Aresãri 'ga retee. Mama'e esage apo kwaapa agawewi. A'etea 'gã ikwaapare'ema 'jawe etee mama'e tywera apou'jau'japa. A'eramũ je 'jau: Tene mama'eukwaawa 'wyrriara 'gã nereko tyweretei ra'ne. A'eramũ nipo 'gã ojewya Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ nipo 'gã opika Jejui 'ga kuraw awi, 'jau je 'gã nupe.

2

Pemono ki pejeje'ega 'ga upe

¹ 'Awamũ je 'i enee, ki Timoteo: Pe'je sajemogy jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee najuejue etee, a'e je enee. "Epoar iki 'gã, Kiapi'ni. Ejejuka esage 'gã nee", sa'e ki 'ga upe 'gã nee. Mama'e esagea 'ga wapo janee jepi. A'eramũ jane 'jau 'ga upe: "Au'jete mama'e esagea ereapo oree", 'jau ki jane 'ga upe, 'ga muorypa ee. "Ene 'ã ejejukau esage ore ree. Ene 'ã eneresage oree", sa'e ki 'ga upe, 'ga resage mome'wau 'ga upe.

² Jare'wyrriara 'gã nee nanẽ ki jareje'ega simono Jarejuwarete 'ga upe nũ. Jare'wyrriararetea 'ga ree, jare'wyrriana'nĩã 'gã nee. Mĩmera 'gã nee ki jareje'ega simono 'ga upe: "Epoar iki ore'wyrriara 'gã, Kiapi'ni. Emu'akwaap 'gã 'gã porowyky are", 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe. Aipoa jane iapo re nipo 'gã ojejukau esage jane ree. A'eramũ jane jarepota'waramũ jarejemogyau jarejuee, jarejemogyau esage.

³ 'Ga upe jareje'ega monou nipo jane 'ga muorywi. Aipoa esage, 'jau nipo 'ga, ojeupe jane jareje'ega monoramũ. 'Ga 'ã jane katu'okara. ⁴ 'Ga 'ã iporokatu'ogiwet ae ree najuejue etee. A'jea futat 'ga je'ega. A'eramũ 'ga najuejue etee oje'ega kwaawa futaa. ⁵⁻⁶ Janeruwarete 'ga 'ã majepej etee. Nitywi 'ga amũ 'ga 'jawe. 'Ga 'ã esage futat. A'eramũ 'ga mama'e tywera upe wuage'emamũ. Mama'e tywera 'ga mamara'neukaa. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweaete, 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jejui Kristu 'ga ruri 'au ywy pe. Ae 'jawe futat 'ga ruri. A'eramũ 'ga ojejukaukaa 'gã nupe, janetywera mepyawamũ. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau jane upe. Janetywera 'ga omepypap. Oporogyta 'ga 'Uwarete 'ga upe jane ree. A'eramũ 'ga 'awamũ najuejue etee 'gã katu'oga futaa. 'Awamũ iwaẽmi 'ga kwaapawa upe. ⁷ A'eramũ Janeruwarete 'ga je monou imome'waukaa 'gã nupe, amunawa moymoyka ikue. "Ere ewau morogyta esage mome'wau 'gã nupe najuejue etee. Janeruwarete 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee, ere ki 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. "Jejui 'ga 'ã janetywera omepypap. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejetywera moirukaa Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ 'ga U'agesage monou pẽ nupe oje'jawe pẽ mogyau, ere ki 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. A'jea futat 'ga je monou imome'waukaa judeue'ema 'gã nupe, okwaapare'ema 'gã nupe najuejue etee.

⁸ 'Awamũ je pẽ mu'ei Jarejuwarete 'ga upe pẽporogyta are. "Jejui 'ga rerowiaara 'gã jatykaramũ ki pejeje'ega pemono Jarejuwarete 'ga upe, ajatyka ma'e 'gã nowase", 'jau ki ene kũima'efera 'gã nupe. "Pejejee pejemara'ne'emamũ pejeporogytau 'ga upe. Pejejamuewe'em nanẽ pejeporogytau 'ga upe nũ", 'jau ki ene 'gã nupe. "Esage ma'eramũ pẽẽ pejepoa pemowywyt pejeje'ega monou 'ga upe", 'jau ki ene 'gã nupe.

⁹⁻¹⁰ Kũjãmera 'gã nupe nanẽ ki ere nũ: "Pejemokaturam kasi pejepira resaukaawamũ etee ne. Napejemokaturama rũi pẽnesagea wesaukat. Pẽ nesaka sipo 'gã ma'ja 'jau ajaupe? 'Kyna raity kynas muesday', e'i sipo 'gã ajaupe? Naani. Napẽnaitya rũi pẽ muesday Janeruwarete 'ga upe. Pẽneko esagea te pẽ muesday 'ga upe. Aipoa tee 'ga amuoryp. Aipo 'jaramũ, 'Je 'ã Jejui kiã remiayuwa', pe'je ekoete pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau esage 'ga upe", ere ki kũjãmera 'gã nupe. "Pejemojewawag ekoete kasi pejejemogyau ne. Ita kamaap, ita mo'yt, ita fãyrũ, taity esage. Mĩmera nepẽ muesdaye'uweri Janeruwarete 'ga upe. Pẽneko esagea tee Janeruwarete 'ga afutat", ere ki kũjãmera 'gã nupe, a'e jee.

¹¹ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau ojemu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are te. A'eramũ ki kũjãmera 'gã opika etee ajemogyau enupa. ¹² Ae jatykaaw ipe kũjãmera 'gã naae mu'earũi kũima'eramũ. Kũima'eramũ etee te ae jamu'akwaawi. Na'wryiara rũi kũjãmera 'gã. A'eramũ ki kũjãmera 'gã wapyakau etee ajemogyau. ¹³ Aepy 'gã apou 'ã Janeruwarete 'ga kũima'e 'ga ra'ne iapoi rakue, Atãu 'ga ra'ne rakue. A'ere 'ga kũjã ãẽ apou rakue, Ewa ãẽ rakue. ¹⁴ NaAtãu 'ga upe rũi mama'eukwaawa 'wryiara 'meramũ rakue. Ewa ãẽ upe etee te i'meramũ rakue. Ewa ãẽ ra'ne te 'ã mama'e omote'at rakue, Jarejuwarete 'ga je'ega anupe'ema rakue. A'eramũ kũjãmera 'gã kũima'eramũ ae mu'jawarũe'em.

¹⁵ Ewa ãẽ ra'ne mama'e omote'at. A'eramũ kunumã wayramũ kũjãmera 'gã nupe. A'etea Janeruwarete 'ga kũjãmera 'gã katu'oka, Jejui 'ga rerowiar awi 'gã poire'emamũ. Ajuee ojejuka esage awi 'gã poire'emamũ, ajemogy esage awi 'gã poire'emamũ, Jarejuwarete 'ga muoryw awi 'gã poire'emamũ. Mĩmer awi 'gã poire'emamũ Janeruwarete 'ga kũjãmera 'gã katu'ogi futari.

3

Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wryiat

¹ A'jea futat poa ae mu'e esageawa te. 'Awamũ je ene mu'e i Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã nupe 'wyrĩara amũ mũ'ẽ are, pastor amũ mũ'ẽ are. 'Ga amũ nipo wekoweramũ 'wyrĩaramũ Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã nupe. "A'e 'ga morowyky esagea afutat ojeupe oporowykyawamũ", 'jau ore jepi. A'jea futat aipoa. ² A'eramũ ene ajueape ako esage ma'e 'ga etee futat imogou 'wyrĩaramũ ajaupe. Ekoarũe'ema 'ga kasi eremono 'wyrĩaramũ Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã nupe ne. Majepei tee ki 'ga remirekoa. I'akwaap ma'eramũ ae poromũ. Ako esage ma'eramũ ae poromũ. Oje'wyr ipe 'gã mo'wy'wyrara 'ga poromũ, mama'ea 'gã nupe imonoara 'ga poromũ. Ojemu'akwaap 'ga mama'e tywera apoe'em are. A'eramũ 'ga Janeruwarete 'ga je'eg are oporomu'jau. ³ Kawĩajaiwa 'wara 'gã nokoauweri Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã 'wyrĩaramũ. Nojonupãaramũ rũi ae rekoi 'wyrĩaramũ ajaupe. Ajaupe ita'wa ma'eramũ te ae rekoi 'wyrĩaramũ ajaupe. Naka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'eramũ rũi ae poromũ. ⁴ Opytun are ojejuka ma'eramũ ae poromũ. Wa'yr are ojejuka ma'eramũ ae poromũ. Wa'yra upe oje'eg ma'eramũ ae poromũ. A'eramũ 'ga ra'yra ojeupe 'ga je'egamũ 'ga je'ega renupa etee. Wa'yra mu'jaramũ ae poromũ. ⁵ Wa'yra mu'e'em ire sipo ae maran Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã mu'jau mama'e are? Naani. ⁶ Jejuĩ 'ga rerowiar yau 'gã nanẽ kasi eremono 'wyrĩaramũ ajaupe ne. Kasi a'e pe 'ga omogo re, je jeresage 'gã nupe, tekotee 'gã nesage apyraapa, 'ga 'i ne ojerowiaraipe ojee etee ne. Ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã nia'wyrĩ Janeruwarete 'ga upe. Ymã te mama'eukwaawa 'wyrĩara jerowiaraiwi ojee rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga imuẽma imua ywag awi rakue. Ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã nanẽ Janeruwarete 'ga erekou tyweaete i'jawerimũ etee futat. ⁷ Esage ma'e 'gã etee ki emono imogou 'wyrĩaramũ 'gã nupe. 'Wyrĩarama 'gã ki tuereko esage Jejuĩ 'ga rerowiare'ema 'gã. "Kuu. 'Ga esage", te'i 'gã ajaupe 'jau. A'ere kasi "nia'wyrĩ 'ga", 'ga upe 'gã 'eramũ eremono 'ga Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã nupe 'wyrĩaramũ ne. Kasi a'e pe 'ga mono 'ga mÿjamũ, mama'eukwaawa 'wyrĩara ruri 'ga porowyky mote'aa 'ga wi ne. A'eramũ ene esage ma'e 'ga etee imogou 'gã nupe. Nanuara 'gã etee ki emogo 'wyrĩaramũ 'gã nupe.

'Wyrĩara 'ga poaat

⁸ 'Wyrĩara 'ga poara 'gã nanẽ ki tako esage nũ, diacano 'jawa nanẽ ki tako esage nũ. O'wyrĩara 'ga 'jawe futar iki 'gã tako esage. Ti'me kasi 'gã ne. Ojemuawapit ma'eramũ te ae poromũ. Kawĩajaiwa 'wara 'ga nokoauweri 'wyrĩara 'ga poirũnamũ. Naka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'eramũ

rūi ae poromū nanē nū. ⁹ Jarejuwarete 'ga je'ega kwaaparamū te ae poromū. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane jarejemogy esagea kwaapa. A'eramū aipo 'ga je'eg are eapyo ma'ea etee futat akowarūmū. 'Ga je'eg are eapyo katu ma'eramū nanē ae poromū nū. Mama'e esage kwaapa ki 'ga mama'e esage etee futat tuapo. ¹⁰ Pejejeupe 'ga mono enune ki pejomajatyka ra'ne, pejeporogytau 'gā nee ra'ne. “Esage te 'gā pē nupe?” 'jau ki pēē pejejaupe. Nia'wyri 'gā 'eramū pēē 'gā mogowe'em. Esage futat 'gā oree 'eramū pēē 'gā monou imogyau pejejeupe.

¹¹ 'Gā nemirekoa nanē ki tako esage nū. 'Gā nemirekoa nipo wa'wyre'emamū 'eramū nanē kasi eremogo 'gā 'gā nesakaramū ne. Namorogyta'ywa rūi kasi 'gā nemirekoa ne. Kawājajaiwa 'wara 'ga remireko 'eramū kasi 'ga eremono imyina ne. Ojemuawapit ma'e tee nipo ajee 'ga remirekoa. A'eramū ēē u'eawer imū etee futat mama'e apou. ¹² 'Wyriara poirū 'gā nemirekoa nirūi futari. Majepei tee futat 'ga remirekoa. Wa'yra upe oje'eg ma'eramū nanē nū. Wog ipe ajemogy ma'e 'gā nupe oje'eg ma'eramū nanē nū. ¹³ Oporowyky esage re nipo 'ga ojemu'jaga kūima'eeteeteramū 'gā nupe. A'eramū nipo 'ga okyjawe'em Jeju 'ga mome'wau 'gā nupe kwe pe awau. “Jeju 'ga 'ā Janejararetea. 'Ga 'ā ore aruerowiat”, 'jau nipo 'ga awau kwe pe 'gā nupe, tekotee 'gā nupe.

¹⁴ Jeatawerayay je ene pyri numiamū, ki Timoteo. A'ere je nakwaawi we tewawa. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou ene upe. ¹⁵ Jeo poromukuran iki ka'arana pemogyta. A'eramū pēē pejejemogy esage kwaapa. Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat jane. Okoeteete ma'e 'ga remiayuwa futat jane. A'jea futat 'ga je'ega. 'Ga je'ega jane sikwaap. Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat jane. Sā'ā tupaa'mywa 'oga ppykoga. Nan tee futat 'ga je'ega rekoi jane pype. 'Ga je'ega kwaapa nipo jane jarepoire'ema 'ga rerowiar awi mama'e tesirūa jarejeupe ijesakaramū. ¹⁶ Ymā te 'ā janepyy 'gā naeapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Nokwaawi janepyya, “Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga nipo 'ut amanūmū ae katu'okawamū” 'ea rakue. A'ere 'ga 'awamū jane mueapyo ee.

“Jeju 'ga 'ua ywy pe rakue, kūima'eramū rakue.

Ywy pe 'ga rekoramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau: 'Jeju 'ga esage.

Nuapoi futari 'ga mama'e tywera', 'jau 'ga 'Agesagea 'ga upe.

Ywagipewara 'gā nanē Jeju 'ga resaka nū, kūima'eramū 'ga reko resaka nū.

'Ga rerowiaara 'gā amū awau kwe pe 'ga mome'wau.

A'eramū 'gā 'ga rerowiaa kwaiwete.

A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga mojewya 'ga monou 'ga mojeu-
pia oje'wyr ipe nũ.”

4

I'me ma'e

¹ 'Awamũ je ene mu'ei i'me ma'e 'gã nee nanẽ futat nũ. A'eramũ ene 'gã je'ega rerowiare'ema. Janeruwarete 'ga 'Agesage e'i: “Anure nipo, Janeruwarete 'ga wemiapofera mateepawe'emauwe 'gã amũ poiri Jejui 'ga rerowiar awi. Mama'eukwaawa 'wyrriara nipo o'meramũ 'gã nupe ojerowiarukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo amumera 'gã opoia futat Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau 'ga 'Agesagea janee. Mama'eukwaawa remiayuwa 'gã 'ã i'me ajemogyau janee. ² I'me ma'ea futat 'gã. Nokwaawi futari 'gã mama'e a'jea miamũ. Namutamutat 'gã mama'e tywera apoi ajemogyau. A'ere 'gã 'awamũ mama'e esagea ojeupe iapoa nokwaawi. Nojemu'akwaawa'uweri 'gã mama'e esage apo are. Nokwaawi futari 'gã wemiapo tywera. ³ “Ku'jywa 'ga aeremirekoa nafutari”, 'jau futatee nipo 'gã ajaupe ajemogyau. A'ere 'gã 'me ate 'gã jemogyramũ. “Awa mama'ea pe'u. A'ere kasi pea pe'u ne”, 'jau 'gã 'me irũa ajamu'jau i'upyre'em are. A'ere naani. 'Gã 'me ate. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga mama'e apoi janeremi'uramamũ futat rakue. A'ere ae Jejui 'ga kwaaw ire mama'e 'u katu katu etee futat jarejemogyau. 'Ga upe jareje'ega mono re jane mama'e 'ui katu katu etee futat. “Au'jete mama'ea eremut oree 'ga upe” 'e re ae mama'e 'ui katu katu etee. ⁴ Esage Janeruwarete 'ga remiapofera. Mama'ea 'ga wapo janeremi'uramamũ futat rakue. A'eramũ jane, mama'ea kasi pe'u ne, 'jawe'em 'gã nupe. A'ere ki “au'jete mama'e esagea eremut oree”, sa'e etee Jarejuwarete 'ga upe mama'e 'u enune. ⁵ “Mama'ea je aapo pẽnemi'uramamũ”, e'i 'ga 'ã janee rakue. A'eramũ 'ã jane jarejemi'war enune 'jau 'ga upe jepi: “Au'jete mama'ea eremut oree. Oreremi'urama eremut oree”, 'jau jane 'ã 'ga upe jepi, jarejemi'war enune jepi. A'eramũ jane mama'e 'wau katu katu etee futat. Nitywi mama'ea i'upyre'ema janee.

Jejui 'ga remiayuw esage

⁶ Aipo are ki 'gã emu'e, ki Timoteo. Jejui 'ga rerowiaara 'ga ki emu'e. 'Gã nupe aipo mome'u esageramũ. Jejui Kristu 'ga remiayuw esageramũ futat ereko. A'eramũ ene ai'iwe, ai'iwe 'jau Jarejuwarete 'ga je'ega mogytau ekou. 'Ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ene imogytau ekou ejea'aramũ ee. A'eramũ ene 'ga je'eg imũ etee futat ekou. A'eramũ ene eojere'emamũ futat mama'e apou ekou 'ga je'eg imũ etee futat. ⁷ A'ere kasi morogyta ymaner are ereapyaka ne. 'Gã amũ nipo

janeypy 'gã je'ega mome'wara. A'ere kasi ereapyaka 'gã je'eg are ne. Aipo mome'ua najane mojemogyppyga'uweri jane mogyau Janeruwarete 'ga ree. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ejemu'jau ekou. 'Ga je'eg are etee ejemu'jau nipo 'ga remifutar imũ etee futat mama'ea ereapo. ⁸ Janejemamuakara nanē esage 'ga upe nũ. A'ere 'ga je'eg imũ jane jemogya te esageramũ 'ga upe. "Janeruwarete 'ga je'ega nipo jane mogy esageukaa 'au ywy pe. A'eramũ jane jaremanũ re jarewau jarejemogyau ywag ipe 'ga pyri", 'jau ore jepi. ⁹ Aipo 'ea a'jea futat. Tuapyaka esage ki 'gã ajemogyau ee. Tuerowiar iki 'gã aipoa. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã ywag ipe 'ũi. 'Ga 'ã jane sirowiat. 'Ga pyri jareoa 'ã jane siapesak jarejemogyau. A'eramũ jane a'eramũ jarewau 'ga mome'wau tekotee 'gã nupe. 'Gã amũ nipo 'ga rerowiaa jane 'e renuw ire. 'Ga 'ã ae katu'okara. Najuejue etee ae katu'oga 'ga afutat. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã katu'oka a'jea futat.

¹¹ "Paulo 'ga je'ega ki peenup katu katu", ere ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. "Emu'e ki 'gã Jejui 'ga porogyta are. 'Ga je'ega ki peenup", ere ki 'gã nupe. "Ga je'eg imũ pejemogyau esage", ere ki 'gã nupe. ¹² Ene 'ã kunumũũa agawewi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga ene mono peu 'gã mu'jaukaa ojee. A'eramũ ene ekou esage 'gã nowase. A'eramũ nipo 'gã, ene resag ire, ene 'jawe ajemogyau, mama'e esagea etee iapou. Eje'ega esageramũ ekou 'gã nupe. Ejejuka esage ki ekou 'gã nee. Erowiar iki Jarejuwarete 'ga. Mama'e tywera kasi ereapo ne. Eko esage ki. A'eramũ 'gã ojemu'jau ene ree. ¹³ Jeo poromukuran Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana mogyttau ekou 'gã nupe, ajatyka ma'e 'gã nupe. Emu'e ki 'gã morogyta esage are. Emu'akwaap ki 'gã 'gã neko esage are.

¹⁴ Ymã te ako Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã amũ opo monoi eneapye'rarimũ ikue, ene resaukaa 'gã nupe ikue, ene monou Jarejuwarete 'ga mome'waramũ 'gã nupe ikue. A'e pe ako 'gã amũ 'jau ene upe ikue: "Je 'ã tepãjê omono 'ga upe 'ga moporowykyaukaa tejeupe, e'i 'ga enee, ere ki 'ga upe, e'i Janeruwarete 'ga jee", 'jau ako 'gã amũ ene upe ikue. A'eramũ je 'awamũ 'jau ene upe nũ: 'Ga pãjê mũ etee futat eporowyky ekou, 'jau je ene upe. ¹⁵ 'Ga je'eg are ejea'aramũ ekou. A'eramũ nipo ene resakara 'gã 'jau enee: "Jejui 'ga je'eg imũ etee futat 'ga rekoi oporowykyau", 'jau nipo 'gã enee, ene resag ire. ¹⁶ Ejemuaēm iki ekou ejee. 'Ga je'eg imũ etee futat eko eatau. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ki 'gã emu'e. Enup katu katu ki aipo 'ea. 'Ga je'ega etee ki emome'u 'gã nupe. Aipo apo re nipo ereo ywag ipe ekou Jarejuwarete 'ga pyri, emanũ re. Eneremimu'efera 'gã nanē futat nipo awau 'ga pyri ene amu'e re nũ.

5

Jejui 'ga rerowiaara 'gã neko esage

¹ 'Awamũ je ene mu'ei Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'akwaaw are. 'Gã 'ã Jejui 'ga rerowiaar yaua. 'Awamũ etee ako 'gã Jejui 'ga rerowiari ai'i. A'eramũ ene 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Sawa'e 'ga amũ mama'e tywera aporamũ kasi ereje'egay 'ga upe ne. Eporogyta esage etee ki 'ga upe, 'ga mu'jau ejuwa 'jawe futat. "Mama'e tywera apoa nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Mama'e esagea etee eapo 'ga upe", ere esage etee ki 'ga upe, 'ga mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Ipyau 'gã nipo mama'e tywera mũ apou. A'eramũ nanẽ ki eje'ega 'gã nupe ejewirera 'jawe futat, 'gã mu'jau ee nũ.

² Kũjãmera 'gã nupe eje'ega kasi ere ejeupe ne: Kuu. Te 'ã nooi te'apa amũ fue'i, ere kasi ejeupe ne. Wãiwĩ ãẽ mũ upe eje'ega, eje'eg esage etee futat ãẽ upe, ey 'jawe. Kũjãmuku 'gã nupe nanẽ eje'ega ejenyra 'jawe etee futat nũ.

³ 'Awamũ je ene mu'ei imen manũ ma'efera 'gã nee nũ, ipytune'ema 'gã nee. Tojejuka esage ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã nee. ⁴ Imen manũ ma'e nipo wa'yramũ amũ, wemiariirũnamũ nanẽ nipo nũ. A'eramũ ki 'gã tojejuka oy are maranamũ ojarỹi are 'jau. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. Pejepyntun are pẽpota'wa pãwẽa futat esage Janeruwarete 'ga upe. Janewuja'i are 'ã janey jejukai jane ree rakue. Mama'ea 'ã 'gã imua janee rakue. Janeruwa nanẽ 'ã mama'e mua janee, mama'e apou janee 'jau rakue, janewujaramũ rakue. A'eramũ jane 'awamũ jarepojejukaramũ jarey are ipy'rau. Jane jarepojejukaramũ jarejuw are nanẽ nũ. Jarejamỹi are, jarejarỹi are, mũmer are ki sajejuka 'gã nee 'gã py'rau.

⁵ Majawera 'gã amũ nipo wa'yre'emamũ amũ wemiariirũe'emamũ nanẽ nipo nũ, opytune'emamũ nanẽ nipo 'gã nũ. A'eramũ nipo 'gã Jarejuwarete 'ga ree tee ojemogypyka ajemogyau. Au'jeteramũ nipo 'gã oje'ega monou akou 'ga upe. "Mama'ea emut jee. Nitywi mama'ea jee", 'jau nipo 'gã akou Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'gã ki sipoat, mama'e monou 'gã nupe. Sajejuka ki 'gã nee. ⁶ Imen manũ ma'efera 'gã amũ nipo awau aku'iramũ etee akou ojee. Ojee tee wea'aramũ awau. Jarejuwarete 'ga ree jẽmĩ wea'are'emamũ akou. A'e 'gã ako amanũ ma'e 'jawe etee 'ga upe. Aipo 'gã nee kasi pejajuka ne. ⁷ A'eramũ ki ene je'eawer imũ etee 'gã mu'jau. Kasi a'e pe majawera 'gã nee jane jejukae'emamũ jane resakara 'gã 'i ne: "Kuu. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nojejukai opytun are", e'i 'gã janee, jane ago'wau ne. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Pejajuka ki majawera 'gã nee, a'e je enee. A'eramũ jane resakara 'gã jane

ago'wawe'em. ⁸ Jarepytuna 'gã mama'e tywe'emamũ jarejejukau 'gã nee. 'Gã nee jane jejukae'emamũ ia'wyre'emamũ futat jane rekoi Jarejuwarete 'ga upe Jejui 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã miamũ opytuna 'gã nee ojejuka. Jane taetu 'ga rerowiaaramũ jarepytuna 'gã nee jarejejukae'em ire 'ga rerowiare'ema 'gã tywera siapyraaw ine.

⁹ Imen manũ ma'e 'gã, wãiwĩ 'gã nera etee ene imonou ikwasiaa ka'aran are, Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are inuga. Aipo 'gã oporowyky Jarejuwarete 'ga upe. Wãiwĩ 'gã poromũ. Sesëta kwara mu'aarera 'gã nera etee futat ene inuga ee. Majepei tee imen ma'efera 'gã. ¹⁰ Wa'yra muaranuw esageara 'gã poromũ. Oje'wyr ipe ae mo'wy'wyarera poromũ. Jarejuwarete 'ga remiayuwã 'gã nee ojejuka ma'efera poromũ, 'gã nupe mama'e monoarera poromũ. Ojero'wu ma'efera 'gã nee ojejuka ma'efera ëë. Ajaupe mama'e esage apoarera ëë. Nanuara apoarera 'gã majawera 'gã nera etee ki ekwasiat inuga ka'aran are, Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are.

¹¹ Kũjã pyau 'gã amũ mena nipo amanũmũ ëë wi. A'e ëë rera kasi eremono Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are inuga ne. Anurenure'i nipo ëë oi kũma'e mũ rekaa omenamũ nũ. A'eramũ nipo ëë Jejui 'ga porowyky awi opoia etee ne. ¹² Omena manũ re nipo ëë 'jau ojeupe: "Awamũ je nomenaru'jawi futari. 'Awamũ je Jejui kĩa porowykya te futat taapo 'jau", 'jau nipo ëë ojeupe numiamũ. A'e reewi nipo ëë anure ëë menaari nũ. A'e ëë u'eawer imũ mama'ea nuapoi futari. Aipoa nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe. ¹³ A'eramũ ene aipo 'gã nera monowe'em Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are. Kasi a'e pe aipo ëë mama'e ojeupe imonoramũ ëë wewueramũ akou ne. Awau kwe pe oporogytau akou 'oga moyka morogyta a'wyre'ema pyu ne. ¹⁴ A'eramũ ki nanuara 'gã tomenaru'jap tãmëjë. A'eramũ futat 'gã wa'yramũ. A'eramũ futat 'gã oporowykyau wa'yra upe omena upe 'jau. A'eramũ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jane ago'wawe'em ajemogyau 'gã nee. ¹⁵ Amumera majawera 'gã te ajee opoit Jejui 'ga rerowiar awi ai'i. Mama'eukwaawa 'wyrriara remifutar imũ etee 'gã mama'e apou ajemogyau ai'i. Aipoa nia'wyrri futari. ¹⁶ "Pëpytuna nipo amũ ako majaweramũ. A'eramũ pëë futat pejejejukau ëë ree", ere ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã kũjãmera 'gã nupe. Pejejuka kynã ree, te'i kasi 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe ne. Ëë futar iki tojejuka opytun are. Jejui 'ga rerowiaara 'gã ki tojejuka ipytune'ema 'gã nee etee.

¹⁷ 'Awamũ je ene mu'ei jare'wyrriara 'gã nee nanë nũ,

pastor 'jawa 'gã nee nũ. Jare'wyriara 'gã nee ki saje-juka esage. Toporowyky esage ki 'gã akou. A'eramũ ki simepyuu 'gã. Mukũi ki 'gã nepya simono 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nupe, jaremu'jara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ki simonouu mukũi 'gã nepya 'gã nupe. ¹⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue: “Ejeupe ejeymawa iporowykyramũ kasi eresĩmat ejeymawa ne. Tene ki ijemi'wari akou oporowykyaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa inuga janee rakue. “Pejejeupe 'gã amũ porowykyramũ nanẽ ki 'gã pemepy”, 'jau nanẽ 'ga ikwasiarukaa inuga rakue nũ. A'eramũ ki pẽẽ, peje'wyriara mepyau pejejeupe iporowykyawer are.

¹⁹ Peenup kasi peje'wyriara 'ga ago'oa ne. 'Ga amũ nipo 'ua 'wyriara 'ga mome'wau pẽ nupe: “Ekoay jane'wyriara 'ga mama'e tywera apou akou”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe, Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe. Majejeja 'ga etee imome'uramũ kasi perowiar ine. A'ere ki 'gã amũ nuru'jawanũ perowiat. ²⁰ Mama'e tywera 'wyriara 'ga iaporamũ ki eje'ega emoy-wyrafen 'ga upe pejelowase. A'eramũ enupara 'gã, aipo renupa, okyjau mama'e tywera apo awi. “Mama'e tywera aporamũ nipo 'ã 'gã oje'ega moywyrafeni janee 'gã nowase”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

²¹ Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'akwaaw are je ene mu'ei, ki Timoteo. A'eramũ ene jeje'ega renupa katu katu. Jeje'eg imũ etee ki mama'ea eapo, a'e je enee Jarejuwarete 'ga remianuwamũ, Jejui Kristu 'ga remianuwamũ, ywagipewara 'gã, mama'e tywera apoare'ema 'gã nemianuwamũ 'jau. Mĩmera 'gã nemianuwamũ je 'i enee. A'eramũ ene jeje'ega renupa katu katu. Ejejuka pãwẽ pãwẽ ki 'gã nee. ²² Epoa kasi eremono ejemiesapytere'ema 'gã apyte'rarimũ ne. Esapytet ra'ne ki 'gã. 'Gã neko esage ra'ne ki esak. 'Gã neko esage resag ire etee ene epo monou 'gã apyte'rarimũ 'gã mogyau Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. Ereko kasi mama'e tywera apoara 'gã 'jawe etee ne. Mama'e tywera apoara 'gã nui ki epojo'ok. Eko esage futar iki. Ereapo kasi mama'e tywera ne. ²³⁻²⁵ 'Gã amũ mama'e tywera wapo najuejue etee ajueape. A'eramũ jane 'gã tywera resaka. “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei”, 'jau nipo jane 'gã tywera resaka. A'ere nipo amumera 'gã mama'e tywera nuapoi ajueape. Jarejowase mama'ea 'gã iaporamũ jane 'ã 'gã nemiapofera kwaawi. A'ere jane jemime 'gã nemiapofera nikwaawi. A'ere nipo jane anure 'gã nemiapofera resagi katu katu. A'eramũ ene 'gã nesaka katu katu ra'ne Jarejuwarete 'ga porowyky pype 'gã munew enune.

Timoteo, 'awamũ je 'i enee. Ejejuka esage ki ejee.

Enerewega 'ā nia'wyri. A'eramū ene y'way ajai'wi 'wau ejewega upe. 'Ya etee kasi eretykur ine.

6

¹ 'Awamū je ene mu'ei 'gā nemifaja 'gā nee. Ymā te 'ā 'gā amū nitywi ka'aranū pyu rakue. A'eramū 'gā ojeme'egukaa 'gā nupe 'gā nemifajamū rakue. A'ere 'gā 'awamū Jejui 'ga rerowiaaramū 'gā jemogyi. “Peenup katu katu ki pejejara 'ga je'ega”, ere ki 'gā nupe. “Peporowyky esageramū tekotee 'gā jane ago'o eme 'jau”, ere ki 'gā nupe. Janeje'ega nanē 'gā ikurape'ema nū. Nia'wyri aipoa, 'jawe'em 'gā janeje'ega upe. ² Pējara 'gā nipo ako amū Jejui 'ga rerowiaaramū. “Jejara 'ga Jejui 'ga rerowiaara. A'eramū nipo 'ga je nupāue'em. A'eramū je teporowykyau'i'i etee ināinānī'i etee, pe'je kasi ne”, ere ki 'gā nupe. Naani. “Pejejara 'ga Jejui 'ga rerowiaara futat 'ga rekoramū taetu pēporomutat 'ga ree. A'eramū ki pēē pejeporowykyau esage 'ga upe”, ere ki 'gā nupe. Emu'e ki 'gā je'eawer are, ki Timoteo. Je'eawer imū etee mama'e apoukaa 'gā nupe.

Jejui Kristu 'ga je'ega a'jea futat

³ Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga je'ega a'jea futat. A'eramū jane 'ga je'ega renuparamū Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'e apou. A'ere nipo 'gā amū nafutari 'ga je'ega. A'eramū nipo 'gā mama'e amutee are te nipo ajamu'jau. ⁴ “Je 'ā je'akwaap 'gā 'akwaawa apyraapa”, 'jau futatee nipo 'gā. A'ere naani. Ajamue ekoete te 'gā. Ajakurap te 'gā. Iporerekoaywet 'gā ajuee. Ojoje'ēwu'jaga ekoete. Najuerowiari 'gā. ⁵ A'eramū ajamueu etee akou. Nokwaawi 'gā mama'e a'je apoa. I'akwaawe'emamū ae poromū. Mama'e tywer are etee 'gā wea'aramū akou. “Jejui 'ga rerowiaara 'gā ika'aranū kwai ajemogyau”, 'jau futatee 'gā ajaupe. “Je nanē nipo Jejui 'ga rerowiaaramū tekou jeka'aranū kwai nū”, 'jau futatee 'gā numiamū. A'ere nanarūi. ⁶ Janeruwarete 'ga remifutara apoara 'gā a'jea futat ika'aranū kwai ma'e 'jawe iku'i akou. 'Ga 'gā okwaap. 'Ga esage futat. Janeruwarete 'ga esage futat, tekotee 'gā nesage apyraapa. A'eramū ae 'ga kwaaparamū aku'iramū ajemogyau awau 'ga rape rupi. ⁷ Jarey awi jare'aa ypy 'ā jane niruri futari mama'ea jarepo pe. A'eramū jane jaremanūmū nanē mama'e rerawawe'em futat jarepo pe nū. ⁸ A'eramū jane jarejemi'urama tywamū jarejekōēājamū jarejemogyau. Jarejaity tywamū jareku'iramū nanē nū.

⁹ Amumē ka'aranūū mono'ogara 'gā mama'e tywera wapo ka'aranūū mono'ogawamū ojeupe. Mama'e yau resaka nipo 'gā 'i: “Kuu. Afutat je aipoa”, 'jau nipo 'gā. A'eramū nipo 'gā ipyyka jemime ojeupe. Sā'ā 'miara. Mama'e resag ire

ipige'ema ipy'araypara imogeukaa ukaja pype. A'eramũ 'ã ojejukaukaa wyra ukaja jara 'ga upe. Nan tee ka'aranũũ mono'ogara 'gã. U'akwaawe'emamũ awau mama'e tywera apou ka'aranũũ are. A'ere nipo nanuara 'gã nayrũnamũ anure. Nooi futari 'gã Jarejuwarete 'ga pyri. ¹⁰ Ka'aranũũ futar are ea'at ma'eramũ mama'e tywera iypyrugawa futat. A'eramũ ka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'e 'gã Jejuĩ 'ga rerowiar are jẽmĩ wea'are'emamũ ajemogyau. 'Gã amũ ka'aranũũa futaa kwaiwete, Jejuĩ 'ga futara apyraapa. A'eramũ nipo 'gã amũ Jejuĩ 'ga rerowiar awi opoia futat. Kwaiwete agawewi 'gã ka'aranũũa. A'etea nipo 'gã i'arasigamũ akou, ojeupi etee futat ojereko tywerukaa.

Timoteo 'ga mu'akwaapawet

¹¹ A'eramũ ki ene Janeruwarete 'ga remifutara apoaramũ mama'e tywera apo awi ejea'gwau, ki Timoteo. Mama'e esage etee iapou. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apou ekou. Ejemogypygyg ete ki ekou 'ga ree. Ejejuka esage ki Jejuĩ 'ga rerowiaara 'gã nee. Ejeupe mama'eay ijesaukaramũ kasi erepoit 'ga rerowiar awi ne. Epota'wa esageramũ etee futat ekou 'gã nee. ¹² Sã'ã afuakara resaukaara 'gã. Ajuowajaa 'gã 'ã afuakara resaukaawamũ. Nojoman ekoete rũi nanẽ 'gã ajuetyka nũ. Ojoman esage te 'gã. Nan tee futat ejeko esagea resaukaa 'ga upe. A'eramũ nipo ene ewau ekou Jarejuwarete 'ga rape rupi. A'eramũ 'ga ene mujaa ojee. Ymã te ako 'ga ene muẽmi werowiare'ema 'gã nui ene mogou wemiayuwamũ ikue. Kwaiwete 'gã nowase ako ere ikue: “Je 'ã arowiat Jejuĩ 'ga. 'Ga 'ã jetywera omoit je wi ai'i”, ere ako 'gã nowase ikue. “Ga rape rupi too 'jau”, ere ako 'gã nowase ikue. A'eramũ 'ga ene monou wemiayuwamũ. A'eramũ ene 'awamũ ekou esage futat 'ga upe. ¹³ Janeruwarete 'ga ete 'ã jane mogy. 'Ga ra'yra 'ga, Jejuĩ Kristu 'ga 'ã oje'eg a'je mome'wau Põsiu Piratu 'ga upe, okyjawe'em rakue. Ma'eramũ 'ã je 'i 'awamũ 'gã nowase enee. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga je'ega ki enup katu katu. 'Ga je'eg imũ etee futar iki mama'e apo ekou. A'eramũ tekotee 'gã ene ago'wawe'em. A'eramũ ene etywere'emamũ ekou 'ga upe 'ga jewyramũ. ¹⁵ Janeruwarete 'ga remifutara 'ara upe iwaẽm ire Jejuĩ 'ga ruri ojewya nũ. Janeruwarete 'ga esage ma'ea. Iku'i ma'ea 'ga. 'Ga 'ã 'wyriararetea futat. 'Ga tee Janejararetea futat. ¹⁶ 'Ga etee te namanũi. Okoeteete ma'e 'ga futat. Esage futat 'ga. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. A'eramũ 'ga wenyramũ akou. 'Ga renya kwara reny apyraapa. Nitywi futari esage ma'e 'gã 'ga 'jawe. A'eramũ itywet ma'e 'gã 'ga rerowyke'ema. Tamuoryp ki 'gã 'ga. 'Ga te 'ã pãjẽrete futat namutat.

17 'Awamũ je ene moje'egukari ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe: "Je te 'ã kũima'eteetea, pe'je awi", ere ki 'gã nupe. "Anure nipo pẽkaraemã teepawamũ. A'eramũ pẽẽ pejemogypyyke'ema pejekaraemã are. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyyk. 'Ga te 'ã mama'e amut janee, jane muorypawamũ. A'eramũ pẽẽ 'ga ree te pejejemogypyyka", ere ki ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe. 18 "Pe'je pejejekau esage 'gã nee", ere ki 'gã nupe. "Mama'e esage peapo pejekou. Pẽnakate'em kasi pejejemogyau ne. Mama'e mũ ki pemono imama'e'ema 'gã nupe", ere ki 'gã nupe. 19 "Gã nupe mama'e monoramũ, Janeruwarete 'ga mama'e esage muri pẽ nupe, peu ywag ipe. Mama'e tywera sipo 'ga amut pẽ nupe? Naani. Mama'e eteetea te nipo 'ga amut pẽ nupe. Teepap sipo kamẽsĩete 'ga remimurera? Naani. 'Ga remimurera te enema'e namutamut", ere ki 'gã nupe. "A'eramũ tepeo 'ga pyri pejejemogyau nakwaparimũ ete rũi", ere ki ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe. "Peu 'ga pyri sipo pẽku'i'i'i etee? Naani. Pẽku'irete te peu", ere ki 'gã nupe.

20 Timoteo. Ymã te Janeruwarete 'ga ene resagi ene muẽma aipo 'gã nui, ene moporowykyaukaa ojeupe. A'eramũ ene 'ga je'eg imũ etee futat ekou. "Nan iki eapo jee", 'jawerimũ etee futar iki ene iapou. Ejepe'a aipo ajamue ma'e 'gã nui. Ajamue ekoete 'gã. Aipoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Aipoa kasi ereapo ne. 21 "Ore 'ã ore'akwaap 'gã nemimu'e are", e'i ekoete 'gã. A'ere naani. I'me etee 'gã. Aipo 'jara 'gã opiau etee ywaga piar awi. A'eramũ 'gã opoia Jeju'i 'ga rerowiar awi.

Jarejuwarete 'ga resagea ene rerekoa je afutat.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

2 Timoteo

Jejui 'ga mome'u are 'gã Paulo 'ga munewi moromunepawa pype rakue. Moromunepawa pype akoaw ipe Paulo 'ga ka'arana kwasiaru'japa Timoteo 'ga upe rakue. Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e are 'ga ka'arana kwasiari. 'Agamũ Paulo 'ga remikwasiarera mapawera. “Anurenure'i nipo 'gã je jukai”, 'jau 'ga ikwasiaa 'ga upe. Na'ga etee rūi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'arana akwasiaru'jap imonou enee, ki Timoteo. Jejui Kristu 'ga je mono kwe pe ojemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ 'ga je monoi ikue: “Werowiaramũ Jejui 'ga jane mogyi wemiayuwamũ. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ jarewau jarejemogyau ywag ipe 'ga pyri jaremanũ re, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue, je monou morogyta esage mome'waukaa kwe pe ikue.

² Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Jeporomutat je ene ree. A'eramũ je ka'arana monou ikwasiaa ene upe.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Gã nesagea ene rerekoa je afutat, ki Timoteo. Ene ree 'gã jemuaëma, ene mopy'ata'waa. Mĩmera je afutat.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

³ “Ene 'ã eneresage, Kiapi'ni”, 'jau je Jarejuwarete 'ga upe tekou jepi. 'Ga upe je porowykyi tekou. 'Ga je'eg imũ etee je mama'e apoi tekou jepi. 'Ga remifutara kwaapa je aipoa etee iapou jepi. Jepyatuna 'gã 'ã oporowykyau 'ga upe rakue. A'eramũ je nanē tejamỹja 'jawerimũ futat teporowykyau tekou 'ga upe nũ. A'eramũ je teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. “Jeku'i je tekou Timoteo 'ga ree jepi, Kiapi'ni. 'Ga ene rerowiat a'jea futat. A'eramũ je teku'iramũ tekou 'ga ree”, 'jau je 'ga upe teje'ega monou tekou jepi. Au'jeteramũ je tekou teje'ega monou 'ga upe ene ree. ⁴ Tejea'aramũ tekou ene ree jepi. Ejewi je oramũ ako ene ejaa'wau je ree ikue. “Naesagu'jawi nipo je 'ga re'ã”, 'jau nipo ene rakue, ejaa'wau je ree rakue. A'e are je tejea'aramũ jepi, enejoo'oawer are jepi. Ene pyri jeoweramũ numiamũ. Ene resaga amunipo 'ã je muoryp kwaiwete ene ree. A'ere je noarũi ene pyri. Je munep 'gã je mỹina 'au. ⁵ “Timoteo 'ga Jejui 'ga rerowiaara futat”, a'e je te'ỹina tejeupe tejea'aramũ ene ree jepi. Ymã te 'ã enejarỹi ēē Jejui 'ga rerowiaararetea ēē rakue, Loide ēē rakue. A'ere 'ã eney ēē nanē 'ga rerowiari rakue nũ, Eunisi ēē rakue nũ. A'eramũ ene 'awamũ 'gã 'jawerimũ etee futat

'ga rerowiaa. ⁶ A'eramũ je a'eramũ teje'ega monou ene upe ene mu'akwaapa. Ymã te ako je tepo monoi eneapyte'rarimũ ikue, ene mogou Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ ikue. A'e pe ako 'ga opãjẽ mua enee ikue. A'eramũ 'awamũ je 'jau ene upe: 'Ga pãjẽ mũ etee ki mama'ea eapo. 'Ga pãjẽ mũ etee ki eko, a'e je enee. ⁷ Janeruwarete 'ga ako U'agesage amut janee ikue, janererekwaramũ ikue. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane rerekou. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane mogyjaukare'ema. 'Ga 'Agesagea jane mopota'waukaa 'gã nee. 'Ga 'Agesagea 'ã jane mu'akwaawukaa mama'e tywera apoe'em are.

⁸ Erejenosĩ kasi Jarejararete 'ga je'ega mome'u awi 'gã nupe ne. Je wi nanẽ ejenosõue'em nũ. 'Au je reni moromunepawa pype. Kwe pe ako je oi morogyta esage mome'wau 'gã nupe ai'ĩ. "Jejui 'ga amanũ jane katu'okawamũ", 'jau je ako tewau tekou 'gã nupe imome'wau kwe pe ai'ĩ. A'eramũ 'gã a'eramũ je ppyka je mua je munepa je mÿina moromunepawa pype. A'ere kasi erejenosĩ je wi ne. Ene nanẽ nipo 'gã ene rereko tywerete je 'jawe futat nũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga opãjẽ muri ene upe, ene momoirukare'ema ojewi.

⁹ Janeruwarete 'ga ako janetywera omoit jane wi ikue. 'Ga ako jane katu'oka ikue. 'Ga te 'ã jane mũ'ẽ werowiare'ema 'gã nui jane mogyau wemiayuwamũ. Najaneremiapo esagefer are rũi 'ga jane mũ'ẽi 'gã nui. Wemifutar imũ etee futat 'ga iapoi. Ywy apoe'ẽwe 'ga jemuaẽmi jane ree rakue. "Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã tamũ'ẽ 'gã nui 'jau kwy, imogyau tejemiayuwamũ 'jau kwy. Tapoat 'gã 'gã neko esage are 'jau kwy", 'jau 'ga ojeupe mama'e apoe'emawe rakue. ¹⁰ Ymã te 'ã ae nokwaawi futari 'ga remifutara rakue. A'ere jane 'awamũ ikwaawi. Jejui Kristu 'ga ruri 'au ywy pe jane mu'jaawamũ rakue. A'eramũ 'ga 'ã Janekatu'okaramũ akou. Janeruwarete 'ga 'ã ae katu'oga afutat. A'eramũ 'ga Jejui 'ga mua 'au jane katu'okawamũ. "Jejui 'ga ako amanũ ai'ĩ" 'ea 'ã jane sikwaap. "Amanũ re 'ga ferawi etee nũ" 'ea nanẽ 'ã jane ikwaapa nũ. A'eramũ jane a'e rerowiaa. A'eramũ jane jaremanũ re jareferapa etee nũ. A'eramũ jane jareferaw ire jarewau 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimũ rũi. Jejui 'ga ferawa kwaaw ire jane jarekyjawe'em jaremanũ awi. A'eramũ jane 'ga 'jawe futat jareferapa etee jarewau jarejemogyau 'ga pyri nakwaparimũ rũi.

¹¹ Janeruwarete 'ga 'ã je monoukat kwe pe Jejui 'ga mome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Gã mu'jau je tewau kwe pe morogyta esage are ikue, Jejui 'ga ree ikue. ¹² Ma'eramũ 'ã Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tyweretei. A'etea je 'ã nojeojeri futari te'ÿina morogyta esage mome'wau tejepyri 'ut ma'e 'gã nupe. Jejui 'ga ako je arowiat ikue. 'Awamũ

je 'ga kwaawi katu katu futat tekou. Ymã te 'ga 'i jee ikue: “Ekwap je mome'wau kwe pewara 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Eojere'emamũ futat ewau je mome'wau ekou”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ je tewau 'ga mome'wau 'gã nupe ikue. A'ere natepãjẽ mũ rui je oi 'ga mome'wau 'gã nupe ikue. 'Ga te 'ã pãjẽrete. A'eramũ je 'ga pãjẽ mũ etee futat 'ga mome'wau 'ga jewyra poromukuran. ¹³ Morogyta esage are ako je ene mu'ei ikue. A'eramũ ene emu'eawer imũ etee ekou esage. Jereko esagea ako ereesak ikue. A'eramũ ene je 'jawe etee futat ekou esage. Erowiar ete futar iki Jejui 'ga ekou. Ejejuka esage ki ekou tekotee 'gã nee. Nan tee jane Jejui 'ga ree ojemujat ma'eramũ jane jemogyi. ¹⁴ Ymã te ako ore morogyta esage mome'ui enee ikue. A'e are etee ki ejea'at ekou. 'Gã 'mea kasi ererowiar ine. Janererekwara 'ã Janerewartete 'ga 'Agesagea futat. A'eramũ janererekwara jane muea'aa 'ga je'eg esage are.

¹⁵ A'ere Asia ywy pewara 'gã opawi je wi rai'i. Kwaiwete 'gã awau je wi jerera renupawe rai'i. Ojenosĩ 'gã je munepawer awi rai'i. A'eramũ 'gã awaupap je wi. Figeru 'ga miamũ awau je wi Erogemes 'ga retee. ¹⁶⁻¹⁷ A'ere Onesifuru 'ga nanarũi. Nojenosĩ 'ga je wi moromunepawa pype je rekoramũ. Roma pe owaẽmawe 'ga 'ua je rekaa. Je resag ire etee nipo 'ga poiri je rekar awi. 'Ga je maku'iu'jau'japa. ¹⁸ Janejararete 'ga nanẽ nipo ajemuaẽma 'ga ree ywy pe ojewya 'ur ire nũ. Efesu pe je rekoramũ 'ga ako je poari kwaiwete ikue, mama'e apou je pyri ikue. A'ea 'ã erekwaap futat.

2

Jejui Kristu 'ga remiayup

¹ Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Janerewartete 'ga 'ã ojejuka jane ree jepi. Jane 'ã Jejui Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ futat. A'eramũ 'ga ruwa 'ga ojejukau esage jane ree jepi. A'eramũ ki ene eje'ega monou 'gã nupe eky-jawe'em. ² Je ako amu'e ene ikue, mytuna 'gã nemianuwamũ ikue. A'eramũ ene 'awamũ 'gã mu'jau je 'jawerimũ ekou. Ejerowiaawa 'gã etee ki emu'e. A'eramũ 'gã ojemu'e re awau 'gã mu'jau nanẽ kwe pe nũ.

³ Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane jemouagi jarejereko tywera upe. A'eramũ ene ejemouaga mama'eay upe. ⁴ Sã'ã jefaruua mama'e apoe'ema wemifutar imũ. O'wryiara 'ga remifutar imũ etee mama'e apoa ijemogyia. Nan tee jane. Niapoi futari mama'ea jarejemifutar imũ. Jarejararete 'ga remifutar imũ etee jane mama'e apou jarejemogyau. ⁵ Ujãn ma'eramũ nanẽ nũ. Ijãn esage ma'e 'ga upe etee futat 'ã

'gã 'ga jãnawera repy monou. Ijãn a'wyre'ema 'gã nopyyga'uweri mama'ea. Nan tee futat ene. Enereko esageramũ Janeruwarete 'ga enereko esageawera repy muri enee. ⁶ Sã'ã ko pe oporowyky ma'e 'gã oko pypiara 'ua ajuenune. Nan te 'ã ereporowyky esage Jejui Kristu 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga anure ojeupe eneporowykyawera mepyau enee. ⁷ Ejea'ar iki ekou jeje'eg are. Janejararete 'ga nipo ene mueapyoukat ee.

⁸ Jejui Kristu 'ga ree ki ejea'at. 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee nũ. A'eramũ 'ga amanũu'jape'ema futat awau ojewya oje'wyr ipe nũ. 'Ga 'ã jane'wyriar ypy 'ga juapyrera, Davi 'ga juapyrera. A'eramũ Janeruwarete 'ga Davi 'ga juapyrera moferapa nũ, imojeupia imonou ywag ipe nũ. Aipoa je amome'u tekou mĩmer imũ 'gã nupe jepi. ⁹ A'eramũ 'gã Jejui 'ga ree morogyta esage mome'u je rekoramũ, je pyyka, je pofaa itaju pyu muna'ywa 'jawe je mĩina. A'ere je najejeri futari te'ĩina tejepyri 'ut ma'e 'gã nupe imome'wau. Naje momiga'uweri futari 'ga rerowiare'ema 'gã morogyta esage mome'u awi. ¹⁰ Tejemouaga etee te'ĩina tejereko tywera upe. A'eramũ nipo 'ga remimũ'ẽmera 'gã juejue morogyta esage renupa ajemogyau. Werowiar ire Jejui Kristu 'ga 'gã katu'oka jane 'jawe futat. A'eramũ 'gã anure awau ajemogyau Jejui 'ga pyri jane 'jawe futat nakwaparimũ warãu rũi futat. A'eramũ 'ga pãjẽa 'gã nerekou namutamutat. 'Ga resagea nanẽ nipo 'gã nerekou nũ namutamutat nũ. ¹¹ 'Awamũ je 'i ene upe:

“Ga remifutar imũ jaremanũ awi jarekyje'em ire jane oi jarejemogyau 'ga pyri.

¹² Mama'eay upe jane jemouagamũ nipo 'ga jane mogyi opoaawamũ anure 'wyriaramũ akou.

Je naJejui 'ga remiayuwa rũi 'jara 'gã nupe nipo 'ga najeremiayuwa rũi 'ga, 'jau.

¹³ 'Ga rerowiar awi nipo jane poiraiwi agawewi.

A'etea 'ga u'eawer imũ etee futat nipo mama'ea wapo.”

Aipoa jeremimome'ua. A'jea futat je amome'u.

¹⁴ Aipoa ki jeremimome'ufera emome'u ejemiayuwa 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ je 'i ene upe: “Pejamue kasi 'ga je'ega mome'u are ne”, ere ki 'gã nupe, a'e je ene upe. Ee pejamue re nipo pejomomoirukat amũ Jejui 'ga rerowiar awi. ¹⁵ Eporowyky esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Eko esage nanẽ ki 'ga upe nũ. A'eramũ 'ga wowase enewaw ipe 'jau ene upe: “Ene 'ã jeremiayuw esagea futat. Ene a'jea futat jeje'ega eremome'u esage ekou. Ene a'jea futat ereporowyky esage jee”, 'jau nipo 'ga ene upe, ojeupe ene eporowyky esageramũ. 'Ga upe eporowykyau esage 'eramũ ene ejenosõue'em 'ga rowase ewaw ipe. 'Ga je'eg are etee

ki 'gã emu'e. ¹⁶ A'eramũ ene ejepe'au ajamue ma'e 'gã nui. Oje'eg tee 'gã mama'e are. NaJarejuwarete 'ga je'eg imũ rui 'gã mama'e mome'ui ajemogyau. Oje'eg ekoete te 'gã ajemogyau. Aipoa nia'wyrì Janeruwarete 'ga upe. Ajamue ma'e 'gã je'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga rape awi opia ma'e 'gã te poromũ. ¹⁷ Sã'ã merua'yra miaro'o mateepawa. Nan tee futat ajamueara 'gã Jejui 'ga rerowiar awi ajamo-moirukari futari. Ajamue ma'e 'gã amũ nera Imeneu. Ajepeja 'ga Firetu. ¹⁸ 'Gã ako opoit futat Jejui 'ga rerowiar awi ai'i. Wemimu'efera 'gã nanẽ 'gã imomoirukaa ja'wyja'wy jui nũ. "Ku'jywa 'ga ako amanũ ma'efera 'gã weroo ywag ipe ai'i. A'eramũ 'ga jane rejaa jane mogyau takyfet katy", 'jau futatee 'gã 'upa o'meramũ ajaupe. 'Gã amũ 'gã nerowiaa. A'eramũ 'gã ojemogypygyu'jape'ema Jarejuwarete 'ga ree. ¹⁹ A'ere 'ã jane nanarũ. Jane 'ã nipoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi. Sã'ã ae 'oga mÿjeteetea. A'eramũ 'ã u'ara'ne'ema. Nan tee jane a'jea futat jane 'ga rerowiari. A'eramũ jane jarepoire'ema 'ga je'eg awi. Jane 'ã 'ga remiayuwa. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'gã amũ nupe rakue. "Janejararete 'ga 'ã wemiayuwa okwaap." 'Ga amũ nipo 'jau: "Je 'ã Ku'jywa 'ga remiayuwa 'jara 'gã ki topoit futat mama'e tywera apo awi nanẽ nũ", 'jau.

²⁰ Ikaraemã kwai ma'e 'gã kwaiwete 'gã karaemã, 'gã jemi'waawa 'jau. Amumera nipo wesageayramũ. Amumera nipo yty yrũnamũ. A'eramũ ae kũima'eeteete 'ga amũ ojeupe iwaẽmamũ y'a esageay pype ojomojemi'waa. ²¹ Nan tee jane. Mama'e tywera apo awi jarepoir ire janeresagesageramũ jarejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'jau jane: "Pënesagesage pejemogyau jee. A'eramũ pëẽ 'awamũ pejeporowykyarũmũ jee. Jeku'i je tekou pë nee", 'jau nipo 'ga jane, mama'e tywera apo awi jane poiramũ.

²² Nakunumĩũũ 'gã amũ 'jawe rui 'ã ereko, ki Timoteo. Ereapo kasi 'gã nemifutara ne. Mama'e tywera etee 'gã 'ã wapo ajemogyau. A'ere kasi ene nanarũ ne. Eko esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga erowiat ekou. Tekotee 'gã nee ejejukau esage ekou. Eta'waramũ ekou 'gã nupe. Iywyter esage ma'e 'gã nipo e'i ajemogyau: "Je poar ape nanuara apou", 'jau nipo 'gã Jarejuwarete 'ga upe jepi. A'eramũ ene nanẽ nanuara apou 'gã 'jawe. ²³ Ereko kasi ajamue ma'e 'gã nee ne. Ajamue ma'e 'gã i'akwaawe'ema futat. Ni'akwaawi futari 'gã. A'eramũ ene ekowe'em 'gã nee. Oje'egay ma'e 'gã te mĩnamũ. A'eramũ ene ekowe'em 'gã nee. Kasi a'e pe 'gã ene mui ojee ne. ²⁴ Jarejararete 'ga remiayuwamũ jane nanarũ. Nijamuei jane. Janepota'wa esage te jane jarejee. Sajamu'e esage te jane meewei jare-

jamueapyou 'ga je'eg are. ²⁵ 'Gã amũ nipo akou 'gã mu'jau tywet mama'e are. A'eramũ ki ere 'gã nupe: NaJaneruwarete 'ga je'egarũi poa kũi. Eremu'e awi 'gã aipo are, ere ki 'gã nupe. Eje'eg esage etee 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã momoirukaa 'gã tywer awi, 'gã mojewya, ae mu'jaukaa oje'eg are nũ. ²⁶ Mama'eukwaawa 'wyrara nipo 'upa 'gã nee, mama'e a'je'ema apoara 'gã nee, 'gã mogyaukaa wemifutar imũ etee. Sã'ã wyra'i rena, isea wukaja pype. A'eramũ 'ã ae opoia jui. A'eramũ 'ã owewiau awau. Nan tee futat mama'eukwaawa 'wyrara 'gã pyygi, wyra'i 'jawe. A'eramũ ene 'awamũ 'gã pojekau jui nũ, 'gã mu'akwaapa mama'e a'je are etee nũ.

3

Mama'eay jesaukarawam

¹ Anure nipo mama'e teepaw enune kwaiwete mama'eay ijesakari Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Ejea'ar iki ekou aipo are. ² A'ea 'ara rupi nipo 'gã tyweramũ. 'Auwara 'gã nipo ojee etee futat wea'aramũ ajemogyau. Naajuee rũi futat 'gã nea'aramũ ajemogyau. Ka'aranũũ mono'ogara 'gã. Je te 'ã kũima'eeteetea 'jara 'gã mĩnamũ. “Je jeresage”, e'i 'gã numiamũ. A'ere 'gã nia'wyrri ajemogyau, ajakurapara 'gã te ajemogy. 'Uwa 'ga je'ega miamũ 'gã nuenuwi futari. Oy ãẽ je'ega miamũ futat 'gã nuenuwi. Aipo 'gã niapyakwafugi futari. Ojeupe mama'e muramũ, “au'jete eremut jee”, 'jare'emamũ ae poromũ. A'e 'gã nopojeuwi futari Jarejuwarete 'ga. ³ Nojejuka esagei 'gã ajuee. Najemuaẽmi futari 'gã ajuee. Ota'wae'emamũ akou ajaupe. Ojoje'ẽwu'jagara 'gã mĩnamũ. Nojemu'akwaawi 'gã mama'e tywera apoe'em are. Kamẽsĩete futat 'gã amara'ne ekoeteramũ akou. Nafutari futari 'gã mama'e esagea. Mama'e tywera etee 'gã afutat. ⁴ Opytuna 'gã miamũ futat 'gã omono ijukaukaa tekotee 'gã nupe. Aipo 'gã mama'e tywera etee wapo. “Je jeresagesage”, e'i nipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã nia'wyrri ajemogyau. Aipo 'gã ojerowiaraip ojee etee. NaJarejuwarete 'ga muorypawãu rũi 'gã iapoi. Ojemuorypawamũ etee te 'gã iapoi ajemogyau. ⁵ “Je 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa”, e'i 'gã ajemogyau numiamũ. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i ajemogyau. Nuerowiari futari 'gã “Janeruwarete 'ga pãjẽeteetea” 'ea. A'eramũ 'gã mama'e apowe'em Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ ajemogyau. Nanuara 'gã nui ki ejepe'a.

⁶⁻⁷ Amumera 'gã nipo kũjã 'akwaawe'ema 'gã nupe o'meramũ akou. A'eramũ nipo kũjãmera 'gã mama'e tywera apou akou. “Jetywerete je”, 'jau ekoete nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã okyjau 'me Jarejuwarete 'ga wi. “Kĩã nipo je

rereko tywerete”, 'jau ekoete nipo 'gã ojeupe. A'etea nipo 'gã nopoiri futari otywer awi. “Arowiat je kĩa je'eg esagea”, 'jau nipo 'gã ojeupe numiamũ. A'ere nipo naani. Ojemu'e 'me te 'gã ajemogyau 'gã je'eg are. Nuapoi 'gã mama'ea 'ga je'eg imũ. A'eramũ nipo i'me ma'e 'gã awau osou 'gã 'wyr ipe 'gã mu'jau o'me are. “Jeje'eg imũ etee ekou mama'e apou 'eramũ nipo nereoi mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau nipo 'gã o'meramũ awau akou kũjãmera 'gã nupe. A'eramũ nipo kũjãmera 'gã aipo 'gã je'ega rerowiaa futat. A'eramũ nipo 'gã mama'e a'jea kwaape'ema futat. 'Gã 'mea etee nipo 'gã erowiaa ajemogyau. ⁸⁻⁹ Sã'ã ymã Moisesi 'ga je'ega Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat rakue, Egitu ywy pewara 'gã 'wyrara 'ga upe rakue. A'ere 'ã peuwara 'gã amũ nafutari Moisesi 'ga remimome'ua rakue. Janesi 'ga, Jãmisi 'ga. Mĩmera 'gã 'ã ifutare'ema rakue. 'Gã 'jawe futat aipoa i'me ma'e 'gã nafutari mama'e a'jea. A'eramũ 'gã u'akwaawe'emamũ ajemogyau. Opoit futat 'gã Jeju 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo 'gã kamēsiete 'gã 'me kwaapa, 'gã 'akwaawe'ema nanē nũ.

Timoteo 'ga mu'akwaapawet

¹⁰ A'ere 'ã ene nanarũi, ki Timoteo. Jeje'eg imũ ki eko esage. Jerekoa ako ereesak ikue. A'eramũ ene je 'jawerimũ futat ekou. Erekwaa futat 'ã je'eawera. “Jeju Kristu 'ga je arowiat” 'ea 'ã erekwaa. Ajejuka esage je 'ã tekotee 'gã nee jepi. Jepota'wa 'ã je tekou 'gã nee jepi. “Tejereko tyweramũ miamũ 'ã je nopoiri 'ga rerowiar awi te'ÿina” 'ea 'ã erekwaa futat. ¹¹ Jeju 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tywerete ikue. Ātioki pe, Ikoniu pe, Listra pe. Mĩmera amunaw ipe je rekoramũ 'gã je rereko tyweretei ikue. A'ere Janejararete 'ga naje jukaukari 'gã nupe ikue. Aipoa 'ã erekwaa futat. ¹² Jarejuwarete 'ga remifutar imũ jane rekoramũ nipo Jeju 'ga rerowiare'ema 'gã jane rereko tyweri futari a'jea futat. ¹³ Jeju 'ga 'awa ywy pe 'ga rut ja'wyja'wyrãmũ taetu nipo i'me ma'e 'gã tywereteramũ ajemogyau, mama'e tywera apoara 'gã neewe. A'eramũ taetu nipo 'gã ote'areteeteramũ ajemogyau mama'e a'wyre'ema apoaramũ. Ae mu'jau tyweaete nipo 'gã awau ajemogyau kwe pe. O'meramũ ajemogyau 'gã nupe mĩmer imũ. Ojomoryteeu nipo 'gã ojomogyau. Imoryteepyrrera 'gã nipo ojepyka etee ojeupe i'me ma'efera 'gã nee.

¹⁴ A'ere 'ã ereko esage futat. Emu'jara 'gã je'eg imũ etee futat 'ã ereko. A'ea mama'e a'je are etee futat ako ore ene mu'ei ikue. A'eramũ ene 'awamũ aipoa mama'e rerowiaa etee te ekou. ¹⁵ Enewujawe 'ã ojemu'e Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramũ 'ã ene 'ga je'ega kwaapa katu katu futat. Jarejuwarete 'ga je'eg are jarejemu'e re jane 'ga remifutara kwaawi, “aejekatu'oga Janeruwarete 'ga afutat”

'ea 'ā erekwaap. “Jejui Kristu 'ga werowiar ire, ae katu'ok” 'ea 'ā erekwaap nanē nū. ¹⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gā nupe rakue. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane mama'e a'je kwaawi. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane jarejeapyoramū jaretywer are. A'eramū jane jaretywera reru'arasiga, jarepoia jui. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane 'ga remifutara kwaawi. ¹⁷ Aipoa 'ga je'ega kwaaw ire taetu 'ga remiayuwa 'gā neko esagei 'ga upe. Mama'e esagea etee futat iapou ajemogyau 'ga je'eg imū etee futat. Tekotee 'gā nanē imu'jau ee nū.

4

¹ Morogyta esagea etee ki emome'u ekou 'gā nupe najuejue etee, a'e je enee, ki Timoteo. Jarejuwarete 'ga remianuwamū je 'i enee, Jejui Kristu 'ga remianuwamū nanē je 'i enee nū. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri ojewya nū, 'wyriarareteramū ae upe. Aipoa 'ara rupi nipo 'ga ae resaka 'ūina. Amanū ma'efera 'gā nanē nū nipo 'ga imū'jau tywy awi imowywya wowase. Najuejue etee futat nipo 'ga jane resaka 'ūina. A'eramū futat nipo 'ga ae mepyau, ae rek-wawera mepyau ae upe. 'Ga rerowiaaramū jane 'ga je'ega renuwi jarejemogyau. A'eramū 'ga jane monou jane mogyau ojepyri. Poromū futat janerepya. 'Ga rerowiare'ema 'gā nuenuwi futari 'ga je'ega ajemogyau. A'eramū nipo 'ga 'gā monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Poromū futat 'gā nepya. ² A'eramū je 'jau enee: Morogyta esagea ki emome'u pāwē pāwē 'gā nupe, a'e je enee. “Werowiaaramū Jejui 'ga ae katu'ogi”, ere ki ewau ekou 'gā nupe. “Werowiaara 'gā 'ga weroo ywag ipe ojepyri”, ere ki 'gā nupe. “Werowiare'ema 'gā te ajee 'ga omonoukat mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau ki ene imome'wau 'gā nupe. Aipoa ki emome'u 'gā nupe najuejue etee futat. Ee iporenuwiwet ma'e 'gā nupe, ee iporenuwiwere'ema 'gā nupe nanē nū 'jau. Mama'e tywera apoara 'gā nupe ki ere: “Mama'e tywera apoa nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe”, ere ki 'gā nupe. “Au'je mama'e tywera apo re”, ere ki 'gā nupe. “Pejemogy esage ki 'ga upe”, ere ki 'gā nupe, efuakaramū. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gā mu'jau ekou. 'Gā amū nipo ikwaape'ema. A'eramū ene 'gā mueapyou esage ee. ³⁻⁴ Anure nipo 'gā porenuwiwere'emamū 'ga je'eg a'je are. A'eramū nipo 'gā wemifutara etee iapou. Morogyta tee are te nipo 'gā ojemu'jau. A'eramū nipo 'gā morogyta ymaner are moromu'jara 'gā majatykau ojee. Niporenuwiweri 'gā morogyta a'je are. ⁵ A'ere 'ā ene nanarūi, ki Timoteo. E'akwaaw imū ki eata ekou kwe pe. Ejemouag iki ekou ejereko tywera upe, mama'eay upe 'jau. Morogyta esage mome'wara 'ā ene. A'eramū ki ene ewau kwe pe ekou morogyta esage

mome'wau 'gã nupe. Ymã te ako Janeruwarete 'ga ene muẽmi ene moporowykyaukaa ojeupe ikue. A'eramũ ene 'awamũ ewau 'ga porowykya etee futat iapou ekou 'ga upe. 'Ga remifutara apou katu katu futat 'ga upe, imateepapa katu katu futat 'ga upe.

⁶ Je naporowykyu'jawi 'awamũ. Anurenure'i nipo 'gã nuri je jukau. Owaẽm ja'wyja'wy 'gã je jukaawa upe 'awamũ. ⁷ Aapopap katu katu je, nan iki eapo, jee 'jawera. Naetygi'i futari je ape. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat ako je oi kwe pe mama'e apou ikue. A'eramũ 'gã je rerekou tyweaete agawewi ikue. A'etea je napoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi ikue. ⁸ A'eramũ nipo 'ga ojepyri je waẽmamũ Janejararete 'ga 'jau jee: “Je 'ã amuesage ene imogou. A'eramũ ene 'awamũ ejesagesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga jee 'gã nowase ywag ipe. Wowase ae majatykaaw ipe nipo 'gã aipo 'jau jee. Janejararete 'ga 'ã esagesage futat. Janereko esagea 'ga wesak katu katu futat. 'Ga 'ã jane kwaap. A'eramũ nipo 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Je 'ã akatu'ok pẽẽ, pẽ muesageu pẽ mogyau. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejesagesageramũ pejejemogyau jee”, 'jau nipo 'ga wemiayuwamũ janee. Naje upe etee rũi nipo 'ga aipo 'ga 'i. Ojewyra rapesakara 'gã nupe nanẽ futat 'ga 'i nũ: “Ene 'ã eneresagesage jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. Ojee iporomutat ma'e 'gã nupe juejue futat aipo 'jau.

“Ejor iki kamẽsĩete”, 'ga 'eawet

⁹ Ejor iki je resaka kamẽsĩete, ki Timoteo. Jeirũ 'gã oopap je wi ai'i. ¹⁰ Demas 'ga okaraemã mono'og are etee ea'at. A'eramũ 'ga weateeramũ je wi. Ajepeja amunaw ipe 'ga oi je wi, Tesarũn ipe 'ga oi je wi. Kresẽte 'ga awau Garasi ywy pe. Tito 'ga awau Dalmacia ywy pe. ¹¹⁻¹² Tikiku 'ga te aje je omono Efesu pe ai'i. Luka 'ga etee akou 'au je pyri. A'eramũ ene ewau Maku 'ga rekaa. A'eramũ ene 'ga rekoaa 'ga rerua jee 'au, je poaawamũ. ¹³ Pejejua ki jeraity poakuwuaa perut jee. Troate pe je ejari ai'i, Kapu 'ga rog ipe ai'i. A'eramũ pẽẽ erua jee. Teka'arana je afutat te'ỹina. Wyra pir are ikwasiaripyrrera taetu je afutat te'ỹina. A'eramũ ki pẽẽ erua jee.

¹⁴ Itaju are oporowyky ma'e 'ga je rereko tywerete ikue, Aresãri 'ga ikue. Anure te nipo Janeruwarete 'ga je repyari. ¹⁵ A'eramũ ki ene ejea'gwau 'ga wi. Kasi a'e pe 'ga ene rereko tyweretei ne nũ. Nafutari 'ga janeporogytaa.

¹⁶ 'Wyriara 'ga upe 'gã amũ je rerur ppyrauwe futat 'gã jepe'apawi je wi ai'i. Nitywi'i futari 'ga amũ “nuapoi 'ga mama'e tywera” 'gã nupe 'jara 'ga amũ je pyri ai'i. Jejui 'ga rerowiaara 'gã miamũ futat ojepe'aupap je wi. A'ere je nafutari Jarejuwarete 'ga 'gã nereko tywera ee. “Erereko tywet kasi 'gã je rejaawer are ne, Kiapi'ni”, a'e je 'ga upe.

¹⁷ A'ere 'ã Janejararete 'ga te 'ga rekoi je pyri. A'eramũ 'ga je jukaukare'ema 'gã nupe. Opãjẽa 'ga amut jee. A'eramũ je tewau morogyta esage mome'waupap judeue'ema 'gã nupe kwe pe ikue. A'eramũ 'gã kwaiwete je rerekou tyweaete ikue. “Siesak 'ga poira Jejui 'ga mome'u awi 'jau”, 'jau 'gã ajaupe ikue numiamũ. ¹⁸ A'ere nipo Janejararete 'ga je a'gui 'gã nui. Anure nipo 'ga je rerawau peu ojepyri, ywag ipe. A'eramũ 'gã je ppyke'ema futat. Ma'eramũ 'ã jane 'i 'ga upe: “Ene 'ã pãjêreteretea. Ene 'ã eneresagesage”, jane 'i Jarejararete 'ga upe jepi. Namutamutar iki sa'e 'ga upe jarejemogyau.

¹⁹ “Jarujete te pẽẽ? e'i Paulo 'ga pẽ nupe ai'i”, ere ki jarepytuna 'gã nupe. Prisira ãã, Akira 'ga, Onesifuru 'ga pytuna 'gã. Mĩmera 'gã nupe je teje'ega monoi 'gã futaa. ²⁰ Erasto 'ga opyta Korĩtu pe ikue. Trofimũ 'ga ojero'wu. A'eramũ je 'ga rejaa Miretu 'jaw ipe ikue.

²¹ Kamẽsĩete ejoriweramũ ejua kamẽsĩete je resaka. 'Ara ro'ysagũũ renunewe ki ejot je resaka.

Janerewirera 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã juejue oje'ega monou enee, ene futaa. Eupuru 'ga, Prutẽti 'ga, Lino 'ga, Krautiu 'ga, tekotee 'gã nanẽ nũ. Mĩmera 'gã oje'ega monou enee, ene futaa.

²² Afutat je Jarejararete 'ga rekoa ene pyri, ki Timoteo. 'Ga resagea pẽ nerekoa nanẽ je ifutaa nũ.

Kweramũ etee jere mimome'ua.

Tito

Tito 'ga nanē Paulo 'ga remimu'efera nū. A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga upe rakue. 'Ypō'ō me Tito 'ga rekoramū Paulo 'ga ka'arana kwasiari 'ga mu'akwaapawamū mama'e are. Na'ga etee rūi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou enee, ki Tito. Janeruwarete 'ga remiayuwa je. Jejui Kristu 'ga je mono kwe pe oje'ega mome'waukaa 'gā nupe ikue. Ymā te ako 'ga jemuēmi werowiare'ema 'gā nui ikue, je mogou omome'waramū 'gā nupe ikue. Jarejuwarete 'ga remimū'ēmera 'gā nupe omome'waramū ako 'ga je mogoi ikue. “Emu'e 'gā je ree, je rerowiar wyyapiukaa 'gā nupe”, 'jau Jejui 'ga jee ikue. “Jeje'ega a'jea futat. A'eramū ene jeje'eg a'je are etee 'gā mu'jau”, 'jau 'ga jee ikue. ² A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. Ni'mea'uweri 'ga. A'eramū jane a'jea futat 'ga rerowiaa. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i rakue, ywy apoe'emauwe rakue: “Teja'yra 'ga rerowiaaramū je 'au futat 'gā muri 'gā mogyau tejepyri nakwaparimū warāu rūi”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Aipo 'ea jane 'ā sirowiat jarejemogyau. ³ Ymā te 'ga aipo 'jau rakue. A'ere 'ga 'awamū je monoi wemifutara 'ara rupi imome'waukaa jee: “Wa'yra 'ga rerowiaaramū 'ga ae katu'ogukari wa'yra 'ga upe. A'eramū nipo 'ga ikatu'ogipyrrera 'gā nerawaukaa oje'wyr ipe”, 'jau je 'ā tekou imome'wau. Janeruwarete 'ga ae katu'okararetea. 'Ga futat je monou aipo mome'waukaa pāwē pāwē 'gā nupe. A'eramū je 'ga je'eg imū etee futat tewau imome'wau kwe pe 'gā nupe ikue.

⁴ Ene upe je ka'arana kwasiari, ki Tito. Jejui Kristu 'ga 'ā jane sirowiat. A'eramū ene jera'yra 'jawe ekou jee. Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea futat. 'Ga ra'yra 'ga 'ā, Jejui 'ga ae katu'okara. 'Gā nesagea ene rerekoa je afutat, ki Tito. Ene mopy'ata'waa nanē je afutat nū.

Kreta pype Tito 'ga reko

⁵ Peu jarekou ako jane jareporowykya nimateepawi ai'i. A'eramū ako je ene momytau 'ypō'ōūū pype ai'i, jareporowyky mateepaawamū ako je ene momytau peu ai'i. “Au etee eko ra'ne. Nimateepawi we jane jareporowykya, 'au Kreta pe”, 'jau ako je enee ai'i. “A'eramū ene ewau kwe pe amunawa moyka 'ga amū ene imogou 'wyyriaramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe”, 'jau je ako enee ai'i. A'eramū ki ene, 'ga

amũ mogo enune, ejea'aramũ jeje'eg are. “Ako esage ma'e 'ga etee futat ene imogou 'wyriaramũ 'gã nupe”, 'jau ako je enee ikue. A'eramũ je 'awamũ imonou'japa ikwasiaa ka'aran are enee aipo 'jau etee futat nũ. ⁶“Nia'wyr'i 'ga”, 'ga upe 'gã 'eramũ kasi eremogo 'ga 'wyriaramũ 'gã nupe ne. Ako esage ma'e 'ga etee futar iki emono imogou 'wyriaramũ 'gã nupe. Aipo 'ga remirekoa ki majepei'i etee futat. 'Ga ra'yra 'gã nanẽ ki Jejui 'ga tuerowiat nũ. A'eramũ ki 'ga ra'yra 'gã ojeupe 'ga je'egamũ 'ga je'ega renupa etee. A'e 'gã naerofeni futari. Nitywi futari nipo 'ga amũ erofen ma'eramũ: Erofen 'ga ra'yra 'gã 'jara 'ga amũ nipo nitywi futari.

⁷ Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã Janeruwarete 'ga porowyky rerekwara futat. A'eramũ 'gã a'eramũ namama'e tywera apoara rũi futat. Ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã kasi eremono 'gã nupe ne. Imara'ne ma'e 'gã kasi eremogo 'gã nupe ne. Kawĩajaiwa 'wara 'gã nanẽ ene imogowe'em nũ. Ajanupãara 'gã, ka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'e 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ kasi eremogo 'gã nupe 'wyriaramũ ne. ⁸ Oje'wyr'ipe 'gã mo'wy'wyrara 'gã, mama'ea ajaupe imonoara 'gã. Mama'e esage apoara 'gã. Mama'e tywera apo awi ojemu'akwaap ma'e 'gã. Janeruwarete 'ga remifutara apoara 'gã. Mĩmera 'gã etee ki emogo 'wyriaramũ 'gã nupe. ⁹ Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ 'gã 'wyriara 'gã Janeruwarete 'ga je'eg imũ etee futat ajemogyau mama'e apou. Jejui 'ga je'ega nanẽ a'jea futat nũ. A'eramũ ki 'wyriara 'gã 'gã je'eg imũ etee futat 'gã mu'jau, Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau. A'eramũ 'gã a'jea futat ojemogypyka Jejui 'ga ree, 'ga je'ega kwaaw ire. A'eramũ nipo 'gã aku'iramũ akou 'ga ree. A'eramũ 'gã 'ga rerowiar awi opoire'ema futat. 'Gã amũ te nipo ajee 'ut 'gã mu'jau tywet morogyta are. Namu'e'i 'gã 'gã mama'e a'je are. A'eramũ ki 'wyriara 'ga toje'eg 'gã nupe: Neremu'earũi 'gã mama'e a'je are. A'eramũ ene 'gã mu'jawarũ'e'em, te'i ki 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga aipoa ojeupe 'ga 'eramũ maran gatu opoire'ema otywer awi.

¹⁰ Kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiarari rakue numiamũ. A'ere 'gã 'ga rerowiaraiwi etee. 'Awamũ 'gã nuenuwi futari Jejui 'ga je'ega. Nopoiri futari 'gã janepy remimome'ufer awi. Morogyta ymaner are etee futat 'gã 'gã mu'e'i ajemogyau. Ymã te janepy jemogyi Moisesi 'ga je'ege imũ etee futat rakue. A'ere jane 'awamũ jane jemogyi Jejui 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere 'gã amũ 'i 'gã nupe: “Naani. Peapo awi nanuara. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futar iki peko”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe 'gã moryteeu. ¹¹ A'eramũ ene 'jau 'gã nupe: “Peapo awi nanuara”, ere ki 'gã nupe. “Au'je 'gã mu'e re morogyta ymaner are”, ere ki 'gã nupe 'gã momika. Kasi a'e pe 'gã 'gã

moryteei, 'gã pytuna 'gã neewe ne. A'eramũ enuparera 'gã 'jau ajaupe ne: “Awỹja sipo morogyta a'je omome'u janee?” 'jau 'gã ajaupe ne. “I'me nipo 'ã Paulo 'ga akou janee”, 'jau 'gã ajaupe ne. Nokwaawi 'gã morogyta a'je mome'wara 'ga. “Mõ 'ga gatu nipo morogyta a'jea omome'u akou janee?” 'jau 'gã ajaupe ne. A'eramũ 'gã amũ opoia Jejui 'ga rerowiar awi ne. Najemuaemi morogyta 'me mome'wara 'gã ajuee. Ka'aranũũ are etee te 'gã jemuaemi. Ka'aranũũ mono'og are etee te 'gã jamu'ei. A'eramũ ene 'gã momika esaka nanuar awi.

¹² Ymã te Kreta pewara 'ga amũ, ipojeuwipyra 'ga amũ, opytuna 'gã mome'wau rakue. “Ypõ'õũũ pypewara 'gã najuejue etee futat i'me ma'ea. Imara'ne ma'e 'gã nanẽ nũ. Iwewue ma'e 'gã nanẽ nũ. Nipy'araypari agawewi 'gã. A'etea 'gã ojemi'waruarete futat”, 'jau 'ga opytuna 'gã mome'wau rakue. ¹³ A'jea futat 'ga remimome'ufera. Peuwara 'gã nia'wyrifutari. A'eramũ ki ene 'jau 'gã nupe: “Au'je mama'e tywera apo re. Pepoit pejetywer awi”, ere ki 'gã nupe eje'ega moywyradena'i futat. A'eramũ nipo 'gã aipo ojeupe 'eramũ opoia otywer awi. A'eramũ nipo 'gã Jejui 'ga rerowiaa ete nũ. ¹⁴ “Peapyaka kasi morogyta ymaner are”, ere ki 'gã nupe. “Peapyaka awi Jejui 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã je'eg are ne”, ere ki 'gã nupe. “Au'je pejeapyaka re 'gã 'me are”, ere ki 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'gã 'me rerowiaru'jape'ema. ¹⁵ Esage ma'e 'gã nipo ea'at mama'e esage are etee futat. A'ere nipo ia'wyre'ema 'gã mama'e tywer are etee 'gã nea'aramũ. 'Gã Janeruwarete 'ga rerowiare'ema. A'eramũ 'gã mama'e tywer are etee wea'aramũ ajemogyau. Ymã 'gã 'ã mama'e esage apo kwaawi futari rakue. A'ere 'gã mama'e tywera etee iapoi. 'Awamũ 'gã nokwaawu'jawi futari mama'e esage apoa. Apokwaap 'gã mama'e tywera apoa. ¹⁶ “Jarejuwarete 'ga je akwaap”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere naani. Nuenuwi futari 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã na'ga remiayywa rũi. Imara'ne ma'e 'gã. A'eramũ 'gã mama'e esage apowarũe'em futat. A'eramũ 'gã a'eramũ a'je'em are etee ajamu'jau.

2

Jarejuwarete 'ga remifutar are ki emu'e 'gã

¹ A'ere 'ã ene nanarũi, ki Tito. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee futat 'ã ene 'gã mu'jau, Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau. Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ene a'e are etee futat 'ã 'gã mu'jau. “Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg imũ etee futat pejemogyau esage”, 'jau ki ene 'gã nupe. ² Ene 'ã 'gã nupe oje'eg ma'eramũ. 'Gã 'ã Jejui 'ga rerowiaar yaua. 'Awamue te 'ã 'gã Jejui 'ga rerowiari rai'i. Nokwaawi we 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ

ene 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are. Sawa'efera 'gã we futar iki emu'akwaap aipo are. “Kawĩajaiwa kasi pe'u ne”, ere ki 'gã nupe. “Pejemuarũ ki pejewau pejeporogytau 'gã nupe. Nakunumĩ arũi pẽẽ. Sawa'ea pẽẽ. A'eramũ pẽẽ pejeje-muawapia futat pejeporogytau 'gã nupe”, 'jau ki ene 'gã nupe. “Pejemu'akwaaw iki pejejemogyau mama'e tywera apo awi. Perowiar iki Jejui 'ga”, ere ki 'gã nupe. “Pejejuka esage ki pejejemogyau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee”, ere ki sawa'efera 'gã nupe. “Mama'e tywera pejejeupe ijesakaramũ kasi pepoit Jejui 'ga rerowiar awi ne”, ere ki sawa'efera 'gã nupe.

³ Wãiwĩmera 'gã nanẽ ki emu'akwaap ee nũ: “Pe'je pejejemogyau esage Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee. Pejuago'o kasi ne. Pejekawĩajaiwa 'wawe'ema nanẽ pejejemogyau. Mama'e esagea etee ki peapo 'ga upe. A'eramũ ipyaufera kũjã 'gã ojemu'jau ajemogyau pẽ nee mama'e esage pẽẽ iaporamũ”, ere ki wãiwĩmera 'gã nupe. ⁴ “Pẽẽ futat ipyaufera 'gã pemu'e mama'e are. Pejejuka esage ki pejemen are, pejeja'yr are nanẽ nũ, pe'je ki ipyaufera 'gã nupe”, ere ki wãiwĩmera 'gã nupe. ⁵ “Pejemu'akwaaw iki mama'e tywera apo awi. Peko kasi pejejomena ne. Pejeje'wyrã mogatyrũ are etee pejejemogyau pejeporowykyau. Pejemenã je'ega renupa etee. Nan pejemogyramũ nipo wã 'i pẽ nupe: Janeruwarete kĩa je'ega esage futat ra'e, te'i wã pẽneko esage resaka 'jau, pe'je ki ipyaufera 'gã nupe”, ere ki wãiwĩmera 'gã nupe.

⁶ Kunumĩũũ 'gã nanẽ ki emu'akwaap nũ. “Pejemu'akwaap pejejemogyau mama'e tywera apoe'em are”, ere ki 'gã nupe.

⁷ Ene futar iki ejeko esagea eesaukat 'gã nupe, ki Tito. A'eramũ 'gã ene ree futat ojemu'jau. Ene resaka 'gã ene 'jawe etee futat tajemogy 'jau. Ejemuarũmũ ekou 'gã mu'jau. Morogyta esage are 'gã mu'jau ki eporogytau esage etee ekou. Ejemuawapia futat eporogytau 'gã nupe. ⁸ Morogyta a'je are etee futat ene 'gã mu'jau. A'jeteetewi ene imome'uramũ teko-tee 'gã najane ago'oa'uweri. A'eramũ nipo jane ago'oarera 'gã ojenosõu ajemogyau ene wi mama'e esage ojeupe ene imome'uramũ.

⁹ Ajaupe oporowyky ma'e 'gã nupe nanẽ ki ere: “Peenuw etee ki pejerekwara 'gã je'ega. Pejeporowykyau esage 'gã nupe, 'gã nemifutar imũ”, ere ki 'gã nupe. “Mama'ea eapo jee ejeupe 'gã 'eramũ ki najefuweri je ee nũ'ũ”, ere kasi 'ga upe ne. ¹⁰ “Peje'wyrãra 'gã karaemã rerawawe'em nanẽ pejejeupe nũ”, ere ki 'gã nupe. “Pejejuka esage etee ki pejejara 'gã karaemã are. A'eramũ 'ga, 'esagesage je upe oporowyky ma'e 'ga', 'jau pẽ nupe. 'Namuna'ywa rũi 'ga. Jeremiayuw esage 'ga te', 'jau nipo 'gã ojerowiaa pẽ nee. Pẽporowyky esage resag ire, 'Jejui 'ga rerowiaara 'ga. A'eramũ 'ga oporowykyau esage

jee', 'jau nipo 'gã ojerowiaa pē nee. 'A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. 'Ga 'ã 'gã katu'oka futat. A'eramū 'gã natekotee 'gã 'jawe rūi', 'jau nipo 'ga ojeupe, jane katu'okara 'ga ree wea'aramū", 'jau ki ene 'gã nupe.

¹¹ Ymā te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: "Jeporomutamutat je wyy pewara 'gã nee. A'eramū je teporokatu'ogiweramū 'gã nee", 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. "Gã katu'og ire 'gã tarut imogyau 'au tejepyri 'jau kwy", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga wa'yra 'ga mua 'au wyy pe jane katu'ogukaa 'ga upe. ¹² "Jera'yra 'ga amanū pē katu'okawamū. A'eramū pēē 'awamū 'ga rerowiaa. 'Ga rerowiar ire pejemogyawe'em 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. A'eramū pēē 'ga rerowiare'ema 'gã nemifutara apowe'em. Pejemu'akwaap pejemogyau pejejetee mama'e tywera apoe'em are. Pejemogy esage etee. Jeje'eg imū etee pejemogyau mama'e apou", 'jau Janeruwarete 'ga janee rakue, jane mu'jau jane jemogy esage are rakue. ¹³ Janeruwarete 'ga pājēeteetea futat tekotee 'gã pājē apyraapa. Anure nipo 'ga Jejui Kristu 'ga mojewya 'ga mua wyy pe nū, jane katu'okara 'ga mojewya nū. 'Ga rura rapesaka jarejemogyau. A'eramū jane 'ga jewyramū nipo jareku'iramū 'ga ree jarejemogyau. "Nitywi 'ga amū 'ga resage 'jawe", 'jau nipo jane 'ga upe. "Nitywi pājērete 'ga amū 'ga 'jawewara", 'jau nipo jane Jejui 'ga resaka, 'ga renyfuga 'ga ruramū. ¹⁴ Jejui Kristu 'ga 'ã poromū ojejukaukat 'gã nupe ae katu'okawamū rakue. Amanū 'ga janetywera mepyau rakue. Janetywera moiawamū 'ga manūi janee rakue. Amanūmū 'ga jane pireita janetywer awi rakue. Amanū 'ga wemiayuwamū jane muawamū ojeupe rakue. Mama'e esage apoaramū jane jemogya 'ga afutat. A'eramū 'ga amanūmū jane mogyau mama'e esage apoaramū.

¹⁵ Jejui 'ga rerowiaara 'gã emu'e aipo are, ki Tito. Mama'e esagea etee ki eapoukat 'gã nupe. Mama'e tywera 'ga amū iaporamū ki ere 'ga upe: "Aipoa nia'wryri Janeruwarete 'ga upe. Peapo awi nanuara", ere ki 'ga upe. Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee ene rekoramū 'gã ene ago'wawarūe'em.

3

Mama'e esage apo are ki emu'e 'gã

¹ Emuea'ar iki Jejui 'ga rerowiaara 'gã jeje'eg are. "Peenuw iki 'wryriararete 'ga je'ega", ere ki 'gã nupe. "Wryria'ri 'ga je'ega nanē ki peenup nū. Mama'e esagea eapo jee ejeupe 'ga 'eramū iapou etee futat 'ga upe", ere ki 'gã nupe. ² "Peago'o nanē kasi 'gã amū pejemogyau ne. Pejemara'ne'emamū nanē pejemogyau. Pejejukau esage nanē

pejuee najuee etee nũ. Pejeta'waramũ pejემogyau 'gã nupe najuee etee", ere ki 'gã nupe. ³ Ymã te ako jane Jeju 'ga rerowiaare'ema 'gã 'jawe etee futat jane jemogyi ikue. Jeju 'ga rerowiare'ema janetywereteramũ jarejemogyau. Jare'akwaawe'emamũ ako jarejemogyau ikue. Nianuwi futari ako jane 'gã amũ je'ega ikue. Jarejuwarete 'ga je'ega miamũ ako jane ianupe'ema ikue. Jarejemifutar imũ etee futat ako jarewau mama'e apou ikue. Jarejee etee ako jarejea'aramũ ikue. Jarejeupi etee futat ako jarewau jarejemaku'iu ikue. Jaremara'neramũ ako jarejemogyau 'gã nee ikue. 'Gã nanẽ ako amara'neramũ jane ree ikue nũ. 'Ga karaemã resakawe ako jane 'jau jarejeupe ikue: "Maran ajee je jẽmĩ najetywi nanuara pyu 'ũ?" 'jau ako jane jarejemogyau jarejeupe ikue. ⁴ A'ere ako Janeruwarete 'ga 'awamũ 'ga jekwaawukari janee ai'i. Janeruwarete 'ga 'ã jane katu'okararetea. Esagesage te 'ga. Iporomutat te 'ga jane ree najuee etee. ⁵⁻⁶ Ajemuaẽm te 'ga jane ree. Najaneremiapofer esage are rũi futat 'ga jane katu'ogi rakue. Ajemuaẽm te 'ga ae ree. A'eramũ 'ga a'eramũ jane katu'oka. Werowiarãmũ Jeju 'ga jane katu'ogi jane pireita janetywer awi. Sã'ã ae u'ar yau ma'eramũ mama'e tywera apoe'ema. Nan tee futat jane jemogyi 'ga rerowiar ire, 'ga jarepirei re. A'eramũ jane u'ar yau ma'e 'jawe jarejemogyau 'ga rerowiar ire 'ga upe. Jarey awi jare'aa ypy jane jarejuwa 'ga ra'yra futat. A'ere jane Jeju 'ga rerowiar ire u'aru'jap ma'e 'jawe nũ. A'eramũ futat Jarejuwarete 'ga ra'yramũ jarejemogyau. Wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ 'ga jane mogyau wa'yramũ. 'Ga 'Agesagea jane mogyau 'ga ra'yramũ 'ga upe. 'Awamũ 'ga U'agesage mua janee. Nakate'emĩ futari Janeruwarete 'ga janee. Mama'e esage te 'ga amut janee. U'agesagea miamũ futat 'ga amut janee, Jeju Kristu 'ga jane pirei re. Meewe a'eramũ miamũ 'ga 'Agesagea jane monoi jane katu'oka jane rerekou. ⁷ Janeruwarete 'ga iporomutat nanimenime jane ree. Ipota'wa 'ga akou janee. A'eramũ 'ga jane katu'ogukaa Jeju 'ga upe. Jarekatu'og ire jarejemogyau iky'ae'ema 'jawe futat 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'jau janee: "Pẽẽ 'ã pẽnesage jee. A'eramũ nipo je anure pẽ mua 'au tejepyri pẽ mogyau nakwaparimũ warãu rũi futat", 'jau nipo 'ga janee. A'eramũ jane 'ga pyri jareo rapesaka jarejemogyau. ⁸ A'jea futat jeremimome'ua.

A'eramũ ene Jeju 'ga rerowiaara 'gã mu'jau najuee etee futat aipo are. A'eramũ 'gã mama'e esagea etee iapou ajemogyau. Mama'e esagea etee iapo re nipo 'gã jopoari ajemogyau.

⁹ Amumera 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are ajamueara te.

A'ere kasi 'gã ereje'egauwar ine. Opytunera 'gã je'eger are 'gã jamuei. Moisesi 'ga remikwasiarer are nanē 'gã ajamueu nū. Ajamue ekoete futat 'gã ajemogyau. A'eramū ene 'ga je'eg are eapyakawe'em. ¹⁰ Amumera 'gã nipo Jejui 'ga rerowiaat 'mea te. 'Gã nipo ajamu'jau mama'e amutee are. “Simojo'ok 'gã ajaui jarejee 'jau”, e'i te nipo aipo 'gã. A'eramū ki ene eje'ega moywyrafena nanuara 'gã nupe, 'gã momika nanuar awi: “Au'je 'gã mu'e re mama'e tywer are”, ere ki 'gã nupe. 'Gã pige'emamū, eje'ega moywyrafenu'japa 'gã nupe nū. Mukūi etee eje'ega moywyrafena esaka 'gã nupe. Jui 'gã pige'emamū ekou'jape'ema 'gã nee. ¹¹ Aipo 'gã nia'wyri futari. Opoit futat 'gã mama'e esage apo awi. 'Ga nemiapofet tywera resag ire ene 'gã kwaapa. “Nia'wyri futari 'gã na'e”, 'jau ki ene 'gã jekatu'oge'emamū.

¹² Anurenure'i te nipo aje je kūima'e 'ga amū monoi peu ene py'rau. Maranamū nipo Artemas 'ga. Maranamū te nipo Tikiku 'ga. Nakwaawi katu we je tejemimonorama 'ga. A'eramū ki ene ejeupe 'ga waēm ire ekwapa kamēsīete ajepeja amunaw ipe, Nikopo 'jaw ipe je rekoa. Peu futat nipo je oi amana magwapa aipo amunaw ipe.

¹³ Janepytuna 'gã amū nipo awau watau ene wi. A'eramū ene mama'e mū monou 'gã nupe 'gã nemirerooramū. Ajepeja 'ga rera Zena. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga, Zena 'ga. Ajepeja 'ga rera Aporua.

¹⁴ Jarepytuna 'gã ki emu'e jarejemogy esage are. “Mama'e esagea peapo pejejemogyau”, 'jau ki ene 'gã nupe. “Pejekaraemā ki pemono amū ikaraemāe'ema 'gã nupe”, ere ki 'gã nupe. “A'ere kasi pemono amū iwewue ma'e 'gã nupe. Kasi a'e pe taetu 'gã wewue jerani etee 'gã nee ne”, ere ki 'gã nupe.

¹⁵ 'Auwara 'gã, je pyriwara 'gã, oje'ega monou enee, ene futaa. Je nanē teje'ega monou enee nū. A'eramū ki ene oreje'ega mome'wau orejekoty'aawa 'gã nupe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

Jarejuwarete 'ga resagea ene rerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

Firemō

Ymã te 'gã jamuri wemifajamũ rakue. A'eramũ imuripyrrera 'ga oporowykyau akou amuarera 'ga upe. A'ere 'ga muarera 'ga nomepyi 'ga. 'Ga mojemi'waa etee, 'ga muaityau etee nanē nũ. Amumē imuripyrrera 'ga amũ oka'jama amuarera 'ga wi. A'eramũ 'ga muarera 'ga oje'ega monou kwe pe 'gã nupe: “Jeremifaja 'ga oka'jam je wi. 'Ga resaka ki pepyyk 'ga jee, 'ga mua imojewya jee nũ”, 'jau 'ga oje'ega monou kwe pe 'gã nupe. A'eramũ 'ga resakara 'gã 'ga pyyka, 'ga monou imojewya 'ga muarera 'ga upe nũ. A'eramũ nipo 'ga waēm ire, 'ga muarera 'ga 'ga rerekou tyweaete, 'ga nupānupāu, 'ga jukawaipa.

A'eramũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou Firemō 'ga upe. Firemō 'ga remifaja 'ga oka'jam 'ga wi rakue. Oka'jam ma'e 'ga rera Onesimu. Oka'jam ire Onesimu 'ga awau owaēma Paulo 'ga pyri. A'eramũ Paulo 'ga Jejui 'ga mome'wau 'ga upe. A'e renupawe 'ga Jejui 'ga rerowiaaramũ akou. A'eramũ Paulo 'ga 'ga monou imojewya 'ga muarera 'ga upe. 'Ga futat koa ka'arana ikwasiaripyrrera weroo ojara 'ga upe rakue.

¹⁻² Je Pauloramũ ka'arana akwasiat imonou enee, ki Firemō. Timoteo 'ga ako je pyri. 'Ga 'ã janerewirera. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou ene upe. Ene 'ã orejekoty'aawa futat. Ene nanē 'ã ereporowyky ore 'jawe, Jejui 'ga mome'wau ore pyri. Eneroga pype Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau awau 'ga muorypa. A'eramũ ore 'gã nupe nanē ka'arana kwasiaa imonou nũ. Jarejenyra ēē upe, Afia ēē upe, nanē ore imonou nũ. Akipu 'ga upe, jarejepyri oporowyky ma'e 'ga upe nanē ore imonou nũ. Akipu 'ga nanē 'ã jane 'jawe futat ako ojemouaga oporowykyau. Mīmera 'gã nupe ore ka'arana monoi ikwasiaa.

Je 'ã a'yi moromunepawa pype. Kwe pe ako je oi Jejui 'ga mome'wau ikue amunawa moyka ikue. A'eramũ 'wyrīara 'ga je pyygukaa 'gã nupe, je mŷina je munewukaa moromunepawa pype. A'eramũ je ka'arana etee imonou ikwasiaa pē nupe.

³ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Janejararete 'ga Jejui Kristua. 'Gã nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gã pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nũ.

Firemō 'ga

⁴ Jarejuwarete 'ga upe teje'egawe je teje'ega monou 'ga upe ene ree jepi. “Esage Firemō 'ga ene rerowiaara”, 'jau je 'ga upe ene ree jepi. ⁵ Tekotee 'gã ene mome'wau jee jepi. “Firemō

'ga iporomutat Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee. Ipota'wa te 'ga 'gā nee", 'jau 'gā jee jepi. "Ga 'ā Jarejararete 'ga, Jejui 'ga werowiat a'jea futat" 'jau 'gā jee jepi, ene mome'wau jepi. ⁶ A'eramū je 'jau Jarejuwarete 'ga upe ene ree jepi: "Taeapyo ki 'ga a'jea futat mama'e esagea ojeupe ene iapo are. Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū ene mama'e esage etee iapou ekou oree. A'eramū ki ene 'ga mueapyoukaa ee", 'jau je teje'ega monou 'ga upe ene ree jepi. ⁷ Jarejuwarete 'ga ree eporomutaramū nanimenime ekou. 'Ga remiayuwā 'gā nee nanē eporomutaramū nū. Aipoa je maku'iu. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū ore araku'iramū ene ree najuejue etee. A'eramū a'ea taetu je mafuewerukaa jeporowyky are Jarejuwarete 'ga upe.

Onesimu 'ga

⁸⁻¹⁰ 'Awamū je Onesimu 'ga mome'ui enee. Eneremifajamū futat 'ga. Eneremimurera futat 'ga. A'ere 'ga eneje'ega nuenuwi tee rakue. A'eramū 'ga 'ā oka'jama ene wi rakue. A'eramū 'ga 'ua owaēma jee 'au ai'i, Roma pe ai'i. Moromunepawa pype jerenaw ipe 'ga 'ua owaēma jee. A'eramū je tejeupe 'ga waēmamū Jejui 'ga mome'wau 'ga upe. A'eramū 'ga 'ga rerowiaa ai'i. A'eramū 'ga 'awamū akou 'ga remiayuwamū. A'eramū je Jejui 'ga ree 'ga mu'e re 'ga ruwa 'jawe te'ŷina 'ga upe. A'ere je 'awamū 'ga monoi imojewya ene upe nū.

A'eramū je 'awamū 'jau ene upe: Je 'ā Jejui 'ga remi-monofera futat. 'Ga je'eg imū etee futat ako je tewau 'ga mome'wau ikue. A'eramū je 'jau enee: "Ojejuka esage werewi pa'ā 'ga 'ga ree nū", 'jau je enee. A'ere je nomojekaukari ene 'ga ree. 'Au etee tajejuka 'ga ree 'ga upe, a'e je numiamū. Tepoaawamū tareko 'ga, a'e je numiamū. A'ere 'ā 'ga ene poaawa te. A'eramū amunipo 'ā ene te eje'ega mŷina 'ga ree jee. A'eramū je kweramū 'ga monou enee. Ejejuka esage ki 'ga ree, a'e je enee 'awamū. Je 'ā jesawa'e futat. Je 'ā Jejui 'ga je'ega mome'wara. A'eramū 'ga rerowiare'ema 'gā je pyyka je mŷina 'au moromunepawa pype. A'ere 'ā ene jejekoty'aawa. Janeporomutat jane jarejuee jepi. A'eramū je 'jau ene upe: Eneporomuorywiwet nipo je ree. A'eramū ene epojekuka esageramū 'ga ree, a'e je enee.

¹¹⁻¹² 'Au te'ŷina je Onesimu 'ga resagi. Jejui 'ga rerowiar ire 'ga je poari futari. Mama'e esagea 'ga wapo kwaiwete jee, je poaawamū futat. A'etea je 'ga omono enee. Jeporomutat je nanimenime 'ga ree. 'Ga oa je mu'arasig futat numiamū. A'ere 'ga najeremimurera rūi futat. Enema'ea futat 'ga. Ymā te 'ā 'ga eneremiayup tyweramū 'ga rekoi rakue. A'ere 'ga

'awamū eneremiayuw esagea futat. ¹³⁻¹⁴ Afutat je 'ga pytaa numiamū, 'au moromunepawa pype tejepyri numiamū. A'ere 'ā 'ga ene poawa te. Mukuu ene rekoramū amunipo 'ā 'ga je poaa akou. A'ere 'ga najeremiayuwa rūi. Enema'ea te 'ga 'ā. A'eramū je 'ga momytawe'em eneremifutare'em imū. Peu 'ga reko futare'ema ki 'ga emut etee imojewya jee nū. A'e pe ene peu 'ga reko futaa peu etee futat 'ga mogou ejepyri. A'eramū je kamēsīete ki 'ga emut imojewya jee, 'jawe'em enee.

¹⁵ Ymā 'ā Onesimu 'ga ka'jami ene wi rakue. Ināinānī'ī etee 'ga rekoi mukuu ene wi. A'ere 'awamū 'ga oi ojewya ene pyri nū. 'Awamū nipo 'ga rekoi ene pyri futat. 'Awamū nipo 'ga noka'jamu'jawi ene wi. ¹⁶ Ymā 'ā 'ga eneremiayup teeramū 'ga rekoi rakue. A'ere 'ā 'ga 'awamū Jejui 'ga rerowiaaramū. A'eramū 'ga 'awamū janerewirera futat akou. Jepromutat je 'ga ree. A'ere nipo ene te 'ga ree jepromutara ereapyraap. Ene upe oporowyky ma'e 'ga te 'ā. Enerewirera nanē 'ga 'awamū nū.

¹⁷ Paulo 'ga jejekoty'aawa futat, ere 'ā jee jepi. A'eramū 'ā ene, ejepyri je oramū, je mua ejog ipe jepi. A'eramū ene nan tee futat Onesimu 'ga monou ejog ipe. ¹⁸ Maran gatu nipo 'ga eneka'aran epye'ema munuge'ema enepo pe rai'ī. A'eramū ki ene 'ga amunug ire imonou inuga jeka'aran are. A'eramū je imepyau enee 'jau. ¹⁹ 'Awamū je ka'arana kwasiaawa pyyka tepo pe ikwasiaa enee: Je 'ā Pauloa. Je futat tamepy enee 'jau. Aipoa je futat akwasiat ka'aran are inuga enee. Ymā te je ako Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui enee ikue. A'eramū ene ako 'ga rerowiaa ikue. Je 'ga mome'ue'em ire amunipo 'ā nererowiari futari Jejui 'ga. Werowiare'em ire amunipo 'ā 'ga nene katu'ogi futari. Aipo are ejea'aramū ekou. ²⁰ A'ere jane juejue Jejui 'ga rerowiari futari. A'eramū ene ejelukau esage Onesimu 'ga ree, jarejewirera 'ga ree. Aipo apo re je maku'ī ape.

²¹ Ajemogypyk je ene ree, ki Firemō. Ejejuka esage ki Onesimu 'ga ree, a'e je enee. A'ere je tejeupe etee futat je 'i: "Firemō 'ga nipo ojejuka esage Onesimu 'ga ree. Je'eawera nipo 'ga wapyraap", 'jau je te'ŷina tejeupe. ²² Jarejuwarete 'ga upe 'ā pēē 'jau jepi: "Emomoirukat 'gā Paulo 'ga wi", 'jau 'ā pēē 'ga upe pejeje'ega monou pejemogyau je ree jepi. A'eramū nipo 'ga anure je monoukaa pē nesaka. A'eramū pēē jerupawa resaka jee.

²³ Epafrasi 'ga ako 'au je pyri moromunepawa pype. 'Ga nanē Jarejuwarete 'ga mome'wara nū. A'eramū 'gā 'ga pyyka imua imŷina 'au moromunepawa pype je pyri. 'Ga nanē oje'ega omono pē nupe pē futaa nū. ²⁴ Jepyatuna 'gā nanē oje'ega omono pē nupe pē futaa nū. Maku, Aristaku, Demas, Luka. Mīmera 'gā oje'ega monou pē nupe pē futaa.

²⁵ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

Epyreu

'Ga amũ 'awa ka'arana kwasiaa imonou judeu 'gã nupe, Jejuu 'ga ree 'gã mu'jaawamũ rakue. Nikwaawi jane ikwasi-aarera. A'ere na'ga etee rui ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Age-sagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue. Judeu 'gã ner irũa epyreua.

Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga

¹ Ymã Janeruwarete 'ga oporogytau oje'ega mome'wara 'gã nupe etee rakue. Mama'ea nanẽ 'ga iapou opãjẽ mũ ojee 'gã mueapyoukaawamũ. Meewei futat 'ga 'gã mueapyou oporogyta are rakue. Namueapyopawi 'ga 'gã ywawuje tee wemifutar are rakue. Inãinãni'ĩ etee ra'ne 'ga imome'wau 'gã amũ nupe. A'ere 'ga anure inãinãni'ĩ etee oporogyta mũ mome'wau 'gã amũ nupe nũ. Ojeupe 'ga porogytaawer imũ etee futat 'ga je'ega mome'wara 'gã 'ga je'ega mome'wau ajemogyau janyepy 'gã nupe rakue. ² A'ere ako 'ga 'awamũ 'ga je'egi wa'yrarete 'ga upe rai'i. A'eramũ ako 'ga ra'yra 'ga te jane mueapyou 'ga je'eg are ai'i. Nikwaawi futari jane Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere jane 'ga ra'yra 'ga resakawe jane Jarejuwarete 'ga kwaawi. Mama'ea 'ga iapoukaa wa'yra 'ga upe rakue. Ywy, ywak, ipypewat. Mĩmera 'ga wapoukat wa'yrarete 'ga upe rakue. 'Ga futat 'jau wa'yra 'ga upe rakue: "Anure nipo je ene mĩyi mama'e jarareteramũ", 'jau 'ga wa'yra 'ga upe rakue. A'eramũ nipo 'ga wa'yra 'ga mogou mama'e jarareteramũ futat. ³ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga esage 'Uwarete 'ga 'jawe etee futat. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga resage kwaapa 'ga ra'yrarete 'ga resag ire. Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'e mogyaukararũmũ imomytau. Kwat, jay, jaytata, ywy. Mĩmera 'ga imogyau imomytaaw ipe etee futat. Amanũmũ 'ga 'jau rakue: "Amanũ je 'gã tywera mepyawamũ. A'eramũ je tejerowiaaramũ 'gã tywera moia 'gã nui", 'jau 'ga ojeupe rakue. Janetywer are amanũ re 'ga oferapa awau wapyka 'Uwarete 'ga pyri. 'Uwarete 'ga pãjẽrete 'jawe etee futat 'ga. Aju'jawe etee futat 'gã. A'eramũ 'ga awawarũmũ wapyka 'ga pyri, 'ga jakwatawa katy.

Ywagipewara 'gã apyraapat

⁴ Ywagipewara 'gã ajemogyau Ku'jywa 'ga upe oporowyky ma'eramũ futat. A'ere 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wyririamũ oje'jawe. A'eramũ 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gã apyraapa futat. ⁵ Naywagipewara 'gã amũ nupe rui 'ga 'i: "Ene jera'yra. Je 'ã 'awamũ ako eneruwamũ enee",

'jau rakue. Wa'yra 'ga upe etee 'ga 'i aipo 'jau. Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i:

“Je 'ã ako eneruwamũ.

Ene futat je amogo teja'yrareteramũ”,

'jau rakue. Wa'yrarete 'ga upe etee te 'ga 'i aipo 'jau rakue.

⁶ Ywy pe wa'yrarete 'ga mua Ku'jywa 'ga 'jau rakue:

“Ywagipewara 'gã jera'yra 'ga tamuoryp 'jau”,

'jau 'ga ojeupe rakue.

⁷ Ywagipewara 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'i:

“Je upe oporowyky ma'e 'gã. Ojeupe je je'eg ypyrauwe ywagipewara 'gã too kamẽsĩete mama'e apou je'eawer imũ 'jau kwy”,

'jau 'ga ojeupe. Sã'ã ywytu rura. Namutat 'ga opãjẽ monoi 'gã nupe.

“Sã'ã tupã werawa. I'jawe 'gã awau kamẽsĩete 'jau kwy”,

'jau 'ga ojeupe.

⁸ A'ere 'ga wa'yra 'ga upe 'ga 'i:

“Ene je 'jawewara. A'eramũ ene e'ỹina 'wyriarareteramũ ejemiayuwa 'gã nupe.

Nakwaparimũ rũi futat e'ỹina 'wyriarareteramũ 'gã nupe.

Mama'e a'jea etee te eremome'u 'gã nupe.

Mama'e tywera apoara 'gã etee ki ereko tywet 'gã nemiapo tywer are.

⁹ Mama'e esage etee te 'ã erefutat.

A'eramũ ene mama'e esage etee iapou.

Mama'e tywera 'ã nerefutari. A'eramũ ene mama'e tywera apowe'em.

A'eramũ je Eneruwareteramũ ene pyrũmũ ene mogou enepytuna 'gã 'wyriarareteramũ, ene maku'iukaa”,

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe.

¹⁰ “Ene futat ako ywya ereapo ikue, ywaga reewe ikue”,

'jau 'ga wa'yra 'ga upe.

¹¹ “A'ere nipo anure eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawa'uweri futari nipo.

A'efer ipe etee futat nipo ene ekou.

Sã'ã taity ymanera toropawa. Nan futat nipo eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawi futari nipo.

¹² Anure nipo ene ywy ymanera mojopy'rau ywy yau pyu.

Sã'ã ae taity ymana mojopy'rua taity yau pyu.

Nan futat nipo ene ywy mojopy'rau ywaga reewe.

A'ere ene neneteepawi futari.

Nene mojopy'rawi futari.

Neneymani futari nipo ene”,

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe rakue.

¹³ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau wa'yrarete 'ga upe nũ:

“Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepājēretea je 'jawe. A'eramū ene eapyka je yse katy.

Ene 'ā je omogo 'wryiarareteramū pāwēūjē etee futat 'gā nupe”,

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue.

“Ene ree iporomutare'ema 'gā 'arimū nipo je ene mag-wawukari.

A'ere je iapoe'emauwe eapyk 'au je yse katy”,

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue. Naywagipewara 'gā amū nupe rūi 'ga 'i aipo 'jau rakue.

¹⁴ Maran sipo ywagipewara 'gā? 'Wryiarāmū sipo 'gā ywy pewaramū janee Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga pyri? Naani. Ojeupe Janeruwarete 'ga 'eawer imū etee te 'gā mama'e apoi 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'gā mua ojepyri oo ma'eramamū jane poaawamū.

2

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

¹ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gā apyraapa. A'eramū ki jane 'ga je'ega rerowiaa futat jarejemogyau. 'Ga je'eg imū mama'e apo re nipo jane jarepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ² A'jea futat ymā ywagipewara 'gā Janeruwarete 'ga je'ega reruri imome'wau janepy 'gā nupe rakue. A'jea futat 'gā 'ea. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā 'eawera renupare'ema 'gā nerekou tyweaete rakue. ³ A'ere ako 'ga 'awamū wa'yra 'ga muri janee ikue. A'eramū 'ga wa'yra 'ga jukaukaa kūima'e tywera 'gā nupe rakue. Janetywera mepyawamū 'ga ruwa 'ga 'ga jukaukari 'gā nupe rakue. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiare'em ire taetu jane rerekou tyweaete a'jea futat. “Tejerowiarāmū je pētywera moiri pē nui”, 'jau 'ga janee amanūmū rakue. Janejararete 'ga, Jejuī 'ga ra'ne futat imome'wau ojepyriwara 'gā nupe rakue. “Pēkatu'okawamū je manūi” 'e mome'wau 'gā nupe rakue. A'eramū 'ga je'ega renupara 'gā imome'wau janee. “Pētywera moiawamū je ruri, e'i 'ga oree ikue”, 'jau 'gā imome'wau janee. “Tejerowiaara 'gā nui je 'gā tywera moia, 'gā katu'oka. A'eramū nipo je anure 'gā nerawau ywag ipe tejepyri, e'i 'ga oree ikue”, 'jau 'gā imome'wau janee, jane mueapyou ee. “A'eramū nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiare'ema 'gā nerekou tyweaete”, 'jau 'gā jane mueapyou ee. ⁴ Janeruwarete 'ga taetu aje 'ā jane mueapyoukat wa'yra 'ga je'eg are. “Mama'e a'jea etee jera'yra 'ga omome'u 'gā nupe”, 'jau 'ga. A'eramū 'ga U'agesage mua wa'yra 'ga rerowiaaramū janee. A'e pyu jane jarejeapyoramū 'ga 'eawer are. Wemifutar imū etee futat 'ga U'agesage

muri janee, aeremiapoe'ema apoukaa janee. A'eramũ nipo esakara 'gã oporesagamũ ajemogyau jane ree. 'Ga 'Age-sagea nipo mama'e apoukaa janee. Mama'e a'jea wa'yra 'ga imome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga U'agesagea namura'uweri janee wa'yra 'ga 'eawer imũ.

Jejui 'ga rerowiaaramũ jane

⁵ Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wyri-aramũ wemiapoferamũ janee. Aipoa je amome'u pẽ nupe. Naywagipewara 'gã amũ rũi 'ga omogo 'wyriaramũ. Wa'yra 'ga etee futat 'ga omogo 'wyriaramũ wemiayuwamũ janee.

⁶ Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue:

“Jeporesak tee je 'ã ywy pewaramũ pẽ nee. Jarejuwarete 'ga remiapofera tywera 'jawe etee agawewi 'ã pẽẽ.

A'etea 'ã 'ga ajemuaẽm pẽ nee ywy pewaramũ”, 'jau 'ga ik-wasiaa rakue.

“Ma'ja are sipo erejemuaẽm ywy pewaramũ 'gã nee, ki Ku'jyp? Nia'wyri agawewi 'gã.

A'etea 'ã erejemuaẽm 'gã nee”,

'jau 'ga ikwasiaa rakue.

⁷ “Naywagipewara 'gã pãjẽ apyraapa rũi agawewi ywy pe-wara 'gã.

A'etea nipo ene anure 'gã muesageu 'gã pãjẽruga ejepyriwara 'gã 'jawe.

A'eramũ nipo 'gã najuejue etee futat ywy pewara 'gã pojeupa.

⁸ Ene 'ã 'gã mogyau 'wyriaramũ mama'e upe.

Tejemiapofera upe nipo je 'gã mogyau 'wyriaramũ, 'jau 'ã ene rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa Jarejuwarete 'ga upe rakue.

Anure nipo 'ga jane mogyau 'wyriaramũ mama'e upe wa'yra 'ga pyri. Kwat, jay, mama'eukwaap, ywagipewat. Mĩmera wemiapofera upe nipo 'ga jane mogyau 'wyriaramũ 'ga pyri. A'ere na'awauwe rũi jane jemogyi 'wyriaramũ 'ga remiapofera upe. ⁹ Sikwaap futat 'ã jane 'awamũ Jejui 'ga rekwawera. Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua 'au ywy pewaramũ jane 'jawe rakue. A'eramũ 'ga nanẽ ajemogou ipojeuwipyre'emamũ rakue nũ. Ywagipewara 'gã pãjẽ'wyri'i ako ma'e 'jawe nanẽ 'ga akou rakue nũ. Ywy pewaramũ jane 'jawe etee futat 'ga akou rakue. A'ere Janeruwarete 'ga poro-mutaramũ jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga jukaukaa kũima'e tywera upe janetywera mepyawamũ. Jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũarũi janetywer are rakue. A'ere 'ga jemogoi jane 'jawe ra'ne futat janetywera mepyawamũ. A'ere Ku'jywa 'ga 'awamũ jane ree 'ga manũ re 'ga rerooi 'ga mogou ojepyri nũ, 'ga mogou ywagipewara 'gã apyraapa

nũ. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã 'awamũ 'ga muorypa ajemogyau nũ. A'ea jane 'ã sikwaap. ¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. 'Ga futat mama'e omogy. 'Ga futat erekwara nanẽ nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga rea'aramũ jane ree. "Tamogy tejemiapofera 'gã teja'yramũ 'jau", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Anure nipo jera'yra 'ga rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete. 'Gã juejue nipo je imogyau teja'yramũ. Anure je 'gã muri 'gã mogyau 'au tejepyri nakwaparimũ warãu rũi futat", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ã 'ga wa'ywarete 'ga rerekou tywerukaa rakue, jane ree 'ga jukaukaa janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga futat Jejui 'ga wereko tywerukat ae a'wyre'ema upe. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jejui 'ga mama'e apoi. A'eramũ 'ga, 'ga remifutar imũ nanẽ 'ga ojereko tywerukaa 'gã nupe nũ. Amanũ are 'ga janetywera moia jane wi werowiamũ. Jane wi janetywera moir ire 'ga jane mogyau Ku'jywa 'ga ra'yramũ. A'eramũ Jejui 'ga anure werowiaaramũ jane rerawau jane mogyau 'Uwarete 'ga pyri.

¹¹ Jejui 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramũ 'ga wemikatu'ogeramũ jane mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga Janeruwareteramũ nanẽ futat nũ. A'eramũ nipo Jejui 'ga aku'iramũ jane ree. "Agamũ jerewirera 'gã. 'Agamũ jerenyra 'gã", 'jau nipo 'ga jane ree aku'iramũ. ¹² A'eramũ nipo 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe: "Eneremiapofera tamome'u tejewirera 'gã nupe 'jau. 'Gã pype tekou tamuoryp ene eneremiapofer are 'jau", 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ "Ajemogypyk je ene ree", 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

"Au je rekoi Tejuwarete 'ga ra'yra 'gã pyri.

Je pyri Jeruwarete 'ga 'gã murukari, 'gã nee tejejukaawamũ", 'jau 'ga akou.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ jane ywy pewaramũ etee futat. O'o ma'eramũ jarejemogyau wy ma'eramũ nanẽ jarejemogyau nũ. A'eramũ Jejui 'ga ajemogou ywy pewaramũ jane 'jawe etee futat rakue. Ywy pewaramũ jane 'jawe ajemogou 'ga amanũmũ jane 'jawe. Ywy pewaramũ jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũi futari. Janeruwarete 'ga namanũi futari. A'ere Jejui 'ga jemogoi ywy pewaramũ jane 'jawe. A'eramũ 'ga amanũmũ rëwëjëmĩ rai'i. A'ere 'ga manũi mama'eukwaawa 'wyrriara mateep-aawamũ. Mama'eukwaawa 'wyrriara pãjê'okawamũ te 'ga manũi rai'i. Mama'eukwaawa 'wyrriara ywy pewaramũ jane momawukaa. A'ea futat 'agamũ jane momap. A'ea futat ako jane ree iporomutare'emamũ. A'ere Jejui 'ga ipãjê'ogi amanũmũ rakue. ¹⁵ Ywy pewaramũ jane jarekyjau jaremanũ awi jarejemogyau. A'ere Jejui 'ga jane momapara pãjê'ogi.

A'eramũ jane jarekyjau'jape'ema jaremanũ awi, jaremoma-para pãjẽ'okara 'ga rerowiaaramũ. ¹⁶ Naywagipewara 'gã poaawamũ rũi Jejuĩ 'ga ruri 'au ywy pe rakue. Abraão 'ga juapyreramũ jane poaawamũ te 'ga ruri rakue. ¹⁷ Ajemogou 'ga 'ã wewireramũ jane 'jawe futat rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga janejemogy kwaawi a'jea futat. A'eramũ 'ã 'ga a'jea futat ajemuaẽma jane ree. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ 'ga mama'e apou. A'eramũ 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'eramũ jane ree. Ymã te mainana 'gã etee mama'e rerooi iapyau Ku'jywa 'ga upe rakue, opytuna 'gã tywera mepyau rakue. Mainana 'wyrararete 'ga etee te wyra ry rerawawarũmũ erosou Jarejuwarete 'ga mogytaawa my'ja'wi pype 'ga upe, opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere ako 'awamũ Jejuĩ 'ga jemogoi mainana 'wyrara remiapofera rekwaw ipe janee ikue. Najukai futari 'ga wyra janetywera mepyawamũ. 'Ga futat ojejukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ. ¹⁸ Ywy pe 'ga rekoramũ mama'eukwaawa 'wyrara Jejuĩ 'ga porowyky are oporomote'ariweramũ rakue numiamũ. A'ere Jejuĩ 'ga nuapoi futari emifutar imũ mama'e tywera rakue. 'Ga maruukare'ema agawewi futat akou rakue. A'ere 'ga jemouagi etee futat jupe rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga nanuara kwaawi katu katu tãmẽjẽ. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. A'eramũ 'ga jane poararũmũ a'jea futat mama'eukwaawa 'wyrara jane rereko tyweramũ.

3

Jejuĩ 'ga Moisesi 'ga retee

¹ Jejuĩ 'ga rerowiaaramũ pẽẽ jejaap katu katu 'jawe jee. Kũima'eramũ pẽẽ jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pẽẽ jerenyra 'jawe jee. Pẽẽ nanẽ Janeruwarete 'ga pẽ pyyrũmũ pẽ mogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ ki pẽẽ pejejeatee'emamũ Jejuĩ Kristu 'ga wi pejejemogyau. Janeruwarete 'ga 'ga amut ywy pe ojee jane mu'jawamũ rakue. Mainana 'wyrararete 'jawewaramũ 'ga ruri jane mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramũ jane Jejuĩ 'ga rerowiaa jarejemogyau. 'Ga Ruwarete 'ga nanẽ jane erowiaa nũ. ² Ymã te Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga pyyrũi ojeupe oporowyky ma'eramũ rakue. Moisesi 'ga mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nerawau erekou jũ myter imũ rakue. 'Awamũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga pyyrũi ojeupe mama'e apoawamũ. Moisesi 'ga 'jawe futat Jejuĩ 'ga mama'e apoi 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat. ³ Ymã Moisesi 'ga rekoi kũima'eeteeteramũ rakue. A'eramũ janeypy 'gã opejyuka esageramũ 'ga ree rakue. A'ere Jejuĩ 'ga te

kūima'eeteetea Moisesi 'ga apyraapa. A'eramū ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. Sã'ã 'oga apoararete 'ga resagea 'oga resage apyraawa. Nan tee futat Jejui 'ga resagea Moisesi 'ga resage apyraawi. ⁴ 'Oga apoara tywe'em ire amunipo 'ã 'oga nanē nitywi nū. Nawyri 'oga ojetee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Iapoe'em ire amunipo 'ã nitywi futari mama'ea. ⁵ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga remiayuwa a'jea futat rakue. Oporowyky 'ga a'jea futat Jarejuwarete 'ga upe rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega 'ga enupa a'jea futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee 'ga ojejukau esage rakue, 'ga je'ega mome'wau nanē 'ga 'gã nupe rakue. Ymã Moisesi 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramū rakue. A'eramū 'ga Ku'jywa 'ga remiaporama mome'wau 'gã nupe rakue, 'gã mueapyou Jarejuwarete 'ga remiaporam are rakue. ⁶ A'ere Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga mogou 'wyraramū wemiayuwa 'gã nupe. A'eramū 'ga 'Uwarete 'ga remiayuwa 'gã nee ojejukau esage. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat Kristu 'ga ojejukau 'ga remiayuwa 'gã nee. Jane nanē jarejemogyau 'ga remiayuwamū. 'Ga ree jarejemogypygy awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuwamū futat. “Anure nipo je pē nerooi pē mogyau Tejuwarete 'ga pyri nakwaparimū warāu rūi futat” 'e rerowiar awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuwamū.

Wupaw ipe jane rerooawam

⁷ Jarejuwarete 'ga remiayuwamū ki sienup 'ga je'ega jarejemogyau. Ymã te Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe ee rakue.

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamū ki peenup katu katu 'ga 'eawera.

⁸ Iapyajeawopytym ma'e 'jawe etee kasi peenup ne.

Janeypy 'gã oje'eganuwe'emamū 'ga upe rakue.

A'eramū pēē pejejemogyawe'em 'gã 'jawe pejeje'eganuwe'emamū.

Amunawe'em ipe weroo werekoramū 'ã janeypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema rakue.

Siesak Jarejuwarete 'ga remiapoa 'jau.

A'jea futat sipo 'ga jejukai jane ree u'eawer imū etee futat, 'jau 'ga rerowiare'ema 'gã ojeupe rakue.

A'eramū ki pēē pejejemogyawe'em jareypy 'gã 'jawe”,

'jau 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue.

⁹ A'ere Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nū:

“Kwarēta kwara magwapa agawewi 'gã ojeupe jeremiapofera resaka.

A'etea 'gã naje rerowiari futari ajemogyau.

A'jea futat sipo 'ga jejukai jane ree, 'jau etee 'gã ajaupe",
'jau Ku'jywa 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nũ.

¹⁰ "A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee. Nuenuwi futari 'gã
jeje'ega.

Nojemogypygyi futari 'ga je ree.

¹¹ A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupawa upe, 'gã nupe
tejemimonorama ywy pe.

'Peu tepeo pejepyty'wau maruowajar awi 'jau, mara'ne awi
'jau' je'eawer ipe 'gã awawe'em.

A'ere 'ã 'gã naje rerowiari etee.

A'eramũ jeje'ega rerowiare'ema 'gã awawe'em futat
je'eawera ywy pe.

Mama'ea nanẽ je imonowe'em 'gã nupe te'eawer imũ",
'jau 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukaa ee 'ga upe rakue.

¹² A'eramũ ki pẽẽ Jejuĩ 'ga rerowiaaramũ pejejea'gwau
Jarejuwarete 'ga rerowiar awi pejepoire'ema. Janeruwarete
'ga 'ã Okoeteete ma'ea. ¹³ Pejejomogypygyukaa 'ga ree
pejeojere'emamũ futat. "Sako esage 'ga upe 'jau. Sajem-
ogyppyk 'ga ree 'jau", 'jau pejeojere'emamũ futat pejejem-
ogyau pejejaupe. Aipo apo re nipo nepejomoryteeukari
mama'e tywera upe, pejepy' a moywyrafenukare'ema jupe.
¹⁴ Jejuĩ 'ga rerowiaa ypy we jane jarejemogypygyka a'jea futat
'ga ree. 'Ga ree jarejemogypygy awi jarepoire'em ire jane
jarejemujaa Kristu 'ga ree. A'eramũ ki jane jarepoire'ema 'ga
ree jarejemogypygy awi jarejemogyauwe futat.

¹⁵ Ymã 'ga wẽjẽmĩ futat ka'arana kwasiaa ee rakue:

"Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu 'ga
'eawera.

Iapyajeawopyty m'e 'jawe te kasi peenup 'ga je'ega ne.

Janepy 'gã oje'eganuwe'emamũ 'ga upe rakue.

A'eramũ pẽẽ pejejemogyawe'em 'gã 'jawe pe-
jeje'eganuwe'emamũ",

'jau 'ga ikwasiaa ee rakue.

¹⁶ Ymã te janepy 'gã wapyakau futat Jarejuwarete 'ga
je'eg are rakue numiamũ, Egitu ywy awi Moisesi 'ga rem-
inũ'ẽmera 'gã nakue numiamũ. A'ere 'gã anure Jarejuwarete
'ga je'eg are oporenuwiwere'emamũ rakue. ¹⁷⁻¹⁸ A'e are
Janeruwarete 'ga amara'neramũ 'gã nee rakue. A'eramũ 'ga
'gã mogyaukaa 'gã mojewarau jũ myter imũ kwarẽta kwara
magwapa rakue. Oje'eganuwe'emawer ipe etee futat 'gã
opapa rakue. Oje'eganuwe'emamũ 'ga 'gã monoukare'ema
'gã nupe esaukaripyrrera ywy pe. "Naje rerowiari futari 'gã.
A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe je'eawera ywy pe", 'jau 'ga

rakue. ¹⁹ A'eferupi tee aipo 'gã nosei futari Jarejuwarete 'ga ojeupe imome'upyrera ywy pe rakue. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga. A'eramũ 'gã awawarũme'em ojeupe 'ga 'eawera ywy pe.

4

¹ 'Awamũ nanẽ Janeruwarete 'ga 'i janee nũ: “Tejee oje-mogypyyk ma'eramũ je pẽ muri tejupaw ipe. A'eramũ je mama'e monou pẽ nupe te'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga janee. A'eramũ ki jane jarejemogypyyka a'jea futat 'ga ree. Kasi a'e pe 'ga najane monoukari wupaw ipe ne. ² 'Awamũ 'ã jane nanẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u renupa nũ, jareypy 'gã 'jawe rai'i nũ, “Janeruwarete 'ga iporopoariwet pẽ nee” 'e renupa rai'i nũ. Janeypy 'gã 'ga je'ega renupa tee rakue. A'ere 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'e are Janeruwarete 'ga 'gã monoukare'ema 'gã nupe u'eawera pype rakue. ³ A'ere jane 'ga rerowiaaramũ jane jemogypyygi Kristu 'ga ree. A'eramũ jane jaremanũ re jarewau jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane jarepy'ata'waramũ jarejemogyau. A'ere 'ga werowiaare'ema 'gã nupe 'ga 'i:

“Naje rerowiari pejepe pejejemogyau.

A'eramũ je temara'neramũ pẽ nee.

A'eramũ je 'jau pẽ nupe:

Nepesei futari pejejeupe imome'upyrera ywy pe, 'jau je pẽ nupe”,

'jau 'ga werowiare'ema 'gã nupe rakue.

Ymã Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. Seis etee 'ga mama'e rerosea iapoupap rakue. A'ere 'ga iapopaw ire oporowykyu'jape'ema futat ai'iwe ee rakue nũ. Worywamũ 'ga wemiapofer are rakue. ⁴ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga janee ee rakue:

“Seis 'ara rupi Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue.

Iapopaw ire 'ga noporowykyi ai'iwe rakue nũ.

A'eramũ 'ga worrywamũ wemiapofer are rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. ⁵ Anure aipo 'ga wẽjẽmĩ futat ka'arana kwasiaru'japa ee nũ:

“Naje rerowiari 'gã ajemogyau.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupe imome'upyrera ywy pe, 'jau Janeruwarete 'ga”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are inuga janee rakue. ⁶ Ymã 'ga je'ega renuw ppyarera 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera ywy pe rakue. Werowiar ire amunipo 'ã 'ga wemimome'ufera ywy monoi 'gã nupe rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã worrywamũ ee rakue. A'ere 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'ga 'gã monoukare'ema aipo pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'gã na'yrera

'gã nupe etee rakue nũ: “Pěẽ je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ je pẽ monoukaa pẽ nupe je'eawer ipe, pẽ muorypa ee”, 'jau 'ga werowiaara 'gã nupe rakue. ⁷ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are Davi 'ga upe rakue nũ. U'eawer imũ etee futat 'ga 'jau'japa Davi 'ga upe rakue:

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu.

Iapyajeawopytym ma'e 'jawe kasi peenup jeje'ega ne”, 'jau 'ga ikwasiaa ee rakue. A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. 'Ga je'ega renuparamũ jane upe juejue futat 'ga je'egi. Naymãwarera 'gã nupe etee rũi futat 'ga aipo 'jau. 'Awauwaramũ jane upe nanẽ futat 'ga 'i nũ.

⁸ Moisesi 'ga rekwawer ipe Josue 'ga etee futat opytuna 'gã nerawau erosou ojeupe Jarejuwarete 'ga remimome'ufera wyy pe rakue, Kanaã wyy pe rakue. A'ere naKanaã wyy upe etee rũi Janeruwarete 'ga 'i rakue. Kanaã wyy upe etee 'e re amunipo 'ã 'ga ne'iu'jawi Davi 'ga upe rakue nũ. ⁹⁻¹⁰ A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. Jane upe nanẽ 'ga 'i aipo 'jau rakue nũ. “Anure nipo 'ga werowiaaramũ jane rerawau ywag ipe ojepyri. A'eramũ jane nanẽ jarepytu'wau jareporowyky awi”, 'jau ki jane jarejaupe. Wemiapofera apopaw ire Janeruwarete 'ga oporowykyawe'em ai'iwe rakue nũ. Ywawuje futat 'ga pytu'ui wemiapo awi rakue. Nan tee futat 'ga jane mopytu'waukaa janeporowyky awi ojepyri jane jemogyramũ. ¹¹ A'eramũ ki jane jarejemogypyka 'ga ree. Kasi a'e pe jane jemogyi ymãwarera 'gã 'jawe ne. Nuerowiari 'gã Ku'jywa 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera wyy pe rakue.

¹² Ku'jywa 'ga 'eawera eko ma'e 'jawe futat. 'Ga 'eawer imũ etee futat mama'ea jeapoi. Ipãjẽ ma'e 'jawe futat 'ga 'eawera. Jyuu aime juowajuu 'jawe nanẽ Janeruwarete 'ga 'eawera nũ. Sã'ã ae jyuu aime juowajuu pyu wyro'o ikysi pãwẽ tãmẽjẽ imonoa iywyterimũ. A'eramũ 'ã ae iywyter ipewara o'o resaka. Ikaga miamũ 'ã ae imowoka. A'eramũ 'ã ae ikagyawa resaka. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'eawera. Janeapya pype ose re 'ga je'ega jane mueapyoukaa janeremifutar are. Mama'e esage are janeparuapower are, mama'e tywer are janeparuapower are, jarejea'aresage are, jarejea'atywer are. Mĩmer are 'ga je'ega jane mueapyoukaa. ¹³ Nimimarũi jane mama'ea Jarejuwarete 'ga wi. Wesak katu katu 'ga mama'ea. Okwaap katu katu 'ga mama'ea. Janerea'ara miamũ 'ga okwaap. Nimimarũi jane mama'ea 'ga wi. 'Ga reape jane jemogyi. Anure nipo jane jarejemiapofera mome'ui 'ga upe. A'ere 'ga jane kwaawi katu katui. A'eramũ jane 'ga morytearũme'em jarejee, 'ga upe jarejemome'uramũ.

Mainana 'wyrararete 'jawewat

¹⁴ A'eramũ ki jane Jejui 'ga rerowiar wyyapiau jarejemogyau. Jejui 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ 'ga awau 'Uwarete 'ga pyri janee. Ymã 'ã mainana 'wyriraretea wyra jukai, wy rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere 'ã Jejui 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ rakue. Mainana 'wyrirarete remiapofer ipe 'ga ajemogou janee. ¹⁵ Jejui 'ga 'ã jane kwaapap. Jane 'jawewaramũ 'ga ajemogou wyy pe 'uawamũ. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. “Ywy pewara 'gã nifuakari mama'e tywera apoe'em awi”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ajemogou ifuakare'ema 'jawe, jane 'jawe rakue. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrira 'jau Jejui 'ga upe rakue: “Ga fuakara pa je amateepap 'ga wi kwy. Teje'ega pa je aenuwukat 'ga upe kwy. Mama'e tywera taapoukat 'ga upe 'jau kwy”, 'jau mama'eukwaawa 'wyrira ojeupe rakue numiamũ. A'ere 'ga nuenuwi futari ije'ega. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree, mama'eukwaawa 'wyrira janefuakar are iporomateepawiweramũ. A'eramũ 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe jane ree, 'ga mota'waukaa janee. ¹⁶ A'eramũ ki jane jareporogytau Jarejuwarete 'ga upe jarekyjawe'em. 'Ga 'ã ajemuaẽma jane ree. Ipota'wa 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esagea etee iapou janee. Ojeupe jane enũjamũ 'ga jane poari mama'e apo are.

5

¹ Ymã Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'ga amũ pyyrũ 'ga pytuna 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Apyyrũ je ene 'gã nupe ene mogou mainana 'wyrirareteramũ. A'eramũ ene eporowykyau jee epytuna 'gã nee. Mama'e tywera 'gã iaporamũ ene eporogytau 'gã nee jee, wyra jukau iapyau jee 'gã tywer are. Na'gã nũ oporogytau jee otywer are. Ene tee eporogyta jee 'gã nee, 'gã tywer are. Je upe mama'e are oporomuriweramũ 'gã imonou ene upe. A'eramũ ene ete imua jee 'gã nupe”, 'jau Ku'jywa 'ga 'ga upe rakue. ² Opytuna 'gã 'jawe futat mainana 'wyrirarete 'ga. A'eramũ 'ga ajemuaẽma opytuna 'gã nee mama'e tywera 'gã iaporamũ. Amumẽ nipo 'gã mama'earũe'ema apou ikwaape'ema. Aipo 'gã nee nanẽ 'ga ajemuaẽma akou. ³ Opytuna 'gã 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga nanẽ mama'earũe'em apou akou nũ. A'eramũ 'ga nanẽ otywer are wyra jukau iapyau Jarejuwarete 'ga upe. Naopytuna 'gã tywer are etee rũ 'ga iapyi. Otywer are nanẽ futat 'ga iapyau 'ga upe rakue nũ. ⁴ Na'ga rũ ojepyyrũmũ ajemogou mainana 'wyrirareteramũ. “Je ako mainana 'wyrirareteramũ”, 'jawe'em nanẽ 'ga nũ. Janeruwarete 'ga te

'gã pyyrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyriarareteramũ. Ymã Janeruwarete 'ga Arão 'ga pyyrũi 'ga mogou mainana 'wyriar pyyamũ rakue. Arão 'ga 'jawerimũ etee futat 'ga 'gã amũ pyyrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyriarareteramũ.

⁵ Nan tee futat Kristu 'ga najepyyrũi ajemogou mainana 'wyriararete 'jawe rai'i. Janeruwarete 'ga futat 'ga pyyrũmũ 'ga monou rai'i. A'eramũ 'ga te 'ã 'jau 'ga upe rai'i: "Ene 'ã Jera'yra. Je 'ã 'awamũ ako eneruwamũ", 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are 'ga amũ upe rakue.

⁶ Anure 'ga 'jau 'ga upe nũ: "Sã'ã Mekiseteki 'ga rekoa mainanamũ rakue. Nan tee futat je ene mogoi mainana 'ga rekwawer ipe 'gã nupe.

A'ere ene nakwaparimũ warãu rũi ereko 'gã nupe", 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa 'ga amũ upe Jejui 'ga ree rakue.

⁷ Ywy pe akou Jejui 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. Wafukaja monou 'ga upe. "Je poar ape, Kiapi'ni. Oje- upe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nojejukaa'uweri. A'ere najeremifutar imũ rũi ereapo. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe je ree", 'jau 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. Ojoo'o pype 'ga oje'ega monou 'ga upe. "Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe je ree", 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga je'ega renupa. ⁸ Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga agawewi. A'etea 'ga ojemu'e 'Uwarete 'ga remifutara apo are. Wereko tywera pype 'ga ojemu'jau 'ga remifutara apo are. Nimanũweri futari 'ga numiamũ. Nafutari futari 'ga wereko tywera numiamũ. A'ere 'ga jejukaukari 'gã nupe, 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee rai'i. ⁹ Wenup katu katu 'ga ojeupe 'Uwarete 'ga 'eawera. Wapopap 'ga 'Uwarete 'ga remifutara. Ma'eramũ 'ã 'ga jemogoi 'ga je'ega renuparamũ jane katu'okaramũ. ¹⁰ Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'ga mogoi mainana 'wyriarareteramũ, Mekiseteki 'ga 'jawe.

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

¹¹ Kwaiwete mama'e are pẽ mu'jawa numiamũ. A'ere 'ã nepẽneapyoa'nei jeremimome'u are. Pejeapya mÿine'ema 'ã jeje'eg are. A'eramũ 'ã pejejeapyoa'ne'emamũ ee. ¹² Ymã agawewi 'ã pẽ Jejui 'ga rerowiaa rai'i. A'eramũ amunipo 'ã pẽ kwe pewara 'gã mu'jau ee. A'ere 'ã pẽ 'awamue enupara 'jawe etee pejemogy. Pejejeapyoa'ne'emamũ 'ã 'ga je'eg are. "Ore mu'jara emut amũ oree. A'eramũ miamũ 'ga mama'eay are ore mu'jawe'em" 'jara 'jawe etee 'ã pẽ pejejemogyau. Mama'eaye'em are etee 'ã pẽ pejemu'eweramũ. 'Ga rerowiaar yau 'gã te a'jea futat ojemu'e mama'eaye'em are etee ra'ne. ¹³ Sã'ã kunumĩaky'ri ika'mua etee ra'ne. Na'ui

futari wyro'o eyra. Nan tee futat Jeju 'ga rerowiaar yau 'gã. Mama'eaye'em are etee ra'ne ore 'gã mu'jau. Naeapyoi we 'gã ako esage are. ¹⁴ Waranuw ire 'ã kunumĩaky'rifera 'gã wyro'o 'u are weapyoramũ. Nan tee futat Jeju 'ga rerowiaar ymanera 'gã. Weapyo katuramũ Jarejuwarete 'ga je'eg are. 'Ga remifutar imũ etee futat 'gã mama'e apou. Otywer awi 'gã opoiapap. Mama'e esage are 'gã weapyoramũ. Mama'earũe'em are nanẽ 'gã weapyoramũ ajemogyau.

6

¹ A'eramũ ki jane jarejamu'akwaapa Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apo are. Jeju 'ga jane erowiar ypyrauwe 'gã amũ jane mu'jau 'ga ree ikue. A'ere 'gã nã jane mu'ei mama'eay are. A'ere jane 'awamũ Kristu 'ga kwaawi katu katui. A'eramũ jane jarejamu'jau katu Jarejuwarete 'ga ree. Mama'eay are miamũ jane jarejamu'jau. Jeju 'ga rerowiaar yau 'gã jane imu'jau 'ga rerowiar are. "Werowiarãmũ etee Jeju 'ga petywera moiri pẽ nui. Na'ga upe pẽnemiapofer are rũi 'ga petywera moiri. Werowiarãmũ te 'ga imoiri pẽ nui", 'jau jane 'ã 'gã nupe jepi. ² "Ga rerowiar ire pejepymũukat 'y pe 'ga rerowiaar ymana mũ upe. 'Y pe jarejepymĩaukaa jane Jeju 'ga rerowiaara re-saukaawamũ" 'e are jane 'ga rerowiaara 'gã mu'jau jepi. "Oropo monou ore pẽapyte'rarimũ pẽ nupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage muawamũ" 'e are jane 'gã mu'jau jepi. "Anure nipo Janeruwarete 'ga amanũ ma'efera 'gã mũ'jau tywy awi najuejue etee futat. A'eramũ 'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nakwaparimũ ete rũi 'gã oi ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Werowiaaramũ 'ga jane mua jane mogyau ojepyri nakwaparimũ rũi" 'e are jane 'ga rerowiaar yau 'gã mu'jau jepi. ³ A'ere pẽ mĩmera kwaawi. A'eramũ ore 'awamũ pẽ mu'jau mama'e yau are, Ku'jywa 'ga remifutar imũ.

⁴ Jeju 'ga rerowiar awi 'gã amũ poir ire maran sipo 'gã jewyri 'ga rerowiaa nũ? 'Gã amũ Jeju 'ga rerowiaa numiamũ. Janeruwarete 'ga 'gã tywera moia 'gã nui rai'i numiamũ. U'agesagea miamũ futat 'ga imua 'gã nupe rai'i numiamũ. ⁵ Oje'ega 'gã erowiarãmũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apou 'gã nupe numiamũ. Opãjẽ mũ miamũ futat 'ga mama'e apoukari 'gã nupe numiamũ. ⁶ A'ere 'gã anure 'gã poiri 'ga rerowiar awi. Maran sipo nanuara 'gã jemogyi 'ga remi-ayuwamũ nũ? Jarejuwarete 'ga ra'yrarete 'ga jukaara 'gã 'jawe nanuara 'gã jemogyi. A'eramũ nipo Jeju 'ga wi opoit ma'e 'gã nesakara 'gã Jeju 'ga kurapa, 'ga rerekoemãu 'ga jaita 'gã nee.

7-8 Sã'ã koa. Ko jara 'ga amũ ko apou mama'e tyma. A'ere amana okya ee imuakỹma. A'eramũ itymipyrrera opopoa o'ywukuramũ. A'eramũ ko jara 'ga i'a 'wau jui. Janeruwarete 'ga itymipyrrera mopoporukaa imu'aukaa ko apoarera 'ga upe. A'ere nipo anure kofera ijawaiwamũ etee. Imoteu etee itymipyrrera. A'eramũ nipo 'gã amũ kofera rapyau etee. Nan tee futat jane mũ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. Jane mũ nipo 'ga rerowiar wyyapiau. A'eramũ jane mama'e esage etee iapou 'ga remifutar imũ. Ko esage 'jawe jarejemogyau 'ga upe. A'ere 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo nuapoi mama'ea 'ga remifutar imũ. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. Kofera 'jawe etee 'gã jemogyi 'ga upe. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga anure werowiar awi opoit ma'e 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aiporamũ futat 'gã nereko tyweawa.

9 'Ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã nupe je teje'egayau tekou. A'ere orejekoty'aawamũ pẽẽ nanarũi. Perowiat 'ga a'jea futat. Pejemogy esage 'ga upe. A'eramũ ore orojerowiaa pẽ nee jepi. A'eramũ ore 'jau: "Jarejuwarete 'ga rape rupi 'gã oi. A'eramũ 'gã anure owaẽma 'ga pyri", 'jau ore pẽ nupe. 10 A'jeteetewi futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mepyau ojeupe pẽnemiapofer are. Pejejekau esage pejeirũ 'gã nee, 'ga rerowiaara 'gã nee pejejemogyau. Werowiaara 'gã nee pejejuka esageramũ nipo 'ga 'jau ojeupe: "A'jea futat 'ga poromotaramũ je ree ra'e. Sã'ã 'gã jejuka esagea je rerowiaara 'gã nee", 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mepyau ee. 11 Pejemanũme'ẽwe futat pejemogy esage 'ga upe. 'Ga ree pejejemogypyyka a'jea futat. Mĩmera je afutat. A'eramũ anure Janeruwarete 'ga pẽ nerawau pẽ mogyau ojepyri. A'ea jane iapesaka jarejemogyau. 12 Jejui 'ga rerowiar are pẽnorypawa je nafutari. 'Gã amũ Jejui 'ga werowiat a'jea futat ajemogyau. Ojemogypyyka 'gã 'ga ree a'jea futat. Nopoiri futari 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã nupe. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau 'gã 'jawe etee futat. 'Gã 'jawe pejemogyramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe nanẽ nũ. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe.

U'eawer imũ etee 'ga mama'e apoi

13-14 Ymã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: "Tareko esage ene 'jau. Mama'e esagea je imonou enee kwaiwete. Anure je enejuapyra 'gã momytuni enee", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. "A'jea futat je'ea. Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi tekou. A'eramũ je te'eawer imũ etee futat iapou enee", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. 15 Abraão 'ga werowiat a'jea futat Janeruwarete 'ga ojeupe 'eawera rakue. A'eramũ 'ga akou omaenuna etee futat Jarejuwarete 'ga iapo

are u'eawer imũ etee futat. A'eramũ Janeruwarete 'ga anure iapou u'eawer imũ etee futat rakue. ¹⁶ Jarejaupe jarejemia-porama mome'u re jane imome'ui ipojeuwipyrarete 'ga rer imũ etee futat. A'eramũ jane jarejoje'ega rerowiaa jarejemogyau. ¹⁷ Nan tee futat Janeruwarete 'ga iapoi rakue. "Tarowiarukat teje'ega 'gã nupe 'jau", 'jau 'ga ojeupe rakue. "Nomojopy'rua'uweri futari 'ga ore upe u'eawera, 'jau nipo 'gã je rerowiaa", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau: "Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi pẽ nupe. A'jea futat je 'i. A'eramũ je aipo 'jau teje'egawer imũ etee futat pẽ nupe", 'jau 'ga rakue. Nitywi futari ipojeuwipyra 'ga amũ 'ga apyraapara. A'eramũ 'ga oje'ega pyu etee futat 'jau 'gã nupe rakue. ¹⁸ Janeruwarete 'ga ni'mei futari. Mama'e a'jea etee futat 'ga omome'u. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. Nomojopy'rui 'ga u'eawera. A'eramũ jane 'ga rerowiaa jarejemogyau. "Anure nipo je tejerowiaara 'gã neruri 'au tejepyri" 'ea jane erowiaa jarejemogyau. A'eramũ jane iapesaka jarejemogyau, ojepyri 'ga jarejeroo rapesaka jarejemogyau.

¹⁹⁻²⁰ Jarejeapene'emamũ futat Jejui 'ga 'eawer are. 'Ga rerowiar ywyapiramũ jane jarepoire'ema 'ga wi. "Tejerowiamũ je pẽ nerawau ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri", 'jau 'ga janee rakue. 'Ga ra'ne awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane "Je aroo pẽẽ ywag ipe", 'ga 'e rerowiaa jarejemogyau. Ywag ipe awau 'ga rekoï mainana 'wyriararete 'jawewara janee. Ymã mainana 'wyriararete 'ga etee awawarũ osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype, 'ga mogytaawa my'jawa pype rakue. Opytuna 'gã nee 'ga oi osou oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Nan tee futat Jejui 'ga ra'ne awau ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Wemiayuwamũ jane ree 'ga oi oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ga mogou mainana 'wyriararete 'jawewaramũ nakwaparimũ ete rũi futat Mekiseteki 'ga 'jawe.

7

Mekiseteki 'ga

¹ Ymã Mekiseteki 'ga 'ũina 'wyriaramũ Salem ipewara 'gã nupe rakue. Mainana nanẽ 'ga nũ. Oporowyky 'ga Jarejuwarete 'ga upe rakue, Okoeteete ma'e 'ga upe rakue. Ymã Abraão 'ga Mekiseteki 'ga resaka rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'wyriara 'gã apisi re Abraão 'ga 'ua ojewya oje'wyrã katy. Aiporamũ futat Mekiseteki 'ga Abraão 'ga rekoa rakue. 'Ga resakawe Mekiseteki 'ga 'jau Abraão 'ga upe: "Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esage ene upe 'jau",

'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. ² A'eramũ Abraão 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nui wemipojekafera pe monou imojo'oka Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ea mama'e esage apoara 'gã 'wyrriara 'ga 'ea futat. Salem ipewara 'gã nupe 'ga 'ũina 'wyrriaramũ. Salem 'ea ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wyrriara 'ea poromũ. A'eramũ jane 'jau: "Mekiseteki 'ga ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wyrriara", 'jau jane 'ga upe. ³ Nikwaawi jane Mekiseteki 'ga 'ywa rera. 'Ga ryrufera rera nanẽ jane nikwaawi nũ. 'Ga juapyrera nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga 'aawera 'ara nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga manũawera 'at. Mĩmera jane nikwaawi futari. Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga 'jawe etee futat 'ga ajemogou mainanamũ nakwaparimũ ete rũi.

⁴ Pẽnea'ar iki Mekiseteki 'ga ree ra'ne. Janeypy 'ga, Abraão 'ga kũima'eeteramũ agawewi rakue. A'etea 'ga mama'e omono Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga nanẽ kũima'eeteeteramũ rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'arimũ okwaw ire Abraão 'ga 'gã karaemã pojekau 'gã nui rakue. A'ea wemipojekafera 'ga imojo'oka teis, imonou amũ Mekiseteki 'ga upe rakue. ⁵ Anure Janeruwarete 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: "Teis ki pemojo'ok pejekaraemã. A'eramũ pẽẽ pejemimojo'ogera mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe, mainana 'gã nupe, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe, ere ki epytuna 'gã nupe, Abraão 'ga juapyrera 'gã nupe te a'eramũ miamũ", 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. ⁶ A'ere naLevi 'ga juapyrera rũi agawewi Mekiseteki 'ga. A'etea Abraão 'ga wemipojekafera mũ omono 'ga upe rakue. A'eramũ Mekiseteki 'ga 'jau 'ga upe rakue: "Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau", 'jau 'ga 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga resag enune Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: "Tamomytun enejuaryrera 'gã enee 'jau", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'e are poromũ Mekiseteki 'ga 'jau: "Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau", 'jau 'ga 'ga upe rakue. ⁷ "Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau" 'jara 'ga kũima'eeteetea 'ea 'ã jane ikwaapa. A'eramũ jane "Mekiseteki 'ga kũima'eeteetea Abraão 'ga apyraapa" 'e kwaapa. ⁸ A'eramũ jane Israeu juapyreramũ jarekaraemã mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe. Amanũ ma'era 'ga agawewi nipo. A'etea jane mama'ea simono 'gã nupe. A'eramũ 'gã manũ re 'gã py'ruarera 'gã etee imujaa nũ. A'ere Mekiseteki 'ga nanarũi rakue. Nopy'rui 'gã 'ga. "Abraão 'ga okaraemã mũ monou ako ma'e 'ga upe te rakue", 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. ⁹⁻¹⁰ Levi 'ga Abraão 'ga juapyrera. A'ere Levi 'ga 'ar enunewe Abraão 'ga Mekiseteki 'ga rekoari rakue. A'eramũ 'ga okaraemã mũ monou 'ga upe rakue. A'eramũ Levi 'ga 'ga reewe 'ga

rekoarera 'jawe nanē futat akou. 'Ga reewe Mekiseteki 'ga upe mama'e monoarera 'jawe nanē 'ga akou nū. Anure Israeu juapyrera 'gã okaraemã mū monoi aipo Levi 'ga juapyrera 'gã nupe.

¹¹ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Nanuar are 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Teje'ega je akwasiarukat enee. A'e are ene epytuna 'gã mu'jau. Levi 'ga juapyrera 'gã etee je apyyrū temogytaaw ipe mama'e apoaramū. Arão 'ga Levi 'ga juapyrera mū. A'eramū ene 'ga mogou mainanamū 'ga ra'yra 'gã neewe. 'Gã etee futat oporowykyau mainanamū jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. Janeruwarete 'ga remifutar imū agawewi Levi 'ga juapyrera mainana mama'e apoi. A'etea 'gã nomoirarūi futari opytuna 'gã tywera. Nokatu'ogi futari 'ga 'gã 'gã tywer awi. Ma'eramū 'ã Janeruwarete 'ga Kristu 'ga muri. Mekiseteki 'ga 'jawewaramū 'ga mogou mainana 'jawewaramū ojee nakwaparimū ete rūi. ¹² Mekiseteki 'ga 'jawewara 'ga mogoramū Janeruwarete 'ga 'i: “NaArão 'ga juapyrera 'gã nūi mainana 'awamū”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū jane mama'e apowe'em Moisesi 'ga remikwasiarer imū. Mainana 'gã porowyky are Moisesi 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramū jane mama'e apowe'em 'ga remikwasiarer imū. Jejui 'ga je'eg imū etee futat jane 'awamū mama'e apoi. Mainana juejue futat Levi 'ga juapyrera rakue. Naajepeja 'ga amū juapyrera rūi.

¹³⁻¹⁴ Jejui 'ga upe tee Janeruwarete 'ga 'i: “Ene 'ã mainana 'jawewara jee nakwaparimū ete rūi”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'ere Jejui 'ga naLevi 'ga juapyrera rūi. Juda 'ga juapyrera te Jejui 'ga. A'ere naJuda 'ga juapyrera 'gã nūi Moisesi 'ga imogyi mainanamū 'gã nupe. NaJuda 'ga juapyrera 'gã nūi wyra rapyau Jarejuwarete 'ga upe rakue. Levi 'ga juapyrera 'gã etee futat 'ga imogyau mainanamū. A'ere Janejararete 'ga Juda 'ga juapyreramū futat. A'eramū jane jarejeapyoramū ee.

Jejui 'ga Mekiseteki 'ga 'jawewat

¹⁵ A'ere ako 'awamū Janeruwarete 'ga je'ega jopy'rupawi ai'i. Najareje'eg ymaner imū rūi 'ga Jejui 'ga mogoi mainana 'jawewaramū ojeupe. Mekiseteki 'ga 'jawe te 'ga 'ga mogoi mainana 'jawewaramū. ¹⁶ Naaeje'eger imū rūi Jejui 'ga jemogoi mainana 'jawewaramū. Nawamyi are rūi, naopyy are rūi. Namīmer are rūi 'ga jemogoi mainana 'jawewaramū. Okoeteete ma'e 'ga futat. Namanūu'jawi futari 'ga. Ma'eramū 'ã 'ga jemogoi mainana 'jawewaramū janee. ¹⁷ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jejui 'ga ree 'ga amū upe rakue:

“Ymã te Mekiseteki 'ga rekoi mainanamū jee ikue.

Nakwaparimũ ete rũi ene ekou mainana py'rau jee",
 'jau 'ga ikwasiarukaa inuga Jejui 'ga ree rakue. ¹⁸ Ymã 'ã
 janeypy 'gã mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee
 futat rakue. A'ere 'awamũ nanarũi. 'Ga remikwasiarer
 imũ janeypy 'gã mama'e apou agawewi rakue. A'etea 'gã
 nojekatu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue. ¹⁹ Moisesi 'ga
 remikwasiarera 'gã nokatu'oga'uweri. A'ere ako 'awamũ
 Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga jukaukari 'gã nupe ai'i, janety-
 wera moiawamũ ai'i. A'eramũ jane 'ga rerowiaramũ jareje-
 mogyau esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane
 futat 'awamũ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe.

²⁰⁻²¹ Mainana 'wyrriara 'jawewaramũ Kristu 'ga
 jemogoukari Janeruwarete 'ga upe: "Te'eawer imũ etee futat
 je mama'e apoi. Je okoeteete ma'eramũ. Mama'e a'je etee
 je amome'u. Naje'mei je. A'eramũ je mama'e apou te'eawer
 imũ etee futat", 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. Namainana 'gã
 nupe rũi 'ga aipo 'jau. NaLevi 'ga juapyrera 'gã nupe rũi 'ga
 aipo 'jau. A'ere 'ga mainana rekwawer ipe Kristu 'ga mogo re
 etee 'ga 'i 'ga upe. "Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi",
 'jau. A'ere 'ga amũ ka'arana kwasiari ee inuga rakue.

"Ene je amogo mainana 'jawewaramũ tejemiayuwa 'gã nupe.
 Neneteepawi futari e'ÿina mainana 'gã py'ru re.

Naje'mei futari je. Mama'e a'jea etee te je amome'u ene upe.
 A'eramũ je ene mogou mainana 'jawewaramũ 'gã nupe
 te'eawer imũ etee futat, 'jau Janeruwarete 'ga Kristu 'ga
 upe rakue",

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are inuga janee rakue.

²² Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe
 rakue. Peuwara 'gã nupe etee ra'ne 'ga 'i rakue. A'ere Jejui 'ga
 ree 'ga 'eawera nateepawa'uweri. Mainana 'ga upe u'eawera
 py'rau futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mogoi.

²³ Ymã 'gã kwaiwete ajemogyau mainanamũ Israeu juapyr-
 era 'gã nupe rakue. Amanũ futat 'gã. A'eramũ 'ga amũ 'ga
 py'rau Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. ²⁴ A'ere
 Jejui 'ga namanũu'jawi futari. A'eramũ 'ga opy'ruawe'emamũ
 futat. Namutat 'ga rekoi amanũu'jape'ema. ²⁵ Ma'eramũ 'ã
 'ga jane katu'okaramũ 'ga rekoi. Werowiaramũ 'ga jane
 muesageu jane mogyau ojeupe. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga
 reni oporogytau 'ga upe jane ree. "Epoat je rerowiaara 'gã
 mama'e apo are. Jarejee emojemogypygy ywyapi 'gã", 'jau 'ga
 'ũina au'jeteramũ 'Uwarete 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'ũina mainana 'wyrriararete 'jave-
 waramũ janee. 'Ga futat jane poat. Esage ete 'ga. Nitywi
 futari mama'e tywera 'ga pype. Janeruwarete 'ga worry-
 wamũ 'ga ree. A'eramũ 'ga manũ re 'ga Ruwarete 'ga 'ga

moferapa etee rai'i nũ, 'ga monou 'ga mojeupia ojeypyri rai'i nũ. ²⁷ Ymã mainana 'wyriararete 'gã mama'e tywera apoi rakue. A'eramũ 'gã wyra rapy ojere'ema futat rakue. Otywera mepyawamũ ra'ne 'gã wyra rapyau rakue. Otywera mepy re etee 'gã wyra rapyi opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga nanarũi. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Janetywer are te 'ga manũi rakue. Majepei tee futat 'gã 'ga jukau rakue. Najukau'jawi futari 'gã 'ga rakue. ²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat Levi 'ga juapyrera 'gã ojemỹina mainana 'wyriaramũ. Amumẽ aipo mainana 'wyriara 'gã mama'e tywera apou. Nifuakari 'gã mama'e tywera apoe'ema upe. A'etea 'gã 'ũina mainana 'wyriaramũ opytuna 'gã nupe.

A'ere ako 'awamue Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mỹi mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee ai'i. "Ene te 'ã esageay ma'ea. Nereapoi futari 'ã mama'e tywera. Jeremifutar imũ etee 'ã ene mama'e apou", 'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe. "A'eramũ je ene mỹina mainana 'wyriara 'jawewaramũ tejemiayuwa 'gã nupe. Eẽme'ema futat mainana 'wyriar awi 'gã 'jawe", 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. U'eawer imũ etee futat 'ga 'ga mỹina mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee.

8

Mainana 'wyriararete 'jawewat

¹ Jejui Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. Jejui 'ga futat ako mainana 'wyriararete 'jawewaramũ janee. Janetywera mepypaw ire 'ga awau wapyka ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Pãjẽrete 'ga jakwatawa katy 'ga wapyka 'ũina. 'Uwarete 'ga 'jawe 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina. ² Ymã te mainana 'wyriara 'gã oi osou taityoga pype oje'ega Jarejuwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. 'Gã futat taityoga mỹina Jarejuwarete 'ga mogytaawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga nokoi kũima'efera 'gã nemiapofera pype. Jarejuwarete 'ga rupaw ipe te 'ga reko. 'Ga yse katy futat 'ga 'ũina oporogytau 'ga upe jane ree.

³ 'Gã amũ 'ũina mainana 'wyriarareteramũ Jarejuwarete 'ga upe mama'e monoaramũ rakue. 'Ga upe wyra rapyaramũ nanẽ 'gã 'ũina mainana 'wyriaramũ rakue. Mainana 'wyriara 'jawewaramũ 'ũi re Jejui 'ga nanẽ mama'e monoi 'Uwarete 'ga upe nũ. ⁴ Ywag ipe Jejui 'ga 'ũina mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee. Ywy pe akou amunipo 'ã 'ga 'ũine'ema mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee. Levi 'ga juapyrera 'gã etee 'ã ajemogyarũ mainanamũ 'au. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ Levi 'ga juapyrera 'gã mama'e monoi Jarejuwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. ⁵ Ymã te taityoga apoe'emauwe Janeruwarete 'ga 'i Moisesi 'ga

upe rakue: “Ywytyra apyte'rarimū jarejekwaw ipe je ako temogytaawa ra'agawa resaukaa enee ai'i, ywagipewara ra'agawa resaukari enee ai'i. A'eu etee futat ene iapoukaa 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramū Moisesi 'ga iapoukaa 'gā nupe ojeupe 'ga remiesaukarer imū etee futat rakue. A'eramū 'gā nemiapofera pype mainana 'gā oporowykyau. 'Gā porowyky resag ire jane jarejeapyoramū ywag ipewara Jejui 'ga porowyky are. ⁶ A'ere Jejui 'ga porowyky esageay mainana 'gā porowyky apyraapa. Ymā Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. Esage futat aipo 'ga je'eg ymanera. A'ere anure 'ga oje'ega monoi wa'yrarete 'ga upe. Aipoa 'ga je'eg yaua esageay 'ga je'eg ymanera apyraapa. A'eramū 'ga oje'eg ymanera mojopy'rau oje'eg yau pyu. A'eramū 'ga wa'yra 'ga upe u'eawera jane erowiarāmū 'ga jane katu'oka. “Anure nipo je teje'ega rerowiaara 'gā murukari ywag ipe tejepyri”, 'jau 'ga 'ūina. A'eramū jane jareku'iramū jarejemogyau ee.

⁷ Oje'eg ymanera 'gā enuwarū re amunipo 'ā 'ga namuri oje'eg yaua oree. ⁸ A'ere janeypy 'gā nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau:

“Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gā nupe,
Juda juapyrera 'gā nupe nanē nū.

⁹ Ymā te je teje'ega monoi 'gā ypy 'gā nupe ikue.

Egitu ywy awi 'gā neruaw ipe je teje'ega monoi 'gā nupe.

A'ere 'gā nuenuwi etee jeje'eg ymanera.

A'eramū je tepoia 'gā nui”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹⁰ “Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gā nupe,
a'e je pē nupe.

A'ere je teje'ega mogeukari 'gā akaga pype.

A'eramū nipo 'gā wapyā mŷina jeje'eg yau are.

A'eramū nipo 'gā oporenuwiweramū jeje'eg are.

A'eramū nipo 'gā je muorypa. 'Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea
a'jea futat', 'jau nipo 'gā jee.

A'eramū nipo je futat 'gā Nuwaretea.

A'eramū nipo 'gā nanē jeremiayuwareteramū ajemogyau jee
nū”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹¹ “Anure nipo 'gā je kwaapa katu katu najuejue etee futat.

A'eramū te nipo 'gā ajamu'jawe'em je ree.

Je kwaapa nipo 'gā pāwēūjē etee futat ajemogyau.

'Gā 'wyrara 'gā, akotee ma'e 'gā.

Mīmera 'gā nipo je kwaapa anure.

¹² A'eramū nipo je 'gā tywera moia 'gā nui.

Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gā tywer are”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹³ “Teje'eg yau je omono 'gã nupe” 'e upe Janeruwarete 'ga oje'eg ymanera jane upe imojopy'ru upe te 'ga 'i. A'eramũ jane 'awamũ mama'e apou 'ga je'eg yauu. Anurenure'i nipo 'ga je'eg ymanera teepawamũ.

9

Janeruwarete 'ga rupawarete

¹ Moisesi 'ga upe oje'ega monou nanẽ Janeruwarete 'ga 'gã mu'jau amuoryw are. “Taityoga peapo jemogytaawamũ. A'eramũ pẽẽ a'e pype futat pejewau je muorypa”, 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee rakue. ² A'eramũ 'gã iapou ojeupe 'ga 'eawer imũ etee. Iapopaw ire 'gã imomy'japa taity poanamũ pyu. Wesaw ypya upe 'gã 'jau “Janeruwarete 'ga rupap”, 'jau 'gã jupe. A'e pype futat arãparĩna 'ũina wenawa 'arimũ. Mani'oko'o'i piru'i rupawa nanẽ 'upa peu. A'e 'arimũ 'gã mani'oko'o'i piru'i rerawau inuga. “Janeruwarete 'ga ma'ea”, 'jau 'gã jupe jepi. ³⁻⁴ Mama'e kasiga rapyawa 'ũina imy'jawa rowopype pyri. Ouru 'gã imonou ipir are ipiwoymawamũ rakue. Imy'jawa raipy upe 'gã 'jau “Janeruwarete 'ga rupawaretea” 'jau 'gã jupe. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũa etee te 'ũina imy'jawa waipy pe rakue. Ipiwoyma 'gã ouru pyu nanẽ rakue nũ. Ipype 'gã mama'e nuga. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara itapep, ita kanafũ'ĩ, Arão 'ga ywyrã. Mĩmera 'gã imỹina ipype. Aipo ita kanafũ'ĩa ouru apopyrera. Ipype 'gã mani'oko'o'i mỹina, mana 'jawa mỹina. A'e Arão 'ga ywyrã opopoa rakue. Mukũi itapew are Janeruwarete 'ga je'ega jekwasiari rakue. A'eramũ 'gã mĩmera monou imỹina Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ pype rakue. ⁵ Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa 'arimũ 'gã mukũi ywagipewara ra'agawa mỹina, kerupĩ 'jawa mỹina. Ouru apopyrera poromũ. Ijywa 'ga imonou ipypekau yrũ au'jawa 'arimũ. Ywagipewara ra'agawa resaka ae wea'aramũ Jarejuwarete 'ga ree. “Janeruwarete 'ga ako jane pype” 'jau 'gã ajaupe esakawe. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa are mainana 'wyriara 'ga wyrã ry monoi imonykya. Wyrã ry resag ire Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamũ Israeu juapyrera 'gã tywer are rakue. A'ere na'awauwe rũi aipo mome'upaawa pẽ nupe.

⁶ Taityoga 'gã iapopaw ire mainana 'gã awau osou Jarejuwarete 'ga rupaw ipe mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gã awau osou mama'e apou 'ga upe rakue. ⁷ A'ere mainana 'wyriararete 'ga etee 'ga oi osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype. Kwara mu'ar ire mainana 'wyriara 'ga osou majepi tee futat 'ga rupawarete

pype. Wyra rya 'ga erawau erosou imonykya Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa 'arimũ. Otywer are ra'ne 'ga imonykya. A'ere 'ga opytuna 'gã tywer are nanẽ imonykya nũ. “Amumẽ ore mama'e tywera apoi ikwaape'ema jepi”, 'jau 'ga erawau erosou. “A'eramũ ene ejea'aru'jawe'emamũ ore-tywer are”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe, wyra ry monykya yrũ au'jaw are. ⁸ A'ere tekotee 'gã nosea'uweri Jarejuwarete 'ga rupawarete pype. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mu'ei mama'e are. “Taityoga teepaw ire pẽẽ pejesou pejeporogytau Pejejuwarete 'ga upe najuejue etee. Taityoga renamũ te ako mainana 'wyrirarete 'ga etee osou imy'jawa pype Pejejuwarete 'ga pyri jepi. A'ere teepaw ire pẽẽ najuejue etee pese 'ga pyri pejeporogytau 'ga upe” 'e are 'ga 'Agesagea jane mu'ei.

⁹ Kristu 'ga manũe'emauwe janepytunera 'gã mama'e rerawau mainana 'gã nupe: “Koa mama'ea emome'u Jarejuwarete 'ga upe jee”, 'jau 'gã mainana 'gã nupe mama'e rerua jepi. Mama'e tywera apo re 'gã weymawa mũ rerua mainana 'gã nupe jepi: “Mama'e tywera je aapo Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ je tejeymawa rerua tetywera mepyawamũ. A'eramũ ene iapyau Jarejuwarete 'ga upe je ree”, 'jau 'gã 'ã weymawa rerawau mainana 'gã nupe. Otywera mepyawamũ 'gã weymawa monou iapyaukaa mainana 'gã nupe Jarejuwarete 'ga upe. A'ere aipoa namueateekari 'gã 'gã tywer awi. Nokatu'oga'uweri 'gã 'gã tywer awi. ¹⁰ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ nipo 'gã mama'e monoi Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga remikwasiarer imũ nipo 'gã ojekwakupa mama'e are. “Aga i'upyre'ema pẽ nupe”, Moisesi 'ga 'eawera nipo 'gã na'ui agawewi. “Nan ki peapo pejekatu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga 'gã mu'jau 'gã jekatu'og are rakue. A'eramũ 'gã mama'e apou 'ga je'eg imũ etee. A'ere 'gã nemiapofera namuesagea'uweri 'gã Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga jane katu'okarama resaukaawamũ etee te 'gã aipo apoi rakue. Kristu 'ga rure'emauwe te jane mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ rakue.

¹¹ A'ere 'awamũ Kristu 'ga ruri rai'i. A'eramũ 'ga akou mainana 'wyrirarete 'jawewaramũ janee. “Mama'e esagea taapo pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga akou mainana 'wyrira 'jawewaramũ janee. Nataityoga pype rũi 'ga rekoi mainana 'wyrira 'jawe. Ywag ipe te 'ga rekoi. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga rekoi. Kristu 'ga rekwawa esageay taityoga apyraapa. ¹² Ymã te 'gã karupana'nĩ jukai wy reko'woka rakue. Kwataua'yra nanẽ 'gã ijukau wy reko'woka jui rakue. Wyra jukauwe mainana 'wyrira 'ga wy rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Jarejuwarete 'ga rupawarete pype opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere ikokwara rupi nanẽwẽjẽmĩ 'ga

wyra mū jukau wy rerawau erosou rakue nū. A'ere nana-rūi Kristu 'ga. Kristu 'ga ojejukaukat ia'wyre'ema 'gā nupe majepi tee futat rakue. Awau 'ga 'ā 'ūina ywag ipe. A'eramū 'ga owy pyu janetywera mepyaupap 'uwa 'ga upe. A'eramū 'ga werowiamū janetywera moia jane wi ywawuje futat. ¹³ Ymā Israeu juapyrera 'gā jekatu'ogi Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee rakue. Ijekwakuwe'ema 'gā ojemote'at ma'e 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū 'gā ojekatu'oke'em ire osowe'em Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. A'eramū mainana 'gā karupana'nī ry monykya 'gā nee. Kwatau ry 'jau 'gā imonykya ijekatu'oge'ema 'gā nee. Kwataua'yra nanē 'gā iapyaukaa nū. A'eramū 'gā ukuwera kosōu 'y are. A'ere 'gā imonykya 'gā nee 'gā katu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe. Aipo apo re te ki 'gā too osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. Peapyaka esaka je'e are. Teumera tymara 'gā Janeruwarete 'ga nomogeukari wog ipe. A'eramū 'gā teumera tym ire weymawa rerawau mainana 'ga upe. A'eramū mainana wy monykya 'gā nee 'gā nesawamū. ¹⁴ A'ere karupana'nī rya nokatu'ogi futari 'gā. Nopirei futari 'gā 'gā tywer awi. Karupa'mī rapya nanē nū. Karupa'mīa 'gā ijukau iapyau otywera mepyawamū. A'ere nomoira'uweri 'gā nui. A'eramū 'gā mama'e tywera apou'jaw ire 'gā nānēwējēmī weymawa mū jukau nū, otywera mepyawamū nū. A'ere Kristu 'ga jane katu'ogi ywawuje futat. Werowiamū 'ga janetywera moia jane wi. Amanūmū 'ga janetywera mepyaupap ywawuje futat rakue. Esage ete Kristu 'ga. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. 'Uwarete 'ga 'Agesagea 'ga wereko, okoe-teete ma'ea 'ga wereko. A'eramū 'ga 'ga 'Agesage pājē mū ojejukaukaa 'gā nupe, owy reko'wogukaa 'gā nupe, janetywera mepyawamū 'Uwarete 'ga upe. "Ajejukaukat je 'gā nupe 'gā tywera mepyawamū enee, Kiapi'ni. A'eramū je tejerowiaaramū 'gā tywera moia 'gā nui, 'gā katu'oka katu", 'jau Kristu 'ga 'Uwarete 'ga upe. A'eramū 'ga werowiamū janetywera moia jane wi, jane katu'oka katu 'Uwarete 'ga upe. A'eramū jane 'awamū jarejeymawa rapyau'jape'ema jaretywera mepyawamū. Jujui Kristu 'ga manūa janetywera mepyaupap ywawuje futat. Werowiaaramū 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau oje'jawewaramū, jane muea'arukaa mama'e are oje'jawe futat. A'eramū jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat.

Janeruwarete 'ga je'egyau

¹⁵ Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee Israeu juapyrera 'gā mama'e apou rakue numiamū. A'ere 'gā mama'e tywera apou'jau'jawi etee futat. A'ere Kristu

'ga te eteetea. Janetywera moiawareteramũ 'ga manũi janee. Janetywer awi jane mueateeukaawamũ te 'ga iapoi janee. Werowiaaramũ 'ga janetywera moia jane wi. A'eramũ 'ga 'jau werowiaaramũ janee: “Jeruwarete 'ga pẽ mũ'ẽ 'gã nui je rerowiarukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽẽ anure pejejua 'au ore pyri nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ga werowiaaramũ janee. “Orojepyri pẽ nuramũ nipo Jeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe u'eawer imũ etee futat. Pẽ nupe 'ga remimonofera nateepawa'uweri”, 'jau 'ga werowiaaramũ janee.

¹⁶⁻¹⁷ Sã'ã ae ka'arana kwasiara okaraemã are. “Je manũ re ki jekaraemãmera pemono jepytunera 'gã nupe” 'e kwasiaa inuga ka'aran are. 'Ga manũ re etee 'gã ka'arana kwasiararera 'ga karaemã monoi 'gã nupe. 'Ga manũe'emauwe 'gã 'ga karaemã nomonoa'uweri 'gã nupe. Muku 'ga manũ re miamũ 'ga manũ resakarera 'gã 'jau: “A'jea futat 'ga manũi ai'i. Aesak je 'ga manũa ai'i”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã “amanũ 'ga” 'e kwaaw ire etee 'ga karaemã monou 'gã nupe. ¹⁸⁻¹⁹ Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'eg ymanera. Ojeupe Janeruwarete 'ga je'eg ire etee Moisesi 'ga 'ga je'ega mome'ui opytuna 'gã nupe rakue. A'ere 'ga karupana'nĩ ry kwatau ry reewe ikosõu 'y pype. A'ere 'ga 'yw akã'i amũ ppyka ifaa inimo piraga pyu. Isipu 'jawa 'yw akã'i faa karupa'mĩawa apopyrera pyu. Karupa'mĩawa 'gã ipowãna rakue. A'ere 'gã imomiraga. A'e pyu 'gã 'yw akã'i fari. A'ere 'ga ipymĩau wy pype. A'ere 'ga wy monykya Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Israeu juapyrera 'gã nee nanẽ imonykya nũ. ²⁰ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe: “Wya je amonykyt Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Pẽ nee nanẽ je imonykyri nũ. A'eramũ ki jane 'ga je'ega renupa. Taruenup eneje'ega 'jau 'e are je wy monykyri pẽ nee ka'aran are we”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. ²¹ Taityog are nanẽ Moisesi 'ga wy monykya nũ taityoga pypewara are we. ²² Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ mainana 'gã wy monykya mama'e are ikatu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. “Wy pyu ekatu'ok mama'ea jee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wy monykya mama'e are ikatu'okawamũ 'ga upe. Imonykya'ewe'em are etee 'gã imonykyre'ema. Inãinã'nĩ etee 'gã ikatu'oka. Opytuna 'gã tywer are nanẽ 'gã aipo apou wyra jukau wy reko'woka 'gã nee 'gã tywera mepyawamũ Jarejuwarete 'ga upe. Wy reko'woke'em ire amunipo 'ã 'gã otywera nomepyi futari Jarejuwarete 'ga upe.

Janetywera mepyawamũ 'ga manũawet

²³ Ee wyra ry monykyr ire Moisesi 'ga taityoga katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue, taityoga pypewara reewe rakue.

Ywag ipe futat Janeruwarete 'ga muorypawarete reni. A'eramũ nipo ikatu'okawa wesageramũ wyra ry apyraapa. ²⁴ Na'gã nemiapofera taityoga pype rõi Kristu 'ga awau osou amanũ re. Ywag ipe tee 'ga oi, 'Uwarete 'ga muorypawarete pe. Peu futat 'ga reni 'Uwarete 'ga pyri, mama'e renũina jane ree 'ga upe. ²⁵⁻²⁶ Ymã judeu 'gã nupe mainana 'wyriararete 'ga wyra ry rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Janeruwarete 'ga rupawarete pype rakue. Majepei tee futat 'ga erawau erosou kwara mũ rupi rakue. Ikokwara rupi tãmējē 'ga wyra ry rerawau erosou 'ga rupawarete pype rakue nũ. A'ere nanarõi Kristu 'ga. Nan Kristu 'ga reko re amunipo 'ã 'ga amanũu'jau'japa ywy apo ppy we. A'ere nanarõi Kristu 'ga. Namanũu'jau'jawi 'ga janetywer are. Sawaēm jane mama'e teepap ja'wyja'wy upe. A'eramũ ako 'ga 'awamue te ojesaukaa jane amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee rai'i.

²⁷ Wwy pewaramũ jane jaremanũmũ najuejue etee futat. Majepei tee futat jane manõi. Nimanũu'jau'jawi jane. Jaremanũ re nipo jane jarewau jarejesaukaa Jarejuwarete 'ga rowase. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiaaramũ jane monou jane mogyau ojeypyri. Wa'yra 'ga rerowiare'ema 'gã nipo 'ga imonou muku ojewi. ²⁸ Nan tee futat majepei tee Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe, janetywera mepyawamũ. Nojejukaukaru'jau'jawi 'ga. Anure nipo 'ga ruri nũ. A'ere 'ga najanetywera mepyawamũ rõi 'ga ruri. 'Ua nipo 'ga wapesakaramũ jane katu'okapap janetywer awi. A'eramũ te nipo jane mama'e tywera niapou'jawi.

10

¹ Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramũ Israeu juapyrera 'gã weapyo'iramũ etee Jarejuwarete 'ga remiaporam are. Anure 'ga remiaporama a'agawa futat poromũ wyra rapya rakue. A'ere 'gã naeapyo katui ee rakue. Weymawa 'gã ijukau iapyau otywera mepyawamũ. Ikokwar are 'gã nãnēwējēmĩ wyra mũ jukau iapyau nũ. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã nakue. A'eramũ 'gã 'ga muoryparũme'em 'ga remifutar imũ. ² Okatu'okatu re amunipo 'ã 'gã nueru'arasigi te mama'e tywera ojeupe iapoawera erekou. A'eramũ amunipo 'ã 'gã weymawa rerawau'jape'ema ijukaukare'ema otywera mepyawamũ rakue. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari 'gã 'gã tywer awi. ³ Ma'eramũ 'ã 'gã au'jeteramũ weymawa mũ rerooi ijukaukaa otywera mepyawamũ rakue. Weymawa jukaramũ 'gã wea'aramũ otywer are nũ. ⁴ Kwataurya nomoira'uweri janetywera. Karupana'nĩ rya nanē nomoira'uweri nũ.

5-6 A'eramũ Kristu 'ga 'ua ojypa 'au ywy pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

“Nerefutaru'jawi wyra rapya 'awamũ.

Ejeupe 'gã mama'e mura nanẽ nerefutaru'jawi nũ.

Wyra rapya nomoiri futari 'gã tywera.

Nenemaku'ia'uweri.

A'eramũ ene je mogou ywy pewara 'gã 'jawe futat ra'ne.

'Gã no'oa 'ã ene imua jee jero'oramũ.

A'eramũ je tekou 'gã 'jawe futat.

7 Eneremifutara apoawamũ je ruri.

Ymã te 'ã ka'arana erekwasiarukat 'gã nupe je ree rakue.

A'eramũ je 'awamũ mama'e apou eneremifutar imũ etee futat, 'gã nemikwasiarer imũ etee futat”,

'jau 'ga 'ua ywy pe rakue.

8 Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imũ 'gã wyra jukau iapyau otywera mepyawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga 'i 'Uwarete 'ga upe rakue: “Nerefutaru'jawi wyra jukaa 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Wyra jukaa nene muorywu'jawi 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. 9 “Au je rekoi. Eneremifutar imũ mama'e apou te je ruri”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ 'jau janee: “Kristu 'ga 'jawe pejemogy. Jeremifutar imũ etee ki mama'ea peapo Kristu 'ga 'jawe jee”, 'jau 'ga janee. “Nepeapyu'jawi wyraa 'awamũ pejetywer are”, e'i 'ga janee 'awamũ. 10 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jejui Kristu 'ga mama'e apoi rakue. A'eramũ 'ga ojejukaukaa ae a'wyre'ema 'gã nupe rakue. A'eramũ futat 'ga amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee 'Uwarete 'ga upe rakue. Werowiarãmũ 'ga jane katu'oka janetywer awi.

11 Mainana 'gã wojere'emamũ futat akou mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe rakue. Wyra rapya 'gã imuojere'ema futat rakue. Ai'iwe, ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gã iapou rakue. A'ere wyra rapya nomoiru'uweri janetywera jane wi. 12 A'ere Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ. A'ere 'ã 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina. Namanũu'jau'jawi 'ga janetywer are. Majepei tee futat 'ga manũi janetywera mepyawamũ. Janetywera mepy re 'ga awau wapyka 'ũina 'Uwarete 'ga yse katy. 'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'ga jakwatawa katy. 13 Anure nipo Janeruwarete 'ga Kristu 'ga magwawukaa 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ. A'eramũ 'ga iapesaka 'ũina. 14 Majepei tee futat 'ga manũi janetywer are rakue. A'eramũ 'ga werowiarãmũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka tãmẽjẽ futat.

15 U'agesageu nanẽ 'ga jane mu'jau ee nũ, 'gã nupe ka'arana kwasiarukaripyer are nũ:

16 “A'ere nipo je teje'eg yau monoi 'gã nupe.
 A'eramũ nipo 'gã oporenuwiweramũ jeje'eg are.
 Teje'ega nipo je imogeukaa 'gã akaga pype.
 A'eramũ nipo 'gã wapyakau ee”,
 'jau 'ga ikwasiarukaa 'gã nupe rakue.

17 A'jea futat 'ga 'i: “Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gã tywer are”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

18 Jejui Kristu 'ga manũ are Janeruwarete 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ 'ga wea'aru'jawe'emamũ futat janetywer are. Ma'eramũ 'ã jane niapou'jawi futari 'awamũ mama'ea jaretywera mepyawamũ. Kristu 'ga futat janetywera omepy amanũmũ rakue.

Jareje'ega simono 'ga upe 'awamũ

19 Pëë jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pëë jerenyra 'jawe jee. A'eramũ je 'jau pë nupe: Jejui 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue. Werowiaramũ 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ jane nanë jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe. 20 Namainana 'gã nũi oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe janee 'awamũ. Ymã 'ã Israeu juapyrera 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga momy'jawi taity pyu rakue. A'eramũ 'ã mainana 'wyrriara 'ga etee awau osou imy'jaw ipe Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'ere jane 'awamũ Jejui 'ga manũ are, jane porogytaarũi Jarejuwarete 'ga upe. Amanũ re Jejui 'ga ferawi rai'i nũ. Namanũu'jawi futari 'ga 'awamũ. A'eramũ jane jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe au'jeteramũ futat jarejee.

21 Jejui 'ga futat mainana 'wyrriararete 'jawewaramũ janee. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga omÿi 'wyrriaramũ wemiayuwamũ janee. Ojejuka esage 'ga jane ree. 22 A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga ree jarejemogypyyka jarejemogyau. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga 'ã janetywera amoit jane wi werowiaramũ. A'eramũ jane jarejekwawe'em 'ga upe. Jarejewi 'ga jaretywera moir ire jane jarejepymĩaukaa 'y pe 'gã amũ nupe. Sã'ã mama'ea opirei re esagea. Iky'ae'ema futat. Nan tee futat jane. Jarejewi janetywera moir ire jane jarejesageramũ 'ga upe.

23 U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ jane jarejemogypyyka 'ga 'eawer are, “Anure nipo je pë muri ywag ipe tejepyri” 'ga 'eawer are. A'eramũ te jane 'ga pyri jareo rapesaka. 'Gã amũ nanë ki jane imu'jau ee nũ. “Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiaaramũ jane monoi ywag ipe ojepeyri”, 'jau ki jane jarejepyriwara 'gã nupe. 24 A'eramũ ki jane jarejea'aramũ jarejee. “Janepota'wa ki

jarejuee. Sajopoar iki mama'e esage apo are", 'jau ki jane jarejaupe.

²⁵ 'Gã amũ nipo opoia ajuee ajatyka awi. Nijatykaweri nipo 'gã ajuee Jarejuwarete 'ga muorypa. A'ere kasi sajemu'e 'gã nee ne. Sajatyka etee futar iki jarejuee 'ga muorypa. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri nũ. A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapiukaa jarejaupe.

²⁶ "Kristu 'ga amanũ janetywera mepyau rai'i. A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee" 'ea jane sik-waap. A'jea futat aipo 'ea. A'eramũ ki jane mama'e tywera apowe'em Kristu 'ga ree jarejemu'e re. Jarejemifutar imũ etee mama'e tywera apou jane jewyru'jawi jaretywera upe nũ awyja sipo janetywera omepy jane nanuaramũ? Nitywi futari 'ga amũ. Kristu 'ga etee futat amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga rerowiare'emamũ nitywi futari janetywera moiara 'ga amũ. ²⁷ A'eramũ ki mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã okyjau Jarejuwarete 'ga wi. Anure nipo 'ga wowase jane majatykaaw ipe ojee iporomutare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. ²⁸ Pekwaap 'ã jareypy 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee iapoare'ema 'gã apisukara rakue. Maranuara 'gã sipo poromũ iapisipyramũ rakue? "Peko kasi tesirũgatu ne" 'e renupare'ema 'gã janepy 'gã iapisau tãmẽjẽ rakue. Mukũja 'gã tesirũgatu 'ga amũ reko resag ire 'gã 'ga jukau tãmẽjẽ aporiae'emamũ futat 'gã nee rakue. ²⁹ Sã'ã 'gã Moisesi 'ga je'egeera renupare'ema 'gã ijuka tãmẽjẽ rakue. Nanarũi sipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nereko? 'Ga taetu nipo 'ga wa'yra 'ga je'ega renuwe'emamũ 'gã wereko tywerete a'jea futat. Kristu 'ga rerowiar ire nipo 'gã amũ opoia 'ga rerowiar awi. Ojewi Kristu 'ga otywera moir ire nipo 'ga amũ ojewya mama'e tywera apo upe nũ. A'e 'gã: "Nia'wyri Kristu 'ga. Ma'eramũ 'ã 'gã 'ga jukai au'je katu rakue" 'jara 'jawe Kristu 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã. Janeruwarete 'ga 'Agesagea opota'waramũ agawewi 'gã nee, Kristu 'ga rerowiarukaa agawewi 'gã nupe. A'etea 'gã 'ga 'Agesage kurapara 'jawe etee, Kristu 'ga rerowiar awi opoir ire. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete.

³⁰ "Nanuara 'gã nui nipo je jepyari 'gã nemiapo tywer awi", 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. "Oje'eganuwe'emawer ipe etee te nipo 'ga jereko tywerukari jee", 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa ka'aran are Moisesi 'ga upe rakue. Aipoa Janeruwarete 'ga 'eawera futat. A'ea jane ikwaapa.

³¹ Janeruwarete 'ga okoeteete ma'ea futat. Ma'eramũ ki jane jarekyjau 'ga jarejereko tywer awi mama'e tywera

apowe'em futat.

³² Pēnea'ar iki pejejerekwawer are. Jeju 'ga pēē erowiar ppyrauwe 'ā 'ga rerowiare'ema 'gā pē nerekou tyweaete 'ga ree. A'ere 'ā nepepouri futari 'ga rerowiar awi rai'i. ³³ Amumē 'ā 'ga rerowiare'ema 'gā pē kurapa kypyre'emete agawewi rai'i. A'etea 'ā pēnuag etee futat 'gā pejereko tywera upe rai'i. Amumē 'gā 'ā pējekoty'aawa 'gā nerekou kypyre'emete agawewi rai'i. 'Gā nerekou tywera resakawe 'ā pēē pejetykau pejekoty'aawamū 'gā nee rai'i. A'eramū 'ā 'gā pē nerekou kypyre'emete 'gā neewe futat rai'i. ³⁴ Amumera 'gā 'gā imonou imunepa moromunepawa pype rai'i. A'e 'gā nee 'ā pēē pejemuaēma rai'i. Amumē 'gā pēkaraemā pojekau agawewi pē nui. A'etea nepēku'ipawi ee. “Janeruwarete 'ga poroywera te nipo nateepawi jane wi”, pe'je etee nipo pejeku'iramū nan pejerekoramū.

³⁵ Werowiar awi pepoire'emamū a'jea futat Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pē nupe. A'eramū ki pejepoire'ema futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. ³⁶ 'Ga rerowiar awi pejepoire'em ire nipo mama'ea peapo 'ga remifutar imū. A'eramū pēē pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. Mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat pejemogyau 'ga rerowiaa a'jea futat. A'eramū 'ga anure mama'e monou pē nupe u'eawer imū etee futat.

³⁷ Ymā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gā nupe rakue:

“Naanure rūi futat nipo 'ut ma'e 'ga ruri.

Kamēsīete futat nipo 'ga ruri.

³⁸ Jeremifutar imū mama'e apoara 'gā nipo ojemogypyka ajemogyau je ree.

A'eramū nipo 'gā ajemogyau je pyri nakwaparimū ete rūi futat.

A'ere je tejerowiar awi 'gā amū poir ire je najeku'i 'gā nee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'ga amū nupe rakue.

³⁹ Na'ga rerowiar awi opoit ma'eramū rūi futat jane. Nipouri futari jane 'ga rerowiar awi. A'eramū 'ga jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jane 'ā sirowiat 'ga jarejemogyau. A'eramū nipo 'ga jane mogyau oje'pyri nakwaparimū rūi futat.

11

Janeruwarete 'ga rerowiaararete 'gā

¹ Werowiaaramū Janeruwarete 'ga mama'e esage muri jane. A'eramū ki jane 'jau jarejeupe: “Arowiat je Jarejuwarete 'ga 'jau. A'eramū 'ga anure mama'e mua jee 'jau

kwy”, 'jau ki jane. “Naesagi agawewi je tejeupe 'ga remimurama. A'etea je ajemogypyk 'ga ree”, 'jau ki jane jarejeupe, 'ga rerowiaa. ² 'Ga ree ojemogypykaw imū etee futat janepy 'gã jepoarukari Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga aku'iramū 'gã nee rakue. A'eramū 'ga 'jau rakue: “Je rerowiat 'gã ajemogyau. A'eramū 'gã wesageramū jee”, 'jau 'ga 'gã nupe werowiamū rakue. ³ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū jane jarejeapyoramū 'ga remiapofer are. “Ymã te Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Ywy, ywak, kwat, jay, jaytata. Mīmera 'ga iapou rakue. Oje'eg imū etee futat 'ga iapou. Esagipyre'ema futat 'ga wapo. 'Agamū 'ã jane esaka 'ga remiapofera. Oje'eg imū etee futat 'ga iapou rakue” 'ea 'ã jane erowiaa jarejemogyau.

⁴ Apeu 'ga nanē 'ã rakue nū, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramū 'ã Janeruwarete 'ga aku'iramū ojeupe Apeu 'ga remimurer are rakue. A'ere Apeu 'ga reki'yra 'ga, Kaĩ 'ga nuerowiari Jarejuwarete 'ga. A'eramū Janeruwarete 'ga aku'ie'emamū ojeupe Kaĩ 'ga remimurer are. Ojee Apeu 'ga jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Apeu 'ga pa je rerowiat ra'e. A'eramū 'ga wesageramū jee”, 'jau 'ga ojeupe. Ymã agawewi 'ã Apeu 'ga manūi rakue. A'etea jane 'ã 'ga rekawawera sikwaap. Apeu 'ga werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramū ki jane 'ga 'jawerimū etee futat jarejemogyau.

⁵ Enoki 'ga nanē 'ã rakue nū, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nū. Namanūi futari Enoki 'ga rakue. Werowiamū Janeruwarete 'ga 'ga rerawau erojeupia rakue. 'Ga pyriwarera 'gã Enoki 'ga rekaa numiamū. A'ere 'gã nuesagi 'ga. Janeruwarete 'ga 'ga omojeupit imonou ojeypyri. Ywag ipe ojeupire'ēwe Enoki 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga aku'iramū 'ga ree rakue. A'e are Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe rakue.

⁶ Niku'ia'uweri Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nee. Maran sipo ajee jane 'ga muorywi, “Janeruwarete 'ga ako” 'e rerowiare'em ire? Nimuorywa'uweri jane 'ga “ako 'ga” 'e rerowiare'em ire. “Janeruwarete 'ga ako” 'e rerowiamū janeporokwaawiweramū 'ga ree. “Ojee iporokwaawiwet ma'e 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi” 'e rerowiamū jane janeporokwaawiweramū 'ga ree.

⁷ Nue 'ga nanē 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renupara rakue nū. “Anure nipo je amana monoi ywy pe tejerowiare'ema 'gã momapa. A'eramū pēē yaruu apou 'y awi pejejagawamū”, ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eramū Nue 'ga 'ga rerowiaa rakue, yara apou 'ga je'eg imū etee futat rakue. Amana kyre'emauwe Nue 'ga yara apou erekou. A'eramū 'ga, wa'yra 'gã netee futat amanūme'em rakue. Nue 'ga ra'yra 'gã etee Jarejuwarete 'ga

je'ega renupa 'uwa 'ga pyri rakue. A'eramũ 'gã etee futat ojejaga yara pype. 'Gã nesea Jarejuwarete 'ga rerowiara re-saukaa amumera 'gã nupe. Amumera 'gã nuerowiari Nue 'ga je'ega, ojeupe Nue 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uramũ. A'eramũ 'ya 'gã apisau. Werowiamũ Janeruwarete 'ga 'jau Nue 'ga upe: “Je rerowiar ape. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Nue 'ga upe rakue.

⁸ Abraão 'ga nanẽ rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ 'ga 'ga je'ega renupa ojeupe 'ga je'egamũ rakue, “Ekwap 'aw awi. Taesaukat ywy pe enee 'jau”, ojeupe 'eramũ rakue. “Anure nipo je ene upe tejemiesaukarera monopawi katu katu ene upe enejuapyrera 'gã neewe futat. Enema'e katu katua futat nipo poa”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Nokwaawi agawewi futat Abraão 'ga awawa. A'etea 'ga oo ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat. ⁹ Jarejuwarete 'ga rerowiaaw imũ etee futat Abraão 'ga awau owaẽma “ta-mono 'awa ywya ene upe” 'jawa upe rakue. Tekotee 'gã ywy pe 'ga rekoi. Nuapoi 'ga 'ogaretea. Taityoga pype etee 'gã neko rakue. Wata 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã akou taityoga pype etee futat. 'Ga juapyrera 'gã, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã nanẽ ajemogy taityoga pype etee. 'Gã nupe nanẽ Janeruwarete 'ga 'i nũ: “Tamono 'awa ywya pẽ nupe 'jau, pẽnekwawamũ 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'etea 'gã nanẽ taityoga pype etee ako. ¹⁰ Abraão 'ga 'ogarete apowe'em rakue. “Amunawaretea Janeruwarete 'ga wapo ywag ipe. Wemifutar imũ etee futat 'ga iapoi. Nateepawa'uweri 'ga 'wyraretea. A'eramũ je tejekoweramũ 'ga 'wyrarete pype”, 'jau Abraão 'ga ojeupe rakue.

¹¹ Abraão 'ga remireko eẽ, Sara eẽ wa'yre'emamũ rakue. Abraão 'ga oymanamũ akou. A'ere 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiari, “Anure nipo je kunumĩ mũ muri pẽ nupe” 'e rerowiaa 'ga akou. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga ra'yra pyygukaa 'ga remireko eẽ upe. Owãiwĩ pype futat eẽ omena 'ga ra'yra pyyka. ¹² Abraão 'ga nanẽ oymanamũ nũ. A'etea 'ga aja'yrapy eẽ pype. Majepei tee agawewi Abraão 'ga rakue. A'etea kwaiwete 'ga juapyrera 'gã. Jaytata pytuna 'jawe 'ga juapyrera pytuna. 'Yisigeau pytuna 'jawe nanẽ 'ga juapyrera pytuna nũ.

¹³ Aipo 'gã jemogyawera Jarejuwarete 'ga rerowiara we-saukat janee. Werowiat agawewi futat 'gã Jarejuwarete 'ga rakue. A'etea 'ga nomonoi mama'ea 'gã nupe u'eawer imũ rakue. “Anure nipo 'ga imonoi janejuapyrera 'gã nupe”, 'jau etee futat 'gã worrywamũ ee rakue. “Awa ywy pe jane rekoi kamẽsi te. Najanerupawarete rui 'awa ywya”, 'jau 'gã nakue. ¹⁴ A'eramũ jane 'jau “aipo 'jara 'gã oo wupawarete pe

futat”, 'jau jane 'gã nupe. ¹⁵ Nijewyriweri 'gã wupawera upe. Ojewyriwer ire amunipo 'ã 'gã jewyri wupaw ymanera upe. ¹⁶ A'ere 'gã nijewyriweri jupe. “Anure nipo jane oi jarejupaw esage pe, ywagipewara pype. Nakwaparimũ ete rũi peu jarejemogyau”, 'jau 'gã nakue. Nijewyriweri 'gã wupawer ipe. A'eramũ Janeruwarete 'ga ojerowiaa 'gã nee. 'Ga futat 'gã nupawa wapo ywag ipe 'gã nupe rakue. A'eramũ jane “ojerowiat 'ga 'gã nee rakue” 'e kwaapa.

¹⁷⁻¹⁸ Abraão 'ga werowiat a'jea futat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga ojemogypyka 'ga ree rakue. A'eramũ 'ga 'ga je'ega renupa, “Eja'yra 'ga eroo iapyau jee” ojeupe 'ga 'eramũ rakue. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Tamomytun enejuapyrera 'gã enee 'jau. Isaki 'ga 'ã enera'yra. A'eramũ je 'ga juapyrera 'gã momytuna enee”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ Abraão 'ga 'ga rerowiaa. Naeapyoi agawewi 'ga Jarejuwarete 'ga remiaporam are. A'etea 'ga 'ga je'ega wenup, wa'yra 'ga rerawau iapyauramet 'ga upe numiamũ. ¹⁹ Ikwaapara 'jawe 'ga wea'aramũ: “Ga rapy re nipo Janeruwarete 'ga 'ga moferawi nũ”, 'jau nipo 'ga rakue. A'eramũ 'ga weawyrũ'emamũ futat wa'yra 'ga rerawau iapyauramet rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue nũ: “Erejuka awi eja'yra 'ga. A'jea futat je rerowiar ape ra'e”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ resaukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ jukau iapyau 'ga upe rakue. A'eramũ Isaki 'ga akou imoferawipyrera 'jawewaramũ Abraão 'ga upe rakue.

²⁰ Isaki 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga 'jau wa'yra 'gã nupe: “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pẽ nupe”, 'jau 'ga wa'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga upe, Esau 'ga upe. Mĩmera 'gã nupe 'ga imome'wau rakue.

²¹ Jako 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nũ. A'eramũ 'ga, amanũ ja'wyja'wywe, 'jau Jose 'ga ra'yra 'gã nupe: “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pẽ nupe jue etee futat”, 'jau 'ga Jose 'ga ra'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga iyman gatu gatu. A'eramũ 'ga opokokaw are etee futat owya. A'eramũ Jako 'ga, 'gã nupe aipo 'e re, oywyrã koka wããpyramũ Jarejuwarete 'ga muorypa. “Ene te 'ã eneresageay oree, ki Ku'jyp. Erejeka esage 'ã ore ree jepi”, 'jau 'ga 'ga upe 'ga muorypa.

²² Jako 'ga ra'yra 'ga, Jose 'ga, nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga amanũme'ẽwe 'jau: “Anure nipo janepytuna 'gã oi ojewya jareje'wyr ipe nũ, Israeu juapyrera 'gã oi ù'jãu Egitu ywy awi, awau ojewya jareje'wyr ipe nũ, Kanaã ywy pe nũ. A'eramũ ki jekagera peroo ityma peu”, 'jau 'ga opytuna 'gã nupe amanũme'ẽwe rakue.

²³ Anure Moisesi 'ga u'aa rakue. 'Ga jara 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ 'gã 'ga mima 'ga rerekou muapyyra jay magwapa. “Esage janera'yra 'ga”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã o'wyriara 'ga je'ega renupe'ema, “Pejuka pejeja'yra kũima'ea”, 'ga 'e renupe'ema. Okyjawe'em futat 'gã 'ga je'ega renupe'ema.

²⁴ Moisesi 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Egitu ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga ra'jyra eẽ Moisesi 'ga muaranupa rakue. A'ere 'ga aranuw ire nafutari “Wyriara 'ga ra'jyra eẽ remimuaranuwera 'ga, Moisesi 'ga” 'gã 'ea. “Wyriara 'ga ra'jyra eẽ ra'yra 'jawe 'ga, pe'je awi jee”, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. ²⁵ Oje'ariweramũ 'ga Jarejuwarete 'ga remiayyuwa 'gã nee etee futat rakue. “Israeu juapyreramũ futat je”, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. “Ene Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ futat ene”, pe'je etee ki jee, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. “Egitu ywy pewara 'gã jepytuna 'gã wereko tywet. A'eramũ je 'gã 'jawe etee futat tejereko tywera futaa”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Najeparuapoweri je mama'e tywer are. Mama'e tywera apoara 'gã iku'i ee. A'ere 'gã kamẽsiete 'gã eru'arasigi. A'eramũ je teparuapowere'emamũ mama'e tywer are”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁶ “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri wemiayuwa 'gã poaawamũ. A'eramũ je tekou 'ga remiayuwa 'gã pype etee futat. Tene Egitu ywy pewara 'gã je rereko tyweri 'gã pyri kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Sã'ã 'ga rerowiare'ema 'gã anure Kristu 'ga rereko tyweretea rakue. Nan futat 'gã Moisesi 'ga rereko tyweretei rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri jee, je rerawau ywag ipe ojepyyri. Aipoa je afutat. Nafutari je Egitu ywy pewara 'gã karaemã. Kwaparimũwara te 'gã karaemã. A'ere Janeruwarete 'ga remimurama te nakwaparimũ warãu rũi”, 'jau 'ga ojeupe rakue.

²⁷ Jarejuwarete 'ga Moisesi 'ga erowiar ywyapiau akou. A'eramũ 'ga okyjawe'em Egitu ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga wi rakue. Amara'neramũ agawewi 'wyriara 'ga 'ga ree. A'etea 'ga nokyjei 'ga wi. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. Moisesi 'ga ojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree. Nuesagi agawewi ae 'ga. A'ere Moisesi 'ga rekoi 'ga resakara 'jawe. Jarejuwarete 'ga ree 'ga ojemogypyg ywyapiau. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. ²⁸ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa akou. A'eramũ 'ga karupa'mĩ apisaukaa Israeu juapyrera 'gã nupe, 'okwaryta mojewaka karupa'mĩ wy pyu. A'eramũ ae momapara Israeu juapyrera 'gã na'yr ypy apisawe'em 'gã nui, Egitu ywy pewara 'gã na'yr ypya apisiramũ. Wy pyu 'okwaryta mojewag ire 'gã karupa'mĩ ro'o reya i'wau. A'ere Moisesi 'ga 'jau 'gã nupe: “Na'awamũ etee rũi futat jane

iapoi. Namutat nipo jane jarejeymawa apisi jarejenũ'ẽawer are jarejea'aawamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ Israeu juapyrera 'gã nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'y pytaga mowogi 'gã nupe rakue. A'ere 'ga ywytu mua imowokawera rupi imukaga 'gã nupe rakue. A'e rupi 'gã awau oyaapa rakue. A'e rupi Egitu ywy pewara 'gã awau 'gã nakyfera rupi rakue numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã wawera pea motei 'gã nui 'y pyu rakue. A'eramũ 'ya Egitu ywy pewara 'gã a'myaa, 'gã apisaupap rakue.

³⁰ Israeu juapyrera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga Jerikoa 'jawa osoma monou imuapopena 'gã nupe. Sete 'ara rupi 'gã imaman ire Janeruwarete 'ga imonou imuapopena 'gã nupe rakue.

³¹ Raape ẽẽ nanẽ werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. Kũjãmene'ema agawewi ẽẽ. A'etea ẽẽ werowiat Jarejuwarete 'ga, 'ga rera renupa ypy we. A'eramũ ẽẽ ojejukau ywy momyrũara 'gã nee, 'gã mima o'wryiara 'ga wi. Opota'waramũ ẽẽ 'gã nee. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã ẽẽ jukawe'em ẽẽ pytuna 'gã apisaw ipe.

³² Gitiãu 'ga nanẽ rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Gitiãu 'ga, Paraki 'ga, Sãsãu 'ga, Jefite 'ga, Davi 'ga, Samueu 'ga, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ. Mĩmera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere je namome'upawa'uweri 'gã pẽ nupe. ³³ Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'gã ajemogyau rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã poaa mama'e apou wemifutar imũ rakue. 'Gã ywy pojekau tekotee 'gã nuramũ Janeruwarete 'ga 'gã amũ poaa 'gã mujãnukaa 'gã ywy awi, 'gã apisau. Janeruwarete 'ga 'gã amũ mogou 'wryiaramũ. A'eramũ 'gã mama'e esage apoara 'gã nerekou esage. A'ere 'gã mama'e tywera apoara 'gã nereko tyweretei. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã amũ nupe u'eawer imũ etee futat. Jarejuwarete 'ga 'gã erowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema 'miara upe. ³⁴ Tata upe nanẽ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema nũ. Amumera 'gã 'ga iapisaukare'ema jyu rerekwara 'gã nupe. Niywyrafeni agawewi futat 'gã ajemogyau. A'ere Janeruwarete 'ga te 'gã mamuakari rẽwẽjẽmĩ rakue. A'eramũ 'ga 'gã poaa 'gã magwawukaa 'gã nee iporomutare'ema 'gã 'arimũ. A'eramũ 'gã 'gã moka'jamukaa 'gã ywy awi. ³⁵ Amumera kũjãnamũ 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga, 'gã pytuna 'gã amũ manũnamũ, 'gã moferapa 'gã nupe rakue.

Kwaiwete wejue te 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari ajemogyau rakue. Amumera 'gã 'ga rerowiare'ema 'gã inupãnupãu

'gã nerekou tyweaete, 'gã apisau. “Ga rerowiar awi pepoir ire ore naruapisi pëë”, 'jau 'gã 'gã nupe. A'ere 'gã nopoiri futari Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. “Noropoiri futari ore Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. Ojewi ore poire'emamũ 'ga ore rerooi ojepyri pëë ore apisi re”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe. “Ga pyri oroo re te nipo ore reko esagei”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe, wapisie'emaue.

³⁶ Amumera 'gã 'gã erekoemãu. A'eramũ 'gã 'gã mopimopika ae mopikawa tupaama 'jawewara pyu. Amumera 'gã 'gã erawau 'gã kupyfaa itaju pyu 'gã munepa moromunepawa pype. ³⁷ Amumera 'gã 'gã iapisau ita pyu. Amumera 'gã 'gã iapisau 'gã mowoka 'yjejana mowowokawa pyu. Amumera 'gã 'gã iapisau jyuu pyu. Amumera 'gã 'gã erekou tyweaete 'gã murukare'ema 'gã 'wyr ipe. A'eramũ 'gã ajemogyau ikaraemãe'ema 'jawe. I'wyre'ema 'jawe 'gã ajemogyau watau. Taitye'ema 'jawe 'gã ajemogyau. Karupa'mĩ pirera etee erajemogyau imunepa, karupana'nĩ pirera. Mĩmera etee 'gã erekou imunepa waityramũ. 'Gã pyriwara 'gã 'gã nerekou tyweaete. “Pejejuwaretea 'jawa 'ga ree te 'ã pejemogypyk pejejemogyau. A'eramũ ore pë nerekou tyweaete”, 'jau 'gã 'gã nupe. ³⁸ Aipo 'gã ajemogyau watau amunawe'em ipe etee futat. Jũmire'eme, ywytyra rupi. Mĩmer ipe 'gã ajemogyau. Ita kwara pype, ywy kwara pype. Mĩmera pype 'gã ajemogyau. “Nepëa'wyr pëë”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere Janeruwarete 'ga upe aipo 'gã esage ma'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe: “Nepepoiri futari je rerowiar awi. A'eramũ pëë pejesageramũ je upe. A'eramũ je pë mua pë mogyau 'au tejepyri”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ 'Gã juejue futat Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Je rerowiaara 'gã esage ma'ea futat. Nopoiri 'gã je rerowiar awi je ree iporomutare'ema 'gã wereko tywereteramũ miamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

'Gã papawe'emaue Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe rakue: “Anure nipo je pë katu'okara 'ga monoi pë nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'gã papawi 'ga 'ga mure'emaue rakue. A'eramũ 'gã okatu'okara 'ga resake'ema rakue. A'ere 'gã jemogypygi Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga 'eawera 'gã erowiaa rakue. ⁴⁰ Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri werowiaar ymanera 'gã neewe. Peu ojepyri jane rerawau 'ga jane katu'oka ywawuje futat janetywer awi.

12

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea

¹ Kwaiwete ymāwarera 'gā Jarejuwarete 'ga rerowiar wwyapiau rakue. A'eramū ki jane 'ga rerowiar wwyapiau 'gā 'jawe etee futat. Sapoit futar iki 'ga ree jarejemogypygukare'em awi. Sā'ā ujān ma'e 'gā fuewepawe'ema ujān awi. Taity poana'mī'ā etee 'gā 'ā erekou. Taity poyjuu rereko re amunipo 'ā 'gā nujānarūi. Nan tee futat jane jarepoia jaremote'arukaaw awi. Jaremote'aawa mama'e tywer awi jarepoire'em ire nipo jane jarejemogyawe'em Jarejuwarete 'ga remifutar imū. A'eramū ki jane jarejorypawe'emamū futat jarejemogyau, ² jarejea mīina Jejui 'ga ree etee futat. 'Ga futat 'Uwarete 'ga rerowiarukaa jane upe rakue. 'Ga futat nipo jane rerawau 'Uwarete 'ga pyri anure. A'eramū ki jane jarejemogypygy wwyapiau 'ga ree. Sā'ā pe apoara 'ga oa tenune pe resaukara. Nan tee futat Jejui 'ga ruri ywy pe 'Uwarete 'ga rape resaukaa janee rakue. 'Ypeywar are amanūaw ipe 'ga awawake'ema ojepeyriwara 'gā 'e are rakue. “Moroka'miga 'ga futat ra'e. Sā'ā 'gā 'ga juka 'ypeywar are” 'e are 'ga awawake'ema rakue. “Gā tywera mepyawamū te je manūi 'ypeywar are. A'ere temanū re je oi tejewya Tejuwarete 'ga pyri nū”, 'jau etee 'ga aku'iramū ee. A'eramū 'ga, amanū re, oferapa rai'i nū. A'eramū 'ga awau ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. Peu futat 'ga wapyka 'ūina 'Uwarete 'ga yse katy. “Aapopap je eneremifutara”, 'jau 'ga 'ūina 'Uwarete 'ga upe. A'eramū 'ga 'ga muapygukaa ajakwatawa katy, 'ga mīina 'wyriramū oje'jawe.

³ Pēnea'ar iki 'ga ree. 'Ga rerowiare'ema 'gā 'ā wereko tywerete agawewi Jejui 'ga rakue. A'etea 'ā 'ga nopoiri futari 'Uwarete 'ga remifutara apo awi rakue. A'eramū ki pēē pejejea'aramū 'ga ree. 'Ga ree pejejea'ar ire nipo pēē pejejorypawe'emamū 'ga rerowiare'ema 'gā pejereko tyweramū. A'eramū nipo pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. ⁴ Jejui 'ga 'ā ia'wyre'ema 'gā ijukau rakue. 'Ga rerowiaara 'gā amū nanē nipo 'gā iapisau nū. A'ere 'gā nepē apisi we, “pepoit pejetywer awi” ojeupe pēē 'eramū. ⁵ Pemoka'jam sipo pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera? Pē maku'iawamū 'ga 'jau wa'yramū pē nupe: “Peje'eganuw iki Jarejuwarete 'ga pejejeupe 'ga je'eg wywrafe'nīnamū.

Pēku'ipap kasi pejejeupe 'ga je'eg are ne.

⁶ Wemifutaramū 'ga pē mu'akwaawi mama'e apo are.

Sā'ā kunumīa mama'e tywera apoa.

A'e are 'ā tuwa 'ga kunumī atūina tāmējē mama'e tywera apo awi.

Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yra 'gā mosī tāmējē 'gā nemiapo tywer awi”,

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁷ A'eramũ ki pejemouaga etee futat. Oje'ega pẽẽ enuwe'emamũ nipo 'ga mama'eay resaukari pẽ nupe, pẽjemogy esage are pẽ mu'jawamũ. A'eramũ ki pẽẽ pejejuagamũ jupe. Namu'akwaawi 'ga wa'yre'ema 'gã 'gã jemogy esage are. Sã'ã ae wa'yra etee imu'akwaawa 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yramũ etee jane mu'akwaapa janejemogy esage are. ⁸Jareja'yre'ema 'gã jane nimu'akwaawi 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga namu'akwaawi wa'yre'ema 'gã. Pejemogy esage are 'ga pejemu'akwaawe'em ire amunipo 'ã pẽẽ na'ga ra'yra rũi. Wa'yra 'gã etee te 'ga amu'akwaap wemifutar are.

⁹ Jaremu'akwaaw ire jane 'ã jarejuwa 'gã je'ega renupa jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga je'ega taetu ki sienup. Oje'ega renuw ire 'ga jane rerooi ojepyri anure. ¹⁰ Sã'ã janewuja'ia we futat janerewa 'gã jane mu'akwaawa janejemogy esage are wemifutar imũ etee futat. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane mu'akwaawi janejemogy esage are. "Teje'jawe je 'gã mogyi", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat. ¹¹ Janeremiapo tywer are 'ga jaremu'akwaaw ire jare'arasigamũ jarejemogyau ee. Jareku'ie'emamũ nia'wryi rẽwẽjẽmĩ janee. A'ere 'gã neapyoramũ ee Jarejuwarete 'ga remimu'akwaawera 'gã ajemogyau esage. Opy'ata'waramũ nanẽ nipo 'ga ajemogyau.

'Gã mu'akwaapawet

¹² A'eramũ ki pẽẽ pejemogypygyg ywyapiau Jarejuwarete 'ga ree, pejeku'iramũ 'ga ree. ¹³ Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga rerowiaraira para 'gã amũ pẽ nesaka, ojemu'akwaapa 'ga rerowiar are pẽẽ 'jawe.

¹⁴ Pẽpy'ata'wa pẽẽ pejemogyau pejejaupe. Pejemogy esage ki pejejopype. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ pejemogy esage'em ire nipo pẽẽ pejewawe'em 'ga pyri anure. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau esage 'ga remifutar imũ.

¹⁵ Pejomomoirukat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Pejejuka esage ki pejejee. Ka'a rowa 'jawe kasi pejemogy ne. Sã'ã ka'a rowa kumi mote'ara etee ipype ae imono re. Nan kasi pejemogy ne. Jarejuwarete 'ga pẽẽ mũ erowiar ywyapie'em ire nipo pẽẽ 'ga rerowiarukare'ema 'gã amũ nupe.

¹⁶ Pejopoar iki mama'e tywera apoe'em are. Kũima'e 'ga nipo akou kũjã mũ ree. A'eramũ ki pẽẽ 'ga mu'akwaapa ee. Kũjã ẽẽ mũ nipo akou omene'em are. A'eramũ pẽẽ ẽẽ mu'akwaapa ee. Mama'e tywera kasi peapoukat pejejaupe ne. Esau 'ga 'jawerimũ nanẽ kasi pejemogy ne. U'ar ypy ma'e 'ga poromũ rakue. A'eramũ 'ga 'uwa 'ga manũ re akouramet

'uwa 'ga rekwawer ipe rakue. A'ere 'ga kumana pyu 'ga je-mojopy'rui wewirera 'ga upe. A'eramũ 'ga rewirera 'ga akou u'ar ypy ma'e 'jawe 'ga py'rau rakue. Jarejuwarete 'ga Esau 'ga ipojeupe'ema rakue. Ojeupe Jarejuwarete 'ga remimuramer are 'ga ojemogypyke'ema. A'eramũ 'ga ojemojopy'rau kumana are. ¹⁷ Anure Esau 'ga u'arasigamũ omojopy'ruawer are numiamũ. A'ere 'ga ruwa 'ga 'ga ma'eramera monoi 'ga rewirera 'ga upe rakue. “Jarejuwarete 'ga upe eje'ega emono je ree”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga ruwa 'ga nomonoi oje'ega Jarejuwarete 'ga upe 'ga ree. A'eramũ Esau 'ga ajaa'wau ee. Kumana are omojopy'ruawera 'ga 'uwa 'ga imojopy'rawarũme'em 'ga upe.

¹⁸ Jareypy 'gã 'jawe kasi pëë ne. Ymã janyepy 'gã, Israeu juapyrera 'gã owaëma wemiesaga upe rakue, Sinai 'jawa wytyra upe rakue. A'ere 'gã kyjei etee jui rakue. Tata 'ua 'upa wytyra 'arimũ. 'Ara opyytunaiwamũ 'gã nupe. Ywyrũua 'ua 'gã nupe. ¹⁹ Jumi'auu py 'jawewara 'gã enupa. A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'jau rakue: “Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã 'ga upe rakue. ²⁰ Nafutari 'gã 'ga 'eawera, “Pewyk kasi wytyr are ne. Ee 'gã amũ wygamũ ki pejuka tãmëjê 'ga ita pyu. Wyra ee iwyg ire miamũ pëë ijukau ita pyu” 'ga 'e are 'gã oporenuwiwere'emamũ. A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã 'ga upe. ²¹ Mama'e pojya Janeruwarete 'ga esaukaa 'gã nupe rakue. Esakawe Israeu juapyrera 'gã okyjau ajemogyau. Ywytyt, tata, ypytunaip, ywyrũu, jumi'a py 'jawewat, Janeruwarete 'ga je'eg. Mĩmera 'gã moyyita 'gã mogyau rakue. Moisesi 'ga miamũ futat oyyita jui rakue. Nan ymã Janeruwarete 'ga je'egi 'gã nupe rakue, Sinai 'jawa upe 'gã waëmamũ rakue.

²² A'ere jane Jejui 'ga rerowiaaramũ Jarejuwarete 'ga rupawa pype oseayay ma'e 'jawe tãmëjê jane porogytai 'ga upe. Jarejuwarete 'ga rupawa upe jane 'jau Sião 'jau. A'eramũ jane Sião 'jawa wytyra upe owaëmayay ma'e 'jawe tãmëjê. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe jawewau, Okoeteete ma'e 'ga 'wyrarete pe. Jerusarega 'jawewar ipe jawewau, ywag ipe 'up ma'e pe. Peu futat kwaiwete ywagipewara 'gã jemogyi. Aku'iramũ 'gã ajemogyau. ²³ Peu futat Janeruwarete 'ga remiayuw ymanera 'gã ajemogyau. Jejui 'ga rerowiaaramũ janerera 'upa ojekwasiaa Jarejuwarete 'ga ka'aran are, ywag ipe 'up ma'e are. A'eramũ nipo jane jareje'aa pãwê etee futat 'ga rerowiaar ymanera 'gã nee. Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogyau jareporogytau 'ga upe. Anure nipo 'ga jane majatykau wowase najuejue etee futat. A'eramũ nipo 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Mama'e esage apoara 'gã

'ga imepyau 'gã nemiapo esage are. Mama'e tywera apoara 'gã nanē nipo 'ga imepyau 'gã nemiapo tywer are, 'gã nipo 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Ymāwarera 'gã amū nipo mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gã katu'okapap 'gã manūnamū. 'Gã nee nanē nipo jarejejatykau nū. ²⁴ Jeju 'ga ree taetu nipo jareje'aa pāwēūjē etee futat. 'Ga ree Janeruwarete 'ga oje'eg yau mua janee. Ymāwarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Teje'ega renupara 'gã etee je amogy tejemiayuwamū”, 'jau 'ga rakue. “Jeje'ega renupare'ema 'gã ki wyra tueroo mainana 'ga upe. A'eramū 'ga ijukau wy monykya wyra rapyaw are. A'eramū 'ga iapyau 'gã tywera mepyau jee”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'ga 'awamū oje'eg yau muri janee. “Jera'yra 'ga amanū pētywera mepyau jee. A'eramū je pē mogyau tejemiayuwamū, teja'yra 'ga pē erowiarāmū”, 'jau 'ga janee. Jeju 'ga jukaaw ipe 'gã 'ga ry reko'woka janee. A'e are Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, wa'yra 'ga rerowiaaramū.

Ymā Kaī 'ga wewirera 'ga jukau rakue, Apeu 'ga jukau rakue. A'eramū 'ga ry jeko'woka ywyu rakue. A'e resaka Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Wewirera 'ga Kaī 'ga ajuka. A'eramū je Kaī 'ga rerekou tywea 'ga ree 'awamū”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'ere 'ga wa'yra 'ga rereko tywerukari 'gã nupe jane ree. A'eramū 'ga 'ga jukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamū. “Teja'yra 'ga je amono ywy pe 'gã tywera mepyawamū. A'eramū je 'ga rerowiaara 'gã nerekou tywere'em 'gã tywer are”, 'jau 'ga rakue. A'eramū jane 'jau jupe: “Esage futat Jarejuwarete 'ga remiapo”, 'jau jane jupe.

²⁵ A'eramū ki pēē Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Ipyae'ema 'jawe kasi pejemogy ne. Ymā Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui agawewi janepyy 'gã nupe rakue. A'etea 'gã 'ga je'ega renupare'ema 'jawe etee ajemogy rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete oje'ega renuwe'emamū rakue. 'Awamū 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi janee nū. A'eramū nipo 'ga oje'ega jane enuwe'emamū jane rerekou tyweaete ymāwarera 'gã apyraapa. ²⁶ Moisesi 'ga upe oje'egaw ipe Janeruwarete 'ga ywy moyyita rakue. A'ere 'ga 'awamū 'ga 'i janee: “Anure nipo je ywy moyyju'jawi nū. A'ea te nipo ywaga reewe oyyi”, 'jau 'ga janee. ²⁷ A'eramū “oyyi ma'ea teepap ma'erama futat”, 'jau 'ga janee. A'eramū jane jarejeapyoramū 'ga remiaporam are. A'ere 'ga remiapofera oyyi ma'ea teepap ma'erama futat. A'eramū iyyje'ema nateepap ma'erama rūi futat. ²⁸ A'eramū ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa. Anure 'ga reni 'wyriarareteramū janee. Nateepawi futari

'ga 'wyrirareteramũ jane upe 'ũi re. Jane nanẽ nipo 'ga jane mogyau 'wyriramũ ojepyri. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. 'Ga pojeupa jarejemogyau. A'eramũ 'ga wemifutar imũ jane mama'e apo re aku'iramũ akou jane ree. ²⁹A'eramũ ki jane 'ga mamara'neukare'ema jarejee. Tata 'jawe Janeruwarete 'ga. Sã'ã tata mama'e mateepawa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'ema 'gã momawi. A'eramũ ki pejekyjau mama'e tywera apo awi.

13

Simaku'i Jarejuwarete 'ga jarejee

¹ Pẽporomutat ki pejejee pejemogyau. Kristu 'ga 'ã pẽẽ erowiaa najuejue etee futat. A'eramũ pẽẽ pejemogyau pejopytuna 'jawewaramũ futat. A'eramũ ki pẽẽ pejepota'wa esageramũ pejejee. ² Pejemiesage'ema 'gã miamũ pẽẽ imua pejeje'wyr ipe. Pejejekau esage 'gã nee. Maranamũ nipo pẽnemiesage'ema 'ga nakũima'e arũi. Ywagipewara 'gã nipo. Sã'ã ymã 'gã amũ ywagipewara 'gã amũ mura oje'wyr ipe rakue. Nokwaawi agawewi 'gã 'gã nakue. A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejemiesage'ema 'gã mua pejeje'wyr ipe pejejeupe 'gã waẽmamũ. ³ Moromunepawa pypewara 'gã nee nanẽ pejeje'aramũ nũ. Pẽẽ nanẽ amunipo 'ã moromunepawa pype peje'ama. Pẽnea'at mama'e esagea pejejeupe 'gã iapo are. A'eramũ ki pẽẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

Ereko tyweripyra 'gã nee nanẽ pejeje'aramũ pejemogyau nũ. Mama'e esagea ki peapo 'gã nupe. Pejereko tyweramũ nipo pẽẽ nanẽ 'gã nemiapo esagea pefutat nũ. A'eramũ ki pẽẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

⁴ Pẽnemirekoa esage futat. Kũjãnamũ pẽnemara nanẽ esage futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejemireko re pejekou pejemireko are etee futat. Kũjãnamũ pejemenar ire nanẽ pejekou pejemen are etee futat. Ojeteewaramũ nanẽ pẽẽ pejekowe'em 'gã amũ nee nũ. Kasi a'e pe anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tywer ine.

⁵ Pejeka'aranũ kwaja upe nanẽ pejemote'arukare'ema nũ. Pejekõẽãjamũ pejemirereko mama'e are etee futat. "Napoiri futari je pẽ nui. Najepe'ai nanẽ je pẽ nui nũ", 'jau Janeruwarete 'ga janee. ⁶ A'eramũ ki jane jarekyjawe'em. "Jarejararete 'ga je poat.

A'eramũ je tekyjawe'em tejereko tywera 'gã nui.

Je ree 'ga jejuka re maran 'ga amũ je rereko tyweretei nũ", 'jau je tejee. A'eramũ je tekyjawe'em.

⁷ Pejeje'aramũ peje'wyrar ypy 'gã nee. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã 'ã omome'u pẽ nupe rai'i. A'eramũ ki pejeje'aramũ 'gã nee. 'Gã neko esageawer are pejeje'aramũ

pejემogyau. Amanũme'ẽwe 'gã ojemogypygyg ywyapiau Jarejuwarete 'ga ree rai'i. A'eramũ ki pẽẽ pejემogypygyka 'ga ree 'gã 'jawerimũ. ⁸ Jejui Kristu 'ga ojesowo'gõke'ema futat. A'efer ipe etee futat 'ga rekoi. Nojesowo'gõgi futari 'ga. ⁹ Perowiat kasi mama'e amuteea ne. 'Gã amũ nipo 'gã mu'jau mama'e sigaty are, i'upyre'em are. "Pejea'gu ki i'upyre'em awi", 'jau nipo 'gã 'gã nupe. A'ere 'gã nemimu'efera napẽ muesagei Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga mome'ua etee futar iki perowiat. 'Ga mome'ua te jane muesage Jarejuwarete 'ga upe, 'ga rerowiaaramũ.

¹⁰ Ymãwareramũ ojeupe judeuramũ jane jarejeymawa rerooramũ mainana 'gã miaro'o ape 'ui futari rakue. A'ere nanarũi 'awamũ. Jejui 'ga ako amanũmũ janetywera mepypawamũ ai'i. A'eramũ ae Jejui 'ga rerowiaaramũ weymawa rerawau'jape'ema mainana 'gã nupe. Jejui 'ga rerowiaaramũ ae 'ga muorywi otywera moiawer are. A'eramũ ki jane jarejeateeramũ ymãwarer awi. Ymãwarer awi jarejeatee'emamũ jane poiri futari Jejui 'ga rerowiar awi.

¹¹ Mainana 'wyrriarete 'ga wyra wy rerawau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe, 'ga rupawarete pype imonykya 'ga upe 'gã tywera mepyau. A'ere 'gã wyra reumera rerawau enuẽma amunaw awi. Amunawa atykupe katy 'gã erawau iapyau rakue. ¹² Nan tee futat Jejui 'ga nanẽ amanũme'em amunawa pype rakue. 'Ga juka enune 'gã 'ga rerooi enuẽma amunaw awi. Peu futat 'gã 'ga kutuka 'ga monou imu'ama 'ypeywar are. Peu futat 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga kutugamũ 'ga ry ojeko'woka 'ga wi rakue. Aiporamũ futat 'ga owy reko'wogukaa janetywer awi jane pireitawamũ.

¹³ Jejui 'ga jukaara 'gã nopiri futari ymãwarer awi. "Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imũ etee futat jane mama'e apoi", 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau enuẽma amunaw awi, 'ga rerekou tyweaete 'ga rerekoemã pype 'gã 'ga jukau. A'eramũ ki jane jarepoia ymãwarer awi. Jejui 'ga rerowiar awi kasi sapoir ine. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane rereko tyweretei 'ga rerowiar are. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane pe'au ojewi. Tene ki 'gã jane rereko tyweri. Tene 'gã jane pe'ai ojewi. A'ere kasi pepoit futat 'ga rerowiar awi ne. 'Ga ree 'gã jarejereko tyweramũ jane jarejuagamũ 'ga 'jawerimũ etee futat. ¹⁴ Anure nipo 'auwara janerupawa ateepawamũ. A'eramũ jane jareoweramũ ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Peu jane oi nakwaparimũ ete rũi jarejemogyau. Peuwara janerupawa nateepawi futari. ¹⁵ A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Jejui Kristu 'ga jane erowiaa jarejemogyau. A'eramũ 'ga jane katu'oka jane moyau wemiayuwamũ. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muo-

rypa ee. Judeu 'gã 'ã weymawa jukau iapyau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ rakue. A'ere jane nanarũ 'ga muorywi. Jareje'eg imũ te jane 'ga muorywi. “Ene 'ã ore'wryiararetea. Eja'yra 'ga erejukaukat 'gã nupe, oretywera mepyawamũ. A'eramũ ore ene muorypa ee”, 'jau ki jane 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹⁶Jarejuee jarejejuka esage re nanẽ jane 'ga muorypa jarejemogyau nũ. Jarejopoaramũ nanẽ jane 'ga muorypa ee nũ. A'eramũ ki pejepoire'ema pejejee pejeporomutar awi.

¹⁷Pẽ'wryiara 'gã 'ã ojejuka esage pẽ nee, pẽ mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are. A'eramũ ki pẽ 'gã je'ega renupa te. Mama'ea pẽ iapou pejejeupe 'ga 'eawer imũ etee. Anure nipo 'gã pẽ nee opota'waawera mome'ui Jarejuwarete 'ga upe. A'e are 'gã opota'wa esageramũ pẽ nee. A'eramũ ki pẽ 'gã je'ega renupa. Oje'ega pẽ enuw ire 'gã mama'e apoi wekõẽãjamũ. Kasi 'gã oje'ega renuwe'emamũ 'gã 'arasigamũ akou pẽ nee ne. A'eramũ nipo pẽ nanẽ peje'arasigamũ pejemogyau nũ. Janeruwarete 'ga nipo pẽ nerekou tyweaete ee. A'eramũ nipo pẽ peje'arasigamũ pejemogyau.

¹⁸Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je ree pejejere'emamũ. 'Ga remifutar imũ etee futat 'ã jeparuapoweramũ mama'e are. A'eramũ je tepy'a'wryre'emamũ tekou tejemiapofer are. ¹⁹'Awamũ je 'i pẽ nupe: Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Emurukat 'ga ore”, 'jau ki pẽ 'ga upe je ree. A'eramũ nipo 'ga je monou pẽ pyri kamẽsĩete.

²⁰Sã'ã karupa'mĩ are omaenun ma'e 'gã maenun esagea karupa'mĩ are. Nan tee futat Janejararete 'ga, Jejui 'ga maenun esagei wemiayuw are. Jane ree 'ga jejukaukari 'gã nupe, owy reko'wogukari 'gã nupe. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rai'i nũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga jane erowiaramũ janetywera moia jane wi. “Teja'yra 'ga manũ re je 'ga rerowiaara 'gã katu'ogi, 'gã tywera moia 'gã nui, 'gã mogyau tejemiayuwamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Aipoa 'ga je'eg yaua futat. Jejui 'ga moferapara 'ga jane mopy'ata'wara. ²¹'Ga upe je teje'ega monoi pẽ nee. “Mama'e esage apoara 'gã nupe emono 'gã nemifutara. A'eramũ 'gã mama'e esage etee iapou eneremifutar imũ. 'Gã poarukaa Jejui Kristu 'ga upe. Jejui 'ga opoaramũ nipo 'gã mama'e apoi eneremifutar imũ etee futat. A'eramũ nipo ene eku'iramũ 'gã nee”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. A'eramũ ki jane Jejui Kristu 'ga muorypa jareojere'emamũ, 'jau je pẽ nupe.

²²Pẽ jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pẽ pejemogyau jerenyra 'jawe jee. A'eramũ je teje'ega kwasiaa ka'aran are pẽ maku'iawamũ. Natuwiiu rũ je ikwasiari pẽ nupe. Ka'aran kwasia'ria te je aapo imonou pẽ nupe. A'eramũ ki pẽ jeje'ega renupa.

²³ Timoteo 'ga Jejui 'ga werowiat jane 'jawe. A'eramũ 'ga akou janerewirera 'jawe janee. A'eramũ je 'ga mome'wau pẽ nupe. 'Awamue 'gã 'ga renuẽma moromunepaw awi rai'i. Teoe'emauwe 'ga rur ire nipo je 'ga rerooi tejeupi pẽ pyri.

²⁴ Teje'ega je amono Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrara 'gã nupe, 'gã futaa. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe najuejue etee futat je teje'ega monoi 'gã futaa. Itari ywy awi janerewirera 'gã amũ nuri rakue. 'Gã nanẽ oje'ega monou pẽ nupe, pẽ futaa nũ.

²⁵ Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat. Kweramũ etee jeje'ega.

Tiago

Tiago 'ga 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jarejuwarete 'ga remiyauwa 'gã nupe, okwasi'o ma'e 'gã nupe. Tiago 'ga Jejui 'ga rewirera. (Maku 6.3) 'Ga feraw ire Tiago 'ga Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'ga 'ũina 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe, Jerusareg ipewara 'ga nupe. (Atos 21.18)

Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete rakue. A'eramũ 'gã awau oka'jama Jerusareg awi. Okwasi'wau 'gã awau kwe pe. A'eramũ Tiago 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Na'ga etee rũi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou okwasi'o ma'e 'gã nupe rakue.

1 Je Tiagoramũ ka'aran akwasiat pẽ nupe. Je 'ã Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea. Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga porowyky apoaramũ nanẽ je 'ã nũ. A'eramũ je ka'arana monou ikwasiaa pẽ nupe Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. Kwe pe okwasi'o ma'eramũ pẽ nupe je ka'arana kwasiari imonou. Jaruete te pejemogy? a'e je pẽ nupe. Jerewirera 'jawe pejemogy jee, kũjãmeramũ pẽẽ jerenyra 'jawe 'jau.

Sirowiat Jarejuwarete 'ga

2 Pejejeupe mama'eay jesaukaramũ kasi pẽ'arasig pejejemogyau ne. Janeruwarete 'ga mama'eaya pẽ nupe ijeapoa okwaap. A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ etee pejejemogyau pejejemogyppyyka etee Jarejuwarete 'ga ree. ³ "A'jea futat sipo 'gã jemogyppyygi je ree?" e'i te 'ga, mĩnamũ mama'eay resaukaa ae upe. A'eramũ pẽẽ pejejemogyppyyka etee futat 'ga ree. Ojee pẽ mojemogyppyygukaawamũ te 'ga mama'eay resaukari pẽ nupe. ⁴ A'eramũ pẽẽ pejejemogyppyyka etee futat pejejemogyau 'ga ree pejeojere'emamũ futat. Nanuara tee Janeruwarete 'ga afutat. Ojee pejemogyppyyg awi peojere'ema te 'ga afutat. Ojee ae ojemogyppyygamũ 'ga ae mu'akwaawi mama'e are. A'eramũ ae ajemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ mama'e tywera otywe'emamũ ae pype. Nanuara tee Janeruwarete 'ga afutat. ⁵ Jarejuwarete 'ga remifutar are pejejeapyoe'emamũ pejeje'ega 'ga upe: "Ku'jyp. Nakwaawi ete je. Najereapyoi ete je eneremifutar are. A'eramũ ene je mueapyou jereko esage are", 'jau ki pẽẽ 'ga upe. A'eramũ 'ga pẽ mu'akwaapa ee. Nije'eg wyrafena'uweri 'ga janee. Naoje'eg wyrafen imũ rũi 'ga jane mu'ei ojeupe ae je'egamũ.

6-8 A'eramũ pẽẽ “je mu'akwaaw ape” 'ga upe 'e re pejemogypyka etee 'ga ree. “Maran sipo 'ga je mu'akwaawi 'wei”, pe'je kasi ne. Aipo 'jaramũ ae 'y 'jawe. Sã'ã ywytua 'y pya ko katy. A'eramũ 'ã 'y ryjuapi rerawau kwe katy. A'ere 'ã ipyau kwe katy nũ. A'eramũ 'ã erua ko katy nũ. Nan ae Jarejuwarete 'ga rerowiaraiparamũ. Werowiare'emamũ 'ga, “mama'e mũ emut jee”, ojeupe pẽẽ 'eramũ, 'ga namura'uweri pẽ nupe ojeupe pẽnemienũjã. A'eramũ pẽẽ, “mama'e mũ emut jee”, 'ga upe 'jau, 'ga ree etee futat pejemogypyka pejemogyau. A'eramũ te 'ga iapoi pẽ nupe, a'jea futat ojee pejemogypygamũ.

Janeku'ijane Jarejuwarete 'ga ree

9 Jarejuwarete 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau. Nitywi agawewi futat 'gã mama'ea. A'etea 'gã iku'iete futat ajemogyau. “Ku'jywa 'ga te nã'ã Jeruwaretea re'ã”, 'jau ete 'gã ajemogyau. Okaraemã kwai re taetu amusipo 'ã 'gã ku'iramũ okaraemã are etee? Naani. Jarejuwarete 'ga ree etee 'gã ku'ireteramũ. 10-11 Amumera 'gã nipo Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã okaraemã kwajamũ. A'eramũ sipo aipo 'gã okaraemã are aku'iramũ? Naani. Jarejuwarete 'ga ree te 'gã ku'iramũ. Okaraemã ojewi teepawamũ sipo 'ga 'arasigamũ okaraemã are? Naani. Jarejuwarete 'ga ree tee 'gã jemogypygi ikaraemãe'ema 'gã 'jawe futat. Nakaraemã are rũi 'gã jemogypygi. Ikaraemã kwai ma'e 'gã werowiat wejue Ku'jywa 'ga. A'eramũ 'ga ikaraemãe'ema 'ga 'jawe etee futat akou aku'iramũ. Sã'ã 'ywotyra, jũ mewara. Kwaraya imomỹijaga imototoka. Nan tee futat ika'aranũũ kwai ma'e 'gã. A'eramũ pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'eramũ pejeka'aranũũ are pejerowiaraipe'ema. Jarejuwarete 'ga ree te ki pejerowiar ete. Ka'aranũũ are ae rorypawera teepaw etee ae wi. Amanũmũ erujewi jui. To. A'eramũ futat ateepawamũ aerorywa. A'ere Jarejuwarete 'ga ree aerorywa te nateepawa'uweri.

Mama'eaya ojesaukat janee

12 Mama'eay upe aeruagamũ a'jea futat werowiar awi ae poire'emamũ nipo Janeruwarete 'ga 'jau janee: “A'jea futat je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ pẽẽ pejejua 'au je pyri ywag ipe. Nakwaparimũ warãu rũi futat pejemogyau 'au je pyri”, 'jau nipo 'ga janee. Aipo e'i futat 'ga janee afutaaramũ najuejue etee futat. Aipo are jarejea'aramũ jane jareku'iramũ jarejemogyau 'awamũ. 13 A'ere kasi mama'e tywer are pejeparuapoweramũ pekwa ekoete Jarejuwarete 'ga ne. “Janeruwarete 'ga mama'eay wesaukat jee. A'eramũ

'ga mama'e tywera apoukaa jee", pe'je kasi ne. Niparuapowera'uweri 'ga mama'e tywer are. Mama'e tywera peapo, ne'ia'uweri 'ga janee. ¹⁴ Ae tee futat mama'e tywera wapo ekoete. Mama'e tywera peapo, naa'erāu rūi ae iapoi. Ae tee futat ea'at ekoete mama'e tywera apo are. A'eramū ae nanuaramū "ga te mama'e tywera wapoukat jee", 'jawe'em. ¹⁵ Gā tee futat wapo mama'e tywera. A'eramū 'ga wemifutar imū etee futat mama'e tywera apou. A'ere ae mama'e tywera apoaramū ako re nooa'uweri Jarejuwarete 'ga pyri. Mama'e tywera apoara 'gā nupe Janeruwarete 'ga "'au pejot je pyri", ne'ia'uweri. "Muku pekwap pejemogyau je wi nakamēsī rūi futat. Ywawuje futat peo muku je wi", 'jau nipo Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gā nupe.

¹⁶ Kunumīmet, kūjāmet. Jepyntuna 'jawe pejemogy jee. Jeporomutat je pē nee. A'eramū je 'jau pē nupe: "Pejemorytee kasi ne. Janeruwarete 'ga mama'eay wesaukat jee. A'eramū 'ga mama'e tywera apoukaa jee ai'i" 'jara 'ga i'me te ajemogyau. Na'ga rūi mama'e tywera wapoukat pē nupe. ¹⁷ A'jea futar iki pēnoryp Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga 'ā mama'e esagea juejue amut janee. 'Ga futat 'ā 'ara wapo rakue. Kwat, jay, jaytata. 'Ara 'ā 'ga iapou janee rakue. Ku'emamū 'ā kwara opoa janee. A'ere 'ā okaaruwamū kwara osou nū. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga nanarūi. Nateepawa'uweri 'ga 'ūina jane wi. Nooa'uweri 'ga jane wi. Janeruwarete 'ga esage esage futat. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. ¹⁸ Wemifutar imū futat 'ga 'ā ae apou rakue. A'eramū 'ga a'jea futat oje'ega rerowiaaramū jane mogyau wa'yramū. Jane ree 'ga jemuaēmi. A'eramū 'ga a'eramū oje'ega rerowiaaramū jane mogyau wa'yramū.

Janeruwarete 'ga remiayuwarete

¹⁹ Kunumīmet, kūjāmet. Peapyaka ki je ree. Pejejeupe 'gā amū porogytaramū ki penuw etee ra'ne 'gā pejejupa. Kamēsīete kasi 'ga peje'egawar ine. Pejemara'ne'emamū kamēsīete 'gā nee ne. ²⁰ Ae mara'nea naJaneruwarete 'ga remifutara rūi. A'eramū pēē pejekowe'em tesirūgatu 'ga upe. Ae mara'nea nuapoarūi Jarejuwarete 'ga remifutara. ²¹ A'eramū ki pēē mama'e tesirū apowe'em. Mama'e tesirū apo awi pejepoia. Nanuara te Janeruwarete 'ga afutat. A'eramū pēē Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat mama'e apou. 'Ga je'eg are tee ki peapyaka pejemogyau. A'e are pejejea'aramū. A'eramū futat pejejeapyoramū ee. 'Ga rerowiaa nanē pejemogyau nū. 'Ga je'eg are eapyo ma'eramū jane 'ga remifutara kwaawi. Oporogyta jane erowiaaramū 'ga jane katu'ogi jane mogyau wemiayuwamū.

A'eramũ nipo 'ga anure jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepeyri futat.

²² 'Ga je'ega renuparamũ pẽẽ pejememoryteewe'em. A'jea futat pẽẽ pejejea m̃ina 'ga je'eg are. A'jea futat pejejeapyoramũ 'ga je'eg are. Amumeramũ te nipo ajee 'ga je'ega pekwaap futat tee. A'ere nipo nepeapoi mama'ea 'ga je'eg imũ etee. A'eramũ nipo pẽẽ pejememoryteeu pejemoggyau. Jarejuwarete 'ga porogyta renupar ekoeteara 'gã nuapoi mama'ea Jarejuwarete 'ga je'eg imũ. ²³⁻²⁴ Sã'ã ae u'aga re-saga weraweraw are. A'ere 'ã ae ojesag ire awau ojepe'au jui. A'eramũ futat 'ã ae ojemoka'jama nũ. Nan ae Jarejuwarete 'ga porogyta renuwaiparamũ. Enuwi futari numiamũ. A'ere 'gã nuerowiari te. Nuapoi 'gã mama'ea 'ga je'eg imũ. Naea'aru'jawi 'gã 'ga porogytafer are. ²⁵ A'ere nipo amumera 'gã Jarejuwarete 'ga porogyta renuwi katu katu futat. Oporogyta renupara 'gã Janeruwarete 'ga ikatu'oka. A'eramũ ikatu'ogipyrrera 'gã wea'aramũ ajemoggyau 'ga je'eg are au'jeteramũ. Eapyo 'gã ajemoggyau 'ga porogytafer are. A'eramũ 'gã mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat, 'ga remifutar imũ etee futat. 'Ga je'eg imũ mama'e apo re jane poiri mama'e tywera apo awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga u'eawera rupi etee mama'ea jane iaporamũ ojejukau esage jane ree. Ae poaa 'ga mama'e apou wemifutar imũ.

²⁶ Amumera 'gã ojemoryteeu ojee ajemoggyau. Ajuago'wau ekoete, ojoje'ẽwu'jaga ajaupe. Ojoje'ẽwu'jag ire 'gã 'jau, "Je Jarejuwarete 'ga rerowiaara. Je Jarejuwarete 'ga muorypara", 'jau futatee 'gã ajemoggyau. Aipo e'i nipo 'gã numiamũ. Ojeupi tee futat 'gã jemoryteei. Nanarũi jane Jarejuwarete 'ga muorywi. ²⁷ Ku'jywa 'ga, Janeruwarete 'ga 'ã jane mu'e wemifutar are. "Pejuereko esage ki. Kũjã imen manũ ma'e are ki pejejuka esage. Kunumĩjare'ema 'gã nee nanẽ pejejejukau esage nũ. Mama'e tywera kasi peapo ne, Je rerowiare'ema 'gã 'jawe ne", 'jau 'ga 'ã rakue. Nanuara pyu te jane Ku'jywa 'ga muorywi.

2

Sajejuka pãwẽ ete futat 'gã nee

¹ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Peapyaka ki jeje'eg are. Janejararete 'ga Jejui Kristu 'ga 'ã esagesage ma'ea. 'Ga 'ã perowiat pejemoggyau. A'eramũ pẽẽ 'ga 'jawe etee futat pejejejukau pãwẽ pãwẽ pejejee. ²⁻³ 'Gã amũ nipo 'ua owaẽma pẽjatykaaw ipe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Waity esage munepa erua ofãyrũ esage reewe. A'eramũ nipo pẽẽ mũ 'jau pejejaupe: "Kuu. Kũima'eeteete 'ga nipo kwe", 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'eramũ nipo pẽẽ aipo 'ga ree pejejejukau esage

'ga rerawau apykaw esage 'arimū 'ga muapyka. A'eramū nipo ajepeja 'ga 'ua osou pē nupe nū. A'eramū nipo pēē aipo 'ga raity are pejemā'jāu nū. “Kuu. Nia'wyrui 'ga raitya ra'e nū'ū”, 'jau nipo pēē 'ga upe. “Efu'am etee futat e'ama kūi. Eapygiweramū ywyu etee eapyk ekoete futat kūi”, 'jau nipo pēē aipo 'ga upe. ⁴ Aipo 'ga upe 'jaramū nepereko esagei 'gā aju'jawe. Aipo pē'ea, “Ikaraemā ma'e 'gā etee esage”, pe'je. “Ikaraemāe'ema 'gā nia'wyrī”, pe'je te pejejaupe poromū. A'ere naani. Aipoa nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. Naju'jawe rūi 'gā pereko. Ikaraemā kwai ma'e 'gā nee etee pēpota'waa nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe.

⁵ Peapyka jeje'eg are. Janeruwarete 'ga ikaraemāe'ema 'gā amū'ē wa'yra 'ga, Jejui 'ga rerowiaaramū. A'eramū ae a'jea futat 'ga rerowiarareteramū 'ga futaa. A'e 'gā etee Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamū 'gā nerawau ywag ipe ojepyrī 'gā manū re. ⁶⁻⁷ A'ere 'ā nepereko esagei ikaraemāe'ema 'gā. “Ywyu etee eapyk ekoete futat”, 'jau ete nipo pēē 'ga nupe pejejejukawe'em 'gā nee. Naikaraemāe'ema 'gā nūi agawewi 'ā pē nereko tywet. Ikaraemā kwai ma'e 'gā agawewi 'ā pē nereko tywerete. 'Gā futat 'ā pē nerawau 'wyrīara 'gā nowase, pē je'ēwu'jaga ekoete 'ā Jejui 'ga rerowiarāmū ajaupe. A'eramū 'ā ikaraemā kwai ma'e 'gā pē nerekou tyweaete, Jejui 'ga kurapa pē nupe jepi. Ma'eramū sipo ajee ikaraemā kwai ma'e 'gā nee tee pejejuka? pejejejukau pāwē ete'em 'gā nee? Pejejuka esage pāwē ete futat 'gā nee.

⁸ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are rakue. “Sā'ā pejejuka esagea pejejee. Nan tee futar iki pejejuka pejejee”, 'jau 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are rakue. Aipoa 'ga je'ega rupi pejejemogyau esage 'ga upe. ⁹ Ikaraemā kwai ma'e 'gā nee etee pēporomutara sipo esage Janeruwarete 'ga upe? Naani. Aipoa nia'wyrī 'ga upe. Na'ga je'eg imū rūi aipoa peapo pejejemogyau 'ga upe. ¹⁰ 'Ga amū nipo 'jau: “Jarejuwarete 'ga porogyta je aenupap ja'wyja'wy”, 'jau nipo 'ga akou. “Amume'ri are ete te aje je najeparuapoweri. A'eramū je iapowe'em”, 'jau nipo aipo 'ga akou. Aipo 'ga nia'wyrī Jarejuwarete 'ga upe. Nuenu-pawi katu katu 'ga 'ga porogyta. Ināinānī'i etee 'ga enuwi. Aipoa nia'wyrī Janeruwarete 'ga upe. A'eramū 'ga ojekwau Ku'jywa 'ga upe. ¹¹ Janeruwarete 'ga 'ā 'jau janee rakue: “Peko awi pejejemirekoe'ema kūjā are”, 'jau 'ga janee rakue. “Peporojuka awi”, nanē nū 'jau 'ga janee rakue. A'eramū nipo amumera 'ga okowe'em futat wemirekoe'ema kūjā are numiamū. A'ere nipo 'ga 'ga amū jukai. A'e 'ga ojemotywet Jarejuwarete 'ga upe 'ga amū juka re. 'Ga nuenu-pawi katu Jarejuwarete 'ga porogyta. ¹²⁻¹³ A'eramū ki pēē 'ga je'ega

renupa katu katu. 'Ga 'eawer imū etee futat pejemogyau 'ga upe. Oporogyta renuw ire 'ga pē katu'ogi. A'eramū futat 'ga pē mueapyou oje'eg are, mama'e tesirū apoukare'ema pē nupe. A'eramū 'ga 'jau pē nupe: “Jeporogyta peenup katu katu ra'e. A'eramū pēē pejejesageramū jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe. A'eramū ki pēē 'ga je'eg imū etee futat mama'e mome'wau 'gā nupe. Pejeporogytau esage pejemogyau 'gā nupe 'ga je'eg imū etee futat. Anure nipo Janeruwarete 'ga ae majatykai wowase tapy'yi tesirūmera reewe futat. Aipoa 'ara rupi nipo 'ga jane mome'wau 'gā nupe 'gā nowase. Ajuee ae jemuaēme'emawera rerapoa 'gā nupe. Aipo 'gā nee Janeruwarete 'ga ajemuaēme'ema. Ajuee ajemuaēm ma'efera 'gā nee etee te nipo 'ga jemuaēmi. A'eramū nipo 'ga ajuee ajemuaēm ma'efera 'gā nerekou tywere'ema, wowase ae majatykaawa 'ara rupi.

Jejui 'ga rerowiaararete 'gā ojopoa

¹⁴ Kunumīmet. Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū 'ā pēē jerenyra 'jawe. A'eramū ki pēē jeje'ega renupa katu. 'Gā amū nipo, “Je Jejui 'ga rerowiaaramū ako”, 'jau nipo 'gā ajaupe. A'ere nipo 'gā nako esagei Jarejuwarete 'ga je'eg imū. A'jea sipo poromū futat 'ga 'eawera? Naani. E'i ekoete 'ga akou. Jejui 'ga rerowiaararete 'gā ajemogy esage ete 'ga je'eg imū. A'eramū nipo 'ga werowiaararete 'gā etee imonou imogyau ojepyri 'gā manū re. ¹⁵ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amū nipo 'ua owaēma pē nupe waity torotoro'gi rerekou. Wemi'urame'emamū nanē nipo 'ga 'ua owaēma pē nupe 'eramū sipo pēē 'ga mama'e tywe'ema resakawe maran 'ga rerekou? Ma'ja sipo peapo 'ga upe? ¹⁶ A'ere nipo mama'e mū nepemonoi agawewi 'ga upe. A'etea nipo pēē, “Ere ewau epy'a'wyre'emamū ekou. Ejemi'war iki ekou. Ejaitya nanē imojopy'rau nū”, 'jau nipo pēē 'ga upe. A'eramū 'ga ma'ja 'wau? Pemono sipo mama'e mū 'ga upe aipo 'ga upe 'jawamū? Pemono nipo taity ape 'ga upe “emajapy'ru ejaitya” 'ga upe 'jawamū? Naani. Aipo 'ga upe pe'e ekoetea sipo esage? Naani. Aipo pe'je ekoete te pejemogyau 'ga upe. Nan ki peapo, ne'ia'uweri Janeruwarete 'ga janee rakue. “Pejopoar iki. Pēpota'wa esage ki pejejee”, e'i te Janeruwarete 'ga janee rakue. ¹⁷ A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiaaramū pejejopoa esage pejejukau esage pejejee. Nan te ae 'ga porogyta renuparamū iapoi. Nanuara te Janeruwarete 'ga afutat. Jarejuwarete 'ga porogyta renupare'emamū pēē peje'eg ekoete, “Je 'ga rerowiaara”, pe'je ekoete te.

¹⁸ Jejui 'ga rerowiaaramū nipo pēē mū 'jau, “Je nanē Jejui 'ga rerowiaara”, 'jau nipo pēē. A'ere nipo nepeenuwi katu katu 'ga porogyta. A'ere nipo aipo 'e reewi nepejopoari,

pejajemuaēme'ema pejėjuee. A'eramū nipo a'jea futat Je-
 jui 'ga rerowiaararete 'ga 'jau aipo 'jara 'ga upe: “Jejui 'ga
 rerowiaara je, ere 'ā. A'ere 'ā nerepoari 'gā ekou. Je te 'ā
 a'jea futat 'ga rerowiararetea. Esak je 'ga je'eg imū etee 'gā
 poara”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. A'eramū je a'eramū 'jau pē
 nupe: Jarejuwarete 'ga rerowiarareteramū ae 'ga porogyta
 renuwī. Opota'wa esageramū ajuee. 'Ga je'eg imū mama'e
 apoare'emamū ae 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee futat ae
 rekoī. A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiarareteramū mama'e
 apou 'ga je'eg imū etee futat. A'eramū 'gā pē nesaka, 'ga
 je'eg imū mama'e aporamū. “Kuu. Nan te ae Jejui 'ga
 rerowiaaramū ra'e”, te'i 'gā pē nesaka 'jau. ¹⁹ “Ku'jywa 'ga
 etee futat Janeruwaretea. Nirūi futari 'ga”, te'i 'ga pē nesaka
 'jau. A'jea futat aipoa morogytaa. A'ere 'ā pēē 'ga porogyta
 renupare'emamū mama'eukwaawa 'wryiara remiayuwāuwe
 pejემogy. Mama'eukwaawa nanē 'ā Janeruwarete 'ga ok-
 waap futat numiamū. “Oporogyta renupare'ema 'gā 'ga
 omono tata rakuwa upe 'gā nerekou tyweaete” e 'ā ikwaapa
 futat numiamū. A'etea 'ā nuerowiari 'ga porogyta. Mama'e
 tywera apo are etee futat 'ā wea'aramū. Oyyita futat tee
 Janeruwarete 'ga wī. Ikyjea erekou imoyyita futat tee. A'etea
 'ā nuerowiari 'ga porogyta. ²⁰ Pejeagairanamū etee 'ā peje-
 jemogyau. “Jarejuwarete 'ga rerowiaara je”, 'jau nipo pēē
 numiamū. A'ere nipo pē'me ate. Peenuw ete agawewi futat
 'ga porogyta numiamū. A'etea pēē enupare'ema 'jawe ete
 peko, 'ga je'ega rupi etee pejემogyawe'em. A'eramū pēē
 a'eramū pejემoryteeu pejემogyau.

²¹ Pēnea'ar iki Abraão 'ga ree. Abraão 'ga 'ā janeyppya. 'Ga
 'ā ako Jarejuwarete 'ga porogyta renuparareteramū rakue.
 Ma'ja ajee 'ga wapo ojefutarukaawamū Jarejuwarete 'ga upe
 rakue? Majepei tee 'ā Abraão 'ga ra'yra 'ga rakue. A'eramū
 'ā 'ga oporomutaramū nanimenime wa'yra 'ga ree rakue.
 A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Eja'yra 'ga
 ejuka iapyau jee, a'e pa je 'ga upe kwy. Taesak 'ga a'jea
 futat tejerowiara 'jau kwy”, 'jau 'ā Janeruwarete 'ga ojeupe
 rakue. A'eramū 'ā 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Eja'yra
 'ga eroo ywytyra apyte'rarimū. Peu 'ga terejuka iapyau jee
 'jau”, 'jau 'ā 'ga 'ga upe rakue. A'eramū 'ā Abraão 'ga wa'yra
 'ga rerawau 'ga 'eawer ipe rakue. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga
 je'egi erujewi 'ga upe rakue nū. A'eramū 'ā 'ga 'ga ra'yra
 'ga jukaukare'ema 'ga upe rakue. “A'jea futat je rerowiar
 ape ra'e. Je muoryw ape ipyu, jeporogyta renuwa pyu.
 Ene 'ā eneresagesage jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga
 upe rakue. ²² Abraão 'ga werowiat 'ga porogyta rakue.
 A'eramū 'ga 'ga 'eawer imū etee futat mama'e apou akou

Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jawařũ Abraão 'ga upe. “Ene 'ã a'jea futat je rerowiar ape”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ²³ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Abraão 'ga remiapofera kwasiarukari ka'aran are 'gã nupe rakue. A'jea futat aipo 'ea. “Abraão 'ga a'jea futat je rerowiaararetea. Jejekoty'aawaretea nanẽ 'ga nũ. A'eramũ 'ga a'jea futat we-sageramũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are 'gã nupe rakue. ²⁴ Jane nanẽ nũ, “Jarejuwarete 'ga je arowiat” 'e re mama'ea siapo 'ga je'eg imũ etee. Oje'ega rupi etee mama'e apoare'ema 'gã nupe 'ga, “esagesage 'ga jee”, ne'ia'uweri. Oporogyta renupara 'gã nupe etee 'ga 'i, “esage 'ga jee”, 'jau.

²⁵ Nan tee Raape eẽ rakue. Kũjãmene'ema agawewi eẽ rakue. A'etea eẽ Janeruwarete 'ga rera renupawe werowiat akou rakue. A'eramũ eẽ 'ga remiayuwa 'gã mima oje'wyr ipe 'gã a'gwau 'gã nee ifuwet ma'e 'gã nui rakue. Kaaruwamũ eẽ 'jau 'gã nupe: “Ajepeja pe rupi pekwap pejeka'jama wã nui”, 'jau eẽ 'gã nupe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau eẽ upe: “Je rerowiar ape ekou ra'e. Jeremiayuwa 'gã nee erejejuka esage ra'e. A'eramũ ene ejesageramũ jee. A'eramũ je ene rerekou tywere'em eneremiapofer are”, 'jau 'ga eẽ upe, wemiayuwa 'gã eẽ iapisiukare'emamũ rakue.

²⁶ Sã'ã wyrapara a'wyre'ema u'ywe'eme. Nan tee futat jane. “Jarejuwarete 'ga je arowiat”, 'jarekoetearamũ 'ga je'ega rupi etee mama'ea niapoi. Ia'wyre'emamũ ae rekoi. A'eramũ ki pẽẽ, “Jarejuwarete 'ga je arowiat” 'jaramũ mama'e apou 'ga je'ega rupi ete nanẽ nũ.

3

Au'je pejeje'egaiw ire

¹ Kunumĩmet. Kũjãmēt. Pẽẽ mũ nipo pẽnekowet Jarejuwarete 'ga porogytafer are pejejamu'jaramũ. A'ere ki pẽnepyo ra'ne 'ga je'eg are pejejamu'e are. Kasi a'e pe 'ga pẽ nereko tyweretei pejejamu'e tyweramũ ne. Moromu'jaramũ tee 'gã 'jawe kasi pẽẽ ne, pejejamu'e re peo pejejemogyau mama'e tywera apou 'gã nupe ne. Nanuaramũ pejamu'e futat numiamũ. A'ere pejejamu'e reewi mama'e tywera apou nũ 'ea nia'wyr. Kasi a'e pe nanuaramũ pẽnemimu'efera 'gã 'i ajaupe ne: “Ga 'jawe tee futat jane iapoi”, 'jau 'ga remimu'efera 'gã ajaupe ne. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga ajamu'e tywearera 'ga rerekou tyweaete, oje'eg are 'gã mu'e tyweramũ. Moromu'jatywera 'gã akotee ma'e 'gã tywera wapyraap Jarejuwarete 'ga upe. ² A'je futat 'ã ae mama'e tywera apoare'emamũ nokoi amũ. Jejui 'ga rerowiaaramũ miamũ 'ã jane jare'aka'jãmaiwamũ mama'e tywera apou. 'Ga

amũ iypy we ajaupe oje'egaiwe'em ire amunipo 'ã 'ga amũ rekoi wesageramũ. A'ere 'ã ae nitywi futari amũ iypy we ajaupe ije'egaiwe'emamũ rakue. Iypy we 'ga amũ ajaupe oje'egaiwe'em ire amunipo 'ã 'gã wesageramũ futat ajemogyau. Nuapoi futari amunipo 'ã 'ga mama'e tywera. A'ere 'ã ae nitywi te nanuaramũ rakue. ³ Sã'ã ae kawaruu 'arimũ wapyg enune imory'weawa monoa ijuru pe. A'eramũ 'ã ae imory'weawa iãma koka opo pe. A'eramũ 'ã ae kwe katy ikwawiweramũ kwe katywara iãma matãu jupe. Ko katy ikwawiweramũ 'ã ae ko katywara iãma matãu jupe nũ. Inugagatu pe rupi. Ee oporomory'weweramũ 'ã ae imory'weawa iãma matãu pãwẽ jupe. A'eramũ futat 'ã opytau. Niapoi'i agawewi futat 'ã imory'weawa. A'etea 'ã wereko. ⁴ Sã'ã yaruu ku'ookawa nanẽ nũ 'ã niapoi'i agawewi. A'etea 'ã iku'ookara 'ga anugatu iku'ooka'wi pyu, 'y rypojuaga rupi inuga esage. ⁵ Nan tee futat 'ã janekũa. Niapoi'i agawewi futat. A'etea 'ã ae morogytauu mome'wau ipyu.

Tata 'ywa nanẽ 'ã niapoi'i agawewi nũ. A'etea 'ã kouu pype amu'aramũ enyu ko pype ojepoje'ogukare'ema weny re. ⁶ Nan tee futat 'ã janekũa nanẽ nũ. Morogyta mome'u re opike'ema futat nũ okwasi'wau 'ã. Jarejemote'arukaa 'ã jareje'egaiwa pyu, jarejemogyau ipyu futat 'ã jarejoje'ẽwu'jaga. Niapoi'i agawewi 'ã janekũa 'upa janejuru pe. A'etea 'ã jane ipyu futat jarejemote'aa. Ipyu futat jane 'ã jareje'egaiwamũ jarejemogyau. NaJarejuwarete 'ga je'eg imũ rũi jane 'ã jarejoje'ẽwu'jaga jarejemogyau. Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imũ te jane joje'ẽwu'jagi. ⁷ Sã'ã ae wyra'yra pyyga imota'waa weymawamũ. Wyra'yra 'ã ae ipyyka. Owewe ma'ea 'ã ae wyra'ia'yra pyyka. Jowosipewa'yra 'ã ae ipyyka. Piraa'yra 'ã ae ipyyka. Mĩmera 'ã ae ipyyka weymawamũ imota'wau. Ota'wa re 'ã ojerekoukaa esage ae upe. ⁸ A'ere janekũa nanarũi. Nimota'waarũi futari jane jarekũa. Nitywi ae amũ akũ mota'waaramũ. Sã'ã moja afuaga rerekoa ajuru pe ae apisawa. Nan tee futat jane jarejomote'aawa rerekoi jarejuru pe. Jarekũ mũ futat jane jarejoje'ẽwu'jaga. ⁹ Majepei tee agawewi futat 'ã janekũa. Ipyu etee futat 'ã jareporogytau esage Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ã jane anurenure'i ipyu futat jarepytuna 'gã ago'wau nũ 'jau. Janeruwarete 'ga 'ã jane apo oje'jawe futat rakue. Ma'eramũ sipo ajee jane juago'oi? 'ga 'jawewaramũ jane juago'oi? ¹⁰ "Ene 'ã eneresagesage", 'jau futatee agawewi 'ã jane Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ã jane aipo 'ga upe 'e re aipo 'ga upe 'jare'ema 'jawe etee jarewau morogyta tywera mome'wau nũ 'jau. A'ere nanuara nia'wyrri. Peapo awi nanuara. ¹¹ 'Ya te aje 'ã najane 'jawe rũi. 'Ywu'ywura rupi

'ã 'y esagea etee 'ua. Natypykureri 'ã 'ya 'ua 'ywu'ywura rupi. Iky'a ma'ea iky'a ma'ea etee futat nũ. Iky'ae'ema 'ã iky'ae'ema etee futat nũ. A'ere ae nanarũi. Ae wi morogyta paraparawamũ 'ua. Majepeja aejuru rupi etee futat ae oporogytau esage oporogytau tywet 'jau. ¹²Sã'ã y'wa o'yw are etee futat i'aa. Nopopori 'ã y'wa'aa ojo'yw ekoete are. O'yw are etee te 'ã y'wa'aa opopoa. Y'waiwa'aa 'ã nopopori amyneju 'yw are. Mamãũũ'a 'ã opopore'ema 'yypo are. Nan tee futat 'ã ae 'y ky'a awi 'y esage pyyke'ema. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: kunumĩmet, kũjãmet 'jau. Jarepytuna 'gã ago'oaramũ jarejemogy re maran Jarejuwarete 'ga muorypa? “Ene te 'ã eneresagesage”, Jarejuwarete 'ga upe 'e re jarepytuna 'gã ago'wau 'ea nia'wryi Janeruwarete 'ga upe, a'e je pẽ nupe.

I'akwaap ma'e

¹³ Pẽẽ mũ te nipo ajee i'akwaap ma'eramũ peko. Eapyo ma'e 'gã mama'e esagea tee wapo. Oje'ega esage etee ajemogyau. Eapyo ma'e 'gã ajemuaẽma ajuee. Esagesage 'gã. Eapyo ma'e 'gã nojerowiaraiwi ojee etee. Nan te ae Jarejuwarete 'ga remimueapyoferamũ. A'eramũ nipo aipo 'ga resakara 'gã 'jau: “Ga 'ã eapyo ma'ea”, 'jau nipo 'gã 'ga resaka. ¹⁴ A'ere nipo pẽẽ mũ iporererekoaywet ma'eramũ peko. Pẽẽ mũ nipo imara'ne ma'eramũ. Pẽẽ mũ nipo pejejeupe tee mama'e apou. A'ere poromũ pẽ'me ate, “je te 'ã je'akwaap katu katu” pẽẽ 'jawamũ. ¹⁵ Nanarũi ae Jarejuwarete 'ga remimu'akwaaweramũ. Naojee te rũi ae jerowiaraiwi. Ojee tee ojerowiaraip ma'eramũ pẽẽ naJarejuwarete 'ga 'Agesage arũi pẽ mueapyoi. Pejemueapyo ekoete te. Mama'eukwaawa 'wryiara te pẽ mu'akwaaw ekoete mama'e tesirũmer are. ¹⁶ A'eramũ nipo iporererekoaywet ma'e 'gã ajamueu. Ojee etee ea'at ma'e 'gã netee nipo 'gã ajamueu ojoje'eg are. A'eramũ futat nipo 'gã ojomotywea Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁷ A'ere jane Jarejuwarete 'ga remimueapyoferamũ jane nanarũi. 'Ga porogyta kwaaparamũ jane niapoi futari mama'e tywera. Jane 'ã jarejamueukare'ema. 'Ga porogyta kwaawa 'ã jane mojejukaukar esage etee te jarejee. Sã'ã y'wa 'yw esagea. Y'wa esagea etee 'ã i'aa y'wa 'yw esage are. Nan tee futat jane 'ga porogyta renuparamũ. Mama'e esagea etee iapoi. Jarepota'wa pãwẽ pãwẽnamũ ete futat jarejemogyau jarejee. 'Gã amũ te nipo ajee ako esage janeremiesagamũ etee. A'ere janereatywi akowarũ'em. Ojomoryteeu akou. A'ere jane nanarũi 'ga porogyta renuparamũ. Jane a'jea futat jane reko esagei. Jarejueatywi miamũ futat jane reko esagei. ¹⁸ Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo oje'ega ajaupe, “au'je pejemara'ne re pejejee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Pẽpota'wa esage etee

pejejee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo ajuee imara'ne awi ojomosĩara 'ga wesageramũ akou Jarejuwarete 'ga upe.

4

Jarejuwarete 'ga remiayuwarete

¹ Ma'eramũ sipo pẽẽ mũ au'jeteramũ pejejamueu? Pejejee etee te pẽnea'at. Pejejemuaẽma mama'e are etee pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ a'eramũ au'jeteramũ pejejamueu pejejemogyau. ² Mama'e mũ nipo pefutat pejejemogyau. A'ere nipo nepẽtywi pejejemifutara pyu. A'eramũ nipo pẽẽ pejefuew-eramũ pejejemifutara rerekwara 'gã juka are. “Maran ajee jane nanẽ janetywi ipyu 'ũ?” 'jau nipo pẽẽ pejejuerekoayau pejejomama'e are. A'eramũ nipo pẽẽ pejejamueu pejejemifutar are. Ma'eramũ sipo pẽẽ nanẽ nepẽtywi pejejemifutara pyu nũ? Nepeenũi te Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ a'eramũ pejetywe'emamũ pejejemifutara pyu. ³ Ma'eramũ sipo 'ga imure'ema pẽ nupe ojeupe pẽẽ enũjamũ? Pejemaku'i eteeawamũ te peenũi 'ga upe. A'eramũ 'ga a'eramũ imure'ema pẽ nupe. ⁴ Ma'eramũ sipo pepoit Jarejuwarete 'ga rerowiar awi? Omen awi opoit ma'e 'jawe pẽẽ. Nepekwaawi nipo “ywy pewara mama'e are etee ea'at ma'eramũ ae rekoi Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'emamũ” 'ea? 'Ga rerowiare'ema 'gã nemifutar imũ mama'e apoara 'gã nanẽ ajemogy Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'emamũ nũ. ⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari U'agesage are rakue. Nakwasiarukari tee 'ga ee. U'agesagea 'ã 'ga amut werowiaaramũ jane. A'jea futat 'ga 'Agesagea iro 'jau ae ree, 'ga wi ae poira futare'ema. Sã'ã ae kũjã are iro ae 'ea. Nan tee futat 'ga 'Agesagea iro 'i ae ree. ⁶ A'ere 'ga 'Agesagea te jane moyi jane mamuakaa 'agamũ mama'e tywera apoukare'ema ae upe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo 'gã nupe rakue:

“Je poar ape 'jara 'gã je apoat tejemifutar imũ mama'e apoukaa 'gã nupe.

Je nafutari 'ga tepoara 'jara 'gã te ajee je napoari.

Aipo 'jara 'gã ajemogy je ree iporomutare'emamũ”,

'jau 'ga inugukaa ka'aran are rakue.

⁷ A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ “ore mu'e ape ejemifutar are. Taruenup eneje'ega 'jau”, 'jau ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega. Mama'eukwaawa 'wryiara pejejeupe ije'egamũ ki pe'je jupe “Naeneje'ega rũi je aenup. A'eramũ ene ejepe'au je wi”, 'jau ki pẽẽ jupe. A'eramũ ojepe'au pẽ nui. ⁸ Ojee te pẽnea'aramũ Janeruwarete 'ga jekwaawukari pẽ nupe. Pejetywer awi pepoit. Pejemogy esage 'ga upe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega aenup”, 'jau nipo

pěẽ mũ pejejea'aramũ. A'ere nipo pěẽ aipo 'e re mama'e tywera apou 'ga remifutare'em imũ nũ. A'eramũ 'ga je'ega renupare'ema 'gã 'jawe te pejemogy ne. Au'je nanuara apo re. 'Ga remifutar imũ a'jea futat pěẽ iapoa te esage 'ga upe. ⁹Pejetywera peru'arasig erajemogyau. Pejoo'o pejetywera upe. Pejeku'iawera peroo'o erajemogyau, eru'arasiga. ¹⁰Ajemotywet je enee ojeupe pěẽ 'eramũ Janeruwarete 'ga petywera tomoit pẽ nui 'jau. Pejetywera pejejewi imoir ire pẽnesage pejemogyau 'ga upe nũ.

Au'je pejejuago'o re

¹¹“Ga 'ã nia'wuri akou Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je awi pejejaupe. Au'je pejuago'o re. Janeruwarete 'ga 'ã “pejereko esage ki”, e'i 'ga 'ã janee rakue. A'eramũ pěẽ pejejuago'oramũ 'ga porogyta renupe'ema. 'Ga porogyta renupa katuare'ema 'gã 'ga kurapara 'jawe ajemogy 'ga upe. 'Ga porogyta renupare'emamũ nanẽ pěẽ 'ga kurapara 'jawe pejemogy 'ga upe. 'Ga porogyta kuraparamũ nanẽ nepeenuwi 'ga porogyta. “Je te 'ã je'akwaap Jarejuwarete 'ga apyraap”, 'jau nipo pěẽ 'ga porogyta kuraparamũ. ¹²Janeruwarete 'ga te jane kwaap. 'Ga te oje'ega amut janee. Oje'ega renupare'ema 'gã 'ga ikwaapa futat. Aeremiapofera nanẽ 'ga ikwaapa futat. 'Ga te ae katu'ok aetywer awi. 'Ga te e'iarũ janee, “tata pe ekwap”, e'iarũ janee. Aerefetee aipo ne'i arũi ajaupe. Nijokwaawi jane. Nikwaawi jane jarejotywera. A'eramũ ki pěẽ, “ga nipo 'ã nia'wuri akou Jarejuwarete 'ga upe”, 'jawe'em pejejaupe.

Janeremiaporam

¹³Peapyaka ki jeje'eg are. Pěẽ mũ nipo pejeporogytau pejejaupe. “Ai'iwe je oi kwe pe ajepeja amunaw ipe teporowykyau, tejeka'aranũũ ruga tekou. Teka'aranũũ re nipo tejua ikokwar are nũ”, 'jau nipo pěẽ pejejaupe. A'ere kasi aipo pe'je ne. ¹⁴Nikwaawi jane jarejemiaporama ai'iwe. Nikwaawi jane ai'iwe jaruete jarejekoa. Nikwaawi jane jaremanũa. Ywysiga 'jawe jane. Sã'ã ywysiga jywa ai'iwetetewe. A'ere 'ã kamẽsĩete ojeupiapap nũ. Nan tee futat jane. 'Awamũ jaruete jane jemogyi numiamũ. Ai'iwe nipo jane maran gatu jaruete'em jarejemogyau. Nikwaawi jane. ¹⁵A'eramũ ki pěẽ aipo 'jau te pejeje'ega: “Jarejuwarete 'ga ifutar ire nipo je oi peu teporowykyau”, 'jau ki pěẽ pejeje'ega. ¹⁶A'ere 'ã pěẽ aipo nepe'jei. Peje'ëran ekoete te 'ã pejemogyau. Pejememiaporam are ete 'ã pejerowiaraip. Mama'e are pejejea'awamũ ete 'ã pẽparuapowet mama'e are. “Je te futat mama'e aapo tejee. Najepoarukari je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pěẽ pejemogyau numiamũ. A'ere aipo 'ea nia'wuri. ¹⁷Jarejuwarete

'ga remifutara 'ã pekwaap. A'eramũ pẽẽ 'ga remifutar imũ mama'e apoe'em ire pejejemotywea Jarejuwarete 'ga upe.

5

Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã neko tyweawam

¹ Ika'aranũũ kwai ma'eramũ ki peapyaka jeje'eg are. Pẽẽ mũ 'awamũ ika'aranũũ kwai ma'eramũ futat numiamũ. A'ere nepeenuwi Jarejuwarete 'ga porogyta. A'eramũ nipo pẽẽ anure pejekou tywet. Pẽ'arasiga nipo pẽ nerekou. Peje'arasiga nipo pẽẽ erajaa'wau erajemogyau. ² Pẽkaraemã nipo i'mu'muga etee i'wau. Pẽnaitya nipo kupi'ia tee i'waupap. ³ Pẽka'aranũũ ywope'ia nipo weposipopopawamũ etee 'upa. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wowase ae majatykaaw ipe, tekotee 'gã 'jau pẽ nupe: “Esak ika'aranũũ kwai ma'e 'gã. Ika'aranũũ kwai agawewi 'gã 'ã jepi. A'etea 'gã 'ã akate'em ajaupe jepi. Nomonoi'i futari 'gã ape 'gã nupe. Weposipopopawamũ etee futat 'upa. A'eramũ i'mu'muga etee futat i'waupap tuwamũ”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. Sã'ã mirurua aero'o moto'oma ae mojero'wua. Nan tee futat nipo pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'eferamũ. Pẽka'aranũũ 'mu'mugera pẽnakate'emawera resaukari. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tywet ee. ⁴ Ka'aranũũa 'ã pemono'og ekoete jepi. A'ere 'ã nepemepyi pejejemiyauwa 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe. “Kwaiwete agawewi 'gã ka'aranũũa. A'etea 'gã nomepyi ojeupe ore porowykyramũ ikue”, 'jau nipo 'gã pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe, Pãjẽeteete 'ga upe.

⁵ 'Awa ywy pe pejejemogyau kwaiwete futat pẽka'aranũũa. A'eramũ 'ã pẽẽ pejeperowykyawe'em. Pejejemifutara etee 'ã pẽẽ iapou. Sã'ã pẽẽ pejejeymawa mũ moky'ra i'upyramũ. A'eramũ 'ã pẽẽ imoporowykyukare'ema. A'eramũ 'ã pẽẽ iky'ra re ijukau. Nan tee futat pẽẽ. Nepeporowykyi. Pejejemifutara etee 'ã iapou. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽ nerekou tyweaete. ⁶ Ika'aranũũ kwai ma'eramũ pẽẽ mũ pejejajukaukaa ekoete pejejaupe. 'Wyriara upe nipo pẽẽ 'gã amũ nerawau ekoete 'gã je'ẽwu'jaga. “Ekoay 'gã mama'e tywera apou jee. Ejukaukat 'gã”, 'jau nipo pẽẽ 'wyriara upe. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã jukaukaa ekoete. Nuapoi agawewi nipo 'gã mama'e tywera. A'etea nipo 'gã 'gã jukaukaa ekoete. Nuerowiari tãmẽjẽ 'gã, “naapoi je mama'e tywera” 'gã 'eramũ. Nika'aranũũi wejue 'ga. A'eramũ 'ga ojepyare'ema.

Peapesak Jarejararete 'ga rura

⁷ Pẽẽ 'ã jepytuna 'jawe jee. Pejejereko tyweramũ kasi pejepyat ne. Janeruwarete 'ga te nipo pẽ nepyat anure.

Jarejararete 'ga jewyra ete ki peapesak pejemogyau pejemogekowe'em futat. Sã'ã ae ko jaramũ ae jemogya ko pypiara tyarũ rapesaga. Najema'nẽma'nẽi 'ã ae ityarũ are.⁸ Nan tee futat pejemogy Jarejararete 'ga rura rapesakaramũ. Pejeyorypawe'emamũ futat pejemogyau. Anurenure'i nipo 'ga ruri nũ. Ko futat nipo iwaẽmi ja'wyja'wy 'ga ruawa upe. A'eramũ pẽẽ pejemogypyka etee futat pejemogyau 'ga rura rapesaka.

⁹ Pejuago'o awi tesirũgatu Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoramũ. Najane rũi sajuereko jarejeape. Jejui 'ga te jane rereko weape. Anurenure'i futat nipo 'ga ruri. A'eramũ 'ga te “nepẽa'wyrĩ pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jawarũ janee. Jane, nepẽa'wyrĩ pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe jarejaupe jane 'e re nipo Janeruwarete 'ga jane rereko tyweretei aipo jarejaupe 'eawer are.

¹⁰ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Pẽnea'ar iki Jarejuwarete 'ga porogyta mome'warera 'gã nee. Ymã 'ã 'gã jemogyi Janeruwarete 'ga porogyta mome'waramũ 'gã nupe rakue. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga porogytafer are iporenuwiwere'ema 'gã 'gã nereko tyweretei rakue. A'ere 'ã 'gã wereko tywereteramũ miamũ 'gã nopoiri futari Jarejuwarete 'ga mome'u awi rakue. Uag ma'e 'gã te ajemogy wereko tywera upe. Ojemouaga etee futat wereko tyweramũ. A'ere 'gã jero'wuro'wui etee futat Jarejuwarete 'ga porogyta mome'u are. ¹¹ “Jarejuwarete 'ga porogyta mome'warypyra 'gã iku'i ajemogyau rakue”, sa'e 'ã jane 'gã mome'wau jepi. “Nopoiri futari 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga porogyta mome'u awi rakue”, 'jau jane 'ã jepi. Sã'ã Jo 'ga rakue. Jo 'ga rerekwawer are pẽnea'at. Jo 'ga 'ã ojemouaga etee futat akou wereko tywera upe rakue. Opoire'ema futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Esagesage Jo 'ga jee. Wereko tywerete agawewi 'gã 'ga je ree. A'etea 'ga nopoiri futari je rerowiar awi”, 'jau Janeruwarete 'ga Jo 'ga upe, ojerowiaa Jo 'ga ree rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou Jo 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ã a'jea futat ajemuaẽm jane ree. Opota'waramũ futat 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esage mua janee.

¹² 'Awamũ je mama'e mũ ree pẽ mu'ei. Pejejaupe peje-porogytau ki peporogyta esage etee futat. Mama'e a'jea etee futat ki pemome'u pejejaupe. “Mama'ea je aapo”, 'jau ki a'ea peapo peje'eawer imũ etee. Amumera 'gã nipo o'me ekoeteramũ, “ywagipewara 'gã neape je mama'e apoi. Ywy apoarera 'ga reape nanẽ je iapoi nũ. Je kwaap 'gã. Okwaap 'gã jeremimome'ua a'jea futat”, 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau. A'ere kasi pẽẽ aipo pe'je ne. “Je renũi ekoete kasi pejepe ne”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga janee rakue. Aipo pẽ 'e ekoeteramũ

nipo Janeruwarete 'ga 'i pē nupe: “Nepēa'wyretei jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe, pē monou muku ojewi.

Pemono ki pejeje'ega 'ga upe

¹³ I'arasig ma'eramū pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Iku'i ma'eramū maraka ra'aga 'ga muorypa. “Ene te 'ā eneresagesage oree”, 'jau ki pēē pejemaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁴ Pejekaruaramū ki Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyriara 'gā peenūi amū. “Pejot pejeje'ega monou Ku'jywa 'ga upe je ree”, 'jau ki pēē 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ua Jejui 'ga rer imū miarakawenana monou pēapyte'rarimū oporogytau Jarejuwarete 'ga upe pē nee. ¹⁵ Ojeupe werowiaara 'gā porogyta re Janeruwarete 'ga pēkaruara pe'ai pē nui. Pētywera reewe ipe'au pē nui. ¹⁶ Pēē mū nipo mama'e tywera apo awi pejejeateea'ne'emamū. A'eramū ki pejemome'u pejejaupe. A'eramū pēē pejeje'ega pejejotywer are Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'jau: “Kiapi'ni. Mama'e tywera 'ga wapo akou. A'eramū 'ga 'awamū otywera reru'arasiga erekou. A'eramū ene 'ga katu'oka 'ga tywer awi. Emoiti 'ga tywera 'ga wi”, 'jau ki pēē pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe pejejee. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga katu'oka nū, 'ga mueateeu mama'e tywera apo awi. Ojeupe ako esage ma'e 'ga je'egamū Janeruwarete 'ga 'ga porogyta renuwi futari. Mama'ea 'ga wapo a'jea futat 'ga je'eg imū. Aeremiapoe'ema miamū 'ga wapoukat ae upe ojeupe enūi re.

¹⁷⁻¹⁸ Pēnea'at Eliasi 'ga ree. Esage ma'e 'ga. Ymā 'ā 'ga je'egi Jarejuwarete 'ga upe rakue. “Amana kyre'ema je afutat”, 'jau 'ga 'ā oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'ga 'eawera rupi ete futat muapyra kwara magwapa amana mogyrukare'ema rakue. A'eramū 'ā Eliasi 'ga muapyra kwara kwaw ire oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue nū. “Ere amana mogyrukaa nū”, 'jau 'ga 'ā oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue nū. A'erauwe 'ā Janeruwarete 'ga amana mogyrukaa rakue nū. A'eramū futat 'ā temi'ua ojeupa rakue nū. Maira te Eliasi 'ga rakue? Naani. Aea futat 'ga, jane 'jawe futat 'ga.

¹⁹⁻²⁰ Kunumīmet, kūjāmet. Janeruwarete 'ga porogyta 'ā a'jea futat agawewi. A'etea nipo pēē mū Jarejuwarete 'ga porogyta rerowiaraipe pejepoia 'ga wi. A'ere ki Jarejuwarete 'ga porogytafer awi ipoire'emamū peje'eg 'ga wi opoit ma'e 'gā nupe. Maran gatu nipo 'gā 'ā ojewyre'ema 'ga rerowiara upe nū. A'eramū nipo werowiaru'jawamū Jejui 'ga 'gā tywera pe'au 'gā nui nū, 'gā katu'oka 'gā mogyau nū. A'eramū 'gā awawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jejui 'ga 'gā monoukare'ema peu. Werowiaru'jawamū wejue 'ga 'gā nomonoukari 'gā mama'eukwaawa rapyaw ipe.

Pěnoryw iki pejemogyau morogyta esage are, kunumĩmet,
kũjãmeramũ nanẽ nũ je 'i pẽ nupe.
Kweramũ etee jeremimome'ua.

1 Pedro

Pedro 'ga, Jeju'i 'ga remimu'efera 'ga, 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jeju'i 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue. Jeju'i 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ Pedro 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga rerowiaara 'gã nupe 'gã mu'akwaapa ee rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesage ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pedroramũ ka'arana akwasiat imonou pẽ nupe. Je Jeju'i Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã 'ga je monoi kwe pe ojemome'waukaa jee ikue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwã. Pẽ'wyr awi 'ã 'gã amũ pẽ mokwasi'wau rakue. 'Awamũ aje 'ã pejemogy pejekwasi'wau tekotee 'gã ywy pe. Põtu ywy pe, Garasi ywy pe, Kapatosi ywy pe. Asia ywy pe, Pitini ywy pe. Mĩmer imũ 'ã pejekwasi'wau pejemogyau rakue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. ² Ymã Janeruwarete 'ga pẽ pyyrũi ojeupe rakue. Wemifutar imũ etee futat 'ga pẽ mũ'jãu mama'eukwaawa 'wyriara remiayuw awi. A'eramũ 'ga 'Agesagea pẽ mogyau Janeruwarete 'ga remiayuwamũ, pẽ muesageu 'ga upe. "Agera 'gã je amũ'ẽ teja'yra 'ga je'ega renuparamũ", 'jau Janeruwarete 'ga pẽ nupe rakue. "Jera'yra 'ga amanũ 'gã tywer are ako ikue", 'jau 'ga 'ã rakue. "A'eramũ je Jeju'i Kristu 'ga ree je jemogypygi tekou 'gã 'eramũ je 'gã tywera moia 'gã nui", 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue.

A'eramũ je 'jau 'ga upe pẽ nee: "Eneresagea 'gã nerekoa je afutat, ki Ku'jyp. Emopy'ata'wa nanẽ ki 'gã imogyau", 'jau je Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee.

Pẽku'i ki Jeju'i 'ga ree

³ "Ene te 'ã eneresage oree, sa'e ki Jeju'i Kristu 'ga Ruwarete 'ga upe, Jarejararete 'ga Ruwarete 'ga upe", 'jau je pẽ nupe. 'Ga manũ re 'ã Janeruwarete 'ga Jeju'i Kristu 'ga moferapa rakue nũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ jane mogyau wa'yramũ. Jane ree 'ga poriaa te nipo 'ga rerekou. A'eramũ nipo 'ga jane mogyau wa'yramũ, wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ. A'eramũ jane a'eramũ Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogy rapesaka jarejemogyau. Jeju'i Kristu 'ga 'ga imoferapa. Jeju'i 'ga moferawe'em ire amunipo 'ã jane nanẽ niferawa'uweri nũ. A'ere 'ã 'ga ferawi rakue. A'eramũ jane "Jeju'i 'ga 'jawerimũ etee futat jareferapa nũ, 'ga jane moferapa jane rerawau ojepyri nũ" 'e are jarejemogyau. ⁴ A'eramũ jane jarejeupe mama'e

esagea 'ga imura rapesaka. Ojepyri jane oramũ 'ga mama'e esage mua wemiayuwamũ janee. 'Awamũ futat 'ga janee wemimurama mŷina gatu ojepyri. Peu jane upe 'ga remimurama nateepawi. Peu nitywi futari jypemeruua, mama'e 'wara. Nitywi futari mama'e mote'ara. Ma'eramũ 'ã 'ga imŷi gatui peu futat janee. ⁵ Werowiaaramũ 'ga ojejukau jane ree. Wemifutar imũ etee futat 'ga mama'eay resaukaa janee, ojee janejemogypyga resaukaawamũ. 'Ga opājē mũ jane momoirukare'ema ojewi. A'eramũ nipo 'ur ire Jejui 'ga jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga jane upe wemimŷi gatufera mua janee. A'eramũ nipo 'ga jane mueapyou jarejeupe wemiapofer are.

⁶ 'Awamũ nipo mama'eaya jesaukari pē nupe kwaiwete. A'eramũ nipo peje'arasigamũ pejejemogyau. A'ere 'ga pyri pejeo are pēnea'at pejeku'iramũ pejejemogyau. ⁷ Mama'eay upe pēnuagamũ pē nesakara 'gã 'jau: “Na pa je ra'e. Werowiat 'gã Jejui 'ga a'jea futat. Nopoiri futari 'gã 'ga wi ojeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ”, 'jau nipo pē nesakara 'gã. Sã'ã ourua. Itarewara 'ga 'ã ita rapyau ouru resakawamũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'eay resaukari pē nupe ojee pejemogypyga resaukaawamũ. “Tae-sak tejerowiaararete 'gã amũ 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe, mama'eay resaukaa janee. Ojeupe mama'eay jesaukaramũ 'ga rerowiaaraipara 'gã poiri 'ga rerowiar awi. A'ere 'ga rerowiaararete 'gã nopoiri futari 'ga wi. Wuagamũ etee futat jupe. Mama'eay upe pejejuagamũ pē pejejemogypyka etee te Kristu 'ga ree. A'eramũ 'gã amũ pē momoirukare'ema 'ga rerowiar awi. Ouru 'ã epy ete numiamũ. A'ere anure ourua miamũ teepawamũ. A'ere Jejui 'ga rerowiaaramũ jane nanarũi. 'Ga etee te erowiarãmũ nitywi futari 'ga rerowiar awi pē momoirukaara 'ga amũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga, Jejui 'ga ruaw ipe, 'jau pē nupe: “Jera'yrarete 'ga perowiat nanimenime. Nepepoiri futari 'ga rerowiar awi pejejeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ. A'eramũ pē pejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe. A'eramũ 'ga pē monou ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat, pē pojeuwukaa oje'jawe 'gã nupe.

⁸ Nepeesagi agawewi Jejui 'ga rakue. A'etea pēporomutat 'ga ree. 'Awamũ nanē 'ã pē 'ga resake'ema nũ. A'etea perowiarete 'ga. A'eramũ pejeku'iramũ pejejemogyau 'ga ree. Saa'e ywagipewara 'gã ku'ia 'ga ree. Nan tee futat pēku'i 'ga ree. ⁹ Ma'eramũ sipo pēku'i pejejemogyau 'ga ree? Jejui 'ga perowiat nanimenime pejejemogyau. A'eramũ 'ga pē katu'oka. Anure nipo 'ga pē mogyau ojepyri nakwaparimũ

rūi. A'eramū ki pēku'i pejemogyau.

10-11 Ymā, Jejuī 'ga rure'emaue, Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā Jejuī Kristu 'ga rura mome'ui ojeipyriwara 'gā nupe rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gā mu'akwaawukaa'i 'ga rur are. A'ere 'gā naeapyoi katui ee. A'eramū 'gā 'jau: “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amū muri ae katu'okawamū. A'eramū nipo 'ga rerowiare'ema 'gā 'ga rerekou tyweaete, 'ga jukau. A'ere nipo 'ga manū re Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi 'ga upe”, 'jau 'gā nakue. A'ere 'gā naeapyoi katui ee. Nokwaawi nanē 'gā Kristu 'ga ruawa nū. A'eramū 'gā oporokwaawiweramū ee. “Maranime sipo Janeruwarete 'ga 'ga muri?” 'jau 'gā ojeupe. “Maran sipo 'ga ruri?” 'jau 'gā ajemogyau. A'ere 'gā naeapyoi katui 'ga ree. ¹² “Pejejeupe jeremimome'ufera pemome'u 'gā nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mome'wara 'gā nupe rakue. “Na'awamū ako ma'eramū pē nupe rūi je 'i aipo 'jau. Anure ojeup ma'eramū 'gā nupe ijeaporama te je amome'u pē nupe. A'eramū ojeapowe'em pē nekoramū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. 'Awamū 'ā 'gā amū awau Jejuī 'ga mome'wau pē nupe rai'i. Ymā Janeruwarete 'ga U'agesage muri ywag awi janee ikue. A'eramū 'ga 'Agesagea 'awamū Jejuī 'ga mome'waukaa 'gā nupe pē nupe. Ywagipewara 'gā 'ā weapyoweramū Jejuī 'ga mome'u are numiamū. A'ere 'gā 'ā naeapyoi futari ee. “Najereapyoi je Jejuī 'ga remiapofer are”, 'jau 'gā 'ā ojeupe.

Pepoir iki mama'e ekoete apo awi

¹³ Janeruwarete 'ga pē katu'oka wa'yra 'ga pēē erowiaramū. A'eramū ki pēē pejepoia mama'e ekoete apo awi. 'Ga remifutar imū etee futat pēē mama'e apou. Pēnea'at kasi mama'e ekoete apo are ne. Pejejea m̄yina 'ga ree. Pejemogyppyka etee ki pejemogyau 'ga rur are. Anure nipo, Jejuī Kristu 'ga ruaw ipe nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pē nupe. Aipoa ki peapesak pejemogyau. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga ra'yramū pejemogy. A'eramū ki pēē 'ga je'ega renupa katu katu pejemogyau. 'Ga rerowiare'ema ako pēē mama'e apou pejemogyau pejemifutar imū etee ikue. A'ere kasi 'awamū peapo mama'ea pejemifutar imū etee pejemogyau ne. ¹⁵ Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee ki 'awamū mama'ea peapo. Ymā te 'ā 'ga pē mū'ēi mama'e tywera apoara 'gā nui, pē mogyau wemiayuwamū rakue. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Niparuapoweri nanē 'ga mama'e tywer are nū. Mama'e esagea etee 'ga iapou. A'eramū ki pēē pejemogyau esage 'ga 'jawe. ¹⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Naapoi futari je mama'e tywera. A'eramū ki pēē pejemogyau esage je

'jawe. Pěẽ nanẽ mama'e tywera apowe'em nũ, je 'jawe nũ", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹⁷ Jarejuwarete 'ga jane enũina, Kiapi'ni, 'jau jane 'ga upe. 'Ga 'ã ojejuka pãwẽ pãwẽ jane ree. A'eramũ 'ga anure jane mepyau janeremiapofer are. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga erekou tyweaete. Mama'e esage apoaramũ 'ga jane rerekou esage. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau esage etee, 'ga pojeupa, 'ga pyri pejewawe'ẽwe futat. ¹⁸⁻¹⁹ Ymã te 'ã jane jemogy ekoetei tee rakue, ymãwarera jareypy 'eawer imũ etee rakue. A'ere jane 'awamũ "Jeju 'ga janetywera omepy, jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui" 'e kwaawi. Ma'ja pyu sipo 'ga janetywera mepyi? Ouru pyu sipo 'ga imepyi? Naani. Prata pyu sipo 'ga imepyi? Naani. Jeju 'ga 'ã amanũ janetywera mepyau rakue. Anure ouru, prata, mĩmera miamũ teepawamũ etee futat. A'ere Jeju 'ga te 'ga manũ janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe janee. Sã'ã ore judeuramũ karupa'mĩ jukaa wy reko'woga orotywera mepyawamũ ikue. Karupa'mĩ esagea etee ore ijukau 'ga upe. Karupa'mĩ teua ore narajukaa'uweri iapyawe'em Jarejuwarete 'ga upe. Nan tee futat Jeju 'ga ojejukaukaa 'gã nupe, owy reko'wogukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga etee te 'ã esageay ma'ea. A'eramũ 'ga etee futat janetywera mepyarũmũ. Epy ete te 'ã janetywera repya, karupa'mĩ repy apyraapa.

²⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ywy apoe'emaue, Jeju 'ga pyyrũi janetywera mepyawamũ rakue. 'Awamũ futat aje 'ã 'ga 'ga muri ywy pe pẽ poaawamũ rai'i. A'eramũ 'ga 'ga kwaawukaa pẽ nupe rai'i. ²¹ Janeruwarete 'ga 'ã 'ga moferapa, 'ga mogou 'ga mĩina 'wyriaramũ janee. A'eramũ 'ã pẽẽ Kristu 'ga ree Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejemogyau. Kristu 'ga ree pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiaporama rape-saka pejemogyau.

²² Jeju 'ga je'ega peenup katu katu pejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejepoia mama'e tywera apo awi, pejekatu'oka 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejeporomutaramũ Jeju 'ga rerowiaaramũ pejejee. A'eramũ ki pẽẽ 'awamũ taetu pejeporomutaramũ pejejee. ²³ Sã'ã ae kũima'eramũ ae ja'yrapya. A'eramũ 'ã u'ar ire kunumã ajemogyau ta'yriara 'ga ra'yramũ. A'ere 'ã anure tuwa amanũmũ etee jui. A'ere nanarũi Janeruwarete 'ga reko'i janeruwamũ. Namanũi futari 'ga. 'Ga je'ega nanẽ atepawe'emamũ nũ. A'eramũ 'ga oje'ega pẽẽ erowiamũ Janeruwarete 'ga pẽ mogyau wa'yramũ oje'jawe. ²⁴ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: "Sã'ã 'ywoytyra.

A'eramũ 'ã ipotyra kamẽsĩete te futat opỹijagamũ.

Kamẽsĩete te futat 'ã ipotyra u'aa o'yw awi.

Nan tee futat aea.
Kamēsīete te ae pawī.

²⁵ A'ere Janeruwarete 'ga je'ega nateepawī futari",
'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

Aipoa 'ga je'ega a'jea futat. Pē nupe Jejui 'ga ree morogyta esage mome'uramū 'gā aipoa 'ga je'ega futat 'gā imome'wau pē nupe.

2

Pejemu'e ki Jejui 'ga ree

¹ 'Ga je'ega renuparamū pēē pejejekatu'oka pejejemogyau 'ga upe. A'eramū ki pēē a'eramū pejepoia mama'e tywera apo awī. Pē'me kasi ne. Pejuerekoay kasi mama'e are ne. Pejaku-rap kasi ne. Peapo kasi mama'e tywera ne. ² Kunumīakya 'jawe ki pejemogy. Sā'ā kunumīakya 'gā oy kamy uwejuweja. Nan tee futat ki pēē. Pejemu'e ki 'ga je'eg are au'jeteramū. Oy kamy are kunumīakya 'gā opifuakaramū ajemogyau. Nan tee futat pēē 'ga je'ega renuw ire pejejemogyau 'ga rerowiaarareteramū. 'Ga je'ega wesageramū etee futat pē nupe. Nitywi futari mama'e tywera ipype. A'eramū ki pēē 'ga je'eg are pejejemu'eweramū pejejemogyau. 'Ga je'eg are etee pejejemu'e re 'ga remifutara kwaapa pejejemogyau. ³ Ymā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue. "Janejararete 'ga esage", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. Janeruwarete 'ga pē katu'oka rakue. A'eramū pēē "Janejararete 'ga esage" 'e kwaapa.

⁴ Jarejuwarete 'ga perowiat rakue. A'eramū ki 'awamū taetu pēē 'ga rerowiaa pejejemogyau. 'Oga apoara 'jawe Janeruwarete 'ga. Sā'ā 'oga apoara 'gā 'yw esagea etee imū'ēa tupaa'mywareteramū. 'Yw esagea etee nanē 'gā erawau inuga tupaa'mywamū. Itaoga apoara 'gā nanē ita esagea etee imū'jāu nū. A'eramū 'ā itaoga apoara 'ga ita amū monou imomoa ojewi. Aipoa ita nia'wyri 'gā nupe. Nan tee futat judeuramū ore'wyriara 'gā Jejui 'ga reroyrūmū. A'eramū 'gā 'ga jukaukaa jefaruu 'gā nupe ikue. A'ere Janeruwarete 'ga 'gā nemiroyrūmera 'ga mogoi 'wyriaramū wemiayuwamū janee. "Esage 'ga. A'eramū je 'ga mogou 'wyriarareteramū orojemiayuwa 'gā nupe", 'jau 'ga rakue. ⁵ Itaoga apoara ita esage etee imū'jāu wog are. A'eramū 'ga imyina tenaw ipe te tee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga pē mū'jāu wemiayuwamū. A'eramū ki pēē pejejemogyaukaa 'ga upe 'ga remifutar imū etee futat. Ymā judeuramū ore mama'e rerooi mainana 'gā nupe ikue: "Emono Jarejuwarete 'ga upe jee", 'jau ore erawau 'gā amū nupe ikue. Mainana 'gā etee te oporowyky 'ga upe ikue. A'ere jane 'awamū jane jemogyi mainana 'jawe 'ga upe.

Kristu 'ga rerowiaaramũ jane juejue etee futat saporowyky 'ga upe. Ymã 'ã judeuramũ ore orojeymawa monou 'ga upe rakue. A'ere jane 'awamũ jane jemogyi 'ga upe oporowyky ma'eramũ. “Ga 'Agesage pãjẽ mũ je mama'e apoi 'ga upe, 'ga muorypa”, 'jau pẽẽ 'ã 'awamũ. Jejui Kristu 'ga 'ã pẽẽ erowiaa pejejemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'jau pẽ nupe: “Esage 'gã porowykyja jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. ⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are Isai 'ga upe rakue:

“Sã'ã itaoga apoara 'gã.

Itapewuu renuẽma jui.

A'eramũ 'ã 'ga aipoa ita monou imojypa iypy pe.

A'eramũ 'ã aipoa ajepeja ita koka imotypa.

A'eramũ futat 'ã aku'jawe'em. Nan tee futat je tejemimono 'ga monoi Sião 'jaw ipe, * 'ga rerowiaara 'gã nupe a'eramũ futat nipo.

A'eramũ futat nipo 'ga rerowiaara 'gã aku'ipawe'emamũ futat 'ga ree”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

⁷ Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽẽ 'jau: “Ita esage 'jawe 'ga”, 'jau pẽẽ 'ga upe. A'ere nipo 'ga rerowiare'ema 'gã niporomutari 'ga ree. Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Itaoga apoara 'gã weroyrũ amũ itaa numiamũ.

Nia'wyrì aipoa itaa 'gã nupe. A'ere ajepeja 'ga ruri 'gã nemiroyrũmera ita pyyka imonou 'oga ypykokaramũ”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue.

⁸ Anure Isai 'ga ikwasiaa ee nũ:

“Aipo ita are nipo kwaiwete 'gã 'ari.

Aipo ita 'gã netygukaa”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

Nan tee futat nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jemogyi ita are u'at ma'e 'jawe. Niporenuwiweri 'gã 'ga mome'u are. Niparuerowiariveri 'gã Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã ojereko tywerukaa Janeruwarete 'ga upe. Nan Janeruwarete 'ga jane rerekoi Jejui 'ga mome'u are janeporenuwiwere'emamũ. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yra 'ga rerowiare'ema 'gã je areko tywet”, 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. A'eramũ 'ga wemifutar imũ etee futat 'gã nerekou tyweaete.

⁹ A'ere nanarũi Kristu 'ga rerowiaaramũ jane. Ymã we Janeruwarete 'ga jane mũ'jãu 'gã nui, jane mogyau wemi-ayuwamũ. Janeruwarete 'ga futat 'ã jane 'wyriararetereteramũ. Ojeupe oporowyky ma'eramũ 'ga jane mogyau. Wemi-ayuwamũ futat 'ga jane mogyau. Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gã ypytunimũ wata ma'e 'jawe. 'Gã nui futat 'ã

* 2:6 Siãoa Jerusarega rer irũ.

'ga jane mũ'jãu jane mogyau okwaaparamũ. A'eramũ 'ã jane jarejemogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe mama'e apou 'ga remifutar imũ. 'Ga jane mũ'jãu 'gã nui wemiapofera mome'waramũ. Janeruwarete 'ga esage. "Mama'e esagea etee 'ga wapo" 'e mome'waramũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui. ¹⁰ Ymã te 'ã pëẽ na'ga remiayuwã rũi rakue. A'ere 'awamũ pejemogy 'ga remiayuwamũ. Ymã te 'ã pëẽ "Janeruwarete 'ga ajemuaẽm jane ree" 'ea nepekwaawi pejemogyau rai'i. A'ere pëẽ 'awamũ pejemogy 'ga remiayuwamũ. A'eramũ pëẽ "Janeruwarete 'ga ajemuaẽm jane ree" 'e are pejejeapyoramũ pejemogyau.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹¹ Pëẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je pë mu'akwaapa mama'e are. Napejeje'wyr ipe rũi pejemogy. Tekotee 'gã 'wyr ipe te pejemogy ra'ne. 'Au 'ã jane jemogyi kwaparimũ warãu etee futat. Ywag ipe oo ma'eretea te jane. Aipoa te jane'wyraretea. A'eramũ ki pëẽ mama'e tywera apowe'em pejemifutar imũ etee ne. Pejemifutar imũ etee mama'e apo re pëẽ mama'e tywera peapo pejemogyau ne. ¹² A'ere ki pejemogy esage Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã pype. "Mama'e tywera 'gã wapo", e'i futatee agawewi nipo 'gã pë nupe. A'etea ki pejemogy esage 'gã pype, mama'e esagea etee iapou pejemogyau 'gã pype. A'eramũ 'gã pejemogy esage resaka. A'eramũ nipo 'gã 'jau: "Na pa je ra'e. Ajemogy esage 'gã", 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã anure Jarejuwarete 'ga muorypa pë nee. 'Ga rowase jarejatykaaw ipe nipo 'gã 'jau: "Ene te 'ã eneresage. Ejerowiaara 'gã eremogy esage jepi", 'jau nipo pë nee i'me ma'efera 'gã Jarejuwarete 'ga upe.

¹³⁻¹⁴ Pëẽ 'ã Jarejararete 'ga rerowiaara. A'eramũ ki pëẽ peje'wyrriara 'gã je'ega nanẽ enupa pejemogyau nũ. Aipoa Janejararete 'ga amuekõẽãi. Pë'wyrriara 'ga nipo 'gã amũ mÿina 'wyrriarimũ pë nupe opoaawamũ. "Mama'e tywera apoara 'gã nupe tereje'eg jee 'jau", 'jau 'ga 'gã amũ nupe. "Mama'e esage apoara 'gã nupe nanẽ ene eje'ega nũ. 'Mama'e esagea peapo', pe'je ki mama'e esage apoara 'gã nupe jee", 'jau nipo 'ga 'ga upe. A'eramũ ki pëẽ 'wyrriari 'ga je'ega nanẽ enupa nũ. ¹⁵ Jare'wyrriara 'gã je'ega renupa nanẽ jane Jarejuwarete 'ga remifutararete apou. 'Ga remifutar imũ etee janejemogy resag ire jane resakara 'gã i'me ma'e 'gã je'ega rerowiare'ema ajemogyau. A'eramũ futat nipo i'me ma'e 'gã o'meu'jawe'emamũ janee. ¹⁶ Nitywi futari mama'ea pë nupe iapoukaara 'gã amũ. Pëẽ tee futat mama'ea peapo pejemifutar imũ etee futat. A'ere Janeruwarete 'ga janejararetea. A'eramũ 'ga pë mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã

nui. A'eramũ ki pēē pejejewy're'ema mama'e tywera apo upe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat ki pēē mama'e apou pejejemogyau. ¹⁷ Pejejuka esage pāwē pāwē ki pejejee. Pejeporomutaramũ Jejui 'ga rerowiaaramũ pejejee. Peje'wyriara 'gã ki pepojeup. Jarejuwarete 'ga taetu pēē ipojeupa.

¹⁸ 'Ga amũ upe pejeporowykyau ki pejerekwara 'ga je'ega peenup. Pēnerekwara 'gã amũ nipo opota'waramũ pē nee. A'eramũ pēē 'gã je'ega taetu enupa etee. Pēnerekwaramũ nipo pē nerekou tyweaete agawewi. A'etea pejeporowykyau esage ete futat pejejemogyau 'gã nupe. ¹⁹⁻²⁰ Pejerekou tyweara 'gã je'ega pēē enuwete re Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pē nupe ee. "Je rereko tywerete agawewi nipo 'gã amũ. A'etea je 'ga je'ega aenuw ete futat tekou", pe'je ki. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. A'eramũ ki pēē pejejuagamũ jupe. Jupe pēnuag ire Janeruwarete 'ga mama'e esage apou pē nupe ee. Mama'e tywera apo are pejerekou tywera upe pēnuagamũ Janeruwarete 'ga nuapoi mama'e esagea pē nupe. Pēē tee futat pejerekou tywerukaa pejerekwara 'ga upe. Mama'e esage pēē iaporamũ nipo 'gã pē nerekou tyweaete 'eramũ te Janeruwarete 'ga jejukai pē nee, mama'e esage apou pē nupe ee. ²¹ Pejerekou tywer ekoete upe pēnuaga Janeruwarete 'ga ifutaa.

Jejui Kristu 'ga 'ã mama'e esage etee agawewi wapo. A'etea 'gã 'ã wereko tywerete 'ga. Janetywera mepyawamũ 'ga 'ã ojereko tywerukaa 'gã nupe. A'eramũ ki pēē 'ga 'jawe futat pejejemogyau. ²² Nuapoi agawewi futat 'ga 'ã mama'e tywera. Ni'mei 'ga nanē nũ. ²³ Okurawamũ miamũ 'ga 'gã kurape'ema. Wereko tywereteramũ miamũ 'ga ojepyke'ema 'gã nee: "Je rereko tywet pejepe. A'eramũ je pē nerekou tyweaete", 'jawe'em 'ga 'gã nupe. 'Uwarete 'ga ree etee 'ga jemogypygyi. "Jeruwarete 'ga te nipo 'gã wereko 'gã nemiapofer are", 'jau etee 'ga ojeupe 'Uwarete 'ga ree ojemogypygyka. A'eramũ ki pēē pejejemogyau 'ga 'jawe futat. ²⁴ 'Ypeywar are omafu'amamũ Jejui Kristu 'ga janetywera mepyau. Na'ga tywer are rui 'gã 'ga rerekou tywet. Janetywer are te 'gã 'ga rereko tyweri. Aipoa 'ga iapou janetywer awi jane mueateewamũ. Jane katu'okawamũ 'ga manũ janetywera mepyau. 'Ga manũ enune 'gã 'ga mopimopika. Omopig are 'ga jane katu'oka janejero'wu awi. ²⁵ Ymã 'ã neperowiari Jejui 'ga rakue. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã karupa'mi ka'jama 'jawe. Sã'ã karupa'mi ka'jama. A'eramũ 'ã oka'jam ire karupa'miã ojewy're'ema ojetee. A'eramũ 'ã ijara 'ga awau weymawa rekaa. Wesag ire 'ã awau 'ga rewiri nũ. Nan tee futat 'ã pēē nakue. Oka'jam ma'e 'jawe pejemogy.

A'ere 'awamũ Jejuĩ 'ga pẽ nekari pẽ nerawau ojeupi 'Uwarete 'ga rape rupi.

3

Imen ma'e

¹⁻² 'Awamũ je imen ma'eramũ pẽ mu'akwaawi pejemogy are. Pejemenã 'gã je'ega ki peenuw ete. Amumeramũ nipo pẽmena Jejuĩ 'ga rerowiãre'ema. A'ere ki pejemogy esage. A'eramũ nipo 'gã pejemogy esage resaka 'gã nanẽ Jejuĩ 'ga rerowiaã nũ. Jejuĩ 'ga nipo pẽẽ imome'wawe'em agawewi 'gã nupe. A'eteã nipo 'gã Jãrejuwarete 'ga rerowiaã pejemogy esage resag ire. ³ "Tãjemokaturam wã nupe 'jau kwy", 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. Marã sipo Jejuĩ 'ga rerowiaaramũ kũjãnamũ pejejekatu'oka 'gã nupe? Taity esage munewa sipo pẽ katu'ok? Pejewãga munewa sipo pẽ katu'ok? Pejeakagawirywa sipo pẽ katu'ok? Naani. Pejewãga pyu pejekatu'oka sipo pẽ katu'ok? Naani. ⁴ Pẽneko esageã etee pẽ katu'ok pẽ mogyau a'jeã futat. Pejemuawãpira te pẽ katu'ok pẽ mogyau. Pejejeue pejepota'wa nanẽ pẽ katu'ok pẽ mogyau nũ. Aipo kũjã esage ajemogyau Jãrejuwarete 'ga upe. Nateepãwi futari eẽ resageã 'ga upe. ⁵ Ymã kũjã 'gã amũ Jãrejuwarete 'ga rerowiãri nanimenime rakue. "Anure nipo Jãneruwarete kãã je rerooi ojepyri", e'i 'gã ojeupe rakue. Poromũ 'gã omẽã 'gã je'ega renuwi etee rakue. Nan 'gã jekatu'ogi Jãrejuwarete 'ga upe rakue. ⁶ Sã'ã Sara eẽ rakue. Omẽã 'ga je'ega eẽ enupa ete, Abraão 'ga je'ega eẽ enupa ete rakue. "Je Ku'jyp", 'jau eẽ 'ga upe rakue, 'ga pojeupa rakue. A'eramũ ki pẽẽ eẽ 'jawe pejejemogyweramũ pejejemogyau esage. Mama'e awi nanẽ pejekyjãwe'em nũ. A'eramũ nipo pejejemogyau Sara eẽ ra'yra 'jawe.

Emireko ma'e

⁷ 'Awamũ je emireko ma'eramũ pẽ mu'akwaawi pejemogy are. Pẽnemireko 'gã nifuakari pẽ 'jawe. A'eramũ ki pẽẽ pejejemireko 'gã nerekou esage. Pejejejukau esage 'gã nee. Anure nipo Jejuĩ 'ga pẽ nerooi pẽ mogyau ojepyri. Pẽnemireko 'gã nanẽ 'ga rerowiaã nũ. A'eramũ 'ga pẽnemireko 'gã nanẽ erawau imogyau ojepyri nakwaparimũ rũi nũ. A'eramũ ki pẽẽ 'gã nerekou esage etee futat. Kãsi a'e pe Jãneruwarete 'ga nuenuwi pẽje'ega ojeupe peje'egamũ ne.

Pejepyk kãsi 'gã nee ne

⁸ Ka'arãã kwãsiãpãwe'emãuwe je pẽ mu'akwaawi pãwẽ pãwẽ, kũima'eferamũ, kũjãmeramũ 'jau. Mãjepei 'yweteewãra 'jawe ki pejemogy. Pejepota'wãramũ pejejeue. Jejuĩ Kristu

'ga ree pejemogypyka pejemogyau. A'eramũ pẽ pejemogyau pejepytauna 'jawe. A'eramũ ki pẽ pejeporomutaramũ pejejee. Jejui 'ga rerowiaaramũ ae ojopytuna tee te 'jawe futat. A'eramũ ki pejepota'waramũ pejejee. Pejepoaa mama'e are. Pejerowiaraip kasi pejee ne. ⁹ Pejepyk kasi 'gã nee ne. Pejejeupe mama'e tywera 'ga amũ iaporamũ kasi mama'e tywera peapo 'gã nupe ne, pejejepyke'ema 'gã nee. Mama'e esagea etee ki peapo 'gã nupe. 'Gã amũ nipo pẽ kurapa. A'ere kasi pekurap 'gã ne. Pejekuraw ire pejeporogytau esage etee 'gã nupe, pejemara'ne'emamũ 'gã nee. Mama'e tywera apoara 'gã nui pẽ mũ'ẽ re nipo Janeruwarete 'ga 'jau pẽ nupe: "Mama'e esagea taapo pẽ nupe 'jau", 'jau 'ga pẽ nupe wemiayuwamũ pẽ mogyau. A'eramũ ki pẽ mama'e esagea etee iapou pejejaupe. ¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are 'ga amũ upe rakue:

"Pejekõẽãiweramũ ki peojet pejejuago'o awi.

Peje'eg tywet kasi pejejaupe ne.

Au'je ki pẽ'me re.

¹¹ Au'je ki mama'e tywera peapo re.

Mama'e esagea etee ki peapo.

Pejepota'waramũ etee pejemogyau pejejee.

¹² Janejararete 'ga ojejuka esage mama'e esage apoara 'gã nee. Ojeupe 'gã je'egamũ 'ga mama'e esage apoara 'gã je'ega renupa.

A'ere 'ga mama'e tywera apoara 'gã nopoari", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue.

¹³ Mama'e esagea pẽ iapo re sipo 'gã pẽ nereko tyweri ee? Naani. Pẽ nereko tywerete ekoete te 'gã. Napẽnemiapo esage are rũi 'gã pẽ nereko tyweri. ¹⁴ A'ere ki pẽku'i etee pejemogyau ee 'gã amũ pejerekereko tyweramũ mama'e esage apo are. Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo ee pẽ nupe. A'eramũ ki pejegyjawe'em pejerekereko tywera 'gã nui. Pẽpy'a'wyt kasi 'gã nee ne. ¹⁵ Pejemogypyk 'ã Kristu 'ga ree. 'Ga 'ã pẽjararetea. A'eramũ ki pẽ 'ga muorypa, 'ga je'ega renupa. 'Ga amũ nipo oporonupa ee: "Ma'eramũ pẽ pejemogypyka Jejui 'ga ree?" 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pẽ 'gã mueapyou ee. ¹⁶ Pejeporogytau esage etee 'gã nupe. 'Gã nupe imome'uramũ kasi pemue 'gã ne. A'eramũ pẽ mama'e esagea etee iapo re pẽ pejejenosõue'em pejemiapofera renosõue'em. Pejemogy esage. A'eramũ nipo "Kristu 'ga rerowiaara 'gã mama'e tywera etee wapo" pẽ nupe 'jara 'gã ojenosõu u'eawer are. ¹⁷ Amumẽ Janeruwarete 'ga pẽ nereko tywerukat 'gã nupe mama'e esage etee pẽ iapo re. "Taesak 'gã tejerowiara 'jau kwy" 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ pẽ nereko tywera wesageramũ 'ga upe. Maranuara ajee

esage 'ga upe? Pēnemiapo tywer are 'gā pē nereko tywera? Pēnemiapo esage are te ra'u nū? Pēnemiapo esage are 'gā pē nereko tywera esage 'ga upe. ¹⁸ Sā'ā Kristu 'ga. Nuapoi 'ga mama'e tywera. A'etea 'gā 'ga wereko tywet 'ga jukau. Nan tee futat 'ga rerowiare'ema 'gā pē nereko tyweretei. Jejui Kristu 'ga esage ma'ea. Naotywer are rūi 'ga manūi ikue. Nitywi futari mama'e tywera 'ga pype. Janetywer are te 'ga manūi janetywera mepyawamū 'Uwarete 'ga upe ikue. Namanūu'jau'jawi 'ga. Majepei tee futat 'ga amanūmū mama'e tywera apoaramū jane katu'okawamū. Amanūmū 'ga janetywera mepyaupap. Esage ma'e 'ga amanū itywet ma'eramū jane ree. 'Uwarete 'ga pyri werowiaaramū jane rerooawamū te 'ga manūi. 'Ga rerowiare'ema 'gā 'ga jukau ikue. 'Ga manū re 'ga remiayuwa 'gā amū Jejui 'ga rerawau inuga ita kwara pype. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage 'ga moferawi nū. ¹⁹ Ita kwara pype 'ga ruwamū futat 'ga 'aga uēma 'ga wi. A'eramū 'ga 'aga oje'ega ae'agera upe. Ae'agera rupaw ipe awau. A'ere ae'agera nū'ēa'uweri pe awi. A'eramū Jejui 'ga awau oje'ega jupe. “Nepeenuwi Jeruwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū nipo 'ga anure pē monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga oje'ega jupe.

²⁰ Ymā te Janeruwarete 'ga ruagamū aeypy 'gā tywera upe rakue. Nue 'ga yaruu apo 'ga poromukuramū 'ga wuagamū 'gā tywera upe. A'ere 'gā nuerowiari futari 'ga. A'eramū 'gā osowe'em futat yaruu pype. A'eramū 'gā opapa 'y pyu rakue. Nue 'ga etee, opytuna 'gā netee awau osou jui. Ose ma'e 'gā pytuna oito etee. Oito 'gā etee osou 'y awi. A'eramū 'gā amanūme'em 'y pe. ²¹ Yara pype 'gā sea Jejui 'ga rerowiaara 'gā pymīawama resaukaawamū rakue. Sā'ā yara pype ose ma'e 'gā manūe'ema. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi jane katu'okawamū. Werowiamū Jejui Kristu 'ga jane katu'oka. A'eramū jane jarejepymīāukaa 'y pe 'ga amū upe, Jejui 'ga rerowiara resaukaawamū. Najarepiky'a awi jarepireitawamū rūi jane jarejepymīāukaa 'y pe 'gā amū nupe. Jejui 'ga rerowiara resaukaawamū te jane jepymīukari 'y pe 'ga amū upe. 'Y pe jarejepymī enune jareje'ega Jarejuwarete 'ga upe: “Jetywera emoit je wi. Taenup eneje'ega 'jau” 'ga upe 'e re te jarejepymīāukaa 'y pe 'gā amū nupe. ²² Amanū re 'ā Jejui 'ga oferapa nū, awau ojewya 'Uwarete 'ga pyri. Peu owaēm ire 'ga reni 'Uwarete 'ga pyri, 'Uwarete 'ga jakwatawa katy. A'eramū 'gā 'ūina 'wyririamū ywagipewara 'gā nupe. Ywagipewara 'gā nupe, 'gā 'wyriara 'gā nupe. Mīmera 'gā nupe Jejui 'ga 'ūina 'wyririamū. 'Ga je'ega 'gā wenuw pāwē pāwē ajemogyau.

4

Kristu 'ga 'jawe ki pejemogy

¹ Kristu 'ga ako wayrūnamū jane ree ikue. Amanūmū nanē nū ako 'ga janetywera mepyawamū ikue. “Najerayrūweri je 'gā nee”, 'jawe'em futat 'ga rakue. A'eramū ki pēē pejejemogyau 'ga 'jawe. 'Ga mome'u are nipo 'gā amū pē nerekou tyweaete. A'ere ki pēnuag pejerekoko tywera upe. Werekou tywera upe uag ma'e 'gā opoit nanē mama'e tywera apo awi nū. Nuapou'jawi futari 'gā mama'e tywera. ² A'eramū ki pēē mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat, ywy pe pejejemogyau. Pejejemifutar imū pēē mama'e apou'jape'ema. ³ Ymā te 'ā mama'ea peapo pejejemifutar imū etee pejejemogyau rakue. Neperowiari wejue Jejui Kristu 'ga rakue. A'eramū pēē mama'e tywera apou pejejemogyau rakue. A'eramū pēē pejejemirekoe'em are pejekou rakue. Kūjānamū pēē pejemene'em are pejekou. Kawīajaiwa rykua pejejemogyau. Maraka pēē iapou kawīajaiwa rykua pejejemogyau rakue. Mama'e tyweretea pēē iapou maira'me a'agaw are pejejorypawamū rakue. A'ere 'awamū nepeapou'jawi aipoa. ⁴ A'eramū 'awamū Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā oporesagamū etee pē nee, mama'e tywera pēē iapou'jawe'emamū. A'eramū 'gā pē naykau ojepyri mama'e tywera pēē iapoe'emamū. A'eramū 'gā pē je'ēwu'jaga ekoete, pē kurapa. ⁵ A'ere nipo 'gā anure werekawera mome'ui Jarejuwarete 'ga upe. 'Gā nerekwawera 'gā imome'u re nipo Janeruwarete 'ga 'gā mepyau ee. Wowase ae majatykaaw ipe nipo 'ga najuejue etee jane mepyau janerekawer are. Amanū ma'efera 'gā 'ga imepyau. Imanū'emamū nanē 'ga jane mepyau nū. Oje'ega renupara 'gā 'ga erawau imogyau ojepyri. Oje'ega renupare'ema 'gā 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁶ Ma'eramū 'ā 'gā amū ruri Jejui 'ga mome'wau pē nupe rakue. Pēpytuna 'gā amū 'ā amanū rakue. Jejui Kristu 'ga rure'emauwe ywy pewaramū 'ā jane manūi. A'eramū pēpytuna 'gā amū amanūmū rakue. A'ere 'ā 'gā amanūme'ēwe Kristu 'ga rerowiari rakue. A'eramū 'gā awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū warāu rūi futat.

Mama'ea ki peapo pejejopoaawamū

⁷ Niporomukui futari nipo Kristu 'ga 'ua. A'eramū nipo 'ga remiapofera mama'ea atepawamū. 'Ga rerowiaaramū jane jarewau 'ga pyri. 'Ga rerowiare'ema 'gā awau mama'eukwaawa rapyaw ipe ajemogyau. Ma'eramū 'ā je 'i pē nupe: Pemŷi kasi mama'e tywera apo are pejejea ne. Pejemogypyk pejejemogyau Jarejuwarete 'ga ree, je 'i pē nupe. Pejeje'ega monou au'jeteramū 'ga upe mama'e

are. ⁸ Pejeporomutaramũ pejejuee. Pejejuee pēporomutara esage futat Ku'jywa 'ga upe. Pejejuee pejeporomutaramũ pēē pejejea'are'emamũ au'jeteramũ pejejotywer are. ⁹ Pejejeupe Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ ruramũ pēē 'ga mua pejejog ipe, pejejejukau esage 'ga ree, pejeku'iramũ 'ga ree. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã mama'ea wapoukat janee. Najareju'jawe etee rūi jane 'ã mama'e apoi. Amumeramũ 'ga 'ã jane mogyau moromu'jaramũ jarejaupe, mama'e are jarejamu'jaramũ. Amumera 'gã 'ga imogyau 'wyririamũ 'gã nupe. A'eramũ ki jane mama'e apou jarejopoaawamũ Jarejuwarete 'ga muorypawamũ etee futat. ¹¹ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ pēē 'ga je'ega etee futat imome'wau a'jea futat. 'Gã nupe mama'e esage apoaramũ pēē mama'e apou Jarejuwarete 'ga pãjē mũ etee futat. A'eramũ pē nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee, pēneko esage are. Jejui Kristu 'ga remiayuwamũ jane jemogyi. A'eramũ jane 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage. Ene te 'ã pãjērete. Neneteepawi futari 'ã e'ÿina”, 'jau jane 'ga upe. A'jea futat jane'ea.

Pēnuag iki mama'eay upe

¹² Pēē 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je pē mueapyou pejemogy are. 'Awamũ pētywerete pejejemogyau. Mama'eaya ojesaukaa pē nupe, pē nerekou tyweaete. Jejui Kristu 'ga ree pejejemogypyka pejejemogyau. A'eramũ pēē 'ga ree pejejemogypyg are mama'eaya pejejeupe ijesakaramũ ki pejejemogypyka etee te pejejemogyau 'ga ree. A'eramũ pēē pejepy'a'wyre'emamũ pejejemogyau ee. “Ma'eramũ je tejereko tywerukaa 'ga ree 'ũ”, 'jawe'em pēē pejejeupe. ¹³ Ymã 'ã Kristu 'ga jereko tywerukari pē nee rakue. A'eramũ pēē pejeku'iramũ etee 'ga ree pejejereko tyweramũ. 'Ga ree pejejereko tywerukar ire nipo pejeku'iramũ anure 'ga ruramũ. Najuejue etee futat jane 'ga resage resaka 'ga pãjē reewe. A'eramũ jane jareku'iramũ 'ga ree, 'ga ruramũ. ¹⁴ Pēē 'ã Kristu 'ga remiayuwa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã pē nerekou. 'Ga 'Agesagea esage ete ma'ea. Poromũ pē nerekou. A'eramũ nipo 'gã amũ pē kurapa 'ga ree. 'Ga 'Agesagea pē nereko'e'em ire amunipo 'ã 'gã nepē kurawa'uweri. A'ere 'ã 'ga 'Agesagea pē nereko'i. A'eramũ 'gã pē kurapa. A'ere ki pēku'i etee pejekurawamũ. ¹⁵ Mama'e tywera pēē iapo re 'gã pē nerekou tyweaete a'jea futat pēnemiapofer are. 'Ga amũ pēē ijuka re te amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei ee. Mama'e are pemunarũ re te amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei ee. Mama'e tywera pēē iapo re te amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei. Pejejamuawapirukare'em are. Mimer are amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei a'jea futat. A'ere

kasi peapo mama'e tywera ne. Mama'e tywera apo are 'gã pejejereko tyweramũ nipo pejepoyje'emamũ pejemogyau. ¹⁶ A'ere kasi Kristu 'ga ree 'gã pejejereko tyweramũ pejenosĩ ne. Naani. Pejerowiat Kristu 'ga remiayuwamũ pejemogy are. "Au'jete je mogo ape Kristu 'ga remiayuwamũ", pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

¹⁷ Owaẽm futat 'ã jarejau Janeruwarete 'ga jane mojo'oga upe. 'Awamũ miamũ futat 'ga werowiaaramũ jane rereko tyweri'i janeremiapofera tywer are, mama'e tywera apo awi jane momoirukaawamũ. Anure taetu nipo 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei 'gã werowiare'em are, 'gã mojo'oka werowiaaramũ jane wi, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sarumãu 'ga upe rakue: "Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã ojereko tyweruka'ri ywag ipe o enune.

A'ere 'ga remiayuwe'ema 'gã anure 'gã jereko tywerukari. Nooi futari 'gã ywag ipe.

A'eramũ taetu 'gã ojerekou tyweaete ojere'emamũ futat nipo",

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹⁹ Wemifutar imũ jane jereko tywerukar ire Janeruwarete 'ga ojekukau esage jane ree. 'Gã amũ jarejereko tywerauwe kasi sapoit 'ga wi ne. A'eramũ jane jarejemogypyyka 'ga ree, jareapoarera 'ga ree. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. A'eramũ ki jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat, jarejemogypyyka 'ga ree.

5

Jeju 'ga rerowiaat

¹ 'Awamũ je Jeju 'ga rerowiaara 'gã 'wyriaramũ pẽ mu'akwaapa mama'e are. Je nanẽ 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara nũ. Ymã te je Kristu 'ga rayrũ resagi ikue. 'Ypeywar are 'ga manũnamũ je 'ga resaka ikue. Anure nipo je Kristu 'ga ruaw esage enyfuga rupi je oi tekou 'ga pyri. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Janeruwarete 'ga pẽ mũ'ẽ, pẽ mogyau werowiaara 'gã 'wyriaramũ rai'i. ² A'eramũ ki pẽ pejekukau esage 'ga rerowiaara 'gã nee. Sã'ã karupa'mĩ are omaenun ma'e 'gã jejuka esagea weymaw are. Nan tee futat pejekuka esage Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee. Pejeku'iramũ pejemogyau 'gã nee pejekuka esage are. Ojeupe pejeporowyky are pẽku'ia Janeruwarete 'ga ifutaa. 'Gã nee pejeporowyky repy are etee kasi pẽnea'ar ine. 'Gã poaawamũ te ki pejekuka esage 'gã nee. ³ Pẽ'ã 'gã 'wyriara. A'ere kasi pemoywyrafen pejeje'ega 'gã nupe ne. Peko esage

etee 'gã pype. A'eramũ nipo 'gã ojemu'jau pẽ nee. ⁴ Kristu 'ga 'ũi 'wyrriarareteramũ werowiaaramũ jane'wyrriaramũ. 'Ga 'ã jane rerekou weape namutat. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã nee pejejuka esageramũ pẽ mepyau 'gã nereko esage are, pẽ nerawau pẽ mogyau ojepyri.

⁵ 'Awamũ je pẽ mu'akwaawi mama'e are kunumĩmeramũ, kũjãmukuferamũ 'jau. Peenup katu katu ki iymanera 'gã je'ega. Nepekwaapawi we mama'ea. A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa.

'Awamũ je 'i pẽ nupe najuejue etee futat. Pejejopoa pãwẽ ete nanẽ mama'e apo are. Pejopoar iki mama'e apo are. A'ere kasi pejerowiaraip pejejopoar are ne. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sarumãu 'ga upe ee rakue:

"Janeruwarete 'ga imara'ne ojee tee ojerowiaraip ma'e 'gã nee.

Nopoari futari 'ga 'gã mama'e apo are.

Ojee tee ijerowiaraiwe'ema 'gã etee te 'ga opoat mama'e apo are",

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ⁶ A'eramũ ki pẽẽ pejerowiaraipe'ema pejee. Peenup katu katu Jarejuwarete 'ga je'ega. Pãjẽrete 'ga. A'eramũ 'ga oje'ega renupara 'gã poaa. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mogyau 'wyrriaramũ wemifutara 'ara rupi. ⁷ Pejemiaem kasi mama'e are pejemoggyau ne. Janeruwarete 'ga pẽ nereko weape. A'eramũ pẽẽ pejepy'ata'waramũ pejemoggyau.

⁸ Pejea'gu ki mama'eukwaawa 'wyrriar awi. Sã'ã 'miara ioa ijemi'uekara. Nan tee mama'eukwaawa 'wyrriara rekoi jane rewiri jane mu'akwaawukare'ema jane rekoramũ. A'eramũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwukare'ema jane. ⁹ A'eramũ ki pẽẽ Jejui 'ga ree te futat pejemoggyppyyka pejemoggyau. Perowiat kasi mama'eukwaawa 'wyrriara je'ega ne. Pẽfuakar iki jupe. Pẽnea'ar iki pejewirera 'jawewara 'gã nee, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. 'Gã nanẽ 'ã ojereko tywerukaa ajemoggyau nũ. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã ajemoggyau tyweaete pẽ 'jawe futat. Amunawa moyka 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaaramũ jane rerekou tyweaete. ¹⁰ A'ere nipo 'gã inãinãinĩ etee pẽ nereko tyweri pejemogyramũ. A'ere nipo anure nepeko tyweru'jawi. Janeruwarete 'ga esage ma'ea. Wa'yra 'ga jane erowiaramũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui, jane mujaa Kristu 'ga ree jane mogyau. A'eramũ nipo 'ga anure jane rerawau jane mogyau ojepyri nakwaparimũ rũi. Janeruwarete 'ga te 'ã pẽ mouagukaa mama'eay upe. A'eramũ 'ã pẽẽ pejepoire'ema Jejui 'ga rerowiar awi, pejejeupe mama'eay jesaukaawamũ. Janeruwarete 'ga etee futat pẽ mojemoggyppyygukaa etee te Kristu 'ga ree. ¹¹ Janeruwarete

'ga 'wyriarareteramũ 'ũi janee najuejue etee. Uẽme'ema futat 'wyriaramũ 'ũi awi. A'jea futat aipo 'ea.

¹² Teje'ega je akwasiarukat Silasi 'ga upe ka'aran are. Natuwiuu rũi je ikwasiarukari 'ga upe. Ka'aran kwasia'ria te je aapoukat 'ga upe. Silasi 'ga Jejui 'ga rerowiaararetea. A'eramũ 'ga akou janerewirera 'jawewaramũ. Ajemogypyk je 'ga ree tekou. A'eramũ je teje'ega kwasiarukaa ka'aran are 'ga upe tejee. “Tamojemogypyk tãmējẽ 'gã Kristu 'ga ree 'jau kwy”, 'jau je tejeupe. A'eramũ je ka'arana kwasiarukaa imonou pẽ nupe, Kristu 'ga ree pẽ mojemogypygukaawamũ. Janeruwarete 'ga ojejuka esage jane ree a'jea futat. A'eramũ je a'e are ka'arana kwasiarukaa Silasi 'ga upe. A'eramũ taetu ki pẽẽ pejemogypyka Kristu 'ga ree.

¹³ Pẽnẽwirera 'jawewara 'gã, Papironi pewara 'gã oje'ega omono pẽ nupe, pẽ futaa. 'Gã nanẽ Janeruwarete 'ga imũ'jãu imogyau wemiayuwamũ nũ. Jera'yra 'jawewara 'ga, Maku 'ga, nanẽ oje'ega monou pẽ nupe, pẽ futaa nũ.

¹⁴ Kristu 'ga remiayuwamũ pẽẽ pejemomana pejeporomutaramũ pejejee.

Afutat je Jarejuwarete 'ga Kristu 'ga remiayuwamũ pẽ mopy'ata'waa.

Kweramũ jeje'ega pẽ nupe.

2 Pedro

Pedro 'ga 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe najuejue etee futat. 'Gã amũ awau 'gã mu'jau tywet. A'eramũ Pedro 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe, 'gã mu'akwaapa ee. “Pejea'gu ki moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã ne” 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Simão Pedroramũ ka'arana akwasiat imonou pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga Jejararetea. 'Ga upe futat je teporowykyau tekou. 'Ga remimonoferamũ futat je tekou. Ymã 'ga je monoi kwe pe omome'waramũ ikue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe. Ore 'jawe futat perowiat 'ga. Jejui Kristu 'ga jane katu'okararetea. 'Ga futat 'ã Maireteetea, 'Uwa 'ga 'jawe. 'Ga futat mama'e tywera apowe'em. Mama'e esage etee futat 'ga iapou akou. 'Agamũ 'ã ojerowiarukaa janee.

² Jarejuwarete 'ga pekwaap. Jarejararete 'ga, Jejui 'ga nanẽ 'ã pẽẽ ikwaapa nũ. A'eramũ je 'gã pẽ mopy'ata'waa taetu ifutaa. Pẽ nee 'gã jejuka esagea nanẽ je ifutaa nũ.

Wemiayuwamũ 'ga jane pyyrũawet

³ Okwaaparamũ janee Kristu 'ga opãjẽ mua, wemifutar imũ mama'ea jane iapoawamũ. 'Ga 'ã jane mũ'jãu 'gã nui jane mogyau okwaaparamũ. “Tamũ'ẽ 'gã 'gã nui 'jau, tejepyri mama'e esage apoawamũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Anure 'gã tamut 'au tejepyri 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁴Opãjẽ mũ futat Kristu 'ga mama'e esage apou janee, oje'jawe jane mogyau. U'eawer imũ etee futat 'ga iapou janee. “Je rerowiat pejepe pejejemogyau. A'eramũ je pẽ mogyau tejemiayuwamũ, pẽ katu'oka tejeupe, pẽ nupe te'eawer imũ etee futat. A'eramũ nipo je pẽ mogyau teje'jawe etee futat, mama'e esage etee futat iapoukaa pẽ nupe”, 'jau 'ga janee. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat jane mogyau oje'jawe futat. 'Ga rerowiare'ema 'gã te nipo ajee wea omỹi mama'e tywera apo are etee futat. A'eramũ nipo 'gã mama'e tywera etee futat iapou ajemogyau. A'ere pẽẽ na'gã 'jawe rũi. Kristu 'ga opãjẽ omono pẽ nupe oje'jawe pẽ mogyawamũ, mama'e esagea pẽ nupe iapoukaawamũ.

⁵ Mama'e esagea Kristu 'ga wapo pẽ nupe ikue. A'eramũ ki pejejemogyppyka 'ga ree pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau esage 'ga upe nũ. Mama'e esagea etee iapou pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutar are te pejejemu'jau

pejejemogyau. ⁶ Mama'e tywera apo are pejejea'aramū ki pēē kamēšīete pejejemu'akwaapa mama'e tywera apoe'em are. Pejejemouaga mama'e'ay upe. Kristu 'ga je'eg imū etee futat pēē mama'e apou pejejemogyau. ⁷ Pejepota'wa esageramū pejejee, pejeporomutaramū pejejee. ⁸ Nanuara pēē iapo pejemogya tepē nesowo'gōk pē mogyau kamēšīete pejejeapyoramū 'ga remifutar are. Jejui Kristu 'ga 'jawerimū pejejemogy re, pēē 'ga kwaapa katu katu pejejemogyau. ⁹ Nanuara apoare'ema 'gā ajemogy eae'ema 'gā 'jawe futat. Naeapyoi 'gā ojeupe Kristu 'ga remiapofer are. Aipo 'ga Kristu 'ga otywera ojewi imoiawer are wea'aru'jawe'emamū.

¹⁰ Ma'eramū 'ā je 'i pē nupe: “jerewirera 'jawewaramū ki pēnea'at pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiapofer are”, je 'i pē nupe. Jerenyra 'jawewaramū nanē pēē pejejea'aramū ee nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga jane mū'ēi 'gā nui ojeupe rakue. A'eramū ki jane jarejemogyau esage 'ga je'eg imū etee futat mama'e apou. Jaremū'ēawer are jarejeapyo re jarepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ¹¹ A'eramū nipo anure Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga, ojewi jane poire'emamū jane rerawau jane mogyau ojepyri ywag ipe nakwaparimū warāu rūi. Anure nipo jane katu'okarera 'ga 'ūina 'wyriararetereteramū janee. A'eramū 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri ywag ipe.

¹² Ymā we futat 'ā pēē Jejui 'ga mome'u renupa rakue. A'eramū 'ā pēē enupa ypy we pejejemogypyyka 'ga ree pejejemogyau rakue. A'etea je amuea'at pēē ee nū. ¹³ “Temanūme'ēwe tamuea'at 'gā Kristu 'ga porogytafer are 'jau nū”, 'jau je tejeupe. A'eramū je pē muea'aa ee tekou. ¹⁴ Anurenure'i nipo je manūi. Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga, je mueapyou je manū are ai'i. A'eramū je “Anurenure'i nipo je manūi re'ā”, 'jau tekou. ¹⁵ A'eramū je, temanūme'ēwe, pē muea'aa 'ga je'eg are tekou. A'eramū nipo pēē je manū re pejejea'aramū pejejemogyau 'ga je'eg are.

Orojemiesagera mome'uawet

¹⁶ Natekotee 'gā 'me are rūi ako ore pē mu'ei ai'i. Jejui Kristu 'ga rur are te ako ore pē mu'ei ai'i. “Anure nipo Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ruri ojewya nū”, 'jau ako ore pē nupe, pē mu'jau 'ga ree ai'i. “‘Ua nipo 'ga opājē resaukaa janee”, 'jau ore pē nupe, pē mueapyou 'ga rur are. Namorogyta tea rūi ore oromome'u pē nupe. Aruesak te ako ore orojeau 'ga resagea ikue. A'eramū ore ikwaapa. ¹⁷⁻¹⁸ Ymā ore oi ywyty'rarimū Kristu 'ga rupi ikue. Peu ore rekoramū 'ga Ruwarete 'ga 'ga muesagamuteeu 'ga raity muenyfugaiwayau 'ga ree. 'Ga reakwara nanē wenyfugamū nū. Ywag awi Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'ga upe ikue.

“Koromū jera'yrarete 'ga. 'Ga ete je muekõẽãjay ojee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi 'ga upe oreë ikue. Oje'wyr awi 'ga oje'ega mua oreë ikue.

¹⁹ A'eramū jane Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega rerowiaa jarejemogyau, Jejui Kristu 'ga ree 'gã ka'arana kwasiari rakue. A'eramū ki pẽẽ nanẽ pejejejukau 'gã nemikwasiarer are. Sã'ã ae tata monyga ppytunimū mama'e resakawamū. A'ere 'ã ae tata mowepa kwara por ire. Nan Jejui 'ga rure'emauwe jane Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytaw etee. A'eramū jane 'ga remifutara kwaapa. Kristu 'ga rura jaytataua ku'ema reruara 'jawe. Sã'ã ku'emamū ae mama'e resak katu katu. Nan tee futat Jejui 'ga 'ur ire jane mueapyo katu katui 'Uwarete 'ga ree.

²⁰⁻²¹ Naojetee rūi Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'ga je'ega omome'u 'gã nupe rakue. A'eramū 'gã ikwasiaa ka'aran are. A'eramū jane nanẽ jarejeapyoe'emamū jarejetee 'ga je'eg are. 'Ga 'Agesagea etee jane mueapyo 'ga je'eg are.

2

Moromu'jar a'wyre'em

¹ Ymã te 'ã 'gã amū oi janeypy 'gã mu'jau tywet rakue. “Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe rakue. A'ere o'meramū te 'gã 'i rakue. Nan tee futat nipo 'gã amū nuri pẽ mu'jau tywet. Oporogytau ekoete pẽ nupe pẽ mu'jau 'ua. “Simorytee 'gã 'jau”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. Jejui 'ga rerowiar awi pẽ momoirukaawamū te nipo 'gã nuri pẽ mu'jau tywet. Aiporamū Jarekatu'okara 'ga rerowiar awi opoit ma'efera 'gã. Wea'aru'jawe'emamū futat Kristu 'ga otywera mepyawamū 'ga manūawer are. Opoia 'ga rerowiar awi. 'Gã tywera mepyawamū agawewi Jejui 'ga amanūmū rakue. A'etea 'gã ojemote'at Jarejararete 'ga upe. Opoia 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramū nipo anure 'gã te futat ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. ² A'eramū nipo 'gã amū ojemu'jau 'gã nee kwaiwete. A'eramū nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Nia'wryi Jejui 'ga rerowiaara 'gã na'e. Mama'e tywera etee te 'ã 'gã wapo ajemogyau”, 'jau nipo 'gã. A'eramū nipo 'gã 'jau: “Jejui 'ga nanẽ nipo nia'wryi futari”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã, mama'e tywera 'gã iapo resag ire. ³ Mama'e tywer are moromu'jara 'gã nanẽ nipo 'jau ojeupe: “Mama'e are je 'gã mu'ei. A'eramū nipo 'gã je mepyau ka'aranūū pyu”, 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramū 'gã ajamu'jau wea'ar are etee. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã kwaawi. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Mama'e tywer are moromu'jara 'gã nipo je areko tywerete, 'gã monou

mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga rakue. Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete u'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'ga 'awamũ 'gã nemiapo tywera resaka 'ũina.

⁴ Ymã nanẽ 'ã ywagipewara 'gã amũ nuenuwi etee Janeruwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã mũ'jãu ywag awi rakue, 'gã monou 'ã 'gã mogyau ypytunainaiwa pype. Peu futat 'gã ajemogyau 'awamũ miamũ futat Jejui 'ga wowase ae majatykaawa 'ara upe iwaẽma rapesaka. Aipoa 'ara rupi tãmêjẽ nipo Jejui 'ga 'gã nesaka nũ. A'eramũ futat nipo 'ga 'gã monou 'gã napyaw ipe.

⁵ Pẽnea'ar iki Nue 'ga rekwawer are: Ymã Nue 'ga rekoramũ 'ã Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã momapa 'y pyu rakue. Nue 'ga 'ã 'jau agawewi 'gã nupe rakue numiamũ: “Au'je mama'e tywera apo re. Pejemogy esage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau agawewi 'ga 'ã 'gã nupe rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã nuenuwi 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga Nue 'ga etee ia'gwau 'y awi 'ga pytuna 'gã neewe rakue. A'eramũ 'ga yaruu apoukaa 'gã nupe 'y awi 'gã a'gwawamũ rakue. A'eramũ 'ã sete 'gã etee awau osou 'y awi Nue 'ga retee rakue. Aipo 'gã etee futat amanũme'em 'y pyu rakue.

⁶ Pẽnea'ar iki nanẽ Sodoma pewarera 'gã nee, Gomora pewarera 'gã nee nanẽ nũ. Mama'e tywera etee 'ã aipoa amunaw ipewara 'gã iapou 'upa rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga aipoa amunawa mateepapa, ipypewara 'gã neewe futat. Tata pyu 'ã Janeruwarete 'ga 'gã momapa rakue. A'eramũ 'ã 'ga Lo 'ga etee 'ga muẽma pe awi rakue. Mĩmera 'ã mama'e tywera apoarera 'gã nereko tyweawera wesaukat jane. A'eramũ nipo 'ga mama'e tywera apoarera 'gã monou 'gã mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ea nanẽ jane ikwaapa nũ. ⁷ Lo 'ga 'ga 'ã imuẽmukaa Sodoma 'jaw awi tata monowe'ẽwe futat rakue. Namama'e tywera apoara rũi Lo 'ga. A'eramũ 'gã nemiapo tywera 'ga mogekogekou etee 'ga mu'arasĩrasiga rakue. ⁸ Lo 'ga 'ã esage ma'ea rakue. A'ere 'ga mama'e tywera apoara 'gã pype 'ga rekoi rakue. 'Gã nemiapo tywera resaga 'ga mu'arasiga ete 'ga mogou 'gã nee rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga muẽmukaa 'gã nui, 'gã momape'emawe rakue. ⁹ Ma'eramũ 'ã jane 'i jarejaupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga jejuka esagei mama'e esage apoaramũ jane ree, jane a'gwau mama'e tywer awi”, 'jau 'ã jane jarejaupe. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga wereko tywerete, wowase ae majatykaawa 'ara upe iwaẽme'emauwe miamũ futat. ¹⁰ Wemifutar imũ mama'e tywera apoara 'gã, oje'ega renupare'ema 'gã. Mĩmera 'gã taetu nipo 'ga erekou tyweaete.

Mama'e ekoete are moromu'jara 'gã nojenosĩ mama'e tywera apo awi. Ojerowiaraiapa etee wemiapo tywer are. Nokyjei 'gã ywagipewara 'gã kuraw awi. Akurap futat 'gã ywagipewara 'gã. ¹¹ Ywagipewara 'gã te ipãjẽ moromu'jar a'wyre'ema 'gã pãjẽ apyraapa. A'etea 'gã nakurawi 'gã Jarejuwarete 'ga upe. ¹² A'ere 'agera moromu'jar a'wyre'ema 'gã ni'akwaawi ajemogyau. Sã'ã 'miara 'ã naea'ari mama'e are. Opajai ekoeteramũ etee. A'eramũ 'ã awau ojejukaukaa ae upe. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gã. Naeapyoi mama'e are. Wemikwaawe'ema mama'ea 'gã ikurapa etee. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã momapa. A'eramũ nipo 'gã awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. Awau muku 'ga wi. ¹³ Moromu'jar a'wyre'ema 'gã nipo wemimu'e 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã mepyau 'gã nemiapofer are. Ko'aramuku te 'ã 'gã mama'e tywera apoi ajemogyau ajueape ojenosõue'em. Wemiapo tywera renosõue'em. Aipo 'gã nipo ajatykau pẽ nee ojemi'waa numiamũ. "Ore 'ã Jujui 'ga rerowiaaramũ pẽ 'jawe", 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. A'ere 'gã mama'e tywera etee iapoi pẽjatykaawa pype. Ojenosõue'em futat 'gã mama'e tywera apou ajuowase. Amumera 'gã nanẽ weawryyamũ ajemogyau nũ. Ojemote'at ae nanuaramũ ajemogyau ojopype. ¹⁴ Kũjã resakaip'e'ema. Kũjã ãẽ mũ resakawe owy'aa tãmẽjẽ ãẽ ree. "Tako ãẽ ree 'jau kwy", 'jau 'gã ojeupe. Wojere'emamũ 'gã mama'e tywera apo awi. I'akwaawe'ema 'gã 'gã imoryteeu. A'eramũ 'gã ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe. Oka'aranũũ kwai are etee 'gã wea'aramũ ajemogyau. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁵ Jarejuwarete 'ga rape awi opia ma'e 'gã poromũ. A'eramũ futat 'gã oka'jama. Nue-sagu'jawi futari 'gã 'ga rapea. Parãu 'ga ree 'gã jemu'ei. Ymã 'ã Parãu 'ga, Peo 'ga ra'yra 'ga, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ rakue numiamũ. A'ere 'ã 'ga noporomu'earũi rakue. 'Ga amũ wejue e'i 'ga upe: "Tamono ka'aranũũa enee 'jau. A'eramũ ene ewau Israeu juapyrera 'gã mu'jau mama'e tywera apo are 'jau", 'jau 'gã 'ga upe rakue. ¹⁶ A'eramũ 'ga awau. A'eramũ 'ga waw ipe Janeruwarete 'ga 'ga reymawa moje'egukaa 'ga upe rakue. Ae 'jawe futat 'ga reymawa oje'ega, kawaru'ia oje'ega 'ga upe. Oje'egayau 'ga upe: "Ma'eramũ te ereapo mama'e tywera?" 'jau 'ga reymawa 'ga upe. A'eramũ futat Parãu 'ga opoia wemiaporamer awi.

¹⁷ 'Y ky'a 'jawe moromu'jar a'wyre'ema 'gã jemogyi. Sã'ã ae 'y resakawe jane 'ea jarejeupe: "Ay'u pa je kwy" 'jau 'ã ae ojeupe. A'ere 'ã ae natykura'uweri 'y ky'aa. Nan

tee moromu'jar a'wyre'ema 'gã. Naa'jea rûi futat 'gã je'ega. Amana rowoky'a 'jawe nanê 'gã je'ega nû. Sã'ã ae amana rowoky'a tee resakawe jane 'ea jarejeupe: “Okyt nipo kwe amana”, 'jau jane 'ã. A'ere 'ã ywytuu ruri etee ipyau imonou kwe katy. A'eramû 'ã amana okwapa etee okyre'ema. Nan tee futat ae. Moromu'jar a'wyre'ema 'gã nesakawe ae 'i: “Mama'e a'je are jane mu'jawamû nipo 'gã nuri”, 'jau nipo jane jarejaupe. A'ere naani. O'meramû te 'gã 'i. A'e 'gã nipo Janeruwarete 'ga omono muku ojewi, ypytunaiwa pype 'gã mogyau. Nakwaparimû warâu rûi futat 'gã oi ajemogyau. ¹⁸ Ojerowiaraipe 'gã ojee etee futat. I'akwaawe'ema 'jawe nipo 'gã 'jau 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejemu'jau ore ree. Esage futat jarejamuesage pãwê gatu etea”, 'jau futatee nipo 'ga mama'e tywer awi opoir yau ma'e 'gã nupe. A'ere 'gã 'gã moryteei etee ojee. Wemifutat tywer are etee 'gã 'gã mu'ei. ¹⁹ “Nitywi futari nepeapoi nanuara 'jara 'gã amû”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “A'eramû pẽẽ mama'e apou pejemifutar imû etee futat”, 'jau nipo 'gã 'gã nupe. 'Gã tywera 'gã nerekou. Aipo 'gã mu'jaukaa. Nopoirauweri 'gã mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apoa etee 'gã nemiapoa. Mama'e tywera siapou'jau'jap 'eramû janeremiapo tywera rekoï janejara 'jawe janee. A'eramû jane a'eramû taetu iapou'jau'japa jareojere'emamû. Nan tee futat 'gã. ²⁰ Amumera 'gã nipo Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaa ajemogyau numiamû. Aipo 'gã nipo 'ga okatu'ok futat 'gã tywer awi numiamû. A'ere nipo 'gã jewyri tee otywera upe nû. Otywera upe ojewyt ma'e 'gã ojemote'at futat Jarejuwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'emawe futat 'ã 'gã nia'wyri Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramû 'gã Jejui 'ga rerowiar awi opoir ire taetu 'gã wa'wyre'emamû futat 'ga rerowiare'emarete 'gã apyraapa. ²¹ Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga 'gã erowiaa futat numiamû. A'ere 'gã poiri ete 'ga rerowiar awi. Jejui 'ga rerowiar enune 'gã wa'wyre'emamû Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramû 'gã 'ga rerowiar awi opoir ire taetu wa'wyre'emareteramû 'ga rerowiare'ema 'gã apyraapa 'ga upe. Ma'eramû gatu nipo 'ã 'gã 'ga rerowiari rakue? ²² A'eramû jane mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã nesag ire 'jau jarejaupe: “A'jea futat aipo jane'ea. Sã'ã kasuraa. Opy'apojy re ijewyra opy'apojy upe i'ua. Nan tee otywera upe ojewyt ma'e 'gã. Tajaurana nanê 'ã amuug ire ojewya awau tujururu upe ojerejerepa ipype nû. Nan tee futat mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã”, 'jau jane 'gã nesag ire.

3

Jejui 'ga ruawam

1-2 Ka'arana ako je akwasiat imonou pē nupe ai'i. A'eramū je 'awamū je ka'arana kwasiaru'japa pē nupe nū. Pēē 'ā jejekoty'aawaretea. A'eramū je 'jau tejeupe: “Ka'arana pa je akwasiaru'jap imonou 'gā nupe nū kwy”, 'jau je tejeupe. “Tamuea'at 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā nemikwasiarer are 'jau kwy”, 'jau je tejeupe. Janejararete 'ga, jane katu'okara 'ga futat 'ā ore mu'jau wemifutar are ikue. A'eramū ako ore 'ga remimonoferamū imome'wau ako pē nupe ikue. Aipo are nanē je pē muea'aa nū. ³ Pēnea'ar iki je'eawer are. “Anure nipo Jejui 'ga rure'emaue 'ga rerowiare'ema 'gā nuri pē nerekoemāu pē jaita ete Jejui 'ga pēē erowiamū. Wemifutar imū te nipo aipo 'gā mama'e tywera apoi”, 'jau je pē nupe. ⁴ “Anure je ruri nū”, e'i Jejui 'ga oree ikue, 'jau pēē pejemogyau. A'eramū nipo 'gā aipo pēē 'eramū “Manamū ajee 'ga ruri”, 'jau nipo 'gā pē nerekoemāu etee pē jaita. “Ymā te 'ā 'ga aipo 'ga 'i rakue a'i kūi. A'etea 'ga 'ā 'ure'emawe. 'Ga je'ega renuparera 'gā 'ā opapapa rakue. A'etea 'ga 'ā 'ure'emawe”, 'jau nipo 'gā pē nupe pē jaita etee. “Ywya jeapo ppyrauwe futat 'ā mama'ea nan etee futat rakue. Te marana'ape mama'e jesowo'gōgi nū”, 'jau nipo 'gā pē jaita etee. “Aipo 'jau amunipo 'ā 'ga ruri ymā we mama'e mopy'raupap rakue”, 'jau ete nipo 'gā pē jaita etee. ⁵ A'ere nipo aipo 'jara 'gā o'meramū te 'gā 'i. Naea'ari 'gā Janeruwarete 'ga remiapofera mama'e are. Ymā Janeruwarete 'ga ywy apoi oje'eg imū etee futat rakue. Ywaga nanē 'ga iapou oje'eg imū etee futat nū. Nuapoi 'ga mama'ea opou rakue. Najane 'jawe rūi 'ga. Oje'eg etee te 'ga jupe. 'Y upe 'ga 'jau: “Ejepe'a ywy awi”, 'jau 'ga 'y upe. A'eramū futat ywy ojesaukaa 'ya ojepe'au jui. ⁶ Anure 'ga 'y pyu wemiapofer ymanera momapa rakue. ⁷ Oje'eg imū te 'ā 'ga ywy apou rakue. Ywaga reewe 'ga 'ā iapoi rakue. Oje'eg imū etee futat 'ga 'auwara 'gā mogyau nū. A'eramū nipo 'ga a'jetete pa “'gā naje rerowiari ra'e pa”, 'jau 'gā momapa tata pyu nū. A'ere 'ga ae majatykai ra'ne nipo wowase. A'eramū nipo 'ga werowiare'ema 'gā mū'jāu imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa 'ara rupi 'ā 'ga ywy a'wyre'ema mateepapa tata pyu ywag a'wyre'ema reewe.

⁸ Najane 'jawe rūi Janeruwarete 'ga. Jane upe te 'ā 'arak-wawa ipytunūū ma'e 'jawe rēwējēmī. Kwara 'ara we 'ā opytunamū rēwējēmī janee nū. A'ere Janeruwarete 'ga upe nanarūi. Aju'jaju'jawe etee 'ara 'ga upe. Miu anu majepe'i 'ara 'jawe ete 'ga upe. Majepe'i 'ara nanē miu anu 'jawe ete 'ga upe nū. Majepe'i yweteewara 'jawe mīmera mama'ea 'ga upe. ⁹ A'eramū 'gā “Ma'eramū sipo 'ga poromukuramū? Ma'eramū sipo 'ga 'ure'ema? Nuri futari nipo 'ga nū'ū”, 'jau nipo 'gā pē nupe. A'ere 'ga ruri futari. U'eawer imū etee

futat 'ga ruri. Ajemuaēm wejue 'ga werowiare'ema 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã werowiaara rapesaka 'ũina. Kwaiwete wejue 'ga rerowiare'ema 'gã jemogyi. A'eramũ 'ga a'eramũ oporo-mukuramũ. Nafutari 'ga jane mũ oa muku ojewi numiamũ. A'eramũ 'ã 'ga wa'yra 'ga murukara'ne'ema.

10 'Ua Janejararete 'ga ruri muna'ywa 'jawe. Sã'ã ae muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee futat jane 'ga rura nikwaawi. Muna'ywa rura 'jawe futat nipo Kristu 'ga ruri janee. Nikwaawi jane 'ga ruawa. 'Ga ruramũ nipo ywag aunuga. Ipojoy te nipo iunuga. Mama'ea nipo opapa. Iunuga renupawe nipo 'ga rerowiare'ema 'gã opiryyjamũ ajemogyau. Ipojoy te nipo ywag aunuga. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera ukaitapap. Ywya nanẽ opypiara reewe ukaitapap Kristu 'ga ruramũ. ¹¹ “Anure nipo mama'e tywera kaipawi” 'ea pẽẽ 'ã ikwaapa. A'eramũ ki pẽẽ 'ga rerowiamũ peje-jemogyau esage 'ga upe, mama'e apou 'ga je'eg imũ etee futat. ¹² Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga murukari futari. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau esage 'ga upe 'ga rura rapesaka. 'Ga mome'wau pe'je pejewau 'ga rerowiarukaa 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Jejui 'ga ruawa rupi Janeruwarete 'ga jane majatykai wowase Jejui 'ga rerowiaaramũ jane mopojo'oka 'ga rerowiare'ema 'gã nui. A'eramũ futat 'ga mama'e tesirũmera rapyau. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera 'ga wapypap. ¹³ Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Mama'e tywera rapy re je ywy yau apou ywag yau reewe nũ. Aipoa jeremiapo yau pype nitywi futari mama'e tywera. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ otywe'emamũ futat nũ”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga janee rakue. A'eramũ jane 'ga remiaporama rapesaka jarejemogyau.

¹⁴ Pẽẽ 'ã jejekoty'aawaretea futat. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Ga ruawa rapesakaramũ pẽẽ pejejemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera kasi peapo ne. 'Ga je'eg imũ etee ki mama'ea peapo pejejemogyau 'ga upe, 'ga rapesakaramũ. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ pejejemogyau 'ga upe, 'ga rowase peje'amaw ipẽ”, 'jau je pẽ nupe. ¹⁵ Pejeku'iramũ nanẽ ki pejejemogyau Jarejuwarete 'ga poromuku are. A'eramũ 'ga nanẽ ajemogekowe'em 'ũina nũ. “Jeporomukuramũ nipo 'gã jemogypygeteetei je ree re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. Janerewirera 'ga, Paulo 'ga 'ã nanẽ ka'arana kwasiaa ee nũ, imonou pẽ nupe rai'i. Paulo 'ga 'ã janejekoty'aawaretea. Janeporomutat jane 'ga ree. 'Ga nanẽ Janeruwarete 'ga amu'akwaap wemiaporam are. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa ee pẽ nupe. ¹⁶ Kwe pewara 'gã nupe ikwasiaa Paulo 'ga 'gã mueapyou katu Kristu 'ga rur are. A'ere 'ga namueapyo katui 'gã ajepeja wemikwasiarer are.

Mama'eay are nanē 'ga ka'arana kwasiari nū. Aipo 'ga remikwasiarer are jane jarejeapyoa'ne'emamū. A'eramū i'akwaawe'ema 'gã amū ajamu'jau tywet Paulo 'ga remikwasiarer are. Jejui 'ga rerowiaa'ri 'gã nanē ajamu'jau tywet ee. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are nanē 'gã ajamu'jau tywet nū. A'eramū 'gã ojereko tywerukaa 'ga upe, ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga upe.

¹⁷ A'eramū ki pēē pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã je'ega ne. Kasi a'e pe pepoit Kristu 'ga rerowiar awi ne. ¹⁸ Jejui Kristu 'ga ree taetu pejejemogypyyka pejejemogyau. 'Ga je'eg imū taetu pejejemogyau esage. A'eramū nipo pēē Jarejararete 'ga kwaapa katu katu. A'eramū taetu jane katu'okarera 'ga opota'waramū pē nee. A'eramū ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. 'Awauwe futat, anure miamū futat jane 'ga muorypa jarejemogyau, jareojere'emamū. Nan iki sajemogy, a'e je pē nupe.

Kweramū etee jeje'ega pē nupe.

1 Juā

Ymā we 'gā 'i “Juā 'ga 'awa ka'arana kwasiari” 'gā 'i rakue. Nokwasiari agawewi 'ga wera 'awa ka'aran are. A'etea 'gā e'i “Juā 'ga remikwasiarera futat”, e'i 'gā jupe. Juā 'ga Jejui 'ga remimu'efera.

“Pēporomutat ki pejejee”, e'i 'ga ikwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe rakue.

Janeruwarete 'ga kwaawukaat

¹ Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe. Jarejeupe Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga ree je ikwasiari. Kristu 'ga ree je ikwasiari. Oje'ega rerowiaaramū 'ga jane mogyi ojepyri nakwaparimū rūi. Okoeteete ma'ea Kristu 'ga. Ymā te 'ā 'ga rekoi, wyy apoe'emauwe Kristu 'ga rekoi rakue. A'ere ore 'awa wyy pe 'ga rekoramū ore 'ga resagi orojeau ikue. Orovyka 'ga pir are ikue. 'Ga je'ega ore enupa ikue. Aipoa ore oromome'u pē nupe. ² Ymā we te 'ā 'ga rekoi rakue. 'Awamū aje 'ā 'ga ruri 'awa wyy pe ojesaukaa oree ikue. A'ea ore oromome'u pē nupe. Ymā we futat te 'ā 'ga rekoi Jarejuwarete 'ga pyri aetywe'emauwe rakue. A'ere 'ga 'awamū 'ga jesaukari oree ikue. ³ A'e resakawera ore oromome'u pē nupe. Orojemienuwera nanē ore imome'wau pē nupe nū. 'Ga rerowiarukaawamū ore imome'wau pē nupe. A'eramū pēē pejemujaa Jarejuwarete 'ga ree ore pyri, 'ga ra'yrarete 'ga Jejui Kristu 'ga ree 'jau. A'eramū jane jarejemogyau 'ga ree etee futat jarejea mŷina. ⁴ A'eramū je 'agamū ikwasiaa ka'aran are jarejemuorypawamū.

'Ara renyfuga 'jawewat

⁵ Jejui 'ga je'ega ore enupa ikue. Ma'eramū 'ā ore orojeupe 'ga 'eawera mome'ui pē nupe. Aipo 'jau 'ga imome'wau oree ikue. “Janeruwarete 'ga esagesage. Nitywi futari 'ga mama'e tywera pyu. 'Ara renyfuga 'jawe te 'ga. Nitywi futari ppytuna 'ga pyri”, 'jau 'ga imome'wau oree ikue. ⁶ 'Gā amū te nipo “Je Jarejuwarete 'ga remiayuwa”, 'jau futatee. A'ere nipo aipo 'jara 'gā nekoī ppytunimū wata ma'e 'jawe. 'Gā nuetygi mama'e tywera apoa. A'e 'gā o'meramū te 'gā 'i. Na'ga remiayuwa rūi aipo 'gā. Nuenuwi 'gā mama'e a'jea. Nuapoi 'gā Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'ea. ⁷ Ku'jywa 'ga 'ara renyfuga 'jawe futat. Nuapoi 'ga mama'e tywera. Mama'e esagea etee te 'ga wapo. 'Ga 'jawe jarejemogy re jarejekoty'aa esage ete jarejee. Oje'jawe jane jemogy re 'ga wa'yra 'ga,

Jejui Kristu 'ga ry pyu jane pireita akou, janetywera moia akou jane wi.

⁸ “Je najetywi tetywera pyu” 'jaramū jane jare'meramū Jarejuwarete 'ga upe. Jarejemoryteeu jane tee futat. Aipo 'e re mama'e a'jea apowe'em. ⁹ A'ere ojeupe jaretywera jane imome'uramū, Janeruwarete 'ga imoiri jane wi, jane katu'oka. U'eawer imū etee futat 'ga janetywera moia jane wi. Namama'e tywera apoara rūi te 'ga. Mama'e esagea etee futat 'ga ree. A'eramū 'ga janetywera moia jane wi. “Epe'a jetywera je wi”, ojeupe jane 'eramū 'ga imoiri jane wi. ¹⁰ Najuejue etee futat aetyweramū. Nokoi futari ae mū itywere'emamū. “Je najetyweri” 'jaramū ae Jarejuwarete 'ga 'me are ako ma'eramū te ae poromū. 'Ga futat 'ā e'i rakue: “Nepētywi futari pēē mū pejetywere'ema pyu”, 'jau 'ga 'ā rakue. A'eramū ae “je najetyweri” 'jaramū Jarejuwarete 'ga 'me are jarejemogyau. 'Ga je'ega rerowiare'emamū te ae poromū ae 'i.

2

Kristu 'ga jane poaa

¹ Pēē 'ā jejeuwa 'jawe jee. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe mama'e tywera apo awi pē momoiawamū. “Au'je mama'e tywera apo re” 'ea je ikwasiaa ka'aran are imonou pē nupe. A'ere jane mama'e tywera jane iaporamū Jejui Kristu 'ga je'egi 'Uwarete 'ga upe jane ree. “Aipo 'ga je rerowiaara 'ga. Mama'e tywera 'ga wapo. A'ere 'ga nopoiri futari jane rerowiar awi. A'eramū ki eta'waramū etee e'ŷina 'ga upe”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega rerowiaaramū jane ree. Jejui 'ga 'ā naitywet ma'ea rūi. Esage ma'e 'ga te. ² 'Ga futat 'ā janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe janee. Amanūmū janetywera 'Uwarete 'ga upe jane wi imoiawamū. A'ere 'ga najanema'e etee rūi janetywera mepyi. Ywy pewaramū janetywera juejue futat 'ga omepy.

³ Jarejuwarete 'ga je'ega renuw ire jane a'jea futat 'ga remiayuwa. 'Ga remiayuwaretea 'ā jane 'ga je'ega renuparamū. ⁴ Gā amū nipo 'jau, “Akwaap je Jarejuwarete 'ga”, 'jau. A'ere aipo 'jara 'ga o'meramū te 'ga 'i Jarejuwarete 'ga je'ega renuwe'em ire. I'me ma'eramū te ae poromū ae 'i akou. ⁵ 'Ga je'ega renuparamū jane 'ga futaa a'jea futat. A'eramū te ae a'jea futat ae 'i. “Je Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat”, 'jau jane. ⁶ Aipo 'jaramū ki mama'e esage etee peapo, Jejui Kristu 'ga 'jawerimū etee futat.

Pēporomutar iki pejejee

⁷ Tejekoty'aawamū pē nupe je ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are. “Pēporomutar iki pēē pejejee. Pejejuka

esage ki pejejee”, 'jau 'ga rakue. Na'awamue rūi te 'ga 'ā aipo 'ga 'i janee rakue. Jejuī 'ga rerowia ypy we futat te 'ā pe-jemu'e aipo are rakue. A'eramū pēē aipo 'ga 'eawera kwaapa pejejemogyau. ⁸ Aipoa morogyta are je ka'arana kwasiari pē nupe. A'ere aipoa morogyta ymanera jemu'jagi morogyta yau 'jawe. Jejuī 'ga aipoa morogyta are jane mu'eramū morogyta yau 'jawe futat janee. Jejuī 'ga a'jea futat iporomutat jane ree. A'eramū ki jane 'ga 'jawe futat jareporomutaramū jarejee. A'eramū nipo jane resakara 'gā 'jau, “A'jea futat Kristu 'ga 'ea ra'e”, 'jau nipo 'gā. 'Ga rure'emamū 'ā janepy 'gā weapyoe'emamū 'ga ree rakue. A'ere ako 'ga ruri jane mueapyou ojee ikue. Janereapyou'em awi jane mueapyou ikue. Sā'ā jay renya ypytuna mojesa'gia numiamū. A'ere 'ā nomojesagi katu. Nan tee futat ako janepy 'gā neapyo'iramū etee Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Jejuī 'ga te ajee 'ā 'ut 'ara renyfuga 'jawe mama'e kwaawukaa katu katu janee, Jarejuwarete 'ga kwaawukaa janee. Jay reny 'jawewar awi jane mū'jāu 'ara renyfuga pype jane monoara 'jawe.

⁹ 'Gā amū nipo 'jau, “je 'ara renyfuga pypewara futat”, 'jau nipo 'gā. A'e reewi nipo 'gā niporomutari opytuna 'gā nee. A'eramū jane aipo 'gā kwaapa. Aipo 'gā ypytunaiwa pypewara futat. Poromū o'meramū. ¹⁰ Opytun are iporomutat ma'eramū te ae 'arimū wata ma'ea. Nitywi futari mama'e tywera pyu, jarejomote'aawa pyu Jarejuwarete 'ga upe. ¹¹ A'ere ae opytuna 'gā nee iporomutare'emamū ae ypytunaiwa 'jawewara pype wata ma'ea. Ypytunaiwa pype wata ma'eramū ae awawa kwaape'ema. Ypytunaiwa esaukare'ema ae upe. Eae'ema 'jawe ae mogyaukaa.

¹²⁻¹⁴ Pēē 'ā jejeuwa futat. Peenuw esage ki jeje'ega. Jejuī Kristu 'ga ree 'ā 'ga Ruwarete 'ga pētywera moia pē nui pē katu'oka pē mogyau 'awamū. Jarejuwarete 'ga 'ā pēē ikwaapa. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe.

Sawa'eramū pē nupe nanē je ka'arana kwasiari nū. Ywy apoe'emauwe Ako ma'e 'ga pekwaap pejejemogyau rakue. A'eramū je pē nupe nanē ka'arana kwasiaa nū.

Kunumīmet. Kūjāmet. Jejuī 'ga perowiat pejejemogyau. A'eramū 'ā pēē mama'e apowe'em mama'eukwaawa 'wyriara remifutar imū. Jejuī 'ga pājē mū pejejepojekau mama'eukwaawa 'wyriara remiayuw awi. Jarejuwarete 'ga je'ega renupa pejejemogyau. A'eramū pēē mama'e apou'jape'ema mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imū. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe.

¹⁵ Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā 'ja'jawe ete kasi pēē pejemogy ne. 'Gā nemifutara kasi pefutar ine. 'Gā nemifutar are pejejea m̄ine'ema. Jarejuwarete 'ga ree

iporomutare'ema 'gā 'jawe tee mama'e apo re pēē nanē nepēporomutari Jarejuwarete 'ga ree ne. ¹⁶ Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā mama'e tywera apo are etee ifuwet ajemogyau. Mama'e tywera resag ire 'gā aipo futaa. A'eramū futat ojerowiaraiapa ajemogyau wemiapo a'wyre'em are etee futat. A'ere naJaneruwarete 'ga remifutara rūi aipoa. 'Ga ree iporomutare'ema 'gā nemiapoa te poromū. ¹⁷ A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gā nemiapofera mateepapa etee. 'Gā nemifutara nanē nipo 'ga imateepapa etee 'gā nui nū. A'ere jane Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee mama'e apoaramū nipapawi. 'Ga pyri te jane oi jarejemogyau jareku'iramū nakwaparimū rūi futat.

Jejui 'ga ree iporomutare'emarete

¹⁸ Kunumīmet. Kūjāmet 'jau. Jeje'ega ki peenup. Anurenure'i nipo mama'e teepap katu katuramū. Peenup futat 'ā Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga rera rai'i. "Anurenure'i nipo Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga ruri", 'jau 'gā imome'wau pē nupe. A'jea futat 'gā 'ea. 'Awamū miamū kwaiwete Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gā jemogyi. A'eramū 'ā jane a'e are ikwaapa "owaēm ja'wyja'wy ywy mateepaawa upe ra'e" 'e kwaapa. ¹⁹ Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gā awau ojepe'au muku jane wi. Najane pyri 'ga ree iporomutat ma'e 'gā nūi tāmējē futat. Jane pyri 'ga ree oporomutar ire amunipo 'ā 'gā nojepe'ai jane wi. Jane wi 'gā ooa 'gā jepe'aa 'gā okwaawukat janee. A'eramū jane 'jau jarejaupe: "Najane pyri 'ga ree iporomutat ma'e 'gā nūi tāmējē futat 'gā", 'jau jane jarejaupe.

²⁰ Jejui Kristu 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage mua pē nupe rakue, pē mu'jawamū rakue. A'eramū pēē mama'e a'je kwaapa, Jejui 'ga mome'u a'jea futat. ²¹ Pēē 'ā Jejui 'ga ree mama'e a'jea porogyta pekwaap. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe. "Nepekwaawi", 'jawe'em je ikwasiaa pē nupe. Jejui 'ga mome'ua a'jea futat pēē ikwaapa. Mama'e a'je kwaaparamū ae mama'e a'jea etee futat imome'ui ajaupe. Nai'me ma'eramū rūi ae morogyta esage mome'ui.

²² Awỹja te i'me ma'ea? "NaJejui 'ga rūi Janeruwarete 'ga remimurera" 'jara 'gā te poromū e'i i'me ma'eramū. Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gā futat poromū. 'Gā nuerowiari futari Jarejuwarete 'ga je'ega, 'ga ra'yra 'ga je'ega nanē nū. ²³ "NaKu'jywa 'ga rūi Jejui 'ga Ruwaretea" 'e rerowiaara 'gā naJarejuwarete 'ga remiayuwa rūi ajemogy. A'ere "Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea" 'e rerowiaara 'gā a'jea futat Jarejuwarete 'ga remiayuwa.

²⁴ Jejuī 'ga je'ega renupa ypy we futat 'ã pēē 'ga rerowiaa rai'i. Aipoa morogyta ki a'jea futat perowiat pejejemogyau. Aipoa morogyta a'jea futat perowiat pejemogyramū, Janeruwarete 'ga ree pejejemujaa a'jea futat. 'Ga ra'yra 'ga ree nanē pejejemujaa nū. ²⁵ Ymā we futat 'ã Kristu 'ga 'i oree ikue: “Tomogy pēē orojeypyri nakwaparimū warāu rūi”, 'jau 'ga oree ikue.

²⁶ 'Gā amū nipo awau pē pyri o'meramū pē nupe. “Tamo-moirukat 'gā Jejuī 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau 'gā ojeupe. Aipoa 'gā nee je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. ²⁷ A'ere Jejuī 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage muri pē nupe. A'eramū 'ga 'Agesagea pē mu'jara. A'eramū ki pēē mū moromu'jara futaru'jape'ema. 'Ga 'Agesagea a'jea futat pē mu'e mama'e a'je are. Ni'mei futari 'ga 'Agesagea. A'eramū ki pēē 'ga 'Agesagea pejemu'e renupa katu katu. A'e renupa pēē pejejemujaa Jejuī 'ga ree.

²⁸ Kunumīmet, kūjāmet 'jau. Jejuī 'ga ree etee ki pejemujat. A'eramū pēē anure 'ga ruramū pejejenosōue'em pejewau 'ga repejāna. Mama'e tywera apo re pejenosī 'ga rowase pejewaw ipe ne.

²⁹ Sikwaap jane 'ga jarejemogyau. “Jejuī Kristu 'ga esagesage. Nuapoi 'ga mama'e tywera” 'ea jane ikwaapa. A'eramū “ae mama'e tywera apoare'emamū Janeruwarete 'ga ra'yramū futat ajemogyau” 'ea nanē jane ikwaapa nū.

3

Jejuī 'ga rerowiaat

¹ Pēnea'ar iki “Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree” 'e are. A'eramū 'ga wa'yra 'ga Kristu 'ga rerowiaaramū 'jau jane: “Jera'yra pēē”, 'jau. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā nokwaawi 'ga. A'eramū 'gā “Jejuī 'ga rerowiaara 'gā Janeruwarete 'ga ra'yra futat” 'e are weapyoe'emamū. ² A'ere 'ã pēē jejekoty'aawa. Jeje'eg are ki peapyaka. A'jea futat a'e je pē nupe. 'Awamū futat 'ã jane jemogyi Jarejuwarete 'ga ra'yramū. Maran sipo 'ga jane rerekoi, sa'e te aje 'ã jane. Nikwaawi we jane aipoa. Esage te nipo 'ea etee aje 'ã jane sikwaap. Anure te nipo jane Jejuī 'ga ruramū jane 'ga resagi. “Nan tāmējē pa 'ga ra'e”, 'jau nipo jane 'ga resaka. A'eramū te nipo “jane jemogyi 'ga 'jawe katu katu” 'ea jane sikwaap. ³ A'eramū nipo jane 'ga rapesakaramū juejue jarepoia jaretywer awi jarejekatu'oka. Jejuī 'ga re'ã mama'e tywera pyu otywe'emamū futat. A'eramū jane 'ga rapesakaramū jarepoia mama'e tywera apo awi.

⁴ Mama'e tywera apoara 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiare'ema futat ajemogyau. Aipo 'gā futat itywet

Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga je'ega renupare'ema 'gã itywetywet 'ga upe. ⁵ “Au ywy pe ako Jeju 'ga 'ua aetywera moiawamũ ikue” 'ea jane ikwaapa. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. ⁶ A'eramũ jane 'ga ree ojemujat ma'eramũ jarepoia mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apo awi ipoire'ema 'gã na'ga remiayuwa rui. Nokwaawi 'gã 'ga.

⁷ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Perowiat kasi i'me ma'e 'gã ne. “Jeju Kristu 'ga esagesage” 'jaramũ ae 'ga rerowiarãmũ futat. Mama'e esagea etee futat iapou. Aipo 'gã wesagerãmũ Jeju 'ga 'jawe. ⁸ Mama'e tywera apoara 'gã te aje 'ã nia'wuri futari 'ga upe. Mama'eukwaawa 'wuriara remiayuwa futat 'gã. Iypy we futat 'ã mama'eukwaawa 'wuriara mama'e tywera etee futat iapoi akou rakue, ywya Janeruwarete 'ga iapo ypyrauwe rakue. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga ruri mama'eukwaawa 'wuriara pãjẽ pojekau jui. A'eramũ 'ga ifuakara muapap jui. Mama'eukwaawa 'wuriara remiapoa mateepapa nanẽ 'ga ruri nũ.

⁹ A'eramũ wa'ramũ ae rekorãmũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua ae upe. A'eramũ jane jarepoia mama'e tywera apo awi. Wa'ramũ 'ga jane mogyi. A'eramũ jane a'eramũ mama'e tywera apou'jape'ema jarejemogyau. ¹⁰ Jarejuwarete 'ga ra'ramũ jarejemogya jane sikwaap. Mama'eukwaawa 'wuriara remiayuwa 'gã jemogya nanẽ jane ikwaapa. Mama'e tywera apoara 'gã, ajuee iporomutare'ema 'gã. Mĩmera 'gã mama'eukwaawa 'wuriara remiayuwa futat. NaJaneruwarete 'ga ra'yra rui 'gã.

Pẽporomutar iki pejejee

¹¹ Peenup futat 'ã Jeju 'ga 'eawera, “pẽporomutar iki pejejee” 'ea 'ã pẽẽ enupa futat. 'Ga rerowia ypy we futat 'ã pẽẽ aipo 'eawera renupa rakue. ¹² Kaĩ 'ga 'jawe kasi sajemogy ne. Mama'eukwaawa remiayuwa futat aipoa kũima'e 'ga, Kaĩ 'ga rakue. A'eramũ 'ga wewirera 'ga, Apeu 'ga jukau ekoete rakue. Ma'eramũ sipo 'ga wewirera 'ga jukau ekoete rakue? 'Ga rewirera 'ga, Apeu 'ga, mama'e esagea etee wapo. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee 'ga mama'e apoi. A'ere Kaĩ 'ga mama'e tywera etee iapoi. A'eramũ 'ga wewirera 'ga rerekoayau ee. A'eramũ 'ga 'ga jukau rakue.

¹³ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe jee. Kũjãmerãmũ 'ã pẽẽ jerenyra 'jawe 'jau. Jeju 'ga rerowiaaramũ pejemogyau. A'eramũ nipo Jeju 'ga rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ pẽ nee. A'ere kasi pẽnea'at aipo 'gã nee pejemogyau ne. ¹⁴ Jeju 'ga rerowiarãmũ 'ã aeporomutaramũ ajuee. A'eramũ jane namama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e arui. Jarewawa jane ikwaapa, “Ywag ipe jane oi Jarejuwarete 'ga pyri” 'ea jane ikwaapa. 'Ga rerowiare'ema 'gã te ajee 'ã mama'eukwaawa

rapyaw ipe oo ma'ea futat. Nojejuka esagei 'gā ajuee. Oporomutare'emamū nanē 'gā ajuee nū. A'eramū aipo 'gā awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri. Muku te 'gā oi 'ga wi. ¹⁵ “Oporojuka ma'e 'gā nooi Jarejuwarete 'ga pyri ywag ipe” 'ea jane sikwaap. A'ere ajuee iporomutare'emamū ae oporojuka ma'e 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū “ajuee iporomutare'emamū ae awawe'em 'ga pyri” 'ea nanē jane ikwaapa nū. ¹⁶ Jejui Kristu 'ga ako amanūmū janee ikue, jane ree 'Uwarete 'ga poromutara resaukaawamū janee ikue. “A'jea futat 'ga poromutaramū jane ree” 'ea jane 'ā ikwaapa. A'eramū ki jane jareporomutaramū jarejuee 'ga 'jawerimū etee futat. “Je najemanūweri 'gā nee tejemuaēmaw ipe”, pe'je kasi ne. Pēpota'wa ki pejejuee. ¹⁷ Amumeramū nipo jane jaremama'e tywe'emamū. A'eramū ki imama'e ma'eramū pemono amū pejejaupe. Nan ae Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e apoi. Mama'ea ajaupe imonoare'emamū sipo ae “Je Jarejuwarete 'ga arowiat”, 'jau? Naani. O'meramū te ae 'i poromū. ¹⁸ A'eramū ki pēē pejeapyakau je'e are. Ajuee iporomutat ma'eramū ae jopoari mama'e apou, mama'e monou ajaupe. Nanuara aporamū janeporomutaramū a'jea futat jarejuee. Mama'ea pejejaupe imonoare'emamū kasi “Jeporomutat je ene ree”, pe'je ekoete pejejaupe ne.

¹⁹ Jarejuee iporomutat ma'eramū jane Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat iapou. 'Ga 'eawer imū etee mama'e apo re “ae 'ga ra'yramū futat ae jemogyi” 'ea jane ikwaapa. A'eramū ae 'ga 'eawer imū etee mama'e apou ajemogyau ojenosōue'em 'ga rowase awaw ipe. ²⁰ Jarejuwarete 'ga rerowiar ire nipo pēē mū mama'e tywera apou. A'eramū nipo pēē pejepoyje'emamū Jarejuwarete 'ga upe. “Awamū Janeruwarete 'ga niporomutari je ree”, 'jau nipo pēē. A'ere 'ga 'ā mama'e kwaapararetea. A'eramū 'ga jarejeupe jane 'e kwaapa. A'ea 'ga okwaap agawewi futat. A'etea 'ga niporomutapawi pē nee, mama'e tywera pēē iapo re. ²¹ A'eramū jane 'ga jarefutara kwaaw ire jarejenosōue'em jareje'ega 'ga upe. ²² Oje'ega jane enuwamū 'ga mama'e mua janee. Ojeupe jane enūjamū 'ga imua jane upe. Janeremienūiwera mua janee, wemifutar imū etee jane mama'e apo re. ²³ “Perowiar iki jera'yraretea, Jejui Kristu 'ga”, 'jau 'ga janee ikue. “Pēporomutar iki pejejuee Kristu 'ga 'eawer imū etee futat”, 'jau 'ga janee ikue. ²⁴ Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamū jane jarejemujaa 'ga ree. 'Ga nanē akou jane pype futat nū. U'agesagea 'ga imua janee ikue. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mueapyou jane pyri 'ga reko are.

Janeruwarete 'ga 'Agesage

¹ Kunumĩmet, kūjāmet 'jau. Pěě 'ã jejekoty'aawa. A'eramũ je 'jau pē nupe: Perowiat kasi kaměšiete tekotee 'gã porogytaa ne. Kwaiwete 'ã 'gã jemogyi okwasi'wau oporogytau tesirũmeruu. "Jarejuwarete 'ga 'Agesagea je mut pē mu'jaukaa jee", 'jau futatee nipo 'gã pē nupe. A'ere kasi 'gã porogytaa perowiaraiw ine. 'Gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u teera. Peenup katu katu ra'ne ki 'gã je'ega. "A'jea futat sipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'gã 'i akou", 'jau etee ki pēě pejejaupe. ² "Maranuara sipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea wereko?" 'jau nipo pēě pejejeupe. Tamu'e pēě ee 'jau. 'Gã je'ega peenup katu katu. "Jejui 'ga futat Jarejuwarete 'ga remimurera. Ae 'jawe futat 'ã 'ga wa'yra 'ga muri janee rakue. Sã'ã ae 'ara kunumĩakyrāmũ ra'ne. A'ere 'ã ae waranupa. Nan tee futat 'ga wa'yra 'ga muri kunumĩakyrāmũ janee rakue, 'awa ywy pe rakue" 'jara 'gã tee 'ga 'Agesagea wereko. ³ "Naaeramũ rūi nipo Jejui Kristu 'ga ruri. Ināinā'nĩ te nipo 'ga ruri" 'jara 'gã 'ga 'Agesage rerekware'ema futat. Aipo 'jara 'gã 'ga ree iporomutare'ema 'gã te poromũ. "Anure nipo Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga ruri" 'ea 'ã pēě enupa. A'ere 'ã 'awamũ futat 'ga 'jawewara 'gã amũ nuri akou o'meramũ janee.

⁴ Kunumĩmet, kūjāmet 'jau. Pēě 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga 'ã U'agesage mua pē nupe, pēnerekwaramũ rakue. 'Ga pājēa te 'ã a'jea futat ifuakat, 'au ywy pewara 'gã pājē apyraapa. A'eramũ pēě 'ã a'eramũ wejue i'me ma'e 'gã porogyta rerowiare'ema. I'me ma'e 'gã 'ã mama'eukwaawa 'wyriara remiyuwa. A'ere pēnerekwara pājēa 'ã mama'eukwaawa 'wyriara pājē apyraawi 'ã a'jea futat. ⁵ Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gã 'awa ywy pewara etee omome'u ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã etee futat 'gã je'ega rerowiaa ajemogyau. ⁶ Jane 'ã Jarejuwarete 'ga remiyuwa futat. A'eramũ 'ga kwaapara 'gã wapyakau janeje'eg are. A'ere 'ã 'ga remiyuwe'ema 'gã nuapyakai janeje'eg are. A'eramũ jane 'gã kwaapa. Janeje'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga 'Agesagea wereko. 'Ga 'Agesagea jane mu'jau mama'e a'je are tee. A'eramũ 'ga 'Agesage rerekwara 'gã wapyakau janeje'eg are. A'ere i'me ma'e rerowiaara 'gã mama'eukwaawa 'wyriara remiyuwa futat. A'eramũ 'gã wapyakawe'em janeje'eg are.

Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e

⁷ Kunumĩmet, kūjāmet 'jau. Janeruwarete 'ga a'jea futat iporomutat jane ree. A'eramũ 'ga oje'jawe futat jane moporomutarukaa jarejee. Jarejee iporomutat ma'eramũ jane Jarejuwarete 'ga ra'yramũ futat. 'Ga kwaapa nanē nũ jane.

⁸ Ywawuje etee 'ā Janeruwarete 'ga poromutaramū ae ree pāwē pāwē etee futat. 'Ga futat te 'ā ae ree ipota'wa ma'ea ako. A'eramū ajuee iporomutare'ema 'gā 'ga kwaape'ema futat. ⁹ Wa'yrarete 'ga ako 'ga imua jane katu'okawamū ikue. Majepei tee agawewi 'ga ra'yrarete 'ga. A'etea ako 'ga 'ga amut wemiaramē'ema 'jawe ikue. Jane ree jemuaēmaw ipe te 'ga wa'yra 'ga murukari ijukaukaa 'au ywy pe janee, jane katu'okawamū. Ma'eramū 'ā jane a'jea futat Jejuī 'ga rerowiaaramū nipo 'ā jane jemogyi jareku'iramū. Nakwaparimū rūi futat nipo 'ā jane jarewau jarejemogyau jareku'iramū 'ga pyri. A'eramū 'ā jane "Ga 'ā iporomutat jane ree" 'e kwaawi. ¹⁰ Najane ra'ne rūi te 'ā Jarejuwarete 'ga ree janeporomutat rakue. 'Ga ra'ne tāmējē futat te 'ā iporomutat jane ree rakue. A'eramū ako 'ga wa'yra 'ga muri janetywera jane wi imoiawamū ikue. A'e are jane 'ā Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree 'e kwaapa. Jarejeapyoramū 'ā jarejemogyau jarejee 'ga poromutar are.

¹¹ Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree. A'eramū ki jane nanē jareporomutaramū jarejemogyau jarejee. ¹² Nitywi futari ae mū Jarejuwarete 'ga resakaramū. A'ere jarejee janeporomutaramū Janeruwarete 'ga rekoi futari jane pyri. Ma'eramū 'ā jane poromutaramū a'jea futat 'ga ree.

¹³ Janeruwarete 'ga 'ā U'agesage mua imogeu jane pype. A'eramū 'ā 'ga 'awamū ajemogyau jane pyri. Jane nanē jarejemujaa 'ga ree. Aipoa jane sikwaap. ¹⁴ Orojemiesagera ete ore imome'wau: "Janeruwarete 'ga ako wa'yrarete 'ga amut 'awa ywy pewaramū ae katu'okawamū ikue" 'ea ore imome'wau. Ore 'ā 'ga ra'yra 'ga Jejuī 'ga resakarera futat. Ma'eramū 'ā ore imome'ui pē nupe. ¹⁵ "Jejuī 'ga Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga futat" 'jara 'gā pyri etee Janeruwarete 'ga rekoi. Aipo 'jara 'gā 'ga jekoty'aawa futat. ¹⁶ "Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree" 'ea nanē 'ā jane ikwaapa erowiaa 'jau 'ā jane. A'jea futat aipo 'ea.

Janeruwarete 'ga iporomutat ae ree. A'eramū jane jarejee iporomutat ma'eramū jarejemujaa 'ga ree. Jane pyri futat 'ā 'ga rekoi. ¹⁷ 'Ga ree ojemogypyk ma'eramū jane jareporomutaramū 'ga ree. Jareporomutaramū jarejee nanē nū. A'eramū jane wowase 'ga jaremajatykaaw ipe jarejenosōue'em jarejatykau 'ga upe. Jejuī 'ga rekwawera 'jawerimū jareko re jane nikyjei futari 'ga pyri jareo awi. ¹⁸ Janeporomutat jane 'ga ree. A'eramū jane jarekyjawe'em futat 'ga wi. Wea'are'emamū ae wereko tywer are. Naerereko tywera'uweri 'ga ojee iporomutat ma'eramū. 'Ga je'ega rerowiare'ema 'gā tee a'jea futat okyje ajemogyau 'ga wi.

¹⁹ Janeruwarete 'ga ra'ne futat oporomutaramū jane ree rakue. A'eramū jane 'awamū jarejemogyau 'ga ree iporomutat ma'eramū. Jarejuee nanē jareporomutaramū nū. ²⁰ 'Ga amū nipo 'jau “Jeporomutat je Jarejuwarete 'ga ree”, 'jau nipo 'ga. A'ere nipo 'ga aipo 'e reewi niporomutari Jeju 'ga rerowiaara 'gā amū nee. Maran sipo 'ga a'eramū Jeju 'ga rerowiaara 'gā nee oporomutare'em ire “Jarejuwarete 'ga ree jeporomutaramū”, 'jau akou. Wesak agawewi te 'ā 'ga Jeju 'ga rerowiaara 'gā. A'etea oporomutare'emamū 'gā nee. Nuesagi futari 'ga Jarejuwarete 'ga. A'jea sipo aipo 'ga Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'ea? Naani. ²¹ Ymā te Jeju Kristu 'ga 'i ikue: “Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū ki pēporomutat pejejee”, 'jau 'ga janee ikue.

5

Mama'e tywera apo awi opoit ma'e

¹ “Jeju 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat” 'e rerowiaara 'gā juejue Janeruwarete 'ga ra'yra. Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e 'gā nanē oporomutaramū 'ga ra'yramū ajuee nū. ² A'jea futat jareporomutaramū Jarejuwarete 'ga ree, 'ga remimu'efer imū etee futat jane mama'e apou jarejemogyau. A'eramū te ae “a'jea futat jeporomutaramū 'ga ra'yra 'gā nee” 'e kwaawi nanē nū. ³⁻⁴ Jarejuwarete 'ga ree jareporomutaramū jane 'ga je'ega renupa katu katu. 'Ga je'ega renuw ire jane jarejemogyau 'ga ra'yramū futat. Opājēa 'ga imua janee. A'eramū 'ga je'ega renuwa waye'emamū janee. Werowiaaramū Jeju 'ga jane mamuakaa mama'e tywera apo awi. ⁵ Maranuaramū sipo ae poiri mama'e tywera apo awi? Jeju 'ga rerowiaara 'gā etee te. “Jeju 'ga a'jea futat Jarejuwarete 'ga ra'yraretea” 'jara 'gā etee te nuapoi mama'e tywera.

Jeju 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea

⁶ Jeju Kristu 'ga ako ojepymīukaaw ipe ojesaukaa katu katu janee ikue. Pykau 'jawe futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa 'ga ree ikue. A'e are 'ga ojekwaawukaa katu janee. “Janeruwarete 'ga ra'yra futat 'ga ra'e” 'e kwaawukaa katu janee ikue. A'ere jane na'ga pymīawer are etee rūi 'ga kwaawi. 'Ypeywar are 'ga omu'amaw ipe owy reko'wokawer are nanē futat 'ga jekwaawukari janee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jeju 'ga kwaawukaa janee. A'jea futat aipoa. Ni'mei futari 'ga 'Agesagea. ⁷ Aipo resakawera Jeju 'ga kwaawukaa janee. ⁸ Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jeju 'ga pymī are 'ga kwaawukaa janee. 'Ga ry reko'wokawer are nanē nū. Mīmera mama'e resakawer are jane “Jeju 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat” 'e kwaapa 'agamū. ⁹ Jarejo'eawera 'ā

jane erowiaa jepi. A'ere Janeruwarete 'ga 'ea ae mū 'eawera apyraawi. Jejuī 'ga upe 'ga 'jau: “Koromū jera'yrarete 'ga”, 'jau 'ga Jejuī 'ga mome'wau oree. U'eawer imū etee 'ga wa'yra 'ga rerowiarukaa janee. ¹⁰ Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga rerowiamū ae 'jau ojeupe. “A'jea futat Janeruwarete 'ga 'i”, 'jau ae akou ojeupe. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā 'i “o'meramū te 'ga 'i”, 'jau etee 'gā 'ga upe, 'ga je'ega rerowiare'emamū. Nuerowiari futari 'gā 'ga ra'yra 'ga mome'ua. “Koromū futat jera'yrarete 'ga” 'ea 'gā nuerowiari ajemogyau. ¹¹ “Jera'yrarete 'ga amanū pē katu'okawamū. A'eramū 'ga werowiaaramū pē mogyau namutat oje'jawe. A'eramū nipo pēē pejemanū re pejejua 'au pejemogyau ore pyri jera'yra 'ga rerowiaaramū pēē nakwaparimū warāu rūi futat”, 'jau Janeruwarete 'ga janee rakue. ¹² 'Ga ra'yra 'ga rerowiaara 'gā ajemogyau namutat 'ga 'jawe. Amanū re awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū warāu rūi futat. A'ere 'ga ra'yra 'ga rerowiare'ema 'gā nooa'uweri 'ga pyri amanū re. Muku te 'gā oi 'ga wi.

Jejuī 'ga ree ki pejemogyppyk

¹³ Jejuī 'ga ree pejemogyppyk pejemogyau. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe, pē mu'jau Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogy are. ¹⁴ “Ojeupe mama'ea jane enūjamū 'ga apyakai janeje'eg are, wemifutara mama'ea ojeupe jane enūjamū” 'ea 'ā jane ikwaapa. A'eramū jane 'ga remifutar imū mama'e renūi awi jarekyjawe'em futat. ¹⁵ “Janeje'ega renuw ire 'ga janeremienūiwera mama'e mua janee” 'ea jane ikwaapa futat.

¹⁶ Jejuī 'ga rerowiaara 'ga amū nipo mama'e tywera apou akou. A'ea nipo pēē esaka. A'ere aipoa namama'eukwaawa rapyaw ipe ae monoukara rūi nipo aipo 'ga remiapofera mama'e tywera. A'eramū pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, aipo mama'e tywera apoarera 'ga ree. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga tywera moia 'ga wi 'ga momyauu nū. A'ere mama'e tywera mū mama'eukwaawa rapyaw ipe ae monoawa futat. Aipoa mama'e tywera apoara 'ga ree te kasi ajee peporogyta Jarejuwarete 'ga upe ne, a'e je pē nupe. ¹⁷ Mama'e tywera juejue iapoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. A'ere 'ga ajepeja mama'e tywera moiri jane wi ojeupe jane je'egamū.

¹⁸ Jarejuwarete 'ga ra'yramū jane mama'e tywera niapoi futari jarejemogyau au'jeteramū. Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga te 'ā jane a'gu mama'eukwaawa 'wyriar awi. A'eramū jane pojekawarūme'em Jejuī 'ga wi. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū jane 'ga remiyuwa futat. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā mama'eukwaawa

'wɣriara remiayuwamũ futat 'gã jemogyi najuejue etee.
²⁰ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga, Jejui 'ga 'ã, 'ua 'awa ywy
 pe 'Uwarete 'ga kwaawukaa janee. 'Ga Ruwarete 'ga
 Maireteetea futat. A'eramũ 'ã jane 'awamũ jarejemujaa 'ga
 ree. 'Ga ra'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga ree nanẽ jane jarejemujaa
 nũ. Janeruwarete 'ga 'ã a'jea futat ae mogyararetea.
 A'eramũ “je rerowiaara 'gã amanũ re 'ua je pyri ajemogyau
 nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau 'ã 'ga rakue. A'jea futat
 aipo 'ga 'ea.

²¹ A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Pẽnoryp kasi maira'me a'agaw
 are ne. Jarejuwarete 'ga te ki pemuoryp, 'ga ra'yra 'ga reewe”,
 'jau je pẽ nupe.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

2 Juā

'Awa ka'arana upe nanē 'gā 'i, "Juā 'ga remikwasiarera", e'i 'gā ymā we rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe.

¹ Ka'arana je akwasiat enee, Waip. Je 'ā Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyriaramū. Ene 'ā Jarejuwarete 'ga remipyrrūmeramū. A'eramū je ka'arana kwasiaa enee. Enera'yra 'gā nupe nanē je ikwasiari ene reewe nū. Jejekoty'aawa 'ā pēē. A'ere 'ā najejekoty'aawa etee rūi pejemogy. Morogyta a'je rerowiarareteramū ore najuejue etee ore oroporomutaramū pē nee. ² Morogyta a'jea te 'ā jane sirowiat. A'eramū 'ā jane 'agamū jareporomutaramū jarejemogyau jarejuee. Morogyta a'je renuparamū 'ā jane ee etee futat jarejea'aramū jarejemogyau. Nateepawi aipoa.

³ Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ā 'ga ra'yraretea futat. Afutat je 'gā nesagea jarejerekoa. Jarejee 'gā jemuaēma nanē je ifutaa nū. Jaremopy'ata'waa nanē je ifutaa nū. Morogyta a'je kwaaparamū jane jareporomutaramū jarejuee.

Janeporomutar iki jarejuee

⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i janee rakue: "Jeje'ega morogyta a'jea futat. A'eramū ki pēē enuparamū enupa katu. Je'eawer imū etee mama'e apou pejemogyau", 'jau 'ga rakue. Ma'eramū 'ā enera'yra 'gā amū Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi ajemogyau. Morogyta a'jeu etee 'gā mama'e apoī ajemogyau 'e renupa tekū'iramū. ⁵ A'eramū je 'awamū 'jau enee ī: Janeporomutar iki jarejuee, jarejujukau esage jarejuee, 'jau je enee ī. Nomorogyta yau arūi te 'ā aipoa. Jejui 'ga rerowia ypy we futat te 'ā aipo 'ea ereenup rai'ī. ⁶ 'Ga ree jareporomutaramū Jarejuwarete 'ga je'ega renupa jarejemogyau. 'Ga kwaapa ypy we 'ā "'Ga je'ega peenup" 'ea pēē ikwaapa. ⁷ Kwaiwete 'ā 'ga je'ega renupare'ema 'gā jemogyi. Ae moryteeara 'gā. A'eramū je 'jau pē nupe: Pejea'gu ki pejemogyau 'gā nui. I'me ma'ea 'gā. "Naae 'jawe rūi Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri ikue. Ināinā'nī te 'ga 'ga muri", 'jau futatee 'gā awau kwe pewara 'gā mu'jau. A'ere aipo 'jara 'gā i'me ma'ea te. Aipo 'jara 'gā niporomutari Jejui Kristu 'ga ree. ⁸ A'eramū ki pēē aipo 'gā nui pejejea'gwau. Perowiat kasi 'gā 'mea ne. 'Gā 'mea pēē erowiarāmū pejepoia Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. A'eramū 'ga ojeupe pēporowyky repya namuri pē nupe ne. Ojewi pepoire'em ire te nipo Janeruwarete 'ga pē mepyau ojeupe pēporowyky are.

⁹ Kristu 'ga je'eg awi opoit ma'e 'gã naJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi. A'ere Kristu 'ga je'ega rerowiaara 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwareteramũ. Kristu 'ga remiayuwanũ nanẽ 'ã aipo 'gã nũ. Aipo 'gã pyri Janeruwarete 'ga rekoi, wa'yrarete 'ga retee futat. ¹⁰ A'eramũ ki pẽẽ pejeje'wyr ipe pejemu'jat tywera 'gã amũ waẽmamũ, 'gã mogeukare'ema pejejog ipe. Peapeje'eg nanẽ kasi 'gã ne. ¹¹ Kasi a'e pe pejejog ipe 'gã moge re pẽẽ 'gã 'jawe ete pejemogy ne. Pejejog ipe i'me ma'e 'gã moge re nipo pẽẽ 'gã 'jawe futat pejemogy. A'eramũ pẽẽ pejejea'gwau i'me ma'e 'gã nui.

¹² Kwaiwete jeporogytaweramũ enee. A'ere je ka'aran are najeporomome'uweri enee. Je retea tãmějẽ tamome'u enee 'jau, peu ene pyri teo re 'jau. A'eramũ te nipo jane porogyta esagei jarejaupe kwaiwete. A'eramũ nipo jane jareku'iramũ jarejemogyau ee.

¹³ Enyerkiera ẽẽ nanẽ Jarejuwarete 'ga remipyryrũmera nũ. A'eramũ ẽẽ ra'yra 'gã oje'ega monou pẽ nupe, pẽ futaa.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

3 Juā

'Awa ka'arana upe nanē 'gā 'i, "Juā 'ga remikwasiarera", e'i 'gā ymā we rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou Gaio 'ga upe.

¹ Ka'arana je akwasiat imonou enee, ki Gaio. Jejui 'ga rerowiaara mū 'gā nupe 'wyrriaramū je 'ā. Ene 'ā nanē 'ga rerowiaaramū. A'eramū ene jejekoty'aawareteramū ekou.

² Afutat je enerekoa jaruete. A'eramū je teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe ene ree: "Gaio 'ga ojemujat ene ree rai'i. Eneje'ega 'ga werowiat nanimenime akou. A'eramū 'ga akou esage ene upe. A'eramū je jaruete 'ga reko futaa. 'Ga jero'wue'ema je ifutaa. 'Ga upe mama'e mura nanē je ifutaa nū", 'jau je 'ga upe ene ree te'ŷina.

³ Janerewirera 'jawewara 'gā 'uramū ene mome'wau jee. "Morogyta esageu ete futat Gaio 'ga rekoi mama'e apou", 'jau 'gā jee, ene mome'wau. A'ea je maku'iu kwaiwete ene ree.

⁴ "Enera'yra 'jawewara 'gā ajemogy Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Morogyta a'jeu etee 'gā jemogyi mama'e apou" 'ea je maku'iu kwaiwete, mama'e mū ree jeku'i apyraapa.

⁵ Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee futat 'ā ene jarejewirera 'jawewara 'gā nerekou esage. Epojejuka esageramū 'gā nee. Eneremiesage'ema 'gā agawewi 'ā. A'etea 'ā ene epojejuka esageramū 'gā nee. Nanuara futat te 'ā Janeruwarete 'ga amuoryp. ⁶ 'Au ore pyri 'gā 'ua ene mome'wau oree jepi. "Esage te Gaio 'ga oree. Ore poaa esage", 'jau 'gā 'ua ene mome'wau oree jepi. Jarejuwarete 'ga muorypaw ipe ore jatyka ore ruwamū 'gā imome'wau oree ai'i. Ejewi 'gā amū ataramū ki ene 'gā poaa mama'e monou 'gā nupe 'gā nemirerooramū. Jarejuwarete 'ga upe te 'ā 'gā porowykyi ajemogyau. A'eramū ene 'gā poaa. Jarejuwarete 'ga rereko 'jawe ene 'gā nerekou esage. ⁷ Kwe pe awau Jejui 'ga mome'wara 'gā nuenūi mama'ea 'ga rerowiare'ema 'gā nupe. ⁸ A'eramū jane te ki mama'e monou 'gā nupe 'gā poaa. Jane 'gā poaa 'eramū jane 'gā pyri oporowyky ma'e 'jawe jarekou 'gā nupe.

⁹ Ka'arana je omono ikwasiaa peu ene pyriwara 'gā nupe ai'i, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe ai'i. A'ere Tiotrifi 'ga nuerowiari etee jeje'ega ai'i. "Je te toko 'wyrriaramū 'gā nupe 'jau kwy", 'jau etee 'ga ojeupe. A'eramū 'ga wapyakawe'em jeje'eg are. ¹⁰ Ma'eramū nipo je ene pyri teo re 'ga tywera mome'ui pē nupe. Oje'egaiwamū 'ga jee ai'i. A'ere 'ga 'mea te 'ga rereko. A'ere naporomū etee rūi futat 'ga tywera. Ojeupe janerewirera 'jawewara 'gā Jejui 'ga mome'wara 'gā

waēmamū 'ga 'gā mogerukare'ema wog ipe. Tekotee 'gā nog ipe 'gā nekoa miamū futat 'ga ifutare'ema. Jejui 'ga rerowiaara 'gā jatykaaw awi 'ga 'gā mogearama 'gā mū'jāu.

¹¹ Mama'e esage apoar are etee ki ejemu'e ekou. Mama'e tywera apoara 'gā nee kasi erejemu'e ne. Mama'e esage apoaramū ae Jarejuwarete 'ga remiayuwamū futat. Mama'e tywera apoara 'gā nokwaawi futari Jarejuwarete 'ga.

¹² “Demetriu 'ga te ajee esage ma'eramū ako”, 'jau janerewirera 'jawewara 'gā jee ai'i. Nanuara te a'jea esage imome'ua. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea nanuara 'gā poaa aipo mome'waukaa 'gā nupe. Je 'ā a'jea futat 'ga mome'wararetea. A'jea futat 'ā je'ea je rekoramū. Aipoa 'ā erekwaap futat.

¹³ Kwaiwete je remimome'ua numiamū. A'ere je ka'aran are najeporomonoweri ee enee. ¹⁴⁻¹⁵ Je retea tāmējē taporogyta enee 'jau. Jeowet je ene pyri. Anurenure'i nipo je oi. A'eramū tāmējē saporogyta jarejupa 'jau.

Epy'ata'wa ki ekou. “Janejekoty'aawa 'ga oje'ega amut janee rai'i”, ere ki jarejekoty'aawa 'gā nupe najuejue etee futat. Enejekoty'aawa 'gā nanē oje'ega monou enee, ene futaa nū.

Kweramū etee jeremimome'ua.

Judas

Judas 'ga 'awa ka'arana kwasiaa rakue. “Tiago 'ga rewireramū je” 'jau 'ga. A'eramū 'ga nanē Jejui 'ga rewirera nū. (Maku 6.3)

Ka'arana 'ga ikwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe 'gā mu'akwaawamū. “Pejea'gu ki moromu'jat tywera 'gā nui. Perowiat kasi 'gā ne”, 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe.

¹ Je te 'ā Judas. Jejui Kristu 'ga upe mama'e apoara je. Tiago 'ga rewireramū je 'ā. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe, Jarejuwarete 'ga remimū'ēmeramū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga pē mū'ēi pē mogyau wa'yramū rakue. Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea futat. Oporomutaramū 'ga pē nee. A'eramū Jejui Kristu 'ga pē a'gwau mama'e tywer awi. A'eramū je pē nupe ka'arana kwasiaa inuga.

² Afutat je Jarejuwarete 'ga jemuaēma kwaiwete pē nee. Pē mopy'ata'wa, pē nee 'ga poromutat. Mīmera nanē je ifutaa nū.

³⁻⁴ Pēē 'ā jejekoty'aawamū. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe. “Janeruwarete 'ga jane katu'ok jane mogyau wemiayuwamū” 'ea takwasiat imonou 'gā nupe 'jau kwy, 'jau je tejeupe te'ỹina numiamū. Janeruwarete 'ga oje'ega mua janee, jane erowiarāmū. A'e are je teporokwasariweramū te'ỹina. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā amū oi o'meramū pē nupe rai'i. Jemime 'gā oi morogyta 'me mome'wau pē nupe rai'i. Jejui Kristu 'ga etee te 'ā Janejararetea. A'ere 'ā i'me ma'e 'gā 'ga mome'u kwakuwi etee. “Najanejara rūi Jejui Kristu 'ga. Jarejemifutar imū etee te jane mama'e apoi”, 'jau futatee 'ā i'me ma'e 'gā pē nupe rai'i. A'ere 'ā nanuara 'gā nee Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari inuga ymā we rakue. “Mama'e ekoete are ete ajamu'jara 'gā mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'ea futat”, 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa inuga rakue. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe, i'me ma'e 'gā je'ega rerowiar awi pē mosīawamū. Pepoit kasi morogyta a'je awi ne, 'jau je pē nupe. Jejui 'ga ree etee futar iki pejemogypyk.

⁵ A'eramū je pē muea'aa pēnemikwaawer are. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'gā nenū'ēi Egitu ywy awi rakue. A'etea 'ga 'ā anure werowiare'emamū omomap wemienū'ēmera 'gā amū rakue. Nuerowiari 'gā 'ga. A'eramū 'ga 'gā momapa rakue. ⁶ Ywagipewara 'gā amū nanē 'ā rakue nū. “Tejemifutar imū etee te je mama'e apoi tekou”, 'jau 'gā 'ā ojeupe rakue. Nuenuwi ete 'gā Janeruwarete

'ga je'ega. A'eramũ 'gã ù'jàu ywag awi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã monou ypytunaiwa pype 'gã pofaa 'gã mogyau. Namutamutat 'ga 'gã mu'ama peu. Peu futat 'gã u'ama Jejui 'ga rowase ae jatykaawa 'ara upe iwaēma rapesaka. Aipo 'ara rupi tāmējē nipo 'ga 'gã nesaka nũ. A'eramũ futat nipo 'ga 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁷ Sodom ipewara 'gã nee nanē je pē muea'aa nũ. Gomora pewara 'gã nee, ipyriu'i ajemogy ma'e 'gã nee nanē nũ. Ywagipewara 'gã 'jawe 'gã Ku'jywa 'ga je'ega nuenuwi. A'eramũ 'gã kũima'erauwe ojo'wau. A'eramũ Janeruwarete 'ga tata monou imojypa 'gã nee, 'gã apisaupap rakue. A'eramũ jane “Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã wereko tywerete” 'e kwaapa. Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã monoukari mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tataa owepe'ema futat.

⁸ Nan nipo pē mu'jar a'wyre'ema 'gã mama'e tywera apoi ymã ako ma'efera 'jawerimũ. A'eramũ nipo 'gã nanē oje-mote'aa Jarejuwarete 'ga upe nũ. Ku'jywa 'ga je'eg are jēmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ. Mama'e tywera apo are etee nipo weapyoramũ. Ywagipewara 'gã we nipo 'gã ikurapa ekoete ajemogyau. ⁹ A'ere ywagipewara 'gã 'wyriara 'ga miamũ te 'ã, Migeu 'ga nakurawi mama'eukwaawa 'wyriara rakue. Moisesi 'ga manũnamũ Migeu 'ga mama'eukwaawa 'wyriara mui Moisesi 'ga reumer are rakue. A'etea 'ga nakurawi mama'eukwaawa 'wyriara “Je taroo Moisesi 'ga reumera”, 'jau ojeupe mama'eukwaawa 'wyriara 'eramũ rakue. “Janeruwarete 'ga te nipo ene rereko tywerete”, 'jau ete Migeu 'ga, oje'ega moywyrafene'ema jupe rakue. ¹⁰ A'ere 'ã pē nupe 'ut ma'e 'gã nanarũi. Ajamue ekoete 'ã wemik-waawe'ema mama'e are. Wemiapoapoa etee futat ae mama'e wapo. Sã'ã kasuraa 'ã wea'are'ema mama'e are. Mama'e upe 'ã opajai ekoeteramũ etee. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gã. Naea'ari mama'e esage are. ¹¹ Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. Ymã 'ã Kaĩ 'ga oporerekoaywereteramũ wewirera 'ga ree rakue. Nan pē mu'jar a'wyre'ema 'gã Kaĩ 'ga 'jawe 'ga jemogyi. Parãu 'ga 'ã mama'e a'je'ema ete iapou ka'aranũũ are rakue. Kore 'ga nanē 'ã Janeruwarete 'ga je'ega renupe'ema rakue. Mĩmera 'ga 'ã oje'eganuwe'emamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. Aipo 'gã 'jawe ajee 'ã pē mu'jar a'wyre'ema 'gã jemogyi pē pype. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã 'jawerimũ etee futat 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe anure.

¹² Pejejomajatykau pejejomojemi'waa pejejuue pejeporomutara resaukaawamũ. A'ere nipo 'gã amũ poyjeteeteramũ 'ũina ojetee ojemi'waa mama'e 'waupap ajai. Weawyry-

wamũ nanẽ nipo 'gã amũ ajemogyau nũ. Ojemote'aa ae nanuaramũ ajemogyau ojopype. Amana rowoky'a tee 'jawe 'gã. Sã'ã amana rowoky'a tee resakawe ae “Kwe amana ruri janee”, 'jau 'ã jane. A'ere 'ã nokyri. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gã jemogyi pẽ pype. Moromu'jara futat 'gã numiamũ. A'ere 'gã mama'e a'je are nepẽ mu'ei. Sã'ã y'wa 'ywa 'ae'ema iypiwera 'jawe i'ae'ema. A'eramũ 'ã ijaramũ etyka, apo mososoka ywy awi. A'eramũ taetu 'ã u'ae'emamũ. Oypiwamũ taetu. Nan pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã nuapoi mama'e esagea. ¹³ Sã'ã 'y ryjuapia mama'e tywera rerooa ejara ywy'a'marimũ. Nan pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã mama'e tywera apoi pẽ neape. Jaytatajãna 'ã ae esaka. 'Yẽ'ẽ raapara 'gã 'ã jaytata are amã'jãu wape kwaapawamũ. A'ere jaytatajãn are amã'ẽ re amunipo 'ã 'gã ka'jami etee. Nan pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã. Nepẽ mu'e esagei 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'e 'gã Janeruwarete 'ga omono muku ojewi anure. Ypytunaiwuu pype imomytau nakwaparimũ warãu rũi futat.

¹⁴⁻¹⁵ Enoki 'ga 'ã ymã we Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã mome'wau tãmẽjẽ rakue, pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã mome'wau tãmẽjẽ rakue. “Anure nipo Janejararete 'ga ruri ae resaka. Kwaiwete nipo 'ga ywagipewara 'gã nerua ojeupi. A'eramũ nipo 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nupe 'jau: 'Mama'e tywera etee peapo jepi. Je kuraw etee pejepe jepi', 'jau nipo 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nupe. A'e 'gã nipo 'ga omono mama'eukwaawa rapyaw ipe ojewi”, 'jau Enoki 'ga rakue.

Ymã ae ppyfera 'ga Atãu 'ga juapyrera 'ga te poromũ Enokiramũ rakue. Pẽ nupe owaẽm ma'e 'gã 'ga omome'u pẽ nupe rakue.

¹⁶ I'me ma'e 'gã oje'egaiwamũ mama'e are. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. Naekõẽai futari 'gã. Tekotee 'gã 'gã iago'wau. Wemifutar imũ te 'gã jemogyi mama'e tywera apou. “Ore te 'ã oreresage”, 'jau futatee 'gã ojerowiaraiapa ojee. “Pẽẽ nanẽ 'ã pẽnesage nũ”, 'jau futatee 'gã ajaupe. Ojee ojoporomutaawamũ te 'gã 'i poromũ “pẽnesage pẽẽ”, 'jau futatee. Mama'e ojeupe imurukaawamũ te 'gã 'meramũ ajaupe.

¹⁷ A'ere ki pẽnea'at Jarejararete 'ga remimonofera 'gã 'eawer are. ¹⁸ “Anure nipo Jejui 'ga rure'emauwe Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nuri pẽ jaita ekoete Jejui 'ga pẽẽ erowiamũ. Wemifutar imũ te aipo 'gã mama'e tywera apoi”, 'jau Jejui Kristu 'ga remimonofera 'gã janee ikue. Aipo 'gã futat owaẽma pẽ nupe rai'i. ¹⁹ “Simote'at 'gã 'jau, 'gã mopojo'oka ajau 'jau”, e'i te nipo nanuara 'gã pẽ nupe. NaJarejuwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ rũi 'gã neko. NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi 'gã neko mama'e apou.

Wemifutar imũ te 'gã mama'e apo ekoetei.

²⁰ A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. Jejui Kristu 'ga rerowiaara pẽẽ. A'eramũ pẽẽ 'awamũ taetu 'ga rerowiaa a'jea futat. 'Ga je'eg imũ etee futat mama'e apou. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ etee futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

²¹ Janeruwarete 'ga pẽ futaa a'jea futat. A'eramũ pẽẽ pejejemogypyka katu katu 'ga ree pejejemogyau. Pejepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. 'Ga je'ega pẽẽ enupa katu pejejemogyau. Jejui Kristu 'ga ajemuaẽma jane ree. A'eramũ 'ga anure jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri, nakwaparimũ warãu rũi futat jane mogyau. A'eramũ ki pẽẽ aipo 'ga 'eawera rapesaka pejejemogyau.

²² 'Gã amũ nipo Jejui 'ga rerowiaa'i etee. A'ere kasi pejeje'ega pemoywrafen 'gã nupe ne. Pepoar ete ki nanuara 'gã Jejui 'ga rerowiararete are. ²³ 'Gã amũ nipo mama'eukwaawa rape are etee wea'aramũ. A'eramũ ki pẽẽ Jejui 'ga rerowiarukaa 'gã nupe. Sã'ã tata pe 'ga amũ 'ara ja'wyja'wy. Nan tee 'gã. Pepyyk 'gã tata awi. Pejemuaẽm iki tekotee 'gã nee. A'eramũ ki pẽẽ itywet ma'e 'gã nee pejejemuaẽma. 'Gã tywer awi 'gã momoirukaa. "Gã te ajemogy otyweramũ", pe'je ete kasi 'gã nupe ne. 'Gã tywera kasi pefutar ete ne. Kasi a'e pe pẽẽ nanẽ peapo mama'e tywera 'gã 'jawe ne.

²⁴ Janeruwarete 'ga opãjẽ mua janee. Opãjẽ mũ mama'e tywera apoukare'ema janee. Jane muesageu opãjẽ mũ futat. A'eramũ nipo 'ga anure jane rerawau jane mogyau wowase. Aipo 'ara rupi nipo jarejesageramũ. Aipo 'ara rupi futat nipo jane jareku'iramũ jarejemogyau 'ga rowase. ²⁵ "Ene tee te 'ã Oreruwaretea", 'jau ki jane 'ga upe. "Orojararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ore erowiaa. Ene 'ã ore katu'oka ete, Jejui 'ga manũ are. Eneresagea tekotee 'gã nesagea apyraapa", 'jau ki jane. "Ene 'ã a'jea futat ipojeuwipyrete. A'jea futat 'ã enepãjẽrete pãjẽnana 'gã pãjẽ apyraapa. Ma'eramũ 'ã ene a'jea futat Orejararetea. Ore'wyriarareteramũ 'ã ekou ore a'jea futat. Na'awamue rũi te 'ã ereko. Nakwaparimũ rũi futat ore. 'Okoteete ma'ea je', 'jau ako ene ore ikue. Ywy tywe'emauwe 'ã ene ekou rakue. A'ea morogyta a'jea futat rakue", 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe.

A'ea je anug ikwasiaa.

Apocalipse

Juã 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga, 'awa ka'arana kwasiaa rakue. Janeruwarete 'ga wemiaporama resaukaa Juã 'ga upe rakue. A'eramũ Juã 'ga ka'arana kwasiaa wemiesager are imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue.

¹ 'Awamue je ka'arana kwasiari mama'e jeapowam are. Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga upe ra'ne esaukaa rakue. A'eramũ 'ga 'jau wa'yra 'ga upe rakue:

—Anurenure'i jeremiesaukara jeapoi. A'eramũ ene ejemiesagera resaukaa ejemiayuwa 'gã nupe — 'jau 'ga wa'yra 'ga upe rakue.

A'eramũ 'ga aipoa 'uwa 'ga ojeupe esaukaripyrera resaukaa jee ai'i.

Je Juãnamũ. Jejui Kristu 'ga upe mama'e apoaramũ je rekoí. A'eramũ 'ga ywagipewara 'ga amũ mua imojypa ijeapoawama resaukaawamũ jee, ijeapoawama je upe ikwaawukaawamũ. ² A'eramũ je tejemiesager are ka'arana kwasiaa inuga. Jarejuwarete 'ga remimome'ufer are, Jejui Kristu 'ga remimome'ufer are. Mĩmer are je ka'arana kwasiari inuga. ³ Aga morogytaa Janeruwarete 'ga ma'ea te. A'ea ojopyter ipe imogytaara 'gã iku'i te ajemogyau. Janeruwarete 'ga muorypaw ipe ajatyka ma'e 'gã pyter ipe imogytaara 'gã jaruete ajemogyau. Enupara 'gã nipo aku'iramũ ajemogyau enupawe. Jee 'ga remiesaukara nipo ojeapou kamēsĩete futat.

Juã 'ga ka'arana kwasiaawet

⁴ Je 'ã Juãnamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe je ka'arana kwasiari imonou. Asia ywy pe pejejemogyau pejejomajatykau 'ga je'ega renuwamũ. Sete pẽ'wyrarete pytuna. A'eramũ je pẽ'wyrara 'gã nupe ka'arana monou ikwasiaa pẽ moy moyka.

Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat, pẽ mopy'ata'wa pẽ mogya nanẽ nũ. Janeruwarete 'ga Okoeteete ma'ea. Ywy apoe'ẽwe 'ga rekoí rakue. 'Awamũ futat 'ga rekoí. Anure miamũ futat 'ga akou. 'Ga upe je 'i: “Mama'e esage emut 'gã nupe. Nuapoi agawewi 'gã mama'e esagea enee. A'etea ki mama'e katurama emut 'gã nupe”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga 'Agesagea nanẽ mama'e esage amut pẽ nupe nũ, Jarejuwarete 'ga renawa rowase ajemogo ma'ea nũ. ⁵ Jejui Kristu 'ga taetu mama'e esage amut pẽ nupe nũ. Jejui 'ga morogyta a'jea futat omome'u janee 'Uwarete 'ga ree. Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimofera wpy ypyfera. 'Ga

'ũina 'wyrarareteramũ ywy pewaramũ janee najuejue etee. Akotee ma'eramũ jane upe, 'wyrara 'gã nupe. Mĩmera upe 'ga 'ũina 'wyrarareteramũ.

Jejuí 'ga oporomutaramũ jane ree. Amanũ 'ga owy reko'wogukaa janetywera moiawamũ jane wi, mama'e tywera apoukaru'jape'ema janee. ⁶'Ga werowiaaramũ jane mogyau 'Uwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. Jarejuwarete 'ga upe jareporogytau jarejepyriwara 'gã nee. Jarejepyriwara 'gã nupe nanẽ Jarejuwarete 'ga mome'wau nũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Simuoryp Jejuí 'ga jarejemogyau 'jau, 'jau je pẽ nupe. 'Ga pãjẽrete. Nateepawi 'ga pãjẽ. A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. A'eramũ ki jane 'ga mome'wau nanẽ 'gã nupe nũ.

⁷Pẽnea'ar iki 'ga ree. Anurenure'i nipo Jejuí 'ga ruri ojypa ywasiga rupi. Najuejue etee futat nipo jane 'ga resaka. 'Ga kutukarera 'gã miamũ nipo 'ga resaka nũ. Nikoi'i futari nipo jane mũ ywy pewaramũ 'ga resakare'emamũ. 'Ga resakawe nipo 'gã ajaa'wau 'ga ree. Wereko tyweram awi nipo 'gã okyjau ajaa'wau 'ga ree. U'eawer imũ etee futat nipo 'ga iapoi. A'jea futat je'ea.

⁸—Je Okoeteete ma'ea. Ywy apoe'emauwe je rekoi. 'Awamũ miamũ 'ã je rekoi. Anure taetu nipo je rekoi temanũme'em futat. Je pãjẽrete te 'gã pãjẽ apyraapa — 'jau Janejararete 'ga.

Jejuí Kristu 'ga jesaukaawet

⁹Je futat ako Juãnamũ. Pẽẽ 'jawe je jemogypygyi Jejuí 'ga ree. A'eramũ je pẽneki'yramũ tekou. Pẽẽ 'jawe futat je rekoi, tejerekou tywerukaa 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Je rereko tywerete futat 'gã. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega perowiat. Je nanẽ 'ga je'ega arowiat nũ. 'Ga jejararetea. Pẽẽ 'jawe jeruagamũ tejereko tywera upe. Napoiri futari je Jejuí 'ga rerowiar awi. 'Ga jane rereko. A'eramũ 'ga jane mamuakarukaa mama'e tywera upe.

'Ypõ'õ pype je rekoi ikue. Jejuí 'ga porogyta a'jea je imome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega nanẽ je imome'wau kwe pewara 'gã nupe tekou ikue. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã je rerawau je rejaa 'ypõ'õ me ikue, Patimu 'jaw ipe ikue. Moromunepawa pypewara 'jawe tekou 'ypõ'õ pype ikue. ¹⁰Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko je pojekau ojeupe morowykye'ema rupi. A'eramũ je teatykupe katy 'ga amũ je'ega renupa. Jeatykupe katy oje'eg ma'e 'ga jumi'aranũũ fu 'jawe wafukaita jee:

¹¹—Ejemiesaga ekwasiat ka'aran are. Ikwasiapaw ire ene imonou je rerowiaara 'gã nupe. Sete amunawa pype ajatyka ma'e 'gã nupe. Efesu, Esmirna, Pergamũ, Tiatira,

Sardes, Filadelfia, Laodiceja. Mĩmera amunawa pype je rerowiaara 'gã jatykai wapyakau jeje'eg are. A'eramũ ene 'gã nupe ka'arana monou ejemiesaga kwasiar ire— 'jau 'ga jee, jeatykupe katy u'ama.

¹² Aipo renupawe je tejerowaka tejakyfet katy tejeupe oje'eg ma'e 'ga resaka. Tejerowakawe je sete tatarana renawa resaka. Tatarana renawa ouru apopyrera. ¹³ Tatarana renawa pyter imũ 'ga amũ akou, kũima'e 'jawewara 'ga akou. Weteyrũ fukua 'ga erekou imunepa. 'Ga raitya 'ga ree imotypawa ouru apopyrera. 'Ga pasi'a 'arimũ imotypawa 'upa 'ga ree. ¹⁴ 'Ga 'awa waparasingamũ amyneju 'jawe. Karupa'mĩ rawa 'jawe waparasingamũ. 'Ga rea wenyfugamũ tata reny 'jawe. ¹⁵ Itaju 'jawe, prõsi 'jawa 'jawe, 'ga pya wenyfugamũ. Sã'ã wapy re prõsi 'jawa renyfuga. Nan tee 'ga pya. Oje'ẽporogũũnamũ ytuu pyamu 'jawe etee. ¹⁶ Opo pe 'ga jaytataa rerekou. Sete 'ga jaytata rerekoi opo pe, ojakwatawa katy. Jyuua 'ua uẽma 'ga juru awi. A'ere nu'ari futari 'ga juru awi. Waime juowajamũ 'ua uẽma 'ga juru awi. A'ere nu'ari 'ga juru awi. 'Ga reakwara wenyfugamũ, aje kwara kwawa 'jawe wenyfugamũ.

¹⁷ 'Ga resakawe je te'aa 'ga rowase, amanũ ma'e 'jawe. A'erauwe 'ga opo monou, ojakwatawa katywara monou, jeapyte'rarimũ.

—Erekyje awi je wi. Ymã we ako ma'eferamũ je. Ywy apoe'emauwe je rekoikue. Mama'e teepaw ire miamũ nipo je etee futat je rekoikue— 'jau 'ga jee. ¹⁸ —Okoteete ma'ea 'ã je. Amanũ je ako ikue. A'ere ako je ferawi etee ikue nũ. Namanũ'jawa'uweri je. 'Awamũ je ywy pewara 'gã manũawa kwaapawĩ. Je futat nipo 'gã moferapa nũ— 'jau 'ga jee. ¹⁹ —'Awamũ ejemiesager are ka'arana ekwasiat. 'Awamũ 'ã je ojeapo ma'e resaukari enee. Anure ojeapo ma'ea nanẽ nipo ene esaka nũ. Aipoa ejemiesager are juejue ka'arana ekwasiat— 'jau 'ga jee. ²⁰ —Nenereapyoi ejemiesager are. A'eramũ je 'awamũ ene mueapyou ee. Sete jaytataa je areko tepo pe, tejakwatawa katy. Sete tatarana renawa nanẽ 'ã ene esaka. Sete tatarana renawa 'jawe futat je rerowiaara 'gã. Sete amunaw ipe 'gã jemogyi ajatykau ajamu'jau je ree. Jarejuwarete 'ga ree 'jau 'gã ajamu'jau akou. A'eramũ 'gã tatarana 'jawe ajemogyau. Sã'ã tatarana mama'e resaukara ae upe. Nan tee futat je rerowiaara 'gã jamu'ei je ree, Jeruwarete 'ga ree 'jau. Je rerowiaara 'gã 'wyriara* 'gã ajemogy jaytata 'jawe— 'jau Jeju' 'ga jee.

* 1:20 Pastor 'jawa poromũ.

2

Efesu pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega ekwasiat inuga Efesu pewara je rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga upe— 'jau 'ga jee.

—Sete je jaytata areko tejakwatawa katy tepo pe. Sete tatarana renawa pyterimũ je teatau tekou. Ouru apopyrera pyterimũ tekou teatau. Je 'ã amu'akwaap pẽẽ mama'e are.

² Pẽnemiapofera je akwaap. Kwaiwete 'ã pejeporowykyau jee. Je rerowiare'ema 'gã 'ã pẽ nerekou tyweaete je rerowiamũ. A'ere 'ã pejejereko tywera upe pẽnuag pejemogyau pejepoire'ema je rerowiar awi. Mama'e tywera apoara 'gã nee 'ã pejeporomutare'emamũ. 'Gã amũ 'ã 'ua owaẽma pẽ nupe ai'i. “Jejui 'ga 'ã ore mut pẽ mu'jau oje'eg are”, 'jau futatee 'ã 'gã 'ua pẽ nupe rai'i. A'ere 'ã neperowiara'nei 'gã nai'i. “A'jea sipo Janeruwarete 'ga 'gã muri?” 'jau ete 'ã pẽẽ pejejaupe rai'i. 'Gã je'ega renup katu re 'ã pẽẽ 'gã kwaapa rai'i, 'gã 'me kwaapa rai'i. ³ Mama'eay upe 'ã pẽnuag je ree. Nepepouri 'ã jeporowyky awi rai'i— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

⁴ —A'ere je mama'e mũ re je je'egayi pẽ nupe. Je rerowiaa ppy ppy we 'ã pejeporomutaramũ je ree nanimenime rakue. A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ inãinãñĩ etee pejeporomutaramũ je ree. ⁵ Pẽnearu'aru'jaw iki je rerowiar ppy ppyawer are. Je rerowiaa ppy ppy 'ã pẽẽ pejeporomutaramũ nanimenime je ree rakue. Mama'ea 'ã pẽẽ iapou jeremifutar imũ etee rakue. A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ nai'jawe rũi pejemogy. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi. Je rerowiar ppy ppyawera upe ki pejejewya nũ. Kasi a'e pe je tatarana apykawa pe'ai pẽ nui ne. A'eramũ nipo pẽẽ jeje'ega mome'wau'jape'ema pejejaupe. ⁶ A'ere pẽẽ, je 'jawe futat, Nikurai 'ga remiayuwa 'gã nemiapo are nepẽporomutari. Aipoa esage jee. Nikurai 'ga remiayuwa 'gã o'me are ajamu'jau. A'eramũ je 'gã nemiapofer are teporomutare'emamũ tekou— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

⁷ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenuw esage je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo awau amanũ re 'ga pyri. Peu futat je y'wa mũ monou 'gã nupe. Aipo y'wa 'wau 'gã ajemogyau nakwaparimũ ete rũi 'ga pyri. Aipoa y'wa 'ywa u'am Jarejuwarete 'ga rupaw ipe— 'jau 'ga jee. Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Efesu pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Esmirna pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

⁸ Aipo 'e re 'ga 'jau jee nũ:

—'Awamũ jeje'ega ekwasiat inuga Esmirna pewara je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe, a'e je enee— 'jau 'ga jee.

—Je ako ypy ma'ea. Maapawera nanẽ je nũ. Je amanũ ikue. A'ere je ferawi etee ako ikue nũ. Je teje'ega kwasiarukaa 'ga upe imonou pẽ nupe. ⁹ Akwaap katu katu futat je pẽẽ. Mama'eay upe pẽnuag pejemogyau je ree. Nepetywi pẽẽ mama'e pyu 'au. A'ere pẽẽ imama'e kwai ma'era futat pejemogy. Jeremiayuwa pẽẽ. A'eramũ pẽẽ iporiae'ema futat. 'Gã amũ nipo pẽ ago'wau je ree. Aipo 'gã nipo 'jau: “Judeuretea futat ore. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea futat. Ore te futat 'ga remiayuwaretea. Pẽẽ naani”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. O'meramũ te 'gã 'i. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi agawewi 'gã. Mama'eukwaawa remiayuwa te 'gã. Mama'eukwaawa 'wyrriara tee 'gã amuoryp ajemogyau. ¹⁰ Pekiye awi peje-jereko tyweram awi. Anurenure'i nipo mama'eukwaawa 'wyrriara pẽẽ mũ munewukaa pẽ mu'ama moromunepawa pype. “Taesak 'gã 'ga rerowiar awi 'gã paira 'jau”, 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyrriara pẽ nupe. A'ere nipo teis etee peset 'gã pẽ nereko tyweretei. A'ere kasi pepoit Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Pẽ apisi agawewi nipo 'gã. A'ere kasi pepoit futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. 'Ga rerowiar awi pepoire'emamũ je pẽ mogyi nakwaparimũ ete rũi Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹¹ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa esage, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo awau 'ga pyri amanũ re. Oje'ega renupara 'gã 'ga nomonoukari mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Esmirna pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Pergamũ pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—'Awamũ jeje'ega ekwasiat inuga Pergamũ pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe— 'jau 'ga jee.

—Je jyuaa areko, ajuowai aime ma'ea rerekou tejuru pe.

¹³ Akwaap je pẽ'wyr. Mama'eukwaawa 'wyrriara futat 'ũi 'wyrriaramũ aipo 'wyr ipewara 'gã nupe. A'etea nepepouri je rerowiar awi. Naje kwakuwi pejepe 'gã nui. Ātipasi 'ga je mome'wau akou 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'ga jukau peu futat je mome'uramũ rakue. A'etea nepepouri je wi rakue. Aipoa esage jee. ¹⁴ A'ere je mama'ea pẽẽ mũ iapoa nafutari. Pẽẽ mũ Parãu 'ga je'egera rerowiaa. Ymã te Parãu 'ga Paraki 'ga mu'ei maira'me a'agawa muoryw are rakue.

“Amu'e je ene ee. A'eramũ ene Israeu 'ga juapyrera 'gã mu'jau maira'me a'agawa muoryw are”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Kwe pewara 'gã wyra monou ijukau inuga maira'me a'agawa rowase, imuorypawamũ. “Pe'u kasi aipo wyro'o ne”, 'jau Janeruwarete 'ga Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe rakue. A'ere Parãu 'ga 'i 'ga upe: “Maira'me a'agawa rowase imonopyrera pe'u, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe. “Peko ki pejemirekoe'em are, ere ki kũima'efera 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe rakue. “Pejemene'em are ki peko, 'jau ki ene kũjãmera 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe rakue. A'eramũ Paraki 'ga 'jau 'gã nupe rakue. A'ere 'ã pẽẽ mũ 'awamũ miamũ mama'ea peapo pejemogyau 'ga 'eawerimũ etee futat. ¹⁵ Pẽẽ mũ Nikurai 'ga je'egeera rerowiaa pejemogyau. Aipo nanẽ nia'wyrì jee nũ. ¹⁶ Pepoit pejetywer awi. Kasi a'e pe je oi mama'e tywera apoara 'gã nowajaa tejuru pewara tejyuu pyu ne— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹⁷ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenup, je rerowiaara 'gã nupe 'ga 'Agesage je'egamũ. 'Ga je'ega renupara 'gã nupe tamono mana 'jawa 'jau, 'gã nemi'urama 'jau. Imimipyrrera tamono 'gã nupe 'jau. Ita sigã nanẽ tamono 'gã nupe 'jau. Ita sig are 'gã ner yaua tamono ikwasiaa 'gã nupe 'jau. Tekotee 'gã nipo nokwaawi futari 'gã ner yaua. Jeremie'rogera 'gã tee te nipo wer yaua okwaap— 'jau 'ga jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Pergamũ pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Tiatira pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Tiatira pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrìara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yrraretea. Jerea enyfuk noko jee tata 'jawe. Itaju enyfuga 'jawe 'ã jepya wenyfugamũ.

¹⁹ Je aje'eg pẽ nupe. Akwaap je pẽẽ. Pẽnekoa je akwaap. Jarejuwarete 'ga ree 'ã pejeporomutaramũ 'ga rerowiaa nanẽ nũ. Pẽẽ pejejopoaa 'ã mama'e apo are. Mama'eay upe 'ã pẽẽ pejejuagamũ pejemogyau. Je rerowiar ppy we te 'ã mama'e esagea peapo jee. Ma'eramũ 'ã 'awamũ taetu mama'e esagea peapo pejemogyau jee kwaiwete. Aipoa esage jee. ²⁰ A'ere mama'e mũ nia'wyrì jee. Jesepeu ãẽ jeremiayuwa 'gã mu'jau tywet mama'e tywer are. “Je Jarejuwarete kã je'ega mome'wara”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. A'ere ãẽ 'mea te ãẽ rerekoi. Mama'e tywera apo are ãẽ jeremiayuwa 'gã mu'jau. “Pejemirekoe'em are pẽnekoa esage”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. “Pejemene'em are pẽnekoa esage”, 'jau futatee 'gã nupe, 'gã mu'jau tywet. “Maira'me

a'agawa upe imonopyrera esageay pēnemi'uramamū”, 'jau futatee ēē 'gā nupe. A'etea 'ā ēē nepemuēmi pejejewi. A'eramū je te'arasigamū tekou pē nee. ²¹ Nareko tywera'nei je ēē ēē tywer are. Otywer awi ēē poira rapesaka te'ŷina. A'ere ēē nopoiri futari otywer awi. ²² Otywer awi ēē rerowiaarera 'gā poire'emamū nipo je 'gā nereko tyweaete 'gā tywer are. Eē nipo je imomoa ēē seawa reewe futat. Eē je'ega rerowiaara 'gā nanē nipo je ²³ iapisau ēē reewe futat. A'eramū nipo je rerowiaara 'gā 'jau: “ga a'jea futat ae kwaap”, 'jau nipo 'gā ajaupe. “Janerea'awa 'ga okwaap. Janeremifutara nanē 'ga ikwaapa nū. A'eramū nipo 'ga 'gā nekoawera repy monou 'gā nupe najuejue etee”, 'jau nipo 'gā ajaupe. Mama'e tywera apoara 'gā je areko tywerete. A'ere je tejerowiaara 'gā nupe mama'e esage monoi— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁴⁻²⁵ —Jesepeu ēē rerowiaara 'gā 'jau: “Mama'eukwaawa 'wyrriara remimu'efera ayay ikwaapa oree. A'eramū ore orojeapyoa'ne'emamū ee”, 'jau 'gā. A'etea 'ā pēē mū neperowiari ēē je'ega. Nepeenuwi mama'eukwaawa 'wyrriara je'ega pejemogyau. A'eramū je pē nupe 'jau: Pepoir awi Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiar awi je rura'ne'emamū. Mama'e mū ree je namu'ei pēē. A'ere kasi pepoit iymaner awi ne— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁶⁻²⁸ —Pejemanūme'ēwe pejemogyau mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imū ete 'eramū je anure pē mogyau i'wyrriaramū teje'jawe tejepyri pejemogyramū. Sā'ā Jeruwarete 'ga je mogoa 'wyrriaramū je rerowiare'ema 'gā nupe. Nan tee futat je pē mogyau 'wyrriaramū teje'jawe. “Pejeje'ega renuwe'emamū ki pereko tywerete 'gā”, 'jau nipo je pē nupe. Sā'ā japepoa. Japepo jara 'ā ia'wyre'emamū imonoa ikaikaa. A'eramū futat imateepapa. Nan tee futar iki pejejerowiare'emamū 'gā pereko, 'jau nipo je pē nupe. Jaytataua tamut pē nupe 'jau — 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁹ —Ee pejejeapyoweramū ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa, je rerowiaara 'gā nupe 'ga 'Agesage je'egamū. Aipo ki peanup— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Tiatira pewara 'gā nupe 'ga je'eg imū etee futat.

3

Sardes pewara 'gā nupe Jejui 'ga 'eawet

¹ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nū:

—Sardes pewara, je rerowiaara 'gā 'wyrriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je Jarejuwarete 'ga 'Agesagea areko. Jaytata nanē je tepo pe erekou sete. Akwaap je pēē. Pēnemiapofera je akwaap. “Gã ă Jarejuwarete 'ga je'ega renupara. Ajemogy ma'e 'jawe 'gã”, e'i pē nesakara 'gã pē nupe. A'ere pemorytee te 'gã pejejee. Amanū ma'e 'jawe futat pejemogy. Nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega. ² Pe'je pejepaka. Oset ma'e 'jawe etee pēē. Au'je Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiw ire. Peenup katu katu 'ga je'ega. ³ Pēnea'at pejemienuwer are. Je rerowiar ypy we ako jeje'ega peenup ikue. A'eramū pēē 'awamū pejejea'aru'jawamū ee nū. Aipoa ki perowiat. Pe'je pejepoia pejetywer awi. Oset ma'e 'jawe pejemogy. Pejepake'ema nipo je rura nepekwaawi. Sã'ă ae muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee je rura nepekwaawi ne, pejetywer awi pejepoire'ema ne. Pejejekatu'oke'ema pejemogyau 'eramū nipo je ruru'jawa nepeesagi. ⁴ A'ere nipo pēē mū nepejemotyweri. Mama'e tywera apoare'emamū te nipo aje anure pejot pejemogyau je pyri. Taity aparasiga rerekwara 'jawe pēē. Nepejemoky'ai Jarejuwarete 'ga upe. ⁵ Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamū je pētywera moiri. Taity aparasiga nanē je imonou pē nupe nū. Naywi futari je pēnera Jarejuwarete 'ga ka'aran awi. Orojepyri pēē mū oramū nipo je pē nesaukari Jarejuwarete 'ga upe. “Agamū jeremiayuwa 'gã”, 'jau nipo je 'ga upe. Ywagipewara 'gã nupe we futat nipo je pē nesaukaa— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

⁶ —Ee pejejeapyoweramū pēē Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa katu, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamū— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

Aipoa 'ga 'eawera je inuga ikwasiaa Sardes pewara 'gã nupe 'ga je'eg imū etee futat.

Filadelfia pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

⁷ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nū:

—Filadelfia pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea. Nitywi futari mama'e tywera je pype. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Saawia je areko. Ymã 'wyrriararete 'ga ma'ea rakue, Davi 'ga ma'ea rakue. A'ere 'awamū jema'ea. 'Okwara je iawopytymo'wog ire, nitywi 'ga amū iawopytymawa pyu. Je iawopytym ire 'gã nuawopytymo'woga'uweri aipo 'okwara. ⁸ Akwaap je pēnemiapofera. Akwaap je inăinănă'î etee pēpăjă. A'etea pēywyrafen jeje'ega rerowiaa. Je'eawer imū etee futat 'ă pēē mama'e apou pejemogyau. A'eramū je 'ă teporowykya apoukaa pē nupe. Nitywi futari pēmomoiaara 'gã amū. ⁹ Mama'eukwaawa 'wyr-

iaara remiayuwa 'gã amũ te nipo aje ajesaukat futat amũ pẽ nupe. “Ore judeuretea. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga remiayuwareteramũ arakou”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere ki pẽwyrafen aipo upe. Aipo upe pẽwyrafenamũ nipo mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã amũ 'jau: “A'jea futat Jejui 'ga pẽ futari ra'e”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “Judeue'ema agawewi futat pẽẽ. A'etea 'ga iporomutat pẽ nee pẽ mogyau wemiayuwamũ” 'jau nipo 'gã pẽ nupe. ¹⁰ “Pejejeupe mama'eay ijesaukaramũ peje-poire'ema jeje'eg awi”, 'jau ako je pẽ nupe ikue. Aipo je'ea 'ã pẽẽ enupa pejejemogyau. A'eramũ je a'eramũ pẽ a'gwau mama'e tywer awi. Anure nipo mama'e tywera apoara 'gã nuri je rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. “Toromomoirukat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau nipo 'gã 'ua. A'ere nipo je pẽ a'gui 'gã nui. ¹¹ Anure te nipo je oi nũ. A'ere kasi pepoit je rerowiar awi ne. Je rerowiar awi pepoir ire nipo Jeruwarete 'ga oporoywera monoi tekotee 'gã nupe etee. Je wi ipoire'ema 'gã nupe etee 'ga oporoywera monoi — 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹²—Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo je imogyau 'ga remiayuwareteramũ. Sã'ã 'oga rupaa'mywaretea. Nitywi 'ga amũ 'oga rupaa'mywarete maku'jara. Nan tee futat je rerowiare'ema 'gã nomomoirukari je rerowiararete 'gã je rerowiar awi. A'eramũ nipo je Jarejuwarete 'ga rera kwasiaa 'gã nee. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat ajemogyau. Sã'ã ae mama'e jaramũ wera kwasiara imogya okaraemã are. A'eramũ 'ã tekotee 'gã ijara kwaapa. Nan tee 'gã Jarejuwarete 'ga rera rerekwara 'gã kwaapa, 'ga remiayuwa 'gã kwaapa. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete rera nanẽ nipo je ikwasiaa 'gã nee nũ. Anure nipo Jerusareg yau ruri ojypa ywag awi. Aipoa Janeruwarete 'ga 'wyraretea. Tejer yaua nanẽ nipo je ikwasiaa 'gã nee — 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹³—Ee pejejeapyoweramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa esage, je rerowiaara 'gã nupe 'gã je'egamũ — 'jau 'ga jee.

Aipo 'ga 'eawera je akwasiat inuga Filadelfia pewara 'gã nupe, 'ga je'eg imũ etee futat.

Laodiceja pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹⁴—'Awamũ aipo are jeje'ega kwasiari Laodiceja pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe — 'jau Jejui 'ga jee.

—Tejuwarete 'ga je'eg are je 'jau, “Nan etee futat nanẽ je'ea nũ”, 'jau. Mama'e a'je mome'wara te 'ã je. Oje'jawe etee futat Jeruwarete 'ga mama'e apoukari jee ikue. ¹⁵ Akwaap je pẽẽ. Pẽnemiapofera nanẽ je akwaap

nũ. Naje futaruui 'ã pejepe. A'ere pẽẽ naje ree iporomutare'ema rũi. Inãinãni'ĩ etee je futara nia'wyrì jee. Kwaiwete jefutara te esage jee. Je futare'ema ywawuje tãmẽjẽ pepoit je wi. ¹⁶ Sã'ã 'y taku'wia. 'Y taku'wia otykuramũ ae mopy'apojy etee. Nan tee futat je pẽ monoi tejewi. 'Y taku'wi 'jawe etee pẽẽ. ¹⁷ “Ika'aranũũ kwai ma'ea ore. A'eramũ ore orotywe'emamũ futat mama'e tywe'ema pyu”, 'jau futatee pẽẽ. A'ere je 'i pẽ nupe: Pẽ'me ate pejemogyramũ nepẽa'wyrì futari Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ mama'e tywe'ema 'jawewara futat. Neperowiari Jarejuwarete 'ga. A'eramũ pẽẽ pejemogyau taitye'ema 'jawewaramũ futat. Nepẽneapyoi Jarejuwarete 'ga ree. Eae'ema 'jawe nanẽ pejemogyau. ¹⁸ A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ourua pemut je wi. Je wi imuripyrrera nateepawi futari. Aiporamũ tee pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'e 'jawe futat peko. Taity aparasiga pemut pejemimunewamũ, pejejenosĩ mateepawukaawamũ. Muaga nanẽ pemut je wi pejejeape imonopyramũ. Pejetywera pemoirukat jee. Aipoa ouru je wi imuripyrrera 'jawe. Pejemiesageukat jee. Aipoa taity aparasiga munewa 'jawe jee. Pejemiesapyoukat jee. Aipoa aerea fuaga 'jawe jee. ¹⁹ Mama'e tywera 'gã iapore je tejemifutara 'gã mu'akwaawi ee, 'gã nerekou tywe'ria 'gã mueapyoukaa ee. 'Gã futare'em ire amunipo 'ã je 'gã mueapyowe'em futat mama'e are. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia futat pejetywer awi. Pepoit 'me kasi pejetywer awi ne. ²⁰ Sã'ã ae oa ojo'wyr ipe. A'eramũ 'ã aeoga jaramũ 'Ere ejua esou', 'jau ajaupe. A'eramũ 'ã ae 'ere ejua esou' 'eramũ etee osou ojo'wyr ipe. Nan tee futat je 'Ere ejua esou' tejeupe 'e rapesagi tekou. 'Ere ejua esou' tejeupe pẽẽ 'eramũ je resei futari tewau pẽ pype tekou— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

²¹ —Jarejuwarete 'ga je'ega je aenup katu katu — 'jau 'ga jee. —A'eramũ 'ga je muapyka ojepyri, je mogou 'wyrìaramũ oje'jawe. A'eramũ je oroje'ega renupara 'gã muapyka orojepepyri, 'gã mogyau 'wyrìaramũ oroje'jawe— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²² —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenup katu, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Laodiceja pewara 'gã nupe 'ga je'eg inũ etee futat.

4

¹ Tejeupe aipo 'epaw ire je amuteea ete esaka nũ. 'Okwara rawopytymo'woga je esaka ywag ipe. Pe awi 'ga amũ oje'ega jee:

—Ere ejua 'au ejeupia je pyri. Anure mama'ea ijeaporama taesaukat enee 'jau— 'jau 'ga jee.

Jumi'aranũũ fu 'jawe 'ga wafukaita jee. Je upe oje'eg ppy ma'efera 'ga futat oje'egu'japa jee nũ. ² A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau je rerawau ojeupi ai'i. Peu futat je 'wryiararete renawa resaka ai'i. Peu futat 'ga amũ 'ũina wapyka i'arimũ ai'i. ³ I'arimũ wapyk ma'e 'ga wenyfugamũ futat 'ũina ita esage 'jawe. Ita owy 'jawe, jasipi 'jawa 'jawe. Ita piraga 'jawe nanẽ nũ, saritonia 'jawa 'jawe. 'Ga renawa wryri je'ywa okwapa imamana. Aipoa je'ywa okawuramũ esimerauta 'jawa 'jawe. Esimerauta 'jawa ita esagea futat. ⁴ Wĩti kwaturu 'wryia'ri renawa 'wryiararete renawa mamana. Aipo 'arimũ wĩti kwaturu 'gã wapyka ajemogyau, 'wryia'ri 'gã. Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega wenup katu katu futat. Taity aparasiga nanẽ 'gã erekou nũ. 'Wryiara akagyrũa nanẽ 'gã erekou waka'garimũ. Aipo akagyrũa ouru apopyrera te. ⁵ Ipyter ipewara, 'wryiararete renawa wenyfugamũ 'ũina tupã werawa 'jawe. Aunuga nanẽ 'ũina nũ. Aman aunuga 'jawe futat 'ũina aunuga. Tupã 'jawe nanẽ afuramũ 'ũina. 'Wryiararete renawa rowase sete tata yyga 'jawewara wenyramũ 'upa. Aipo tata yyga 'jawewara 'ga 'Agesagea futat. ⁶ 'Wryiararete renawa rowase je ypiauu resaka. 'Y rypy esagea te poromũ. Werawerawuu 'jawe typya ojesaka katu katu futat. 'Wryiararete renawa pyri katu katu ma'ja katu je esaka, eae'yi ma'ea. Ea ipira moyka. Irũpãwẽ 'gã. 'Wryiararete renawa rowase eae'yi ma'e mũ akou, iyse katy amũ akou, iyse owajara katy amũ akou, ikupe katy 'jau eae'yi ma'e mũ akou. Irũpãwẽ eae'yi ma'e pytuna.

⁷ Ajepei tee eae'yi ma'ea 'miara 'jawewara. Ajepeja eae'yi ma'ea kwatau 'jawewara. Ajepeja aereakwara 'jawewara rerekou. Maapawera kwanũwewe 'jawewara. ⁸ Aipoa eae'yi ma'ea kwaiwete ipepokaga ipir are, seis ipepokaga. Aipo jywa nanẽ ea moyka nũ. Jarejuwarete 'ga upe amaraka'aga. Wojere'emamũ futat 'gã 'upa amaraka'aga.

“Esage te 'ã Janeruwarete 'ga.

Pãjẽrete te 'ã 'ga.

Mama'e jararetea te 'ã 'ga.

Ymã we te 'ã 'ga rekoi rakue.

'Awamũ 'ã 'ga rekoi.

Anure nanẽ nipo 'ga rekoi je.

Okoeteete ma'e 'ga futat”,

'jau 'upa amaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe.

⁹ Nan futat eae'yi ma'ea 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga muorypa, amaraka'aga 'ga upe. 'Ga remiapofer are 'gã 'ga muorypa. “Okoeeteete ma'e 'ga” 'jau 'gã 'ga muorypa.

¹⁰⁻¹¹ 'Ga muorywauwe wĩti kwaturu 'wyrĩa'ri 'gã wããpyramũ Okoeeteete ma'e 'ga rowase, Aejararete 'ga rowase. Eae'yi ma'e 'gã 'ga muorywauwe 'gã nanẽ 'ga muorypa nũ: “Ene te 'ã eneresage oree.

Ene te 'ã pãjẽrete.

A'eramũ ore ene etee imuorypa.

Ene te 'ã mama'ea ereapo rakue.

Nitywi futari eneremiapoe'ema.

Ejemifutar imũ etee 'ã ene mama'e apou.

A'eramũ 'ã ore ene etee ene muorywi”,

'jau 'gã wããpyramũ oje'ega 'ga upe. Wakagyrũa 'gã imososoka imonou inuga 'ga rowase, 'ga muorypawamũ.

5

Ka'arana jemaman

¹ A'ere je ka'arana jemamana resaka 'ga po pe, 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga po pe, 'ga jakwatawa katy. Aipoa ojekwasiaa ajuowai. Ikupe katy, waipy katy 'jau ojekwasiaa. Ikwasiapaw ire 'ga imoga mairarata 'jawewara pyu. Aipoa ka'arana mogu'jau'japa, sete imogawera. ² A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka, ifuakat ma'e 'ga amũ resaka. wafukajayau oje'ega mua:

—Esage ma'ea tee nipo ka'arana omopojo'ogarũ ajau ore. Awỹja te wapo oree?— 'jau 'ga wafukaita.

³ A'ere nitywi futari imopojo'okara 'ga amũ. Ywag ipe nanẽ nũ nitywi futari. Ywy pe nanẽ otywe'emamũ nũ. Amanũ ma'e rupaw ipe nanẽ otywe'emamũ futat nũ. ⁴ A'eramũ je teje'arasigamũ tejaa'wau te'ỹina ee. ⁵ A'eramũ 'wyrĩa'ri 'ga amũ 'jau jee:

—Erejoo'o awi ee. Emã'ẽ 'ga ree, Juda 'ga juapyrera 'ga ree. Nokyjei 'ga mama'e awi. A'eramũ ore 'jau 'ga upe 'miara 'jawewara 'ga, 'jau ore. Davi 'ga juapyrera 'ga te 'ã. Ojee iporomutare'ema 'ga 'arimũ 'ga kwawi. A'eramũ 'ga imopojo'okarũmũ— 'jau 'ga jee.

⁶ A'eramũ je temã'jãu ee nũ. Peu 'wyriararete renawa pyri 'ga amũ 'ami. Eae'yi ma'e 'gã, 'wyrĩa'ri 'gã netee 'ga renawa mamana. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga. Sã'ã 'gã karupa'mĩ juka otywera mepyawamũ. Nan tee 'ga. Karupa'mĩ pikutukawera 'jawe 'ga iporera rerekou. Aipo 'ga sete 'ga rasĩa. Sete 'ga rea 'jau. 'Ga rea upe je 'jau, Janerwarete 'ga 'Agesagea futat, 'jau. Janerwarete 'ga U'agesagea ywy pe imuãina futat. ⁷ A'eramũ aipo 'ga awau ka'arana rekyita 'wyriarete renawa 'arimũ

wapyk ma'e 'ga po awi. ⁸ Ka'arana 'ga ipyyg ire irūpāwē eae'yi ma'e 'gā awau wapyka wenupy'āu 'ga rowase, 'ga muorypa. 'Wyrria'ri 'gā, wīti kwaturu 'gā nanē awau wapyka wenupy'āu 'ga rowase nū. Maraka apoawa 'gā erekou opo pe. Harpa 'jawa 'gā erekou opo pe. Y'a nanē 'gā erekou opo pe nū. Aipo y'a ouru apopyrera. Aipoa y'a pype 'gā jany kasiga 'jawewara rerekou. Aipo jany kasiga 'jawewara Janeruwarete 'ga upe 'ga remiayuwa 'gā je'ega. Karupa'mī 'jawewara 'ga rowase wapyg ire 'gā amaraka'aga 'ga upe. ⁹ Maraka yaua 'gā iapou 'ga upe:

“Ene te 'ā eneresage.

Ma'eramū 'ā ka'arana eremopojo'ok ajai.

Ene te 'ā erejejukaukat 'gā nupe.

Emanūmū 'ā ywy pewara 'gā tywera mepyau, 'gā mua ejeupe.

Namajepeja 'ga etee rūi 'ā ene imua ejemiayuamū.

Najuejue te 'ā ene 'gā mua 'gā mojuawyawyau 'gā mua.

Tapy'yi, towajat, 'wyrarete pewat, ka'a pewat.

Mīmera 'gā 'ā ene imua ejeupe.

Ma'eramū 'ā ka'arana eremopojo'ogukat ajai.

¹⁰ Ene te 'ā ejemiayuwa 'gā eremoporowykyukat Jarejuwarete 'ga upe, 'gā 'wyriararete 'ga upe 'jau.

Ene 'ā 'gā mogyau 'wyriaramū ywy pewara 'gā nupe”,

'jau 'gā amaraka'aga karupa'mī 'jawewara 'ga upe.

¹¹ A'ere je mā'ēi ee. Ywagipewara 'gā je'ega je enupa.

Kwaiwete ywagipewara 'gā je esaka. A'eramū je 'gā mo-

jopyrūme'em. Kwaiwete te 'gā. A'eramū je 'gā mo-

jopyrūme'em futat. 'Wyrria'ri 'gā nipo peu ajemogyau 'gā wyteripe. Irūpāwē

eae'yi ma'ea nanē ajemogyau 'gā wyteripe nū. Nikwaa-

pawī 'gā. Kwaiwete te 'gā. A'eramū je 'gā mo-

jopyrūme'em. ¹² A'eramū ywagipewara 'gā amaraka'aga:

“Esage te 'ā karupa'mī 'jawewara 'ga, karupa'mī jukapyrera 'jawewara 'ga.

Pājērete te 'ga. Mama'e jararete te 'ga”

'jau 'gā 'upa.

“T'akwaap te 'ga.

Ifuakat nanimenime 'ga nanē nū.

'Ga 'ā eteete ma'ea. Esage ma'ea te 'ga.

A'eramū jane 'ga muorypa”,

'jau 'gā amaraka'aga 'ga upe.

¹³ A'erauwe je tekotee 'gā je'ega renuwi. Ywag ipewat, ywy

pewat, amanū ma'efera rupaw ipewat, 'yē'ē mewat, 'y pewat.

Mīmera 'gā je'ega je enupa.

“Pēē 'ā eteete ma'ea.

Pēē 'ā ore aramuoryp.

Pēē 'ā ore nanē ipojeupa nū.

Pēē 'ā pājērete.

A'eramũ ore, p̄nemiapofer are juejue p̄ẽ muorypa, aruo-
jere'emamũ”,

'jau 'gã amaraka'aga 'gã nupe, 'wyrirarete renawa 'arimũ
wapyk ma'e 'ga upe, karupa'mĩ 'jawewara 'ga upe 'gã 'jau.

¹⁴ Irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã 'jau:

—Nan tee ore 'jau nũ. Simuoryp 'gã 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'wyrria'ri 'gã awau wapyka wenupy'ãu 'gã nowase
'gã muorypa.

6

Ka'arana mogawa mopojo'okawam

¹ Je reape karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa
mopojo'oka. Ajepeja etee ra'ne 'ga imopojo'oka. Imogawypya
'ga imopojo'ogauwe je eae'yi ma'e 'ga amũ je'ega renupa.

—Ere ejua— 'jau 'ga.

Aman aunuga 'jawe 'ga je'ega. ² A'erauwe 'ga amũ 'ua,
kawaruu siga 'arimũ 'ga 'ua. I'arimũ wapyk ma'e 'ga ywyrã-
para rerekou opo pe. 'Ga amũ 'wyrãara akagyru monou 'ga
upe.

—Ere ewau ekou amunap tesirũmer ipewara 'gã nowajaa
'gã fuakara mateepapa 'gã nui. Ekwap 'gã 'arimũ— 'jau 'ga 'ga
upe.

A'eramũ kawaruu siga 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau.

³ A'eramũ karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa
mopojo'oka ajau nũ. A'erauwe eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega
nũ:

—Ere ejua.

⁴ A'erauwe 'ga amũ 'ua kawaruu piragay 'arimũ 'ua nũ.
A'eramũ eae'yi ma'e 'ga 'jau i'arimũ wapyk ma'e 'ga upe:

—Ere ewau kwe pe 'gã nowajarukaa ekou ajaupe, 'gã
juapisaukaa— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga jyu monou 'ga upe. A'eramũ 'ga awau. Ojeupe
jy mur ire kawaruu piragay 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau.

⁵ Aipo apo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa
mũ mopojo'oka jui nũ. Imuapyra mopojo'oka jui nũ. A'eramũ
eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega nũ:

—Ere ejua.

A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu ũna 'arimũ 'ua nũ. I'arimũ
wapyk ma'e 'ga wereko mama'e momoyitawa resakawa opo
pe. ⁶ 'Ga resakawe je 'ga amũ je'ega renupa, eae'yi ma'e 'gã
pyter ipewara 'ga je'ega renupa:

—Epy ete temi'urama. Majepi 'ara rupi etee
aeporowykawera repya teepawamũ temi'uram are. Epy te
temi'urama. Eremojopye kasi 'miara kawera 'y are tuwiiu
ma'e 'jawe ne. Y'waya nanẽ kasi eremojopye 'y are tuwiiu
ma'e 'jawe ne.

⁷ A'ere karupa'mĩ 'jawewara 'ga ajepeja ka'arana mogawa mopojo'oka jui nũ. A'eramũ maapawera eae'yi ma'e 'ga 'jau:

—Ere ejua.

⁸ A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu jukyryuu 'arimũ 'ua. I'arimũ wapyk ma'e 'ga rera Teumet. Aipo 'ga rewiri ajepeja 'ga 'ua nũ. Aipo 'ga rera amanũ ma'efera rupap 'jau. A'eramũ eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega Teumera 'ga upe:

—Ere ewau kwe pe 'gã apisau, 'gã pytuna myterajeuu etee iapisau— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere 'gã amũ apisaukaa maruowajara 'gã nupe, 'gã amũ apisaukaa ty'ara upe, amumera apisaukaa jero'wu pyu, 'gã amũ apisaukaa 'miara upe— 'jau 'ga 'ga upe. —Eroo 'gã ejeupi amanũ ma'efera rupaw ipe ejewya.

⁹ Aipo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. A'erauwe je Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã 'agera resaka. Wyra rapyawa 'wyrimũ 'gã 'upa. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga nanẽ 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe rakue nũ. A'eramũ ia'wyre'ema 'gã 'gã apisau. ¹⁰ A'eramũ 'gã 'agera wafukaita Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã pãjêrete. Ene 'ã orejararetea. Ene 'ã eneresage. Mama'e a'jea etee 'ã eremome'u oree. A'eramũ ene e'eawer imũ etee futat mama'e apou— 'jau 'gã wafukaita 'upa 'ga upe. —Maranime te ore repyar ape? Maranime te ore apisiarera 'gã erereko tywerete ore ree?— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

¹¹ A'eramũ 'ga amũ taity aparasiga monou 'gã nupe najuejue etee. Taity fukua poromũ. Otywer awi 'gã opoia rakue. A'eramũ 'gã taity aparasiga monou 'gã nupe, 'gã tywere'ema resaukaawamũ.

—Pe'je pejepytu'wau pejemogyau ra'ne — 'jau 'ga 'gã nupe. —Tene 'gã iapisipawi ra'ne. Anure nipo ia'wyre'ema 'gã pẽpytuna 'gã amũ apisi, Jejui 'ga rerowiaara 'gã apisi. Pẽ apisipaw ire te Janeruwarete 'ga pẽ nepyari— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹² Aipo 'e re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. A'erauwe ywya oyyita. Kwaiwete oyyita. Kwara ojemopyytunaipa. Taity ũna 'jawe akou. Jaya ojemomiraga wy 'jawe. ¹³ Jaytataa ototoka ywyu 'ua. Sã'ã y'wa kyra ywyruu ruramũ itotoga o'yw awi. Nan ototoka 'ua. ¹⁴ A'eramũ ywaga owoka ojemamana ka'arana jemamana 'jawe. Ywytyt, 'ypõ'õ. Mĩmera wapopenamũ awau ojepe'au wenaw awi. ¹⁵ A'eramũ ywy pewara 'gã juejue awau ajemima ita kwara pype, itauu pyter ipe 'jau awau ajemima. 'Wyriat, 'wyriana'nĩ, jefaruu 'wyriat, ikaraemã kwai ma'e, ifuakat

ma'e, akotee ma'e. Mīmera 'gã juejue awau ajemima. 'Gã kyjea 'gã nerekou. ¹⁶ A'eramũ 'gã wafukaita itauu upe:

—Pe'je pejejua pejejemono'oga ore 'arimũ ore mima 'wyrirarete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga wi. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga imara'ne ore ree. A'eramũ pēẽ ore au'jau ore a'gwau 'ga wi— 'jau nipo 'gã wafukaita itauu upe numiamũ.

Wwytyra upe nanē nipo 'gã aipo 'jau nũ. A'ere nu'ari futari 'gã 'arimũ.

¹⁷—'Awamũ iwaēmi 'gã jane rereko tyweawa upe. Imara'ne 'gã jane ree. 'Awamũ futat 'gã jane rereko tyweretei. Awỹja sipo uag jupe?— 'jau 'gã wafukaita ajaupe.

7

Israeu 'ga juapyret

¹ A'ere je irũpãwē ywagipewara 'gã nesaka. Ywyu 'gã u'ama. Kwara poawa katy 'ga amũ, kwara resaawa katy 'ga amũ, iyse katy 'ga amũ, iyse owajara katy ajepeja 'ga u'ama. 'Gã futat wytu pykara ajemogyau. Ywy pyaukare'ema jupe, 'y pyaukare'ema jupe, ka'a nanē ipyaukare'ema jupe nũ.

² A'eramũ je ajepeja ywagipewara 'ga resaka. Kwara poawa katy awi 'ga ruri ojeupia. Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã mojewakawa 'ga erekou opo pe. Okoeteete ma'e 'ga remiayuwa 'gã 'ga imojewaka aipo pyu. A'eramũ imojewakawa rerekwara 'ga wafukaita opytuna 'gã nupe, irũpãwē ywagipewara 'gã nupe. “Pe'je pejewau ywy mote'aa. 'Yē'ēa nanē ki pēẽ imote'aa nũ”, 'jau 'ga 'gã nupe. ³ A'eramũ majepeja 'ga ywagipewara 'ga wafukaita 'gã nupe:

—Tene ra'ne. Pemote'ara'ne awi ywya. 'Yē'ē, 'yp. Mīmera pemote'ara'ne awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tene ki ore Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã mojewapawi ra'ne. 'Gã neapykaga toromojewapap ra'ne 'jau. A'eramũ 'gã nesakawe, tekotee 'gã 'gã kwaapa: Kweramũ Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã na'e, te'i 'gã 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ Aipo 'e re 'ga 'gã pytuna mome'wau jee:

—Sētu kwarētai kwaturu miu 'gã Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã — 'jau 'ga jee. —Israeu juapyrera 'gã te 'ã ore oromojewak— 'jau 'ga imome'wau jee.

⁵ A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—Tusi miu Juda 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Rupē 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Gade 'ga juapyrera 'gã.

⁶ Tusi miu Ase 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Nafitari 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Manase 'ga juapyrera 'gã.

⁷ Tusi miu Simeão 'ga juapyrera 'gã.

Tusi miu Levi 'ga juapyrera 'gã.
 Tusi miu Isaka 'ga juapyrera 'gã.
⁸Tusi miu Sepurõ 'ga juapyrera 'gã.
 Tusi miu Jose 'ga juapyrera 'gã.
 Tusi miu Pêjamĩ 'ga juapyrera 'gã—
 'jau 'ga imome'wau jee.

Mytuna 'gã 'ga esaka

⁹Aipo 'eramũ je temã'jãu mytuna 'gã nee. Kwaiwete 'gã. Nomojopyrũmawa'uweri te ae 'gã. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirũmer awi tee 'gã nuri ojopypepypeu. Ka'a tesirũmer ipewara 'gã nanẽ 'ut ojopypepypeu nũ. 'Wyriararete renawa rowase 'gã 'ua 'upa. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rowase nanẽ 'gã 'upa nũ. Taity aparasiga 'gã erekou. Pinowa 'gã imowawaka 'gã muorypa. ¹⁰A'eramũ 'gã wafukaita 'gã muorypa. —Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. 'Ga 'ã wapyk 'ũina 'wyriararete renawa 'arimũ. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga retee ore katu'oka 'ũina. A'eramũ ore 'gã muorypa— 'jau 'gã.

¹¹A'e pype tekotee 'gã ajemogyau 'wyriararete renawa ywyrri imamana. Ywagipewat, eae'yi ma'e, 'wyrria'ri. Mĩmera 'gã ajemogyau iywyrri imamana. Jarejuwarete 'ga renawa rowase ajatyka ma'e 'gã je'ega renupawe iywyrriwara 'gã juejue anuruka ywyu Jarejuwarete 'ga rowase. A'eramũ 'gã 'ga muorypa.

—Janeruwarete 'ga 'ã orejararetea.

¹²A'jea futat ki Jarejuwarete 'ga etee simuoryp.

'Ga te 'ã eteete ma'ea. 'Ga 'ã i'akwaap ma'ea.

'Ga 'ã mama'e amut janee. A'eramũ jane 'jau 'ga upe:

“Ene te 'ã eneresage oree”, 'jau jane 'ga upe mama'e are.

'Ga 'ã ore'wyriararetea. 'Ga 'ã pãjẽrete.

Namutat 'ga rekoi nakwaparimũ ete rũi—

'jau 'gã, Jarejuwarete 'ga mome'wau.

¹³Aipo re 'wyrria'ri 'ga amũ 'jau jee:

—Awÿja te taity aparasiga rerekwara? Mõ awi ajee 'gã nuri?— 'jau 'ga jee.

¹⁴—Tee nũ'ũ. Ene te 'ã erekwaap— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—'Gã 'gã wereko tywerete agawewi. A'etea 'gã nopoiri Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. Ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe, ojepirejukaa. Sã'ã kũjã taity poeja. Nan tee 'gã jepirejukari otywer awi karupa'mĩ 'jawewara 'ga ry pyu. ¹⁵Ma'eramũ 'ã 'gã nuwi Jarejuwarete 'ga rowase wapykawarete 'arimũ 'ga renamũ. Wojere'emamũ futat 'gã 'upa 'ga muorypa. A'eramũ 'wyriararete renawa 'arimũ

wapyk ma'e 'ga 'gã a'gwau mama'e tywer awi. 'Ga 'gã wereko — 'jau 'ga jee. ¹⁶⁻¹⁷ —Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ako 'wyri-ararete renawa pyri. A'eramũ nipo 'ga ojejukau esage 'gã nee. Sã'ã wyra jara 'ga jejuka esagea weymaw are. Nan tee nipo 'ga jejuka esagei wemiayuwa 'gã nee. A'eramũ nipo ty'ara otywu'jawe'emamũ. Ni'yuweju'jawi 'gã. 'Ga 'gã weroo 'ywu'ywur ipe. Aipoa 'ya 'gã omogy namutamutat. Nitywi kwaraya 'gã nupe. Nipirakuwi 'gã peu — 'jau 'ga jee. —Janeruwarete 'ga nipo 'gã neaya amukag 'gã nea awi. A'eramũ 'ga ajaa'wau'jape'ema peu — 'jau 'ga jee.

8

Imogawa maapawera mopojo'okawam

¹ Aipo apo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga imoga maapawa mopojo'oka jui. Aiporamũ 'arapiguua te futat ojeupa ywag ipe. Inãinãn etee te a'eramũ miamũ 'gã opika. ² A'eramũ je sete ywagipewara 'gã nesaka, Jarejuwarete 'ga rowasewara 'gã nesaka. A'eramũ 'ga amũ jumi'aranũũ monou 'gã nupe najuejue etee.

³ A'ere ajepeja ywagipewara 'ga jany kasiga rapya'wia re-rua enafu'ama opo pe. Jany kasiga rapyawuua pyri 'ga enafu'ama. 'Wyriararete renawa rowase aipo jany kasiga rapyawuua reni. Jany kasiga rapya'wia ouru apopyrera. 'Ga amũ jany kasiga monou 'ga upe, kwaiwete. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã oporogytau 'upa 'ga upe au'jeteramũ. Sã'ã ae jany kasiga rapyramũ watasimora. A'eramũ 'ã ikasiga okwasi'wasi'wau 'oga pype. Ikasiga 'ã awau ojeupia Janeruwarete 'ga upe. Nan tee futat 'ga remi-ayuwa 'gã porogyta oi ojeupia 'ga upe. A'eramũ ene jany kasiga rapyau. A'eramũ ikasiga ojeupia ojopypeu awau 'gã porogyta are 'ga upe — 'jau 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga imonou jany kasiga rapyawuu 'arimũ iapyau. A'eramũ ikasiga awau ojeupia ojopypeu awau 'gã porogyta are 'ga upe. ⁵ A'eramũ ywagipewara 'ga tata pyyka iapyawuu 'ar awi. A'eramũ 'ga imonou imyina iapyawu'wi'i pype. A'eramũ 'ga imonou imomoa ywy are. Aipo aporamũ tupã awau u'aa, owerapa tupã werawa 'jawe ee. Ywya oyyita nanẽ nũ.

Jumi'aranũũa

⁶ A'eramũ jumi'aranũũ rerekwara 'gã jumi'aranũũ pyyka erajemogyau eromaenuna tenunewara 'ga oma'e py rape-saka.

⁷ A'eramũ tenunewara 'ga oma'e pyau. Ipy pyyrauwe ama'na 'ua u'aa tataa reewe. Wy reewe 'jau 'ua u'aa ywy are.

A'eramũ ywy ape awau ukaita myterajeu'iu etee. 'Yp, juop, worryworywamũ. Mĩmera futat ukaitapap.

⁸ A'erauwe ajepeja 'ga jumi'aranũ pyau nũ. Ipyrauwe je wwytyra 'jawewara ikajamũ resaka nũ. A'eramũ 'ga amũ ipyyka imonou imomoa 'yẽ'ẽ pype. ⁹ A'eramũ 'yẽ'ẽ ara awau ojemu'jaga wyramũ. Tyajeu'iu etee ojemu'jaga wyramũ, 'y ojemu'jaga wyramũ. Wyramũ ojemu'jag ma'e katywara 'gã opapapap wyra reewe futat. Yaruua we futat atepawamũ. Wyra tesirũmera opapap. Nitywi'i futari ako ma'e amũ.

¹⁰⁻¹¹ Aipo re ajepeja 'ga jumi'aranũ pyau. Ipyrauwe jaytatauua mũ 'ua u'aa ywag awi. Yyga reny 'jawe 'ua u'aa. Aipoa jaytatauua u'aa 'ua 'yrete pype, 'ywu'ywura pype 'jau u'aa 'ua. A'e ry pyterimũ futat irowa kwasioi. Nitykuawi futari. Aipo jaytatauu rera irop ma'ea 'jau jupe. A'eramũ 'y moropa oje'jawe etee futat. Aipo 'y rykur ire itykuarera 'gã opapa kwaiwete.

¹² Aipo re ajepeja 'ga oma'ea jumi'aranũ pyau. A'erauwe kwara renya oorareferamũ. Opytunaiwuuramũ etee. Jay reny, jaytata reny 'jau. Kwara jerewypyrauwe kwara owepa. Ai'iwe tãmẽjẽ opoa nũ. Ypytunimũ nanẽ nũ. Ypyajeu'i jay reny owepa nũ, jaytata reny 'jau. Awau ku'em enuneu weny jesagamũ jaya nũ, jaytata reewe futat weny jesagamũ nũ.

¹³ A'eramũ je kwanũ 'jawewara resaka iwewe ekoramũ. Ywatewate owewiau akou. A'eramũ pe awi futat wafukaja mua:

—Muapyra 'gã ywagipewara 'gã nopyi we jumi'aranũua. 'Gã ipy rauwe ywy pewara 'gã mama'e tywerete resaka. A'eramũ muapyt wẽjẽmĩ futat mama'eay ijesaokare'emawe nũ. Aipoa te ia'wyre'emetea — 'jau kwanũ 'jawewara wafukaja mua.

9

¹ Aipo kwanũ 'jawewara 'e re ajepeja 'ga jumi'aranũ pyi. A'eramũ je jaytata 'jawewara 'ga resaka. Ywag awi 'ua u'aa ywy pe. A'eramũ 'ga amũ saawi monou 'ga upe. Aipoa saawia ywy kwawukuu rawopytymo'wokawa ma'ea. Ywy ywy pe te aipo ywy kwawukuu oi. ² A'eramũ 'ga ywy kwawuku rawopytymawa mopoka jui. A'erauwe tatasiga 'ua ã'jãu jui. Tatasigawiũwiũna te 'ut ã'jãu 'ara moypytunaipa. A'eramũ tatasiga kwara reny mowepa ywasiga 'jawe. ³ Tatasigawiũna rupi futat tukuruu 'jawewara 'ua ã'jãu. Tukuruua futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te ifuaga monoi jupe, jawa'jyra 'jawe. ⁴ A'ere 'ga 'jau tukuruu 'jawewara upe:

—Pe'je pejewau kwe pe. Jeremimojewage'ema 'gã etee ki pekutuk— 'jau 'ga jupe. —'Ywa kasi pekutug ine, pemomaw ine. Juo'wia 'jau kasi pẽẽ i'wau ne— 'jau 'ga jupe.

⁵ A'eramũ awau Janeruwarete 'ga remimojewage'ema 'gã kutuka 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. Sã'ã jawa'jyra raya. Nan tee tukuruu 'jawewara 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. A'ere 'gã nopawi futari ay upe. Sïku jaya moka'jama 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. ⁶ Ay upe 'gã manũweramũ ajemogyau numiamũ. A'ere 'gã namanũa'uweri.

⁷ Aipoa tukuruu 'jawewara kawaruu 'jawe. Sã'ã kawaruu jara 'gã maruowajaaw ipe oo enune itajuaity pyu kawaruu roowa. Nan tee aipoa tukuruu 'jawewara. A'ere aipoa tukuruu 'jawewara 'wyrriara akagyřũ rerekoi. Ouru apopyrera aipoa akagyřũa. Tukuruu reakwara aereakwara 'jawe. ⁸ I'awa kũjã 'awa 'jawe. 'Ãja 'miara rãja 'jawe. ⁹ Itajuaity rerekou opasi'a are. Owewiau. 'Ywa'yata 'jawe futat opyamuramũ owewiau. Sã'ã kawaruua 'ywa'yata renujãna maruowajaaw ipe. Nan ipyamua. ¹⁰ Jawa'jyra raja 'jawe waja. Ipopiawa wai are futat. Aipoa opopiawa pyu ae mayrũmũ, Ku'jywa 'ga remimojewage'ema 'gã mayrũmũ. Sïku jay magwapa 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. ¹¹ Tukuruu 'jawewara 'wyrriara ywy kwawukuu pypewara 'wyrriara nanẽ futat nũ. Judeu 'gã je'eg imũ era Apatõ. Grego 'gã je'eg imũ era Aporiãu 'jau. Aeje'eg imũ era mama'e matepaara 'jau.

¹² Aiporamũ futat mama'eaya ojesaukaa 'gã nupe, kwanũ 'jawewara 'eawer imũ etee. A'ere mukũja nojesaukari we.

¹³⁻¹⁴ Aipoa re ajepēja 'ga ojumi'aranũ pyau nũ. A'erauwe 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Ere ewau epytuna 'gã faaro'woka. Peu futat irũpãwẽ 'gã nuwi ajekupyfaa Eufrates 'yrete pyri— 'jau 'ga 'ga upe, jumi'aranũ rerekwara 'ga upe.

Aipoa oje'eg ma'e 'ga u'ama jany kasiga rapyawa rapefã me. Aipoa ouru apopyrera te. A'ea 'upa Janeruwarete 'ga rowase.

¹⁵ A'eramũ 'ga awau 'gã kupyfaaro'woka. Owaẽma irũpãwẽ ikupyfaripyra 'gã paruapisawa upe. A'eramũ Ku'jywa 'ga 'gã kupyfaaro'wogukaa ywy pewara 'gã apisawamũ. Akupyfaaro'wog ire irũpãwẽ 'gã 'jau ajaupe:

—Soo ywy pewara 'gã apisau 'gã pytuna jo'roka'i etee 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶⁻¹⁷ A'erauwe je kawaruu resaka, jefaruu 'gã je esaka kawaruu 'arimũ 'gã nekoa. Kwaiwete 'gã. Tusẽtu mijõis 'gã pytuna. A'eramũ je 'gã pyamu renupa. Jefaruu 'gã naitya itajuaitya etee te. 'Gã wereko opasi'a 'arimũ. 'Gã amũ ma'ea opiragayayramũ. 'Gã amũ ma'ea wowyayramũ, safira 'jawa 'jawe. 'Gã amũ ma'ea ojukyryayramũ, aipoa ãsõfyria 'jawa 'jawe. Kawaruua akaga 'miara akaga 'jawe. Ijuru awi tataa 'ua ã'jãu. Tata sig, itatata. Mĩmera 'ua ã'jãu ijuru rupi.

18 Kwaiwete ywy pewara 'gã opapa kawaruu juru rupi 'ut ma'e pyu.

19 A'eramũ kawaruua 'gã apisau kwaiwete ojuru awi 'ut ma'e pyu. Owaja pyu nanẽ 'gã apisau nũ. Kawaruu raja moja akaga 'jawe. A'eramũ 'gã kutuka owaja pyu 'gã apisau.

20 Aipoa iapisipyrera 'gã opytunera 'gã nesaka agawewi. A'etea 'gã nopoiri futari otywer awi. Ni'arasigi 'gã ajemogyau otywer are. A'eramũ 'gã mama'eukwaawa etee imuorypa ajemogyau. Maira'me a'agawa nanẽ nũ 'gã imuorypa nũ. Ouru, prõsi, prata, ita tee, 'yp. Mĩmera 'gã iapou omairamũ. A'ea te 'gã imuorypa ajemogyau. Aipoa 'gã maira nuesaga'uweri amũ. Nuataa'uweri ajemogyau. Nuenuwi agawewi mama'ea. A'etea 'gã amuoryp ekoete ajemogyau.

21 Nopoiri futari 'gã mama'e tywera apo awi. Nopoiri futari 'gã aparupisi awi. Nopoiri 'gã ajuee opãjãgaiw awi ajemogyau. Nopoiri 'gã wemirekoe'em are oko awi, omene'em are oko awi. Mĩmer awi 'gã nopoiri. Amunarũ awi nanẽ opoire'ema nũ. Kwaiwete agawewi 'gã 'gã apisi resagi. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi.

10

Ka'ara'nĩĩa

1 A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Ifuakat te aipo 'ga. Ywasiga pype 'ga 'ua ojypa. 'Ga aka'garimũ je'ywa mũ 'upa. 'Ga reakwara wenyramũ kwara 'jawe futat. 'Ga retymakaga tupaa'mywa 'jawe. 'Ga retymakaga ojopy'wau werekoramũ. Sã'ã 'yw ypiwera kaja tena. Nan futat 'ga retymakaga. 2 Opo pe 'ga ka'ara'nĩĩ jepypeka rerekou enafu'ama. Ojakwatawa katywara 'ga opy monou 'yẽ'ẽ pype imojypa. Ojau katywara 'ga opy nuga ywy 'arimũ. 3 A'eramũ 'ga waemamũ u'ama. 'Miara 'jawe 'ga waemamũ. 'Ga raemauwe, tupã afuramũ 'ga upe, sete tupã afuramũ. 4 Ifurauwe je 'jau tejeupe: "Akwasiat pa je ka'aran are kwy", 'jau je tejeupe numiamũ. A'ere 'ga amũ oje'ega muri ywag awi jee:

—Erekwasiat kasi ee ne. Eremome'u kasi ne— 'jau 'ga jee.

5 A'erauwe 'yẽ'ẽ pype opyrug ma'e 'ga opo mowya, ojakwatawa katywara. 6 A'eramũ 'ga oje'ega Ku'jywa 'ga remianuwamũ. Ku'jywa 'ga Okoeteete ma'ea. 'Ga te 'ã mama'ea wapo etee rakue. Ywak, ywy, 'yẽ'ẽ. Mĩmera 'ga 'ã iapou ipypewara reewe rakue. A'eramũ 'ga remianuwamũ ywagipewara 'ga 'jau:

7—Ymã te Ku'jywa 'ga 'i oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue: "Jeremifutara 'ara rupi mama'ea jeapoi, je'eawer imũ etee", 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe rakue. 'Ga je'ega renupara 'gã weapyoe'emamũ ee rakue. Nomojeapoukara'nei Ku'jywa 'ga.

A'ere, 'awamũ maapawa 'ga jumi'aranũũ pyramũ mama'ea jeypyruigi Janeruwarete 'ga 'eawer imũ— 'jau 'ga jee.

⁸ A'erauwe ywag awi oje'eg ma'e 'ga oje'egu'japa jee nũ:

—Ere ewau ka'ara'nĩ'ĩ pypeka rekyita ywagipewara 'ga po awi— 'jau 'ga jee.

⁹ A'eramũ je tewau 'ga pyri:

—Ka'ara'nĩ'ĩa emut jee— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'ga imua jee.

—Kweramũ— 'jau 'ga jee. —Ere ipyyka i'wau. Enejuru pe akou nipo ê'ēnamũ futat, eira 'jawe. A'ere nipo omokon ire, irowamũ ene upe— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'eramũ je ka'ara'nĩ'ĩ pyyka 'ga po awi. Ipyykawe je i'wau. Jejuru pe akou wē'ēnamũ eira 'jawe futat. A'ere je omokon ire je mopy'amukai etee. ¹¹ A'erauwe Janeruwarete 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega emome'uu'jap 'gã nupe. Ywy pewar are je je'egi. 'Gã 'wyrar are nanē je je'egi nũ. Aipoa emome'uu'jap 'gã nupe— 'jau 'ga jee.

11

Mukũja 'ga je'ega mome'wara 'gã

¹ A'ere 'ga amũ mama'e ra'agawyawa mua jee. Ywyrã 'jawe aipoa. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau jee:

—Ekwap jemogytaawa ra'agawyau. Jany kasiga rapyawa nanē ki ia'agawyau nũ. Je muorypara 'gã emojopyrũ, 'gã pytuna kwaapa— 'jau 'ga jee. ²—Jemogytaawa osoma te kasi ajee erea'agawy ne. Jemogytaawa osoma je rerowiare'ema 'gã ma'ea futat. Kwarētai tois je rerowiare'ema 'gã jemogyi peu jay magwapa, je'wyrarete pe futat, imote'aa— 'jau 'ga jee.*

A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau jee nũ:

³ —Teje'ega mome'wara 'gã, mukũja 'gã tomono kwe pe teje'ega mome'waukaa 'gã nupe 'jau. Saku tywera etee 'gã tuereko waityramũ u'arasiga resaukaawamũ 'jau. Ku'jywa 'ga rerowiare'ema 'gã tywer are mukũja 'gã 'arasigamũ akou. Kwarētai tois jaya magwapa 'gã awau akou jeje'ega mome'wau— 'jau 'ga jee.

⁴ Aipo 'gã, 'ga je'ega mome'wara 'gã, oriweira 'ywa 'jawe. Tatarana renawa 'jawe 'gã nanē nũ. Ywy jara 'ga rowase 'gã 'ami. Tatarana reny 'jawe 'gã mama'e resaukaa ajaupe.

⁵ Kwaiwete 'gã 'jau:

—Sireko tywet 'gã 'jau— 'jau 'ga ajaupe.

* **11:2** Jerusarega upe 'gã 'jau Ku'jywa 'ga 'wyraretea 'jau. Peu futat judeu 'gã awau 'ga muorypa rakue. A'eramũ Ku'jywa 'ga 'jau jupe, Je'wyraretea, 'jau 'ga jupe.

A'ere 'gã juru awi tata ruri wereko tywearera 'gã apisau. ⁶ Jarejuwarete 'ga pãjẽa 'gã wereko. A'eramũ amunipo 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u pype ifutar ire amana mogyrukare'ema. 'Y mu'jaga amunipo 'ã wyramũ. Mama'e tyweramũ mojeapoukaru'jau'japa, amunipo 'ã 'gã ywy pewara 'gã nereko tyweru'jau'japa.

⁷ Ku'jywa 'ga je'ega mome'upaw ire nipo ja'waraiwa ruri. Ywy kwawukuu awi nipo ù'jãu 'gã nowajaa 'gã apisau. ⁸ A'eramũ nipo 'gã neumera 'upa 'gã 'wyrarete rukawõ'õ me. Ymã te peuwara 'gã mukũja 'gã jararete 'ga pokutugi 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywar are rakue. Aipoa oje'wyrarete pewara 'gã nupe 'gã 'jau: "Mama'e tywera 'gã wapo Sodom ipewara 'gã 'jawe. Egitu ywy pewara 'gã 'jawe 'gã 'gã nereko tyweri", 'jau 'gã aipo 'wyrarete pewara upe. Aipo 'gã 'wyrarete pe Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã jukau. ⁹ Imuapyra 'ara rupi 'gã amã'jãu 'gã neumer are. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirũmer awi tee 'gã nuri. Ka'a tesirũmer ipewara 'gã nanẽ 'ua ojopypepypeu nũ. Tesirũmerete 'gã 'ua amã'jãu 'gã nee.

—Peroo kasi inuga ita kwar ipe ne— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁰ A'eramũ ywy pewara 'gã worrywamũ 'gã neumer are. Oporoywera 'gã imonou ajaupe 'gã neumer are aku'iramũ.

—Jane rereko tywerete ako 'gã ai'i. A'ere 'ã 'gã manũi. 'Gã manũa esage janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ A'ere muapyt 'gã ser ire Janeruwarete 'ga 'gã moferapa opytuu nũ. A'eramũ 'gã afu'ama. 'Gã fu'amauwe 'gã fu'ama resakara 'gã okyjau kwaiwete 'gã nui. ¹² A'erauwe 'ga amũ oje'ega mua ywag awi oferap ma'e 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejeupia— 'jau 'ga oje'ega mua 'gã nupe, imoferawipyrera 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau ojeupia ywasiga rupi. Ojee iporomutare'ema 'gã neape 'gã awau ojeupia 'gã nui. ¹³ 'Gã jeupirauwe ywya oyyita kwaiwete. A'eramũ kwaiwete 'oga u'aa.

Kwaiwete 'gã amanũmũ. Sete miu 'gã amanũmũ. A'ere sesẽta miu 'gã namanũi. A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã pãjẽrete— 'jau 'gã 'ga upe, 'gã kyjea 'gã nerekou.

¹⁴ Poromũ futat mama'eaya irũa ojesaukaa, kwanũ 'jawewara 'eawer imũ. A'ere nipo imuapyra niporomukui futari ojesaukaa nũ.

Jumi'aranũũ maapawet

¹⁵ Aipo re ywagipewara maapawa 'ga jumi'aranũũ pyau nũ. A'erauwe je ywagipewara 'gã je'ega renupa. Wafukajayau oje'ega mua:

—Janeruwarete 'ga 'ã 'ũina ywy pewara 'gã 'wyriarareter-amũ. Wemimonofera 'ga nanẽ imogou 'wyriaramũ ojepyri nũ. Nitywi futari 'gã je'ega renupare'ema 'ga amũ. Ywy pewara 'gã juejue futat 'gã je'ega renupa. Ateepawe'emamũ futat 'gã 'ũina 'wyriarareteramũ— 'jau 'gã wafukaita.

¹⁶ A'erauwe 'wyria'ri 'gã wapyka wenupy'ãu wããpyramũ Ku'jywa 'ga rowase, 'ga muorypawamũ. Wĩti kwaturu 'gã, 'wyria'ria renawa 'arimũ wapyk ma'e 'gã ajemogyau wããpyramũ 'ga muorypa.

¹⁷ “Ene 'ã pãjẽrete, Kiapi'ni.

Ene 'ã Okoteete ma'ea. Nitywi 'ga amũ ene 'jawe.

'Awamũ 'ã ene 'wyriarareteramũ e'ÿja ypyruga oree.

A'eramũ ore ene muorypa ee.

¹⁸ 'Awamũ iwaẽmi ene rerowiare'ema 'gã nereko tyweawa upe.

'Awamũ futat 'gã nee emara'nea ereesaukat 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ajemogyau amara'neramũ ene ree.

Amanũ ma'efera 'gã nanẽ ene imoferapa imua ejowase.

Ejemiayuwa 'gã juejue nipo ene erua imogyau ejepyri.

'Ene 'ã jeje'ega renupara. Aipoa esage jee.

A'eramũ ene ejua 'au je pyri', 'jau nipo ene 'gã nupe.

Eje'ega mome'warera 'gã nupe, emuoryparera 'gã nupe.

Eje'ega renupare'ema 'gã nipo ene imonou muku ejewi.

Wereko tywera ojere'ema pype nipo 'gã awau a'eramũ futat.

'Pẽẽ 'ã jeje'ega nepeanuwi. A'eramũ pẽẽ pejewau muku je wi',
'jau nipo ene 'gã nupe”,

'jau 'gã 'ga upe.

¹⁹ A'e pype Janeruwarete 'ga mogytaawa rokvara ojeawopytymo'woka, ywaga pype 'ũi ma'ea rokvara ojeawopytymo'woka. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ita kwasiara ryrũa ojesaka. 'Okwara jeawopytymo'wogauwe tupã u'aa, aman aunuga, amana werawa, ywy moyyita, ama'na ototoka nanẽ kwaiwete nũ. Mĩmera ojeapou 'okwara ijeawopytymo'wogamũ 'gã nupe.

12

Kũjã ãẽ tejuuranũu retee

¹ A'eramũ je temopiryyitawa mũ resaka. Kũjã ãẽ mũ ojesaukaa jee ywag ipe. Kũjãeteete ãẽ te. ãẽ resakawe je teporesagamũ ãẽ ree te'ÿina. ãẽreteyrũa kwara futat. Wapyka ãẽ 'ũina. Opya ãẽ imonou jay 'arimũ inuga. Jaytataa mamana enũina wakag are, akãmaawa 'jawe. Tusi jaytata renũina waka'garimũ. ² Wa'yrayramũ ãẽ 'ũina. A'eramũ ãẽ 'ũina wa'yray upe waemamũ.

³ A'erauwe mama'e mũ ojesaukaa ywag ipe jee nũ. Tejuuranũa ojesaukaa jee. Piragũũ ma'ea. A'eramũ je teporesagamũ ee. Kwaiwete iakaga. Sete tee iakaga. 'Wyrriara akagyrũ'ĩĩ mogyau wakag are, najuejue etee. Teis asĩa. ⁴ Owaja pyu jaytataa pe'au ywag awi. Jaytata myterajeu'i etee ipe'aupap owaja pyu. Ywy pe imonou imomopoa. A'eramũ awau 'upa kũjã eẽ rowase. Eẽ ra'yra 'ar are omaenuna 'upa. "I'arauwe ta'u eẽ ra'yra 'jau kwy", 'jau tejuuranũa 'upa ojeupe. ⁵ A'ere eẽ ra'yra 'ari eẽ wi. Anure nipo eẽ ra'yra 'ga 'ũina 'wyrriaramũ ywy pewara 'gã nupe. A'eramũ ywy pewara 'gã juejue 'ga je'ega renupa. Oje'ega renupare'ema 'gã nipo 'ga erekou tyweaete. A'eramũ aipo eẽ ra'yra 'ga 'arauwe 'ga amũ eẽ ra'yra 'ga pyyka erawau Jarejuwarete 'ga upe, 'wyrriararete renawa 'arimũ 'ga renamũ. ⁶ A'eramũ kũjã eẽ awau ujãna oka'jama jui. Amunawe'em ipe eẽ awau ojeupe Jarejuwarete 'ga reminuger ipe. Peu futat 'gã ojejukau eẽ ree, kwarẽtai tois jay magwapa.

⁷ A'eramũ ywagipewara 'gã tejuuranũũ rowajaa. Migeu 'ga ywagipewara 'gã 'wyrriara. A'eramũ Migeu 'ga wemiayuwa 'gã nerawau tejuuranũũ rowajaa, emiayuwa reewe. Ywag ipe futat 'gã juowajari. ⁸⁻⁹ A'eramũ Migeu 'ga wemiayuwa 'gã netee tejuuranũũ fuakara apyraapa emiayuwa reewe. A'eramũ Janeruwarete 'ga tejuuranũũ mũ'jãukaa ywag awi, emiayuwa reewe. Nopytaa'uweri ywag ipe. Ymã te tejuuranũũ jesaukari mojamũ rakue. Aipo mama'eukwaawa 'wyrriara futat. Eraretea Satanasi. A'ea ae moryteara futat. Ywy pe Migeu 'ga imonou imũ'jãu ywag awi.

—Pejewyt kasi ne— 'jau 'ga jupe.

¹⁰ A'erauwe 'ga amũ oje'ega mua ywag awi:

—Uẽm futat tejuuranũũ ywag awi. Wojere'emamũ janerewirera 'jawewara kwaukaa akou Janeruwarete 'ga upe rai'i. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga imonoi imuẽma ywag awi. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã katu'okapap mama'e tywer awi. Opãjẽa resaukaa janee. A'eramũ 'ga 'ã ajemogou 'wyrriarareteramũ wemimonofera 'ga reewe janee. 'Ga 'ã werowiaara 'gã kwaukaara muẽmukaa ywag awi. Janerewirera 'jawewara 'gã kwau Janeruwarete 'ga upe akou. Wojere'emamũ 'gã kwau Janeruwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga imuẽmukari ywag awi— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi.

¹¹ —Janerewirera 'gã okyjawe'em amanũ awi. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiar awi opoire'ema. "Karupa'mĩ 'jawewara 'ga owya weko'wogukat janetywera moiawamũ jane wi" 'e renupawe 'gã erowiaa ajemogyau. A'eramũ 'gã nanẽ mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ mateepapa nũ. ¹² A'eramũ

ywaga aku'iramũ, ywagipewara 'gã neewe. Janeruwarete 'ga mama'eukwaawa 'wyriara amuẽmukat ywag awi. A'eramũ ki pẽẽ pejeku'iramũ ee. A'ere ywy poriyar'iramũ, 'yẽ'ẽ reewe. Jupe mama'eukwaawa 'wyriara oi ojypa. Amara'neramũ akou. “Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga je monoi tata pe” 'e kwaapa akou numiamũ. “A'eramũ je inãinãn etee te je ae rereko tyweri” 'e kwaapa akou.

¹³ Ywag awi ojypa ypy we tejuuranũũa kũjã ãẽ rerekou tyweaete, ta'y'ra ma'efera ãẽ rerekou tyweaete. “Areko tywet pa je ãẽ kwy”, 'jau ojeupe numiamũ. ¹⁴ A'eramũ Janeruwarete 'ga kwanũũ jywafera monou ãẽ upe, amunawe'em ipe ãẽ wewiawamũ, ãẽ ree jejukaaw ipe. “Peu futat nipo wã je a'gui tejuuranũũ awi re'ã”, 'jau ãẽ ojeupe. Kwarẽtai tois jay magwapa ãẽ opytau peu akou. ¹⁵ A'eramũ tejuuranũũa 'y mua imuna ojuru awi. “Taupit ãẽ 'y pyu 'jau kwy”, 'jau ojeupe numiamũ. 'Yrete 'jawe imua imuna ojuru awi ãẽ rupiawamũ numiamũ. ¹⁶ A'ere Janeruwarete 'ga ãẽ poari. A'eramũ Janeruwarete 'ga ywy mowoka tejuuranũũ juru awi 'ut ma'efera upe. A'eramũ 'ya awau ojejagamap iwoga rupi etee ãẽ wi. ¹⁷⁻¹⁸ A'eramũ tejuuranũũa amara'neramũ akou kũjã ãẽ ree. A'eramũ awau ãẽ pytuna 'gã nowajaa. ãẽ pytuna 'gã Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã, Jejui Kristu 'ga je'ega rerowiaara 'gã nanẽ nũ. A'eramũ 'gã nowajaa awau. A'eramũ tejuuranũũa awau opytau u'ama 'yisiga pype.

13

Mukũja ja'waraiw

¹ A'ere je ja'waraiwa resaka nũ. 'Yẽ'ẽ awi iẽma resaka. Sete iakaga. Teis asĩa. 'Wyriara akagyrũ'ĩĩ erekou asĩ are, najuejue etee. Teis 'wyriara akagyrũ'ĩĩa. Iakaga jewaga Janeruwarete 'ga kurawa rerekou wakag are. ² Ja'wapinima 'jawe aipo ja'waraiwa. Ipya ursu 'jawa py 'jawe futat. Leão 'jawe ijuraa. A'ere tejuuranũũa imogoi 'wyriaramũ ojepyri. Opãjẽ mua jupe. A'eramũ ywy pewara 'gã najuejue etee ije'ega renupa. ³ Aipo ja'waraiwa akaga mũ waiwamũ. A'eramũ amanũmũ werewi jupe. A'ere ikã'ẽi jui nũ. A'eramũ wapikutukawera porera etee erekou. A'eramũ ywy pewara 'gã juejue amã'jãu iporer are.

—Kuu. Namanũi jupe ra'e nũ— 'jau 'gã ja'waraiwa apikutukawera porera resag ire.

A'eramũ 'gã ja'waraiwa rerowiaa ije'ega renupa. ⁴ Tejuuranũũa ja'waraiwa mogou ajuru irũnamũ. A'eramũ ywy pewara 'gã juejue tejuuranũũ muorypa nanẽ nũ. Ja'waraiwa nanẽ 'gã imuorypa nũ.

—Nitywi 'gã amũ ja'waraiwa 'jawe, ipãjẽ apyraapa— 'jau 'gã ajaupe. —Nitywi futari iowajara 'ga amũ. Nitywi futari imomapara 'gã amũ— 'jau 'gã amũ ajaupe.

⁵ Janeruwarete 'ga ojekurawukaa ja'waraiwa upe. Kwarêtai tois jaya magwapa imÿjukaa 'wyrriaramũ wyy pewara 'gã nupe.

A'eramũ ja'waraiwa oje'ega:

—Je pãjêrete. Je Pënuwarete 'ga aapyraap— 'jau futatee 'ũina, ojerowiaa ojee.

A'ere o'meramũ te 'i.

⁶ A'eramũ Janeruwarete 'ga kurapa 'ũina. Mama'e tywera 'jau 'ũina 'ga kurapa. Mama'e tywera te 'jau 'ũina Jarejuwarete 'ga rupawa upe. Ywag ipe ako ma'e 'gã nupe juejue nanẽ 'jau 'ũina nũ. Mĩmera upe mama'e tywera 'jau 'ũina. ⁷ Ku'jywa 'ga wemiayuwa 'gã nereko tywerukaa ja'waraiwa upe. A'eramũ 'gã nowajaa, 'gã nerekou tyweaete okwapa 'gã 'arimũ. A'eramũ wyy pewara 'gã nupe juejue ja'waraiwa 'ũina 'wyrriaramũ. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirũmer ipewat, ka'a tesirũmer ipewat. Mĩmera 'gã nupe ja'waraiwa 'ũina 'wyrriaramũ. ⁸ Wyy pewara 'gã ja'waraiwa muorypa. A'ere 'gã amũ namuorywi ja'waraiwa. Wyy apoe'ẽwe Ku'jywa 'ga 'gã amũ nera kwasiaa ka'aran are rakue, karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'aran are rakue. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ojejukaukaa werowiare'ema 'gã nupe ikue. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã mogyau ojepyri nakwaparimũ ete rũi. Aipo 'gã nera ojekwasiaa 'ga ka'aran are rakue. A'eramũ aipo 'gã ja'waraiwa muorype'ema. 'Ga ka'aran are ijekwasiare'ema 'gã etee ja'waraiwa amuoryp.

⁹ Mama'ea tomome'u pẽ nupe 'jau. Ee iporokwaawiwet ma'eramũ pẽẽ pejeapyakau ee. ¹⁰ Ifaripyrama 'gã nipo oje-faa futat. Jyuu pyu iapisipyrama 'gã nipo 'gã iapisau futat jyuu pyu. A'eramũ Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã 'ga ree etee ojemogypyka ajemogyau. 'Gã 'gã nerekou tyweaete agawewi. A'etea 'gã 'ga ree etee futat ojemogypyk.

¹¹ Poje je ja'waraiwa mũ resaka nũ. Wyy awi 'ua uẽma. Mukũja wasĩ rerekou, karupa'mĩ rasĩ 'jawe futat. Ije'ega wapefuramũ tejuuranũũ je'ega 'jawe. ¹² A'eramũ 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera imogou opoirũnamũ. A'eramũ 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera reape wyy awi 'ut ma'efera 'ũina 'wyrriaramũ wyy pewara 'gã nupe. A'eramũ wyy awi 'ut ma'ea 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'e muorywukaa wyy pewara 'gã nupe najuejue etee. “Yẽ'ẽ awi 'ut ma'ea amanũ werewi. A'ere iferawi etee nũ. A'eramũ pẽẽ imuorypa najuejue etee”, 'jau wyy awi 'ut ma'efera 'gã nupe. ¹³ A'eramũ wyy awi 'ut ma'efera aeremiapoe'ema apou. Tataa miamũ imua etyka ywag awi wyy pe. Wyy pewara 'gã neape

futat imurukaa. ¹⁴ Wemiapofera apou 'yē'ē awi 'ut ma'efera reape. A'eramū wyy pewara 'gā moryteeu. Wemiapofer are 'gā moryteeu 'gā mogyau.

—Pe'je ita apou 'yē'ē awi 'ut ma'efera ra'agawamū. Jyuu pyu ijukau werewi. A'ere iferawi. A'eramū pēē ia'agawa apou ipojeupawamū— 'jau wyy pewara 'gā nupe.

¹⁵ Ia'agawa apopawauwe Ku'jywa 'ga imogoukaa wyy awi 'ut ma'efera upe. Opytu mujāna ia'agawa rupi. A'eramū ojeptyuekyita oje'ega. A'eramū omuorypare'ema 'gā apisau. ¹⁶⁻¹⁷ “Wyy pewara 'gā juejue 'yē'ē awi 'ut ma'efera remiayuwa. Tomojewak 'gā 'jau kwy”, 'jau wyy awi 'ut ma'efera ojeupe. A'eramū 'yē'ē awi 'ut ma'efera rera kwasiarukaa wyy pewara 'gā po are, 'gā jakwatawa katywar are ikwasiarukaa. 'Gā neapykag are 'jau era kwasiarukaa. Ikaraemā kwai ma'e 'gā nee, ikaraemāe'ema 'gā nee, kūima'eeteete 'gā nee, akotee ma'e 'gā nee. Mīmera 'gā nee era kwasiarukaa. Era kwasiare'ema numeru etee inuga 'gā nee. Ijewage'ema 'gā namuri mama'ea. Nome'ega'uweri mama'ea 'jau.

¹⁸ Pe'je pejejea'aramū aipo are. Ee pejejea'aramū nipo numeru are pēneapyo. 'Yē'ē awi 'ut ma'efera numerua aema'ea futat, 666.

14

Jarejuwarete 'ga upe 'gā maraka'ag

¹ Aipo resag ire je temā'jāu ee nū. Poje karupa'mī 'jawewara 'ga u'ama wyytyra apyte'rarimū, Siāo 'jawa apyte'rarimū. 'Ga pyri kwaiwete 'gā ajemogyau. Sētu kwarētai kwaturu miu 'gā ajemogyau Siāo 'jawa apyte'rarimū 'ga pyri. Karupa'mī 'jawewara rera ojekwasiaa 'gā neapykag are rakue, 'ga ruwa 'ga rera nanē ojekwasiaa ee rakue nū. ² A'erauwe je 'ga amū je'ega renupa nū. Ywag awi 'ga oje'ega mua jee. Sā'ā ytuu pyamua. Nan 'ga oje'ega mua jee. Tupā 'jawe 'ga imua jee. A'ere esageramū futat 'ga je'ega. Maraka 'jawe futat, harpa 'jawa 'jawe futat esageramū. ³ A'eramū 'ga rera rerekwara 'gā amaraka'aga 'upa 'ga upe. 'Wyriararete renawa rowase 'gā 'upa maraka yau ra'aga. Irūpāwē eae'yi ma'e, 'wyriri. Mīmera 'gā nowase sētu kwarētai kwaturu miu 'gā nuwi amaraka'aga 'ga upe. Jarejuwarete 'ga remikatu'ogera 'gā etee te amaraka'aga 'upa 'ga upe. Jejui 'ga 'ā owy weko'wogukat 'gā tywera mepyawamū rakue, 'gā mogyau wemiayuwamū rakue. Aipo are 'gā amaraka'aga 'upa. Okatu'okawer are 'gā 'ga muorypa. A'eramū ikatu'ogipyrrera 'gā etee te ojemu'jau ee, aipo maraka ra'aga 'ga upe.

⁴ Aipoa maraka ra'agara 'gā nuapoi futari mama'e tywera. Namuorywi 'gā maira'me a'agawa. Jarejuwarete 'ga

ete te 'gã amuoryp. Nokoi futari 'gã wemirekoe'em are 'jau. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga je'ega 'gã wenup katu katu ajemogyau. Ojemujat 'gã 'ga ree. Janeruwarete 'ga 'gã mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui rakue.

—Tamogy 'gã tejemiayuwamũ 'jau, karupa'mĩ 'jawewara 'ga remiayuwamũ 'jau kwy — 'jau Janeruwarete 'ga, 'gã mũ'jãu ojee rakue.

⁵ 'Gã ni'mei futari. Nuapoi futari 'gã mama'e tywera.

Muapyra ywagipewara 'gã

⁶ Poje je ywagipewara 'ga amũ resaka. Ywate katu 'ga owewiau akou. Morogyta esage mome'wau 'ga awau. Aipoa morogyta esagea nateepawi futari. Ywy pewara 'gã nupe 'ga oi imome'wau 'gã moymoyka. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirũmer ipewat, ka'a tesirũmer ipewat. Mĩmera 'gã nupe 'ga awau imome'wau. ⁷ A'eramũ 'ga wafukaita oje'ega mua ywy pewara 'gã nupe:

—Pejejuwarete 'ga ki pepojeup. Ene te 'ã eneresage oree ekou, pe'je ki 'ga upe. 'Awamũ iwaẽmi wemiayuwa 'gã nui ae mojo'okawa upe. 'Awamũ futat 'ga oje'ega renupare'ema 'gã mojo'ogi oje'ega renupara 'gã nui. “Nepeenuwi futari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejore'ema je pyri. Tata pe pekwap”, e'i 'ga 'awamũ futat oje'ega renupare'emamũ 'gã nupe. Oje'ega renuparera 'gã nupe etee te 'ga 'i: Pe'je pejejua pejemogyau je pyri. Jeje'ega peenup katu katu. Mama'e apoarera 'ga etee te 'ã pemuoryp. 'Ga te 'ã ywaga wapo rakue. Ywy, 'yẽ'ẽ, 'ywu'ywut. Mĩmera 'ga 'ã iapou rakue. A'eramũ 'ã pẽẽ 'ga etee imuorypa— 'jau 'ga wafukaita ywy pewara 'gã nupe.

⁸ A'ere ajepeja ywagipewara awau owewiau 'ga rewiri nũ. Aipo 'ga 'jau:

—'Gã 'wyraretea nipo 'gã wetyk futat, Papironi 'jawa. Aipoa amunaw ipewara 'gã oporomotyweriweramũ ajuee. “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ajaupe. Sã'ã kawĩajaiwa 'wara 'gã juenũja kawĩajaiwa 'uukara ajaupe. Nan futat aipo amunaw ipewara 'gã. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã 'wyrarete mateepapa 'gã neewe futat — 'jau 'ga owewiau awau oje'ega.

⁹⁻¹⁰ Poje ajepeja ywagipewara 'ga awau 'gã newiri wafukaita nũ:

—'Yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera muoryparera 'gã, ia'agawera muoryparera 'gã neewe ojemote'aa Ku'jywa 'ga upe. 'Yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera 'ga okwasiarukat ojee. Opo are ikwasiarukare'ema weapykag are ikwasiarukaa. Weapykag are ikwasiarukare'ema opo are ikwasiarukaa. Aipo 'gã ite'at futat Ku'jywa 'ga upe. A'eramũ Ku'jywa 'ga amara'neramũ 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã monou 'gã nereko tyweawa tata

pype, itatata pype, êsôfyri 'jawa pype. Aipo êsôfyri 'jawa jutayyga 'jawe. Nowewi futari aipoa tata. Ateepawe'emamũ futat ae wi. A'eramũ 'ga 'gã monou peu futat 'gã nereko tyweawa pype. Ywagipewara 'gã nowase nipo 'gã mayrũmũ. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rowase nanẽ nipo 'gã mayrũmũ nũ. ¹¹ Tatasiga awau nipo au'jeteramũ futat ojeupia. Nowewi'i futari. Wojere'emamũ futat 'yê'ê awi 'ut ma'efera muoryparera 'gã mayrũ 'gã nerekou. Era rerekwara 'gã nanẽ 'gã mayrũmũ ojere'ema futat— 'jau ywagipewara 'ga awau wafukaita 'gã nupe.

¹² A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ 'ga je'ega renupa katu katu. Jejui 'ga nanẽ erowiaa nũ.

¹³ A'ere je 'ga amũ je'ega renuwi. Ywag awi 'ga oje'ega muri jee.

—Jeje'ega ekwasiat ekou ka'aran are — 'jau 'ga jee. — Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo ojejukaukat 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Nopoiri futari 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã 'gã apisau futat. A'ere aipo 'gã nekôêãjamũ ajemogyau— 'jau 'ga jee. —A'ea ekwasiat ka'aran are— 'jau 'ga jee.

A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau jee:

—A'jea futat aipoa. Oporowyky te 'gã 'ã ajemogyau Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'awamũ 'gã pytu'ui oporowyky awi. Anure nipo Ku'jywa 'ga 'gã mepyi ojeupe 'gã porowykyawer are— 'jau 'ga 'Agesagea jee.

Werowiaare'ema 'gã nereko tyweawam

¹⁴ A'eramũ je temã'jãu ee nũ. Poje je 'ga amũ resaka. Kũima'e 'jawewara 'ga je esaka. Ywasiga 'arimũ 'ga apygi 'ũina. 'Wyri-ara akagyruã 'ga erekou waka'garimũ. Aipoa ouru apopyrera te. Jyaparuu aimea 'ga enũina opo pe. ¹⁵ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua uẽma Janeruwarete 'ga mogytaaw awi. Wafukaita 'ua uẽma.

—Ekwap ywy pewara 'gã nesaka. Sãã ae ko pypiara isinigamũ imonooga. Nan tee futat ekwap Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã momapa. Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã apisawa upe iwaẽmi. A'eramũ ene ewau 'gã momapa— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ 'ga awau 'ga je'ega renupare'ema 'gã momapa. Ywasiga 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau 'gã momapa.

¹⁷ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua uẽma Janeruwarete 'ga mogytaaw awi. Jyaparuu aimea 'ga nanẽ erua nũ.

¹⁸ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua jany kasiga rapyaw awi nũ. Aipo 'ga tata rerekwara 'ga wafukaita jya-paruu aime rerekwara 'ga upe:

—Ekwap ywy pewara 'gã nesaka. Sã'ã ae y'wa'aa monooga imomoa y'wa pykawa pype. A'eramũ 'ã ae y'wa pikau. Nan tee futat ekwap Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. Ku'jywa 'ga imara'ne 'gã nee— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'ga awau 'gã apisau. ²⁰ Y'wa pikara 'jawe te 'gã nya. Iapisipywera 'gã ny awau kwe pe 'yatawuu 'jawe. 'Y 'jawe futat awau wypojugamũ tresëtu kilometro 'gã ny oi aepasi'a ajeu te ikwawi 'gã ny rypya.

15

Aea'wyre'ema 'gã nereko tyweat

¹ Poje je mama'e mũ resaka nũ. Aipoa je mopiryyita. Irãã'ã sete ywagipewara 'gã nuwamũ Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nereko tywera 'gã. Anurenure'i nipo 'gã 'gã nerekoi tywerete. Aipo teepaw ire 'gã 'gã nerekou tyweru'jape'ema nũ. Teepap futat. 'Gã nerekoa resag ire nipo esakara 'gã te'i 'jau: A'jea futat. Imara'ne futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'ema 'gã nee, te'i 'gã 'gã nesag ire 'jau.

² A'eramũ je temã'jãu nũ. Ypiauu je esaka. Werawerawuu 'jawe. Ojesagete ma'ea. Tata are ojopype ma'ea. Aipo ypiauu 'arimũ 'gã kwaiwete 'upa, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'e renupare'ema 'gã 'upa. Ia'agawa nanẽ 'gã imuorype'ema nũ. Era nanẽ 'gã ikwasiarukare'ema weapykag are. Aipo 'gã 'upa ypiauu 'arimũ. Janeruwarete 'ga maraka apoawa monou 'gã nupe rai'i, harpa 'jawa monou 'gã nupe rai'i. A'eramũ 'gã aipo renafu'ama, maraka apou ipyu.

³ Amaraka'aga 'gã 'upa. Ymã te Janeruwarete 'ga wemi-ayuwa 'gã nenũ'ëukari Egitu ywy awi Moisesi 'ga upe rakue. Aipo are 'gã amaraka'aga 'upa. A'ere karupa'mĩ 'jawewara 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. Aetywera moiawamũ 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. Aipo are nanẽ 'gã amaraka'aga 'upa.

“Ene te 'ã Orejararetea, Kiapi'ni.

Ene te 'ã pãjërete tekotee 'gã apyraapa.

Ene te 'ã Oreruwaretea.

Ene te 'ã aeremiapoe'ema ereapo ekou.

Erejejuka esage 'ã ore ree.

Nereapoi 'ã mama'e tywera.

Ene 'ã ywy pewaramũ ore'wyriararetea.

⁴ Nitywi 'ga amũ ene muorypare'ema 'gã.

Ore te 'ã najuejue etee ene muorypara.

Ene te 'ã eneresage oree, 'jau 'ã ore enee jepi.

Ene etee te 'ã eneresage. Nitywi 'ga amũ ene 'jawe.
 Amunawa tesirũmerete awi nipo 'gã nuri ajatykau ene muo-
 rypa, eneremiapofera mome'wau ajaupe.
 Ejemiapofera ereapo ae reape futat.
 A'eramũ 'gã imome'wau ajaupe",
 'jau 'gã amaraka'aga 'ga upe.

⁵ 'Gã maraka'ãmaw ire je temã'jãu ywag are nũ.
 Janeruwarete 'ga mogytaawa je aesak. Imy'jamy'jap te
 Janeruwarete 'ga rupawa. Ojeawopytymo'woka 'ũina
 jee. ⁶ Pe awi Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã
 nereko tywera 'gã 'ua uẽma. 'Gã naitya waparasi gamũ.
 Wenyfugamũ 'gã naitya. 'Gã pasi'a 'arimũ imotypawa
 okwapa. Ouru apopyrera 'gã naity motypawa. ⁷ A'eramũ
 eae'yi ma'e 'ga amũ y'a monou Janeruwarete 'ga je'ega
 renupare'ema 'gã nereko tywera 'gã nupe juejue 'gã moyka.
 Y'a ouru apopyrera. Aipoa itay'a pype 'gã Janeruwarete
 'ga mara'ne monou imatyneema ywagipewara 'gã nupe.
 Okoeteete ma'e 'ga mara'nea 'gã imonou 'gã nupe. ⁸ Poje
 tatasiga 'jawewara 'ua Janeruwarete 'ga wi, 'ga renyfug awi
 'ua. Pãjẽrete 'ga wi 'ua. A'eramũ aipo tatasiga 'jawewara
 Janeruwarete 'ga mogytaawa matyneema. Nosea'uweri 'gã
 amũ 'ga mogytaawa pype. Ae a'wyre'ema 'gã nereko tywera
 teepaw ire etee 'gã osou'japa 'ga mogytaaw ipe.

16

Janeruwarete 'ga mara'nea

¹ A'erauwe 'ga amũ oje'ega sete ywagipewara 'gã nupe.
 Janeruwarete 'ga mogytaaw awi 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jarejuwarete 'ga mara'ne reko'woka itay'a
 awi ywy are— 'jau 'ga 'gã nupe.

² A'erauwe majepeja 'ga awau eko'woka ywy are. A'erauwe
 mirurua opopoa 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera rerekwara 'gã nee,
 ia'agawa muoryparera 'gã nee 'jau opopoa. Aipoa mirurua
 ayay te.

³ Aipo reko'wog ypyrauwe ajepeja 'ga oma'e mojerewa
 imonou 'yẽ'ẽ me nũ. A'erauwe 'yẽ'ẽa ojemu'jaga wyramũ,
 teumera wy 'jawe ojemu'jaga. A'eramũ 'yẽ'ẽ pypewara juejue
 opapa.

⁴ Aipo 'ga oma'e reko'wog ypyrauwe ajepeja 'ga oma'e
 reko'woka nũ. 'Yrete pype nũ, 'ywu'ywura pype 'jau 'ga
 oma'e monou eko'woka. A'erauwe 'ya ojemu'jaga wyramũ.

⁵ A'erauwe 'ga oy'a mojerew ire 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'ga upe. —Mama'e
 tywera nereapo ekoetei. Mama'e tywera apoara 'gã etee 'ã
 erereko tywerete. Ene te 'ã ereko ete rakue. 'Awamũ nanẽ

'ã ekou nũ— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. ⁶—Ywy pewara 'gã 'ã eneremiyuwa 'gã wapisi, 'gã ny reko'woka, eneje'ega mome'wara 'gã nanẽ iapisau rakue nũ. Ma'eramũ 'ã 'ya wyramũ eremu'jag 'gã nemitykuramũ eje'ega mome'wara 'gã nepyaa— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

⁷ A'erauwe wyra rapyawa pyri afu'am ma'e 'ga je'egi nũ:

—Ene te 'ã Oreruwaretea, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'ga upe. — Ene te 'ã pãjẽrete. Mama'e a'jea etee 'ã ene iapou. A'eramũ ene eje'ega renupare'ema 'gã nereko tyweretea wesageramũ futat— 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ A'erauwe ajepeja ywagipewara 'ga itay'a mojerepa kwar are. Ae rapyaukaa kwara upe. Tata pyu kwara ae rapyau.

⁹ A'eramũ kwara tata monou ae rapyau. A'eramũ kwara remiapyfera 'gã Janeruwarete 'ga kurapa.

—Ene sare te 'ã mama'e tywera eremut oree— 'jau tata remiapyfera 'gã Janeruwarete 'ga upe, 'ga kurapa.

A'ere 'gã nopoiri futari otywer awi. Ni'arasigi futari 'gã otywer are. A'eramũ 'gã aku'iramũ etee ajemogyau. “Ene te 'ã pãjẽrete. Je katu'og ape”, 'jawe'em 'gã Janeruwarete 'ga upe.

¹⁰ A'erauwe ajepeja 'ga itay'a mojerepa 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'e renaw are nũ. A'erauwe opytunaiwamũ jupe, emiayuwa 'gã nupe 'jau. Ay upe waemamũ ajemogyau. ¹¹ A'eramũ 'gã Janeruwarete 'ga kurapa ay rerekou, opirakuwa ray rerekou, opiruru raya nanẽ 'gã erekou nũ. Ywaga jara 'ga 'gã ikurapa wereko tyweramũ. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi.

¹² A'eramũ ajepeja ywagipewara 'ga itay'a mojerepa nũ, ajepeja 'yrete mũ ree nũ, Eufrates ty are 'ga eko'woka. A'eramũ otypawamũ 'gã naperamũ. Aipo pe rupi 'wyrira 'gã amũ nuri kwara poawa katy awi. ¹³ A'eramũ je mama'eukwaawa 'wyrira remiayuwa resaka. Muapyra je esaka. Majepeja 'ua uẽma tejuuranũ juru awi. Ajepeja 'ua uẽma 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera juru awi. Ajepeja 'ua uẽma 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara juru awi. Ju'i 'jawewara 'ua ã'jãu jui. ¹⁴ Aipo ju'i 'jawewara ã'ẽ re awau aeremiapoe'ema apou ae rowase. Awau oporogytau ywy pewara 'gã 'wyrira 'gã nupe:

—Pe'je pejejua Ku'jywa 'ga rowajaa. Pejejemiyuwa 'gã nerua 'ga rowajaa— 'jau awau 'gã nupe.

A'eramũ Janeruwarete 'ga ojee iporomutare'ema 'gã matykaukaa ojeowजारुका 'gã nupe.

¹⁵ Poje Jejui 'ga 'jau:

—Anurenure'i nipo je oi, muna'ywa 'jawe. Nepekwaawi muna'ywa rura. Nan tee futat nepekwaawi jeruawa. Aku'iramũ futat je rapesakara 'gã ajemogyau. Sã'ã 'ga amũ

rapesakara 'gã sere'ema futat. Nomosogi waitya. Nan tee je rapesakaramũ pẽẽ nepejenosĩ pejejueape aitye'ema 'jawe—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ ju'i 'jawewara ywy pewara 'gã 'wyrriara majatykau 'gã nemiayuwa 'gã neewe. Jũ me 'gã majatykau. Epyreu 'gã je'eg imũ 'gã 'jau Arimagetõ 'jau 'gã aipo jũ upe.

¹⁷ A'erauwe ywagipewara 'ga maapawera 'ga oy'a mo-jerepa ywytu are. A'erauwe 'ga amũ oje'ega afukaja mua Janeruwarete 'ga mogytaaw awi:

—'Awamũ futat Ku'jywa 'ga amara'ne resaukapawi— 'jau 'ga wafukaja mua, 'wyrriararete renaw awi oje'ega mua.

¹⁸ A'erauwe tupã u'aa ywy pe. Aman aunuga 'jawe 'jau. Ywya oyyita kwaiwete. Wapopyramũ ako ywya noyyi i'jawe rakue. ¹⁹ Janeruwarete 'ga wea'aramũ 'gã nemi-
apofer are, 'gã 'wyrarete pypewara 'gã nemiapofer are, Papironia 'jawa pypewara remiapofer are. Mama'e tyw-
era 'gã wapo kwaiwete. A'eramũ 'ga aipo 'gã 'wyrarete mowowowoka mytera rupi. Amara'neramũ 'ga 'gã nee 'gã tywer are. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete. 'Gã 'wyraretea juejue 'gã etykapap 'gã nui. ²⁰ 'Ypõ'õa oka'jamamap na-
juejue etee. Ywytyra nanẽ oka'jama nũ. Nuesagu'jawi 'ga amũ. ²¹ Ama'nauu u'aa ywy are. Tuwi tuwi te aipo ama'nauua. Ipoyi te. Kwarêta kirua te ipoyja. A'eramũ ywy pewara 'gã amara'neramũ Janeruwarete 'ga ree ama'na are. Janeruwarete 'ga kurakurapa mama'e tywer are.

—Nia'wyri futari Ku'jywa 'ga. Ama'nauua 'ga omoto-
togukat janee. A'eramũ 'ga wa'wyre'emamũ futat— 'jau 'ga 'ga kurapa.

17

Kũjãmene'ema êẽ

¹ A'eramũ itay'a rerekwarera 'ga amũ 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua. Taesaukat 'gã 'wyrarete pewara rereko tywera enee 'jau— 'jau 'ga jee.

'Gã 'wyrarete mũ upe 'gã 'jau kũjãmene'em, 'jau 'gã jupe. Aipo pewara 'gã ia'wyre'ema futat. A'eramũ 'gã 'jau kũjãmene'em 'jau jupe, Papironia 'jawa upe. Aipoa 'gã 'wyraretea 'up 'yrete jo'ojo'oga pyri. ² Ywy pewara 'gã 'wyrriara 'ua mama'e tywera apou aipo 'gã 'wyrarete pewara 'gã pyri. Sã'ã eawryyp ma'e 'gã. Nan tee ywy pewara 'gã nekoï mama'e tywera apo are u'akwaawe'emamũ.

³ Poje Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau. Ywagipewara 'ga je rerawau amunawe'em ipe. Peu futat je kũjã êẽ mũ re-saka. Wapyka êẽ 'ũina ja'waraiwa kupe 'arimũ. Piragay ma'e 'arimũ êẽ 'ũina wapyka. Ku'jywa 'ga kurapawa ojekwasiaa

ja'waraiw are. Kwaiwete 'ga kurapawa ojekwasiaa ee. Aipoa ja'waraiwa sete iakaga, teis asĩa. ⁴ Taity piraga aipoa kũjã ãẽ erekou. Taity umy'gia nanẽ ãẽ erekou imunepa nũ. Ouru apopyrera ãẽ wereko, ita esage, itafu'a'i, perua 'jawa 'jau ãẽ erua ojemuesageawamũ. Opo pe ãẽ itay'a'i renũina. Itay'a'ia ouru apopyrera. Itay'a wyneegatugaturamũ mama'e tywetywera pyu. Mama'e tywer are etee wea'aramũ. A'eramũ aipoa pyu nanẽ ojematyneema nũ. ⁵ Ëẽ reapykag are 'ga amũ era kwasiaa inuga. Naeapyoi ae aipo er are.

Je 'ã aipo 'wyrã, papironia 'jawa 'jawewara.

Je 'ã kũjãmene'ema jararetea.

Je 'ã mama'e tywera apoara wã ya,
'jau ojekwasiaa ãẽ reapykag are 'upa.

⁶ Eawyrp ma'e 'jawe ãẽ u'akwaawe'emamũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã apisi are aku'iramũ. Aipo 'gã nopoiri Jejui 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã 'gã apisau. A'e are ãẽ aku'iramũ eawyrp ma'e 'jawe.

Ëẽ resaga je mopiryyita etee. ⁷ A'eramũ ywagipewara 'ga 'jau jee:

—Ma'eramũ te enepiryyi e'ỹina? Amueapyo je ene ee— 'jau 'ga jee. —Kũjã ãẽ ree, ja'waraiw are. Mĩmer are je ene mueapyoi— 'jau 'ga jee. ⁸—Aipoa ja'waraiwa ako futat watau rakue. A'ere 'awamũ nokou'jawi. Anure te nipo turi uẽma ywy kwawukuu awi nũ. A'ere jui iẽm ire nipo 'gã imomawĩ etee— 'jau 'ga jee. —A'eramũ nipo ywy pewara 'gã opiryyjamũ ja'waraiw awi. Ku'jywa 'ga ka'aran are et jekwasiare'ema 'gã nipo opiryyjamũ ja'waraiwa resaka. Ywy apoe'ẽwe te 'ã 'gã nera nojekwasiari 'ga ka'aran are rakue. Aipo 'gã oporesagamũ ajemogyau ee. “Ja'waraiwa ako futat rakue. A'ere ipawi rakue. A'ere 'awamũ ekou'jawi nũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe oporesagamũ ee— 'jau 'ga jee.

⁹—I'akwaap ma'e 'gã etee weapyoramũ ee. Sete ja'waraiwa akaga. I'jawe etee iakagawytyra. Aipo 'arimũ kũjã ãẽ 'ũina wapyka. A'ere aipoa 'wyrã jee futat. ¹⁰ Sĩku 'gã akoupap 'wyrãramũ. A'ere iẽmi 'wyrãramũ ako awi. Majepeja ojesaukat 'awamũ. A'ere maapawera 'ga nojesaukari we. Maapawera 'ga jesaukaramũ inãinãnete 'ũina 'wyrãramũ. ¹¹ Anure ja'waraiwa etee 'ũina 'wyrãramũ ywy pewara 'gã nupe nũ. Ja'waraiwa ako ma'e rakue. A'ere 'awamũ nokou'jawi. Anure te nipo ekou'jawi nũ. Sete 'gã 'ũina 'wyrãramũ enunewe. A'ere 'gã py'rau teni 'wyrãramũ. A'ere nipo 'gã ja'waraiwa momawĩ— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹² A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—Amueapyo je ene ja'waraiwa rasĩ are nũ. Asĩa teis 'gã 'wyrãria. Nuapygi we 'wyrã'riramũ ajemogyau. A'ere

ja'waraiwa 'gã mogyi opoirũnamũ. Majeppei ora rupi etee nipo 'ũina 'wyrria'riramũ. ¹³ Najuejue etee 'wyrria'ri 'gã akou majeppei tee tup ma'e 'jawe. Opãjẽa 'gã imonou ja'waraiwa upe. A'eramũ ja'waraiwa mama'e apou 'gã pãjẽ mũ, 'gã je'eg imũ 'jau iapou. ¹⁴ Karupa'mĩ 'jawewara 'ga 'gã iowajaa. A'ere Karupa'mĩ 'jawewara 'ga 'gã pãjẽ apyraawi. 'Ga 'ã Janejararetea. 'Ga 'ã 'Wyrriararetea. A'eramũ 'ga a'eramũ 'gã pãjẽ'oka wemiayuwa 'gã netee. Wemiayuwa 'gã 'ga amũ'ẽ ajau rakue. 'Ga je'ega 'ga remiayuwa 'gã wenup katu katu. Aipo 'gã netee 'ga 'gã pãjẽ'oka— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—'Yrete jo'ojogã nanẽ ene esaka nũ. 'Gã 'wyrarete 'up 'yrete pyri. Aipo 'yrete aea futat. Tapy'ỹja 'wyrarete tesirũmer ipewat, ka'a tesirũmer ipewat. Mĩmera 'gã 'yrete 'jawe ajemogyau. Kwaiwete 'gã. A'eramũ 'yrete 'jawe ajemogyau. ¹⁶⁻¹⁷ Ja'waraiwa rasĩa 'ã ereesak. “Aipo ywy pewara 'gã 'wyrriara” a'e je ako enee ko 'jau. Ku'jywa 'ga wemifutara futarukaa aipo 'wyrriara 'gã nupe najuejue etee futat. A'eramũ 'gã Ku'jywa 'ga remifutara apou. A'eramũ 'gã opãjẽ monou ja'waraiwa upe, imogou 'wyrriaramũ. Ku'jywa 'ga remifutara apopawe'emaue nipo 'gã 'ga remifutara etee iapoi— 'jau 'ga jee. —A'eramũ aipoa 'wyrriara 'gã, ja'waraiwa reewe, oporomutare'emamũ aipo 'wyrarete pewara 'gã nee. A'eramũ nipo 'gã 'gã karaemã pojekau 'gã nui. Sã'ã uruwua wyra reumera ro'ofera 'upawa. Nan tee futat 'gã mama'e pojekai 'gã nui. A'eramũ nipo 'gã 'gã 'wyrarete rapyau— 'jau 'ga jee.

¹⁸ —Aipoa kũjã ãẽ, eneremiesagera ãẽ, 'gã 'wyraretea futat, Papironia 'jawa futat. Ywy pewara 'gã 'wyrriara 'gã juejue aipo 'wyrarete pewara 'gã je'ega renupa, 'gã nemifutara apou — 'jau 'ga jee.

18

Papironi 'jawa retykawam

¹ A'ere je ajepeja ywagipewara 'ga resaka nũ. Ywag awi 'ga 'ua ojypa. Ipãjẽ ma'e 'ga 'ua. Wenyfugamũ 'ga 'ua ywy mojesakapap. ²⁻³ A'eramũ 'ga wafukaita:

—Papironia 'gã wetyk 'awamũ. Iypewara 'gã nia'wyrri futari. Tekotee 'gã nupe 'gã 'jau rakue: “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'eramũ 'gã ojemotywea 'gã pyri. Sã'ã eawryyp ma'e 'gã kawĩajaiwa monoa ajaupe. Nan tee 'gã 'jau ajaupe. “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ywy pewara 'wyrriara 'gã nupe. Karaemã me'egara 'gã ojemoka'aranũmũ mama'e tywer are etee futat. A'eramũ 'gã 'gã apisaupap. 'Awamũ

mama'eukwaawa etee ijemogyi peu, wyra tywera reewe. Mama'e tywera 'wara juejue etee wyraa ajemogy peu— 'jau 'ga wafukaita.

⁴ A'eramũ ajepeja 'ga amũ oje'ega ywag awi nũ. "Pe'je pejewau, jeremiayuamũ, kamẽsiete peje'jãu aipo 'gã 'wyrarete awi.

Kasi a'e pe mama'e tywera peapo 'gã pyri ne. Mama'e tywera pẽẽ iaporamũ je pẽ nereko tyweri 'gã neewe ne.

⁵ Mama'e tywera 'gã wapo kwaiwete. A'eramũ Ku'jywa 'ga wea'aramũ 'gã tywer are.

Tuereko tywet 'ga 'gã ee 'jau.

⁶ Pẽ nereko tywet 'gã nakue.

A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejewau pejejepyka 'gã nee. Pejejereko tyweawera apyraapa pẽẽ 'gã nerekou tyweaete.

⁷ 'Awamueuu futat 'ã 'gã ipãjẽ ma'ea rai'i.

Ikaraemã kwai ma'ea 'gã nai'i.

A'ere 'awamũ pẽẽ te 'gã pereko tywerete kwaiwete, 'gã mu'arasiga kwaiwete.

'Ore te 'ã ywy pewara 'gã 'wyrararetea.

Namajawera 'jawewara rũi 'ã ore.

Norojemayrũi ore mama'e are', 'jau aipoa oje'wyrarete pe-wara 'gã.

⁸ A'eramũ 'gã wayramũ futat ojee ojerowiaraipaw ipe etee futat.

Majepeja 'ara rupi etee futat mama'e tywera jeapoi 'gã nupe jupiwewe futat.

Ay 'gã ajemogyau. Ojemayrũmũ 'gã ajemogyau.

Ty'ara 'gã wereko.

A'ere nipo 'gã 'gã 'wyrarete rapyau.

Majepeja 'ara rupi etee futat nipo aipo mama'ea ojeapoupap.

Ku'jywa 'ga 'ã pãjẽrete.

'Ga 'ã 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are",

'jau 'ga wafukaja mua ywag awi.

⁹ A'eramũ nipo tatasiga resakawe ywy pewara 'gã 'wyrara 'gã ojemayrũmũ 'gã nee. "Ukaipap nipo kwe 'gã", 'jau nipo 'gã ajaupe. Mama'e tywera 'gã iapou aipoa oje'wyrarete pewara 'gã pyri. Ojemoka'aranũũmũ mama'e tywera pyu. A'eramũ nipo 'gã ajaa'wau ee. ¹⁰ Muku'i 'gã nekoi jui. Okyje 'gã wereko tywer awi.

—Ipyri jane oramũ 'ga jane rapyi 'gã neewe ne— 'jau 'gã ajaupe.

—Iporiay'i Papironi pypewarera 'gã— 'jau 'gã. —Aipoa oje'wyrarete pypewara 'gã ojemoka'aranũũmũ numiamũ. A'ere Ku'jywa 'ga ywawuje tee 'gã nereko tyweretei 'gã tywer are— 'jau 'gã ajemogyau, okyjau wereko tywer awi.

11 Karaemã jara 'gã ajaa'wau ajemogyau ee.

—Papironi pewara 'gã orekaraemã amut ore wi jepi— 'jau 'gã. —A'ere 'awamũ nitywi futari orekaraemã muara 'gã— 'jau 'gã ajaa'wau ee.

12 Kwaiwete 'gã karaemã. Ouru, prata, ita esage, itafu'a'i perua 'jawa, taity esage, taity pirag, 'ywa kasig, mama'e ryrũ esage ita apopyret, itaju apopyret, 'yw esage apopyret 'jau.

13 Kumi kasig, jany kasig, y'way, 'miara kawet, awasiku'iuu, juowuurana ra'yi, kwatau, karupa'mĩ, kawaruu, kamijã'i. Mĩmera 'gã karaemã. 'Awamũ nitywi futari 'gã karaemã muara. Oporomuriwere'emamũ 'gã wemifaja 'gã nee. Nitywi futari mama'e muara. A'eramũ karaemã jara 'gã 'jau aipo oje'wyrarete kaiwer ipewarera 'gã nupe 'upa:

14 —Teepap katu katu pēnemifutara. Pēkaraemã nanē atEEP-awamũ nũ. Ouru miamũ atEEPawamũ pē nui— 'jau 'gã 'gã 'wyrarete rapy resaka.

15 A'eramũ 'gã nupe okaraemã me'egarera 'gã ajemogyau muku'i jui. Ojemoka'aranũ 'gã 'gã nee. A'ere 'gã kyjei wapy awi. “Ipyri jane o re nipo 'ga jane rapyau 'gã neewe”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã awawe'em ipyri. U'arasigamũ etee ipypewarera 'gã nee. A'eramũ 'gã wafukaita:

16 —Iporiay'i 'wyrarete pewara 'gã ajemogyau. Taity esagea 'gã amunep ojewi numiamũ, taity piraga 'jau. Kwaiwete 'gã ouru apopyrera pyu 'gã ojemojewaka, ita esage pyu, itafu'a'i pyu 'jau, perua 'jawa pyu 'jau. 17 A'ere 'awamũ ikaipawi ywawuje tee— 'jau 'gã ajaa'wau ee.

Iapyramũ 'gã tatasiga resaka. Yaruu wararera 'gã, ipypewarera 'gã, iapoara 'gã, iperugara 'gã. Mĩmera 'gã nipo tatasigũ resaka ikajamũ. 18 Tatasiga resag ire nipo 'gã ajemogyau muku'i jui.

—Nuesagi'i 'ga amũ aipo 'wyrarete 'jawewara — 'jau 'gã ajaupe.

19 'Gã 'arasiga 'gã muafukajukaa:

—Iporiay'i ipypewarera 'gã — 'jau 'gã wafukaita. —'Gã 'ã okaraemã werooukat yaruu jara 'gã nupe. A'eramũ 'gã yaruu jara 'gã mepyau 'gã moka'aranũũmũ. Ywawuje tee nipo 'gã karaemã atEEPawamũ— 'jau 'gã u'arasigamũ ee.

20 Pe'je pejeku'iramũ ywag ipe oo ma'eferamũ ee. 'Gã 'ã pē nereko tywerete rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga wemi-ayuwamũ pē nepyaa, 'gã nerekou tyweaete pē nee. Jejui 'ga remimonoferamũ pē nee, 'ga je'ega mome'waramũ pē nee. Mĩmeramũ pē nee 'ga 'gã nereko tyweretei.

21 A'ere ywagipewara 'gã amũ, ifuakat ma'e 'ga amũ itauu ppyka imomoa 'yē'ē me. Ipojuu agawewi. A'etea 'ga opyyk imomoa imonou 'yē'ē me. A'eramũ 'ga 'jau:

—Sã'ã je itauu momora. Nan tee futat nipo 'gã Papi-roni retygi, ipypewara 'gã momapa. A'eramũ 'gã etyg ire imỹju'jape'ema futat. ²²Nopyu'jawi 'gã maraka apoawa ipype. Nomaraka'agu'jawi 'gã ipype. Nitywi futari mama'e apoara peu. Nitywi futari u'i apoara 'gã. ²³Naenyfugu'jawi tatarana. Nuerekoi katu 'gã amũ aipoa oje'wyrarete pype. Ka'aranũũ are ojerowiaraip ma'efera 'gã nitywi peu. Opãjãgaiwa pyu ajamoryteeara 'gã nanẽ nitywi nũ.

²⁴—Ymã te peuwara 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi rakue. 'Ga rerowiaara 'gã nanẽ 'gã iapisau kwaiwete rakue nũ. Tekotee 'gã nanẽ 'gã apisau rakue nũ. Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga 'gã nereko tywerukari 'gã nemiapofer are, 'gã 'wyrarete retygi 'gã nui— 'jau 'ga.

19

¹ A'eramũ je mytuna 'gã je'ega renupa. Ywag ipe 'gã nuwi oje'ega:

—Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau — 'jau 'gã 'upa. —'Ga te 'ã jane katu'ok. 'Ga te 'ã esage janee. 'Ga te 'ã pãjẽrete. ²'Ga te 'ã ae kwaap. A'eramũ 'ga jane rerekou a'jeteetewi futat. Werowiare'ema 'gã nipo 'ga erekou tyweaete. A'ere 'ga werowiaara 'gã nereko esagei— 'jau 'gã oje'ega. —Ma'eramũ 'ga 'ã Papi-roni pewara 'gã nereko tyweretei. Jane mũ 'gã 'ã iapisau rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane repyaa. A'eramũ jane a'e are 'ga muorypa— 'jau 'gã oje'ega mua ywag awi.

³—Aipoa 'gã 'wyrarete rapy re tatasiga awau ojeupia wjere'emamũ futat. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee — 'jau 'gã ajemogyau.

⁴ A'erauwe wĩti kwaturu 'wyrria'ri 'gã awau, irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã netee 'gã wapyka wenupy'ãu Jarejuwarete 'ga rowase 'ga muorypa. 'Wyriararete apykawa 'arimũ 'ga re-namũ 'gã awau 'ga muorypa.

—Nan tee ore 'jau. Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau— 'jau 'gã.

Karupa'mĩ 'jawewara maraka

⁵ A'erauwe 'wyriararete renawa pyri 'ũi ma'e 'ga amũ 'jau nũ:

—Nan tee je 'i pẽ nupe. Pe'je pẽẽ taetu 'ga muorypa. 'Ga remiayup, 'Ga pojeupat, 'wyrriana'nĩ, akotee ma'e. Mĩmeramũ pẽẽ 'jau 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage oree”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'wyriararete renawa pyri ako ma'e 'ga 'gã nupe.

⁶ A'erauwe je kwaiwete 'gã je'ega renupa nũ. Jarejuwarete 'ga muorypa 'gã ajemogyau. Ytuu pyamu 'jawe 'gã je'ega. Tupã 'jawe nanẽ afuramũ.

—Pe'je ki Jarejuwarete 'ga muorypa. 'Ga 'ã Orejararetea. Pãjêrete 'ga 'gã apyraapa. 'Wyriarareteretea 'ga 'ã— 'jau 'gã 'ga muorypa 'upa.

⁷⁻⁸ —Owaêm karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekoawa upe. 'Ga remirekoram ãẽ ojekatu'opap 'ga upe. Janeruwarete 'ga taity aparasigayay monou ãẽ upe. A'eramũ ãẽ taity esage munepa, taity aparasigayay munepa. A'eramũ jane jarejekõãjamũ jarejemogyau 'gã nee— 'jau 'ga jee.

'Ga remirekoram ãẽ raitya 'jawewara Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nemiapofera, mama'e esage apoawera.

⁹ A'erauwe ywagipewara 'ga 'jau jee:

—Ka'arana ekwasiat Jarejuwarete 'ga je'eg are. “Maraka nipo ore aruapo Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rekokatuawamũ. Maraka are imo'wy'wyripyra 'gã aku'iramũ ajemogyau”, 'jau Janeruwarete 'ga. Aipoa ekwasiat ka'aran are. A'jea futat 'ga 'eawera— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'erauwe je teapyka tejenupy'ãu ywagipewara 'ga rowase 'ga muorypawamũ. A'ere 'ga 'i jee:

—Ene'me awi. Ereapo awi nanuara. Jarejuwarete 'ga rowase te eapyk ejenupy'ãu 'ga muorypa— 'jau etee 'ga jee. —Je rowase ereapo awi. 'Ga remiayuwa te je, ene 'jawe futat, enerewirera 'gã 'jawe 'jau. Jejui 'ga je'ega renuparamũ jane jareju'jaju'jawe etee futat— 'jau 'ga jee.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi 'ga je'ega mome'warera 'gã nupe rakue. 'Gã je'ega 'jawe te futat Jejui 'ga je'ega— 'jau 'ga jee.

Kawaruu siga 'arimũ wapyk ma'e

¹¹ A'ere je ywaga woga resaka. A'eramũ je kawaruu siga mũ resaka iwoga rupi. I'arimũ wapyk ma'e 'ga mama'e a'je mome'wara futat. A'eramũ jane 'ga ree etee jarejemogypygarũmũ. 'Ga te 'ã mama'e a'jea etee wapo. Mama'e a'jea etee futat 'ga omome'u. Ojee iporomutare'ema 'gã etee 'ga iowajaa. ¹² 'Ga rea wenyfugamũ tata 'jawe. Kwaiwete 'ga 'wyrira akagyry 'jawewara rerekou waka'garimũ. Ojee 'ga wera kwasiaa. Nitywi 'ga amũ 'ga rera kwaapara. 'Ga tee futat wera kwaapa. ¹³ 'Ga piara ojemuakỹma 'ga ry pype. “Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga”, 'jau 'gã 'ga upe. ¹⁴ 'Ga rewiri ywagipewara jefaruu 'gã akou. Kawaruu siga 'arimũ nanẽ 'gã wapyka nũ. Taity aparasiga 'gã erekou. ¹⁵ Tenune 'ut ma'e 'ga juru awi jyu aime juowai ma'e 'ua uẽma. A'ere nu'ari 'ga juru awi. Aipo pyu 'ga werowiare'ema 'gã fuakara pojekau 'gã nui. A'eramũ 'ga 'ũina 'wyriramũ 'gã nupe. Oje'ega renuwe'emamũ 'ga 'gã nerekou tyweaete. Janeruwarete 'ga pãjêrete. Amara'neramũ 'ga werowiare'ema 'gã nee. A'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã apisau 'gã ny

reko'wogukaa 'gã nui. Sã'ã ae y'way apikaa. Nan. ¹⁶ 'Ga piar are 'ga reramũ ojekwasiaa.

“Ae'wyrriararetea. Aejarareteretea”

'gã 'ea ojekwasiaa 'upa 'ga piar are, 'ga 'uw ppy are 'jau ojekwasiaa 'upa.

¹⁷ A'ere je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Kwara 'arimũ 'ga u'ama. A'eramũ 'ga wafukaita wyra upe, ywate owewe ma'e upe:

—Pe'je pejejua pejejemi'waa. Janeruwarete 'ga futat mama'ea omono pẽ nupe pẽnemi'uramamũ. ¹⁸ Pe'je pejejua 'wyrriara reumera 'wau. Jefaruu reumet, jefaruu 'wyrriara reumet, kawaruu reumet, kawaruu 'arimũ wapyk ma'efera 'gã neumet, akotee ma'e 'gã neumet. Mĩmera reumera 'wau pejejua— 'jau 'ga wafukaita wyra wewe upe.

¹⁹ A'ere je 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera resaka nũ. Peu ajatykau ywy pewara 'gã 'wyrriara reewe, jefaruu reewe. Kawaruu siga 'arimũ 'ũi ma'e 'ga rowajaa 'gã nuri, 'ga remiayuwa 'gã neewe. ²⁰ A'eramũ 'gã 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera ppyka ipofaa, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara retee. Aipoa aeremiapoe'ema apou rakue, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera rerekwara 'gã moryteeu ojee rakue. Ia'agawa muorypara 'gã nanẽ imoryteeu nũ. A'eramũ 'gã 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera momoa imonou tata pe, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara nanẽ nũ. Sã'ã 'ywygya kaja fufura iãja. Nan tee futat tuwi wenyramũ. Ypiauu 'jawe mama'eukwaawa rapyawa. Itatata nanẽ 'upa ypiauu pype nũ, ẽsõfyria 'jawa 'upa ipype nũ. Ekoa futat 'gã imonou imomoa mama'eukwaawa rapyawa pype. ²¹ Kawaruu siga 'arimũ 'ũi ma'e 'ga ja'waraiwa remiayuwa 'gã apisaupap ogyuu pyu. Ojuru awi 'ut ma'e pyu iapisaupap. A'eramũ wyra eumera 'wau wewegamũ jui.

20

Miu kwara

¹ A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Ywag awi 'ut ma'e 'ga. Opo pe saawi rerekou. Itajuua nanẽ 'ga erekou opo pe nũ. Aipo saawia ywy kwawukuu rawopytymawa ma'ea.

² A'eramũ 'ga tejuuranũũ ppyka ikupyfaa itajuu pyu. Aipoa tejuuranũũa mama'eukwaawa 'wyrriara futat. Satanasi 'jau 'gã jupe. Ymã ijesaokari mojamũ aepy upe rakue. Aipoa ywagipewara 'ga ikupyfaa itajuu pyu. ³ A'eramũ 'ga imomoa imonou ywy kwawukuu pype.

—'Au e'ÿi. Miu kwara magwapa e'ÿina ywy kwawukuu pype — 'jau 'ga jupe imomor ire.

A'eramũ 'ga iawopytymawa motypa saawi pyu ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara uẽme'ema ywy kwawukuu awi.

A'eramũ wyy pewara 'gã moryteeu'jape'ema. Miu kwara kwaw ire te 'gã imuẽmukari kamẽsũũ etee.

⁴ A'eramũ je 'wyyriara renawa amũ resaka nũ. I'arimũ wapyk ma'e 'gã nupe Janeruwarete 'ga opãjẽ monou, 'gã mogyau 'wyyriaramũ Jejui 'ga pyri. Jejui 'ga ree je ijuwonogipyrera 'gã 'agera resaka nũ. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã omome'u rakue. Jejui 'ga porogyta a'jea nanẽ 'gã imome'wau nũ. A'eramũ ia'wyyre'ema 'gã 'gã juwonoka rakue. Aipo 'gã namuorywi futari 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera. Ia'agawa nanẽ 'gã imuorype'ema futat nũ. Nomojewagukari 'gã weapykaga 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera remifutar imũ. Opo are nanẽ 'gã imojewagukare'ema rakue. A'eramũ Jejui 'ga 'gã mũ'jãu tywy awi, 'gã moferapa, 'gã mogyau 'wyyriaramũ ojepyri. Miu kwara 'gã 'ũina imagwapa Kristu 'ga pyri. ⁵ 'Gã tee ra'ne Jejui 'ga imũ'jãu tywy awi aipo 'ara rupi. A'eramũ 'gã tywy awi ae mũ'ẽpyyawet 'jau jupe. Tekotee 'gã 'ga imũ'jãu jui miu kwara kwaw ire etee. ⁶ Imoferaw ypy ypyfera 'gã aku'iramũ ajemogyau. Janeruwarete 'ga remiayyuwa futat 'gã. A'eramũ 'gã awawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau. Jarejuwarete 'ga upe 'gã oporowykyau. Jejui 'ga upe nanẽ 'gã oporowykyau nũ. Miu kwara magwapa 'gã ajemogyau Jejui 'ga poirũnamũ.

Iapyaw ipe mama'eukwaawa 'wyyriara monoawam

⁷ Miu kwara kwaw ire nipo 'gã mama'eukwaawa 'wyyriara muẽma ywy kwawukuu awi. A'eramũ futat nipo 'gã itajuu rawi ikupy awi. ⁸ A'eramũ nipo mama'eukwaawa 'wyyriara awau ywy pewara 'gã moryteeu nũ. “Ywy pewara 'gã tomomoit 'gã Nuwarete 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyyriara awau 'ũina numiamũ. Goga 'jaw ipe awau. Magoga 'jaw ipe nanẽ awau nũ. A'eramũ nipo mama'eukwaawa 'wyyriara wemimoryteefera 'gã majatykau 'gã moparuowajaa. Kwaiwete nipo 'gã ajatykau. Nomojopyrũ'aweri te nipo ae 'gã. Sã'ã 'yisigeau pytuna. Nan te nipo 'gã pytuna. Nimojopyrũawi futari.

⁹ Mama'eukwaawa 'wyyriara remimoryteefera 'gã awau okwasi'wau Janeruwarete 'ga remiayyuwa 'gã nupawa mamana, 'gã 'wyyrarete mamana. Aipoa 'gã 'wyyrarete Janeruwarete 'ga afutat. A'eramũ 'ga tata mua imojypa ywag awi, imamanara 'gã napyapap. ¹⁰ A'erauwe 'ga 'gã moryteera, mama'eukwaawa 'wyyriara monou imomoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Peu futat akou tywet 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera pyri, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara pyri. Peu futat awau oteweramũ ajemogyau tyweaete. Nateepawi futari 'gã nereko tywera.

Mama'eukwaawa rapyaw ipe werowiaare'ema 'gã monoawam

¹¹ A'eramũ je 'wyrirarete renawuu resaka nũ. Aipoa waparasyayramũ. I'arimũ wapyk ma'ea nanẽ je esaka nũ. Ywya awau oka'jama 'ga wi, ywaga retee. Ika'jam ire nitywi 'gã amũ oka'jam ma'efera resakara. ¹² A'eramũ je amanũ ma'efera 'gã nesaka. 'Wyrirarete renawa rowase 'gã nuri ajemogyau. 'Wyriara 'gã, akotee ma'e 'gã netee 'ua 'upa 'ga rowase. A'eramũ 'ga amũ ka'arana pypekau imogytau. Ywy pewara 'gã nemiapofera rerekwara pypekau ra'ne esaka. A'eramũ Jarejuwarete 'ga remiayuwa rerekwara ka'arana nanẽ ipypekau nũ. Aipoa ka'aran are Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã nera kwasiarukaa rakue. 'Gã tee ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ rũi futat. A'eramũ 'gã 'jau "ajemogy ma'ea ka'arana", 'jau 'gã aipoa ka'arana upe. Ywy pewara 'gã nemiapofera rerekwara ra'ne 'ga amũ imogytau. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã mepyau 'gã nemiapofer are. ¹³ 'Yẽ'ẽ pype amanũ ma'ea nanẽ 'ua nũ. 'Gã nanẽ 'ga imepyau. Amanũ ma'efera 'gã juejue 'ua u'ama 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'gã mepyau najuejue etee futat. ¹⁴ Ae momapawa 'gã imonou imomoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Ma'eramũ 'ã ae namanũu'jawi futari numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga werowiare'emamũ ae pe'ai ojewi. A'eramũ ae awau ajemogyau muku 'ga wi wayrũnamũ nakwaparimũ rũi futat. Nitywu'jawi ae'agera rupawa. Iypewarera nanẽ 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata ypiauu 'jawe. ¹⁵ A'ere 'ga ajemogy ma'ea ka'arana resaka. Janeruwarete 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã nera juejue ajemogyau ee. A'eramũ ee ijekwasiare'ema 'gã 'ga imonou imomopoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã amanũu'jap ma'e 'jawe futat. Sã'ã janemanũa jane mopojo'oga janepytun awi. Nan tee mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã pojo'ogamũ Jarejuwarete 'ga wi.

21

Ywag yaua ywy yau retee

¹ A'erauwe je ywag yau resaka, ywy yau retee. Ywag ymanera ateepawamũ ywy ymanera retee. 'Yẽ'ẽa nanẽ oka'jama nũ. ² A'eramũ je Jarejuwarete 'ga 'wyrarete yau resaka, Jerusareg yaua je esaka. Kwe 'ua ojypa ywag awi. Janeruwarete 'ga futat imojewaka iapou imua. Sã'ã kũjãmuku ijemuesagea akokatuaw are. Nan tee futat turi ojypa. ³ A'erauwe je 'ga amũ je'ega renupa: "Awamũ nipo Janeruwarete 'ga reko'i ywy pewara 'gã pype" 'ea je enupa. "Awamũ nipo 'gã juejue Jarejuwarete 'ga remiayuwa. 'Ga 'ã

'gã Nuwaretea" 'ea je enupa. ⁴“Ga nipo 'gã neaya amukag 'gã nui. Nojoo'ou'jawi 'gã. Namanũ'u'jawi futari 'ga amũ. Nitywi futari ae mu'arasigawa. Nitywi futari mama'eaya. A'eramũ 'gã ajaa'wawe'em. Mama'e ymanera oka'jamap jui” 'ea je aenupap. 'Wyriara renawa pyri oje'eg ma'e 'ga 'ũina.

⁵ A'eramũ 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga 'jau: —Mama'e ymanera teepap. 'Awamũ ipyau etee je iapoi ipy'rau nũ— 'jau 'ga.

A'eramũ 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega ekwasiat ka'aran are. A'jea futat je'ea. A'eramũ pẽẽ ee pejejemogypygarũmũ— 'jau 'ga jee. ⁶—Teporowykya je aapopap. Mama'e apoe'emawe te 'ã je rekoi. Mama'ea teepaw ire miamũ futat je rekoi nũ. Nakwaparimũ warãu rũi je. I'yuwei ma'e 'gã nupe 'ya tomono 'jau. Aipoa 'y rykuara 'gã ajemogy namawi rũi. A'eramũ je 'gã mogyau tejepyri futat. ⁷ Teje'ega renupara 'gã je amogy teja'yramũ futat. Je te 'ã 'gã Nuwaretea— 'jau 'ga jee.

⁸ —A'ere amumera 'gã oi mama'eukwaawa rapyaw ipe eewe futat. Je rerowiar awi opoit ma'e 'gã, je rerowiare'ema 'gã, mama'e tywera apoara 'gã, oporojuka ma'e 'gã, mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ pyu ipãjẽ ma'e 'gã, maira'me a'agaw are oryp ma'e 'gã, i'me ma'e 'gã. Mĩmera 'gã awau opytau mama'eukwaawa rapyawa pype, ypiauu 'jawewara pype. Ësõfyri 'jawa iapyau ipype. Ësõfyri wenyramũ niry'wei futari. A'eramũ wayramũ 'gã nupe, 'gã nerekou tyweaete. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã amanũu'jap ma'e 'jawe futat. A'ere 'gã namanũi futari. Janeruwarete 'ga te 'gã nuerowiari. A'eramũ 'ga 'gã monou muku ojewi amanũu'jap ma'e 'jawe— 'jau 'ga jee.

Jerusaregyau

⁹ A'ere ywagipewara 'ga amũ 'ua oje'ega jee nũ. Itay'a'i rerekwarera 'ga amũ, Janeruwarete 'ga je'ega rerowiare'ema 'gã nereko tywerarera 'ga amũ 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua je rupi. Taesaukat karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekorama enee 'jau— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau ojeupe. A'eramũ ywagipewara 'ga je rerawau ywytyt ywate 'arimũ. Pe awi 'ga Jerusareg yau resaukaa jee. Janeruwarete 'ga 'wyr yau resaukaa jee. 'Ua ojypa ywag awi. ¹¹ Wenyfugamũ 'ua. Peu futat Janeruwarete 'ga rekoi. A'eramũ Janeruwarete 'ga renyfuga 'ga rerua erojypa. Ita esage 'jawe wenyfugamũ, jasipi 'jawa 'jawe. Ojesagete ma'ea futat, kristau 'jawa 'jawe. ¹² Janeruwarete 'ga 'wyraretea ojeosõu. Iosoma ianam te, iywateuua nanẽ nũ. Tusi iosoma rokwaru. Ywagipewara 'gã iosoma rokwaru rarũmũ. Iosoma rokwar are Israeu 'ga

ra'yra 'gã nera ojekwasiaa. ¹³ Kwara poawa katy muapyra iosoma rokwara. Kwara resaawa katy muapyra iosoma rokwara. Iyse katy muapyra iosoma rokwara, iyse owajara katy muapyra 'jau. ¹⁴ Itauua ra'ne 'gã imonou imyina. A'ere 'gã iosoma iapou itauu 'arimũ. Tusi itauua. Aipoa itauu are Karupa'mĩ 'jawewara 'ga remimonofera 'gã nera ojekwasiaa.

¹⁵ Je upe oje'eg ma'e 'ga ywyrera wereko opo pe. Ouru apopyrera 'ga ywyrera. Aipo pyu 'ga 'wyrarete ra'agawyau. Iosom, iosoma rokwat. Mĩmera 'ga wa'agawy ipyu. ¹⁶ Janeruwarete 'ga 'wyrarete yau ojoumykakaga 'jawe etee futat ipytu'ëa. Opytu'ë pãwẽ pãwẽnamũ futat. Tois miu tusẽtu kilometro pytu'ëa. Tuwi tuwi te Jerusareg yaua. 'Ga 'wyrarete ywate ipytu'ë 'jawe etee futat. ¹⁷ Iosoma nanẽ 'ga ia'agawyau nũ. Sesẽtai kwaturu metro ianama. Ywy pewara mama'e ra'agawyawa pyu futat 'ga ia'agawyau. ¹⁸ Ita esage 'ga iapou oje'wyrarete osomamũ. Jasipi 'jawa apou iosomamũ. Ouru 'ga iapou oje'wyrareteramũ. Wenyfugamũ werawerawuu 'jawe. ¹⁹ Itauu 'arimũ 'gã iosoma apou. Aipo itauua ita esagea futat. Epy ete aipoa ita esagea. Ajepeja ita owyay ma'ea, jasipi 'jawa. Ajepeja ita owy ma'ea, safira 'jawa. Ajepeja ita warumama'wiramũ, agata 'jawa. Ajepeja ita owyay ma'ea, esimerauta 'jawa. ²⁰ Ajepeja ita warumama'wisigamũ, saritonina 'jawa. Ajepeja ita piraga, satiu 'jawa. Ajepeja ita ijukyryay ma'ea, krisoritu 'jawa. Ajepeja ita owy, periru 'jawa. Ajepeja ita ijukyryũ'nĩ topasiu 'jawa. Ajepeja ita siga, krisopasi 'jawa. Ajepeja ita owy ma'ea, jasĩtu 'jawa. Maapawa ita umy'gi ma'ea, ametisita 'jawa. ²¹ Iosoma rokwara majepeĩ tee ita fu'asigũña apopyrera, perua 'jawa apopyrera. Peuwara aeatawapy'apykawa ouru apopyra etee futat. Okawuramũ werawerawuu 'jawe.

²² Naesagi je Janeruwarete 'ga mogytaawa peu. Peu futat Janeruwarete 'ga rekoi, pãjẽrete 'ga rekoi, Karupa'mĩ 'jawewara 'ga retee. A'eramũ peuwara 'gã 'gã muorypa au'jeteramũ ajemogyau. Nooa'uweri 'gã sigaty 'gã muorypa. ²³ Nitywi futari kwara. Jaya nanẽ otywe'emamũ nũ. Janeruwarete 'ga ete wenyfugamũ, Karupa'mĩ 'jawewara 'ga retee. A'eramũ opyytunaiwe'emamũ. ²⁴ Ywy pewara 'gã juejue Janeruwarete 'ga remiayuwã. 'Gã nupe nanẽ opyytunaiwe'emamũ nũ. 'Gã 'wyrara 'gã nipo okaraemã esage rerua aipoa oje'wyrarete pe Jarejuwarete 'ga upe. ²⁵ Nuawopytymi futari 'gã iosoma rokwara. Niyptuni futari peu. A'eramũ 'gã iosoma rokwara rawopytyme'ema futat. ²⁶ Ywy pewara 'gã nipo okaraemã rerua Jarejuwarete 'ga upe.

—Ene te 'ã mama'ea ereapo rakue. A'eramũ ore erua ene upe nũ— 'jau nipo 'gã erua Jarejuwarete 'ga upe.

²⁷ A'ere 'gã mama'e tywera nuerura'uweri erosou aipoa 'ga 'wyrarete pe. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ aipoa 'ga 'wyrarete pe nosei nũ. I'me ma'e 'gã nanẽ nosei nũ. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'aran are ijekwasiaripyrera 'gã etee te ose aipo 'ga 'wyrarete pe, ajemogy ma'ea ka'arana are ikwasiaripyrera 'gã etee.

22

¹ A'ere ywagipewara 'ga 'yrete resaukaa jee.

—Koa 'y rykuara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi— 'jau 'ga jee.

Aipoa 'ya wypysige'emamũ futat okwapa. Ojesaka etee futat typya, kristau 'jawa 'jawe. Janeruwarete 'ga renawa 'wyr awi futat turi. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ma'e 'wyr awi nanẽ 'ua nũ. ² 'Gã 'wyrarete pyterimũ futat okwapa, ukawõ'õ pyterimũ futat okwapa. 'Yrete reme'y'warimũ y'wa 'ywa u'ama ajuowai. Aipoa y'wa 'ywa 'u re ae mogyau nakwaparimũ ete rũi. Aipoa y'wa 'ywa namajepei tee rũi i'aa. I'au'jau'jap futat. Majepei tee jaya moka'jami u'aramũ nũ. Majepeja jaya moka'jam ire u'aramũ nũ 'jau. Oowa muaga futat. Ywy pewara 'gã katu'okawa futat oowa. ³ Nitywi futari mama'e tywera aipoa 'wyrarete pype. Nitywi futari “mama'e tywera jee” Janeruwarete 'ga 'jawa.

Janeruwarete 'ga renawa 'ũi aipoa 'ga 'wyrarete pe futat. 'Ga remiayuwa 'gã 'ua 'ga muorypa au'jeteramũ futat peu. ⁴ Peu futat 'ga remiayuwa 'gã 'ga reakwara resaka. 'Ga rera 'gã erekou ikwasiaa weapykag are. ⁵ Nitywi futari ypytunaiwa peu. A'eramũ 'gã tata reny futare'ema peu. Kwara renya nanẽ 'gã ifutare'ema nũ. Janeruwarete 'ga futat 'ũi wenyfugamũ 'gã nupe. A'eramũ opytunaiwe'emamũ. Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã mogyau 'wyrriaramũ ojepyri. A'eramũ 'gã ajemogyau 'wyrriaramũ nakwaparimũ ete rũi.

Jejuí 'ga ruawam

⁶ A'eramũ ywagipewara 'ga 'jau jee.

—A'jea futat aipoa morogytaa. A'eramũ pẽẽ pejejemogypyka futat ee. Janeruwarete 'ga 'ã U'agesagea omono oje'ega mome'wara 'gã nupe. 'Ga 'ã je mut mama'e ijeapoarama resaukaawamũ wemiayuwamũ pẽ nupe — 'jau ywagipewara 'ga jee. —Niporomukui futari nipo eneremiesagera ojeapou— 'jau 'ga jee.

⁷ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau:

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Anurenure'i nipo je oi nũ. A'eramũ pẽẽ jeje'ega renuparamũ pejejekõẽãjamũ pejejemogyau. Teje'ega je akwasiarukat ene upe. Anurenure'i nipo mama'ea jeapoi je'eawer imũ etee futat— 'jau 'ga jee.

⁸ Je Juãnamũ. Je 'ga je'ega renupara ai'i, tejeupe 'ga remiesaukarera resakarera nanẽ je nũ. Tejeupe esaukapaw ire je teapyka tejenuy'ãu ywagipewara 'ga rowase, tejeupe esaukaara 'ga rowase, je 'ga muoryparamet ee. ⁹ A'ere 'ga 'i jee:

—Ereapo awi nanuara. Jarejuwarete 'ga te emuoryp. Ene 'jawe futat je 'ga remiayuwamũ, 'ga je'ega mome'wara 'gã 'jawe 'jau. 'Aga ka'arana rerowiaara 'gã 'jawe 'jau. Jareju'jawe jane rekoi. Jarejuwarete 'ga etee emuoryp— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—Eremim kasi ejemikwasiarera ne. Niporomukui futari nipo ene upe esaukaripyra ojeapou. ¹¹ Mama'e tywera apoara 'gã nipo mama'e tywera apou etee futat akou— 'jau 'ga jee. —Mama'e esage apoara 'gã nipo mama'e esagea etee iapou akou. Jarejuwarete 'ga upe mama'e apoara 'gã nipo mama'e apou 'ga upe etee futat. Nojopy'ruarũ 'awamũ pẽnemiapoa. Teepap ja'wyja'wy— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Nojeporomukui futari nipo je tewau nũ. Pẽnekwawera repya nipo je erawau pẽ mepyau, pẽnemiapofera mepyau — 'jau 'ga jee. ¹³ —Je futat 'ã ywy apoe'emauwe ako ma'ea. Mama'e teepaw ire miamũ futat je rekoi. Je mama'e aapo ikue. A'eramũ je futat imateepapa nũ — 'jau 'ga jee.

¹⁴ —Ekõẽãi nipo ojepirei ma'e 'gã, jery pyu ojepirei ma'e 'gã. Aipo 'gã nipo y'wa 'wau. “Aga y'wa 'wara ajemogyau nakwaparimũ ete rũi” 'jawa y'wa 'wau. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe nipo 'gã awau osou 'gã 'wyrarete osoma rokwaru rupi — 'jau Jejui 'ga jee. ¹⁵ —A'ere ijepireje'ema 'gã nosei futari. Mama'e tywera apoara 'gã, mama'eukwaawa 'wyrariara pãjẽ pyu ipãjãgaip ma'e 'gã, wemirekoe'em are ako ma'e 'gã, omene'em are ako ma'e 'gã, oporojuka ma'e 'gã, maira'me a'agaw are oryp ma'e 'gã, i'me ma'e 'gã. Mĩmera 'gã osowe'em futat Janeruwarete 'ga 'wyrarete pe. Muku 'gã oi ajemogyau 'ga 'wyrarete awi— 'jau Jejui 'ga jee.

¹⁶ —Je te 'ã Jejulamũ. Ywagipewara 'ga amũ amono teje'ega mome'waukaa pẽ nupe, tejerowiaaramũ pẽ nupe. Je Davi 'ga juapyrera. Je jaytata ku'ema reruara 'jawewara— 'jau Jejui 'ga.

¹⁷ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekorama ãẽ retee:

—Ere ejua!

Jejui 'ga je'ega renupara 'gã nanẽ 'jau:

—Ere ejua!

I'yuwei ma'eramũ pe'je pejejua. “Aga 'yrykuara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi” 'jawa petykut. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ ete rũi. Aipoa 'ya Janeruwarete 'ga imonou “y emut ara jee” 'jara 'gã nupe. Nepemonoi ka'aranũũa 'y muawamũ. Janeruwarete 'ga omono ekoete te futat enũinara 'gã nupe.

¹⁸ Je Juãnamũ. Mama'e a'jea futat je amome'u pẽ nupe, Jejui 'ga je'ega renuparamũ pẽ nupe. Jeje'ega etee pemome'u pejejaupe. Irãinãn kasi pemome'u pejejaupe ne. Irãinãn pẽẽ imome'uramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei ik-wasiaripyre imũ etee. ¹⁹ Gã imome'upawe'emamũ 'aga y'wa Janeruwarete 'ga i'waukare'ema futat 'gã nupe, “aga y'wa 'wara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi” 'jawa 'waukare'ema 'gã nupe. Aipo 'gã nosei futari Janeruwarete 'ga 'wyrarete pe.

²⁰ A'eramũ imome'u katuara 'ga 'jau:

—A'jea futat. Anurenure'i nipo je oi nũ— 'jau 'ga.

A'eramũ je 'jau 'ga upe:

—Ere ejua, ki Jejui. Ene te 'ã ore'wyriarareteretea— 'jau je 'ga upe.

²¹ Janejararete 'ga Jejui 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat.

Kweramũ tejemiesagera mome'ua.